

Migrations- och asylpakten

Volym 1

Ds 2025:30

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Åtta45, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1417-7 (tryck)

ISBN 978-91-525-1418-4 (pdf)

ISSN 0284-6012

Innehåll

Volym 1

Förkortningslista	23
Sammanfattning	37
1 Författningsförslag.....	53
1.1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	53
1.2 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381)	119
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	120
1.4 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).....	122
1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	124
1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.....	126
1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.....	128
1.8 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	129
1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	132
1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.....	134

1.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare	138
1.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	140
1.13	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	143
1.14	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)	145
1.15	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	147
1.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	149
1.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	151
1.18	Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	152
1.19	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	157
1.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	159
1.21	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	161
1.22	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.....	164
1.23	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall	166

1.24	Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97).....	168
1.25	Förslag till förordning om ändring i förordning (2007:975) med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten	190
1.26	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.....	193
1.27	Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185).....	194
1.28	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	195
1.29	Förslag till förordning om ändring i utlänningsdataförordningen (2016:30).....	196
1.30	Förslag till förordning om ändring i förordning (2017:504) om internationellt polisiärt arbete	198
1.31	Förslag till förordning om ändring i förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket.....	201
1.32	Förslag till förordning om ändring i förordning (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten	207
1.33	Förslag till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)	213
1.34	Förslag till ändring i föreslagna mottagandeförordningen (2026:00)	220
2	Ärendet	223
3	Allmänna utgångspunkter	225
3.1	Inledning.....	225
3.2	Allmänna utgångspunkter för anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt	225
3.2.1	EU-förordningar och förhållandet till nationell rätt.....	225

3.2.2	Genomförande av EU-direktiv i svensk rätt	226
3.2.3	Hänvisningsteknik	227
3.3	Regeringsformen	228
3.4	Internationella regelverk av betydelse	231
3.4.1	Europakonventionen	231
3.4.2	EU:s rättighetsstadga.....	243
3.4.3	Genèvekonventionen	245
3.4.4	FN:s konvention mot tortyr	248
3.4.5	Barnkonventionen.....	248
3.4.6	FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	254
3.4.7	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	255
3.5	Andra utredningar	255
3.5.1	Mottagandeutredningen	255
3.5.2	Förvarsutredningen.....	259
3.5.3	Övriga utredningar.....	274
4	Migrations- och asylpakten	277
5	Asylprocedurförordningen	281
5.1	Inledning	281
5.2	Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet	282
5.3	Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningen	283
5.3.1	Systematiken i asylförfarandet	284
5.3.2	Definitioner	288
5.3.3	Beslutande myndighet och andra behöriga myndigheter.....	291
5.3.4	Allmänna garantier för sökanden	302
5.3.5	Sökandens skyldigheter och kommunikation med sökanden.....	307
5.3.6	Rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet	310
5.3.7	Personliga intervjuer	318
5.3.8	Åldersbedömning av underåriga.....	321

5.3.9	Göra, registrera och lämna in en ansökan om internationellt skydd	335
5.3.10	Handlingar som ska tillhandahållas sökanden	342
5.3.11	Ansökningar för vuxna i beroendeställning, medföljande barn och ensamkommande barn	344
5.3.12	Prövningen av ansökningar om internationellt skydd	349
5.3.13	Handläggningstid hos Migrationsverket.....	352
5.3.14	Beslut om ansökningar om internationellt skydd	355
5.3.15	Beslut om återvändande enligt artikel 37	358
5.3.16	Återkallande av ansökningar om internationellt skydd	360
5.3.17	Gränsförfaranden.....	363
5.3.18	Efterföljande ansökningar.....	372
5.3.19	Säkra länder	377
5.3.20	Återkallande av internationellt skydd	385
5.3.21	Rätten till effektivt rättsmedel.....	387
5.3.22	Överklagandefrister.....	394
5.3.23	Överklagandets suspensiva verkan	401
5.3.24	Handläggningstid hos migrationsdomstolarna....	408
5.3.25	Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt	412
5.3.26	Övriga författningsåtgärder	413
6	Skyddsgrundsförordningen	417
6.1	Inledning.....	417
6.2	Det första och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet	418
6.3	Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningen	418
6.3.1	Definitioner	419
6.3.2	Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada och aktörer som ger skydd	421
6.3.3	Flyktingar.....	421
6.3.4	Subsidiärt skyddsbehövande	424
6.3.5	Information som ska ges till personer som beviljats internationellt skydd.....	426

6.3.6	Uppehållstillstånd för familjemedlemmar (familjesammanhållning)	427
6.3.7	Uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd.....	435
6.3.8	Resehandlingar	441
6.3.9	Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt.....	446
6.3.10	Ändringar i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning.....	447
6.3.11	Övriga författningsåtgärder.....	450
7	Screeningförfordningen	453
7.1	Inledning	453
7.2	Schengenregelverket.....	455
7.2.1	Gränskodexens bestämmelser om gränskontroll	455
7.2.2	Informationsutbyte som en del av Schengensamarbetet.....	459
7.3	Nationella regler om inresa och gränskontroller.....	462
7.3.1	Inledning.....	462
7.3.2	Villkor för inresa och vistelse i Sverige.....	462
7.3.3	In-och utresekontroll.....	463
7.3.4	De tillfälligt återinförda gränskontrollerna	467
7.3.5	Inre utlänningskontroll.....	468
7.3.6	Översyn av regelverket om inre utlänningskontroll.....	471
7.3.7	Polisiära befogenheter i gränsnära områden.....	472
7.4	Förordningens inledande bestämmelser	474
7.5	Screeningmyndigheter.....	477
7.5.1	Förordningens bestämmelser om screeningmyndigheter och de olika momenten i screeningprocessen	477
7.5.2	Myndigheter som bör ansvara för screeningprocessen.....	485
7.6	Personer som omfattas av krav på screening	492
7.6.1	Screening vid den yttre gränsen	492

7.6.2	Screening inom territoriet.....	493
7.6.3	Artiklarna 5 och 7 kräver inte några kompletterande bestämmelser.....	495
7.7	Begreppet inresa enligt förordningen och enligt nationell rätt	496
7.8	Platser lämpliga för screening	499
7.9	Hur personer som genomgår screening ska hållas tillgängliga för myndigheterna	501
7.9.1	Inledande utgångspunkter	501
7.9.2	Förordningens bestämmelser om genomförandet av screening	502
7.9.3	Skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 UtlL bör utökas till att även avse genomförandet av screening	503
7.9.4	Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare som inte söker internationellt skydd ska kompletteras med en ny grund för uppsikt och förvar	510
7.9.5	De tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd omfattas av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar	519
7.9.6	Om tiden för slutförande av screening	527
7.9.7	Kontakt med personer som genomgår screening för rättslig rådgivning	528
7.9.8	Levnadsstandard	529
7.10	Behov av kompletterande bestämmelser till de olika momenten i screeningprocessen	530
7.10.1	Inledande utgångspunkter	530
7.10.2	Hälsokontrollen enligt artiklarna 12.1 och 12.2	531
7.10.3	Sårbarhetskontrollen enligt artiklarna 12.3–5.....	544
7.10.4	Identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.....	547
7.10.5	Säkerhetskontrollen och behovet av kompletterande nationella bestämmelser.....	556

7.10.6	Registrering av biometriska uppgifter samt bestämmelserna i artiklarna 16–18 om sökning i databaser, screeningformulär och avslutande åtgärder	561
7.11	Övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen	563
7.11.1	Inledande utgångspunkter	563
7.11.2	Förordningens bestämmelser om en oberoende övervakningsmekanism	563
7.11.3	Framtagna riktlinjer vid tillsättande av en övervakningsmekanism.....	566
7.11.4	Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern	570
7.11.5	Institutet för mänskliga rättigheter	582
7.11.6	Förslag om ny myndighet för tillsyn över bl.a. migrationsområdet	583
7.11.7	Sverige uppfyller kraven på övervakningsmekanismen.....	585
7.12	Rätten till information	589
7.13	Personuppgiftsbehandling och informationsöverföring....	591
7.13.1	Inledande utgångspunkter	591
7.13.2	Dataskyddsreglering och personuppgiftsbehandling	592
7.13.3	Behovet av ändringar i nationell rätt i personuppgiftshänseende	598
7.13.4	Informationsöverföring mellan myndigheter.....	602
7.14	Ändringar i VIS-förordningen genom artikel 20.....	612
7.14.1	Om VIS-förordningen	612
7.14.2	Anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen.....	614
7.14.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i VIS-förordningen.....	615
7.14.4	Ändringarna i VIS-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder.....	617
7.15	Ändringar i in- och utreseförordningen genom artikel 21	618
7.15.1	In- och utreseförordningen	618

7.15.2	Anpassning av svensk rätt till in- och utresesystemet	620
7.15.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i in- och utreseförordningen	621
7.15.4	Ändringarna i in- och utreseförordningen föranleder inte några författningsåtgärder	622
7.16	Ändringar i Etias-förordningen genom artikel 22	623
7.16.1	Etias-förordningen	623
7.16.2	Anpassning av svensk rätt till Etias-förordningen	625
7.16.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i Etias-förordningen	626
7.16.4	Ändringarna i Etias-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder	628
7.17	Övriga bestämmelser	629
8	Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening	631
8.1	Inledning.....	631
8.2	Ändringar i förordningen om Ecris-TCN.....	631
8.2.1	Förordningen om Ecris-TCN	631
8.2.2	Nationell rätt	635
8.2.3	Ändringar i förordningen om Ecris-TCN	639
8.2.4	Ändringarna i förordningen om Ecris-TCN föranleder inte några författningsåtgärder	642
8.3	Ändringar i EU:s förordningar om interoperabilitet.....	645
8.3.1	EU:s förordningar om interoperabilitet.....	645
8.3.2	Anpassning av nationell rätt till interoperabilitetsförordningarna	648
8.3.3	Ändringar i interoperabilitetsförordningarna genom screeningförordningen och förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.....	649
8.3.4	Ändringarna i EU:s förordningar om interoperabilitet föranleder inte några författningsåtgärder.....	651

9	Eurodacförordningen	653
9.1	Inledning	653
9.1.1	Systemet Eurodac i korthet	653
9.1.2	Eurodacförordningen.....	654
9.2	Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningen	655
9.2.1	Inledande bestämmelser	656
9.2.2	Eurodacs allmänna struktur och tekniska utformning samt interoperabilitet	657
9.2.3	Biometriska uppgifter	659
9.2.4	Administrativa åtgärder i samband med upptagning av biometriska uppgifter.....	675
9.2.5	Fler personuppgifter ska läggas in i Eurodac	692
9.2.6	Åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodac.....	693
9.2.7	Förfarande för jämförelse av uppgifter	696
9.2.8	Lagring, radering och markering av uppgifter.....	697
9.2.9	Åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål	697
9.2.10	Dataskydd och personuppgiftsansvar.....	700
9.2.11	Sekretess	719
9.2.12	Övriga bestämmelser	723
10	Asyl- och migrationshanteringsförordningen.....	725
10.1	Inledning	725
10.2	Dublinförordningen	726
10.2.1	2003 års Dublinförordning	726
10.2.2	Den omarbetade Dublinförordningen.....	726
10.3	Asyl- och migrationshanteringsförordningen	727
10.3.1	Definitioner	728
10.3.2	Gemensam ram för asyl- och migrationshantering.....	730
10.3.3	Kriterier och mekanismer för att fastställa ansvarig medlemsstat	731
10.3.4	Solidaritet.....	749
10.3.5	Allmänna bestämmelser.....	751

10.4	Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningen	752
10.4.1	Förordningens inledande bestämmelser	752
10.4.2	Den gemensamma ramen för asyl- och migrationshantering	752
10.4.3	De allmänna principerna och skyddsåtgärderna när ansvarig medlemsstat fastställs	753
10.4.4	Kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat	756
10.4.5	Skyldigheterna för ansvarig medlemsstat	757
10.4.6	Förfarandet	757
10.4.7	Det administrativa samarbetet	765
10.4.8	Förlikningsförfarandet	766
10.4.9	Solidaritetsreglerna	767
10.4.10	De allmänna bestämmelserna	767
10.4.11	Övriga författningsändringar	768

Volym 2

11	Mottagandedirektivet	771
11.1	Inledning	771
11.2	Det ursprungliga och det omarbetade mottagandedirektivet	772
11.2.1	Det ursprungliga mottagandedirektivet	772
11.2.2	Det omarbetade mottagandedirektivet	772
11.3	Det nya omarbetade mottagandedirektivet	772
11.4	Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet	774
11.4.1	Terminologin i den svenska utlänningsrätten	774
11.4.2	Information om mottagningsvillkor till sökande	774
11.4.3	Handlingar som ska tillhandahållas sökande	777
11.4.4	Områdesbegränsning samt boende- och anmälningsskyldighet	781
11.4.5	Kontroll av sökande som inte bor på asylboende	807

11.4.6	Rörelsebegränsning när sökande befinner sig i gränsförfarandet	809
11.4.7	Allmän ordning och avvikanderisk	812
11.4.8	Förvar.....	819
11.4.9	Garantier för sökande som tas i förvar	844
11.4.10	Förhållanden för förvar.....	855
11.4.11	Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov	863
11.4.12	Underårigas skolgång och utbildning	874
11.4.13	Tillträde till arbetsmarknaden	880
11.4.14	Språkkurser och yrkesutbildning	891
11.4.15	Materiella mottagningsvillkor samt hälso- och sjukvård.....	896
11.4.16	Sökandes skyldighet att bekosta mottagandet samt hälso- och sjukvård	908
11.4.17	Indragning av mottagningsvillkor om sökande befinner sig i fel medlemsstat	913
11.4.18	Inskränkning eller indragning av materiella mottagningsvillkor	918
11.4.19	Sökande med särskilda mottagandebehov	928
11.4.20	Kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde	933
11.4.21	Åtgärder för att effektivisera mottagningssystemet	943
12	Förordningen om återvändandegränsförfarande	947
12.1	Inledning	947
12.2	Förordningens inledande bestämmelser	947
12.3	Gränsförfarande för återvändande.....	949
12.3.1	Förordningens bestämmelser om gränsförfarande för återvändande	949
12.3.2	Förordningens bestämmelser om förvar	950
12.3.3	Om återvändandedirektivets bestämmelser	951
12.3.4	Bestämmelsen i artikel 4.1 kräver en upplysningsbestämmelse i UtlL	954

12.3.5	Bestämmelserna om förvar är direkt tillämpliga men ska kompletteras med en möjlighet att besluta om uppsikt på samma grunder	955
12.3.6	Övriga bestämmelser i artiklarna 4 och 5 föranleder inte författningsändringar.....	957
12.4	Krissituationer och rättslig rådgivning	959
12.4.1	Åtgärder som i en krissituation är tillämpliga på gränsförfarandet för återvändande.....	959
12.4.2	Kontakt med personer som befinner sig i återvändandegränsförfarandet för rättslig rådgivning.....	960
12.5	Förfaranderegler och särskilda bestämmelser och garantier	961
12.6	Övriga bestämmelser	962
12.6.1	Ändringar av förordning (EU) 2021/1148.....	962
12.6.2	Slutbestämmelser	963
13	Vidarebosättningsförordningen	967
13.1	Inledning.....	967
13.1.1	Kort om det svenska systemet för vidarebosättning	967
13.2	Anpassning av svensk rätt till vidarebosättningsförordningen	968
13.2.1	Unionsramen och unionsplanen för vidarebosättning	968
13.2.2	Kraven för inresa, skäl för vägran och samtycke.....	970
13.2.3	Förfarandet för inresa.....	971
13.2.4	Övriga bestämmelser.....	976
14	Krishanteringsförordningen.....	979
14.1	Inledning.....	979
14.2	Anpassning av svensk rätt till krishanteringsförordningen.....	979

14.2.1	Förordningens allmänna bestämmelser	979
14.2.2	Styrning	981
14.2.3	Solidaritetsåtgärder	983
14.2.4	Undantag	985
14.2.5	Påskyndat förfarande	990
14.2.6	Övriga bestämmelser	992
15	Bestämmelser om ensamkommande barn i EU:s migrations- och asylpakt	995
15.1	Inledning	995
15.2	Nationella bestämmelser om ställföreträdare för ensamkommande barn.....	995
15.2.1	Lagen om god man för ensamkommande barn ...	995
15.2.2	Särskilt förordnad vårdnadshavare	999
15.3	Asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn	1001
15.3.1	Asylprocedurförordningen.....	1001
15.3.2	Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn.....	1005
15.4	Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn	1012
15.4.1	Det nya omarbetade mottagandedirektivet	1012
15.4.2	Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn	1015
15.5	Asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om garantier för underåriga	1017
15.5.1	Asyl- och migrationshanteringsförordningen....	1017
15.5.2	Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om företrädare för barn	1021
15.6	Screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga.....	1023
15.6.1	Screeningförordningen	1023

15.6.2	Anpassning av nationell rätt till screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga.....	1024
15.7	Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga	1026
15.7.1	Eurodacförordningen	1026
15.7.2	Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga.....	1027
15.8	Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn	1028
15.8.1	Skyddsgrundsförordningen	1028
15.8.2	Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn.....	1031
16	Medborgare i andra EU-stater	1037
16.1	Inledning.....	1037
16.2	Anpassning av svensk rätt för EU-medborgare	1037
17	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	1041
17.1	Asylprocedurförordningen.....	1041
17.2	Skyddsgrundsförordningen	1042
17.3	Screeningförordningen	1044
17.4	Eurodacförordningen	1045
17.5	Asyl- och migrationshanteringsförordningen.....	1046
17.6	Det nya omarbetade mottagandedirektivet	1047
17.6.1	Mottagandeutredningen	1047
17.6.2	Förvarsutredningen	1047
17.7	Förordningen om återvändandegränsförfarande	1048
17.8	Vidarebosättningsförordningen	1049
17.9	Krishanteringsförordningen.....	1049
17.10	Ensamkommande barn	1050

17.11	Medborgare i andra EU-stater	1051
18	Konsekvenser	1053
18.1	Inledning	1053
18.2	Utgångspunkter och förutsättningar för konsekvensanalysen.....	1054
18.2.1	Bristande samhällsekonomisk effektivitet i nuvarande regelverk	1055
18.2.2	Fördelningspolitiska konsekvenser.....	1057
18.2.3	Nollalternativet – vad händer om ingenting görs?	1059
18.3	Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden	1060
18.3.1	Sveriges internationella åtaganden	1060
18.3.2	FN:s konvention om mänskliga rättigheter	1060
18.3.3	Europakonventionen	1061
18.3.4	FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)	1061
18.3.5	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)	1062
18.4	Vilka berörs av förslagen?	1063
18.5	Konsekvenser för statliga myndigheter	1064
18.5.1	Migrationsverket	1064
18.5.2	Polismyndigheten	1073
18.5.3	Domstolar.....	1082
18.5.4	Säkerhetspolisen.....	1088
18.5.5	Kriminalvården.....	1090
18.5.6	Kustbevakningen.....	1091
18.5.7	Tullverket.....	1092
18.5.8	Statens servicecenter.....	1093
18.5.9	Institutet för mänskliga rättigheter	1093
18.5.10	Integritetsskyddsmyndigheten	1094
18.5.11	Riksdagens ombudsmän	1095
18.6	Statsfinansiella konsekvenser.....	1096
18.6.1	Direkta kostnader för statliga myndigheter	1096
18.7	Konsekvenser för kommuner och regioner	1097

18.7.1	Konsekvenser för kommuner	1097
18.7.2	Konsekvenser för regionerna.....	1098
18.8	Konsekvenser för civilsamhället.....	1101
18.9	Konsekvenser för de migrationspolitiska målen.....	1101
18.10	Konsekvenser för de integrationspolitiska målen.....	1102
18.11	Konsekvenser för brottslighet, fusk och felaktiga utbetalningar	1102
18.11.1	Brottsligheten	1103
18.11.2	Den brottsförebyggande verksamheten.....	1104
18.11.3	Fusk och felaktiga utbetalningar	1104
18.12	Konsekvenser för jämställdheten.....	1105
18.13	Konsekvenser för barn och ungdomar	1105
18.14	Konsekvenser för den personliga integriteten	1106
18.15	Konsekvenser för miljön	1106
19	Författningskommentar	1107
19.1	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).....	1107
19.2	Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381).....	1139
19.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	1139
19.4	Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).....	1140
19.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	1140
19.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.....	1140
19.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.....	1141

19.8	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	1141
19.9	Förslaget till ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.....	1143
19.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn	1143
19.11	Förslaget till lag om ändring av lagen (2008:290) om godkännande för huvudforskningsmän att ta emot gästforskare	1145
19.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	1146
19.13	Förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	1147
19.14	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)	1147
19.15	Förslaget till ändring i plan- och bygglagen (2010:900) ...	1148
19.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	1148
19.17	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	1149
19.18	Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	1149
19.19	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	1151
19.20	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.....	1152
19.21	Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.....	1153

19.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende	1153
19.23 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall.....	1154
19.24 Förslaget till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)	1154

Bilagor

Bilaga 1	Det nya omarbetade mottagandedirektivet.....	1159
Bilaga 2	Skyddsgrundsförordningen.....	1195
Bilaga 3	Asylprocedurförordningen	1229
Bilaga 4	Förordningen om återvändandegränsförfarande	1305
Bilaga 5	Vidarebosättningsförordningen.....	1315
Bilaga 6	Asyl- och migrationshanteringsförordningen	1333
Bilaga 7	Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.....	1405
Bilaga 8	Screeningförordningen	1411
Bilaga 9	Eurodacförordningen	1439
Bilaga 10	Krishanteringsförordningen.....	1509

Förkortningslista

I denna promemoria används bl.a. följande förkortningar:

AMIF	Asyl-, migrations- och integrationsfonden
Asyl- och migrationshanteringsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013
Asylprocedurförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU
Barnkonventionen	FN:s konvention om barnets rättigheter
CIR	EU-gemensam databas för identitetsuppgifter

Dataskyddsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF
Dataskyddsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning)
Dataskyddslagen	lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning
Det första asylprocedurdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus
Det nya omarbetade mottagandedirektivet, det nya direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som

	ansöker om internationellt skydd (omarbetning)
Det omarbetade asylprocedurdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (omarbetning)
Det omarbetade mottagandedirektivet, det tidigare direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning)
Det ursprungliga mottagandedirektivet	Rådets direktiv 2003/9/EG av den 27 januari 2003 om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna
Dublinförordningen, den omarbetade Dublinförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjeland-medborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning)
Ecris-TCN	EU:s system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar

	mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer
Etias	EU:s system för reseuppgifter och resetillstånd
Etias-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226
EUAA	Europeiska unionens asylbyrå
Eu-Lisa	Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa
Eurodacförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från

	medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013
Europakonventionen	Europeiska konventionen 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
Europol	Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning
EU:s förordningar om interoperabilitet	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informations-system på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF, och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande

	av en ram för interoperabilitet mellan EU-informations-system på området polis-samarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816
EU:s förordning om Ecris-TCN	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 av den 17 april 2019 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informations-systemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726
EU:s rättighetsstadga	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna
FL	Förvaltningslag (2017:900)
FMA	Förordning (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl.
FN:s konvention mot tortyr	FN:s konvention 1984 mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

	(Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CAT)
FPL	Förvaltningsprocesslag (1971:291)
Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1352 av den 14 maj 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/816 och (EU) 2019/818 i syfte att införa screening för tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna
Förordningen om återvändandegränsförfarande	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148
Förordning (EU) 2019/817	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informations-system på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF

Förordning (EU) 2019/818	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informations-system på området polis-samarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816
Förvarsutredningen	2023 års förvarsutredning (Ju 2023:15)
Genèvekonventionen	1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning (Convention Relating to the Status of Refugees)
In- och utreseförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till inoch utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och

	förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011
In- och utresesystemet	EU:s in- och utresesystem för registrering av in- och utrese-uppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelands-medborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser
Kodex om Schengengränserna, gränskodexen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer
Kommissionen	Europeiska kommissionen
Krishanteringsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 av den 14 maj 2024 om hantering av kris- och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och om ändring av förordning (EU) 2021/1147
LMA	Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
LSU	Lag (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar
LSU-utredningen	LSU-utredningen (Ju 2024:10)
Massflyktsdirektivet	Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv

	tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta
Miniminivåutredningen	Miniminivåutredningen (Ju 2023:18)
Mottagandeutredningen	Utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (Ju 2021:12)
OSL	offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
Polisens brottsdatalog	lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område
RF	Regeringsformen
Rådet	Europeiska rådet
Screeningförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817
SIS	Schengens informationssystem

SIS-förordningarna

Samlingsnamn för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU (polisförordningen), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006 (gränsförordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (återvändandeförordningen)

Skyddsgrundsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av direktiv 2011/95/EU
UNHCR	FN:s Flyktingkommissariat
UtlF	utlänningsförordningen (2006:97)
UtlL	utlänningslagen (2005:716)
Utredningen om skärpta villkor för anhöriginvandring	Utredningen om skärpta villkor för anhöriginvandring (Dir. 2024:68)
Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet	Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet (Ju 2022:12)
Vidarebosättningsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om

	ändring av förordning (EU) 2021/1147
VIS	Informationssystemet för viseringar
Viseringskodexen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar
VIS-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om Informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet av information mellan medlemsstaterna om viseringar för kortare vistelse, viseringar för längre vistelse och uppehållstillstånd
Återvändandedirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna
Ändringsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1134 av den 7 juli 2021 om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EG) nr 810/2009, (EU) 2016/399, (EU)

2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861, (EU) 2019/817 och (EU) 2019/1896 och om upphävande av rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF, i syfte att reformera Informations-systemet för viseringar

2013 års Eurodacförordning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (omarbetning)

Sammanfattning

Migrations- och asylpakten

EU:s migrations- och asylpakt är ett omfattande regelverk antaget 2024 som syftar till att etablera ett gemensamt och harmoniserat system för asyl och migration inom EU. Regelverket bygger på fyra huvudsakliga områden: säkra yttre gränser, snabba och effektiva förfaranden, solidaritet och ansvarsfördelning mellan medlemsstater samt ett fördjupat samarbete med länder utanför EU. Pakten trädde i kraft den 11 juni 2024 och börjar tillämpas fullt ut efter en övergångsperiod på två år.

I promemorian lämnas förslag om anpassning av svensk rätt utifrån följande förordningar:

- Asylprocedurförordningen.
- Skyddsgrundsförordningen.
- Screeningförordningen.
- Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.
- Eurodacförordningen.
- Asyl- och migrationshanteringsförordningen.
- Förordningen om återvändandegränsförfarande.
- Vidarebosättningsförordningen.
- Krishanteringsförordningen.

Vidare lämnas förslag till genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet.

Syftet med de lämnade förslagen är att möjliggöra en effektiv och rättssäker tillämpning av de aktuella rättsakterna samtidigt som ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk säkerställs i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten.

Asylprocedurförordningen

Asylprocedurförordningen syftar till att effektivisera, förenkla och harmonisera medlemsstaternas förfaranden genom att inrätta ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen. Asylprocedurförordningen ersätter det omarbetade asylprocedurdirektivet som har genomförts i svensk rätt.

Asylprocedurförordningen är i stora delar direkt tillämplig och ska tillämpas direkt av nationella myndigheter och domstolar på samma sätt som nationella lagar och föreskrifter. I vissa delar kräver förordningen dock kompletterande nationella bestämmelser, och i andra delar ger förordningen medlemsstaterna möjlighet att införa nationella bestämmelser. För att möjliggöra en effektiv och rättssäker tillämpning av asylprocedurförordningen, samtidigt som ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk säkerställs i enlighet med EU-rättens miniminivå, föreslås en rad författningsåtgärder.

Asylprocedurförordningens direkta effekt innebär för svensk del en förändrad systematik i asylförfarandet. För att systematiken i det svenska asylförfarandet fullt ut ska följa EU:s systematik föreslås att prövningsramen i ett ärende om internationellt skydd ska begränsas till frågan om *internationellt skydd*, dvs. om sökande kan beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Frågan om *uppehållstillstånd* prövas inte inom ramen för ett ärende om internationellt skydd, eftersom det enligt skyddsgrundsförordningen utgör en rättighet som följer av att en person beviljas internationellt skydd.

En stor del av författningsförslagen innebär en utmönstring av bestämmelser om internationellt skydd i svensk rätt, eftersom det regleras med direkt effekt i asylprocedurförordningen. Detta gäller t.ex. svenska bestämmelser som definierar begreppen *flyktingstatus* och *status som subsidiärt skyddsbehövande*. Andra exempel på svenska bestämmelser som utmönstras gäller bestämmelser om muntlig handläggning i ärenden om internationellt skydd, när en

ansökan om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov får betraktas som återkallad eller när en sådan ansökan ska beviljas ny prövning samt i vilka fall ett beslut om internationellt skydd är överklagbart.

Exempel på förslag på kompletterande nationella bestämmelser är att Migrationsverket – liksom i dag – ska utses till den beslutande myndigheten med ansvar för att ta emot, registrera och pröva ansökningar om internationellt skydd. Vidare föreslås att Polismyndigheten och Kriminalvården ska få ta emot ansökningar som görs om internationellt skydd (viljeyttringar).

Det föreslås också nationella kompletterande bestämmelser om att en ansökan om internationellt skydd – utöver de situationer som är obligatoriska enligt asylprocedurförordningen – ska prövas inom ramen för ett gränsförfarande i samtliga fall där förordningen tillåter det, om det inte föreligger exceptionella omständigheter som gör att ett gränsförfarande inte bör tillämpas. Andra exempel på kompletterande nationella bestämmelser är vissa undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet (dvs. under handläggningen av ansökan), efter beslut om ansökan och under en överklagandeprocess.

Vidare föreslås kompletterande nationella bestämmelser om handläggningstider för Migrationsverkets prövning, i de fall det inte regleras direkt av asylprocedurförordningen. Även bestämmelser om handläggningstider för migrationsdomstolarnas prövning införs. Därtill föreslås bestämmelser om överklagandefrister som innebär att vissa beslut – t.ex. i de fall ansökan avvisas eller prövas inom ramen för ett påskyndat förfarande – ska överklagas inom sju dagar och beslut i andra fall ska överklagas inom tre veckor.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som asylprocedurförordningen börjar tillämpas, den 12 juni 2026. Äldre bestämmelser ska dock gälla för förfaranden för ansökningar om internationellt skydd som görs före den 12 juni 2026, och för förfaranden för prövningen av återkallande av internationellt skydd, om prövningen inleddes före den 12 juni 2026.

Skyddsgrundsförordningen

Skyddsgrundsförordningen syftar till att säkerställa att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd och att säkerställa att en gemensam uppsättning rättigheter är tillgänglig för personer som beviljats internationellt skydd i samtliga medlemsstater. Förordningen ersätter det omarbetade skyddsgrundsdirektivet som har genomförts i svensk rätt.

Skyddsgrundsförordningen är i stora delar direkt tillämplig och ska tillämpas direkt av nationella myndigheter och domstolar på samma sätt som nationella lagar och föreskrifter. I vissa delar kräver förordningen dock kompletterande nationella bestämmelser, och i andra delar ger förordningen medlemsstaterna möjlighet att införa nationella bestämmelser. För att möjliggöra en effektiv och rättssäker tillämpning av skyddsgrundsförordningen, samtidigt som ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk säkerställs i enlighet med EU-rättens miniminivå, föreslås en rad författningsåtgärder.

En stor del av författningsförslagen innebär en utmönstring av bestämmelser om internationellt skydd i svensk rätt, eftersom det regleras med direkt effekt i skyddsgrundsförordningen. Detta gäller till exempel bestämmelser som definierar begreppen *flyktingstatus* och *status som subsidiärt skyddsbehövande*. Andra exempel på svenska bestämmelser som utmönstras gäller bestämmelser om när en person ska anses utesluten från att anses som flykting respektive subsidiärt skyddsbehövande samt bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd och resehandlingar för personer som beviljats internationellt skydd och deras familjemedlemmar.

Exempel på förslag på kompletterande nationella bestämmelser är giltighetstider för de uppehållstillstånd som utfärdas till personer som beviljats internationellt skydd. Förslagen innebär i denna del att den initiala giltighetstiden för uppehållstillstånd för personer som beviljats flyktingstatus ska vara tre år och för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande tretton månader. Vid förlängning ska giltighetstiden för uppehållstillstånd vara tre år för flyktingar och två år för subsidiärt skyddsbehövande. Med anledning av detta föreslås även bestämmelser om giltighetstiden vid förlängning av uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning.

Det föreslås även nationella bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd för personer som har beviljats internationellt skydd och deras familjemedlemmar. Det införs vidare en bestämmelse om att det vid utfärdande av uppehållstillstånd ska tas ut en avgift.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026.

Screeningförordningen

Screeningförordningen introducerar ett förfarande kallat screening för samtliga tredjelandsmedborgare som påträffas i samband med att de illegalt korsat yttre gräns, inne på en medlemsstats territorium men inte har uppfyllt inresevillkoren eller efter att ha landsatts i samband med en efterforskning och räddningstjänst till havs, oavsett om de söker internationellt skydd eller inte. Dessutom omfattas personer som söker internationellt skydd vid gränsen men där personen inte uppfyller inresevillkoren. Däremot omfattas inte personer som rest in med giltiga tillstånd, men vars giltighet löpt ut under deras vistelse.

Screeningförordningen kompletterar Schengenregelverket. Syftet med screeningen är att kontrollera personerna och inhämta tillgänglig information om dem, för att när screeningen avslutats överlämna ärendet och den information som framkommit till behörig myndighet för asylprövning eller återvändande.

Screeningen omfattar flera moment, däribland identifiering eller verifiering av identitet, registrering av biometriska uppgifter, hälsokontroll, sårbarhetskontroll och säkerhetskontroll. Har personen påträffats vid yttre gräns ska screeningen avslutas inom sju dagar. Om personen i stället har påträffats inom territoriet ska screeningen slutföras inom tre dagar.

Polismyndigheten föreslås vara huvudansvarig myndighet för screeningförfarandet. Polismyndigheten och Migrationsverket föreslås ha ett gemensamt ansvar för utförandet av momenten identifiering och verifiering av identitet, sårbarhetskontroll, registrering av biometriska uppgifter och ifyllande av screeningformulär och avslutande av screeningen. Polismyndigheten ska ansvara ensam för säkerhetskontrollen. Regionerna ska ansvara för utförandet av hälsokontrollen. Tullverket och Kustbevakningen

ska hjälpa Polismyndigheten vid kontrollmomenten identifiering eller verifiering av identitet samt säkerhetskontroll samt Migrationsverket vid identifiering eller verifiering av identitet.

Screening ska endast genomföras på särskilt anvisade platser vid yttre gräns eller inom landet. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får föreskriva om vid vilka platser screening ska äga rum.

Av screeningförfordningen följer att personer som påträffas vid yttre gräns under pågående screening inte ska ges tillstånd att resa in på en medlemsstats territorium. En upplysningsbestämmelse med detta innehålls föreslås föras in i utlänningslagen.

Medlemsstaterna ska säkerställa att personer som ska genomgå screening hålls tillgängliga för myndigheterna under processen. Möjligheten att kvarhålla personer enligt 9 kap. 11 § UtlL ska utvidgas till att omfatta skyldighet att stanna kvar för screening, både vid yttre gräns och inom landet. Om screeningen inte kan avslutas inom 24 timmar ska personen kunna hållas tillgänglig genom uppsikt eller förvar tills processen är avslutad.

Det ska införas en ny grund för uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare – både vuxna och barn – som inte ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening. Detta görs genom en komplettering av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för vuxna respektive barn som inte ansöker om internationellt skydd. I 1 kap. 15 § UtlL föreslås det i detta sammanhang införas en ny bestämmelse enligt vilken det vid risk för avvikande hänsyn även får tas till om utlänningen påträffas vid yttre gräns eller inom landet och ska genomgå screening.

Tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening kan enligt Förvarsutredningens förslag, med hänsyn till skyddet för nationell säkerhet eller allmän ordning, ställas under uppsikt eller tas i förvar.

Kroppsvisitation föreslås kunna genomföras i fråga om en person som är skyldig genomgå screening i samband med identifiering eller verifiering av identitet eller med en säkerhetskontroll. Personens bagage, handresgods, handväskor och liknande ska då få undersökas, i den utsträckning som det är nödvändigt för att ta reda på personens identitet eller för att bedöma om personen skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. De särskilda regler om verkställighet som gäller vid en kroppsvisitation som utförs i samband med en

inresekontroll (9 kap. 2 § tredje–femte styckena UtL) föreslås även vara tillämpliga även vid en kroppsvisitation som utförs i samband med screening.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i hälsokontrollen.

En oberoende övervakningsmekanism ska enligt förordningen säkerställa att screeningförfarandet sker i enlighet med grundläggande rättigheter och att rätten till asyl inte inskränks. Bedömningen görs att JO:s uppdrag stämmer väl överens med det uppdrag som tillkommer övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen. Sverige uppfyller således – genom JO:s uppdrag och verksamhet – de krav som ställs på övervakningsmekanismen i artikel 10.2 i screeningförordningen.

Screeningprocessen förutsätter ett nära samarbete mellan screeningmyndigheterna. I syfte att möjliggöra informationsdelning mellan myndigheterna i fråga om uppgifter som skyddas av sekretess föreslås därför att det i utlänningslagen införs en bestämmelse med innebörden att Polismyndigheten och Migrationsverket ska lämna de uppgifter till varandra som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter som screeningmyndigheter. Det föreslås vidare att det i samma lag införs bestämmelse om uppgiftsskyldighet för regionerna avseende vad som framkommit vid en hälsokontroll till Polismyndigheten. Slutligen föreslås vissa ändringar i utlänningsdatalagen i fråga om personuppgiftsbehandling.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026, med undantag för bestämmelserna om förvar som utgör en komplettering till Förvarsutredningens förslag. Dessa ska enligt Förvarsutredningens förslag träda i kraft den 1 juli 2026.

Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening

Förordningen är ett komplement till screeningförordningen. Förordningen innebär ändringar i två andra EU-förordningar; förordningen om Ecris-TCN samt en av de två s.k. interoperabilitetsförordningarna. Dessa förordningar syftar i sin tur till att effektivisera utbytet av uppgifter om tidigare fällande domar mot tredjelandssmedborgare och statslösa personer mellan EU:s medlemsstater respektive bidra till interoperabilitet mellan EU:S

olika informationssystem, förbättra ändamålsenligheten och effektiviteten i kontrollerna vid de yttre gränserna.

Syftet med de ändringar som görs genom förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening är bl.a. att göra det möjligt för screeningmyndigheter att få tillgång till relevanta uppgifter i Ecris-TCN och andra EU-system.

Förordningen bedöms inte föranleda några lagstiftningsåtgärder i nationell rätt.

Eurodacförordningen

Eurodac är ett EU-gemensamt informationssystem som innehåller fingeravtryck från personer som ansöker om internationellt skydd och från tredjelandsmedborgare eller statslösa personer i länder utanför EU och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Fingeravtrycken används för jämförelse mellan medlemsstaterna för att göra det lättare för medlemsstaterna att bestämma vilken stat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd samt för vissa brottsbekämpande ändamål. Eurodac regleras av Eurodacförordningen.

I juni 2024 antogs en omarbetad Eurodacförordning. Förordningen innebär omfattande ändringar av Eurodacförordningen. Ändringarna innebär bl.a. att Eurodac ska innehålla fingeravtryck och ansiktsbilder, s.k. biometriska uppgifter, och att sådana uppgifter ska tas från ett utökat antal kategorier av personer. Vidare har åldersgränsen för upptagning av biometriska uppgifter sänkts från 14 till sex år och det har införts särskilda bestämmelser beträffande barn. Brottsbekämpande myndigheters åtkomst till Eurodac har förenklats. Eurodac kommer även att nyttja den möjligheten till kommunikation mellan EU-gemensamma informationssystem och databaser som finns inom EU.

Eurodacförordningen är direkt tillämplig och ska tillämpas av nationella myndigheter på samma sätt som lagar och andra nationella föreskrifter. För att tillämpningen av förordningens bestämmelser ska fungera på ett ändamålsenligt sätt och för att anpassa svensk rätt till dessa föreslås det vissa författningsändringar. Förslagen innebär bl.a. att det tydliggörs i vilka situationer en utlänning är skyldig att lämna fingeravtryck och låta sig fotograferas för överföring till

Eurodac. Det föreslås vidare att Polismyndigheten ges åtkomst till de uppgifter som registreras i Eurodac samt att fler brottsbekämpande myndigheter ges möjlighet att begära jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som Eurodacförordningen börjar tillämpas, dvs. den 12 juni 2026, med undantag för personer som ansöker om tillfälligt skydd i enlighet med massflyktsdirektivet. För dessa personer föreslås ändringarna träda i kraft den 12 juni 2029.

Asyl- och migrationshanteringsförordningen

Asyl- och migrationshanteringsförordningen ersätter Dublinförordningen. Den nya förordningen har ett vidare syfte och fastställer en gemensam ram för hantering av asyl och migration inom unionen. Förordningen bygger på principerna i Dublinförordningen men inför även en obligatorisk solidaritetsmekanism som möjliggör ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna. Syftet är att stärka medlemsstaternas beredskap att hantera migration, klara situationer med migrationstryck och underlätta solidaritetsstöd mellan medlemsstaterna. Medlemsstater som befinner sig under migrationstryck ska kunna få stöd – antingen genom omfördelning av sökande, ekonomiska bidrag eller alternativa solidaritetsåtgärder (t.ex. operativt stöd, kapacitetssuppletering eller personalstöd).

I förhållande till Dublinförordningen införs nya kriterier för att fastställa ansvarig medlemsstat. Det införs även ny reglering om sökandens skyldigheter och konsekvenser vid bristande efterlevnad. För att säkerställa ett snabbt fastställande av ansvarig medlemsstat har tidsfristerna förkortats.

Förordningen är direkt tillämplig. För att, så långt det går, harmonisera överklagandefrister mellan rättsakterna och möjliggöra ett snabbt förfarande föreslås att tidsperiod för överklagande ändras till sju dagar, även till Migrationsöverdomstolen. Eftersom svensk rätt saknar särskilda bestämmelser för denna typ av överklaganden föreslås nya bestämmelser i utlänningslagen som ska gälla för beslut enligt denna förordning samt beslut enligt asylprocedurförordningen.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som asyl- och migrationshanteringsförordningen börjar tillämpas, den 12 juni 2026.

Det nya omarbetade mottagandedirektivet

I promemorian lämnas förslag till genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet. Syftet med det nya direktivet är att harmonisera strukturerna för mottagandet inom EU genom att säkerställa adekvat levnadsstandard, garantera rättigheter och främja en effektiv integrationsprocess. Det nya direktivet ersätter 2013 års direktiv. Förslagen från Mottagandeutredningen är utgångspunkten för de förslag som lämnas i de delar förslagen genomför direktivet. Detsamma gäller förslagen från Förvarsutredningen.

Utifrån Mottagandeutredningens förslag om närvarokontroll på asylboende, områdesbegränsning, boende- och anmälningsskyldighet i vissa situationer, samt utökad möjligt för nedsättning av dagersättning om föreslagna skyldigheter inte följs föreslås ytterligare författningsändringar. Bl.a. föreslås obligatorisk rörelsebegränsning för sökande vars ansökan prövas inom ramen för gränsförfarandet enligt asylprocedurförordningen. Detta gäller även sökande under 16 år. Besluten ska inte kunna överklagas.

I utlänningslagen föreslås särskilda förutsättningar för att ta en vuxen eller ett barn som ansöker om internationellt skydd i förvar om det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande för att avgöra om utlänningen har rätt att stanna i Sverige. För ett sådant förvar av en vuxen ska gälla en maximal tidsgräns om tolv veckor. För ett barn ska den bortre tidsgränsen vara väsentligt kortare, som huvudregel sex dygn, eller om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex dygn. För vuxna ska beslut om förvar omprövas inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes. Ett barn som ansöker om internationellt skydd ska inte få skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar.

Enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet ska skolgång erbjudas senast två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. Tidigare medgav direktivet en tidsfrist om tre månader, men denna har nu förkortats. Enligt 4 kap. 1 a § skolförordningen ska barn tas emot i skolan så snart det är

lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden, men mottagandet bör ske senast en månad efter ankomsten. Denna bestämmelse föreslås ändras så att tidsfristen för när barnen senast ska tas emot utökas med en månad.

Som Mottagandeutredningen har föreslagit ska tillträde till arbetsmarknaden beviljas först efter en viss tid i Sverige. Det föreslås dock en begränsning för sökande som omfattas av ett påskyndat förfarande i enlighet med artikel 42.1 a–f asylprocedurförordningen.

För att genomföra direktivet och anpassa svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningen föreslås vidare en bestämmelse som innebär att sökande som är skyldig att vistas i en annan medlemsstat enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen inte ska ha rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden.

Vidare föreslås bl.a. ytterligare grund för nedsättning av dagersättning.

Ändringarna i den ännu inte ikraftträdde mottagandelagen ska träda i kraft i samband med att lagen träder i kraft, det vill säga den 1 oktober 2026. I fråga om förvar ska ändringarna träda i kraft den 1 juli 2026.

Förordningen om återvändandegränsförfarande

Förordningen om återvändandegränsförfarande syftar till att skapa ett gemensamt och obligatoriskt återvändandeförfarande för tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan om internationellt skydd har avslagits inom ramen för asylgränsförfarandet.

Tredjelandsmedborgare och statslösa personer som fått avslag på sin ansökan om internationellt skydd ska vistas vid eller i närheten av gränsen under högst tolv veckor, eller i transitområden. Om ett beslut om återvändande inte kan verkställas inom den tidsperioden om tolv veckor får medlemsstaterna fortsätta med förfaranden för återvändande. I krissituationer får medlemsstaterna tillfälligt förlänga den maximala vistelsetiden vid gränsen med ytterligare sex veckor och justera längden på förvarstiden i motsvarande mån. Bestämmelserna bedöms vara direkt tillämpliga och kräver inte några författningsåtgärder.

Personer som omfattas av återvändandegränsförfarandet ska ges en tidsfrist för frivillig avresa, om det inte finns risk för avvikande, om ansökan bedömts som uppenbart ogrundad eller om personen utgör en risk för allmän ordning eller säkerhet. Bestämmelsen bedöms vara direkt tillämplig.

Personer vars ansökan om internationellt skydd har avslagits inom ramen för gränsförfarandet får enligt förordningen inte ges tillstånd att resa in i landet. En upplysningsbestämmelse med detta innehåll föreslås föras in i utlänningslagen.

Personer som hålls i förvar under asylgränsförfarandet kan enligt förordningen fortsätta hållas i förvar under återvändandeprocessen för att förhindra inresa, förbereda återvändandet eller genomföra avlägsnandet. Personer som inte varit förvarstagna tidigare kan tas i förvar om det finns risk för avvikande, om de hindrar återvändandet eller om de utgör en risk för allmän ordning eller säkerhet. Förvarsgrunderna följer således av förordningen och bedöms vara direkt tillämpliga. Personer som omfattas av förordningen kan därmed tas i förvar med stöd av förordningens bestämmelser.

I nationell rätt ska det införas en bestämmelse om att personer som omfattas av förvarsbestämmelserna i stället ska kunna ställas under uppsikt. Denna möjlighet ska införas i utlänningslagen genom ett tillägg till de regler om uppsikt och förvar som föreslagits av Förvarsutredningen. Uppsikt ska kunna beslutas på samma grunder som förvar kan beslutas om enligt förordningen.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026, med undantag för bestämmelserna om förvar som utgör en komplettering till Förvarsutredningens förslag. Dessa ska enligt Förvarsutredningens förslag träda i kraft den 1 juli 2026.

Vidarebosättningsförordningen

Vidarebosättningsförordningen syftar till att skapa en gemensam europeisk ram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl. Den reglerar tredjelandsmedborgares och statslösa personers inresa till EU:s medlemsstater för att beviljas internationellt skydd eller humanitär status på ett lagligt och säkert sätt.

Vidarebosättningsförordningen är direkt tillämplig och ska tillämpas av nationella myndigheter på samma sätt som lagar och

andra nationella föreskrifter. Utgångspunkten för vidarebosättning i Sverige är individuella skyddsbehov. För att tillämpningen av förordningens bestämmelser ska fungera på ett ändamålsenligt sätt och för att anpassa svensk rätt till dessa ska de förslagna giltighetstiderna för flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande gälla. Det föreslås att uppehållstillstånd för en familjemedlem ska ha samma sista giltighetsdag som det tillstånd som utfärdats till den person som beviljats internationellt skydd.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026.

Krishanteringsförordningen

Krishanteringsförordningen kompletterar asyl- och migrationshanteringsförordningen samt asylprocedurförordningen och innehåller särskilda regler för hur EU och medlemsstaterna ska agera i exceptionella krissituationer, inbegripet instrumentalisering och force majeure. Genom förordningen förses medlemsstaterna med möjligheter att begära tillstånd att dra nytta av solidaritetsåtgärder mellan medlemsstaterna och tillämpa undantag från vissa regler om asylförfarandet.

Krishanteringsförordningen är direkt tillämplig och ska tillämpas av nationella myndigheter på samma sätt som lagar och andra nationella föreskrifter. För att tillämpningen av förordningens bestämmelser ska fungera på ett ändamålsenligt sätt och för att anpassa svensk rätt till dessa föreslås det en författningsändring som innebär att regeringen ska få lämna in en begäran om att dra nytta av solidaritetsåtgärder och tillämpa undantag från vissa regler om asylförfarandet.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026.

Ensamkommande barn

I asylprocedurförordningen, asyl- och migrationshanteringsförordningen, det nya omarbetade mottagandedirektivet, screeningförordningen och Eurodacförordningen finns särskilda regler om ensamkommande barn.

Enligt asylprocedurförordningen ska en företrädare utses för ett ensamkommande barn som ansöker om internationellt skydd.

Företrädaren ska bistå barnet genom hela processen vid ansökan om internationellt skydd. I väntan på att en företrädare utses kan en tillfällig företrädare förordnas för barnet.

Asyl- och migrationshanteringsförordningen och det nya omarbetade mottagandedirektivet innehåller regler om företrädare för barn som i stort motsvarar asylprocedurförordningens regler.

Enligt screeningförordningen ska ett ensamkommande under screeningen åtföljas av en företrädare eller, om sådan ännu inte utsetts, en person med utbildning i barnrätt och skydd. Av Eurodacförordningen följer ett ensamkommande barn ska åtföljas av en företrädare eller, om ingen företrädare har utsetts, en person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande under hela den tid då barnets biometriska uppgifter tas.

I svensk rätt regleras frågan om företrädare för ensamkommande barn i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn. Vid anpassning av svensk rätt till förordningarnas bestämmelser bör det nationella systemet med god man för dessa barn bör utgöra en utgångspunkt. Lagens regler ska således i tillämpliga fall gälla för företrädare som utses enligt förordningarna. Detta innebär att bl.a. att bestämmelserna i lagen ska gälla för företrädaren i fråga om t.ex. vem som kan ansöka om en företrädare, när förordandet ska upphöra och tillsyn över företrädarens uppdrag.

Det föreslås dock uttryckligen framgå av lagen att om en företrädare eller tillfällig företrädare ska utses enligt asylprocedurförordningen eller asyl- och migrationshanteringsförordningen ska inte en god man förordnas. Detta för att undvika en situation både en god man och en företrädare samtidigt förordnas för barnet.

Förordningarnas regler om en företrädares uppgifter och kompetens är direkt tillämpliga. Upplysningsbestämmelser om förordningarnas innehåll i dessa delar föreslås dock föras in i lagen om företrädare för ensamkommande barn.

Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn bedöms inte kräva några författningsändringar för att anses genomförda i svensk rätt. Detta då en företrädare enligt asylprocedurförordningen får vara samma person som enligt motsvarande bestämmelse i det nya omarbetade mottagandedirektivet, vilken möjlighet bör utnyttjas. Inte heller

direktivets regler om mottagande av ensamkommande barn kräver några författningsåtgärder.

Skyddsgrundsförordningen innehåller bestämmelser om förmyndare för ensamkommande barn, vars ansökan om internationellt skydd har beviljats. Definitionen av förmyndare kan jämföras med det nationella begreppet särskilt förordnad vårdnadshavare. En upplysningsbestämmelse föreslås föras in i 6 kap. föräldrabalken med innehållet att reglerna om särskilt förordnad vårdnadshavare gäller även en sådan förmyndare som omfattas av skyddsgrundsförordningen. Bestämmelserna i förordningen om förmyndarens uppgifter är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsåtgärder utöver en upplysningsbestämmelse med hänvisning till förordningens bestämmelser. I övrigt bedöms förordningens bestämmelser om förmyndare och placering av ensamkommande barn inte kräva några författningsåtgärder.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 12 juni 2026.

Konsekvenser

Genomförandet av EU:s migrations- och asylpakt innebär omfattande organisatoriska, rättsliga och ekonomiska konsekvenser för flera svenska myndigheter. Förslagen berör i första hand Migrationsverket, Polismyndigheten, migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen, men även flera andra myndigheter såsom Kustbevakningen, Tullverket, Säkerhetspolisen, Kriminalvården, Institutet för mänskliga rättigheter och Justitieombudsmannen.

Migrationsverket berörs i särskilt stor utsträckning. Det omfattar rättsliga, organisatoriska och tekniska förändringar, personalutveckling, utveckling av it- och stödsystem samt förstärkt samverkan med andra myndigheter. Myndigheten behöver införa nya rutiner för screening, asylgränsförfaranden, mottagande och återvändande samt anpassa verksamheten till nya tidsfrister, dokumentationskrav och rättssäkerhetsgarantier.

Genomförandet av EU:s migrations- och asylpakt innebär att Polismyndigheten får utökade uppgifter och ett större ansvar vid gränsen. Myndigheten ska fortsatt ta emot viljeyttringar om asyl, kontrollera anmälningsplikt och vistelsekrav samt bistå i gränsförfaranden, vilket kräver fler utbildade poliser, nya rutiner och

IT-anpassningar. Som ansvarig screeningmyndighet ska Polismyndigheten bygga upp screeningförfaranden med identifiering, biometrisk registrering och säkerhetskontroller. Det kräver ny organisation, särskilda lokaler, utrustning och utbildning i rättssäkerhet. Eurodacförordningen medför att polisen ska uppta fingeravtryck och fotografier i större omfattning än tidigare, vilket kräver anpassning av IT-system, utrustning och rutiner. De nya reglerna om återvändande och överföringar kräver snabbare handläggning, tätare samverkan och anpassade IT-system. Sammantaget innebär reformen ökade personal- och utrustningsbehov samt ett utökat ansvar för gräns-, återvändande- och krisverksamhet.

Genomförandet av migrations- och asylpakten bedöms få initiala kostnader på kort sikt men förväntas på längre sikt ge effektivare handläggning, ökad rättssäkerhet och tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningslagen (2005:716)¹

dels att 1 kap. 3 och 6 a §§, 4 kap., 5 kap. 1 c §§, 12 kap. 3, 8 b och 19 a §§, 13 kap. 1 och 19 §§ samt 14 kap. 14 a §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 1 kap. 3 och 6 a §§, 13 kap. 19 §§ samt 14 kap. 14 a § ska utgå,

dels att nuvarande 4 kap. 4 och 5 d § ska betecknas 2 kap. 1 e § respektive 5 a kap. 7 a §,

dels att 1 kap. 1, 5, 7, 9, 13 och 15 §§, 2 kap. 1 a, 1 b och 1 d §§, den nya 2 kap. 1 e §, 2 kap. 2 och 8 a §§, 5 kap. 1, 1 b, 2 a, 3, 3 a, 3 d, 3 g, 17 och 18 §§, 5 a kap. 1 och 1 a §§, den nya 5 a kap. 7 a §, 5 b kap. 10 §, 6 a kap. 2, 4 och 10 §§, 8 kap. 16, 17, 19 och 27 §§, 9 kap. 4, 6 och 8 §§, 11 kap. 5 §, 12 kap. 3, 7, 8 a, 9 a, 16 b, 18, 18 a, 19 och 19 b §§, 13 kap. 9 a, 10 och 17 §§, 14 kap. 5, 6 och 11 §§, 15 kap. 1

¹Senaste lydelse av

1 kap. 3 § 2009:1542
1 kap. 6 a § 2021:223
4 kap. 1 § 2014:1400
4 kap. 2 § 2014:1400
4 kap. 2 b § 2009:1542
4 kap. 2 c § 2021:765
4 kap. 3 § 2009:1542
4 kap. 3 a § 2021:765
4 kap. 3 b § 2009:1542
4 kap. 3 c § 2009:1542
4 kap. 5 § 2014:1400
4 kap. 5 a § 2021:765
4 kap. 5 b § 2009:1542
4 kap. 5 c § 2021:765
4 kap. 6 § 2009:1542
5 kap. 1 c § 2011:1209
12 kap. 3 § 2021:765

12 kap. 8 b § 2016:1243
12 kap. 19 a § 2016:1243
13 kap. 1 § 2016:1243
13 kap. 19 § 2025:58
14 kap. 5 § 2016:1243
14 kap. 14 a § 2009:1542
rubriken till 4 kap. 2009:1542
rubriken närmast före 1 kap. 6 a § 2021:223
rubriken närmast före 4 kap. 3 § 2009:1542
rubriken närmast före 4 kap. 5 § 2021:765
rubriken närmast före 4 kap. 5 b § 2009:1542
rubriken närmast före 4 kap. 5 d § 2014:198
rubriken närmast före 4 kap. 6 § 2009:1542
rubriken närmast före 13 kap. 19 § 2025:58
rubriken närmast före 14 kap. 14 a § 2009:1542.

och 3 §§, 16 kap. 11 §, 17 kap. 1 §, 18 kap. 3 och 4 §§, 20 kap. 2 §, 21 kap. 2 § samt 22 kap. 2 §, rubriken till 2 kap. och rubrikerna närmast före 5 kap. 1, 1 a, 1 b och 2 a §§, den nya 5 a kap. 7 a §, 12 kap. 8 a §, 13 kap. 10 §, 14 kap. samt 21 kap. 5 § 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 kap., femton nya paragrafer, 1 kap. 3 c och 3 d §§, 2 kap. 1 e och 1 f §§, 7 kap. 1 a §, 8 kap. 16 a §, 9 kap. 2 a, 2 b och 11 a §§, 14 kap. 1 a och 6 b §§, 16 kap. 9 a § samt 17 kap. 1 a, 4 och 5 §§, och närmast före 1 kap. 3 c §, 8 kap. 16 a §, 9 kap. 2 a §, 14 kap. 1 a och 6 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

dels att 5 kap. 1 a § i stället för lydelsen enligt SOU 2025:31, och 10 kap. 2, 3, 4, 5, 6, 29 och 35 §§ i stället för lydelsen enligt SOU 2025:16, ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

I denna lag finns föreskrifter om

– lagens innehåll, vissa definitioner och allmänna bestämmelser (1 kap.),

– villkor för att en utlänning ska få resa in i samt vistas och arbeta i Sverige (2 kap.),

– visering (3 kap.),

– uppehållsrätt (3 a kap.),

– uppehållsstatus, uppehållsrätt och bevis för gränsarbetare som kompletterar bestämmelserna i utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU (3 b kap.),

– *flyktingar och andra – internationellt skydd skyddsbehövande* (4 kap.), (4 kap.),

– uppehållstillstånd (5 kap.),

– ställning som varaktigt bosatt i Sverige (5 a kap.),

– uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair- arbete (5 b kap.),

– arbetstillstånd (6 kap.),

– EU-blåkort (6 a kap.),

² Senaste lydelse 2020:939.

- tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT (6 b kap.),
- tillstånd för säsongsarbete (6 c kap.),
- återkallelse av tillstånd (7 kap.),
- avvisning och utvisning (8 kap.),
- utvisning på grund av brott (8 a kap.),
- kontroll- och tvångsåtgärder (9 kap.),
- förvar och uppsikt avseende utlänningar (10 kap.),
- hur en utlänning som hålls i förvar ska behandlas (11 kap.),
- verkställighet av beslut om avvisning och utvisning (12 kap.),
- handläggningen av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna m.m. (13 kap.),
- överklagande av förvaltningsmyndighets beslut (14 kap.),
- nöjdförklaring (15 kap.),
- migrationsdomstolar och Migrationsöverdomstolen (16 kap.),
- skyldighet att lämna uppgifter (17 kap.),
- offentligt biträde (18 kap.),
- kostnadsansvar (19 kap.),
- bestämmelser om straff m.m. (20 kap.),
- tillfälligt skydd (21 kap.),
- tribunalvittnen (22 kap.), och
- särskilda bemyndiganden (23 kap.).

*Det gemensamma europeiska
systemet för migration och
internationellt skydd*

3 c §

Med skyddsgrundsförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande

och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU.

Med asylprocedurförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

Med förordningen om återvändandegränsförfarande avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148.

Med vidarebosättningsförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om ändring av förordning (EU) 2021/1147.

Med asyl- och migrationshanteringsförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering,

om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013.

Med screeningförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Med Eurodacförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818

och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013.

3 d §³

Med internationellt skydd, ansökan om internationellt skydd, flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande samt säkert tredjeland och säkert ursprungsland avses i denna lag samma sak som i skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen.

5 §

Med inresa avses i denna lag att en utlänning passerar in över gränsen för svenskt territorium.

I artikel 6 i screening-förordningen finns bestämmelser om att under pågående screening ska personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 i den förordningen inte ges tillstånd att resa in i Sverige. I artikel 54.4 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om att det inte ska betraktas som ett tillstånd att resa in och vistas i Sverige i de fall en person som söker internationellt skydd vistas i landet inom ramen för ett gränsförfarande. I artikel 4.1 i förordningen om återvändande-gränsförfarande finns en bestämmelse om att tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för

³ Senaste lydelse 2009:1542.

asyl inte ska ges tillstånd att resa in i Sverige.

I artikel 54.5 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om när en person som söker internationellt skydd och som omfattas av ett gränsförfarande inte ska anses inrest på medlemsstatens territorium.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från vad som anges i första stycket.

7 §⁴

Säkerhetsärenden enligt denna lag är ärenden där Säkerhetspolisen av skäl som rör Sveriges säkerhet eller som annars har betydelse för allmän säkerhet förordar

- att en utlänning ska avvisas eller utvisas,
- att en utlännings ansökan om uppehållstillstånd eller arbetstillstånd ska avslås eller att en utlännings uppehållstillstånd eller arbetstillstånd ska återkallas,
- att en utlänning inte ska beviljas *statusförklaring* eller att *en utlännings statusförklaring ska återkallas,*
- att en utlänning inte ska beviljas *internationellt skydd* eller att *internationellt skydd ska återkallas för en utlänning,*
- att en utlänning inte ska beviljas resedokument,
- att en utlänning inte ska beviljas främlingspass eller att en utlännings främlingspass ska återkallas, *eller*
- att en utlänning inte ska beviljas främlingspass eller att en utlännings främlingspass ska återkallas,
- att en utlänning inte ska beviljas *resehandling* eller att en *utlännings resehandling ska återkallas, eller*
- att en utlännings ansökan om ställning som varaktigt bosatt ska avslås eller att en utlännings ställning som varaktigt bosatt ska återkallas.

Ett ärende hos Migrationsverket om huruvida ny prövning

Ett ärende hos Migrationsverket om huruvida ny prövning

⁴ Senaste lydelse 2024:28.

ska beviljas enligt 12 kap. 19 eller 19 b § är ett säkerhetsärende om beslutet om avvisning eller utvisning har fattats i ett säkerhetsärende.

ska beviljas enligt 12 kap. 19 b § är ett säkerhetsärende om beslutet om avvisning eller utvisning har fattats i ett säkerhetsärende.

9 §⁵

Det som föreskrivs om avvisning och utvisning i denna lag gäller i tillämpliga delar också för beslut om överföring enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning) (Dublinförordningen).*

Det som föreskrivs om avvisning och utvisning i denna lag gäller i tillämpliga delar också för *beslut om återvändande i ärenden om internationellt skydd och för beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen.*

13 §

Säkerhetsärenden skall handläggas skyndsamt.

I artikel 35 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om handläggningstid för ärenden om internationellt skydd.

15 §⁶

Ska det vid tillämpningen av denna lag göras en bedömning av om det finns risk för att en utlänning avviker, får hänsyn endast tas till om denne

1. tidigare har hållit sig undan,
2. har uppgett att han eller hon inte har för avsikt att lämna landet efter ett beslut om avvisning eller utvisning,

⁵ Senaste lydelse 2014:792.

⁶ Senaste lydelse 2012:129.

3. har uppträtt under någon identitet som var felaktig,
4. inte har medverkat till att klarlägga sin identitet och därigenom försvårat prövningen av sin ansökan om uppehållstillstånd,
4. inte har medverkat till att klarlägga sin identitet och därigenom försvårat prövningen av sin ansökan om uppehållstillstånd eller internationellt skydd,
5. medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller undanhållit väsentlig information,
6. tidigare har överträtt ett meddelat återreseförbud,
7. har dömts för ett brott som kan leda till fängelse, eller
8. har utvisats av allmän domstol på grund av brott.

För sökande av internationellt skydd får, utöver vad som anges i första stycket, även hänsyn tas till om sökanden är skyldig att befinna sig i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 17.4 asyl- och migrationshanteringsförordningen eller har överförs till den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, efter att ha avvikit till en annan medlemsstat. Hänsyn får även tas till om sökandens ansökan om internationellt skydd har avvisats enligt artikel 39.1 asylprocedurförordningen eller avslagits som uppenbart ogrundad.

För en utlänning som inte ansöker om internationellt skydd får, utöver vad som anges i första stycket, även hänsyn tas till om utlänningen påträffas vid yttre gräns eller inom landet och ska genomgå screening enligt artikel 5 eller 7 i screeningförordningen.

2 kap.

*Villkor för inresa, vistelse och
arbete i Sverige samt
främlingspass, resedokument och
resehandlingar*

1 a §⁷

Om en utlänning inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa en sådan handling, får Migrationsverket utfärda ett främlingspass för honom eller henne.

*Har en utlänning beviljats
uppehållstillstånd som alternativt
skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §
eller beviljats skyddsstatus-
förklaring enligt 4 kap. 3 c §, ska
Migrationsverket utfärda ett
främlingspass för utlänningen, om
han eller hon inte kan få ett
nationellt pass. Främlingspass ska
dock inte utfärdas om tvingande
hänsyn till den nationella
säkerheten eller den allmänna
ordningen kräver att så inte sker.*

Migrationsverket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl.

1 b §⁸

En ansökan om främlingspass ska avslås om det inom de senaste fem åren före ansökan har utfärdats tre sådana pass för utlänningen och det inte finns särskilda skäl att bifalla ansökan.

*Första stycket gäller inte de fall
som anges i 1 a § andra stycket.*

1 d §⁹

Migrationsverket får återkalla ett främlingspass om det finns skäl för det med hänsyn till Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet.

⁷ Senaste lydelse 2021:765.

⁸ Senaste lydelse 2021:390.

⁹ Senaste lydelse 2024:28.

Ett främlingspass som har utfärdats enligt 1 a § andra stycket får dock återkallas endast om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det.

1 e §¹⁰

För en statslös utlänning får det utfärdas en särskild passhandling för resor utanför Sverige (resedokument). Ett resedokument ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker.

Ett resedokument enligt första stycket ska återkallas om innehavaren upphör att vara statslös.

Det som anges i första stycket gäller även en medborgare i en annan EU-stat som har förklarats vara flykting enligt 5 kap. 1 b § första stycket. Ett resedokument som utfärdats för en sådan person ska återkallas om innehavaren upphör att vara flykting.

1 f §

Bestämmelser om resehandlingar för personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande finns i artikel 25 i skyddsgrundsförordningen.

¹⁰ Senaste lydelse av tidigare 4 kap. 4 § 2021:390.

Av artikel 23.6 i skyddsgrundsförordningen framgår att familjemedlemmar som har beviljats ett uppehållstillstånd i enlighet med artikel 23.1 i skyddsgrundsförordningen har rätt till resehandling i enlighet med artikel 25 i skyddsgrundsförordningen.

En resehandling som utfärdats med stöd av artikel 25 ska återkallas om utlänningens flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas i enlighet med artikel 14 respektive 19 i skyddsgrundsförordningen (återkallelse av internationellt skydd).

En resehandling som har utfärdats till en familjemedlem med stöd av artikel 23.6 ska återkallas om familjemedlemmens uppehållstillstånd återkallas enligt artikel 23.5 i skyddsgrundsförordningen eller 7 kap. 1 a §.

En resehandling som utfärdats med stöd av artikel 23.6 eller artikel 25 i skyddsgrundsförordningen ska också återkallas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det.

2 §¹¹

Regeringen får meddela föreskrifter om i vilka fall svenska myndigheter får utfärda pass för utlännningar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka handlingar som får godtas som pass.

¹¹ Senaste lydelse 2021:390.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om främlingspass.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om främlingspass, *resedokument och resehandlingar*.

8 a §¹²

Kravet på visering enligt 3 § gäller inte för en utlänning som

1. är EES-medborgare,
2. har uppehållskort eller permanent uppehållskort som har utfärdats i Sverige eller av en behörig myndighet i en annan EES-stat,
3. har uppehållstillstånd,
4. har ställning som varaktigt bosatt i Sverige, eller
5. återtas enligt 6 a kap. 14 § eller 6 b kap. 19 §.

Kravet på visering enligt 3 § för inresa gäller inte heller för en utlänning som återtas enligt 4 kap. 5 d §, 5 a kap. 7 § eller 5 b kap. 25 §.

Kravet på visering enligt 3 § för inresa gäller inte heller för en utlänning som återtas enligt 5 a kap. 7 och 7 a §§ eller 5 b kap. 25 §.

4 kap. Internationellt skydd

Undantag från rätten att stanna kvar i Sverige

1 § I de situationer som räknas upp i artikel 10.4 a–c i asylprocedurförordningen ska en person som ansökt om internationellt skydd inte ha rätt att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet (handläggningen av ansökan). I 8 kap. 16 a § finns bestämmelser om beslut om avvisning och utvisning i situationerna i artiklarna 10.4 a och c. I 12 kap. 8 a § finns bestämmelser om verkställighet av sådana beslut.

¹² Senaste lydelse 2019:1208.S

2 § I de situationer som anges i artikel 56 och 68.6 i asylprocedurförordningen, och med undantag från artikel 68.5 d i den förordningen, ska en person som har gjort en efterföljande ansökan inte ha rätt att stanna kvar i Sverige.

Avvisning av ansökan om internationellt skydd

3 § En ansökan om internationellt skydd får avvisas i de situationer som räknas upp i artikel 38.1 i asylprocedurförordningen.

Uppenbart ogrundad ansökan

4 § Migrationsverket får förklara en ogrundad ansökan om internationellt skydd som uppenbart ogrundad i de situationer som räknas upp i artikel 42.1 och 42.3 i asylprocedurförordningen.

Gränsförfaranden

5 § I artikel 45 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om när en ansökan om internationellt skydd ska prövas inom ramen för ett gränsförfarande.

En ansökan om internationellt skydd ska även i andra fall prövas inom ramen för ett gränsförfarande om förutsättningarna enligt artikel 43 i asylprocedurförordningen är uppfyllda och det inte föreligger exceptionella omständigheter.

Säkra länder

6 § I artiklarna 59, 61 och 64 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om fastställande av länder som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förteckningar över länder som uppfyller definitionerna i artiklarna 59.1 och 61.1 i asylprocedurförordningen.

Handläggningstid hos migrationsdomstol

7 § En migrationsdomstol ska avgöra ett mål som avser beslut att neka prövning av en ansökan, beslut att avslå en ansökan som uppenbart ogrundad och beslut att avslå eller avskriva en ansökan som implicit återkallad senast inom två månader från den dag då överklagandet kom in till domstolen. Mål som avser övriga beslut enligt artikel 67.1 ska avgöras senast inom åtta månader från den dag då överklagandet kom in till domstolen. Migrationsdomstolen får förlänga denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt.

En migrationsdomstol ska avgöra ett mål om internationellt skydd, som provas inom ramen för ett gränsförfarande, inom tre veckor från den dag då överklagandet kom in till domstolen. En begäran om att få stanna kvar i Sverige som lämnats in i enlighet med artikel 68.4 och 68.5 i asylprocedurförordningen ska avgöras inom en vecka.

Beslutande myndighet

8 § Migrationsverket är beslutande myndighet i enlighet med skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen.

Migrationsverket får dock inte bevilja internationellt skydd för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott. Om en sådan utlänning ansöker om internationellt skydd och Migrationsverket finner att han eller hon bör beviljas internationellt skydd, ska verket inte besluta i ärendet utan med eget yttrande lämna över detta till den migrationsdomstol till vilken verkets beslut om internationellt skydd hade kunnat överklagas.

5 kap.

Uppehållstillstånd som skyddsbehövande**Uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd***Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹³

Flyktingar och alternativt skyddsbehövande som befinner sig i Sverige har rätt till uppehållstillstånd.

Bestämmelser om uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd finns i artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Uppehållstillstånd får dock vägras en flykting om han eller hon

Ett uppehållstillstånd som beviljats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen ska ha en initial giltighetstid på tre år för personer som beviljats flyktingstatus och tretton månader för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande. När uppehållstillstånden löper ut ska de förnyas med tre år för personer som beviljats flyktingstatus och med två år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

1. genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige, eller

2. har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att han eller hon skulle fortsätta verksamheten här.

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd*Lydelse enligt SOU 2025:31**Föreslagen lydelse*

1 a §

Ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt tidsbegränsat

Bestämmelser om uppehållstillstånd för familjemedlemmar enligt artikel 3.9 i skyddsgrundsförordningen och artikel 5.4 i

¹³ Senaste lydelse 2021:765.

uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i två år.

Ett uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande enligt 1 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i två år.

Första och andra styckena gäller inte om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år.

Om en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas statusförklaring efter ansökan enligt 4 kap. 3 c §, ska uppehållstillståndets giltighetstid omprövas och bestämmas i enlighet med vad som föreskrivs i första–tredje styckena.

Nuvarande lydelse

vidarebosättningsförordningen, till personer som beviljats internationellt skydd (familjesammanhållning), finns i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

Föreslagen lydelse

**Flyktingförklaring och
uppehållstillstånd för
medborgare i en annan EU-stat**

1 b §¹⁴

En asylansökan får avvisas om sökanden

1. i en annan EU-stat har förklarats vara flykting eller alternativt skyddsbehövande,

2. i ett land som inte är en EU-stat har förklarats vara flykting

En medborgare i en annan EU-stat som omfattas av definitionen av flykting i, och som inte är utesluten från att anses som flykting enligt, Genèvekonventionen den 28 juli 1951, ändrad genom tilläggsprotokollet

¹⁴ Senaste lydelse 2014:792.

eller har motsvarande skydd, om sökanden kommer att släppas in i det landet och där är skyddad mot förföljelse och mot att sändas vidare till ett annat land där han eller hon riskerar förföljelse, eller

3. kan sändas till ett land där han eller hon

– inte riskerar att utsättas för förföljelse,

– inte riskerar att utsättas för dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,

– är skyddad mot att sändas vidare till ett land där han eller hon inte har motsvarande skydd,

– har möjlighet att ansöka om skydd som flykting, och

– har en sådan anknytning till det aktuella landet att det är rimligt för honom eller henne att resa dit.

I fall som avses i första stycket 3 får dock ansökan inte avvisas om

1. sökanden har en make, ett barn eller en förälder som är bosatt i Sverige och sökanden inte har en lika nära familjeanknytning till det land dit verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut kan ske, eller

2. sökanden på grund av tidigare långvarig vistelse i Sverige med uppehållstillstånd eller uppehållsrätt har fått särskild anknytning hit och saknar sådan

den 31 januari 1967, ska förklaras vara flykting (flyktingförklaring). En flyktingförklaring ska återkallas om det kommer fram att personen inte längre kan anses vara flykting enligt konventionen. Beslut om flyktingförklaring och om återkallelse av flyktingförklaring meddelas av Migrationsverket.

En medborgare i en annan EU stat som har förklarats vara flykting enligt första stycket och som befinner sig i Sverige ska beviljas uppehållstillstånd. Ett sådant uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i tre år.

anknytning eller anknytning genom anhöriga i det land dit verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut kan ske. En asylansökan får avvisas om sökanden

2 a §¹⁵

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till skyddsbehövande som återtagits enligt 4 kap. 5 d §

Om en flykting eller en *alternativt* skyddsbehövande som har återtagits enligt 4 kap. 5 d § har getts uppehållstillstånd, ska uppehållstillstånd för samma tid ges också till hans eller hennes familjemedlemmar som har återtagits enligt samma bestämmelse.

Uppehållstillstånd får dock vägras en familjemedlem som utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar till skyddsbehövande som återtagits enligt 5 a kap. 7 a §

Om en flykting eller en *subsidiärt* skyddsbehövande som har återtagits enligt 5 a kap. 7 a § har getts uppehållstillstånd, ska uppehållstillstånd för samma tid ges också till hans eller hennes familjemedlemmar som har återtagits enligt samma bestämmelse.

3 §¹⁶

Uppehållstillstånd ska, om inte annat följer av 17–17 b §§, ges till

1. en utlänning som är make eller sambo till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,

2. ett utländskt barn som är ogift och

a) har en förälder som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller

b) har en förälder som är gift eller sambo med någon som är bosatt i eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige,

3. ett utländskt barn som är ogift och som har adopterats eller som avses bli adopterat av någon som vid tidpunkten för adoptionsbeslutet var och fortfarande är bosatt i eller har beviljats

¹⁵ Senaste lydelse 2014:198.

¹⁶ Senaste lydelse 2023:652.

uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om barnet inte omfattas av 2 och om adoptionsbeslutet

- har meddelats eller avses komma att meddelas av svensk domstol,

- gäller i Sverige enligt lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, eller

- gäller i Sverige enligt lagen (2018:1289) om adoption i internationella situationer,

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

4. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller *subsidiärt* skyddsbehövande, om barnet vid ankomsten till Sverige var skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller om barnet lämnats ensamt efter ankomsten, och

5. en utlänning som är förälder till ett ogift utländskt barn som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan.

Första stycket gäller inte en utlänning som omfattas av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

När en ansökan om uppehållstillstånd grundas på ett beslut om adoption som har meddelats av svensk domstol, ska den anknytning som har uppkommit genom beslutet godtas i ärendet om uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd enligt första stycket 1 och 2 ska även Upphållstillstånd enligt första stycket 1 och 2 ska även

beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till (anknytningspersonen) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd.

beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till (anknytningspersonen) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, *eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen*, och har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd.

3 a §¹⁷

Upphållstillstånd får, om inte annat anges i 17 § andra stycket, ges till

1. en utlänning som har för avsikt att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande med en person som

a) är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om förhållandet framstår som seriöst och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges, eller

b) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

b) har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, *eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen*, och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om förhållandet framstår som seriöst och har etablerats redan i hemlandet och inte särskilda skäl talar mot att tillstånd ges,

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som

2. en utlänning som på något annat sätt än som avses i 3 § eller i denna paragraf är nära anhörig till någon som är bosatt eller som

¹⁷ Senaste lydelse 2023:652.

har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige eller som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, *eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen*, och som har välgrundade utsikter att beviljas varaktigt uppehållstillstånd, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet,

3. en utlänning som är förälder till och vårdnadshavare för samt sammanbor med ett barn som är bosatt i Sverige,

4. en utlänning som ska utöva umgänge, som inte är av begränsad omfattning, med ett barn som är bosatt i Sverige, och

5. en utlänning som har svenskt ursprung eller som under lång tid har vistats i Sverige med uppehållstillstånd.

Om en utlänning har getts uppehållstillstånd enligt första stycket 1 ska uppehållstillstånd för samma tid också ges till utlänningens ogifta barn.

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också i andra fall än som avses i första och andra styckena beviljas en utlänning som

1. är adopterad i Sverige i vuxen ålder,

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller *alternativt* skyddsbehövande, eller

3. på annat sätt har särskild anknytning till Sverige.

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat

2. är anhörig till en utlänning som är flykting eller *subsidiärt* skyddsbehövande, eller

Uppehållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 ska inte beviljas om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 6 §, eller

uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 §. enligt 12 kap. 18 §, eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

3 d §¹⁸

Om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller förklarats vara flykting gäller kraven i 3 b § endast om Om anknytningspersonen har beviljats internationellt skydd som flykting gäller kraven i 3 b § endast om

1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller förklarats vara flykting, 1. ansökan om uppehållstillstånd görs senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats internationellt skydd som flykting,

2. familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har en särskild anknytning till, eller

3. utlännings och anknytningspersonen inte har sammanbott utomlands en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat.

Vid tillämpning av första stycket 3 ska det anses stå klart att ett förhållande är väl etablerat om utlännings är anknytningspersonens make eller sambo och äktenskapet ingåtts eller samboförhållandet förelegat före anknytningspersonens inresa i Sverige.

Vad som sägs i första och andra styckena gäller även om anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande eller förklarats vara alternativt skyddsbehövande, om utlännings befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om

¹⁸ Senaste lydelse 2023:652.

*anknytningspersonens
asylansökan.*

3 g §¹⁹

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 1 eller 6 § eller enligt 12 kap. 18 § ska vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till en utlänning som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 6 § eller enligt 12 kap. 18 §, *eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen,* ska vara tidsbegränsat och gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 3 eller 3 a § på grund av anknytning till någon som är bosatt eller har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, eller som beviljas i andra fall enligt 3 a § första eller tredje stycket, ska vara tidsbegränsat och gälla i två år.

Om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas enligt 3 eller 3 a § ska det gälla i två år. Upphållstillståndet får dock inte gälla för längre tid än uppehållstillståndet för anknytningspersonen. Om anknytningspersonen har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting ska det nya tidsbegränsade uppehållstillståndet i stället gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen. En utlänning som med stöd av 3 § första stycket 1 eller 2 b eller 3 a § första stycket 1 eller andra stycket har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får beviljas ett nytt uppehållstillstånd på den grunden endast om förhållandet består.

En ansökan om permanent uppehållstillstånd får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löper ut, beviljas om en utlänning har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och förutsättningarna för uppehållstillstånd enligt 3 eller 3 a § och de särskilda kraven i 7 § är uppfyllda.

¹⁹ Senaste lydelse 2021:765.

17 §²⁰

Vid prövningen av en ansökan om uppehållstillstånd enligt detta kapitel ska det, utom i fall som avses i 1, 2, 2 a, 2 d, 3 eller 4 §, särskilt beaktas om den sökande gjort sig skyldig till brott eller brott i förening med annan misskötsamhet. Vid prövning av uppehållstillstånd enligt 3 a § första stycket 1 och andra stycket ska det särskilt beaktas om utlänningen eller utlänningens barn kan antas bli utsatt för våld eller för annan allvarlig kränkning av sin frihet eller frid om uppehållstillstånd skulle beviljas.

Upphållstillstånd enligt 3 § första stycket 2 eller 3 och 3 a § andra stycket får beviljas endast efter medgivande också av den förälder till vilken anknytning inte åberopas, om den föräldern har del i vårdnaden av barnet.

Upphållstillstånd ska inte beviljas en person som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat, eller hans eller hennes anhöriga, om personen utgör ett hot mot allmän ordning och säkerhet.

18 §²¹

En utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. utlänningen *har rätt till uppehållstillstånd här som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 1 §* eller kan beviljas

1. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd här med stöd av 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 §,

²⁰ Senaste lydelse 2022:1015.

²¹ Senaste lydelse 2025:225.

uppehållstillstånd här med stöd

av 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 §,

2. utlänningen med stöd av 6 § bör beviljas uppehållstillstånd här,

3. en ansökan om uppehållstillstånd avser förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som beviljats en utlänning med stöd av 3 eller 3 a §,

4. utlänningen kan beviljas eller har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd här med stöd av 15 §,

5. utlänningen enligt 3 § första stycket 1–4, 3 a § första stycket 1–4 eller andra stycket har stark anknytning till en person som är bosatt i Sverige och det inte skäligen kan krävas att utlänningen reser till ett annat land för att ge in ansökan där,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av 3 § första stycket 5,

6. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd med stöd av artikel 23 i skyddsgrunds-förordningen

7. utlänningen kan beviljas uppehållstillstånd enligt 15 d §,

8. följande villkor är uppfyllda:

a) utlänningen ansöker om förlängning av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket, eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a §,

b) utlänningen har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket och ansöker om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § eller tvärtom inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda, eller

c) en ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som avses i a eller b, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas uppehållstillstånd enligt de bestämmelser som anges där,

9. utlänningen har ett uppehållstillstånd enligt 10 § eller 5 b kap. 3 § och antingen slutfört studier som motsvarar 30 högskolepoäng eller fullföljt en termin vid forskarutbildning eller har ett uppehållstillstånd enligt 5 b kap. 1, 2, 4, 7 eller 8 §,

10. utlänningen har rätt till uppehållstillstånd enligt 2 a eller 2 d §, eller

11. det annars finns synnerliga skäl.

Första stycket gäller inte heller om utlänningen har beviljats en visering för att besöka en arbetsgivare i Sverige eller är undantagen från kravet på visering om han eller hon ansöker om ett uppehållstillstånd för arbete inom ett slag av arbete där det råder stor efterfrågan på arbetskraft. En ytterligare förutsättning är att arbetsgivaren skulle förorsakas olägenheter om utlänningen måste resa till ett annat land för att ge in ansökan där eller att det annars finns särskilda skäl.

Första stycket gäller inte heller en utlänning som har beviljats ett uppehållstillstånd enligt 9 §, om ansökan avser ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 10 a § och ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet.

Vid skälighetsbedömningen enligt andra stycket 5 ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

I fråga om uppehållstillstånd för en utlänning som ska avvisas eller utvisas enligt ett beslut som har fått laga kraft gäller föreskrifterna i 20 § samt 12 kap. 16 b, 16 c och 18-20 §§.

I 7 § lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå föreskrivs ytterligare undantag från första stycket under perioden 20 juli 2021–19 januari 2025.

5 a kap.

1 §²²

En ansökan från en utlänning om ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska beviljas om sökanden de senaste fem åren utan avbrott har vistats i Sverige med uppehållstillstånd eller på annan grund som lagligen bosatt.

Vid beräkningen av vistelse-
tiden för *en sökande som har
flyktingstatusförklaring enligt
4 kap. 3 § eller alternativ
skyddsstatusförklaring enligt*

Vid beräkningen av vistelse-
tiden för *personer som beviljats
internationellt skydd*, räknas även
tiden mellan den dag då ansökan
om *internationellt skydd gjordes*

²² Senaste lydelse 2019:462.

4 kap. 3 a § första stycket, räknas även tiden mellan den dag då ansökan om *asyl eller ansökan om ny prövning gavs in* och den dag då *asyl* beviljades. och den dag då *internationellt skydd* beviljades.

Vid beräkningen av vistelsetiden ska vistelse i Sverige av tillfälliga skäl eller för studier inte räknas.

Vistelse utanför Sverige under kortare tid än sex månader i följd och inte mer än tio månader sammanlagt under femårsperioden ska inte anses vara avbrott i vistelsen.

Om en person som beviljats internationellt skydd påträffas i en annan EU-stat, utan att ha rätt att vistas eller bosätta sig där i enlighet med relevant nationell rätt, unionsrätt eller internationell rätt, ska vistelsetiden i Sverige som föregår en sådan situation inte beaktas vid beräkningen av den vistelsetid som avses i andra stycket.

1 a §²³

En ansökan från en utlänning om ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska beviljas om sökanden

1. har utnyttjat möjligheten till rörlighet för längre vistelse för EU-blåkortsinnehavare,

2. har vistats inom Europeiska unionens medlemsstaters territorier utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft EU-blåkort, nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, uppehållstillstånd för forskning eller uppehållstillstånd som flykting eller *alternativt* skydds-

2. har vistats inom Europeiska unionens medlemsstaters territorier utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft EU-blåkort, nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, uppehållstillstånd för forskning eller uppehållstillstånd som flykting eller *subsidiärt* skydds-

²³ Senaste lydelse 2024:1220.

behövande i en eller flera behovande i en eller flera medlemsstater, och medlemsstater, och

3. de senaste två åren räknat från tiden för ansökan har haft EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §.

Vistelse utanför den medlemsstat där utlänningen har uppehållstillstånd under kortare tid än tolv månader i följd och inte mer än arton månader sammanlagt ska vid beräkning av vistelsetiden enligt första stycket 2 inte anses vara avbrott i vistelsen.

*Återtagande av skydds-
behövande som har ställning som
varaktigt bosatt i en annan
EU-stat och deras
familjemedlemmar*

7 a §²⁴

*Om en annan EU-stat har
ålagt en utlänning som har
ställning som varaktigt bosatt i
den staten och som har
flyktingstatus eller status som
subsidiärt skyddsbehövande i
Sverige att lämna den staten, ska
han eller hon återtas till Sverige.
Detsamma gäller hans eller hennes
familjemedlemmar, om de har
ålagts att lämna den andra
EU-staten genom ett beslut som
har fattats i samband med beslutet
avseende utlänningen.*

²⁴²⁴ Senaste lydelse av tidigare 4 kap. 5 d § 2014:198.

5 b kap.10 §²⁵

Ett uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ ska inte beviljas en utlänning som

1. är EES-medborgare eller medborgare i Schweiz eller är familjemedlem till en sådan medborgare,

2. har beviljats *uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 §* eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om *ett sådant tillstånd* och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, 2. har *ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen* eller motsvarande äldre bestämmelser, eller har ansökt om *internationellt skydd* och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

3. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap.,

4. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

5. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,

6. har ansökt om ett EU-blåkort, om ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

7. har beviljats ett ICT-tillstånd för praktiktjänstgöring. 6 a kap.

2 §²⁶

Ett EU-blåkort ska inte beviljas en utlänning som

1. är EES-medborgare eller medborgare i Schweiz,

2. har ansökt om *uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 §* och ansökan slutligt, 2. har ansökt om *internationellt skydd* och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, ännu inte har avgjorts slutligt,

3. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap.,

4. har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 b §, 12 kap. 18 § första stycket 1 eller 22 kap. eller har ansökt om sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

²⁵ Senaste lydelse 2024:1220.

²⁶ Senaste lydelse 2024:1220.

5. har ansökt om uppehållstillstånd för att utföra forskning i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,

6. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och utövar sin rätt att vistas i Sverige som arbetstagare eller egen företagare,

7. reser in i Sverige i enlighet med åtaganden enligt ett internationellt avtal som underlättar inresa och tillfällig vistelse för vissa kategorier av personer med anknytning till handel och investeringar, med undantag för utlänningar som har beviljats ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,

8. har ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut som inte kan verkställas, eller

9. är utstationerad i Sverige enligt lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, med undantag för utlänningar som har beviljats ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse.

4 §²⁷

En utlänning som vill ha ett EU-blåkort i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om utlänningen

1. ansöker om förlängning av tillståndstiden för ett EU- blåkort,

2. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,

3. har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,

4. har ett uppehållstillstånd 4. har ett uppehållstillstånd
som *flykting eller alternativt* som *utfärdats med stöd av*
skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § artikel 24 i skyddsgrunds-
eller motsvarande äldre *förordningen* eller motsvarande
bestämmelser, äldre bestämmelser,

5. har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT- tillstånd för rörlighet för längre vistelse,

²⁷ Senaste lydelse 2024:1220.

6. har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,

7. har uppehållsrätt på grund av familjeanknytning till en EES-medborgare,

8. har uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en medborgare i Schweiz,

9. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §, eller

10. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller för en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan lämnas in senast en månad efter inresan i Sverige.

10 §²⁸

Bestämmelserna om uppehållstillstånd för familjemedlemmar i detta kapitel gäller inte för familjemedlemmar till

1. EES-medborgare som har rätt till fri rörlighet i Sverige,

2. medborgare i Schweiz som har rätt till fri rörlighet i Sverige, eller

3. innehavare av ett EU-blåkort som har en flyktingstatusförklaring eller en alternativ skyddsstatusförklaring i Sverige.

Vid tillämpning av bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av anknytning i 5 kap. likställs en innehavare av ett EU-blåkort som har *en* flyktingstatusförklaring eller *en alternativ skyddsstatusförklaring* i Sverige med en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 §.

Vid tillämpning av bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av anknytning i 5 kap. likställs en innehavare av ett EU-blåkort som har *flyktingstatus* eller *status som subsidiärt skyddsbehövande* i Sverige med en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd *utfärdat med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen*.

²⁸ Senaste lydelse 2024:1220.

7 kap.

1 a §

I skyddsgrundsförordningen finns bestämmelser om återkallande av uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd och för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd (familjesammanhållning).

Uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen ska återkallas när beslut om att återkalla utlänningens internationella skydd meddelats.

Uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen ska återkallas när utlänningens anknytning till personen som beviljats internationellt skydd upphör eller när ett beslut om att återkalla anknytningspersonens internationella skydd har meddelats. Detsamma gäller om utlänningen är utesluten eller skulle kunna uteslutas från att beviljas internationellt skydd eller om det finns starka indikationer på att utlänningens äktenskap eller partnerskap har ingåtts enbart för att möjliggöra inresa eller bosättning i Sverige.

8 kap.**16 §²⁹**

Avslås eller avvisas en ansökan om uppehållstillstånd eller återkallas ett sådant tillstånd och befinner sig utlänningen i Sverige, ska det samtidigt meddelas beslut om avvisning eller utvisning, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma gäller om en ansökan om uppehållsstatus avslås och utlänningen befinner sig i Sverige.

Första stycket gäller inte om ansökan avvisas enligt 5 kap. 1 c § andra stycket.

Beslut om avvisning, utvisning eller återvändande i ärenden om internationellt skydd

16 a §

Bestämmelser om beslut om återvändande när en ansökan om internationellt skydd nekas prövning, avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad, eller förklaras uttryckligen eller implicit återkallad finns i artikel 37 i asylprocedurförordningen.

I de situationer som räknas upp i artikel 10.4 a och c i asylprocedurförordningen ska beslut om avvisning eller utvisning med omedelbar verkställighet meddelas utan dröjsmål, om inte synnerliga skäl talar mot det. Ett sådant beslut behöver inte meddelas om det redan finns ett verkställbart beslut om avvisning, utvisning eller återvändande.

²⁹ Senaste lydelse 2020:939.

17 §³⁰

Migrationsverket ska pröva frågan om avvisning om utlänningen

1. söker asyl här,

2. har en nära familjemedlem
som söker *asyl* här, eller

3. kan komma att avvisas med
stöd av 2 § 7 eller 3 § andra
stycket.

1. har en nära familjemedlem
som söker *internationellt skydd*
här, eller

2. kan komma att avvisas med
stöd av 2 § 7 eller 3 § andra
stycket.

I andra fall får såväl Migrationsverket som Polismyndigheten
pröva frågan om avvisning.

Om Polismyndigheten anser det tveksamt om en utlänning bör
avvisas, ska ärendet lämnas över till Migrationsverket.

18 a §

*Migrationsverket ska pröva
frågan om avvisning, utvisning
eller återvändande enligt 16 a §.*

19 §³¹

Migrationsverket får besluta
att verkets beslut om avvisning
enligt 17 § första stycket 1 *eller* 2
får verkställas även om det inte
har fått laga kraft (avvisning med
omedelbar verkställighet), om
det är uppenbart att *det inte finns
grund för asyl och att
uppehållstillstånd inte heller ska
beviljas på någon annan grund.*
*Migrationsverket får också besluta
om avvisning med omedelbar
verkställighet om en asylansökan
avvisas med stöd av 5 kap. 1 b §
första stycket 1 eller 2.*

Migrationsverket får besluta
att verkets beslut om avvisning
enligt 17 § första stycket 1 får
verkställas även om det inte har
fått laga kraft (omedelbar
verkställighet), om det är
uppenbart att uppehållstillstånd
inte ska beviljas.

³⁰ Senaste lydelse 2014:198.

³¹ Senaste lydelse 2021:223.

Det får endast anses uppenbart att det inte finns grund för asyl om

1. utlänningens uppgifter saknar betydelse för prövningen av ansökan,

2. utlänningens uppgifter saknar tillförlitlighet, eller

3. utlänningen kommer från ett säkert ursprungsland enligt en sådan förteckning som avses i 1 kap. 6 a §, och han eller hon

a) är medborgare i det landet eller är en statslös person som tidigare har haft sin vanliga vistelseort där, och

b) inte har lagt fram några allvarliga skäl för att landet inte ska anses som ett säkert ursprungsland för honom eller henne.

I 12 kap. 7 § finns närmare bestämmelser om verkställigheten av beslut om avvisning med omedelbar verkställighet.

27 §³²

När ett överklagat ärende eller mål om avvisning eller utvisning avgörs, får också beslut fattas i fråga om uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Detta gäller även om dessa frågor inte har tagits upp av utlänningen.

Vid prövning av ett beslut om avvisning eller utvisning får en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen besluta att utlänningen ska förbjudas att återvända till Sverige för viss tid, även om ingen lägre instans har meddelat ett sådant förbud.

När Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen	När Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen
prövar ett beslut om avvisning eller utvisning, får ett sådant beslut samtidigt meddelas	prövar ett beslut om avvisning eller utvisning, får ett sådant beslut samtidigt meddelas

³² Senaste lydelse 2014:198.

angående den som är under 16 år och som står under utlänningens vårdnad. Detta gäller även om ingen lägre instans har prövat denna fråga. I mål hos en migrationsdomstol och Migrationsöverdomstolen gäller detta dock inte om det för barnet har åberopats omständigheter som avses i 4 kap. 1, 2 eller 2 a §.

angående den som är under 16 år och som står under utlänningens vårdnad. Detta gäller även om ingen lägre instans har prövat denna fråga. I mål hos en migrationsdomstol och Migrationsöverdomstolen gäller detta dock inte om det för barnet har åberopats omständigheter som omfattas av definitionen av flykting eller subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen.

9 kap.

Kontroll av personer enligt screeningförordningen

2 a §

Polismyndigheten ansvarar för screening av personer enligt screeningförordningen.

Polismyndigheten och Migrationsverket ansvarar för utförandet av identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen. Polismyndigheten ansvarar för utförandet av säkerhetskontroll enligt artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen.

Tullverket och Kustbevakningen är skyldiga att hjälpa Polismyndigheten vid en sådan kontroll enligt andra stycket samt hjälpa Migrationsverket vid

identifiering och verifiering av identitet enligt andra stycket

Polismyndigheten och Migrationsverket ansvarar för utförandet av sårbarhetskontroll enligt artikel 12.3, registrering av biometriska uppgifter enligt artikel 8.5 d, samt ifyllande av screeningformuläret enligt artikel 17 och för avslutande delen av screeningen enligt artikel 18 i screeningförfordningen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan med stöd av kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om vid vilka platser vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 respektive inom territoriet enligt artikel 7.1 i screeningförfordningen som screening ska genomföras.

2 b §

En polisman eller en särskilt förordnad passkontrollant får kroppsvisitera en person som är skyldig genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförfordningen i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1 eller med en säkerhetskontroll enligt artikel 15.1 och undersöka hans eller hennes bagage, handresgoods, handväskor och liknande, i den utsträckning som det är nödvändigt för att ta reda på personens identitet eller för att

bedöma om personen skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten.

När tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen bistår Polismyndigheten enligt 2 a § har de samma befogenheter som en polisman har enligt första stycket.

Vid åtgärder enligt första stycket gäller det som sägs i 2 § tredje-femte styckena. En åtgärd som enbart innebär att ett föremål som en person har med sig undersöks får genomföras av en annan anställd vid Polismyndigheten än en polisman eller av en anställd vid Migrationsverket.

4 §³³

Om en utlänning ansöker om uppehållstillstånd när han eller hon kommer till Sverige eller därefter, får Migrationsverket eller Polismyndigheten ta hand om hans eller hennes pass eller andra identitetshandlingar i väntan på att utlänningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det.

Om en utlänning ansöker om uppehållstillstånd *eller internationellt skydd* när han eller hon kommer till Sverige eller därefter, får Migrationsverket eller Polismyndigheten ta hand om hans eller hennes pass eller andra identitetshandlingar i väntan på att utlänningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det.

6 §³⁴

En utlännings biljett för resan från Sverige får tas om hand av Migrationsverket eller Polismyndigheten i väntan på att

En utlännings biljett för resan från Sverige får tas om hand av Migrationsverket eller Polismyndigheten i väntan på att

³³ Senaste lydelse 2014:716.

³⁴ Senaste lydelse 2014:655.

utlännningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det. Detta gäller om

1. utlännningen saknar pass, visering, uppehållstillstånd eller arbetstillstånd när detta krävs för inresa eller vistelse i Sverige, eller

2. utlännningen kan antas komma att ansöka om uppehållstillstånd.

Biljetten får tas om hand endast om

- det framstår som sannolikt att utlännningen inte kommer att få tillstånd att vistas här, och

- det finns anledning att anta att utlännningen annars gör sig av med biljetten och inte själv kan betala kostnaden för sin resa från Sverige.

utlännningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det. Detta gäller om

1. utlännningen saknar pass, visering, uppehållstillstånd eller arbetstillstånd när detta krävs för inresa eller vistelse i Sverige, eller

2. utlännningen kan antas komma att ansöka om uppehållstillstånd *eller internationellt skydd*.

8 §³⁵

Migrationsverket eller Polismyndigheten får fotografera en utlännning och, om utlännningen har fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck om

1. utlännningen inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige,

2. *utlännningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §,*

Migrationsverket eller Polismyndigheten får fotografera en utlännning och, om utlännningen har fyllt sex år, ta hans eller hennes fingeravtryck om

2. *utlännningen är skyldig att lämna biometriska uppgifter i enlighet med artikel 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1 i Eurodacförordningen, och vid tillämpning av artikel 18.1, 18.2 eller 20.1 får fotografi och fingeravtryck även tas av en utlandsmyndighet,*

3. det finns grund för att besluta om förvar, eller

³⁵ Senaste lydelse 2021:765.

4. varken utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas vid en kontroll enligt 9 §.

Det fotografi och de fingeravtryck som har tagits med stöd av första stycket 4 ska omedelbart förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige.

Det fotografi och de fingeravtryck som har tagits med stöd av första stycket 4 *eller artikel 23.1 i Eurodac-förordningen* ska omedelbart förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige.

11 a §

Den som ska genomgå screening enligt artiklarna 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen är skyldig att stanna kvar för utredning i samband med genomförande av screening. Skyldigheten att stanna kvar för utredning i samband med genomförande av screening gäller som längst tolv timmar eller om det finns särskilda skäl ytterligare 12 timmar.

Vad som sagts i första stycket gäller inte om ett beslut har meddelats om förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 §.

En polisman, en särskilt förordnad passkontrollant, en tulltjänsteman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen får hålla kvar en person som vägrar att stanna kvar för utredning i samband med genomförande av screening.

10 kap.

*Lydelse enligt SOU 2025:16**Föreslagen lydelse*

2 §

En vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får ställas under uppsikt eller tas i förvar

1. om det är nödvändigt för att en utredning av utlänningens identitet eller rätt att resa in i eller stanna i Sverige ska kunna genomföras, eller

2. om det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning och det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

2. om det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning *eller om han eller hon ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförfordningen* och det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

I artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen om återvändandegränsförfarande finns bestämmelser om förvar för den utlänning som avses i första stycket och som befinner sig i ett återvändandegränsförfarande. I stället för att utlänningen tas i förvar enligt de bestämmelserna får han eller hon ställas under uppsikt enligt de förutsättningar som anges i artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen.

3 §

En vuxen utlänning får ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande endast om

1. det är nödvändigt för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet,

2. det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som ansökan om asyl grundas på,

3. utlänningen vid tidpunkten för ansökan om asyl hålls i förvar enligt 2 § 2 och det finns anledning att anta att syftet med ansökan är att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning,

4. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, *eller*

5. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning).*

4. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning,

5. förvarstagandet grundar sig på artikel 44 i *asyl- och migrationshanteringsförordningen, eller*

6. det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i *asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige.*

I fråga om vuxna utlänningar som är utvisade på grund av brott tillämpas 2 § i stället för första stycket, även i de fall den vuxne har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande.

4 §

Ett barn får tas i förvar endast om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.

Ett barn får skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige får tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl.

Ett barn som tas i förvar med stöd av 5 § får skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Ett barn som tas i förvar med stöd av 6 § får inte skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar. Ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige får tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl.

5 §

Ett barn, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får ställas under uppsikt eller tas i förvar om

1. det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket, eller

2. det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning.

2. det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning *eller om barnet ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförfordningen.*

Beslut om uppsikt eller förvar får meddelas endast om det annars finns en uppenbar risk för att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

I artiklarna 5.2 och 5.3 i förfordningen om återvändande-gränsförfarande finns bestämmelser om förvar för barn som avses i första stycket och som

befinner sig i ett återvändande-gränsförfarande. I stället för att barnet tas i förvar enligt de bestämmelserna får han eller hon ställas under uppsikt enligt de förutsättningar som anges i artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen.

6 §

Ett barn får ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande endast om

1. barnet vid tidpunkten för ansökan om asyl hålls i förvar enligt 5 § och det finns anledning att anta att syftet med ansökan är att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning,

2. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, *eller*

3. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning).

2. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning,

3. förvarstagandet grundar sig på artikel 44 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, *eller*

4. det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen för att avgöra om barnet har rätt att resa in i Sverige.

I fråga om barn som är utvisade på grund av brott tillämpas 5 § i stället för första stycket, även i de fall barnet har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande.

29 §

En vuxen utlänning får inte hållas i förvar med stöd av 2 § 1 eller 3 § första stycket 1 eller 2 längre tid än en månad.

En vuxen utlänning får inte hållas i förvar med stöd av 3 § första stycket 3 eller 4 längre tid än tolv månader.

En vuxen utlänning får inte hållas i förvar med stöd av 3 § första stycket 6 längre tid än tolv veckor.

En vuxen utlänning som ska avvisas eller utvisas till en annan stat än en EES-stat får inte hållas i förvar med stöd av 2 § 2 längre tid än sex månader. Om det är sannolikt att verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut kommer att ta längre tid på grund av bristande samarbete från utlänningen eller för att det tar tid att införskaffa nödvändiga handlingar, får utlänningen hållas i förvar i ytterligare högst tolv månader. Tidsgränserna om sex och 18 månader gäller dock inte i säkerhetsärenden eller en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott.

35 §

Ett beslut om förvar enligt 2 § 2, 3 § första stycket 3–5 och 7 § ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes. Har förvarsbeslutet föregåtts av ett interimistiskt beslut om förvar ska tidsfristen räknas från den dag det beslutet verkställdes. Vid fastställande av tidsfristen ska tid som utlänningen tidigare har hållits i förvar inte räknas av.

Ett beslut om förvar enligt 2 § 2, 3 § första stycket 3–6 och 7 § ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes. Har förvarsbeslutet föregåtts av ett interimistiskt beslut om förvar ska tidsfristen räknas från den dag det beslutet verkställdes. Vid fastställande av tidsfristen ska tid som utlänningen tidigare har hållits i förvar inte räknas av.

Om utlänningen därefter är kvar i förvar ska en ny prövning fortlopande ske inom två månader från det senaste beslutet om förvar.

Om frågan om förvar inte provas på nytt inom föreskriven tid upphör beslutet att gälla.

11 kap.

5 §³⁶

En utlänning som hålls i förvar ska ha tillgång till hälso- och sjukvård i samma omfattning som den som ansökt om *uppehållstillstånd enligt 4 kap. 1, 2 eller 2 a §* även om utlänningen inte har ansökt om ett sådant *tillstånd*.

En utlänning som hålls i förvar ska ha tillgång till hälso- och sjukvård i samma omfattning som den som ansökt om *internationellt skydd* även om utlänningen inte har ansökt om ett sådant *skydd*.

Om en utlänning som hålls i förvar behöver sjukhusvård under förvarstiden, ska han eller hon ges tillfälle till sådan vård.

Verksamhetschefen för den sjukhusenhet där en utlänning vårdas ska se till att Migrationsverket eller den som förestår den lokal där utlänningen ska vistas genast underrättas, om utlänningen önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset.

12 kap.

7 §³⁷

Migrationsverkets beslut om avvisning enligt 8 kap. 17 § första stycket 1 *eller* 2 eller utvisning får verkställas även om beslutet inte har fått laga kraft, om

1. utlänningen har förklarat sig nöjd med beslutet (nöjdförklaring), eller

2. Migrationsverket enligt 8 kap. 19 § har beslutat att verkets beslut om avvisning får

Migrationsverkets beslut om avvisning enligt 8 kap. 17 § första stycket 1 eller utvisning får verkställas även om beslutet inte har fått laga kraft, om.

1. utlänningen har förklarat sig nöjd med beslutet (nöjdförklaring), eller

2. Migrationsverket enligt 8 kap. 19 § har beslutat att verkets beslut om avvisning får

³⁶ Senaste lydelse 2009:1542.

³⁷ Senaste lydelse 2016:1243.

verkställas trots att det inte fått laga kraft.

verkställas trots att det inte fått laga kraft.

Avvisning och utvisning av utlänning som ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande

Verkställighet av beslut om avvisning, utvisning och återvändande i ärenden om internationellt skydd

8 a §³⁸

Om en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, får ett beslut om avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft.

Bestämmelser om när ett beslut om avvisning, utvisning eller återvändande i ärenden om internationellt skydd får verkställas finns i artikel 68.1–68.3 i asylprocedurförordningen.

Första stycket gäller inte om Migrationsverket har beslutat om omedelbar verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationsverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts.

Bestämmelser om när en migrationsdomstol respektive Migrationsöverdomstolen får besluta om inhibition av ett beslut om avvisning, utvisning eller återvändande, när domstolen prövar en fråga om internationellt skydd, finns i artikel 68.4 och 68.5 respektive artikel 68.7 i asylprocedurförordningen.

³⁸ Senaste lydelse 2021:765.

Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet.

Tidsfristen enligt artikel 68.5 a i asylprocedurförordningen, för att hos migrationsdomstol begära tillåtelse att stanna kvar i Sverige (begära inhibition), ska vara sju dagar.

Första stycket gäller inte verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt 8 kap. 16 a § andra stycket. Ett sådant beslut får verkställas även om det inte har fått laga kraft (omedelbar verkställighet).

Första och andra styckena hindrar inte att utlänningen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

Första och fjärde stycket hindrar inte att utlänningen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

9 a §³⁹

Om en utlänning har överklagat ett beslut som Migrationsverket eller Polismyndigheten har fattat om överföring enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för

Om en utlänning har överklagat ett beslut som Migrationsverket eller Polismyndigheten har fattat om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen, och inom överklagandetiden har yrkat inhibition av beslutet, får beslutet inte verkställas innan en migrationsdomstol har prövat

³⁹ Senaste lydelse 2017:523.

att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat frågan om inhibition. Detta gäller endast första gången utlänningen yrkar inhibition. Ett beslut att avslå ett sådant yrkande om inhibition ska vara motiverat.

(omarbetning)
(Dublinförordningen), och inom överklagandetiden har yrkat inhibition av beslutet, får beslutet inte verkställas innan en migrationsdomstol har prövat frågan om inhibition. Detta gäller endast första gången utlänningen yrkar inhibition. Ett beslut att avslå ett sådant yrkande om inhibition ska vara motiverat.

16 b §⁴⁰

I fråga om den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott får en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen, efter Migrationsverkets ställningstagande i ärendet, bevilja uppehållstillstånd och arbetstillstånd om det

1. finns hinder enligt 1, 2 eller 3 § mot att utvisningsbeslutet verkställs,
2. finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlänningen,
3. finns medicinska hinder, eller
4. annars finns synnerliga skäl.

Vid bedömningen enligt första stycket 4 ska följande särskilt beaktas:

- brottslighetens art och omfattning,
- den tid som har förflutit sedan utvisningsbeslutet meddelades,
- utlänningens skötsamhet och risken för fortsatt brottslighet, och
- utlänningens hälsotillstånd och levnadsförhållanden i övrigt.

Om migrationsdomstolen eller Migrationsöverdomstolen Om ett internationellt organ, *finner* som har behörighet att pröva

⁴⁰ Senaste lydelse 2021:765.

att utlännningen är flykting enligt 4 kap. 1 § eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § gäller även det som anges i 5 kap. 1 §. Om ett internationellt organ, som har behörighet att pröva klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

klagomål från enskilda, funnit att en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott i ett enskilt ärende strider mot ett svenskt konventionsåtagande gäller även det som anges i 5 kap. 4 §.

18 §⁴¹

Migrationsverket får bevilja uppehållstillstånd om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. *det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §,*

2. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlännningen, eller

3. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket 3 även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och

Migrationsverket får bevilja uppehållstillstånd om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att

1. det finns anledning att anta att det avsedda mottagarlandet inte kommer att vara villigt att ta emot utlännningen, eller

2. det finns medicinska hinder eller någon annan särskild anledning att beslutet inte bör verkställas.

Barn får beviljas uppehållstillstånd enligt första stycket 2 även om de omständigheter som kommer fram inte har samma allvar och

⁴¹ Senaste lydelse 2021:765.

tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Vid bedömningen enligt första stycket 3 av om det finns någon annan särskild anledning att ett beslut inte bör verkställas ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket 1-4 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1-4 eller andra stycket skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

Migrationsverket får också besluta om inhibition.

tyngd som krävs för att tillstånd ska beviljas vuxna personer.

Vid bedömningen enligt första stycket 2 av om det finns någon annan särskild anledning att ett beslut inte bör verkställas ska konsekvenserna för ett barn av att skiljas från sin förälder särskilt beaktas, om det står klart att uppehållstillstånd på grund av stark anknytning enligt 5 kap. 3 § första stycket 1-4 eller 5 kap. 3 a § första stycket 1-4 eller andra stycket skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan i Sverige.

18 a §⁴²

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 § första stycket för att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 2 § ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver en kortare giltighetstid. Giltighetstiden får dock inte vara kortare än ett år. Ett uppehållstillstånd som i andra fall beviljas enligt 18 § första stycket ska gälla i längst tretton månader.

Ett uppehållstillstånd som beviljas enligt 18 § första stycket ska gälla i längst tretton månader.

Varje nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i ett år.

En ansökan om permanent uppehållstillstånd får, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löper ut, beviljas om

⁴² Senaste lydelse 2021:765.

utlänningen har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och hindret mot verkställighet enligt 18 § första stycket är bestående och de särskilda kraven i 5 kap. 7 § är uppfyllda.

19 §⁴³

Om ett beslut om uppehållstillstånd inte kan meddelas enligt 18 §, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning om utlänningen i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft åberopar sådana nya omständigheter som

1. kan antas utgöra ett bestående sådant hinder mot verkställigheten som avses i 1, 2 eller 3 §, och

2. inte kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller utlänningen visar giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare.

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja ny prövning.

Första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har

Om en utlänning i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft ansöker om internationellt skydd, och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut som har fått laga kraft ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

⁴³ Senaste lydelse 2021:765.

fått laga kraft. I ett sådant fall ska Migrationsverket pröva ansökan och besluta om inhibition i verkställighetsärendet.

19 b §⁴⁴

Om en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott åberopar sådana omständigheter som anges i 19 § första stycket 1 och dessa omständigheter inte kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller utlänningen visar giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare, ska Migrationsverket ta upp frågan om uppehållstillstånd till prövning.

Migrationsverket ska ta upp frågan om uppehållstillstånd till prövning om en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott, i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft, åberopar sådana nya omständigheter som kan antas utgöra ett bestående sådant hinder mot verkställigheten som avses i 1, eller 2 § och dessa omständigheter inte kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller utlänningen visar giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare

Är förutsättningarna enligt första stycket inte uppfyllda, ska Migrationsverket besluta att inte bevilja prövning.

Utvisningsbeslutet får inte verkställas innan Migrationsverket har avgjort frågan om prövning ska ske eller, om prövning beviljas, innan frågan om uppehållstillstånd har prövats i en instans och ansökan därvid avslagits.

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om *uppehållstillstånd som flyktning enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §* och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett

Vad som sägs i första stycket gäller inte om utlänningen ansöker om *internationellt skydd* och en sådan ansökan inte tidigare under utlänningens vistelse i Sverige har prövats genom ett beslut *som fått laga kraft*. I ett sådant fall ska

⁴⁴ Senaste lydelse 2021:765.

lagakraftvunnet beslut. I ett Migrationsverket pröva
 sådant fall ska Migrationsverket ansökan.
 pröva ansökan.

13 kap.

9 a §⁴⁵

När Migrationsverket inleder ett ärende om återkallelse av statusförklaring ska utlänningen underrättas. *I ärenden om internationellt skydd ska kommunikation med sökanden ske genom att underrättelse skickas till honom eller henne. Delgivning ska ske vid kommunikation med sökanden.*

En statusförklaring får inte återkallas utan att utlänningen har fått tillfälle att yttra sig.

Motivering av beslut

Myndighetens beslut

10 §⁴⁶

Ett beslut ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet om det avser

- uppehållsrätt,
- resedokument,
- uppehållstillstånd,
- arbetstillstånd,
- statusförklaring
- flyktingförklaring enligt 5 kap. 1 b § första stycket,
- ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- avvisning eller utvisning,
- återreseförbud,
- upphävande av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott,
- förlängning eller upphävande av tidsfrist för frivillig avresa,
- förvar eller uppsikt, eller
- kroppsvisitation.

Vid beslut i fråga om nationell visering får skälen som ligger till grund för beslutet utelämnas. En utlänning har dock alltid rätt till motivering av ett beslut i fråga om nationell visering, om beslutet går

⁴⁵ Senaste lydelse 2009:1542.

⁴⁶ Senaste lydelse 2025:793.

utlänningen emot och utlänningen är en familjemedlem till en EES-medborgare eller omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer, utan att vara EES-medborgare eller medborgare i Schweiz.

17 §⁴⁷

Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut.

Migrationsverket ska så snart som möjligt göra en åldersbedömning i enlighet med artikel 25 i asylprocedurförordningen och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte något sådant beslut.

Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om uppehållstillstånd.

Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om internationellt skydd.

Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart.

14 kap.

Beslut enligt asylprocedurförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen

⁴⁷ Senaste lydelse 2021:765.

1 a §

Beslut som räknas upp i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen och artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen får överklagas till en migrationsdomstol i enlighet med det som föreskrivs i dessa förordningar. Med undantag från artikel 67.1 d i asylprocedurförordningen får beslut om att återkalla internationellt skydd i de fall som avses i artikel 66.6 i asylprocedurförordningen dock inte överklagas.

Ett överklagande av ett beslut enligt artikel 67.7 a i asylprocedurförordningen och artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen ska ha kommit in till Migrationsverket inom sju dagar från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

Ett överklagande av ett beslut enligt artikel 67.7 b i asylprocedurförordningen ska ha kommit in till Migrationsverket inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

5 §⁴⁸

Migrationsverkets beslut att inte bevilja ny prövning enligt 12 kap. 19 § får överklagas till en migrationsdomstol. Detsamma gäller verkets beslut att inte bevilja

Migrationsverkets beslut att inte bevilja prövning enligt 12 kap. 16 a eller 19 b § får överklagas till en migrationsdomstol.

⁴⁸ Senaste lydelse 2016:1243.

prövning enligt 12 kap. 16 a eller 19 b §.

Statusförklaring resedokument

och Resedokument flyktningförklaring

och

6 §⁴⁹

Migrationsverkets beslut enligt 4 kap. 3, 3 a, 3 c och 4 §§ i fråga om *statusförklaring* eller resedokument eller om återkallelse av *statusförklaring* får överklagas till en migrationsdomstol.

Migrationsverkets beslut enligt 2 kap. 1 e § i fråga om resedokument och enligt 5 kap. 1 b § första stycket i fråga om *flyktningförklaring* eller återkallelse av *flyktningförklaring* får överklagas till en migrationsdomstol.

Ett beslut om återkallelse av resedokument på den grund att innehavaren upphör att vara flykting får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av *flyktningstatusförklaring*.

Ett beslut om återkallelse av resedokument enligt 2 kap. 1 e § tredje stycket på den grund att innehavaren upphör att vara flykting får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av *flyktningförklaring*.

Resehandling

6 b §

Migrationsverkets beslut enligt 2 kap. 1 f § i fråga om resehandlingar får överklagas till en migrationsdomstol.

Ett beslut om återkallelse av resehandlingar på den grund att utlänningens flyktningstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas, får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av flyktningstatus eller

⁴⁹ Senaste lydelse 2021:390.

status som subsidiärt skyddsbehövande.

Ett beslut om återkallelse av en resehandling på den grund att familjemedlemmens uppehållstillstånd återkallas, får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av uppehållstillståndet.

11 §⁵⁰

Migrationsverkets beslut i ett säkerhetsärende får överklagas av Säkerhetspolisen i fråga om avvisning, utvisning, uppehållstillstånd, arbetstillstånd, *statusförklaring*, resedokument, främlingspass, ställning som varaktigt bosatt, förvar, uppsikt och upphävande av ett beslut om avvisning eller utvisning med stöd av 12 kap. 16 § andra stycket.

Migrationsverkets beslut i ett säkerhetsärende får överklagas av Säkerhetspolisen i fråga om avvisning, utvisning, *återvändande*, uppehållstillstånd, arbetstillstånd, *internationellt skydd*, resedokument, *resehandling*, främlingspass, ställning som varaktigt bosatt, förvar, uppsikt och upphävande av ett beslut om avvisning eller utvisning med stöd av 12 kap. 16 § andra stycket.

15 kap.

1 §

En utlänning som har rätt att överklaga ett beslut om avvisning eller utvisning kan förklara att han eller hon avstår från att överklaga beslutet eller domen i den delen (nöjdförklaring).

Första stycket samt 2 och 3 §§ gäller inte en utlänning som har rätt att överklaga ett beslut om avvisning, utvisning eller återvändande enligt artikel 67 i asylprocedurförordningen.

⁵⁰ Senaste lydelse 2025:225.

3 §⁵¹

En nöjdförklaring kan inte tas tillbaka. Om utlänningen har överklagat beslutet eller domen när nöjdförklaringen avges, ska utlänningen genom nöjdförklaringen anses ha tagit tillbaka sitt överklagande av beslutet om avvisning eller utvisning. Om utlänningen har ansökt om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, *statusförklaring*, resedokument eller främlingspass, ska utlänningen genom nöjdförklaringen anses ha tagit tillbaka sin ansökan.

En nöjdförklaring kan inte tas tillbaka. Om utlänningen har överklagat beslutet eller domen när nöjdförklaringen avges, ska utlänningen genom nöjdförklaringen anses ha tagit tillbaka sitt överklagande av beslutet om avvisning eller utvisning. Om utlänningen har ansökt om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, resedokument eller främlingspass, ska utlänningen genom nöjdförklaringen anses ha tagit tillbaka sin ansökan.

16 kap.

9 a §

Ett överklagande av en migrationsdomstols beslut om överföring enligt artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen ska ha kommit in till en migrationsdomstol inom sju dagar från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

11 §⁵²

Prövningstillstånd krävs vid överklagande av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen.

Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte Vid överklagande av en migrationsdomstols beslut enligt 9 § andra stycket krävs dock inte

⁵¹ Senaste lydelse 2009:1542.

⁵² Senaste lydelsen 2021:765.

prövningstillstånd. Prövnings-
tillstånd krävs inte heller vid
överklagande av en
migrationsdomstols beslut i
fråga om *statusförklaring eller
uppehållstillstånd som flykting
enligt 4 kap. 1 § eller som
alternativt skyddsbehövande
enligt 4 kap. 2 §* efter
överlämnande enligt 4 kap. 6 §
andra stycket eller 5 kap. 20 §
andra stycket.

prövningstillstånd. Prövnings-
tillstånd krävs inte heller vid
överklagande av en
migrationsdomstols beslut i
fråga om *internationellt skydd*
efter överlämnande enligt 4 kap.
8 § andra stycket eller
*uppehållstillstånd enligt 5 kap.
20 § andra stycket.*

17 kap.

1 §⁵³

Socialnämnden ska lämna ut
uppgifter om en utlännings
personliga förhållanden, om
Polismyndigheten, Säkerhets-
polisen, Migrationsverket, en
migrationsdomstol eller Migra-
tionsöverdomstolen begär det
och uppgifterna behövs för att
avgöra ett ärende om
uppehållstillstånd eller ett
ärende om ställning som
varaktigt bosatt i Sverige eller för
att verkställa ett beslut om
avvisning *eller* utvisning.
Detsamma gäller när fråga har
uppkommit om utlännings har
uppehållsrätt.

Socialnämnden ska lämna ut
uppgifter om en utlännings
personliga förhållanden, om
Polismyndigheten, Säkerhets-
polisen, Migrationsverket, en
migrationsdomstol eller Migra-
tionsöverdomstolen begär det
och uppgifterna behövs för att
avgöra *ett ärende om inter-
nationellt skydd*, ett ärende om
uppehållstillstånd eller ett
ärende om ställning som
varaktigt bosatt i Sverige eller för
att verkställa ett beslut om
avvisning, utvisning *eller
återvändande*. Detsamma gäller
när fråga har uppkommit om
utlännings har uppehållsrätt.

⁵³ Senaste lydelse 2014:655.

1 a §

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1 § eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska, trots sekretessen, på begäran av Migrationsverket lämna ut sådana uppgifter om en utlännings som behövs för att kunna lämna ett sakkunnigutlåtande om utlänningsens ålder, om ett sådant utlåtande behövs i ett ärende om internationellt skydd.

4 §

Den region som har utfört en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i screeningförrordningen ska lämna de uppgifter som framkommit vid kontrollen till Polismyndigheten.

5 §

Polismyndigheten och Migrationsverket ska lämna de uppgifter till varandra som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 9 kap. 2 a §.

18 kap.*3 §*

Den som är förordnad som offentligt biträde för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet är utan särskilt förordnande barnets ställföreträdare i det mål eller ärende som

Den som är förordnad som offentligt biträde för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet är utan särskilt förordnande barnets ställföreträdare i det mål eller ärende som

förordnandet avser. Detta gäller dock inte om det finns en god man för barnet enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn eller om det för barnet.

förordnandet avser. Detta gäller dock inte om det finns en god man för barnet enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn *eller om det för barnet har utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen.*

4 §

Den som är förordnad som god man för ett barn enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn *skall* ansöka om uppehållstillstånd för barnet, om detta inte är uppenbart obehövt. Om en sådan god man inte är förordnad, gäller vad som nu sagts i stället den som är förordnad som offentligt biträde för barnet.

Den som är förordnad som god man för ett barn enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn *ska* ansöka om uppehållstillstånd för barnet, om detta inte är uppenbart obehövt. Om en sådan god man inte är förordnad, gäller vad som nu sagts i stället den som är förordnad som offentligt biträde för barnet.

Har det för ett ensamkommande barn utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen ska företrädaren eller den tillfälliga företrädaren utföra de uppgifter som anges i artiklarna 23.6-8. Företrädaren eller den tillfälliga företrädaren får enligt artiklarna om det är lämpligt utföra sina uppgifter tillsammans med den rättsliga rådgivaren.

20 kap.**2 §⁵⁴**

Till fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter döms en utlänning som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän han eller hon enligt ett verkställt beslut om utvisning enligt 8 a kap. inte har haft rätt att återvända hit.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om utlänningen har flytt hit av skäl som avses i 4 kap. 1, 2 eller 2 a §.	Bestämmelserna i första stycket gäller inte om utlänningen har flytt hit av skäl som omfattas av definitionen av flykting eller subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen.

I ringa fall ska åtal för brott enligt första stycket inte väckas annat än om det är motiverat från allmän synpunkt.

21 kap.**2 §⁵⁵**

En utlänning som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt direktiv 2001/55/EG och som i enlighet med direktivet överförs till eller tas emot i Sverige ska ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, uppehållstillstånd med tillfälligt skydd.

Upphållstillstånd med tillfälligt skydd får vägras utlänningen endast om det föreligger sådana omständigheter som innebär att en utlänning är utesluten från att vara flykting enligt 4 kap. 2 b § eller att en flykting får vägras uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 §.	Upphållstillstånd med tillfälligt skydd får vägras utlänningen endast om det föreligger sådana omständigheter som innebär att en utlänning är utesluten från att vara flykting enligt artikel 12 i skyddsgrundsförordningen.

5 §⁵⁶

Att en utlänning har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd hindrar inte att en	Att en utlänning har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd hindrar inte att en

⁵⁴ Senaste lydelse 2022:1015.

⁵⁵ Senaste lydelse 2009:1542.

⁵⁶ Senaste lydelse 2009:1542.

ansökan om *uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 §* ansökan om *internationellt skydd som flykting prövas.*
prövas. Detsamma gäller för ansökan om flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § och en ansökan om resedokument enligt 4 kap. 4 §.

Prövningen av en ansökan enligt första stycket får skjutas upp endast om det finns särskilda skäl för det. Om ansökan inte har prövats innan det tillfälliga skyddet har upphört att gälla, ska den prövas så snart det kan ske efter denna tidpunkt.

22 kap.

2 §⁵⁷

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd om minst ett år ska ges till en utlänning för vilken en framställan om omplacering av vittne eller nära anhörig till vittne har gjorts från en internationell domstol eller tribunal, om framställan bedöms vara berättigad.

Med vittne avses i denna paragraf den som har vittnat eller kommer att vittna i förhandlingar inför en internationell domstol eller tribunal i enlighet med dess procedur- eller bevisupptagningsregler.

Med nära anhörig till vittne avses vittnets

- make eller sambo,
- barn som är beroende av vittnet, samt
- annan anhörig till vittnet som ingår i samma hushåll som vittnet

och mellan vilka det föreligger ett särskilt beroendeförhållande.

Om en framställan enligt första stycket anses berättigad får uppehållstillstånd vägras endast om det föreligger sådana omständigheter som innebär att en utlänning är utesluten från att anses som flykting enligt 4 kap. 2 b § eller att en flykting får vägras uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 §.

Om en framställan enligt första stycket anses berättigad får uppehållstillstånd vägras endast om det föreligger sådana omständigheter som innebär att en utlänning är utesluten från att anses som flykting enligt artikel 12 i skyddsgrundsförordningen.

⁵⁷ Senaste lydelse 2009:1542.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026 i fråga om 10 kap. och i övrigt den 12 juni 2026.
 2. Äldre bestämmelser ska gälla för förfaranden för ansökningar om internationellt skydd (asylansökningar) som görs före den 12 juni 2026 och på vilka Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (omarbetning) är tillämplig. Detsamma gäller för förfaranden för prövningen av återkallande av internationellt skydd om prövningen inleddes före den 12 juni 2026.
 3. I fråga om uppehållstillstånd på grund av anknytning gäller 5 kap. 3 § tredje stycket, 3 a § första stycket 1 b och 2 samt fjärde stycket och 3 g § första stycket i den äldre lydelsen, om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § i den äldre lydelsen.
 4. Bestämmelserna i 9 kap. 8 § ska tillämpas första gången i fråga om personer som beviljats tillfälligt skydd från och med den 12 juni 2029.

1.2 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381)

Härigenom föreskrivs att det i föräldrabalken ska införas en ny paragraf, 6 kap. 8 b §, av följande lydelse.

6 kap.

8 b §

Bestämmelserna i denna balk om särskilt förordnad vårdnadshavare gäller även för en sådan förmyndare som avses i artikel 33.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU.

En förmyndare som utses enligt förordningen har de uppgifter som anges i artikel 33.2 i förordningen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs att 21 a § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 a §¹

Beslut om vård med stöd av denna lag hindrar inte beslut om 1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716), 2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar, 3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott, 4. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, 5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, 6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, 7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen, 8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, <i>eller</i> 9. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone.	Beslut om vård med stöd av denna lag hindrar inte beslut om 1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716), 2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar, 3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott, 4. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, 5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling, 6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt, 7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen, 8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, 9. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, <i>eller</i> 10. återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande

10. återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande

¹ Senaste lydelse 2022:702.

*av ett gemensamt förfarande för
internationellt skydd i unionen
och om upphävande av direktiv
2013/32/EU.*

Vård med stöd av denna lag
upphör när ett beslut enligt
första stycket 1-9 har verkställts.

Vård med stöd av denna lag
upphör när ett beslut enligt
första stycket 1-10 har verk-
ställts.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.4 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs att 4 § folkbokföringslagen (1991:481) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

En utlänning som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige, får folkbokföras endast om detta villkor är uppfyllt eller om det finns synnerliga skäl för att han eller hon ändå ska folkbokföras.

En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) ska inte folkbokföras, om utlänningen kan antas komma att vistas i landet med stöd av det beviljade tillståndet under kortare tid än tre år. Detta gäller dock inte, om utlänningen har beviljats *en flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen* eller en motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen eller om det i övrigt finns synnerliga skäl för folkbokföring.

En utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) ska inte folkbokföras, om utlänningen kan antas komma att vistas i landet med stöd av det beviljade tillståndet under kortare tid än tre år. Detta gäller dock inte, om utlänningen har beviljats *flyktingstatus enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande*

¹ Senaste lydelse 2024:692.

och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU eller en motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser eller ett resedokument enligt 2 kap. 1 e § utlänningslagen eller om det i övrigt finns synnerliga skäl för folkbokföring.

Av 2 § lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall framgår att andra stycket inte gäller för den som omfattas av den lagen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §¹

Har beträffande någon som vårdas enligt denna lag beslut meddelats om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar,
3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,
4. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder,
5. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,
6. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,
7. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,
8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder, eller
9. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, eller

8. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,

9. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, eller

10. återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av

¹ Senaste lydelse 2022:703.

*den 14 maj 2024 om upprättande
av ett gemensamt förfarande för
internationellt skydd i unionen
och om upphävande av direktiv
2013/32/EU,*

får trots tvångsvården verkställighet av beslutet ske, om det begärs av den myndighet som ska verkställa beslutet och chefsöverläkaren finner att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs. Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

I fråga om en patient som är utlänning upphör tvångsvården vid verkställighet av ett beslut om hemsändande som har meddelats med stöd av 23 kap. 2 § utlänningslagen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Bestämmelserna i 29 § första stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård gäller i fråga om upphörande av rättspsykiatrisk vård i samband med

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716) av en patient som genomgår rättspsykiatrisk vård utan särskild utskrivningsprövning,

2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlämningar,

3. överlämnande, *och*

4. utlämning.

3. överlämnande,

4. utlämning, *och*

5. *återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.*

I fråga om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning och som ska avvisas eller utvisas efter beslut enligt utlänningslagen (2005:716) får trots tvångsvården verkställighet av beslutet ske om

I fråga om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning och som ska avvisas eller utvisas efter beslut enligt utlänningslagen (2005:716) *eller återvända efter beslut enligt förordning (EU) 2024/1348* får trots

¹ Senaste lydelse 2022:704.

tvångsvården verkställighet av
beslutet ske om

1. det begärs av den myndighet som ska verkställa beslutet, och
2. chefsöverläkaren finner att förutsättningarna för vårdens upphörande i 16 § första stycket 1 är uppfyllda och att patientens tillstånd tillåter att beslutet verkställs.

Tvångsvården upphör i sådant fall när beslutet har verkställts.

Om beslut har meddelats att verkställigheten av en påföljd som innebär överlämnande enligt 31 kap. 3 § brottsbalken till rättspsykiatrisk vård ska föras över till en annan stat, upphör den rättspsykiatriska vården vid verkställighet av beslutet.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 1 c § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 c §¹

Ett beslut om överföring enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandssmedborgare eller en statslös har lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning) (Dublinförordningen) ska anses som ett beslut om avvísning eller utvisning vid tillämpningen av denna lag.

Det som föreskrivs om utlännningar som avses i 1 § första stycket 1 gäller också för utlännningar som ansökt om internationellt skydd och vad som föreskrivs om avvísning och utvisning i denna lag gäller också för beslut om återvändande i ärenden om internationellt skydd och för beslut om överföring enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (asyl- och migrationshanteringsförordningen).

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

¹ Senaste lydelse 2017:578.

1.8 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § och 3 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Studiehjälp får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiehjälp får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och

2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),

2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller

3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353)

Studiehjälp får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats *internationellt skydd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller*

¹ Senaste lydelse 2021:770.

om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europa-parlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4-7 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

3 kap.

4 §²

Studiemedel får lämnas till studerande som är svenska medborgare.

Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och

2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här.

Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har en varaktig anknytning till Sverige och som är

1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),

² Senaste lydelse 2021:770.

2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1, 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats *internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen* eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

I 1 kap. 4–6 §§ finns bestämmelser om att vissa utländska medborgare ska jämföras med svenska medborgare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
 2. För en utlänning som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket i den äldre lydelsen.

1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

En utlänning kan efter ansökan beviljas svenskt medborgarskap (naturaliseras), om han eller hon har

1. styrkt sin identitet,
2. fyllt arton år,
3. permanent uppehållstillstånd i Sverige,
4. hemvist här i landet

a) sedan två år i fråga om dansk, finländsk, isländsk eller norsk medborgare,

b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller *att bedöma som flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716),*

b) sedan fyra år i fråga om den som är statslös eller *har status som flykting enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU,*

¹ Senaste lydelse 2005:722.

- c) sedan fem år i fråga om övriga utlänningar, och
5. haft och kan förväntas komma att ha ett hederligt levnadssätt.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

dels att 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 1 a, 1 b, 3 a och 4 a-c §§, av följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremissen Ett Föreslagen lydelse
ställföreträdarskap att lita på*

1 a §

Med asylprocedurförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

Med asyl- och migrationshanteringsförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013.

Med screeningförordningen avses i denna lag Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den

14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Med Eurodacförordningen avses i denna lag Europaparlamentets- och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013.

1 b §

Bestämmelserna i denna lag gäller även för sådana företrädare eller tillfälliga företrädare som avses i artikel 23.2 i asylprocedur-

förordningen, artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, artikel 13.3 i screeningförordningen och artikel 14.1 i Eurodacförordningen.

2 §

Om barnet vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, ska överförmyndaren förordna en god man att i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter. Detta gäller oavsett om barnet söker uppehållstillstånd i landet eller inte.

En god man ska också förordnas, om barnets föräldrar eller en annan vuxen person, som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, på grund av dödsfall eller sjukdom eller av någon annan orsak upphör att kunna utöva förmynderskapet eller vårdnaden efter barnets ankomst till Sverige men innan barnet har fått uppehållstillstånd här.

En god man ska inte förordnas, om det är uppenbart obehövligt.

En god man ska inte förordnas, om det är uppenbart obehövligt *eller om en företrädare eller en tillfällig företrädare ska utses enligt asylprocedurförordningen eller asyl- och migrationshanteringsförordningen.*

3 a §

I artikel 23.2 i asylprocedurförordningen och i artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen finns bestämmelser om vilka tidsfrister som ska iakttas vid förordnande av företrädare eller tillfällig företrädare enligt respektive förordning.

4 a §

I artikel 23.9 i asylprocedurförordningen, 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, 13.4 i screeningförordningen och artikel 14.1 i Eurodac-förordningen finns bestämmelser om vilka krav som ställs på en företrädare som utsetts enligt respektive förordning.

4 b §

I artiklarna 23.6-8 i asylprocedurförordningen och artikel 23.3 i asyl- och migrationshanteringsförordningen anges vilka särskilda uppgifter en företrädare eller tillfällig företrädare som utsetts enligt respektive förordning ska utföra.

4 c §

Migrationsverket ska till barnet och företrädaren eller den tillfälliga företrädaren lämna den information som anges i artikel 23.5 i asylprocedurförordningen vid förordnande av företrädare enligt den förordningen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Bestämmelserna om gästforskare i denna lag är inte tillämpliga på en tredjelandsmedborgare som

1. har beviljats *uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser*, eller har ansökt om *ett sådant tillstånd* och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

1. har beviljats *status som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU eller motsvarande äldre bestämmelser*, eller har ansökt om *internationellt skydd* och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,

¹ Senaste lydelse 2024:1223.

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen,

3. har ett avvisnings- eller utvisningsbeslut som fått laga kraft och som inte kan verkställas,

4. utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktorsexamen,

5. har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat,

6. är familjemedlem till en EES-medborgare eller till en medborgare i Schweiz,

7. har ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort) enligt 6 a kap. utlänningslagen och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller

8. har beviljats uppehålls- och arbetstillstånd för att tjänstgöra som praktikant inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (ICT-tillstånd) enligt 6 b kap. utlänningslagen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

dels att 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 9 §, av följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag finns bestämmelser om regionernas skyldigheter att, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125), erbjuda hälso- och sjukvård och tandvård åt *asylsökande* och vissa andra utlänningar.

I denna lag finns bestämmelser om regionernas skyldigheter att, utöver vad som följer av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125), erbjuda hälso- och sjukvård och tandvård åt *sökande av internationellt skydd* och vissa andra utlänningar.

4 §²

Denna lag omfattar utlänningar som

1. har ansökt om *uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 §* eller som *alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen* (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

1. har ansökt om *internationellt skydd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU* eller motsvarande

¹ Senast lydelse 2019:930.

² Senaste lydelse 2022:1007.

äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet,

2. har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet,

3. hålls i förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen och som inte har placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest, eller

4. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 eller 15 d § utlänningslagen.

Sådana utlännningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning. Det gäller dock inte en utlännings som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

Sådana utlännningar som avses i första stycket 1 eller 2 omfattas av lagen även om de har meddelats ett beslut om avvisning, utvisning eller återvändande. Det gäller dock inte en utlännings som håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas.

Hälsokontroll

9 §

Regionerna ansvarar för utförandet av den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 i fråga om utlännningar som omfattas av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen

bestämmer får meddela föreskrifter om det närmare innehållet i en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i förordningen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.13 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

1 §¹

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Med socialtjänst förstås i denna lag

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst,
2. verksamhet enligt den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke och den särskilda lagstiftningen om insatser för barn i form av skyddat boende, och
3. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse.

Till socialtjänst räknas också

1. verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet, och
2. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå.

Med socialtjänst jämställs

1. ärenden om bistånd åt *asyl-* sökande och andra utlänningar, 1. ärenden om bistånd åt *personer som söker internationellt skydd* och andra utlänningar,
2. ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade,
3. ärenden hos patientnämnd om allmän omvårdnad, och
4. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Sekretessen gäller inte om annat följer av 5, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

¹ Senaste lydelse 2024:88.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.14 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 3 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

3 §¹

Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar mot det.

En utlänning som har ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) ska inte anses vara bosatt här. Detta gäller dock inte, om utlänningen har beviljats en *flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen* eller ett rese-dokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen.

En utlänning som har ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) ska inte anses vara bosatt här. Detta gäller dock inte, om utlänningen har beviljats *flyktingstatus enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europa-*

¹ Senaste lydelse 2024:694.

*parlamentets och rådets direktiv
2011/95/EU* eller ett
resedokument enligt 2 kap. 1 e §
utlänningslagen.

En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses vara bosatt här i landet om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
 2. För en utlänning som har beviljats flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 5 kap. 3 § andra stycket i den äldre lydelsen.

1.15 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 13 a § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

13 a §¹

Om tillströmningen av asylsökande eller personer som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och det är nödvändigt för att snabbt kunna anordna boenden för sådana utlänningar, eller för personer som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller som har uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet, får regeringen meddela föreskrifter om undantag från

Om tillströmningen av personer som söker internationellt skydd eller personer som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och det är nödvändigt för att snabbt kunna anordna boenden för sådana utlänningar, eller för personer som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller som har uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet, får regeringen meddela föreskrifter om undantag från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§,
2. kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap. 9-12 §§,
3. kraven på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap. 2 och 10-13 §§, och
4. bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 2-4 §§.

¹ Senaste lydelse 2022:296.

Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket 1-4 avser att skydda och främja. Föreskrifterna får endast avse åtgärder för ändring av byggnadsverk eller nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 1 a § lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:894

Föreslagen lydelse

1 a §

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 18 år men inte har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken, är folkbokförda i en kommun och har *beviljats* uppehållstillstånd enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, *eller*

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 18 år men inte har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken, är folkbokförda i en kommun och har *ett* uppehållstillstånd *som har*

1. *beviljats* enligt 5 kap. 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. *beviljats* enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. *beviljats* enligt 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. *utfärdats med stöd av artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om*

*ändring av rådets direktiv
2003/109/EG och om upp-
hävande av Europaparlamentets
och rådets direktiv 2011/95/EU.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
 2. För en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 1 a § i den äldre lydelsen.

1.17 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

*dels att det ska införas en ny paragraf, 12 §, av följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 12 § ska ha följande lydelse*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Hälsokontroll

12 §

Regionerna ansvarar för utförandet av den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 i fråga om utlänningar som omfattas av denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det närmare innehållet i en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i förordningen.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.18 Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)

Härigenom föreskrivs att 2, 5, 11, 15 och 20 §§ utlänningsdatalagen (2016:27) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Denna lag gäller vid behandling av personuppgifter i Migrationsverkets och utlandsmyndigheternas verksamhet som rör

1. utlänningars inresa i Sverige, i en stat som ingår i Europeiska unionen, i en stat som är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,

2. utlänningars vistelse eller arbete i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige,

3. statusförklaring,

4. mottagande av asylsökande och andra utlänningar, 4. mottagande av sökande av internationellt skydd och andra utlänningar,

5. bistånd och stöd till utlänningar,

6. svenskt medborgarskap,

7. statlig ersättning för kostnader för utlänningar,

8. bosättning av utlänningar, eller

9. utfärdande av resehandlingar.

5 §¹

Denna lag gäller inte när personuppgifter behandlas med stöd av

1. lagen (2006:444) om passagerarregister,

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex),

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för 3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för

¹ Senaste lydelse 2022:243.

jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (omarbetning),

jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,

5. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,

6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,

7. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen, eller

8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011.

11 §

Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna får behandla personuppgifter om det behövs för

1. handläggning av ärenden eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet som avses i 2 och 3 §§,

2. kontroll av utlänning i samband med inresa och utresa samt kontroll under vistelsen i Sverige,

3. utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av <i>asylsökande</i> och andra utlänningar,	3. utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av <i>sökande av internationellt skydd</i> och andra utlänningar,

4. framställning av statistik,

5. utförande av testverksamhet, eller

6. fullgörande av en rättslig skyldighet att registrera eller på annat sätt dokumentera en personuppgift.

Lydelse enligt SFS 2025:945

Föreslagen lydelse

15 §²

Migrationsverket får föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8, 8 h och 8 j §§ utlänningslagen (2005:716).

Med begränsning av de ändamål som annars gäller enligt 11 och 13 §§ får uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren användas endast

² Senaste lydelse 2025:945 (jfr 2025:851).

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1-2 a §§ utlänningslagen åberopas,

1. vid prövning av ansökningar om internationellt skydd enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU,

2. i ärenden om avvisning och utvisning,

3. i testverksamhet,

4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket,

5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot biometrireger som förs enligt lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område,

6. vid kontroll av utlänningar under vistelsen i Sverige, *eller*

7. om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren enligt 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område.

6. vid kontroll av utlänningar under vistelsen i Sverige,

7. om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren enligt 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område, *eller*

8. vid identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela

1. ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som får behandlas i registren över fingeravtryck och fotografier, och

2. föreskrifter om gallring.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §³

Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11§ 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6 eller 7.

Migrationsverket ska på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11§ 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5, 6, 7 eller 8.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

³ Senaste lydelse 2025:132.

1.19 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Härigenom föreskrivs att 2 och 7 §§ lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen gäller en nyanländ som har *beviljats* ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har *beviljats enligt*

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, *eller*

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen gäller en nyanländ som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har

1. *beviljats enligt* 5 kap. 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. *beviljats enligt* 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. *beviljats enligt* 21 eller 22 kap. utlänningslagen, *eller*

4. *utfärdats med stöd av artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europa-*

*parlamentets och rådets direktiv
2011/95/EU.*

7 §¹

Anvisningar till kommuner ska i första hand omfatta nyanlända som är registrerade och bor på Migrationsverkets asylboenden och nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

Vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, samman- tagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av *asylsökande* som vistas i kommunen.

Vid fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, samman- tagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av *personer som söker internationellt skydd* som vistas i kommunen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
 2. För en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 2 § i den äldre lydelsen.

¹ Senaste lydelse 2025:59

1.20 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs att 1 2, och 3 §§ lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2022:896

Föreslagen lydelse

1 §¹

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 20 år men inte har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken och som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller

3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 20 år men inte har uppnått riktåldern för pension enligt 2 kap. 10 a-10 d §§ socialförsäkringsbalken och som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har

1. beviljats enligt 5 kap. 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),

2. beviljats enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen,

3. beviljats enligt 21 eller 22 kap. utlänningslagen, eller

4. utfärdats med stöd av artikel 24 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelands-medborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att

*betecknas som subsidiärt skydds-
behövande och för innehållet i det
beviljade skyddet, om ändring av
rådets direktiv 2003/109/EG och
om upphävande av Europa-
parlamentets och rådets direktiv
2011/95/EU.*

-
1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
 2. För en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 1 § i den äldre lydelsen.

1.21 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2025:947

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Denna lag gäller inte vid behandling av personuppgifter enligt

1. vapenlagen (1996:67),
2. lagen (1998:620) om belastningsregister,
3. lagen (1998:621) om misstankeregister,
4. lagen (2006:444) om passagerarregister,
5. lagen (2014:400) om Polismyndighetens elimineringsdatabas,
6. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,
7. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,
8. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,

9. lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen,

10. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011,

11. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226, *eller*

12. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om Informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet av information mellan medlemsstaterna om viseringar för kortare vistelse, viseringar för längre vistelse och uppehållstillstånd (VIS-förordningen).

11. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226,

12. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om Informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet av information mellan medlemsstaterna om viseringar för kortare vistelse, viseringar för längre vistelse och uppehållstillstånd (VIS-förordningen), *eller*

13. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa

Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013.

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.22 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 3 § lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

3 §

Beslut enligt denna lag hindrar inte beslut om

1. avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716),
2. utvisning enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar,

3. utlämning enligt lagen (1957:668) om utlämning för brott,

4. utlämning enligt lagen (1970:375) om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling,

5. utlämning enligt lagen (1994:569) om Sveriges samarbete med de internationella tribunalerna för brott mot internationell humanitär rätt,

6. överlämnande enligt lagen (2002:329) om samarbete med Internationella brottmålsdomstolen,

7. överlämnande enligt lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder,

8. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone, <i>eller</i>	8. utlämning enligt lagen (2006:615) om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone,

9. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.	9. överlämnande enligt lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder, <i>eller</i>

10. återvändande enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av

den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

Ett beslut om en insats med stöd av denna lag upphör att gälla när ett beslut enligt första stycket 1–9 har verkställts

Ett beslut om en insats med stöd av denna lag upphör att gälla när ett beslut enligt första stycket 1–10 har verkställts

Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.

1.23 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall ska följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Lagen gäller inte för en utlänning som har beviljats en flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen (2005:716) eller ett rese-dokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen eller om det i övrigt finns sådana synnerliga skäl för folkbokföring som avses i 4 § andra stycket folkbok-föringslagen (1991:481).

Lagen gäller inte för en utlänning som har beviljats flyktingstatus enligt Europa-parlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europa-parlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU eller ett rese-dokument eller en resehandling enligt 2 kap. 1 e och 1 f §§ utlänningslagen eller om det i övrigt finns sådana synnerliga skäl för folkbokföring som avses i 4 § andra stycket folkbokföringslagen (1991:481).

1. Denna lag träder i kraft den 12 juni 2026.
2. För en utlänning som har beviljats flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen i dess lydelse före den 12 juni 2026 gäller 3 § i den äldre lydelsen.

1.24 Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97)

Härigenom föreskrivs i fråga om utlänningsförordningen (2006:97)¹

dels att 4 kap. 2 a, 2 b och 4 §§, 21 d §, 8 kap. 9 a, 10 h §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 4 kap. 2 a och 3 §§ ska utgå,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 8, 9, 10 och 13 §§, 4 kap. 19 c och 19 g §§, 5 kap. 4 §, 5 a kap. 3 a §, 7 kap. 5, 8, 15 a och 16 §§, samt 8 kap. 2, 5, 9 b, 10, 10 f, 10 g och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 3 c kap. och fem nya paragrafer, 1 kap. 8 §, 7 kap. 23 §, 8 kap. 5 a, 10 l och 10 m §§ och närmast före 7 kap. 23 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

I denna förordning finns bestämmelser om

- förordningens innehåll, vissa definitioner och allmänna bestämmelser (1 kap.),

- resehandlingar (2 kap.),

- visering (3 kap.),

- uppehållsrätt (3 a kap.),

- uppehållsstatus och bevis för gränsarbetare som kompletterar bestämmelserna i utträdesavtalet mellan Förenade kungariket och EU (3 b kap.),

- internationellt skydd
(3 c kap.)

¹ Senaste lydelse av

4 kap. 2 a § 2022:306

4 kap. 2 b § 2021:224

4 kap. 4 § 2009:1549

4 kap. 21 d § 2017:21

8 kap. 9 a § 2016:1244

8 kap. 10 h § 2021:813

rubriken närmast före 4 kap. 2 a § 2019:112

² Senaste lydelse 2020:941

- uppehållstillstånd (4 kap.),
- uppehållstillstånd för forskning, studier inom högre utbildning, viss praktik, visst volontärarbete och au pair- arbete (4 a kap.),
- arbetsstillstånd (5 kap.),
- EU-blåkort (5 a kap.),
- tillstånd för företagsintern förflyttning, ICT (5 b kap.),
- tillstånd för säsongsarbete (5 c kap.),
- kontroll- och tvångsåtgärder (6 kap.),
- underrättelseskyldighet (7 kap.), och
- avvisning, utvisning, avgifter m.m. (8 kap.).

8 §

Med mottagandedirektivet avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (omarbetning).

Med skyddsgrunds-förordningen avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelands-medborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU.

Med asylprocedurförordningen avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU.

Med förordningen om återvändandegränsförfarande avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349 av den 14 maj 2024 om invärtande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148.

Med asyl- och migrationshanteringsförordningen avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013.

Med screeningförordningen avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr

767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Med

krishanteringsförordningen avses i denna förordning Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 av den 14 maj 2024 om hantering av kris- och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och om ändring av förordning (EU) 2021/1147.

2 kap.

8 §³

Ett resedokument ska utfärdas med en giltighetstid om högst två år. Om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare resedokument ska giltighetstiden dock vara ett år, om inte särskilda skäl talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare resedokument inom samma tid har varit föremål för missbruk.

Migrationsverket får besluta om förlängning av giltighetstiden för ett resedokument.

Ett resedokument *eller en resehandling* ska utfärdas med en giltighetstid om högst två år. Om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare resedokument *eller en resehandling* ska giltighetstiden dock vara ett år, om inte särskilda skäl talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare *resedokument eller resehandling* inom samma tid har varit föremål för missbruk.

Migrationsverket får besluta om förlängning av giltighetstiden för ett resedokument *eller en resehandling*.

³ Senaste lydelse 2021:1052

Ett resedokument får, då det utfärdas, förses med en anteckning om att innehavarens identitet inte är styrkt.

Ett resedokument *eller en resehandling* får, då det utfärdas, förses med en anteckning om att innehavarens identitet inte är styrkt.

9 §

Ett resedokument som utfärdats enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen (2005:716) gäller som pass vid inresa och vistelse i Sverige.

Ett resedokument *eller en resehandling* som utfärdats enligt 2 kap. 1 e och 1 f §§ utlänningslagen (2005:716) gäller som pass vid inresa och vistelse i Sverige.

10 §

Om den som har ett av Migrationsverket utfärdat resedokument upphör att vara *flykting* eller statslös, ska resedokumentet återlämnas till Migrationsverket.

Om den som har ett av Migrationsverket utfärdat resedokument upphör att vara statslös *eller, i fråga om en medborgare i en annan EU-stat, upphör att vara flykting*, ska resedokumentet återlämnas till Migrationsverket.

Om en resehandling återkallas enligt 2 kap. 1 f § utlänningslagen (2005:716) ska resehandlingen återlämnas till Migrationsverket.

13 §⁴

Ett främlingspass ska utfärdas med en giltighetstid om högst tre år. Om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare främlingspass ska giltighetstiden dock vara ett år, om inte särskilda skäl talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare främlingspass inom samma tid har varit föremål för missbruk.

Ett främlingspass får, antingen då det utfärdas eller senare, förses med en anteckning

Ett främlingspass får, antingen då det utfärdas eller senare, förses med en anteckning

⁴ Senaste lydelse 2021:1052

som begränsar dess giltighetsområde. För sådana främlingspass som inte utfärdas enligt 2 kap. 1 a § andra stycket utlänningslagen (2005:716) ska giltighetsområdet begränsas om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare utfärdat främlingspass och särskilda skäl inte talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare främlingspass inom samma tid har varit föremål för missbruk.

Ett främlingspass får, då det utfärdas, förses med en anteckning om att innehavarens identitet inte är styrkt.

som begränsar dess giltighetsområde. Giltighetsområdet ska begränsas om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare utfärdat främlingspass och särskilda skäl inte talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare främlingspass inom samma tid har varit föremål för missbruk.

För sökande av internationellt skydd får främlingspass utfärdas endast om det uppkommer allvarliga humanitära skäl eller andra tvingande skäl som kräver sökandes närvaro i en annan stat. Främlingspassets giltighet ska vara begränsad till syftet och den varaktighet som krävs med hänsyn till ändamålet för dess utfärdande.

3 c kap. Internationellt skydd

Ansökan om internationellt skydd

1 § Polisen och Kriminalvården anförtros uppgiften att ta emot ansökningar om internationellt skydd (viljeyttringar) och utföra de uppgifter som tillkommer dem i enlighet med asylprocedurförordningen. Att även Migrationsverket som

beslutande myndighet får ta emot ansökningar i form av viljeyttringar framgår av asylprocedurförordningen.

Registrering av ansökningar av internationellt skydd

2 § Migrationsverket ska registrera ansökningar om internationellt skydd (viljeyttringar) i enlighet med asylprocedurförordningen.

Inlämnande av en ansökan om internationellt skydd

3 § En ansökan om internationellt skydd ska lämnas in till Migrationsverket.

Hur och när en ansökan om internationellt skydd ska lämnas in framgår av artikel 28 i asylprocedurförordningen. I särskilda fall får Migrationsverket anse att en ansökan om internationellt skydd har lämnats in personligen när Migrationsverket har kontrollerat att sökanden är fysiskt närvarande på svenskt territorium vid tidpunkten för registreringen eller inlämnandet av ansökan.

Med undantag från artikel 28.3 första stycket i asylprocedurförordningen ska en sökande som inte kan inställa sig personligen på grund av varaktiga allvarliga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll ha möjlighet att lämna in en ansökan om internationellt skydd med hjälp av ett formulär.

Ansökningar på medföljande barns vägnar

4 § Artikel 32.2 första stycket i asylprocedurförordningen får tillämpas på ett medföljande barn som föds eller är närvarande under det administrativa förfarandet.

Handlingar som ska tillhandahållas sökanden

5 § Migrationsverket ska tillhandahålla handlingar till sökanden i enlighet med artikel 29 i asylprocedurförordningen. Av artiklarna 58.4 och 59.8 i asylprocedurförordningen framgår vidare att Migrationsverket ska förse sökanden med handlingar i enlighet med dessa bestämmelser.

Medicinsk åldersbedömning

6 § Rättsmedicinalverket utför på begäran av Migrationsverket medicinska åldersbedömningar i ärenden om internationellt skydd.

Om en sökande har samtyckt till att genomgå en medicinsk åldersbedömning, ska Migrationsverket underrätta Rättsmedicinalverket om att en medicinsk åldersbedömning ska utföras. Under rättelsen ska innehålla

1. uppgifter om den sökandes namn, kön och ärendenummer hos Migrationsverket,

2. kontaktuppgifter till den sökande och, i förekommande fall, till den sökandes ställföreträdare, och

3. andra uppgifter som är nödvändiga för att en medicinsk åldersbedömning ska kunna utföras.

Det rättsmedicinska utlåtandet om ålder ska sändas till Migrationsverket.

Förteckningar över säkra länder

7 § Migrationsverket får meddela föreskrifter om sådana förteckningar över säkra tredjeländer och säkra ursprungsländer som avses i 4 kap. 6 § andra stycket utlänningslagen (2005:716).

8 § Migrationsverket ska regelbundet se över situationen i de länder som tagits upp på förteckningarna. Om ett land inte längre bedöms vara ett säkert tredjeland eller säkert ursprungsland ska det omedelbart tas bort från förteckningen.

Migrationsverket ska meddela Europeiska kommissionen och Europeiska unionens asylbyrå i enlighet med artikel 64.4 i asylprocedurförordningen.

Handläggningstid hos Migrationsverket

9 § I artikel 35 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om handläggningstid för ärenden om internationellt skydd.

Ett ärende om internationellt skydd som av domstol har återförvisats till Migrationsverket ska avgöras senast

1. inom en månad i fråga om en ansökan ska tas upp till prövning,

2. inom två månader i fråga om ett påskyndat prövningsförfarande och
3. inom fem månader i andra fall.

10 § Ett ärende om internationellt skydd som är föremål för ett gränsförfarande ska avgöras senast inom sex veckor från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades.

4 kap.

19 c §⁵

I ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som utfärdas för en utlänning som har *flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § eller alternativ skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716)*, ska följande anmärkning föras in: Internationellt skydd beviljat av Sverige den [datum].

I ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som utfärdas för en utlänning som har *flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen*, ska följande anmärkning föras in: Internationellt skydd beviljat av Sverige den [datum].

19 g §⁶

Om en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat beviljas *flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § eller alternativ skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716)*, ska Migrationsverket begära att den staten för in en sådan anmärkning som avses i 19 c § i EU-

Om en utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat beviljas *flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen*, ska Migrationsverket begära att den staten för in en sådan anmärkning som avses i 19 c § i EU-uppehållstillståndet för varaktigt bosatta.

⁵ Senaste lydelse 2021:813

⁶ Senaste lydelse 2021:813

uppehållstillståndet för varaktigt bosatta.

Om Migrationsverket får en sådan begäran som avses i första stycket från en annan EU-stat, ska Migrationsverket föra in anmärkningen i EU-uppehållstillståndet för varaktigt bosatta senast inom tre månader.

5 kap.

4 §⁷

Den som har ansökt om *uppehållstillstånd* i Sverige och *anfört skäl enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716)* är undantagen från skyldigheten att ha arbetstillstånd. Undantaget gäller dock inte

1. en utlänning som saknar identitetshandlingar, om inte utlänningen medverkar till att klarlägga sin identitet,

2. om det är sannolikt att utlänningen kommer att överföras enligt *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (Dublin-förordningen)*,

3. om det är sannolikt att utlänningen kommer att *avvisas med omedelbar verkställighet*

⁷ Senaste lydelse 2024:29

enligt 8 kap. 19 §
utlänningslagen, eller

4. en utlänning i ett säkerhetsärende enligt 1 kap. 7 § utlänningslagen eller i ett ärende enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Undantaget gäller fram till dess att utlänningen lämnar landet eller ett beslut om att bevilja honom eller henne *uppehållstillstånd* har fått laga kraft. Undantaget upphör dock att gälla om en utlänning inte medverkar till verkställigheten av ett beslut om *avvisning eller utvisning* som fått laga kraft.

Migrationsverket utfärdar ett särskilt bevis om undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd.

3. en utlänning i ett säkerhetsärende enligt 1 kap. 7 § utlänningslagen eller i ett ärende enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

Undantaget gäller fram till dess att utlänningen lämnar landet eller ett beslut om att bevilja honom eller henne *internationellt skydd* har fått laga kraft. Undantaget upphör dock att gälla om en utlänning inte medverkar till verkställigheten av ett beslut om *återvändande eller överföring* som fått laga kraft.

särskilt bevis om undantag från

5 a kap.

3 a §⁸

På ett bevis om EU-blåkort som utfärdas för en utlänning som har *flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § eller alternativ skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716)*, ska följande anmärkning föras in: Internationellt skydd beviljat av Sverige den [datum].

På ett bevis om EU-blåkort som utfärdas för en utlänning som har *flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen*, ska följande anmärkning föras in: Internationellt skydd beviljat av Sverige den [datum].

⁸ Senaste lydelse 2024:1226

7 kap.

5 §⁹

Ett beslut om avvisning eller utvisning som har meddelats av en migrationsdomstol eller av Migrationsöverdomstolen ska så snart som möjligt sändas till Migrationsverket för verkställighet. När en migrationsdomstols beslut har vunnit laga kraft ska domstolen omedelbart underrätta Migrationsverket om detta.

Om Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen upphäver eller meddelar inhibition av ett beslut om avvisning eller utvisning, ska den verkställande myndigheten omedelbart underrättas om åtgärden. Är beslutet förenat med återreseförbud ska Polismyndigheten alltid underrättas.

I andra fall än då Migrationsverket är verkställande myndighet ska verket omedelbart underrätta den verkställande myndigheten om en utlänning i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning ansöker om *uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716)*. Detsamma gäller när fråga om ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen aktualiseras genom att sådana omständigheter som avses i den bestämmelsen åberopas innan beslutet har verkställts.

I andra fall än då Migrationsverket är verkställande myndighet ska verket omedelbart underrätta den verkställande myndigheten om en utlänning i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning ansöker om *internationellt skydd*.

När Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen beslutar att ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning, ska den verkställande myndigheten under-

⁹ Senaste lydelse 2021:813

rättas. I de fall avvisnings- eller utvisningsbeslutet är förenat med ett återreseförbud ska Polismyndigheten alltid underrättas.

8 §¹⁰

Migrationsverket ska omedelbart underrätta Polismyndigheten om

1. verket beslutar om inhibition av en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott eller upphäver ett sådant inhibitionsbeslut, eller

2. en utlänning som har utvisats på grund av brott ansöker om *uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716)*, eller när frågan om ny prövning enligt 12 kap. 19 b § utlänningslagen blir aktuell genom att sådana omständigheter som avses i den bestämmelsen åberopas innan utvisningsbeslutet har verkställts.

2. en utlänning som har utvisats på grund av brott ansöker om *internationellt skydd*, eller när frågan om ny prövning enligt 12 kap. 19 b § utlänningslagen blir aktuell genom att sådana omständigheter som avses i den bestämmelsen åberopas innan utvisningsbeslutet har verkställts.

Migrationsverket ska alltid underrätta Polismyndigheten om sitt slutliga ställningstagande i ärenden om uppehållstillstånd för den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott eller om upphävande av ett sådant utvisningsbeslut.

En migrationsdomstol och Migrationsöverdomstolen ska omedelbart underrätta Polismyndigheten om beslut som innebär att inhibition av en allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott meddelas eller upphävs. Polismyndigheten ska alltid underrättas om en domstols slutliga beslut i mål om uppehållstillstånd för den som av allmän domstol har utvisats på grund av brott eller om upphävande av ett sådant utvisningsbeslut.

¹⁰ Senaste lydelse 2021:813

15 a §¹¹

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har rätt att hos Migrationsverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. bevis om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållsrätt eller uppehållsstatus,

3. dag för beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållsstatus eller utfärdande av uppehållskort samt uppgift om varje period för vilken uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har beviljats eller uppehållskort eller bevis om uppehållsstatus har utfärdats,

4. inresedatum,

5. datum för ansökan om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållskort eller uppehållsstatus,

6. särskilt bevis enligt 5 kap. 4 § tredje stycket,

7. att *uppehållstillstånd* har beviljats den enskilde som *flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser,*

7. att *internationellt skydd* har beviljats den enskilde, *8. att statusförklaring har beviljats enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande äldre bestämmelser,*

9. att uppehållstillstånd har beviljats den enskilde för studier eller som familjemedlem till en sådan person, och

10. beslut om återkallelse av uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, uppgift om från och med vilket datum uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har återkallats och uppgift om vilket datum beslut om återkallelse av

8. att uppehållstillstånd har beviljats den enskilde för studier eller som familjemedlem till en sådan person, och

9. beslut om återkallelse av *internationellt skydd*, uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, uppgift om från och med vilket datum uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har återkallats och uppgift om vilket datum beslut

¹¹ Senaste lydelse 2021:813

uppehållstillstånd eller arbets-
tillstånd har fått laga kraft.

om återkallelse av uppehålls-
tillstånd eller arbetstillstånd har
fått laga kraft.

Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna uppgifter som avses i första stycket till Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

16 §

Om en *utlänning* som är medborgare i en annan stat som ingår i Europeiska unionen ansöker om uppehållstillstånd och anför sådana skäl som sägs i 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716), skall Migrationsverket omedelbart underrätta Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), som omedelbart skall underrätta Europeiska unionens råd.

Om en medborgare i en annan *EU-stat* ansöker om uppehållstillstånd och anför sådana skäl som *avses i 5 kap. 1 b § utlänningslagen* (2005:716), ska Migrationsverket omedelbart underrätta Regeringskansliet (Utrikesdepartementet), som omedelbart ska underrätta Europeiska unionens råd.

*Begäran till Europeiska kommissionen enligt kris-
hanteringsförordningen*

23 §

*Regeringen får besluta att lämna in en motiverad begäran till Europeiska kommissionen enligt artikel 2 i kris-
hanteringsförordningen.*

8 kap.

2 §

Den myndighet som verkställer ett beslut om avvisning eller utvisning *skall* se till att gällande bevis om visering

Den myndighet som verkställer ett beslut om avvisning eller utvisning *ska* se till att gällande bevis om visering

samt uppehållstillstånd eller arbetstillstånd som utlänningen har makuleras i samband med verkställigheten samt att *resedokument* och *främlingspass* i förekommande fall återlämnas till Migrationsverket.

samt uppehållstillstånd eller arbetstillstånd som utlänningen har makuleras i samband med verkställigheten samt att *främlingspass*, *resedokument* och *resehandlingar* i förekommande fall återlämnas till Migrationsverket.

5 §¹²

Avgift tas ut för prövning av ansökan om

1. uppehålls- och/eller arbetstillstånd med 1 500 kronor för personer som fyllt 18 år och med 750 kronor för personer som inte fyllt 18 år,

2. ställning som varaktigt bosatt i Sverige med 1 000 kronor för personer som fyllt 18 år och med 500 kronor för personer som inte fyllt 18 år,

3. uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) med 2 200 kronor,

4. uppehållstillstånd för arbete enligt 5 kap. 10 § och/eller arbetstillstånd enligt 6 kap. 2 § första stycket utlänningslagen med 2 200 kronor,

5. tillstånd enligt 6 a kap. 1 §, 6 b kap. 1 eller 2 § eller 6 c kap. 1 § utlänningslagen med 2 000 kronor,

6. uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § utlänningslagen med 2 000 kronor, och

7. uppehålls- och/eller arbetstillstånd på grund av familjeanknytning enligt 5 kap. 3 eller 3 a § utlänningslagen med 2 000 kronor för personer som fyllt 18 år och med 1 000 kronor för personer som inte fyllt 18 år.

Avgift ska dock inte tas ut av

1. personer som avses i 4 kap., 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § eller 22 kap. utlänningslagen,

1. personer som *ansöker om internationellt skydd* eller *personer som avses i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § eller 22 kap. utlänningslagen*,

2. personer som ansöker om uppehålls- och/eller arbetstillstånd med stöd av 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 utlänningslagen på

¹² Senaste lydelse 2022:1018

grund av familjeanknytning till en utlänning som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 1 eller 6 § utlänningslagen eller motsvarande äldre bestämmelser,

3. personer som ansöker om uppehålls- och/eller arbetstillstånd med stöd av 5 kap. 3 § första stycket 1 eller 2 utlänningslagen på grund av familjeanknytning till en utlänning som beviljats uppehållstillstånd med stöd av 2 kap. 5 b § första stycket 1, 3 eller 4 utlänningslagen (1989:529) i dess lydelse från och med den 15 november 2005,

4. EES-medborgare eller anhörig till en EES-medborgare,

5. personer som omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer,

6. japanska medborgare,

7. utlänningar som avses i 2 kap. 10 § utlänningslagen,

8. studerande som av Sida, annan svensk organisation eller mellanfolklig organisation fått stipendier för studier i Sverige,

9. personer som av allmän domstol har utvisats på grund av brott och som kan beviljas uppehållstillstånd enligt 12 kap. 16 b § utlänningslagen,

10. förundersökningsledare eller socialnämnder som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen,

11. Polismyndigheten när den ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 b § eller 16 a § utlänningslagen,

12. socialnämnder som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 c § eller 16 b § utlänningslagen, eller

13. personer som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 d § utlänningslagen.

5 a §

I enlighet med artikel 24.3 och 24.4 tredje stycket i skyddsgrunds-förordningen ska det vid utfärdandet samt förnyandet av uppehållstillstånd tas ut en avgift enligt förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort.

9 b §¹³

Den som förordnats som god man för ett ensamkommande barn enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn ska kallas till den muntliga handläggningen hos Migrationsverket.

Om en god man har förordnats för ett ensamkommande barn får ingen muntlig handläggning ske med barnet utan att den som förordnats som god man eller, om ett sådant har förordnats, barnets offentliga biträde är närvarande.

Har en företrädare utsetts för barnet enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen ska företrädaren enligt artikel 23.8 e i förordningen närvara vid den personliga intervjun.

10 §¹⁴

Ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) ska avgöras senast inom sex månader från det att ansökan lämnades in. Om det finns särskilda skäl får tiden förlängas med högst nio månader. Den sökande ska i sådana fall upplysas om förlängningen och om skälen till den.

Om en asylansökan varit föremål för ett förfarande enligt Dublinförordningen räknas tidsfristen för att avgöra ärendet från tidpunkten då det fastställdes att ansökan ska prövas i Sverige. Om utlänningsen inte befann sig i Sverige vid fastställandet räknas tidsfristen från den tidpunkt då

¹³ Senaste lydelse 2016:1244

¹⁴ Senaste lydelse 2018:1388

utlännningen anlänt till Sverige och lämnat in en ansökan om asyl.

Första stycket gäller även ärenden om statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen och ärenden om ny prövning enligt 12 kap. 19 § eller 19 b § utlänningslagen. Om den sökande beviljas ny prövning ska även frågan om uppehållstillstånd avgöras inom tidsfristen.

Ett ärende om prövning enligt 12 kap. 19 b § utlänningslagen (2005:716) ska avgöras senast inom sex månader från det att ansökan lämnades in. Om det finns särskilda skäl får tiden förlängas med högst nio månader. Den sökande ska i sådana fall upplysas om förlängningen och om skälen till den. Om den sökande beviljas prövning ska även frågan om uppehållstillstånd avgöras inom tidsfristen.

10 f §

Migrationsverket ska i samband med att en utlänning ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) informera utlännningen om förfarandet, om utlänningsens rättigheter och skyldigheter och om tänkbara konsekvenser av att inte uppfylla skyldigheterna eller av att inte samarbeta med Migrationsverket och andra myndigheter. Detsamma gäller om Migrationsverket beviljar ny prövning enligt 12 kap. 19 eller 19 b § utlänningslagen.

Migrationsverket ska i samband med att en utlänning beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen

Migrationsverket ska i samband med att prövning beviljas enligt 12 kap. 19 b § utlänningslagen (2005:716) informera utlännningen om förfarandet, om utlänningsens rättigheter och skyldigheter och om tänkbara konsekvenser av att inte uppfylla skyldigheterna eller av att inte samarbeta med Migrationsverket och andra myndigheter.

informera utlänningen om de rättigheter och skyldigheter som följer av att han eller hon bedömts vara flykting eller alternativt skyddsbehövande. Motsvarande gäller om en utlänning beviljas statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen.

Informationen ska lämnas på ett språk som utlänningen kan förstå.

10 g §

En utlänning som har ansökt om *uppehållstillstånd* som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) ska underrättas om Migrationsverkets beslut på ett språk som han eller hon kan förstå. Detsamma gäller en utlänning som har ansökt om ny prövning enligt 12 kap. 19 eller 19 b § utlänningslagen.

En utlänning som har ansökt om *ny prövning* enligt 12 kap. 19 b § utlänningslagen (2005:716) ska underrättas om Migrationsverkets beslut på ett språk som han eller hon kan förstå.

10 l §

Polismyndigheten eller Migrationsverket ska till en tredjelandsmedborgare som ska genomgå screening lämna den information som anges i artikel 11 i screeningförfordningen.

10 m §

Migrationsverket ska vid tillämpning av artikel 6 i förfordningen om återvändande-

gränsförfarande till en tredje-landsmedborgare eller statslös som omfattas av gränsförfarandet för återvändande lämna den information som anges i artikel 8 i förordningen.

13 §¹⁵

Föreskrifter för verkställigheten av denna förordning meddelas i fråga om

1. pass och resedokument av Migrationsverket,
2. arbetstillstånd av Migrationsverket, efter att verket har hört Arbetsförmedlingen, Polismyndigheten och Regeringskansliet (Utrikesdepartementet),
3. ärenden om visering eller uppehållstillstånd som handläggs av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) av Regeringskansliet,
4. andra tillståndsärenden av Migrationsverket, efter att verket har hört Polismyndigheten eller, när det gäller svenska utlandsmyndigheters eller andra organs handläggning av ärendena, Regeringskansliet (Utrikesdepartementet),
5. inrese- och utresekontroll samt Polismyndighetens uppgifter i andra fall än som avses i 1-4 av Polismyndigheten, efter att myndigheten har hört Säkerhetspolisen,
6. Tullverkets skyldigheter av Polismyndigheten, efter att myndigheten har hört Tullverket,
7. Kustbevakningens skyldigheter av Polismyndigheten, efter att myndigheten har hört Kustbevakningen, *och*
8. underrättelse enligt 7 kap. 1 § av Polismyndigheten.

7. Kustbevakningens skyldigheter av Polismyndigheten, efter att myndigheten har hört Kustbevakningen,

8. underrättelse enligt 7 kap. 1 § av Polismyndigheten,

9. vid vilka platser vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 respektive inom territoriet enligt artikel 7.1 i screeningförordningen som screening ska genomföras av

¹⁵ Senaste lydelse 2014:1192.

*Polismyndigheten
Migrationsverket.*

och

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

1.25 Förslag till förordning om ändring i förordning (2007:975) med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten

Härigenom föreskrivs att 4 § förordning (2007:975) med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Myndigheten är nationell tillsynsmyndighet enligt

- artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna,

- artikel 55 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006,

- artikel 69 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU,

- artikel 37 i rådets förordning (EG) 515/97 av den 13 mars 1997 om ömsesidigt bistånd mellan medlemsstaternas administrativa myndigheter och om samarbete mellan dessa och kommissionen för att säkerställa en korrekt tillämpning av tull- och jordbrukslagstiftningen (förordning 515/97),

- artikel 42 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande

¹ Senaste lydelse 2025:853.

och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF,

- artikel 30.5 i rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet),

- artikel 41 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS- förordningen),

- artikel 7.1 och 7.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott (CBE-direktivet), i den ursprungliga lydelsen,

- artikel 8.5 i rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott (VIS-rådsbeslutet),

- artiklarna 30 och 33.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning

- artiklarna 44.1 och 47.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets

(EU) nr 1077/2011 om och rådets förordningar (EU) inrättande av en Europeisk byrå 2018/1240 och (EU) 2019/818 för den operativa förvaltningen av och om upphävande av stora it-system inom området Europaparlamentets och rådets frihet, säkerhet och rättvisa förordning (EU) nr 603/2013, (omarbetning),

- artikel 42 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2018/1727 av den 14 november 2018 om Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) och om ersättning och upphävande av rådets beslut 2002/187/RIF, och

- artikel 55 och artikel 58.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

1.26 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i att det i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. ska införas en ny paragraf, 4 §, av följande lydelse.

4 §
Socialstyrelsen får meddela föreskrifter om hälsokontroll enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

1.27 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1 a § skolförordningen (2011:185) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 a §¹

Barn som omfattas av 29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen (2010:800) ska tas emot så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden. Det bör dock ske senast *en månad efter ankomsten.*

Barn som omfattas av 29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen (2010:800) ska tas emot så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden. Det bör dock ske senast *två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in.*

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

¹ Senaste lydelse 2011:506

1.28 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

Härigenom föreskrivs i att det i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd ska införas en ny paragraf, 10 §, av följande lydelse.

10 §

Socialstyrelsen får meddela föreskrifter om hälsokontroll enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

1.29 Förslag till förordning om ändring i utlänningsdataförordningen (2016:30)

Härigenom föreskrivs att 12 § utlänningsdataförordningen (2016:30) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens direktåtkomst ska begränsas till de personuppgifter som myndigheterna behöver i sin verksamhet som underlag för att bedöma eller fastställa en förmån, en ersättning eller ett annat stöd åt en enskild eller som behövs i ett ärende om motsvarande stöd.

Direktåtkomsten får endast avse uppgift om

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,

2. bevis om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållsrätt eller uppehållsstatus,

3. dag för beslut om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållsstatus eller utfärdande av uppehållskort och uppgift om varje period som uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har beviljats för eller uppehållskort eller bevis om uppehållsstatus har utfärdats för,

4. inresedatum,

5. datum för ansökan om uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppehållskort eller uppehållsstatus,

6. särskilt bevis enligt 5 kap. 4 § tredje stycket utlänningsförordningen (2006:97),

7. att uppehållstillstånd har beviljats den enskilde som flykting enligt 4 kap. 1 § eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller	7. att status som flykting eller subsidiärt skyddsbehövande har beviljats den enskilde enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för

¹ Senaste lydelse 2021:803.

motsvarande
bestämmelser,

äldre när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europa-parlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU eller motsvarande äldre bestämmelser,

8. att statusförklaring har beviljats enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande äldre bestämmelser,

9. att uppehållstillstånd har beviljats den enskilde för studier eller som familjemedlem till en sådan person, och

10. beslut om återkallelse av uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, uppgift om från och med vilket datum uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har återkallats och uppgift om vilket datum beslut om återkallelse av uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har fått laga kraft

8. att uppehållstillstånd har beviljats den enskilde för studier eller som familjemedlem till en sådan person, och

9. beslut om återkallelse av uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, uppgift om från och med vilket datum uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har återkallats och uppgift om vilket datum beslut om återkallelse av uppehållstillstånd eller arbetstillstånd har fått laga kraft

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

1.30 Förslag till förordning om ändring i förordning (2017:504) om internationellt polisiärt arbete

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2 § samt 9 kap. 1 och 2 §§ förordning (2017:504) om internationellt polisiärt arbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

I förordningen avses med

- Schengenkonventionen: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,
- avtalet med Danmark: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,
- Prömrådsbeslutet: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,
- Atlasrådsbeslutet: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,
- avtalet med Norge: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,
- avtalet med Finland: avtalet av den 19 oktober 2021 mellan Konungariket Sveriges regering och Republiken Finlands regering om polissamarbete i gränsområdet,
- CBE-direktivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,
- VIS-rådsbeslutet: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för

¹ Senaste lydelse 2025:854.

Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott,

- avtalet med USA: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet,

- Eurodacförordningen:

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, i den ursprungliga lydelsen, och

- Eurodacförordningen:

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013,

- informationsutbytesdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/977 av den 10 maj 2023 om informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och om upphävande av rådets rambeslut 2006/960/RIF, i den ursprungliga lydelsen, och

- in- och utreseförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande

av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011.

9 kap.

1 §

Myndigheter som är behöriga att göra framställningar enligt Eurodacförordningen om jämförelser med Eurodac-uppgifter för brottsbekämpande ändamål är Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket och Kustbevakningen.

Myndigheter som är behöriga att göra framställningar enligt Eurodacförordningen om jämförelser med Eurodac-uppgifter för brottsbekämpande ändamål är Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, *Skatteverket och Försvarsmakten.*

Polismyndigheten är kontrollmyndighet enligt Eurodacförordningen.

Endast en eller flera särskilt utsedda enheter vid de myndigheter som anges i första stycket är behöriga att framställa en begäran om jämförelse. Kontrollmyndigheten ska löpande föra en förteckning över enheterna.

2 §

Vid framställningar om jämförelser med Eurodac-uppgifter ska kontrollmyndigheten registrera de uppgifter som framgår av artikel 36 i Eurodacförordningen.

Vid framställningar om jämförelser med Eurodac-uppgifter ska kontrollmyndigheten registrera de uppgifter som framgår av artikel 51 i Eurodacförordningen.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026

1.31 Förslag till förordning om ändring i förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 13 §§ förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Migrationsverket är förvaltningsmyndighet för frågor som rör

- uppehållstillstånd, - arbetstillstånd, - uppehållsrätt, - visering, - mottagande av <i>asylsökande</i>	- mottagande av <i>sökande av internationellt skydd</i>
- inklusive boenden, - anvisning till kommuner av ensamkommande barn, - anvisning till kommuner av nyanlända och personer med tillfälligt skydd, - självmant återvändande, - medborgarskap, <i>och</i> - återvandring.	- inklusive boenden, - medborgarskap, - återvandring, <i>och</i> - boende för <i>tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd under den tid de är föremål för kvarhållande enligt 9 kap. 11 a § utlänningslagen, eller om tiden för kvarhållande löpt ut, under den tid de är under uppsikt eller av annan anledning inte är tagna i förvar</i>

¹ Senaste lydelse 2025:7.

11 §²

Myndigheten ska vidare

1. ansvara för den nationella åtkomstpunkten för kommunikationen med den centrala databasen för fingeravtryck enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (Eurodacförordningen),

2. ha åtkomst till uppgifter i den centrala databasen för fingeravtryck enligt artikel 27.1 i Eurodacförordningen och föra en förteckning över enheter

1. ansvara för den nationella åtkomstpunkten för kommunikationen med Eurodac enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (Eurodacförordningen),

2. ha åtkomst till uppgifter i Eurodac enligt artikel 40.1 i Eurodacförordningen och föra en förteckning över enheter inom myndigheten som ska ha sådan åtkomst,

² Senaste lydelse 2019:1177.

inom myndigheten som ska ha sådan åtkomst,

3. ansvara för Sveriges behandling av personuppgifter i informationssystemet för viseringar enligt artikel 41.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen),

4. föra register enligt artikel 34 i VIS-förordningen över all behandling av personuppgifter i VIS och över de personer som är behöriga att föra in eller använda uppgifter i VIS,

5. vara den myndighet som ger övriga behöriga svenska myndigheter åtkomst till VIS enligt artikel 28.2 i VIS-förordningen, *och*

6. vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner av det nationella programmet för asyl-, migrations- och integrationsfonden.

5. vara den myndighet som ger övriga behöriga svenska myndigheter åtkomst till VIS enligt artikel 28.2 i VIS-förordningen,

6. vara behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner av det nationella programmet för asyl-, migrations- och integrationsfonden, *och*

7. vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter i Eurodac som myndigheten utför.

12 §³

Myndigheten ska vara ansvarig myndighet för

1. förvaltning av asyl-, migrations- och integrationsfonden i enlighet med förordningen (2021:853) om förvaltning av asyl-, migrations- och integrationsfonden,

2. samordning och utförande av det övervakningssystem för återvändanden som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer

³ Senaste lydelse 2025:7.

och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna och i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624,

3. samarbetet med Europeiska unionens asylbyrå enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010, och

4. att uppfylla skyldigheterna enligt artikel 35.1 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat.* 4. att uppfylla skyldigheterna enligt artikel 52.1 i *asyl- och migrationshanteringsförordningen.*

13 §⁴

Myndigheten är kontaktpunkt i frågor som rör

1. massflyktssituationer enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716),

2. informationsutbyte om utlänningar som har ställning som varaktigt bosatta enligt 5 a kap. utlänningslagen,

3. ersättningsanspråk i samband med ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning och utvisning enligt rådets beslut 2004/191/EG av den 23 februari 2004 om fastställande av kriterier och närmare föreskrifter för ersättning för finansiella obalanser som uppstår till följd av tillämpningen av direktiv 2001/40/EG om ömsesidigt erkännande av beslut om avvisning eller utvisning av medborgare i tredjeland,

4. informationsutbyte om nationella åtgärder på asyl- och invandringsområdet enligt rådets beslut 2006/688/EG av den 5 oktober 2006 om upprättande av ett system för ömsesidigt

⁴ Senaste lydelse 2025:7.

informationsutbyte om medlemsstaternas åtgärder rörande asyl och invandring,

5. det europeiska migrationsnätverk som inrättats enligt rådets beslut 2008/381/EG av den 14 maj 2008 om inrättande av ett europeiskt migrationsnätverk,

6. informationsutbyte som avser Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/1883 av den 20 oktober 2021 om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning och om upphävande av rådets direktiv 2009/50/EG,

7. informationsutbyte som avser Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet,

7. informationsutbyte som avser Europaparlamentets och rådets (EU) 2024/1347 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU,

8. informationsutbyte som avser Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd,

8. informationsutbyte som avser Europaparlamentets och rådets (EU) 2024/1348 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU,

9. informationsutbyte som gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/66/EU av den 15 maj 2014 om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal,

10. informationsutbyte som gäller Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/801 av den 11 maj 2016 om villkoren för

tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för forskning, studier, praktik, volontärarbete, deltagande i elevutbytesprogram eller utbildningsprojekt och för au pair-arbete,

11. underlättande av genomförandet av unionsplanen enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl, samt om ändring av förordning (EU) 2021/1147, och

12. kommunikation med Europeiska unionens asylbyrå enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026

1.32 Förslag till förordning om ändring i förordning (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten

Härigenom föreskrivs att bilagan till förordning (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 12 juni 2026.

Bilaga¹

Polismyndigheten ska

1. vara

a) nationell enhet för den internationella kriminalpolisorganisationen Interpol och för den Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol),

b) centralmyndighet vid utbyte av uppgifter ur kriminalregister enligt del 3, avdelning IX, i avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan,

c) sådan centralbyrå när det gäller penningförfalskning som föreskrivs i den internationella konventionen för bekämpande av penningförfalskning av den 20 april 1929 (SÖ 2001:6),

d) nationellt kontor för återvinning av tillgångar enligt rådets beslut 2007/845/RIF av den 6 december 2007 om samarbete mellan medlemsstaternas kontor för återvinning av tillgångar när det gäller att spåra och identifiera vinning eller annan egendom som härrör från brott,

e) central åtkomstpunkt enligt artikel 3.3 i rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott,

f) nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat

¹ Senaste lydelse 2025:875.

gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet), utom när det gäller att automatiskt besvara förfrågningar till vägtrafikregistret från utländska kontaktställen,

g) centralmyndighet vid sådant utbyte av uppgifter ur kriminalregister som avses i rådets rambeslut 2009/315/RIF av den 26 februari 2009 om organisationen av medlemsstaternas utbyte av uppgifter ur kriminalregistret och uppgifternas innehåll,

h) nationell rapportör i frågor som rör människohandel enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF,

i) nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet,

j) kontrollmyndighet enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandssmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om

j) kontrollmyndighet enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometrisk uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandssmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818

inrättande av en Europeisk byrå och om upphävande av för den operativa förvaltningen Europaparlamentets och rådets av stora it-system inom området förordning (EU) nr 603/2013 frihet, säkerhet och rättvisa, (Eurodacförordningen),

k) nationellt kontaktställe för förmedling av uppgifter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott (CBE-direktivet), i den ursprungliga lydelsen, utom när det gäller att automatiskt besvara förfrågningar till vägtrafikregistret från utländska kontaktställen,

l) nationell enhet för Cepol enligt artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2219 av den 25 november 2015 om Europeiska unionens byrå för utbildning av tjänstemän inom brottsbekämpning (Cepol) och om ersättning och upphävande av rådets beslut 2005/681/RIF,

m) behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning, vid kontroller och inspektioner avseende fonden för inre säkerhet och instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik,

n) central åtkomstpunkt enligt artikel 29.3 och nationell myndighet för att tillhandahålla övriga behöriga myndigheter åtkomst till in- och utresesystemet enligt artikel 38.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011,

o) behörig myndighet enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/784 av den 29 april 2021 om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online, och o) behörig myndighet enligt artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/784 av den 29 april 2021 om åtgärder mot spridning av terrorisminnehåll online,

p) förvaltande myndighet för fonden för inre säkerhet och instrumentet för gränsförvaltning och viseringar i enlighet med förordningen (2021:846) om förvaltning av fonden för inre säkerhet och instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik,

q) en utav de behöriga myndigheterna för att uppfylla skyldigheterna enligt artikel 52.1 i asyl- och migrationshanteringsförordningen,

r) utsedd myndighet att ha åtkomst till uppgifter i Eurodac enligt artikel 40.1 i Eurodac-förordningen och föra en förteckning över enheter inom myndigheten som ska ha sådan åtkomst, och

s) personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter i Eurodac som myndigheten utför,

2. vara nationell kontaktpunkt

a) för framställningar om inrättande av gemensamma patruller eller genomförande av andra gemensamma insatser enligt artikel 17 i Prömrådsbeslutet,

b) för EU:s krisprotokoll rörande gemensamma åtgärder mot viral spridning online av terrorism- och våldsbejakande extremistiskt innehåll (EU Crisis Protocol),

c) för säkerställande av omedelbar hjälp enligt artikel 35 i Europarådets konvention om it-relaterad brottslighet (ETS 185),

d) enligt artikel 8.1 i avtalet om utbyte av information mellan United Nations Investigative Team to Promote Accountability for Crimes Committed by Da'esh/Islamic State in Iraq and the Levant (UNITAD) och Sverige,

e) enligt artikel 7.1 i avtalet om utbyte av information och bevisning mellan International, Impartial and Independent Mechanism to assist in the investigation and prosecution of persons responsible for the most serious crimes under International Law committed in the Syrian Arab Republic since March 2011 (IIIM) och Sverige,

f) för att ta emot och besvara framställningar om hjälp enligt artikel 8 bis 4 i Förenta nationernas konvention den 10 mars 1988 för bekämpande av brott mot sjöfartens säkerhet med dess protokoll den 14 oktober 2005,

g) enligt Förenta nationernas resolution 55/255, antagen den 31 maj 2001 av generalförsamlingen, tilläggsprotokoll mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, deras delar och komponenter och ammunition till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet,

h) för att skicka och ta emot sådan information som avses i artikel 7 i Förenta nationernas konvention den 13 april 2005 för bekämpande av nukleär terrorism,

i) enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/977 av den 10 maj 2023 om informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och om upphävande av rådets rambeslut 2006/960/RIF, i den ursprungliga lydelsen,

j) för Schengens informationssystem (SIS) genom Sirenekontoret och ansvarig för den nationella delen av SIS enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006 samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU, enligt artikel 54 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843,

k) enligt artikel 54 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/843,

l) för Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån enligt artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1624 av den 14 september 2016 om en europeisk gräns- och kustbevakning och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 863/2007, rådets förordning (EG) nr 2007/2004 och rådets beslut 2005/267/EG, och

m) vid tillämpningen av rådets förordning (EU) 2025/1208 av den 12 juni 2025 om säkrare identitetskort för unionsmedborgare och uppehållshandlingar som utfärdas till unionsmedborgare och deras familjemedlemmar när de utövar rätten till fri rörlighet, och

3. vara operativ nationell kontaktpunkt

a) enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU av den 12 augusti 2013 om angrepp mot informationssystem och om ersättande av rådets rambeslut 2005/222/RIF, och

b) enligt artikel 14.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/713 av den 17 april 2019 om bekämpande av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter och om ersättande av rådets rambeslut 2001/413/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

1.33 Förslag till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)

Lydelse enligt SOU 2024:68

Föreslagen lydelse

3 kap.

9 §

Migrationsverket får besluta att en asylsökande som har fyllt 16 år får bo enbart på en bestämd plats av hänsyn till allmän ordning eller om det behövs för att hindra den asylsökande från att avvika när det finns risk för avvikande.

Migrationsverket ska besluta att en sökande vars ansökan om internationellt skydd prövas inom ramen för gränsförfarandet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (asylprocedurförordningen) under prövningen av ansökan får bo enbart på en bestämd plats i närheten av den yttre gränsen eller i andra anvisade områden inom svenskt territorium.

13 §

En asylsökande får undantas från kravet på arbetstillstånd endast om ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen inte har avgjorts inom sex månader från

En asylsökande får *beviljas tillträde till arbetsmarknaden genom att* undantas från kravet på arbetstillstånd endast om ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen

det att ansökan *lämnades in* och förutsatt att förseningen inte kan tillskrivas sökanden.

Beslut i frågan om förutsättningarna är uppfyllda meddelas av Migrationsverket. Övriga förutsättningar för att undantag från kravet på arbetstillstånd ska gälla framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 9 § utlänningslagen.

inte har avgjorts inom sex månader från det att ansökan *registrerades* och förutsatt att förseningen inte kan tillskrivas sökanden.

Beslut i frågan om förutsättningarna är uppfyllda meddelas av Migrationsverket. Övriga förutsättningar för att *tillträde till arbetsmarknaden genom* undantag från kravet på arbetstillstånd ska gälla framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 9 § utlänningslagen.

Om en sökande befinner sig i ett påskyndat prövningsförfarande i enlighet med artikel 42.1 a–f i asylprocedurförordningen, ska sökande inte beviljas tillträde till arbetsmarknaden genom att undantas från kravet på arbetstillstånd. Om tillträde redan har beviljats ska det upphävas. Även detta beslut meddelas av Migrationsverket.

5 kap.

2 §

Ett beslut om överföring enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös har

Ett beslut om överföring enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (asyl- och migrationshanteringsförordningen)

lämnat in i någon medlemsstat (omarbetning) (Dublin-förordningen) ska anses som ett beslut om avvisning eller utvisning vid tillämpningen av denna lag.

ska anses som ett beslut om avvisning eller utvisning vid tillämpningen av denna lag.

2 a §

En sökande av internationellt skydd som är skyldig att vistas i en annan medlemsstat enligt artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och som har delgetts ett beslut om överföring ska inte ha rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden enligt denna lag.

Indragning av dagersättning får dock endast ske om sökande erbjuds plats på ett asylboende och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen.

I artikel 18 i asyl- och migrationshanteringsförordningen finns ytterligare bestämmelser om förutsättningarna för att meddela ett beslut om begränsningen av rättigheter enligt första stycket.

7 kap.

8 §

Ensamkommande barn får undantas från kravet på arbetstillstånd endast om ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen inte har avgjorts inom sex månader från det att ansökan lämnades in och förutsatt att

Ensamkommande barn får beviljas tillträde till arbetsmarknaden genom att undantas från kravet på arbetstillstånd endast om ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen inte har avgjorts inom sex

förseningen inte kan tillskrivas sökanden.

månader från det att ansökan registrerades och förutsatt att förseningen inte kan tillskrivas sökanden.

Beslut i frågan om förutsättningarna är uppfyllda meddelas av Migrationsverket. Övriga förutsättningar för att undantag från kravet på arbetstillstånd ska gälla framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 9 § utlänningslagen.

Beslut i frågan om förutsättningarna är uppfyllda meddelas av Migrationsverket. Övriga förutsättningar för att *tillträde till arbetsmarknaden genom* undantag från kravet på arbetstillstånd ska gälla framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 9 § utlänningslagen.

Om en sökande befinner sig i ett påskyndat prövningsförfarande i enlighet med artikel 42.1 a–f i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (asylprocedurförordningen), ska sökande inte beviljas tillträde till arbetsmarknaden genom att undantas från kravet på arbetstillstånd. Om tillträde redan har beviljats ska det upphävas. Även detta beslut meddelas av Migrationsverket.

8 kap.

5 §

En utlänning som avses i 1 kap. 2 § 1 som ordnar boende på egen hand ska hålla

En utlänning som avses i 1 kap. 2 § 1 som ordnar boende på egen hand ska hålla Migrationsverket

Migrationsverket underrättat om sin bostadsadress

I 13 kap. 19 § utlänningslagen finns bestämmelser om att en ansökan om uppehållstillstånd får betraktas som återkallad om en asylsökande inte fullgör sin skyldighet enligt första stycket.

underrättat om sin bostadsadress, sitt telefonnummer och, om sådan finns, sin e-postadress.

I artikel 41 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU

(asylprocedurförordningen) finns bestämmelser om att en ansökan om internationellt skydd ska förklaras som implicit återkallad om sökanden vägrar att uppge sin adress, om han eller hon har en sådan, såvida inte de behöriga myndigheterna tillhandahåller inkvartering.

9 kap.

4 §

Dagersättning enligt 1 § och 3 § får sättas ned för en utlänning som fyllt 18 år om han eller hon

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 2 kap. 6 §, eller

2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan.

försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan, underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna, eller inte uppfyller de förfarandekrav som fastställts.

Nedsättning enligt första stycket får dock inte avse den del av ersättningen som är avsedd att täcka utgifter för utlänningens egen mathållning.

Dagersättningen får sättas ned helt om utlänningen även efter det att nedsättning har gjorts enligt första stycket

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 2 kap. 6 §, eller

2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan.

försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan, underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna, eller inte uppfyller de förfarandekrav som fastställts.

Nedsättning enligt tredje stycket får endast ske om utlänningen erbjuds plats på ett asylboende och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen.

Bestämmelserna om nedsättning av dagersättning tillämpas också i de fall en utlänning utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning ska kunna verkställas.

5 §

Dagersättningen får även sättas ned för en utlänning som

1. gör sig skyldig till allvarlig misskötsamhet på ett asylboende,

2. inte följer sin skyldighet att vistas inom det län där asylboendet som han eller hon har tilldelats plats på ligger enligt 3 kap. 8 § eller 5 kap. 6 §, eller

3. inte följer den anmälningsskyldighet som ålagts utlänningen enligt 3 kap. 11 § eller

4. inte följer den anmälnings-skyldighet som ålagts utlänningen enligt 5 kap. 7 §.

4. inte följer den anmälnings-skyldighet som ålagts utlänningen enligt 5 kap. 7 §, eller

5. inte deltar i den samhälls-introduktion som utlänningen ska delta i enligt 2 kap. 5 §.

Beslutet om nedsättning av dagersättning ska gälla:

1. Två eller fyra veckor om utlänningen missköter sig enligt första stycket 1.

2. En vecka om utlänningen inte följer sin skyldighet att vistas inom ett län enligt första stycket 2. Om skyldigheten att vistas inom

ett län inte följs vid flera tillfällen under en månad ska beslutet gälla i ytterligare en vecka för varje tillfälle.

3. Två veckor om anmälningsskyldigheten enligt 3 kap. 11 § inte följs.

4. En vecka om anmälningsskyldigheten enligt 5 kap. 7 § inte följs vid minst två tillfällen. Om anmälningsskyldigheten enligt 5 kap. 7 § inte följs vid fler tillfällen under en månad ska beslutet gälla i ytterligare en vecka för varje tillfälle.

*5. Två veckor om utlännings-
inte deltar i samhälls-
introduktionen enligt första
stycket 5.*

Dagersättningen får inte sättas ned om orsaken till att bestämmelserna inte följts varit omständigheter som utlännings-
inte rådde över.

10 kap.

4 §

Migrationsverkets övriga beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Migrationsverkets beslut om

– anvisning av ensamkommande barn,
– anvisning av en kommun för boende för utlänningar som avses i 1 kap. 2 §,

– tilldelning eller erbjudande om boendeplats, *och*
– skyldighet att vistas inom ett län

– tilldelning eller erbjudande om boendeplats,
– skyldighet att vistas inom ett län, *och*

*– rörelsebegränsning enligt
3 kap. 9 § andra stycket*

får dock inte överklagas.

Migrationsverkets beslut får överklagas till den förvaltningsrätt inom vars domkrets utlännings-
bodde när beslutet fattades.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ändringarna i den ännu inte ikraftträdde mottagandelagen föreslås träda i kraft i samband med att lagen träder i kraft.

1.34 Förslag till ändring i föreslagna mottagandeförordningen (2026:00)

Lydelse enligt SOU 2024:68 *Föreslagen lydelse*

3 §

Migrationsverket ska informera utlänningar som avses i 1 kap. 2 § mottagandelagen om de förmåner som finns och om vad de ska göra för att få dessa.

Migrationsverket ska också informera utlänningarna om skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden enligt 15 § i denna förordning. Informationen ska lämnas så snart som möjligt och inte senare än 15 dagar efter det att ansökan om uppehållstillstånd har gjorts.

Migrationsverket ska också informera utlänningarna om skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden enligt 15 § i denna förordning. Informationen ska lämnas så snart som möjligt och inte senare än tre dagar efter det att ansökan om uppehållstillstånd har gjorts.

Informationen ska ges skriftligen och på ett språk som de som ska ta emot informationen kan förväntas förstå. Vid behov ska informationen även lämnas muntligen.

Intyg om att innehavaren omfattas av mottagandelagen *Handlingar som ska tillhandahållas sökanden*

6 §

Utlänningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mottagandelagen ska inom tre dagar efter det att de lämnat in en ansökan om uppehållstillstånd av Migrationsverket fördes med ett dokument som intygar att innehavaren omfattas av mottagandelagen.

Migrationsverket får meddela föreskrifter om hur de handlingar som ska tillhandahållas sökanden enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (asylprocedurförordningen) ska utformas och vad de ska innehålla.

Utlänningar som avses i 1 kap. 2 § 1 mottagandelagen ska så snart det kan ske av Migrationsverket förse med ett tillfälligt kort som intygar att innehavaren omfattas av mottagandelagen.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte om utlänningen hålls i förvar.

Ändringarna i den ännu inte ikraftträdde mottagandeförordningen föreslås träda i kraft i samband med att förordningen träder i kraft.

2 Ärendet

Under våren 2024 antog Europaparlamentet och rådet tio rättsakter om migration och asyl i EU:s migrations- och asylpakt. Rättsakterna i sina ursprungliga lydelse återfinns i bilagorna 1–10.

Genom EU:s migrations- och asylpakt fastställs en uppsättning nya regler för att hantera migration och inrätta ett gemensamt asylsystem på EU-nivå. Det gemensamma EU-systemet ska bl.a. säkerställa att EU har starka och säkra yttre gränser, snabba och effektiva förfaranden och ett effektivt system för solidaritet och ansvar.

I denna promemoria analyseras de behov som finns av att anpassa svensk rätt till rättsakterna i EU:s migrations- och asylpakt. Vidare lämnas förslag på de författningsåtgärder som bedöms nödvändiga för en effektiv och ändamålsenlig tillämpning av rättsakterna, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

Justitiedepartementet har biträts av en utredare vid utarbetandet av denna promemoria. Vidare har en arbetsgrupp inom Justitiedepartementet och en referensgrupp bestående av representanter för Advokatsamfundet, Förvaltningsrätten i Malmö, Integritetsskyddsmyndigheten, Kammarrätten i Stockholm, Migrationsverket, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen varit knutna till arbetet. Utredaren och arbetsgruppen har även träffat andra externa aktörer såsom Asylrättscentrum, Institutet för mänskliga rättigheter, Justitieombudsmannen samt Sveriges kommuner och regioner, och har även haft kontakt med bl.a. Förvarsutredningen, Miniminivåutredningen och utredningen om skärpta villkor för anhöriginvandring.

3 Allmänna utgångspunkter

3.1 Inledning

I detta kapitel redogörs för de allmänna utgångspunkterna för anpassningen av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt. Inledningsvis klargörs den rättsliga ramen för EU-förordningars direkta tillämplighet och gränserna för nationell komplettering, liksom behovet av nationella tillämpningsföreskrifter för ett effektivt genomslag. Därefter behandlas genomförandet av EU-direktiv i svensk rätt, inklusive skillnaden mellan minimi- och fullharmoniserade regler samt regeringens ansvar för korrekt och tidsmässigt genomförande. Kapitlet redovisar vidare centrala utgångspunkter om mänskliga rättigheter och skyddet för personlig frihet och integritet enligt bl.a. regeringsformen, Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga, och barnkonventionen som är styrande vid utformningen av regler om frihetsberövande och tvångsmedel. Avslutningsvis ges en översikt av relevanta pågående och nyligen avslutade utredningar vars förslag utgör viktiga referenspunkter för de överväganden som görs i det följande.

3.2 Allmänna utgångspunkter för anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt

3.2.1 EU-förordningar och förhållandet till nationell rätt

EU-förordningar har allmän giltighet och är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat (artikel 288 Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF). En EU-förordning får därför inte införlivas i eller transformeras till nationell rätt. Att införliva bestämmelserna i nationell normgivning kan skapa oklarhet om reglernas ursprung och medföra att innehållet förändras. Något

genomförande av en EU-förordning ska således inte ske, till skillnad mot vad som är fallet beträffande ett EU-direktiv.

En EU-förordning får inte heller, om det inte särskilt anges, fyllas ut eller kompletteras med mer detaljerade materiella regler inom samma område. En medlemsstat får vidare inte utfärda föreskrifter om hur en EU-förordning ska tolkas. Särskilda nationella bestämmelser får dock finnas för sådana frågor som faller utanför det område som EU-förordningen reglerar och som kräver en nationell författningsreglering.

Även om EU-förordningar är direkt tillämpliga innehåller dessa ofta bestämmelser som förutsätter eller ger utrymme för kompletterande nationell reglering av olika slag. En EU-förordning kan t.ex. innehålla bestämmelser som anger att medlemsstaterna i vissa fall ska eller får meddela regler för att fylla ut förordningen, göra undantag från den eller på annat sätt komplettera den. I dessa avseenden kan sägas att EU-förordningarna innehåller bestämmelser av direktivliknande karaktär.

När det gäller EU-förordningar är medlemsstaterna vidare skyldiga att se till att det finns bestämmelser som gör att de kan tillämpas i praktiken och få effektivt genomslag. Det kan alltså vara nödvändigt med nationella tillämpningsföreskrifter till vissa bestämmelser i EU-förordningar. Det kan t.ex. behöva införas processuella och administrativa regler samt regler om sanktioner vid överträdelse av bestämmelser i en förordning för att bestämmelserna i en EU-förordning ska kunna tillämpas effektivt. Vidare kan en EU-förordning kräva bestämmelser av verkställande karaktär. Exempelvis kan det behövas nationella regler om vilken myndighet som ska svara för tillämpningen. Även i andra fall än då nationella tillämpningsföreskrifter är nödvändiga, kan det under vissa förutsättningar vara tillåtet med nationella tillämpningsföreskrifter.

3.2.2 Genomförande av EU-direktiv i svensk rätt

Ett EU-direktiv är bindande med avseende på det resultat som ska uppnås men överlåter åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 288 FEUF). En medlemsstat behöver vid genomförandet inte använda sig av

samma terminologi och systematik som i direktivet så länge det avsedda resultatet uppnås. Om direktivet är ett minimidirektiv har medlemsstaterna möjlighet att införa strängare regler än vad som följer av direktivet. Om bestämmelserna däremot är fullharmoniserade (eller maximiharmoniserande) har medlemsstaterna inte rätt att införa kompletterande regler.

För att ett direktiv ska bli gällande i svensk rätt måste det genomföras, dvs. införlivas i den svenska rättsordningen. Det är regeringen som ansvarar för att EU-rättsliga direktiv genomförs korrekt och i rätt tid. I den utsträckning det krävs lagändringar för att genomföra hela eller delar av ett direktiv sker det i enlighet med den ordinarie lagstiftningsprocessen. Om det i svensk rätt redan finns bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i ett direktiv uppfylls kraven i direktivet och några lagstiftningsåtgärder behöver då inte vidtas. EU-kommissionen bevakar att medlemsstaterna följer och i rätt tid genomför de regler som EU har beslutat om. Om kommissionen anser att svensk lagstiftning eller beslut från svenska myndigheter inte följer EU:s regler kan den inleda ett så kallat överträdelseförfarande mot Sverige. Ett sådant förfarande kan ytterst leda till böter eller vite för fördragsbrott.

3.2.3 Hänvisningsteknik

Förslag: Hänvisningarna till rättsakterna i migrations- och asylpakten i de bestämmelser som föreslås ska vara dynamiska, dvs. avse förordningarna i de vid varje tidpunkt gällande lydelse.

Skälen för förslaget

I flera av de bestämmelser som föreslås förekommer hänvisningar till rättsakterna i migrations- och asylpakten. Hänvisningar till en EU-rättsakt kan göras antingen statiska eller dynamiska. En statisk hänvisning innebär att hänvisningen avser EU-rättsakten i en viss angiven lydelse. En dynamisk hänvisning innebär att hänvisningen avser EU-rättsakten i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Rättsakterna i EU:s migrations- och asylpakt är återkommande

föremål för översyn och ändras och kompletteras löpande. För att minska risken för framtida oklarheter eller brister i lagstiftningen och för att säkerställa att ändringar i EU-regleringen får omedelbart genomslag finns det anledning att utforma hänvisningarna så att de avser EU-bestämmelsen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Samtliga hänvisningar till rättsakterna i EU:s migrations- och asylpakt bör därför vara dynamiska. Hänvisningarna kommer alltså att omfatta eventuella ändringar i förordningen.

3.3 Regeringsformen

Bestämmelser om skydd för de grundläggande fri- och rättigheterna finns i 2 kap. RF. I kapitlet finns bl.a. bestämmelser om kroppslig integritet och rörelsefrihet (4–8 §§). Enligt 2 kap. 6 § första stycket RF är var och en gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att med uttrycket kroppsligt ingrepp avses främst våld mot människokroppen. Dessutom innefattas läkarundersökningar, smärre ingrepp som vaccinering och blodprovstagning samt liknande företeelser som brukar betecknas med ordet kroppsbesiktning.¹⁰¹ Att ta fingeravtryck är ett sådant kroppsligt ingrepp som omfattas av bestämmelsen. Att fotografera någon utgör däremot inte ett kroppsligt ingrepp i den mening som avses i bestämmelsen.¹⁰²

Som ytterligare exempel på vad som kan anses falla in under begreppet kroppsligt ingrepp i regeringsformens mening kan nämnas temperaturtagning, även om termometern inte vidrör den undersöktes kropp. I ett beslut där JO riktar kritik mot en svensk ambassad för att under covid-19-pandemin ha kontrollerat kroppstemperaturen på personer som skulle besöka ambassaden, anför JO att även om de allra flesta inte torde uppfatta temperaturtagning som särskilt integritetskänsligt gäller grundlagsskyddet även för mindre ingrepp.¹⁰³

I förarbetena till 2 kap. 6 § RF berörs inte närmare vad som avses med begreppet påtvingat. Att det omfattar situationer där det allmänna använder sig av maktmedel för att genomdriva åtgärden är

¹⁰¹ Prop. 1975/76:209 om *ändring i regeringsformen*, s. 147.

¹⁰² Prop. 2017/18:35 *Kontroll av biometriska kännetecken i resehandlingar*, s. 12.

¹⁰³ JO 2022/23 s. 529, dnr 3511-2021.

dock tydligt. Detta kan innefatta direkt våldsanvändning från det allmännas sida. Ingreppet kan också vara påtvingat, om den enskildes motstånd bryts genom hot om någon sanktion.¹⁰⁴ Ett ingrepp anses också vara påtvingat, om en företrädare för det allmänna uppträder på ett sätt som får till följd att någon med fog uppfattar sig vara tvungen att underkasta sig ingreppet. Som exempel på sådant uppträdande kan nämnas underförstådda eller uttryckliga påtryckningar av olika slag.¹⁰⁵ Om den enskilde samtyckt till åtgärden är den inte att anse som påtvingad. Frivilligheten måste vara reell för att ett samtycke ska kunna ligga till grund för ett kroppsligt ingrepp.¹⁰⁶

Var och en är enligt 2 kap. 6 § RF dessutom skyddad mot till exempel kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång. Med kroppsvisitation avses undersökning av en persons kläder eller något som denne har med sig, exempelvis en handväska.¹⁰⁷

Var och en är också enligt 2 kap. 6 § andra stycket RF skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Med ”enskilds personliga förhållanden” avses samma sak som i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Det betyder att regleringen träffar till exempel uppgifter om namn och andra identifikationsuppgifter, adress, familjeförhållanden, hälsa och vandel.

Avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning är inte åtgärdens huvudsakliga syfte, utan vilken effekt åtgärden har. I förarbetena ges exemplet att vissa åtgärder från det allmännas sida som primärt vidtas i syfte att ge myndigheterna beslutsunderlag, till exempel genom insamling av uppgifter om enskilda, i många fall kan anses innebära kartläggning av enskildas förhållanden även om det inte är syftet. Exempel på uppgiftssamlingar som innebär kartläggning är till exempel Polismyndighetens belastningsregister liksom misstanke-, fingeravtrycks- och DNA-register. Vid bedömningen av vilka åtgärder som kan anses utgöra ett ”betydande intrång” ska både

¹⁰⁴ JO 2010/11 s. 509 och Gustaf Petrén och Hans Ragnemalm, Sveriges grundlagar, 12:e upplagan, 1980, s. 5.

¹⁰⁵ JO 2003/04 s. 72.

¹⁰⁶ JO 2016/17 s. 500.

¹⁰⁷ Prop. 1975/76:209 om ändring i regeringsformen, s. 147.

åtgärdens omfattning och arten av det intrång som åtgärden innebär beaktas. Även åtgärdens ändamål och andra omständigheter kan ha betydelse vid bedömningen. Ju känsligare uppgifterna är, desto mer ingripande måste det allmännas hantering av uppgifterna normalt sett anses vara. Mängden uppgifter kan vara en betydelsefull faktor. Myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskild känsligt innehåll bör ha stöd i lag.¹⁰⁸

Genom regeringsformen är också var och en gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövanden (2 kap. 8 § RF). Fängelsestraff, straffprocessuella tvångsmedel innefattande frihetsberövanden liksom olika former av tvångsomhändertaganden omfattas av första meningen i bestämmelsen och kräver därmed stöd i lag. Hur långtgående en inskränkning i rörelsefriheten i övrigt ska vara för att kvalificeras som frihetsberövande låter sig inte enkelt beskrivas. Vad som avses med frihetsberövande i grundlagens mening berörs inte närmare i förarbetena.

Regler om rättssäkerhet finns i 2 kap. 9–11 §§ RF. Av dessa bestämmelser följer bl.a. att om en annan myndighet än en domstol har berövat någon friheten med anledning av brott eller misstanke om brott, ska han eller hon kunna få frihetsberövandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål. Även den som av någon annan anledning har blivit omhändertagen tvångsvis, ska kunna få omhändertagandet prövat av domstol utan oskäligt dröjsmål.

Fri- och rättighetsskyddet i regeringsformen gäller som utgångspunkt för var och en som befinner sig i Sverige. För ett fåtal fri- och rättigheter gäller dock att det endast är svenska medborgare som åtnjuter skyddet, vilket då anges särskilt i den aktuella bestämmelsen.

Enligt 2 kap. 19 § RF får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

De rättigheter som skyddas genom 2 kap. 6 och 8 §§ RF får begränsas genom lag (2 kap. 20 § RF). Begränsningen får endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den samt inte sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Begränsningen

¹⁰⁸ Prop. 2009/10:80 *En reformerad grundlag*, s. 177 f. och 250.

får inte heller göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § RF). För andra än svenska medborgare får särskilda begränsningar i lag göras av de rättigheter som faller under 2 kap. 6 § RF utan de särskilda krav som följer av 2 kap. 21 § (2 kap. 25 § 3).

3.4 Internationella regelverk av betydelse

3.4.1 Europakonventionen

Europakonventionen gäller som svensk lag och lag eller annan föreskrift får inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen (2 kap. 19 § RF).

Europakonventionen behandlar följande rättigheter: rätt till liv (artikel 2), förbud mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 3), förbud mot slaveri och tvångsarbete (artikel 4), rätt till frihet och säkerhet (artikel 5), rätt till en rättvis rättegång (artikel 6), förbud mot bestraffning utan stöd i lag (artikel 7), rätt till respekt för privatliv, familjeliv, hem och korrespondens (artikel 8), tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet (artikel 9), yttrandefrihet (artikel 10), mötes- och föreningsfrihet (artikel 11), rätt att ingå äktenskap och bilda familj (artikel 12) och rätt till ett effektivt rättsmedel (artikel 13). Den innehåller även ett förbud mot diskriminering med avseende på rättigheterna i konventionen (artikel 14). Konventionen har vidare kompletterats med 16 tilläggsprotokoll varav en del innehåller materiella rättigheter. Sverige har ratificerat samtliga tilläggsprotokoll.

I det följande redovisas de rättigheter som bedöms vara av störst betydelse för uppdraget.

Konventionens tillämpningsområde

I artikel 1 i Europakonventionen anges konventionens tillämpningsområde. Enligt denna artikel ska konventionsstaterna garantera var och en som befinner sig under deras jurisdiktion de fri- och rättigheter som anges i konventionen. De övergripande förpliktelser som en stat har åtagit sig i konventionen är alltså inte begränsade till

statens egna medborgare eller till någon annan särskild personkategori. Enligt artikel 1 skyddas var och en, och av artikel 14 i konventionen framgår att det med avseende på skyddet enligt konventionen inte får göras någon åtskillnad som är diskriminerande. En begränsning ligger emellertid i att förpliktelsen endast gäller dem som befinner sig under statens jurisdiktion.¹⁰⁹

Förbudet mot tortyr samt omänsklig eller förnedrande behandling

I artikel 3 i Europakonventionen slås fast att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Bestämmelsen är absolut och det finns således inget utrymme för intresseavvägningar eller undantag. Av artikeln följer i första hand en skyldighet för staten, inklusive dess myndigheter, att inte utsätta människor inom dess jurisdiktion från tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Statens förpliktelse under denna artikel innefattar emellertid även en positiv förpliktelse att bl.a. genom lagstiftning skydda människor från sådan behandling som avses i artikeln och under vissa omständigheter vidta faktiska åtgärder för att skydda människor från risken att utsättas för sådan behandling (Europadomstolens domar den 28 januari 2014 i målet O’Keeffe mot Irland, punkt 144, och den 2 februari 2021 i målet X m.fl. mot Bulgarien, punkt 178).

För att omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning ska falla under förbudet ska behandlingen emellertid ha varit av en viss allvarlighetsgrad. Bedömningen av allvarlighetsgraden beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Det ska särskilt beaktas varaktigheten av behandlingen, fysiska och psykiska effekter av behandlingen samt, i vissa fall, offrets kön, ålder och hälsotillstånd (X m.fl. mot Bulgarien, punkt 176).

Förbudet mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning kan aktualiseras bl.a. när det gäller förhållanden i fängelser eller förvar. Brist på medicinsk vård eller tillsyn för en fånge som är sjuk eller annars i behov av hjälp kan strida mot artikel 3. Särskild hänsyn ska tas om den intagne är psykiskt sjuk eller labil. Av praxis från Europadomstolen framgår att fångar som

¹⁰⁹ Danelius, Johan, m.fl., Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 6 uppl. s. 50.

lider av psykiska störningar eller har självmordstendenser ska ges ändamålsenlig behandling. Annars kan det ses som att de behandlats i strid mot artikel 3.

Rätten till frihet, säkerhet och rörelsefrihet

Skillnaden mellan frihetsberövanden och andra inskränkningar av rörelsefriheten

Av artikel 5.1 i Europakonventionen framgår att var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas sin frihet utom i de fall som anges i artikeln. För att förhindra att någon obehörigen reser in i ett land eller som ett led i ett förfarande som rör hans utvisning eller utlämning kan en person berövas friheten enligt artikel 5.1 f med stöd av lag och i den ordning som lagen föreskriver. Artikeln omfattar i princip alla sorters frihetsberövanden, såväl straffprocessuella som administrativa.

Inskränkningar i rörelsefriheten kan omfattas av artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll. Enligt denna artikel har var och en som lagligen befinner sig inom en stats territorium rätt att fritt röra sig där och att fritt välja sin bosättningsort. Var och en är också fri att lämna varje land, inbegripet sitt eget. Utövandets av dessa rättigheter får inskränkas under vissa förutsättningar som närmare anges i tredje och fjärde punkten i artikeln.

Åtgärder som innebär att en person ska bo på en viss plats, inte får lämna sin bostad eller ett geografiskt område utan tillåtelse eller krav på regelbunden rapportering till myndigheter utgör exempel på sådana begränsningar av rörelsefriheten som avses i artikel 2 i protokoll nr 4 till Europakonventionen. Omhändertagande av pass utgör en sådan inskränkning av rätten att lämna landet som artikeln är tillämplig på (Europadomstolens beslut den 22 maj 2001 i målet Baumann mot Frankrike).

Av Europadomstolens praxis framgår att artikel 5 i Europakonventionen reglerar frihetsberövanden och inte det som endast utgör inskränkningar i rörelsefriheten vilka regleras i artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll. Bedömningen av om någon har berövats friheten ska ske med utgångspunkt i det enskilda fallet och hänsyn ska tas till bl.a. åtgärdens typ, varaktighet, effekter och implementering. Hänsyn ska tas till en rad olika

omständigheter såsom inom hur stort område personen får vistas, vilka möjligheter till sociala kontakter som finns, vilken grad av övervakning som förekommer, om överträdelse av frihetsinskränkningen är sanktionerad och hur lång tid åtgärden har varat (Europadomstolens dom den 6 november 1980 i Guzzardi mot Italien, punkterna 92–95). Om flera åtgärder är inblandade måste den samlade effekten av åtgärderna bedömas (Europadomstolens dom den 15 mars 2012 i målet Austin m.fl. mot Förenade Kungariket, punkt 57, och Europadomstolens dom den 23 februari 2017 i målet De Tommaso mot Italien, punkt 80). I ett fall bedömde t.ex. Europadomstolen att ett förbud för en person att vistas utanför hemmet kl. 19.00–07.00 på vardagar och hela dagen på helgerna kombinerat med möjlighet att vistas utanför bostaden för att arbeta inte utgjorde ett frihetsberövande utan endast inskränkningar i rörelsefriheten enligt artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll (Europadomstolens beslut i målet Trijonis mot Litauen, 2005). I målet Amuur mot Frankrike prövades om hållande av utlänningar i en transitzon utgjorde ett frihetsberövande eller endast inskränkningar av rörelsefriheten enligt artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll (Europadomstolens dom den 25 juni 1996 i Amuur mot Frankrike). Vid åtgärder som avser hållande av utlänningar i transitzoner och mottagningscenter för identifiering och registrering av migranter måste även ytterligare faktorer beaktas. Det handlar då bl.a. om den sökandes individuella situation och val, syftet med tillämplig inhemsk lag varaktigheten av åtgärderna särskilt i ljuset av syftet och processuella garantier som den enskilde åtnjuter (Europadomstolens dom den 2 mars 2021 i målet R.R. m.fl. mot Ungern, punkt 74).

Förutsättningarna för frihetsberövanden av utlänningar enligt Europakonventionen

Som framgår ovan tillåter artikel 5.1 (f) i Europakonventionen frihetsberövanden inom ramen för kontroll av migranter i två olika situationer. Det första ledet av artikeln tillåter frihetsberövanden för att förhindra att någon obehörigen reser in i ett land. Med stöd av detta kan utlänningar som söker internationellt skydd eller andra utlänningar frihetsberövas före statens godkännande av rätten att resa in i eller stanna i landet (Europadomstolens dom den

29 januari 2008 i målet Saadi mot Förenade Kungariket, punkterna 65–66). Det andra ledet medger frihetsberövanden i syfte att utvisa eller utlämna utlänningen till ett annat land.

I kravet på att det finns stöd av lag och att frihetsberövandet sker i den ordning som lagen föreskriver ligger huvudsakligen att grunderna för frihetsberövandet ska vara fastställda i den nationella rätten. Därutöver krävs emellertid att lagen har en viss kvalitet. I det avseendet har Europadomstolen uttalat att lagen ska vara förenlig med rättsstatsprincipen (rule of law) som gäller vid tillämpningen av alla artiklar i Europakonventionen. I samband med frihetsberövanden är det särskilt viktigt att principen om rättssäkerhet tillgodoses. Det är därför grundläggande att förutsättningarna för frihetsberövandet är klart definierade i den nationella rätten och att lagens tillämpning är förutsebar. Lagen bör vara så förutsebar att den berörda personen, i den omfattning som är rimlig under omständigheterna, kan förutse konsekvenserna som kan följa av en viss handling (Europadomstolens dom den 15 december 2016 i målet Khlaifia m.fl. mot Italien, punkterna 91–92).

För ett frihetsberövande som grundar sig på artikel 5 i Europakonventionen ska vara förenligt med konventionen krävs också att det – förutom att det har stöd i lag och att det är i den ordning som lagen föreskriver – är förenligt med de övergripande syftena med artikeln. Dessa syften är att skydda rätten till frihet och säkerställa att inte någon berövas friheten godtyckligt. Som utgångspunkt beaktar dock inte Europadomstolen om frihetsberövandet är motiverat eller nödvändigt enligt den nationella lagstiftningen, t.ex. för att förhindra avvikande. Undantag från detta gäller när det är fråga om frihetsberövande av barn. I sådana fall måste frihetsberövande vara nödvändigt för att uppnå det syfte som eftersträvas, vilket kan vara att säkerställa familjens avlägsnande ur landet (Europadomstolens dom den 12 juli 2016 i målet A.B. m.fl. mot Frankrike, punkt 120).

Europadomstolen har ställt upp vissa krav för att ett frihetsberövande inte ska vara godtyckligt. Frihetsberövandet måste beslutas i god tro och ha ett nära samband med syftet att förhindra att utlänningen reser in i eller uppehåller sig i landet obehörigen. Platsen för frihetsberövandet och förhållandena i övrigt ska vara ändamålsenliga. Längden på frihetsberövandet får inte överstiga vad

som är rimligt i förhållandet till syftet med frihetsberövandet (Europadomstolens dom den 19 februari 2009 i målet A. m.fl. mot Förenade Kungariket, punkt 164). När det gäller frihetsberövanden av personer som söker internationellt skydd ska även beaktas att frihetsberövandet tillämpas på utlänningar som inte har begått brott utan som, oftast med fruktan för sitt liv, har flytt från sitt hemland (Saadi, punkt 74).

Frihetsberövanden i syfte att utvisa eller utlämna utlänningen till ett annat land är förenliga med artikel 5.1 (f) i Europakonventionen endast om staten arbetar aktivt för att få till stånd ett avlägsnande och det måste finnas realistiska utsikter att avlägsnandet kan ske (Europadomstolens dom den 8 oktober 2009 i målet Mikolenko mot Estland, punkterna 63 och 65).

Vid frihetsberövande av individer i s.k. sårbara grupper, t.ex. barn eller vuxna som är särskilt sårbara på grund av sjukdom, gäller ytterligare krav för att frihetsberövandet inte ska betraktas som godtyckligt. Dessa måste ha tillgång till en snabb utvärdering av sin sårbarhet annars riskerar frihetsberövandet att komma i konflikt med artikel 5.1 f) i Europakonventionen (Europadomstolens dom den 3 maj 2016 i målet Abdi Mahamud mot Malta, punkterna 132–135). När det gäller frihetsberövande av barn krävs som framgår ovan att frihetsberövandet måste vara nödvändigt för att uppnå det eftersträvande målet med frihetsberövandet. Därutöver måste myndigheterna ha säkerställt att frihetsberövandet endast används efter att ha kontrollerat att mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas (Europadomstolens dom den 3 mars 2022 i målet Nikoghosyan m.fl. mot Polen, punkt 65).

Rätten till domstolsprövning vid frihetsberövanden

Av artikel 5.4 i Europakonventionen framgår att var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten ska ha rätt att begära att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.

Förutsättningarna för begränsningar av rörelsefriheten enligt artikel 2 i konventionens fjärde tilläggsprotokoll

En begränsning av rörelsefriheten som inte är så omfattande att den når upp till att vara ett frihetsberövande ska prövas mot artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen samt andra eventuellt tillämpliga artiklar i Europakonventionen. Inskränkningar i rörelsefriheten kan också ofta aktualisera frågor om rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen.

Rätten att röra sig fritt enligt artikel 2 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen gäller endast för personer som lagligen befinner sig inom en stats territorium. När en utlännings beslut om utvisning har fått laga kraft är vistelsen inte längre laglig vilket innebär att utlänningen inte kan åberopa rätten att röra sig fritt i artikeln (Europadomstolens dom den 27 april 1995 i målet *Piermont* mot Frankrike). Enligt Europadomstolen kan artikeln inte tolkas som att den ger en utlänning rätt att vistas eller fortsätta att vistas i ett land som han eller hon inte är medborgare i och artikeln reglerar inte villkoren för en utlännings rätt att vistas i landet (Europadomstolens beslut den 20 november 2007 i målet *Omwenyeke* mot Tyskland). Det är som utgångspunkt upp till staterna själva att i nationell rätt fastställa villkoren för att en persons vistelse på territoriet ska anses laglig. Om det finns anledning till det bedömer Europadomstolen dock om beslut av inhemska myndigheter har tillräcklig laglig grund och om de kan anses godtyckliga (Europadomstolens dom den 22 februari 2007 i målet *Tatishvili* mot Ryssland, punkt 43 och *Omwenyeke*).

En utlänning som har tillåtelse att enligt nationella regler tillfälligt uppehålla sig på en stats territorium under tiden ansökan om uppehållstillstånd prövas anses endast vistas lagligen i landet så länge utlänningen uppfyller villkoren som rätten till vistelse är förenade med (Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheternas beslut i *Aygün* mot Sverige 1989). Exempelvis vistas en utlänning som har tillåtelse att tillfälligt uppehålla sig i landet under villkoret att han eller hon uppehåller sig i ett särskilt område inte lagligen på territoriet om han reser ut från området utan det tillstånd som behövs. Utlänningen kan i det läget inte åberopa rätten att röra sig fritt (*Omwenyeke*). Migrationsöverdomstolen har i MIG

2007:41 uttalat att ett uppsiktsbeslut med ett förordnande om anmälningsskyldighet vid vissa tidpunkter hos svensk myndighet utgör en sådan inskränkning rörelsefriheten som avses i artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll gällande en utlänning som hade laglig rätt att vistas i Sverige under tiden för prövningen av asylansökan.

Om det konstateras att någon befinner sig lagligen på territoriet och det är fråga om en sådan inskränkning av rörelsefriheten som avses i artikeln måste prövas om inskränkningen är tillåten. Tillåtna inskränkningar måste enligt artikel 2.3 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen vara angivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga av hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, för att upprätthålla den allmänna ordningen, för att förhindra brott, för att skydda hälsa eller moral eller för att skydda annans fri- och rättigheter. Enligt artikel 2.4 i Europakonventionen får rätten att röra sig fritt och att välja bostätningssort inom vissa bestämda områden också bli föremål för inskränkningar som är angivna i lag och som är försvarliga av hänsyn till det allmännas intresse i ett demokratiskt samhälle.

Kravet på stöd i lag innebär inte bara att den aktuella åtgärden ska ha stöd i inhemsk lag utan även att lagen ska vara av en viss kvalitet. Lagen ska vara tillgänglig för den berörda personen och dess effekter ska kunna förutses (De Tommaso, punkt 106).

För att en åtgärd ska vara nödvändig i ett demokratiskt samhälle krävs att den vidtas i något av de syften som räknas upp i artikel 2.3 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och att inskränkningen av rättigheten inte är större än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet (Europadomstolens dom den 21 december 2006 i målet *Bartik mot Ryssland*, punkterna 38 och 46). Av kravet på proportionalitet följer bl.a. att myndigheterna inte får upprätthålla åtgärder som inskränker rörelsefriheten utan att återkommande pröva om de är nödvändiga och det måste finnas en möjlighet till rättslig prövning av åtgärderna (Europadomstolens domar den 23 maj 2006 i målet *Riener mot Bulgarien*, punkterna 121–124, och den 20 september 2016 i målet *Vlasov och Benyash mot Ryssland*, punkt 36).

Rätten till en rättvis rättegång

Artikel 6.1 i Europakonventionen anger att var och en ska, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Begreppet civil rättighet ska ges en autonom tolkning. Det är således inte avgörande om en rättighet betraktas som civilrättslig enligt nationell rätt, utan begreppet ska tolkas enhetligt för alla konventionsstater. Begreppet omfattar varje förfarande i vilka utgången är avgörande för rättigheter och skyldigheter av privat natur. Vid tillämpning av dessa allmänna principer har Europadomstolen funnit att artikel 6.1 i Europakonventionen reglerar inte bara förfaranden som allmänt anses gälla privaträtten utan också en rad förfaranden som i många länder är av förvaltningsrättslig snarare än civilrättslig natur. I Europadomstolens praxis har i många fall restriktioner för personer i fängelse och i liknande situationer ansetts röra civila rättigheter (se De Tommaso, punkterna 147–157 och där angiven praxis).

Tvister som rör utlänningars inresa och uppehåll på en stats territorium eller utvisning har däremot inte ansetts falla inom tillämpningsområdet för artikel 6.1 i Europakonventionen, med hänvisning bland annat till att processuella rättigheter i det avseendet regleras särskilt i det sjunde tilläggsprotokollet till konventionen (Europadomstolens dom den 5 oktober 2000 i målet Maaouia mot Frankrike).

Rätten till skydd för privat- och familjeliv

Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Punkt två i artikeln anger att en offentlig myndighet inte får inskränka åtnjutandet av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggandet av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Rätten till skydd för privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens innefattar både ett förbud för staten att göra otillåtna ingrepp i privatlivet och en skyldighet för staten att genom bl.a. lagstiftning och andra åtgärder skydda den enskildes privatliv, familjeliv och korrespondens mot ingrepp från andra enskilda (Se exempelvis Europadomstolens dom den 5 september 2017 i målet *Barbulesco mot Rumänien*, punkterna 108–112).

Enligt Europadomstolens praxis är privatliv ett vidsträckt begrepp som inte kan ges en fullständig definition. Begreppet omfattar bl.a. en persons fysiska och psykiska integritet samt kan innefatta flera aspekter av en persons psykiska och social identitet (Europadomstolens dom den 24 januari 2017 i målet *Paradiso och Campanelli mot Italien*, punkt 159).

Att ta ett prov för dna-analys eller att ta fingeravtryck utgör ett intrång i privatlivet, liksom att ta fotografier av en person utan dennes samtycke.¹¹⁰ Även registrering av personuppgifter omfattas av rätten till skydd för privatlivet.

Europadomstolen har uttalat att medicinska ingrepp utan fritt och informerat samtycke från patienten är ett ingrepp i patientens rätt till privatliv som skyddas enligt artikel 8. Även medicinska undersökningar av mindre ingripande karaktär, till exempel blodprov, kan vara en kränkning av skyddet av privatlivet.¹¹¹

Begreppet familjeliv är ett självständigt begrepp och innefattar sammanlevande makar med minderåriga barn men även bl.a. barnlösa makar, samlevnadsförhållanden som inte grundas på äktenskap och faktiskt samboende föräldrar eller vuxna barn kan inbegripas i familjegemenskapen.¹¹² Frågan om det finns ett familjeliv beror bl.a. på om omständigheterna visar att det finns nära personliga band (*Paradiso och Campanelli mot Italien*, punkt 140). Kärnan i rätten till familjeliv är rätten att leva tillsammans så att familjerelationer kan utvecklas normalt och familjemedlemmar kan umgås inom familjen (Europadomstolens domar den 13 juni 1979 i målet *Marckx mot Belgien*, punkt 31, och den 24 mars 1988 i målet *Olsson mot Sverige*, punkt 59).

¹¹⁰ Europadomstolens avgöranden den 14 augusti 2020 i målet *Dragan Petrovic mot Serbien*, den 4 december 2008 i målet *S. och Marper mot Storbritannien*, samt den 24 juni 2004 i målet *von Hannover mot Tyskland*.

¹¹¹ Se SOU 2019:26 *Organbevarande behandling för donation*, s. 81 och där angivna rättsfall.

¹¹² Danelius, Johan, m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, 6 uppl. s. 480 f.

Inskränkningar i rätten till privat- och familjeliv, hem och korrespondens måste ha stöd i lag. Kravet på lagstöd innebär att åtgärden i fråga måste ha sin grund i nationell lag och vara förenlig med rättsstatsprincipen. Lagen måste vara tillgänglig för allmänheten och tillräckligt förutsebar, vilket betyder att lagen måste vara utformad tillräckligt tydligt för att göra det möjligt för en person att anpassa sitt handlande. Lagen måste ge ett skydd mot godtycke. Om en nationell lag ger de rättstillämpande organen ett tolkningsutrymme och en rätt till skönsmässig prövning måste gränserna för den skönsmässiga bedömningen vara tillräckligt klara för att ge individen skydd mot godtyckliga ingrepp.¹¹³

Inskränkningar måste också enligt artikel 8.2 i Europakonventionen vara nödvändiga för att tillgodose vissa legitima ändamål i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. I det avseendet har staterna stort utrymme att själva avgöra om en inskränkning är motiverad utifrån ett av ändamålen men det är de nationella organen som ska visa att inskränkningen syftade till ett sådant ändamål (Europadomstolens domar den 1 juli 2014 i målet S.A.S mot Frankrike, punkt 114, och den 26 maj 2020 i målet P.T. mot Moldavien, punkt 29).

I fråga om en inskränkning är nödvändig i ett demokratiskt samhälle har Europadomstolen klargjort att detta betyder inskränkningen måste grunda sig i ett angeläget socialt behov och särskilt vara proportionerligt i förhållande till det ändamålet. Vid bedömningen av om en inskränkning är nödvändig kommer domstolen att beakta den frihet (margin of appreciation) nationella organ har att avgöra om en inskränkning är nödvändig, men staten har en skyldighet att visa på existensen av ett angeläget socialt behov bakom inskränkningen (Europadomstolens dom den 17 april 2012 i målet Piechowicz mot Polen, punkt 212).

Rätt till ett effektivt rättsmedel

I artikel 13 anges att var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel

¹¹³ Danelius, Johan, m.fl., Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 6 uppl. s. 443.

inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen utförts av någon i offentlig ställning.

Ett effektivt rättsmedel är ett rättsmedel som medger en tillfredsställande prövning av ett klagomål, oavsett om det leder till framgång för klaganden. Effektiviteten beror alltså inte på om ett för klaganden förmånligt resultat kan förväntas. Artikel 13 kräver inte ett rättsmedel inför domstol. Även administrativa rättsmedel kan vara tillräckliga för att uppfylla konventionskraven. Europadomstolen har emellertid framhållit att vederbörande organs befogenheter och de garantier som gäller med avseende på förfarandet inför detta organ är av betydelse vid bedömningen av om rättsmedlet kan godtas som effektivt.¹¹⁴

Förbud mot diskriminering med avseende på rättigheterna i konventionen

I artikel 14 i Europakonventionen anges att åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen ska säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Artikeln innefattar inte ett generellt förbud mot diskriminering utan endast diskriminering med avseende på de fri- och rättigheter som behandlas i Europakonventionen och dess tilläggsprotokoll. Det behöver inte samtidigt ha förekommit en kränkning av en annan artikel i Europakonventionen eller dess tilläggsprotokoll för att artikeln ska bli tillämplig men handlingen i fråga måste vara att hänföra till det område som behandlas av någon annan artikel.¹¹⁵

Diskrimineringsförbudet innebär att personer i samma eller likartade situationer ska behandlas lika (se t.ex. Europadomstolens dom den 16 mars 2010 i målet Carson m.fl. mot Förenade Kungariket, punkt 61). Diskrimineringen kan vara indirekt genom att exempelvis en generell lagstiftning har en särskilt diskriminerande effekt på en särskild grupp även om detta inte är syftet. Diskrimineringsförbudet kränks om en skillnad i likabehandling inte har en objektiv och godtagbar grund. Detta

¹¹⁴ Danelius, Johan, m.fl., Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 6 uppl. s. 659.

¹¹⁵ Danelius, Johan, m.fl., Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 6 uppl. s. 668.

måste enligt Europadomstolen bedömas med hänsyn till en åtgärds syften och verkningar och med beaktande av de principer som normalt tillämpas i demokratiska samhällen. En olikhet i behandlingen vid utövandet av en i konventionen garanterad rättighet måste inte endast ha ett legitimt ändamål, utan artikel 14 är också kränkt, om det klart framgår att det inte finns några rimliga proportioner mellan de medel som används och det mål man vill uppnå (Europadomstolens dom den 23 juli 1968 i det s.k. belgiska språkmålet).

De anslutande staterna har en viss frihet (margin of appreciation) vid bedömningen av om och i vilken utsträckning olikheter i annars lika situationer kan motiveras (Europadomstolens dom den 19 december 2018 i målet Molla Sali mot Grekland, punkt 136).

3.4.2 EU:s rättighetsstadga

EU:s rättighetsstadga innehåller bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter som till sitt materiella innehåll i många avseende motsvarar regleringen i Europakonventionen. Bestämmelserna i EU:s rättighetsstadga riktar sig till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna när dessa tillämpar unionsrätten (artikel 51.1).

I artikel 3 föreskrivs att var och en har rätt till fysisk och mental integritet och av artikel 4 framgår att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling. Enligt artikel 6 har var och en rätt till frihet och personlig säkerhet. I artikel 7 anges att var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer. Enligt artikel 8 har var och en rätt till skydd av personuppgifter och enligt artikel 14 har var och en rätt till utbildning.

Av artikel 18 framgår att rätten till asyl ska garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen och av artikel 19.2 framgår att ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

Av artikel 21.1 framgår att all diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska

särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning ska vara förbjuden. I artikelns andra punkt anges att inom tillämpningsområdet för fördragen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i dem, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

I EU:s rättighetsstadga finns även särskilda bestämmelser om barnets rättigheter. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De ska fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad. Vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, ska barnets bästa komma i främsta rummet. Varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa (artikel 24). Enligt förklaringarna till EU:s rättighetsstadga bygger artikeln på FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, artikel 3 (barnets bästa), artikel 9 (skydd mot familjeseparationer), artikel 12 (barnets rätt till deltagande) och artikel 13 (rätt till yttrandefrihet). Se vidare nedan angående dessa artiklar i barnkonventionen.

I likhet med Europakonventionen innehåller EU:s rättighetsstadga föreskrifter om rätt till domstolsprövning. Enligt artikel 47 har var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol. Av artikel 47 framgår vidare att var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas. Rättshjälp ska ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol. Dessa villkor innefattar bl.a. rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag.

I artikel 52.1 anges att varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i EU:s rättighetsstadga ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa

rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

Enligt artikel 52.3 ska i den mån EU:s rättighetsstadga omfattar rättigheter, som motsvarar sådana som garanteras av Europakonventionen, de ha samma innebörd och räckvidd som i Europakonventionen. Bestämmelsen hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd. De förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av denna stadga ska vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar (artikel 52.7).

I förklaringarna till EU:s rättighetsstadga anges att rättigheterna i artikel 4 (förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling), artikel 6 (rätt till frihet och personlig säkerhet) och artikel 7 (respekt för privatlivet och familjelivet) motsvarar dem som garanteras i artikel 3, 5 och 8 i Europakonventionen och har samma innebörd och räckvidd. Rätten till domstolsprövning enligt artikel 47.2 och 47.3 motsvarar artikel 6.1 i Europakonventionen, men begränsningen till prövning av civila rättigheter och skyldigheter eller av anklagelser för brott finns inte med när det gäller unionsrätten och dess genomförande. Konventionens förbud (artikel 3) mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling är absolut och kan således inte bli föremål för begränsningar. De lagliga begränsningarna av rättigheterna i artikel 6 och 7 i EU:s rättighetsstadga får inte överskrida de gränser som sätts genom lydelsen av artikel 5 och 8 i Europakonventionen.

I förklaringarna till EU:s rättighetsstadga anges när det gäller artikel 21 om icke-diskriminering har inspiration hämtats bl.a. från artikel 14 i Europakonventionen och den ska tillämpas i enlighet med denna i den mån de överensstämmer med varandra.

3.4.3 Genèvekonventionen

De grundläggande internationella bestämmelserna om flyktingskap finns i Genèvekonventionen. Konventionen definierar vem som är

en flykting och i behov av internationellt skydd samt flyktingars rättigheter och konventionsländernas skyldigheter. Tillämpningsområdet för Genèvekonventionen utvidgades genom protokollet angående flyktingars rättsliga ställning från den 31 januari 1967 (New York-protokollet) på så sätt att de begränsningar som konventionen gav möjlighet till att göra, både en geografisk begränsning och en tidsmässig sådan, togs bort. Sverige har tillträtt såväl Genèvekonventionen som New York-protokollet.

Med flykting avses i artikel 1 A 2 i Genèvekonventionen den som "...i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd, eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land, vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att återvända dit."

Artikel 1 A 2 ska läsas tillsammans med artiklarna 1 C-F som anger i vilka fall en person är utesluten från flyktingskap (1 D-F) och när flyktingskap enligt konventionen upphör (1 C).

Genèvekonventionen innehåller även andra bestämmelser om flyktingars rättigheter och skyldigheter i asyllandet. Konventionen innehåller däremot inte några föreskrifter om hur prövningen av flyktingskapet ska gå till. Den frågan lämnas till konventionsstaternas nationella lagstiftning.

Principen om non-refoulement

Principen om non-refoulement definieras i artikel 33 och innebär att en fördragsslutande stat inte får utvisa eller avvisa en flykting till gränsen mot ett område där hans eller hennes liv eller frihet skulle hotas på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politiska åskådning. Enligt artikel 33.2 i Genèvekonventionen får undantag från principen om non-refoulement göras om det föreligger skälig anledning att betrakta flyktingen som en fara för det landets säkerhet i vilket han eller hon uppehåller sig eller om flyktingen utgör en samhällsfara därför att

han eller hon genom en lagakraftvunnen dom har dömts för synnerligen grovt brott. Principen om non-refoulement innebär bl.a. att det är absolut förbjudet att avvisa en utlänning på ett sådant sätt att han eller hon skulle riskeras att utsättas för dödsstraff eller kroppsstraff eller för tortyr eller annan liknande behandling (se även artikel 19.2 i EU:s rättighetsstadga respektive artikel 3 i FN:s konvention mot tortyr och artikel 3 i Europakonventionen).

Enligt 12 kap. 1 § utlänningslagen får avvisning eller utvisning av en utlänning aldrig verkställas till ett land om det finns skäligen anledning att tro att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. En avvisning eller utvisning får inte heller verkställas till ett land där utlänningen inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där han eller hon skulle vara i sådan fara.¹¹⁶

I 12 kap. 2 § utlänningslagen finns bestämmelser som har sin utgångspunkt i artikel 33 i Genèvekonventionen i som reglerar verkställighetshinder. Enligt 12 kap. 2 § utlänningslagen får avvisning eller utvisning aldrig verkställas till ett land om utlänningen riskerar att utsättas för förföljelse i det landet eller om utlänningen inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där utlänningen löper risk för förföljelse. Detta förbud mot verkställighet gäller dock inte enligt paragrafens andra stycke om utlänningen genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige och det inte är möjligt att verkställa avvisningen eller utvisningen till något annat land. Undantaget gäller inte om den förföljelse som hotar i det andra landet innebär fara för utlänningens liv eller annars är av särskilt svår art. Enligt 12 kap. 2 § utlänningslagen tredje stycket gäller förbudet mot verkställighet inte heller om utlänningen har bedrivit verksamhet som inneburit fara för rikets säkerhet och det finns anledning att anta att utlänningen skulle fortsätta verksamheten här i landet och det inte är möjligt att sända utlänningen till något annat land. Genom uttrycket synnerligen grovt brott har klargjorts att undantagsbestämmelserna inte ska tillämpas i sådana fall då utlänningen genom mängden av brott kan anses ha gjort sig skyldig till synnerligen grov brottslighet, såvida inte åtminstone något av

¹¹⁶ Jfr prop. 2009/10:31, s. 149 ff.

brottens ensamt kan anses som synnerligen grovt. I praxis har grovt narkotikabrott, grov misshandel och grovt rån ansetts utgöra sådana synnerligen grova brott. Någon definition av vad som ska anses utgöra ett synnerligen allvarligt brott finns inte i direktivet.¹¹⁷

3.4.4 FN:s konvention mot tortyr

FN:s konvention mot tortyr innehåller bl.a. förbud mot att utvisa, återföra eller utlämna en person till en annan stat, i vilken det finns grundad anledning att tro att han eller hon skulle vara i fara att utsättas för tortyr (artikel 3). Tortyrkommittén övervakar konventionens efterlevnad. En konventionsstat kan avge en förklaring att den erkänner kommitténs behörighet att motta och pröva ansökningar från enskilda personer som anser sig ha blivit utsatta för kränkning av konventionens bestämmelser. Sverige har, i likhet med ett 50-tal andra länder, avgivit en sådan förklaring.

3.4.5 Barnkonventionen

Den 20 november 1989 antogs barnkonventionen som trädde i kraft i september 1990. Genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som trädde i kraft den 1 januari 2020, inkorporerades barnkonventionen i svensk rätt. För mer ingående redogörelser av artiklarna nedan, se betänkandet Barnkonventionen och svensk rätt.¹¹⁸

Rättigheterna i barnkonventionen ska ses som en helhet. De är odelbara och ömsesidigt förstärkande. FN:s kommitté för barnets rättigheters rekommendationer och allmänna kommentarer kan, trots att de inte är en rättskälla, tjäna som stöd och ge viss vägledning för tolkning och tillämpning av konventionen.¹¹⁹

Tillämpningsområdet för konventionen

Genom artikel 2 ska en stat respektera och tillförsäkra varje barn inom dess jurisdiktion de rättigheter som anges i barnkonventionen

¹¹⁷ Jfr prop. 2009/10:31, s. 149 ff.

¹¹⁸ SOU 2020:63.

¹¹⁹ Prop. 2017/18:186, s. 79 och 96.

utan åtskillnad av något slag. Det innefattar även barn som inte är svenska medborgare, såsom ett barn med uppehållstillstånd, som söker asyl eller som befinner sig utan tillstånd i Sverige. Vidare ska en stat vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas från alla former av diskriminering på grund av någon i familjens handlingar, åsikter eller tro. Av artikel 4 framgår att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra rättigheterna som erkänns i barnkonventionen.

Principen om barnets bästa, rätt till identitet, liv och till föräldrar

Av artikel 3.1 framgår att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Här avses såväl beslut om föreskrifter som beslut i enskilda fall. Av artikel 3.2 följer att staterna har en övergripande skyldighet att tillförsäkra ett barn nödvändigt skydd och nödvändig omvårdnad för barnets välfärd med hänsyn tagen till föräldrarnas rättigheter och skyldigheter. Genom artikel 3.3 ställs krav på att de normer som gäller för institutioner, tjänster och inrättningar för barn fastställs av behöriga myndigheter och att en stat säkerställer att normerna efterlevs. Syftet med begreppet barnets bästa är enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter att säkerställa att barn både fullt och faktiskt kan åtnjuta alla de rättigheter som erkänns i konventionen.

Genom artikel 6 erkänns varje barns inneboende rätt till livet. Enligt artikeln ska en stat till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling. Alla barn har rätt att förvärva ett medborgarskap och så långt det är möjligt rätt att veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad i enlighet med artikel 7. Vidare har barn rätt att behålla sin identitet, inklusive sitt medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag utan olagligt ingripande i enlighet med artikel 8. Artikel 9.1 innehåller bestämmelser om en stats skyldighet att säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja, utom i de fall det är nödvändigt för barnets bästa. Vidare framgår det av artikel 9.2 att för det fall en stat överväger att skilja ett barn från sin förälder, på grund av barnets bästa, ska alla parter beredas möjlighet att lägga fram sina synpunkter och delta i förfarandet. I artikel 9.3–4 tas också upp ett

barns rätt att upprätthålla kontakten med sina föräldrar. Om en stat orsakat att ett barn har skiljts från sina föräldrar mot sin vilja har staten en skyldighet att informera om var föräldern eller barnet vistas. Artikel 10 handlar om familjeåterförening och ett barns rätt till regelbunden kontakt med föräldrar som är bosatta i olika stater. En stat ska hantera en ansökan om att resa in i eller ut ur ett land i familjeåterföreningssyfte på ett positivt, humant och snabbt sätt och tillåta föräldrar och barn att ha kontakt och besöka varandra om de bor i olika länder.

Barnets rätt att bli hörd och få sina åsikter beaktade

Barnkonventionen slår fast att barn har rätt bli hörda och ska ges möjlighet att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem. Barnets åsikter ska ges betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För att ett barn ska kunna uttrycka sina åsikter behöver barnet få information på ett barnvänligt och barnanpassat sätt. Att förstå barnets uppfattningar, behov och önskemål som en del av beslutsunderlaget är ofta en förutsättning för att kunna bedöma och beakta barnets bästa. Av artikel 12 framgår att konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Skyddet mot ingripanden i privat- och familjeliv m.m.

Enligt artikel 16 har ett barn också rätt till lagens skydd mot godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens samt mot olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. Rättigheterna i artikel 16 är inte absoluta utan kan begränsas i lag. Denna rättighet kan, likt artikel 8 i Europakonventionen, aktualiseras vid tvångsmedelsanvändning och

inskränkningar i rörelsefriheten. Vid en bedömning ska i första hand barnets bästa beaktas i enlighet med artikel 3.

En stat är enligt artikel 19.1 skyldig att vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa, sociala och utbildningsmässiga åtgärder för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavarens eller annan persons vård. Av artikel 19.2 framgår att skyddsåtgärderna bör innefatta effektiva förfaranden av olika slag.

Barn på flykt

Artikel 22 behandlar en stats åtagande att säkerställa att ett barn som söker flyktingstatus eller anses som flykting får lämpligt skydd och humanitärt bistånd vid åtnjutandet av tillämpliga rättigheter i barnkonventionen och andra internationella instrument. En stat ska samarbeta med FN och andra aktörer för detta ändamål och för att spåra familjemedlemmar för familjeåterförening. Ett barn som söker flyktingstatus eller anses som flykting och som berövats sin familjemiljö ska ges samma skydd som andra barn.

Barn med funktionsnedsättning

I artikel 23 erkänns att ett barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv. Det ska ske under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och som möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället. Genom artikeln erkänns också rätten till särskild omvårdnad för ett barn med en funktionsnedsättning. Vidare ska en stat, inom sina tillgängliga resurser, säkerställa att barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får stöd.

Barns rätt till hälsa och levnadsstandard

Artikel 24 i barnkonventionen behandlar barnets rätt till bästa möjliga hälsa och tillgång till hälso- och sjukvård och rehabilitering, bl.a. ska en stat säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig hälso- och sjukvård.

Genom artikel 27 erkänns varje barns rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling. Vidare anges det i artikeln att det är barnets föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet som har huvudansvaret för att säkerställa detta. En stat ska vid behov bistå föräldrarna i detta ansvar och när det behövs ge barnet bistånd, t.ex. mat, kläder och bostad.

Barns rätt till utbildning

Genom artikel 28 erkänns ett barns rätt till utbildning och hur den gradvis ska förverkligas. En stat ska bl.a. tillhandahålla en obligatorisk och kostnadsfri grundskola, uppmuntra gymnasial utbildning, tillgängliggöra högre utbildning och göra utbildnings- och yrkesrelaterad information och vägledning åtkomlig för alla barn.

Rätt till vila och fritidsaktiviteter

Artikel 31 handlar om ett barns rätt till vila, fritid, lek och rekreation. Vidare handlar den om ett barns rätt till delaktighet i det kulturella och konstnärliga livet. En stat ska uppmuntra till lämpliga och lika möjligheter, till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations- och fritidsverksamhet.

Skyddet mot godtyckliga frihetsberövanden

Enligt artikel 37.1 a) ska konventionsstaterna säkerställa att inget barn utsätts för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får utdömas för brott som begåtts av någon under 18 år. Vidare ska konventionsstaterna enligt artikel 37.1 b) säkerställa att inget barn olagligt eller godtyckligt

frihetsberövas. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn ska ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid.

Frihetsberövande innebär, enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter, varje form av kvarhållande eller fängslande eller placering av en person i en offentlig eller privat skyddsmiljö som personen inte får lämna av egen fri vilja genom beslut från en rättslig, administrativ eller annan offentlig myndighet. Det innebär t.ex. att frihetsberövanden inom migrationsprocessen omfattas.¹²⁰

I artikel 37.1 c) anges villkoren för hur ett frihetsberövat barn ska behandlas. Av bestämmelsen framgår bl.a. att ett barn ska behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet. Som ett led i kravet på en human behandling ingår principen om att varje frihetsberövat barn som huvudregel ska hållas åtskilt från vuxna. I artikel 37 d anges vissa processuella bestämmelser som ska gälla vid frihetsberövanden. bl.a. rätt till rättsligt biträde och domstolsprövning av frihetsberövanden. FN:s kommitté för barnets rättigheter har fastslagit att det är en kränkning av barnets rättigheter och strider mot barnets bästa att placera ett barn i förvar på grund av barnets eller dess föräldrars migrationsstatus.

FN:s kommitté för barnets rättigheter har över lag en mycket restriktiv syn på förvar av barn. När det gäller förvar i avvaktan på att ett migrationsärende ska avgöras har kommittén uttalat att förvar borde vara förbjudet då det inte är förenligt med principen om barnets bästa eller ett barns rätt till utveckling.¹²¹ Konventionsstaterna bör istället använda lösningar som tillgodoser barnets bästa, samt barnets rättigheter till frihet och familjeliv, genom att anta lagar, policyer och praxis som tillåter barn att bo med sina familjemedlemmar och/eller vårdnadshavare på platser ute i samhället, som inte är förvar, medan deras immigrationsstatus avgörs och barnets bästa bedöms samt innan de eventuellt ska återvända. När ett barn anlant med sin familj är behovet att hålla samman familjen, enligt kommittén, inte ett giltigt skäl att sätta barnet i förvar.¹²² Kommittén anser att när barnets bästa kräver att

¹²⁰ SOU 2020:63, s. 1404.

¹²¹ CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23.

¹²² Gemensamma allmänna kommentarerna nr 3 och nr 4 (2017) av kommittén för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter och nr 22 och nr 23 (2017) av kommittén för

familjen hålls samman leder det till att inte heller barnets föräldrar får sättas i förvar utan myndigheterna måste välja lösningar som inte innefattar förvar för hela familjen.

FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar också att de stater som har ratificerat barnkonventionen uppfyller sina åtaganden enligt konventionen. Kommittén har i sin senaste granskning av Sverige lämnat särskilda rekommendationer vad gäller barn i förvar. Sverige rekommenderas att förbjuda och förhindra att barn placeras i förvar på grund av deras eller deras föräldrars migrationsstatus, och bedöma barnens bästa och rätt till familjeliv i alla beslut som fattas som kan resultera i att deras föräldrar placeras i förvar eller utvisas på grund av sin migrationsstatus.¹²³

3.4.6 FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen) är en av nio kärnkonventioner om mänskliga rättigheter som antagits av FN:s generalförsamling. Sverige ratificerade konventionen i december 1971 och konventionen trädde i kraft 1976. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter tolkar konventionens innehåll och övervakar dess efterlevnad. I ESK-konventionen används begreppen social trygghet och tillfredsställande levnadsstandard för att beskriva grundläggande sociala rättigheter som motsvarar ekonomiskt stöd. I artikel 9 i konventionen fastställs att staterna erkänner rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. Artikel 11 fastställer rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Staterna åtar sig enligt artikel 2 att på det ekonomiska området till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga rättigheterna i konventionen. Enligt artikel 4 ska staterna endast begränsa rättigheterna om det anges i lag och endast i den utsträckning det är förenligt med rättigheternas natur och uteslutande i syfte att främja det allmänna välbefindandet i samhället.

barnets rättigheter om barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration, CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23.

¹²³ CRC/C/SWE/CO/6-7, punkt 43 C.

3.4.7 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är en konvention som förtydligar att de mänskliga rättigheterna gäller för alla, inklusive personer med funktionsnedsättning. Sverige ratificerade konventionen i december 2008 och den trädde i kraft i början av år 2009.

Artikel 9 innehåller bestämmelser för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på lika villkor som andra till bl.a. den fysiska miljön, till information och kommunikation och till andra anläggningar och tjänster som är tillgängliga för eller erbjuds allmänheten. Åtgärderna ska innefatta identifiering och undanröjande av hinder och barriärer mot tillgänglighet. Enligt artikel 12 har personer med funktionsnedsättning rätt att i alla sammanhang bli erkända som personer i lagens mening och ska åtnjuta rättskapacitet på samma villkor som andra i alla hänseenden och enligt artikel 13 ska de ges tillgång till rättssystemet på samma villkor som för andra. Enligt artikel 17 har alla personer med funktionsnedsättning rätt till respekt för sin fysiska och psykiska integritet på samma villkor som andra. Av artikel 18 följer vidare att personer med funktionsnedsättning har rätt till fri rörlighet, frihet att välja bostättningsort och till ett medborgarskap på samma villkor som andra. Enligt artikel 28 har de rätt till tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet.

3.5 Andra utredningar

3.5.1 Mottagandeutredningen

Utredningens delbetänkande

Regeringen tillsatte i september 2021 utredningen *Ett ordnat initialt mottagande av asylsökande* som inledningsvis fick i uppdrag att bland annat föreslå hur en skyldighet kan utformas med innebörden att sökande av internationellt skydd (ensamkommande barn exkluderade) under den allra första tiden i Sverige ska bo i ett så kallat mottagningscenter, ett boende som anordnas av Migrationsverket. Utredningen fick tilläggsdirektiv i mars 2022 och uppdraget ändrades då på så sätt att utredningen inte längre skulle

lämna förslag på en skyldighet att bo i mottagningscenter under den första tiden i Sverige. Utredningen skulle i stället föreslå åtgärder för att fler sökande av internationellt skydd ska bo på Migrationsverkets boenden under hela asyltiden. Vidare bestod uppdraget inför delbetänkandet dels i att föreslå en skyldighet för sökande att delta i den samhällsintroduktion som anordnas av Migrationsverket, dels att analysera behovet av sanktionsmöjligheter vid misskötsamhet på Migrationsverkets boenden. Utredningen redovisade denna del av uppdraget i ett delbetänkande i november 2022.¹²⁴

I delbetänkandet föreslog utredningen att möjligheten för sökande av internationellt skydd att bo i eget boende med bibehållna förmåner ska tas bort och att sökande som utgångspunkt ska bo på Migrationsverkets asylboenden. Förslagen i delbetänkandet innebar i korthet att Migrationsverket ska tilldela alla sökande en plats på ett asylboende och att sökande ska bo på det boendet för att kunna få dagersättning, särskilt bidrag och möjlighet att arbeta i Sverige. Migrationsverket ska också få en lagreglerad rätt att tillträda sökandes boendetrymmen och undersöka slutna förvaringsutrymmen för att kontrollera närvaron. Om sökande som inte bor på asylboendet låter bli att informera Migrationsverket om sin bostadsadress, eller om det kan antas att en sökande inte bor där, ska Migrationsverket kunna förutsätta att ansökan om internationellt skydd har återkallats.

Utredningens slutbetänkande

Mottagandeutredningen har i sitt slutbetänkande *Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande* (SOU 2024:68) föreslagit att en ny lag ska reglera mottagandet av vissa utlänningar som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige i stället för den nuvarande lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Syftet med den nya lagen är att säkerställa att regelverket är modernt och ändamålsenligt samt att åtgärda otydligheter, brister och luckor i regelverket och skapa legitimitet och ett långsiktigt hållbart regelverk. Flera av bestämmelserna i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. ("LMA") förs över till den nya lagen. Många

¹²⁴ SOU 2022:64.

bestämmelser är dock nya. Lagen föreslås heta mottagandelagen (2026:00).

Nya skyldigheter för asylsökande

Utredningen har föreslagit att asylsökande ska delta i närvarokontroller på det asylboende där de tilldelats plats. Närvarokontrollen är enligt utredningens bedömning ett verktyg för att säkerställa efterlevnaden av att en asylsökande bor enbart på tilldelat asylboende. Närvarokontrollen föreslås ske elektroniskt, genom att den asylsökande registrerar sitt tillfälliga kort som intygar att han eller hon omfattas av mottagandelagen, i kombination med stickprov. Närvarokontrollen ska inte gälla barn under 16 år. Utredningens förslag innebär att det ska finnas möjlighet att i enskilda fall få tillstånd att utebli från närvarokontrollen.

Utredningen har vidare föreslagit att asylsökande ska vara skyldiga att vistas inom ett begränsat geografiskt område, som ska omfatta det län där asylboendet är beläget. Syftet är att säkerställa en snabb, effektiv och ändamålsenlig behandling av asylansökningarna och med hänsyn till kapaciteten i de berörda geografiska områdena. Enligt förslaget ska en asylsökande kunna beviljas tillstånd att tillfälligt vistas utanför området om det finns särskilda skäl, t.ex. om den asylsökande har behov av och rätt till insatser som inte kan tillgodoses inom det aktuella länet.

Enligt förslaget ska Polismyndigheten underrätta Migrationsverket om en utlänning som omfattas av mottagandelagen anträffas utanför det område som han eller hon har rätt att vistas inom.

Utredningen har vidare föreslagit att Migrationsverket i vissa situationer vid behov ska kunna fatta ett individuellt beslut om boendeskyldighet för en asylsökande av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra den asylsökande från att avvika. I dessa situationer ska Migrationsverket även kunna fatta individuella beslut om skyldighet att anmäla sig till Migrationsverket vid vissa angivna tidpunkter, för att säkerställa att beslutet om boendeskyldighet följs eller för att förhindra att den asylsökande avviker. Enligt utredningens förslag ska anmälningsskyldighet inte gälla barn under

16 år. En asylsökande ska kunna beviljas tillstånd att utebli från ett eller flera anmälningstillfällen om det finns särskilda skäl.

Beslut om boendeskyldighet och anmälningsskyldighet ska enligt förslaget kunna överklagas till förvaltningsdomstol.

Utredningen har också föreslagit att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om undantag från reglerna om närvarokontroll, anmälningsskyldighet och skyldighet att vistas inom ett begränsat område. Sådana föreskrifter kan meddelas om antalet asylsökande eller utlänningar som omfattas av massflyktsdirektivet har varit eller kan förväntas bli särskilt omfattande och det bedöms vara nödvändigt för att tillgodose behovet av platser på asylboenden.

Nya skyldigheter för personer med avlägsnandebeslut

Utredningen har vidare övervägt ändringar i regelverket för att främja ett effektivt återvändande för personer som har meddelats beslut om överföring eller beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft (avlägsnandebeslut).

Enligt utredningens förslag ska personer med avlägsnandebeslut vara skyldiga att bo på asylboende. Det kommer att vara upp till regeringen eller Migrationsverket om plats ska tilldelas på återvändandecenter eller något annat sorts asylboende, samt när en person ska flytta mellan olika boenden.

Utredningen har vidare föreslagit att personer som fått avslag på sin asylansökan och meddelats avlägsnandebeslut ska vara skyldiga att anmäla sig till Migrationsverket tre dagar per vecka. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla barn under 16 år. Enligt utredningens förslag ska en person med avlägsnandebeslut kunna beviljas tillstånd att utebli från ett eller flera anmälningstillfällen om det finns särskilda skäl.

Utredningen har även föreslagit att personer med avlägsnandebeslut ska vara skyldiga att vistas inom ett begränsat geografiskt område, som ska omfatta det län där asylboendet är beläget. Förslaget innefattar samma möjlighet att begära tillstånd att tillfälligt vistas utanför det aktuella länet om det finns särskilda skäl som för asylsökande.

Enligt förslaget ska Polismyndigheten underrätta Migrationsverket om en utlänning som omfattas av

mottagandelagen anträffas utanför det område som han eller hon har rätt att vistas inom.

3.5.2 Förvarsutredningen

Inledning

Förvarsutredningen har haft i uppdrag att analysera hur det svenska regelverket bör anpassas för att överensstämma med EU-rätten och ta ställning till hur grunderna för förvar bör ändras. Enligt utredningsdirektiven ska inriktningen vara att svensk rätt fullt ut ska motsvara de möjligheter till förvarstagande som EU-rätten medger.

I utredningens slutbetänkande *Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar* (SOU 2025:16) lämnas ett flertal förslag på området. Nedan redogörs i korthet för några av förslagen. Avsnittet inleds med en redogörelse för den nuvarande regleringen beträffande förvar och uppsikt.

Utlänningslagens regler om förvar och uppsikt

Inledande utgångspunkter

Bestämmelserna om förvar och uppsikt av utlänningar finns i utlänningslagen. Med utlänning avses, enligt utlänningslagens terminologi, den som inte är svensk medborgare. Lagen gäller alltså både den som är medborgare i ett annat land och den som saknar medborgarskap, dvs. är statslös. Den som har både svenskt och utländskt medborgarskap betraktas i detta sammanhang på samma sätt som den som har endast svenskt medborgarskap.

När det gäller de allmänna förutsättningarna för förvar och uppsikt anges det i 1 kap. 8 § UtlL att lagen ska tillämpas så att en utlännings frihet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. En ingripande åtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas. Bestämmelsen är en tolkningsregel som har en allmän innebörd men som också är tillämplig i det enskilda fallet. Den betonar vikten av att en utlänning inte tillfogas onödiga frihetsinskränkningar. Bestämmelsen ger vidare uttryck för den s.k. proportionalitetsprincipen som innebär

att en ingripande åtgärd får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Avvägningen ska göras utifrån två motstående intressen, det allmännas och utlänningens.¹²⁵

När det gäller barn framgår det uttryckligen av 10 kap. 2 § första stycket 3 UtlL att förvar inte får tillgripas om syftet med tvångsåtgärden kan tillgodoses genom uppsikt.

Förutsättningar för förvar av vuxna

Bestämmelser om förvar avseende utlänningar finns i 10 kap. UtlL. En utlänning som har fyllt 18 år får tas i förvar om dennes identitet är oklar vid ankomsten till Sverige eller när han eller hon därefter ansöker om uppehållstillstånd och han eller hon inte kan göra sannolikt att den identitet som han eller hon uppger är riktig, och utlänningens rätt att få resa in i eller vistas i Sverige inte kan bedömas ändå, s.k. identitetsförvar (10 kap. 1 § första stycket). Bestämmelsen innebär inte att alla utlänningar som saknar pass eller andra identitetshandlingar får tas i förvar. Identiteten kan göras sannolik på andra sätt än genom uppvisande av pass eller andra identitetshandlingar, till exempel genom uppgifter från andra personer eller genom att utlänningens berättelse om vem han eller hon är och varför han eller hon saknar identitetshandlingar bedöms vara trovärdig.¹²⁶

Förvar kan också aktualiseras om det är nödvändigt för att en utredning om utlänningens rätt att stanna i Sverige ska kunna genomföras, s.k. utredningsförvar (10 kap. 1 § andra stycket 1), eller om det är sannolikt att utlänningen kommer att avvisas eller utvisas, s.k. sannolikhetsförvar (10 kap. 1 § andra stycket 2).

Slutligen kan en utlänning tas i förvar för att förbereda eller genomföra ett beslut om avvisning eller utvisning, s.k. verkställighetsförvar (10 kap. 1 § andra stycket 3).

Beslut om verkställighetsförvar och sannolikhetsförvar får enligt tredje stycket i samma bestämmelse meddelas endast om det annars finns en risk att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt hindrar verkställigheten.

¹²⁵ Prop. 2024/25:161 *Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar*, s. 67.

¹²⁶ Prop. 1988/89:86 *med förslag till utlänningslag m.m.*, s. 174.

Förutsättningar för förvar av barn

Möjligheterna att ta barn, dvs. personer som inte fyllt 18 år, i förvar regleras i 10 kap. 2–3 §§ och är betydligt snävare än vad som gäller beträffande vuxna. Ett barn kan inte tas i identitets- eller utredningsförvar. Enligt 10 kap. 2 § första stycket UtlL får ett barn tas i förvar om det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket eller om det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett sådant beslut. Det krävs dock att risken är uppenbar att barnet annars håller sig undan och därigenom äventyrar en verkställighet som inte bör fördröjas och att det inte är tillräckligt att barnet ställs under uppsikt. Ett barn får också tas i förvar om det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett beslut om avvisning i andra fall än enligt första stycket eller ett beslut om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 8 a kap. och om det vid ett tidigare försök att verkställa beslutet inte har visat sig tillräckligt att barnet ställts under uppsikt (10 kap. 2 § andra stycket UtlL).

Enligt 10 kap. 3 § UtlL får ett barn inte skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar. Ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige får tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl.

Av 1 kap. 10 § UtlL följer att vid beslut om förvar som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver.

Tidsgränser för förvar

Bestämmelser om hur länge en utlänning får hållas i förvar finns i 10 kap. 4 § UtlL. Utredningsförvar får pågå högst 48 timmar. När det gäller förvar i syfte att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning finns en tidsgräns om två månader. Om det finns synnerliga skäl får tiden förlängas. Även om det finns synnerliga skäl får utlänningen inte hållas i förvar längre tid än tre månader, eller – om det är sannolikt att verkställigheten kommer att ta längre tid på grund av bristande samarbete från utlänningen eller för att det tar tid att införskaffa nödvändiga handlingar – maximalt tolv månader.

Dessa yttersta tidsgränser gäller enligt andra stycket inte om utlänningen av allmän domstol har utvisats på grund av brott. För identitetsförvar och sannolikhetsförvar finns det enligt tredje stycket inga absoluta tidsfrister i lagen. Däremot gäller att det måste finnas synnerliga skäl för att förvarstiden ska få överstiga två veckor.

Enligt 10 kap. 5 § UtlL får ett barn inte hållas i förvar längre tid än 72 timmar eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare 72 timmar.

Förutsättningar för att besluta om uppsikt

Enligt 10 kap. 6 och 7 §§ UtlL får både vuxna och barn, när förutsättningarna för förvar finns, ställas under uppsikt i stället för att tas i förvar. Uppsikt är en mindre ingripande åtgärd än förvar och innebär att utlänningen är skyldig att på vissa tider anmäla sig hos Polismyndigheten eller hos Migrationsverket. Uppsikt kan också innebära att utlänningen får lämna ifrån sig sitt pass eller en annan legitimationshandling (10 kap. 8 § UtlL). Ett uppsiktsbeslut kan således antingen innebära en skyldighet för utlänningen att anmäla sig eller en skyldighet att lämna ifrån sig sin identitetshandling, men kan också utgöra en kombination av de två skyldigheterna.¹²⁷

I valet mellan förvar och uppsikt ska beaktas den grundläggande bestämmelsen i 1 kap. 8 § UtlL. Bestämmelsen betonar vikten av att en utlänning inte tillfogas onödiga frihetsinskränkningar. I förarbetena framhålls att förvar inte bör få förekomma i andra situationer än där det är oundgängligen nödvändigt och att förvar inte bör tillgripas om syftet med en tvångsåtgärd kan tillgodoses genom att en utlänning ställs under uppsikt.¹²⁸ Det finns inga absoluta tidsgränser för hur länge en utlänning får ställas under uppsikt.

Ny prövning och omprövning av beslut om förvar

I 10 kap. 9 § UtlL finns bestämmelser om ny prövning av ett beslut om förvar eller uppsikt. Huvudregeln är att ett beslut om förvar ska

¹²⁷ Prop. 2017/18:284 *Moderna och rättssäkra regler för att hålla utlänningar i förvar*, s. 42.

¹²⁸ Prop. 1975/76:18 *Regeringens proposition om ändring i utlänningslagen (1954:193) m.m.* s. 130 och prop. 1981/82:146 *om ändring i utlänningslagen (1980:376), m.m.*, s. 37.

prövas på nytt av den behöriga myndigheten inom två veckor från den dag då det började verkställas. I de fall det finns ett beslut om avvisning eller utvisning och det är fråga om verkställighetsförvar, ska beslutet om förvar prövas på nytt inom två månader från den dag det började verkställas (första stycket). Ett beslut om uppsikt ska prövas på nytt inom sex månader från beslutet (andra stycket).

Om den nya prövningen resulterar i att det anses finnas skäl för förlängning av beslutet om förvar eller uppsikt, ska en ny prövning fortlopande göras inom samma tidsfrister (tredje stycket). Vidare anges i 9 § att ett beslut om förvar eller uppsikt omedelbart ska upphävas, om det inte längre finns skäl för beslutet (fjärde stycket). Bestämmelsen innebär att den myndighet eller domstol som handlägger utlänningens ärende löpande ska pröva om det finns skäl för åtgärden (jfr MIG 2006:5). Enligt 10 kap. 10 § UtlL upphör ett beslut om förvar eller uppsikt som inte prövas på nytt inom föreskriven tid att gälla.

Enligt 10 kap. 11 § första stycket UtlL ska varje ny prövning av ett beslut om förvar föregås av en muntlig förhandling. Detta gäller även vid en ny prövning av ett beslut om uppsikt, om det inte med hänsyn till utredningens art eller andra omständigheter framstår som uppenbart att en muntlig förhandling saknar betydelse.

Beslutande myndighet och verkställighet

I 10 kap. 12–17 §§ UtlL finns bestämmelser om vilken myndighet som är behörig att fatta beslut om förvar och uppsikt. Behörigheten att fatta sådana beslut tillkommer som huvudregel den myndighet eller domstol som handlägger utlänningens ärende (10 kap. 12 § UtlL). I de efterföljande paragraferna finns särskilda regler om vilken myndighet eller domstol som handlägger ärendet under de olika stadierna av migrationsprocessen och som därmed får fatta beslut i förvars- eller uppsiktsfrågor. Dessa bestämmelser är emellertid inte uttömmande. I den utsträckning som det inte uttryckligen framgår vilken myndighet som i en viss situation är handläggande myndighet tillämpas huvudregeln i 10 kap. 12 § UtlL.

Enligt 10 kap. 18 § UtlL är det Migrationsverket som ansvarar för att beslut om förvar verkställs. Polismyndigheten ska på begäran lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett förvarsbeslut

(10 kap. 19 § UtlL). Om Migrationsverket begär det, ska Kriminalvården enligt 10 kap. 19 a § UtlL lämna den hjälp som behövs för att transportera en utlänning som hålls i förvar. I samma paragraf regleras också de närmare förutsättningarna för att Migrationsverket ska få begära hjälp av Kriminalvården med transport.

Placering av förvarstagna utanför Migrationsverkets lokaler

Migrationsverket kan enligt 10 kap. 20 § UtlL besluta att en utlänning som hålls i förvar, i stället för att vara placerad i förvarslokaler, ska placeras i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest (s.k. externplacering).

Externplacering kan ske av fyra skäl; om utlänningen av allmän domstol utvisats på grund av brott, om utlänningen hålls avskild enligt 11 kap. 7 § UtlL och av säkerhetsskäl inte kan vistas i en sådan lokal som avses i 11 kap. 2 § första stycket UtlL, om det är nödvändigt av transporttekniska skäl (dock längst i tre dygn) eller om det annars finns synnerliga skäl. Förutom utläningar som utvisats på grund av brott ska de externplacerade hållas avskilda från övriga intagna. Förvarstagna barn får inte externplaceras.

Bestämmelser om hur en utlänning som hålls i förvar ska behandlas

I 11 kap. utlänningslagen finns föreskrifter om hur en utlänning som hålls i förvar ska behandlas.

Enligt 1 § ska en utlänning som hålls i förvar behandlas humant och hans eller hennes värdighet ska respekteras. Utlänningen ska informeras om de rättigheter och skyldigheter han eller hon har som förvarstagen samt om de regler som gäller i förvarslokalerna. Verksamhet som rör förvar ska utformas på ett sätt som innebär minsta möjliga intrång i utlänningsens integritet och rättigheter.

Av 2 § framgår att en utlänning som hålls i förvar som huvudregel ska vistas i lokaler som har ordnats särskilt för detta ändamål. Migrationsverket har ansvaret för sådana lokaler. Migrationsverket har ansvaret för behandlingen och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar. För behandlingen av en utlänning som enligt 10 kap. 20 § placerats i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest gäller

häkteslagen (2010:611) i tillämpliga delar. Utlänningen ska, utöver vad som följer av häkteslagen, ges möjlighet att ha kontakt med personer utanför inrättningen och även i övrigt beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom inrättningen.

Enligt 3 § ska en utlänning som hålls i förvar ges tillfälle till aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus. Ett barn som hålls i förvar ska ges möjlighet till lek och aktiviteter som är lämpliga för barnets ålder. En familj som hålls i förvar ska erbjudas eget boende.

En utlänning som hålls i förvar ska ges möjlighet att ta emot besök och på annat sätt ha kontakt med personer utanför lokalen utom om besöket eller kontakten i ett särskilt fall skulle försvåra den verksamhet som rör förvaret. Om det är nödvändigt med hänsyn till säkerheten, får ett besök kontrolleras. Ett besök av ett offentligt biträde eller en advokat får kontrolleras endast om biträdet eller advokaten själv begär det. Detta framgår av 4 §.

Utlänningslagens bestämmelser om överklagande

Rätten att överklaga en förvaltningsmyndighets beslut enligt utlänningslagen regleras i 14 kap. utlänningslagen och enligt 1 § är det endast beslut som anges i kapitlet som får överklagas.

I 9 § anges att beslut av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Migrationsverket om förvar eller uppsikt får överklagas till en migrationsdomstol. Beslut om förvar och uppsikt får överklagas särskilt och utan begränsning till viss tid.

Enligt 10 § får Migrationsverkets beslut i särskilda fall i frågor om behandlingen eller placeringen av utlänningar som hålls i förvar enligt 10 kap. 20 § UtL eller 11 kap. 3–13 §§ UtL överklagas till en migrationsdomstol.

Regler om överklagande av en migrationsdomstols beslut finns i 16 kap. UtL. Av dessa framgår att en migrationsdomstols beslut överklagas till Migrationsöverdomstolen. En migrationsdomstols beslut om förvar får överklagas utan begränsning i tid (16 kap. 9 och 10 §§ UtL).

Om Polismyndigheten eller Migrationsverket har meddelat ett beslut om förvar eller uppsikt och detta överklagas, krävs

prövningstillstånd vid överklagande av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen. Om en migrationsdomstol i egenskap av handläggande myndighet har meddelat ett beslut om förvar och detta överklagas, krävs inte prövningstillstånd (16 kap. 11 § UtlL). Migrationsöversdomstolens beslut får inte överklagas.

Förvar i säkerhetsärenden

Det finns flera typer av säkerhetsärenden. Det finns säkerhetsärenden som handläggs enligt utlänningslagen, säkerhetsärenden enligt lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap och kvalificerade säkerhetsärenden som handläggs enligt lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlännningar (LSU). Den sistnämnda lagen trädde i kraft den 1 juli 2022 och ersatte då lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Ett säkerhetsärende som handläggs enligt utlänningslagen uppstår när Säkerhetspolisen av skäl som rör rikets säkerhet eller som annars har betydelse för allmän säkerhet exempelvis motsätter sig att en utlänning beviljas uppehållstillstånd i Sverige eller förordar att utlänningen avvisas eller utvisas eller att utlänningens uppehållstillstånd återkallas (se 1 kap. 7 § UtlL). Det är endast Säkerhetspolisen som kan påverka den omständigheten att ett ärende är ett säkerhetsärende och en enskild kan inte heller föra talan i fråga om den omständigheten. Migrationsverket och domstolarna är dock inte bundna av Säkerhetspolisens inställning i sakfrågorna.

Säkerhetsärenden enligt utlänningslagen avgörs på i princip samma sätt som andra utlänningsärenden enligt utlänningslagen. Det innebär bl.a. att Migrationsverkets beslut överklagas till migrationsdomstol. Ärendena är dock som regel mer komplexa och därigenom också generellt sett betydligt mer arbetskrävande. Ett säkerhetsärende ska dessutom enligt 1 kap. 13 § UtlL handläggas skyndsamt. Säkerhetspolisen har enligt 14 kap. 11 § UtlL rätt att överklaga Migrationsverkets beslut i säkerhetsärenden, t.ex. i fråga om förvar och uppsikt. Enligt 16 kap. 6 § andra stycket UtlL är Säkerhetspolisen, vid sidan av Migrationsverket, utlänningens motpart i migrationsdomstol och i Migrationsöverdomstolen.

En utlänning kan tas i förvar eller ställas under uppsikt i ett säkerhetsärendesom handläggs enligt utlänningslagen enligt de allmänna bestämmelserna om förvar och uppsikt i 10 kap. UtlL.

I ärenden som handläggs enligt lagen om särskild kontroll av vissa utlänningar gäller särskilda regler om förvar i 3 kap. i den lagen.

Förvarsutredningens förslag

Uppsikt och förvar av sökande och förvarstagande av barn ska regleras särskilt

Förvarsutredningen har lämnat förslag om ett nytt regelverk för uppsikt och förvar i 10 kap. UtlL. När en tredjelandsmedborgare eller statslös person ansöker om asyl gäller under tiden som ansökan prövas och sökande har rätt att vistas i landet att ett förvarstagande endast får ske på de grunder som anges i mottagandedirektivet. För att uppfylla EU-rättens krav har utredningen föreslagit att det ska införas särskilda grunder för förvar av asylsökande i utlänningslagen, *förvar av asylsökande*. Utredningen har vidare föreslagit att det ska tydliggöras att en sökande inte kan tas i förvar för att avvisas eller utvisas under tiden ansökan är under prövning. Nuvarande bestämmelser om sannolikhets- och verkställighetsförvar ska därför ersättas av en ny form av förvar, *förvar inför återvändande*, som ska gälla när en utlänning inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap asylsökande. Den föreslagna regleringen har anpassats för att tillgodose kraven i återvändandedirektivet. Möjligheterna att ta utlänningar som inte är asylsökande i förvar för att klarlägga identitet och utreda rätten till vistelse regleras inte i återvändandedirektivet vilket innebär att nationella regler kan tillämpas. I lagstiftningen ska därför förvar i syfte att utreda identitet eller rätt till vistelse, *identitets- och utredningsförvar*, för andra utlänningar än asylsökande regleras för sig. Utredningen har föreslagit att dessa båda former av förvar kan regleras tillsammans i en bestämmelse om *förvar av vuxna som inte är asylsökande*. Förslaget innebär vidare att grunderna för uppsikt och förvar ska vara samma. Såvitt avser förvar av barn har utredningen föreslagit att grunderna för uppsikt och förvar på samma sätt som gäller i dag ska regleras särskilt.

Allmänna förutsättningar

Utredningen har föreslagit att det införs särskilda bestämmelser i utlänningslagen som förtydligar att en vuxen utlänning eller ett barn endast får tas i förvar om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.

Vuxna som inte är asylsökande

Utredningen har föreslagit att en vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar om det är nödvändigt för att en utredning av utlänningens identitet eller rätt att resa in i eller stanna i Sverige ska kunna genomföras. Vidare har utredningen föreslagit att en vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får ställas under uppsikt eller tas i förvar om det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning och det annars finns en risk att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

De föreslagna förutsättningarna för förvar i aktuella fall motsvarar i huvudsak vad som gäller enligt dagens lagstiftning för att ställa en utlänning under uppsikt eller ta en utlänning i förvar för att utreda identitet eller rätt till vistelse i landet och för att kunna verkställa avlägsnandebeslut. Den föreslagna regleringen har dock anpassats för att tillgodose kraven i återvändandedirektivet.

Vuxna som är asylsökande

Utredningen har föreslagit att en vuxen utlänning ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande endast om

1. det är nödvändigt för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet,
2. det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som ansökan om asyl grundas på,

3. utlännningen vid tidpunkten för ansökan om asyl hålls i förvar inför avlägsnande och det finns anledning att anta att syftet med ansökan är att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning,
4. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
5. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 Dublinförordningen.

I fråga om vuxna utlännningar som är utvisade på grund av brott tillämpas bestämmelserna om vuxna som inte är asylsökande, även i de fall den vuxne har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande.

Utredningens förslag motsvarar i princip de tillåtna grunderna för förvar av asylsökande enligt det omarbetade mottagandedirektivet. Relevanta bestämmelser om förvar i det nya omarbetade mottagandedirektivet har också beaktats vid utformningen av förslagen.

Uppsikt och förvar av barn

Enligt utredningens förslag ska även i fortsättningen gälla särskilda och mer restriktiva förutsättningar för frihetsberövanden av barn. Enligt utredningen ska barn därför få ställas under uppsikt eller tas i förvar endast på vissa av de grunder som gäller för vuxna. Ett barn föreslås vidare få skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige ska få tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl.

Utredningen har föreslagit att ett barn som inte är asylsökande får ställas under uppsikt eller tas i förvar om

1. det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket, eller
2. det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning.

Beslut om uppsikt eller förvar ska få meddelas endast om det annars finns en uppenbar risk för att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

Utredningen har vidare föreslagit att ett barn som är asylsökande får ställas under uppsikt eller tas i förvar endast om

1. barnet vid tidpunkten för ansökan om asyl hålls i förvar inför avlägsnande och det finns anledning att anta att syftet med ansökan är att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning,
2. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
3. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i Dublinförordningen.

Liksom i fråga om vuxna utlänningar som är utvisade på grund av brott tillämpas bestämmelserna om barn som inte är asylsökande, även i de fall barnet har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande.

Beslut om uppsikt

Uppsikt bör enligt utredningen endast användas som ett alternativ till förvar och därmed, på samma sätt som gäller enligt nuvarande regelverk, komma i fråga först när myndigheten i det enskilda fallet överväger att besluta om förvar på grund av att förutsättningarna för förvar är uppfyllda. Av regleringen ska således enligt förslaget följa, på samma sätt som i dag, att uppsikt får beslutas under samma förutsättningar som förvar.

I dagsläget finns, som angetts ovan, två former av uppsikt i svensk rätt; skyldighet att på vissa tider anmäla sig hos Polismyndigheten på orten eller hos Migrationsverket eller att lämna ifrån sig sitt pass eller en annan legitimationshandling. Utredningen föreslår att det ska införas ytterligare två uppsiktsformer: skyldighet att bo på en anvisad plats (boendeskyldighet) och skyldighet att vistas inom ett anvisat geografiskt område (vistelseskyldighet). Anvisningar om skyldighet att bo på en anvisad plats innebär enligt förslaget att den ansvariga myndigheten beslutar var utlänningen ska bo. Det kan

enligt utredningen t. ex. röra sig om ett asylboende, annan förläggning eller en privatbostad. Utlänningen får således inte bo på någon annan plats än den som han eller hon har blivit anvisad. I fråga om vistelseskyldighet ska Polismyndigheten enligt utredningens förslag vara skyldig att underrätta den myndighet som har beslutat om uppsikten om Polismyndigheten t.ex. vid en inre utlänningskontroll påträffar en utlänning och det kommer fram att denne befinner sig utanför det geografiska område som han eller hon är skyldig att vistas inom enligt ett uppsiktsbeslut.

Det föreslås också att vistelseskyldigheten ska kunna förenas med elektronisk övervakning i form av s.k. fotboja om det behövs för att kontrollera att villkoren följs (förstärkt uppsikt). Enligt utredningens förslag bör det endast vara möjligt att besluta om elektronisk övervakning när det i det enskilda fallet behövs för att kontrollera att vistelseskyldigheten följs. Detta innebär att villkor om elektronisk övervakning får föreskrivas om det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet behövs för att kontrollera att skyldigheten att vistas inom ett angivet geografiskt område följs. I det sammanhanget är enligt utredningen en bedömning av risken för avvikande central. Någon uttrycklig åldersgräns för användning av förstärkt uppsikt föreslås inte införas i utlänningslagen. Även om lagen inte uttryckligen utesluter att ett barn under 15 år träffas av ett beslut om förstärkt uppsikt, menar utredningen att en tillämpning av proportionalitetsprincipen i de allra flesta fall kommer att innebära att ett sådant beslut inte får fattas. I fråga om barnfamiljer kan avvikanderisken enligt utredningen begränsas genom att förstärkt uppsikt används för vårdnadshavarna. Uppgifter om utlännings position vid elektronisk övervakning får registreras och tas fram enligt utredningens förslag endast när utlänningen lämnar det geografiska område som denne är skyldig att vistas inom eller en beslutad elektronisk övervakning hindras. På så sätt kan systemet larma om utlänningen antingen lämnar området eller hindrar övervakningen. När ett beslut om förstärkt uppsikt har meddelats är utlänningen enligt förslaget skyldig att medverka till att den elektroniska övervakningen kommer till stånd och kan fortgå. Beslut om förstärkt uppsikt ska enligt förslaget kunna meddelas av Migrationsverket, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Polismyndigheten föreslås vara ensam ansvarig myndighet för verkställigheten av den elektroniska övervakningen vid beslut om

förstärkt uppsikt. Genom föreskrifter om underrättelseskyldighet säkerställs enligt förslaget att Polismyndigheten kan utföra sina uppgifter som verkställande myndighet och att Migrationsverket och Säkerhetspolisen kan kontrollera och följa upp efterlevnaden av vistelseskyldigheten.

För vuxna utlänningar ska det inte gälla några fastställda tidsgränser för hur länge förstärkt uppsikt får pågå. När förstärkt uppsikt beslutas för barn får åtgärden inte pågå under längre tid än maximalt sex månader. Ett brottsutvisat barn eller ett barn i ett säkerhetsärende får dock vara ställt under förstärkt uppsikt i sammanlagt högst 18 månader.

I den föreslagna regleringen förtydligas också, bl.a. genom bestämmelser om vad uppsikt innebär och vilken information som ska framgå av ett beslut om uppsikt.

Nya tidsgränser för förvar

Utredningen har föreslagit att de bortre tidsgränserna för hur länge en utlänning får hållas i förvar förlängs i syfte att möjliggöra en mer effektiv återvändandeprocess.

Förvar som syftar till att utreda identitet eller rätt till vistelse föreslås få pågå i en månad. Några tidsgränser ska dock inte gälla för förvar av brottsutvisade vuxna utlänningar som ska avvisas eller utvisas till en annan stat än en EES-stat. Förvar inför avlägsnande av vuxna utlänningar till en annan stat än en EES-stat, dvs. förvar som omfattas av återvändandedirektivet, ska enligt förslaget få pågå i maximalt 18 månader vilket är längsta tillåtna tid enligt direktivet. Vid förvar inför avlägsnande av vuxna utlänningar till en EES-stat föreslås förvarstagandet inte få pågå längre tid än högst tolv månader.

Utredningen föreslår vidare att särskilda tidsgränser ska gälla för förvar av asylsökande vuxna. För förvar i syfte att utreda identitet och nationalitet och grunderna för ansökan ska gälla en maximal tid om en månad. För förvar inför avlägsnande eller i syfte att skydda nationell säkerhet och allmän ordning ska gälla en maximal tid om tolv månader. För förvar inför överföring till en annan medlemsstat som grundar sig på Dublinförordningen eller asyl- och

migrationshanteringsförordningen regleras tidsgränserna direkt i förordningarna.

Utredningen har vidare föreslagit att införas särskilda tidsgränser för vuxna utlänningar som är utvisade på grund av brott eller som är föremål för säkerhetsärenden. När en utlänning i ett säkerhetsärende hålls i förvar med stöd av reglerna om förvar av asylsökande föreslås dock de tidsgränser som gäller för andra ärenden än säkerhetsärenden gälla.

Utredningen har bedömt att tidsgränserna för förvar av barn behöver utökas i viss utsträckning. För barn ska de bortre tidsgränserna för förvar dock vara väsentligt kortare än för vuxna. Ett barn föreslås därför som huvudregel inte få hållas i förvar längre tid än sex dygn eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex dygn. Om ett barn har brottsutvisats eller är föremål för ett säkerhetsärende ska barnet inte få hållas i förvar längre tid än tre månader eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare tre månader.

Ny prövning av beslut om förvar

Förvarsutredningen har föreslagit att de förvar som föreslås kunna pågå i högst en månad inte ska prövas på nytt inom en i lag fastställd tid. Det är enligt utredningen tillräckligt att myndigheterna löpande ska beakta att det finns grund för förvar.

Enligt utredningens förslag förvar inför avlägsnande och övriga förvar avseende asylsökande kunna pågå i högst 12–24 månader. Det föreslås att beslut om förvar på någon av dessa grunder ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes. Har förvarsbeslutet föregåtts av ett interimistiskt beslut om förvar ska tidsfristen räknas från den dag det beslutet verkställdes. Vid fastställande av tidsfristen ska tid som utlänningen tidigare har hållits i förvar inte räknas av.

Om utlänningen därefter är kvar i förvar ska en ny prövning fortlöpande ske inom två månader från det senaste beslutet om förvar.

Om ett barn har brottsutvisats eller är föremål för ett säkerhetsärende ska beslutet om förvar prövas på nytt inom en månad och därefter fortlöpande prövas inom samma tid.

Om frågan om förvar inte provas på nytt inom föreskriven tid ska beslutet upphöra att gälla. Vidare ska ett beslut om förvar omedelbart upphävas om det inte längre finns skäl för det.

Överklagande av beslut om uppsikt och förvar

Utredningen har bedömt att den nuvarande regleringen i utlänningslagen om överklagande av beslut om uppsikt och förvar är tillräcklig. Regleringen gör det möjligt att utan tidsbegränsning överklaga beslut om att ställa en utlänning under uppsikt eller ta denne i förvar, vilket då även innefattar de föreslagna nya formerna för uppsikt.

3.5.3 Övriga utredningar

Miniminivåutredningen

Miniminivåutredningen tillsattes i oktober 2023. Det övergripande uppdraget var att göra en översyn av det svenska regelverket för beviljande av asyl och förfarandet för prövning av en ansökan samt lämna förslag till författningsändringar och andra åtgärder som syftar till att så långt det är rättsligt möjligt begränsa bl.a. sökandes rättigheter genom att anpassa regelverket till miniminivån enligt EU-rätten. Som ett deluppdrag skulle utredningen även ta ställning till hur möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd ska utmönstras för vissa utlänningar. Utredningen skulle även undersöka under vilka förutsättningar permanenta uppehållstillstånd som har beviljats vissa utlänningar ska kunna ändras samt lämna förslag på åtgärder som kan vidtas för att förmå vissa utlänningar att ansöka om svenskt medborgarskap i högre utsträckning och ta ställning till hur en sådan ordning skulle kunna utformas med beaktande av grundläggande rättssäkerhetsprinciper samt överväga och föreslå nödvändiga undantag.

I november 2024 beslutades om tilläggsdirektiv som en följd av att migrations- och asylpakten antogs. Det ursprungliga uppdraget att anpassa det svenska regelverket till EU:s rättsliga miniminivå ändrades därmed. I stället för uppdraget som ingick i de ursprungliga direktiven skulle utredningen i stället utreda vissa frågor i

asylprocedurförordningen samt asyl- och migrationshanteringsförordningen som har anknytning till det ursprungliga uppdraget och där det finns ett utrymme för medlemsstaterna att välja om olika regler ska tillämpas eller inte. Det gäller frågor om rätten till rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde samt om uppenbart ogrundade ansökningar och avvisning av ansökan. I april 2025 redovisade utredningen delbetänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31).

I slutbetänkande (SOU 2025:99) redovisas förslag på åtgärder som kan vidtas för att förmå utlänningar med permanent uppehållstillstånd att ansöka om svenskt medborgarskap i högre utsträckning. Vidare redovisas utredningens överväganden i fråga om under vilka förutsättningar permanenta uppehållstillstånd som har beviljats vissa utlänningar ska kunna ändras till tidsbegränsade uppehållstillstånd och förslag på hur en sådan ordning kan utformas.

LSU-utredningen

Arbetet med denna departementspromemoria bedrivs parallellt med arbetet i utredningen om stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot eller som har koppling till kriminella nätverk. Uppdragen har samma slutdatum. Det har inte varit möjligt att förhålla sig till författningsförslag avseende lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar som inte presenterats då uppdraget om svensk rätts anpassningar till migrations- och asylpakten ska redovisas. Av den anledningen och i samråd LSU-utredningen kommer det inom ramen för denna promemoria inte att föreslås några följdändringar beträffande lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

4 Migrations- och asylpakten

En gemensam asylpolitik är en integrerad del av EU:s mål att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som söker skydd i unionen. Den gemensamma asylpolitiken bygger på en fullständig och allomfattande tillämpning av Genèvekonventionen, kompletterad enligt New York-protokollet av den 31 januari 1967. Det gemensamma europeiska asylsystemet (Ceas) bygger på gemensamma normer för asylförfaranden, erkännande och skydd på unionsnivå samt mottagningsvillkor och inrättar ett system för att avgöra vilken medlemsstat som ansvarar för prövningen av en ansökan om internationellt skydd. EU:s migrations- och asylpakt är ett omfattande regelverk antaget 2024 som syftar till att etablera ett gemensamt och harmoniserat system för asyl och migration inom EU. Regelverket bygger på fyra huvudsakliga områden: säkra yttre gränser, snabba och effektiva förfaranden, solidaritet och ansvarsfördelning mellan medlemsstater samt ett fördjupat samarbete med länder utanför EU. Pakten trädde i kraft den 11 juni 2024 och börjar tillämpas fullt ut efter en övergångsperiod på två år.¹²⁹

Säkra yttre gränser

Medlemsstaterna förväntas införa obligatoriska screeningförfaranden vid de yttre gränserna. Det innebär identifiering, hälsoundersökningar och säkerhetskontroller av personer som anländer till EU:s yttre gräns, inklusive dem som räddas till sjöss. Eurodac-registret utvidgas för att stödja biometrisk

¹²⁹ Europeiska kommissionen (2024) Pact on Migration and Asylum. Tillgänglig på: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_sv (hämtad 12 september 2025).

jämförelse och identifiering. Dessutom införs särskilda gräns- och återvändandeprocedurer för dem som inte bedöms ha skyddsbehov.

Snabba och effektiva asylprocedurer

En annan central förväntning är att asylprocesserna ska bli mer enhetliga och snabbare. Det innebär att medlemsländer ska följa gemensamma kriterier för skydd, tydligare regler för mottagandevillkor och förbättrade garantier för asylsökandes rättigheter. Pakten syftar till att undvika systemmissbruk och att harmonisera hur beslut fattas över EU för att minska variationer mellan medlemsstaterna.

Solidaritet och ansvarsfördelning

Pakten innehåller nya mekanismer för solidaritet mellan medlemsstater, både operativt och finansiellt. Länder som befinner sig under stort mottagnings- och asyltryck ska kunna erhålla stöd — antingen genom omfördelning av sökande, ekonomiska bidrag eller alternativa solidaritetsåtgärder (t.ex. operativt stöd, kapacitetssupplyggnad eller personalstöd). Reglerna för vilket medlemsland som är ansvarigt för ansökan om internationellt skydd förtydligas.

Den externa dimensionen

En förväntan är att medlemsländerna aktivt ska samarbeta med tredjeländer (länder utanför EU) för att förebygga irreguljär migration, bekämpa människosmuggling och underlätta återtagande av personer som inte får uppehållstillstånd.

Förväntningar och krav på medlemsstaterna enligt EU:s migrations- och asylpakt

EU:s medlemsländer förväntas anpassa sina nationella lagar och administrativa rutiner så att de överensstämmer med de nya reglerna i migrations- och asylpakten. Detta innebär bland annat att

screening, mottagandevillkor, asylförfaranden, återvändande och ansvarsfördelning måste följa de gemensamma EU-kraven. Vid behov ska länderna inrätta gräns- och screeningcenter och bygga upp kapacitet för snabb prövning av asylansökningar och effektivt återvändande.

Medlemsstaterna ska dessutom bidra till den nya solidaritetsmekanismen. Detta kan ske genom att ta emot asylsökande från andra medlemsländer, bistå med operativt stöd i form av personal och infrastruktur eller genom ekonomiska bidrag.

En annan förväntan är att länderna säkerställer skyddet av grundläggande rättigheter för både asylsökande och migranter. Det omfattar tillgång till rättssäker prövning, humanitära levnadsvillkor, individuell bedömning av skyddsbehov samt godtagbara mottagningsförhållanden.

Vidare ska medlemsstaterna samarbeta för att motverka människosmuggling och irreguljär migration, bland annat genom avtal och partnerskap med ursprungs- och transitländer. Återvändandeprocesserna måste bli mer effektiva, inklusive genom överenskommelser med tredjeländer om att ta emot personer som inte beviljats rätt att stanna inom EU.

Genomförande av EU:s migrations- och asylpakt

Kommissionen har tagit fram en gemensam genomförandeplan – Common Implementation Plan – som beskriver hur medlemsstaterna tillsammans med EU-myndigheter ska omsätta migrations- och asylpakten i praktiken. Planen omfattar tio centrala byggstenar som täcker hela kedjan av migrations- och asylhantering.¹³⁰

EU:s ramverk för interoperabilitet

I syfte att effektivisera informationsutbytet mellan Schengenstaterna har EU utvecklat eller håller på att utveckla ett antal gemensamma informationssystem på områdena gränskontroll,

¹³⁰ Europeiska kommissionen (2024). Implementing the Pact on Migration and Asylum. Tillgänglig på: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum/implementing-pact-migration-and-asylum_en (hämtad 12 september 2025).

migrationshantering och brottsbekämpning. Några av dessa system används av Schengenländerna sedan länge, vissa är under vidareutveckling medan andra är nya och under uppbyggnad. Systemens huvudsakliga användningsområden varierar men gemensamt är att de har till syfte att stärka medlemsstaternas gränskontroll, brottsbekämpning och immigrationskontroll.¹³¹ Med anledning av detta antog Europaparlamentet och rådet den 20 maj 2019 interoperabilitetsförordningarna, vilka inrättar en ram för kommunikation mellan informationssystemen bestående av följande komponenter:

- en europeisk sökportal (ESP),
- en gemensam databas för identitetsuppgifter (CIR),
- en gemensam biometrisk matchningstjänst (sBMS),
- en detektor för multipla identiteter (MID), och
- en central databas för rapporter och statistik (CRRS).

Ramen för interoperabilitet fungerar förenklat så att CIR lagrar identitetsuppgifter, inbegripet biometriska uppgifter, från följande underliggande system:

- Eurodac,
- Etias,
- VIS,
- In -och utresesystemet, och
- Ecris-TCN.

ESP fungerar som en enda kontaktpunkt och möjliggör samtidiga sökningar i de underliggande systemen och i SIS. sBMS kommer samtidigt möjliggöra effektivare sökningar och jämförelser av fingeravtryck och ansiktsbilder och MID kommer att verifiera om de uppgifter som söks finns i flera av de underliggande systemen.

¹³¹ Ds 2022:21 s. 42.

5 Asylprocedurförordningen

5.1 Inledning

I maj 2024 antogs asylprocedurförordningen (se bilaga 3). Asylprocedurförordningens övergripande mål är att effektivisera, förenkla och harmonisera medlemsstaternas asyلفörfaranden genom att inrätta ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen. I dag skiljer sig asyلفörfarandena betydligt mellan olika medlemsstater. Genom att ersätta det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet med asylprocedurförordningen kommer i stället ett gemensamt förfarande för att bevilja och återkalla internationellt skydd bli tillämpligt i alla medlemsstater. Ett gemensamt förfarande som säkerställer att ansökningar om internationellt skydd behandlas lika oavsett i vilken medlemsstat en ansökan lämnas in, och att sökanden erbjuds tydlighet och rättssäkerhet. Denna harmonisering av och konvergens mellan de nationella asyلفörfarandena hindrar inte medlemsstaterna från att införa eller behålla mer gynnsamma bestämmelser när detta föreskrivs i asylprocedurförordningen.

Asylprocedurförordningen ska tillämpas i sin helhet från och med 12 juni 2026. Samma dag upphör det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet att gälla. Ansökningar om internationellt skydd som lämnats in före den 12 juni 2026 ska fortsatt omfattas av det omarbetade asylprocedurdirektivet. Detsamma gäller förfarandet för prövningen av ett återkallande av internationellt skydd, om det förfarandet inleddes före den 12 juni 2026.

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

5.2 Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet

Europeiska unionens råd antog den 1 december 2005 det första asylprocedurdirektivet. Syftet med direktivet var att fastställa miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus.

Den 26 juni 2013 antogs det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet. Till skillnad från det första asylprocedurdirektivet, vars utgångspunkt var att det var tillämpligt endast på ansökningar om skydd som flykting enligt Genèvekonventionen, är det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet tillämpligt på ansökningar om skydd som *flykting* och som *subsidiärt skyddsbehövande*, som går under den gemensamma benämningen ansökningar av *internationellt skydd*.

Syftet med det omarbetade asylprocedurdirektivet är att fastställa gemensamma förfaranden för beviljande och återkallande av internationellt skydd. Omarbetningen har även syftat till att beslut om internationellt skydd ska fattas snabbare, vara rättvisare och hålla högre kvalitet.

En genomgående ändring i det omarbetade asylprocedurdirektivet med anledning av det vidgade tillämpningsområdet är att begrepp som t.ex. *asylsökande*, *asylansökan* och *återkallande av flyktingstatus* har ersatts med *sökande*, *ansökan om internationellt skydd* och *återkallande av internationellt skydd*.

Av intresse är också det EU-rättsliga begreppet *eligible for subsidiary protection*. I den svenska översättningen av det första asylprocedurdirektivet översattes begreppet till *alternativt skyddsbehövande*, vilket också kom att bli det svenska begrepp som användes vid genomförandet av direktivet i svensk rätt. I den svenska översättningen av det omarbetade asylprocedurdirektivet översattes begreppet emellertid till *subsidiärt skyddsbehövande*. Det EU-rättsliga begreppet *eligible for subsidiary protection* har alltså inte ändrats mellan det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet, utan det är endast den svenska översättningen av begreppet som ändrats. Detta föranledde dock inga ändringar i svensk rätt, utan det är fortsatt begreppet *alternativt skyddsbehövande* som används i svensk rätt.

Såväl det första som det omarbetade asylprocedurdirektivet har medfört ändringar i svensk rätt i samband med genomförandet av direktiven. Ändringar har framför allt gjorts i utlänningslagen (2005:716), förkortad UtL, och utlänningsförordningen (2006:97), förkortad UtF.

5.3 Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningen

Asylprocedurförordningen ska från och med 12 juni 2026 tillämpas direkt och i sin helhet av medlemsstaterna. Samma dag upphör det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet att gälla, som i allt väsentligt införlivats i svensk rätt. Den nuvarande svenska regleringen av asylförfarandet bygger i stora delar på genomförandet av såväl det första som det andra asylprocedurdirektivet. Genom att asylförfarandet framöver i stället kommer att regleras direkt av asylprocedurförordningen behöver svensk rätt anpassas till detta.

I följande avsnitt redovisas överväganden och förslag till sådan anpassning av svensk rätt. Redovisningen tar endast sikte på de frågor där asylprocedurförordningens bestämmelser kräver författningsåtgärder, eller i de fall sakfrågor eller åtgärder är av särskild betydelse utifrån uppdraget att möjliggöra en effektiv och rättssäker tillämpning av förordningen samtidigt som ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk säkerställs i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten.

Överväganden och förslag i fråga om artikel 23 i asylprocedurförordningen om särskilda garantier för ensamkommande barn behandlas i avsnitt 15.3. Överväganden och förslag i fråga om artikel 78 om upphävande av det omarbetade asylprocedurdirektivet och om artikel 79 om ikraftträdande och tillämplighet av asylprocedurförordningen behandlas i avsnitt 17.1.

I sammanhanget ska även noteras att artiklarna 15–17, 19, 38.1 och 39.4 faller utanför det nu aktuella uppdraget. Artiklarna har i stället behandlats av Miniminivåutredningen i delbetänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31), vilket nu bereds inom Regeringskansliet.

5.3.1 Systematiken i asylförfarandet

Bedömning: För att systematiken i det svenska asylförfarandet fullt ut ska följa systematiken i EU:s asylförfarande föreslås att prövningsramen i ett ärende om internationellt skydd ska begränsas till frågan om *internationellt skydd*, dvs. om sökande kan beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Inom ramen för ett ärende om internationellt skydd blir frågan om uppehållstillstånd inte föremål för prövning, utan utgör i stället en rättighet som följer av att internationellt skydd beviljas.

Även terminologin i den svenska utlänningsrätten ska överensstämma med terminologin i asylprocedurförordningen för att systematiken fullt ut ska överensstämma med förordningen.

De författningsändringar som krävs med anledning av detta kommer att redovisas löpande i promemorian.

Skälen för bedömningen

När svensk rätt nu ska anpassas till ett asylförfarande som styrs direkt av asylprocedurförordningen bör inledningsvis systematiken i asylförfarandet ses över.

Inom EU-rätten är prövningsramen i asylförfarandet begränsad till sakfrågan om *internationellt skydd*, dvs. skyddsstatus i form av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Upphållstillståndet är en rättighet som tillkommer den som beviljats internationellt skydd så länge personen innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande (se artikel 24 i skyddsgrundsförordningen). Asylförfarandet enligt EU-rätten är alltså begränsad till frågan om personen har rätt till internationellt skydd i form av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Ett beviljande av internationellt skydd innebär i sin tur ett erkännande av själva skyddsbehovet. Det är dessutom avsett att vara en rättslig status som ska vara harmoniserad inom EU. Systematiken i asylförfarandet där sakfrågan är begränsad till internationellt skydd har genom åren varit densamma inom EU-rätten.

Till skillnad från EU-rätten är den huvudsakliga sakfrågan i det svenska asylförfarandet i stället *uppehållstillstånd*. I de fall en person ansöker om internationellt skydd i Sverige anses personen ha ansökt om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. Om en utlänning ansöker om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl prövas också frågan om statusförklaring (4 kap. 3 och 3 a § UtlL). En utlänning som redan har ett uppehållstillstånd på annan grund kan emellertid ansöka om statusförklaring separat (4 kap. 3 c § UtlL).

Att den huvudsakliga sakfrågan i det svenska asylförfarandet är uppehållstillstånd innebär att prövningsramen är bredare än vad asylprocedurförordningen kräver, eftersom alla grunder för uppehållstillstånd prövas i en och samma process. Internationellt skydd utgör en sådan grund för rätt till uppehållstillstånd. Andra grunder för uppehållstillstånd är t.ex. arbete, studier, anknytning och synnerligen ömmande omständigheter.

Vid genomförandet av de första skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiven uttalade regeringen följande i frågan om systematiken i asylförfarandet.

I utlänningslagen är det centrala begreppet uppehållstillstånd. En utlänning som är i behov av skydd beviljas enligt utlänningslagen uppehållstillstånd utan att det först separat tagits ställning till om han eller hon är flykting eller skyddsbehövande i övrigt. Av beslutet om uppehållstillstånd framgår på vilken grund uppehållstillståndet beviljats, t.ex. på grund av att utlänningen är flykting, men någon särskild status beviljas inte utlänningen. Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som ska uppnås men överläter åt staterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 249 i EG-fördraget). Det innebär att staterna inte är bundna av sådant som ett direktivs terminologi och systematik, om det avsedda resultatet kan uppnås med en annan terminologi och systematik. De svenska bestämmelserna om vem som har rätt till skydd och vilka rättigheter han eller hon har rätt till motsvarar i allt väsentligt direktivets bestämmelser. Som framgår har dock direktivet en annan struktur med statusen som grund för erhållandet av uppehållstillstånd och andra rättigheter. För att inte den svenska regleringens struktur i allt för hög grad ska skilja sig från direktivets med de problem som det kan innebära – tveksamheter kring direktivets genomförande och rättsförluster för enskilda som beviljas uppehållstillstånd som skyddsbehövande i Sverige – bör utlänningslagen anpassas till direktivets statusreglering. Det ligger nära till hands att välja en ordning där de rättigheter som tillerkänns utlänningen kopplas till statusen på samma sätt som i direktivet. Utredningen har dock inte närmare berört frågan om införandet av en sådan ordning. Remissinstanserna har inte

heller uttalat sig om direktivets statusordning. Att övergå till en ordning där rättigheter kopplas till statusen kan inte komma ifråga utan att frågan först analyseras mer ingående. Det är inte möjligt inom ramen för detta lagstiftningsarbete. Utlänningslagen bör därför anpassas till direktivets statusreglering genom att begreppet status – som utredningen föreslagit – införs i lagen och genom att förutsättningarna för att bevilja status för flyktingar och andra skyddsbehövande korresponderar med förutsättningarna för att bevilja dessa utlänningar uppehållstillstånd. Prövningen av såväl status som uppehållstillstånd bör ske i ett sammanhang.¹³²

I svensk rätt handläggs alla ansökningar om uppehållstillstånd på samma sätt oberoende av om de skäl som åberopas är hänförliga till flyktingskap eller något annat skyddsbehov. Asyl definieras i 1 kap. 3 § utlänningslagen (2005:716, UtlL) som ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han eller hon är flykting. I 1 kap. 12 § UtlL anges att en ansökan om uppehållstillstånd som grundar sig på sådana omständigheter som anges i 4 kap. 2 § UtlL (skyddsbehövande i övrigt) ska handläggas som en ansökan om asyl. [...] Den svenska ordningen med en enhetlig process där samtliga åberopade grunder för uppehållstillstånd prövas i ett förfarande bör behållas. Alla ansökningar om skydd bör därför handläggas som asylansökningar. Detta bör enligt regeringens mening åstadkommas genom att definitionen av asyl ändras till att omfatta även uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han eller hon är alternativt skyddsbehövande och att 1 kap. 12 § UtlL ändras på så sätt att en ansökan om uppehållstillstånd där grunder för att vara övrig skyddsbehövande åberopas ska handläggas som en ansökan om asyl. Detta innebär att asylprocedurdirektivets bestämmelser kommer att tillämpas på alla ansökningar om uppehållstillstånd som grundar sig på omständigheter som är relaterade till ett behov av skydd oavsett vilken grund som åberopas.¹³³

Vid genomförandet av de första skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiven anförde regeringen vidare att det måste vara möjligt att beviljas internationellt skydd (flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande) i efterhand för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd av andra skäl. Med anledning av det infördes bestämmelsen i nuvarande 4 kap. 3 c § UtlL som anger att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd i Sverige får ansöka om statusförklaring.¹³⁴ Frågan om internationellt skydd kan därmed

¹³² Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 96 ff.

¹³³ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 170 f.

¹³⁴ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 109 f.

prövas även i de fall en person redan är beviljad uppehållstillstånd på någon annan grund.

Den nuvarande systematiken i det svenska asylförfarandet följer alltså inte den EU-rättsliga systematiken. Asylprocedurförordningens direkta effekt innebär en väsentlig skillnad mot nu gällande asylprocedurdirektiv som medger ett större utrymme för hur regelverket införs. Asylprocedurförordningen hindrar förvisso inte att Sverige fortsatt har en prövningsram som utgörs av frågan om både statusförklaring och uppehållstillstånd, som då alltså inkluderar såväl frågan om internationellt skydd som andra grunder för uppehållstillstånd. Bedömningen är dock att den svenska systematiken med en bredare prövningsram där även frågan om uppehållstillstånd på andra grunder prövas inom en och samma process svårigen kan upprätthållas när asylförfarandet i framtiden kommer att regleras direkt av asylprocedurförordningen.

Asylprocedur- och skyddsgrundsförordningarnas direkta effekt medför att den EU-rättsliga systematiken i asylförfarandet kommer få direkt verkan i Sverige. Detta innebär bl.a. att en ansökan om internationellt skydd inte längre ska betraktas som en ansökan om uppehållstillstånd och att frågan om rätt till uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov aldrig kommer att prövas särskilt, eftersom det är en rättighet som följer av att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande beviljas (se avsnitt 6.3.7). Prövningen av en ansökan om internationellt skydd kommer dessutom att handläggas enligt särskilda förfaranderegler enligt asylprocedurförordningen medan ansökan om uppehållstillstånd på andra grunder – exempelvis arbete, studier, anknytning och synnerligen ömmande omständigheter – fortsatt kommer att handläggas enligt nationella regler. Att hantera olika sakfrågor inom ramen för ett och samma förfarande – trots att de saknar direkt samband och omfattas av skilda regelverk – riskerar att leda till en onödigt komplicerad handläggning. Denna komplexitet riskerar att skapa ineffektiva rättsprocesser och medföra onödiga kostnader.

En annan betydelsefull aspekt i sammanhanget är tidsfaktorn. Om prövningsramen begränsas till att enbart omfatta frågan om *internationellt skydd* kan handläggningstiden förväntas bli avsevärt kortare. Detta kommer i sin tur underlätta möjligheten att uppfylla de snäva tidsramar som föreskrivs i asylprocedurförordningen. När prövningsramen i stället även omfattar frågan om rätt till

uppehållstillstånd, och samtliga återopade grunder för uppehållstillstånd måste prövas i ett och samma förfarande, finns en betydande risk för att de föreskrivna tidsramarna inte kan efterlevas.

Mot denna bakgrund är bedömningen att det är angeläget att prövningsramen i det svenska asylförfarandet begränsas till frågan om internationellt skydd, dvs. om sökande ska beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Inom ramen för ett ärende om internationellt skydd kommer frågan om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov inte att prövas, utan utgör i stället en rättighet som följer av att internationellt skydd beviljas. Detta hindrar dock inte att frågor som har nära samband med varandra handläggs tillsammans om det är lämpligt. Så kan t.ex. vara fallet om en familjemedlem ansöker om både internationellt skydd och uppehållstillstånd med stöd av artikel 23 i skyddsgrunds-förordningen om familjesammanhållning (se avsnitt 6.3.6). De författningsåtgärder som krävs med anledning av detta kommer att redovisas löpande i promemorian.

5.3.2 Definitioner

Förslag: Begreppen *asyl*, *asylansökan*, *asylsökande* och alternativt *skyddsbehövande* ska utmönstras ur svensk rätt och i förekommande fall ersättas med motsvarande EU-rättsliga begrepp. Detta innebär att bestämmelsen i 1 kap. 3 § utlänningslagen som definierar begreppet *asyl* ska upphävas samt att begreppen *asylansökan* och *alternativt skyddsbehövande* ska ersättas med de EU-rättsliga begreppen *ansökan om internationellt skydd* respektive *subsidiärt skyddsbehövande*.

Även bestämmelserna i 1 kap. 6 a § samt 4 kap. 1 och 2 §§ utlänningslagen som definierar begreppen *säkert ursprungsland* samt *flykting* och *alternativt skyddsbehövande* ska upphävas eftersom dessa begrepp definieras i asylprocedurförordningen.

Utlänningslagen ska kompletteras med en bestämmelse om att det med begreppen *internationellt skydd*, *ansökan om internationellt skydd*, *flyktingstatus* och *status som subsidiärt skyddsbehövande* samt *säkert tredjeland* och *säkert ursprungsland* i utlänningslagen avses samma sak som i skyddsgrunds- respektive asylprocedurförordningen.

Bestämmelsen i 1 kap. 5 § utlänningslagen om begreppet *inresa* ska kompletteras med en upplysning om att det i artikel 54 asylprocedurförordningen – i fråga om en person som söker internationellt skydd och som omfattas av ett gränsförfarande – finns bestämmelser om att kravet på vistelse i landet inte betraktas som tillstånd att resa in och vistas i landet, samt att resor i landet inte heller utgör inresa i landet.

Asylprocedurförordningen

Artikel 3 i asylprocedurförordningen innehåller definitioner av olika uttryck och begrepp som används i förordningen, bl.a. flykting och flyktingstatus, subsidiärt skyddsbehövande och status som subsidiärt skyddsbehövande, internationellt skydd, ansökan om internationellt skydd, beslutande myndighet, återkallande av internationellt skydd samt efterföljande ansökan.

Skälen för förslaget

Definitioner och begrepp som ska upphävas och utmönstras ur svensk rätt

Begreppen *asyl*, *asylansökan* och *asylsökande* används i det svenska asylförfarandet och finns på flera ställen i svensk rätt, inte minst i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Med begreppet *asyl* avses enligt 1 kap. 3 § UtlL ett uppehållstillstånd som beviljas en utlänningsperson därför att han eller hon är flykting eller alternativt skyddsbehövande. Med begreppet *asylansökan* avses i svensk rätt i regel en ansökan om uppehållstillstånd med åberopande av skyddsskäl. Även begreppet *asylsökande* finns på flera ställen i svenskt rätt. I 1 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., förkortad LMA, definieras begreppet *asylsökande* som någon som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § UtlL. Begreppet asylsökande i LMA är alltså kopplat till begreppet asyl i utlänningslagen.

I utlänningslagen finns även andra begrepp som definieras i asylprocedurförordningen och som kommer ha direkt tillämplighet

när förordningen börjar tillämpas. Detta gäller begreppen *säkert ursprungsland*, *flykting* och *alternativt skyddsbehövande* som finns i 1 kap. 6 a § samt 4 kap. 1 och 2 §§ UtlL.

Som redogörs för i avsnitt 5.2 skedde en förändring av terminologin i EU:s asylregelverk i samband med det omarbetade asylprocedurdirektivet då begreppen *asylsökande* och *asylansökan* utmönstrades och ersattes med begreppen *sökande* och *ansökan om internationellt skydd*. Motsvarande förändring gjordes inte i svensk rätt. Begreppet *asylansökan* ansågs dock motsvara begreppet *ansökan om internationellt skydd* i asylprocedur- och skyddsgrundsdirektiven.¹³⁵ Såsom begreppet *asylansökan* används i svensk lagstiftning motsvarar det dock inte det EU-rättsliga begreppet *ansökan om internationellt skydd*. Som nämnts ovan avser det svenska begreppet i regel en ansökan om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov medan det EU-rättsliga avser ansökan om internationellt skydd (flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande). I avsnitt 5.3.1 redogörs närmare för vad denna skillnad innebär för prövningsramen i ett förfarande om internationellt skydd. En sådan anpassning är att utmönstra begreppen *asyl*, *asylansökan*, *asylsökande* och *alternativt skyddsbehövande* ur svensk rätt och i förekommande fall ersätta dessa med motsvarande EU-rättsliga begrepp.

Ovanstående innebär bl.a. att bestämmelsen i 1 kap. 3 § UtlL som definierar begreppet *asyl* ska upphävas samt att begreppen *asylansökan* och *alternativt skyddsbehövande* ersätts med de EU-rättsliga begreppen *ansökan om internationellt skydd* respektive *subsidiärt skyddsbehövande*. Andra definitioner i utlänningslagen som ska upphävas är som ovan nämnts begreppen *säkert ursprungsland*, *flykting* och *alternativt skyddsbehövande* som finns i 1 kap. 6 a § samt 4 kap. 1 och 2 §§ UtlL.

Utlänningslagen kommer således i fortsättningen att innehålla begrepp som definieras i asylprocedur- och skyddsgrundsförordningarna (se även avsnitt 6.3.1). Utlänningslagen ska därför kompletteras med en bestämmelse om att det med *internationellt skydd*, *ansökan om internationellt skydd*, *flyktingstatus* och *status som subsidiärt skyddsbehövande* samt *säkert tredjeland* och *säkert ursprungsland* i utlänningslagen avses samma sak som i de nämnda förordningarna.

¹³⁵ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 31.

Begreppet inresa ska förtydligas

Med begreppet *inresa* avses enligt 1 kap. 5 § första stycket UtlL att en utlänning passerar in över gränsen för svenskt territorium. Regeringen får enligt bestämmelsens andra stycke meddela föreskrifter om undantag från vad som anges i första stycket. Sådana undantag finns i 8 kap. 3 § UtlF och avser utlänningar som kommer till eller reser från Sverige som besättningsman eller passagerare på ett fartyg eller ett luftfartyg direkt från en ort utanför Schengenstaterna.

Personer som ansöker om internationellt skydd och som är föremål för ett gränsförfarande får enligt artikel 43.2 i asylprocedurförordningen inte tillåtas resa in på medlemsstaternas territorium. I artikel 54.4 anges vidare att kravet på vistelse på en viss ort i landet – inom ramen för ett gränsförfarande – inte betraktas som ett tillstånd att resa in och vistas i landet. Av artikel 54.5 framgår också att i de fall en sökande inom ramen för ett gränsförfarande reser i landet utgör detta i sig inte en inresa i landet.

För att möjliggöra gränsförfaranden anses sökanden alltså rättsligt vara utanför landets territorium trots att sökanden faktiskt befinner sig på en medlemsstats territorium, s.k. juridisk fiktion av icke-inrest (legal fiction of non-entry). Definitionen av begreppet *inresa* i 1 kap. 5 § UtlL behöver därför förtydligas genom en hänvisning till artikel 54 i asylprocedurförordningen (se även avsnitt 7.7 om ytterligare anpassning av inresebegreppet i utlänningslagen med anledning av screeningförordningen).

5.3.3 Beslutande myndighet och andra behöriga myndigheter

Förslag: Migrationsverket ska utses till att vara den beslutande myndighet som ska utföra de uppgifter den tilldelas enligt asylprocedur- och skyddsgrundsförordningen. Förslaget kräver ändringar i utlänningslagen.

Migrationsverket, Polismyndigheten och Kriminalvården ska anförtros uppgiften att ta emot ansökningar som görs om internationellt skydd (viljeyttringar) och informera sökanden om var och hur en ansökan kan lämnas in. Migrationsverket ska vara den behöriga myndigheten att registrera ansökningar som görs om internationellt skydd. Den handling som formaliserar

ansökan om internationellt skydd ska lämnas in till Migrationsverket. De nu föreslagna ändringarna ska införas på förordningsnivå.

Bedömning: Den särskilda ordningen för utlänningar som utvisats på grund av brott ska behållas.

Asylprocedurförordningen

Tillgången till asylförfarandet

Enligt asylprocedurförordningen bör tillgången till det gemensamma asylförfarandet bygga på ett tillvägagångssätt i tre steg, som består i att göra, registrera och lämna in en ansökan.

Det första steget som utlöser tillämpningen av förordningen är att *göra en ansökan*, en så kallad viljeyttring (artikel 26). En tredjelandsmedborgare eller statslös person anses ha gjort en ansökan när han eller hon uttrycker sin önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat, s.k. viljeyttring om internationellt skydd. Enligt förordningen bör det vara möjligt att uttrycka önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat utan att använda en specifik formulering, och den enskilda sökanden behöver inte nödvändigtvis använda särskilda ord som internationellt skydd, asyl eller subsidiärt skydd. Det avgörande bör i stället vara att personen uttrycker en rädsla för förföljelse eller allvarlig skada vid återkomst till sitt ursprungsland eller, i fråga om en statslös person, det land där han eller hon tidigare hade sin stadigvarande bosättning (skäl 27). Behöriga myndigheter ska så snart som möjligt, senast när ansökan om internationellt skydd registreras, informera sökanden om hans eller hennes rättigheter och skyldigheter, samt konsekvenserna för sökanden om skyldigheterna inte uppfylls (artikel 8.2).

Steg två är *registrering av ansökan* (av viljeyttringen). När en ansökan om internationellt skydd görs ska den registreras utan dröjsmål och i alla händelser senast fem dagar efter det att ansökan gjorts (artikel 27.1). Om ansökan tas emot av en myndighet som inte är ansvarig för att registrera ansökningar, ska den myndigheten utan dröjsmål och senast inom tre arbetsdagar från det att ansökan

gjordes underrätta den myndighet som är ansvarig för att registrera ansökningar (artikel 27.3).

Steg tre är *inlämnandet av ansökan*. Det är den handling som formaliserar ansökan om internationellt skydd. Tidsfristen för att lämna in den formella ansökan om internationellt skydd börjar löpa vid den tidpunkt då ansökan (viljeyttringen) registreras (artikel 28.1), eller efter en överföring i enlighet med artikel 46 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, från det att sökanden identifierar sig för de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten (artikel 28.2). Tidsfristen för det administrativa förfarandet börjar löpa vid den tidpunkt då en ansökan lämnas in (artikel 35).

Beslutande och andra behöriga myndigheter

Enligt asylprocedurförordningen ska varje medlemsstat i enlighet med nationell rätt utse en beslutande myndighet som ska utföra de uppgifter som den tilldelas enligt asylprocedurförordningen samt skyddsgrundsförordningen. Detta gäller särskilt att ta emot och pröva ansökningar om internationellt skydd, fatta beslut om internationellt skydd samt fatta beslut om återkallande av internationellt skydd (artikel 4.1).

Vidare ska medlemsstaterna anförtro andra relevanta myndigheter uppgiften att ta emot ansökningar om internationellt skydd samt upplysa sökandena om var och hur en ansökan om internationellt skydd kan lämnas in. Dessa andra nationella myndigheter ska åtminstone inbegripa polisen, invandringsmyndigheterna, gränsbevakningen och de myndigheter som ansvarar för förvarsanläggningar eller mottagningsanläggningar (artikel 4.2).

Varje medlemsstat ska också utse en behörig myndighet för registrering av ansökningar om internationellt skydd. Medlemsstaterna får anförtro den beslutande myndigheten eller andra relevanta myndigheter uppgiften att registrera ansökningar om internationellt skydd (artikel 4.3).

Om en ansökan tas emot av en myndighet som inte har befogenhet att registrera den, ska den myndigheten utan dröjsmål

informera den myndighet som ansvarar för registreringen av ansökningar (artikel 4.4).

Varje medlemsstat ska senast den 12 juni 2026 underrätta kommissionen om de myndigheter som den har utsett att utföra de uppgifter som avses i artikel 4.2 och 4.3 och specificera vilka uppgifter som de har tilldelats. Kommissionen ska omedelbart underrättas om alla förändringar av fastställandet av dessa myndigheter (artikel 4.5).

Medlemsstaterna får föreskriva att en annan myndighet än den beslutande myndigheten ska vara ansvarig för förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat i enlighet med asyl- och migrationsförordningen (artikel 4.6).

Gällande rätt

Beslutande myndighet

Enligt nuvarande ordning beslutar Migrationsverket i frågor om statusförklaring, återkallelse av statusförklaring och resedokument (4 kap. 6 § första stycket UtlL). Migrationsverket får dock inte bevilja statusförklaring för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott. Om en sådan utlänning ansöker om statusförklaring och Migrationsverket finner att han eller hon bör beviljas statusförklaring, ska verket inte besluta i ärendet utan med eget yttrande lämna över detta till den migrationsdomstol till vilken verkets beslut om statusförklaring hade kunnat överklagas (4 kap. 6 § andra stycket UtlL).

Enligt 5 kap. 20 § första stycket UtlL meddelar även Migrationsverket beslut om uppehållstillstånd (utom i vissa undantagssituationer som inte är relevant i det här sammanhanget).

Migrationsverket beslutar även om återkallelse av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt 4 kap. 5 b och 5 c §§ UtlL samt återkallelse av uppehållstillstånd enligt 7 kap. 8 § UtlL.

Inlämnande av ansökan

Enligt nuvarande ordning ska en ansökan om uppehållstillstånd av en utlänning som vistas i Sverige ges in till Migrationsverket. En ansökan om uppehållstillstånd av en utlänning som inte befinner sig i Sverige ges in till och utreds av en svensk beskickning eller ett svenskt konsulat i hemlandet eller i det land där utlänningen annars är stadigvarande bosatt. Detta regleras i 4 kap. 20 § UtlF.

Inom ramen för de EU-rättsliga asylprocedurbestämmelserna innebär den svenska ordningen att ansökningar om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl ges in till Migrationsverket, eftersom sådana ansökningar endast kan göras av tredjelandsmedborgare och statslösa som befinner sig utanför sitt hemland eller i det land där utlänningen annars är stadigvarande bosatt (jfr definitionerna av *flykting* och *ansökan om internationellt skydd* i artikel 2 i det omarbetade asylprocedurdirektivet respektive artikel 3 i asylprocedurförordningen).

Registrering av ansökan

En skriftlig ansökan om uppehållstillstånd som har lämnats in till Migrationsverket registreras enligt de generella bestämmelserna om registrering av allmänna handlingar i 5 kap. UtlF.

I det omarbetade asylprocedurdirektivet finns inget krav på att medlemsstaterna ska utse en myndighet för registrering av ansökningar om internationellt skydd. Det finns dock krav på att ansökningar ska registreras. I samband med genomförande av direktivet uttalade regeringen följande avseende kravet på registrering av en ansökan.

En skriftlig asylansökan som getts in till Migrationsverket är en allmän handling (jfr 2 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen¹³⁶, förkortad TF) på vilken bestämmelserna om allmänna handlingar är tillämpliga. Bestämmelser om registrering av allmänna handlingar finns i 5 kap. OSL. Av 5 kap. 1 § första stycket OSL framgår att en allmän handling som huvudregel ska registreras så snart den kommit in till eller upprättats hos en myndighet. De undantag som föreskrivs torde normalt inte vara relevanta för en asylansökan. Justitieombudsmannen har uttalat att handlingar som omfattas av registreringsskyldighet ska registreras så snart det är praktiskt möjligt, normalt samma dag som –

¹³⁶ Numera 2 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen.

eller senast dagen efter – handlingen kom in eller upprättades (JO 2002/03 s. 491). Det finns alltså redan i dag krav på att allmänna handlingar, som asylansökningar, ska registreras omgående. En handling ska alltid registreras som inkommen den dag handlingen kom in till myndigheten. Detta gäller även om själva registreringsåtgärden inte sker samma dag som handlingen faktiskt kom in. (...) I praktiken finns ett nära samarbete mellan Migrationsverket och andra myndigheter. Den person som säger att han eller hon söker asyl försätts normalt i omedelbar kontakt med Migrationsverket, som sedan tar emot och registrerar asylansökan enligt vad som redovisats ovan. Bestämmelserna om registrering av allmänna handlingar och myndigheters serviceskyldighet är grundläggande regler som gäller inom hela den offentliga förvaltningen. Det förekommer även i andra situationer att enskilda vänder sig till fel myndighet och då blir hänvisade rätt. Regeringen anser att den reglering som finns innebär att en asylansökan kommer att registreras inom den tid som direktivet föreskriver. Det är inte lämpligt att införa särskilda regler om diarieföring för just asylansökningar. Att, i likhet med vad Svenska Röda Korset föreslår, införa en tidsfrist inom vilken andra myndigheter ska hänvisa en asylsökande person till Migrationsverket, bör inte heller genomföras. Det är inte heller nödvändigt att, såsom Svenska Röda Korset och UNHCR föreslår, ange tidsfristen för registrering av ansökan i lag. Migrationsverket anser att det bör finnas en tydligare reglering kring en asylansökans inledande och menar att det omarbetade asylprocedurdirektivet ger rättigheter på ett tidigare stadium än svensk rätt, bl.a. när det gäller rätten att stanna kvar i landet under prövning av ansökan. Regeringen konstaterar att utgångspunkten enligt gällande ordning är att sökanden i samband med att ansökan görs ska komma i åtnjutande av de rättigheter som han eller hon är berättigad till enligt direktivet eftersom ansökan om asyl och registrering av ansökan normalt sett utgör ett sammanhållet moment hos Migrationsverket. Det kan också konstateras att det av skälen i direktivet framgår att syftet med registreringen är att personer som ansöker om internationellt skydd ska komma i åtnjutande av sina rättigheter och uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet. Regeringen anser att detta syfte är tillgodosett genom gällande svensk rätt. Några författningsändringar är därför inte nödvändiga. Lunds universitet framför att Migrationsverkets handbok för migrationsärenden inte kan läggas till grund för bedömningen att det råder normharmoni mellan det omarbetade asylprocedurdirektivet och svensk rätt. Regeringen konstaterar att ett EU-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som ska uppnås. Det är dock upp till staterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 288 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, förkortat EUF-fördraget). Genomförandet av ett direktiv behöver således inte alltid resultera i författningsändringar.¹³⁷

¹³⁷ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 33 f.

Skälen för förslaget

Migrationsverket ska utses till beslutande myndighet

Migrationsverket ska även fortsättningsvis utses till att vara den beslutande myndigheten i enlighet med artikel 4.1 i asylprocedurförordningen. Migrationsverket ska som beslutande myndighet utföra de uppgifter som den tilldelas enligt asylprocedur- och skyddsgrundsförordningen. Detta gäller särskilt att ta emot och pröva ansökningar om internationellt skydd, fatta beslut om internationellt skydd samt fatta beslut om återkallelse i sådana frågor. En bestämmelse om att Migrationsverket beslutar i frågor som tillkommer den beslutande myndigheten enligt asylprocedur- och skyddsgrundsförordningen ska därför införas i utlänningslagen.

Andra myndigheter ska anförtros att emot ansökningar som görs om internationellt skydd (viljeyttringar)

En nyhet i asylprocedurförordningen i förhållande till det omarbetade asylprocedurdirektivet är att förordningen föreskriver att varje medlemsstat *ska* anförtro andra relevanta myndigheter uppgiften att ta emot ansökningar som görs om internationellt skydd samt upplysa sökandena om var och hur en ansökan om internationellt skydd kan lämnas in (artikel 4.2). Dessa andra nationella myndigheter ska enligt förordningen åtminstone inbegripa polisen, invandringsmyndigheterna, gränsbevakningen och de myndigheter som ansvarar för förvarsanläggningar eller mottagningsanläggningar. Om en ansökan tas emot av en myndighet som inte har befogenhet att registrera den, ska den myndigheten utan dröjsmål informera den myndighet som ansvarar för registreringen av ansökningar (artikel 4.4). Även de myndigheter som ansvarar för mottagningsanläggningarna i enlighet med det omarbetade mottagningsdirektivet ska när så är relevant informeras om att en ansökan har gjorts (artikel 26.2).

Att ta emot en ansökan som görs om internationellt skydd avser i detta sammanhang att ta emot en *viljeyttring* om att få internationellt skydd, dvs. inte den skriftliga handling som formaliserar en ansökan. Förordningen kräver alltså att en viljeyttring om internationellt skydd ska kunna tas emot av flera

myndigheter, inte bara den beslutande myndigheten. Förordningen uppställer vidare krav på att dessa myndigheter åtminstone ska vara, bl.a. polisen och gränsbevakningen.

I samband med genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet – där det finns en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att andra myndigheter, som kunde förväntas ta emot ansökningar som görs om internationellt skydd, upplyser sökande om var och hur ansökningar om internationellt skydd kan lämnas in – uttalade regeringen följande.

När det gäller ansökningar om asyl som görs hos andra myndigheter än Migrationsverket kan följande konstateras. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har en skyldighet enligt 7 kap. 2 § UtlF att omedelbart underrätta Migrationsverket om det uppkommit en fråga om avvisning eller utvisning som ska prövas av verket, vilket normalt är fallet då en utlänning ansöker om asyl. Därutöver gäller att svenska myndigheter har en allmän serviceskyldighet som följer framförallt av 4 § FL. Bestämmelsen innebär att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet bör myndigheten hjälpa honom eller henne till rätta. Även personer som inte har ställning som part ska få denna service. Myndigheter som typiskt sett kan komma i kontakt med personer som vill söka asyl är Polismyndigheten (särskilt gränspolisen), Tullverket och Kustbevakningen och det ligger inom deras serviceskyldighet att hänvisa personen i fråga till Migrationsverket. I praktiken finns ett nära samarbete mellan Migrationsverket och andra myndigheter. Den person som säger att han eller hon söker asyl försätts normalt i omedelbar kontakt med Migrationsverket, som sedan tar emot och registrerar asylansökan enligt vad som redovisats ovan. Bestämmelserna om registrering av allmänna handlingar och myndigheters serviceskyldighet är grundläggande regler som gäller inom hela den offentliga förvaltningen. Det förekommer även i andra situationer att enskilda vänder sig till fel myndighet och då blir hänvisade rätt. Regeringen anser att den reglering som finns innebär att en asylansökan kommer att registreras inom den tid som direktivet föreskriver.¹³⁸

Det nya kravet i artikel 4.2. i asylprocedurförordningen om att medlemsstaterna *ska* anförtro andra myndigheter att ta emot ansökningar om internationellt skydd (viljeyttringar) innebär att den nuvarande svenska ordningen inte längre kan anses tillräcklig för

¹³⁸ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 34.

att uppfylla förordningens krav. Det ska även tilläggas att det tillkommer en rad olika uppgifter och skyldigheter för dessa anförtrödda myndigheter samt att medlemsstaterna enligt artikel 4.5 ska rapportera till kommissionen de myndigheter som de har utsett och specificera vilka uppgifter som tilldelats myndigheterna. Det finns därför ett behov av att införa en bestämmelse i svensk rätt som uppger vilka myndigheter som i enlighet med artikel 4.2 i asylprocedurförordningen anförtros uppgiften att ta emot en ansökan som görs om internationellt skydd (viljeyttringar). Dessa myndigheter får då inte bara uppgiften att ta emot en viljeyttring utan tilldelas även andra uppgifter i enlighet med asylprocedurförordningen. En sådan uppgift är bl.a. att upplysa sökanden om var och hur en ansökan om internationellt skydd kan lämnas in samt informera registreringsmyndigheten, dvs. Migrationsverket, om att ansökan om internationellt skydd har gjorts. Informationsskyldigheten gentemot Migrationsverket (registreringsmyndigheten) anges i artikel 4.4 och syftar till att ansökan ska registreras så att sökanden kan åtnjuta sina rättigheter och uppfylla sina skyldigheter enligt förordningen (se nästa nedan). Underrättelse till Migrationsverket om att ansökan om internationellt skydd har gjorts (viljeyttring) ska ske utan dröjsmål och senast inom tre dagar från det att ansökan gjordes (artikel 27.3).

De myndigheter som ska anförtros uppgiften att ta emot viljeyttringar bör – förutom Migrationsverket som är beslutande myndighet och den myndighet som ansvarar för förvars- och mottagningsanläggningar – vara Polismyndigheten och Kriminalvården. Att Polismyndigheten ska vara en sådan myndigheten framgår direkt av artikel 4.2 i asylprocedurförordningen. Polismyndigheten är också den myndighet som i huvudsak ansvarar för gränsbevakningen genom gränskontrolltjänstemän. När det gäller Kriminalvården ansvarar den myndigheten inte sällan för utlännningar som sitter frihetsberövade av olika anledningar. Det är inte ovanligt att en brottsutvisad person som tagits i förvar är placerad i häkte eller kriminalvårdsanstalt. Det är vidare inte ovanligt att utlännningar i sådana situationer yttrar en önskan om internationellt skydd. Därför bör även Kriminalvården anförtros uppgiften att ta emot viljeyttringar. Den svenska bestämmelsen om vilka myndigheter som ska anförtros uppgiften

att ta emot viljeyttringar om internationellt skydd bör införas på förordningsnivå.

Migrationsverket ska registrera ansökningar (viljeyttringar) om internationellt skydd

En annan nyhet i förhållande till det omarbetade asylprocedurdirektivet är att artikel 4.3 i asylprocedurförordningen föreskriver att medlemsstaterna ska utse en behörig myndighet att registrera ansökningar om internationellt skydd. Vidare anges att medlemsstaterna får anförtro den beslutande myndigheten eller andra relevanta myndigheter uppgiften att registrera ansökningar om internationellt skydd. Med registrering av ansökan i detta hänseende avses registrering av en viljeyttring om att få erhålla internationellt skydd. Det handlar alltså inte om den skriftliga handling som formaliserar en ansökan om internationellt skydd och som lämnas in för prövning.

I svensk rätt finns ingen föreskrift som särskilt anger en ansvarig myndighet i fråga om registrering av ansökningar om internationellt skydd, oavsett om det avser viljeyttringar eller formella ansökningar. Den allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelsen i 5 kap. 1 § OSL som föreskriver att allmänna handlingar ska registreras så snart de har kommit in till en myndighet är inte tillräcklig för att uppfylla asylprocedurförordningens krav på att utse en behörig myndighet som ska registrera ansökningar om internationellt skydd (viljeyttringar). Mot denna bakgrund behöver det införas bestämmelse om ansvarig myndighet för registrering i enlighet med artikel 4.3 i asylprocedurförordningen. Eftersom det föreslås att Migrationsverket även fortsättningsvis ska vara den beslutande myndigheten är det både lämpligt och ändamålsenligt att verket också blir ansvarig för att registrera ansökningar om internationellt skydd. En sådan bestämmelse kan införas på förordningsnivå, lämpligen i utlänningsförordningen.

Den handling som formaliserar ansökan om internationellt skydd ska lämnas in till Migrationsverket

En skriftlig ansökan om internationellt skydd som formaliserar en ansökan ska lämnas in till den behöriga myndigheten. Om ansökan inte lämnas in till den beslutande myndigheten ska den behöriga myndigheten utan dröjsmål underrätta den beslutande myndigheten om att en ansökan har lämnats in (artikel 28.1). Av artikel 4.2 framgår vidare att de anförtrödda myndigheterna ska upplysa sökanden om var och hur en ansökan om internationellt skydd ska lämnas in. Av tydlighetsskäl bör det därför i nationell rätt regleras till vilken myndighet en ansökan om internationellt skydd ska lämnas in för att formaliseras.

I avsnitt 5.3.1 konstateras att tillämpningen av asylprocedurförordningen kommer att innebära en förändring av systematiken i det svenska asyلفörfarandet. Detta innebär i sin tur att en *ansökan om internationellt skydd* också ska hanteras som en sådan, och inte som en ansökan om uppehållstillstånd som är fallet i dag. Den nuvarande bestämmelsen i 4 kap. 20 § UtlF reglerar endast till vilken myndighet en *ansökan om uppehållstillstånd* ska lämnas in. Det är i dag inte reglerat till vilken myndighet en ansökan om skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § UtlL ska lämnas in. I praktiken lämnas en sådan ansökan emellertid in till Migrationsverket som i enlighet med 4 kap. 6 § UtlL beslutar om ansökan.

Mot denna bakgrund föreslås att det införs en bestämmelse med innebörden att den handling som formaliserar ansökan om internationellt skydd ska lämnas in till Migrationsverket. En sådan bestämmelse innebär att samtliga ansökningar om internationellt skydd kommer att lämnas in till Migrationsverket – den beslutande myndigheten – oavsett om utlänningen befinner sig i Sverige eller inte, och oavsett vilket förfarande som är aktuellt för den individuella ansökan. En sådan bestämmelse förs lämpligen in i utlänningsförordningen i nära anslutning till den nu gällande bestämmelsen om inlämnande av ansökan om uppehållstillstånd.

Den särskilda ordningen för utlänningar som utvisats på grund av brott ska behållas

I svensk rätt finns en särskild ordning för utlänningar som utvisats på grund av brott. Denna ordning innebär bl.a. att Migrationsverket inte får bevilja internationellt skydd för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott, utan verket ska överlämna ärendet till migrationsdomstol (4 kap. 6 § UtL).

Regeringen har tidigare uttalat att Sverige – i enlighet med artikel 72 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) – kan göra undantag från bestämmelserna om ansvarig myndighet enligt asylprocedurdirektivet med hänsyn till behovet av att upprätthålla lag och ordning och att skydda den inre säkerheten. Artikel 72 i EUF-fördraget innebär en begränsning av EU:s kompetens när det gäller medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.¹³⁹

På samma sätt som tidigare påverkar inte heller asylprocedurförordningen utövandet av medlemsstaternas ansvar att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten i enlighet med artikel 72 i EUF-fördraget (skäl 97 i asylprocedurförordningen).

I likhet med tidigare uttalanden är bedömningen att den särskilda ordningen för utlänningar som utvisats på grund av brott ska behållas. Detta innebär bl.a. särskilda regler i fråga om beslutande myndighet och utvisning.

5.3.4 Allmänna garantier för sökanden

Förslag: Artikel 8 i asylprocedurförordningen om allmänna garantier för sökanden är direkt tillämplig. De motsvarande svenska bestämmelserna om information till sökanden i 8 kap. 10 f § första och tredje stycket utlänningsförordningen ska därför upphävas. I övrigt medför artikel 8 inte några författningsåtgärder.

¹³⁹ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 81 f. Se även Ds 2015:37, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 54 f.

Asylprocedurförordningen

Artikel 8 i asylprocedurförordningen föreskriver allmänna garantier för sökande. Enligt artikel 8.2 ska sökanden informeras på ett språk som vederbörande förstår eller rimligen kan förväntas förstå om bl.a. rätten att lämna in en individuell ansökan, tidsfrister och skeden i det förfarandet, sökandens rättigheter och skyldigheter under förfarandet samt följderna av att inte uppfylla dessa skyldigheter, särskilt vad avser uttryckligt eller implicit återkallande av en ansökan samt den beslutande myndighetens beslut om ansökan om internationellt skydd. Informationen ska tillhandahållas sökanden så snart som möjligt så att sökanden kan utöva de rättigheter som garanteras i förordningen och på ett tillräckligt sätt fullgöra de skyldigheter som anges i artikel 9. Informationen ska tillhandahållas sökanden senast när ansökan om internationellt skydd registreras. Informationen ska vidare lämnas genom den broschyr som avses i punkt 7, antingen fysiskt eller elektroniskt och, om det är nödvändigt, muntligen.

Enligt artikel 8.3 ska sökanden också kostnadsfritt ha tillgång till tolkning vid registrering och inlämnande av en ansökan samt i tillämpliga fall vid den personliga intervjun närhelst ändamålsenlig kommunikation inte kan säkerställas utan tolkning.

I artikel 8.4 anges att de behöriga myndigheterna, så snart som möjligt och före utgången av tidsfristen för att lämna in en ansökan i enlighet med artikel 28.1, ska ge sökandena möjligheten att meddela sig med FN:s flyktingkommissariat eller någon annan organisation som erbjuder rättslig rådgivning eller annan rådgivning för sökande i enlighet med nationell rätt.

Av artikel 8.5 framgår att sökanden och dennes företrädare eller rättliga rådgivare ska ha tillgång till viss information som den beslutande myndigheten har tagit hänsyn till vid beslutsfattandet. Det gäller den information som avses i artikel 34.2 b och c (bl.a. information om den allmänna situationen i sökandens ursprungsland) och artikel 34.3 (bl.a. information som tillhandahålls av experter).

I artikel 8.7 anges vidare att Asylbyrån i nära samarbete med kommissionen och varje medlemsstat ska utarbeta broschyrer med den information som krävs enligt denna artikel. Broschyrerna ska utformas så, att medlemsstaterna kan komplettera dem med

ytterligare, för den berörda medlemsstaten specifik information och ska beakta sårbara sökandes särskilda situation, t.ex. underåriga eller personer med funktionsnedsättning. Denna bestämmelse är ny i förhållande till det omarbetade asyldirektivet.

Gällande rätt

Artikel 8 i asylprocedurförordningen motsvarar i allt väsentligt artikel 12 i det omarbetade asylprocedurdirektivet. Vid genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet uttalade regeringen sammanfattningsvis att direktivets bestämmelser om information till sökanden, rätt till tolkning och partsinsyn inte kräver några författningsändringar med hänvisning till motsvarande bestämmelser i svensk rätt.

Information till sökande

I fråga om förhållandet mellan de svenska och det omarbetade asylprocedurdirektivets bestämmelser om information till sökande uttalade regering följande.

igrationsverket har enligt 8 kap. 10 f § första stycket UtlF en skyldighet att informera en asylsökande person om förfarandet. Information ska även lämnas om utlänningens rättigheter och skyldigheter och om tänkbara konsekvenser av att inte uppfylla skyldigheterna eller att inte samarbeta med myndigheterna. Informationen ska lämnas i samband med att utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § UtlL eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § UtlL. Samma sak gäller om Migrationsverket beviljar ny prövning enligt 12 kap. 19 eller 19 a § UtlL. Enligt 8 kap. 10 f § tredje stycket UtlL ska informationen lämnas på ett språk som utlänningen kan förstå.¹⁴⁰

Tolkning

I fråga om förhållandet mellan de svenska och det omarbetade asylprocedurdirektivets bestämmelser om tolkning uttalade regering följande.

¹⁴⁰ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 41.

Av 8 § FL framgår att en myndighet, när den har att göra med en person som inte behärskar svenska eller som är allvarligt hörsel- eller talskadad, vid behov bör anlita tolk. För domstolar gäller enligt 50 § FPL att tolk ska anlitas vid behov om part som ska höras inför rätten inte behärskar svenska språket eller är allvarligt hörsel- eller talskadad. Enligt regeringens mening är nu nämnda bestämmelser tillräckliga för att uppfylla direktivets krav om rätt till tolk. Bestämmelserna om tolk i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen gäller även för översättning av handlingar.¹⁴¹

Partsinsyn

I fråga om förhållandet mellan de svenska och det omarbetade asylprocedurdirektivets bestämmelser om partsinsyn uttalade regering följande.

Artikel 12.1 d i det omarbetade asylprocedurdirektivet motsvaras närmast av bestämmelserna om partsinsyn i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen. Enligt 16 § FL har en sökande, klagande eller annan part rätt till partsinsyn. Det innebär att man har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet om ärendet avser myndighetsutövning mot enskild. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § OSL. För förvaltningsdomstolarna finns motsvarande bestämmelse i 43 § FPL.

I 10 kap. 3 § första stycket OSL anges att sekretess inte hindrar att en enskild eller en myndighet som är part i ett mål eller ett ärende hos domstol eller annan myndighet och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i målet eller ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda. Sekretess i förhållande till den asylsökande själv förekommer praktiskt taget bara i s.k. säkerhetsärenden. De sekretessbestämmelser som kan komma i fråga i dessa ärenden är bl.a. sekretess med hänsyn till förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation enligt 15 kap. 1 § OSL och förundersökningssekretess enligt 18 kap. 1 § OSL. Det finns här anledning att jämföra bestämmelsen om tillgång till information i artikel 12.1 d med den i artikel 23.1 i det omarbetade asylprocedurdirektivet. I den senare artikeln anges att en juridisk rådgivare eller annan rådgivare som bistår eller företräder en sökande

¹⁴¹ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 42.

ska ha tillgång till den information i sökandens akt som ligger eller kommer att ligga till grund för ett beslut. Denna bestämmelse avser all information i akten och inte bara landinformation och sakkunnig-utlåtanden. Från denna bestämmelse får medlemsstaterna göra undantag för sådana fall där offentliggörande av uppgifter eller källor skulle äventyra den nationella säkerheten, säkerheten för de organisationer eller den eller de personer som tillhandahöll uppgifterna eller säkerheten för den eller de personer som uppgifterna hänför sig till eller där utredningar i samband med medlemsstaternas behöriga myndigheters behandling av ansökningar om internationellt skydd eller medlemsstaternas internationella relationer skulle äventyras. I sådana fall ska medlemsstaterna fastställa förfaranden i nationell rätt som garanterar att sökandens rätt till försvar iakttas. Bestämmelsen är i dessa delar i princip oförändrad i förhållande till det första asylprocedurdirektivet som i detta avseende har bedömts förenligt med gällande svensk rätt (prop. 2009/10:31 s. 194 f.). Det framstår som ett förbiseende i det omarbetade asylprocedurdirektivet att inte också bestämmelsen i artikel 12.1 d omfattas av redovisade undantag. Den information som avses i artikel 12.1 d omfattas också av artikel 23 och en juridisk rådgivare eller annan rådgivare till den sökande omfattas av båda bestämmelserna. Syftet med artikel 12.1 d kan inte rimligen vara att ge en absolut rätt till information vars utlämnande skulle kunna skada allmänt eller enskilt intresse. De svenska bestämmelserna om begränsning med hänsyn till 10 kap. 3 § OSL får därför, med beaktande av att sökandens rättssäkerhet ändå garanteras genom att han eller hon ska upplysas om materialet i den utsträckning som behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sin rätt, anses vara förenliga med direktivet.

[...] Regeringen noterar att artikel 12.1 d i det omarbetade asylprocedurdirektivet endast ger uttryck för rätten till partsinsyn. Någon skyldighet för beslutande myndighet eller domstol att kommunicera uppgifter och ge tillfälle till yttrande omfattas inte av artikeln. Även om Migrationsverket eller migrationsdomstolen underlåter att kommunicera en handling med den enskilde har denne rätt till partsinsyn. Den enskilde har alltså rätt att på begäran få ta del av handlingarna i ärendet eller målet med 10 kap. 3 § OSL som enda begränsning. Denna rätt kan också överlåtas av den enskilde till ett ombud. Regeringen anser att bestämmelserna om kommunikation i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen inte strider mot det omarbetade asylprocedurdirektivet.¹⁴²

¹⁴² Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 43 f.

Skälen för förslaget

Artikel 8 i asylprocedurförordningen om allmänna garantier för sökanden är direkt tillämplig. De motsvarande svenska bestämmelserna om information till sökanden i ärenden om internationellt skydd i 8 kap. 10 f § första och tredje stycket Utf ska därför upphävas.

När det gäller asylprocedurförordningens bestämmelser om rätt till tolkning och tillgång till uppgifter är dessa direkt tillämpliga och kommer att tillämpas i stället för de svenska allmänna bestämmelserna i ärenden om internationellt skydd. I de fall de svenska bestämmelserna tar vid – t.ex. i fråga om begränsning av rätten till partsinsyn med hänsyn till sekretess – är bedömningen att de kompletterar förordningens bestämmelser genom att ge dem ett närmare innehåll. Sådan tillämpning får anses stå i överensstämmelse med förordningens övergripande målsättning i dessa frågor.

Bestämmelsen i artikel 8.7 i asylprocedurförordningen som föreskriver att Asylbyrån i nära samarbete med kommissionen och varje medlemsstat ska utarbeta broschyrer med information är ny i förhållande till det omarbetade asylprocedurdirektivet. Bestämmelsen är direkt tillämplig och kräver inte några nationella kompletterande bestämmelser eller bestämmelser av upplysningskaraktär.

5.3.5 Sökandens skyldigheter och kommunikation med sökanden

Förslag: I enlighet med artikel 9.3 andra stycket i asylprocedurförordningen ska det i svensk rätt införas en bestämmelse om att kommunikation med sökanden i ärenden om internationellt skydd ska ske genom att underrättelse skickas till sökanden. Det ska vidare föreskrivas att delgivning ska ske vid kommunikation med sökanden. En sådan svensk bestämmelse införs lämpligen i 13 kap. utlänningslagen.

Asylprocedurförordningen

Artikel 9 föreskriver skyldigheter för sökande. En sådan skyldighet är att sökanden ska göra sin ansökan i den medlemsstat som föreskrivs i artikel 17.1 och 17.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Andra skyldigheter är att sökanden ska samarbeta fullt ut med behöriga myndigheter, särskilt genom att tillhandahålla uppgifter som avses i artikel 27.1 a–c, i förekommande fall förklara varför han eller hon inte har någon id-handling eller resehandling, lämna biometriska uppgifter, lämna in ansökan i enlighet med artikel 28 och förbli tillgänglig under hela förfarandet samt delta i den personliga intervjun.

Enligt artikel 9.3 första stycket ska sökanden acceptera att ta emot eventuella meddelanden från de behöriga myndigheterna på den senaste bostadsorten eller adressen, på det telefonnummer eller den e-postadress som han eller hon själv har uppgivit till de behöriga myndigheterna, särskilt när han eller hon lämnar in en ansökan i enlighet med artikel 28. Av andra stycket följer att medlemsstaterna i nationell rätt ska fastställa metoden för kommunikation av meddelanden från de behöriga myndigheterna och den tidpunkt då meddelandet ska anses ha mottagits av sökanden. Denna skyldighet för medlemsstaterna är en nyhet i förhållande till det omarbetade asylprocedurdirektivet som endast ger medlemsstaterna en sådan möjlighet.

Gällande rätt

I det svenska asylförfarandet är metoden för kommunikationen med sökanden till viss del reglerad i svensk rätt.

Av den allmänna förvaltningsrättsliga kommunikationsbestämmelsen i 25 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900), förkortad FL, följer att myndigheten bestämmer hur underrättelse ska ske och att underrättelse får ske genom delgivning.

I fråga om bl.a. tidsbegränsat uppehållstillstånd tillämpas den allmänna kommunikationsbestämmelsen i 25 § FL dock endast om utlänningen är bosatt eller annars vistas i Sverige. Detta framgår av 13 kap. 9 § UtL.

Skälen för förslaget

Artikel 9 i asylprocedurförordningen om skyldigheter för sökanden är – med undantag från artikel 9.3 andra stycket – direkt tillämplig och kräver inga kompletterande nationella bestämmelser.

En nyhet i förhållande till det omarbetade asylprocedurdirektivet är skyldigheten för medlemsstater att i nationell rätt fastställa metoden för kommunikation med sökanden och den tidpunkt då meddelandet ska anses ha mottagits av sökanden som föreskrivs i artikel 9.3 andra stycket. Med hänsyn till detta är den svenska regleringen i 25 § FL inte tillräcklig för att uppfylla förordningens krav i fråga om nationella föreskrifter om kommunikation och delgivning.

För att uppfylla förordningens krav behöver det därför införas en bestämmelse som föreskriver att Migrationsverket ska kommunicera med sökanden i ärenden om internationellt skydd genom att skicka underrättelse samt att delgivning ska ske. Denna specialbestämmelse för kommunikation kommer alltså endast att tillämpas i ärenden om internationellt skydd. Övriga utlänningsärenden kommer således fortsatt att träffas av den allmänna förvaltningsrättsliga bestämmelsen i 25 § FL och i tillämpliga fall av specialbestämmelsen i 13 kap. 9 § UtL.

Med en sådan specialbestämmelse för ärenden om internationellt skydd blir också delgivningslagen, på samma sätt som i dag, tillämplig på förfarandet om internationellt skydd när underrättelser under förfarandet ska delges. Det föreslås därför att det införs en svensk bestämmelse som föreskriver att de behöriga myndigheterna ska kommunicera med sökanden i ärenden om internationellt skydd genom att skicka underrättelse till sökanden samt att delgivning ska ske. Bestämmelser som rör kommunikation i utlänningsärenden bör hållas samman för att underlätta rättstillämpningen. Den föreslagna bestämmelsen bör därför införas i nära anslutning till den nuvarande specialbestämmelsen i 13 kap. 9 § UtL.

5.3.6 Rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet

Förslag: Möjligheten att i enlighet med artikel 10.4 i asylprocedurförordningen i nationell rätt föreskriva undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet ska nyttjas. En sådan undantagsbestämmelse ska införas i nya 4 kap. utlänningslagen.

Det ska i 8 kap. och 12 kap. utlänningslagen även införas bestämmelser om att Migrationsverket utan dröjsmål ska fatta beslut om avvisning eller utvisning med omedelbar verkställighet i de aktuella situationerna, om inte synnerliga skäl talar mot det. Beslut om avvisning eller utvisning behöver inte meddelas om det redan finns ett verkställbart beslut om avvisning, utvisning eller återvändande.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 10.1 i asylprocedurförordningen ska sökande ha rätt att stanna kvar på territoriet i den medlemsstat där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen till dess att den beslutande myndigheten har fattat beslut om ansökan inom ramen för det administrativa förfarande som fastställs i kapitel III.

Rätten att stanna kvar utgör inte rätt till uppehållstillstånd och innebär heller inte rätt att resa till andra medlemsstater utan resehandling i enlighet med artikel 6.3 i det nya omarbetade mottagandedirektivet (artikel 10.2). Sökanden har inte heller rätt att stanna kvar på den berörda medlemsstatens territorium under det administrativa förfarandet om personen är föremål för ett överlämnande till en annan medlemsstat i överensstämmelse med skyldigheter i enlighet med en europeisk arresteringsorder (artikel 10.3).

Medlemsstaterna får därutöver enligt artikel 10.4 i asylprocedurförordningen föreskriva undantag från sökandens rätt att stanna kvar på deras territorium under det administrativa förfarandet i vissa särskilda situationer som räknas upp. Den första situationen avser de fall då sökanden gör en efterföljande ansökan i enlighet med

artikel 55, och de villkor som fastställs i artikel 56 är uppfyllda (artikel 10.4 a). Den andra situationen är om sökanden utlämnas, överlämnas eller överförs, eller kommer att utlämnas, överlämnas eller överföras, till en annan medlemsstat, ett tredjeland, Internationella brottmålsdomstolen eller annan internationell domstol eller tribunal för lagföring eller för verkställighet av ett fängelsestraff eller en annan frihetsberövande åtgärd (artikel 10.4 b). Den tredje och sista situationen är om sökanden utgör en fara för den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten, utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om uteslutning från att vara flykting eller subsidiärt skyddsbehövande i artiklarna 12 och 17 i skyddsgrundsförordning, under förutsättning att tillämpningen av ett sådant undantag inte leder till att sökanden avlägsnas till ett tredjeland i strid med principen om non-refoulement (artikel 10.4 c).

Enligt artikel 10.5 får en medlemsstat utlämna, överlämna eller överföra en sökande till ett tredjeland eller en internationell domstol eller tribunal i enlighet med artikel 10.4 b endast om den behöriga myndigheten anser att ett sådant beslut att utlämna, överlämna eller överföra inte kommer att resultera i direkt eller indirekt refoulement i strid med den medlemsstatens skyldigheter enligt internationell rätt och unionsrätten.

Enligt artikel 56 får medlemsstaterna – utan att det påverkar tillämpningen av principen om non-refoulement – medge ett undantag från rätten att stanna kvar på deras territorium och göra ett undantag från artikel 68.5 d om

- a) en första efterföljande ansökan har lämnats in endast för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från den medlemsstaten och inte prövas vidare i enlighet med artikel 55.7, eller
- b) en andra eller ytterligare efterföljande ansökan görs i någon medlemsstat efter ett slutligt beslut om att prövning av en tidigare efterföljande ansökan nekas eller att den avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

Artikel 68.5 d föreskriver i sin tur att sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte ska avlägsnas från den ansvariga medlemsstatens territorium

- i. så länge som tidsfristen för begäran till en domstol om tillåtelse att stanna kvar inte har löpt ut, och
- ii. om sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd har begärt tillåtelse att stanna kvar inom den fastställda tidsfristen, i avvaktan på domstolens beslut om huruvida sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska tillåtas att stanna kvar på territoriet.

Gällande rätt

Som huvudregel får en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige på grund av skyddsskäl stanna kvar i landet under tiden ansökan provas och fram till att den avslås eller avvisas genom ett beslut som har fått laga kraft. Detta regleras genom bestämmelserna om avvisning och utvisning i 8 kap. UtlL tillsammans med bestämmelserna om verkställighet av sådana beslut i 12 kap. UtlL.

I 8 kap. 16 § anges att om en ansökan om uppehållstillstånd avslås eller avvisas, eller återkallas ett sådant tillstånd, och befinner sig utlänningen i Sverige, ska det samtidigt meddelas beslut om avvisning eller utvisning, om inte särskilda skäl talar mot det. Av 8 kap. 17 § första stycket följer att det är Migrationsverket som beslutar om avvisning om utlänningen (1) söker asyl här, (2) har en nära familjemedlem som söker asyl här, eller (3) kan komma att avvisas med stöd av 2 § 7 eller 3 § andra stycket.

Med avsteg från huvudregeln om rätt att stanna kvar till dess att beslutet att avslå ansökan fått laga kraft, får Migrationsverket, enligt 8 kap. 19 § UtlL, besluta att verkets beslut om avvisning enligt 17 § första stycket 1 eller 2 får verkställas även om det inte har fått laga kraft (avvisning med omedelbar verkställighet), om det är uppenbart att det inte finns grund för asyl och att uppehållstillstånd inte heller ska beviljas på någon annan grund (uppenbart ogrundad ansökan).¹⁴³ Migrationsverket får också besluta om avvisning med omedelbar

¹⁴³ Prop. 2020/21:71, *Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungs-länder*, s. 7 f.

verkställighet om en asylansökan avvisas med stöd av 5 kap. 1 b § första stycket 1 eller 2. I 8 kap. 19 § andra stycket anges i vilka situationer det får anses som uppenbart att det inte finns grund för internationellt skydd. I tredje stycket samma bestämmelse informeras om att det i 12 kap. 7 § finns närmare bestämmelser om verkställigheten av beslut om avvisning med omedelbar verkställighet.

Migrationsverket får inte fatta beslut om avvisning senare än tre månader efter det att den första ansökan om uppehållstillstånd gjorts efter ankomsten till Sverige (8 kap. 5 § UtL). Därefter kan Migrationsverket fatta beslut om utvisning, men sådana beslut får då inte förenas med beslut om omedelbar verkställighet.

I 12 kap. 8 a § första stycket UtL föreskrivs att ett beslut om avvisning eller utvisning inte får verkställas innan ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft. Av 12 kap. 8 a § andra stycket UtL framgår att första stycket inte gäller om Migrationsverket har beslutat om omedelbar verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationsverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet. I 12 kap. 8 a § tredje stycket anges att första och andra styckena inte hindrar att utlännigen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

Skälen för förslaget

I uppdragsbeskrivningen anges att det är viktigt att de möjligheter som ges enligt asylprocedurförordningen att begränsa rätten att vistas i Sverige används så långt som möjligt. Vikten av ett ändamålsenligt och effektivt förfarande måste dock beaktas. Utgångspunkten är således att de begränsningar av sökandens rätt att vistas i Sverige som förordningen medger ska införas så länge ändamålet med och effektiviteten i asylförfarandet inte påverkas negativt.

Enligt 10.1 asylprocedurförordningen har en sökande rätt att stanna kvar på den berörda medlemsstatens territorium under det administrativa förfarandet. Som redogjorts för ovan har sökanden inte rätt att stanna kvar om personen är föremål för ett överlämnande till en annan medlemsstat i överensstämmelse med skyldigheter i enlighet med en europeisk arresteringsorder (artikel 10.3). Detta undantag följer direkt av förordningen och kräver inte några författningsändringar.

I artikel 10.4 i asylprocedurförordningen föreskrivs att ytterligare undantag från rätten att stanna kvar i landet under det administrativa förfarandet får göras i vissa särskilda fall.

I fråga om den första situationen enligt artikel 10.4 a – som avser fall då sökanden gör en efterföljande ansökan i enlighet med artikel 55, och de villkor som fastställs i artikel 56 är uppfyllda – är det angeläget att sökanden inte tillåts stanna kvar ytterligare tid i landet. Sökanden har i sådana situationer redan fått en prövning av sina anförda skyddsskäl. Därutöver bedöms den nya efterföljande ansökan antingen ha lämnats in endast för att försena eller hindra verkställigheten av ett återvändandebeslut och bedöms därtill sakna nya omständigheter som gör att ansökan ska nekas prövning, eller avser en andra eller ytterligare efterföljande ansökan efter slutligt beslut om att prövning av en tidigare efterföljande ansökan nekas eller avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad. Det saknas skäl att låta sökanden i sådana situationer stanna kvar i landet under tiden den efterföljande ansökan handläggs.

Rörande den andra situationen enligt artikel 10.4 b – som avser fall då sökanden utlämnas, överlämnas eller överförs till en annan medlemsstat, ett tredjeland, Internationella brottmålsdomstolen eller annan internationell domstol eller tribunal – finns idag redan en

sådan svensk bestämmelse i 12 kap. 8 a § tredje stycket UtlL. Vid bestämmelsens införande uttalade regeringen följande.

Dessa undantag syftar till att bibehålla ett effektivt straffrättsligt samarbete mellan medlemsstaterna eller mellan en medlemsstat och tredjeland eller internationell tribunal. Sverige samarbetar sedan mitten av nittiotalet med de internationella brottmålsribunalerna för f.d. Jugoslavien (ICTY) och Rwanda (ICTR), vilka inrättades av FN:s säkerhetsråd år 1993 respektive 1994. Vidare har Sverige sedan år 2006 möjlighet att samarbeta med Specialdomstolen för Sierra Leone, en domstol som inrättades år 2002 genom ett avtal mellan FN och Sierra Leones regering. Därutöver samarbetar Sverige sedan år 2002 med Internationella brottmålsdomstolen (ICC) som är en permanent domstol, inrättad genom en multilateral överenskommelse. För att Sverige effektivt ska kunna bistå andra stater i det straffrättsliga samarbetet bör bestämmelsen om när verkställighet får ske i utlänningslagen utformas på så sätt att bestämmelsen inte hindrar att utlänningen utlämnas, överlämnas eller överförs till en annan stat eller en internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd. Vidare ska en bestämmelse tas in i utlänningslagen som innebär att ett beslut om avvisning eller utvisning inte ska anses verkställt om en utlänning inom ett straffrättsligt förfarande utlämnas, överlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal med villkor om att utlänningen ska återföras.¹⁴⁴

De uttalanden som tidigare gjorts i denna fråga är alltså aktuella. Det finns därför skäl att även i dessa situationer undanta rätten att stanna kvar i landet under prövningen av en ansökan om internationellt skydd.

Även i den tredje och sista situationen enligt artikel 10.4 c – som avser fall då sökanden utgör en fara för den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten – är det högst angeläget att sökanden inte tillåts stanna kvar i landet mer än nödvändigt.

Bedömningen är därför att de aktuella situationerna i vilka det ges möjlighet att i nationell rätt reglera undantag från rätten att stanna kvar i landet under det administrativa förfarandet är väl avvägda och motiverade. Att sökanden i de uppräknade situationerna inte tillåts stanna kvar i Sverige kan visserligen medföra att kommunikationen med sökande försvåras, vilket i sin tur skulle kunna påverka både rättssäkerheten och effektiviteten i asylförfarandet. När de i artikel 10.4 a–c angivna situationerna har bedömts föreligga, torde

¹⁴⁴ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 179.

dock ytterligare kommunikation med sökanden som regel inte vara nödvändig. Det kan då å andra sidan ifrågasättas om en undantagsbestämmelse ger någon egentlig tidsvinst. Även om tidsvinsten i sig kanske blir marginell i de flesta fall så har en bestämmelse som föreskriver undantag från rätten att stanna kvar i landet ett tydligt signalvärde om att Sverige inte tillåter vistelse i landet i de aktuella situationerna. Utgångspunkten för uppdraget är vidare att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå. Mot denna bakgrund, tillsammans med att det är angeläget att sökanden i de aktuella situationerna inte tillåts stanna kvar i landet mer än nödvändigt, bör det i svensk rätt föreskrivas undantag från rätten att stanna kvar i Sverige i alla de situationer som artikel 10.4 a–c medger.

I svensk rätt finns ingen uttrycklig bestämmelse om en utlännings rätt att vistas i Sverige under tiden hennes eller hans ansökan om internationellt skydd prövas. I svensk rätt regleras detta i stället indirekt genom bestämmelserna om beslut om avvisning och utvisning i 8 kap. UtL och verkställighet av sådana beslut i 12 kap. UtL. I asylprocedurförordningen används inte begreppen *avvisning* och *utvisning*. I stället används begreppet *återvändande*.

Även om det inte följer systematiken i utlänningslagen bedöms det fördelaktigt att införa en bestämmelse som uttryckligen föreskriver undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet i enlighet med artikel 10.4 i asylprocedurförordningen. För att en sådan undantagsbestämmelse ska få någon faktisk rättsverkan ska det även införas bestämmelser om att Migrationsverket ska meddela beslut som innebär att utlänningen ska lämna Sverige i de situationer som räknas upp i artikel 10.4 a och c i asylprocedurförordningen.

Som konstaterats ovan skiljer sig begreppsanvändningen åt mellan asylprocedurförordningen och svensk rätt i fråga om beslut som innebär att en person ska lämna landet. Eftersom beslut om att sökanden ska lämna landet i situationerna som regleras i artikel 10.4 a och c kommer att ha sin grund i nationell rätt med stöd av återvändandedirektivet, bör de svenska begreppen *avvisning* eller *utvisning* användas i dessa situationer.

Beslut om avvisning eller utvisning i situationerna i artikel 10.4 a och c bör vidare meddelas så snart de aktuella situationerna bedöms föreligga. Detta bör komma till uttryck i lagtexten genom att föreskriva att sådana beslut om avvisning eller utvisning ska

meddelas utan dröjsmål. Sådana beslut ska också meddelas med omedelbar verkställighet, dvs. kunna verkställas även om det inte har fått laga kraft. Om det redan finns ett verkställbart beslut om avvisning, utvisning eller återvändande behöver ett nytt beslut emellertid inte meddelas. I fråga om verkställande myndighet av sådana beslut ska det följa den nuvarande ordningen som regleras i 12 kap. 14 och 14 a § UtlL.

Utgångspunkten ska således vara att beslut om avvisning eller utvisning ska meddelas utan dröjsmål med omedelbar verkan i de situationer som räknas upp i artikel 10.4 a och c. För att säkerställa ett ändamålsenligt och effektivt asylförfarande, samt undvika bl.a. oönskade konsekvenser av ett alltför strikt regelverk, bör det dock finnas ett visst utrymme att i undantagsfall underlåta att meddela beslut om avvisning eller utvisning. I lagtexten bör ett sådant utrymme komma till uttryck genom att det föreskrivs att beslut om avvisning eller utvisning ska meddelas om inte synnerliga skäl talar mot det. Sådana synnerliga skäl kan t.ex. vara behovet av ytterligare utredning för att kunna bedöma om ett avlägsnande skulle strida mot principen om non-refoulement. Synnerliga skäl skulle också kunna vara att prövningen kräver sökandens närvaro i landet, exempelvis för att kunna genomföra en personlig intervju eller kommunicera direkt med sökanden och sådan utredning eller kommunikation bedöms ha avgörande betydelse för prövningen.

Med den föreslagna ordningen tydliggörs dels undantaget från huvudregeln om rätt att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet, dels rättsverkningarna av sådant undantag. För att underlätta förståelsen ska det i undantagsbestämmelsen införas hänvisning till bestämmelserna om beslut om avvisning eller utvisning respektive verkställighet av sådana beslut i 8 kap. respektive 12 kap. UtlL.

Slutligen kan konstateras att den svenska bestämmelsen i 8 kap. 16 § första stycket UtlL som i dag tillämpas på ansökningar om uppehållstillstånd, inklusive ansökningar på grund av skyddsbehov, kan lämnas oförändrad. Detta eftersom prövningsramen i det svenska asylförfarandet föreslås begränsas till frågan om internationellt skydd (se avsnitt 5.3.1).

Övriga bestämmelser i artikel 10 i asylprocedurförordningen om rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet är direkt tillämpliga och medför inte några författningsåtgärder.

5.3.7 Personliga intervjuer

Förslag: Bestämmelserna om personliga intervjuer i artiklarna 11–14 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 13 kap. 1 § utlänningslagen och 8 kap. 9 a § utlänningsförordningen ska därför upphävas.

Bedömning: Möjligheten för medlemsstaterna att i enlighet med artikel 13.13 i asylprocedurförordningen i nationell rätt föreskriva att den rättsliga rådgivaren enbart får göra inlägg i slutet av den personliga intervjun bör inte nyttjas. Bestämmelserna om personliga intervjuer i artiklarna 11–14 medför i övrigt inte några författningsåtgärder.

Asylprocedurförordningen

Artiklarna 11–14 i asylprocedurförordningen innehåller bestämmelser om personliga intervjuer. Enligt artikel 11 ska sökanden ges tillfälle till en personlig intervju för att avgöra om ansökan ska tas upp till prövning. Vid intervjun ska sökanden ges möjlighet att förklara varför de grunder för att neka prövning av ansökan som föreskrivs i artikel 38 inte är tillämpliga på honom eller henne.

Enligt artikel 12 ska sökanden vidare ges tillfälle till en personlig intervju om grunderna för ansökan. Vid intervjun ska sökanden ges möjlighet att lägga fram de faktorer som krävs för att underbygga sin ansökan i enlighet med skyddsgrundsförordningen och sökanden ska lägga fram de faktorer som avses i artikel 4.2 i skyddsgrundsförordningen så fullständigt som möjligt. Sökanden ska ges möjlighet att förklara eventuella faktorer som saknas eller eventuella oförenligheter och motsägelser i sina utsagor.

Artikel 13 föreskriver krav på de personliga intervjuerna. Det föreskrivs bl.a. att de personliga intervjuerna ska genomföras under förhållanden som säkerställer tillbörlig integritet och konfidentialitet och att sökanden kan lägga fram grunderna för sina ansökningar på ett uttömmande sätt. Om sökanden har beslutat att använda sig av rättsligt bistånd ska närvaro av sökandens rättsliga rådgivare säkerställas vid den personliga intervjun. Vidare ska en tolk

som kan säkerställa ändamålsenlig kommunikation mellan sökanden och den person som genomför intervjun tillhandahållas. Undantagsvis får den beslutande myndigheten hålla den personliga intervjun via videokonferens, om omständigheterna vederbörligen motiverar det. Intervjun för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning eller om innehållet i ansökan behöver i vissa fall inte genomföras, bl.a. om den beslutande myndigheten kan fatta ett positivt beslut avseende flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande eller om den beslutande myndigheten bedömer att prövning av ansökan ska nekas enligt artikel 38.1 c, dvs. då en annan medlemsstat än den som prövar ansökan har beviljat sökanden internationellt skydd. Ett annat krav enligt artikeln är att en sökande ska närvara vid den personliga intervjun och vara skyldig att personligen besvara de frågor som ställs samt att en sökande ska ha rätt att bistås av en rättslig rådgivare vid den personliga intervjun, även när den hålls via videokonferens. Om den rättsliga rådgivaren är frånvarande ska detta inte hindra den beslutande myndigheten från att genomföra intervjun. Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att om en rättslig rådgivare deltar vid den personliga intervjun får den rättsliga rådgivaren enbart göra inlägg i slutet av intervjun (artikel 13.13). I artikel 13 anges vidare att avsaknaden av en personlig intervju inte ska hindra den beslutande myndigheten från att fatta beslut om ansökan om internationellt skydd, förutsatt att tillräckliga ansträngningar har gjorts för att säkerställa att sökanden har getts tillfälle till en personlig intervju.

Artikel 14 innehåller bestämmelser om rapportering och upptagning av personliga intervjuer. I artikeln föreskrivs bl.a. att det ska upprättas en ingående och objektiv rapport som innehåller alla väsentliga uppgifter från den personliga intervjun, eller en utskrift av intervjun eller en utskrift av upptagningen av en sådan intervju, som ska ingå i sökandens akt. Vidare föreskrivs att de personliga intervjuerna ska tas upp genom ljudupptagning, att sökanden ska ges möjlighet att muntligen eller skriftligen kommentera eller förtydliga eventuella felöversättningar eller missuppfattningar eller andra faktafel i rapporten, utskriften av intervjun eller utskriften av upptagningen, antingen i samband med att den personliga intervjun avslutas eller inom en fastställd tidsfrist innan den beslutande myndigheten fattar beslut.

Gällande rätt

I 13 kap. 1 § UtIL föreskrivs att om en utlänning har ansökt om asyl i Sverige får Migrationsverket avgöra ett ärende utan muntlig handläggning endast om utlänningen förklaras vara flykting enligt 4 kap. 3 § första stycket. Handläggningen kan ske i form av en muntlig förhandling eller i annan form. Enligt 13 kap. 3 § UtIL ska de omständigheter som behöver klarläggas noga utredas vid den muntliga handläggningen och utlänningen ska få tillfälle att redogöra för sin ståndpunkt och att uttala sig om de omständigheter som åberopas i ärendet.

Av 8 kap. 9 a § första stycket UtIF följer att det vid muntlig handläggning hos Migrationsverket ska föras protokoll. Av bestämmelsens andra stycke följer att utlänningen ska få tillfälle att kontrollera protokollet och tillfrågas om han eller hon har något att invända mot innehållet innan Migrationsverket avgör ett ärende om asyl eller statusförklaring. Även en invändning som inte leder till någon ändring ska antecknas, liksom skälen för invändningen. Därefter får protokollet inte ändras. Enligt bestämmelsens tredje stycke gäller inte första och andra stycket om den muntliga handläggningen har dokumenterats genom ljud- eller bildupptagning och det har gjorts en utskrift av upptagningen. Migrationsverket ska i dessa fall ge utlänningen tillgång till upptagningen och utskriften innan verket fattar beslut om asyl eller statusförklaring.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 13.13 får medlemsstaterna i nationell rätt föreskriva att om en rättslig rådgivare deltar vid den personliga intervjun får den rättsliga rådgivaren enbart göra inlägg i slutet av intervjun. Möjligheten att föreskriva att en rättslig rådgivare endast får göra inlägg i slutet av den personliga intervjun handlar i grunden om att upprätthålla ordningen under intervjun. Ordningsfrågor som uppstår under en personlig intervju kan och bör i regel hanteras på annat sätt än genom lagstiftning. Migrationsverket – som är den myndighet som ytterst berörs av frågan – bedömer vidare att det saknas behov av en sådan ordningsregel. Möjligheten att i nationellt

rätt föreskriva att den rättsliga rådgivaren enbart får göra inlägg i slutet av den personliga intervjun bör därför inte utnyttjas.

Bestämmelserna om personliga intervjuer i artiklarna 11–14 i asylprocedurförordningen är i övrigt direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 13 kap. 1 § UtlL och 8 kap. 9 a § UtlF ska därför upphävas.

5.3.8 Åldersbedömning av underåriga

Förslag: Bestämmelserna om åldersbedömning i artikel 25 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga.

Det ska i utlänningslagen införas en uppgiftsskyldighet för den som bedriver verksamhet inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård att, trots sekretess, på begäran av Migrationsverket lämna ut sådana uppgifter om en utlänning som behövs för att kunna lämna ett sakkunnigutlåtande om utlänningens ålder, om ett sådant utlåtande behövs i ett ärende om internationellt skydd.

Rättsmedicinalverket ska fortsatt vara den myndighet som utför de medicinska undersökningarna för åldersbedömningen. Bestämmelsen i 4 kap. 21 d § utlänningsförordningen ska därför behållas men anpassas utifrån att prövningsramen i det svenska asylförfarandet begränsas till frågan om internationellt skydd.

Bestämmelsen i 8 kap. 10 h § utlänningsförordningen om information till sökande i fråga om åldersbedömningar ska upphävas.

Den svenska bestämmelsen i 13 kap. 17 § utlänningslagen om tillfälliga beslut om ålder ska anpassas så att den hänvisar till åldersbedömningar enligt artikel 25 i asylprocedurförordningen och inte är begränsad till sökanden som är ensamkommande barn. Bestämmelsen ska också anpassas med hänsyn till den ändrade prövningsramen i ärenden om internationellt skydd.

Asylprocedurförordningen

Artikel 25 i asylprocedurförordningen reglerar åldersbedömning av underåriga. För att fastställa en sökandes ålder får den beslutande myndigheten göra en multidisciplinär bedömning, inklusive en

psykosocial bedömning, som ska utföras av kvalificerade yrkesutövare (artikel 25.1).

En multidisciplinär bedömning kan inkludera en psykosocial bedömning samt andra icke-medicinska metoder, såsom en intervju, en visuell bedömning utifrån utseende eller en bedömning av dokumentation. En sådan bedömning bör göras av yrkesutövare med sakkunskap i fråga om åldersbedömning och barns utveckling, såsom socialarbetare, psykologer eller barnläkare, i syfte att bedöma olika faktorer, såsom fysiska, psykologiska, utvecklingsrelaterade, miljörelaterade och kulturella faktorer (skäl 37).

Om det efter den multidisciplinära bedömningen fortfarande föreligger tvivel avseende en sökandes ålder får medicinska undersökningar användas som sista utväg för att fastställa sökandens ålder inom ramen för prövningen av en ansökan. Om resultatet av den åldersbedömning som avses i denna punkt inte är entydigt vad gäller sökandens ålder, eller inkluderar ett åldersintervall under 18 år, ska medlemsstaterna utgå från att sökanden är underårig (artikel 25.2). Medicinska undersökningar som utförs för de syften som avses i punkt 2 ska vara så lite invasiva som möjligt och utföras med full respekt för individens värdighet. De ska utföras av medicinska yrkesutövare med erfarenhet och sakkunskap i fråga om åldersbedömning. Resultaten från den medicinska undersökningen och den multidisciplinära bedömningen ska analyseras tillsammans, för att medge ett så tillförlitligt resultat som möjligt (artikel 25.3).

Sökandena, deras föräldrar, ansvariga vuxna personer eller företrädare ska informeras om att en åldersbedömning genom en medicinsk undersökning kan komma att göras och informationen ska ges före prövningen av en ansökan om internationellt skydd. Informationen ska innehålla upplysningar om undersökningsmetoden, om eventuella konsekvenser som resultatet av den medicinska undersökningen kan få för prövningen av ansökan och om möjligheten för sökanden att vägra låta den medicinska undersökningen utföras samt konsekvenserna av en sådan vägran (artikel 25.4). En medicinsk undersökning för bedömning av sökandenas ålder får vidare endast utföras om sökandena, deras föräldrar, ansvarig vuxna person eller företrädare samtycker efter att ha fått den information som föreskrivs i punkt 4 (artikel 25.5). En vägran att låta en medicinsk undersökning utföras för åldersbedömningen hindrar inte den beslutande myndigheten från

att fatta beslut om ansökan om internationellt skydd. En sådan vägran får endast betraktas som en motbevisbar presumtion för att sökanden inte är underårig (artikel 25.6).

Inom ramen för ett gränsförfarande ska en åldersbedömning enligt artikel 25 göras omgående om det råder tvivel om sökandens ålder (artikel 53.1). I sammanhanget kan också nämnas att en ålderbedömning även utgör en del av bedömningen av om sökanden är i behov av särskilda förfarandegarantier enligt artikel 20 i asylprocedurförordningen och av särskilda mottagningsbehov enligt artikel 25 i det nya omarbetade mottagandedirektivet.

Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet

Åldersbedömningen i asylprocedurförordningen skiljer sig något från det första och det omarbetade asylprocedurdirektiven. I direktiven består åldersbedömningen endast av en medicinsk undersökning (läkarundersökning). I förordningen består åldersbedömningen i stället av två steg där det första steget är en multidisciplinär bedömning och det andra steget en medicinsk undersökning. Den medicinska undersökningen får enligt förordningen vidare användas endast i de fall det efter den multidisciplinära bedömningen fortfarande föreligger tvivel avseende en sökandes ålder.

Vid genomförandet av det första asylprocedurdirektivet anfördes följande.

Det förekommer att asylsökande i Sverige undersöks för att det ska gå att fastställa om de är underåriga. En sådan undersökning görs normalt i form av en röntgenundersökning men inget hindrar att någon annan typ av läkarundersökning används. Undersökningen görs inte mot den sökandes vilja. Migrationsverket tillhandahåller möjligheten för den enskilde att använda läkarundersökningen som ett bevismedel för att visa att han eller hon är underårig. Detta förfarande är i överensstämmelse med direktivet. Någon informationsbestämmelse rörande läkarundersökning finns inte i svensk rätt. Med hänsyn till att läkarundersökning inte är en utredningsmetod som Migrationsverket använder sig av för att kunna fatta beslut rörande en asylansökan från ett barn utan något som den enskilde erbjuds för att styrka sin ålder kan det, som framgår av remissinstansernas och utredningens olika uppfattningar, diskuteras huruvida en bestämmelse om information om läkarundersökning behöver införas i svensk rätt. Med anledning av att läkarundersökningar faktiskt förekommer i det svenska asylförfarandet

och att bestämmelsen om information om läkarundersökning innebär en ökad rättssäkerhet för den enskilde anser regeringen, i likhet med *Länsrätten i Göteborg*, att en bestämmelse om information bör införas. En sådan bestämmelse kan lämpligen tas in i förordning. Eftersom det inte är fråga om att Migrationsverket använder en läkarundersökning utan endast tillhandahåller möjligheten för den enskilde att använda en sådan som ett bevismedel för att uppfylla sin bevisbörda saknas det anledning att, som *Rädda Barnen* har föreslagit, införa bestämmelser som föreskriver att inga andra metoder än läkarundersökning får användas för att fastställa ett barns ålder.¹⁴⁵

Vid genomförandet av det omarbetade direktivet anfördes följande.

I svensk rätt gäller principen om fri bevisföring och fri bevisvärdering. Det är den asylsökande som har bevisbördan och som ska göra både sin berättelse och sin identitet sannolik. Läkarundersökningar för att bedöma en persons ålder får användas som bevismedel. Enligt 8 kap. 10 h § UtlF ska Migrationsverket, i samband med att ett ensamkommande barn ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 eller 2 a § UtlL informera barnet om möjligheten att genomgå en läkarundersökning för att fastställa barnets ålder. [...]

Resultatet av den medicinska åldersbedömningen utgör ett bland flera bevismedel som den enskilde kan använda sig av för att uppfylla sin bevisbörda i fråga om ålder och resultatet måste värderas tillsammans med övrig bevisning (MIG 2014:1). I svensk rätt gäller den inom asyrlätten internationellt vedertagna bevislätnadsregeln benefit of the doubt, som framgår av bl.a. UNHCR:s handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning. Principen innebär att en sökandes uppgifter ska läggas till grund för beslut om han eller hon gjort vad som varit möjligt för att göra sin berättelse sannolik och den inte präglas av bristande trovärdighet eller inkonsekvens. Principen gäller även i fråga om sökandens eventuella underårighet. Det innebär att sökandens uppgifter ska läggas till grund för bedömningen om de framstår som rimliga och de faktiska förhållandena inte kan klarläggas. [...]

Regeringen konstaterar dock att även om det saknas uttryckligt författningsstöd för principen i svensk rätt har det kommit till klart uttryck i förarbetena till 1989 års utlänningslag att denna bevislätnadsregel till den sökandes fördel ska tillämpas vid prövningen av huruvida någon är att anse som flykting eller annan skyddsbehövande (prop. 1979/80:96 s. 88, se även prop. 1996/97:25 s. 98 och 294). Att

¹⁴⁵ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 199.

principen ska tillämpas följer också av praxis från Migrationsöverdomstolen (MIG 2007:12 och 2007:37). Det rör sig således om en princip som är vedertagen i svensk rätt och det finns en väl etablerad praxis rörande tillämpningen av denna princip. Regeringen anser därför, till skillnad mot vad vissa remissinstanser anför, att det inte är nödvändigt att införa principen om *benefit of the doubt* i lag för att genomföra det omarbetade asylprocedurdirektivet. Vissa remissinstanser anför vidare att det bör förtydligas i lag vad som gäller angående läkarundersökningar i fråga om deras effekt och inverkan på utredningen. Regeringen anser dock att, eftersom principen om fri bevisvärdering tillämpas i svensk rätt kan någon sådan reglering som remissinstanserna förespråkar inte komma i fråga. Hur en läkarundersökning ska inverka på utredningen och vilket bevisvärde den ska tillmätas måste avgöras av den beslutande myndigheten i varje enskilt fall. [...]

Som konstaterats ovan anges i 8 kap. 10 h § UtlF att Migrationsverket, i samband med att ett ensamkommande barn ansöker om uppehållstillstånd som skyddsbehövande, ska informera barnet om möjligheten att genomgå en läkarundersökning för att fastställa barnets ålder. Det finns således redan i dag bestämmelser om information på förordningsnivå. Skäl att med anledning av direktivet överföra bestämmelsen till lag finns, enligt regeringens mening, inte. När det gäller frågan om barnets samtycke till en läkarundersökning kan konstateras att frågan om läkarundersökning blir aktuell i s.k. ansökningsärenden där sökanden har bevisbördan och en skyldighet att medverka till utredningen. Migrationsverket har enligt gällande rätt inte några möjligheter att genomföra en läkarundersökning mot sökandens vilja utan det står den sökande fritt att genomgå en läkarundersökning. Någon särskild bestämmelse om samtycke behöver därför inte införas för direktivets genomförande. [...]

Sammanfattningsvis krävs inte några författningsändringar för att uppfylla bestämmelserna i det omarbetade asylprocedurdirektivet om läkarundersökning av ensamkommande barn.¹⁴⁶

Gällande rätt

Inom ramen för den svenska asylprocessen gör Migrationsverket en åldersbedömning av de sökande som uppger att de är under 18 år och verket finner skäl att ifrågasätta det. Även om det är ovanligt så förekommer det att Migrationsverket gör åldersbedömning även när en sökande uppger att hen är över 18 år och det finns skäl att ifrågasätta det, t.ex. i fall av människohandel.

¹⁴⁶ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 63 ff.

Inom asylrätten är det en grundläggande princip att det är den som söker internationellt skydd som har ansvar för att göra sitt behov av skydd sannolikt. I detta ingår också att göra sin identitet sannolik (se t.ex. MIG 2007:12). Åldern är en del av identiteten (se t.ex. MIG 2011:11). Underårighet är en egenskap som följer av att födelsetiden visar att personen är under 18 år. Samtidigt med att det är den sökande som ska göra sin identitet och sina skyddsbehov sannolika har Migrationsverket en utredningsskyldighet och en serviceskyldighet under hela asylförfarandet. Enligt 23 § FL ska en myndighet se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver. En enskild part som inleder ett ärende ska medverka genom att så långt som möjligt ge in den utredning som parten vill åberopa till stöd för sin framställning och om det behövs ska myndigheten genom frågor och påpekanden verka för att parten förtydligar eller kompletterar framställningen. Denna s.k. officialprincip, som alltså innebär att en myndighet ska se till att ett ärende blir så utrett som dess beskaffenhet kräver, följde tidigare av praxis. En motsvarande bestämmelse finns för förvaltningsdomstolarna i 8 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), förkortad FPL. När det gäller frågan om bedömning av en sökandes ålder finns särskilda regler om åldersbedömning som redovisas nedan.

Den 1 maj 2017 infördes en bestämmelse i 13 kap. 17 § UtlL om tillfällig åldersbedömning i syfte att tidigarelägga åldersbedömningen av vissa ensamkommande som uppger att de är under 18 år och ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande. Om den som ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller som alternativt skyddsbehövande uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn ska Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt göra en åldersbedömning och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut. Ett tillfälligt beslut om sökandens ålder gäller omedelbart. Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om uppehållstillstånd. Enligt 13 kap. 18 § UtlL ska Migrationsverket ge sökanden tillfälle att genomgå en medicinsk ålderbedömning innan verket fattar ett tillfälligt beslut enligt 17 § som innebär att sökanden bedöms vara 18 år eller äldre. En medicinsk ålderbedömning får utföras endast om

sökanden har gett sitt skriftliga samtycke. Kostnaden för den medicinska åldersbedömningen ska betalas av staten.

Vid införandet av bestämmelsen om tillfällig åldersbedömning anförde regeringen följande.

Barn har särskilda rättigheter enligt bl.a. barnkonventionen. Frågan om en ensamkommande asylsökande är under eller över 18 år är av betydelse för hur asylärendet handläggs och för frågan om uppehållstillstånd. Åldern har även betydelse för mottagandet av den asylsökande. Enligt nuvarande ordning tar Migrationsverket som huvudregel ställning till den sökandes ålder först i samband med det slutliga beslutet i asylärendet. Fram till dess godtas, utom i uppenbara fall, den ålder som den asylsökande uppgett. En följd av detta är att även de asylsökande som senare bedöms vara vuxna behandlas som barn under asylprocessen och får del av de rättigheter och förmåner som ska tillkomma barn. [...]

Regeringen anser att det inte är lämpligt att vuxna asylsökande bor tillsammans med ensamkommande barn på boenden som är anpassade för barn. Resurser avsatta för barn ska inte heller gå till vuxna asylsökande. Utifrån såväl ett barnrättsperspektiv som ett ekonomiskt perspektiv är nuvarande ordning därför inte tillfredsställande. Det är mot den bakgrunden angeläget att se över möjligheten att göra åldersbedömningar tidigare i asylprocessen. [...]

För att en bedömning av en asylsökandes ålder ska kunna göras tidigare i asylprocessen måste det finnas ett tillfredsställande beslutsunderlag. Med hänsyn till den utveckling som nu sker i fråga om metoderna för medicinsk åldersbedömning (se avsnitt 4.3) finns förutsättningar att införa en ordning som innebär att bedömningen av ålder ska göras tidigare i asylprocessen. Om en asylsökande uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn och det finns skäl att ifrågasätta uppgiften om att sökanden är under 18 år bör Migrationsverket inleda en utredning om sökandens ålder i syfte att så snart som möjligt kunna fatta ett tillfälligt beslut i frågan om sökanden ska anses ha fyllt 18 år eller ej. Ett tillfälligt beslut om sökandens ålder bör kunna fattas så snart Migrationsverket har uppfyllt sin utredningsskyldighet. Det får anses tillräckligt att myndigheten har gett den sökande möjlighet att komma in med skriftliga och muntliga uppgifter beträffande sin påstådda underårighet samt erbjudit sökanden att genomgå en medicinsk åldersbedömning i de fall där verket överväger att fatta ett beslut som innebär att den sökande bedöms vara 18 år eller äldre (se avsnitt 6.2 nedan). Om sökanden har gett sitt samtycke till att genomgå en medicinsk åldersbedömning ligger det i sakens natur att myndigheten också inväntar resultatet av denna innan ett tillfälligt beslut fattas. När det gäller synpunkten från *Barnombudsmannen* och *UNICEF Sverige* att Migrationsverket alltid ska inhämta uppgifter från socialtjänsten och andra personer som har träffat barnet innan verket fattar ett tillfälligt

beslut om ålder, kan konstateras att Migrationsverket ska se till att det finns ett fullgott beslutsunderlag. Precis som hittills kommer Migrationsverket att ha möjlighet att begära in uppgifter från socialtjänsten i enlighet med 17 kap. 1 § UtL i de fall där det kan anses befogat och kan antas bidra till utredningen. I den utsträckning som det därutöver krävs ytterligare utredning kan verket ge anvisningar till den sökande om vilken utredning som behövs (jfr MIG 2006:1). Det står också den sökande fritt att på eget initiativ lämna in sådan bevisning som han eller hon önskar åberopa som stöd för sin underårighet. Regeringen anser därför att det inte finns behov av att införa någon sådan skyldighet för Migrationsverket att inhämta uppgifter som *Barnombudsmannen* och *UNICEF Sverige* föreslår.

Med anledning av *Länsstyrelsen i Stockholms läns* ifrågasättande av om tillfälliga beslut om ålder är förenliga med det omarbetade asylprocedurdirektivet konstaterar regeringen att direktivet inte behandlar denna fråga utan endast frågan om läkarundersökningar som metod för att bedöma ålder. Det finns inget som talar för att det omarbetade asylprocedurdirektivet utgör hinder för att införa regler om tillfälliga beslut om ålder.¹⁴⁷

Enligt 4 kap. 21 d § UtF utför Rättsmedicinalverket på begäran av Migrationsverket medicinska åldersbedömningar i ärenden om uppehållstillstånd. Om en sökande har samtyckt till att genomgå en medicinsk åldersbedömning, ska Migrationsverket underrätta Rättsmedicinalverket om att en medicinsk åldersbedömning ska utföras. Underrättelsen ska innehålla (1) uppgifter om den sökandes namn, kön och ärendenummer hos Migrationsverket, (2) kontaktuppgifter till den sökande och, i förekommande fall, till den sökandes ställföreträdare, och (3) andra uppgifter som är nödvändiga för att en medicinsk åldersbedömning ska kunna utföras. Det rättsmedicinska utlåtandet om ålder ska sändas till Migrationsverket.

Av 8 kap. 10 h § UtF framgår vidare att Migrationsverket ska informera en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § UtL och uppger att han eller hon är ett ensamkommande barn, om att han eller hon kan komma att erbjudas att genomgå en medicinsk åldersbedömning. Informationen ska innehålla upplysningar om (1) undersökningsmetoden och eventuella konsekvenser som resultatet av den medicinska åldersbedömningen kan få för prövningen av ansökan om

¹⁴⁷ Prop. 2016/17:121, *Åldersbedömning tidigare i asylprocessen*, s. 11 ff.

uppehållstillstånd, och (2) att konsekvensen av ett nekat samtycke till medicinsk åldersbedömning utan godtagbar anledning kan bli att sökanden bedöms vara 18 år eller äldre. Informationen ska lämnas i samband med ansökan och på ett språk som den sökande kan förstå.

Skälen för förslaget

Om en sökande är underårig eller inte har betydelse för den enskilde, bl.a. i fråga om rättigheter under mottagandet och behov av särskilda förfarandegarantier under asylförfarandet, samt kan även ha betydelse för möjligheten att erhålla status som skyddsbehövande. Många sökande saknar dock identitetshandlingar eller andra bevis för hur gamla de är. Av olika anledningar förekommer det att sökande inte känner till eller inte vill uppge sitt födelsedatum. I dag gör Migrationsverket inom ramen för ett ärende om internationellt skydd en åldersbedömning av de sökande som uppger att de är under 18 år men där verket finner skäl att ifrågasätta det.¹⁴⁸ Det kan även förekomma att ett barn felaktigt uppger sig vara vuxen. Även i ett sådant fall är det viktigt att vid behov bedöma den sökandes ålder för att kunna avgöra om särskild lagstiftning gällande barn ska tillämpas. Åldersbedömning är vidare av vikt när det gäller att skapa förutsättningar för en god boendemiljö för barn, för att förbättra förutsättningarna att motverka människohandel och barnäktenskap samt för att tillse att samhällets resurser som avsatts för barn inte felaktigt går till vuxna sökande.

Multidisciplinär bedömning

Bestämmelserna om åldersbedömning i artikel 25 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. I de fall det föreligger tvivel om sökanden är underårig får den beslutande myndigheten – dvs. Migrationsverket (se avsnitt 5.3.3) – göra en multidisciplinär bedömning. Det är den beslutande myndigheten, dvs. Migrationsverket (se avsnitt 5.3.3), som ska göra den multidisciplinära bedömningen. Den multidisciplinära bedömningen kan inbegripa en intervju, en visuell bedömning utifrån utseende eller en

¹⁴⁸ SOU 2021:84, *Granskning av Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen*, s. 52.

bedömning av dokumentation. Bedömningen kan också – i de fall det är möjligt – innehålla bedömningar om sökandens ålder som utförts av kvalificerade yrkesutövare. Åldersbedömningen får dock inte uteslutande baseras på sökandens utseende eller beteende (artikel 25.1).

Bedömningen är att Migrationsverket inom ramen för verkets utredningsansvar och remissförfaranden enligt 23 § respektive 26 § FL kan hämta in sakkunnigutlåtande i fråga om en sökandes ålder. Verket kan med stöd av dessa bestämmelser vända sig till sakkunniga inom olika relevanta yrkesgrupper utifrån vad som bedöms lämpligt i det enskilda fallet. Enligt asylprocedurförordningen kan de sakkunniga representera flera olika yrkesprofessioner, bl.a. socialarbetare, psykologer och barnläkare. Det rör sig alltså främst om yrkesutövare inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Migrationsverket ska därefter göra en samlad bedömning av sökandens ålder baserad på de inhämtade yttrandena tillsammans med övrigt utredningsmaterial i ärendet.

Migrationsverket har framhållit att ordningen med remissförfaranden enligt förvaltningslagen inte fungerar i praktiken med anledning av gällande sekretessbestämmelser inom socialtjänsten samt hälso- och sjukvården.

Sekretess för uppgifter inom socialtjänsten regleras i 26 kap. OSL. Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det innebär att det finns en presumtion för att en uppgift omfattas av sekretess. Av 26 kap. 1 § andra stycket OSL framgår att med socialtjänst avses bl.a. verksamheter enligt lagstiftningen om socialtjänst, enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga samt verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av Statens institutionsstyrelse. Av 26 kap. 1 § fjärde stycket OSL framgår vidare att med socialtjänst jämföras bl.a. ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlännningar.

Sekretess för uppgifter inom hälso- och sjukvården och annan medicinsk verksamhet regleras i 25 kap. OSL. Enligt 25 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgifter om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne inte

lider men. Det innebär att det råder en presumtion för sekretess även för uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Det har i tidigare lagstiftningsärenden ansetts särskilt befogat med stark sekretess i verksamheter inom hälso- och sjukvården eftersom dessa verksamheter bygger på respekten för individens självbestämmande och integritet. Regeringen har uttalat att det vid överväganden om att utöka uppgiftslämnandet från hälso- och sjukvården finns tungt vägande motstående intressen att beakta. Utöver risken för ökat intrång i skyddet för den personliga integriteten är det framför allt frågan om påverkan på hälso- och sjukvårdens huvuduppgifter som bör tillmätas betydelse. En farhåga är att ett ökat uppgiftslämnande kan leda till sådana förtroendeskadorna som medför att verksamheterna får svårare att utföra sina uppgifter.¹⁴⁹ Regeringen har i flera sammanhang bedömt att uppgiftsskyldigheter därmed inte bör omfatta uppgifter som skyddas av hälso- och sjukvårdssekretess.¹⁵⁰

Det är angeläget att Migrationsverket – i de fall det är möjligt – kan få in åldersbedömningar från olika yrkesprofessioner inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att verket på ett fullgott och rättssäkert sätt ska kunna göra den åldersbedömning som föreskrivs i asylprocedurförordningen (artikel 25 och 53). Med hänsyn till detta bör sekretessen – trots risken för den personliga integriteten och för förtroendeskadorna för verksamheterna i fråga – kunna brytas i de fall Migrationsverket behöver uppgifterna för åldersbedömningen i ett ärende om internationellt skydd. Detta skulle kunna åstadkommas genom att antingen införa en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen eller en uppgiftsskyldighet i utlänningslagen som innebär att sekretessen bryts enligt 10 kap. 28 § OSL.

Både en sekretessbrytande bestämmelse enligt offentlighets- och sekretesslagen och en uppgiftsskyldighet enligt utlänningslagen innebär att en myndighet som innehar uppgifterna är skyldig att lämna ut dem vid begäran från en annan myndighet. En skillnad är dock att en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen ger den utlämnande myndigheten möjlighet att avstå från att lämna ut uppgifterna om ett utlämnande skulle hindra

¹⁴⁹ Prop. 2024/25:65, *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, s. 129.

¹⁵⁰ Se t.ex. prop. 2023/24:85, *En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet*, s. 45–47 och prop. 2024/25:65, *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, s. 130.

arbetets behöriga gång (jfr 6 kap. 5 § OSL). En sådan begränsning förekommer inte vid uppgiftsskyldighet, om det inte särskilt regleras.

Som konstaterats ovan är det av stor vikt att Migrationsverket kan göra adekvata åldersbedömningar. Adekvata åldersbedömningar är avgörande för att kunna säkerställa den enskildes rättigheter under asylförfarandet, för att Migrationsverket ska kunna upprätthålla en god boendemiljö för barn samt för att möjliggöra materiellt riktiga beslut om internationellt skydd. Med hänsyn till detta är det en klar fördel om ett utlämnande regleras genom en uppgiftsskyldighet. En annan fördel med en uppgiftsskyldighet är att skyldigheten att lämna ut uppgifter blir tydligare för verksamheterna det träffar.

Det finns visserligen redan i dag en uppgiftsskyldighet för socialnämnden i förhållande till Migrationsverket i enlighet med 17 kap. 1 § UtlL. Uppgiftsskyldigheten avser uppgifter av betydelse för att bl.a. avgöra ett ärende om uppehållstillstånd, och har tidigare bedömts omfatta uppgifter som behövs för Migrationsverkets åldersbedömning.¹⁵¹ Bedömningen är dock att en mer specifik uppgiftsskyldighet – som bryter sekretessen för sådana uppgifter som behövs för att ett sakkunnigutlåtande om ålder ska kunna lämnas – bör kunna medföra större möjligheter för Migrationsverket att få del av sådana sakkunnigutlåtanden än vad som är fallet i dag.

Av integritetsskäl bör uppgiftsskyldigheten utformas på ett sådant sätt att den endast omfattar sådana uppgifter som behövs för att ett sakkunnigutlåtande om ålder ska kunna lämnas. En sådan utformning bedöms kunna tillgodose Migrationsverkets behov av att få in sakkunnigutlåtanden om ålder samtidigt som den innebär att det inte sker ett onödigt stort intrång i skyddet för den personliga integriteten.

Det ovanstående talar för att införa en uppgiftsskyldighet som innebär att den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1 § eller 26 kap. 1 § OSL – trots sekretessen – på begäran av Migrationsverket ska lämna ut sådana uppgifter om en utlänning som behövs för att kunna lämna ett sakkunnigutlåtande om utlänningens ålder, om ett sådant utlåtande behövs i ett ärende om internationellt skydd. Förslaget bedöms vara proportionerligt med hänsyn till de motstående intressen som gör sig gällande.

¹⁵¹ Prop. 2016/17:121, *Åldersbedömning tidigare i asylprocessen*, s. 16.

Utformningen anses ge Migrationsverket tillgång till behövliga sakkunnigutlåtanden om ålder samtidigt som intrånget i den personliga integriteten begränsas så långt som möjligt. Det föreslås därför att en sådan uppgiftsskyldighet införs i 17 kap. UtlL.

Medicinska undersökningar

Om Migrationsverket efter en multidisciplinär bedömning anser att det fortsatt råder tvivel om sökandes ålder kan verket inom ramen för prövningen av en ansökan erbjuda sökanden att göra en medicinsk undersökning för att ”fastställa sökandes ålder” – som det uttrycks i asylprocedurförordningen. Det handlar dock i praktiken om att utröna huruvida sökanden är underårig eller inte. Om resultatet inte är entydigt vad gäller sökandens ålder, eller inkluderar ett åldersintervall under 18 år, ska medlemsstaterna utgå från att sökanden är underårig. Den medicinska undersökningen utförs idag av Rättsmedicinalverket på uppdrag av Migrationsverket. Det saknas skäl att frånga denna ordning. Den kompletterande nationella bestämmelsen i 4 kap. 21 d § UtlF ska därför vara kvar men anpassas utifrån att prövningsramen i det svenska asylofforandret ska begränsas till frågan om internationellt skydd (se avsnitt 5.3.1).

Bestämmelsen om information om medicinsk ålderbedömning i 8 kap. 10 h § UtlF ska upphävas då detta regleras i artikel 25.4 i asylprocedurförordningen med direkt tillämplighet.

Den svenska ordningen om tillfälliga beslut om ålder ska behållas

Frågan om tillfälliga beslut om sökandens ålder – så som den kommer till uttryck i svensk rätt – behandlas inte i asylprocedurförordningen. Förordningen föreskriver alltså inget särskilt förfarande med tillfälliga beslut om ålder och således inte heller bestämmelser om effektivt rättsmedel mot sådana beslut. Det får därför anses stå medlemsstaterna fritt att ha ett sådant förfarande under förutsättning att förordningens bestämmelser i övrigt respekteras.

Nuvarande ordning med tillfälliga beslut innebär att Migrationsverket, om det finns skäl att ifrågasätta att sökanden är under 18 år, så snart som möjligt ska göra en åldersbedömning och

fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Om det är uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte någon sådan åldersbedömning eller något sådant beslut. Ett slutligt ställningstagande till sökandens ålder ska göras i samband med det slutliga beslutet i ärendet om uppehållstillstånd. Ett tillfälligt beslut om ålder kan överklagas särskilt enligt 14 kap. 8 b § UtIL.

Nuvarande ordning om tillfälliga beslut om ålder infördes den 1 maj 2017. Regeringen ansåg att det utifrån såväl ett barnrättsperspektiv som ett ekonomiskt perspektiv fanns skäl att ändra den då gällande ordningen som innebar att Migrationsverket som huvudregel tog ställning till en sökandes ålder först i samband med det slutliga beslutet. Regeringen gjorde följande uttalanden.

Barn har särskilda rättigheter enligt bl.a. barnkonventionen. Frågan om en ensamkommande asylsökande är under eller över 18 år är av betydelse för hur asylärendet handläggs och för frågan om uppehållstillstånd. Åldern har även betydelse för mottagandet av den asylsökande. Enligt nuvarande ordning tar Migrationsverket som huvudregel ställning till den sökandes ålder först i samband med det slutliga beslutet i asylärendet. Fram till dess godtas, utom i uppenbara fall, den ålder som den asylsökande uppgett. En följd av detta är att även de asylsökande som senare bedöms vara vuxna behandlas som barn under asylprocessen och får del av de rättigheter och förmåner som ska tillkomma barn.

Regeringen anser att det inte är lämpligt att vuxna asylsökande bor tillsammans med ensamkommande barn på boenden som är anpassade för barn. Resurser avsatta för barn ska inte heller gå till vuxna asylsökande. Utifrån såväl ett barnrättsperspektiv som ett ekonomiskt perspektiv är nuvarande ordning därför inte tillfredsställande. Det är mot den bakgrunden angeläget att se över möjligheten att göra åldersbedömningar tidigare i asylprocessen.¹⁵²

Bedömningen är att de svenska bestämmelserna om tillfälliga beslut om ålder inte påverkar på asylprocedurförordningens bestämmelser om åldersbedömning. Det står vidare klart att Migrationsverkets åldersbedömningar får direkt inverkan på både asylförfarandet och mottagandet av sökanden. I praktiken har Migrationsverkets åldersbedömningar dock även betydelse i andra sammanhang, i förhållande till andra myndigheter och aktörer. De svenska bestämmelserna om tillfälliga beslut kan sägas bidra till en tydligare formalisering av den åldersbedömning som ska göras enligt

¹⁵² Prop. 2016/17:121, *Åldersbedömning tidigare i asylprocessen*, s. 11.

asylprocedurförordningen. Med hänsyn till detta och till de skäl som låg bakom införandet bör den svenska ordningen om tillfälliga beslut om ålder behållas.

Den svenska bestämmelsen i 13 kap. 17 § UtL behöver dock anpassas. Bestämmelser om under vilka förutsättningar och hur en ålderbedömning ska göras finns i artikel 25 i asylprocedurförordningen. Den artikeln är som ovan konstaterats direkt tillämplig. Den svenska bestämmelsen ska därför inte reglera detta. I stället ska bestämmelsen ta sikte på just *tillfälliga beslut* om ålder och den *skyndsamhet* som bör råda vid såväl åldersbedömningen som vid meddelande av tillfälliga beslut om ålder. Vidare behöver den svenska bestämmelsen anpassas så att tillfälliga beslut om ålder stämmer överens med bestämmelserna om ålderbedömning i asylprocedurförordningen. Detta innebär att den i fortsättningen inte ska vara begränsad till sökanden som är ensamkommande barn, eftersom någon sådan begränsning inte finns i asylprocedurförordningen. Den svenska bestämmelsen behöver också anpassas utifrån att systematiken i det svenska asyلفörfarandet förändras och prövningsramen blir begränsad till frågan om internationellt skydd (se avsnitt 5.3.1).

5.3.9 Göra, registrera och lämna in en ansökan om internationellt skydd

Förslag: I enlighet med artikel 28.3 ska i svensk rätt föreskrivas att Migrationsverket i särskilda fall får anse att en ansökan om internationellt skydd har lämnats in personligen när Migrationsverket har kontrollerat att sökanden är fysiskt närvarande på svenskt territorium vid tidpunkten för registreringen eller inlämnandet av en ansökan. I svensk rätt ska också, i enlighet med artikel 28.4, föreskrivas att sökanden som inte kan inställa sig personligen på grund av varaktiga allvarliga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll ska ha möjlighet att lämna in ansökan om internationellt skydd med hjälp av ett formulär. Dessa bestämmelser ska införas på förordningsnivå.

Asylprocedurförordningen

Göra en ansökan (viljeyttring)

Av artikel 26.1 i asylprocedurförordningen följer att en ansökan om internationellt skydd ska anses ha gjorts när en tredjelandsmedborgare eller statslös person, inbegripet ett ensamkommande barn, personligen till en behörig myndighet som avses i artikel 4.1 och 4.2 uttrycker en önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat (se avsnitt 5.3.3 om behöriga myndigheter). Om tjänstemän från den behöriga myndigheten hyser tvivel om huruvida ett visst uttalande ska betraktas som en ansökan om internationellt skydd ska de uttryckligen fråga personen om han eller hon önskar erhålla internationellt skydd.

Enligt artikel 26.2 ska de myndigheter som ansvarar för mottagningsanläggningarna i enlighet med det nya omarbetade mottagandedirektivet – när så är relevant – informeras om att en ansökan har gjorts. För tredjelandsmedborgare som är föremål för den screening som avses i artikel 5.1 i screeningförordningen, får medlemsstaterna välja att tillämpa denna punkt efter det att screeningen har avslutats.

Registrera en ansökan som görs (viljeyttring)

Enligt artikel 27.1 ska de behöriga myndigheterna registrera en ansökan om internationellt skydd utan dröjsmål och i alla händelser senast fem dagar efter det att ansökan gjorts. Av bestämmelsen framgår vilken information som ska registreras. Sådan information är bl.a. sökandens namn, födelsedatum och födelseort, kön, medborgarskap eller det förhållande att sökanden är statslös, familjemedlemmar och syskon. Registrering ska också ske av information om typ, nummer och giltighetstid för varje identitets- eller resehandling som sökanden har och det land som utfärdat handlingen och andra handlingar som sökanden har gett in och som den behöriga myndigheten anser vara relevanta för att identifiera honom eller henne, för förfarandet för internationellt skydd och för fastställandet av ansvarig medlemsstat, om detta finns tillgängligt. Vidare ska datum och ort för ansökan och den myndighet hos vilken

ansökan gjordes registreras. Även sökandens vistelseort, bostadsort eller bostadsadress och, i förekommande fall, ett telefonnummer och en e-postadress där sökanden kan nå ska registreras.

Av artikel 27.2 följer att om en person uppger sig inte ha något medborgarskap ska detta förhållande tydligt registreras i avvaktan på fastställandet av om personen är statslös.

Av artikel 27.3 följer att om en ansökan görs till en myndighet som har till uppgift att ta emot ansökningar som görs om internationellt skydd och som inte är ansvarig för att registrera ansökningar, ska den myndigheten utan dröjsmål och senast inom tre arbetsdagar från det att ansökan gjordes underrätta den myndighet som är ansvarig för att registrera ansökningar. Den myndighet som är ansvarig för att registrera ansökningar ska registrera ansökan så snart som möjligt och senast fem dagar från det att den har tagit emot informationen.

Lämna in en ansökan (handlingen som formaliserar ansökan)

Enligt artikel 28.1 ska sökanden lämna in ansökan till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där ansökan görs så snart som möjligt och senast 21 dagar från det att ansökan registreras, om inte punkt 6 i denna artikel är tillämplig, förutsatt att han eller hon ges en faktisk möjlighet att göra detta i enlighet med denna artikel. Om ansökan inte lämnas in till den beslutande myndigheten ska den behöriga myndigheten utan dröjsmål underrätta den beslutande myndigheten om att en ansökan har lämnats in.

Av artikel 28.2 följer att sökanden – efter en överföring i enlighet med artikel 46 i asyl- och migrationshanteringsförordningen – ska lämna in ansökan till de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten så snart som möjligt och senast 21 dagar från det att sökanden identifierar sig för de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten.

Enligt artikel 28.3 första stycket ska en ansökan lämnas in personligen på en angiven dag och plats och, om en sådan meddelats, vid en angiven tidpunkt. De behöriga myndigheterna ska meddela sökanden dagen och platsen i fråga. De behöriga myndigheterna får meddela sökanden en tidpunkt. Av artikel 28.3 andra stycket följer att medlemsstaterna i nationell rätt får föreskriva att en ansökan ska

anses ha lämnats in personligen när den behöriga myndigheten kontrollerar att sökanden är fysiskt närvarande på medlemsstatens territorium vid tidpunkten för registreringen eller inlämnandet av en ansökan.

Av artikel 28.4 framgår att medlemsstaterna i nationell rätt även får föreskriva undantag från att ansökan ska lämnas in personligen på angiven dag och plats – genom att föreskriva en möjlighet för sökanden att lämna in en ansökan med hjälp av ett formulär – om sökanden inte kan inställa sig personligen på grund av varaktiga allvarliga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll, såsom långvarig sjukhusvistelse.

Av artikel 28.5 följer att om ett oproportionellt stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer gör en ansökan om internationellt skydd inom samma tidsperiod, med följderna att det blir omöjligt att ge varje sökande en bokad tid inom den tidsfrist som avses i punkt 1, ska sökanden, vid tillämpning av punkt 3 första stycket, ges en bokad tid för att lämna in sin ansökan vid ett datum som infaller senast två månader från registreringen av ansökan.

Enligt artikel 28.6 första stycket ska sökande när de lämnar in en ansökan så snart som möjligt lägga fram alla faktorer och handlingar som de förfogar över enligt artikel 4.2 i skyddsgrundsförordningen som krävs för att underbygga ansökan. Efter det att sökandena har lämnat in sin ansökan, särskilt vid deras personliga intervju, ska de få lägga fram alla ytterligare faktorer som är relevanta för prövningen, fram till dess att ett beslut inom ramen för det administrativa förfarandet har fattats om deras ansökan. Av andra stycket följer att medlemsstaterna får fastställa en tidsfrist inom den tidsramen för framläggande av dessa ytterligare faktorer, vilken sökanden ska sträva efter att följa.

Enligt artikel 28.7 får medlemsstaterna organisera tillgången till förfarandet på ett sådant sätt att ansökan görs, registreras eller lämnas in samtidigt. Om en ansökan görs, registreras eller lämnas in samtidigt ska sökandena få lägga fram alla faktorer och handlingar som de förfogar över i enlighet med artikel 4.2 i skyddsgrundsförordningen som krävs för att underbygga deras ansökan under den personliga intervjun. Dessutom ska sökandena tillåtas att lägga fram eventuella ytterligare faktorer som är relevanta för prövningen av deras ansökan, fram till dess att ett beslut om deras ansökan fattas inom ramen för det administrativa förfarandet. Medlemsstaterna får

fastställa en tidsfrist inom den tidsramen för framläggande av dessa ytterligare faktorer, vilken sökanden ska sträva efter att följa.

Gällande rätt

Göra och registrera en ansökan som görs (viljeyttring)

Artikel 26 i asylprocedurförordningen om att göra en ansökan om internationellt skydd, dvs. i de fall en tredjelandsmedborgare eller statslös person uttrycker en önskan om internationellt skydd (viljeyttring) saknar direkt motsvarighet i det omarbetade asylprocedurdirektivet. När det gäller artikel 27 i asylprocedurförordningen om registrering av ansökningar (viljeyttringar) finns motsvarande bestämmelse i det omarbetade asylprocedurförordningen.

Det finns i dag inga svenska bestämmelser om att göra och registrera en ansökan (viljeyttring) om att erhålla internationellt skydd.

Lämna in en ansökan (handlingen som formaliserar ansökan)

I det omarbetade asylprocedurdirektivet finns en möjlighet för medlemsstater att kräva att en ansökan om internationellt skydd lämnas in personligen. Detta nämns endast i förbifarten i förarbetena vid genomförandet av direktivet.¹⁵³ Det har i övrigt inte kommenterats eller införts en sådan bestämmelse i svensk rätt. I praktiken fungerar det svenska asylförfarandet emellertid på det sättet att en ansökan om internationellt skydd som regel lämnas in personligen av sökanden.

Tillgången till förfarandet

Enligt den nuvarande svenska ordningen lämnas en ansökan om internationellt skydd in och registreras vid samma tillfälle. Vid genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet anförde regeringen följande.

¹⁵³ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*.

En asylansökan ska enligt 4 kap. 20 § UtlF ges in till Migrationsverket. Om en person ansöker om asyl hos Migrationsverket sker samtidigt en registrering av ansökan. Enligt Migrationsverkets handbok för migrationsärenden ska en sökande som uppsöker någon av verkets ansökningsenheter i syfte att söka asyl ha blivit registrerad innan han eller hon lämnar lokalerna. Det som utgör tre olika moment i det omarbetade asylprocedurdirektivet – ansökan om asyl, registrering av ansökan och inlämnande av ansökan – utgör normalt ett sammanhållet moment hos Migrationsverket. En skriftlig asylansökan som getts in till Migrationsverket är en allmän handling (jfr 2 kap. 3 § första stycket tryckfrihetsförordningen, förkortad TF) på vilken bestämmelserna om allmänna handlingar är tillämpliga. Bestämmelser om registrering av allmänna handlingar finns i 5 kap. OSL. Av 5 kap. 1 § första stycket OSL framgår att en allmän handling som huvudregel ska registreras så snart den kommit in till eller upprättats hos en myndighet. De undantag som föreskrivs torde normalt inte vara relevanta för en asylansökan. Justitieombudsmannen har uttalat att handlingar som omfattas av registreringskyldighet ska registreras så snart det är praktiskt möjligt, normalt samma dag som – eller senast dagen efter – handlingen kom in eller upprättades (JO 2002/03 s. 491). Det finns alltså redan i dag krav på att allmänna handlingar, som asylansökningar, ska registreras omgående. En handling ska alltid registreras som inkommen den dag handlingen kom in till myndigheten. Detta gäller även om själva registreringsåtgärden inte sker samma dag som handlingen faktiskt kom in. När det gäller ansökningar om asyl som görs hos andra myndigheter än Migrationsverket kan följande konstateras. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har en skyldighet enligt 7 kap. 2 § UtlF att omedelbart underrätta Migrationsverket om det uppkommit en fråga om avvisning eller utvisning som ska prövas av verket, vilket normalt är fallet då en utlänning ansöker om asyl. Därutöver gäller att svenska myndigheter har en allmän serviceskyldighet som följer framförallt av 4 § FL. Bestämmelsen innebär att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp ska lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet bör myndigheten hjälpa honom eller henne till rätta. Även personer som inte har ställning som part ska få denna service. Myndigheter som typiskt sett kan komma i kontakt med personer som vill söka asyl är Polismyndigheten (särskilt gränspolisen), Tullverket och Kustbevakningen och det ligger inom deras serviceskyldighet att hänvisa personen i fråga till Migrationsverket. I praktiken finns ett nära samarbete mellan Migrationsverket och andra myndigheter. Den person som säger att han eller hon söker asyl försätts normalt i omedelbar kontakt med Migrationsverket, som sedan tar emot och registrerar asylansökan enligt vad som redovisats ovan. Bestämmelserna om registrering av allmänna handlingar och myndigheters serviceskyldighet

är grundläggande regler som gäller inom hela den offentliga förvaltningen. Det förekommer även i andra situationer att enskilda vänder sig till fel myndighet och då blir hänvisade rätt. Regeringen anser att den reglering som finns innebär att en asylansökan kommer att registreras inom den tid som direktivet föreskriver. Det är inte lämpligt att införa särskilda regler om diarieföring för just asylansökningar.¹⁵⁴

Skälen för förslaget

Göra och registrera en ansökan som görs (viljeyttring)

Bestämmelserna om att göra och registrera en ansökan som görs om internationellt skydd (viljeyttring) som finns i artiklarna 26 och 27 är direkt tillämpliga och medför inga författningsändringar.

Lämna in en ansökan (den skriftliga ansökan)

Möjligheterna till undantag från asylprocedurförordningens krav på att en ansökan om internationellt skydd ska lämnas in personligen bör utnyttjas eftersom sådan flexibilitet bedöms kunna effektivisera och förenkla asylförfarandet. Sådana undantagsbestämmelser bör därför införas i svensk rätt. I enlighet med artikel 28.3 bör i svensk rätt därför föreskrivas att Migrationsverket får anse att en ansökan har lämnats in personligen, när verket har kontrollerat att sökanden är fysiskt närvarande på svenskt territorium vid tidpunkten för registreringen eller inlämnandet av en ansökan. För tydlighetens skull bör det i författningstexten anges att det är Migrationsverket som ansvarar för kontrollen enligt artikel 28.3. Detta hindrar dock inte att Migrationsverket ber andra aktörer, t.ex. polisen, om hjälp för att utföra den faktiska kontrollen som i sin tur rapporterar till verket. I svensk rätt bör också, i enlighet med artikel 28.4, föreskrivas att sökanden som inte kan inställa sig personligen på grund av varaktiga allvariga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll ska ha möjlighet att lämna in ansökan om internationellt skydd med hjälp av ett formulär. Det ska i sammanhanget understrykas att det är fråga om undantag i särskilda situationer eftersom den fysiska närvaron vid inlämnande av en ansökan normalt sett är av särskild vikt.

¹⁵⁴ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 33 f.

De aktuella undantagsbestämmelserna kan införas på förordningsnivå, lämpligen i utlänningsförordningen i nära anslutning till bestämmelserna om att göra, registrera och lämna in ansökan om internationellt skydd.

Tillgången till förfarandet

Den nuvarande svenska ordningen med ett sammanhållet moment kommer svårigen att kunna upprätthållas i samtliga fall av ansökningar om internationellt skydd. Den svenska ordningen innehåller i egentlig mening inte ett moment att *göra* en ansökan i form av viljeyttring på det sätt som regleras i asylprocedurförordningen. Den svenska ordningen som innebär att ansökningar registrerades först vid inlämnandet av den handling som formaliserar ansökan kan inte heller behållas med hänvisning till artikel 27 i asylprocedurförordningen som direkt reglerar *att* och *när* viljeyttringar ska registreras. Som framgår av avsnitt 5.3.3 lämnas förslag på kompletterande svenska bestämmelser om behöriga myndigheter som ska ta emot och registrera viljeyttringar samt till vilken myndighet den handling som formaliserar ansökan ska lämnas in. Det saknas skäl att ytterligare reglera tillgången till förfarandet. Artikel 28.7 i asylprocedurförordningen om att medlemsstaterna får organisera tillgången till förfarandet på sådant sätt att ansökan om internationellt skydd görs, registreras och lämnas in samtidigt medför därför inte några författningsändringar.

5.3.10 Handlingar som ska tillhandahållas sökanden

Förslag: Artikel 29 i asylprocedurförordningen om handlingar som ska tillhandahållas sökanden är direkt tillämplig.

För att säkerhetsställa tydlighet ska Migrationsverket i svensk rätt uttryckligen anges som den behöriga myndigheten som ansvarar för att tillhandahålla sökanden de handlingar som avses enligt artikeln. En sådan bestämmelse kan införas på förordningsnivå.

Asylprocedurförordningen

Artikel 29 reglerar handlingar som ska tillhandahållas sökanden. Enligt artikel 29.1 ska de behöriga myndigheterna tillhandahålla sökanden en handling i hans eller hennes eget namn som anger att en ansökan har gjorts och registrerats. Handlingen ska tillhandahållas sökanden i samband med registreringen av en ansökan om internationellt skydd, eller då det är fråga om en överföring enligt artikel 46 i asyl- och migrationshanteringsförordningen när sökanden identifierar sig för de behöriga myndigheterna. Handlingen ska vara giltig till dess att den handling som avses i artikel 29.4 har utfärdats.

Av artikel 29.4 framgår att när en ansökan har lämnats in i enlighet med artikel 28 ska de behöriga myndigheterna utfärda en handling som ska omfatta vissa i artikeln uppräknade följande uppgifter, bl.a. sökandens namn och medborgarskap, vilken myndighet som utfärdat handlingen och handlingens giltighetstid, personens status som sökande samt uppgift om att sökanden har rätt att stanna kvar på den medlemsstatens territorium i syfte att få ansökan prövad och uppgift om huruvida sökanden har rätt att fritt förflytta sig inom hela eller en del av den medlemsstatens territorium. Uppgifterna ska uppdateras vid behov.

Enligt artikel 29.7 behöver de handlingar som avses i denna artikel inte utgöra identitetsbevis men ska anses vara tillräckliga medel för att sökande ska kunna identifiera sig för nationella myndigheter och få tillgång till sina rättigheter under hela förfarandet för internationellt skydd.

Av artikel 29.9 framgår vidare att giltighetstiden för handlingen i artikel 29.4 inte utgör en rätt att stanna kvar om den rätten har upphört att gälla eller tillfälligt upphävts i enlighet med asylprocedurförordningen.

Skälen för förslaget

Det finns inte några motsvarande bestämmelser om tillhandahållande av handlingar till sökanden i de tidigare asylprocedurdirektiven. Den motsvarande svenska bestämmelsen finns i nuvarande 2 b § förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl., förkortad FMA. Av den följer att

Migrationsverket ska förse utlänningar som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande med ett dokument som intygar att innehavaren är sökande. Detta gäller dock inte om utlänningen hålls i förvar. I övrigt saknas svenska bestämmelser om att sökanden ska tillhandahållas handling som anger att en ansökan om internationellt skydd har gjorts och registrerats.

Artikel 29 i asylprocedurförordningen är direkt tillämplig. Motsvarande svenska bestämmelse i 2 b § FMA bör därför upphävas. Bestämmelsen kommer dock ersättas av 6 § föreslagna mottagandeförordningen (se avsnitt 11.4.3). Något förslag om upphävande behövs därför inte.

För att säkerhetsställa tydlighet bör Migrationsverket i svensk rätt dock uttryckligen anges som den behöriga myndigheten som ansvarar för att tillhandahålla sökanden de handlingar som avses enligt artikel 29 i asylprocedurförordningen. Sådan bestämmelse kan införas på förordningsnivå. Artikel 29 medför i övrigt inte några författningsändringar.

5.3.11 Ansökningar för vuxna i beroendeställning, medföljande barn och ensamkommande barn

Förslag: Det bör i svensk rätt föreskrivas att artikel 32.2 första stycket får tillämpas på ett medföljande barn som föds eller närvarar under det administrativa förfarandet. Bestämmelsen kan införas på förordningsnivå.

Asylprocedurförordningen

Vuxna i beroendeställning

Artikel 31 innehåller bestämmelser om ansökningar om internationellt skydd för vuxna i beroendeställning. Av artikel 31.1 följer att för en vuxen person som behöver hjälp för att utöva sin rättsliga handlingsförmåga i enlighet med nationell rätt (vuxen person i beroendeställning) får en vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne göra och lämna in en ansökan på den personens vägnar.

Enligt artikel 31.2 ska den vuxna personen i beroendeställning närvara vid inlämnandet av ansökan, utom om det finns motiverade skäl för att han eller hon inte kan eller bör närvara eller, om en sådan möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan lämnas in med hjälp av ett formulär.

Medföljande barn

Artikel 32 reglerar ansökningar på medföljande barns vägnar. Enligt artikel 32.1 ska ett medföljande barn ha rätt att lämna in en ansökan i eget namn om han eller hon har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Om det medföljande barnet inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten ska en förälder eller en annan vuxen person, såsom en rättslig vårdnadshavare eller en myndighet för skydd av barn, som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för den underåriga lämna in ansökan på den underårigas vägnar.

Av artikel 32.2 första stycket följer att när det gäller ett medföljande barn som inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten och som vid den tidpunkt då föräldern eller en annan vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne gör eller lämnar in ansökan om internationellt skydd befinner sig på samma medlemsstats territorium, särskilt om den underåriga inte har några andra lagliga möjligheter att stanna kvar på samma medlemsstats territorium, ska en ansökan som görs och lämnas in av en förälder eller en annan vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne även betraktas som en ansökan om internationellt skydd som görs och lämnas in på den underårigas vägnar. Enligt andra stycket får medlemsstaterna besluta att tillämpa första stycket även på ett medföljande barn som föds eller är närvarande under det administrativa förfarandet.

Av artikel 32.3 följer att om den förälder eller den vuxna person som ansvarar för det medföljande barn som avses i punkt 2 lämnar in ansökan på den underårigas vägnar, ska den underåriga närvara vid inlämnandet av ansökan, utom i de fall då det finns motiverade skäl för att den underåriga inte kan eller bör närvara eller, om en sådan

möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan på den underårigas vägnar lämnas in med hjälp av ett formulär.

Ensamkommande barn

Artikel 33 reglerar ensamkommande barns ansökningar. Av artikel 33.1 följer att ett ensamkommande barn ska ha rätt att lämna in en ansökan i eget namn om han eller hon har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Det ensamkommande barnet ska därför informeras om åldern för rättslig handlingsförmåga i den medlemsstat som är ansvarig för att pröva hans eller hennes ansökan om internationellt skydd. Om det ensamkommande barnet inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten, ska en företrädare eller en person som avses i artikel 23.2 a lämna in ansökan på hans eller hennes vägnar.

Av artikel 33.3 följer att om företrädaren för ett ensamkommande barn eller en person som avses i artikel 23.2 a lämnar in ansökan på den underårigas vägnar, ska den underåriga närvara vid inlämnandet av ansökan, utom i de fall då det finns motiverade skäl till att den underåriga inte kan eller bör närvara eller, om en sådan möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan lämnas in med hjälp av ett formulär.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelser om ansökningar för vuxna i beroendeställning och medföljande barn som finns i artiklarna 31 och 32 i asylprocedurförordningen finns också i allt väsentlig i det omarbetade asylprocedurdirektivet. När det gäller ansökningar för ensamkommande barn i artikel 33 i asylprocedurförordningen saknar det emellertid direkt motsvarighet i det omarbetade asylprocedurdirektivet.

En grundläggande princip inom svensk förvaltningsrätt är att var och en med rättskapacitet som vill ansöka om en förmån kan göra detta. Några undantag från denna princip finns inte.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet* s. 173.

Omyndiga barn (barn under 18 år) har i svensk lagstiftning inte getts processbehörighet i fråga om uppehållstillstånd. De kan inte heller själva genom fullmakt överföra sådan rätt till ombud. Migrationsöverdomstolen har i ett antal beslut konstaterat att omyndiga barn i ärenden om uppehållstillstånd måste företrädas av vårdnadshavare eller annan legal ställföreträdare. Ansökan ska avvisas om det saknas styrkt legalt ställföreträdarskap för barnet (MIG 2009:17, Migrationsöverdomstolens beslut den 25 maj 2009 i mål nr UM 6658-08 och UM 6595-08).

Enligt svensk rätt utgörs ställföreträdare för barn normalt av vårdnadshavare eller av särskilt förordnad förmyndare. Som huvudregel gäller att vem som ska anses som vårdnadshavare ska avgöras enligt lagen i det land där barnet har sitt hemvist, den s.k. domicilprincipen.¹⁵⁶ En vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör ett barns personliga angelägenheter (6 kap. 11 § föräldrabalken). Om ett barn har två vårdnadshavare tillfaller denna rättighet och skyldighet dem tillsammans. Om en av vårdnadshavarna till följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak är förhindrad att ta del i sådana beslut rörande vårdnaden som inte utan olägenhet kan skjutas upp, bestämmer den andre ensam. En vårdnadshavare får dock inte ensam fatta beslut av ingripande betydelse för barnets framtid, om inte barnets bästa uppenbarligen kräver det (6 kap. 13 § föräldrabalken). Som exempel på ingripande betydelse har nämnts frågor som rör barnets skolgång eller bosättning.¹⁵⁷ Ansökan om internationellt skydd för ett barn får anses vara ett sådant beslut av ingripande betydelse. En sådan ansökan har nämligen stor inverkan på ett barns personliga förhållanden.

Regeringen har vid genomförandet av första asylprocedurdirektivet uttalat att för barn som anländer till Sverige tillsammans med någon av sina vårdnadshavare är det vårdnadshavaren som för barnets talan i ärenden om internationellt skydd.¹⁵⁸ Vid genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet anförde regeringen vidare att ett barns vårdnadshavare alltid kan ansöka om internationellt skydd för barnets räkning, liksom en god man som förordnats enligt lagen om god man för ensamkommande barn.

¹⁵⁶ Jfr prop. 2004/05:136, *Stärkt skydd för ensamkommande barn*, s. 24 f.

¹⁵⁷ Prop. 1975/76:170, *om ändring i föräldrabalken, m.m.*, s. 178.

¹⁵⁸ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 173 f.

Regeringen ansåg därför att svensk rätt uppfyller direktivets krav i fråga om vem som kan ansöka om asyl för en underårig person.¹⁵⁹ Migrationsöverdomstolen har också funnit att resultat av dna-analys som visat att föräldraskap tillsammans med att det inte framkommit något som talar emot föräldrarnas ställföreträdarskap varit tillräckligt för att föräldrarna ska ha rätt att företräda sitt barn.¹⁶⁰

När det gäller ensamkommande barn kan enligt svensk rätt en god man som förordnats enligt lagen om god man för ensamkommande barn ansöka om uppehållstillstånd för barnets räkning. Om en god man inte är förordnad är, enligt 18 kap. 3 § UtlL, den som är förordnad som offentligt biträde för ett barn som saknar vårdnadshavare i Sverige ställföreträdare för barnet och kan i egenskap av sådan ansöka om uppehållstillstånd för barnet i det mål eller ärende som förordnandet avser. I 18 kap. 4 § UtlL finns därutöver bestämmelser om skyldighet för god man eller offentligt biträde att ansöka om uppehållstillstånd för ett barns räkning, om detta inte är uppenbart obehövligt. Om en sådan god man inte är förordnad, gäller vad som nu sagts i stället den som är förordnad som offentligt biträde för barnet.

Skälen för förslaget

Bestämmelsen i artikel 32.1 i asylprocedurförordningen om ansökningar för medföljande barn är direkt tillämplig.

Det saknas behov av författningsändringar med anledning av artikel 32.1. Det finns inte heller skäl att i detta sammanhang ge närmare vägledning i denna fråga utöver vad som redovisats ovan. Det bör i stället överlämnas till rättstillämpningen att närmare utveckla tillämpningen av artikel 32.1.

I artikel 32.2 andra stycket ges medlemsstaterna möjlighet att tillämpa artikel 32.2 första stycket på ett barn till sökande som föds eller närvarar under det administrativa förfarandet. Möjligheten att tillämpa samma förfarande för barn i liknande situationer medför fördelar för såväl effektiviteten som rättssäkerheten i asylförfarandet. Gemensamma bestämmelser för barn i liknande situationer förenklar också för såväl rättstillämparen som sökanden.

¹⁵⁹ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 35 f.

¹⁶⁰ MIG 2012:1, Migrationsöverdomstolens dom den 18 januari 2012, mål nr UM10897-10.

Möjligheten att tillämpa första stycket i artikel 32.2 på barn som föds i Sverige eller ansluter sig till sökande under det administrativa förfarandet ger också ett större skydd för barn i asylprocessen. Det har inte framkommit några skäl mot att nyttja möjligheten att tillämpa artikel 32.2 första stycket på barn som föds här eller ansluter sig till sökande under det administrativa förfarandet. En sådan bestämmelse bör därför införas i svensk rätt.

Möjligheten att i enlighet med artiklarna 31.2, 32.3 och 33.3 lämna in en ansökan med hjälp av ett formulär bör inte nyttjas. I de nämnda bestämmelserna finns redan möjlighet att göra undantag från kravet att den vuxna i beroendeställning eller den underåriga ska närvara vid inlämnande av ansökan i de fall det finns motiverade skäl till det. Ytterligare möjlighet att lämna in en ansökan för någon annans räkning utan personlig närvaro – och utan att några starkt motiverade skäl till utevaron föreligger – bedöms varken ligga i sökandes intresse eller vara till gagn för asylförfarandet. Det är också utifrån rättssäkerhetsaspekter och allmänna principer så som barns bästa av vikt att myndighetspersonal träffar sökanden i de fall det är möjligt. En möjlighet för en vuxen i beroendeställning eller underårig att lämna in en ansökan med hjälp av ett formulär bör därför inte införas i svensk rätt.

Artiklarna 31–33 i asylprocedurförordningen om ansökningar om internationellt skydd för vuxna i beroendeställning, medföljande barn och ensamkommande barn är i övrigt direkt tillämpliga och medför inte några ytterligare författningsåtgärder.

5.3.12 Prövningen av ansökningar om internationellt skydd

Bedömning: Bestämmelserna i artikel 34 om prövningen av en ansökan är direkt tillämpliga och medför inte några författningsåtgärder.

Asylprocedurförordningen

Av artikel 34.1 följer att den beslutande myndigheten ska pröva och fatta beslut om ansökningar om internationellt skydd i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II.

Enligt artikel 34.2 ska den beslutande myndigheten fatta beslut om ansökningar om internationellt skydd efter vederbörlig bedömning av om en ansökan kan tas upp till prövning eller efter vederbörlig sakprövning av ansökan. Den beslutande myndigheten ska pröva ansökningarna objektivt, opartiskt och på individuell basis. Vid prövningen av en ansökan ska den beslutande myndigheten beakta bl.a. relevanta uttalanden och relevant dokumentation som läggs fram av sökanden, relevant, precis och aktuell information som avser den rådande situationen i sökandens ursprungsland vid tidpunkten beslutet om ansökan, sökandens individuella ställning och personliga omständigheter, huruvida sökanden rimligen kan förväntas begagna sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda medborgarskap.

Av artikel 34.3 och 34.4 framgår att den personal som prövar ansökningar och fattar beslut ska ha lämplig kunskap och ska ha fått fortbildning. De ska ha möjlighet att vid behov inhämta råd från experter i särskilda frågor, t.ex. medicinska frågor, kulturella frågor, religionsfrågor, frågor som rör psykisk hälsa samt barn- eller könsrelaterade frågor. De får vid behov rådfråga asylbyrå i enlighet med artikel 10.2 b i förordningen om Europeiska unionens asylbyrå¹⁶¹. Handlingar som den beslutande myndigheten anser vara relevanta för prövningen av ansökningar ska översättas om så är nödvändigt för prövningen.

Av artikel 34.5 framgår vidare att den beslutande myndigheten får prioritera prövningen av en ansökan om internationellt skydd särskilt om

- a) den bedömer att ansökan kan förväntas vara välgrundad,
- b) sökanden har särskilda mottagningsbehov i den mening som avses i artikel 24 i det nya omarbetade mottagandedirektivet eller behöver särskilda förfarandegarantier enligt artiklarna 20-23 i denna förordning, särskilt om han eller hon är ett ensamkommande barn,
- c) det finns skälig anledning att betrakta sökanden som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten,

¹⁶¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010.

- d) ansökan är en efterföljande ansökan,
- e) sökanden har varit föremål för ett beslut i enlighet med artikel 23.2 e i det nya omarbetade mottagandedirektivet, har varit inblandad i att orsaka olägenheter för allmänheten eller har utfört brottsliga handlingar.

Gällande rätt

I 21 kap. 5 § UtlL finns bestämmelser som genomför delar av Rådets direktiv 2001//55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja och om åtgärder för att främja medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (massflyktsdirektivet). Enligt 21 kap. 5 § första stycket UtlL slås fast att en person som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kan ansöka om och få ansökningar om uppehållstillstånd som flykting samt flyktingstatusförklaring och resedokument prövade samtidigt som det tillfälliga skyddet pågår. I andra stycket regleras förutsättningar för att skjuta upp prövningen av ansökningar enligt första stycket samt att om ansökan inte har prövats innan det tillfälliga skyddet har upphört att gälla, ska den prövas så snart det kan ske efter denna tidpunkt.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artikel 34 om prövningen av en ansökan är direkt tillämpliga och medför inte några författningsåtgärder. Bestämmelserna i 21 kap. 5 § UtlL, som bör anpassas efter systematiken i asylprocedurförordningen (se avsnitt 5.3.1 och vidare 5.3.26), ska i övrigt lämnas oförändrade eftersom de är hänförliga till genomförandet av massflyktsdirektivet och inte i sak bedöms beröras av asylprocedurförordningen.

5.3.13 Handläggningstid hos Migrationsverket

Förslag: Bestämmelserna i artikel 35.1–35.7 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. Detta innebär att motsvarande svenska bestämmelser i 8 kap. 10 § utlänningsförordningen om handläggningstid för ärenden om internationellt skydd ska upphävas.

För att underlätta för rättstillämparen ska det i utlänningsförordningen införas en upplysningsbestämmelse om att handläggningstider för ärenden om internationellt skydd finns i artikel 35 i asylprocedurförordningen. För tydlighetens skull ska det även i 1 kap. 13 § utlänningslagen i fråga om säkerhetsärenden införas en upplysningsbestämmelse om att handläggningstider för ärenden om internationellt skydd finns i artikel 35.

I enlighet med artikel 35.8 i asylprocedurförordningen ska det i svensk rätt införas tidsfrister för Migrationsverkets prövning om en domstol upphäver verkets beslut och återförvisar ärendet. Återförvisade ärenden som avser frågan om en ansökan ska tas upp till prövning ska avgöras senast inom en månad, återförvisade ärenden som ska prövas i ett påskyndat prövningsförfarande senast inom två månader och återförvisade ärenden i andra fall senast inom fem månader. Bestämmelserna om handläggningstid av ett återförvisat ärende kan införas på förordningsnivå.

Asylprocedurförordningen

Artikel 35 reglerar prövningsförfarandets varaktighet. En prövning för att fastställa om en ansökan ska tas upp till prövning ska avslutas så snart som möjligt och senast inom två månader från den dag då ansökan lämnades in (artikel 35.1). Detta gäller dock inte fall som avses i artikel 38.1 e. I sådana fall ska den beslutande myndigheten avsluta prövningen inom tio arbetsdagar. Denna tidsfrist får under vissa förutsättningar förlängas med ytterligare två månader (artikel 35.2). För ett påskyndat förfarande gäller tre månader från den dag då ansökan lämnades in (artikel 35.3). För andra fall av prövningar gäller en tidsfrist på sex månader från den dag då ansökan lämnades in (artikel 35.4) med möjlighet till förlängning ytterligare sex månader under vissa förutsättningar (artikel 35.5).

Enligt artikel 35.8 ska medlemsstaterna fastställa tidsfrister för avslutandet av prövningsförfarandet om en domstol upphäver den beslutande myndighetens beslut och återförvisar ärendet. Dessa tidsfrister ska vara kortare än de tidsfrister som anges i artikel 35 för de olika prövningarna.

Gällande rätt

I 1 kap. 13 § UtlL föreskrivs att säkerhetsärenden ska handläggas skyndsamt.

Enligt 8 kap. 10 § första stycket UtlF ska ett ärende om uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § UtlL avgöras senast inom sex månader från det att ansökan lämnades in. Om det finns särskilda skäl får tiden förlängas med högst nio månader. Den sökande ska i sådana fall upplysas om förlängningen och om skälen till den. Av andra stycket följer att om en ansökan varit föremål för ett förfarande enligt Dublinförordningen räknas tidsfristen för att avgöra ärendet från tidpunkten då det fastställdes att ansökan ska prövas i Sverige. Om utlänningen inte befann sig i Sverige vid fastställandet räknas tidsfristen från den tidpunkt då utlänningen anlant till Sverige och lämnat in en ansökan om asyl. Enligt bestämmelsens tredje stycke gäller första stycket även ärenden om statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § UtlL och ärenden om ny prövning enligt 12 kap. 19 § eller 19 b § UtlL. Om den sökande beviljas ny prövning ska även frågan om uppehållstillstånd avgöras inom tidsfristen.

Enligt 21 kap. 5 § första stycket UtlL slås fast att en person som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd kan ansöka om och få ansökningar om uppehållstillstånd som flykting samt flyktingstatusförklaring och resedokument prövade samtidigt som det tillfälliga skyddet pågår. I andra stycket regleras förutsättningar för att utlänningsmyndigheterna ska få skjuta upp prövningen av ansökningar enligt första stycket samt att om ansökan om internationellt skydd inte har prövats innan det tillfälliga skyddet har upphört att gälla, ska den prövas så snart det kan ske efter denna tidpunkt.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artikel 35.1–35.7 om prövningsförfarandets varaktighet, dvs. inom vilken tid Migrationsverket ska avgöra ett ärende om internationellt skydd, är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 8 kap. 10 § UtlF ska därför upphävas. Detta innebär att bestämmelsens första och andra stycke ska upphävas i sin helhet och tredje stycket ska upphävas delvis och i övrigt anpassas med anledning av nödvändiga följdändringar. För att underlätta för rättstillämparen bör 1 kap. 13 § UtlL kompletteras med en upplysning om att det i artikel 35 finns bestämmelser om handläggningstider för ärenden om internationellt skydd. I fråga om handläggningstid gällande ett ärende inom ramen för ett gränsförfarande gäller dock särskilda tidsfrister, se avsnitt 5.3.17).

Artikel 35.8 i asylprocedurförordningen om tidsfrister för återförvisade ärenden saknar motsvarighet i tidigare direktiv. Det finns inte heller någon motsvarande svensk bestämmelse. Artikel 35.8 kräver att medlemsstaterna inför tidsfrister för prövningsförfarandet vid återförvisning och att dessa ska vara kortare än de tidsfrister som anges i artikeln. Det har inte varit möjligt att få fram statistik kring handläggningstiden för återförvisade ärenden. Med hänsyn till detta och till att fristerna ska vara kortare än de frister som anges i artikeln föreslås tidsfrister som genomgående är en månad kortare för de olika typerna av återförvisade ärenden. Detta innebär att återförvisade ärenden som avser en fråga om en ansökan ska tas upp till prövning ska avgöras senast inom en månad, återförvisade ärenden som ska prövas i ett påskyndat prövningsförfarande senast inom två månader och återförvisade ärenden i andra fall senast inom fem månader. Bestämmelserna om handläggningstid för återförvisade ärenden bör lämpligen införas på förordningsnivå.

5.3.14 Beslut om ansökningar om internationellt skydd

Förslag: Bestämmelserna om beslut om ansökningar om internationellt skydd i artiklarna 36 och 39.1–39.3 asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. Den svenska bestämmelsen i 5 kap. 1 c § andra stycket utlänningslagen ska därför upphävas. Vidare ska bestämmelsen i 13 kap. 10 § utlänningslagen anpassas genom att stryka strecksatsen *statusförklaring* i första stycket. Även bestämmelsen i 8 kap. 10 g § utlänningsförordningen ska anpassas.

Asylprocedurförordningen

Beslutets form och innehåll samt delgivning

Enligt artikel 36.1 ska ett beslut om en ansökan om internationellt skydd vara skriftligt, och det ska delges sökanden så snart som möjligt i enlighet med nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Om en företrädare eller rättslig rådgivare företräder sökanden, får den behöriga myndigheten delge beslutet till honom eller henne i stället för till sökanden. Av artikel 67.8 följer att förfarandet för delgivning ska föreskrivas i nationell rätt.

Enligt artikel 36.2 ska – om prövning av en ansökan nekas eller om den avslås som ogrundad eller som uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, som uttryckligen återkallad eller som implicit återkallad – de faktiska och rättsliga skälen till det anges i beslutet.

Av artikel 36.3 följer att sökanden skriftligen ska informeras om resultatet av beslutet och om hur han eller hon kan överklaga ett beslut om att neka prövning av en ansökan eller om att avslå en ansökan som ogrundad eller som uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, eller som implicit återkallad. Den informationen får lämnas som en del av beslutet om ansökan om internationellt skydd. Om sökanden inte bistås av en rättslig rådgivare ska den informationen lämnas på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå.

I artikel 36.4 anges att om sökanden bistås av en rättslig rådgivare som rättsligt företräder sökanden, får den information som avses i punkt 3 lämnas endast till den rättsliga rådgivaren utan att översättas

till ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå. I sådana fall ska sökanden meddelas skriftligt för kännedom på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå om internationellt skydd har beviljats eller ej, tillsammans med allmän information om hur beslutet kan överklagas.

Om det rör sig om ansökningar som görs på underårigas vägnar eller för vuxna personer i beroendeställning och det i samtliga ansökningar återoppar exakt samma grunder som ansökan från den vuxna person som är ansvarig för den underåriga eller den vuxna personen i beroendeställning, får den beslutande myndigheten, efter en individuell bedömning för varje sökande, fatta ett enda beslut som omfattar samtliga sökande, såvida inte detta skulle leda till att en sökandes individuella förhållanden röjs på ett sätt som riskerar att skada hans eller hennes intressen, särskilt vid risk för förföljelse som grundar sig på könsrelaterat våld, människohandel och förföljelse som grundar sig på kön, sexuell läggning, könsidentitet eller ålder. I sådana fall ska ett separat beslut utfärdas och delges den berörda personen i enlighet med punkt 1 (artikel 36.5).

Villkor för saksprövning och beslut om internationellt skydd

Enligt 39.1 ska en ansökan inte prövas i sak om a) en annan medlemsstat är ansvarig i enlighet med asyl- och migrationsförordningen b) prövning av en ansökan nekas i enlighet med artikel 38, eller c) en ansökan uttryckligen eller implicit återkallas, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 40.2 och 41.5.

Av artikel 39.2 följer att när en ansökan prövas i sak, ska den beslutande myndigheten fatta ett beslut om huruvida sökanden uppfyller kraven på flyktingstatus och, om så inte är fallet, avgöra huruvida sökanden uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med skyddsgrundsförordningen.

Enligt artikel 39.3 ska den beslutande myndigheten avslå en ansökan som ogrundad om den har fastställt att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen.

Gällande rätt

Beslutets form och innehåll samt delgivning

I svensk rätt föreskrivs i 13 kap. 10 § UtlL att beslut om bl.a. resedokument, uppehållstillstånd, statusförklaring och avvisning eller utvisning ska vara skriftliga och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet. Vidare föreskrivs i 8 kap. 10 g § UtlF att en utlänning som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § UtlL ska underrättas om Migrationsverkets beslut på ett språk som han eller hon kan förstå. Detsamma gäller en utlänning som har ansökt om ny prövning enligt 12 kap. 19 eller 19 b § UtlL.

Den svenska bestämmelse som reglerar underrättelse och delgivning av beslut finns i 33 § FL. Av den bestämmelsen följer att en myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende så snart som möjligt ska underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det. Underrättelse får ske genom delgivning. Delgivningsförfarandet regleras i sin tur av delgivningslagen. Enligt 1 § delgivningslagen gäller den lagen när delgivning ska ske i mål eller ärende hos domstol eller annan myndighet eller när delgivning i annat fall ska ske enligt lag eller annan författning.

Villkor för sakprövning och beslut om internationellt skydd

Enligt 5 kap. 1 c § andra stycket UtlL ska vid beslut om överföring enligt Dublinförordningen asylansökan avvisas.

Skälen för förslaget

Beslutets form och innehåll samt delgivning

Artikel 36 i asylprocedurförordningen reglerar formen, innehållet, underrättelse och delgivning av ett beslut om ansökan internationellt skydd. Artikel 36 är direkt tillämplig i sin helhet. Den svenska bestämmelsen i 13 kap. 10 § UtlL om beslutets form och innehåll behöver därför anpassas genom att stryka statusförklaring i första

stycket. Även bestämmelsen i 8 kap. 10 g § UtlF om information till sökande om Migrationsverkets beslut behöver anpassas med anledning av detta.

Genom att artikel 36 är direkt tillämplig kommer den att tillämpas i stället för de svenska allmänna bestämmelserna om underrättelse och delgivning i 33 § FL. Någon särskild anpassningsåtgärd avseende bestämmelserna om underrättelse och delgivning behövs inte. Inte heller i övrigt medför artikeln behov av ytterligare anpassningsåtgärd.

Villkor för sakprövning och beslut om internationellt skydd

Även bestämmelserna i artikel 39.1–39.3 är direkt tillämpliga. Den svenska bestämmelsen i 5 kap. 1 c § andra stycket UtlL som motsvarar artikel 39.1 a i asylprocedurförordningen ska därför upphävas.

5.3.15 Beslut om återvändande enligt artikel 37

Förslag: Artikel 37 i asylprocedurförordningen föreskriver att beslut om återvändande ska meddelas när en ansökan om internationellt skydd nekas prövning eller avslås. Artikel 37 är direkt tillämplig. För att underlätta för rättstillämparen ska det i utlänningslagen införas en bestämmelse som upplyser om artikel 37.

Bestämmelsen i 1 kap. 9 § utlänningslagen ska kompletteras med en upplysning om att det som föreskrivs om avvísning och utvisning i utlänningslagen gäller i tillämpliga delar också för beslut om återvändande.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 37 ska medlemsstaterna utfärda ett beslut om återvändande om prövning av en ansökan nekas eller om den avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på både flyktingsstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande, eller som implicit eller uttryckligen återkallad. Beslutet om återvändande ska

vara förenligt med återvändandedirektivet och i överensstämmelse med principen om non-refoulement.

Gällande rätt

I 8 kap. 16 § första stycket UtlL anges att om en ansökan om uppehållstillstånd avslås eller avvisas eller om ett sådant tillstånd återkallas och befinner sig utlänningen i Sverige, ska det samtidigt meddelas beslut om avvisning eller utvisning, om inte särskilda skäl talar mot det.

Skälen för förslaget

Artikel 37 i asylprocedurförordningen föreskriver att ett beslut om återvändande ska meddelas när en ansökan om internationellt skydd nekas prövning eller avslås. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i det omarbetade asylprocedurdirektivet.

Svenska bestämmelser om beslut om återvändande, dvs. det som i svensk rätt benämns avvisning eller utvisning, finns i 8 kap. UtlL. De svenska bestämmelserna om avvisning och utvisning bygger i stora delar på bestämmelserna i EU:s återvändandedirektiv.

Bedömningen är att artikel 37 i asylprocedurförordningen är direkt tillämplig och utgör den nya grunden för att meddela beslut om återvändande i de fall en ansökan om internationellt skydd nekas prövning eller avslås. Denna bedömning görs mot bakgrund av utformningen av artikel 37 samt att artikel 67.1 föreskriver en rätt till effektivt rättsmedel mot återvändandebeslut meddelade enligt artikel 37. Återvändandebeslut meddelade med stöd av artikel 37 ska dock vara förenliga med återvändandedirektivet. Det innebär i sin tur att för återvändandebeslut enligt artikel 37 är återvändandedirektivets bestämmelser endast tillämpliga i de delar som inte direkt regleras av asylprocedurförordningen. Som exempel kan nämnas att rätten till effektivt rättsmedel av återvändandebeslut enligt artikel 37 regleras direkt av artikel 67.1 i asylprocedurförordningen medan bestämmelser om tidsfrist för frivillig avresa och återreseförbud inte regleras i asylprocedurförordningen.

Migrationsverket kommer alltså att tillämpa artikel 37 i asylprocedurförordningen direkt. För att underlätta för

rättstillämparen bör utlänningslagen dock kompletteras med en upplysning om att det i artikel 37 finns bestämmelser om beslut om återvändande när en ansökan om internationellt skydd nekas prövning eller avslås.

För beslut om att en person ska lämna landet i ärenden om internationellt skydd i andra situationer än de som omfattas av artikel 37 tillämpas i stället nationella regler om avvisning eller utvisning som genomför återvändandedirektivet. Det avser beslut om avvisning eller utvisning under det administrativa förfarandet i enlighet med artikel 10.4 a och c, dvs. under prövningen av en ansökan om internationellt skydd (se avsnitt 5.3.6). I detta sammanhang bör också noteras att i de fall ett beslut om att återkalla internationellt skydd meddelas, kommer även det uppehållstillstånd som meddelats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen att återkallas, i enlighet med de förslag som lämnas i avsnitt 6.3.7. I dessa fall kommer således ett beslut om avvisning eller utvisning att meddelas med stöd av nuvarande bestämmelse i 8 kap. 16 § UtlL.

Slutligen bör även bestämmelsen 1 kap. 9 § UtlL – i likhet med överföringsbesluten enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen (se avsnitt 10.4.11) – kompletteras med en upplysning om att det som föreskrivs om avvisning och utvisning i utlänningslagen gäller i tillämpliga delar också för beslut om återvändande i ärenden om internationellt skydd. Detta avser bl.a. bestämmelser om tidsfrist för frivillig avresa och återreseförbud, när ett beslut om avvisning eller utvisning upphör att gälla (preskription) samt vilken myndighet som ansvarar för verkställigheten.

5.3.16 Återkallande av ansökningar om internationellt skydd

Förslag: Artiklarna 40 och 41 i asylprocedurförordningen om uttryckligt och implicit återkallande av ansökningar om internationellt skydd är direkt tillämpliga. Den motsvarande svenska bestämmelsen i 13 kap. 19 § utlänningslagen om när en ansökan om uppehållstillstånd som flyktning eller alternativt skyddsbehövande får betraktas som återkallad ska därför upphävas.

Asylprocedurförordningen

Artiklarna 40 och 41 i asylprocedurförordningen reglerar uttryckligt respektive implicit återkallande av ansökningar om internationellt skydd.

Enligt artikel 40 får en sökande när som helst under asylförfarandet återkalla sin ansökan på eget initiativ. Återkallelsen ska ske skriftligen, antingen av sökanden personligen eller av den rättsliga rådgivare som företräder honom eller henne enligt nationell rätt. Vid återkallelsen ska de behöriga myndigheterna informera sökanden i enlighet med artikel 8.2 c om alla förfarandemässiga konsekvenser av ett sådant återkallande på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Den beslutande myndigheten ska därefter fatta ett beslut som förklarar att ansökan uttryckligen har återkallats. Beslutet ska vara slutligt och ska inte kunna överklagas såsom avses i kapitel V i denna förordning. Om den beslutande myndigheten vid tidpunkten för återkallelsen redan har funnit att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen, får den fortfarande fatta ett beslut om att avslå ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

Enligt artikel 41 ska ansökan förklaras som implicit återkallad i vissa särskilt angivna situationer. Sådana situationer är om sökanden utan godtagbara skäl inte har lämnat in sin ansökan i enlighet med artikel 28 (artikel 41.1 a), sökanden vägrar att samarbeta genom att inte lämna den information som avses i artikel 27.1 a och b eller genom att inte lämna sina biometriska uppgifter (artikel 41.1 b), sökanden vägrar att uppge sin adress, om han eller hon har en sådan, såvida inte de behöriga myndigheterna tillhandahåller inkvartering (artikel 41.1 c), sökanden utan berättigat skäl inte har varit närvarande vid en personlig intervju, trots att han eller hon var skyldig till det, eller utan berättigat skäl har vägrat svara på frågor under intervjun i sådan utsträckning att resultatet av intervjun var otillräckligt för att ett beslut om grunderna för ansökan skulle kunna fattas (artikel 41.1 d), sökanden upprepade gånger inte har fullgjort de anmälningsskyldigheter som ålagts honom eller henne i enlighet med artikel 9.4 eller inte förblir tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, såvida han eller hon inte kan visa att underlåtenheten att förbli tillgänglig berodde på

särskilda omständigheter som han eller hon inte rådde över (artikel 41.1 e) och slutligen om sökanden har lämnat in ansökan i en annan medlemsstat än den som föreskrivs i artikel 17.1 och 17.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och inte stannar kvar i den medlemsstaten i avvaktan på fastställandet av ansvarig medlemsstat eller genomförandet av överföringsförfarandet, om tillämpligt (artikel 41.1 f). Den beslutande myndigheten ska anta ett beslut som förklarar att ansökan implicit har återkallats. Den behöriga myndigheten får skjuta upp förfarandet för att ge sökanden möjlighet att motivera eller korrigera underlåtenhet eller handlingar innan det fattas ett beslut där ansökan förklaras vara implicit återkallad. Om sökanden är närvarande ska den behöriga myndigheten vid tidpunkten för återkallandet informera sökanden i enlighet med artikel 8.2 c om alla förfarandemässiga konsekvenser av ett sådant återkallande på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå. En ansökan får avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad om den beslutande myndigheten, i det skede då ansökan återkallas implicit, redan har funnit att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen.

Gällande rätt

Bestämmelserna om uttryckligt och implicit återkallande av ansökningar om internationellt skydd finns i allt väsentligt i de tidigare asylprocedurdirektiven. Vid genomförandet av det första asylprocedurdirektiven uttalades följande.

I Sverige har en asylsökande alltid möjlighet att återkalla sin ansökan. Denna möjlighet följer av allmänna principer inom förvaltningsrätten. Om en ansökan återkallas ska ärendet avskrivas.¹⁶²

Utöver de allmänna principerna om rätt att återkalla en ansökan finns i svensk rätt i 13 kap. 19 § UtlL bestämmelser om när en ansökan om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § får betraktas som återkallad. Enligt bestämmelsen ska en sådan ansökan betraktas som återkallad om sökanden inte håller Migrationsverket underrättat om

¹⁶² Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 201.

sin bostadsadress i enlighet med 19 a § LMA. Det gäller dock inte om utlänningen kan visa att underlåtenheten beror på omständigheter som han eller hon inte har kunnat råda över. Det gäller inte heller om utlänningen är ett barn.

Skälen för förslaget

Artiklarna 40 och 41 i asylprocedurförordningen om uttryckligt och implicit återkallande av ansökningar om internationellt skydd är direkt tillämpliga. Den motsvarande svenska bestämmelsen i 13 kap. 19 § UtlL ska därför upphävas.

Artiklarna 40 och 41 i asylprocedurförordningen om uttryckligt och implicit återkallande av ansökningar om internationellt skydd medför i övrigt inte några författningsåtgärder.

5.3.17 Gränsförfaranden

Förslag: En ansökan om internationellt skydd ska prövas inom ramen för ett gränsförfarande om förutsättningarna enligt artikel 43 är uppfyllda, och det inte föreligger exceptionella omständigheter som gör att förfarandet inte bör tillämpas. En sådan bestämmelse ska införas i utlänningslagen. Även en upplysning om bestämmelserna i artikel 45 om obligatorisk tillämpning av gränsförfarandet ska införas i utlänningslagen.

Migrationsverket ska avgöra ett ärende om internationellt skydd som är föremål för ett gränsförfarande senast inom sex veckor från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades. En migrationsdomstol ska i sin tur avgöra ett sådant mål inom tre veckor från det att överklagandet kom in till domstolen. En migrationsdomstol ska vidare avgöra en begäran om inhibition – som lämnats in i enlighet med artikel 68.4 och 68.5 i asylprocedurförordningen – inom en vecka. Bestämmelserna om handläggningstider ska införas i utlänningsförordningen respektive utlänningslagen för Migrationsverket respektive migrationsdomstol.

Bedömning: Sverige uppfyller de krav som ställs i artikel 43.4 om en övervakningsmekanism av grundläggande rättigheter i samband med gränsförfarandet.

Asylprocedurförordningen

Tillämpning av gränsförfaranden

Artikel 43 i asylprocedurförordningen föreskriver när en ansökan om internationellt skydd får provas inom ramen för ett gränsförfarande. Ett gränsförfarande innebär att en medlemsstat hanterar en ansökan om internationellt skydd vid gränsen, utan att personen först tillåts resa in i landet.

Syftet med gränsförfarandet är att vid de yttre gränserna snabbt bedöma om ansökningar är ogrundade, eller inte kan tas upp till prövning, och att snabbt återsända dem som inte har rätt att stanna kvar, samtidigt som det säkerställs att personer med välgrundade ansökningar hänförs till det reguljära förfarandet och ges snabb tillgång till internationellt skydd (skäl 58).

Enligt artikel 43.1 får en ansökan provas inom ramen för ett gränsförfarande om sökande – i tillämpliga fall – har genomgått en screening enligt screeningförordningen (se kapitel 7) och ännu inte har tillåtits att resa in i medlemsstatens territorium, samt inte uppfyller kraven för inresa enligt EU:s kodex om Schengengränserna. Om personen däremot har fått tillstånd att resa in i landet, kan gränsförfarandet inte användas för personens ansökan om internationellt skydd.

Därtill föreskriver artikel 43.1 att gränsförfarandet endast får tillämpas i fyra olika situationer. De olika situationerna avser att en ansökan görs vid ett gränsövergångsställe vid de yttre gränserna eller i ett transitområde (artikel 43.1 a), efter omhändertagande i samband med en irreguljär passage av den yttre gränsen (artikel 43.1 b), efter en landsättning efter en sök- och räddningsinsats (artikel 43.1 c) och efter omfördelning i enlighet med artikel 67.11 i asyl- och migrationshanteringsförordningen (artikel 43.1 d).

Av artikel 43.2 följer att en sökande som är föremål för gränsförfarandet inte får tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium.

Tillämpningen av ett gränsförfarande begränsas ytterligare genom bestämmelserna i artikel 44.1 om beslut inom ramen för ett gränsförfarande. Om ett gränsförfarande tillämpas får beslut fattas om en ansökan kan tas upp till prövning i enlighet med artikel 38 eller om grunderna för en ansökan om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 a–g och j samt artikel 42.3 b är tillämplig.

Inom gränsförfarandet finns också ett system för att prioritera vem som bör omfattas av gränsförfarandet i de fall antalet sökande i gränsförfarandet överstiger en medlemsstat tillräckliga kapacitet enligt artikel 47.1 (artikel 44.2). I de fall gränsförfarandet tillämpas på underåriga och deras familjemedlemmar ska prövningen av deras ansökningar prioriteras (artikel 44.3).

Artikel 45 reglerar när en medlemsstat är skyldig att tillämpa ett gränsförfarande på en ansökan om internationellt skydd. Av artikel 45.1 framgår att det är i de fall som avses i artikel 43.1 om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 c, f eller j är tillämplig.

Artiklarna 46–50 innehåller bestämmelser om tillräcklig kapacitet. Reglerna innebär i korthet att alla medlemsstater måste ha kapacitet att ta emot ett visst antal sökande under gränsförfarandet, dels vid varje givet tillfälle (tillräcklig kapacitet), dels totalt (tak). När en medlemsstats tillräckliga kapacitet är uppnådd är medlemsstaten inte längre skyldig att använda gränsförfarandet för andra ärenden än de som avses i artikel 42.1 c och f (uppsåtligen vilselett myndigheter eller utgör säkerhetshot). I övriga ärenden kan en medlemsstat hänvisa sökande till det påskyndade förfarandet inom landet. När en medlemsstat uppnått sitt tak behöver gränsförfarandet enbart tillämpas i de situationer som avses i artikel 42.1 f.

Artikel 52 reglerar fastställande av ansvarig medlemsstat och omfördelning inom ramen för ett gränsförfarande.

Artikel 53 föreskriver undantag från tillämpningen av gränsförfarandet. Av artikel 53.1 följer att gränsförfarandet ska tillämpas på ensamkommande barn endast under de omständigheter som avses i artikel 42.3 b. Om det råder tvivel om sökandens ålder ska de behöriga myndigheterna omgående göra en åldersbedömning i enlighet med artikel 25. De omständigheter som avses i artikel 42.3 b är de fall då det finns rimlig anledning att betrakta sökanden som en fara för den nationella säkerheten eller den

allmänna ordningen i medlemsstaten, eller då sökanden med tvång hade utvisats av allvarliga skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning enligt nationell rätt.

Vidare får medlemsstaterna enligt artikel 53.2 första stycket inte tillämpa eller ska upphöra att tillämpa gränsförfarandet i varje skede av förfarandet om

- a) den beslutande myndigheten anser att grunderna för att neka prövning av en ansökan eller för att tillämpa det påskyndade prövningsförfarandet inte är tillämpliga eller inte längre är tillämpliga,
- b) det nödvändiga stödet inte kan ges till sökande med särskilda mottagandebestånd, inbegripet underåriga, i enlighet med kapitel IV i det nya omarbetade mottagandedirektivet, på de platser som avses i artikel 54,
- c) det nödvändiga stödet inte kan ges till sökande i behov av särskilda förfarandegarantier på de platser som avses i artikel 54,
- d) det finns relevanta medicinska skäl att inte tillämpa gränsförfarandet, inklusive skäl som rör psykisk hälsa,
- e) de garantier och förhållanden för förvar som föreskrivs i artiklarna 10–13 i det nya omarbetade mottagandedirektivet inte är uppfyllda eller inte längre är uppfyllda och gränsförfarandet inte kan tillämpas på sökanden utan förvar.

I de fall som anges i artikel 53.2 första stycket ska den behöriga myndigheten tillåta sökanden att resa in på medlemsstatens territorium och tillämpa det förfarande som fastställs i kapitel III som är lämpligt (artikel 53.2 andra stycket).

Även i de fall den beslutande myndigheten anser att det stöd som sökanden behöver inte kan ges inom ramen för ett gränsförfarande, ska den beslutande myndigheten antingen inte tillämpa eller upphöra att tillämpa gränsförfarandet (artikel 21).

Artikel 54 reglerar platser för genomförande av gränsförfarandet. Enligt artikel 54.1 ska sökanden vid ett gränsförfarande vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdet, eller på andra anvisade områden inom en medlemsstats territorium. I artikel 54.4 anges att i de fall en sökande vistas i landet inom ramen

för ett gränsförande betraktas inte vistelsen som ett tillstånd att resa in och vistas i landet. Av artikel 54.5 framgår vidare att i de fall en sökande inom ramen för ett gränsförande reser i landet utgör detta i sig inte en inresa i landet. För att möjliggöra gränsföranden anses sökanden alltså rättsligt vara utanför landets territorium trots att sökanden faktiskt befinner sig på en medlemsstats territorium, s.k. juridisk fiktion av icke-inresa (legal fiction of non-entry).

Handläggningstid för gränsföranden

I artikel 51 regleras särskilda tidsfrister för gränsföranden (jfr handläggningstid för andra förfaranden hos Migrationsverket respektive migrationsdomstol i avsnitt 5.3.13 respektive 5.3.24).

Enligt artikel 51.1 ska – med avvikelse från artikel 28 – ansökningar om internationellt skydd som är föremål för ett gränsförande lämnas in senast fem dagar från det att de registrerades första gången eller, efter en överföring i enlighet med artikel 67.11 asyl- och migrationshanteringsförordningen, fem dagar från det att sökanden anlände till omfördelningsmedlemsstaten efter en sådan överföring, förutsatt att sökanden ges en faktisk möjlighet att göra detta. Underlåtenhet att iaktta tidsfristen på fem dagar ska inte påverka den fortsatta tillämpningen av gränsförandet.

Av artikel 51.2 första stycket följer att gränsförandet ska vara så kort som möjligt samtidigt som det ska möjliggöra en fullständig och rättvis prövning av ansökan. Gränsförandet ska pågå i högst tolv veckor från det att ansökan registreras till dess att sökanden inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar. Efter denna period ska sökanden tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium, förutom i de fall då artikel 4 i förordningen om gränsförande för återvändande är tillämplig. Sökanden ska inte heller tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium i vissa särskilt angivna situationer då sökanden inte har rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium (artikel 43.3).

Enligt artikel 51.2 andra stycket ska medlemsstaterna, genom undantag från artikel 35, fastställa bestämmelser om prövningsförfarandets varaktighet, om varaktigheten av en prövning i domstol av en begäran om att få stanna kvar som lämnats in i enlighet med artikel 68.4 och 68.5 och, i tillämpliga fall, om överklagande-

förfarandets varaktighet. Den fastställda varaktigheten ska säkerställa att alla dessa steg i förfarandet avslutas inom tolv veckor från det att ansökan registrerades.

Av artikel 51.2 tredje stycket följer att tolvveckorsperioden får förlängas till 16 veckor om den medlemsstat till vilken personen överförs i enlighet med artikel 67.11 i asyl- och migrationshanteringsförordningen tillämpar gränsförfarandet.

Övervakningsmekanism för gränsförfaranden

Enligt artikel 43.4 ska varje medlemsstat – utan att det påverkar tillämpningen av den övervakningsmekanism som fastställs i artikel 14 i förordningen om Europeiska unionens asylbyrå¹⁶³ och som ett komplement till den mekanismen – fastställa en mekanism för övervakning av grundläggande rättigheter i samband med gränsförfarandet som uppfyller kriterierna i artikel 10 i screeningförordningen

Skälen för förslaget

Tillämpning av gränsförfaranden

Möjligheten att tillämpa ett gränsförfarande vid prövningen av en ansökan om internationellt skydd finns även i det nu gällande omarbetade asylprocedurdirektivet. Sverige har dock inte nyttjat denna möjlighet och har i dag alltså inte sådana särskilda gränsförfaranden. Det innebär att en person som ansöker om asyl vid ett svenskt gränsövergångsställe inte hålls kvar vid gränsen eller i ett transitområde.

Asylprocedurförordningen föreskriver nu dels en skyldighet för medlemsstaterna att tillämpa gränsförfarandet i vissa fall, dels ett utrymme för medlemsstaterna att tillämpa gränsförfarandet i fler situationer än de obligatoriska (artiklarna 43.1 och 45.1).

Utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU rättens miniminivå. I uppdragsbeskrivningen anges att det i vissa undantagsfall dock kan finnas starka skäl att avvika från den mest

¹⁶³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010.

restriktiva regleringen. Särskilt i fråga om gränsförfaranden ska tillämpas på fler situationer än de obligatoriska anges att intresset av ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk samtidigt som kostnader för berörda myndigheter ska beaktas. Frågan är därför om gränsförfarandet bör tillämpas på fler situationer än de obligatoriska.

De grundläggande förutsättningarna för att få tillämpa ett gränsförfarande finns i artikel 43.1. Möjligheterna att tillämpa gränsförfarandet begränsas dock ytterligare genom bestämmelserna i artikel 44.1 om vilka beslutssituationer som kan omfattas av ett gränsförfarande. Sammanfattningsvis kan sägas att ett gränsförfarande får tillämpas i de situationer där en person – som inte har tillåtits att resa in i Sverige – ansöker om internationellt skydd och där ansökan antingen avvisas (nekas prövning) eller prövas i sak och vissa av grunderna för ett påskyndat prövningsförfarande är tillämpliga. Dessa grunder kan i korthet beskrivas som situationer där ansökningar om internationellt skydd bedöms vara ogrundade (t.ex. för att sökanden exempelvis framfört irrelevanta, falska eller osannolika uppgifter till stöd för sitt skyddsbehov) eller situationer där det annars finns särskilda omständigheter (t.ex. för att sökanden betraktas som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen).

Med hänsyn till i vilka situationer som ett gränsförfarande får tillämpas, samt till målsättningen att svensk rätt så långt möjligt bör ligga på EU:s miniminivå, görs bedömningen att ansökningar i alla situationer där ett gränsförfarande får tillämpas enligt artikel 43, jämte artikel 44, som regel också bör omfattas av ett sådant förfarande.

I asylprocedurförordningen finns därutöver en rad olika situationer då gränsförfarandet inte får tillämpas eller ska upphöra att tillämpas. Dessa situationer tar hänsyn till omständigheter hänförliga till såväl den enskilde sökanden (t.ex. artiklarna 21 och 53) som till medlemsstaternas kapacitet i fråga om mottagande och personal (t.ex. artiklarna 47 och 48). Det är i nuläget dock svårt att förutse vilka ytterligare situationer som skulle kunna uppstå och där det skulle kunna finnas starka skäl att frångå en tillämpning av ett gränsförfarande. För att upprätthålla rättssäkerheten och undvika att bestämmelserna om gränsförfaranden får oönskade effekter, bör det därför finnas en ventil. En sådan ventil bör kunna

ta hänsyn till både individuella omständigheter hänförliga till sökanden och praktiska eller organisatoriska skäl.

Det föreslås därför att det i utlänningslagen införs en bestämmelse med innebörden att en ansökan om internationellt skydd ska prövas inom ramen för ett gränsförfarande om förutsättningarna enligt artikel 43.1 är uppfyllda och det inte föreligger exceptionella omständigheter. Exempel på exceptionella omständigheter skulle kunna vara en situation med en markant ökning av antalet personer som söker skydd i Sverige inom en kort tidsperiod, tekniska eller logistiska problem samt säkerhetsrelaterade händelser. Det skulle också kunna vara skäl hänförliga till sökanden som är särskilt beaktansvärda och som inte ryms inom asylprocedurförordningens undantagsbestämmelser. Avsikten är alltså att det ska handla om mycket speciella situationer för att en tillämpning av ventilen ska kunna komma i fråga.

Bestämmelserna i artiklarna 43.1–43.2, 44–50 och 52–54 om gränsförfaranden är i övrigt direkt tillämpliga. För att underlätta för rättstillämparen ska dock en upplysning om bestämmelserna i artikel 45 om obligatorisk tillämpning av gränsförfarandet i vissa fall införas i utlänningslagen, i anslutning till ovan föreslagna svenska bestämmelse om tillämpning av gränsförfarandet även i andra fall. Se även avsnitt 5.3.2 när det gäller anpassning av det svenska begreppet inresa med anledning av bestämmelserna i artikel 54. I övrigt medför artiklarna 43.1–43.2, 44–50 och 52–54 om gränsförfaranden inte några författningsåtgärder.

Handläggningstid för gränsförfaranden

Det ska i enlighet med artikel 51.2 i asylprocedurförordningen införas nationella bestämmelser om handläggningstid för prövningen av ett ärende om internationellt skydd inom ramen för ett gränsförfarande.

Av artikel 51.2 framgår att gränsförfarandet får pågå i högst tolv veckor från det att ansökan registreras till dess att sökanden inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar. Sökanden inom ramen för ett gränsförfarande har – efter ett beslut om ansökan om internationellt skydd – som huvudregel rätt att stanna kvar i landet i vart fall till dess att tidsfristen inom vilken de kan begära

tillåtelse att stanna kvar i landet löpt ut och i avvaktan på domstolens beslut om huruvida sökanden ska tillåtas att stanna kvar. I fråga om ensamkommande barn gäller dock att de har rätt att stanna kvar i landet till dess att tidsfristen inom vilken de kan utöva rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol i första instans har löpt ut och, om de har utövat denna rätt inom utsatt tid, i avvaktan på resultatet av överklagandet (artikel 68).

Tidsfristen om tolv veckor för gränsförfaranden innebär att alla steg i förfarandet till dess sökanden inte längre har rätt att vara kvar eller inte tillåts vara kvar hinner avslutas, dvs. som längst till och med domstolsprocessen i första instans, dvs. processen i migrationsdomstolen. Detta följer av artikel 51.2 andra stycket i kombination med bestämmelserna om överklagandets suspensiva verkan i artikel 68.1–68.6.

Det är rimligt att större delen av prövningsperioden ligger hos Migrationsverket som första prövningsinstans. För att ha en marginal för en eventuell återförvisning från migrationsdomstol till Migrationsverket bör dessutom den sammanlagda föreskrivna tidsfristen för prövningen hos Migrationsverket och migrationsdomstolen vara något kortare än tolv veckor. I avsitt 5.3.22 föreslås vidare en överklagandefrist om sju dagar för beslut i dessa ärenden.

Mot denna bakgrund föreslås att Migrationsverket ska avgöra ett ärende om internationellt skydd som är föremål för ett gränsförfarande senast inom sex veckor från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades. En migrationsdomstol ska i sin tur avgöra ett sådant mål senast inom tre veckor från den dag då överklagandet kom in till domstolen. Det kan i sammanhanget noteras att mål inom ramen för ett gränsförfarande regelmässigt torde vara av sådan beskaffenhet att de kan avgöras med en lagfaren domare. Det finns därför inte något behov av att göra tillägg i 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar för nu aktuella fall.

En begäran om att få stanna kvar i Sverige, dvs. en begäran om inhibition – som har lämnats in till en migrationsdomstol i enlighet med artikel 68.4 och 68.5 i asylprocedurförordningen – ska avgöras senast inom en vecka. Bedömningen grundar sig på att inhibitionsyrkanden i fråga om verkställighet av beslut om avvisning och utvisning som huvudregel prövas med skyndsamhet, normalt inom ett par dagar och i undantagsfall upp till någon vecka beroende

målets karaktär. Med tanke på karaktären av mål som handläggs inom ramen för ett gränsförfarande och den skyndsamhet som gäller vid handläggningen i övrigt i sådana mål bör ett inhibitionsyrkande i sådana fall avgöras senast inom en vecka.

De föreslagna bestämmelserna om handläggningstider för gränsförfaranden ska införas i utlänningsförordningen i fråga om handläggningen hos Migrationsverket och i utlänningslagen i fråga om handläggningen hos migrationsdomstolen. Bestämmelserna i artikel 51 om tidsfrister för gränsförfaranden är i övrigt direkt tillämpliga och medför inte några författningsåtgärder. Detsamma gäller bestämmelserna i artikel 43.3.

Övervakningsmekanism för gränsförfaranden

I avsnitt 7.11.7 finns överväganden och ställningstaganden i fråga om övervakningsmekanism i samband med screening enligt artikel 10 i screeningförordningen. Bedömningen är att Sverige – genom JO:s uppdrag och verksamhet – uppfyller de krav som ställs på övervakningsmekanismen enligt artikel 10 i screeningförordningen. En sådan övervakningsmekanism som avses i artikel 43.4 i asylprocedurförordningen för att övervaka grundläggande rättigheter i samband med gränsförfarandet finns alltså redan i Sverige. Artikel 43.4 kräver därför inte några författningsåtgärder.

5.3.18 Efterföljande ansökningar

Förslag: Bestämmelserna om efterföljande ansökningar i artiklarna 38.2 och 55 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 12 kap. 18 § första stycket 1 och 12 kap. 19 § första och andra stycket utlänningslagen ska därför upphävas.

Möjligheten att i enlighet med artikel 56 i asylprocedurförordningen i nationell rätt föreskriva undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under handläggningen av efterföljande ansökningar ska nyttjas. En sådan undantagsbestämmelse ska införas i nya 4 kap. utlänningslagen.

Asylprocedurförordningen

Efterföljande ansökningar

I artikel 55 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om efterföljande ansökningar. Med *efterföljande ansökan* avses en ytterligare ansökan om internationellt skydd som görs i någon medlemsstat efter det att ett slutligt beslut har fattats om en tidigare ansökan, inbegripet fall där ansökan har avslagits såsom uttryckligen eller implicit återkallad (artikel 3.19).

Om en ny ansökan görs innan ett slutligt beslut har fattats om en tidigare ansökan, betraktas den som en ytterligare utsaga, inte som en ny ansökan (artikel 55.1).

En ansökan som görs efter ett slutligt beslut ska betraktas som en efterföljande ansökan och prövas av den ansvariga medlemsstaten (artikel 55.2). Med *slutligt beslut* avses ett beslut om huruvida en tredjelandsmedborgare eller statslös person ska beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt skyddsgrundsförordningen, inbegripet ett beslut om att neka prövning av ansökan eller ett beslut om att avslå en ansökan såsom implicit eller uttryckligen återkallad och som inte längre kan bli föremål för rättsmedel i enlighet med kapitel V i den här förordningen eller har fått laga kraft i enlighet med nationell rätt, oavsett om sökanden har rätt att stanna kvar i enlighet med den här förordningen (artikel 3.8).

En preliminär prövning ska göras av efterföljande ansökningar för att avgöra om nya faktorer har framkommit som på ett avgörande sätt förbättrar sökandens möjligheter att anses berättigad till internationellt skydd i enlighet med skyddsgrundsförordningen, eller avser en grund för att vägra pröva ansökan som tidigare tillämpats, om prövning av den tidigare ansökan nekades (artikel 55.3). Prövningen sker genom skriftliga inlagor eller en personlig intervju. Den personliga intervjun får utgå om det redan utifrån de skriftliga inlagorna är tydligt att ansökan inte innehåller några nya faktorer (artikel 55.4).

Faktorer betraktas som nya endast om sökanden, utan egen förskyllan, var oförmögen att lägga fram dem i samband med den tidigare ansökan. Faktorer som sökanden hade kunnat lägga fram tidigare behöver inte beaktas, om de inte på ett avgörande sätt ökar sannolikheten för att prövning av ansökan inte kommer att nekas

eller att sökanden anses berättigad till internationellt skydd eller om en tidigare ansökan avslogs som implicit återkallad i enlighet med artikel 41 utan prövning i sak (artikel 55.5).

En efterföljande ansökan ska prövas i sak om nya faktorer har lagts fram av sökanden eller har framkommit, om inte prövning av ansökan ska nekas på någon annan grund som föreskrivs i artikel 38.1 (artikel 55.6). Om inga nya faktorer har lagts fram eller framkommit, ska prövning nekas enligt artikel 38.2 (artikel 55.7).

Avvisning av en efterföljande ansökan

Av artikel 38.2 i asylprocedurförordningen följer att den beslutande myndigheten ska neka prövning av en ansökan om denna är en efterföljande ansökan där inga nya faktorer har framkommit eller lagts fram av sökanden i enlighet med artikel 55.3 och 55.5.

Undantag från rätten att stanna kvar vid efterföljande ansökningar

Enligt artikel 56 får medlemsstaterna – utan att det påverkar tillämpningen av principen om non-refoulement – medge undantag från rätten att stanna kvar på deras territorium och göra ett undantag från artikel 68.5 d om

- a) en första efterföljande ansökan har lämnats in endast för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från den medlemsstaten och inte prövas vidare i enlighet med artikel 55.7, eller
- b) en andra eller ytterligare efterföljande ansökan görs i någon medlemsstat efter ett slutligt beslut om att prövning av en tidigare efterföljande ansökan nekas eller att den avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelser om efterföljande ansökningar finns i allt väsentligt i det omarbetade asylprocedurdirektivet. Den svenska

bestämmelsen som motsvarar efterföljande ansökningar finns i 12 kap. 19 § första och andra stycket UtlL.

Av 12 kap. 19 § UtlL framgår att Migrationsverket i vissa fall ska ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning. Enligt bestämmelsen ska ny prövning beviljas om utlänningen i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft åberopar nya omständigheter som kan antas utgöra ett sådant bestående hinder mot verkställigheten som avses i 12 kap. 1, 2 eller 3 §§ UtlL. Vidare ska omständigheterna inte ha kunnat åberopas av utlänningen tidigare, eller så ska utlänningen visa giltig ursäkt för att inte ha åberopat omständigheterna tidigare. Något uppehållstillstånd ska inte heller kunna beviljas enligt 12 kap. 18 § UtlL. Om förutsättningarna inte är uppfyllda ska Migrationsverket besluta att inte bevilja ny prövning. Motsvarande reglering för den som utvisats på grund av brott finns i 12 kap. 19 b § UtlL.

I 12 kap. 18 § första stycket 1 UtlL anges vidare att Migrationsverket får bevilja uppehållstillstånd om det i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft kommer fram nya omständigheter som innebär att det finns ett hinder mot verkställighet enligt 1, 2 eller 3 §§. Till skillnad mot 12 kap. 19 § UtlL är bestämmelsen i 12 kap. 18 § UtlL en nationell bestämmelse. Bestämmelsen innebär att Migrationsverket har en skyldighet att ex officio beakta sådana nya omständigheter som kommer fram i verkställighetsärendet och som enligt bestämmelsen utgör hinder mot verkställighet.

Skälen för förslaget

Efterföljande ansökningar samt avvisning av efterföljande ansökningar

Bestämmelserna i artikel 55 om prövningen av efterföljande ansökningar och artikel 38.2 om att neka prövning (avvisning) av efterföljande ansökningar är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 12 kap. 19 § första och andra stycket UtlL ska därför upphävas. Även 12 kap. 18 § första stycket 1 ska upphävas då den aktuella situationen omfattas av bestämmelserna om efterföljande ansökningar i asylprocedurförordningen.

Undantag från rätten att stanna kvar i Sverige efter beslut om en efterföljande ansökan

Möjligheten att i enlighet med artikel 56 i nationell rätt föreskriva undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under handläggningen av efterföljande ansökningar bör nyttjas. De situationer som det aktuella undantaget tar sikte på utgör fall där det dels är fråga om ett missbruk av rätten att söka internationellt skydd (artikel 56 a), dels när ytterligare efterföljande ansökningar lämnas in och en tidigare efterföljande ansökan nekats prövning eller avslagits som ogrundad eller uppenbart ogrundad (artikel 56 b).

Till skillnad mot artikel 10.4 och 68.6 om undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet respektive överklagandeprocessen, tar det nu aktuella undantaget i artikel 56 sikte på tiden från och med att ett beslut har meddelats i fråga om en efterföljande ansökan.

Det finns inget som tyder på att ett undantag från rätten att stanna kvar i Sverige enligt artikel 56 skulle påverka ändamålet med eller effektiviteten i asylförfarandet negativt. En sådan undantagsbestämmelse bör därför införas i utlänningslagen.

Som konstaterats i avsnitt 5.3.6 finns i svensk rätt inga uttryckliga bestämmelser om en utlännings rätt att vistas i Sverige. I svensk rätt regleras detta i stället indirekt genom bestämmelserna om beslut om *avvisning* och *utvisning* i 8 kap. UtlL och verkställighet av sådana beslut i 12 kap. UtlL. I asylprocedurförordningen används inte begreppen *avvisning* och *utvisning*. I stället används begreppet *återvändande*.

Även om det inte följer systematiken i utlänningslagen bör det – i likhet med övervägandena i avsnitt 5.3.6 – införas en bestämmelse som uttryckligen föreskriver undantag från rätten att stanna kvar i Sverige i de situationer som anges i artikel 56 i asylprocedurförordningen. En sådan nationell undantagsbestämmelse får rättsverkan genom att ett återvändandebeslut som meddelats med stöd av artikel 37 kommer att kunna verkställas direkt, dvs. utan att behöva invänta den tid som sökanden enligt artikel 68.5 d har för att begära tillåtelse att stanna kvar i landet eller, när en sådan begäran har lämnats till domstolen, i avvaktan på domstolens beslut i frågan om sökanden ska tillåtas stanna kvar. I de fall en domstol hinner meddela beslut om inhibition innan sökanden har avlägsnats

föreligger dock verkställighetshinder fram till dess att inhibitionsbeslutet upphört eller målet avgjorts av domstolen.

5.3.19 Säkra länder

Förslag: Artiklarna 57–63 i asylprocedurförordningen om säkra länder är direkt tillämpliga. De nuvarande bestämmelserna i 4 kap. 2 a § andra stycket och 4 § utlänningsförordningen ska därför upphävas.

I enlighet med artikel 64.1 i asylprocedurförordningen ska i svensk rätt finnas möjlighet att på nationell nivå fastställa säkra tredjeländer och säkra ursprungsländer utöver dem som fastställs på unionsnivå. Det bemyndigande som i dag finns i fråga om förteckning över säkra ursprungsländer ska därför behållas och utökas till att även omfatta säkra tredjeländer. En upplysning om att bestämmelser om fastställande av sådana länder finns i asylprocedurförordningen ska införas i utlänningslagen.

Bestämmelserna i 4 kap. 2 a § första stycket och 2 b § utlänningsförordningen ska anpassas till den nya regleringen och placeras i det nya kapitlet om internationellt skydd, 3 c kap. utlänningsförordningen.

Asylprocedurförordningen

Artiklarna 57–64 i asylprocedurförordningen innehåller bestämmelser om s.k. säkra länder. Regleringen omfattar bl.a. begreppen säkert tredjeland och säkert ursprungsland. Den viktigaste skillnaden mellan begreppen är att ett säkert tredjeland avser ett land som kan anses säkert för en sökande som inte är medborgare i det landet, medan med säkert ursprungsland avser ett land som kan anses säkert för dess egna medborgare eller, i fråga om statslösa personer, för den som tidigare varit stadigvarande bosatt där.

Begreppen första asylland och säkert tredjeland

Enligt artikel 57 anses ett tredjeland säkerställa effektivt skydd om det har ratificerat och respekterar Genèvekonventionen. Om så inte

är fallet krävs att landet på annat sätt tillhandahåller ett skydd som motsvarar grundläggande människorättsnormer, såsom tillräckliga medel för uppehälle, sjukvård och utbildning till dess att man kan finna en hållbar lösning.

Artikel 58 reglerar när ett tredjeland får betraktas som ett första asylland. Ett tredjeland kan betraktas som första asylland endast om sökanden tidigare åtnjöt, och fortsatt kan erhålla, ett effektivt skydd där enligt artikel 57. Vidare krävs att sökandens liv och frihet inte är hotade på grund av någon av förföljelsegrunderna, att det inte finns någon verklig risk för skada enligt definitionen i artikel 15 i skyddsgrundsförordningen samt att sökanden är skyddad mot refoulement i enlighet med Genèvekonventionen och mot avlägsnande som strider mot förbudet mot tortyr m.m.

Tillämpningen kräver individuell bedömning och begreppet får inte användas om sökanden kan lägga fram faktorer som motiverar att det inte är tillämpligt på honom eller henne. För ensamkommande barn krävs dessutom att tillämpningen inte strider mot barnets bästa och att det finns en försäkran från tredjelandets myndigheter om omhändertagande och omedelbart effektivt skydd.

Om en ansökan inte prövas i sak ska sökanden informeras och få en handling som anger detta (artikel 58.4). Om ett tredjeland inte tillåter inresa eller inte svarar inom den tidsfrist som den behöriga myndigheten fastställt ska sökanden ha tillgång till förfarandet för internationellt skydd.

Artikel 59 anger villkoren för att ett tredjeland ska få fastställas som säkert. Ett tredjeland får endast fastställas som säkert om

- a) utlänningars liv och frihet inte är hotade på grund av någon av förföljelsegrunderna,
- b) utlänningar inte löper någon verklig risk för skada enligt definitionen i artikel 15 i skyddsgrundsförordningen,
- c) sökanden är skyddad mot refoulement i enlighet med Genèvekonventionen och mot avlägsnande som strider mot förbudet mot tortyr m.m., och
- d) det finns möjlighet att begära och få effektivt skydd enligt artikel 57 (artikel 59.1).

Fastställandet får ske både på unionsnivå och nationell nivå och får avse hela eller delar av ett tredjeland eller vissa kategorier av personer (artikel 59.2). Bedömningen ska grunda sig på relevanta och tillgängliga informationskällor.

Begreppet får tillämpas om ett tredjeland fastställts på unionsnivå eller nationell nivå. Begreppet får även tillämpas med avseende på en särskild sökande förutsatt att villkoren är uppfyllda med avseende på den sökande (artikel 59.4). Begreppet säkert tredjeland får endast tillämpas om sökanden inte kan lägga fram faktorer som motiverar att begreppet inte är tillämpligt på honom eller henne, inom ramen för en individuell bedömning (artikel 59.5 a). Det krävs vidare att sökanden har en anknytning till det berörda landet (artikel 59.5 b). För ensamkommande barn krävs dessutom att tillämpningen inte strider mot barnets bästa och att det finns en försäkran från tredjelandets myndigheter om omhändertagande och omedelbart effektivt skydd.

Tredjeländer med vilka EU har ingått ett avtal om att migranter kommer att skyddas i enlighet med relevanta internationella normer ska presumeras vara säkra.

Om en ansökan inte prövas i sak ska sökanden informeras och få en handling som anger detta. Om ett tredjeland inte tillåter inresa eller inte svarar inom den tidsfrist som den behöriga myndigheten fastställt ska sökanden ha tillgång till förfarandet för internationellt skydd.

Begreppet säkert ursprungsland

Ett tredjeland får enligt artikel 61 fastställas som ett säkert ursprungsland om det på grundval av den rättsliga situationen, tillämpningen av lagstiftningen inom ett demokratiskt system och de allmänna politiska förhållandena framgår att det inte förekommer någon förföljelse enligt artikel 9 i skyddsgrundsförordningen eller någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i artikel 15 i den förordningen (artikel 61.1).

Fastställandet får ske både på unionsnivå och nationell nivå och får avse hela eller delar av ett tredjeland eller vissa kategorier av personer (artikel 61.2).

Bedömningen ska grunda sig på relevanta och tillgängliga informationskällor. Vid den bedömningen ska bl.a. beaktas i vilken utsträckning skydd mot förföljelse eller allvarlig skada ges, genom att undersöka landets lagstiftning och hur den tillämpas, hur landet iakttar internationella åtaganden om grundläggande fri- och rättigheter, om det sker utvisningar, avlägsnanden eller utlämning av egna medborgare till länder där det finns en risk för skyddsgrundande behandling samt om landet tillhandahåller ett system med effektiva rättsmedel mot överträdelser av dessa rättigheter och friheter.

Att ett tredjeland finns med i en förteckning över säkra ursprungsländer innebär inte någon absolut garanti för säkerhet. Begreppet får tillämpas endast om

- a) sökanden är medborgare i det landet eller är statslös och tidigare stadigvarande bosatt där,
- b) sökanden inte tillhör en undantagen personkategori, och
- c) presumptionen inte kan motbevisas av sökanden.

Fastställande på unions- och nationell nivå

Artiklarna 60 och 62 reglerar fastställanden av säkra tredjeländer och säkra ursprungsländer på unionsnivå, medan artikel 63 innehåller bestämmelse om tillfälligt upphävande och upphävande av sådana fastställanden.

Artikel 64 reglerar fastställanden på nationell nivå. Medlemsstaterna får behålla eller införa nationella bestämmelser som tillåter att andra tredjeländer än de som fastställts på unionsnivå bedöms som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer. Om ett fastställande på unionsnivå tillfälligt har upphävts får landet inte fastställas som säkert på nationell nivå (artikel 64.2). I bestämmelsen anges vidare förutsättningarna för en medlemsstat att fastställa ett tillfälligt upphävt land som ett säkert tredjeland eller säkert ursprungsland (artikel 64.3).

Medlemsstaterna ska meddela kommissionen och Europeiska unionens asylbyrå om de nationella fastställanden som görs senast den 12 juni 2026 och därefter vid varje ny beteckning eller ändring. De ska också årligen meddela vilka tredjeländer som begreppet

säkert tredjeland tillämpas på med avseende på särskilda sökande (artikel 64.4).

Kommissionens förslag till ändringar av bestämmelserna om säkra länder

Enligt artikel 77 ska kommissionen senast den 12 juni 2025 se över begreppet säkert tredjeland och vid behov föreslå ändringar. På grundval av detta antog kommissionen den 20 maj 2025 ett förslag till en förordning om ändring i asylprocedurförordningen gällande tillämpningen av begreppet säkert tredjeland. Enligt förslaget görs en ändring i artikel 59.5 b som utökar möjligheten att tillämpa begreppet säkert tredjeland jämfört med i dag på så sätt att det, utöver när det finns en anknytning mellan sökanden och det tredjelandet, även ska kunna tillämpas när en sökande har transiterat genom ett säkert tredjeland eller om det finns ett avtal eller överenskommelse med ett tredjeland om att det landet ska pröva ansökan om internationellt skydd. Enligt förslaget görs också en ändring i artikel 68.3 som innebär att ett överklagande av ett beslut om att avvisa en ansökan om internationellt skydd med hänvisning till att det finns ett säkert tredjeland för sökanden inte ska ha automatisk suspensiv verkan.¹⁶⁴

Kommissionen har vidare den 16 april 2025 antagit ett förslag till en förordning om ändring i asylprocedurförordningen gällande etablering av en förteckning över säkra ursprungsländer på EU-nivå. Enligt förslaget införs en bestämmelse om att kandidatländer för EU-medlemskap, med vissa undantag, ska betecknas som säkra ursprungsländer på unionsnivå (artikel 62) och en bilaga innehållande en förteckning över ett antal tredjeländer som ska anses som säkra ursprungsländer. Kommissionen föreslår också en ändring i artikel 79 i asylprocedurförordningen med innebörden att vissa bestämmelser i förordningen får börja tillämpas före den 12 juni 2026. Bestämmelserna gäller möjligheten att bedöma ett land som ett säkert ursprungsland eller säkert tredjeland med undantag för vissa geografiska områden eller grupper (artiklarna 59.2 och 61.2) och möjligheten att tillämpa gränsförfaranden och

¹⁶⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1348 vad gäller tillämpningen av begreppet säkert tredjeland, COM/2025/259 final, s. 3–5 och 16–17.

påskyndade förfaranden för sökande från länder med en beviljandegrad understigande 20 procent.¹⁶⁵

Båda förslagen behandlas för närvarande inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet

Motsvarande bestämmelser om första asylland, säkert tredjeland och säkert ursprungsland finns i allt väsentligt i det omarbetade asylprocedurdirektivet. I artikel 37 i det omarbetade direktivet finns bestämmelser om nationellt fastställande av tredjeländer som säkra ursprungsländer enligt vilka medlemsstaterna får behålla eller lagstiftning som gör det möjligt att på nationell nivå fastställa säkra ursprungsländer i samband med prövning av ansökningar om internationellt skydd. Vid genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet i svensk rätt saknades en svensk reglering kring säkra ursprungsländer och någon sådan reglering föreslogs inte heller av regeringen.¹⁶⁶ Efter ett avgörande från EU-domstolen¹⁶⁷ ansåg regeringen dock att det fanns behov av att införa regler om säkra ursprungsländer i svensk rätt.¹⁶⁸

Gällande rätt

Begreppen första asylland och säkert tredjeland förekommer inte i utlänningslagen. Däremot finns bestämmelser med motsvarande innebörd i 5 kap. 1 b § första stycket 2 och 3 UtIL.¹⁶⁹ Se vidare i avsnitt 5.3.26 om det förslag som Miniminivåutredningen har lämnat i delbetänkande *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31) som innebär att 5 kap. 1 b § första stycket 2 och 3 UtIL upphävs. Det finns även vissa kompletterande

¹⁶⁵ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2024/1348 vad gäller upprättande av en förteckning över säkra ursprungsländer på unionsnivå, COM/2025/186 final, s. 4, 17, 24–25 samt bilagan.

¹⁶⁶ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 32.

¹⁶⁷ EU-domstolens dom den 25 juli 2018 i mål C-404/17, (A mot Migrationsverket).

¹⁶⁸ Prop. 2020/21:71, *Uppenbart ogrundade ansökningar och fastställande av säkra ursprungsländer*, s. 9 och 10.

¹⁶⁹ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 214–218, 267 och 268. Se vidare prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s 72 och 73.

bestämmelser i utlänningsförordningen. Om en utlännings asylansökan har avvisats enligt 5 kap. 1 b § första stycket 2 eller 3 UtlL ska utlännningen få en särskild handling av vilken det framgår att de skäl för asyl som han eller hon anfört inte har prövats i sak i Sverige (4 kap. 4 § UtlF).

I svensk rätt definieras begreppet säkert ursprungsland i 1 kap. 6 a § UtlL. Enligt första stycket avses med begreppet ett land där det allmänt och genomgående inte förekommer förföljelse, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller hot på grund av urskillningslöst våld med anledning av en yttre eller inre väpnad konflikt. Vid bedömningen av om ett land ska anses vara ett säkert ursprungsland ska den rättsliga situationen och de politiska förhållandena i landet beaktas. Enligt andra stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om en förteckning över länder som uppfyller definitionen i första stycket. Se vidare i avsnitt 5.3.2 beträffande förslaget om att 1 kap. 6 a § första stycket UtlL ska upphävas. Det är Migrationsverket som har i uppgift att ta fram en förteckning över säkra ursprungsländer (4 kap. 2 a § första stycket UtlF). Vid bedömningen av om ett land ska tas upp på förteckningen ska särskilt information från andra medlemsstater, Europeiska unionens asylbyrå, UNHCR, Europarådet och andra relevanta internationella organisationer beaktas (andra stycket). Migrationsverket ska regelbundet se över situationen i de länder som tagits upp på förteckningen. Om ett land inte längre bedöms vara ett säkert ursprungsland ska det omedelbart tas bort från förteckningen. Migrationsverket ska underrätta Europeiska kommissionen om vilka länder som finns med på förteckningen (4 kap. 2 b § i samma förordning).¹⁷⁰

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artiklarna 57–59 och 61 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 4 kap. 2 a § andra stycket och 4 § i UtlF ska därför upphävas.

¹⁷⁰ För Migrationsverkets nuvarande föreskrifter om förteckning över säkra ursprungsländer, se MIGRFS 2025:1.

Bestämmelserna om säkra länder utgör verktyg för att snabbt kunna pröva ansökningar om internationellt skydd. Begreppen första asylland och säkert tredjeland kan tillämpas för bedömning om en ansökan kan tas upp till prövning. Begreppet säkert ursprungsland ska tillämpas i det påskyndande prövningsförfarandet för sökande från de länderna. Alla dessa tre koncept kan ligga till grund för prövning i ett gränsförfarande. Möjligheten att på unionsnivå fastställa förteckningar över säkra tredjeländer och säkra ursprungsländer syftar till att öka konvergensen i tillämpningen av säkra länder-koncepten. Medlemsstaterna har dock fortsatt möjlighet att tillämpa eller införa lagstiftning som möjliggör nationella fastställanden av säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer utöver de som fastställs på unionsnivå (artikel 64.1). En sådan lagstiftning finns i dag beträffande säkra ursprungsländer, men inte beträffande säkra tredjeländer.

Bedömningen görs att en viss flexibilitet på nationell nivå är nödvändig för en ändamålsenlig och aktuell tillämpning av bestämmelserna om säkra länder. Om Migrationsverket ges möjlighet att ta fram förteckningar över säkra ursprungsländer och säkra tredjeländer möjliggörs en snabbare prövning av ansökningar om internationellt skydd i fler fall. Möjligheten till sådana förteckningar bedöms således kunna effektivisera och förenkla asyلفörfarandet. Att i svensk rätt behålla möjligheten till en förteckning över säkra ursprungsländer och införa motsvarande reglering för säkra tredjeländer bedöms vidare säkerställa att svensk rätt anpassas till EU:s miniminivå. Bestämmelser om detta bör således införas i svensk rätt. För att underlätta för rättstillämparen bör det i 4 kap. UtL införas en upplysningsbestämmelse om att bestämmelser om fastställande av länder som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer finns i artiklarna 59, 61 och 64 i asylprocedurförordningen. Bemyndigandet att meddela föreskrifter som i dag finns i 1 kap. 6 a § andra stycket UtL bör i stället flyttas till samma bestämmelse, för att hålla ihop bestämmelserna om säkra länder. Bestämmelserna i 4 kap. 2 a § första stycket och 2 b § UtL ska också anpassas till detta och placeras i det nya kapitlet om internationellt skydd, 3 c kap. UtL.

5.3.20 Återkallande av internationellt skydd

Förslag: Bestämmelserna i artiklarna 65 och 66 i asylprocedurförordningen om återkallande av internationellt skydd är direkt tillämpliga. De svenska bestämmelserna i 13 kap. 9 a § utlänningslagen om Migrationsverkets underrättelseskyldighet och en utlännings rätt att yttra sig ska därför upphävas.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 65 ska den beslutande myndigheten inleda en utredning om återkallande av internationellt skydd för en tredjelandsmedborgare eller statslös person om nya faktorer eller uppgifter framkommer som tyder på att det finns skäl att ompröva huruvida han eller hon uppfyller kriterierna för internationellt skydd, särskilt i de fall som avser återkallande av flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artiklarna 14 och 19 i skyddsgrundsförordningen.

I artikel 66 föreskrivs förfaranderegler för återkallelse av internationellt skydd. Av artikel 66.1 följer att om den beslutande myndigheten inleder en prövning för att återkalla en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons internationella skydd ska den berörda personen bl.a. underrättas skriftligen om att hans eller hennes rätt att betraktas som en person som beviljats internationellt skydd håller på att omprövas och skälen för en sådan omprövning, informeras om skyldigheten att samarbeta med den beslutande myndigheten och andra behöriga myndigheter, särskilt om det förhållande att han eller hon ska vara skyldig att göra ett skriftligt uttalande och inställa sig för en personlig intervju eller en utfrågning och svara på frågor samt informeras om följderna av att inte samarbeta inte hindrar den beslutande myndigheten att fatta ett beslut om att återkalla det internationella skyddet.

Enligt artikel 66.3 föreskrivs att beslutet att återkalla det internationella skyddet ska lämnas skriftligen så snart som möjligt. De faktiska och rättsliga skälen för återkallandet ska anges i beslutet och information om på vilket sätt beslutet kan överklagas och de relevanta tidsfristerna ska lämnas skriftligen. Av artikel 66.5 följer att om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte

samarbetar genom att inte lämna in en skriftlig förklaring, genom att inte närvara vid den personliga intervjun eller utfrågningen eller genom att utan giltig anledning inte besvara frågor, ska avsaknaden av den skriftliga förklaringen eller den personliga intervjun eller utfrågningen inte hindra den beslutande myndigheten eller den behöriga domstolen från att fatta ett beslut om att återkalla det internationella skyddet. En sådan vägran att samarbeta får endast betraktas som en motbevisbar presumtion om att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre önskar åtnjuta internationellt skydd.

Enligt artikel 66.6 ska förfaranderegler för återkallande enligt artikeln inte tillämpas om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen otvetydigt avsäger sig sitt erkännande som en person som beviljats internationellt skydd (artikel 66.6 a), har blivit medborgare i en medlemsstat (artikel 66.6 b), eller senare har beviljats internationellt skydd i en annan medlemsstat (artikel 66.6 c). Medlemsstaterna ska avsluta de ärenden som omfattas av denna punkt i enlighet med sin nationella rätt. Avslutandet behöver inte ha formen av ett beslut men ska åtminstone registreras i sökandens akt tillsammans med uppgift om den rättsliga grunden för avslutandet.

Gällande rätt och tidigare asylprocedurdirektiv

De tidigare asylprocedurdirektiven innehåller i allt väsentligt motsvarande förfaranderegler i fråga om återkallande av internationellt skydd.

Den svenska bestämmelsen i 13 kap. 9 a § UtL genomför delvis det omarbetade asylprocedurdirektivets förfaranderegler om återkallande av internationellt skydd. Av bestämmelsen följer att en utlänning ska underrättas när Migrationsverket inleder ett ärende om återkallelse av statusförklaring och att en sådan förklaring inte får återkallas utan att utlänningen har getts möjlighet att yttra sig. I övrigt finns inte några särskilda förfaranderegler i svensk rätt i fråga om återkallande av internationellt skydd.

Svenska bestämmelser i fråga om själva sakprövningen av återkallelse finns i 4 kap. 5 b och 5 c §§ UtL och behandlas i avsnittet 6.3.3 om flyktingstatus och avsnittet 6.3.4 om status som subsidiärt skyddsbehövande.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artiklarna 65 och 66 i asylprocedurförordningen om förfaranderegler vid återkallande av internationellt skydd är direkt tillämpliga. Den svenska bestämmelsen i 13 kap. 9 a § UtlL om Migrationsverkets underrättelseskyldighet och en utlännings rätt att yttra sig ska därför upphävas. Artiklarna 65 och 66 i asylprocedurförordningen medför i övrigt inte några författningsåtgärder.

5.3.21 Rätten till effektivt rättsmedel

Förslag: Bestämmelserna i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen om rätt till effektivt rättsmedel mot vissa beslut är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 14 kap. 5 §, 6 § och 14 a § utlänningslagen ska därför upphävas.

I 14 kap. utlänningslagen ska införas en bestämmelse om att beslut som räknas upp i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen får överklagas till migrationsdomstol i enlighet med artikel 67 i den förordningen.

Möjligheten att undanta rätten till effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 67.1 andra stycket bör nyttjas. I utlänningslagen ska därför införas en bestämmelse om att beslut om att återkalla internationellt skydd i de fall som avses i artikel 66.6 i asylprocedurförordningen inte får överklagas.

Bestämmelserna om nöjdförklaring i 15 kap. utlänningslagen ska anpassas på så sätt att bestämmelserna inte ska vara tillämpliga på en utlänning som har rätt att överklaga beslut om avvisning, utvisning eller återvändande enligt artikel 67 i asylprocedurförordningen.

Bedömning: Den nuvarande instansordningen med två domstolsinstanser för ärenden om internationellt skydd bör behållas.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 67 ska sökande och personer som är föremål för återkallande av internationellt skydd ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol, i enlighet med de grundläggande principer och garantier i kapitel II som avser överklagandeförfarandet, mot

- a) ett beslut om att neka prövning av en ansökan,
- b) ett beslut om att avslå en ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på både flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande,
- c) ett beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad,
- d) ett beslut om att återkalla internationellt skydd,
- e) ett beslut om återvändande som utfärdats i enlighet med artikel 37 i denna förordning.

Enligt artikel 67.1 andra stycket får medlemsstaterna – genom undantag från artikel 67.1 d – i sin nationella rätt föreskriva att de fall som avses i artikel 66.6 inte ska kunna överklagas.

De fall som avses i artikel 66.6 är om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen a) otvetydigt avsäger sig sitt erkännande som en person som beviljats internationellt skydd, b) har blivit medborgare i en medlemsstat, eller c) senare har beviljats internationellt skydd i en annan medlemsstat.

Enligt artikel 67.2 ska personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande ha rätt till ett effektivt rättsmedel mot beslut som innebär att deras ansökan betraktas som ogrundad med avseende på flyktingstatus.

Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet¹⁷¹

Till skillnad från såväl asylprocedurförordningen som det omarbetade asylprocedurdirektivet innehöll det första asylprocedurdirektivet en bestämmelse om rätt till effektivt rättsmedel avseende beslut om efterföljande ansökningar. Vid

¹⁷¹ Prop. 2016/17:17, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 79 f.

genomförandet av det första asylprocedurdirektivet anförde regeringen följande i denna fråga.

Om en medlemsstat tillämpar ett sådant särskilt förfarande som anges i artikel 32 beträffande efterföljande ansökningar omfattar rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 39.1 c beslut att efter en preliminär prövning av en efterföljande ansökan inte gå vidare med prövningen av ansökan. Bestämmelser som motsvarar direktivets bestämmelser om preliminär prövning av en efterföljande ansökan finns i 12 kap. 19 § UtlL (se närmare avsnitt 8.4.5). Enligt dessa ska Migrationsverket om utlänningsen i ett verkställighetsärende återoppar nya omständigheter enligt vissa förutsättningar ta upp frågan om uppehållstillstånd till ny prövning. Om Migrationsverket beslutar att inte bevilja ny prövning kan ett sådant beslut överklagas till en migrationsdomstol enligt 14 kap. 5 § UtlL. Svensk rätt överensstämmer således med direktivet i denna del.¹⁷²

Det omarbetade asylprocedurdirektivet innehåller i likhet med asylprocedurförordningen bestämmelser om överklagande och rätten till ett effektivt rättsmedel mot vissa uppräknade beslut (artikel 46 i det omarbetade asylprocedurdirektivet). Vid genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet ansågs bestämmelsen om rätt till effektivt rättsmedel i stora delar motsvara det första asylprocedurdirektivet och att några författningsåtgärder för att uppfylla det omarbetade asylprocedurdirektivets krav på överklagbarhet inte behövdes.¹⁷³

I artikel 46.11 i det omarbetade asylprocedurdirektivet finns vidare en möjlighet att i nationell rätt föreskriva under vilka förhållanden en sökande kan anses ha avstått från rätten till effektivt rättsmedel. I svensk rätt nyttjas denna möjlighet genom bestämmelserna i 15 kap. UtlL om nöjdförklaring (se mer om nöjdförklaring nedan under gällande rätt). Detta är en skillnad mot asylprocedurförordningen som inte innehåller en sådan möjlighet.

Gällande rätt

I 14 kap. UtlL regleras rätten att överklaga Migrationsverkets beslut om ansökningar om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl och tillhörande frågor. I första paragrafen klargörs att beslut av en

¹⁷² Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 225.

¹⁷³ Ds. 2015:37, *Genomförande av det omarbetade asylprocedurdirektivet*, s. 131 ff.

förvaltningsmyndighet i frågor som regleras i utlänningslagen får överklagas endast när detta särskilt anges i kapitlet.

Enligt 14 kap. 3 § UtlL får Migrationsverkets beslut om avvisning eller utvisning, avslag på en ansökan om uppehållstillstånd och återkallelse av uppehållstillstånd överklagas till en migrationsdomstol. Enligt 14 kap. 5 § UtlL får Migrationsverkets beslut att inte bevilja ny prövning enligt 12 kap. 19 § UtlL överklagas till en migrationsdomstol. Även Migrationsverkets beslut att avvisa en asylansökan med tillämpning av 5 kap. 1 b § får enligt 14 kap. 14 a § UtlL överklagas till en migrationsdomstol. Även Migrationsverkets beslut i fråga om statusförklaring, resedokument eller återkallelse av statusförklaring får överklagas enligt 14 kap. 6 § UtlL. Ett beslut om återkallelse av resedokument på den grund att innehavaren upphör att vara flykting får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av flyktingstatusförklaring enligt 14 kap. 6 § andra stycket UtlL. Enligt 14 kap. 6 a § UtlL får vidare Migrationsverkets beslut om avslag på en ansökan om främlingspass eller om återkallelse av ett främlingspass överklagas.

Enligt 15 kap. 1 § UtlL kan en utlänning som har rätt att överklaga ett beslut om avvisning eller utvisning förklara att han eller hon avstår från att överklaga beslutet eller domen i den delen (nöjdförklaring). I 15 kap. 2 § UtlL preciseras vilken myndighet eller domstol som är behörig att ta emot en nöjdförklaring och vad som i övrigt krävs för att nöjdförklaringen ska bli giltig. Av 15 kap. 3 § UtlL framgår vilka verkningar en nöjdförklaring har, bl.a. att en nöjdförklaring inte kan återkallas och medför att utlänningen inte längre kan överklaga beslutet.

Av 16 kap. 9 § UtlL framgår att en migrationsdomstols beslut överklagas till Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolens beslut får inte överklagas.

Enligt 16 kap. 11 § UtlL krävs prövningstillstånd vid överklagande av en migrationsdomstols beslut till Migrationsöverdomstolen.

Skälen för förslaget

Rätt till effektivt rättsmedel mot beslut som räknas upp i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen

Bestämmelserna i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen om rätt till effektivt rättsmedel mot vissa beslut om internationellt skydd är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 14 kap. 5 §, 6 § och 14 a § UtlL ska därför upphävas.

Även frågan om rätt till domstolsprövning av beslut om återvändande som meddelats med stöd av artikel 37 i asylprocedurförordningen regleras direkt av artikel 67.1. Andra beslut om avvisning eller utvisning i ärenden om internationellt skydd överklagas i stället i enlighet med 14 kap. 3 § UtlL. Detta gäller beslut om avvisning eller utvisning som fattas under det administrativa förfarandet (se avsnitt 5.3.6) samt beslut om avvisning eller utvisning som meddelas i samband med ett beslut om att återkalla internationellt skydd (se avsnitt 5.3.15).

Beslut som får överklagas enligt asylprocedurförordningen bör i övrigt följa den gällande svenska processordningen för migrationsmål. Detta innebär bl.a. att beslut överklagas till migrationsdomstol. En sådan kompletterande bestämmelse ska därför införas i 14 kap. UtlL.

Undantag från rätten att överklaga beslut om att återkalla internationellt skydd i vissa fall

Möjligheten att undanta rätten till effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 67.1 andra stycket avser endast beslut om återkallelse i de fall som avses i artikel 66.6 asylprocedurförordningen. Dessa särskilda fall är när det på olika sätt står klart att frågan om internationellt skydd inte längre är aktuell. Den första situationen rör de fall då utlänningen otvetydigt avsäger sig sitt erkännande som en person som beviljats internationellt skydd. Den andra situationen avser fall då utlänningen har blivit medborgare i en medlemsstat. Den tredje och sista situationen rör fall då utlänningen senare har beviljats internationellt skydd i en annan medlemsstat. Eftersom frågan om internationellt skydd i dessa fall får anses överspelad, bedöms det inte heller föreligga något beaktansvärt behov av ett

effektivt rättsmedel mot ett beslut om att återkalla internationellt skydd. Ett införande av undantaget skulle dessutom kunna bidra till att förfarandet att återkalla internationellt skydd i vissa fall kan avslutas snabbare, utan att rättssäkerheten äventyras. Detta skulle i sin tur möjliggöra en mer ändamålsenlig användning av domstolarnas resurser. I detta sammanhang kan också tilläggas att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU:s miniminivå. Mot denna bakgrund bör möjligheten att i svensk rätt införa undantag från rätten till effektivt rättsmedel i aktuella fall utnyttjas. Ett sådan bestämmelse ska därför införas i utlänningslagen.

Bestämmelserna om nöjdförklaring i 15 kap. UtlL ska anpassas

Som redogörs för ovan finns i asylprocedurförordningen inte – till skillnad från det omarbetade asylprocedurdirektivet – en möjlighet att i nationell rätt föreskriva ett särskilt förfarande om avstående från rätten att överklaga beslut. De svenska bestämmelserna om nöjdförklaring behöver därför anpassas så att de inte omfattar utlännningar vars beslut om avvisning, utvisning eller återvändande får överklagas enligt artikel 67 i asylprocedurförordningen. Anpassningen bör ske genom att 15 kap. 1 § UtlL kompletteras med ett nytt andra stycke som föreskriver att bestämmelserna om nöjdförklaring i 15 kap. 1–3 §§ inte ska tillämpas i de situationer då en utlännings har rätt att överklaga beslut enligt artikel 67. Därtill bör 15 kap. 3 § UtlL ändras så att begreppet *statusförklaring* utgår från bestämmelsen.

Den nuvarande instansordningen ska behållas

Asylprocedurförordningen ställer endast krav på att Migrationsverkets beslut ska kunna överprövas i en domstolsinstans. Med hänsyn till att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå uppkommer frågan om den nuvarande instansordningen med två domstolsinstanser bör ändras.

Nuvarande instansordning för migrationsrättsliga ärenden, däribland ärenden om internationellt skydd, avviker från vad som i

allmänhet gäller inom förvaltningsprocessen med tre domstolsinstanser; förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. Vid införandet av nuvarande instansordning anförde regeringen följande.

Allmänna förvaltningsdomstolar är enligt 1 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (LAFD) länsrätt, kammarrätt och Regeringsrätten. I likhet med NIPU anser dock regeringen att det bör övervägas om instansordningen i den nya ordningen bör avvika från den som normalt gäller i förvaltningsprocessen, dvs. länsrätt–kammarrätt–Regeringsrätten.

En aspekt av rättssäkerhet är att det inte får dröja alltför länge innan det finns ett lagakraftvunnet avgörande. Ytterligare komplikationer med att det dröjer innan det finns ett slutligt ställningstagande i form av ett lagakraftvunnet avgörande är också dem som redogjorts för i avsnitt 7.1.

En åtgärd som leder till att den totala handläggningstiden i utlänningsärenden minskar är en begränsning av antalet domstolsinstanser. Ju fler instanser som kan överpröva ett ärende, desto längre tid kan det komma att ta innan det föreligger ett lagakraftvunnet avgörande. Behovet av att snabbt få ett lagakraftvunnet avgörande skulle tillgodoses om överprövning endast tilläts i en domstolsinstans. En sådan lösning är dock enligt regeringens bedömning inte lämplig. I de fall överprövningen sprids på flera länsrätter skulle en sådan lösning försvåra bildandet av en enhetlig praxis. Att handlägga målen endast i en länsrätt är inte heller lämpligt med hänsyn till den stora mängd mål det kan komma att röra sig om.

Med hänsyn till de allvarliga konsekvenser som väntetider i asylprocessen medför, bedömer regeringen, liksom NIPU, att det finns tillräckliga skäl för att avvika från den instansordning som normalt gäller i förvaltningsprocessen, dvs. länsrätt–kammarrätt–Regeringsrätten. Regeringen bedömer därvid i likhet med NIPU att länsrättens beslut skall kunna överklagas till kammarrätten och att kammarrättens avgörande inte skall kunna överklagas. Som framgår ovan bedömer regeringen att ytterligare avvikelser från förvaltningsprocessens normala instansordning inte bör göras.¹⁷⁴

Det skulle kunna argumenteras för att vikten av Migrationsöverdomstolens praxisbildande kommer att minska i ärenden om internationellt skydd. Detta med anledning av att såväl skyddsgrunds- som asylprocedurförordningens bestämmelser blir direkt tillämpliga och att uppgiften att tolka och bilda praxis inom

¹⁷⁴ Prop. 2004/05:170, *Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden*, s. 109 f.

EU-rätten ytterst ankommer på EU-domstolen. Att EU-domstolen ytterst bildar praxis inom området internationellt skydd gäller dock huvudsakligen redan i dag, eftersom de nuvarande svenska bestämmelserna bygger på EU-rättsliga direktivbestämmelser. Förordningarna ger vidare ett visst, om än begränsat, utrymme för medlemsstaterna att reglera vissa frågor, t.ex. frågan om återkallelse av resehandlingar för personer som beviljats internationellt skydd (se avsnitt 6.3.8.). Vidare innehåller skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen flera bestämmelser som på ett eller annat sätt hänvisar till nationell rätt. Det finns mot denna bakgrund ett fortsatt behov av att det skapas enhetlig svensk praxis inom rättsområdet.

Ett annat skäl för att inte ändra nuvarande instansordning är att den gäller för de allra flesta ärenden inom det migrationsrättsliga området. Med hänsyn till den mycket snäva tidsramen för det nu aktuella uppdraget saknas det vidare utrymme att göra en grundligare utredning och närmare överväganden i denna fråga. Mot denna bakgrund bör den nuvarande instansordningen med två domstolsinstanser behållas.

5.3.22 Överklagandefrister

Förslag: Det ska i 14 kap. utlänningslagen införas bestämmelser om tidsfrister för överklagande av beslut i enlighet med artikel 67.7 i asylprocedurförordningen. För beslut enligt artikel 67.7 a ska en överklagandefrist om sju dagar föreskrivas och för andra beslut enligt artikel 67.7 b en tidsfrist om tre veckor.

Bedömning: Överklagandefristen till Migrationsöverdomstolen ska fortsatt vara tre veckor.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 67.7 ska medlemsstaterna i sin nationella rätt föreskriva följande tidsfrister inom vilka sökande, personer som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och personer

som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande ska lämna in överklaganden mot de beslut som avses i punkt 1:

- a) Mellan minst fem dagar och högst tio dagar i fråga om ett beslut om att neka en ansökan prövning eller ett beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad, som ogrundad eller som uppenbart ogrundad, om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 eller 42.3 gällde vid tidpunkten för beslutet.
- b) Mellan minst två veckor och högst en månad i alla andra fall.

Av artikel 67.1 tredje stycket följer att om ett beslut om återvändande fattas som en del av ett relaterat beslut som avses i första stycket led a, b, c eller d ska beslutet om återvändande överklagas tillsammans med det relaterade beslutet i samma domstol, i samma rättsliga förfarande och inom samma tidsfrister. Om ett beslut om återvändande utfärdas som en separat akt i enlighet med artikel 37 får det överklagas i separata rättsliga förfaranden. Tidsfristerna för dessa separata rättsliga förfaranden ska inte överskrida de tidsfrister som avses i artikel 67.7.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelse saknas i det omarbetade asylprocedurdirektivet där det i stället föreskrivs att medlemsstaterna ska fastställa skäligen tidsfrister och andra nödvändiga bestämmelser så att sökanden kan utöva sin rätt till effektiva rättsmedel samt att tidsfristerna inte får göra detta omöjligt eller orimligt svårt (artikel 46.4 i det omarbetade asylprocedurdirektivet).

I svensk rätt finns inte några specialbestämmelser om överklagandefrister för ärenden enligt utlänningslagen. Därför gäller förvaltningslagens generella bestämmelser om tidsfrister för överklagande av myndighetsbeslut. I 44 § FL anges att ett överklagande av ett beslut ska ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet genom den myndigheten.

Skälen för förslaget

Asylprocedurförordningen kräver att det i nationellt rätt införs tidsfrister för överklagande till migrationsdomstol av beslut enligt artikel 67.7.

En överklagandefrist på sju dagar ska gälla för beslut enligt artikel 67.7 a i asylprocedurförordningen

När det gäller beslut enligt artikel 67.7 a behöver särskilda överklagandefrister införas i svensk rätt. När det gäller tidsfristens längd kan konstateras att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU:s miniminivå. Detta skulle innebära en tidsfrist på fem dagar för sådana beslut som avses i artikel 67.7 a i asylprocedurförordningen. Längre överklagandefrister ger sökanden bättre möjlighet att förstå beslutet, rådgöra med rättslig rådgivare och formulera ett välgrundat överklagande. Tredjelandsmedborgare och statslösa som söker internationellt skydd och som inte bistås av en rättslig rådgivare kan av olika anledningar ha större svårigheter att förstå beslutet och formulera ett överklagande, bl.a. med hänsyn till språkförståelsen, även om information om resultatet av beslutet enligt artikel 36.3 ska lämnas på ett språk som sökanden förstår. En överklagandefrist om fem dagar kan mot denna bakgrund uppfattas som väl kort. De beslut som avses i artikel 67.7 a är dock regelmässigt av enkel karaktär och ska inte vara särskilt juridiskt komplicerade, även om det också inom denna kategori finns komplicerade ärenden. T.ex. kan vissa säkerhetsärenden vara mycket komplicerade.

I dag har en sökande, som huvudregel, rätt till ett offentligt biträde som bekostas av staten och som hjälper sökanden under hela asyلفörfarandet, dvs. såväl under handläggningen hos Migrationsverket som i överklagandeprocessen i domstol. Miniminivåutredningens förslag i betänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31) innebär vissa ändringar avseende rätten till kostnadsfritt offentligt biträde under handläggningen hos Migrationsverket. När det gäller det offentliga bitrådets roll i överklagandeprocessen föreslås den dock vara densamma som i dag. Ett kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde

i överklagandeprocessen omfattar utarbetande av de inlagor som krävs enligt nationell rätt, förberedande av överklagandet och, vid en eventuell förhandling i domstol, deltagande i förhandlingen (artikel 17.1 i asylprocedurförordningen). Sökanden kommer därför att som regel kunna bistås av ett offentligt biträde, en juridiskt utbildad person, med överklagandet. Om Miniminivåutredningens förslag genomförs kommer sökanden dock – till skillnad mot i dag – inte ha rätt till kostnadsfritt rättsligt biträde som företrädar sökanden under den personliga intervjun hos Migrationsverket, eller som utarbetar inlagor till Migrationsverket eller vidtar andra åtgärder för sökandens räkning under handläggningen hos Migrationsverket. Även om sökanden som regel kommer att ha rätt till rättsligt biträde i överklagandeprocessen kommer Miniminivåutredningens förslag att innebära att det offentliga biträdet som ska företräda sökanden i en överklagandeprocess kommer att behöva mer tid för genomgång av ärendet då denne inte varit med under handläggningen hos Migrationsverket i samma utsträckning som i dag.

En alltför kort överklagandefrist riskerar också att s.k. ”ramöverklaganden” där inga grunder för överklagandet anges lämnas in i större utsträckning. När sådana överklaganden lämnas in krävs ofta handläggningsåtgärder från domstolens sida som i sin tur tar domstolens resurser i anspråk. Ramöverklaganden är dock inte ovanliga i dag med en överklagandetid på tre veckor. Ofta synes de snarare genereras av det rättsliga ombudets arbetsbörda än ärendets komplexitet. Det kan därför ifrågasättas i vilken mån rättsväsendet och effektiviteten i asylförfarandet tjänar på att ha längre överklagandefrister – i detta fall en överklagandefrist på tio dagar jämfört med en frist som följer miniminivån på fem dagar.

Som konstaterats ovan är beslut som avses i artikel 67.7 a dock regelmässigt av enklare karaktär och ska inte vara särskilt juridiskt komplicerade. I sammanhanget är det också av betydelse att beakta de tidsfrister som gäller för prövning inom ramen för ett gränsförfarande. Ett gränsförfarande ska normalt avslutas inom tolv veckor från det att ansökan registreras till dess att sökanden inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar (se avsnitt 5.3.17). Sökanden inom ramen för ett gränsförfarande har som huvudregel rätt att stanna kvar i landet i vart fall till dess att tidsfristen inom vilken de kan begära tillåtelse att stanna kvar i landet

löpt ut och i avvaktan på domstolens beslut om huruvida sökanden ska tillåtas att stanna kvar (artikel 68). I fråga om ensamkommande barn gäller dock att de har rätt att stanna kvar i landet till dess att tidsfristen inom vilken de kan utöva rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol i första instans har löpt ut och, om de har utövat denna rätt inom utsatt tid, i avvaktan på resultatet av överklagandet. Överklagandefristen till migrationsdomstolen räknas alltså in i tidsfristerna för gränsförfarandet när det rör ett ensamkommande barn. Överklagandefristens längd har således en direkt betydelse för möjligheten att avsluta ett gränsförfarande inom givna tidsramar. En överklagandefrist om fem dagar för sådana beslut som avses i artikel 67.7 a framstår därmed som en välavvägd tidsfrist i avvägningen mellan behovet av ett snabbt asyلفörfarande och kraven på rättssäkerhet.

För att underlätta för rättstillämpare är bedömningen dock att överklagandefrister i möjligaste mån bör samordnas mellan rättsakterna i EU:s migrations- och asylpakt. I avsnitt 10.4.6 avseende överklagandefrist för beslut om överföring enligt artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen föreslås en överklagandefrist på miniminivån enligt den rättsakten, dvs. en överklagandefrist på sju dagar. Även sådana beslut är regelmässigt av enklare karaktär och inte särskilt juridiskt komplicerade. För att samordna överklagandefristerna så långt som möjligt föreslås därför en överklagandefrist på sju dagar även för beslut enligt artikel 67.7 a i asylprocedurförordningen. Denna överklagandefrist bör regleras tillsammans med överklagandefristen för beslut om överföring enligt artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen i 14 kap. UtlL.

En överklagandefrist på tre veckor ska gälla för beslut enligt artikel 67.7 b i asylprocedurförordningen

I fråga om beslut som avses i artikel 67.7 b i asylprocedurförordningen uppfyller den nuvarande svenska generella bestämmelsen om en tidsfrist på tre veckor i 44 § FL förordningens krav. Som anförts ovan är utgångspunkten för uppdraget emellertid att anpassa svensk rätt till EU:s miniminivå om det inte finns starka skäl att frånga den. Frågan är därför om det ska införas en kortare överklagandefrist än den på tre veckor som gäller i dag.

De beslut som avses i artikel 67.7 b kan vara av mycket skiftande karaktär. De kan vara av enkel beskaffenhet men kan också vara mycket komplicerade. Även i dessa fall gäller att sökanden har rätt till kostnadsfritt offentligt biträde i överklagandeprocessen. Som anförts ovan ger längre överklagandefrister bättre möjligheter att förstå beslutet, rådgöra med rättsligt ombud och formulera ett välgrundat överklagande.

Ett annat skäl till att behålla den nuvarande överklagandefristen på tre veckor är att den generella treveckorsfristen är väl inarbetad som gällande överklagandefrist för migrationsärenden. Som framgår ovan kommer denna generella treveckorsfrist för migrationsärenden dock i vilket fall som helst behöva ruckas på med anledning av att asylprocedurförordningen kräver kortare frister för vissa beslut enligt artikel 67.7 a. Likväl skulle det vara fördelaktigt om överklagandefristen i så stor utsträckning som möjligt är enhetlig för migrationsärenden. Det finns annars en risk för såväl rättsförluster som ineffektiva asyloffaranden på grund av ett alltför snårigt regelverk. Det kan också ifrågasättas huruvida tidsvinsten på en vecka – ställt mot intresset av att det ska vara lätt att göra rätt – är ett tillräckligt starkt skäl för att korta överklagandefristen i denna del. En överklagandefrist som är en vecka längre framstår inte heller som en faktor som skulle öka dragningskraften till Sverige nämnvärt. Mot denna bakgrund är bedömningen därför att övervägande skäl talar för att frånga miniminivån i denna del och behålla den nuvarande överklagandefristen på tre veckor för de beslut som avses i artikel 67.7 b.

För att underlätta för rättstillämparen bör bestämmelserna om överklagandefrister införas i en och samma bestämmelse i 14 kap. UtL. Med en sådan bestämmelse i utlänningslagen kommer samtliga överklagandefrister enligt asylprocedurförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen att vara specialreglerade i en och samma bestämmelse i utlänningslagen.

Överklagandefristen för beslut om återvändande följer det relaterade beslutet

När det gäller beslut om återvändande, avvisning eller utvisning som fattas i samband med ett beslut om internationellt skydd eller om att återkalla internationellt skydd, ska beslutet om återvändande

överklagas tillsammans med och inom samma tidsfrister som det relaterade beslutet. Detta följer direkt av artikel 67.1 tredje stycket i asylprocedurförordningen.

Av artikeln följer vidare att om ett beslut om återvändande i stället utfärdas som en separat akt i enlighet med artikel 37 får det överklagas i separata rättsliga förfaranden. Inom det svenska asylförfarandet fattas inte beslut om återvändande i s.k. separat akt på det sätt som avses i artikel 37. En särskild överklagandefrist för återvändandebeslut i separat akt ska därför inte införas i nationell rätt.

Överklagandefristen på tre veckor till Migrationsöverdomstolen ska behållas

Artikel 67.7 i asylprocedurförordningen om överklagandefrister avser endast överklagande till första instans, dvs. till migrationsdomstol. Överklagandefrister för andra eller högre instans regleras inte i asylprocedurförordningen utan är en fråga för medlemsstaterna (skäl 89). De tidsramar som uppställs i asylprocedurförordningen inkluderar inte en process i Migrationsöverdomstolen. En sökande eller en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd kommer inte heller att ha rätt att stanna kvar i landet efter det att en migrationsdomstol har prövat överklagandet. Mot denna bakgrund samt med hänsyn till de ovan anförda skälen för att behålla överklagandefristen om tre veckor för beslut enligt artikel 67.7 b bör även överklagandefristen om tre veckor till Migrationsöverdomstolen behållas.

5.3.23 Överklagandets suspensiva verkan

Förslag: Bestämmelserna i artikel 68.1–68.5 och 68.7 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 8 kap. 19 § och 12 kap. 8 a § utlänningslagen ska därför upphävas. För en bättre överskådlighet av regelverket om suspensiv verkan ska det i 12 kap. utlänningslagen införas en bestämmelse som upplyser om bestämmelserna i artikel 68.1–68.3 om när ett beslut om avvísning, utvisning eller återvändande får verkställas.

I anslutning till upplysningsbestämmelsen ska det i 12 kap. utlänningslagen även införas en kompletterande bestämmelse om att tidsfristen enligt artikel 68.5 a i asylprocedurförordningen, för att begära tillåtelse att stanna kvar (begära inhibition), ska vara sju dagar.

Möjligheten att i enlighet med artikel 68.6 i asylprocedurförordningen i nationell rätt föreskriva undantag från rätten att stanna kvar i Sverige ska nyttjas. En sådan undantagsbestämmelse ska införas i nya 4 kap. utlänningslagen.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 68.1 i asylprocedurförordningen ska verkningarna av ett beslut om återvändande automatiskt och tillfälligt upphävas så länge som sökanden eller en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd har rätt att stanna kvar eller tillåts att stanna kvar i enlighet med denna artikel.

Av artikel 68.2 följer att sökande och personer som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska ha rätt att stanna kvar på medlemsstaternas territorium till dess att tidsfristen inom vilken de kan utöva rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol i första instans har löpt ut och, om de har utövat denna rätt inom utsatt tid, i avvaktan på resultatet av överklagandet.

Enligt artikel 68.3 gäller dock – utan att det påverkar principen om non-refoulement – att sökanden och den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte ska ha rätt att stanna kvar under överklagandeprocessen i de fall myndigheten har meddelat sådana beslut som räknas upp i artikel 68.3 a–e.

Enligt artikel 68.4 ska en domstol – i de fall som avses i artikel 68.3 – ha befogenhet att på begäran från sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och efter en prövning av både faktiska och rättsliga omständigheter avgöra om sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd bör tillåtas att stanna kvar på medlemsstaternas territorium i avvaktan på resultatet av överklagandet. Den behöriga domstolen ska i enlighet med nationell rätt ha befogenhet att besluta i denna fråga ex officio.

I artikel 68.5 föreskrivs vissa förfarandegarantier och i vilka situationer en sökande eller person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte ska avlägsnas. Bl.a. anges i artikel 68.5 a att sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska ges en tidsfrist på minst fem dagar från den dag då beslutet delgavs honom eller henne för att begära tillåtelse att stanna kvar på territoriet i avvaktan på resultatet av överklagandet. Av artikel 68.5 d framgår vidare att det vid tillämpning av artikel 68.4 och om relevant vid ex officio-beslut av domstolen ska sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte avlägsnas från den ansvariga medlemsstatens territorium

- i. så länge som tidsfristen för begäran till en domstol om tillåtelse att stanna kvar inte har löpt ut,
- ii. om sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd har begärt tillåtelse att stanna kvar inom den fastställda tidsfristen, i avvaktan på domstolens beslut om huruvida sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska tillåtas att stanna kvar på territoriet.

Enligt artikel 68.6 asylprocedurförordningen får medlemsstaterna när det är fråga om efterföljande ansökningar – med avvikelse från punkt 5 d – i nationell rätt föreskriva att sökanden inte ska ha rätt att stanna kvar, utan att det påverkar respekten för principen om non-refoulement, om överklagandet anses ha lämnats in enbart för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om återvändande som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från medlemsstatens territorium.

Gällande rätt

I 8 kap. 19 § första stycket UtlL föreskrivs att Migrationsverket får besluta om avvisning med omedelbar verkställighet om ansökan om internationellt skydd är uppenbart ogrundad ansökan och om en asylansökan avvisas med stöd av 5 kap. 1 b § första stycket 1 eller 2. I 8 kap. 19 § andra stycket UtlL anges på vilka grunder en ansökan får anses uppenbart ogrundad.

De svenska bestämmelserna om suspensiv verkan av ett överklagande i ett ärende om internationellt skydd (dvs. att ett beslut om avvisning eller utvisning inte får verkställas) regleras huvudsakligen i 12 kap. UtlL.

Ett beslut om avvisning eller utvisning får enligt 12 kap. 1 § UtlL aldrig verkställas till ett land om det finns skälig anledning att anta att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller om utlänningen inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där utlänningen skulle vara i sådan fara. Ett beslut om avvisning eller utvisning får enligt 12 kap. 2 § UtlL inte heller verkställas till ett land om utlänningen riskerar att utsättas för förföljelse i landet eller om utlänningen inte är skyddad i det landet mot att sändas vidare till ett land där utlänningen löper risk för förföljelse. En utlänning får dock sändas till ett sådant land, om det inte är möjligt att verkställa avvisningen eller utvisningen till något annat land och utlänningen genom ett synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta honom eller henne stanna i Sverige. Detta gäller dock inte om den förföljelse som hotar i det andra landet innebär fara för utlänningens liv eller annars är av särskilt svår art.

Av 12 kap. 3 § framgår att ett beslut om avvisning eller utvisning av en utlänning som avses i 4 kap. 2 § första stycket 1, i fall av väpnad konflikt, får inte verkställas till utlänningens hemland eller till ett land där han eller hon riskerar att sändas vidare till hemlandet, om det finns synnerliga skäl mot det.

I samband med att ett beslut om avvisning eller utvisning ska verkställas har Migrationsverket en skyldighet att ex officio pröva om det föreligger verkställighetshinder. En utlänning har också möjlighet att få en ny prövning av sin ansökan om uppehållstillstånd

om utlännningen återoppar nya omständigheter som kan antas utgöra ett bestående sådant verkställighetshinder som avses i 12 kap. 1, 2 eller 3 § UtlL och dessa omständigheter inte kunnat återopas tidigare eller utlännningen visar giltig ursäkt för att inte ha återopat omständigheterna tidigare. Ett beslut att inte bevilja ny prövning kan överklagas till migrationsdomstol.

I 12 kap. 8 a § första och andra stycket UtlL anges att om en utlännning har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, får ett beslut om avvisning eller utvisning inte verkställas innan ansökan har prövats och då avslagits genom ett beslut som har fått laga kraft eller innan ett beslut att avvisa ansökan enligt 5 kap. 1 b § har fått laga kraft. Detta gäller dock inte om Migrationsverket har beslutat om omedelbar verkställighet enligt 8 kap. 19 §. Då gäller i stället att beslutet om avvisning får verkställas när ansökan om uppehållstillstånd har avslagits eller avvisats av Migrationsverket. Om beslutet om avvisning överklagas ska den migrationsdomstol som ska pröva överklagandet pröva om verkställigheten av avvisningsbeslutet tills vidare ska avbrytas (inhibition). Beslutet om avvisning får inte verkställas innan denna prövning har gjorts. Ett avvisningsbeslut som gäller ett ensamkommande barn får dock aldrig verkställas förrän tidigast en vecka från den dag då barnet fick del av beslutet.

Av 12 kap. 8 a § tredje stycket framgår att första och andra styckena i bestämmelsen inte hindrar att utlännningen överlämnas, utlämnas eller överförs till en annan stat eller internationell domstol eller tribunal för att lagföras eller avtjäna en frihetsberövande påföljd.

Enligt 12 kap. 22 § första stycket UtlL upphör ett beslut om avvisning eller utvisning att gälla fem år från det att utlännningen har lämnat landet i enlighet med beslutet. Om beslutet har förenats med ett återreseförbud med längre giltighetstid, upphör beslutet om avvisning eller utvisning att gälla först när tiden för återreseförbudet går ut. Ett beslut om avvisning eller utvisning kan verkställas på nytt så länge det gäller oavsett om det finns ett återreseförbud eller inte. Den största praktiska betydelsen av ett återreseförbud är att den som har meddelats ett sådant förs upp på en spärrlista i Schengens informationssystem och därmed även är förhindrad att resa in i övriga medlemsstater i EU.

Skälen för förslaget

Rätten att stanna kvar i Sverige under överklagandeprocessen

Artikel 68.1 om att beslut om återvändande inte får verkställas så länge som sökande eller en person som är föremål för återkallande har rätt att stanna kvar i landet eller enligt artikeln tillåts att stanna kvar är direkt tillämplig.

Även huvudregeln om suspensiv verkan i artikel 68.2 är direkt tillämplig och avser endast överklagandeprocessen i första instans, dvs. processen hos migrationsdomstolarna. Detta framgår direkt av artikel 68.2. Bestämmelsen i artikel 68.2 innebär vidare att beslut om återvändande i ansökningsärenden respektive beslut om avvisning eller utvisning i ärenden om återkallelse av internationellt skydd blir verkställbara när en migrationsdomstol avgör målet. Migrationsdomstolens avgörande behöver alltså inte få laga kraft för att en sökande eller person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska kunna avlägsnas från Sverige.

Undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under överklagandeprocessen hos migrationsdomstol enligt artikel 68.3

Bestämmelserna i artikel 68.3 om undantag från rätten att stanna kvar i Sverige är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 8 kap. 19 § och 12 kap. 8 a § UtL ska därför upphävas.

Inhibition i migrationsdomstolarna enligt artikel 68.4 och 68.5

Bestämmelsen i artikel 68.4 om möjligheten för en migrationsdomstol att tillåta sökanden, eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd, stanna kvar i landet (inhibition), är direkt tillämplig och medför inga författningsåtgärder.

Artikel 68.5 reglerar vissa förfarandegarantier och i vilka situationer en sökande eller person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte ska avlägsnas. När det gäller bestämmelsen i artikel 68.5 a om tidsfrist för att begära tillåtelse att stanna kvar i landet (inhibition) skulle det kunna

argumenteras för att den är direkt tillämplig. Samtidigt anger den inte en tidsfrist utan bara en miniminivå. Med hänsyn till såväl rättssäkerhetsaspekter som behovet av ett enkelt och effektivt asylförfarande finns det därför starka skäl att i nationell rätt tydligt fastställa vilken tidsfrist som ska gälla för att framställa en sådan begäran. Enligt artikeln ska sökanden ges minst fem dagar. I avsnitt 5.3.22 lämnas förslag på överklagandefrister på sju dagar respektive tre veckor. För enkelhetens skull, och för att samordna med fristen för att begära inhibition enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen, bör också fristen för att begära inhibition enligt asylprocedurförordningen bestämmas till sju dagar. En sådan bestämmelse bör därför införas i utlänningslagen.

Bestämmelserna i artikel 68.5 är i övrigt direkt tillämpliga och medför inga författningsåtgärder.

Undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under överklagande-processen hos migrationsdomstol i fråga om en efterföljande ansökan i vissa särskilda situationer enligt artikel 68.6

I uppdragsbeskrivningen anges att det är viktigt att de möjligheter som ges enligt asylprocedurförordningen att begränsa rätten att vistas i Sverige används så långt som möjligt. Det anges även att vikten av ett ändamålsenligt och effektivt förfarande måste beaktas. En grundläggande intention med utlänningsrätten är vidare att asylprocessen ska ha ett tydligt slut.¹⁷⁵

Den aktuella möjligheten enligt artikel 68.6 att, med avvikelse från punkt 5 d, i nationell rätt föreskriva undantag från rätten att stanna kvar i Sverige gäller endast under förutsättning att den efterföljande ansökan anses ha lämnats in enbart för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om återvändande som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från medlemsstatens territorium. De situationer som det aktuella undantaget tar sikte på utgör alltså mycket särskilda fall där det är fråga om ett missbruk av rätten att söka internationellt skydd. Det sagda talar starkt för att undantaget ska införas i nationell rätt. Det finns inget som tyder på att ett införande av undantaget skulle påverka ändamålet med eller

¹⁷⁵ Prop. 2007/08:147, *Nya regler för arbetskraftsinvandring*, s. 47.

effektiviteten i asylförfarandet negativt. En sådan undantagsbestämmelse bör därför införas i utlänningslagen.

I svensk rätt finns inga uttryckliga bestämmelser om en utlännings rätt att vistas i Sverige under överklagandeprocessen. I svensk rätt regleras detta i stället indirekt genom bestämmelserna om beslut om avvisning och utvisning i 8 kap. UtlL och verkställighet av sådana beslut i 12 kap. UtlL. I asylprocedurförordningen används inte begreppen *avvisning* och *utvisning*. I stället används begreppet *återvändande*.

Även om det inte följer systematiken i utlänningslagen bör det införas en bestämmelse som uttryckligen föreskriver undantag från rätten att stanna kvar i Sverige i de situationer som anges i artikel 68.6 i asylprocedurförordningen. En sådan undantagsbestämmelse får rättsverkan genom att ett återvändandebeslut som meddelats med stöd av artikel 37 då kommer att kunna verkställas direkt, utan att behöva invänta den tid som sökanden har för att begära tillåtelse att stanna kvar i landet eller avvakta domstols beslut i frågan om sökanden ska tillåtas stanna kvar i landet i enlighet med artikel 68.5 d. I de fall en domstol har hunnit meddela beslut om inhibition innan sökanden har avlägsnats föreligger dock verkställighetshinder fram till dess att inhibitionsbeslutet upphört eller målet avgjorts av domstolen.

Ingen automatisk rätt att stanna kvar i Sverige under överklagandeprocessen hos Migrationsöverdomstolen

Bestämmelsen i artikel 68.7 är direkt tillämplig. Av artikeln följer att en person som överklagar till Migrationsöverdomstolen inte ska ha rätt att stanna kvar i Sverige. Enligt artikeln har Migrationsöverdomstolen emellertid möjlighet att besluta om inhibition, dock endast om principen om non-refoulment åberopas. Detta utgör en väsentlig förändring i förhållande till nuvarande ordning, där Migrationsöverdomstolens befogenhet att besluta om inhibition inte är begränsad till om principen om non-refoulment har åberopats (jfr 28 § FPL).

För tydlighetens skull bör det i detta sammanhang även uppmärksammas att den tidsfrist som gäller för begäran om inhibition i migrationsdomstol enligt artikel 68.5 a – som redogörs för ovan – inte gäller begäran om inhibition i processen hos

Migrationsöverdomstolen, utan gäller endast för processen i första domstolsinstans, dvs. migrationsdomstol.

5.3.24 Handläggningstid hos migrationsdomstolarna

Förslag: I enlighet med artikel 69 i asylprocedurförordningen ska det i svensk rätt införas tidsfrister för migrationsdomstolarnas prövning av beslut enligt artikel 67.1. Mål som avser beslut att neka prövning av en ansökan, beslut att avslå en ansökan som uppenbart ogrundad och beslut att avslå eller avskriva en ansökan som implicit återkallad ska avgöras senast inom två månader. Mål som avser övriga beslut enligt artikel 67.1 ska avgöras senast inom åtta månader. Migrationsdomstolen får förlänga denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt. Bestämmelserna om handläggningstid ska införas i utlänningslagen.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 69 ska medlemsstaterna, utan att det påverkar en tillräcklig och fullständig prövning av ett överklagande, i sin nationella rätt föreskriva rimliga tidsfrister för domstolens prövning av beslut i enlighet med artikel 67.1. Beslut som avses enligt artikel 67.1 är a) beslut om att neka prövning av en ansökan, b) beslut om att avslå en ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på både flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande, c) beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad, d) beslut om att återkalla internationellt skydd och e) beslut om återvändande som utfärdats i enlighet med artikel 37 i asylprocedurförordningen.

Gällande svensk rätt

Till skillnad mot det omarbetade asylprocedurdirektivet som föreskriver att medlemsstaterna *får* fastställa tidsfrister för domstolen att pröva den beslutande myndighetens beslut kräver

asylprocedurförordningen att medlemsstaterna i sin nationella rätt ska föreskriva rimliga tidsfrister för domstolens prövning.

I svensk rätt finns i dag inte några tidsfrister föreskrivna för domstolens prövning av beslut i ärenden om internationellt skydd eller beslut om återvändande. Däremot anges i 16 kap. 4 § UtlL att mål om avvisning eller utvisning ska handläggas *skyndsamt*. I 17 § förordningen (1996:382) med förvaltningsrättsinstruktion anges vidare att ett mål ska avgöras så snart det kan ske. Ett mål eller en fråga som har kommit upp i ett mål ska handläggas med förtur, om målet eller frågan av någon särskild anledning bör avgöras skyndsamt. Vilka mål som är förtursmål bestäms i arbetsordningen.

I praktiken innebär den svenska regleringen att sådana beslut som avses i artikel 67.1 asylprocedurförordningen hanteras med förtur. Handläggningstiderna varierar.

I samband med tillkomsten av 16 kap. 4 § UtlL uttalade regeringen följande.

Regeringen har vid flera tillfällen i likhet med ett flertal tidigare utredningar framhållit att det finns starka skäl att ha korta väntetider i asylärenden. Långa väntetider innebär framförallt psykiskt lidande för den enskilde men även stora kostnader för samhället. I fråga om det psykiska lidandet medför långa väntetider att många kommer att leva under mycket pressade förhållanden. Detta är inte minst för de barn som är berörda en mycket olycklig situation som medför stora risker att barnen drabbas av allvarliga psykiska besvär. De förväntningar som byggs upp under väntetiden om positiva beslut leder också till att de psykiska påfrestningarna vid ett eventuellt beslut om avslag blir större. Regeringen framhöll vidare att processen i avvisnings- och utvisningsärenden i största möjliga utsträckning bör utformas så att det ligger i den enskildes intresse att inställa sig till en muntlig förhandling. Utevaro från förhandling bör därför inte annat än i undantagsfall vara något hinder för att målet avgörs. En faktor som ofta förlänger handläggningstiden är att parterna beviljas anstånd för att komma in med kompletterande inlagor. Det är därför av stor betydelse att domstolarna noga prövar om ansökningar om anstånd rimligen bör beviljas.¹⁷⁶

Regeringen har därefter i samband med genomförandet av det första asylprocedurdirektivet anfört följande.

I artikel 39.4 anges att medlemsstaten får fastställa tidsfrister för den domstol som prövar ett överklagande. I 16 kap. 4 § UtlL anges att mål

¹⁷⁶ Prop. 2004/05:170, *Ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden*, s. 106 och 125.

om avvisning eller utvisning ska handläggas skyndsamt. Något behov av att införa ytterligare bestämmelser bedöms inte föreligga.¹⁷⁷

Artikel 39.4 i det första asylprocedurdirektivet motsvarar artikel 46.10 i det omarbetade asylprocedurdirektivet, som i sin tur motsvarar artikel 69 i asylprocedurförordningen, men med den skillnaden att förordningen föreskriver att medlemsstaterna i nationell rätt *ska* fastställa tidsfrister för domstolens prövning.

Skälen för förslaget

De svenska bestämmelserna i 16 kap. 4 § UtlL som föreskriver en *skyndsam* handläggning för vissa typer av beslut, tillsammans med 17 § förordningen med förvaltningsrättsinstruktion som föreskriver krav på att avgöra målen *så snart det kan ske* är inte tillräckliga för att uppfylla förordningens krav på att i nationell rätt föreskriva rimliga tidsfrister för domstolens prövning. Särskilda handläggningstider för migrationsdomstolarnas prövning behöver därför införas i svensk rätt.

Besluten i artikel 67.1 i asylprocedurförordningen skiljer sig åt i fråga om karaktär och komplexitet. Beslut att neka prövning av en ansökan, beslut att avslå en ansökan som uppenbart ogrundad och beslut att avskriva en ansökan som implicit återkallad är regelmässigt av enklare karaktär. Övriga beslut enligt artikel 67.1 kan variera avsevärt i fråga om karaktär och komplexitet. T.ex. kan en prövning av beslut om att avslå en ansökan som ogrundad vara förhållandevis enkel men kan också vara mycket komplicerat och således ta mycket längre tid att handlägga.

Den statistik som har gått att få fram för migrationsmål som rör uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov ger dessvärre inte en fullständig bild av domstolarnas handläggningstid i de olika måltyperna. Av statistiken kan dock utläsas att handläggningstiden för mål som innehåller en prövning av frågan om flyktningstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande samt avvisning eller utvisning för närvarande ligger mellan cirka 4,5 och 6,5 månader. Detta inkluderar alltså även mål av enkel beskaffenhet. I statistiken går det dock inte att urskilja hur många som är av enkel beskaffenhet.

¹⁷⁷ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 228.

Det kan också konstateras att det för närvarande är en relativt låg inströmning av mål som rör internationellt skydd. Det finns i dagsläget inte heller någon prognos att förhålla sig till över hur målinströmningen kommer att förändras med anledning av migrations- och asylpakten.

Mot denna bakgrund är bedömningen att det i nationell rätt bör införas två olika handläggningstider där den ena tar sikte på mål som regelmässigt är av enkel beskaffenhet och den andra på övriga mål. De enklare målen som avser beslut att neka prövning av en ansökan, beslut att avslå en ansökan som uppenbart ogrundad och beslut att avslå eller avskriva en ansökan som implicit återkallad bör avgöras senast inom två månader. I fråga om handläggningstid gällande ett mål inom ramen för ett gränsförfarande gäller dock särskilda tidsfrister, se avsnitt 5.3.17). För mål som rör övriga beslut enligt artikel 67.1 bör det i stället föreskrivas en handläggningstid som innebär att dessa mål ska avgöras senast inom åtta månader. Det bör i sammanhanget också framhållas att de nu föreslagna handläggningstiderna om två respektive åtta månader förutsätter att såväl inflödet av mål som domstolarnas resurser är på samma nivå som i dag.

Även om tidsfrister om två respektive åtta månader bedöms som rimliga tidsfrister i de allra flesta fall, kan vissa enstaka mål vara särskilt komplicerade och kräva mer omfattande utredningsåtgärder än normalt. Det kan även finnas andra särskilda omständigheter som medför att handläggningen i ett enskilt mål kan dra ut på tiden. För dessa sällsynta undantagsfall bör det finnas en möjlighet att förlänga handläggningstiden. En undantagsbestämmelse som ger migrationsdomstolen möjlighet att förlänga tiden för domstolens prövning bör därför införas. En sådan undantagsbestämmelse ska dock tillämpas restriktivt. Bestämmelserna om migrationsdomstolarnas handläggningstider ska införas i utlänningslagen.

5.3.25 Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt

Förslag: Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbyte avseende asylprocedurförordningen. Förordningen med instruktion för Migrationsverket ska därför uppdateras så att hänvisningen avser asylprocedurförordningen i stället för det omarbetade asylprocedurdirektivet.

Asylprocedurförordningen

Enligt artikel 71.1 i asylprocedurförordningen ska varje medlemsstat utse en nationell kontaktpunkt för frågor som omfattas av den här förordningen och meddela kommissionen dess adress. Kommissionen ska översända dessa upplysningar till övriga medlemsstater.

Enligt artikel 71.2 ska medlemsstaterna i samarbete med kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att upprätta ett direkt samarbete och ett informationsutbyte mellan sina behöriga myndigheter och mellan de behöriga myndigheterna och asylbyrån.

Av artikel 71.3 följer att om de åtgärder som avses i artiklarna 13.6, 27.5, 28.5, 35.2 och 35.5 tillgrips ska medlemsstaterna så snart skälen för tillämpningen av dessa undantagsåtgärder inte längre föreligger, och minst årligen, informera kommissionen och asylbyrån om detta. Denna information ska om möjligt innefatta uppgifter om den andel av ansökningarna för vilken undantag tillämpats jämfört med det totala antalet ansökningar som behandlats under perioden.

Skälen för förslaget

Motsvarande bestämmelse finns i det omarbetade asylprocedurdirektivet. Migrationsverket är i dag utsedd till nationella kontaktpunkt med ansvar för informationsutbyte enligt direktivet. Detta regleras i förordningen (2019:502) med instruktion för Migrationsverket. Motsvarande bestämmelse fanns inte i det första asylprocedurdirektivet och vid genomförandet av det omarbetade asylprocedurdirektivet nämndes inte denna fråga särskilt. Vid

genomförandet av första skyddsgrundsdirektivet anförde regeringen dock följande.

Enligt förordningen (2007:996) med instruktion för Migrationsverket ska verket verka för samverkan och samordning mellan berörda myndigheter samt bistå regeringen inom ramen för utvecklingssamarbetet på migrationsområdet och politiken för global utveckling. Migrationsverket ska bl.a. föra register och statistik över utlänningar i landet i den utsträckning det behövs för verksamheten, vara ansvarig myndighet gentemot kommissionen i frågor som rör den europeiska flyktingfonden samt vara kontaktmyndighet i frågor som rör Eurodac. Det är vidare Migrationsverket som fattar beslut om uppehållstillstånd m.m. i första instans. Regeringen finner mot bakgrund av Migrationsverkets uppgifter att verket bör utses till nationell kontaktpunkt.¹⁷⁸

Som konstaterats ovan är Migrationsverket i dag utsedd till nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbytet enligt det omarbetade asylprocedurdirektivet. Det saknas skäl att ändra denna ordning. Det föreslås därför att Migrationsverket även fortsättningsvis utses till sådan nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbytet avseende asylprocedurförordningen. Förordningen med instruktion för Migrationsverket ska därför uppdateras så att hänvisningen avser asylprocedurförordningen i stället för det omarbetade asylprocedurdirektivet.

5.3.26 Övriga författningsåtgärder

Förslag: Nuvarande 4 kap. utlänningslagen ska upphöra att gälla och ett nytt 4 kap. om internationellt skydd ska införas i utlänningslagen. Även ett nytt kapitel, 3 c kap., om internationellt skydd ska införas i utlänningsförordningen. I de nya 4 kap. utlänningslagen respektive 3 c kap. utlänningslagen ska de centrala bestämmelserna om internationellt skydd samlas. Bestämmelser som rör frågor om internationellt skydd kommer dock – liksom i dag – även att regleras på andra ställen i utlänningslagen och utlänningsförordningen.

Den nuvarande bestämmelsen i 4 kap. 5 d § utlänningslagen ska i stället placeras i 5 a kap. utlänningslagen och anpassas till

¹⁷⁸ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 168 f.

terminologin i skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen. De nuvarande bestämmelserna i 4 kap. 7 och 8 §§ utlänningslagen ska upphävas.

Följdändringar med anledning av de förslag som presenteras i avsnitten 5.3.1–5.3.25 framgår av författningsförslaget i kapitel 1. Skälen till ändringarna redovisas i författningskommentaren i kapitel 19.

Ett nytt 4 kap. i utlänningslagen om internationellt skydd

I nuvarande 4 kap. UtL finns de centrala bestämmelserna om flyktingar och andra skyddsbehövande. De flesta bestämmelserna i kapitlet genomför de omarbetade asylprocedur- och skyddsgrundsdirektiven. Majoriteten av bestämmelserna i 4 kap. UtL kommer i fortsättningen i stället att regleras i asylprocedur- och skyddsgrunds-förordningarna med direkt tillämplighet. Majoriteten av bestämmelserna i nuvarande 4 kap. UtL kommer därför upphävas. Mot denna bakgrund föreslås att nuvarande 4 kap. upphävs och att ett nytt 4 kap. införs i utlänningslagen med bestämmelser som kompletterar och upplyser om asylprocedur- och skyddsgrunds-förordningen. Även i utlännings-förordningen bör ett nytt kapitel, 3 c kap., införas för att samla de centrala bestämmelserna om internationellt skydd. Bestämmelser som rör frågor om internationellt skydd kommer dock – liksom i dag – även att regleras på andra ställen i utlänningslagen och utlännings-förordningen.

Bestämmelsen i 4 kap. 5 d § UtL flyttas dock till 5 a kap. UtL. De nuvarande bestämmelserna i 4 kap. 7 och 8 §§ UtL som upplyser om i vilka kapitel det finns bestämmelser om tillfälligt skydd i massflyktsituation och skydd för tribunalvittnen upphävs. Bedömningen är det inte finns behov av dessa upplysningsbestämmelser, bl.a. för att det i 1 kap. 1 § UtL redovisas i vilka kapitel i utlänningslagen som reglerar tillfälligt skydd och skydd för tribunalvittnen.

Miniminivåutredningen har i delbetänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31) lagt förslag på ny lydelse av 5 kap. 1 b § UtL som innebär att en ansökan om

internationellt skydd får avvisas i de situationer som räknas upp i artikel 38.1 i asylprocedurförordningen. Miniminivåutredningen har även lagt förslag på en ny bestämmelse i 5 kap. 1 d i UtlL som innebär att Migrationsverket får förklara en ogrundad ansökan som uppenbart ogrundad i de situationer som räknas upp i artikel 42.1 och 42.3 i asylprocedurförordningen. Dessa nya bestämmelser bör i stället placeras i nya 4 kap. UtlL om internationellt skydd och anpassas till terminologin i asylprocedurförordningen (se avsnitt 5.3.2).

Följdändringar

De förslag som presenteras ovan i avsnitten 5.3.1–5.3.26 medför en rad olika följdändringar i svensk rätt. Sådana ändringar framgår av författningsförslaget i kapitel 1 och skälen till ändringarna redovisas i författningskommentaren i kapitel 19.

Som framgår av avsnitt 3.5.3 har arbetet med denna departementspromemoria bedrivits parallellt med arbetet i utredningen om stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot eller som har koppling till kriminella nätverk (Ju 2024:10). Uppdragen har samma slutdatum. Det har inte varit möjligt att förhålla sig till författningsförslag avseende lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar som inte presenterats då uppdraget om svensk rätts anpassningar till migrations- och asylpakten ska redovisas. Av den anledningen och i samråd med LSU-utredningen kommer det inom ramen för denna promemoria inte att föreslås några följdändringar beträffande lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

6 Skyddsgrundsförordningen

6.1 Inledning

I maj 2024 antogs skyddsgrundsförordningen (se bilaga 2). Huvudsyftet med skyddsgrundsförordningen är dels att säkerställa att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att säkerställa att en gemensam uppsättning rättigheter är tillgänglig för personer som beviljats internationellt skydd i samtliga medlemsstater. Därtill förtydligas den sökandes skyldigheter att bl.a. lägga fram alla faktorer som de har tillgång till och som underbygger ansökan om internationellt skydd.

Det finns i dag betydande skillnader mellan medlemsstaterna vad gäller erkännandegrader, den typ av skydd som beviljas och nivån på de materiella mottagningsvillkor och förmåner som ges de som ansöker om och beviljas internationellt skydd. Dessa skillnader kan leda till sekundära förflyttningar och undergräver målet att säkerställa att alla sökande behandlas lika oavsett var i unionen de ansöker. En skyddsgrundsförordning bedömdes därför nödvändig för att säkerställa en enhetligare harmoniseringsnivå i hela unionen och för att tillhandahålla en högre nivå av rättssäkerhet och öppenhet.

Skyddsgrundsförordningen ska från och med 1 juli 2026 tillämpas i sin helhet. Den 12 juni 2026 upphör det nu gällande omarbetade skyddsgrundsdirektivet att gälla.

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

6.2 Det första och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet

Europeiska unionens råd antog den 29 april 2004 det första skyddsgrundsdirektivet. Direktivet trädde i kraft den 20 oktober 2004 och var en del av EU:s gemensamma europeiska asylsystem som grundades på en fullständig tillämpning av Genèvekonventionen och New Yorkprotokollet.

Huvudsyftet med det första direktivet var dels att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att garantera att en miniminivå av förmåner är tillgänglig för dessa personer i samtliga medlemsstater. Medlemsstaterna fick dock ha förmånligare bestämmelser än de som fanns i direktivet.

Den 13 december 2011 antog Europaparlamentet och rådet det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Direktivet trädde i kraft den 9 januari 2012 och skulle genomföras i medlemsstaterna senast den 21 december 2013.

Syftet med det omarbetade skyddsgrundsdirektivet är att i förhållande till det första skyddsgrundsdirektivet åstadkomma en ökad harmonisering samt ett förtydligande och ett förenklande av reglerna inom EU vad gäller grunderna för skydd och skyddets innehåll.

Såväl det första som det omarbetade skyddsgrundsdirektivet har medfört ändringar i svensk rätt i samband med genomförandet av direktiven. Ändringar har t.ex. gjorts i utlänningslagen (2005:716), förkortad UtlL, och utlänningsförordningen (2006:97), förkortad UtlF. Bl.a. bygger bestämmelserna i 4 kap. UtlL i stor omfattning på det omarbetade skyddsgrundsdirektivet liksom vissa bestämmelser i 5 kap. UtlL om uppehållstillstånd för skyddsbehövande och deras familjemedlemmar.

6.3 Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningen

Skyddsgrundsförordningen ska från och med 1 juli 2026 tillämpas direkt och i sin helhet av medlemsstaterna. Den 12 juni 2026 upphör det nu gällande omarbetade skyddsgrundsdirektivet, som i allt

väsentligt införlivats i svensk rätt, att gälla. Den nuvarande svenska regleringen av internationellt skydd bygger i stora delar på genomförandet av såväl det första som det andra skyddsgrundsdirektivet. Genom att prövningen av internationellt skydd framöver i stället kommer att regleras direkt av skyddsgrundsförordningen behöver svensk rätt anpassas till detta.

I följande avsnitt redovisas överväganden och förslag till sådan anpassning av svensk rätt. Redovisningen tar endast sikte på de frågor där skyddsgrundsförordningens bestämmelser kräver författningsåtgärder, eller i de fall sakfrågor eller åtgärder är av särskild betydelse utifrån uppdraget att möjliggöra en effektiv och rättssäker tillämpning av förordningen samtidigt som ett ansvarsfullt och restriktivt regelverk säkerställs i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten.

Överväganden och förslag i fråga om artikel 33 i skyddsgrundsförordningen om ensamkommande barn behandlas i avsnitt 15.8. Överväganden och förslag i fråga om artikel 41 om upphävande av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och om artikel 42 om ikraftträdande och tillämplighet av skyddsgrundsförordningen behandlas i avsnitt 17.2.

6.3.1 Definitioner

Förslag: Artikel 3 i skyddsgrundsförordningen som definierar vissa begrepp är direkt tillämplig. Motsvarande svenska definitioner i utlänningslagen ska därför upphävas och vissa begrepp ska utmönstras och ersättas med de EU-rättsliga begreppen. Se avsnitt 5.3.2 för närmare överväganden och förslag i denna del.

Skyddsgrundsförordningen

Artikel 3 i skyddsgrundsförordningen innehåller definitioner av olika uttryck och begrepp som används i förordningen, bl.a. flyktingstatus, status som subsidiärt skyddsbehövande, internationellt skydd, ansökan om internationellt skydd, sökande,

uppehållstillstånd, ursprungsland, återkallande av internationellt skydd, beslutande myndighet, social trygghet och socialt stöd.

Skälen för förslaget

I artikel 3 skyddsgrundsförordningen finns definitioner av olika begrepp, bl.a. *flykting* och *subsidiärt skyddsbehövande* samt *ansökan om internationellt skydd*. Vidare finns en definition av vad som avses med familjemedlemmar i skyddsgrundsförordningens mening. Definitionen av familjemedlemmar har i detta sammanhang betydelse för bestämmelserna om familjesammanhållning, dvs. rätt för vissa familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd att erhålla uppehållstillstånd i vissa situationer (se avsnitt 6.3.6).

Vissa begrepp som definieras i skyddsgrundsförordningen finns också definierade i svensk rätt. Inom EU-rätten har vidare vissa begrepp ändrats, som t.ex. begreppen *asylansökan* och *asylsökande*. Eftersom skyddsgrundsförordningens definitioner är direkt tillämpliga ska motsvarande svenska definitioner i utlänningslagen upphävas. För att fullt ut harmonisera och förenkla för rättstillämparen ska vissa begrepp också utmönstras ur svensk rätt och i förekommande fall ersättas med de EU-rättsliga begreppen. Detta innebär bl.a. att bestämmelsen i 1 kap. 3 § och 4 kap. 1–2 §§ UtlL som definierar begreppen *asyl* respektive *flykting* och *alternativt skyddsbehövande* ska upphävas samt att begreppen *asylansökan* och *alternativt skyddsbehövande* ersätts med de EU-rättsliga begreppen *ansökan om internationellt skydd* respektive *subsidiärt skyddsbehövande*.

Skyddsgrundsförordningen och asylprocedurförordningen innehåller i huvudsak samma begrepp och definitioner. Liknande anpassningsåtgärder har redan föreslagits i avsnitt 5.3.2 med anledning av asylprocedurförordningen. För närmare överväganden och förslag hänvisas därför till det avsnittet. Det finns inget behov av ytterligare anpassningsåtgärder i förhållande till skyddsgrundsförordningen i övrigt.

6.3.2 Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada och aktörer som ger skydd

Förslag: Artiklarna 6 och 7 i skyddsgrundsförordningen om aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada och om aktörer som ger skydd är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna i 4 kap. 1 § andra stycket och 2 § andra stycket utlänningslagen ska därför upphävas.

Skyddsgrundsförordningen

Artiklarna 6 och 7 föreskriver vilka aktörer som kan utöva förföljelse eller tillfoga allvarlig skada respektive kan ge skydd mot förföljelse eller allvarlig skada och vilka åtgärder av en aktör som normalt ska anses innebära skydd.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artiklarna 6 och 7 är direkt tillämpliga. I svensk utlänningsrätt finns motsvarande bestämmelser i 4 kap. 1 § andra stycket och 2 § andra stycket UtL. De svenska bestämmelserna ska därför upphävas.

6.3.3 Flyktingar

Förslag: Bestämmelserna i artiklarna 9–14 om förutsättningar för att betraktas som flykting samt beviljande och återkallande av flyktingstatus är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 4 kap. 1, 2 b, 3, 5 och 5 b §§ utlänningslagen ska därför upphävas.

Skyddsgrundsförordningen

Definition av begreppet flykting finns i artikel 3.5 i skyddsgrundsförordningen. Av artikeln följer att en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras,

religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där vederbörande är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl befinner sig utanför det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12. Av artikel 4.1 följer att sökanden är skyldig att bl.a. lägga fram alla faktorer som den har tillgång till och som underbygger ansökan om internationellt skydd. Om en eller flera särskilda aspekter av sökandes utsagor inte kan stödjas av skriftliga eller andra bevis, ska inga ytterligare bevis krävas avseende dessa särskilda aspekter om bl.a. sökande har gjort en genuin ansträngning för att underbygga sin ansökan om internationellt skydd och alla relevanta faktorer som sökanden förfogar över har lags fram, och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas (artikel 4.5).

I artikel 9 föreskrivs när en handling ska betraktas som förföljelse. Artikel 10 innehåller de faktorer som ska beaktas vid bedömningen av skälen till förföljelsen. Artikel 11 respektive 12 reglerar när en tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska upphöra att vara en flykting respektive vara utesluten från att vara flykting.

Enligt artikel 13 ska en tredjelandsmedborgare eller en statslös person beviljas flyktingstatus om vederbörande kan betraktas som flykting i enlighet med skyddsgrundsförordningens kapitel II och III. Kapitel II avser artiklarna 4–8 om bedömning av ansökningar om internationellt skydd. Kapitel III avser artiklarna 9–12 om förutsättningar för att betraktas som flykting.

I artikel 14 finns bestämmelser om återkallande av flyktingstatus. Av artikel 14.1 följer att den beslutande myndigheten ska återkalla en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons flyktingstatus om

- a) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har upphört att vara flykting i enlighet med artikel 11,
- b) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen borde ha varit eller är utesluten från att vara flykting i enlighet med artikel 12,

- c) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har förvrängt fakta, inklusive genom användning av falska handlingar, eller utlämnat fakta, och detta har varit avgörande för beviljandet av flyktingstatus,
- d) det finns skäligen anledning att betrakta tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen som en fara för säkerheten i den medlemsstat där personen i fråga befinner sig,
- e) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen utgör en samhällsfara i den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen befinner sig, med hänsyn till att vederbörande genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett synnerligen allvarligt brott.

Av artikel 21 följer vidare att principen om non-refoulement ska respekteras i enlighet med unionsrätten och internationell rätt.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelser finns i allt väsentligt i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet som genomförts i svensk rätt.

I 4 kap. 1 § UtL definieras vad som avses med flykting. 4 kap. 2 b § UtL reglerar när en utlänning är utesluten från att anses som flykting.

Enligt 4 kap. 3 § UtL ska en utlänning förklaras vara flykting (flyktingstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 4 kap. 1 § och inte är utesluten från att anses som flykting enligt 4 kap. 2 b § UtL. En utlänning får dock vägras flyktingstatusförklaring i vissa särskilda fall, t.ex. om det genom synnerligen grovt brott har visat att det skulle vara förenat med allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet att låta utlänningen stanna i Sverige.

I 4 kap. 5 § UtL regleras när en flykting upphör att vara flykting och 4 kap. 5 b § UtL reglerar återkallande av flyktingstatus.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artiklarna 9–14 om förutsättningar för att betraktas som flykting samt beviljande och återkallande av

flyktingstatus är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 4 kap. 1, 2 b, 3, 5 och 5 b §§ UtlL ska därför upphävas.

6.3.4 Subsidiärt skyddsbehövande

Förslag: Bestämmelserna i artiklarna 15–19 om förutsättningar för att betraktas som subsidiärt skyddsbehövande samt om beviljande och återkallande av status som subsidiärt skyddsbehövande är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 4 kap. 2, 2 c, 3 a, 5 a och 5 c §§ utlänningslagen ska upphävas.

Skyddsgrundsförordningen

Definition av begreppet person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande finns i artikel 3.6 i skyddsgrundsförordningen. Med subsidiärt skyddsbehövande avses en tredjelandsmedborgare eller statslös person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att personen – om vederbörande återsänds till sitt ursprungsland, eller, i fråga om en statslös person, till det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort – skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada enligt artikel 15, och som inte omfattas av artikel 17.1 och 17.2, och som inte kan, eller på grund av en sådan risk inte vill, begagna sig av det landets skydd. Av artikel 4.1 följer att sökanden är skyldig att bl.a. lägga fram alla faktorer som den har tillgång till och som underbygger ansökan om internationellt skydd. Om en eller flera särskilda aspekter av sökandes utsagor inte kan stödjas av skriftliga eller andra bevis, ska inga ytterligare bevis krävas avseende dessa särskilda aspekter om bl.a. sökande har gjort en genuin ansträngning för att underbygga sin ansökan om internationellt skydd och alla relevanta faktorer som sökanden förfogar över har lags fram, och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas (artikel 4.5).

I artikel 15 definieras vad som avses med allvarlig skada enligt artikel 3.6. Artikel 16 föreskriver när status som subsidiärt skyddsbehövande upphör och artikel 17 när en tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska vara utesluten från att uppfylla kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.

Av artikel 18 följer att den beslutande myndigheten ska bevilja status som subsidiärt skyddsbehövande till en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.

I artikel 19 finns bestämmelser om återkallande av status som subsidiärt skyddsbehövande. Av artikel 19.1 följer att den beslutande myndigheten ska återkalla en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons status som subsidiärt skyddsbehövande om

- a) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 16,
- b) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen efter att ha beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande borde ha varit eller är utesluten från att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 17,
- c) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har förvrängt fakta, inklusive genom användning av falska handlingar, eller utelämnat fakta, och detta varit avgörande för att bevilja status som subsidiärt skyddsbehövande.

Av artikel 21 följer vidare att principen om non-refoulement ska respekteras i enlighet med unionsrätten och internationell rätt.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelser finns i allt väsentligt i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet som har genomförts i svensk rätt.

I 4 kap. 2 § UtIL definieras vad som avses med alternativt skyddsbehövande (dvs. subsidiärt skyddsbehövande, se avsnitt 6.3.1). 4 kap. 2 c § UtIL reglerar när en utlänning är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande.

Enligt 4 kap. 3 a § UtIL ska en utlänning förklaras vara alternativt skyddsbehövande om han eller hon omfattas av definitionen i 2 § och inte är utesluten från att anses som alternativt skyddsbehövande enligt 2 c §.

I 4 kap. 5 a § UtIL regleras när en utlänning upphör att vara alternativt skyddsbehövande och 4 kap. 5 c § UtIL reglerar återkallande av status som alternativt skyddsbehövande.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna i artiklarna 15–19 om förutsättningar för att betraktas som subsidiärt skyddsbehövande samt beviljande och återkallande av status som subsidiärt skyddsbehövande är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 4 kap. 2, 2 c, 3 a, 5 a och 5 c §§ UtIL ska därför upphävas.

6.3.5 Information som ska ges till personer som beviljats internationellt skydd

Förslag: Artikel 22 om information som ska ges till personer som beviljats internationellt skydd är direkt tillämplig. Den svenska bestämmelsen om information till personer som beviljats internationellt skydd i 8 kap. 10 f § andra och tredje stycket utlänningsförordningen ska därför upphävas.

Skyddsgrundsförordningen

Av artikel 22 följer att de behöriga myndigheterna ska ge personer som beviljats internationellt skydd information om de rättigheter och skyldigheter som är knutna till flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, så snart som möjligt efter det att sådant skydd har beviljats. Denna information, som anges i bilaga I, ska

- a) lämnas på ett språk som den person som beviljats internationellt skydd förstår eller rimligen kan förväntas förstå och

- b) uttryckligen hänvisa till följderna av att inte uppfylla de skyldigheter som anges i artikel 27 om förflyttning inom unionen.

Gällande rätt

Motsvarande bestämmelser om information finns i allt väsentligt i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och har delvis genomförts i svensk rätt genom bestämmelsen i 8 kap. 10 f § andra och tredje stycket UtIF. Av andra stycket följer att Migrationsverket i samband med att en utlänning beviljas uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § UtIL ska informera utlänningen om de rättigheter och skyldigheter som följer av att han eller hon bedömts vara flykting eller alternativt skyddsbehövande (dvs. subsidiärt skyddsbehövande, se avsnitt 6.3.1). Motsvarande gäller om en utlänning beviljas statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § UtIL. Av tredje stycket följer att informationen ska lämnas på ett språk som utlänningen kan förstå.

Skälen för förslaget

Artikel 22 om information som ska ges till personer som beviljats internationellt skydd är direkt tillämplig. De motsvarande svenska bestämmelserna i 8 kap. 10 § f andra och tredje stycket ska därför upphävas.

6.3.6 Upphållstillstånd för familjemedlemmar (familjesammanhållning)

Förslag: Bestämmelserna i artikel 23.1–23.6 om utfärdande och återkallande av uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd (familjesammanhållning) är direkt tillämpliga. De svenska bestämmelserna i 5 kap. 3 § första stycket 5 och 5 kap. 3 d § tredje stycket utlänningslagen ska därför upphävas. Av tydlighetsskäl ska 5 kap. 3 § utlänningslagen kompletteras med en bestämmelse som innebär att första stycket i bestämmelsen inte gäller en utlänning som omfattas av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

Det ska i utlänningslagen upplysas om att det i skyddsgrundsförordningen finns bestämmelser om utfärdande och återkallande av uppehållstillstånd för familjesammanhållning.

Det ska i utlänningslagen även införas nationella bestämmelser om återkallande av uppehållstillstånd som beviljats med stöd av artikel 23. Återkallelse av sådant tillstånd ska ske när anknytningen till personen som beviljats internationellt skydd upphör eller ett beslut om att återkalla anknytningspersonens internationella skydd meddelats. Återkallelse av uppehållstillstånd ska också ske om familjemedlemmen är utesluten eller skulle ha varit utesluten från internationellt skydd eller om det finns starka indikationer på att familjemedlemmens äktenskap eller partnerskap ingicks enbart för att möjliggöra inresa eller bosättning i Sverige.

Den svenska bestämmelsen i 5 kap. 18 § andra stycket 6 utlänningslagen om undantag från huvudregeln att en ansökan om uppehållstillstånd ska göras och beviljas före inresan i Sverige ska av tydlighetsskäl behållas och i stället hänvisa till bestämmelsen om familjesammanhållning i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

Det ska i 2 kap. 1 f § utlänningslagen vidare upplysas om familjemedlemmars rätt till resehandlingar.

Bedömning: Möjligheten att tillämpa artikel 23 om familjesammanhållning även på andra nära släktingar, inklusive syskon, eller gifta underåriga bör inte utnyttjas.

Skyddsgrundsförordningen

Artikel 23 i skyddsgrundsförordningen reglerar sammanhållning av familjer. Av artikeln följer att behöriga myndigheter ska utfärda uppehållstillstånd till familjemedlemmar till den person som beviljats internationellt skydd vilka inte för egen del uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd och som ansöker om uppehållstillstånd i den medlemsstaten.

I artikel 3.9 definieras vad som avses med familjemedlemmar i förordningens mening. Av den följer att med familjemedlem avses vissa i artikeln särskilt uppräknade familjemedlemmar till den person

som beviljats internationellt skydd (bl.a. make/maka, barn och föräldrar eller annan vuxen till underåriga som är ogifta), om dessa familjemedlemmar befinner sig på samma medlemsstats territorium i fråga om ansökan om internationellt skydd och under förutsättning att familjen existerade redan innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium.

Uppehållstillstånd för familjemedlemmar ska ha samma sista giltighetsdag som det uppehållstillstånd som utfärdats till den person som beviljats internationellt skydd och ska kunna förnyas för lika lång tid som det uppehållstillstånd som utfärdades till den person som beviljats internationellt skydd. Giltighetstiden för det uppehållstillstånd som beviljas familjemedlemmen ska inte förlängas utöver den sista giltighetsdagen för det uppehållstillstånd som innehas av den person som beviljats internationellt skydd (artikel 23.1–23.2).

Uppehållstillstånd ska dock inte utfärdas till en familjemedlem som är utesluten eller skulle vara utesluten från internationellt skydd i enlighet med kapitlen III och V i skyddsgrundsförordningen. Uppehållstillstånd ska inte heller utfärdas till en make/maka eller en ogift partner i ett stabilt förhållande om det finns starka indikationer på att äktenskapet eller partnerskapet ingicks enbart för att möjliggöra för den berörda personen att resa in i eller bosätta sig i den berörda medlemsstaten (artikel 23.3–23.4). Vidare ska uppehållstillstånd inte utfärdas till en familjemedlem om så krävs av skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning och uppehållstillstånd som redan har utfärdats ska återkallas eller ska inte förnyas (artikel 23.5).

Familjemedlemmar som har beviljats ett uppehållstillstånd ska ha de rättigheter som fastställs i artiklarna 25–32, 34 och 35 (artikel 23.6).

Av artikel 23.7 följer att medlemsstaterna får tillämpa artikeln på andra nära släktingar, inklusive syskon, som levde tillsammans som en del av familjen innan sökanden anlände till medlemsstatens territorium och är beroende av den person som beviljats internationellt skydd. Medlemsstaterna får även tillämpa denna artikel på en gift underårig, förutsatt att det är i den underårigas intresse.

Gällande rätt

Uppehållstillstånd för familjesammanhållning

I det omarbetade skyddsgrundsdirektivet finns i allt väsentligt motsvarande bestämmelser om sammanhållning av familjemedlemmar. Svenska bestämmelser om uppehållstillstånd för make/maka, barn och föräldrar finns i 5 kap. 3 § UtlL.

Enligt 5 kap. 3 § första stycket 4 UtlL har föräldrar till ensamkommande barn som är flyktingar eller alternativt skyddsbehövande (dvs. subsidiärt skyddsbehövande, se avsnitt 6.3.1) har rätt till uppehållstillstånd. Bestämmelsen infördes i samband med att familjeåterföreningsdirektivet genomfördes i svensk rätt.¹⁷⁹

Enligt 5 kap. 3 § första stycket 5 UtlL har föräldrar till ett ogift utländskt barn som är flykting eller alternativt skyddsbehövande, eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, rätt till uppehållstillstånd om utlänningen befinner sig i Sverige och beslutet om hans eller hennes asylansökan fattas i samband med beslutet om barnets asylansökan. Bestämmelsen innebär en rätt till familjesammanhållning och infördes i samband med genomförandet av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.¹⁸⁰

I 5 kap. 3 d § första och tredje stycket finns undantag från försörjningskrav och i 5 kap. 18 § finns undantag från krav på att ansökan om uppehållstillstånd ska ges in innan inresa.

Återkallelse av uppehållstillstånd

Generella bestämmelser om återkallelse av uppehållstillstånd finns i 7 kap. UtlL.

Av 7 kap. 1 § UtlL följer att uppehållstillstånd får återkallas om utlänningen medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet förtigit omständigheter, som varit av betydelse för att få tillståndet. Om utlänningen vistats i Sverige i mer än fyra år får återkallelse ske endast om det finns synnerliga skäl.

Enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 får ett uppehållstillstånd återkallas bl.a. om det kan antas att utlänningen på grund av tidigare verksamhet eller i övrigt kan antas komma att bedriva sabotage,

¹⁷⁹ Prop. 2005/06:72, *Genomförande av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening samt vissa frågor om handläggning och DNA-analys vid familjeåterförening*, s. 44 f. och 85 f.

¹⁸⁰ Prop. 2013/14:248, *Genomförande av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet*, s. 46 ff.

spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet i Sverige eller något annat nordiskt land. Om utlänningen har vistats här i landet i mer än fem år med uppehållstillstånd när frågan om återkallelse prövas av den myndighet som först beslutar i saken, får uppehållstillståndet återkallas enligt första stycket 3 endast om det finns synnerliga skäl för det.

Av 7 kap. 4 § UtL följer att det vid bedömningen av om uppehållstillståndet ska återkallas enligt 1 eller 3 § ska hänsyn tas till den anknytning som utlänningen har till Sverige och till om andra skäl talar mot att tillståndet återkallas.

Enligt 7 kap. 6 § UtL får vidare uppehållstillstånd återkallas under vissa förutsättningar om ett beslut om avvisning eller utvisning har meddelats i en EU-stat eller i Island, Norge, Schweiz eller Liechtenstein och beslutet är grundat på att det finns ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten.

Skälen för förslaget

Utfärdande av uppehållstillstånd för familjesammanhållning

Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om familjesammanhållning är, liksom bestämmelserna i tidigare skyddsgrundsdirektiv, endast tillämpliga på familjemedlemmar som befinner sig i samma medlemsstat som flyktingen eller den subsidiärt skyddsbehövande. Det innebär att familjemedlemmen måste befinna sig i Sverige när de ansöker om uppehållstillstånd. Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om familjesammanhållning syftar alltså inte till att ge någon rätt till familjeåterförening för familjemedlemmar som t.ex. befinner sig i hemlandet.¹⁸¹ Ytterligare en förutsättning är att familjen existerade redan innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium.

Det är i det här sammanhanget av vikt att notera att det endast är förutsättningarna för rätt till uppehållstillstånd som familjemedlem som regleras i artikel 23. Själva förfarandet för att utfärda sådana uppehållstillstånd regleras i stället i nationell rätt. Det innebär att det

¹⁸¹ Jfr artikel 2 j i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet samt prop. 2009/10:31. *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 146 och prop. 2013/14:248. *Genomförande av det omarbetade skyddsgrundsdirektivet*, s. 44.

är utlänningslagens förfaranderegler som ska tillämpas på sådana ärenden.

Bestämmelserna i artikel 23.1–23.6 är direkt tillämpliga. De svenska bestämmelser som redovisas ovan är, med undantag för 5 kap. 3 § första stycket 5 och 5 kap. 3 d tredje stycket, tillämpliga även i andra situationer än sådana som avser familjesammanhållning enligt skyddsgrundsförordningen. De är t.ex. även tillämpliga i situationer som avser familjeåterförening, dvs. när familjemedlemmen befinner sig i hemlandet. Utredningen om skärpta villkor för anhöriginvandring har haft i uppdrag att se över dessa bestämmelser och har lämnat förslag på ändringar i betänkandet *Skärpta villkor för anhöriginvandring* (SOU 2025:95). Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inom ramen för detta uppdrag finns behov av att upphäva de svenska bestämmelser som explicit rör familjesammanhållning som regleras med direkt tillämplighet enligt skyddsgrundsförordningen, dvs. 5 kap. 3 § första stycket 5 och 5 kap. 3 d tredje stycket. Bestämmelserna om familjesammanhållning i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen kommer i fortsättningen att vara direkt tillämpliga i situationer som omfattas artikeln. För att underlätta för rättstillämparen är det därför av vikt att i utlänningslagen införa en bestämmelse som upplyser om att det i skyddsgrundsförordningen finns bestämmelserna om familjesammanhållning. För att undvika dubbelreglering behöver bestämmelsen i 5 kap. 3 § UtIL också kompletteras med en bestämmelse som uttryckligen undantar tillämpningen av bestämmelsens första stycke på utlänningar som omfattas av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

Återkallelse av uppehållstillstånd för familjesammanhållning

Bestämmelsen i artikel 23.5 i skyddsgrundsförordningen om återkallelse av uppehållstillstånd som beviljats med stöd av artikel 23 är direkt tillämplig. Bestämmelsen innebär att uppehållstillstånd som meddelats med stöd av artikel 23 ska återkallas om så krävs av skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning när det gäller familjemedlemmen.

Skyddsgrundsförordningen utesluter inte att uppehållstillstånd som beviljats med stöd av artikel 23 kan återkallas på andra grunder

i enlighet med nationell rätt. En utlänning har inte heller en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, utan måste uppfylla vissa förutsättningar för att beviljas tillstånd att vistas i landet. Ett uppehållstillstånd som beviljas med stöd av artikel 23 är vidare särskilt förmånligt, eftersom uppehållstillståndet medför specifika rättigheter i enlighet med skyddsgrundsförordningen. Mot denna bakgrund, och med beaktande av att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå, finns det skäl att införa en tvingande bestämmelse om återkallelse i de fall då förutsättningarna för att bevilja sådant uppehållstillstånd enligt artikel 23 inte längre är uppfyllda.

Förutsättningarna för att bevilja uppehållstillstånd regleras i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen. En grundläggande förutsättning är att utlänningen är familjemedlem till en person som har beviljats internationellt skydd. Detta innebär dels att det krävs en anknytning i egenskap av familjemedlem, i enlighet med den definition av familjemedlem som anges i förordningen, dels att den person som utlänningen har anknytning till har beviljats internationellt skydd.

En ytterligare förutsättning är att familjemedlemmen inte själv är utesluten, eller skulle kunna uteslutas, från att beviljas internationellt skydd. Dessutom får det inte finnas starka indikationer på att familjemedlemmens äktenskap eller partnerskap har ingåtts enbart för att möjliggöra inresa eller bosättning i den berörda medlemsstaten.

En bestämmelse om återkallelse bör alltså ta sikte på dessa förutsättningar. Det ska i utlänningslagen därför införas en bestämmelse med innebörden att ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen ska återkallas när utlänningsens anknytning till personen som beviljats internationellt skydd upphör eller när ett beslut om att återkalla anknytningspersonens internationella skydd har meddelats. Återkallelse av uppehållstillstånd ska också ske om familjemedlemmen är utesluten eller skulle ha varit utesluten från internationellt skydd eller om det finns starka indikationer på att familjemedlemmens äktenskap eller partnerskap ingicks enbart för att möjliggöra inresa eller bosättning i Sverige.

Familjemedlemmars rätt till resehandlingar

Av artikel 23.6 följer att familjemedlemmar som har beviljats ett uppehållstillstånd ska ha de rättigheter som fastställs i artiklarna 25–32, 34 och 35. Artikel 23 är direkt tillämplig. För att underlätta för rättstillämparen bör det i utlänningslagen införas en upplysningsbestämmelse om familjemedlemmars rätt till resehandlingar.

För överväganden och förslag i fråga om återkallelse och överklagande av beslut om resehandlingar utfärdade till familjemedlemmar se avsnitt 6.3.7.

Artikel 23 om familjesammanhållning ska inte tillämpas på andra nära släktingar eller gifta underåriga

Möjligheten att i enlighet med artikel 23.7 i skyddsgrundsförordningen tillämpa bestämmelserna om familjesammanhållning även på andra nära släktingar, inklusive syskon, eller på gifta underåriga bör inte utnyttjas. Bedömningen grundar sig på att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå, och att det saknas starka skäl för att införa en sådan bestämmelse.

Ett uppehållstillstånd som beviljas med stöd av artikel 23 är särskilt förmånligt, eftersom uppehållstillståndet medför specifika rättigheter i enlighet med skyddsgrundsförordningen. Det kan vidare konstateras att det i 5 kap. UtlL finns bestämmelser som gör det möjligt för andra nära släktingar, inklusive syskon, att i vissa fall beviljas uppehållstillstånd, dels på grund av anknytning, dels på grund av synnerliga skäl.

Det kan också konstateras att barnäktenskap inte erkänns i svensk rätt i enlighet med 1 kap. 8 a § lagen (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Undantaget från kravet på att ansöka om uppehållstillstånd för familjesammanhållning före inresa ska behållas

Slutligen bör av tydlighetsskäl den svenska bestämmelsen i 5 kap. 18 § andra stycket 6 UtlL om undantag från huvudregeln att en

ansökan om uppehållstillstånd ska göras och beviljas före inresan i Sverige behållas. Bestämmelsen ska dock ändras så att den i stället hänvisar till bestämmelsen om familjesammanhållning i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

6.3.7 Uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd

Förslag: Bestämmelserna i artikel 24.1–24.2 om rätt till och utfärdande av uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd är direkt tillämpliga. Den motsvarande svenska bestämmelsen i 5 kap. 1 § utlänningslagen ska därför upphävas. För en bättre överskådlighet av regelverket för uppehållstillstånd ska det i 5 kap. utlänningslagen införas en bestämmelse som upplyser om skyddsgrundsförordningens bestämmelser om uppehållstillstånd.

Det ska i utlänningslagen införas kompletterande bestämmelser som föreskriver vilka giltighetstider som ska gälla för de uppehållstillstånd som utfärdas med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen. Den initiala giltighetstiden för uppehållstillstånd för personer som beviljats flyktingstatus ska vara tre år och för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande tretton månader. Vid förlängning ska giltighetstiden för uppehållstillstånd vara tre år för flyktingar och två år för subsidiärt skyddsbehövande.

Ett tillägg ska även göras i bestämmelserna om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning med innebörd att ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 3 eller 3 a § utlänningslagen på grund av anknytning till en person som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting ska gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Det ska i utlänningslagen vidare införas en upplysningsbestämmelse om att det i artikel 24.5 finns en bestämmelse om när ett uppehållstillstånd med stöd av artikel 24 får återkallas. Det ska i utlänningslagen också införas en nationell bestämmelse med innebörden att sådana tillstånd ska återkallas när ett beslut om att återkalla utlänningsens internationella skydd har meddelats.

Möjligheten att i enlighet med artikel 24.3 ta ut en avgift för utfärdande av uppehållstillstånd ska införas i svensk rätt. En sådan kompletterande bestämmelse ska införas i utlänningsförordningen.

Skyddsgrundsförordningen

Enligt artikel 24.1 i skyddsgrundsförordningen ska personer som beviljats internationellt skydd ha rätt till uppehållstillstånd så länge som de innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

Av artikel 24.2 framgår att ett uppehållstillstånd ska utfärdas så snart som möjligt efter det att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande har beviljats, och senast 90 dagar från dagen för delgivningen av beslutet att bevilja internationellt skydd, med användning av den enhetliga utformning som anges i förordningen om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland.¹⁸²

Av artikel 24.3 följer att ett uppehållstillstånd ska utfärdas kostnadsfritt eller mot en avgift som inte överstiger den avgift som ska betalas av medborgare i den berörda medlemsstaten för utfärdande av identitetskort.

Enligt artikel 24.4 ska ett uppehållstillstånd ha en initial giltighetstid på minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och minst ett år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande. När uppehållstillstånden löper ut ska de förnyas med minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och med minst två år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

Av artikel 24.5 följer att de behöriga myndigheterna får återkalla eller vägra att förnya ett uppehållstillstånd endast om de har återkallat flyktingstatus i enlighet med artikel 14 eller status som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 19.

¹⁸² Rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland.

Gällande rätt och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet

I det omarbetade skyddsgrundsdirektivet finns motsvarande bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd.

De motsvarande svenska bestämmelserna finns i 5 kap. 1 § UtlL och föreskriver i huvudsak att flyktingar och alternativt skyddsbehövande (dvs. subsidiärt skyddsbehövande, se avsnitt 6.3.1) som befinner sig i Sverige har rätt till tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Enligt 5 kap. 1 a § UtlL ska ett uppehållstillstånd som beviljas en flykting vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Ett uppehållstillstånd som beviljas en alternativt skyddsbehövande ska vara tidsbegränsat och gälla i tretton månader. Varje nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som därefter beviljas en flykting eller alternativt skyddsbehövande ska gälla i två år. I tredje stycket anges att en ansökan om permanent uppehållstillstånd ska, när giltighetstiden för ett uppehållstillstånd löper ut, beviljas om flyktingen eller den alternativt skyddsbehövande har haft tidsbegränsat uppehållstillstånd i minst tre år och förutsättningarna för uppehållstillstånd enligt 1 § och de särskilda kraven i 7 § är uppfyllda.

Bestämmelser om återkallelse av bl.a. uppehållstillstånd finns i 7 kap. UtlL (se avsnitt 6.3.6 för en närmare redogörelse av dessa).

Skälen för förslaget

Rätt till uppehållstillstånd och giltighetstiden

Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd är direkt tillämpliga. Medlemsstaterna ges ett visst handlingsutrymme i fråga om giltighetstiden för uppehållstillstånden eftersom förordningen endast föreskriver en minsta giltighetstid. Enligt förordningen ska uppehållstillstånd för personer som beviljats flyktingstatus ha en initial giltighetstid på minst tre år och sedan förlängas med minst tre år. För personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande ska uppehållstillståndets giltighetstid initialt vara minst ett år och sedan förlängas med minst två år.

Utgångspunkten för uppdraget är att det svenska regelverket ska vara i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten. Giltighetstiderna för uppehållstillstånden bör som utgångspunkt därför bestämmas till de minsta giltighetstiderna som förordningen föreskriver. När det gäller den initiala giltighetstiden för personer som beviljas status som subsidiärt skyddsbehövande finns det dock skäl att frånga den föreskrivna minsta giltighetstiden. Lagstiftaren har vid flera tillfällen bedömt att giltighetstiden vid första beslutstillfället ska vara tretton månader trots att det enligt EU-rätten inte krävs ett tillstånd som är längre än ett år. Anledningen är att tillståndstidens längd i vissa fall kan få betydelse för om den skyddsbehövande kan anses bosatt här i landet, vilket och i sin tur kan få betydelse för rätten till bl.a. vissa bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner.¹⁸³ Rättsläget har inte förändrats i detta avseende varför det alltjämt är av vikt att den initiala giltighetstiden för uppehållstillstånd åtminstone är tretton månader. I övrigt saknas skäl att frånga förordningens reglerade minimitid för giltigheten av uppehållstillstånd. För att det ska vara tydligt för rättstillämparen vilken giltighetstid som ska gälla ska det införas kompletterande bestämmelser i svensk rätt om de giltighetstider som ska gälla för uppehållstillstånd som utfärdas till personer som beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen.

Med anledning av att uppehållstillstånden för den som beviljats flyktingstatus nu ska vara tre år även vid förlängning bör det göras ett tillägg i 5 kap. 3 § utlänningslagen där det föreskrivs att om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas enligt 5 kap. 3 eller 3 a § utlänningslagen, och anknytningspersonen har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting, ska det nya tidsbegränsade uppehållstillståndet gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

Som redogörs för under gällande rätt finns i dag en möjlighet för flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande att ansöka om permanent uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 a § tredje stycket UtL. Miniminivåutredningen har i delbetänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt* (SOU 2025:31) lagt förslag som innebär att 5 kap. 1 a § tredje stycket UtL upphävs och att

¹⁸³ Prop. 2015/16:174. *Tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige*, s. 26 ff. och prop. 2020/21:191. *Ändrade regler i utlänningslagen*, s. 58 ff.

möjligheten till permanent uppehållstillstånd därmed försvinner för bl.a. flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande. Därtill har Miniminivåutredningen lagt förslag om att en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige (vidarebosättning) inte längre ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd (behovet av anpassning av svensk rätt till vidarebosättningsförordningen behandlas i kapitel 13). Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Förslagen som nu läggs med anledning av skyddsgrundsförordningens bestämmelser om giltighetstider utgår från att Miniminivåutredningens förslag om att ta bort möjligheten till permanent uppehållstillstånd genomförs.

Mot denna bakgrund bör anpassningen av svensk rätt göras genom att nuvarande svenska bestämmelser om rätt till uppehållstillstånd för flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande i 5 kap. 1 § UtL upphävs. Även den svenska bestämmelsen i 5 kap. 1 a § UtL om giltighetstiden för sådana tillstånd ska upphävas. För en bättre överskådlighet och tydlighet av regelverket för uppehållstillstånd bör det i 5 kap. UtL införas en bestämmelse som upplyser om att bestämmelser om uppehållstillstånd till personer som beviljats internationellt skydd finns i artikel 24 i skyddsgrundsförordningen. Vidare ska en kompletterande bestämmelse införas som föreskriver den initiala giltighetstiden för uppehållstillstånden samt giltighetstiden vid förlängning av uppehållstillstånd. Sådana bestämmelser placeras lämpligen i 5 kap. UtL.

Återkallelse av uppehållstillstånd

Bestämmelsen i artikel 24.5 i skyddsgrundsförordningen om när återkallelse av uppehållstillstånd får ske är direkt tillämplig. Bestämmelsen innebär att återkallelse av uppehållstillstånd inte får ske så länge en person innehar internationellt skydd, dvs. flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

En utlänning har inte en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige, utan måste uppfylla vissa förutsättningar för att beviljas tillstånd att vistas i landet. Ett uppehållstillstånd som beviljas med stöd av artikel 24 är vidare särskilt förmånligt, eftersom uppehållstillståndet medför

specifika rättigheter i enlighet med skyddsgrundsförordningen. Mot denna bakgrund, och med beaktande av att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå, finns det skäl att införa en tvingande bestämmelse om återkallelse av uppehållstillstånd i de fall då förutsättningarna för att bevilja sådant uppehållstillstånd enligt artikel 24 inte längre är uppfyllda. En sådan bestämmelse om återkallelse är förenlig med artikel 24.5 i skyddsgrundsförordningen.

Enligt artikel 24 har personer som beviljats internationellt skydd rätt till uppehållstillstånd så länge som de innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. En bestämmelse om återkallelse av sådana tillstånd bör alltså ta sikte på de fall då personen fått sitt internationella skydd återkallat. En sådan bestämmelse om återkallelse ska därför införas i utlänningslagen.

Avgift för utfärdande av uppehållstillstånd

Enligt artikel 24.3 får för utfärdande av uppehållstillstånd en avgift tas ut. Utgångspunkten för uppdraget är att det svenska regelverket ska vara i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten. Med anledning av detta och då det inte kommit fram några starka skäl att frångå miniminivån i denna del ska en avgift i enlighet med artikel 24.3 införas i svensk rätt. En sådan kompletterande bestämmelse ska införas i utlänningsförordningen.

Artikel 24.3 i skyddsgrundsförordningen ställer krav på att avgiften inte överstiger den avgift som betalas för utfärdande av identitetskort. Avgiften för utfärdande av uppehållstillstånd enligt artikel 24.3 bör därför relateras till avgiften om identitetskort enligt förordningen (2005:661) om nationellt identitetskort. Med en sådan hänvisning kommer storleken på avgiften för uppehållstillstånd enligt artikel 24 att följa avgiften för identitetskort och riskerar därmed inte att stå i strid med artikel 24.3.

6.3.8 Resehandlingar

Förslag: Bestämmelserna i artikel 25 om resehandlingar är direkt tillämpliga. De motsvarande svenska bestämmelserna om resedokument respektive främlingspass för personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande i 2 kap. 1 § a respektive 4 kap. 4 § utlänningslagen ska därför upphävas. För en bättre överskådlighet av regelverket om resehandlingar för utlännningar bör en upplysningsbestämmelse om resehandlingar för personer som beviljats internationellt skydd införas i utlänningslagen.

På samma sätt som i dag ska resehandlingar utfärdade enligt skyddsgrundsförordningen kunna återkallas när rätt till sådana handlingar inte längre föreligger. Beslut om och återkallelse av resehandlingar ska också fortsatt kunna överklagas till migrationsdomstol. Utlänningslagens nuvarande bestämmelser om återkallelse och överklagande av resedokument respektive främlingspass behöver därför anpassas och kompletteras i fråga om återkallelse och överklagande av resehandlingar enligt skyddsgrundsförordningen.

Med anledning av att artikel 25 är direkt tillämplig samt ovan föreslagna ändringar i utlänningslagen ska även bestämmelserna i 2 kap. 8, 9, 10 och 13 §§ utlänningsförordningen om bl.a. giltighetstid och återlämnande av pass till Migrationsverket anpassas.

Skyddsgrundsförordningen

Artikel 25 i skyddsgrundsförordningen föreskriver att behöriga myndigheter ska utfärda resehandlingar till personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Resehandlingar ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det. För utfärdande av resehandlingar till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande krävs dessutom att personen inte kan få eller förnya ett nationellt pass.

Resehandlingar ska utformas i den form som anges i bilagan till Genèvekonventionen och som uppfyller de minimistandarder för

säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken som anges i förordning (EG) nr 2252/2004. Sådana resehandlingar ska vara giltiga i mer än ett år.

Gällande rätt och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet

Det omarbetade skyddsgrundsdirektivet innehåller motsvarande bestämmelse om resehandlingar.

Enligt 4 kap. 4 § UtL får Migrationsverket utfärda resedokument för flyktingar eller statslösa personer. Ett resedokument ska återkallas om innehavaren upphör att vara flykting eller statslös. Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om resedokument.

Enligt 2 kap. 7 § UtF ska resedokument utfärdas i de fall som anges i konventionen den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning (SÖ 1954:55), konventionen den 28 september 1954 angående statslösa personers rättsliga ställning (SÖ 1965:54) eller konventionen den 23 november 1957 angående flyktingar som är sjömän (SÖ 1959:16). Enligt 2 kap. 8 § första stycket och 10 § UtF ska ett resedokument utfärdas med en giltighetstid om högst två år och ska återlämnas till Migrationsverket om innehavaren upphör att vara flykting eller statslös.

Enligt 2 kap. 1 a § UtL ska Migrationsverket utfärda ett främlingspass för en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § eller beviljats skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c §, om han eller hon inte kan få ett nationellt pass. Främlingspass ska dock inte utfärdas om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker. Migrationsverket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl. I 2 kap. 1 c och 1 d §§ finns bestämmelser om när främlingspass får återkallas.

Av 2 kap. 13 § UtF framgår att ett främlingspass ska utfärdas med en giltighetstid om högst tre år och får, antingen då det utfärdas eller senare, förses med en anteckning som begränsar dess giltighetsområde. Enligt 2 kap. 16 § UtF ska främlingspasset återlämnas till Migrationsverket om innehavaren har blivit svensk medborgare, har fått en annan handling som gäller som pass, ska resa

till sitt hemland, inte längre har rätt att vistas i landet enligt särskilt beslut om avvisning eller utvisning eller om personen har avlidit.

Enligt 14 kap. 6 § UtIL får Migrationsverkets beslut enligt 4 kap. 3, 3 a, 3 c och 4 §§ i fråga om statusförklaring eller resedokument eller om återkallelse av statusförklaring överklagas till en migrationsdomstol. Ett beslut om återkallelse av resedokument på den grund att innehavaren upphör att vara flykting får dock överklagas endast i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av flyktingstatusförklaring.

Skälen för förslaget

Utfärdande av resehandlingar

Artikel 25 i skyddsgrundsförordningen om utfärdande av resehandlingar till personer som beviljats flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande är direkt tillämpliga. Motsvarande svenska bestämmelser i 2 kap. 1 a § och 4 kap. 4 § UtIL om främlingspass och resedokument gäller även för andra utlänningar än flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande. Bestämmelserna ska därför vara kvar men upphävas i de delar de avser flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande. Även bestämmelserna i 2 kap. 8, 9, 10 och 13 §§ UtIF om giltighetstid och återlämnande av pass till Migrationsverket behöver med anledning av detta anpassas.

Bemyndigandet som i dag finns i 4 kap. 4 § tredje stycket UtIL – bl.a. i fråga om giltighetstid för resedokument – bör även fortsättningsvis gälla för resehandlingar som utfärdas med stöd av artikel 25 för personer som beviljats internationellt skydd respektive med stöd av artikel 23.6 i kombination med artikel 25 för familjemedlemmar.

Resehandlingar ska kunna återkallas

Frågan om återkallelse av resehandlingar regleras inte i skyddsgrundsförordningen (jfr skyddsgrundsförordningens reglering av återkallelse av uppehållstillstånd i artikel 24.5). Det får därför anses vara upp till varje medlemsstat att reglera sådana nationella förfarandebestämmelser om återkallelse av resehandlingar

under förutsättning att förordningens bestämmelser i övrigt respekteras. De svenska bestämmelserna om återkallelse av resedokument och främlingspass för flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande syftar till att försvåra missbruk när det inte längre föreligger rätt till sådana handlingar.¹⁸⁴ Det är alltjämt av stor betydelse att missbruk av resehandlingar stävjas. Mot denna bakgrund bör även resehandlingar som i fortsättningen kommer att utfärdas enligt skyddsgrundsförordningen kunna återkallas när det inte längre föreligger rätt till sådana handlingar.

Det följer direkt av artikel 25 i skyddsgrundsförordningen att det inte föreligger en rätt till resehandlingar i de fall flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas. Att resehandlingar ska kunna återkallas i de fall internationellt skydd återkallas får anses vara givet. Resehandlingar bör även kunna återkallas i de fall då handlingarna inte skulle ha utfärdats med hänsyn till vad tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver. Ledning för dessa situationer kan hämtas från förarbeten och praxis.

Även resehandlingar som utfärdats till familjemedlemmar med stöd av artikel 23.6 i skyddsgrundsförordningen ska kunna återkallas i de fall familjemedlemmens uppehållstillstånd återkallas. På samma sätt som för personer som beviljats internationellt skydd bör en resehandling som utfärdats till en familjemedlem kunna återkallas i de fall då handlingen inte skulle ha utfärdats med hänsyn till vad tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver.

En nationell bestämmelse om återkallelse av resehandlingar enligt skyddsgrundsförordningen bör placeras i utlänningslagen, i nära anslutning till den upplysningsbestämmelse om resehandlingar som föreslås enligt ovan.

Beslut om resehandlingar ska kunna överklagas

Varken skyddsgrundsförordningen eller asylprocedurförordningen reglerar frågan om överklagande av beslut om resehandlingar enligt artikel 25 i skyddsgrundsförordningen. Eftersom förordningarna inte reglerar frågan om överklagande mot sådana beslut får det – på

¹⁸⁴ Prop. 2020/21:159, *Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten*, s. 32 ff.

samma sätt som frågan om återkallelse av resehandlingar – anses vara upp till varje medlemsstat att reglera överklagbarheten av sådana beslut.

Som redogjorts för ovan finns i dag enligt svensk rätt en möjlighet att överklaga beslut om och återkallelse av resehandlingar till flyktingar och subsidiärt skyddsbehövande.¹⁸⁵ Det kan argumenteras att en överklaganderätt i fråga om resehandlingar inte är nödvändig med anledning av att rätten till sådana handlingar i princip följer frågan om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Som framgår ovan finns dock enligt artikel 25 i skyddsgrundsförordningen en möjlighet för Migrationsverket att inte utfärda resehandlingar till personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande och deras familjemedlemmar, om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det. För utfärdande av resehandlingar till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande krävs dessutom att personen inte kan få eller förnya ett nationellt pass. Rätten till resehandlingar är således föremål för en särskild bedömning som är åtskild från bedömningen av rätten till skyddsstatus. Därutöver förslås det i avsnittet ovan att resehandlingar ska kunna återkallas. Migrationsverkets beslut att inte utfärda eller att återkalla en resehandling kan vidare få en betydande påverkan på en utlännings rörelsefrihet. Det medför i sin tur sannolikt krav på tillgång till effektivt rättsmedel mot beslut om att inte utfärda och att återkalla resehandlingar i enlighet med artikel 47 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (2012/C 326/02). Möjligheten att överklaga sådana beslut bör därför finnas kvar. Liksom är fallet i dag bör dock ett beslut om återkallelse av resehandlingar på den grund att innehavaren upphör att vara flykting eller subsidiärt skyddsbehövande, endast kunna överklagas i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av internationellt skydd. På liknande sätt bör ett beslut om återkallelse av en resehandling på den grund att familjemedlemmens uppehållstillstånd återkallas, endast kunna överklagas i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av uppehållstillstånd.

En bestämmelse om rätt att överklaga beslut i fråga om resehandlingar enligt skyddsgrundsförordningen och återkallande av sådana handlingar ska därför införas i 14 kap. UtL. Anpassningar av

¹⁸⁵ SOU 1993:24, *Utlänningslagen: en partiell översyn*, delbetänkande, s. 70 (2:11).

14 kap. 6 § UtL behöver också göras med anledning av de ändringar som föreslås i fråga om utfärdande av resehandlingar enligt skyddsgrundsförordningen.

6.3.9 Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt

Förslag: Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbyte avseende skyddsgrundsförordningen. Förordningen med instruktion för Migrationsverket ska därför uppdateras så att hänvisningen avser skyddsgrundsförordningen i stället för det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.

Skyddsgrundsförordningen

Enligt artikel 37 i skyddsgrundsförordningen ska varje medlemsstat för tillämpningen av skyddsgrundsförordningen utse en nationell kontaktpunkt och meddela dess adress till kommissionen. Kommissionen ska meddela dessa uppgifter till övriga medlemsstater. Medlemsstaterna ska i samarbete med kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att inrätta ett direkt samarbete och ett informationsutbyte mellan behöriga myndigheter.

Skälen för förslaget

Motsvarande bestämmelse finns i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet och fanns även i det första skyddsgrundsdirektivet. Migrationsverket är i dag utsedd till nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbyte enligt direktivet. Detta regleras i förordningen med instruktion för Migrationsverket. Vid genomförandet av första skyddsgrundsdirektivet anförde regeringen dock följande.

Enligt förordningen (2007:996) med instruktion för Migrationsverket ska verket verka för samverkan och samordning mellan berörda myndigheter samt bistå regeringen inom ramen för utvecklings-samarbetet på migrationsområdet och politiken för global utveckling. Migrationsverket ska bl.a. föra register och statistik över utlänningar i

landet i den utsträckning det behövs för verksamheten, vara ansvarig myndighet gentemot kommissionen i frågor som rör den europeiska flyktingfonden samt vara kontaktmyndighet i frågor som rör Eurodac. Det är vidare Migrationsverket som fattar beslut om uppehållstillstånd m.m. i första instans. Regeringen finner mot bakgrund av Migrationsverkets uppgifter att verket bör utses till nationell kontaktpunkt.¹⁸⁶

Som konstaterats ovan är Migrationsverket i dag utsedd till nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbytet enligt det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Det saknas skäl att ändra denna ordning. Det föreslås därför att Migrationsverket även fortsättningsvis utses till sådan nationell kontaktpunkt med ansvar för informationsutbytet avseende skyddsgrundsförordningen. Förordningen med instruktion för Migrationsverket ska därför uppdateras så att hänvisningen avser skyddsgrundsförordningen i stället för det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.

6.3.10 Ändringar i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning

Förslag: Artikel 40 i skyddsgrundsförordningen innehåller bestämmelser om ändringar i artikel 4 och 26 i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning och kräver författningsändringar.

Ändringarna avseende artikel 4 i direktivet kräver motsvarande följdändringar i den svenska bestämmelse som genomför artikeln. Detta innebär att 5 a kap. 1 § andra stycket utlänningslagen ska justeras i enlighet med den nya lydelsen av artikel 4.2 i direktivet. Vidare ska ett nytt femte stycke införas som motsvarar den nya punkten i artikel 4.3 a första stycket i direktivet. Möjligheten för medlemsstaterna att enligt nya artikel 4.3 a andra stycket införa undantag från första stycket ska inte nyttjas.

Den ändrade lydelsen av artikel 26 i direktivet innebär att ändringarna i 5 a kap. 1 § utlänningslagen ska träda i kraft 12 juni 2026.

¹⁸⁶ Prop. 2009/10:31, *Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*, s. 169.

Skyddsgrundsförordningen

Artikel 40 innehåller bestämmelser om ändringar i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning¹⁸⁷.

Av artikel 40.1 följer att i artikel 4.2 tredje stycket i direktivet ska ersättas med följande lydelse:

”I fråga om personer som beviljats internationellt skydd ska hänsyn tas till perioden mellan datumet för ansökan om internationellt skydd på grundval av vilken det internationella skyddet beviljades och datumet för beviljande av uppehållstillstånd enligt artikel 24 i förordning (EU) 2024/1347 (*) vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.”

Av artikel 40.2 i skyddsgrundsförordningen följer vidare att i artikel 4 i direktivet ska följande punkt läggas till:

”3a. Om en person som beviljats internationellt skydd påträffas i en annan medlemsstat än den som beviljade internationellt skydd, utan att ha rätt att vistas eller bosätta sig där i enlighet med relevant nationell rätt, unionsrätt eller internationell rätt, ska den period för laglig vistelse i den medlemsstat som beviljade internationellt skydd som föregår en sådan situation inte beaktas vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

Genom undantag från första stycket, i synnerhet om den person som beviljats internationellt skydd visar att skälet till den otillåtna vistelsen eller bosättningen berodde på omständigheter som vederbörande inte rådde över, får medlemsstaterna i enlighet med sin nationella rätt föreskriva att beräkningen av den period som avses i punkt 1 inte ska avbrytas.”

Slutligen följer av artikel 40.3 i skyddsgrundsförordningen att i artikel 26 i direktivet ska första stycket ersättas med följande:

”Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 januari 2006. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artikel 4.2 tredje stycket och 4.3a senast den 12 juni 2026. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.”

¹⁸⁷ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning.

Direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning

Enligt direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning ska en tredjelandsmedborgare som stadigvarande bott i en av EU:s medlemsstater i fem år, efter ansökan kunna erhålla en särskild status; ställning som varaktigt bosatt. Den som beviljats ställning som varaktigt bosatt tillerkänns vissa särskilda rättigheter som liknar dem som tillkommer unionsmedborgare. I direktivet fastställs villkoren för en medlemsstats beviljande och återkallande av ställning som varaktigt bosatt samt de rättigheter som är förbundna med denna ställning.

Artikel 4 i direktivet innehåller bestämmelser om bosättnings tid för den som vill få ställning som varaktigt bosatt. Enligt artikel 4.2 ska tredjelandsmedborgaren – för att beviljas ställning som varaktigt bosatt i en medlemsstat – ha varit lagligen och oavbrutet bosatt inom det landets territorium i fem år omedelbart före inlämnandet av ansökan. Vid beräkningen av vistelsetiden ska, när det gäller personer som beviljats internationellt skydd, beaktas minst halva tidsperioden mellan den dag då ansökan om internationellt skydd gavs in och den dag då uppehållstillstånd beviljades med anledning av denna ansökan eller hela denna period om den överstiger 18 månader.

Gällande rätt

Artikel 4.1 och 4.2 i direktivet har genomförts i svensk rätt, i huvudsak genom bestämmelserna i 5 a kap. 1 § första och andra stycket UtlL. Av första stycket följer att en ansökan från en utlänning om ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska beviljas om sökanden de senaste fem åren utan avbrott har vistats i Sverige med uppehållstillstånd eller på annan grund som lagligen bosatt. Av andra stycket framgår att det vid beräkningen av vistelsetiden för en sökande som har flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § eller alternativ skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 a § första stycket, räknas även tiden mellan den dag då ansökan om asyl eller ansökan om ny prövning gavs in och den dag då asyl beviljades.

Skälen för förslaget

Den svenska bestämmelsen i 5 a kap. 1 § UtlL behöver anpassas med anledning av den ändrade lydelsen av artikel 4.2 och införandet av ny punkt i artikel 4.3 a i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning.

Den ändrade lydelsen av artikel 4.2 i direktivet medför motsvarande ändrad lydelse i den svenska bestämmelsen i 5 a kap. 1 § andra stycket UtlL som genomför artikel 4.2.

Införandet av artikel 4.3 a första stycket i direktivet medför att ett nytt femte stycke med motsvarande innehåll ska införas i den svenska bestämmelsen i 5 a kap. 1 § UtlL.

Möjligheten att i enlighet med artikel 4.3 a andra stycket i direktivet i nationell rätt föreskriva undantag bör inte nyttjas. Bedömningen grundar sig på att utgångspunkten för uppdraget är att anpassa svensk rätt till EU-rättens miniminivå, och att det saknas starka skäl för att införa en sådan undantagsregel.

Ändringen av artikel 26 i direktivet innebär att nu föreslagna författningsändringar i 5 a kap. 1 § UtlL ska träda i kraft 12 juni 2026.

6.3.11 Övriga författningsåtgärder

Förslag: Nuvarande 4 kap. utlänningslagen ska upphöra att gälla och ett nytt 4 kap. om internationellt skydd ska införas i utlänningslagen. Även ett nytt kapitel, 3 c kap., om internationellt skydd ska införas i utlänningsförordningen. I de nya 4 kap. utlänningslagen respektive 3 c kap. utlänningsförordningen ska de centrala bestämmelserna om internationellt skydd samlas. Bestämmelser som rör frågor om internationellt skydd kommer dock – liksom i dag – även att regleras på andra ställen i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Se avsnitt 5.3.26 för närmare överväganden och förslag i denna del.

Följdändringar med anledning av de förslag som presenteras i avsnitten 6.3.1–6.3.10 framgår av författningsförslaget i kapitel 1. Skälen till ändringarna redovisas i författningskommentarerna i kapitel 19.

Ett nytt 4 kap. i utlänningslagen om internationellt skydd

I nuvarande 4 kap. UtlL finns de centrala bestämmelserna om flyktingar och andra skyddsbehövande. De flesta bestämmelserna i kapitlet genomför de omarbetade asylprocedur- och skyddsgrundsdirektiven. Majoriteten av bestämmelserna i 4 kap. UtlL kommer i fortsättningen i stället att regleras i asylprocedur- och skyddsgrundsförordningarna med direkt tillämplighet. Majoriteten av bestämmelserna i nuvarande 4 kap. UtlL kommer därför att upphävas. Mot denna bakgrund föreslås att nuvarande 4 kap. upphävs och att ett nytt 4 kap. införs i utlänningslagen med bestämmelser som kompletterar och upplyser om asylprocedur- och skyddsgrundsförordningen. Även i utlänningsförordningen bör ett nytt kapitel, 3 c kap., införas för att samla de centrala bestämmelserna om internationellt skydd. Bestämmelser som rör frågor om internationellt skydd kommer dock – liksom i dag – även att regleras på andra ställen i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Se avsnitt 5.3.26 för närmare överväganden och förslag i denna del.

Följdändringar

De förslag som presenteras ovan i avsnitten 6.3.1–6.3.10 medför en rad olika följdändringar i svensk rätt. Sådana ändringar framgår av författningsförslaget i kapitel 1 och skälen till ändringarna redovisas i författningskommentaren i kapitel 19.

Som framgår av avsnitt 3.5.3 har arbetet med denna departementspromemoria bedrivits parallellt med arbetet i utredningen om stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot eller som har koppling till kriminella nätverk (Ju 2024:10). Uppdragen har samma slutdatum. Det har inte varit möjligt att förhålla sig till författningsförslag avseende lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar som inte presenterats då uppdraget om svensk rätts anpassningar till migrations- och asylpakten ska redovisas. Av den anledningen och i samråd med LSU-utredningen kommer det inom ramen för denna promemoria inte att föreslås några följdändringar beträffande lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar.

7 Screeningförordningen

7.1 Inledning

Screeningförordningen (se bilaga 8) introducerar ett förfarande kallat screening för samtliga tredjelandsmedborgare som påträffas i samband med att de illegalt korsat yttre gräns, inne på en medlemsstats territorium men inte har uppfyllt inresevillkoren eller efter att ha landsatts i samband med en efterforskning och räddningstjänst till havs, oavsett om de söker internationellt skydd eller inte. Dessutom omfattas personer som söker internationellt skydd vid gränsen men där personen inte uppfyller inresevillkoren. Däremot omfattas inte personer som rest in med giltiga tillstånd, men vars giltighet löpt ut under deras vistelse.

Screeningförordningen kompletterar Schengenregelverket. Screening av tredjelandsmedborgare bör enligt skäl 2 i förordningen på ett smidigt sätt komplettera de kontroller som utförs vid den yttre gränsen eller kompensera för att dessa kontroller inte har ägt rum vid passage av den yttre gränsen. Det är enligt skälet viktigt att säkerställa att tredjelandsmedborgare i angivna fall genomgår screening för att underlätta en korrekt identifiering och möjliggöra en effektiv hänvisning till lämpliga förfaranden som, beroende på omständigheterna, kan vara förfarandet för internationellt skydd eller förfaranden som är förenliga med återvändandedirektivet.

Syftet med screeningen är att kontrollera personerna och inhämta tillgänglig information om dem, för att när screeningen avslutats överlämna ärendet och den information som framkommit till behörig myndighet för asylprövning eller återvändande.

Om en person antingen påträffas i samband med en otillåten passage av yttre gräns eller om personen sökt asyl i samband med ett försök till inresa ska screeningen äga rum vid gränsen eller i anslutning till den eller på andra platser inom medlemsstatens

territorium. Om personen påträffats inne på territoriet ska screeningen ske på lämplig plats inom medlemsstatens territorium.

I de fall screening sker vid gränsen ska den genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom sju dagar. När screening sker inne på territoriet ska den avslutas inom tre dagar från omhändertagandet av personen.

Enligt förordningen innefattar screeningen flera olika delar; en hälsokontroll, en sårbarhetkontroll, identifiering eller verifiering av identitet, registrering av biometriska uppgifter och en säkerhetskontroll.

Hälsokontrollens syfte är primärt att identifiera behov av vård eller isolering på grund av risk för folkhälsan. Sårbarhetskontrollen syftar till att utreda om personen i fråga befinner sig i en sårbar situation, har utsatts för tortyr eller har andra särskilda behov.

Identifieringen sker genom identitets- och resehandlingar och annan information som kan fås av personen. Därutöver ska sökningar göras i nationella och europeiska informationsdatabaser med hjälp av biometriska uppgifter och övriga uppgifter om personens identitet. När det gäller personer där Eurodac-förordningen är tillämplig ska berörda myndigheter registrera personens fingeravtryck i databasen.

Säkerhetskontrollen ska göras i syfte att fastställa att personen inte utgör ett hot mot den inre säkerheten. Kontrollen får inkludera både information om personen samt dennes tillhörigheter.

Varje medlemsstat ska tillhandahålla en oberoende övervakningsmekanism, som bl.a. ska säkerställa efterlevnad av de grundläggande rättigheterna och att rätten till asyl inte inskränks.

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till screeningförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

Kapitlet inleds med en redogörelse för Schengenregelverket i avsnitt 7.2. Därefter följer i avsnitt 7.3 en redogörelse för de nationella reglerna om inresa och gränskontroller. I avsnitt 7.4-7.17 behandlas förordningens olika bestämmelser och de bedömningar och förslag som föranleds av en anpassning av nationell rätt till screeningförordningen.

Artikel 13 i screeningförordningen innehåller bestämmelser om garantier för ensamkommande barn. Denna artikel behandlas i sin helhet i kapitel 15.

Artikel 23 i screeningförordningen innehåller bestämmelser om ändringar i förordning (EU) 2019/817. Förordning (EU) 2019/817 är i stora delar likalydande med förordning (EU) 2019/818 och de två förordningarna ska läsas som en helhet. Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening reglerar ändringar av förordning (EU) 2019/818. Dessa ändringar är i princip likalydande med de ändringar som genom artikel 23 i screeningförordningen görs i förordning (EU) 2019/817. Mot denna bakgrund behandlas bestämmelserna i artikel 23 i screeningförordningen i kapitel 8, som behandlar förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.

7.2 Schengenregelverket

7.2.1 Gränskodexens bestämmelser om gränskontroll

Sverige ingår i Schengensamarbetet, som bl.a. innebär att de deltagande länderna har avskaffat sina gränskontroller vid de inre gränserna och samtidigt förstärkt kontrollerna vid de yttre gränserna.

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer infördes ett gemensamt regelverk för passage av Schengenområdet inre och yttre gränser. Förordningen ändrades väsentligt ett flertal gånger och för att skapa klarhet och överskådlighet antog Europaparlamentet och rådet den 9 mars 2016 en kodifierad version, förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengen-gränserna), även benämnd gränskodexen. Gränskodexen innehåller detaljerade bestämmelser om bland annat begreppen inre och yttre gränser, in- och utresekontroller och gränskontroll. Den är, liksom andra EU-förordningar, direkt tillämplig i Sverige. Den kompletteras av nationella regler, som inte får avvika från eller reglera samma förhållande som gränskodexen.

I gränskodexen definieras vad som utgör en yttre respektive en inre gräns. Med inre gränser avses medlemsstaternas gemensamma landgränser, inklusive flod- och insjögränser, medlemsstaternas flygplatser för inrikesflyg samt medlemsstaternas kust-, flod- och insjöhamnar för reguljära inre färjeförbindelser (artikel 2.1). Med

yttre gränser avses medlemsstaternas landgränser, inklusive flod- och insjögränser, sjögränser samt flygplatser och flod-, kust- och insjöhamnar, såvida de inte räknas som inre gränser (artikel 2.2).

Vidare definieras gränskontroll som ”verksamhet vid en gräns, i enlighet med och för att uppnå målen i förordningen, som utan hänsyn till andra skäl enbart bedrivs som svar på en avsikt att passera gränsen eller själva passagen av den och som består av in- och utresekontroller och gränsövervakning” (artikel 2.10). Med in- och utresekontroller avses kontroller vid gränsövergångsställen för att säkerställa att personer, deras transportmedel och föremål i deras besittning kan tillåtas att resa in i medlemsstaternas territorium eller att lämna det (artikel 2.11). I gränskodexen erinras om att bestämmelserna ska tillämpas utan att det påverkar rättigheterna för personer som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten eller rättigheterna för flyktingar och personer som ansöker om internationellt skydd, särskilt när det gäller principen om non-refoulement¹⁸⁸ (artikel 3).

I artikel 6.1 i gränskodexen anges de inresevillkor till Schengenområdet som gäller för tredjelandsmedborgare för vistelser som inte varar mer än 90 dagar under en period om 180 dagar. Med tredjelandsmedborgare avses personer som inte är EU-medborgare eller har rätt till fri rörlighet inom EU enligt EU-rätten.

Inresevillkoren innebär bl.a. att en tredjelandsmedborgare vid passage av yttre gräns ska vara innehavare av en giltig resehandling och i förekommande fall även visering. Vidare ska personen kunna styrka syftet med och villkoren för den avsedda vistelsen och ha tillräckliga medel för vistelsen och återresan. En icke uttömmande förteckning över verifikationer som en gränskontrolltjänsteman får begära av en tredjelandsmedborgare för att kontrollera om inresevillkoren är uppfyllda finns angivna i en bilaga till gränskodexen.

Vidare anges i artikel 6.1 i gränskodexen som ett villkor för inresa att personen inte finns registrerad i Schengens informationssystem (SIS) eller utgör en risk för någon av medlemsstaternas allmänna ordning, inre säkerhet, folkhälsa eller internationella förbindelser (mer om SIS, se avsnitt 7.2.2 nedan).

¹⁸⁸ Principen om non-refoulement, som finns uttryckt i artikel 33 i Genèvekonventionen, innebär att en stat inte får avvisa eller utvisa en flykting om hans eller hennes liv eller frihet skulle hotas på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning.

Slutligen följer av inresevillkoren i artikel 6.1 i gränskodexen att tredjelandsmedborgare som ska registreras i EU:s in- och utresesystem¹⁸⁹, ska lämna biometriska uppgifter om det krävs för skapandet av personakter i in- och utresesystemet i enlighet med artiklarna 16 och 17 i in- och utreseförordningen och om det krävs för utförandet av in- och utresekontroller i enlighet med artikel 23.2 och 23.4 i in- och utreseförordningen.

En tredjelandsmedborgare som inte uppfyller samtliga inresevillkor enligt artikel 6.1 ska som huvudregel nekas inresa till medlemsstaternas territorium (artikel 14 i gränskodexen).

Artikel 6.5 innehåller dock vissa undantag från inresevillkoren. Bland annat får en medlemsstat av humanitära skäl, i nationens eget intresse eller på grund av internationella förpliktelser, enligt artikel 6.5 c bevilja en tredjelandsmedborgare inresa på det egna territoriet även om tredjelandsmedborgaren inte uppfyller ett eller flera av inresevillkoren. Om en medlemsstat beviljar tillstånd till inresa på sitt territorium med stöd av denna bestämmelse och tredjelandsmedborgaren är registrerad i SIS i syfte att nekas inresa, ska medlemsstaten underrätta övriga medlemsstater.

Artiklarna 7–13 innehåller bestämmelser om kontroll vid de yttre gränserna. Artikel 8 reglerar in- och utresekontroll av personer. I artikel 8.1 anges bl.a. att gränstrafiken vid de yttre gränserna ska kontrolleras av gränskontrolltjänstemän. Kontrollerna vid in- och utresa får också enligt samma artikel omfatta transportmedel och föremål som medförs av personer vid gränspassagen. Vid all kroppsvisitering och genomsökning ska den berörda medlemsstatens nationella rätt tillämpas (artikel 8.1).

Alla personer ska underkastas en kontroll vid in- och utresa från Schengenområdet (artikel 8.2). Personer som åtnjuter rätten till fri rörlighet enligt unionsrätten underkastas dock en något mer begränsad kontroll bestående i huvudsak av identitetskontroll samt kontroll av giltighet av resehandlingen för gränspassage samt sökning i relevanta databaser, bl.a. SIS och Interpols databas över stulna och förkomna resehandlingar. Verifiering ska också ske av att personen inte anses utgöra ett hot mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten, folkhälsan eller internationella förbindelser i någon

¹⁸⁹ In- och utresesystemet är ett system för elektronisk registrering av uppgifter om in- och utresa och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna för kortare vistelser (se vidare nedan).

av medlemsstaterna. Vid behov, t.ex. vid tvivel om en handlings äkthet, och om det är möjligt ska också biometriska kännetecken i pass och resehandlingar verifieras.

För tredjelandsmedborgare gäller en mer noggrann kontroll (artikel 8.3). Förutom den kontroll som gäller för samtliga personer ska denna kontroll, vid inresa, bl.a. omfatta kontroll av att inresevillkoren uppfylls, kontroll av att resehandlingen åtföljs av den visering eller det uppehållstillstånd som kan krävas och kontroll av att personen inte redan har överskridit den maximalt tillåtna längden för vistelse på medlemsstaternas territorium. Även kontroll av syftet med den planerade vistelsen och kontroll av att personen har tillräckliga medel för sitt uppehälle för den planerade vistelsens längd m.m. ska ske.

Även vid utresa görs kontroller av samtliga personer i syfte att fånga upp exempelvis efterlysta personer och stulna eller ogiltiga handlingar samt att kontrollera att personen inte överskridit den tillåtna tiden för vistelse.

Huvudregeln enligt gränskodexen är att de inre gränserna får passeras överallt utan att någon in- eller utresekontroll genomförs, oavsett personens nationalitet (artikel 22). Detta innebär att in- och utresekontroller är förbjudna vid de inre gränserna, av gränskodexen följer att även åtgärder som har samma verkan som sådana kontroller är förbjudna (artikel 23 a). För en tredjelandsmedborgare innebär detta alltså att han eller hon får röra sig fritt mellan medlemsstaterna när den yttre gränsen väl är passerad. Detta så länge deras visum gäller, eller om visum inte behövs, under 90 dagar per under en period om 180 dagar (artikel 6).

I gränskodexen ges medlemsstaterna en möjlighet att under vissa förhållanden tillfälligt återinföra gränskontroll vid de inre gränserna. Medlemsstaternas möjlighet att tillfälligt återinföra gränskontroll vid de inre gränserna regleras i artiklarna 25–35. En grundläggande förutsättning för ett sådant återinförande är att det föreligger ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i en medlemsstat. När gränskontroller vid de inre gränserna återinförs gäller gränskodexens bestämmelser om passage av yttre gränser och inresevillkor även där.

Samtliga EU-länder, förutom Irland och Cypern, ingår i Schengensamarbetet. Fyra länder som inte är medlemmar i EU har

också valt att gå med i Schengenområdet; Island, Norge, Schweiz och Liechtenstein.

Screeningförordningen anses formellt sett vara en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket, vilket innebär att dess geografiska tillämpningsområde omfattar samtliga Schengenassocierade länder (Norge, Island, Schweiz och Liechtenstein) och att den är bindande för alla EU:s medlemsstater utom Irland och Danmark (skälen 61–64 i förordningen). Irland deltar inte i Schengensamarbetet, och är således inte involverat i antagandet av screeningförordningen, och förordningen är inte heller tillämplig på eller bindande för Irland. Inte heller Danmark deltog i antagandet av förordningen, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark. Eftersom förordningen är en utveckling av Schengenregelverket har Danmark röstat för att införliva den i nationell lagstiftning.¹⁹⁰ Cypern kommer att genomföra förordningen i enlighet med vad som följer av skäl 65.

7.2.2 Informationsutbyte som en del av Schengensamarbetet

I syfte att effektivisera informationsutbytet mellan Schengenstaterna har EU utvecklat eller håller på att utveckla ett antal gemensamma it-system på områdena gränskontroll, migrationshantering och brottsbekämpning. Några av dessa system används av Schengenländerna sedan länge, vissa är under vidareutveckling medan andra är nya och under uppbyggnad. Systemens huvudsakliga användningsområden varierar men gemensamt är att de har till syfte att bl.a. stärka medlemsstaternas gränskontroll. I det följande beskrivs översiktligt några av dessa system.

Schengens informationssystem, SIS, är ett för Schengenländerna gemensamt informationssystem i vilket deras myndigheter kan lägga in och söka fram uppgifter om bland annat personer som är efterlysta eller på annat sätt eftersökta eller som ska nekas inresa i Schengenområdet. Registret innehåller också uppgifter om objekt som är anmälda försvunna, stulna eller på annat sätt är eftersökta, bland annat – såvitt här är av intresse – pass och andra identitetshandlingar. Sedan en tid tillbaka kan medlemsstaterna även registrera biometriska uppgifter i systemet. SIS består dels av ett centralt

¹⁹⁰ <https://www.ft.dk/samling/20241/beslutningsforslag/b10/index.htm>.

datasystem, dels av nationella datasystem i de deltagande medlemsstaterna. Enligt 4 § lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem ska Polismyndigheten föra ett register som ska vara den svenska nationella enheten i SIS.

Visa Information System, VIS, på svenska *Informationssystemet för viseringar*, är ett informationssystem för utbyte av uppgifter om visum mellan EU:s medlemsländer. VIS innehåller personuppgifter som samlats in och registrerats i samband med visumansökningsprocessen. Utöver de personuppgifter som anges i visumansökan registreras även exempelvis sökandens fingeravtryck och fotografi. Uppgifter lagras i en central databas som hanteras av EU:s byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA). Olika aktörer som utfärdar visum och personal vid gränskontroller har åtkomst till uppgifterna. Under vissa förutsättningar kan även andra myndigheter få åtkomst till uppgifter i VIS för brottsbekämpande ändamål (mer om VIS, se avsnitt 7.14.1).

Eurodac är en EU-gemensam databas som funnits sedan 2003. I Eurodac finns bland annat fingeravtryck från den som ansökt om internationellt skydd. Syftet med Eurodac är bland annat att hjälpa till att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd (mer om Eurodac, se kapitel 9).

European Criminal Records Information System - Third Country Nationals, Ecris-TCN, är ett system för att identifiera de medlemsstater i EU som innehar uppgifter om tidigare fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer. Den dömande medlemsstaten ska skapa en uppgiftspost i Ecris-TCN för varje dömd tredjelandsmedborgare. Det gäller även om denne också är unionsmedborgare. Uppgiftsposten ska innehålla olika identitetsuppgifter om den dömd, bl.a. namn, födelsedatum och fingeravtryck. En träff i Ecris-TCN innebär att den sökande medlemsstaten får information om vilka andra medlemsstater som har uppgifter om fällande domar mot en viss tredjelandsmedborgare (mer om Ecris-TCN, se avsnitt 8.2.1).

European Travel Information and Authorisation System, Etias, på svenska *EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd*, är ett system för registrering av tredjelandsmedborgare som är undantagna från kravet på visering för kortare vistelse för att passera de yttre

gränserna. Genom Etias ska en tredjelandsmedborgare som är undantagen från kravet på visering ansöka och få ett beslut om resetillstånd, innan han eller hon avreser till Schengenområdet. Systemet är ännu inte driftsatt (mer om Etias, se avsnitt 7.16.1).

In- och utresesystemet är ett system för elektronisk registrering av uppgifter om tredjelandsmedborgares in- och utresa och uppgifter om nekad inresa för dem som passerar de yttre gränserna för kortare vistelser. Genom in- och utresesystemet avskaffas medlemsstaternas stämpling av tredjelandsmedborgares resehandlingar vid in- och utresa och ersätts med en elektronisk registrering. Systemet registrerar tidpunkt och plats för in- och utresa, beräknar längden på den tillåtna vistelsen och varnar myndigheterna när tiden för den tillåtna vistelsen har löpt ut. Systemet togs i drift den 12 oktober 2025 (mer om in- och utresesystemet, se avsnitt 7.15.1).

EU:s interoperabilitetsförfordningar inrättar interoperabilitet mellan in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac, SIS och Ecris-TCN bland annat i syfte att förbättra ändamålsenligheten och effektiviteten i kontroller vid de yttre gränserna och bidra till att förebygga och bekämpa olaglig invandring samt att underlätta korrekt identifiering av personer och bekämpa identitetsbedrägeri. Genom interoperabilitetsförfordningarna inrättas en ny gemensam databas för identitetsuppgifter (CIR). I CIR skapas en personakt för varje person som är registrerad i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac eller Ecris-TCN. Genom förfordningarna införs också den nya europeiska sökportalen (ESP). ESP syftar till att underlätta myndigheters möjligheter att få snabb, kontinuerlig, effektiv, systematisk och kontrollerad åtkomst till underliggande system, Europoluppgifter och Interpols databaser, som krävs för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter, i enlighet med sina åtkomsträttigheter och målen för och syftena med underliggande system. Sökportalen ska således göra det möjligt att samtidigt söka i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac, SIS och Ecris-TCN samt i Europoluppgifter och Interpols databaser (mer om EU:s interoperabilitetsförfordningar, se avsnitt 8.3.1).

7.3 Nationella regler om inresa och gränskontroller

7.3.1 Inledning

Som tidigare framgått finns vissa bestämmelser om rätten att resa till och vistas inom Schengenområdet i EU-rätten. Nationella bestämmelser om villkor för att en utlänning ska få resa in i, vistas och arbeta i Sverige samt söka asyl här finns i utlänningslagen, som kompletteras av utlänningsförordningen. I utlänningslagen finns också regler om avvísning och utvisning. Det finns även bestämmelser om in- och utresekontroller, dvs. gränskontroller, t.ex. så kallad inre utlänningskontroll, dvs. kontroll av utlänningar som rest in i landet och befinner sig här. Bestämmelserna kompletterar de regler om gränspassage som följer av gränskodexen. UtL innehåller således villkor för inresa och vistelse, men ger också utlänningar rättigheter och innebär ett skydd mot godtycklig behandling samt ger ramar för prövningen av rätten att vistas i landet.

7.3.2 Villkor för inresa och vistelse i Sverige

Utgångspunkten i utlänningslagen är att endast svenska medborgare har en ovillkorlig rätt att vistas i Sverige och att utlänningar som huvudregel behöver ha pass och någon form av tillstånd vid inresa och vistelse här. Med utlänning avses i utlänningslagen den som inte är svensk medborgare.¹⁹¹ Med EES-medborgare avses en utlänning som är medborgare i en EES-stat, dvs. en stat som omfattas av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (1 kap. 3 b § UtL).

Eftersom den generella utlänningskontrollen bygger på en ordning med skyldighet att ha visering, uppehållstillstånd och arbetstillstånd är det nödvändigt att utlänningar som kommer hit eller vistas här kan legitimera sig. Detta är en förutsättning för en fungerande kontroll. Som huvudregel ska därför en utlänning som reser in i eller vistas i Sverige ha pass (2 kap. 1 § UtL).

Från passkravet görs ett flertal undantag i lagstiftningen, bl.a. för utlänningar som är medborgare i ett nordiskt land eller en Schengenstat. En utlänning som inte behöver ha pass ska dock på

¹⁹¹ Sandesjö och Wikrén, Utlänningslagen med kommentarer (13 juni 2025, version 13C, JUNO), kommentaren till 1 kap. 1 §.

begäran av Polismyndigheten eller en polisman kunna visa att passfrihet gäller för honom eller henne (2 kap. 3 § UtlF).

En utlänning som reser in i eller vistas i Sverige ska enligt huvudregeln förutom pass även ha Schengenvisering eller nationell visering (2 kap. 3 § UtlL). Visering innebär ett förhandstillstånd för en utlänning att resa in i och vistas i Sverige under en viss tid. Närmare bestämmelser om visering finns i 3 kap. UtlL och i viseringskodexen.

Rätten till inresa och vistelse kan också grundas på ett uppehållstillstånd (2 kap. 4 § UtlL). En utlänning som vistas i Sverige mer än tre månader ska enligt huvudregeln i 2 kap. 5 § UtlL ha uppehållstillstånd.

Något som också kan grunda rätt till vistelse i Sverige är uppehållsrätten. Med uppehållsrätt avses rätten för EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd i enlighet med vad som sägs i 3 a kap. UtlL. Uppehållsrätten är som huvudregel beroende av att vissa i lagen angivna villkor är uppfyllda.

En utlänning som ska arbeta i Sverige ska också ha arbetstillstånd (2 kap. 7 § UtlL). Kravet på arbetstillstånd gäller vid sidan av kravet på tidsbegränsade tillstånd för inresa och vistelse. Den som har arbetstillstånd måste alltså även ha uppehållstillstånd eller på annan grund ha rätt att vistas i landet.

För flera av de tillstånd som nu redovisats gäller att de som huvudregel ska ansökts om och beviljats före inresan. Detta gäller för visering, uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Från flera av kraven görs dock undantag, bl.a. för utlänningar som är medborgare i ett nordiskt land eller en Schengenstat.

7.3.3 In-och utresekontroll

Reglerna för gränspassage finns som framgått ovan i gränskodexen (se avsnitt 7.2.2). Av reglerna följer att de inre gränserna får passeras överallt utan att någon in- eller utresekontroll genomförs, men att alla personer ska underkastas kontroll vid in- och utresa från Schengenområdet, dvs. vid de yttre gränserna. Kontrollerna vid de yttre gränserna ser något olika ut för personer som har rätt till fri

rörlighet enligt unionsrätten och tredjelandsmedborgare som saknar sådan rätt (se avsnitt 7.2.2).

Kompletterande bestämmelser om gränskontroller finns i 9 kap. UtlL. Med gränskontroller avses här in- och utresekontroller vid yttre gräns, men också tillfälligt återinförd gränskontroll vid inre gräns (se avsnitt 7.3.4 nedan). Ansvariga myndigheter för kontrollen regleras i 9 kap. 1 § UtlL. Av bestämmelsen följer att Polismyndigheten ansvarar för den kontroll av personer som ska ske enligt gränskodexen. Tullverket och Kustbevakningen är skyldiga att hjälpa Polismyndigheten vid en sådan kontroll. Kustbevakningen ska medverka till kontrollen genom att utöva kontroll av sjötrafiken. Även Migrationsverket får i vissa fall efter överenskommelse med Polismyndigheten hjälpa till vid kontrollen. Inresekontrollen kan således utföras, förutom av polismän, av särskilt förordnade passkontrollanter, tulltjänstemän eller kustbevakningstjänstemän. Om en utlänning inte kan styrka sin rätt till inresa vid ankomsten till Sverige, ska Tullverket, Kustbevakningen, Migrationsverket eller en särskilt förordnad passkontrollant omedelbart underrätta Polismyndigheten och se till att utlänningen inte reser in i landet innan Polismyndigheten har kontrollerat utlänningen (6 kap. 4 § UtlF).

Om det vid en inresekontroll är nödvändigt för att ta reda på utlänningens identitet får den tjänsteman som utför kontrollen *kröppsvisitera* utlänningen och *undersöka det bagage, handväskor eller liknande* som personen för med sig (9 kap. 2 § UtlL). Sådan kontroll får också enligt bestämmelsen ske för att ta reda på utlänningens resväg till Sverige om den är av betydelse för bedömningen av rätten att resa in och vistas här i landet. I samband med inresekontrollen får även bagageutrymmen och övriga slutna utrymmen i bilar och andra transportmedel undersökas i syfte att förhindra att en utlänning reser in i landet i strid med bestämmelserna i gränskodexen. Möjligheten till denna typ av kontroll är inte avsedd att tillämpas rutinmässigt utan det måste finnas någon anledning att anta att utlänningen underlåter att t.ex. visa upp medförda identitetshandlingar. Om anledning saknas att ifrågasätta de uppgifter utlänningen lämnar och resväg och identitetshandlingar ska visitation alltså inte ske.¹⁹²

¹⁹² Prop. 1988/89:86. s. 101.

I bestämmelsens tredje stycke erinras om att kroppsvisitation inte får göras mer ingående än vad som krävs med hänsyn till ändamålet med åtgärden och att all den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas.

Enligt fjärde stycket får en kvinna inte kroppsvisiteras av eller i närvaro av andra män än läkare eller legitimerade sjuksköterskor. Om en visitation innebär att enbart ett föremål som en kvinna har med sig undersöks, får visitationen dock genomföras och bevittnas av en man.

Protokoll ska enligt femte stycket föras över en kroppsvisitation, i vilket det ska anges vad som har förekommit vid visitationen.

Utlänningslagen innehåller också bestämmelser om rätten att *omhänderta pass eller annan identitetshandling*. Rätten gäller vid inresekontrollen om utlänningen i samband med denna ansöker om uppehållstillstånd. Rätten föreligger också senare när sådan ansökan görs och även i avvaktan på verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning (9 kap. 4 och 5 §§ UtlL). Reglerna syftar till att förhindra att identitetshandlingar förstörs eller försvinner under processens gång. Polismyndigheten respektive Migrationsverket har även rätt att i vissa fall omhänderta biljetter för resan från Sverige i väntan på att utlänningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det (9 kap. 6 § UtlL).

Gällande lagstiftning ålägger en utlänning en skyldighet att i ett flertal situationer låta myndigheterna *fotografera honom eller henne och ta fingeravtryck*. Enligt 9 kap. 8 § UtlL får Migrationsverket eller Polismyndigheten fotografera en utlänning och ta dennes fingeravtryck, om 1) utlänningen inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige, 2) utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande, 3) det finns grund för att besluta om förvar, eller 4) om varken utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas vid en kontroll enligt 9 kap. 9 § samma lag.

Vid en gränskontroll får vidare fotografi eller fingeravtryck tas för att kunna kontrollera att en innehavare av ett uppehållstillståndskort är samma person som kortet har utfärdats för (9 kap. 8 b § UtlL).

Enligt 9 kap. 8 c § UtlL är en utlänning vid in- eller utresekontroll skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för kontroll av identiteten och av resehandlingens äkthet. En sådan kontroll får

utföras om det råder tvivel om resehandlingens äkthet eller innehavarens identitet och skyldigheten gäller under förutsättning att utlänningen är innehavare av en resehandling som är försedd med ett lagringsmedium som innehåller motsvarande biometriska kännetecken. Även den som har Schengenvisering är i vissa fall skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck i syfte att låta kontrollera hans eller hennes identitet och viseringens äkthet (9 kap. 8 d §).

En utlänning är vid en in- eller utresekontroll även skyldig att låta en polisman, eller annan behörig tjänsteman, eller Migrationsverket fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för att genom en sökning i SIS identifiera utlänningen om identiteten inte kan fastställas på annat sätt (9 kap. 8 f §). Fotografi och fingeravtryck kan också tas i samband med att en utlänning ansöker om uppehållstillstånd, uppehållsstatus eller bevis om sådan status eller bevis för gränsarbetare (9 kap. 8 a och e §§).

Det har beslutats flera ändringar i fråga om bestämmelserna i 9 kap. 8 a–d §§, som ännu inte trätt i kraft. För en närmare redogörelse för innehållet i dessa lagrum och de beslutade ändringarna, se avsnitt 9.2.3.

I viseringskodexen finns det bestämmelser om fotografering och fingeravtrycksupptagning i samband med att en tredjelandsmedborgare ansöker om en Schengenvisering. Ansökan om sådan visering prövas i vissa fall av de myndigheter som ansvarar för personkontroll vid de yttre gränserna (artikel 4 viseringskodexen). Fingeravtryck tas på viseringssökande från tolv års ålder.

Beslut om att ta fotografi eller fingeravtryck enligt 9 kap. 8 § UtlL fattas enligt 6 kap. 14 § UtlF av den befattningshavare som ansvarar för att utredning genomförs i ett ärende som rör uppehållstillstånd, avvisning eller utvisning eller av den som har till uppgift att fatta beslut om förvar. De fotografier och fingeravtryck som tas med stöd av 9 kap. 8 b–d §§ får endast användas i de syften som anges där och uppgifterna får inte lagras. När en kontroll har genomförts ska således det fotografi och de fingeravtryck som tagits för kontrollen omedelbart förstöras. Det gäller också de biometriska data som tagits fram i samband med kontrollen.

I samband med en in- eller utresekontroll enligt gränskodexen är en utlänning enligt 9 kap. 11 § första stycket skyldig att *stanna kvar för utredning*. Skyldigheten gäller dock inte längre än nödvändigt och

inte i något fall längre än sex timmar, förutsatt att beslut om förvar inte meddelats. Enligt 9 kap. 11 § andra stycket UtlL får en polisman hålla kvar en utlänning som vägrar att stanna kvar för utredning.

Om det är behövligt att utlänningen hålls kvar längre än sex timmar, krävs ett beslut om förvar. För att förvar ska kunna aktualiseras måste det dock föreligga sådana omständigheter som krävs för att kunna besluta om förvarstagande, annars ska personen släppas (se avsnitt 3.5.2 om utlänningslagens regler om förvar och uppsikt).¹⁹³

7.3.4 De tillfälligt återinförda gränskontrollerna

Enligt gränskodexen får inre gräns passeras överallt utan att någon in- och utresekontroll genomförs (se avsnitt 7.2.1). Medlemsstaterna har dock möjlighet att tillfälligt återinföra gränskontroll vid de inre gränserna, om det uppkommer ett allvarligt hot mot allmän ordning eller inre säkerhet. Enligt 6 kap. 5 § första stycket UtlF får regeringen besluta att tillfälligt återinföra gränskontroll vid de inre gränserna.

Under hösten 2015 väcktes frågan om Sverige tillfälligt borde återinföra gränskontroller vid inre gräns med anledning av den stora tillströmningen av asylsökande och de effekter det hade på samhällets funktioner. Migrationsverket förordade till regeringen ett återinförande och Polismyndigheten bedömde att situationen var sådan att det fanns ett allvarligt hot mot allmän ordning och inre säkerhet. Regeringen beslutade den 12 november 2015 att tillfälligt återinföra gränskontroll vid inre gräns eftersom andra åtgärder bedömdes vara otillräckliga. Förnyade beslut om återinförd gränskontroll har därefter fattats. Det nuvarande beslutet gäller från och med den 12 maj 2025 till och med den 11 november 2025.

Som angetts ovan är reglerna i 9 kap. UtlL tillämpliga även vid tillfälligt återinförd inre gränskontroll.

¹⁹³ Sandesjö & Wikrén, Utlänningslagen med kommentarer (13 juni 2025, version 13CJUNO) kommentaren till 9 kap. 11 § UtlL.

7.3.5 Inre utlänningskontroll

För att kontrollera om en utlänning har rätt att vistas i Sverige kan Polismyndigheten och vissa andra myndigheter genomföra inre utlänningskontroller. Genom sådana kontroller kan myndigheterna upptäcka personer som vistas olovligen i Sverige, oavsett om detta är på grund av att de aldrig har gett sig till känna för myndigheterna, stannar kvar efter att ett tillstånd eller viseringsfri tid har gått ut eller undandrar sig verkställighet av ett avlägsnandebeslut.

Inre utlänningskontroller utförs i regel av Polismyndigheten. De får utföras var som helst i landet och ska vara en integrerad del av Polismyndighetens olika verksamhetsgrenar. Kustbevakningen ska medverka i Polismyndighetens kontrollverksamhet genom kontroll av och i anslutning till sjötrafiken. Kustbevakningen får även i annat fall biträda Polismyndigheten vid en inre utlänningskontroll, t.ex. vid en kontroll på Öresundsbron eller på annan plats inne i landet. Om kontrollen utövas av Kustbevakningen ska pass eller andra handlingar överlämnas till tjänstemannen vid Kustbevakningen (9 kap. 9 § andra stycket UtlL).

En inre utlänningskontroll får endast vidtas om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till kontroll (9 kap. 9 § tredje stycket UtlL).

En utlänning som är föremål för en inre utlänningskontroll är skyldig att på begäran överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige (9 kap. 9 § första och andra stycket UtlL). Andra handlingar som visar att en utlänning har rätt att uppehålla sig i Sverige kan till exempel vara visering, arbetstillstånd eller andra identitetshandlingar än pass.¹⁹⁴ En åtgärd som företas inom ramen för en inre utlänningskontroll kan även enligt ovan nämnda föreskrifter avse frågor till utlänningen och kontroller i dataregister.

Om en utlänning vid en inre utlänningskontroll inte överlämnar sitt pass eller någon annan handling som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige får en polisman, eller en tjänsteman vid Kustbevakningen, i den utsträckning det behövs för att söka efter sådana handlingar, *kroppsvisitera* utlänningen och undersöka hans eller hennes bagage, om det kan antas att utlänningen har

¹⁹⁴ SOU 2017:93 s. 75.

handlingarna med sig (9 kap. 9 a § UtL). Att enbart genomöka föremål som utlänningen har med sig får även andra anställda vid Polismyndigheten än en polis göra. Så kan vara fallet när en arrestvakt går igenom en hämtad eller medtagen utlännings bagage eller handväska medan en polisman förhör personen.¹⁹⁵

Om det i samband med en inre utlänningskontroll inte kan klargöras att en utlänning har rätt att uppehålla sig i Sverige, får Polismyndigheten eller Kustbevakningen *omhänderta utlännings pass eller andra identitetshandlingar* som har påträffats vid kontrollen (9 kap. 4 a § UtL). Handlingarna ska återlämnas om det framkommer att utlänningen har rätt att uppehålla sig i Sverige, om utlänningen får rätt att uppehålla sig i Sverige eller om utlänningen lämnar Sverige.

Det förekommer att utlänningskontroll visar sig sakna rätt att uppehålla sig i Sverige ansöker om uppehållstillstånd. Även i en sådan situation finns det enligt 9 kap. 4 § UtL möjlighet för Polismyndigheten eller Migrationsverket att omhänderta utlännings pass eller andra identitetshandlingar i väntan på att utlänningen får tillstånd att vistas här i landet eller lämnar det.

De särskilda regler om verkställighet som gäller vid en kroppsvisitation som utförs i samband med en inresekontroll enligt 9 kap. 2 § tredje–femte styckena UtL är tillämpliga även vid en kroppsvisitation i samband med en inre utlänningskontroll (9 kap. 9 a § UtL). Det innebär bl.a. att kroppsvisitationen inte får göras mer ingående än vad som krävs med hänsyn till ändamålet med åtgärden, att ett vittne om möjligt ska närvara och att det ska föras protokoll över åtgärden.

Av 9 kap. 9 § första stycket UtL följer att en utlänning är skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Om personen inte gör det, får han eller hon *hämtas* genom Polismyndighetens försorg. Om det på grund av utlännings personliga förhållanden eller av någon annan anledning kan antas att utlänningen inte skulle följa kallelsen, får han eller hon hämtas utan föregående kallelse eller tas med för utredning.

Reglerna om hämtning tillämpas i de fall inställelse hos myndigheten ska ske utan direkt föregående kontakt med

¹⁹⁵ Prop. 2023/24:12 s. 16.

utlänningen. Många gånger kan den inre utlänningskontrollen genomföras på den plats där utlänningen påträffas. Det finns dock situationer då det är nödvändigt att ta med utlänningen från platsen för att kunna genomföra utredningen. Det kan vara så att den plats där utlänningen påträffas inte är lämplig för ett förhör, att en tolk inte omedelbart kan anlitas eller att flera utlännningar blir föremål för inre utlänningskontroll vid samma tillfälle och utredningen inte kan slutföras på plats. Om det kan antas att utlänningen inte skulle följa en kallelse att komma vid ett senare tillfälle för att t.ex. lämna uppgifter om sin vistelse i landet kan utlänningen behöva tas med.¹⁹⁶ Om det finns en direkt föregående kontakt genom att det har inletts en inre utlänningskontroll på plats som dock inte kan slutföras där, finns således i 9 kap. 9 § första stycket en möjlighet att *ta med* en utlännings för utredning.

Även Migrationsverket kan besluta om åtgärder med stöd av bestämmelserna i 9 kap. 9 § UtlL. Migrationsverkets åtgärder sker dock som ett led i handläggningen av ett ärende som verket har att pröva och skiljer sig därför från den kontroll som Polismyndigheten utför. Migrationsverket kan kalla eller hämta en utlännings till verket för utredning. Migrationsverket har inte befogenhet att på egen hand använda tvångsmedel för att genomdriva sina beslut. Om det behövs tvångsmedel för att verkställa en beslutad åtgärd – till exempel en hämtning – får Migrationsverket i stället begära hjälp av Polismyndigheten för att verkställa beslutet (9 kap. 10 § UtlL).

Utlänningen är också skyldig att stanna kvar för utredning i samband med en kallelse, medtagande eller hämtning, dock inte längre än vad som är nödvändigt och inte i något fall längre än sex timmar. En polisman får *hålla kvar* en utlännings som vägrar att stanna kvar för utredning (9 kap. 11 § UtlL). Behöver utlänningen hållas kvar längre tid än sex timmar måste ett beslut om förvar fattas. Om det inte finns förutsättningar för ett sådant tvångsomhändertagande måste utlänningen släppas.¹⁹⁷

En utlännings får vidare, enligt 9 kap. 12 § UtlL, omhändertas om det är nödvändigt för att verkställighet av ett beslut om avvísning eller utvisning ska kunna förberedas eller genomföras. Ett sådant

¹⁹⁶ Prop. 2023/24:12 s. 22.

¹⁹⁷ Sandesjö & Wikrén, Utlänningslagen med kommentarer (13 juni 2025, version 13C, JUNO), kommentaren till 9 kap. 11 §.

omhändertagande får pågå under högst 24 timmar, eller om det finns särskilda skäl högst 48 timmar.

Vid en inre utlänningskontroll finns även vissa befogenheter att *fotografera en utlänning* och att *ta hans eller hennes fingeravtryck* (9 kap. 8 § UtlL).

7.3.6 Översyn av regelverket om inre utlänningskontroll

Återvändandeutredningen har i sitt betänkande *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80) bl.a. föreslagit ändringar i bestämmelserna som reglerar de grundläggande krav som måste vara uppfyllda för att en åtgärd ska få vidtas vid inre utlänningskontroll.

Kontrollåtgärder vid inre utlänningskontroll enligt 9 kap. 9 § första och andra styckena UtlL ska enligt utredningens förslag få vidtas *om det finns anledning att anta* att en utlänning saknar rätt att vistas i landet. Vid bedömningen av om det finns skäl för ett sådant antagande ska särskild hänsyn tas till omständigheter som kan iaktas på platsen och vad som framkommit i övrigt. En sammantagen bedömning ska göras av samtliga föreliggande omständigheter i det enskilda fallet.

Utredningen har också lämnat förslag på vissa ändringar i bestämmelserna som reglerar förutsättningarna för att omhänderta pass eller andra identitetshandlingar i samband med inre utlänningskontroll. Enligt förslaget ska bestämmelsen om omhändertagande av pass vid inre utlänningskontroll i 9 kap. 4 a § UtlL förtydligas på så sätt att det ska följa av lagrummet att ett beslut om omhändertagande inte förutsätter att handlingarna redan har påträffats och finns tillgängliga vid tidpunkten för beslutet.

Slutligen har utredningen föreslagit vissa förtydliganden vad gäller beräkningen av den tid en utlänning är skyldig att kvarstanna för utredning enligt 9 kap. 11 § UtlL samt om vem som får kallas till utredning enligt 9 kap. 9 § första stycket samma lag.

Utredningen har vidare lämnat förslag om ytterligare befogenheter för att klarlägga en utlännings identitet. Utredningen har i denna del bl.a. föreslagit att det i utlänningslagen ska införas bestämmelser som gör det möjligt att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning (om detta förslag, se avsnitt 7.10.4).

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

7.3.7 Polisiära befogenheter i gränsnära områden

Under 2023 trädde lagen (2023:474) om polisiära befogenheter i gränsnära områden i kraft. Lagen innehåller särskilda bestämmelser om inre utlänningskontroll och brottsbekämpning. Lagen ger Polismyndigheten – och i viss utsträckning även Kustbevakningen, Säkerhetspolisen och Tullverket – utökade befogenheter i gränsnära områden. Med gränsnära områden avses bl.a. flygplatser, hamnar och järnvägsstationer som har en direkt förbindelse med utlandet och broar för vägtrafik till eller från utlandet (2 § lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden).

Genom lagen får myndigheterna utökade möjligheter att i gränsnära områden ingripa mot enskilda för att kontrollera deras rätt till vistelse i Sverige eller för att förebygga brott, men också bättre möjligheter att bedriva kamerabevakning i sådana områden. Bakgrunden till lagändringarna är bl.a. att behovet av åtgärder mot problemen med olovlig vistelse och gränsöverskridande brottslighet är särskilt starkt i gränsnära områden.

När det gäller inre utlänningskontroller innebär lagen bl.a. att Polismyndigheten och Kustbevakningen får utföra sådana kontroller i gränsnära områden även om förutsättningarna i 9 kap. 9 § tredje stycket UtL inte är uppfyllda, dvs. även om det inte finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller det annars finns särskild anledning till kontroll.

Kontrollerna ska vara selektiva och får inte utformas eller utföras på ett sådant sätt att de innebär en systematisk kontroll av personer (3 § första stycket). Selektiva kontroller får inte göras utifrån allmänna spekulationer eller antaganden. De ska i stället göras på grundval av gjorda iakttagelser, underrättelser, riskprofiler, tips och liknande. Kontrollerna ska vara motiverade i det enskilda fallet, men underlaget för dem behöver inte vara så individspecifikt eller konkret att det t.ex. kan sägas finnas särskild anledning till kontroll. Om det finns information som visar att det finns en förhöjd risk för att utlänningar ska resa in i landet olovligen på en viss tid och plats, ger selektiva kontroller t.ex. en möjlighet att kontrollera personer

som anländer till platsen om de svarar mot välgrundade kriterier gällande färdmedel, resväg och liknande.¹⁹⁸

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar av rätten att vidta kontroll (3 § andra stycket). Sådana ytterligare begränsningar kan behövas för att regleringen inte ska hamna i strid med EU-rätten och kan t.ex. avse kontrollernas omfattning och frekvens.¹⁹⁹ Regeringen har beslutat om begränsningar som innebär att kontroller med stöd av 3 § första stycket får utföras under högst 120 timmar per månad och 6 timmar per dag i ett visst gränsnära område, se 2 § förordningen (2023:475) om polisiära befogenheter i gränsnära områden.

Lagen innebär även att myndigheterna får särskilda befogenheter att använda tvångsmedel vid inre utlänningskontroller som utförs i gränsnära områden. Befogenheterna innebär att:

- En polisman eller kustbevakningstjänsteman får *kroppsvisitera* en utlänning som inte överlämnar pass eller andra identitetshandlingar, om det kan antas att utlänningen bär handlingarna på sig. Vidare får ett *transportmedel genomsökas*, om det kan antas att handlingarna förvaras där (5 §).
- Polismyndigheten eller Kustbevakningen får *omhänderta en utlännings pass eller andra identitetshandlingar*, om det inte kan klarläggas att utlänningen har rätt att uppehålla sig i Sverige. Handlingarna ska lämnas tillbaka om det framkommer att utlänningen har rätt att uppehålla sig i Sverige, eller om utlänningen får rätt att uppehålla sig i Sverige eller lämnar landet (6 §).
- En polisman eller kustbevakningstjänsteman får *stoppa ett transportmedel* om det behövs för att genomföra en kontroll (7 §).

Befogenheterna gäller oavsett vilket regelverk som ligger till grund för kontrollen, dvs. oavsett om kontrollen vidtas enligt förutsättningarna i 3 § första stycket lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden eller enligt förutsättningarna i 9 kap. 9 § tredje stycket UtlL. Generellt tillämpliga befogenheter vid en inre

¹⁹⁸ Prop. 2022/23:109 s. 20.

¹⁹⁹ Prop. 2022/23:109 s. 22 och 47.

utlänningskontroll enligt utlänningslagen gäller även vid en kontroll som vidtas enligt förutsättningarna i 3 § lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden.²⁰⁰

Lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden innehåller också bestämmelser om vissa ytterligare polisiära befogenheter i gränsnära områden i syfte att förebygga och upptäcka brott, bl.a. en rätt till kroppsvisitation (8 §). Det finns även bestämmelser om hur kroppsvisitation enligt lagen ska verkställas och dokumenteras (10 och 11 §§). Dessa bestämmelser gäller både vid kroppsvisitation i samband med en inre utlänningskontroll och vid kroppsvisitation som görs i syfte att förebygga och upptäcka brottslig verksamhet.

Bestämmelser om generellt tillämpliga befogenheter vid inre utlänningskontroll finns i utlänningslagen. Dessa befogenheter gäller även vid en kontroll som vidtas enligt förutsättningarna i 3 § lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden, eftersom kontrollen är att betrakta som en kontroll enligt 9 kap. 9 § första och andra styckena utlänningslagen. Befogenheterna avser fotografering och tagande av fingeravtryck.²⁰¹

7.4 Förordningens inledande bestämmelser

Bedömning: Bestämmelserna i artiklarna 1–4 i screeningförordningen om innehåll och definitioner samt om grundläggande rättigheter och koppling till andra rättsliga instrument föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

I screeningförordningens inledande artiklar finns bestämmelser om mål och definitioner samt om grundläggande rättigheter och koppling till andra rättsliga instrument.

Artikel 1 anger förordningens innehåll och mål. Av bestämmelsen följer bl.a. att det genom förordningen införs screening vid medlemsstaternas yttre gränser av tredjelands-medborgare som, utan att uppfylla de inresevillkor som föreskrivs i

²⁰⁰ Prop. 2022/23:109 s. 47.

²⁰¹ Prop. 2022/23:109 s. 47.

artikel 6 i gränskodexen, har passerat den yttre gränsen på ett otillåtet sätt och som har ansökt om internationellt skydd i samband med in- och utresekontroller eller har landsatts efter en sök- och räddningsinsats. Vidare anges att screening också införs av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på medlemsstaternas territorium, om det inte finns något som tyder på att dessa tredjelandsmedborgare kontrollerats vid de yttre gränserna. Målet med screening ska enligt bestämmelsen vara att stärka kontrollen av tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna, att identifiera alla tredjelandsmedborgare som genomgår screening och att kontrollera mot relevanta databaser huruvida de personer som genomgår screening skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten.

I artikel 2 finns definitioner av vissa begrepp som används i förordningen. Bland dessa definitioner kan noteras följande.

I fråga om *hot mot folkhälsan* hänvisas i artikel 2.1 till definitionen i artikel 2.21 i gränskodexen. Av den artikeln följer att begreppet definieras som en sjukdom med epidemisk potential enligt definitionen i Världshälsoorganisationens internationella hälsostadga och andra infektionssjukdomar eller smittsamma parasit-sjukdomar, om de omfattas av skyddsbestämmelser som är tillämpliga på medlemsstaternas medborgare.

Med *verifiering* avses förfarandet att jämföra en uppsättning uppgifter med en annan för att fastställa om en påstådd identitet är riktig (one-to-one-check) enligt artikel 4.5 i förordning (EU) 2019/817 (artikel 2.2).

Identifiering avser förfarandet att fastställa en persons identitet genom en databassökning mot flera grupper av uppgifter (one-to-many-check) enligt artikel 4.6 i förordning (EU) 2019/817 (artikel 2.3).

I fråga om begreppet *tredjelandsmedborgare* hänvisas i artikel 2.4 till artikel 2.6 i gränskodexen. Som tredjelandsmedborgare definieras enligt den artikeln varje person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 20.1 i EUF-fördraget och som inte heller är en person som har rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten enligt artikel 2.5 i gränskodexen. Med personer som har rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten avses, utöver unionsmedborgare, tredjelandsmedborgare som är familjemedlemmar till en unionsmedborgare som utövar sin rätt till fri rörlighet och vilka

omfattas av rörlighetsdirektivet, samt tredjelandsmedborgare och deras familjemedlemmar, oavsett nationalitet, som enligt överenskommelser mellan unionen och dess medlemsstater å ena sidan och dessa tredjeländer å den andra har samma rätt till fri rörlighet som unionsmedborgare.

Biometrisk uppgift definieras som fingeravtrycksuppgifter eller ansiktsbilder, eller båda, enligt artikel 4.11 i förordning (EU) 2019/817 (artikel 2.8).

Vid tillämpningen av förordningen ska medlemsstaterna enligt artikel 3 handla i full överensstämmelse med relevant unionsrätt och internationell rätt med beaktande av de skyldigheter som följer av tillträde till internationellt skydd.

Artikel 4 innehåller bestämmelser om kopplingar till andra rättsliga instrument. Av artikel 4.1 följer att för tredjelandsmedborgare som genomgår screening och som har gjort en ansökan om internationellt skydd ska

- a) registreringen av den ansökan om internationellt skydd som gjorts i enlighet med asylprocedurförordningen regleras av artikel 27 i den förordningen, och
- b) tillämpningen av de gemensamma normerna för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd i det nya omarbetade mottagandedirektivet regleras av artikel 3 i det direktivet.

I artikel 27 i asylprocedurförordningen föreskrivs att en ansökan om internationellt skydd ska registreras utan dröjsmål och senast fem dagar efter det att ansökan gjorts. Artikeln innehåller också bestämmelser om vilken information som ska registreras i samband med en ansökan om internationellt skydd. Sådan information är bl.a. sökandens namn, födelsedatum och födelseort, kön, medborgarskap eller det förhållandet att sökanden är statslös, familjemedlemmar som befinner sig i en medlemsstat samt andra personuppgifter om sökanden som är relevanta för förfarandet för internationellt skydd och för fastställandet av ansvarig medlemsstat. Artikel 3 i det nya omarbetade mottagandedirektivet anger att direktivet är tillämpligt på alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som gör en ansökan om internationellt skydd på medlemsstaternas territorium, inklusive vid den yttre gränsen, i deras territorialvatten eller i ett

transitområde, förutsatt att dessa tredjelandsmedborgare och statslösa personer får uppehålla sig på territoriet i egenskap av sökande. Vidare följer av bestämmelsen att direktivet också är tillämpligt på familjemedlemmar till en sökande, förutsatt att dessa familjemedlemmar omfattas av en sådan ansökan om internationellt skydd i enlighet med nationell rätt (mer om nu nämnda bestämmelser, se kapitel 5 och 11).

Enligt artikel 4.2 ska återvändandedirektivet eller de nationella bestämmelser som är förenliga med det direktivet tillämpas först efter det att screeningen har avslutats, med undantag för den screening inom en medlemsstats territorium, där det direktivet eller nationella bestämmelser som är förenliga med det direktivet ska tillämpas parallellt med den screeningen.

Bestämmelserna om innehåll och definitioner är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsändringar. Detsamma gäller bestämmelserna om grundläggande rättigheter och kopplingen till andra rättsliga instrument.

7.5 Screeningmyndigheter

7.5.1 Förordningens bestämmelser om screeningmyndigheter och de olika momenten i screeningprocessen

Medlemsstaterna ska utse screeningmyndigheter och säkerställa att dessa myndigheters personal, som genomför screening, har tillräckliga kunskaper och har fått den utbildning som krävs i enlighet med artikel 16 i gränskodexen (artikel 8.9 första stycket screeningförordningen).

Med screeningmyndigheter avses enligt artikel 2.10 alla behöriga myndigheter som genom nationell rätt har utsetts att utföra en eller flera av uppgifterna enligt förordningen, med undantag för de hälsokontroller som avses i artikel 12.1. Ansvaret för genomförandet av screeningförfarandet kan således delas mellan två eller flera myndigheter.

Screeningförfarandet innefattar enligt förordningen flera olika delar. Enligt artikel 8.5 ska screeningen omfatta följande delar:

- a) En preliminär hälsokontroll i enlighet med artikel 12.
- b) En preliminär sårbarhetskontroll i enlighet med artikel 12.

- c) Identifiering eller verifiering av identitet i enlighet med artikel 14.
- d) Registrering av biometriska uppgifter i enlighet med artiklarna 15, 22, 23²⁰² och 24 i Eurodacförordningen, om det inte redan har skett.
- e) En säkerhetskontroll i enlighet med artiklarna 15 och 16.
- f) Ifyllande av ett screeningformulär i enlighet med artikel 17.
- g) Hänvisning till lämpligt förfarande i enlighet med artikel 18.

Screeningmyndigheterna får vid utförandet av screening bistås eller stödjas av experter eller sambandsmän och enheter som utplacerats av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens asylbyrå inom ramen för deras mandat, förutsatt att sådana experter eller sambandsmän och enheter har relevant utbildning, enligt vad som avses i första och andra styckena (artikel 8.9 femte stycket). I det följande redogörs för innehållet i de olika delarna av screeningförfarandet. I avsnitt 7.5.2 behandlas vilka myndigheter som bör utses till screeningmyndigheter. I avsnitt 7.10 behandlas i vilken mån de olika förfarandena i screeningprocessen bör kompletteras med bestämmelser i nationell rätt.

Hälsokontroll

Tredjelandsmedborgare som är föremål för screening ska genomgå en preliminär hälsokontroll som ska utföras av kvalificerad medicinsk personal i syfte att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl. Kvalificerad medicinsk personal får besluta, på grundval av de medicinska omständigheterna kring varje enskild tredjelandsmedborgares allmänna tillstånd, att det inte behövs någon ytterligare hälsokontroll under screeningen (artikel 12.1). Tredjelandsmedborgare som genomgår screening ska enligt artikeln ha tillgång till akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar.

Utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 24 i asylprocedurförordningen, får, för de tredjelandsm-

²⁰² Denna artikel i Eurodacförordningen har lagts till i uppräknningen av artiklar i artikel 8.5 d genom en senare rättelse till screeningförordningen.

medborgare som har ansökt om internationellt skydd, hälsokontrollen ingår i den hälsoundersökning som avses i artikel 24 i den förordningen (artikel 12.2).

Medlemsstaterna ska säkerställa att kvalificerad medicinsk personal genomför den preliminära hälsokontroll som föreskrivs i artikel 12 och att specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet genomför den preliminära sårbarhetskontrollen enligt den artikeln (artikel 8.9 andra stycket). De nationella barnskyddsmyndigheterna och de nationella myndigheter som ansvarar för att upptäcka och identifiera offer för människohandel eller liknande mekanismer ska också involveras i dessa kontroller vid behov.

Den preliminära hälsokontrollen bör enligt skäl 36 i förordningen utföras av kvalificerad medicinsk personal som tillhör någon av följande kategorier inom Isco-08-klassificeringen i den internationella standarden för yrkesklassificering som Internationella arbetsorganisationen ansvarar för: 221 läkare, 2221 sjuksköterskor eller 2240 paramedicinska yrkesutövare.

Sårbarhetskontroll

Tredjelandsmedborgare som är föremål för screening ska enligt artikel 12.3 genomgå en preliminär sårbarhetskontroll av specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet, i syfte att identifiera om en tredjelandsmedborgare kan vara en statslös person, sårbar eller ett offer för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller har särskilda behov i den mening som avses i återvändandedirektivet, artikel 25 i det nya omarbetade mottagandedirektivet och artikel 20 i asylprocedurförordningen. Vid sårbarhetskontrollen kan screeningmyndigheterna enligt artikeln bistås av icke-statliga organisationer och i förekommande fall av kvalificerad medicinsk personal.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 8.9 andra stycket säkerställa att specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet genomför den preliminära sårbarhetskontrollen. De nationella barnskyddsmyndigheterna och de nationella myndigheter som ansvarar för att upptäcka och

identifiera offer för människohandel eller liknande mekanismer ska också involveras i dessa kontroller vid behov.

Om det finns tecken på sårbarhet eller särskilda mottagande- eller förfarandebeständigheter ska den berörda tredjelandsmedborgaren i god tid få lämpligt stöd vid lämpliga anläggningar med hänsyn till vederbörandes fysiska och psykiska hälsa (artikel 12.4). Underåriga ska ges stöd på åldersanpassat sätt av särskilt utbildad personal, i samarbete med nationella barnskyddsmyndigheter.

Identifiering eller verifiering av identitet

Artikel 14 innehåller bestämmelser om identifiering eller verifiering av identitet. I den mån det inte redan har skett i samband med tillämpningen av artikel 8 i gränskodexen ska enligt artikel 14.1 identiteten på tredjelandsmedborgare som genomgår screening verifieras eller fastställas i förekommande fall med hjälp av

- a) identitetshandlingar, resehandlingar eller annan dokumentation,
- b) uppgifter eller information som tillhandahållits av eller erhållits från den berörda tredjelandsmedborgaren, och
- c) biometriska uppgifter.

För identifiering och verifiering av identitet ska screeningmyndigheterna utföra en sökning i databaserna CIR och SIS samt i förekommande fall nationella databaser som tillämpas i enlighet med nationell rätt (artikel 14.2). Biometriska uppgifter för en tredjelandsmedborgare som genomgår screening ska tas endast en gång för både identifiering eller verifiering av identitet av den personen och registrering i Eurodac (se vidare avsnittet nedan).

I artikel 14.3 anges hur sökningen i CIR närmare ska göras. Artikel 14.5 föreskriver hur sökningar i SIS ska genomföras.

Om tredjelandsmedborgarens biometriska uppgifter inte kan användas eller om sökningen enligt artikel 14.2 misslyckas eller inte ger några träffar, ska sökningen utföras med användning av tredjelandsmedborgarens identitetsuppgifter, i kombination med eventuella uppgifter i identitetshandlingar, resehandlingar eller

andra handlingar, eller med någon av de uppgifter eller den information som avses i artikel 14.1 b (artikel 14.4).

Kontrollerna ska om möjligt omfatta verifiering av minst ett av de biometriska kännetecknen i en identitetshandling, resehandling eller annan handling (artikel 14.6).

I skäl 41 anges följande angående identifieringsprocessen.

För att fastställa eller verifiera identiteten på de personer som genomgår screening bör en verifiering inledas i CIR i den berörda personens närvaro under screeningen. Under denna verifiering bör den berörda personens biometriska uppgifter kontrolleras mot uppgifterna i CIR. Om en persons biometriska uppgifter inte kan användas eller om en sökning med dessa uppgifter misslyckas eller inte ger någon träff, kan sökningen utföras med personens identitetsuppgifter i kombination med resehandlingsuppgifter, om sådana uppgifter finns tillgängliga, eller med uppgifter eller information som den berörda tredjelandsmedborgaren tillhandahållit eller som erhållits från denna. I enlighet med principerna om nödvändighet och proportionalitet, och om sökningen visar att det finns uppgifter om personen lagrade i CIR, bör medlemsstaternas myndigheter ha åtkomst till CIR för att ta del av den personens identitetsuppgifter, resehandlingsuppgifter och biometriska uppgifter, utan att det i CIR anges vilket EU-informationssystem som innehåller uppgifterna.

Registrering av biometriska uppgifter

Registrering av biometriska uppgifter i enlighet med artiklarna 15, 22, 23 och 24 i Eurodacförordningen ingår även det i screeningförfarandet, om inte sådan registrering redan har skett (artikel 8.5 d i screeningförordningen). Som följer av andra meningen i artikel 14.2 ska biometriska uppgifter för en tredjelandsmedborgare som genomgår screening tas endast en gång för både identifiering eller verifiering av identitet av den personen och registrering i Eurodac av den personen i enlighet med artiklarna 15.1 b, 22, 23 och 24 i Eurodacförordningen, beroende på vad som är tillämpligt.

Enligt skäl 35 i screeningförordningen bör de biometriska uppgifter som tas vid screening, tillsammans med de uppgifter som avses i bestämmelserna i Eurodacförordningen om insamling och överföring av biometriska uppgifter om personer som ansöker om internationellt skydd, om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omhändertas i samband med irreguljär passage av en

yttre gräns, om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i en medlemsstat och om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats, överförs till Eurodac, som inrättats genom Eurodacförordningen av de behöriga myndigheterna i enlighet med de tidsfrister som föreskrivs i den förordningen.

Sammanfattningsvis ska alltså registrering av biometriska uppgifter utgöra en del av screeningförfarandet, om sådan registrering inte redan har skett. När registreringen ingår i screeningförfarandet ska den dock enligt artiklarna 8.5 d och 14.2 i screeningförordningen ske i enlighet med de bestämmelser som föreskrivs i Eurodacförordningen (mer om dessa bestämmelser, se kapitel 9).

Säkerhetskontroll

Artikel 15 reglerar den säkerhetskontroll som tredjelandsmedborgare som är föremål för screening enligt förordningen ska genomgå. Säkerhetskontrollen syftar enligt artikel 15.1 till att verifiera om de skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. Säkerhetskontrollen får även omfatta föremål i personens besittning. Den berörda medlemsstatens lagstiftning ska vara tillämplig på alla sökningar som görs.

Medlemsstaterna ska också säkerställa att endast vederbörligen bemyndigad personal vid de screeningmyndigheter som ansvarar för identifiering eller verifiering av identitet och för säkerhetskontrollen har tillgång till de uppgifter, system och databaser som föreskrivs i artiklarna 14 och 15. Medlemsstaterna ska sätta in lämplig personal och tillräckliga resurser för att genomföra screeningen på ett effektivt sätt (artikel 8.9 tredje och fjärde stycket).

I syfte att utföra säkerhetskontrollen och i den mån det ännu inte har gjorts under de kontroller som avses i artikel 8.3 i gränskodexen, ska enligt artikel 15.2 sökningar göras i relevanta unionsdatabaser. Sökningar får även göras i relevanta nationella databaser. Artikel 15.3–4 reglerar begränsningar i fråga om sökningar i in- och utresesystemet, Etias och VIS och Ecris-TCN (innehållet i dessa bestämmelser beskrivs närmare i avsnitt 7.14.1, 7.16.1 och 8.2.1).

Screeningformulär

Enligt artikel 17.1 ska screeningmyndigheterna fylla i ett formulär för de personer som genomgått screening med uppgift om bl.a. namn, födelsedatum, nationalitet eller statslöshet, bosättningsländer före ankomst och talade språk. Vidare ska anges skälen till att screening utfördes, uppgifter om den preliminära hälsokontrollen samt relevanta uppgifter om den preliminära sårbarhetskontrollen. Formuläret ska också innehålla uppgift om huruvida den berörda tredjelandsmedborgaren har gjort en ansökan om internationellt skydd samt uppgift från den berörda tredjelandsmedborgaren om han eller hon har familjemedlemmar som befinner sig på någon medlemsstats territorium. Det ska också anges om sökningen i relevanta databaser i enlighet med artikel 15 har lett till en träff och om tredjelandsmedborgaren har fullgjort sin skyldighet att samarbeta i enlighet med artikel 9.

I artikel 17.2 anges att formuläret i förekommande fall ska innehålla ytterligare information enligt följande.

- a) Skälen till den irreguljära ankomsten eller inresan.
- b) Information om resvägar, inklusive avreseort, tidigare bosättningsorter, tredjeländer som fungerat som transitländer, tredjeländer där internationellt skydd kan ha sökts eller beviljats samt den avsedda destinationen inom unionen.
- c) De rese- och identitetshandlingar som den berörda personen medförde.
- d) Eventuella synpunkter och annan relevant information, däribland all därmed sammanhängande information i fall av misstänkt människosmuggling eller människohandel.

Artikel 17.3 reglerar hur informationen i formuläret ska registreras och göras tillgänglig för den berörda personen. I artikeln anges bland annat att informationen i formuläret ska registreras på ett sådant sätt att den kan bli föremål för administrativ och rättslig prövning under efterföljande asyl- eller återvändandeförfaranden. Innan formuläret översänds till de relevanta myndigheter som avses i artikel 18.1–18.4 ska den berörda personen ha möjlighet att meddela att uppgifterna i formuläret inte är korrekta och varje sådan upplysning ska registreras.

Slutförande av screeningen

Artikel 18 innehåller bestämmelser om slutförande av screeningförfaranden.

När screeningen har slutförts, eller senast när de tidsfrister som fastställs i artikel 8 löper ut, ska tredjelandsmedborgare som avses i artikel 5.1 och som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd hänvisas till de myndigheter som är behöriga att tillämpa förfaranden som är förenliga med återvändandedirektivet, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.5 i gränskodexen (artikel 18.1). Det formulär som avses i artikel 17 ska översändas till de relevanta myndigheter som tredjelandsmedborgaren hänvisas till.

Tredjelandsmedborgare som har gjort en ansökan om internationellt skydd ska hänvisas till de myndigheter som är behöriga att registrera ansökningar om internationellt skydd (artikel 18.2).

Om tredjelandsmedborgaren ska omfördelas i enlighet med artikel 67 i asyl- och migrationshanteringsförfordningen eller någon annan befintlig solidaritetsmekanism ska personen enligt artikel 18.3 hänvisas till de relevanta myndigheterna i de berörda medlemsstaterna tillsammans med screeningformuläret.

De tredjelandsmedborgare som avses i artikel 7 som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd ska fortsätta att vara föremål för återvändandeförfaranden som är förenliga med återvändandedirektivet (artikel 18.4).

Screeningen avslutas om en tredjelandsmedborgare som avses i artiklarna 5.1, 5.2 och 7 hänvisas till lämpligt förfarande för internationellt skydd, till ett förfarande som är förenligt med återvändandedirektivet, eller till de relevanta myndigheterna i en annan medlemsstat med avseende på tredjelandsmedborgare som ska omfördelas. Om inte alla kontroller har slutförts inom de tidsfrister som anges i artikel 8 ska screeningen ändå avslutas avseende den berörda personen, som ska hänvisas till lämpligt förfarande (artikel 18.5).

Om en tredjelandsmedborgare i enlighet med nationell straffrätt är föremål för nationella straffrättsliga förfaranden eller ett utlämningsförfarande får medlemsstaterna besluta att inte genomföra screening (artikel 18.6). Om screeningen redan hade påbörjats ska screeningformuläret med angivande av de omständig-

heter som avslutade screeningen, översändas till de myndigheter som är behöriga i fråga om de förfaranden som är förenliga med återvändandedirektivet eller, om tredjelandsmedborgaren har gjort en ansökan om internationellt skydd, de myndigheter som enligt nationell rätt är behöriga att registrera ansökningar om internationellt skydd.

De personuppgifter som lagras enligt förordningen ska raderas i överensstämmelse med tidsfristerna i asylprocedurförordningen (artikel 18.7).

7.5.2 Myndigheter som bör ansvara för screeningprocessen

Förslag: Polismyndigheten ska vara huvudansvarig screening-myndighet vad gäller samtliga moment i screeningprocessen. Polismyndigheten och Migrationsverket ska som screening-myndigheter ansvara för utförandet av identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen, sårbarhetskontrollen enligt artikel 12.3, registrering av biometriska uppgifter enligt artikel 8.5 d, samt ifyllande av screeningformuläret enligt artikel 17 och för avslutande delen av screeningen enligt artikel 18. Polismyndigheten ska ensam ansvara för utförandet av säkerhetskontroll enligt artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen.

Regionerna ska ansvara för utförandet av hälsokontrollen enligt artikel 12.1 i screeningförordningen.

Tullverket och Kustbevakningen ska vara skyldiga att hjälpa Polismyndigheten vid kontrollmomenten identifiering eller verifiering av identitet samt säkerhetskontroll samt vara skyldiga att hjälpa Migrationsverket vid identifiering eller verifiering av identitet.

Polismyndigheten och Migrationsverkets ansvar bör regleras i 9 kap. utlänningslagen. Regionernas ansvar för hälsokontrollen ska regleras i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

Skälen för förslaget

Polismyndigheten och Migrationsverket bör ansvara för identifiering eller verifiering av identitet medan Polismyndigheten bör vara ensam ansvarig för säkerhetskontrollen

Screeningförfarandet är ett helt nytt förfarande, som saknar motsvarighet i dagens reglering om gränspassage och gränskontroll. Samtidigt uppvisar förfarandet flera likheter med dagens inresekontroll, t.ex. vad gäller kontroll av identitet och resehandlingar samt upptagande och registrering av biometriska uppgifter, såsom fingeravtryck.

Som har redogjorts för i avsnitt 7.3.3 ansvarar Polismyndigheten enligt 9 kap. 1 § UtlL för den kontroll som ska ske enligt gränskodexen. Tullverket och Kustbevakningen är skyldiga att bistå Polismyndigheten vid en sådan kontroll och Kustbevakningen ska utöva kontroll av sjötrafiken. Även Migrationsverket får i vissa fall efter överenskommelse med Polismyndigheten hjälpa till vid kontrollen.

Som framgår av avsnitt 7.2.1 och 7.3.3 ska Polismyndigheten såsom ansvarig för inresekontrollen genomföra kontroller vid yttre gräns av inresandes identitet genom kontroll av resehandlingar och tagande av fingeravtryck. Här ingår även sökning i relevanta databaser, bl.a. SIS och Interpols databas över stulna och förkomna resehandlingar. Verifiering ska enligt gränskodexen också ske av att personen inte anses utgöra ett hot mot den allmänna ordningen, inre säkerheten, folkhälsan eller internationella förbindelser i någon av medlemsstaterna.

Det framstår som mest ändamålsenligt att den myndighet som i dag svarar för kontrollen enligt gränskodexen också har ansvar för de delar av screeningprocessen som har stora likheter med den inresekontroll och inre utlänningskontroll som i dag genomförs enligt bestämmelserna i gränskodexen och i 9 kap. UtlL. Polismyndigheten bör därför svara för identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 samt säkerhetskontroll enligt artiklarna 15 och 16. Screening kan komma att äga rum i direkt anslutning till gränsövergångsställen (se avsnitt 7.8 angående platser för screening). För att andra gränskontrolltjänstemän än polismän ska kunna bistå Polismyndigheten vid en sådan kontroll och utföra

sådana tvångsåtgärder som föreslås i avsnitt 7.9.4–5, bör – i likhet med vad som följer av 9 kap. 1 § UtlL - Tullverket och Kustbevakningen vara skyldiga att hjälpa Polismyndigheten vid en sådan kontroll. Myndigheterna bör även hjälpa Migrationsverket när verket utför momentet identifiering och verifiering av identitet. Nu nämnda myndigheter ska alltså endast bistå Polismyndigheten och Migrationsverket vid denna kontroll, och bör därför inte utses till screeningmyndigheter.

Tullens och Kustbevakningens skyldighet att bistå Polismyndigheten och Migrationsverket förutsätter i praktiken att en begäran om bistånd framförs från Polismyndigheten eller Migrationsverket. Tullverkets och Kustbevakningens skyldighet att bistå myndigheterna bör vidare gälla under förutsättning att så kan ske utan att myndighetens egna åligganden eftersätts. Någon uttrycklig reglering i lag är i detta avseende inte behövlig.²⁰³

Screeningen ska utföras inom en viss tidsperiod, sju respektive tre dagar beroende på om tredjelandsmedborgaren påträffats vid yttre gräns eller inom territoriet. Det kan därför övervägas om även Säkerhetspolisen bör utses till screeningmyndighet vad avser säkerhetskontrollen. Det kan möjligen vara tidssparande om Säkerhetspolisen i egenskap av screeningmyndighet självständigt kan fylla i förekomsten av en eventuell träff i screeningprotokollet. Det kan emellertid antas att säkerhetskontrollen i de flesta fall inte kommer att generera en träff på basis av information från Säkerhetspolisen. Det framstår därför inte som ändamålsenligt i förhållande till den eventuella tidsvinst som kan uppnås att Säkerhetspolisen förordnas till screeningmyndighet, utan ansvaret för säkerhetskontrollen bör tillkomma Polismyndigheten ensam.

Migrationsverket besitter hög kompetens vad gäller att bedöma resehandlingar från tredjeländer och har därigenom god kännedom om hur resehandlingar från olika länder ska se ut för att avgöra om en handling är äkta eller inte. Det finns därför ett värde i att också Migrationsverket kan utföra momentet identifiering eller verifiering av identitet. Även Migrationsverket bör därför vara ansvarig screeningmyndighet med behörighet att utföra detta moment.

²⁰³ Se motsvarande bedömning avseende myndigheternas bistånd vid in- och utresekontroll, prop. 1995/96:159 s.13.

Migrationsverket och Polismyndigheten bör ansvara för sårbarhetskontrollen

Polismyndigheten besitter också sådan kompetens som krävs för att fånga upp och kontrollera signaler om att en individ befinner sig i en sårbar situation, t.ex. om en person är offer för människohandel eller är utsatt för våld. Polismyndigheten bör därför genomföra sårbarhetskontroller, både i fråga om dem som söker internationellt skydd och avseende övriga tredjelandsmedborgare och statslösa som ska genomgå screening.

Den sårbarhetskontroll som ska genomföras enligt artikel 12 uppvisar stora likheter med den utredning som Migrationsverket i dag företar i ett ärende om uppehållstillstånd p.g.a. ansökan om internationellt skydd. Det åligger Migrationsverket att i ett sådant ärende utreda sökandens skyddsskäl, vilket bl.a. sker genom den asylutredning som ska företas i ett sådant ärende. Detta förfarande får anses ha beröringspunkter med en sådan sårbarhetskontroll som avses i screeningförordningen och Migrationsverkets personal motsvarar de krav på specialiserad personal som ställs i artikel 12.3. Det framstår därför som ändamålsenligt att även Migrationsverket är ansvarig screeningmyndighet med behörighet att utföra sårbarhetskontroller enligt artikel 12 i screeningförordningen, och då främst i fråga om de tredjelandsmedborgare som söker internationellt skydd.

Regionerna bör ansvara för hälsokontrollen

Ansvarig myndighet för hälsokontrollen utgör enligt definitionen i artikel 2.10 i sig inte en screeningmyndighet. För att det ska vara tydligt vilken aktör som ansvarar för denna del av screeningprocessen bör det emellertid utses en ansvarig myndighet för hälsokontrollen, även om en sådan myndighet alltså inte faller under definitionen för en screeningmyndighet.

Frågan är då vem som bör ansvara för genomförandet av hälsokontrollen.

Asylsökande har rätt till viss hälso- och sjukvård enligt lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Detsamma gäller personer som har ansökt om eller har uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Vuxna som omfattas av lagen har rätt till

vård och tandvård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort, förlossningsvård och preventivmedelsrådgivning. Barn under 18 år har rätt till samma vård som personer som är bosatta i Sverige. I 7 § lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. regleras en skyldighet för regioner att erbjuda asylsökande och vissa andra kategorier av utlänningar en hälsoundersökning.

Andra utlänningar som saknar uppehållstillstånd och som inte omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl. kan ha rätt till vård enligt lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Lagen omfattar utlänningar som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, såvida vistelsen inte är avsedd att vara tillfällig (5 § lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd). Vuxna som omfattas av lagen har rätt till samma vård som asylsökande och barn har rätt till samma vård som bosatta. Enligt 10 § lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd ska en region erbjuda utlänningar som omfattas av lagen en hälsoundersökning, om det inte är uppenbart obehövligt.

Den hälsoundersökning som ska genomföras enligt screeningförordningen, som dock inte är frivillig för den enskilde, kan antas i delar motsvara en hälsoundersökning enligt nämnda författningar, även om en hälsokontroll enligt screeningförordningen i normalfallet sannolikt kommer att vara mindre omfattande (om hälsokontrollens innehåll och behovet av nationella kompletterande bestämmelser, se avsnitt 7.10.2 nedan). Vidare följer av artikel 12.2 screeningförordningen att för de tredjelandsmedborgare som har ansökt om internationellt skydd, får den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 ingå i den hälsoundersökning som avses i artikel 24 i asylprocedurförordningen.

Inom den hälso- och sjukvårdsverksamhet som bedrivs av regionerna finns således den kompetens som krävs för att genomföra hälsokontroller enligt screeningförordningen. Vidare har regionerna de system som krävs för att t.ex. remittera vidare en person som vid en hälsokontroll enligt screeningförordningen skulle uppvisa symptom på sådan allmänfarlig sjukdom som innebär att personens måste isoleras enligt bestämmelserna i smittskyddslagen (2004:168).

Det framstår som mindre ändamålsenligt att någon annan myndighet än regionerna ges ansvaret för hälsokontrollen. Skulle

t.ex. Migrationsverket ges ansvaret innebär det att myndigheten måste upphandla tjänsten från en extern aktör. På så sätt skulle en parallell vårdstruktur vara tvungen att byggas upp i förhållande till regionerna, som alltså redan i dag har ansvar för hälsokontroll av asylsökande och andra utlänningar enligt ovan nämnda regelverk.

Mot denna bakgrund framstår det som mest lämpligt att regionerna är ansvariga för hälsokontrollen enligt artikel 12, för samtliga tredjelandsmedborgare som omfattas av screeningförordningens tillämpningsområde.

Registrering av uppgifter i Eurodac

Migrationsverket har i dag möjlighet att registrera biometriska uppgifter i Eurodac (se avsnitt 9.2.3).

Som utvecklas i nämnda avsnitt innebär den nya Eurodaförordningen att biometriska uppgifter ska tas från fler personkategorier och det blir obligatoriskt för medlemsstaterna att ta och överföra sådana uppgifter från personer som vistas olagligt i en medlemsstat. Det är Polismyndigheten som i huvudsak kommer att ta biometriska uppgifter från denna personkategori, vilket alltså innebär att myndigheten i större utsträckning än vad som sker idag kommer att uppta biometriska uppgifter till Eurodac. Som konstaterats i avsnitt 9.3.2 krävs inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt för att möjliggöra för Polismyndigheten att registrera sådana uppgifter enligt Eurodaförordningen, och de hinder som finns för myndigheten att registrera biometriska uppgifter är av teknisk natur. När en sådan lösning är på plats kan således också Polismyndigheten registrera uppgifter i Eurodac.

Mot bakgrund av det sagda bör ansvaret som screeningmyndighet i fråga om registrering av uppgifter i Eurodac tillkomma både Polismyndigheten och Migrationsverket.

Ifyllande av screeningformuläret och avslutande av screeningen

Respektive screeningmyndighet, dvs. Polismyndigheten och Migrationsverket, bör vara ansvariga för att fylla i relevanta delar i screeningformuläret enligt artikel 17. Detta innebär att viss

information kan komma att behövas delas mellan dessa myndigheter. Frågor om informationsdelning och sekretess behandlas i avsnitt 7.13. Båda screeningmyndigheter bör ansvara för den avslutande delen av screeningförfarandet enligt artikel 18.

Som anges ovan är ansvarig myndighet för hälsokontrollen inte en screeningmyndighet och bör därför inte självständigt kunna fylla screeningformuläret. För att uppgifterna från hälsokontrollen ska kunna föras in i screeningformuläret, bör regionerna rapportera uppgifterna från kontrollen till en screeningmyndighet. Denna fråga behandlas avsnitt 7.13.4.

Reglering av screeningmyndigheternas respektive regionernas ansvar och ansvarsfördelningen mellan screeningmyndigheterna

Regionernas ansvar för genomförandet av hälsokontrollen bör följa av lag. Ansvaret bör lämpligen regleras i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd, eftersom dessa författningar tillsammans reglerar den personkrets som omfattas av screeningförordningen.

När det gäller Polismyndighetens respektive Migrationsverkets ansvar som screeningmyndigheter, skulle det i och för sig vara tillräckligt att detta regleras i respektive myndighets instruktion. Med hänsyn till att screeningmomenten identifiering eller verifiering av identitet och säkerhetskontrollen i avsnitt 7.9.4-5 föreslås kunna förenas med tvångsåtgärder är det av vikt att myndigheternas ansvar som screeningmyndigheter regleras i lag. I annat fall kan det uppstå oklarheter om vilken myndighet som kan använda sig av det aktuella tvångsmedlet, vilket bör undvikas. I konsekvens med det sagda bör ansvaret för samtliga screeningmoment regleras i lag, även om endast två screeningmoment förenas med tvångsåtgärder. Ansvaret regleras lämpligen i 9 kap. UtIL, i vilket ansvaret för gränskontroll enligt gränskodexen återfinns.

Det är också av betydelse att ansvarsfördelningen mellan screeningmyndigheterna är tydlig för att undvika oklarheter i fråga om vilken myndighet som ska utföra ett visst moment i det enskilda fallet, särskilt med beaktande av att myndigheterna måste förhålla sig till de tidsgränser inom vilken screeningen måste vara

färdigställd. Det är särskilt viktigt att ansvarsfördelningen är tydlig i händelse av en krissituation.

Mot bakgrund av det sagda framstår det som mest ändamålsenligt att en och samma myndighet har ett helhetsansvar för genomförandet av screeningen. Polismyndigheten har i dag ansvaret för genomförandet av den gränskontroll som ska ske enligt gränskodexen (9 kap. 1 § UtlL). Det ter sig därför som mest naturligt att i fråga om fördelningen av ansvaret som screeningmyndigheter bör huvudansvaret för screeningen tillkomma Polismyndigheten. Migrationsverket bör dock som screeningmyndighet i fråga om samtliga moment, utom säkerhetskontrollen och hälsokontrollen, ansvara för utförandet av screeningen tillsammans med Polismyndigheten. Hur det praktiska samarbetet mellan myndigheterna ska se ut i fråga om utförandet av de olika screeningmomenten bör lösas genom en dialog myndigheterna emellan.

7.6 Personer som omfattas av krav på screening

7.6.1 Screening vid den yttre gränsen

Artikel 5 reglerar screening vid yttre gräns. Enligt artikel 5.1 ska screening tillämpas på alla tredjelandsmedborgare, oavsett om de har gjort en ansökan om internationellt skydd eller inte, som inte uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i gränskodexen, och som

- a) omhändertas i samband med en otillåten passage av en medlemsstats yttre gräns landvägen, sjövägen eller luftvägen, med undantag för tredjelandsmedborgare för vilka den berörda medlemsstaten inte är skyldig att ta biometriska uppgifter enligt artikel 22.1 och 22.4 i Eurodacförordningen av andra skäl än deras ålder, eller
- b) landsätts på en medlemsstats territorium efter en sök- och räddningsinsats.

Screening ska vidare enligt artikel 5.2 tillämpas på alla tredjelandsmedborgare som har gjort en ansökan om internationellt skydd vid gränsövergångsställen vid de yttre gränserna eller i transitzoner och som inte uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i

gränskodexen. Förordningen är även tillämplig på statslösa personer (skäl 9, se även definitionen av tredjelandsmedborgare som behandlas i avsnitt 7.4)

Tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa enligt artikel 6.5 i gränskodexen ska enligt artikel 5.3 inte genomgå screening. Tredjelandsmedborgare som beviljas sådant tillstånd enligt artikel 6.5 c i gränskodexen och som gör en ansökan om internationellt skydd ska dock genomgå screening.

Om det under screeningen framkommer att den berörda tredjelandsmedborgaren uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i gränskodexen ska screeningen avslutas (artikel 5.3 andra stycket). Screeningens får enligt tredje stycket i samma artikel också avbrytas om tredjelandsmedborgaren lämnar medlemsstaternas territorium för att återvända till sitt ursprungsland, hemvistland eller till ett annat tredjeland till vilket personen frivilligt beslutar sig för att återvända och återvändandet godtas.

Enligt artikel 6 ska under pågående screening de personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 inte ges tillstånd att resa in på en medlemsstats territorium. Medlemsstaterna ska i sin nationella rätt fastställa bestämmelser för att säkerställa att de personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 hålls tillgängliga för de myndigheter som ansvarar för att genomföra screeningen på de platser som avses i artikel 8 under den tid som screeningen pågår (se vidare avsnitt 7.9 nedan).

7.6.2 Screening inom territoriet

Artikel 7 innehåller bestämmelser om screening inom territoriet. Av artikel 7.1 följer att medlemsstaterna ska genomföra screening av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt inom deras territorium *endast om* sådana tredjelandsmedborgare har passerat en yttre gräns för att resa in på medlemsstaternas territorium på ett otillåtet sätt och inte redan har genomgått screening i en medlemsstat. Personer som rest in med giltiga tillstånd, men vars giltighet löpt ut under deras vistelse, omfattas således inte av krav på screening. Medlemsstaterna ska vidare enligt bestämmelsen i sin nationella rätt fastställa bestämmelser för att säkerställa att dessa tredjelandsmedborgare hålls tillgängliga för de myndigheter som ansvarar för

att genomföra screeningen under den tid som screeningen pågår, i syfte att förebygga varje risk för avvikande och potentiella hot mot den inre säkerheten som ett sådant avvikande kan medföra (se avsnitt 7.9 nedan).

Medlemsstaterna får avstå från att genomföra screening om en tredjelandsmedborgare, som vistas olagligt på deras territorium, omedelbart efter omhändertagandet skickas tillbaka till en annan medlemsstat enligt bilaterala avtal eller arrangemang eller enligt en bilateral samarbetsram (artikel 7.2). I ett sådant fall är det den medlemsstat till vilken den berörda tredjelandsmedborgaren har sänts tillbaka som ska genomföra screeningen. Artikel 5.3 andra och tredje styckena är tillämpliga på screening i enlighet med artikel 7.1 (artikel 7.3).

I skäl 18 anges att uppfyllandet av inresevillkoren och tillståndet till inresa uttrycks i en inresestämpel i en resehandling. Avsaknaden av en sådan inresestämpel²⁰⁴ eller en sådan resehandling kan därför betraktas som en indikation på att innehavaren inte uppfyller inresevillkoren. I skäl 18 anges vidare att medlemsstaterna därför bör genomföra screening av tredjelandsmedborgare som redan befinner sig på deras territorium och som inte kan bevisa att de uppfyller villkoren för inresa till medlemsstaternas territorium. En screening av sådana tredjelandsmedborgare är enligt skälet nödvändig för att kompensera för att de förmodligen lyckats undgå inresekontroller vid ankomsten till Schengenområdet och därför varken kunde ha nekats inresa eller ha hänvisats till lämpligt förfarande efter screeningen. I skälet anges slutligen att tredjelandsmedborgare inte bör genomgå upprepade screeningar.

I skäl 20 fastställs att bestämmelserna i förordningen bör tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelser i nationell lagstiftning om identifiering av tredjelandsmedborgare som misstänks vistas olagligt i en medlemsstat, om identifieringen sker i syfte att inom kort men rimlig tid ta fram uppgifter som gör det möjligt att fastställa om vistelsen är olaglig eller laglig.

I skäl 21 klargörs att personer som irreguljärt passerar de inre gränserna kommer att kontrolleras enligt reglerna för screening inom territoriet, snarare än kontroll vid de yttre gränserna, även om kontroller vid de inre gränserna enligt gränskodexen har införts.

²⁰⁴ När det in- och utresesystem som inrättats genom in- och utreseförordningen tas i drift kommer inresestämplar att ersättas med en inmatning i in- och utresesystemet.

7.6.3 Artiklarna 5 och 7 kräver inte några kompletterande bestämmelser

Bedömning: Det finns inte skäl att i nationell rätt införa kompletterande bestämmelser till screeningförordningen i fråga om vilka personer som ska genomgå ett screeningförfarande. Artiklarna 5 och 7 kräver i övrigt inte heller några kompletterande bestämmelser.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 5 och 7 innehåller detaljerade bestämmelser om vilka personer som ska genomgå screeningförfarande vid yttre gräns respektive inom en medlemsstats territorium.

Beträffande artikel 7.1 kan det anses oklart om utlännningar med gällande eller preskriberade avlägsnandebeslut omfattas av kravet på att genomgå screening. Som angetts ovan följer det av artikel 7.1 att i fråga om tredjelandsmedborgare som påträffas inom territoriet ska endast de personer som har passerat en yttre gräns för att resa in på medlemsstaternas territorium på ett otillåtet sätt omfattas av kravet på screening. Hur personen har korsat yttre gräns är således avgörande för om screening ska äga rum eller inte. Som följer av avsnitt 3.2.1 har EU-förordningar allmän giltighet och får som huvudregel inte fyllas ut eller kompletteras med mer detaljerade materiella regler inom samma område. Med hänsyn till den rättsliga ställning som tillkommer en EU-förordning finns det inte skäl att komplettera bestämmelsen i artikel 7.1 för att klargöra i vilken mån personer med avlägsnandebeslut ska genomgå screening.

Reglerna i förordningen om vilka personer som ska genomgå screeningförfarandet är således direkt tillämpliga och är inte av sådan karaktär att det finns anledning att i nationell rätt införa kompletterande bestämmelser i denna del. Inte heller i övrigt kräver bestämmelserna i artiklarna 5 respektive 7 några sådana kompletterande bestämmelser.

7.7 Begreppet inresa enligt förordningen och enligt nationell rätt

Förslag: I 1 kap. 5 § utlänningslagen ska det läggas till en upplysning om att det i artikel 6 i screeningförfordningen finns en bestämmelse om att under pågående screening ska personer som avses i artiklarna 5.1 och 5.2 inte ges tillstånd att resa in i Sverige.

Skälen för förslaget

Artikel 6 i förordningen och begreppet inresa i nationell rätt

Av artikel 6 följer att under pågående screening ska de personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 *inte ges tillstånd* att resa in på en medlemsstats territorium. I detta avsnitt behandlas därför begreppet inresa.

I propositionen Ny utlänningslag m.m. anfördes följande angående inresebegreppet²⁰⁵:

I UtL anges inte när en utlänning skall anses vara inrest i Sverige. Bestämmelser finns däremot om vilka tillstånd som krävs för inresa och om vilken kontroll som skall ske vid inresa eller utresa.

I praxis finns undantag från kraven på tillstånd. Sålunda krävs inte visering för en utlänning som reser till ett annat land via Sverige och vars vistelse här inskränker sig till ett uppehåll i transithallen på en flygplats.

Bestämmelserna om straffansvar i UtL för den som i vinningssyfte hjälper en utlänning att obehörigen resa in i respektive resa till Sverige jämte motivuttalanden vid tillkomsten av de senare reglerna (se prop. 1983/84:144 s. 117) ger närmast vid handen att åtminstone i det sammanhanget endast den som har eller borde ha passerat gränskontrollen är att anse som inrest.

I UtLF finns bestämmelser om att in- och utresa måste ske på vissa bestämda platser. Dessa regler är av vikt för att den kontroll som föreskrivs i UtL av pass och andra handlingar skall kunna ske. Det föreskrivs sålunda att utläningar inte utan särskilt tillstånd får resa in i eller ut ur landet annat än på s.k. passkontrollorter. Direkt inresa från eller utresa till ett annat nordiskt land får dessutom ske på s.k.

²⁰⁵ Prop. 1988/89:86 s. 56-57.

gränsövergångsställen. För finländska och norska gränsbor gäller särskilda regler.

Särskilda bestämmelser för inresa och utresa gäller också för utlänningar som kommer till Sverige som besättningsmän eller passagerare på fartyg. I UtlF föreskrivs att en besättningsman eller en passagerare på ett fartyg som har kommit till Sverige inte skall anses inrest förrän han lämnar fartyget. Han får också tillfälligt lämna fartyget och uppehålla sig på den ort där fartyget ligger utan att inresa skall anses ha ägt rum.

Eftersom denna regel kan ses som ett undantag från vad som annars gäller, följer av den motsättningsvis att inresa normalt skall anses ha skett när fartyget har kommit in på svenskt sjöterritorium. I praxis anses i enlighet med det nu sagda också en utlänning som befinner sig i en fritidsbåt på svenskt territorialhav inrest i landet och därmed t.ex. viseringspliktig.

I detta sammanhang vill jag nämna att JK i beslut den 22 februari 1985 (dnr. 265/85/22) har funnit att en utlänning på begäran av polismyndighet skall visa att han uppfyller kravet på passinnehav när han befinner sig ombord på en främmande stats fartyg på svenskt sjöterritorium.

Jag vill med anledning av det redovisade framhålla följande. Ur såväl språklig som saklig synvinkel faller det sig naturligt att anse den som kommer in på svenskt territorium skall vara att betrakta som inrest i Sverige. Detta gäller oavsett om det är fråga om land-, sjö- eller luftterritorium. Detta är också vad som enligt min mening måste gälla för utlänningslagstiftningens vidkommande i fråga om kraven på pass och vederbörliga tillstånd. Det är dock nödvändigt att göra vissa undantag från denna princip. Pass och visering kan t.ex. svårligen krävas av den som enbart passerar svenskt luftrum. Vidare torde det, liksom för närvarande, i allmänhet inte vara nödvändigt eller önskvärt att kräva s.k. transitvisering, dvs. visering för den som reser via Sverige till ett annat land men inte passerar någon gränskontroll. Mot bakgrund av utvecklingen i andra länder bör det dock finnas möjlighet att vid behov ställa krav även på transitvisum, generellt eller för vissa nationaliteter även för denna typ av resor. Med hänsyn till folkrättsliga regler synes det också lämpligt att ge möjlighet till undantag för s.k. oskadlig genomfart genom svenskt sjöterritorium.

Någon generell definition av begreppet inresa bör dock inte ges i lag. I stället bör regler om undantag från bestämmelserna om villkoren för inresa i de fall som redan nu finns och som jag här har angivit samt när det i övrigt kan anses befogat kunna framgå av de föreskrifter om undantag från viseringsskyldighet m.m. som regeringen utfärdar i förordning.

Huvudprincipen som ges uttryck för i det refererade förarbetet följer numera av 1 kap. 5 § första stycket UtlL. I den bestämmelsen anges således att med inresa avses i lagen att en utlänning passerar in över gränsen för svenskt territorium.

Från denna huvudprincip måste enligt förarbetena till bestämmelsen dock vissa undantag göras. Inom folkrätten finns för vissa fartyg regler om s.k. oskadlig genomfart genom en kuststats territorialhav. Det kan vidare av bl.a. praktiska skäl inte komma i fråga att anse någon som inrest som endast passerar svenskt luftrum. Även när det gäller landterritoriet kan det finnas skäl att göra vissa undantag så att inte alla som befinner sig på svenskt landterritorium ska anses vara inresta. Det kan exempelvis gälla den som befinner sig inom transitområdet på en internationell flygplats.²⁰⁶

Eftersom undantagen från huvudprincipen kan behöva ändras från tid till annan och också beskrivas relativt utförligt anges de i föreskrifter som regeringen beslutar om. Bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från huvudregeln i paragrafens första stycke finns i andra stycket. Sådana föreskrifter finns i 8 kap. 3 § UtlF.

Av första meningen i nämnda bestämmelse följer att när en utlänning kommer till eller reser från Sverige som besättningsman eller passagerare på ett fartyg eller ett luftfartyg direkt från en ort utanför Schengenstaterna, tillämpas bestämmelserna om utlänningars inresa i utlänningslagen och utlänningsförordningen först när utlänningen lämnar fartyget eller luftfartyget.

Komplettering av 1 kap. 5 § UtlL

Som följer av artikel 6 i screeningförordningen ska en person som befinner sig vid yttre gräns enligt artikel 5.1 eller 5.2 och som är föremål för screening inte ges tillstånd till inresa i landet, trots att personen rent faktiskt befinner sig på medlemsstatens territorium. Enligt 1 kap. 5 § UtlL är huvudregeln i stället att en utlänning ska anses inrest i landet när denne har passerat in över gränsen för svenskt territorium. Det finns därför anledning att komplettera bestämmelsen i 1 kap. 5 UtlL för att belysa förordningens innehåll. Det bör därför i paragrafen läggas till en upplysning om att det i

²⁰⁶ Prop. 2004/05:170 s. 268.

artikel 6 i screeningförordningen finns en bestämmelse om att under pågående screening ska personer som avses i artiklarna 5.1 och 5.2 inte ges tillstånd att resa in i Sverige.

En tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artikel 5 i screeningförordningen ges alltså inte tillstånd att resa in i landet. Personen har således inte någon formell rätt till inresa och vistelse. Personen i fråga befinner sig dock givetvis fysiskt på den plats där screeningen ska genomföras och måste därför de facto anses vistas i landet på den plats där screeningen genomförs. Det innebär bl.a., vilket behandlas närmare i avsnitt 7.10.2, att en sådan person har rätt till den vård som anges i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd och att den region i vilken personen vistas i ska stå för denna vård. Detta kräver inte någon ytterligare reglering i nationell rätt.

7.8 Platser lämpliga för screening

Förslag: Det ska införas en upplysningsbestämmelse i utlänningslagen om att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela närmare föreskrifter om vid vilka platser vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 respektive inom territoriet enligt artikel 7.1 i screeningförordningen som screening ska genomföras.

Skälen för förslaget

Screening vid yttre gräns ska genomföras vid de lämpliga platser som anvisats av varje medlemsstat, som vanligtvis är belägna vid eller i närheten av de yttre gränserna, eller på andra platser inom dess territorium (artikel 8.1). Screening inom territoriet ska genomföras på en lämplig plats som anvisats av varje medlemsstat inom en medlemsstats territorium (artikel 8.2).

De yttre gränserna får enligt gränskodexen som huvudregel passeras endast vid av behöriga myndigheter godkända gränsövergångsställen och under fastställda öppethållandetider. Vid

övergångsställena bedrivs också den in- och utresekontroll som regleras i gränskodexen. Polismyndigheten har i sina föreskrifter om gränsövergångsställen (PMFS 2015:5, FAP 272–2) angett var i landet det ska finnas gränsövergångsställen enligt gränskodexen. Av 2 § nämnda föreskrifter följer att gränsövergångsställen för luftfartyg ska finnas på 32 flygplatser i landet. Därtill regleras i 3–5 §§ vilka hamnar som är gränsövergångsställen för olika typer av fartyg.

Det framstår som mest ändamålsenligt att screeningen vid yttre gräns enligt artikel 5 sker i nära anslutning till de gränsövergångsställen där passage av Schengenområdets yttre gräns får ske. Det är dock fråga om ett stort antal gränsövergångsställen som regleras i Polismyndighetens föreskrifter. Det ter sig mindre lämpligt att anordna screening på samtliga dessa platser med hänsyn till den resursåtgång i form av personal på plats som skulle krävas för att genomföra de olika momenten i screeningprocessen. I stället bör screeningen vid yttre gräns förläggas i anslutning till de större gränsövergångsställena.

Samtidigt kan behoven av platser för screening variera kraftigt mellan olika tidpunkter. En faktor som kan påverka behovet av ett ökat antal platser för screening kan t.ex. vara att antalet sökande av internationellt skydd ökar kraftigt från ett år till ett annat. Behovet av fler screeningplatser kan också antas öka förhållandevis snabbt vid t.ex. en enskild händelse som utlöser ett ökat antal sökande av internationellt skydd likt flyktingkrisen 2015 eller Rysslands storskaliga invasion av Ukraina 2022. Omvänt kan behovet av platser för screening minska från år till år, beroende av t.ex. omvärldsläget. Vad som nu sagts gäller även den screening som ska äga rum inom territoriet enligt artikel 7.

Eftersom behovet av antalet screeningplatser kan variera kraftigt på kort tid framstår det som mindre lämpligt att i lag reglera på vilka platser i landet som screening enligt artikel 5 respektive artikel 7 ska genomföras. Det bör i stället ankomma på regeringen eller de myndigheter regeringen bestämmer att anvisa vilka platser vid yttre gräns respektive inom territoriet som screeningen ska genomföras. I praktiken torde av naturliga skäl de utsedda screeningmyndigheterna i första hand komma i fråga för anvisning av lämpliga platser. En sådan anvisning sker lämpligen i föreskrifter.

Men hänsyn till utformningen av artiklarna 8.1 och 8.2 görs bedömningen att det är fråga om sådana föreskrifter om verkställighet av lag som enligt 8 kap. 7 § regeringsformen får meddelas av regeringen. Någon bemyndigande behövs därför inte. En upplysningsbestämmelse med detta innehåll bör dock föras in i utlänningslagen.

7.9 Hur personer som genomgår screening ska hållas tillgängliga för myndigheterna

7.9.1 Inledande utgångspunkter

Medlemsstater ska i sin nationella rätt fastställa bestämmelser som säkerställer att tredjelandsmedborgare hålls tillgängliga för behöriga myndigheter under screeningen på de platser som medlemsstater har anvisat. Detta i syfte att förebygga varje risk för avvikande och potentiella hot mot den inre säkerheten eller hot mot folkhälsan som ett sådant avvikande kan medföra (artiklarna 6 respektive 7.1 i screeningförordningen). I artikel 9.1 i screeningförordningen anges att personer som ska genomgå screening ska hållas tillgängliga för myndigheterna.

Mot denna bakgrund finns det skäl att ta ställning till vilka lämpliga åtgärder som kan behövas för att tredjelandsmedborgare ska hållas eller förbli tillgängliga för behöriga myndigheter under screeningen.

Förvar ska enligt skäl 11 i screeningförordningen endast användas undantagsvis i detta syfte. I stället bör mindre ingripande åtgärder i första hand tillämpas.

Som följer av avsnitt 3.5.2 har Förvarsutredningen lämnat förslag om ett nytt regelverk kring uppsikt och förvar genom införandet av ett nytt tionde kapitel i utlänningslagen. Inom ramen för arbetet att föreslå anpassningar av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt ingår att med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag analysera om det finns behov av att anpassa svensk rätt till det nya omarbetade mottagandedirektivet (se kapitel 11 om genomförandet av detta direktiv). Även i förhållande till screeningförordningen bör Förvarsutredningens förslag om ändrade regler i fråga om förvar och uppsikt utgöra en utgångspunkt. De överväganden som görs i det

följande baseras således på de förslag som Förvarsutredningen lämnat i denna del.

7.9.2 Förordningens bestämmelser om genomförandet av screening

Screening vid yttre gräns ska enligt artikel 8.3 genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom sju dagar från det att den berörda personen omhändertas i området vid den yttre gränsen, landsätts på den berörda medlemsstatens territorium eller infinner sig vid gränsövergångsstället.

För personer som avses i artikel 5.1 a för vilka artikel 22.1 och 22.4 i Eurodacförrordningen²⁰⁷ är tillämplig gäller att om dessa personer fysiskt uppehåller sig vid den yttre gränsen i mer än 72 timmar, ska screeningen av dem genomföras därefter och screeningperioden förkortas till fyra dagar.

Screening inom territoriet ska genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom tre dagar från omhändertagandet av tredjelandsmedborgaren (artikel 8.4).

Organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning ska ha faktiskt tillträde till tredjelandsmedborgarna under pågående screening (artikel 8.6). Medlemsstaterna får införa begränsningar av denna tillgång på grundval av nationell rätt om det är objektivt nödvändigt med hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa förvaltningen av ett gränsövergångsställe eller en anläggning där screening utförs. Detta förutsätter dock att tillträde enligt artikeln inte allvarligt begränsas eller helt omöjliggörs.

De relevanta reglerna om förvar i återvändandedirektivet ska vara tillämpliga under screeningen på tredjelandsmedborgare som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd (artikel 8.7).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 8.8 säkerställa att alla personer som genomgår screening får en levnadsstandard som garanterar deras uppehälle, skyddar deras fysiska och psykiska hälsa och respekterar deras rättigheter enligt EU:s rättighetsstadga.

Medlemsstaterna ska enligt bestämmelser i sin nationella rätt fastställa bestämmelser för att säkerställa att de personer som ska genomgå screening vid yttre gräns eller inom territoriet hålls

²⁰⁷ Artikel 8.3 har rättats och angivna artiklar i Eurodacförrordningen har ändrats från artikel 23.1 och 23.4 till artikel 22 och 22.4.

tillgängliga för de myndigheter som ansvarar för att genomföra screeningen på de platser som avses i artikel 8 under den tid som screeningen pågår, för att förebygga varje risk för avvikande, potentiella hot mot den inre säkerheten eller mot folkhälsan som ett sådant avvikande kan medföra (artiklarna 6 och 7). Av artikel 9.1 följer vidare att under pågående screening ska de tredjelandsmedborgare som genomgår screening hållas tillgängliga för screeningmyndigheterna.

I skäl 11 anges att om det efter en individuell bedömning av ett ärende visar sig nödvändigt får en medlemsstat besluta att ta en person som genomgår screening i förvar, om mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt. I skälet framhålls att förvar endast bör tillämpas som en sista utväg i enlighet med principerna om nödvändighet och proportionalitet och vara föremål för ett effektivt rättsmedel, i enlighet med nationell rätt, unionsrätten och internationell rätt.

7.9.3 Skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 UtIL bör utökas till att även avse genomförandet av screening

Förslag: Skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 § utlänningslagen ska utsträckas till att även omfatta en skyldighet för en tredjelandsmedborgare – som omfattas av kravet på screening – att stanna kvar för screening vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 respektive i samband med att personen påträffas inom territoriet enligt artikel 7.1. Skyldigheten att kvarstanna för att genomgå screening enligt bestämmelsen ska gälla som längst tolv timmar om det inte finns särskilda skäl. Då får skyldigheten gälla ytterligare högst tolv timmar.

En polisman, en särskilt förordnad passkontrollant, en tulltjänsteman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen ska få hålla kvar en person som vägrar att stanna kvar för genomförande av screening.

Migrationsverkets instruktion bör kompletteras med en bestämmelse med innebörden att Migrationsverket är förvaltningsmyndighet för frågor som rör boende för tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd under den tid de är föremål för kvarhållande för att

genomgå screening, eller när tiden för kvarhållande löpt ut, är under uppsikt eller av annan anledning inte är tagna i förvar.

Skälen för förslaget

Skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 UtL bör utökas till att även avse genomförandet av screening

En utlänning är, som redogjorts för i avsnitt 7.6.3, skyldig att enligt 9 kap. 11 § UtL stanna kvar för utredning i samband med in- eller utresekontroll enligt gränskodexen eller i samband med kallelse, medtagande eller hämtning enligt 9 § vid inre utlänningskontroll, dock inte längre än nödvändigt och högst i sex timmar.

Screening vid yttre gräns enligt artikel 5 i screeningförordningen avser ett helt nytt moment som ska ske i tillägg till dagens inresekontroll vid yttre gräns enligt bestämmelserna i gränskodexen och UtL (se avsnitt 7.3.3 ovan). Samtidigt uppvisar flera av momenten i screeningprocessen likheter med dagens gränskontroll enligt nämnda regelverk, främst vad gäller identifiering eller verifiering av identitet och upptagande av biometri (se avsnitt 7.5.2 ovan om resonemanget beträffande behöriga myndigheter). Även säkerhetskontrollen har viss likhet med den verifiering som ska göras vid en in- och utresekontroll enligt artikel 8 i gränskodexen avseende om en person utgör ett hot mot den inre säkerheten (se avsnitt 7.2.1). En säkerhetskontroll enligt screeningförordningen får dock anses vara mer ingående än den kontroll som föreskrivs i gränskodexen. Hälsokontrollen som ska genomföras enligt screeningförordningen saknar motsvarighet i dagens gränskontroll. Visserligen följer det av artikel 8 i gränskodexen att en verifiering vid in- och utresekontroll ska göras om huruvida en person utgör ett hot mot folkhälsan. Bestämmelsen föreskriver dock inte att verifieringen ska utföras av hälso- och sjukvårdspersonal. Sammantaget kan sägas att flera moment i screeningen uppvisar likheter med dagens inresekontroll, men vissa moment sannolikt kommer att kräva mer ingående kontroller i olika avseenden.

I normalfallet torde de moment som ingår i screeningen enligt artiklarna 12–18 i screeningförordningen ta begränsad tid i anspråk, även om screeningprocessen är mer omfattande än dagens

inresekontroll enligt gränskodexen och inre utlänningskontroll enligt UtL.

I många fall kan det antas att de kontroller som ska göras enligt de olika momenten inte kräver någon längre tidsåtgång, t.ex. om personen i fråga kan identifieras eller identiteten verifieras utan några större svårigheter och personen inte förekommer i några av de register som säkerhetskontrollen omfattar. Det kan också antas att hälsokontrollen i normalfallet torde ta relativt kort tid i anspråk, eftersom den i normalfallet främst torde bestå av ett samtal (se vidare avsnitt 7.5.1 och 7.10.2 om denna kontroll).

Screeningprocessen kommer sannolikt att kunna avslutas inom några timmar för många av de tredjelandsmedborgare som omfattas av kravet på screening, både i fråga om screening vid yttre gräns enligt artikel 5 och den screening som sker inom territoriet enligt artikel 7. Tidsåtgången för genomförande av screening är också avhängig var screeningen fysiskt ska genomföras; ska screeningen genomföras i nära anslutning till yttre gräns eller den plats inom territoriet där personen påträffas kan tidsåtgången antas vara kortare än om personen som ska genomgå screening måste transporteras en längre sträcka till den fysiska platsen för screening.

Mot bakgrund av det sagda framstår det som en lämplig ordning att utsträcka bestämmelsen i 9 kap. 11 § UtL till att även omfatta en skyldighet för en tredjelandsmedborgare – som omfattas av kravet på screening – att stanna kvar för screening i samband med inresa, dvs. vid yttre gräns, respektive i samband med att personen påträffas inom territoriet.

I sammanhanget bör det beaktas att ett kvarstannande kan utgöra en sådan inskränkning av den enskildes frihet som skyddas av regeringsformens regelverk och internationella konventioner på området (se avsnitt 3.3 och 3.4). Gränsdragningen mellan frihetsberövanden och andra ingripanden i rörelsefriheten är inte helt självklar. Europadomstolen har framhållit att det finns olika faktorer att ta hänsyn till, såsom karaktären, varaktigheten och resultatet av åtgärden samt det sätt på vilket åtgärden verkställs. Reglerna i 9 kap. 11 § om skyldigheten att stanna kvar för utredning vid en in- eller utresekontroll respektive vid en inre utlänningskontroll måste anses utgöra en ofrivillig frihetsinskränkning. Åtgärderna kan dessutom verkställas med tvång. Inskränkningarna innebär dock inte att

placering i arrest eller någon annat motsvarande alternativ till inläsning, som t.ex. förvar.

Att utöka skyldigheten att kvarstanna i syfte att genomföra screeningprocessen skulle alltså innebära ett ingrepp i skyddet mot frihetsberövande, även om åtgärden inte är lika ingripande som t.ex. förvar. En ändamålsenligt utformad och effektiv utlänningskontroll kräver att myndigheterna har verktyg för att genomföra kontrollen. Möjligheten att i vissa fall tvångsvis hålla kvar en utlänning för screening vid yttre gräns eller kunna ta med en utlänning som påträffas inom territoriet för att genomgå screening är ett viktigt led i detta. Oavsett om det i vissa fall kan hävdas att åtgärden att utvidga skyldigheten att kvarstanna till att även avse genomförande av screeningprocessen innebär en begränsning av skyddet mot frihetsberövande, kan inte åtgärden anses för ingripande, utan intresset av att kunna genomföra screeningsprocessen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt väger tyngre än den enskildes rätt till frihet. Skyldigheten att kvarstanna bör därför utvidgas till att även avse screeningprocessens genomförande. Denna skyldighet får anses omfatta en skyldighet för den enskilde att följa med till den plats där screeningen äger rum.

Tidsgränsen för kvarhållande för screening bör utsträckas ytterligare

Tidsgränsen för hur länge en utlänning kan hållas kvar med stöd av 9 kap. 11 § UtIL vid en in- eller utresekontroll eller i samband med medtagande för en inre utlänningskontroll är sex timmar. Denna tidsgräns synes ha uppkommit som en parallell till den tidsgräns om gäller enligt 23 kap. 9 § rättegångsbalken, av vilken följer att den som inte är anhållen eller häktad är inte skyldig att stanna kvar för förhör längre än sex timmar.²⁰⁸

Det är möjligt att screeningen i många fall kan avslutas inom sex timmar, den tidsgräns som i dag gäller i fråga om skyldigheten att kvarstanna. Det kan dock antas att screeningprocessen också i flera fall kan förväntas överstiga denna tidsgräns, t.ex. i de situationer där omhändertagande sker kvällstid, eller det är fråga om omhändertagande av barnfamiljer och ensamkommande barn eller om inflödet av personer som ska genomgå screening ökar under en viss tid. I dag

²⁰⁸ Prop. 1979/80:96 s. 91 och 198.

krävs ett förvarsbeslut för ett kvarhållande längre än de sex timmar som föreskrivs i 9 kap. 11 § UtL.

För det fall screeningprocessen inte kan avslutas inom de sex timmar som i dag är gränsen för kvarhållande enligt 9 kap. 11 UtL, bör det alltså finnas en möjlighet att hålla kvar personen under en något längre tid i syfte att undvika en mer ingripande åtgärd, såsom förvar, för att kunna färdigställa screeningen. En sådan möjlighet bör gälla såväl i fråga om screening vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 som inom territoriet enligt artikel 7.1. En väl avvägd tidsgräns får anses vara tolv timmar. Tiden bör kunna utsträckas under ytterligare högst tolv timmar om det finns särskilda skäl. Sådana särskilda skäl kan föreligga om personen som ska genomgå screening påträffas inom landet och måste transporteras en längre sträcka till platsen för screening. Särskilda skäl kan också vara för handen om det vid yttre gräns vid ett enskilt tillfälle skett ett ökat inflöde av personer som ska genomgå screening.

De överväganden som gjorts ovan beträffande inskränkning av den enskildes frihet gör sig gällande även i detta sammanhang. Ett utsträckande av tiden att kvarstanna som längst 24 timmar för genomförande av screeningen ligger i intresset av att kunna genomföra screeningsprocessen på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, vilket i detta fall väger tyngre än den enskildes rätt till frihet. Paralleller kan också dras till bestämmelsen i 9 kap. 12 § UtL, enligt vilken Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen får omhänderta en utlänning för verkställande ett beslut om avvisning eller utvisning under högst 24 timmar eller om det finns särskilda skäl under ytterligare 24 timmar. Den föreslagna tidsgränsen för kvarstannande går således inte utöver tidsgränsen i den bestämmelsen. Det kan inte anses att frihetsberövande genom kvarhållande under screening är mer ingripande än omhändertagande inför avvisning eller utvisning.

Med hänsyn till att en utlänning inte är skyldig att kvarstanna för utredning längre än nödvändigt och inte i något fall längre än 24 timmar skulle ett eventuellt överklagande som regel inte hinna prövas innan frågan förlorat sin aktualitet. En möjlighet att överklaga skulle därför sakna praktisk betydelse. Europadomstolen har i några avgöranden konstaterat att artikel 5.4 i Europakonventionen inte tar sikte på sådana kortvariga frihetsberövanden.

Den som felaktigt har drabbats av åtgärden har däremot möjlighet att begära skadestånd av staten.²⁰⁹

Vilka som ska kunna kvarhålla en person i syfte att genomgå screening

I 9 kap. 11 § andra stycket UtL anges att en polisman får hålla kvar en utlänning som vägrar att stanna kvar för utredning. Detta bör gälla även i fråga om kvarhållande i syfte att personen ska genomgå screening.

Av 9 kap. 2 § andra stycket UtL följer att när inresekontrollen sköts av särskilt förordnade passkontrollanter, tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen har de samma befogenheter som en polisman vad gäller kroppsvisitation, vilket också föreslås i avsnitt 7.10.4–5 beträffande den kroppsvisitation som ska äga rum i samband med screeningen.

I samband med ett kvarhållande kan ett visst mått av tvång eller våld förekomma, om en person vägrar att stanna kvar för att genomgå screening. Det kan t.ex. handla om att stänga dörren om en person eller hålla kvar denne fysiskt på platsen.

Polisens våldsanvändning regleras i 10 § polislagen (1984:387). Enligt paragrafen får en polisman, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i de situationer som anges i lagrummet. Detta gäller t.ex. om någon som ska häktas, anhållas eller annars med laga stöd berövas friheten försöker undkomma eller polismannen annars möts av motstånd när han eller hon ska verkställa ett sådant frihetsberövande (2 p).

En kustbevakningstjänsteman har enligt 2 kap. 4 § kustbevakningslagen (2019:32) i stort sett samma rätt som en polisman att använda våld i de situationer som anges i 10 § polislagen, bl.a. i den situation som omfattas av 10 § 2 polislagen.

En tulltjänsteman har rätt att enligt 2 kap. 3 § tullbefogenhetslagen (2024:710) använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd i kontrollverksamheten eller den brottsbekämpande verksamheten i de situationer som anges i lagrummet. En tulltjänsteman får också bl.a. använda våld om någon som ska häktas, anhållas eller annars med stöd i lag berövas friheten försöker undkomma eller

²⁰⁹ Prop. 2016/17:191 s. 22 och 23.

tjänstemannen annars möts av motstånd när ett sådant frihetsberövande ska verkställas (2 p).

Som konstaterats inledningsvis bör en polisman ha befogenhet att kvarhålla en person. I avsnitt 7.5.2 görs bedömningen att Tullverket och Kustbevakningen ska bistå Polismyndigheten under vissa moment i screeningen. En tulltjänsteman respektive en tjänsteman vid Kustbevakningen har som konstaterats en rätt att använda våld och tvång i sin yrkesutövning. Mot den bakgrunden bör de också kunna kvarhålla en person som ska genomgå screening när de bistår Polismyndigheten under screeningprocessen.

Kvarhållandet bör för andra tjänstemän än Polismyndighetens tjänstemän i regel endast avse kortare perioder. Polismyndigheten bör så snart det är möjligt överta ansvaret för den kvarhållna personen.

När det gäller särskilt förordnade passkontrollanter har denna personalkategori inte några lagstadgade befogenheter att använda våld. Som konstaterats ovan har sådana passkontrollanter rätt att kroppsvisitera en person enligt 9 kap. 2 § UtlL samt rätt att kontrollera pass och biometriska uppgifter i ett pass enligt 5 a § passlagen (1978:302). De har alltså rätt att utöva vissa tvångsåtgärder. Ett kvarhållande bör i normalfallet inte innefatta något krav på våldsanvändning, utan kan sannolikt ofta bestå i en mildare form av tvång, t.ex. att stänga en dörr om en person som ska kvarhållas. Eftersom dessa passkontrollanter kan utöva vissa tvångsåtgärder enligt ovan, bör de också kunna kvarhålla en person som ska genomgå screening. En sådan befogenhet kan sannolikt medföra en stor avlastning för Polismyndigheten i dess ingripandeverksamhet. Frågan har även väckts om Migrationsverkets personal ska kunna kvarhålla en person som ska genomgå screening. Migrationsverkets personal har i dag inte några möjligheter att utöva tvångsåtgärder enligt 9 kap. UtlL. Det framstår som alltför långtgående att även personal från denna myndighet ska kunna kvarhålla en person i syfte att genomgå screening.

Boende under tiden för kvarhållande

Som konstaterats ovan kan ett kvarhållande för att genomgå screening pågå som längst i 24 timmar. En person som är föremål för

ett sådant kvarhållande kan alltså behöva några timmars sömn. Det krävs därför att en myndighet ansvarar för att tillhandahålla dessa personer ett boende under tiden ett kvarhållande pågår. I dag är Migrationsverket förvaltningsmyndighet för frågor som rör bl.a. mottagande av asylsökande inklusive boende (1 § förordningen [2019:502] med instruktion för Migrationsverket). Myndighetens ansvar bör här utsträckas till att även avse boende för tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd under den tid de är föremål för kvarhållande för att genomgå screening i syfte att tillgodose behovet av boende även för denna grupp. Ansvaret för boende bör även avse tiden efter kvarhållande löpt ut, om personen är under uppsikt eller av annan anledning inte tagen i förvar (om uppsikt och förvar för denna grupp, se avsnitt 7.9.4 nedan). Detta bör lämpligen regleras i myndighetens instruktion.

7.9.4 Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare som inte söker internationellt skydd ska kompletteras med en ny grund för uppsikt och förvar

Förslag: Det ska införas en ny grund för uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare – både vuxna och barn – som inte ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening. Detta görs genom en komplettering av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för vuxna respektive barn som inte ansöker om internationellt skydd.

I 1 kap. 15 § utlänningslagen ska det införas en ny bestämmelse enligt vilken det vid bedömningen om det föreligger en risk för avvikande, hänsyn även får tas till om utlänningen påträffas vid yttre gräns eller inom landet och ska genomgå screening enligt artikel 5 eller 7 i screeningförordningen.

Skälen för förslaget

Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för tredjelandsmedborgare som inte har sökt om internationellt skydd

I artikel 9.1 i screeningförordningen anges att personer som ska genomgå screening ska hållas tillgängliga för myndigheterna. Som framhållits inledningsvis ska förvar enligt skäl 11 i screeningförordningen endast användas undantagsvis i detta syfte. I stället bör mindre ingripande åtgärder i första hand tillämpas. Som föreslagits ovan bör därför skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 § UtIL utsträckas till att även avse en skyldighet att kvarstanna för genomförande av screening både i fråga om screening vid yttre gräns och för personer som påträffas inom territoriet. För det fall det inte är möjligt att avsluta screeningprocessen inom den föreslagna tidsgränsen om 24 timmar för kvarhållande krävs att personer som omfattas av kravet på screening ska kunna hållas tillgängliga till dess att screeningprocessen kan avslutas inom de tidsfrister som följer av screeningförordningen. Kravet på tillgänglighet för dessa personer bör då uppfyllas genom möjlighet att besluta om uppsikt eller förvar.

Som angetts inledningsvis baseras övervägandena i denna del på Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar. I svensk rätt gäller att uppsikt endast kan användas som ett alternativ till förvar och därmed komma i fråga först när myndigheten i det enskilda fallet överväger att besluta om förvar på grund av att förutsättningarna för förvar är uppfyllda. Av den reglering som Förvarsutredningen föreslår följer, på samma sätt som i dag, att uppsikt får beslutas under samma förutsättningar som förvar.

En vuxen tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd ska enligt den utredningens förslag kunna tas i förvar eller ställas under uppsikt om 1. det är nödvändigt för att en utredning av utlänningens identitet eller rätt att resa in i eller stanna i Sverige ska kunna genomföras, eller 2. det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. UtIL eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning och det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning. Med vuxen avses en person som har fyllt arton år.

Ett barn, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får enligt Förvarsutredningens förslag ställas under uppsikt eller tas i förvar om 1. det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket, eller 2. det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning, dock endast om det annars finns en uppenbar risk för att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

Hänvisningen i förslaget till risk för avvikande innebär att endast sådana omständigheter som anges i 1 kap. 15 § UtL får beaktas. Enligt denna bestämmelse får hänsyn endast tas till om utlänningen tidigare har hållit sig undan, har uppgett att han eller hon inte har för avsikt att lämna landet efter ett beslut om avvisning eller utvisning, har uppträtt under någon identitet som var felaktig eller inte har medverkat till att klarlägga sin identitet och därigenom försvårat prövningen av sin ansökan om uppehållstillstånd. Hänsyn får också tas till om utlänningen medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller undanhållit väsentlig information, tidigare har överträtt ett meddelat återreseförbud, har dömts för ett brott som kan leda till fängelse, eller har utvisats av allmän domstol på grund av brott. Omständigheterna som räknas upp i bestämmelsen kan ensamma eller i förening läggas till grund för bedömningen av om det finns risk för avvikande. Risken för att utlänningen på annat sätt försvårar myndighetens handläggning kan vara uppfyllt exempelvis om utlänningen vägrar att medverka till att resedokument upprättas eller i övrigt inte vill samarbeta under myndigheternas handläggning av ett avlägsnandebeslut.²¹⁰

Förvarsutredningen har också föreslagit att det ska införas fler åtgärder inom ramen för uppsikt och att det av reglerna om förvar uttryckligen ska framgå av utlänningslagen att förvar endast får tillgripas om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd. På så sätt visar lagstiftningen enligt utredningen tydligt för rättstillämparen att det alltid måste övervägas om alternativ till förvar i stället kan uppnå de mål som eftersträvas med ett förvar (se vidare avsnitt 3.5.2).²¹¹

Sedan augusti 2025 följer det vidare av 1 kap. 8 § andra stycket UtL att en ingripande åtgärd får användas endast om den står i

²¹⁰ SOU 2025:16 s. 708-709.

²¹¹ SOU 2025:16 s.191.

rimlig proportion till syftet med åtgärden. Är en mindre ingripande åtgärd tillräcklig, ska den användas.

Sammantaget bör dessa förändringar enligt Förvarsutredningen innebära att uppsikt blir ett mer ändamålsenligt alternativ till förvar och används i högre utsträckning än i dag även om grunderna för uppsikt och förvar är desamma.

Vuxna tredjelandsmedborgare som inte söker internationellt skydd som ska genomgå screening och Förvarsutredningens förslag

Av artikel 4.2 i screeningförordningen följer att utan att det påverkar tillämpningen av artikel 8.7 ska återvändandedirektivet eller nationella bestämmelser som är förenliga med det direktivet tillämpas först efter det att screeningen har avslutats, med undantag för den screening som avses i artikel 7 i screeningförordningen, där det direktivet eller nationella bestämmelser som är förenliga med direktivet ska tillämpas parallellt med den screening som avses i artikel 7. Enligt artikel 8.7 ska de relevanta reglerna om förvar i återvändandedirektivet vara tillämpliga under screeningen på tredjelandsmedborgare som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd.

Av artikel 15.1 i återvändandedirektivet följer att om inte andra tillräckliga, men mindre ingripande, åtgärder kan tillämpas verkningsfullt i det konkreta fallet, får medlemsstaterna endast hålla i förvar en tredjelandsmedborgare som är föremål för förfaranden för återvändande för att förbereda återvändandet och/eller för att genomföra avlägsnandet, särskilt när a) det finns risk för avvikande, eller b) den berörda tredjelandsmedborgaren håller sig undan eller förhindrar förberedelserna inför återvändandet eller avlägsnandet. Enligt artikel 17.1 ska ensamkommande barn och familjer med underåriga endast hållas i förvar som en sista utväg och under en så kort tid som möjligt.

Enligt artikel 8.7 i screeningförordningen är alltså återvändandedirektivets regler om förvar styrande för när förvar kan användas under pågående screeningprocess för tredjelandsmedborgare som inte har ansökt om internationellt skydd.

Andra punkten i Förvarsutredningens ovan nämnda förslag om uppsikt och förvar av personer som inte har sökt internationellt skydd är en implementering av återvändandedirektivets regler om

förvar. Kravet enligt det förslaget på att det ska kunna *antas* att utlänningen kommer att avvisas eller utvisas innebär att det ska göras en bedömning i det enskilda fallet om utredningen av utlänningens rätt till vistelse i landet ger stöd för antagandet att utlänningen kommer att avvisas eller utvisas. Det ska finnas objektiva grunder som ger stöd för antagandet och en mindre sannolikhetsövertikt för att antagandet är riktigt. Myndigheterna kan i samband med en utredning nå den punkt där det är antagligt relativt fort när det är tydligt att det saknas rätt till vistelse i Sverige.²¹²

En tredjelandsmedborgare, som ska genomgå screening och som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd, har antingen påträffas vid ett försök att otillåtet korsa yttre gräns eller påträffats inom riket efter att har korsat en yttre gräns på ett otillåtet sätt, vilket innebär att personen vistas illegalt i landet. Det kan antas att de personer som påträffas under dessa omständigheter i många fall kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. UtL, i enlighet med Förvarsutredningens ovan redovisade förslag. Det kan dock finnas personer i denna kategori som på grund av s.k. härledd uppehållsrätt²¹³ inte kan utvisas eller avvisas.

Förvarsutredningens förslag om en möjlighet att besluta om uppsikt och förvar för den som inte ansöker om internationellt skydd om det kan antas att personen kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. UtL kan således vara tillämpligt under screening-processen för personer i denna grupp. För att uppsikt och förvar ska kunna beslutas på denna grund krävs det dock vidare att det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning (se ovan). Det bör också framhållas att punkten 1 i Förvarsutredningens förslag, dvs. om beslut om uppsikt eller förvar i de fall det är nödvändigt för att en utredning av utlänningens identitet eller rätt att resa in i eller stanna i Sverige

²¹² SOU 2025:16 s. 707.

²¹³ Härledd uppehållsrätt enligt artikel 20 i EUF-fördraget kan aktualiseras när en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en unionsmedborgare, i Sverige en svensk medborgare, inte uppfyller villkoren för att med stöd av andra bestämmelser, däribland nationella bestämmelser om familjeåterförening, få rätt att uppehålla sig i den medlemsstat som unionsmedborgaren är medborgare i. Uppehållsrätten för tredjelandsmedborgaren grundar sig då på den svenska medborgarens rättigheter enligt artikel 20 i EUF-fördraget. Om den svenska medborgaren annars måste lämna unionen skulle det nämligen innebära att den svenska medborgaren inte kan utnyttja kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet.

också kan vara tillämplig under screeningprocessen i fråga om de personer vars identitet är oklar.

Förvarsutredningens förslag kommer dock inte omfatta samtliga personer i denna grupp, varför det finns skäl att överväga ett tillägg till förslaget som omfattar samtliga personer som innefattas i gruppen tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd.

En ny grund för uppsikt och förvar bör införas för vuxna tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening

Som angetts ovan föreskrivs i artikel 15.1 återvändandedirektivet uttryckligen två skäl för förvar, dels att det föreligger en risk för avvikande enligt definitionen i artikel 3 led 7 i direktivet, dels att den berörda personen håller sig undan eller förhindrar förberedelserna inför återvändandet eller avlägsnandet. Dessa två skäl är dock enligt EU-domstolen inte uttömmande vilket framgår av användningen av uttrycket särskilt i artikel 15.1 i direktivet. Medlemsstaterna får därför föreskriva andra särskilda skäl för förvar, utöver de två skäl som uttryckligen anges i denna bestämmelse. Möjligheten att anta kompletterande skäl för förvar är emellertid strikt begränsad av såväl de krav som följer av återvändandedirektivet i sig som av de krav som följer av skyddet för de grundläggande rättigheterna, särskilt den grundläggande rätten till frihet som följer av artikel 6 i EU:s rättighetsstadga (dom *Politsei- ja Piirivalveamet [Placement en rétention – Risque de commettre une infraction pénale]*, C-241/21, ECLI:EU:C:2022:753, punkterna 35–37). Domstolen uttalade att placering i förvar av en tredjelandsmedborgare som är föremål för förfaranden för återvändande utgör ett allvarligt ingrepp i dennes rätt till frihet. Placeringen är därför underkastad strikta garantier, nämligen att det finns en rättslig grund, klarhet, förutsebarhet, tillgänglighet och skydd mot godtycklighet (punkt 50).²¹⁴

EU-domstolen har också slagit fast att en person inte kan hållas i förvar med hänsyn till allmän ordning och säkerhet med stöd av återvändandedirektivet (dom *Kadzoev*, C-357/09, ECLI:EU:C:2009:741, punkt 70). Tidigare beteenden eller upp-

²¹⁴ SOU 2025:16 s. 156–157.

trädanden hos en person som utgör risk för allmän ordning och säkerhet kan dock beaktas vid bedömningen av om det finns en avvikanderisk.²¹⁵

Syftet med screeningförordningen är att effektivt och snabbt identifiera tredjelandsmedborgares identitet och eventuella hälso- och säkerhetsrisker vid EU:s yttre gränser för att sedan hänvisa dem till korrekt förfarande, såsom asylprocessen eller återvändande till hemlandet. Det är därför av stor vikt att tredjelandsmedborgare, som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd, och som antingen påträffats vid en otillåten passage av yttre gräns eller påträffats inom riket efter att ha korsat en yttre gräns på ett otillåtet sätt, kan hållas tillgängliga för myndigheterna för att genomgå screening.

Som framgår ovan är det möjligt att införa andra grunder för förvar än de som uttryckligen anges i återvändandedirektivet, även om denna möjlighet är begränsad. Screeningförordningen är vidare en ny rättsakt, och av naturliga skäl har inte förutsättningarna förvar enligt förordningen i förhållande till återvändandedirektivet hunnits att behandlas i praxis.

Med hänsyn till att syftet med screeningförordningen skulle riskera att försvagas eller helt gå om intet om det inte är möjligt att hålla personer tillgängliga för myndigheterna under den tid screeningen pågår bör det införas en grund för uppsikt och förvar för den aktuella gruppen som inte står i strid med återvändandedirektivets regler genom en utbyggnad av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för vuxna som inte ansöker om internationellt skydd. Som konstaterats ovan befinner sig personer i den aktuella gruppen i Sverige utan tillstånd eller påträffas vid försök att illegalt ta sig in i landet. Det kan därför antas att det finns en risk att personer inom denna grupp inte är villiga att genomgå screeningprocessen.

Det kan därmed hållas för sannolikt att det föreligger en risk för avvikande för personer inom denna grupp i enlighet med återvändandedirektivets krav och Förvarsutredningens förslag. Det är dock en bedömning som måste göras i varje enskilt fall. Utöver en risk för avvikande kan det i det enskilda fallet också finnas en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning i

²¹⁵ SOU 2025:16 s. 156.

enlighet med Förvarsutredningens förslag. Förvarsutredningens förslag om en ny bestämmelse i 10 kap. 2 § UtlL bör därför kompletteras genom att det i andra punkten görs ett tillägg enligt följande. En vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar om det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning *eller om han eller hon ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförfordningen* och det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

Bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtlL bör i enlighet med det sagda utvidgas till det vid bedömningen av om det föreligger en risk för avvikande även får tas hänsyn till om en utlänning, som inte ansöker om internationellt skydd, påträffas vid yttre gräns eller inom landet och ska genomgå screening enligt artikel 5 eller 7 i screeningförfordningen.

Som framgår ovan ska uppsikt ha företräde framför förvar. Det innebär att de personer i den angivna gruppen sannolikt som regel kommer att ställas under uppsikt och inte tas i förvar, särskilt med beaktande av de nya uppsiktsformer som föreslagits av Förvarsutredningen, för vilka redogjorts för i avsnitt 3.5.2.

Tredjelandssmedborgare under 18 år som inte ansöker om internationellt skydd

När det gäller barn, dvs. personer under 18 år som inte ansöker om internationellt skydd, innebär Förvarsutredningens ovan redovisade förslag om uppsikt och förvar för denna grupp en snävare möjlighet att besluta om sådana åtgärder i förhållande till vad som är fallet för vuxna personer. För att besluta om dessa åtgärder i fråga om barn krävs enligt Förvarsutredningens förslag antingen att det är sannolikt att barnet kommer att avvisas av Polismyndigheten eller avvisas med omedelbar verkställighet av Migrationsverket, eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning. Därtill krävs, som angetts ovan, att det finns en uppenbar risk för att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

I fråga om den aktuella gruppen barn som ska genomgå screening går det inte att dra slutsatsen att barn i denna grupp kommer att avvisas på sätt som anges i förslaget och det är inte heller under screeningen generellt sett fråga om verkställande av ett beslut om avvísning eller utvisning.

För att det ska kunna beslutas om uppsikt eller förvar av denna grupp av barn under screeningen krävs således att Förvarsutredningens förslag utvidgas.

Av de internationella konventioner och rättsakter som Sverige är bundna av, bl.a. Barnkonventionen och Europakonventionen, och av återvändandedirektivet följer att restriktivitet ska gälla vid förvarstagande av barn. EU-rätten gör visserligen ingen åtskillnad mellan barn och vuxna i fråga om grunderna för förvar. En tillämpning av proportionalitetsprincipen, EU:s rättighetsstadga och Barnkonventionen innebär dock att regelverket måste säkerställa en mycket restriktiv tillämpning i praktiken. Förvar kan användas endast om det är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade målet med frihetsberövandet. Åtgärden måste även vara proportionerlig och om det rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Trots den restriktivitet som ska råda när det gäller att ta barn i förvar har det bedömts av lagstiftaren att regelverket på området behöver innehålla möjligheter att ta barn i förvar för att säkerställa verkställande av vissa avlägsnandebeslut. Förvarsutredningen har dock konstaterat att det saknas underlag som ger stöd för att utvidga möjligheterna att ta barn i förvar i detta syfte eller för att utreda barns identitet och rätt till vistelse.

Screeningförordningens ovan behandlade syfte är emellertid en hörnsten i EU:s migrations- och asylpakt. Det är därför av stor vikt att det kan säkerställas att samtliga tredjelandsmedborgare som ska genomgå screening också kan hållas tillgängliga för myndigheterna i detta syfte. I annat fall riskerar syftet med screeningförordningen att kraftigt försvagas eller helt gå om intet. Även barn som inte ansöker om internationellt skydd bör därför kunna ställas under uppsikt eller tas i förvar under den förhållandevis korta tid som screeningen pågår. Det finns därmed skäl att – även med beaktande av den restriktivitet som ska gälla vid förvar av barn – införa en motsvarande grund för uppsikt och förvar för barn som för vuxna i den kategori tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd

genom en utvidgning av Förvarsutredningens förslag. Vad som sagts ovan beträffande risk för avvikande för vuxna gäller även beträffande barn. För att barn ska kunna ställas under uppsikt eller tas i förvar i fråga om avvikande krävs det att risken för avvikande är uppenbar. Det får anses att risken för avvikande når upp till denna nivå när ett barn som inte ansöker om internationellt skydd påträffas vid yttre gräns eller inom landet, och således försöker att ta sig in utan tillstånd eller befinner sig utan tillstånd i landet, och ska genomgå screening. Det bör dock betonas – i likhet med vad som anförts beträffande vuxna personer som inte ansöker om internationellt skydd – att bedömningen av om det föreligger en risk för avvikande måste göras i varje enskilt fall.

I Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar i fråga om barn har det tydliggjorts – i likhet med vad som är fallet för vuxna – att ett barn får tas i förvar endast om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.

Vidare följer av utredningens förslag att ett barn får skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Utredningen har också gjort bedömningen att nuvarande reglering om att ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige endast får tas i förvar om det finns synnerliga skäl bör behållas. Det sagda innebär att barn som regel kommer att ställas under uppsikt och inte tas i förvar, särskilt med beaktande av de nya uppsiktsformer som föreslagits av Förvarsutredningen, för vilka redogjorts för i avsnitt 3.5.2.

7.9.5 De tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd omfattas av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar

Bedömning: Tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening enligt artiklarna 5.1, 5.2 eller 7.1 kan enligt Förvarsutredningens förslag, med hänsyn till skyddet för nationell säkerhet eller allmän ordning, ställas under uppsikt eller tas i förvar.

Med hänsyn till skyddet för allmän ordning är det också möjligt att för denna grupp besluta om rörelsebegränsning enligt

de regler som genomför det nya omarbetade mottagandedirektivet. Det föreligger för närvarande inte skäl att införa bestämmelser med innebörden att ett beslut om uppsikt eller förvar enligt utlänningslagen bör ha företräde framför de beslut som kan fattas med stöd av de regler som genomför det nya omarbetade mottagandedirektivet. Frågan bör i stället behandlas i samband med den fortsatta beredningen av förslagen från Förvarsutredningen och Mottagandeutredningen.

Skälen för bedömningen

Det nya omarbetade mottagandedirektivets regler om förvar tillåter inte att sökande av internationellt skydd tas i förvar enbart för att genomgå screening

Som angetts i avsnitt 7.4 följer det av artikel 4.1 b i screeningförordningen att för tredjelandsmedborgare som genomgår screening och som har gjort en ansökan om internationellt skydd ska tillämpningen av de gemensamma normerna för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd i det nya omarbetade mottagandedirektivet regleras av artikel 3 i det direktivet. I skäl 11 i screeningförordningen anges, som utvecklats i avsnitt 7.9.1, att medlemsstaterna i sin nationella rätt bör fastställa bestämmelser som säkerställer tredjelandsmedborgares närvaro under screeningen, för att förhindra att de avviker. De relevanta bestämmelserna i det nya omarbetade mottagandedirektivet bör enligt skälet vara tillämpliga för de personer som ansöker om internationellt skydd.

Artikel 3 i det nya omarbetade mottagandedirektivet anger direktivets tillämpningsområde. Av artikel 3.1 följer att direktivet är tillämpligt på alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som gör en ansökan om internationellt skydd på medlemsstaternas territorium, inklusive vid den yttre gränsen, i deras territorialvatten eller i ett transitområde, förutsatt att dessa tredjelandsmedborgare och statslösa personer får uppehålla sig på territoriet i egenskap av sökande. Direktivet är också enligt artikeln tillämpligt på familjemedlemmar till en sökande, förutsatt att dessa familjemedlemmar omfattas av en sådan ansökan om internationellt skydd i enlighet med nationell rätt.

I artikel 10 i direktivet finns bestämmelser om förvar. I artikel 10.4 anges att en sökande får tas i förvar endast på grundval av ett eller flera av följande skäl:

- a) För att bestämma eller bekräfta sökandens identitet eller nationalitet.
- b) För att fastställa de faktorer som ansökan om internationellt skydd grundas på, som inte skulle kunna klargöras utan att ta sökanden i förvar, särskilt om det finns en risk för avvikande.
- c) För att säkerställa efterlevnad av rättsliga skyldigheter som har ålagts sökanden genom ett individuellt beslut i enlighet med artikel 9.1 i fall där sökanden inte har efterlevt sådana skyldigheter och det fortfarande finns en risk för avvikande.
- d) Som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asyl-procedureförfordningen för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet.
- e) Om sökanden hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande enligt återvändandedirektivet, för att förbereda återvändandet eller för att genomföra avlägsnandet och den berörda medlemsstaten på grundval av objektiva kriterier, inbegripet att sökanden redan haft möjlighet att få tillgång till förfarandet för internationellt skydd, kan styrka att det finns rimliga skäl att anta att sökanden gör ansökan om internationellt skydd enbart för att försena eller hindra verkställigheten av beslutet om återsändande.
- f) Om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning.
- g) I enlighet med artikel 44 i asyl- och migrationshanteringsförfordningen.

Som anges i avsnitt 11.4.8 har Förvarsutredningen lämnat förslag om vilka anpassningar av svensk rätt som krävs med anledning av artikel 10.4 a)–b) och e)–g) i det nya omarbetade mottagandedirektivet (om förslaget se avsnitt 3.5.2). I avsnitt 11.4.8 behandlas de övriga grunderna för förvar, dvs. artikel 10.4 c och d.

Det nya omarbetade mottagandedirektivet reglerar således mottagandet av personer som ansöker om internationellt skydd,

även när dessa befinner sig i screeningprocessen. Direktivets bestämmelser om förvar är därför styrande för övervägandena om förvar under screeningprocessen för denna grupp av personer.

Det kan konstateras att artikel 10.4 i det nya omarbetade mottagandedirektivet inte innehåller någon självständig grund för förvar som avser själva screeningprocessen. Avsaknaden i artikel 10.4 av en självständig grund för förvar under screeningprocessen kan inte ses på annat sätt än att det inte är möjligt att i svensk rätt införa en bestämmelse med innebörden att förvarstagande enbart skulle få ske på den grund att personen ska hållas tillgänglig för att genomgå screening.

Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar kan tillämpas för tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd

Som har föreslagits ovan är personer som genomgå screening skyldiga att kvarstanna som längst 24 timmar för detta ändamål. I de fall det inte är möjligt att avsluta screeningen inom den tidsgränsen bör kravet på tillgänglighet uppfyllas genom beslut om uppsikt eller förvar. Som utvecklats i avsnitt 11.4.8 har Förvarsutredningen lämnat förslag om nya regler om uppsikt och förvar genom vilka det nya omarbetade mottagandedirektivets regler i artikel 10 i stora delar har genomförts. I svensk rätt gäller att uppsikt endast kan användas som ett alternativ till förvar och därmed kan komma i fråga först när myndigheten i det enskilda fallet överväger att besluta om förvar på grund av att förutsättningarna för förvar är uppfyllda. Av den reglering som Förvarsutredningen föreslår följer, på samma sätt som i dag, att uppsikt får beslutas under samma förutsättningar som förvar.

Enligt det förslag som avser vuxna personer som ansöker om internationell skydd och som genomför artikel 10.4 f får uppsikt eller förvar beslutas om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning.

Begreppen allmän ordning och säkerhet förekommer i flera EU-rättsakter och har tolkats av EU-domstolen i flera avgöranden. Av domstolens praxis framgår att begreppen ska ges den innebörd som följer av unionsrätten. Begreppet allmän ordning har olika betydelse i olika direktiv och ska tolkas direktivkonformt. Att skydda allmän ordning tolkas generellt som att förhindra störande av samhälls-

ordningen. Begreppet allmän ordning förutsätter under alla omständigheter att det utöver den störning av ordningen i samhället som varje lagöverträdelse innebär, föreligger ett verkligt, aktuellt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse.²¹⁶

I ett avgörande från Migrationsöverdomstolen, MIG 2024:9, rörande bland annat återvändandedirektivet har en utlänning som hade uppehållstillstånd i en annan EU-stat bedömts utgöra ett hot mot allmän ordning eftersom han misstänktes för att ha arbetat i Sverige utan arbetstillstånd. Någon direkt ledning till hur begreppet ska tolkas i mottagandedirektivets sammanhang finns ännu inte i praxis. Den specifika hänvisningen till Dublinhanteringen i artikel 9.1 i det nya omarbetade mottagandedirektivet kan möjligen tolkas som att det när det gäller den aktuella bestämmelsen inte krävs lika allvarliga störningar av allmän ordning som i vissa andra fall. Att direktivet inte heller nämner begreppet "inre säkerhet" innebär möjligen att situationer som omfattar detta begrepp inte avses här.²¹⁷

När det gäller begreppet allmän ordning är medlemsstaterna i princip fria att utifrån nationella behov, som kan variera från en medlemsstat till en annan och från en tidsperiod till en annan, bestämma vad hänsynen till allmän ordning kräver (MIG 2024:9).

Begreppet nationell säkerhet finns inte definierat i någon rättsakt. EU-domstolen har inte heller fastställt någon tydlig definition av begreppet och har uttalat att det ankommer på medlemsstaterna att definiera sina väsentliga säkerhetsintressen och att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa inre och yttre säkerhet.²¹⁸

Det är obligatoriskt för samtliga tredjelandsmedborgare att genomgå screening. Screeningen syftar till att effektivt och snabbt identifiera tredjelandsmedborgares identitet och eventuella hälso- och säkerhetsrisker vid EU:s yttre gränser för att sedan hänvisa dem till korrekt förfarande, såsom asylprocessen eller återvändande till hemlandet.

Det får därför anses att det förhållande att en person ska genomgå screening, och därmed enligt artiklarna 6 och 9 i screeningförrordningen ska hållas tillgänglig för screening, utgör en sådan omständighet att det i varje enskilt fall finns ett behov av att

²¹⁶ SOU 2025:16 s. 162.

²¹⁷ SOU 2024:68 s. 721.

²¹⁸ Se dom La Quadrature du Net m.fl., C-511/18, ECLI:EU:C:2020:791, punkt 99 och SOU 2023:22 s. 182 samt SOU 2025:16 s. 162.

personen, med hänsyn till skyddet för allmän ordning eller nationell säkerhet, kan ställas under uppsikt eller tas i förvar.

Förutsättningar föreligger därmed att besluta om uppsikt eller förvar under screeningprocessen för vuxna som ansöker om internationellt skydd i enlighet med Förvarsutredningens förslag.

Även några andra av de grunder för förvar som följer av artikel 10.4 kan aktualiseras under screeningprocessen, t.ex. möjligheten att ta en person i förvar för att bestämma eller bekräfta sökandens identitet (artikel 10.4 a). Föreligger det sådana förutsättningar för förvar är det således möjligt att även på den grunden besluta om uppsikt och förvar av en person som söker om internationellt skydd, se avsnittet 3.5.2 om Förvarsutredningens förslag om nationella regler som genomför det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser i denna del.

Som följer av gällande rätt och Förvarsutredningens förslag ska uppsikt ha företräde framför förvar. Det innebär att de personer i den angivna gruppen sannolikt som regel kommer att ställas under uppsikt och inte tas i förvar, särskilt med beaktande av de nya uppsiktsformer som föreslagits av Förvarsutredningen, för vilka redogjorts för i avsnitt 3.5.2.

Om barn som ansöker om internationellt skydd

Enligt Förvarsutredningens förslag om barn som ansöker om internationellt skydd får barn i denna kategori ställas under uppsikt eller tas i förvar bl.a. om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, dvs. samma grund som för vuxna som ansöker om internationellt skydd som har behandlats ovan. Enligt resonemanget ovan faller genomförande av screening inom denna grund för uppsikt och förvar varför även barn i denna kategori kan ställas under uppsikt eller tas i förvar i enlighet med nämnda förslag under screeningprocessen för att skydda allmän ordning eller nationell säkerhet.

Som konstaterats i avsnitt 7.8.5 har det i Förvarsutredningens förslag tydliggjorts – i likhet med vad som är fallet för vuxna – att ett barn får tas i förvar endast om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.

Som också behandlats i avsnitt 7.8.5 får ett barn enligt förslaget skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller

vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Utredningen har också gjort bedömningen att nuvarande reglering om att ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige endast får tas i förvar om det finns synnerliga skäl bör behållas. Det sagda innebär att barn som regel kommer att ställas under uppsikt och inte tas i förvar, särskilt med beaktande av de nya uppsiktsformer som föreslagits av Förvarsutredningen, för vilka redogjorts för i avsnitt 3.5.2.

Reglerna om uppsikt och förvar i förhållande till den föreslagna mottagandelagen

Mottagandeutredningen har, som utvecklats i avsnitt 3.5.1, föreslagit att en ny lag ska reglera mottagandet av vissa utlänningar som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige i stället för den nuvarande lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Den föreslagna lagen, som getts namnet mottagandelagen, genomför flera av det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser och förslagen utgör en utgångspunkt för de överväganden som gjorts i kapitel 13 om direktivets genomförande i svensk rätt.

I artikel 9 i direktivet finns bestämmelser om boendeskyldighet för asylsökande. Sökandes rörelsefrihet kan enligt artikel 9.1 begränsas genom att medlemsstaterna vid behov får besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats som är anpassad för att inkvartera sökande, av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika, när det finns risk för avvikande. En sådan plats som avses i bestämmelsen kan vara en förläggning, ett privat hus, en lägenhet, ett hotell eller någon annan lokal som anpassats för att inkvartera sökanden.

Av den föreslagna regleringen, som alltså genomför artikel 9.1, följer att Migrationsverket får besluta att en asylsökande som har fyllt 16 år får bo enbart på en bestämd plats av hänsyn till allmän ordning eller om det behövs för att hindra den asylsökande från att avvika när det finns risk för avvikande. I avsnitt 11.4.6 behandlas den föreslagna regleringen, och bedömningen görs i det avsnittet att förslaget bör genomföras i svensk rätt för att implementera det nya omarbetade mottagandedirektivet. I stället för boendeskyldighet används dock begreppet rörelsebegränsning.

I avsnittet ovan har det konstaterats att det förhållande att en tredjelandsmedborgare ska genomgå screening utgör en sådan omständighet som faller inom begreppet allmän ordning och att det därmed finns förutsättningar att besluta om uppsikt eller förvar för personen i fråga i enlighet med Förvarsutredningens förslag.

Eftersom det enligt förslaget som genomför det nya omarbetade mottagandedirektivet är möjligt att besluta om rörelsebegränsning, med hänsyn till allmän ordning, finns det alltså förutsättningar att både besluta om uppsikt och förvar respektive rörelsebegränsning för varje enskild person som tillhör gruppen sökanden av internationellt skydd.

Enligt Förvarsutredningen behöver det, som också konstateras i avsnitt 11.4.8, vilket behandlar det nya omarbetade mottagandedirektivets regler om förvar, tydliggöras i lagstiftningen vilket regelverk som ska gälla i sådana situationer för att undvika att utlänningen omfattas av olika regler eller beslut. Enligt Förvarsutredningens mening bör, om en utlänning ska ställas under uppsikt i stället för att tas i förvar, föreskrifterna i uppsiktsbeslutet ha företräde framför de skyldigheter som kan följa av beslut med stöd av mottagandelagen. Skälet till detta är att åtgärderna inom ramen för uppsikt kan individanpassas på ett annat sätt med hänsyn till avvikanterisk och utlänningens situation i det enskilda fallet. Det kan t.ex. inom ramen för uppsikt bli aktuellt att begränsa det geografiska område som en utlänning får vistas inom till ett mindre område än län, som är det område som gäller enligt mottagandelagen. Det kan också handla om att anmälningsskyldighet vid uppsikt innebär mer frekventa anmälningstillfällen. Enligt Förvarsutredningen är det ändamålsenligt att avgränsningen mot beslut om uppsikt görs i själva mottagandelagen.²¹⁹

I avsnitt 11.4.8. görs bedömningen att Förvarsutredningens uppfattning att föreskrifterna i ett uppsiktsbeslut bör ges företräde framför skyldigheterna enligt den föreslagna mottagandelagen framstår som välgrundad, men att det – med hänsyn till det föreslagna datumet för mottagandelagens ikraftträdande – framstår som lämpligt att frågan om regelverkens inbördes förhållande hanteras i samband med den fortsatta beredningen av Förvarsutredningens och Mottagandeutredningens förslag. Det finns inte skäl att i detta sammanhang göra någon annan bedömning.

²¹⁹ SOU 2025:16 s. 296–297.

7.9.6 Om tiden för slutförande av screening

Bedömning: Bestämmelserna i artiklarna 8.3 och 8.4 i screeningförordningen om tiden för slutförande av screeningen är direkt tillämpliga och föranleder inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Screening vid yttre gräns enligt artikel 5 ska enligt artikel 8.3 genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom sju dagar från det att den berörda personen omhändertas i området vid den yttre gränsen, landsätts på den berörda medlemsstatens territorium eller infinner sig vid gränsövergångsstället. För personer som avses i artikel 5.1 a på vilka artikel 22.1 och 22.4 i Eurodacförordningen är tillämplig gäller att om dessa personer fysiskt uppehåller sig vid den yttre gränsen i mer än 72 timmar, ska screeningen av dem genomföras därefter och screeningperioden förkortas till fyra dagar.

Enligt artikel 8.4 ska screening inom territoriet enligt artikel 7 genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom tre dagar från omhändertagandet av tredjelandsmedborgaren.

Bestämmelserna i artiklarna 8.3 och 8.4 om screeningprocessens längd är direkt tillämpliga och kräver därmed inte några författningsändringar.

Det sagda innebär att beslut om uppsikt eller förvar av tredjelandsmedborgare under screeningen, som längst kan gälla sju respektive tre dagar beroende på om screeningen utförs vid yttre gräns eller inom territoriet. Det fattade uppsikts- eller förvarsbeslutet ska därmed upphöra att gälla inom de tidsperioder som screeningförordningen föreskriver. Förvarsutredningens förslag tillåter uppsikt eller förvar under en längre tid än den föreskrivna tiden för screeningens slutförande (se avsnitt 3.5.2 om de föreslagna reglerna i denna del). Eftersom screeningförordningens bestämmelser om slutförande av screening är direkt tillämpliga krävs det dock inte några lagstiftningsåtgärder i detta syfte, utan tidsgränsen för uppsikts- eller förvarsbeslut följer direkt av förordningen.

När det gäller barn får de enligt Förvarsutredningens förslag som längst tas i förvar i sex dagar, vilket är en kortare tid än den tidsgräns om som längst sju dagar som gäller för slutförande av screening vid yttre gräns. Ett beslut om uppsikt eller förvar bör dock komma i fråga först efter att tidsgränsen för den i avsnitt 7.8.5 föreslagna möjligheten att besluta om kvarhållande har gått ut, dvs. som längst 24 timmar eller ett dygn. Uppsikt eller förvar kan således komma i fråga först efter att denna tid har löpt ut, och därför vara som längst i sex dygn, varför det inte heller i denna del krävs några lagstiftningsåtgärder.

7.9.7 Kontakt med personer som genomgår screening för rättslig rådgivning

Bedömning: Bestämmelsen i artikel 8.6 om organisationers och andra personers kontakt med sökanden under pågående screening är direkt tillämplig och föranleder inte några författningsåtgärder. Möjligheten att begränsa tillträdet till personerna för organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning är redan delvis utnyttjad genom gällande rätt. Bestämmelser som ytterligare begränsar tillträdet bör inte införas.

Skälen för bedömningen

Av artikel 8.6 följer att organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning ska ha faktiskt tillträde till tredjelandsmedborgarna under pågående screening. Medlemsstaterna får enligt artikeln införa begränsningar av denna tillgång på grundval av nationell rätt om sådana begränsningar är objektivt nödvändiga av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa förvaltningen av ett gränsövergångsställe eller en anläggning där screening utförs, under förutsättning att sådant tillträde därigenom inte allvarligt begränsas eller helt omöjliggörs.

Artikel 8.6 i screeningförordningen är direkt tillämplig och föranleder inte några författningsändringar.

De svenska bestämmelserna om säkerhet på förvar har nyligen varit föremål för en översyn. Av intresse i det här sammanhanget är att besök numera får kontrolleras dels genom att personal övervakar besöket, dels genom att besöket äger rum i ett besöksrum som är utformat så att det omöjliggör att föremål överlämnas. Av förarbetena framgår vidare att dessa två kontrollformer får kombineras om det finns behov av det.²²⁰ Bedömningen görs att denna översyn är tillräcklig för att upprätthålla säkerheten och den allmänna ordningen vid förvar och gränsövergångsställen. Möjligheten att i svensk rätt införa bestämmelser som begränsar tillgången till sökanden i förvar för organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning har således redan utnyttjats i gällande rätt. Det finns därmed inte skäl att i dagsläget införa begränsningar i fråga om personer som befinner sig i en pågående screeningprocess, även om personerna inte alltid befinner sig i förvar.

7.9.8 Levnadsstandard

Bedömning: Artikel 8.8 kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Skälen för bedömningen

Enligt artikel 8.8. ska medlemsstaterna säkerställa att alla personer som genomgår screening får en levnadsstandard som garanterar deras uppehälle, skyddar deras fysiska och psykiska hälsa och respekterar deras rättigheter enligt EU:s rättighetsstadga.

De nationella bestämmelserna om kvarhållande respektive uppsikt och förvar får anses vara av den natur att de garanterar personer som ska genom screening deras uppehälle och respekterar rättigheterna enligt EU:s rättighetsstadga. Som konstaterats i avsnitt 7.6 och 7.10.2 har även personer som ska genomgå screening rätt till viss sjukvård. Artikel 8.8 kräver därmed inte några ytterligare bestämmelser i nationell rätt.

²²⁰ Prop. 2024/25:161 s. 69-70.

7.10 Behov av kompletterande bestämmelser till de olika momenten i screeningprocessen

7.10.1 Inledande utgångspunkter

Screeningförfarandet innefattar, som angetts i avsnitt 7.5.1, en preliminär hälsokontroll, en preliminär sårbarhetskontroll, identifiering eller verifiering av identitet, registrering av biometriska uppgifter i enlighet med artiklarna 15, 22, 23 och 24 i Eurodac-förordningen, om det inte redan har skett, en säkerhetskontroll, ifyllande av ett screeningformulär samt hänvisning till lämpligt förfarande (artikel 8.1).

Som utvecklats i avsnitt 3.2.1 har EU-förordningar allmän giltighet och är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i varje medlemsstat. Som följer av det nämnda avsnittet får en EU-förordning inte heller, om det inte särskilt anges, fyllas ut eller kompletteras med mer detaljerade materiella regler inom samma område. Även om EU-förordningar är direkt tillämpliga innehåller de dock ofta bestämmelser som förutsätter eller ger utrymme för kompletterande nationell reglering.

I det följande diskuteras huruvida innehållet i de olika delarna i screeningprocessen såsom de är beskrivna i artiklarna 12–18 kräver kompletterande nationella bestämmelser.

En särskild fråga i detta sammanhang är användningen av tvångsmedel i samband med screening. Screeningförordningen reglerar inte vilka sådana som kan användas i samband med screening. I svensk rätt finns bestämmelser om bland annat vilka tvångsåtgärder som får vidtas i samband med in- och utreseresekontroll och vid inre utlänningskontroll samt hur sådana tvångsåtgärder ska utföras i 9 kap. UltL, 6 kap. UtlF och lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden (se avsnitt 7.3 ovan för en närmare redogörelse för innehållet i dessa bestämmelser). Exempelvis får en polisman i samband med inresa eller vid en inre utlänningskontroll kroppsvisitera en utlänning för att ta reda på utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige.

Mot denna bakgrund finns det skäl att analysera förhållandet mellan de åtgärder som nämns ovan och det utrymme som screeningförordningen medger för att använda tvångsåtgärder, däribland kroppsvisitation, vid genomförande av screeningen och lämna förslag på eventuella kompletterande åtgärder och

bestämmelser. I denna analys bör beaktas den nuvarande regleringen om tvångsåtgärder med hänsyn till det nära samband som finns mellan å ena sidan regleringen om gränskontroller och inre utlänningskontroll och å andra sidan screeningförfarandet, oaktat om screeningen sker vid gräns eller inom territoriet. Här ska också beaktas de rättsakter som reglerar skyddet för grundläggande fri- och rättigheter (se avsnitt 3.3–4).

Frågan om hur personer ska hållas tillgängliga för screening-myndigheterna och därmed vilka inskränkningar i deras rörelsefrihet som är ändamålsenliga och proportionerliga har behandlats i avsnitt 7.9 och berörs inte ytterligare i detta sammanhang.

7.10.2 Hälsokontrollen enligt artiklarna 12.1 och 12.2

Förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om innehållet i en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i screening-förordningen.

Bedömning: Hälsokontrollen enligt screeningförordningen bör inte vara förenad med några tvångsåtgärder.

Screeningsförordningens bestämmelser om rätt till viss vård kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

Bestämmelsen i artikel 12.2 kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för bedömningen och förslaget

Inledande utgångspunkter

I artikel 12.1 anges att tredjelandsmedborgare som är föremål för screening enligt artiklarna 5 och 7 ska genomgå en preliminär hälsokontroll som ska utföras av kvalificerad medicinsk personal i syfte att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl, om inte bedömningen i det enskilda fallet görs att det inte behövs någon ytterligare hälsokontroll under screeningen. Tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artiklarna 5 och 7 ska ha tillgång till akutsjukvård och nödvändig behandling av

sjukdomar. Utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 24 i asylprocedurförordningen, får, för de tredjelandsmedborgare som har ansökt om internationellt skydd, den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 ingå i den hälsoundersökning som avses i artikel 24 i den förordningen (artikel 12.2). Frågan är om det finns skäl att i nationell rätt komplettera bestämmelsen om hälsokontroll.

Avsnittet inleds med en redogörelse för de bestämmelser i nationell lagstiftning som reglerar hälsoundersökningar av asylsökande och hälsokontroll vid inresa till landet samt de förslag som lämnats av Utredningen om stärkt framtida smittskydd respektive av Återvändandeutredningen, som är av intresse i sammanhanget.

Hälsoundersökning av asylsökanden och andra utlänningar

Enligt 7 § lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. är regionerna skyldiga att erbjuda asylsökande och vissa andra kategorier av utlänningar en hälsoundersökning. En sådan skyldighet finns också i 10 § lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. Enligt den bestämmelsen ska en region erbjuda utlänningar som omfattas av lagen en hälsoundersökning, om det inte är uppenbart obehövligt.

Enligt nämnda lagrum i respektive lag meddelar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskrifter om närmare föreskrifter om sådana hälsoundersökningar.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:11) om hälsoundersökning av asylsökande m.fl. innehåller föreskrifter om hälsoundersökningens innehåll enligt de båda nämnda lagarna.

Undersökningen ska enligt 5 § nämnda föreskrifter leda till en bedömning av behovet av sådan hälso- och sjukvård och tandvård som regionen är skyldig att erbjuda. Den ska också leda till en bedömning av behovet av råd, stöd eller andra åtgärder enligt smittskyddslagen.

Enligt 6 § första stycket samma föreskrifter ska hälsoundersökningen innefatta ett samtal om den undersöktes hälsa med avseende på tidigare och nuvarande fysiska och psykiska hälsotillstånd. En del av samtalet ska avse hur hälsotillståndet kan

vara påverkat av den undersöktes psykosociala situation eller av traumatiska upplevelser.

Samtalet ska även enligt andra stycket innehålla frågor om den undersöktes vaccinationsstatus, exponering för smittrisk samt de övriga uppgifter som kan behövas från smittskyddssynpunkt. Frågorna ska ställas med utgångspunkt i den epidemiologiska situationen på de platser där den undersökte har vistats före ankomsten till Sverige.

Av tredje stycket samma paragraf följer att som en del i hälsoundersökningen ska kroppsundersökning och provtagningar göras, baserade på de behov som har framkommit vid samtalet.

Hälsoundersökningen enligt nämnda författningar är frivillig för den enskilde.

Smittskyddslagens bestämmelser om hälsokontroll vid inresa

När det gäller hot mot folkhälsan hänvisar artikel 2.1 i screeningförordningen till artikel 2.21 i gränskodexen, enligt vilken hot mot folkhälsan definieras som "en sjukdom med epidemisk potential enligt definitionen i Världshälsoorganisationens internationella hälsostadga och andra infektionssjukdomar eller smittsamma parasitsjukdomar, om de omfattas av skyddsbestämmelser som är tillämpliga på medlemsstaternas medborgare".

Smittskyddslagen innehåller bestämmelser om skydd för befolkningen mot smittsamma sjukdomar bland människor. I lagens första bestämmelse anges att samhällets smittskydd ska tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar (1 kap. 1 §). Lagen innehåller bestämmelser om smittskyddsåtgärder som riktar sig till människor (1 kap. 2 §). Smittskyddslagen innehåller bl.a. skyldigheter för enskilda och förutsättningar för ingripande med tvång i vissa undantagsfall samt bestämmelser om anmälningspliktiga sjukdomar och om smittspårning.

Med smittsam sjukdom avses i smittskyddslagen en sjukdom som kan överföras till eller mellan människor och som kan innebära ett inte ringa hot mot människors hälsa (1 kap. 3 § första stycket smittskyddslagen).

Med allmänfarliga sjukdomar avses smittsamma sjukdomar som kan vara livshotande, innebära långvarig sjukdom eller svårt lidande eller medföra andra allvarliga konsekvenser och där det finns möjlighet att förebygga smittspridning genom åtgärder som riktas till den smittade (1 kap. 3 § andra stycket smittskyddslagen).

Samhällsfarliga sjukdomar²²¹ är allmänfarliga sjukdomar som kan få en spridning i samhället som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver extraordinära smittskyddsåtgärder (1 kap. 3 § tredje stycket smittskyddslagen).

De extraordinära smittskyddsåtgärderna i smittskyddslagen utgörs av hälsokontroll på platsen för inresan, karantän, avspärrning och förbud att resa ut ur landet (3 kap. 8–10 och 12 §§ smittskyddslagen).

Om det finns skäl att misstänka att någon som anländer till Sverige har smittats av en samhällsfarlig sjukdom, får smittskyddsläkaren besluta att denne samt andra personer som anländer med samma transportmedel ska genomgå hälsokontroll på platsen för inresan (3 kap. 8 § första stycket smittskyddslagen).

Av förarbetena till bestämmelsen framgår att regeringen bedömde att det var lämpligt att smittskyddsläkaren fattar beslut i de fall då risken för smittspridning bedöms föreligga på grund av omständigheter i det enskilda fallet, t.ex. om någon eller några av passagerarna kommer från ett område där sjukdomen vunnit spridning eller när besättningen på flygplanet eller fartyget gjort iakttagelser som tyder på att någon passagerare bär på sjukdomen. Detsamma gäller personer som reser in i landet med t.ex. tåg, buss eller bil. Regeringen bedömde att smittskyddsläkaren är den instans som har bäst förutsättningar att i det enskilda fallet bedöma behovet av hälsokontroll vid platsen för inresa samt att följa upp ett sådant beslut och bedöma behovet av ytterligare åtgärder.²²²

Om det i ett visst geografiskt område skett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom får Folkhälsomyndigheten besluta att personer som anländer till Sverige från detta område samt andra personer som anländer med samma transportmedel ska genomgå

²²¹ Vilka sjukdomar som är klassificerade som allmänfarliga respektive samhällsfarliga anges i bilaga 1 respektive 2 till smittskyddslagen. För att klassificera en sjukdom som allmänfarlig respektive samhällsfarlig krävs alltså att sjukdomen förs in i respektive bilaga, vilket görs genom en lagändring.

²²² Prop. 2003/04:158 s. 62.

hälsokontroll på platsen för inresan (3 kap. 8 § andra stycket smittskyddslagen). För bestämmelsens tillämpning krävs inte att det föreligger risk för smittspridning på grund av omständigheter i ett enskilt fall. Det handlar i stället om att en sjukdom har fått en sådan spridning inom ett visst geografiskt område att det kan finnas skäl att besluta att samtliga personer som vistats inom detta område under en viss tidsperiod ska bli föremål för hälsokontroll. Regeringen menade att en sådan långtgående åtgärd främst aktualiseras om WHO rekommenderat att hälsokontroll ska genomföras för inresande från vissa länder eller om en sådan åtgärd har rekommenderats inom EU. Folkhälsomyndighetens beslut om hälsokontroll måste omprövas kontinuerligt både avseende om behovet hälsokontroll kvarstår och av det eller de områden som omfattas. Ett beslut om hälsokontroll torde endast kunna bestå under en kortare tidsperiod.²²³

Hälsokontrollen bör enligt förarbetena till bestämmelsen begränsas till att sjukvårdspersonal samtalar med envar av passagerarna och under samtalen gör iakttagelser beträffande förekomsten av eventuella sjukdomssymptom. Någon mer ingripande undersökning av varje resenär bör alltså inte komma i fråga.²²⁴ I 3 kap. 8 § tredje stycket smittskyddslagen anges därför uttryckligen att hälsokontrollen inte får vara förenad med frihetsberövande eller innefatta provtagning eller annan åtgärd som innebär kroppsligt ingrepp.

Om den som utför hälsokontrollen anser att en mer ingripande undersökning bör genomföras och detta inte kan genomföras på frivillig väg, kan smittskyddsläkaren besluta om karantän eller tillfällig isolering eller hos förvaltningsrätten ansöka om tvångsundersökning.

Om det finns risk för spridning av en samhällsfarlig sjukdom får smittskyddsläkaren besluta att den som har eller kan antas ha varit utsatt för smitta av sjukdomen ska hållas i karantän (se 3 kap 9 § första stycket smittskyddslagen).

Smittskyddsläkaren får besluta om tillfällig isolering om den som bär på eller misstänks bära på en allmänfarlig sjukdom och genom sitt beteende utsätter någon annan för omedelbar risk att smittas (5 kap. 3 § smittskyddslagen). En skillnad mellan karantän och

²²³ Prop. 2003/04:158 s. 63–64.

²²⁴ Prop. 2003/2004:158 s. 64.

tillfällig isolering är att det för ett beslut om att sätta någon i karantän endast krävs att det kan antas att personen varit utsatt för smitta, medan det för ett beslut om tillfällig isolering krävs att det kan misstänkas att personen är smittad och genom sitt beteende utsätter någon annan för en omedelbar risk att smittas.

Smittskyddsläkaren kan också, som nämnts ovan, hos förvaltningsrätten ansöka om tvångsundersökning om någon som med fog kan misstänkas bära på en allmänfarlig sjukdom motsätter sig den undersökning som behövs för att konstatera om smittsamhet föreligger. Beslut om sådan undersökning får meddelas endast om det finns en påtaglig risk för att andra människor kan smittas. Vid undersökningen får inte förekomma ingrepp som kan förorsaka annat än obetydligt men (3 kap. 2 § första och andra styckena smittskyddslagen). Vilka undersökningar och prov som ska göras respektive tas vid en tvångsundersökning får avgöras från fall till fall. Ibland kan det vara tillräckligt med endast klinisk diagnos, medan det i andra fall kan krävas någon form av provtagning. Mindre ingrepp som t.ex. provtagning från saliv, urin, avföring eller blod får tålas av den enskilde. Däremot får ingrepp som kan riskera den enskildes hälsa eller i övrigt förorsaka annat än obetydliga men inte genomföras.²²⁵

Regeringen konstaterade i förarbetena till den nu gällande smittskyddslagen att tvångsundersökning aldrig kan vara motiverad om risken att andra kan smittas är obetydlig, utan det måste finnas en påtaglig risk för att detta kan inträffa. Här bör göras en individuell bedömning med utgångspunkt i omständigheterna kring den enskilde.²²⁶

Regeringen konstaterade vidare i nämnda förarbeten att tvångsundersökning innebär ett sådant betydande integritetsintrång att beslut bör fattas av domstol. Det som talar för en domstolsprövning var enligt regeringen bl.a. de rättssäkerhetsgarantier som omgärdar ett domstolsförfarande och att en rättslig prövning torde innebära att en mer enhetlig praxis utvecklas rörande i vilka fall tvångsundersökning kan anses befogad. Vad som enligt regeringen kan tala emot domstolsprövning är att det kan föreligga ett smittskyddsintresse av att snabbt få till stånd en läkarundersökning. Ett alternativ som övervägdes var därför att

²²⁵ Prop. 2003/04:30 s. 219-220.

²²⁶ Prop. 2003/04:30 s. 129.

smittskyddsläkaren skulle kunna fatta beslut om tvångsundersökning som skulle kunna överklagas av den enskilde. Ett sådant överklagandeförfarande skulle dock i praktiken vara betydelselöst eftersom snabbhetsintresset torde kräva att undersökningen genomförs omedelbart.²²⁷

Utredningen om stärkt framtida smittskydd

I delbetänkandet *Stärkt pandemiberedskap* (SOU 2025:48) föreslår Utredningen om stärkt framtida smittskydd bl.a. att bestämmelsen i 3 kap. 8 § tredje stycket smittskyddslagen om att en hälsokontroll inte får vara förenad med frihetsberövande eller innefatta provtagning eller annan åtgärd som innebär kroppsligt ingrepp ersätts med bestämmelser om vad en hälsokontroll vid inresa innebär.

Det föreslås att det ska anges uttryckligen i smittskyddslagen att hälsokontrollen innefattar ett samtal om personens nuvarande fysiska hälsotillstånd, tillsammans med frågor om exponering för smitta och de övriga uppgifter som kan behövas från smittskyddssynpunkt. Om det finns anledning till det ska personen enligt förslaget uppmanas att låta en läkare göra de undersökningar och ta de prover som behövs för att konstatera om smittsamhet föreligger. Om personen inte medverkar till undersökningen eller provtagningen föreslås den omständigheten tillmätas den betydelse som omständigheterna motiverar för beslut om ytterligare smittskyddsåtgärder.

Utredningen noterar i detta sammanhang att det redan av 2 kap. 6 och 20–22 §§ regeringsformen följer att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp och att detta skydd endast får begränsas genom lag, varför bestämmelsen i nuvarande 3 kap. 8 § tredje stycket bedöms kunna utgå. Någon ändring i sak avses således inte med utredningens förslag.²²⁸

Utredningen bedömde vidare att det inte finns behov av någon tvångsåtgärd som uttryckligen tar sikte på temperaturmätning eller annan provtagning vid inresa eller någon frihetsberövande tvångsåtgärd utöver de åtgärder som redan är tillgängliga i smitt-

²²⁷ Prop. 2003/04:30 s. 129–130.

²²⁸ SOU 2025:48 s. 359–361.

skyddslagen. När det gäller temperaturmätning menade utredningen att det är ett trubbigt verktyg för att fånga upp personer som kan bära på en viss samhällsfarlig sjukdom, bl.a. med hänsyn till att en smittad person kan vara feberfri under hela eller delar av den smittsamma perioden och att förhöjd temperatur kan bero på andra infektiösa och icke-infektiösa sjukdomar liksom normala variationer.²²⁹

I fråga om provtagning i samband med hälsokontroll anförde utredningen bl.a. följande.²³⁰

Det kan beroende på omständigheterna i det enskilda fallet röra sig om en inte obetydlig tid från provtagning till svar om man räknar in tid för transport och analys av provet. Såväl platsen för hälsokontrollen och vad det är för potentiellt smittämne (som styr vilket laboratorium som kan utföra analysen) är faktorer som påverkar hur lång tid det tar. Under denna tid behöver personen vistas på ett sätt som gör att han eller hon inte riskerar att smitta någon annan.

För att säkerställa att eventuell ytterligare smittspridning inte kan ske kommer det därför sannolikt ändå vara nödvändigt att fatta beslut om någon form av tvångsåtgärd som innebär begränsning i rörelsefriheten. Sådana möjligheter finns redan i dag i smittskyddslagen. En smittskyddsläkare kan under vissa förutsättningar t.ex. fatta beslut om karantän eller tillfällig isolering. Exempelvis kan karantän bedömas nödvändigt för personer som så nyligen exponerats för smitta att negativt testresultat kan förväntas oavsett om personen har smittats eller inte och oavsett om provtagning skett med tvång eller frivilligt.

Om en person sätts i karantän eller i tillfällig isolering finns det enligt utredningens bedömning, för det fall smittskyddsläkaren bedömer att tvångsundersökning behövs, tid att via förvaltningsrätten ansöka om sådan enligt bestämmelserna om tvångsundersökning i 3 kap. smittskyddslagen. Enligt utredningen föreligger det därför inte tillräckligt starka skäl att frångå det förfarande som finns i dag.²³¹

Utredningen föreslår vidare bl.a. att bestämmelserna om hälsokontroll vid inresa enligt 3 kap. 8 § andra stycket smittskyddslagen ändras på så sätt att en något större krets av inresande kan bli föremål för hälsokontroll efter beslut av Folkhälsomyndigheten. I stället för att det ska ha skett ett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom i ett visst geografiskt område ska det räcka att det finns en grundad anledning

²²⁹ SOU 2025:48, 356.

²³⁰ SOU 2025:48 s. 358.

²³¹ SOU 2025:48 s. 359.

att anta att det pågår ett utbrott. Vidare kan även personer som anländer till Sverige från ett område som står i nära förbindelse med det aktuella geografiska området enligt förslaget omfattas av hälsokontrollen.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Förslag om provtagning med tvång vid utresa

Återvändandeutredningen har i sitt slutbetänkande *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80) föreslagit en ny lag som ger möjlighet att med tvång provta en utlänning för vissa sjukdomar i syfte att kunna verkställa ett beslut om avvisning, utvisning eller överföring. Syftet är att en sådan möjlighet ska bidra till att ett fungerande återvändande kan upprätthållas även under en pågående pandemi. Provtagning föreslås få ske för sådana sjukdomar som är upptagna i bilagan till lagstiftningen. För att en sjukdom ska få föras in i bilagan krävs dels att den är klassificerad som allmänfarlig enligt smittskyddslagen, dels att den innebär ett särskilt hinder för återvändandet. Så är fallet om mottagarländer ställer krav på redovisning av provsvar för sjukdomen vid inresa i landet i en sådan omfattning och med en sådan varaktighet att möjligheterna att verkställa beslut om avvisning, utvisning eller överföring begränsas avsevärt och att en möjlighet till provtagning med tvång kan förväntas avhjälpa detta hinder.

Beslutet om provtagning föreslås få fattas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och kunna överklagas till migrationsdomstol.

Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Artikel 12.1 bör i nationell rätt kompletteras med en bestämmelse om hälsokontrollens närmare innehåll

Bestämmelserna i artikel 12.1 om den preliminära hälsokontrollen i screeningförfarandet är allmän hållen och anger endast att hälsokontrollen syftar till att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl.

Som konstaterats i avsnitt 7.5.2 om ansvarig myndighet för hälsokontrollen enligt screeningförordningen kan denna kontroll

antas ha vissa likheter med den hälsoundersökning som regionerna ska erbjuda asylsökanden och andra utlänningar enligt de ovan nämnda regelverken på området.

Vidare kan också paralleller dras till den hälsokontroll som ska göras vid platsen för inresan enligt de ovan behandlade bestämmelserna i 3 kap. 8 § första respektive andra stycket smittskyddslagen.

Som följer av redogörelsen ovan baseras en hälsokontroll vid inresa enligt smittskyddslagen respektive en hälsoundersökning som regionerna ska erbjuda asylsökanden och andra utlänningar på ett samtal med den enskilde om dennes hälsotillstånd, exponering för smittrisk samt de övriga uppgifter som kan behövas från smittskyddssynpunkt.

Ett samtal med motsvarande innebörd bör utgöra grunden i den hälsokontroll som ska göras enligt screeningförordningen för att uppnå det i artikel 12.1 angivna syftet med kontrollen, dvs. fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl. När det gäller hälsovård torde samtalet främst avse behov av akut-sjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar (se sista meningen i artikel 12.1). Det kan dock i det enskilda fallet finnas anledning till en kroppsundersökning, blodprovstagning eller annat liknande förfarande.

Eftersom bestämmelsen i artikel 12.1 endast anger syftet med hälsokontrollen och inte vilka moment som ska ingå i en sådan kontroll finns det därför skäl att i nationell rätt komplettera bestämmelsen om hälsokontrollens närmare innehåll. Detta gäller både i förhållande till behovet av hälsovård och om det finns anledning att vidta åtgärder för att avvärja hot mot folkhälsan. Det framstår därför som mest ändamålsenligt att det i föreskrifter anges mer i detalj vad en hälsokontroll enligt 12.1 screeningförordningen ska bestå i. Med hänsyn till att artikel 12.1 helt saknar bestämmelser om hälsokontrollens innehåll görs bedömningen att det inte är fråga om sådana föreskrifter om verkställighet av lag som enligt 8 kap. 7 § regeringsformen får meddelas av regeringen. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bör därmed bemyndigas att meddela föreskrifter om hälsokontrollens innehåll.

Ett sådant bemyndigande bör införas i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive i lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändig

tillstånd, i vilka lagar det i avsnitt 7.5.2 har föreslagits att regionernas ansvar för att utföra hälsokontrollen ska föras in i. Det framstår som lämpligt att Socialstyrelsen ges bemyndigande att meddela föreskrifter om Nedan behandlas frågan om hälsokontrollen enligt screeningförordningen ska förenas med tvångsåtgärder.

En hälsokontroll enligt screeningförordningen bör inte förenas med några tvångsåtgärder

Som föreslagits ovan bör det i föreskrifter anges vad en hälsokontroll enligt förordningen ska bestå i. Även om ett samtal om personens hälsotillstånd och exponering för smittrisk bör utgöra basen för en sådan kontroll kan det inte uteslutas att det i det enskilda fallet kan det, som nämnts ovan, finnas behov av provtagning eller andra åtgärder för att säkerställa att en person t.ex. inte bär på en sådan sjukdom som utgör ett hot mot folkhälsan.

Som utvecklats i avsnitt 3.3 är var och en enligt 2 kap. 6 § första stycket regeringsformen gentemot det allmänna skyddad mot påtvingat kroppsligt ingrepp. I uttrycket kroppsligt ingrepp omfattas läkarundersökningar, smärre ingrepp som vaccinering och blodprovstagning samt liknande företeelser som brukar betecknas kroppsbesiktning. JO har även, som redovisats i avsnitt 3.3, uttalat att temperaturtagning, även om termometern inte vidrör den undersöktes kropp, faller in under begreppet kroppsligt ingrepp i regeringsformens mening.

Skyddet mot kroppsliga ingrepp gäller endast om ingreppet är påtvingat. För att ett kroppsligt ingrepp inte ska anses påtvingat måste det finnas en verklig möjlighet för den enskilde att välja om han eller hon vill gå med på ingreppet eller avstå.

Medicinska ingrepp och utan fritt och informerat samtycke från patienten är vidare ett ingrepp i patientens rätt till privatliv som skyddas enligt artikel 8 i Europakonventionen.

Provtagning eller andra åtgärder som utgör ett kroppsligt ingrepp och som genomförs med tvång kan också innebära ett sådant frihetsberövande som avses i 2 kap. 8 § regeringsformen och artikel 5 i Europakonventionen (i det senare fallet skulle det kunna vara fråga om ett frihetsberövande i syfte att tvinga personen att fullgöra en i lag föreskriven skyldighet enligt punkt 1 b i artikel 5).

Som utvecklats i avsnitt 3.3 får skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp i 2 kap. 6 och 8 §§ regeringsformen begränsas genom lag (2 kap. 20–22 §§). Av dessa bestämmelser framgår bl.a. att begränsningar av skyddet mot påtvingade kroppsliga ingrepp får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och att de aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Även skyddet för privatliv i artikel 8 i Europakonventionen får begränsas genom lag om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till bl.a. skydd för hälsa eller för andra personers fri- och rättigheter (artikel 8.2). Enligt artikel 5 har den som berövats friheten rätt att få lagligheten av beslutet prövat av domstol.

Som behandlats ovan ingår läkarundersökning och provtagningar i en hälsoundersökning enligt lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive i lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. En sådan undersökning är frivillig för den enskilde.

Ett av syftena med hälsokontrollen enligt 12.1 i screeningförordningen är att fastställa eventuella behov av hälsovård. Med hänsyn till det grundlagsfästa skyddet mot kroppsliga ingrepp bör provtagning eller andra kroppsliga ingrepp för att bedöma den enskildes hälsotillstånd i de fall det *inte* finns misstanke om att denne bär på en samhällsfarlig sjukdom som utgör ett hot mot folkhälsan enbart komma till stånd på frivillig väg. Det bör alltså vara frivilligt för den enskilde att genomgå en sådan undersökning som avser kroppsligt ingrepp. Om personen i fråga motsätter sig sådana ingrepp för att fastställa dennes behov av vård ska det därmed inte vara möjligt att med tvång företa någon läkarundersökning eller annat kroppsligt ingrepp såsom provtagning.

Kroppsliga ingrepp med tvång kan däremot övervägas för att förhindra att en person som bär på en samhällsfarlig sjukdom för smittan vidare till andra personer i Sverige, vilket är det andra syftet med hälsokontrollen enligt artikel 12.1 i screeningförordningen. Det rör sig alltså om att hindra spridning av en sjukdom som kan få allvarliga konsekvenser för folkhälsan. Att förhindra spridning av en samhällsfarlig sjukdom är ett berättigat intresse som väger tungt i förhållande till det ingrepp i den personliga integriteten som en tvångsundersökning innebär.

Regeringen gjorde i samband med att bestämmelserna om hälsokontroll vid inresa infördes i smittskyddslagen bedömningen att det i de allra flesta fall kan antas att den som med fog kan misstänkas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom låter sig undersökas frivilligt. Utredningen om stärkt framtida smittskydd delade denna uppfattning och framförde att erfarenheterna från covid-19-pandemin inte ger någon anledning att frånga denna bedömning.²³²

I dag finns en ordning med hälsokontroll vid platsen för inresa enligt de förutsättningar som anges i 3 kap. 8 § smittskyddslagen. Hälsokontrollen ska i första hand utgöras av ett samtal med den som är föremål för kontrollen. Vid behov av vidare undersökning och behov av eventuella ytterligare åtgärder, såsom blodprovstagning, kan – om undersökningen inte kan genomföras på frivillig väg – smittskyddsläkaren ansöka om tvångsundersökning samt besluta om karantän eller isolering enligt de förutsättningar som följer av ovan behandlade bestämmelser i smittskyddslagen. Utredningen om stärkt framtida smittskydd har inte funnit skäl att föreslå någon ändring av denna ordning, och har i denna del föreslagit endast ett förtydligande av innebörden av hälsokontrollen enligt 3 kap. 8 § smittskyddslagen.

De nu gällande bestämmelserna i smittskyddslagen måste anses tillräckliga för att avgöra om en person bär på en sjukdom som utgör ett hot mot folkhälsan och för att skydda samhället mot spridning av en sådan sjukdom. Utredningen om stärkt framtida smittskydd har i sitt delbetänkande konstaterat att det saknas skäl att förordna om kroppsliga ingrepp, såsom provtagning med tvång eller temperaturmätning vid inresa. De skäl som utredningen anför, och vilka har redovisats ovan, har även bäring i detta sammanhang. Sammantaget finns det därför inte skäl att förena en hälsokontroll enligt screeningförordningen med någon tvångsåtgärd – utöver de möjligheter som följer av smittskyddslagens bestämmelser – i syfte att avgöra om personen utgör ett hot mot folkhälsan.

Eftersom det följer av 2 kap. 6 och 20–22 §§ regeringsformen att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp och att detta skydd endast får begränsas genom lag finns det inte skäl att förordna om att det ovan föreslagna bemyndigandet för regeringen eller den myndighet regeringen

²³² Prop. 2003/04:158 s. 67 och SOU 2025:48 s.354.

bestämmer att meddela föreskrifter om hälsokontrollens innehåll inte får avse tvångsåtgärder.

Rätt till vård och hälsokontroll enligt asylprocedurförordningen

Av artikel 12.1 följer som angetts ovan att personer som genomgår screening har rätt till akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar. I sammanhanget kan det därför noteras att om hälsokontrollen skulle visa att personen har behov av vård följer det av lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd att regionerna har ansvar för att ge vård i den omfattning som följer av respektive lag, vilket bl.a. avser vård som inte kan anstå (se avsnitt 7.7). Den region där personen vistas är ansvarig för att ge denna vård (3 respektive 4 § i respektive lag). Även om en person som genomgår screening enligt artikel 5 i screeningförordningen inte ska ges tillstånd att resa in i landet (se artikel 6 och avsnitt 7.7), måste personen anses vistas i den region där screeningen genomförs. Någon ytterligare reglering i detta avseende krävs således inte för att tillgodose behovet av eventuell ytterligare vård.

Artikel 12.2 anger att hälsokontrollen enligt artikel 12.1 kan – för de personer som ansökt om internationellt skydd – ingå i hälsokontrollen som ska genomföras enligt artikel 24 i asylprocedurförordningen. Bestämmelsen är direkt tillämplig och kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

7.10.3 Sårbarhetskontrollen enligt artiklarna 12.3–5

Bedömning: Sårbarhetskontrollen enligt artiklarna 12.3 och 12.4 i screeningförordningen kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Sårbarhetskontrollen bör inte vara förenad med några tvångsåtgärder.

Screeningsförordningens bestämmelser om rätt till viss vård föranleder inte några lagstiftningsåtgärder.

Bestämmelsen i artikel 12.5 kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Som angetts i avsnitt 7.5.1 följer det av artikel 12.3 i screeningförordningen att tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artiklarna 5 och 7 ska genomgå en preliminär sårbarhetskontroll av specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet, i syfte att identifiera om en tredjelandsmedborgare kan vara en statslös person, sårbar eller ett offer för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller har särskilda behov i den mening som avses i återvändandedirektivet, artikel 25 i det nya omarbetade mottagandedirektivet och artikel 20 i asylprocedurförordningen.

Skäl 38 i screeningförordningen innehåller en icke uttömmande uppräknig av personer som kan anses vara sårbara, vilken innefattar gravida kvinnor, äldre personer, familjer med en ensamstående förälder, personer med en omedelbart identifierbar fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, personer som synligt har utsatts för psykiska eller fysiska trauman och ensamkommande barn.

I artikel 24 i det nya omarbetade mottagandedirektivet anges att följande personkategorier sannolikt har särskilda mottagandebehov: underåriga, ensamkommande barn, personer med funktionsnedsättning, äldre, gravida, homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella personer, ensamstående föräldrar med underåriga barn, offer för människohandel, personer med allvarliga sjukdomar, personer med psykiatriska tillstånd, inklusive posttraumatiskt stressyndrom samt personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, till exempel offer för könsrelaterat våld, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, eller våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv. Artikel 25 i samma direktiv anger bl.a. att för ett effektivt genomförande av artikel 24 ska medlemsstaterna så snart som möjligt efter det att en person har ansökt om internationellt skydd individuellt bedöma huruvida sökanden har särskilda mottagandebehov samt att bedömningen ska

utföras av utbildad personal inom 30 dagar från det att ansökan om internationellt skydd gjordes.

Artikel 20 i asylprocedurförordningen reglerar frågan om sökanden är i behov av särskilda förfarandegarantier.

I likhet med hälsokontrollen som regleras i artikel 12.1 är bestämmelsen om sårbarhetskontroll i artikel 12.3 allmänt hållen och anger endast syftet med kontrollen, dvs. att identifiera personer som är sårbara eller har särskilda behov. Det saknas således reglering i förordningen om hur sårbarhetskontrollen ska genomföras och vilka moment som ska ingå i den. Det finns därför i sig utrymme i nationell rätt att komplettera förordningens bestämmelse i artikel 12.3 med nationella bestämmelser om sårbarhetskontrollens genomförande.

Som angetts ovan är det fråga om ett flertal grupper av personer med vitt skilda behov som kan anses vara sårbara. I vissa fall kan det med enkelhet konstateras att en person faller inom denna kategori, t.ex. vad gäller ensamkommande barn. I andra fall kan det vara mer komplicerat att avgöra om en person är att anse som sårbar. En person kan också vara sårbar av flera anledningar. I fråga om en person som t.ex. misstänks vara offer för människohandel kan det krävas flera samtal med den enskilde och annan utredning, såsom hur dennes resväg till Sverige har sett ut, för att komma fram till denna slutsats.

Eftersom personer med vitt skilda behov kan anses vara sårbara är det därför förenat med svårigheter att slå fast ett enhetligt förfarande för identifiering av sårbara personer. Det bör i stället vara omständigheterna i det enskilda fallet som avgör hur sårbarhetskontrollen närmare bör utföras av de myndigheter som är ansvariga för denna kontroll (om ansvariga myndigheter, se avsnitt 7.5.2). Kompletterande bestämmelser i nationell rätt till artikel 12.1 bör därför inte införas. Det framstår inte heller som ändamålsenligt att införa några tvångsåtgärder gentemot den enskilde för att myndigheterna ska kunna genomföra sårbarhetskontrollen. Detta dels med beaktande av syftet med kontrollen, dels då kontrollens utförande, som konstaterats, kan variera stort från fall till fall.

I artikel 12.4 anges att om det finns tecken på sårbarhet eller särskilda mottagande- eller förfarandebeständigheter ska den berörda tredjelandsmedborgaren i god tid få lämpligt stöd vid lämpliga anläggningar med hänsyn till vederbörandes fysiska och psykiska

hälsa. Underåriga ska ges stöd på åldersanpassat sätt av särskilt utbildad, i samarbete med nationella barnskyddsmyndigheter. Det eventuella behov av nationella kompletterande bestämmelser till artikel 20 i asylprocedurförordningen respektive nationella bestämmelser avseende genomförandet av artikel 25 i det nya omarbetade mottagandedirektivet behandlas i avsnitt 5.3.8. respektive 11.4.19. Återvändandedirektivets bestämmelser i detta avseende har vidare genomförts i svensk rätt (se avsnitt 12.3.3). Artikel 12.4 kräver utöver detta inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Utan att det påverkar den bedömning av särskilda mottagandebehov som krävs enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet, den bedömning av särskilda förfarandebehov som krävs enligt asylprocedurförordningen och den sårbarhetskontroll som krävs enligt återvändandedirektivet, får den preliminära sårbarhetskontrollen enligt artikel 12.5 ingå i de sårbarhetsbedömningar och särskilda förfarandebedömningar som föreskrivs i den förordningen och de direktiven. Bestämmelsen i artikel 12.5 är direkt tillämplig och kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

7.10.4 Identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14

Förslag: En polisman eller en särskilt förordnad passkontrollant ska få kroppsvisitera en person som ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1 och undersöka hans eller hennes bagage, handresgods, handväskor och liknande, i den utsträckning som det är nödvändigt för att ta reda på personens identitet.

När tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen bistår Polismyndigheten vid screeningen har de samma befogenheter som en polisman har enligt första stycket.

En åtgärd som enbart innebär att ett föremål som en person har med sig undersöks bör även få genomföras av en annan anställd vid Polismyndigheten än en polisman eller av en anställd vid Migrationsverket.

De särskilda regler om verkställighet som gäller vid en kroppsvisitation som utförs i samband med en inresekontroll (9 kap. 2 § tredje–femte styckena utlänningslagen) bör vara tillämpliga även vid en kroppsvisitation i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt screeningförordningen.

Bedömning: Det bör i nuläget inte införas en rätt att genomöka transportmedel eller i nuläget övervägas att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1.

Bestämmelserna i artiklarna 14.2–14.6 kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Skälen för förslaget och bedömningen

Screeningförordningens bestämmelser om identifiering eller verifiering av identitet

Artikel 14 i screeningförordningen innehåller, som utvecklats i avsnitt 7.5.1 bestämmelser om identifiering eller verifiering av identitet. Begreppen identifiering respektive verifiering definieras i artiklarna 2.2–3, som behandlas i avsnitt 7.4.

I den mån det inte redan har skett i samband med tillämpningen av artikel 8 i gränskodexen ska enligt artikel 14.1 identiteten på tredjelandsmedborgare som genomgår screening verifieras eller fastställas i förekommande fall med hjälp av

- a) identitetshandlingar, resehandlingar eller annan dokumentation,
- b) uppgifter eller information som tillhandahållits av eller erhållits från den berörda tredjelandsmedborgaren, och
- c) biometriska uppgifter.

Artikel 8 i gränskodexen reglerar in- och utresekontroll av personer och dess innehåll finns närmare beskrivet i avsnitt 7.2.1. Artiklarna 14.2–14.6 i screeningförordningen föreskriver, som utvecklats i avsnitt 7.5.1, att sökningar i CIR och SIS samt i förekommande fall

i nationella databaser som tillämpas i enlighet med nationell rätt ska utföras i samband med identifiering eller verifiering av identitet samt hur sökningar i databaserna CIR och SIS närmare ska genomföras (om CIR och SIS, se avsnitt 7.2.2 ovan). CIR har ännu inte tagits i bruk (se avsnitt 8.3.1). Sökningar i olika databaser i samband med en inresekontroll enligt dagens regelverk görs i bl.a. SIS (se avsnitt 7.2.2).

Användning av tvångsmedel i samband med inresekontroll och inre utlänningskontroll i identifieringssyfte

Som följer av avsnitt 7.3.3 får en polisman i samband med inresekontroll enligt gränskodexen kroppsvisitera en utlänning och undersöka hans eller hennes bagage, handresgods, handväskor och liknande, i den utsträckning som det är nödvändigt för att ta reda på utlännings identitet (9 kap. 2 § första stycket UtlL). Om en utlänning vid en inre utlänningskontroll inte på begäran överlämnar pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige, får en polisman använda samma tvångsmedel för att söka efter sådana handlingar (9 kap. 9 a § första stycket UtlL, se avsnitt 7.3.5).

Om en utlänning vid en kontroll inte på begäran överlämnar pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige, får en polisman eller en kustbevakningstjänsteman kroppsvisitera utlännings utlännings eller genomöka ett transportmedel enligt de förutsättningar som anges i 5 § lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden (se avsnitt 7.3.7).

Behovet av kompletterande nationella bestämmelser till artikel 14.1

I artikel 9.2 föreskrivs en skyldighet för tredjelandsmedborgare att under screeningen uppge sitt namn, födelsedatum, kön och nationalitet och tillhandahålla handlingar och information i förekommande fall som kan styrka dessa uppgifter samt lämna biometriska uppgifter enligt vad som anges i Eurodacförfordningen. Förfordningen innehåller dock inte några bestämmelser om tvångsåtgärder som kan vidtas om personen i fråga inte frivilligt lämnar uppgifter och tillhandahåller handlingar.

Om en person som ska genomgå screening inte medverkar till att klargöra sin identitet är det av vikt att ansvarig screeningmyndighet har möjlighet att använda olika kontrollåtgärder som kan vara avgörande för att kunna identifiera personen. En fungerade screeningprocess bygger på att identiteten på de personer som ska genomgå processen så långt det är möjligt fastställs. Det främsta verktyget för att klarlägga en utlännings identitet är normalt genom hans eller hennes hemlandspass eller andra identitetshandlingar som utfärdats av en behörig myndighet i hemlandet.

Tillvägagångssättet som föreskrivs i artikel 14.1 om identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1 har stora likheter med den kontroll som i dag sker vid yttre gräns enligt gränskodexens regler respektive i de åtgärder som kan vidtas vid en inre utlänningskontroll i syfte att fastställa en persons identitet. De tvångsåtgärder som kan användas vid en sådan kontroll för att fastställa en utlännings identitet bör därför vara vägledande för vilka åtgärder som i detta syfte ska kunna användas vid screening, såväl vid yttre gräns som inom territoriet.

Det bör därför införas en möjlighet till kroppsvisitation som motsvarar den befogenhet till kroppsvisitation som gäller i samband med inresekontroll enligt gränskodexen. Därmed bör befogenheten inte få användas rutinmässigt, utan endast om det kan antas att utlänningsen bär pass eller andra identitetshandlingar på sig som han eller hon inte visar upp (se avsnitt 7.3.3).

Den föreslagna åtgärden måste ställas mot den inskränkning i den enskildes fri- och rättigheter som den innebär. Som angetts i avsnitt 3.4 är var och en gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. kroppsvisitation (2 kap. 6 § första stycket regeringsformen). För andra än svenska medborgare får skyddet begränsas genom lag utan de särskilda krav som följer av 2 kap. 21 § regeringsformen (2 kap. 25 § första stycket 3 regeringsformen).

I artikel 8.1 i Europakonventionen anges att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Kroppsvisitation är en åtgärd som inskränker rätten till skydd för privatlivet. Sådana inskränkningar godtas endast om de har stöd i lag och om de i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till något av de i artikeln uppräknade allmänna eller enskilda intressena, däribland statens säkerhet, den allmänna säkerheten och förebyggande av oordning eller brott (artikel 8.2).

För att åtgärden ska vara tillåten ska det alltså finnas ett angeläget samhälleligt behov av den. Inskränkningen måste också stå i rimlig relation till det intresse den är avsedd att tillgodose.

Med kroppsvisitation avses, som angetts ovan, en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig. Även en undersökning av det som någon bär med sig, t.ex. en väska, räknas hit. En sådan undersökning innebär ett visst besvär och en viss tidsutdräkt för den kontrollerade. Som anges i det föregående kan åtgärden dock vara ett viktigt verktyg för att klarlägga en persons identitet i samband med genomförandet av screening. Det är rimligt att myndigheterna kan kroppsvisitera en person som ska genomgå screening och som inte frivilligt överlämnar pass eller andra handlingar. Det finns inte några mindre ingripande åtgärder som är lika lämpade och effektiva för ändamålet. Ändamålet med åtgärden får anses godtagbart och den föreslagna befogenheten kan inte anses gå utöver vad som är nödvändigt. Behovet av att kunna kroppsvisitera en person för att söka efter identitetshandlingar i samband med screening väger tyngre än behovet av skydd för den enskildes integritet. Därmed är förslaget förenligt med både regeringsformen och Europakonventionen.

Den föreslagna bestämmelsen är tillämplig även på barn, såväl i sällskap med sina vårdnadshavare som ensamma. En grundläggande utgångspunkt är att enskilda inte i onödan ska utsättas för tvångsåtgärder. Det är även grundläggande att all lagstiftning ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen som gäller som svensk lag, se lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Enligt konventionen ska det vid alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa, vare sig åtgärderna vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ (artikel 3). Vidare gäller bl.a. att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privatliv (artikel 16).

Barn har i nationell rätt inte undantagits från de ovan redovisade bestämmelserna i utlänningslagen om kroppsvisitation. Som skäl för detta har bl.a. anförts att för att barn ska kunna skyddas, vilket också är ett åliggande enligt barnkonventionen, bör de kunna identifieras i ett så tidigt skede som möjligt. Även med beaktande av det integritetsintrång som åtgärderna innebär för barnet och den

restriktivitet som bör gälla för användning av tvångsmedel mot barn, har regeringen därför vid en intresseavvägning ansett att barn inte bör undantas från bestämmelserna om kroppsvisitation.²³³ Det bör i sammanhanget dock framhållas att det särskilt ska beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver när det blir aktuellt att vidta en åtgärd mot ett barn (1 kap. 10 § UtlL). Om en åtgärd direkt eller indirekt rör ett barn ska det alltid prövas om åtgärden är förenlig med de rättigheter som tillförsäkras ett barn enligt barnkonventionen (se avsnitt 3.4.5). Det betyder bl.a. att de hänsyn som enligt barnkonventionen ska tas till barnets bästa och barnets rätt till sin integritet måste beaktas vid avvägningen mot det behov som finns av åtgärden. Andra, mindre ingripande åtgärder ska alltid väljas i första hand. Åtgärder ska genomföras på ett barnvänligt och barnanpassat sätt.

Det bör alltså införas en möjlighet att kroppsvisitera en person som ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1 och undersöka hans eller hennes bagage, handresgods, handväskor och liknande. Av bestämmelsen bör framgå – i likhet med vad som följer av 9 kap. 2 § första stycket UtlL – att kroppsvisitation och undersökning av bagage endast får vidtas i den utsträckning som det är nödvändigt för att ta reda på utlänningsens identitet.

Kroppsvisitationen bör i första hand utföras av en polisman i likhet med vad som gäller enligt 9 kap. 2 § första stycket respektive 9 kap. 9 a § första stycket UtlL. Vid genomförande av motsvarande tvångsåtgärd vid inresa gäller att när inresekontrollen sköts av särskilt förordnade passkontrollanter, tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen har de samma befogenheter som en polisman har att genomföra en sådan åtgärd. Det framstår som ändamålsenligt att även andra gränskontrolltjänstemän²³⁴ än polismän kan utföra den aktuella åtgärden. Det bör därför uttryckligen följa av lag – i likhet med bestämmelsen i 9 kap. 2 § UtlL – att även denna kategori kan utföra kroppsvisitation. I samman-

²³³ Se t.ex. prop. 2023/24:12 s. 17 om de överväganden som gjordes i fråga om införande av kroppsvisitation i samband med inre utlänningskontroll.

²³⁴ Gränskontrolltjänsteman definieras i artikel 2.14 i gränskodexen som en offentlig tjänsteman som i enlighet med nationell rätt tjänstgör vid ett gränsövergångsställe eller längs gränsen eller i omedelbar närhet av en sådan gräns och som enligt gränskodexen och nationell rätt utför gränskontroll.

hanget kan noteras att en särskilt förordnad passkontrollant utför screening inom Polismyndighetens ansvar och uppdrag, medan tull-tjänstemän och tjänstemän vid Kustbevakningen bistår vid screeningen enligt vad som angetts i avsnitt 7.5.2.

En åtgärd som enbart innebär att ett föremål som en person har med sig undersöks bör dock även få genomföras av en annan anställd vid Polismyndigheten än en polisman eller en anställd vid Migrationsverket (se 9 kap. 9 a § andra stycket UtL).

De särskilda regler om verkställighet som gäller vid en kroppsvisitation som utförs i samband med en inresekontroll (9 kap. 2 § tredje–femte styckena UtL) bör göras tillämpliga även vid en kroppsvisitation i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt screeningförordningen. Det innebär bl.a. att kroppsvisitationen inte får göras mer ingående än vad som krävs med hänsyn till ändamålet med åtgärden, att vittne om möjligt ska närvara och att det ska föras protokoll över åtgärden.

I sammanhanget bör framhållas att det, som nämnts ovan, av screeningförordningen följer att identifiering enligt artikel 14.1 ska göras i den utsträckning det inte har gjorts enligt reglerna i gränskodexen. Det bör således inte förekomma att en person genomgår kroppsvisitation både enligt de nationella regler som kompletterar gränskodexen som enligt den ovan föreslagna kompletterande åtgärden enligt screeningförordningen. Eftersom det följer av screeningförordningen att en kontroll enligt gränskodexen ska ha företräde finns inte skäl att reglera detta i lag.

Det finns inte behov av att införa en möjlighet att genomöka transportmedel i anslutning till artikel 14.1

Enligt 9 kap. 2 § första stycket andra meningen UtL får en polisman i samband med inresekontrollen även undersöka bagageutrymmen och övriga slutna utrymmen i bilar och andra transportmedel i syfte att förhindra att en utlänning reser in i Sverige i strid med bestämmelserna i gränskodexen. Enligt förarbetena till bestämmelsen, som infördes i 1980 års utlänningslag, var behovet av en sådan reglering föranlett av att utlänningar i viss utsträckning har hjälpts in i landet genom att gömmas i bagageutrymmen i bilar och på liknande sätt. Befogenheten ska inte användas rutinmässigt, utan det krävs normalt att det finns en anledning, vilket t.ex. kan vara

fallet om polisen har fått skäl att misstänka att utlänningar vid en viss tidpunkt och ett visst gränsavsnitt försöker att illegalt ta sig in i landet.²³⁵ Befogenheten att genomöka transportmedel enligt 9 kap. 2 § UtlL har därmed primärt ett annat syfte än att fastställa någons identitet.

Vidare kan konstateras att Sverige endast har yttre gräns till luft och sjö. Fordon förekommer företrädesvis endast vid landsgräns, varför det behovet av en möjlighet att söka igenom transportmedel vid yttre gräns är begränsat. Även om fordon skulle förekomma vid yttre gräns kommer screeningplatserna sannolikt att vara belägna på en annan plats än precis vid yttre gräns. Personer som ska genomgå screening kommer att transporteras till dessa platser och kommer således inte att köra dit själv med eget fordon. Detsamma gäller om personerna påträffas inom territoriet.

Mot bakgrund av det sagda bör det därför inte införas en motsvarande möjlighet i fråga om screeningprocessen, för att kunna genomöka transportmedel i syfte att finna pass eller andra handlingar för identifiering eller verifiering av identitet.

Förslag om omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning

Återvändandeutredningen föreslår i sitt slutbetänkande (SOU 2024:80) att det i utlänningslagen ska införas bestämmelser som gör det möjligt att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning i tre olika situationer; i samband med inre utlänningskontroll, vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd samt när ett beslut om avvísning eller utvisning ska verkställas. I fråga om inre utlänningskontroll föreslås Polismyndigheten och Kustbevakningen få fatta beslut om sådant omhändertagande.

För att utrustning ska kunna omhändertas i samband med en inre utlänningskontroll krävs enligt förslaget att åtgärden ska vara *nödvändig för att fastställa en utlännings identitet*. I kravet på att omhändertagandet ska vara nödvändigt ligger att det måste föreligga mycket starka skäl för att besluta om åtgärden. Ett exempel på en situation när ett omhändertagande kan vara nödvändigt är enligt

²³⁵ Prop. 1981/82:146 s. 48 och 67.

utredningen när en utlänning vid en inre utlänningskontroll, trots Polismyndighetens eller Kustbevakningens ansträngningar, inte har velat medverka till att klarlägga sin identitet på ett lämpligt sätt. I bedömningen av om ett omhändertagande är nödvändigt inryms även att det måste beaktas om underlag kan fås fram genom en mindre ingripande åtgärd.²³⁶

Det ställs dessutom krav enligt förslaget på att utrustningen är i utlänningens besittning, sannolikt har använts av honom eller henne och att den kan antas innehålla information om utlänningens identitet. Syftet med omhändertagandet är enligt förslaget att den elektroniska kommunikationsutrustningen ska undersökas för att hitta handlingar som kan bidra till att klarlägga utlänningens identitet. Undersökning får även ske av sådana avläsningsbara informationssystem²³⁷ som kan nås via utrustningen och som sannolikt har använts av utlänningen. Handlingar som påträffas vid undersökningen föreslås få kopieras om de har betydelse för klarläggandet av utlänningens identitet, med undantag för förbud för handlingar som inte får tas i beslag enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

Utrustning som omhändertagits i samband med inre utlänningskontroll får enligt förslaget som längst vara omhändertagen under den tid som kontrollen pågår, det vill säga så länge åtgärder vidtas enligt 9 kap. 9 och 11 §§ utlänningslagen. Beslut om omhändertagande av elektronisk kommunikationsutrustning ska dokumenteras och motiveras. Beslutet föreslås gälla omedelbart och kan överklagas till migrationsdomstol.

Utredningen föreslår att de verkställande myndigheterna, om det behövs, ska få att vidta vissa tvångsåtgärder för att verkställa omhändertagandebeslutet; utlänningen ska få kroppsvisiteras i syfte att söka efter elektronisk kommunikationsutrustning och är skyldig att på begäran öppna biometriska spärrar i utrustningen eller avläsningsbara informationssystem. Om utlänningen inte medverkar till detta får en polisman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen genomföra autentisering.

Förslaget innebär enligt utredningen att det kommer vara möjligt att omhänderta sådan utrustning oavsett om kontrollen sker med

²³⁶ SOU 2024:80 s. 366.

²³⁷ Begreppet elektronisk kommunikationsutrustning avser ett fysiskt föremål medan ett avläsningsbart informationssystem avser system som kan nås via det fysiska föremålet, t.ex. via användarkonton i sociala medier eller chattapplikationer (SOU 2024:80) s. 347–348).

stöd av den allmänna bestämmelsen om inre utlänningskontroll i 9 kap. 9 § UtliL eller enligt 3 § lagen om polisiära befogenheter i gränsnära områden, under förutsättning att övriga krav för ett sådant omhändertagande är uppfyllda.

Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet och avses träda i kraft i nära anslutning till att förslagen i denna promemoria avses träda i kraft. Mot denna bakgrund saknas det skäl att i vart fall nuläget överväga att föreslå en motsvarande åtgärd i samband med identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.1 screeningförordningen.

Övriga bestämmelser i artikel 14 kräver inte lagstiftningsåtgärder

Artikel 14.1 kräver inte – utöver ovan föreslagen åtgärd – någon kompletterande bestämmelse i fråga om identitetskontrollens innehåll.

Artiklarna 14.2–14.6 om sökningar i SIS och CIR samt i förekommande fall nationella databaser är direkt tillämpliga och kräver därmed inte några ytterligare kompletterande bestämmelser.

Som följer av sista meningen i artikel 14.2 ska biometriska uppgifter tas endast en gång för både identifiering eller verifiering av identitet av den personen *och* registrering i Eurodac i enlighet med angivna bestämmelser Eurodacförordningen. Registrering av biometriska uppgifter behandlas nedan i avsnitt 7.10.6.

7.10.5 Säkerhetskontrollen och behovet av kompletterande nationella bestämmelser

Förslag: En polisman eller en särskilt förordnad passkontrollant ska få kroppsvisitera en person som ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen i samband med en säkerhetskontroll enligt artikel 15.1 och undersöka hans eller hennes bagage, handresgods, handväskor och liknande, i den utsträckning som det är nödvändigt för att bedöma om personen skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten.

När tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen bistår Polismyndigheten vid screeningen har de samma befogenheter som en polisman har enligt första stycket.

En åtgärd som enbart innebär att ett föremål som en person har med sig undersöks bör även få genomföras av en annan anställd vid Polismyndigheten än en polisman eller av en anställd vid Migrationsverket.

De särskilda regler om verkställighet som gäller vid en kroppsvisitation som utförs i samband med en inresekontroll (9 kap. 2 § tredje–femte styckena utlänningslagen) bör vara tillämpliga även vid en kroppsvisitation i samband med en säkerhetskontroll enligt screeningförordningen.

Bedömning: Det bör i dagsläget inte införas en rätt att genomsöka transportmedel eller i nuläget övervägas att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning i samband med en säkerhetskontroll.

Bestämmelserna i artiklarna 15.2–15.5 kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Skälen för förslaget och bedömningen

Förordningens bestämmelser om säkerhetskontroll och sökningar i EU-gemensamma system

Som angetts i avsnitt 7.5.1 reglerar artikel 15 den säkerhetskontroll som ska ingå i screeningen. Säkerhetskontrollen syftar enligt artikel 15.1 till att verifiera om de personer som ska genomgå screening skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. Säkerhetskontrollen får även omfatta föremål i personens besittning. Den berörda medlemsstatens lagstiftning ska vara tillämplig på alla sökningar som görs. Samtliga åtgärder som vidtas inom ramen för en säkerhetskontroll bör enligt skäl 51 i screeningförordningen vara proportionella och respektera den mänskliga värdigheten hos de personer som genomgår screening. De berörda myndigheterna bör enligt skälet säkerställa att de berörda personernas grundläggande rättigheter respekteras, vilket innefattar rätten till skydd av personuppgifter och yttrandefriheten.

I syfte att utföra säkerhetskontrollen och i den mån det ännu inte har gjorts under de kontroller som avses i artikel 8.3 i gränskodexen, ska enligt artikel 15.2 sökningar göras i relevanta unionsdatabaser. Här nämns särskilt SIS, in- och utresesystemet, Etias, VIS, och

Ecris-TCN, Europoluppgifter och Interpols databaser. Sökningar får också göras i relevanta nationella databaser.

Artikel 15.3 reglerar begränsningar i fråga om sökningar i in- och utresesystemet, Etias och VIS. De inhämtade uppgifterna ska enligt artikeln begränsas till angivande av nekad inresa, nekande, ogiltigförklaring eller återkallande av resetillstånd eller beslut om att vägra, upphäva eller återkalla en visering, en visering för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd, som är baserade på säkerhetsskäl. Vid en träff i SIS ska den screeningmyndighet som utför sökningen ha åtkomst till uppgifterna i registreringen.

I fråga om sökningar i Ecris-TCN ska de uppgifter som hämtas begränsas till fällande domar med anknytning till terroristbrott och andra former av grova brott som avses i artikel 5.1 c i förordningen om Ecris-TCN (artikel 15.4).

Artikel 15.5 riktar sig till kommissionen och reglerar frågan om genomförandeakter som närmare fastställer förfarandet och specifikationerna för inhämtande av uppgifter.

Hot mot den inre säkerheten och säkerhetsärenden i utlänningslagstiftningen

Regeringen beslutade i juli 2024 om Sveriges nya nationella säkerhetsstrategi (skr. 2023/24:163) i vilken tre huvudsakliga aktörsdrivna och parallella hot mot Sveriges inre säkerhet identifieras: Terrorism och våldsbejakande extremism, olika statliga aktörer som agerar fientligt mot Sverige och en systemhotande organiserad brottslighet. I den nationella strategin mot våldsbejakande extremism och terrorism (skr. 2023/24:56) konstateras att terrorhotet varierar över tid i fråga om både aktörer och intensitet, men att det har varit ständigt närvarande i Sverige och omvärlden under det senaste decenniet. Hotet kan komma att bestå under en längre tid. I den nationella strategin mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67) understryker regeringen vikten av att reducera de sårbarheter som brottsligheten utnyttjar, bland annat genom att säkerställa tillförlitliga identiteter.

Regeringen bedömer även att det finns ett allvarligt hot mot den allmänna ordningen och den inre säkerheten och har därför den 12 maj 2025 fattat beslut om förlängning av den återinförda

gränskontrollen vid Sveriges inre gräns med sex månader till den 11 november 2025.

Utlänningslagen innehåller särskilda bestämmelser om hur vissa ärenden med säkerhetsaspekter, så kallade säkerhetsärenden, ska hanteras.

I 1 kap. 7 § UtlL framgår vilka ärenden som är säkerhetsärenden. Ett säkerhetsärende är ett ärende där Säkerhetspolisen av skäl som rör rikets säkerhet eller som annars har betydelse för allmän säkerhet förordar en viss utgång. Det är t.ex. fråga om ärenden där Säkerhetspolisen förordar att en utlänning ska avvisas eller utvisas eller inte ska beviljas statusförklaring eller att en sådan förklaring ska återkallas, att en utlänning inte ska beviljas resedokument, eller att en ansökan om ställning som varaktigt bosatt ska avslås eller att en sådan ställning ska återkallas (första stycket).

Beträffande sådana utläningar som bedöms kunna utgöra ett allvarligt hot mot rikets säkerhet eller som kan vara presumtiva terrorister finns det – vid sidan av utlänningslagen – en särskild lag, lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utläningar, LSU, som reglerar de mer kvalificerade säkerhetsärendena. Lagen gäller för utläningar som kan antas komma att begå eller på annat sätt medverka till ett brott enligt terroristbrottslagen (2022:666) eller annars kan utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet. Lagen innehåller bestämmelser om utvisning och verkställighet av utvisningsbeslut samt om hur tvångsmedel får användas mot de utläningar som omfattas av lagen. Reglerna innebär bl.a. att Säkerhetspolisen kan få tillstånd att besluta om husrannsakan för att klarlägga en utlännings kopplingar till terroristgrupper, delaktighet i terroristbrottslighet eller annan brottslighet som rör Sveriges säkerhet. Även kroppsbesiktning, kroppsvisitation och flertalet hemliga tvångsmedel får användas (5 kap. 3 och 5–7 §§ LSU). Lagen om hemlig dataavläsning innehåller dessutom särskilda bestämmelser om hemlig dataavläsning som får riktas mot utläningar i de situationer som omfattas av LSU (9 § lagen om hemlig dataavläsning).

Behovet av kompletterande nationella bestämmelser till artikel 15.1

Ett inresevillkor enligt artikel 6 i gränskodexen är att personen inte finns registrerad i SIS eller utgör en risk för bl.a. den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. En artikel 8 i gränskodexen ska en inresekontroll omfatta dessa omständigheter (se avsnitt 7.2.1). I 9 kap. UtlL saknas uttryckliga bestämmelser som anger användandet av tvångsåtgärder i syftet att upptäcka om en person skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. En sådan kontroll får dock anses innefattas i de åtgärder som kan vidtas för att identifiering enligt 9 kap. 2§ UtlL eftersom fastställande av en persons identitet är avgörande för att kunna göra en säkerhetsbedömning. Vidare görs redan i dag kontroller i EU-gemensamma system, såsom SIS, i detta syfte (se artikel 15.2 om sökningar i dessa system, som hänvisar till artikel 8.3 i gränskodexen).

För att kunna bedöma om en person skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten är det således av vikt att screeningmyndigheterna kan ta del av dennes pass eller andra resehandlingar. Detta inte enbart i syfte att kontrollera identitet, utan även för att efterforska hur personen tidigare har rest, t.ex. om personen i sitt pass har viseringar från länder där olika terrorgrupper har etablerat sig. Det kan inte uteslutas att en person som frekvent har rest till sådana länder därför har kopplingar till terrorism. Det är därför av betydelse även ur säkerhetssynpunkt att det i samband med screening kan genomföras en kroppsvisitation för att söka efter pass eller andra resehandlingar. Även andra handlingar som kan ha betydelse för säkerhetsbedömningen kan påträffas vid en sådan kontroll, t.ex. anteckningar om resvägar eller kontaktpersoner i Sverige. En motsvarande möjlighet till den ovan föreslagna möjligheten till kroppsvisitation för identifiering eller verifiering av identitet bör därför införas för säkerhetskontrollen enligt artikel 15.1. De överväganden som gjorts i avsnitt 7.10.5 om införande av en sådan åtgärd och vem som bör kunna utföra den har bäring även i detta sammanhang och det hänvisas därför till de övervägandena som gjorts i det avsnittet även för denna åtgärd. Åtgärden får vidare anses uppfylla de krav som ställs i skäl 51 i screeningförordningen.

I sammanhanget bör också nämnas att om det bedöms att en person skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten kan, beroende på omständigheterna, ett säkerhetsärende inledas enligt

ovan behandlade bestämmelse i 1 kap. 7 § UtLL. Även regelverket i LSU skulle kunna aktualiseras i vissa fall.

Av samma skäl som anförts beträffande screeningmomentet identifiering och verifiering av identitet ovan i avsnitt 7.10.4 finns det inte skäl att i nuläget överväga en möjlighet att omhänderta elektronisk kommunikationsutrustning i samband med detta screeningmoment. Av skäl som redogjorts för i samma avsnitt ovan saknas vidare behov av att införa en möjlighet att söka genom transportmedel i fråga om den säkerhetskontroll som ska genomföras enligt artikel 15.1.

Bestämmelserna i artiklarna 15.2–4, som avser genomförande av sökningar i olika EU-gemensamma system, är direkt tillämpliga och kräver inte några lagstiftningsåtgärder. Artikel 15.6 riktar sig mot kommissionen och kräver inte heller den några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

7.10.6 Registrering av biometriska uppgifter samt bestämmelserna i artiklarna 16–18 om sökning i databaser, screeningformulär och avslutande åtgärder

Bedömning: Registrering av biometriska uppgifter enligt artikel 8.5 d i screeningprocessen kräver inte några ytterligare kompletterande bestämmelser.

Bestämmelserna i artikel 16 om sökningar, i artikel 17 om screeningformulär respektive om åtgärder för identifiering och säkerhetskontroller samt om slutförande av screeningen i artikel 18 kräver inte heller de några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Skälen för bedömningen

Momentet att registrera biometriska uppgifter i enlighet med artiklarna 15, 22, 23 och 24 i Eurodacförordningen ingår i screeningförfarandet, om inte sådan registrering redan har skett (artikel 8.5 d i screeningförordningen). Som utvecklats i avsnitt 7.5.1 ska registrering av biometriska uppgifter ske i enlighet med de bestämmelser som föreskrivs i Eurodacförordningen (artiklarna 8.5

d och 14.2 i screeningförordningen). Screeningförordningen innehåller inte några bestämmelser om upptagning av biometri som går utöver vad som följer av Eurodacförordningen. Eftersom registreringen av biometriska uppgifter alltså enbart styrs av bestämmelserna i Eurodacförordningen, även om förfarandet kan ingå i som en del i screeningprocessen, krävs inte några ytterligare kompletterande bestämmelser utöver de överväganden som gjorts i kap 9 angående bl.a. administrativa tvångsåtgärder för upptagning av biometriska uppgifter (se avsnitt 9.2.4.). I avsnitt 9.2.4 behandlas vidare frågan om uppsikt och förvar för den som inte lämnar biometriska uppgifter på frivillig väg. I avsnitt 7.13.3 nedan behandlas frågan om personuppgiftsbehandling i fråga om upptagning av biometri.

Artikel 16 innehåller bestämmelser om sökningar och tillgång till uppgifter i de EU-gemensamma it-systemen för identifiering och säkerhetskontroller. Av artikel 16.1 följer att de sökningar som föreskrivs i artiklarna 14.2 och 15.2 får göras i den nya europeiska sökportalen (ESP) i fråga om sökningar som rör EU-informationssystemen, Europoluppgifter, Interpols databaser. Enligt artikel 16.2 ska, om en sökning enligt artikel 15.2 ger en träff mot uppgifter i något av EU-informationssystemen, screeningmyndigheterna ha åtkomst för att konsultera de uppgifter som motsvarar denna träff i respektive EU-informationssystem enligt de villkor som fastställs i de rättsakter där sådan åtkomst regleras. Artiklarna 16.3–16.7 reglerar åtgärder i samband med sökningar i SIS, Ecris-TCN, Europols respektive Interpols databaser samt Etias. Artikel 16.8 riktar sig till kommissionen och reglerar antagandet av genomförandeakter för att specificera förfarandet för samarbete mellan screeningmyndigheterna, Interpols nationella centralbyråer respektive Europols nationella enheter i syfte att fastställa hotet mot den inre säkerheten. Bestämmelserna om sökningar i olika databaser i artikel 16 är direkt tillämpliga och kräver inte några kompletterande bestämmelser i svensk rätt.

Som beskrivits närmare i avsnitt 7.5.1 innehåller artikel 17 bestämmelser om ifyllande av screeningformulär, vilket ska innehålla uppgifter om personen som genomgått screening och registreras på så sätt att det är tillgängligt i efterföljande processer. Innehållet i formuläret ska också göras tillgängliga för den berörda personen och denne ska ha möjlighet att invända mot uppgifterna. Artikel 17 är i

sig direkt tillämplig och kräver inte några kompletterande bestämmelser i svensk rätt. Däremot kan det i nationell rätt finnas behov av kompletterande bestämmelser vad gäller informationsöverföring mellan myndigheter vad gäller uppgifter om den enskilde för vilka sekretess gäller. Frågan behandlas i avsnitt 7.13.4 nedan.

Artikel 18 innehåller regler om slutförande av screeningprocessen och vilket förfarande som därefter ska tillämpas för den enskilde. Innehållet i artikel 18 har beskrivits närmare i avsnitt 7.5.1. Reglerna i artikel 18 är direkt tillämpliga och är inte sådana att de kräver kompletterande bestämmelser i svensk rätt.

7.11 Övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen

7.11.1 Inledande utgångspunkter

Varje medlemsstat ska tillhandahålla en oberoende övervakningsmekanism som bland annat ska se till att de grundläggande rättigheterna respekteras under hela screeningprocessen, att principen om non-refoulement efterlevs och att nationella regler om förvar följs, om sådana regler tillämpas under screeningen (artikel 10.2 i screeningförordningen).

I Sverige finns flera myndigheter som har uppgifter som delvis motsvarar eller angränsar till de uppgifter som övervakningsmekanismen har, däribland Riksdagens ombudsmän (JO) och Justitiekanslern (JK). Med utgångspunkt i förordningen bör det övervägas om de befintliga myndigheter som finns i Sverige redan uppfyller kraven för övervakningsmekanismen eller om screeningförordningens bestämmelser om övervakningsmekanism kräver några författningsändringar.

7.11.2 Förordningens bestämmelser om en oberoende övervakningsmekanism

Artikel 10 innehåller bestämmelser om övervakning av rättigheter i samband med screening. Enligt artikel 10.1 ska medlemsstaterna anta relevanta bestämmelser för utredning av anklagelser om bristande respekt för grundläggande rättigheter i samband med

screening. Medlemsstaterna ska vidare enligt artikeln, vid behov, säkerställa hänskjutande för inledande av civil- eller straffrättsliga förfaranden vid bristande respekt för eller efterlevnad av grundläggande rättigheter, i enlighet med nationell rätt.

Av artikel 10.2 följer att varje medlemsstat ska tillhandahålla en oberoende övervakningsmekanism som ska

- a) övervaka efterlevnaden av unionsrätten och internationell rätt, inbegripet EU:s rättighetsstadga, särskilt vad gäller tillgång till asylförfarandet, principen om non-refoulement, barnets bästa och relevanta regler om förvar, inbegripet relevanta bestämmelser om förvar i nationell rätt, under screeningen, och
- b) säkerställa att motiverade anklagelser om bristande respekt för grundläggande rättigheter i all relevant verksamhet i samband med screening hanteras på ett effektivt sätt och utan onödigt dröjsmål, vid behov inleda utredningar om sådana anklagelser och övervaka hur sådana utredningar framskrider.

Den oberoende övervakningsmekanismen ska omfatta all medlemsstaternas verksamhet vid genomförandet av förordningen och ska ha befogenhet att utfärda årliga rekommendationer till medlemsstaterna (artikel 10.2 andra och tredje styckena). Det förhållande att det finns rättsmedel i enskilda fall eller nationella system som övervakar screeningens effektivitet är inte i sig tillräckligt för att uppfylla kraven om övervakning av grundläggande rättigheter enligt screeningförordningen (skäl 29).

Medlemsstaterna ska införa lämpliga skyddsåtgärder för att garantera övervakningsmekanismens oberoende (artikel 10.2 fjärde stycket). Nationella ombudsmän och nationella människorättsinstitutioner, däribland nationella förebyggande mekanismer som inrättats enligt det fakultativa tilläggsprotokollet till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning från 1984 (kallat Opcat), ska delta i driften av den oberoende övervakningsmekanismen och får utses att utföra alla eller delar av dess uppgifter (se även skäl 27).

Den oberoende övervakningsmekanismen får också involvera relevanta internationella och icke-statliga organisationer och offentliga organ som är oberoende av de myndigheter som genomför screening. I den mån en eller flera av dessa institutioner,

organisationer eller organ inte är direkt delaktiga i övervakningsmekanismens arbete ska organet inleda och upprätthålla nära förbindelser med dem. Den oberoende övervakningsmekanismen ska vidare inleda och upprätthålla nära förbindelser med nationella dataskyddsmyndigheter och Europeiska datatillsynsmannen.

Den oberoende övervakningsmekanismen ska utföra sina uppgifter genom kontroller på plats och slumpmässiga och oanmälda kontroller (femte stycket). Medlemsstaterna ska ge den oberoende övervakningsmekanismen tillträde till alla relevanta platser, inbegripet mottagnings- och förvarsanläggningar, och tillgång till personer och handlingar, i den mån detta är nödvändigt för att den oberoende övervakningsmekanismen ska kunna fullgöra sina skyldigheter (sjätte stycket). Tillträde till relevanta platser och tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska endast ges till personer som handlar för den oberoende övervakningsmekanismens räkning och för vilka ett lämpligt säkerhetsgodkännande har utfärdats av en behörig myndighet i enlighet med nationell rätt.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (The European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) ska utfärda allmänna riktlinjer till medlemsstaterna om inrättandet av en övervakningsmekanism och om dess oberoende funktion (se avsnitt 7.11.3 nedan om dessa riktlinjer). Medlemsstaterna får begära att byrån för grundläggande rättigheter bistår dem i utvecklingen av deras oberoende övervakningsmekanism, inbegripet skyddsåtgärder för sådana mekanismers oberoende, samt övervakningsmetoderna och lämpliga utbildningsprogram. Kommissionen ska beakta de oberoende övervakningsmekanismernas resultat vid dess bedömning av den effektiva tillämpningen och det effektiva genomförandet av EU:s rättighetsstadga enligt artikel 15.1 i och bilaga III till förordning (EU) 2021/1060²³⁸ (sjunde stycket).

Den oberoende övervakningsmekanismen ska inte påverka mekanism för övervakning av den operativa och tekniska tillämpningen av det gemensamma europeiska asylsystemet som

²³⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

avses i artikel 14 i förordning (EU) 2021/2303²³⁹ och den roll som övervakare av grundläggande rättigheter spelar när det gäller att övervaka respekten för grundläggande rättigheter i all verksamhet som bedrivs av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån enligt artikel 80 i förordning (EU) 2019/1896²⁴⁰ (artikel 10.3). I skäl 27 nämns i detta sammanhang även den utvärderings- och övervakningsmekanism som inrättats genom rådets förordning (EU) 2022/922²⁴¹. De övervakningsmekanismer som regleras i nämnda förordningar kan i korthet utgöras av ett samarbete mellan kommissionen, medlemsstaterna och olika EU-organ, såsom EU:s asylbyrå. Några nationella myndigheter har alltså inte utsetts att utföra uppgiften som övervakningsmekanism enligt dessa förordningar.

Medlemsstaterna ska förse övervakningsmekanismen med lämpliga finansiella medel (artikel 10.4).

7.11.3 Framtagna riktlinjer vid tillsättande av en övervakningsmekanism

Riktlinjer framtagna av FRA

FRA tillhandahåller oberoende, evidensbaserat stöd och sakkunskap om grundläggande rättigheter till EU:s institutioner och medlemsstater. Byrån är ett oberoende EU-organ som finansieras genom EU:s budget. FRA bistår EU:s institutioner och medlemsstaternas regeringar i frågor som rör grundläggande rättigheter, särskilt på områdena diskriminering, tillgång till rättslig prövning, rasism och främlingsfientlighet, dataskydd, brottsoffers rättigheter och barnets rättigheter.

I enlighet med artikel 10.2 sjunde stycket har FRA tagit fram allmänna riktlinjer avseende inrättandet av oberoende övervakningsmekanismer som vänder sig till EU:s medlemsstater för

²³⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010.

²⁴⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624.

²⁴¹ Rådets förordning (EU) 2022/922 av den 9 juni 2022 om inrättande och användning av en utvärderings- och övervakningsmekanism för att kontrollera tillämpningen av Schengenregelverket och om upphävande av förordning (EU) nr 1053/2013.

att se till att de grundläggande rättigheterna respekteras vid screening och gränsförfaranden.²⁴²

Vid övervakningen bör enligt riktlinjerna hänsyn tas till samtliga grundläggande rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vid tillsynen bör man till exempel övervaka om de personer som är föremål för screening behandlas med värdighet, om barn är tillräckligt skyddade, om mottagningsanläggningar och förvarsenheter för migranter respekterar de grundläggande rättigheterna, rättssäkerhetsgarantier respekteras på vederbörligt sätt och människor har tillgång till effektiva rättsmedel.

Av riktlinjerna följer vidare bl.a. följande:

- Nationella ombudsmän och nationella institutioner för mänskliga rättigheter, inklusive nationella besöksorgan enligt Opcat, bör delta i driften av mekanismen och bör prioriteras när övervakningsmekanismen ska utses.
- Den nationella lagstiftningen bör garantera att mekanismen kan vara fri från otillbörlig yttre påverkan och drift, vilket kräver en hög grad av oberoende och operativ autonomi, som bygger på bl.a. de skyddsåtgärder som anges i Opcat och Parisprinciperna²⁴³.
- Mekanismen bör inte ha någon institutionell tillhörighet med myndigheter som ansvarar för asyl, gränsbevakning eller hantering av migration samt bör ha operativ autonomi och befogenhet att vidta åtgärder på eget initiativ, även under nationella nödsituationer och i synnerhet i kris- och våldssituationer.
- Mekanismen bör övervaka det faktiska genomförandet av alla relevanta EU:s grundläggande rättigheter. Uppmärksamhet bör främst ägnas åt asyلفörfarandet, principen om non-refoulement,

²⁴² The European Union Agency for Fundamental Rights, Monitoring fundamental rights during screening and the asylum border procedure – A guide on national independent mechanisms, Practical guidance – 2024 edition.

²⁴³ De minimikrav som ska gälla för en institution för mänskliga rättigheter formulerades vid ett internationellt arbetsmöte med representanter för nationella institutioner för mänskliga rättigheter i samarbete med FN:s center för mänskliga rättigheter 1991 i Paris, i form av Principer avseende Nationella Institutioners Ställning (Principles relating to the Status of National Institutions), se s.k. Parisprinciperna (se även avsnittet 1.13.5 nedan).

barnets bästa och relevanta standarder och garantier mot inskränkning av den personliga friheten.

- Mekanismen bör ha sådana befogenheter som krävs för att utföra periodiska kontroller på plats samt slumpmässiga och oanmälda kontroller, baserat på en riskbedömning av grundläggande rättigheter eller rapporter om påstådda kränkningar av rättigheter.
- Personer som företräder mekanismen bör ha obegränsad tillgång till individer och dokument samt de områden där förfaranden som omfattas av mekanismens mandat äger rum. Personer som agerar för mekanismens räkning och som behöver ta del av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller bereda sig tillträde till platser där tillgången är begränsad av skäl som rör den allmänna säkerheten bör ha rätt att få lämplig säkerhetsprovning.
- När övervakningsmekanismen finner välgrundade anklagelser om kränkningar av de grundläggande rättigheterna bör den ha rätt att kommunicera direkt med behöriga utredande myndigheter för snabba och effektiva utredningar. Denna möjlighet bör också gälla välgrundade rapporter om kränkningar av rättigheter som kan ha ägt rum utanför screeningen och gränsförfarandet för asyl, särskilt när det rör sig om brottsliga handlingar.
- Mekanismen bör sträva efter att använda ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt genom att i så stor utsträckning som möjligt inkludera advokater, hälso- och sjukvårdspersonal, psykologer, rättsmedicinska experter, specialister på skydd av barn och tolkar/kulturmedlare i övervakningsgrupperna.
- Mekanismen bör offentliggöra en särskild årlig offentlig rapport om sitt övervakningsarbete, inklusive viktiga resultat och rekommendationer, och ges möjlighet att vända sig till den allmänna opinionen direkt eller via pressen. Rapporten bör delas med alla berörda aktörer, t.ex. berörda nationella myndigheter och offentliga organ, de som ansvarar för att förvalta EU-medel, de som ansvarar för att utarbeta nationella asyl- och migrationsstrategier samt Europeiska kommissionen, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och FRA.

Riktlinjer framtagna av ENNHRI

Det europeiska nätverket av nationella institutioner för mänskliga rättigheter (The European Network of National Human Rights Institutions, ENNHRI) samlar drygt 40 nationella institutioner för mänskliga rättigheter i Europa. Nätverket arbetar för att stärka främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i Europa. ENNHRI har tagit fram rekommendationer för EU:s medlemsstater att tillämpa vid implementeringen av EU:s migrations- och asylpakt.²⁴⁴ Rekommendationerna kan sammanfattas enligt följande:

- EU:s medlemsstater bör i ett tidigt skede samråda med nationella människorättsinstitutioner, ombudsmän, nationella förebyggande mekanismer och civilsamhällesorganisationer som redan övervakar migranternas mänskliga rättigheter. ENNHRI betonar särskilt behovet av att EU:s medlemsstater samråder med de nationella människorättsinstitutionerna innan de tilldelar dem ett eventuellt ytterligare mandat inom ramen för pakten.
- Övervakningsmekanismen måste vara oberoende, både när det gäller deras formella ram och funktion, vilket är en förutsättning för att effektivt kunna övervaka, hantera och förebygga kränkningar av de mänskliga rättigheterna vid gränserna.
- Adekvat finansiering bör säkerställa att övervakningsmekanismerna kontinuerligt förses med tillräckligt med personal med relevant kunskap och expertis. Sådan finansiering bör också möjliggöra utveckling av relevanta övervakningsmetoder för att bedöma efterlevnaden av de grundläggande rättigheterna under hela screening- och asylgränsförfarandena.
- Övervakningsmekanismens mandat bör omfatta effektiv övervakning av kränkningar av de grundläggande rättigheterna i samband med all gränsförvaltningsverksamhet.
- Övervakningsmekanismen bör ha adekvata befogenheter för att genomföra sitt uppdrag. Den bör ha obegränsad tillgång till handlingar, gränsområden och platser där kränkningar av de

²⁴⁴ ENNHRI, ENNHRI's updated common position on establishing independent Monitoring Mechanisms under the EU Pact on Migration & Asylum, 18 December 2024.

grundläggande rättigheterna kan förekomma och/eller offer för sådana kränkningar kan påträffas.

- För att säkerställa en effektiv övervakning av migranternas rättigheter är samarbete mellan aktörer som övervakar och rapporterar vid gränserna, inklusive nationella människorättsinstitutioner, av avgörande betydelse, vilket inkluderar samarbete med sådana institutioner i EU:s grannländer. Detta i syfte att stärka skyddet av de mänskliga rättigheterna och för att effektivt kunna utreda och beivra överträdelser som kan vara av gränsöverskridande karaktär, inbegripet överträdelser av principen om non-refoulement.

7.11.4 Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern

Kort om tillsynsbegreppet i nationell rätt

Den offentliga tillsynen har ansetts viktig för att stärka efterlevnaden av de föreskrifter som riksdagen och regeringen har fattat beslut om. Därigenom bidrar tillsynen till att upprätthålla grundläggande värden i samhället såsom legalitet, demokrati och effektivitet. Tillsyn över regelefterlevnad i olika verksamheter är således ett centralt offentligt åtagande. De offentliga tillsynsmyndigheterna är verksamma inom i stort sett alla områden i samhället. Tillsyn utövas över enskilda, kommuner och regioner samt statliga myndigheter.²⁴⁵

Tillsyn utgör en kontroll i efterhand av hur en verksamhet fungerar. Tillsyn kan också ha en preventiv funktion eftersom de iakttagelser och erfarenheter som tillsynen ger upphov till kan ligga till grund för planering, förbättring och effektivisering både av den granskade verksamheten och av andra verksamheter som ska hantera liknande frågeställningar.

Den offentliga tillsynen kan vara såväl extern som intern. Med extern tillsyn avses tillsyn som utövas av ett annat organ än det vars verksamhet ska granskas. Intern tillsyn utförs genom kontroll av den egna verksamheten.

Tillsyn brukar vidare delas in i ordinär eller extraordinär tillsyn. Ordinär tillsyn utövas av ett organ som i regel har som sin

²⁴⁵ Skr. 2009/10:79 s. 5 och skr. 2013/14:155 s. 25.

huvudsakliga uppgift att utöva kontroll över en viss verksamhet, t.ex. Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn över viss behandling av personuppgifter och Arbetsmiljöverkets tillsyn över arbetsmiljö- och arbetstidslagstiftningen. Ett ordinärt tillsynsorgan kan ha befogenheter att, med respekt för myndigheters självständighet enligt 12 kap. 2 § regeringsformen, fatta beslut om åtgärder för att rätta till eventuella brister som upptäcks vid granskningen. Tillsynsmyndigheten kan t.ex. ha möjlighet att vid konstaterade brister kräva rättelse, återkalla tillstånd, förelägga vite, besluta om sanktionsavgift eller utfärda ett förbud mot fortsatt verksamhet.

Extraordinär tillsyn utövas av Riksdagens ombudsmän (JO) och Justitiekanslern (JK). Den extraordinära tillsynen går utöver och kompletterar den ordinarie tillsynen. JO och JK saknar de befogenheter som tillkommer ordinära tillsynsmyndigheter. Detta innebär bland annat att de inte kan ompröva eller ändra beslut som har fattats av andra myndigheter. Ett tillsynsärende kan resultera i ett beslut som kan innehålla kritik, vägledande uttalanden och liknande men inte i rättsligt bindande beslut. Ordinär och extraordinär tillsyn kan avse samma tillsynsobjekt och samma frågeställning.

I det följande redogörs för JO:s och JK:s respektive uppdrag och hur den extraordinära tillsynen utövas. I fråga om JO redogörs också för uppdraget som nationellt besöksorgan enligt Opcat.

Riksdagens ombudsmän

Den rättsliga grunden för JO-ämbetet och ombudsmännens verksamhet utgår från den övergripande regleringen i 13 kap. 6 § regeringsformen (RF). En justitieombudsman är enligt bestämmelsens första stycke en av riksdagen vald person som ska utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra föreskrifter.

Enligt 11 och 12 §§ lagen (2023:499) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO), JO-instruktionen, ska JO särskilt granska om verksamheterna som står under JO:s tillsyn följer regeringsformens föreskrifter om saklighet och opartiskhet och att det inte görs intrång i enskildas grundläggande fri- och rättigheter i den offentliga verksamheten.

Under JO:s tillsyn står bl.a. statliga och kommunala myndigheter, tjänstemän och andra befattningshavare vid statliga och kommunala myndigheter och andra som har en tjänst eller ett uppdrag som innebär myndighetsutövning (14 § JO-instruktionen). JO utövar således tillsyn över de verksamheter där frihetsberövade personer är placerade, t.ex. kriminalvårdsanstalter, häkten, polis-arrester och sjukvårdsinrättningar inom rättspsykiatri.

Tillsynsverksamheten bedrivs genom prövning av klagomål från allmänheten och genom inspektioner och andra undersökningar som JO finner påkallade (17 § JO-instruktionen). JO bör inte utreda förhållanden som ligger mer än två år tillbaka i tiden, om det inte finns särskilda skäl (32 §).

JO ska vidta de utredningsåtgärder som han eller hon bedömer vara nödvändiga för att pröva klagomål och andra ärenden (33 § JO-instruktionen). Domstolar och förvaltningsmyndigheter, anställda hos staten eller kommuner eller andra som står under JO:s tillsyn ska lämna de upplysningar och yttranden som en ombudsman begär (13 kap. 6 § andra stycket RF). JO har enligt samma bestämmelse rätt att få tillgång till domstolars och förvaltningsmyndigheters protokoll och handlingar. När JO enligt regeringsformens föreskrifter begär upplysningar och yttranden får JO förelägga vite om högst 10 000 kronor (36 § JO-instruktionen). JO får enligt samma bestämmelse döma ut försuttet vite.

En ombudsman får genom beslut i ett ärende uttala sig om huruvida en åtgärd av någon som står under ombudsmännens tillsyn strider mot en lag eller någon annan författning eller annars är felaktig eller olämplig (12 § JO-instruktionen). En ombudsman får även göra uttalanden för att främja en enhetlig och ändamålsenlig rättstillämpning.

JO har inte befogenhet att själv meddela straffrättsliga sanktioner eller disciplinära påföljder. JO är inte heller någon besvärsmyndighet och får därför inte överpröva eller på annat sätt ändra de granskade besluten. Beslut i JO:s ärenden är inte rättsligt bindande.

JO får dock som särskild åklagare väcka åtal mot en befattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten eller uppdraget har begått en annan brottslig gärning än tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott (21 § JO-instruktionen).

Om en befattningshavare genom att åsidosätta vad som åligger honom eller henne i tjänsten eller uppdraget har gjort sig skyldig till fel som kan beivras genom ett disciplinärt förfarande, får JO vidare göra en anmälan till den som har befogenhet att besluta om disciplinpåföljd (22 § JO-instruktionen).

Om JO anser att det är påkallat att en befattningshavare avskedas eller avstängs från sin tjänst på grund av en brottslig gärning eller en grov eller upprepad tjänsteförseelse, får JO även göra en anmälan om det till den som har befogenhet att besluta om åtgärden (23 § JO-instruktionen).

JO svarar direkt under riksdagen och är således helt fristående från regeringen och den under regeringen lydande myndighetsorganisationen. JO intar en hög grad av självständighet även inför riksdagen. Riksdagen kan exempelvis inte ge en ombudsman direktiv i ett särskilt ärende och inte heller i efterhand framföra synpunkter på handläggningen av eller beslutet i ett visst ärende. Riksdagens styrning av ombudsmännens verksamhet sker i stället genom föreskrifterna i JO-instruktionen och behandlingen av JO:s budget. JO lämnar årligen en rapport över sin verksamhet till riksdagen, en ämbetsberättelse (43 § JO-instruktionen).

Särskilt om JO:s uppgifter som nationellt besöksorgan enligt Opcat

JO har även till uppgift att fullgöra de uppgifter som ett nationellt besöksorgan har enligt det fakultativa protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, Opcat (18 § lagen med instruktion för riksdagens ombudsmän).

Om Opcat

Syftet med protokollet är att öka frihetsberövade personers skydd mot tortyr m.m. samt att stärka tillämpningen av artikel 2 och 16 i FN:s konvention mot tortyr, dvs. staters skyldighet att vidta effektiva åtgärder för att förhindra tortyr m.m. I protokollet slås därför inledningsvis fast att tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning är förbjudet och utgör en

allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna. Det erinras om att det krävs en kombination av utbildning, lagstiftningsåtgärder, administrativa, rättsliga och andra åtgärder för att effektivt kunna förebygga tortyr m.m. Skyddet av frihetsberövade personer kan även stärkas med icke-rättsliga åtgärder av förebyggande natur, som grundas på regelbundna besök på platser där personer hålls frihetsberövade.

För att genomföra dessa besök ska en underkommitté till FN:s kommitté mot tortyr inrättas samtidigt som staterna på nationell nivå ska inrätta, utse eller upprätthålla ett eller flera besöksorgan för att förebygga tortyr m.m. (artikel 2 och 3).

Parterna, dvs. de undertecknande staterna, ska tillåta att underkommittén och det nationella organet besöker de platser under landets jurisdiktion och kontroll där personer är eller kan hållas frihetsberövade. Besöken ska genomföras i syfte att, om så behövs, förstärka skyddet för dessa personer mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Enligt protokollet avses med frihetsberövande ”varje form av kvarhållande, fängslande eller placering av en person i ett offentligt eller privat förvar, som denna person inte har tillåtelse att lämna frivilligt, genom beslut av en rättslig, administrativ eller annan myndighet” (artikel 4).

Enligt artikel 18.2 i Opcat ska staterna bl.a. vidta alla nödvändiga åtgärder för att tillgodose att de sakkunniga i det nationella besöksorganet har den kompetens och det yrkeskunnande som krävs.

Det nationella besöksorganets befogenheter framgår av artikel 19. Det ska ges möjlighet att regelbundet granska behandlingen av frihetsberövade personer på de platser där de hålls i förvar för att förstärka, om så erfordras, deras skydd mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 19 a). Vidare ska besöksorganet ha rätt att avge rekommendationer till behöriga myndigheter för att förbättra situationen samt kommentera existerande lagstiftning eller föreslå ny (artikel 19 b–c).

För att de nationella besöksorganen ska kunna fullgöra sitt uppdrag ska de enligt artikel 20 ha rätt till följande:

- tillgång till alla uppgifter om hur många personer som hålls frihetsberövade i förvar enligt definitionen i artikel 4 samt om hur många sådana förvar det finns och var de ligger,
- tillgång till alla uppgifter om behandlingen av sådana personer och om under vilka förhållanden de hålls i förvar – tillträde till alla platser med tillhörande anläggningar där personer hålls frihetsberövade,
- tillfälle att föra enskilda samtal med frihetsberövade personer utan vittnens närvaro, antingen personligen eller med hjälp av en tolk om så behövs, samt med andra personer som organet anser kunna lämna relevanta upplysningar,
- frihet att utse platser som organen önskar besöka och personer de önskar intervjua, samt
- rätt att ha kontakt med underkommittén, att delge den uppgifter samt att sammanträffa med den.

JO som nationellt besöksorgan

I samband med Sveriges godkännande av Opcat år 2003 gjorde regeringen bedömningen att Sverige genom den kontrollfunktion som JO och Justitiekanslern (JK) har uppfyller de krav som tilläggsprotokollet ställer vad avser nationella besöksorgan. Någon lagstiftning ansågs därför inte behövas i detta avseende.²⁴⁶

I riksdagen behandlades regeringens proposition av utrikesutskottet. Konstitutionsutskottet bereddes tillfälle att yttra sig över propositionen. I sitt ställningstagande anförde konstitutionsutskottet att de uppgifter och befogenheter som JO har överensstämmer med de uppgifter som ett nationellt besöksorgan har. Utskottet hänvisade även till att Justitiedepartementet under utskottets behandling av ärendet anfört att regeringens förslag inte byggde på att JO skulle tilldelas några nya, löpande uppgifter. Konstitutionsutskottet underströk vikten av att JO:s handlingsfrihet inte begränsas och att JO själv avgör vilka former den egna verksamheten kräver. Konstitutionsutskottet anförde även att det regeringen föreslagit i propositionen inte

²⁴⁶ Prop. 2004/05:107 s. 16–20.

innebar att JO ålagts något särskilt ansvar att fungera som nationellt besöksorgan. Utrikesutskottet fann att konstitutionsutskottet hade utrett frågan om JO och JK kan fungera som nationella besöksorgan och gjort bedömningen att dessa instanser redan har de uppgifter och befogenheter som protokollet kräver och hade ingen annan uppfattning.²⁴⁷

JO begärde i framställning 2010/11:JO2 till riksdagen att den då gällande JO-instruktionen skulle ändras så att det klart framgår att ombudsmännen, utöver de uppgifter som de enligt instruktionen i övrigt har, även ska fullgöra uppgiften som nationellt besöksorgan enligt Opcat. JO anförde att uppdraget som nationellt besöksorgan skiljer sig från vad som karakteriserar JO:s uppdrag i övrigt, bl.a. på så sätt att det innefattar en förpliktelse att regelbundet genomföra granskningar av ett visst slag.

JO:s framställning remitterades till bl.a. JK som i sitt svar anförde att det givetvis har varit besvärande att Sveriges åtaganden enligt den berörda konventionen har kunnat sättas i fråga vad gäller inspektionsverksamheten, i varje fall såvitt den ankommit på och bort fullgöras av JK. JK anförde vidare att det därför var med djup tillfredsställelse som JK noterade att JO även i en mer formell mening förklarat sig vara beredd att ta på sig uppgiften och att detta åtagande också tydliggörs genom ett tillägg i JO-instruktionen.²⁴⁸

Konstitutionsutskottet tillstyrkte JO:s förslag, varefter lagändringen fördes in i den då gällande JO-instruktionen.²⁴⁹

Någon motsvarande ändring infördes inte i de regelverk som styr JK:s uppdrag, vilket innebär att JO i dag är det enda nationella besöksorganet enligt Opcat.²⁵⁰

I JO-instruktionen saknas dock – i likhet med vad som tidigare var fallet – närmare nationella bestämmelser om uppdragets utformning eller besöksorganets befogenheter. När det gäller befogenheter och sekretess tillämpas i stället ordinarie regelverk för JO.²⁵¹ Opcat-verksamheten bedrivs alltså med stöd av samma föreskrifter om befogenheter m.m. som JO:s traditionella tillsynsverksamhet.

²⁴⁷ 2004/05:UU13.

²⁴⁸ 2010/11:KU17 s.7.

²⁴⁹ 2010/11:KU17.

²⁵⁰ Framst. 2022/23:RS2 s. 433

²⁵¹ Framst. 2022/23:RS2 s. 433.

JO ska inom ramen för sina respektive uppdrag – uppdraget som nationellt besöksorgan respektive det traditionella tillsynsuppdraget – granska relationen mellan den offentliga makten och enskilda och se till att lagar och skyldigheter följs. I detta ingår att beakta att de regelverk om mänskliga rättigheter som Sverige anslutit sig till och ratificerat följs. Uppdraget förutsätter inhämtande av information och inspektionsbesök vid olika inrättningar. Vad som framkommit vid inspektionerna kan leda till uttalanden från JO och även framställningar om ändringar i gällande eller föreslagen lagstiftning.²⁵²

I maj 2022 överlämnade den parlamentariska kommittén 2020 års JO-utredning betänkandet Översyn av JO-ämbetet (2021/22:URF2) till riksdagsstyrelsen. Genom framställningen Översyn av JO-ämbetet (framst. 2022/23:RS2) överlämnade riksdagsstyrelsen i december 2022 kommitténs betänkande till riksdagen för bedömning och beslut. I framställningen föreslogs ändringar i fråga om JO:s konstitutionella ställning, uppdrag, verksamhet och organisation. Det föreslogs också bl.a. att riksdagen skulle anta en ny lag med instruktion för Riksdagens ombudsmän. I fråga om Opcat-verksamheten föreslogs att det av regleringen i JO-instruktionen tydligt ska framgå att ombudsmännen har i uppdrag att fullgöra de uppgifter som ett nationellt besöksorgan har. Det bedömdes att det i övrigt inte fanns anledning att föreslå författningsändringar för att Sveriges åtaganden enligt Opcat ska vara uppfyllda, t.ex. vad gäller frågan om utformningen av Opcat-verksamheten, verksamhetens oberoende och JO:s befogenheter för att utföra sitt uppdrag.

Konstitutionsutskottet föreslog i denna del att riksdagen skulle anta förslaget att det av JO-instruktionen tydligt ska framgå att ombudsmännen har i uppdrag att fullgöra de uppgifter som ett nationellt besöksorgan har. Även i övriga delar ställde sig utskottet i huvudsak bakom förslagen i framställningen.²⁵³ Riksdagen fattade beslut i enlighet med förslagen, varvid bl.a. den nu gällande JO-instruktionen beslutades.²⁵⁴

²⁵² framst. 2022/23:RS2 s. 440.

²⁵³ Bet. 2022/23:KU32 s.54.

²⁵⁴ Protokoll 2022/23:129.

JO:s verksamhet som nationellt besöksorgan

För att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan enligt Opcat, biträds ombudsmännen sedan 2011 av en särskild enhet, Opcat-enheten. Enheten ska även i övrigt utföra de arbetsuppgifter som chefsJO bestämmer.²⁵⁵

JO har bedömt att de platser som ska inspekteras inom ramen för Opcat-uppdraget i första hand är kriminalvårdsanstalter, häkten, polisarrester, inrättningar för psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård, Migrationsverkets förvar samt Statens institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem och LVM-hem.²⁵⁶ Opcat-enhetens verksamhet redovisas i såväl årsrapporter som tematiska rapporter, som också översätts till engelska. Verksamheten redovisas även översiktligt, tillsammans med särskilt viktiga beslut och uttalanden av JO, i ett eget avsnitt i JO:s ämbetsberättelse. Därutöver publicerar JO de protokoll som upprättas vid Opcat-inspektioner på sin webbplats, jo.se.

I årsrapporten för 2023 beskrivs Opcat-enhetens arbetsmetod enligt följande:²⁵⁷

Som regel får JO:s medarbetare i uppdrag av en ombudsman att genomföra en inspektion. Ibland leder berörd ombudsman själv inspektionen. En inspektion kan antingen vara föranmäld eller oanmäld. Majoriteten av inspektionerna inom Opcat-verksamheten är oanmälda vilket är i linje med intresset av att institutioner ständigt är beredda på att bli besökta. Oanmälda inspektioner ökar även trovärdigheten för inspektionsverksamheten. JO:s traditionella tillsynsverksamhet och JO:s uppdrag enligt Opcat har många beröringspunkter. Av den anledningen deltar som regel någon medarbetare från Opcat-enheten vid tillsynsavdelningarnas inspektioner av platser där människor kan hållas frihetsberövade och motsvarande gäller vid de inspektioner som Opcat-enheten får i uppdrag att genomföra.

De iakttagelser som görs i samband med en inspektion dokumenteras i ett protokoll och redovisas för ansvarig ombudsman. Om det vid inspektionen uppmärksammas någon fråga som den ansvariga ombudsmannen bedömer behöver utredas särskilt gör han eller hon det i ett initiativärende, som hanteras av en tillsynsavdelning. Det vanligaste är dock att ombudsmannen i protokollet uttalar sig om de iakttagelser som gjorts vid inspektionen och ger sina rekommendationer.

²⁵⁵ 2021/22:URF2 s. 76.

²⁵⁶ Nationellt besöksorgan – NPM, rapport från verksamheten 2023 s. 9.

²⁵⁷ Nationellt besöksorgan – NPM, rapport från verksamheten 2023 s. 12.

Under 2023 fanns enligt årsrapporten följande verksamheter där det förekommer frihetsberövade personer (de redovisade siffrorna bygger i vissa delar på uppskattningar):²⁵⁸

- 121 polisarrester med cirka 1 300 platser (Polismyndigheten)
- 40 häkten med cirka 2 900 platser varav ca 2 500 är fasta platser (Kriminalvården)
- 46 kriminalvårdsanstalter med cirka 5 800 platser varav ca 4 700 är fasta platser (Kriminalvården)
- 21 särskilda ungdomshem med cirka 700 platser (Statens institutionsstyrelse, SiS)
- 11 LVM-hem med cirka 400 platser (SiS)
- Minst 80 verksamheter för psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård med cirka 4 100 platser (21 regioner)
- 6 migrationsförvar med cirka 560 platser (Migrationsverket)
- Cirka 30 väntarrester (Tullverket)

Under 2023 genomfördes 14 inspektioner inom ramen för Opcat-uppdraget, varav en vid migrationsförvar.²⁵⁹

I sammanhanget kan noteras att en skillnad mellan uppdraget som nationellt besöksorgan och JO:s traditionella tillsynsuppdrag är att Opcat förutsätter att besöksorganets inspektioner är regelbundna (se artikel 19 a) Inom ramen för sitt tillsynsuppdrag har JO i stället möjlighet att välja i vilken omfattning inspektioner ska göras och vilka tillsynsobjekt som ska granskas.

Besöken vid verksamheter där personer hålls frihetsberövade liknar de inspektioner som JO genomför inom ramen för sitt tillsynsuppdrag. Det nationella besöksorganets uttalade syfte i första hand att stärka skyddet för den omhändertagne och att förebygga tortyr m.m. Syftet är således inte att ingripa mot redan begångna fel, utan i stället att verka för att de överhuvudtaget inte uppkommer eller upprepas.²⁶⁰

JO genomför som nationellt besöksorgan också dialogmöten med institutioner och myndigheter som håller personer

²⁵⁸ Nationellt besöksorgan – NPM, rapport från verksamheten 2023 s. 12-13.

²⁵⁹ Nationellt besöksorgan – NPM, rapport från verksamheten 2023 s. 13.

²⁶⁰ Framst. 2022/23:RS2 s. 440.

frihetsberövade men även med andra tillsynsmyndigheter, för att därigenom verka för att sådan behandling som Opcat är avsett att förebygga inte uppkommer. I januari 2020 inrättades vidare ett särskilt forum för dialog med civilsamhället om frihetsberövades situation och rättigheter. JO ska som utgångspunkt två gånger per år bjuda in ett antal aktörer från civilsamhället till ett möte.²⁶¹

Missförhållanden som framkommit vid Opcat-inspektioner kan leda till att JO inleder initiativärenden inom ramen för sitt traditionella tillsynsuppdrag. I Opcat-verksamheten kan också andra bedömningar än rent rättsliga förekomma, t.ex. hur frihetsberövande påverkar den intagnes hälsa. Enligt Opcat ska det nationella besöksorganet ha den kompetens och det yrkeskunnande som krävs (artikel 18.2). Vid Opcat-enheten finns därför också expertis inom medicin och psykologi.²⁶²

De förvar där utlänningar kan hållas i avvaktan på bl.a. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen (2005:716) drivs alla av Migrationsverket och står under JO:s tillsyn som en del av myndigheten. JO kan således även granska förvaren inom ramen för Opcat-verksamheten.

Justitiekanslern

Justitiekanslern (JK) är regeringens högste ombudsman och har bl.a. till uppgift att bevaka statens rätt och utöva tillsyn över den offentliga verksamheten. Innehavaren av ämbetet anställs av regeringen med fullmakt, dvs. med det särskilda anställningsskydd som följer av lagen (1994:261) om fullmaktsanställning.

Enligt 12 kap. 1 § regeringsformen är JK en statlig förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen. Innebörden är att JK står i ett principiellt lydnadsförhållande till regeringen. Det medför bl.a. en skyldighet för JK att följa de föreskrifter av allmän natur eller direktiv för särskilda fall som regeringen meddelar. En viktig begränsning i denna direktivrätt finns i 12 kap. 2 § regeringsformen. Av bestämmelsen följer att regeringen inte får bestämma hur JK i ett särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller som rör tillämpningen av

²⁶¹ Nationellt besöksorgan – NPM, rapport från verksamheten 2023 s. 9.

²⁶² Framst. 2022/23:RS2 s. 440.

lag. JK har i likhet med JO tillsyn över myndigheter och deras tjänstemän. Bestämmelser om JK:s tillsynsuppgifter finns i lagen (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn (tillsynslagen) och förordningen (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern (JK-instruktionen).

Av författningarna framgår bl.a. att JK:s tillsyn har till syfte att kontrollera att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden (1 § tillsynslagen). Tillsynen omfattar myndigheter och deras tjänstemän med vissa i tillsynslagen angivna begränsningar (2 och 3 §§ tillsynslagen). Tillsynen bedrivs genom prövning av klagomål och anmälningar från enskilda och myndigheter, genom inspektioner eller genom att JK på eget initiativ tar upp frågor. JK bestämmer själv om en anmälan från en enskild ska föranleda några åtgärder och kan överlämna ett till en ordinarie tillsynsmyndighet eller – efter överenskommelse – till JO (15 § JK-instruktionen).

Till sin hjälp har JK särskilda utredningsbefogenheter. JK har rätt att få tillgång till domstolars och förvaltningsmyndigheters protokoll och handlingar (9 § tillsynslagen). Vidare ska domstolar och förvaltningsmyndigheter samt tjänstemän hos staten eller kommun och annan som står under JK:s tillsyn förse JK med de upplysningar och yttranden som begärs (10 § tillsynslagen).

Sedan slutet av 1990-talet bedriver JK en mer övergripande tillsyn som huvudsakligen är inriktad på att upptäcka systematiska fel i den offentliga verksamheten.²⁶³ Det handlar främst om rättsliga systemfrågor och tillsyn på verksamhetsområden där det saknas ordinära tillsynsorgan.

Utöver sin tillsynsbefogenhet har JK bl.a. möjlighet att på frivillig väg reglera vissa skadeståndsanspråk som riktas mot staten, se förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Även fel som avser domstolar omfattas av det här systemet och det är inte ovanligt att tillsynsaspekter aktualiseras i ärendena. Det ingår i JK:s uppgifter att under regeringen bevaka statens rätt (2 § JK-instruktionen). I mål i domstol som rör statens rätt ska JK föra eller låta föra statens talan, om inte någon annan myndighet ska sköta denna uppgift.

JK:s tillsynsuppdrag har stora likheter med JO:s, och myndigheterna har i stort sett samma tillsynsområden. JK:s tillsyns-

²⁶³ Prop. 1998/99:1 utgiftsområde 1, s. 22.

verksamhet utövas i huvudsak på samma sätt som JO:s, dvs. genom prövning av klagomål, initiativärenden och inspektioner. Det finns också skillnader, exempelvis är det JK:s uppgift att årligen granska myndigheters ärendeförteckningar. För att kunna utöva sina tillsynsfunktioner har JK i princip samma befogenheter som JO och har, som angetts ovan, bl.a. rätt att få tillgång till såväl handlingar, begärda upplysningar som yttranden samt har möjlighet att förelägga och döma ut vite.

7.11.5 Institutet för mänskliga rättigheter

I januari 2022 inrättades Institutet för mänskliga rättigheter i Sverige genom lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter. Institutet har inrättats i enlighet med Parisprinciperna, som avser ge institutionen en stark ställning i genomförandet av sitt uppdrag genom att garantera institutionen ett oberoende från framför allt regeringen.

Institutet för mänskliga rättigheter har inrättats som en myndighet under regeringen. För att fullt ut garantera institutets oberoende ställning i förhållande till regeringen har regeringen inte möjlighet att styra institutets uppgifter eller arbete i samma utsträckning som normalt gäller för myndigheter under regeringen. Som en del i att stärka oberoendet anställer styrelsen myndighetschefen.²⁶⁴

Institutet har som övergripande uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna med utgångspunkt i bl.a. grundlagarna och den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (1 § första stycket lagen om Institutet för mänskliga rättigheter). I detta syfte ska institutet följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas samt lämna förslag till åtgärder till regeringen (2 § första stycket). Institutet ska vidare enligt samma bestämmelse ha kontakter med internationella organisationer och även i övrigt delta i internationellt samarbete samt främja utbildning, forskning, kompetensutveckling, information och ökad medvetenhet om de mänskliga rättigheterna.

²⁶⁴ Prop. 2020/21:143 s. 22.

I sammanhanget kan nämnas att Institutet för mänskliga rättigheter är medlem i nätverket ENNHRI (se avsnitt 7.11.3).

Institutet prövar inte enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna (2 § tredje stycket).

Det ska i sammanhanget framhållas att Institutet för mänskliga rättigheter inte bedriver någon tillsynsverksamhet enligt sitt uppdrag, dvs. varken ordinär eller extraordinär tillsyn. Institutet kan inte besluta om åtgärder som syftar till att åstadkomma rättelse.

7.11.6 Förslag om ny myndighet för tillsyn över bl.a. migrationsområdet

Utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering (Fi 2023:08) har bl.a. haft i uppdrag att analysera hur behovet av analys och utvärdering av statlig och annan offentlig verksamhet kan tillgodoses genom att de befintliga analys- och utvärderingsmyndigheterna samlas i färre myndigheter. Vidare har uppdraget bl.a. innefattat en analys om det finns uppgifter vid andra myndigheter som bör flyttas till analys- och utvärderingsmyndigheter och utifrån analyserna lämna förslag på de organisations- och strukturförändringar som bör genomföras.

Utredningen lämnade i februari 2025 betänkandet *En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag* (SOU 2025:13). I betänkandet föreslås bl.a. att det ska inrättas en analys- och utvärderingsmyndighet med ett ansvar för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena genom en sammanläggning av verksamheten vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring (IAF), Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) och Delegationen för migrationsstudier (Delmi). Myndigheten ska enligt förslaget även ha i uppgift att ansvara för tillsyn av arbetslöshetsförsäkringen och a-kassorna samt de uppgifter som följer av lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor samt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Sammanläggningen föreslås ske genom att IAF:s respektive Delmis befintliga uppgifter och verksamhet överförs och inordnas i ISF, samt att IAF avvecklas som egen myndighet och Delmis uppdrag avslutas.

I betänkandet konstateras att arbetsmarknaden och arbetsmarknadspolitiken, socialförsäkringen och socialförsäkringspolitiken samt migrationen och migrationspolitiken är tre centrala

välfärdsområden av stor betydelse för samhället och samhällsutvecklingen. En sammanläggning av IAF, ISF och Delmi skulle enligt utredningen ge ett mer sammanhållet systemperspektiv och förbättra förutsättningarna att identifiera samt föreslå åtgärder för att komma till rätta med systemövergripande problem inom trygghetssystemen och migrationsområdet. Vidare anförts i betänkandet att en breddning av uppgiften även skulle ge tillgång till analyskapacitet på områden som i dag inte täcks av någon fristående analys- och utvärderingsmyndighet. I sammanhanget konstateras bl.a. att det helt saknas en myndighet för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av Migrationsverkets verksamhet.

Den sammanslagna myndighetens ansvarsområde omfattar enligt förslaget verksamheten vid Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten (i de delar som inte står under Finansinspektionens tillsyn), Migrationsverket, delar av Skatteverkets verksamhet (i de delar som avser beslut om pensionsgrundande inkomst) samt a-kassorna. I fråga om myndighetens uppdrag anges bl.a. följande i betänkandet.²⁶⁵

Med systemtillsyn avses att tillsynsobjektens system för styrning och kontroll granskas. Det kan till exempel handla om hur myndigheterna följer upp sin handläggning i syfte att säkerställa att den lever upp till de krav som ställs, hur myndigheterna arbetar för att motverka missbruk av systemen samt hur myndigheterna arbetar för att öka effektiviteten i verksamheterna. Systemtillsynen inriktar sig således främst på processer och organisation. Effektivitetsgranskning fokuserar på såväl genomförandet som resultatet av verksamheterna för att granska om verksamheten fungerar effektivt med utgångspunkt i det statliga åtagandet (gör myndigheten saker rätt). Det innefattar även att analysera effekterna och ändamålsenligheten av verksamheten (gör myndigheterna rätt saker).

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 uttalat att mot bakgrund av förslagen om statlig resurssamverkan i betänkandet och att flera remissinstanser uttrycker att det finns behov av förvaltningsgemensamma lösningar bedömer regeringen att det finns potential i sådana lösningar för att öka effektiviteten och kvaliteten i statsförvaltningen.²⁶⁶

²⁶⁵ SOU 2025:13 s. 329-330.

²⁶⁶ Prop. 2025/26:1 63.

Riksdagen har berört den föreslagna myndigheten i samband med avstyrkande av en motion om tillkännagivande om en nationell övervakningsmekanism enligt EU:s migrations- och asylpakt. Riksdagen anförde i sammanhanget att det bl.a. mot bakgrund av den föreslagna myndigheten inte fanns skäl att göra ett tillkännandegivande i frågan.²⁶⁷

7.11.7 Sverige uppfyller kraven på övervakningsmekanismen

Bedömning: Sverige uppfyller de krav som ställs i artikel 10.2 på en oberoende övervakningsmekanism. Artikel 10.2 kräver därmed inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Utgångspunkter enligt screeningförordningen

I avsnitt 7.11.2 beskrivs de krav som artikel 10.2 i screeningförordningen ställer på den oberoende övervakningsmekanism som varje medlemsstat ska tillhandahålla för att säkerställa de grundläggande rättigheterna för de personer som är föremål för screeningförfarandet. Medlemsstaterna ska t.ex. enligt artikeln ge den oberoende övervakningsmekanismen tillträde till relevanta platser samt tillgång till personer och handlingar för att övervakningsmekanismen ska kunna genomföra de kontroller av screeningsverksamheten som föreskrivs i artikel 10 samt garantera övervakningsmekanismens oberoende.

Nationella ombudsmän och nationella människorättsinstitutioner, däribland nationella förebyggande mekanismer som inrättats enligt Opcat, ska enligt artikel 10.2 delta i driften av den oberoende övervakningsmekanismen och får utses att utföra alla eller delar av den oberoende övervakningsmekanismens uppgifter.

²⁶⁷ Bet. 2024/25:SfU18 s. 43.

Sverige uppfyller de krav som ställs på övervakningsmekanismen genom JO:s uppdrag och verksamhet

De myndigheter som föreslås som screeningmyndigheter – Polismyndigheten och Migrationsverket – saknar i dag en ordinär tillsynsmyndighet, som skulle kunna vara aktuell att utse som övervakningsmekanism. Den tillsyn som bedrivs över dessa verksamhet är främst den extraordinära tillsyn som utövas av JO.²⁶⁸

Som beskrivits närmare i avsnitt 7.11.4 har både JO och JK befogenheter att genomföra sådana kontroller som beskrivs i artikel 10.2. Myndigheter och dess tjänstemän är skyldiga att på begäran av JO respektive JK lämna upplysningar och yttranden. JO respektive JK har också rätt till tillgång till de protokoll och handlingar som finns hos myndigheter. JO, som bl.a. utför inspektioner för att kontrollera att frihetsberövade personer behandlas på ett korrekt sätt, har möjlighet att uttala kritik, lämna råd och allmän vägledning till myndigheterna samt kommentera lagstiftningen. Även JK har sådana möjligheter.

Det kan också konstateras att JO respektive JK uppfyller kraven på oberoende enligt artikel 10 och enligt de riktlinjer som framtagits av FRA och ENNHRI, vilka har redogjorts för i avsnitt 7.11.3.

Enligt artikel 10.2 kan utsedda besöksorgan enligt Opcat delta i eller utföra uppgiften som övervakningsmekanism. Sedan 2011 följer det av JO-instruktionen att JO – utöver sitt traditionella tillsynsuppdrag – har i uppgift att agera som nationellt besöksorgan enligt Opcat. JK saknar motsvarande förordnande, vilket innebär att JO ensam har denna roll i Sverige. JO bedriver – alltså utöver sitt ordinarie uppdrag – tillsyn av Migrationsverkets förvarsverksamhet i sin egenskap av nationellt besöksorgan enligt Opcat, såsom det närmare har beskrivits i avsnitt 7.11.4. Som utvecklats i nämnda avsnitt inspekterar Opcat-enheten regelbundet platser i Sverige där människor hålls frihetsberövade i syfte att förebygga förekomsten av grym, omänsklig, eller annan förnedrande behandling eller bestraffning.

Som konstaterats i avsnitt 7.11.4 ska JO inom ramen för sina respektive uppdrag – uppdraget som nationellt besöksorgan enligt Opcat respektive det traditionella tillsynsuppdraget – bedriva tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet följer lagar och andra

²⁶⁸ Bet 2024/25:KU11 s. 7.

författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden, vilket inkluderar att beakta att de regelverk om mänskliga rättigheter som Sverige anslutit sig till och ratificerat följs. Uppdragen förutsätter inhämtande av information och inspektionsbesök vid olika inrättningar. Vad som framkommit vid inspektionerna kan leda till uttalanden från JO och även framställningar om ändringar i gällande eller föreslagna lagstiftning. Varje år lämnar JO även en rapport till FN om det arbete som Opcat-enheten gjort under året. Enheten deltar också i det internationella samarbetet inom ramen för Opcat-uppdraget.

Vid utförandet av sina uppdrag genomför JO alltså sådan granskning och sådana kontroller som kan jämföras med det uppdrag övervakningsmekanismens uppdrag har enligt artikel 10.2 i screeningförordningen. JO är företrädare för riksdagen och har traditionellt som uppgift att ta tillvara folkets eller medborgarnas intressen gentemot statsmakten. Med hänsyn till JO:s traditionella tillsynsuppdrag och det förhållande att JO – till skillnad från JK – är nationellt besöksorgan enligt Opcat – uppfyller JO de krav som ställs på övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen.

JK koncentrerar sig i huvudsak i sin tillsynsverksamhet på frågor om rättssäkerhet, yttrandefrihet, offentlighet och s.k. systemfel hos myndigheterna.²⁶⁹ JK:s tillsyn får anses vara mindre omfattande än den tillsynsverksamhet som JO bedriver. De andra delarna av JK:s uppdrag, såsom att agera som statens ombud, är mer framträdande i förhållande till myndighetens tillsynsverksamhet. JK:s tillsynsverksamhet är visserligen formellt sådan att den möter de krav som ställs i screeningförordningen, men såsom den utvecklats i praktiken framstår den inte som så omfattande som krävs för att kraven på övervakningsmekanismen i artikel 10.2 får anses uppfylla.

Sammanfattningsvis stämmer JO:s uppdrag väl överens med det uppdrag som tillkommer övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen. Övervakningsmekanismens uppgifter innebär därmed inte några nya uppgifter för JO. Utformningen av övervakningsmekanismens uppdrag bedöms inte heller medföra en inskränkning i JO:s frihet att prioritera vilka områden som ska granskas av myndigheten. Sverige uppfyller således – genom JO:s

²⁶⁹<https://www.jk.se/tillsyn/#:~:text=Vad%20omfattar%20Justitiekanslerns%20tillsynsverksamhet?,till%20n%C3%A5gon%20mera%20omfattande%20tillsynsverksamhet.>

uppdrag och verksamhet – de krav som ställs på övervakningsmekanismen i artikel 10.2 i screeningförordningen. Vidare följer övervakningsmekanismens uppdrag och uppgifter direkt av förordningen. Några författningsändringar behövs således inte i detta avseende.

Institutet för mänskliga rättigheter

Institutet för mänskliga rättigheter är ett sådant organ som enligt artikel 10.2 kan komma i fråga för att utföra delar av eller samtliga uppgifter som tillkommer den oberoende övervakningsmekanismen.

Som beskrivits i avsnitt 7.11.5 ska institutet bl.a. följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas samt lämna förslag till åtgärder till regeringen. Institutet ska vidare ha kontakter med internationella organisationer och även i övrigt delta i internationellt samarbete samt främja utbildning, forskning, kompetensutveckling, information och ökad medvetenhet om de mänskliga rättigheterna.

Institutet för mänskliga rättigheter har framfört att myndigheten anser att den bör vara delaktig i övervakningen av EU:s migrations- och asylpakt genom att en del av uppdraget som övervakningsmekanism tillkommer myndigheten. Detta deluppdrag bör enligt institutet kretsa kring övergripande rapportering med rekommendationer. Utifrån institutets oberoende och breda mandat vad gäller rättighetsfrågor menar institutet att myndigheten kan ge en bred överblick när det kommer till rättighetskränkningar och risker för rättighetskränkningar, samt eventuella systembrister.

För att värna institutets oberoende anser myndigheten att det finns anledning att formulera en tillkommande uppgift för institutet genom ändring i lagen om Institutet för mänskliga rättigheter, som kan jämföras med den särskilda uppgift institutet har enligt 1 § andra stycket lagen nämnda lag, som anger att institutet ska fullgöra de uppgifter som en oberoende nationell mekanism har enligt artikel 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Som konstaterats i avsnitt 7.11.5 prövar inte Institutet enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Institutet har inte heller något uppdrag att bedriva vare sig ordinär eller

extraordinär tillsyn över någon annan myndighetsverksamhet. Institutets uppdrag och verksamhet motsvarar således inte samtliga de krav som i artikel 10.2 ställs på övervakningsmekanismen.

Institutet har i uppdrag att skydda, övervaka och främja säkerställandet av mänskliga rättigheter i Sverige, och detta även i förhållande till sökanden av internationellt skydd och övriga tredjelandsmedborgare. Genom sitt oberoende har myndigheten inom ramen för sina uppgifter stor frihet att själv bestämma sin organisation och den närmare inriktningen av sitt arbete. Institutet har således med stöd av nuvarande lagstiftning redan i dag möjlighet att rapportera hur de mänskliga rättigheterna respekteras under screeningprocessen samt lämna förslag till åtgärder till regeringen. Det bedöms därmed inte finnas behov av några ytterligare lagstiftningsåtgärder i detta avseende.

Den i SOU 2025:13 föreslagna myndigheten uppfyller inte kraven som ställs på övervakningsmekanismen

I SOU 2025:13 föreslås – som närmare beskrivits i avsnitt 7.11.6 – att en ny myndighet ska inrättas med uppgift att bedriva systemtillsyn och effektivitetsgranskning av bl.a. Migrationsverkets verksamhet. Riksdagen har hänvisat till detta förslag i samband med att riksdagen avslog en motion om tillkännagivande av tillsättande av en övervakningsmekanism (se avsnitt 7.11.6). Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Den föreslagna myndighetens tillsynsverksamhet avser systemtillsyn och effektivitetsgranskning av Migrationsverket, och inte tillsyn i enskilda ärenden som verket handlägger. Den föreslagna tillsynsverksamheten kan därför inte anses uppfylla kraven som ställs på den oberoende övervakningsmekanismen i artikel 10.

7.12 Rätten till information

Bedömning: Ansvarig myndighet i fråga om informations-skyldigheten enligt artikel 11 bör anges i förordning.

Skälen för bedömningen

Medlemsstaterna ska enligt artikel 11.1 säkerställa att tredjelandsmedborgare som genomgår screening ges information om:

- a) syftet med, tidsåtgången för och de olika delarna av screeningen samt det sätt på vilket den utförs och dess möjliga resultat,
- b) rätten att ansöka om internationellt skydd och tillämpliga regler för ansökan om internationellt skydd, i förekommande fall under de omständigheter som anges i artikel 30 i asylprocedurförordningen och, för de tredjelandsmedborgare som har gjort en ansökan om internationellt skydd, de skyldigheter och konsekvenser vid bristande efterlevnad som fastställs i artiklarna 17 och 18 i asyl- och migrationshanteringsförordningen,
- c) tredjelandsmedborgares rättigheter och skyldigheter under screeningen, inbegripet deras skyldigheter enligt artikel 9 och möjligheten att kontakta och bli kontaktad av de organisationer och personer som avses i artikel 8.6,
- d) registrerades rättigheter enligt unionens tillämpliga dataskyddslagstiftning, särskilt dataskyddsförordningen²⁷⁰.

Medlemsstaterna ska också enligt artikel 11.2, vid behov, säkerställa att tredjelandsmedborgare som genomgår screening ges information om följande:

- a) Tillämpliga regler om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa enligt gränskodexen samt andra villkor för inresa, vistelse och bosättning i den berörda medlemsstaten, i den mån som den informationen inte redan har lämnats.
- b) Skyldigheten att återvända i enlighet med återvändandedirektivet och möjligheterna att delta i ett program som tillhandahåller logistiskt, ekonomiskt och annat materiellt eller icke-finansiellt bistånd i syfte att stödja frivillig avresa.

²⁷⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

- c) Villkoren för omfördelning i enlighet med artikel 67 i asyl- och migrationshanteringsförordningen eller en annan befintlig solidaritetsmekanism.

Den information som tillhandahålls under screeningen ska enligt artikel 11.3 ges på ett språk som tredjelandsmedborgaren förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Informationen ska lämnas skriftligen och, om det är nödvändigt, muntligen, med hjälp av tolk. I fråga om underåriga ska informationen lämnas på åldersanpassat sätt och med deltagande av den företrädare eller person som avses i artikel 13.2 och 13.3. Screeningmyndigheterna får vidta de åtgärder som behövs för tillgång till kulturmedlingstjänster som kan underlätta tillgång till förfarandet för internationellt skydd.

Medlemsstaterna får tillåta relevanta och behöriga nationella, internationella och icke-statliga organisationer och organ att förse tredjelandsmedborgare med information som avses i artikel 11 under screeningen i enlighet med nationell rätt (artikel 11.4).

Ansvarig myndighet för att lämna den information som följer av artikel 11 bör regleras i förordning. Lämpligen bör screeningmyndigheterna ges detta ansvar. Bestämmelsen i övrigt är direkt tillämplig och kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

7.13 Personuppgiftsbehandling och informationsöverföring

7.13.1 Inledande utgångspunkter

Screeningförordningen innehåller inte några bestämmelser som reglerar personuppgiftsbehandling. Screeningförordningen förutsätter dock att den enskilde tredjelandsmedborgarens personuppgifter behandlas av screeningmyndigheterna i de olika momenten som ingår i screeningprocessen, och att dessa samlas i det screeningformulär som ska upprättas enligt artikel 17. Det rör sig om uppgifter om bl.a. namn, födelsedatum, kön, nationalitet, skäl till att screeningen utfördes, uppgifter från hälsokontrollen, och från sårbarhetskontrollen, om ansökan om internationellt skydd har gjorts, om sökningarna i relevanta databaser lett till en träff, skälen till den irreguljära resan, resvägar samt rese- och identitets-

handlingar. Vidare ska biometriska uppgifter upptas under screeningprocessen. Det finns därför anledning att redogöra för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med stöd av förordningen och om de nationella kompletterande bestämmelserna som föreslås ovan har stöd i befintlig dataskyddsreglering.

Vidare kan det sannolikt förekomma att information om de personer som genomgår screening behöver överföras mellan de olika screeningmyndigheterna. Även denna fråga kommer att behandlas i det följande.

7.13.2 Dataskyddsreglering och personuppgiftsbehandling

Inledning

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet får i vissa fall begränsas genom lag, om det sker för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle (se avsnitt 3.3).

Av Europakonventionen följer, som behandlats i avsnitt 3.4.1, att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv. Rättigheten får endast inskränkas med stöd av lag, om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

I EU:s rättighetsstadga anges att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Personuppgifterna ska bl.a. behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund (artikel 8).

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här benämnd dataskyddsförordningen,

utgör den generella regleringen av personuppgiftsbehandling inom EU.

Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, kallad dataskyddslagen, innehåller kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Lagen reglerar bl.a. frågor om rättslig grund för behandling av personuppgifter och särskilda kategorier av personuppgifter (som i nationell lagstiftning benämns känsliga personuppgifter). Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning. Det gör det möjligt att ha bestämmelser som avviker från dataskyddslagen i sektorsspecifika registerförfattningar.

Dataskyddsförordningen är inte tillämplig på den behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (artikel 2.2 d). För personuppgiftsbehandling inom detta område gäller i stället dataskyddsdirektivet. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom brottsdatalogen (2018:1177).

Olika myndigheter har särskilda registerförfattningar som reglerar myndigheternas behandling av personuppgifter. De registerförfattningar som gäller för Polismyndigheten och Migrationsverket redovisas nedan.

Närmare om dataskyddsförordningen

Dataskyddsförordningen ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg och på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1 i dataskyddsförordningen). Behandling är ett vidsträckt begrepp och omfattar exempelvis insamling, registrering, lagring, bearbetning och utlämnande genom överföring (artikel 4.2).

Med personuppgifter avses varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (artikel 4.1). Exempel på personuppgifter är namn, adress och personnummer. Andra upplysningar som identifierar en fysisk person kan vara identifikationsnummer, lokaliseringssuppgift eller online-identifikator (t.ex. ip-adress). Information som är specifik för den

fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet kan utgöra personuppgifter. Bilder på och ljudupptagningar av individer kan vara personuppgifter, även om inga namn nämns. Avgörande är att uppgiften, enskilt eller i kombination med andra uppgifter, kan knytas till en levande person.

Behandlingen av personuppgifter måste uppfylla ett antal principer (artikel 5 i dataskyddsförordningen). Personuppgifter ska bl.a. behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (artikel 5.1). Personuppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (ändamålsbegränsning). De personuppgifter som behandlas ska också vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering). De ska inte förvaras under en längre tid än vad som är nödvändigt (lagringsminimering).

För att en behandling av personuppgifter ska vara tillåten, krävs att någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6 i dataskyddsförordningen är tillämplig.

Artikel 9 i dataskyddsförordningen reglerar behandling av särskilda kategorier av personuppgifter, s.k. känsliga personuppgifter. Begreppet omfattar behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Sådan behandling ska som huvudregel vara förbjuden.

I artikel 9.2 anges ett antal undantagsfall när sådan behandling får ske. Ett sådant undantag är om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artikel 9.2 g).

Närmare om utlänningsdatalagen

Utlänningsdatalagen kompletterar dataskyddsförordningen och gäller Migrationsverkets, Polismyndighetens och utlandsmyndigheternas behandling av personuppgifter i deras verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Lagen gäller inte när personuppgifter behandlas med stöd av vissa lagar och EU-förordningar, bl.a. lagen om Schengens informationssystem, viseringskodexen och Eurodacförordningen.

I 1 § utlänningsdatalagen anges att syftet med lagen är att ge Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna möjlighet att behandla personuppgifter på ett ändamålsenligt sätt i sin verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid sådan behandling. I 2 § utlänningsdatalagen anges de situationer när lagen gäller vid behandling av personuppgifter i Migrationsverkets och utlandsmyndigheternas verksamhet. Enligt första punkten gäller lagen utlänningars inresa i Sverige, i en stat som ingår i EU, i en stat som är ansluten till europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz. Andra punkten anger att utlänningars vistelse eller arbete i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige också omfattas av lagen.

Enligt 3 § utlänningsdatalagen gäller lagen också vid behandling av personuppgifter i Polismyndighetens verksamhet som rör utlänningars inresa och vistelse i Sverige och utresa eller avlägsnande från Sverige.

Enligt 11 § utlänningsdatalagen får Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna behandla personuppgifter om det behövs för

1. handläggning av ärenden eller en myndighets biträde i sådana ärenden i verksamhet som avses i 2 och 3 §§,
2. kontroll av utlänning i samband med inresa och utresa samt kontroll under vistelsen i Sverige,
3. utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av asylsökande och andra utlänningar,
4. framställning av statistik,
5. utförande av testverksamhet, eller

6. fullgörande av en rättslig skyldighet att registrera eller på annat sätt dokumentera en personuppgift.

Genom 15 § utlänningsdatalagen ges Migrationsverket rätt att föra separata register över fingeravtryck och fotografier som tas med stöd av 9 kap. 8 § UtL. Fotografier lagras i den centrala utlänningsdatabasen (CUD) hos Migrationsverket medan fingeravtryck lagras i ett särskilt register som Polismyndigheten har hand om åt Migrationsverket. Förutom fingeravtryck och fotografier får registren även innehålla uppgift om namn, person- eller samordningsnummer, födelsetid, kön, medborgarskap eller annan identifieringsuppgift (2 § utlänningsdataförordningen).

I 15 § utlänningsdatalagen regleras uttömmande för vilka ändamål som fingeravtryck och fotografier får behandlas. Av andra stycket följer att uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i registren får användas endast

1. vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ utlänningslagen åberopas,
2. i ärenden om avvisning och utvisning,
3. i testverksamhet,
4. om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket,
5. om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot biometriregister som förs enligt lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
6. vid kontroll av utlänningar under vistelsen i Sverige, eller
7. om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna jämföra fingeravtryck eller fotografier i registren enligt 6 a kap. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Polismyndigheten har enligt 20 § utlänningsdatalagen rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 §. Säkerhetspolisen och utlandsmyndigheterna har motsvarande rätt att vid direktåtkomst ta del av

uppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 §. Vidare anger bestämmelsen att Migrationsverket, på begäran av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en utlandsmyndighet, ska lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket 1, 2, 5 eller 6. Enligt tredje stycket ska Migrationsverket, om det finns skäl för det, på eget initiativ lämna uppgifter som avses i andra stycket andra meningen till Polismyndigheten.

Närmare om personuppgiftsbehandling i fråga om hälso- och sjukvård

Patientdatalagen (2008:355) kompletterar dataskyddsförordningen och är tillämplig vid vårdgivares behandling av personuppgifter (1 kap. 1 och 4 §§). Enligt förarbetena är lagen tillämplig i en vårdgivares kärnverksamhet, alltså då vårdgivaren tillhandahåller hälso- och sjukvård åt patienter.

Patientdatalagen ska tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården (1 kap. 1 § första stycket). Hälso- och sjukvård definieras i 1 kap. 3 § bl.a. som verksamhet som avses i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Enligt samma paragraf definieras vårdgivare som statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare) samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård (privat vårdgivare).

För sådan personuppgiftsbehandling som omfattas av dataskyddsförordningen, dvs. helt eller delvis automatiserad behandling eller uppgifter som ska ingå i ett register, gäller enligt patientdatalagen att uppgifterna får behandlas endast om det behövs för att fullgöra något av de ändamål som regleras i 2 kap. 4 och 5 §§ i den lagen. Utgångspunkten är att endast sådan personuppgiftsbehandling får äga rum som inryms i något av de uppräknade ändamålen.²⁷¹ Av 2 kap. 4 § följer att personuppgifter inom hälso- och sjukvården får behandlas bl.a. om det behövs för att fullgöra de skyldigheter som anges i 3 kap. och upprätta annan dokumentation

²⁷¹ Prop. 2007/08:126 s. 227.

som behövs i och för vården av patienter, administration som rör patienter och som syftar till att ge vård i enskilda fall eller som annars föranleds av vård i enskilda fall och för att upprätta annan dokumentation som följer av lag, förordning eller annan författning. 3 kap. patientdatalagen innehåller bestämmelser om skyldigheten att föra patientjournal.

Av artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, som reglerar hantering av känsliga personuppgifter, framgår att behandling av personuppgifter som avslöjar bl.a. uppgifter om hälsa ska vara förbjuden. Denna huvudregel kompletteras med ett antal undantag i artikel 9.2, som anger att förbudet inte ska tillämpas i vissa fall.

För hälso- och sjukvården finns ett undantag i artikel 9.2 h. Enligt detta undantas personuppgiftsbehandling som är nödvändig av skäl som hör samman med bl.a. tillhandahållande av hälso- och sjukvård. För att undantaget ska vara tillämpligt krävs att uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av författningsreglerad tystnadsplikt.

Enligt 2 kap. 7 a § patientdatalagen får personuppgifter som avses i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, dvs. känsliga personuppgifter, behandlas med stöd av artikel 9.2 h i förordningen under förutsättning att kravet på tystnadsplikt i artikel 9.3 i förordningen är uppfyllt. De bestämmelser som tillåter behandling av personuppgifter och känsliga personuppgifter inom tillämpningsområdet för patientdatalagen har ansetts förenliga med EU:s dataskyddsförordning.²⁷²

7.13.3 Behovet av ändringar i nationell rätt i personuppgiftshänseende

Förslag: Bestämmelsen i 15 § utlänningsdatalagen ska utvidgas på så sätt att biometrisk data får användas under screeningprocessen i fråga om identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen.

²⁷² Prop. 2017/18: 171 s. 76, 77, 162 och 163.

Bedömning: I övrigt medför screeningförordningen och föreslagna nationella kompletterande bestämmelser inte något behov av ändringar i dataskyddsregleringen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Förutsättningarna att behandla personuppgifter

Som angetts ovan följer det av dataskyddsförordningen att varje behandling av personuppgifter måste vila på en rättslig grund (artikel 6). Den behandling av personuppgifter som myndigheter utför görs huvudsakligen med stöd av de rättsliga grunder som kommer till uttryck i artikel 6.1 c eller e, och som enligt artikel 6.3 ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt. Den rättsliga grunden enligt artikel 6.1 c innebär att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.

Av 2 kap. 1 § dataskyddslagen följer att en rättslig förpliktelse utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter om förpliktelsen följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Den rättsliga grunden enligt artikel 6.1 e innebär att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. All verksamhet som en myndighet bedriver, inom ramen för sin befogenhet, anses vara av allmänt intresse.²⁷³

Av 2 kap. 2 § 1 dataskyddslagen följer att en uppgift av allmänt intresse som följer av bl.a. lag eller annan författning utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter.

När screeningmyndigheterna, dvs. Migrationsverket och Polismyndigheten, utför sina uppgifter som screeningmyndigheter utför de uppgifter av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, dvs. av screeningförordningen och de nationella bestämmelser som kompletterar förordningen. Dessutom innehåller förordningen rättsliga förpliktelser som innebär att personuppgifter kan komma att behandlas. Den personuppgiftsbehandling som är

²⁷³ Prop. 2017/18:105 s. 56–59.

nödvändig för att utföra uppgifterna som screeningmyndighet har alltså rättslig grund enligt artikel 6.1 e och kan även ha det enligt artikel 6.1 c.

Utlänningsdatalagen innehåller specifika ändamålsbestämmelser som anger den yttersta ram inom vilken personuppgifter får behandlas (se 11–13 §§ utlänningsdatalagen). Migrationsverket och Polismyndigheten får, som angetts ovan, behandla personuppgifter om det behövs bland annat för handläggning av ärenden som rör inresa och vistelse i Sverige, kontroll av en utlänning i samband med inresa och utresa, samt kontroll under vistelsen i Sverige (se 11 § första stycket 1 och 2 utlänningsdatalagen). Screeningförordningen och de kompletterande bestämmelserna i nationell rätt bör falla under tillämpningsområdet för 11 §.

Av 13 § första stycket utlänningsdatalagen följer att personuppgifter som behandlas enligt 11 även får behandlas när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen, en annan myndighet eller en enskild, om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning, eller en utländsk myndighet, ett EU-organ eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet av uppgifterna följer av Sveriges medlemskap i EU eller av uppgiftsskyldighet enligt en internationell konvention som Sverige har tillträtt eller enligt ett av riksdagen godkänt avtal med främmande stat eller mellanfolklig organisation. Personuppgifter som behandlas enligt 11 och 12 §§ får enligt 13 § andra stycket behandlas även för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Regionerna, såsom ansvariga för hälsokontrollen, kommer också att hantera personuppgifter inom sin verksamhet, har utöver dataskyddsförordningen, stöd i reglerna i 2 kap. 4 och 5 §§ patientdatalagen.

Sammantaget innebär det sagda att screeningmyndigheterna och ansvarig myndighet för hälsokontrollen har rättsligt stöd för sin behandling av personuppgifter i sin verksamhet såsom ansvariga för utförande av de olika momenten i screeningprocessen.

Särskilt om känsliga personuppgifter

Screeningmyndigheterna och ansvariga myndigheter för hälsokontrollen kommer också i sin verksamhet att behandla känsliga personuppgifter. Det är fråga om bl.a. biometriska uppgifter, uppgifter om den enskildes hälsotillstånd och uppgifter som kan framkomma i samband med sårbarhetskontrollen såsom uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

Känsliga personuppgifter får, som angetts ovan, behandlas enligt artikel 9.2 g under förutsättning att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt.

I detta sammanhang är det centralt om behandlingen kan anses vara nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt (artikel 9.2 g). Vad som är ett allmänt intresse, dvs. uttrycket som används i artikel 6.1 e, respektive ett viktigt allmänt intresse som används i artikel 9.2 g, är inte definierat i dataskyddsförordningen.

I förarbetena till dataskyddslagen konstateras att det är svårt att på ett generellt plan definiera vad som skiljer ett allmänt intresse från ett viktigt allmänt intresse. Regeringen har dock uttalat att det utgör ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt.²⁷⁴

Utlänningsdatalagen tillåter vidare hantering av känsliga personuppgifter för sådant ändamål som avses i 11 §, dvs. bl.a. i fråga om ärenden om en utlännings inresa i Sverige och i samband med gränskontroll (14 §). Bestämmelsen i 11 § får, som angetts ovan, anses även vara tillämplig på de åtgärder som vidtas inom ramen för screeningprocessen.

När det gäller upptagning av biometriska uppgifter, som alltså utgör känsliga personuppgifter, regleras det uttömmande i 15 § utlänningsdatalagen under vilka förutsättningar sådana uppgifter kan hanteras. Eurodacförordningen, som reglerar registrering av biometriska uppgifter under screeningprocessen (se avsnitt 7.5.1), är dock undantagen från bestämmelserna i utlänningsdatalagen, se 5 § den lagen. Det finns därför inte skäl att utvidga 15 §

²⁷⁴ Prop. 2017/18:105 s. 83 och prop. 2022/23:34 s. 130.

utlänningsdatalagen till att även avse registrering av biometriska uppgifter under screeningprocessen. Registreringen av biometriska uppgifter faller alltså under tillämpningsområdet för Eurodac-förordningen och kräver därmed inte ytterligare reglering i nationell rätt. Däremot kommer biometriska uppgifter att behandlas i screeningmomentet identifiering eller verifiering av identitet enligt bestämmelserna i screeningförordningen (se avsnitt 7.5.1), även om själva registrering sker enligt reglerna i Eurodac. Behandlingen av uppgifterna kommer alltså ske med stöd av screeningförordningen, och inte av Eurodacförordningen. Eftersom 15 § utlänningsdatalagen uttömmande reglerar användningen av biometriska uppgifter bör det i den bestämmelsen läggas till att användning även får ske under screeningprocessen i fråga om identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.

I övrigt krävs inte, med hänsyn till resonemanget ovan, några kompletterande bestämmelser i nationell rätt för att screeningmyndigheterna ska kunna behandla känsliga personuppgifter under screeningprocessen.

I fråga om hälso- och sjukvården får känsliga personuppgifter behandlas under de förutsättningar som följer av artikel 9.2 h, se avsnitt 7.13.2 ovan. I det avsnittet har också konstaterats att patientdatalagens bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter är förenlig med dataskyddsförordningen. När regionerna behandlar känsliga uppgifter i samband med hälsokontrollen rör det sig således om sådan behandling som omfattas av 9.2 h dataskyddsförordningen och 2 kap. 7 a § patientdatalagen och någon ytterligare reglering krävs inte i detta avseende.

7.13.4 Informationsöverföring mellan myndigheter

Förslag: Bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i 20 § andra stycket utlänningsdatalagen ska kompletteras på så sätt att Migrationsverket ska åläggas att på begäran av Polismyndigheten lämna ut uppgifter som används under screeningprocessen i fråga om identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen.

Det ska i utlänningslagen införas en bestämmelse med innebörden att Polismyndigheten och Migrationsverket ska lämna de uppgifter till varandra som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter som screeningmyndigheter.

Det ska i samma lag införas en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för regionerna avseende vad som framkommit vid en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i screeningförordningen till Polismyndigheten i egenskap av huvudansvarig myndighet för screeningprocessen.

Skälen för förslaget

Närmare om sekretess och tystnadsplikt

I Sverige gäller den grundlagsfästa offentlighetsprincipen. Den innebär att allmänheten har en rätt att få insyn i statlig och kommunal verksamhet, bland annat genom att ta del av uppgifter som finns i allmänna handlingar hos myndigheter. I offentlighets- och sekretesslagen finns bestämmelser om sekretess som begränsar rätten att ta del av allmänna handlingar. Sekretess innebär ett förbud mot att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom ett utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL [2009:400]).

En sekretessbelagd uppgift får inte röjas för enskilda eller för andra myndigheter (8 kap. 1 § OSL). En sekretessbelagd uppgift får alltså som utgångspunkt inte lämnas från en myndighet till en annan. För att sekretessbelagda uppgifter ska få lämnas vidare från en myndighet till en annan krävs att det finns stöd för det, antingen i offentlighets- och sekretesslagen eller i annan lagstiftning som offentlighets- och sekretesslagen hänvisar till. Uppgifter som inte är sekretessbelagda får däremot lämnas mellan myndigheter.

Sekretessbestämmelser i ärenden som rör utlännningar

I 21 kap. 5 § OSL finns en generell sekretessbestämmelse för särskilt känsliga uppgifter som rör utlännningar. Enligt bestämmelsen gäller sekretess för uppgifter om utlännningar om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp

eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar. Endast en relativt allvarlig skada ska leda till att en uppgift omfattas av sekretess med stöd av bestämmelsen. Det krävs å andra sidan inte någon högre grad av sannolikhet för sådan skada för att sekretessen ska gälla – redan en beaktansvärd skaderisk är tillräcklig.²⁷⁵ Bestämmelsen gäller i alla sammanhang där uppgifterna förekommer, det vill säga även hos de utlämnande myndigheterna.

Enligt 37 kap. 1 § första stycket OSL gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Sekretessen gäller i detta fall med ett omvänt skaderekvisit och presumptionen är att uppgifterna inte är offentliga. Enligt 37 kap. 1 § andra stycket OSL gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar också för uppgift i en anmälan eller utsaga av en enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som lämnat uppgiften eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller här med rakt skaderekvisit.

Med verksamhet för kontroll över utlänningar avses dels ärenden om till exempel arbetstillstånd, uppehållstillstånd, avvisning eller utvisning, dels kontrollåtgärder eller annan löpande tillsyn. Uttrycket enskilds personliga förhållanden omfattar vitt skilda saker, som till exempel uppgifter om enskilds hälsotillstånd, religiösa och politiska uppfattning men även uppgifter om en persons adress, namn eller ekonomi kan falla under begreppet. Vid bedömningen av vilka uppgifter som bör skyddas måste hänsyn tas till att uppgifter som i vårt land kan anses vara förhållandevis harmlösa för den som kommer från ett annat land kan uppfattas som ytterst ömtåliga och sådana att deras röjande skulle kunna få menliga följder för utlänningen eller närstående i hemlandet.²⁷⁶

²⁷⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 209.

²⁷⁶ Prop. 1979/80:2 del A s. 209.

Hälso- och sjukvårdssekretess

Med uttrycket hälso- och sjukvård avses i hälso- och sjukvårdslagen åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador, sjuktransporter och omhändertagande av avlidna (2 kap. 1 §). Hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Detta innebär bl.a. att vården ska bygga på respekten för patientens självbestämmande och integritet (5 kap. 1 §). Enligt 6 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659) är en av de allmänna skyldigheterna för hälso- och sjukvårdspersonal att visa patienter omtanke och respekt. Även i de etiska regler och koder som gäller för professioner inom hälso- och sjukvården uttrycks att respekten för patientens integritet är central.

Sekretess till skydd för enskild i verksamhet som avser hälso- och sjukvård m.m. regleras i 25 kap. OSL. Sekretess för uppgifter inom hälso- och sjukvård och annan medicinsk verksamhet regleras i 25 kap. 1 § OSL. Sekretess gäller för uppgifter om enskildas hälsotillstånd och andra personliga förhållanden, om det inte står klart att den enskilde eller någon närstående till denne inte lider men. Det innebär att det råder en presumtion för sekretess för uppgifter inom hälso- och sjukvården. Därutöver finns det andra sekretessbestämmelser i 25 kap. OSL som reglerar sekretess inom den mer övergripande hälso- och sjukvårdssektorn.

Sekretess och informationsutbyte mellan myndigheter

Sekretess gäller som utgångspunkt, som nämnts ovan, mellan myndigheter (8 kap. 1 § OSL). I OSL finns dock ett flertal bestämmelser med innebörden sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas mellan myndigheter. Flera sådana bestämmelser finns i 10 kap. OSL.

Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar inte sekretess att en myndighet lämnar ut uppgift om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag, så kallad nödvändigt uppgiftslämnande. Bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL ska tolkas restriktivt och avsikten är inte att man enbart av effektivitetsskäl ska kunna bryta sekretessen.

Enligt den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § första stycket OSL får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet om det

är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Enligt paragrafens andra stycke gäller inte generalklausulen i fråga om bland annat hälso- och sjukvårdssekretess och socialtjänstsekretess. Av paragrafens tredje stycke följer även att generalklausulen inte gäller om utlämnandet strider mot lag eller förordning.

Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen.²⁷⁷ Regeringen har i samband med senare författningsändringar gjort bedömningen att det ofta inte är lämpligt att ett omfattande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter sker enbart med stöd av generalklausulen.²⁷⁸

Från tillämpningsområdet för generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL undantas, som nämnts ovan, sekretess enligt 25 kap. 1–8 §§ OSL, dvs. delar av den s.k. hälso- och sjukvårdssekretessen.

Sekretess inom hälso- och sjukvårdens verksamhet har varit undantagen från generalklausulens tillämpningsområde sedan 1980 års sekretesslag infördes. I propositionen till den lagen uttalas att det inte kan råda någon tvekan om att sjukvården hör till de områden där kraven på sekretess kring enskildas personliga förhållanden gör sig starkast gällande. Det konstateras att sekretessen på området har gamla traditioner, och att läkarsekretessen var ett väsentligt inslag i läkaretiken. Utformningen av sekretessbestämmelserna på sjukvårdsområdet uttalas vidare ha mycket stor betydelse både för dem som av olika anledningar kom i kontakt med sjukvården och för dem som hade sitt arbete inom detta område.²⁷⁹

I de bestämmelser i 25 kap. OSL som undantas från tillämpningsområdet för 10 kap. 27 § OSL regleras sekretess inom flera olika områden. Det rör sig om sekretess inom hälso- och sjukvården och i annan medicinsk verksamhet (1 §), för uppgift som gjorts tillgänglig enligt lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation (2 §), i verksamhet som omfattar omprovning eller särskild tillsyn (3 §), i ärenden hos en patientnämnd enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården (4 §), i verksamhet som avser omhändertagande av patientjournal (5 §), i förhållande till den vård- eller

²⁷⁷ Prop. 1979/80:2 del A s. 91.

²⁷⁸ Se t.ex. prop. 2015/16:65 s. 94 och prop. 2016/17:58 s. 126.

²⁷⁹ Prop. 1979/80:2 Del A, s. 160 och 173.

behandlingsbehövande (6 §), i förhållande till den som en anmälan eller utsaga av en enskilde avser (7 §), och för vissa uppgifter hos IVO (8 §).

Det är alltså inte enbart sekretess i den faktiska hälso- och sjukvården och annan medicinsk verksamhet som är undantagna generalklausulens tillämpningsområde utan även ett flertal områden inom den mer övergripande hälso- och sjukvårdssektorn. De olika områdena regleras i sak av olika författningar och verksamheterna är i vissa fall sinsemellan olika. Sekretessbestämmelserna har olika styrka, föremål och räckvidd, och andra myndigheters behov av att få del av uppgifter som finns i de olika verksamheterna skiljer sig åt.

Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om det finns en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning. Sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter bygger som utgångspunkt på överväganden kring vilket sekretesskydd uppgiften har hos den utlämnande myndigheten och om den mottagande myndighetens behov generellt sett kan anses väga tyngre än det intresse som sekretessen skyddar. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet mellan myndigheter är alltså ett sätt för lagstiftaren att reglera ett ofta förekommande informationsutbyte och att säkerställa att den mottagande myndigheten ges tillgång till de uppgifter som behövs i dennas verksamhet. Om en myndighet enligt lag eller förordning är skyldig att lämna uppgifter till en annan myndighet bryts därför sekretessen.

Med uppgiftsskyldighet avses att det i annan lag eller av förordning följer att uppgift ska lämnas.²⁸⁰ Det är alltså fråga om en bestämmelse som är tvingande för myndigheterna att följa och som innebär att det inte ska göras någon skadeprövning i det enskilda fallet.

Bestämmelser om uppgiftsskyldigheter till Migrationsverket och Polismyndigheten finns exempelvis i 17 kap. utlänningslagen och i 7 kap. utlänningsförfordningen (2006:97). Det rör sig både om uppgiftsskyldigheter som förutsätter att Migrationsverket eller Polismyndigheten begär att en viss uppgift lämnas ut (jfr 17 kap. 1 § utlänningslagen) och om skyldigheter för en annan myndighet att i vissa situationer på eget initiativ lämna uppgifter till Migrationsverket och Polismyndigheten (jfr 7 kap. 1 § utlänningsförfordningen).

²⁸⁰ Prop. 1979/80:2 del A s. 322.

Det finns även en sekretessbrytande bestämmelse om uppgiftsskyldighet i 20 § utlänningsdatalagen, enligt vilken Polismyndigheten har rätt att ta del av personuppgifter som Migrationsverket behandlar enligt 11 eller 15 § vid direktåtkomst enligt 19 § (första stycket).

Migrationsverket ska enligt paragrafens andra stycke på begäran av bl.a. Polismyndigheten, lämna ut personuppgifter som verket behandlar enligt 11 § 1 eller 2. Migrationsverket ska också på begäran av Polismyndigheten lämna ut vissa personuppgifter som verket behandlar enligt 15 § andra stycket. Om det finns skäl för det ska Migrationsverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till Polismyndigheten.

Genom Polismyndighetens rätt att ta del av uppgifterna enligt nämnda lagrum uppkommer en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap. 28 § första stycket OSL bryter den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos Migrationsverket.

Tillägg i 20 § utlänningsdatalagen

I avsnitt 7.13.3 har bedömningen gjorts att det i 15 § utlänningsdatalagen bör läggas till att användning av biometriska även får ske under screeningprocessen i fråga om identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14. För att möjliggöra att Polismyndigheten ska få ta del av dessa uppgifter behöver bestämmelserna om uppgiftsskyldighet kompletteras till att även omfatta detta ändamål. Detta bör göras genom ett tillägg i 20 § andra stycket utlänningsdatalagen.

Informationsöverföring mellan Polismyndigheten och Migrationsverket

Som utvecklats i avsnitt 7.5.2 föreslås att Polismyndigheten ska vara huvudansvarig för screeningprocessen, medan både Polismyndigheten och Migrationsverket tillsammans för utförandet av screeningens olika delar (förutom hälsokontrollen, vilken regionerna ska svara för utförandet, och säkerhetskontrollen, vilken Polismyndigheten ska ansvara för ensam). I och med att både Polismyndigheten och Migrationsverket föreslås få ett ansvar för

utförandet av screeningen kommer detta sannolikt i praktiken kräva ett nära samarbete myndigheterna i samma lokaler, vilket sin tur medför ett behov att information överförs dagligen mellan myndigheternas respektive personal. Ska myndigheterna kunna samarbeta på det beskrivna sättet är det i det närmaste en förutsättning att uppgifter ska kunna överföras muntligen mellan myndigheternas personal utan att det i varje enskilt krävs en bedömning om ett röjande är tillåtet.

Det kommer alltså att vara fråga om uppgifter som rör de moment i screeningprocessen där myndigheterna har ett gemensamt ansvar för utförandet av screeningen, dvs, identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen, sårbarhetskontrollen enligt artikel 12.3, registrering av biometriska uppgifter enligt artikel 8.5 d, samt ifyllande av screeningformuläret enligt artikel 17 och för avslutande delen av screeningen enligt artikel 18 (se vidare avsnitt 7.5.1 och 7.10.3-4 och 7.10.6 där dessa moment beskrivs närmare). Det rör sig om uppgifter om bl.a. namn, födelsedatum, kön, nationalitet, skäl till att screeningen utfördes, uppgifter om sårbarhet hos den enskilde, om ansökan om internationellt skydd har gjorts, om sökningarna i relevanta databaser lett till en träff, skälen till den irreguljära resan, resvägar samt rese- och identitetshandlingar. Sådana uppgifter torde ofta skyddas av sekretess enligt ovan behandlade bestämmelser i 21 kap. 5 § respektive 37 kap. 1 § OSL.

De sekretessbrytande bestämmelserna i 20 § utlänningsdatalagen går endast i riktningen från Migrationsverket till Polismyndigheten. Med hänsyn till ansvarsfördelningen i screeningprocessen kommer uppgifter med stor sannolikhet även behöva lämnas från Polismyndigheten till Migrationsverket. Det kan inte heller tas för givet att handläggningen kommer ske enbart i Migrationsverkets handläggningssystem. Eftersom det är osäkert i vilket system handläggningen under screeningprocessen kommer ske är det mindre ändamålsenligt att införa några motsvarande bestämmelser om direktåtkomst och tillhörande sekretessbrytande bestämmelser i t.ex. lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL är, som utvecklats ovan, inte heller avsedd att hantera situationer där det krävs ett omfattande informationsutbyte mellan myndigheter.

I stället bör det i utlänningslagen införas en bestämmelse med innebörden att Polismyndigheten och Migrationsverket ska lämna de uppgifter till varandra som behövs för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter som screeningmyndigheter. En sådan bestämmelse är, som konstaterats ovan, sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § OSL.

Som konstaterats ovan kommer det vara fråga om ett dagligt utbyte av information som rör de screeningmoment för vilka myndigheterna har ett gemensamt ansvar för utförandet. Med hänsyn till uppgifternas karaktär och det täta informationsutbyte som kan förutspås ske myndigheterna emellan finns det inte anledning att förena uppgiftsskyldigheten med en bestämmelse om att uppgiftsutlämnandet ska föregås av en intresseavvägning, dvs. en möjlighet för respektive myndighet att göra en bedömning om det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Uppgifterna skyddas också av den ovan nämnda sekretessen i ärenden om utlännningar hos båda myndigheterna. Någon ytterligare reglering i detta avseende är därmed inte påkallad.

Uppgiftsskyldighet för regionerna

Som utvecklats i avsnitt 7.10.1 kommer hälsokontrollen sannolikt att baseras på ett samtal med den enskilde om dennes hälsotillstånd och eventuell smittexponering. Det kan inte uteslutas att det i enskilda fallet även kommer att ske en frivillig provtagning i samband med hälsokontrollen. De uppgifter som framkommer vid en hälsokontroll enligt artikel 12.1 i screeningförordningen är sådana som typiskt sett skyddas av sekretess enligt 25 kap. OSL. Screeningförordningen ställer krav på att de uppgifter som framkommer vid en hälsokontroll enligt artikel 12.1 ska föras in i det screeningformulär som screeningmyndigheterna ska fylla i enligt artikel 17 i screeningförordningen. Som följer av artikel 2.10 definieras screeningmyndigheter som alla behöriga myndigheter som genom nationell rätt har utsetts att utföra en eller flera av uppgifterna enligt förordningen, med undantag för de hälsokontroller som avses i artikel 12.1 (se även avsnitt 7.5). Utförare av hälsokontrollen är således inte screeningmyndigheter, och är därmed

enligt artikel 17 inte behörliga att föra in uppgifter i screeningformuläret. För att uppgifterna från hälsokontrollen ska kunna föras in i formuläret, är det därmed en förutsättning att uppgifterna lämnas till en screeningmyndighet, som i sin tur för in uppgifterna.

Det har i tidigare lagstiftningsärenden ansetts särskilt befogat med stark sekretess i verksamheter inom hälso- och sjukvården eftersom dessa verksamheter bygger på respekten för individens självbestämmande och integritet. Regeringen har uttalat att det vid överväganden om att utöka uppgiftslämnandet från hälso- och sjukvården finns tungt vägande motstående intressen att beakta. Utöver risken för ökat intrång i skyddet för den personliga integriteten är det framför allt frågan om påverkan på hälso- och sjukvårdens huvuduppdrag som bör tillmätas betydelse. En farhåga är att ett ökat uppgiftslämnande kan leda till sådana förtroendeskador som medför att verksamheterna får svårare att utföra sina uppdrag.²⁸¹ Regeringen har i flera sammanhang bedömt att uppgiftsskyldigheter därmed inte bör omfatta uppgifter som skyddas av hälso- och sjukvårdssekretess.²⁸²

I och med screeningförordningens krav på att en screeningmyndighet ska föra in uppgifterna från hälsokontrollen i screeningformuläret finns det inte – trots den risk för den personliga integriteten som framhållits i flera förarbeten – utrymme för en annan lösning än att regionerna ska vara skyldiga att lämna de uppgifter som framkommit vid en hälsokontroll till en screeningmyndighet. Generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL omfattar inte, som utvecklats ovan, hälso- och sjukvårdssekretess.

Eftersom screeningförordningens krav på införande av uppgifter i formuläret är absolut, finns det inte heller utrymme att förena en bestämmelse om uppgiftsskyldighet med en intresseavvägning, dvs. en möjlighet för regionerna att göra en bedömning om det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

För att minska integritetsintrånget så långt det är möjligt bör uppgifterna endast lämnas till en av screeningmyndigheterna. Enbart Polismyndigheten, som i avsnitt 7.5.2 föreslås vara huvudansvarig

²⁸¹ Prop. 2024/25:65 s. 129.

²⁸² Se t.ex. prop. 2023/24:85 s. 45–47 och prop. 2024/25:65 s. 130.

screeningmyndighet bör därför vara mottagare av uppgifterna för att sedan tillse att de förs in i screeningformuläret.

Sammantaget bör det alltså, för att bryta den sekretess som gäller uppgifter som framkommer vid en hälsokontroll, införas en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för regionerna med innebörden att uppgifterna ska lämnas till Polismyndigheten. Bestämmelsen bör lämpligen föras in i utlänningslagen.

Uppgifterna om den enskildes hälsotillstånd som Polismyndigheten enligt den föreslagna uppgiftsskyldigheten ska motta från regionerna skyddas av sekretess hos Polismyndigheten enligt bestämmelserna om sekretess i ärenden som rör utlännningar, vilka redogjorts för ovan. I sammanhanget kan även nämnas att sekretess gäller enligt 21 kap. 1 § OSL för uppgift som rör en enskilts hälsa eller sexualliv, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Bestämmelsen gäller oavsett i vilket sammanhang eller vid vilken myndighet uppgiften förekommer. Någon ytterligare reglering är inte påkallad i detta avseende.

7.14 Ändringar i VIS-förordningen genom artikel 20

7.14.1 Om VIS-förordningen

Bakgrund och syfte

VIS är en teknisk lösning för utbyte av uppgifter, och ett av målen med systemet är att förbättra genomförandet av den gemensamma viseringspolitiken. Den närmare regleringen av VIS finns i VIS-förordningen.

VIS innehåller uppgifter om ansökningar om Schengenvisering och de beslut som medlemsstaterna har fattat med anledning av sådana. Systemet innehåller bl.a. personuppgifter om de personer som har lämnat in en ansökan, inklusive fotografier och fingeravtryck, och vilka beslut som har fattats i varje enskilt ärende. De myndigheter som ansvarar för att fatta beslut om viseringar har åtkomst till systemet både för att ändra innehållet, dvs. lägga in och ta bort uppgifter, och för att ta del av uppgifter för särskilt angivna syften, till exempel för att pröva viseringsansökningar. Därutöver har vissa myndigheter i varje medlemsstat åtkomst endast för att ta

del av uppgifter för särskilt angivna syften, till exempel gränskontroll.

I syfte att reformera VIS antogs ändringsförordningen, som trädde i kraft den 2 augusti 2021. Ändringsförordningen innebar huvudsakligen tre stora förändringar.

- Nya uppgiftskategorier ska läggas in i VIS. Ändringsförordningen innebär att uppgifter om uppehållstillstånd och viseringar för längre vistelse ska läggas in, och lagras, i VIS.
- Åtkomst för brottsbekämpande ändamål regleras i förordningen. En annan större förändring är att VIS-rådsbeslutet som tidigare reglerade brottsbekämpande myndigheters åtkomst till VIS-uppgifter för brottsbekämpande ändamål har integrerats i VIS-förordningen.
- Kontrollerna utökas vid handläggningen av ansökningar. Flera bestämmelser som införts i VIS-förordningen innebär nya moment i handläggningen av ansökningar om visering och uppehållstillstånd. Det handlar bl.a. om att VIS ska utföra automatiska sökningar mot flera andra gemensamma informationssystem för att jämföra de uppgifter som sökanden har lämnat, och hur eventuella träffar ska behandlas.

Den reviderade VIS-förordningens innehåll

Förordningen inleds i kapitel I med ett antal allmänna bestämmelser som bl.a. beskriver VIS-systemets syfte och struktur, hur centrala begrepp ska förstås och vilka uppgiftskategorier som ska registreras i systemet. Där finns även bestämmelser om åtkomst till systemet och om allmänna principer vid användandet av systemet.

I kapitel II finns bestämmelser om viseringsmyndigheternas införande och användning av uppgifter om viseringar för kortare vistelse, dvs. Schengenviseringar. I kapitlet regleras bl.a. vilka uppgifter som ska registreras i ansökningsakten vid en ansökan om Schengenvisering.

Kapitel III innehåller bestämmelser om andra myndigheters åtkomst till uppgifter om Schengenviseringar. Där finns bl.a. bestämmelser om interoperabilitet med EU:s in- och utresesystem, åtkomst till uppgifter för verifiering vid gränser vid vilka in- och

utresesystemet har tagits i drift, behöriga asylmyndigheters åtkomst till VIS-uppgifter för att fastställa vem som ansvarar för ansökningar om internationellt skydd samt för att pröva en sådan ansökan.

I det nya kapitlet IIIa finns bestämmelser om införande och användning av uppgifter om viseringar för längre vistelse (dvs. nationella viseringar) och uppehållstillstånd. Där regleras bl.a. vilka uppgifter som ska registreras i ansökningsakten vid en ansökan om visering för längre vistelse eller uppehållstillstånd. I kapitlet finns också bestämmelser om behöriga myndigheters åtkomst till VIS-uppgifter för vissa angivna ändamål.

I det nya kapitlet IIIb finns bestämmelser om förfarande och villkor för åtkomst till VIS-systemet för brottsbekämpande ändamål. Det innehåller bl.a. bestämmelser om att varje medlemsstat ska utse de myndigheter som ska ha rätt att inhämta VIS-uppgifter samt en central åtkomstpunkt som ska ha åtkomst till systemet för brottsbekämpande ändamål.

I kapitel IV-VII finns bestämmelser om lagring och ändring av uppgifter, om drift och ansvar, rättigheter och övervakning avseende uppgiftsskydd samt slutbestämmelser.

Merparten av bestämmelserna i den reviderade VIS-förordningen ska börja tillämpas först när VIS-systemet tas i drift enligt ändringsförordningen, vilket ska ske det datum som kommissionen bestämmer I artikel 11 i ändringsförordningen anges att kommissionen senast den 31 december 2023 ska besluta om vilket datum det blir. Något sådant beslut har dock ännu inte fattats.

7.14.2 Anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen

Regeringen har i prop. 2024/25:176 föreslagit de lagändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till EU:s reviderade regelverk om VIS-systemet.

Förslagen tydliggör i vilka situationer en utlänning är skyldig att lämna fingeravtryck och låta sig fotograferas för att en kontroll mot systemet ska kunna genomföras samt att en skyldighet att lämna fingeravtryck och låta sig fotograferas ska införas i ärenden om nationell visering.

Det föreslås bl.a. att en utlänning som ansöker om nationell visering som huvudregel ska vara skyldig att låta Migrationsverket,

en utlandsmyndighet eller Regeringskansliet ta hans eller hennes fingeravtryck och fotografera honom eller henne.

Vid en in- eller utresekontroll enligt artikel 8.3 bb i gränskodexen ska en utlänning som huvudregel enligt förslagen vara skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll i enlighet med artikel 22g och 22i i VIS-förordningen. Vid en in- eller utresekontroll enligt artikel 8.3 i gränskodexen föreslås också att en utlänning ska vara skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket fotografera honom eller henne för kontroll i enlighet med artikel 20 i VIS-förordningen.

Vidare föreslås att en utlänning vid en inre utlänningskontroll som huvudregel vara skyldig att låta en polisman, eller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Migrationsverket, fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll i enlighet med artiklarna 19, 20, 22h och 22i i VIS-förordningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Propositionen är beslutad av riksdagen.²⁸³

7.14.3 Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i VIS-förordningen

Ändringar av artikel 6.2

Artikel 6 i VIS-förordningen sätter ramen för hur personuppgifter i VIS-systemet får behandlas. I artikeln anges vilka myndigheter som ska få åtkomst till uppgifter i systemet, för vilka ändamål och syften som behandling av uppgifterna får ske och vissa begränsningar för behandlingen.

Av artikel 20.1 i screeningförordningen följer att artikel 6 i VIS-förordningen ändras på så sätt att artikel 6.2 delas upp i fyra punkter som anger vilka myndigheter som har rätt till åtkomst till systemet. I artikel 6.2 a anges att sådan åtkomst – i likhet med vad som var fallet tidigare – tillkommer de nationella myndigheterna i varje

²⁸³ Betänkande 2025/26:SfU5 och riksdagsskrivelse 2025/26:14.

medlemsstat samt de unionsorgan som är behöriga för de ändamål som anges i artiklarna 15–22, 22g–22m och 45e i VIS-förordningen.

Av artikel 6.2 b följer att även Etias centralenhet och de nationella Etias-enheterna, som utsetts enligt artiklarna 7 och 8 i förordning (EU) 2018/1240, för de ändamål som anges i artiklarna 18c och 18d i VIS-förordningen och i förordning (EU) 2018/1240 har rätt till åtkomst till systemet. Denna punkt är ny i förhållande till artikelns tidigare lydelse.

Enligt artikel 6.2 c har även screeningmyndigheterna rätt till åtkomst till VIS för att inhämta uppgifter för de ändamål som anges i artikel 15 och 16 i screeningförordningen (se avsnitt 7.5.1 om de olika komponenterna i screeningförfarandet). Även denna punkt är ny i förhållande till artikelns tidigare lydelse.

Vidare följer av artikel 6.2 d att de nationella myndigheterna i varje medlemsstat samt de unionsorgan som är behöriga för de ändamål som anges i artiklarna 20, 20a och 21 i förordning (EU) 2019/817 också har åtkomst till systemet. Förutom att den nya artikeln 20a i aktuell förordning har lagts till i uppräkningsav artiklar skiljer sig denna lydelse inte från vad som nu följer av artikel 6.2 i VIS-förordningen (angående artikel 20a i förordning (EU) 2019/817, se avsnitt 8.3.3).

Av artikeln följer slutligen – som tidigare – att åtkomst endast ska ges i den utsträckning som uppgifterna är nödvändiga för utförandet av deras arbetsuppgifter i enlighet med dessa ändamål och ska stå i proportion till de mål som eftersträvas.

Införande av en ny artikel i VIS-förordningen

Enligt artikel 20.2 i screeningförordningen införs det en ny artikel i VIS-förordningen, artikel 6.2a. Denna nya bestämmelse anger att screeningmyndigheterna också ska ha åtkomst till VIS för att inhämta uppgifter i syfte att utföra en säkerhetskontroll i enlighet med artikel 15.2 i screeningförordningen. En sökning i enlighet med artikel 6.2 a i VIS-förordningen ska enligt bestämmelsen utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 i screeningförordningen och VIS ska ge en träff om ett beslut att avslå, upphäva eller återkalla en visering, en visering för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd på de grunder som anges i artikel

12.2 a i, a v och a vi i VIS-förordningen finns registrerat i en matchande akt. Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna enligt artikeln få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten.

I sammanhanget kan noteras att artikel 12.2 i VIS-förordningen anger vilka uppgifter som ska registreras i systemet vid avslag av en viseringsansökan. Det rör sig bl.a. om uppgift om sökanden ger in en resehandling som utgör en efterbildning eller förfalskning (artikel 12.2 a i), sökanden finns på en spärrlista i SIS i syfte att vägras inresa (artikel 12.2 a v) eller sökanden anses utgöra ett hot mot någon av medlemsstaternas allmänna ordning, inre säkerhet, folkhälsa enligt definitionen i artikel 2.19 i gränskodexen, särskilt när det finns en registrering i medlemsstaternas nationella databaser som syftar till att vägra inresa av dessa skäl (artikel 12.2 a vi).

7.14.4 Ändringarna i VIS-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder

Bedömning: Bestämmelserna om åtkomst i artikel 6.2 respektive artikel 6.2a i VIS-förordningen föranleder inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

I fråga om de ändringar som genom den reviderade VIS-förordningen gjorts i artikel 6 konstaterade regeringen i ovan nämnda lagrådsremiss att de nationella myndigheter som omfattas av rätten till åtkomst till systemet enligt artiklarna 15–22 och 22g–22k – förutom viseringsmyndigheter – utgör myndigheter som ansvarar för gränskontroller vid yttre gräns enligt gränskodexen eller där in- och utresesystemet har tagits i drift, myndigheter som ansvarar för kontroller inom medlemsstaternas territorium av om villkoren för inresa, vistelse eller bosättning är uppfyllda, och behöriga asylmyndigheter.

Eftersom det följer av VIS-förordningen, andra EU-rättsakter och nationell rätt vilka nationella myndigheter som är att anse som viseringsmyndigheter, gränskontrollmyndigheter och asylmyndigheter i förordningens mening fann regeringen att det inte finns något

behov av att särskilt ange detta i respektive myndighets instruktion eller i någon annan författning. Rätten till åtkomst enligt artikel 22l och 22m omfattar utsedda myndigheter för att inhämta uppgifter för brottsbekämpande ändamål och centrala åtkomstpunkter för detta. Vilka myndigheter som utses i de här avseendena bör enligt regeringen regleras på förordningsnivå och frågan behandlas därför inte i lagrådsremissen.²⁸⁴

När det gäller behöriga myndigheter enligt förordning (EU) 2019/817 hänvisade regeringen till promemorian *Anpassningar av svensk rätt till EU:s förordningar om interoperabilitet* (Ds 2022:21).

I fråga om den nya lydelsen av artikel 6.2 följer det direkt av VIS-förordningen att även Etias centralenhet och de nationella Etias-enheterna ska ha åtkomst till VIS. Frågan om nationell Etias-enhet har behandlats av regeringen i propositionen *Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd* (prop. 2022/23:66) och berörs inte vidare i detta sammanhang. Det följer även av artikeln och av den nya artikel 6.2a att screeningmyndigheterna ska ha åtkomst till systemet. I avsnitt 7.5.2 ovan behandlas frågan om vilka myndigheter som ska vara screeningmyndigheter och hur detta regleras. De aktuella myndigheternas åtkomst till VIS regleras alltså direkt i VIS-förordningen och det följer annan reglering vilka myndigheter som är att anse som screeningmyndigheter och nationell Etias-enhet. Det finns därför inte skäl att i nationell rätt införa kompletterande bestämmelser till VIS-förordningen i detta avseende.

7.15 Ändringar i in- och utreseförordningen genom artikel 21

7.15.1 In- och utreseförordningen

Bakgrund och syfte

In och utreseförordningen innehåller de huvudsakliga bestämmelserna om in- och utresesystemet. Genom förordningen om ändring av gränskodexen införs kompletterande bestämmelser som rör användningen av in- och utresesystemet vid gränskontrollen.

²⁸⁴ Lagrådsremiss s. 24-30.

EU:s in- och utresesystem (även benämnt Entry Exit System, EES) är ett system för elektronisk registrering av uppgifter om in- och utresa och uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna för kortare vistelser. I stället för att stämpla resehandlingarna för tredjelandsmedborgare ska gränspassagen registreras i in- och utresesystemet med hjälp av resehandlingens alfanumeriska uppgifter och biometri. Genom systemet ska gränskontrollanten kunna se om personen rest in eller ut tidigare eller om personen vistats för länge inom Schengenområdet, utan att som i dag behöva räkna ut tillåten resterande vistelsetid manuellt.

Tillgång till systemet ska i första hand ges till gränskontrollerande myndigheter och myndigheter med ansvar för viseringsutfärdande. I andra hand medges tillgång till systemet i brottsbekämpande syften under vissa förutsättningar.

In- och utreseförordningens innehåll

In- och utreseförordningen inleds i kapitel I med allmänna bestämmelser som bl.a. beskriver in- och utresesystemets syfte, vilket tillämpningsområde förordningen har, hur centrala begrepp ska förstås och vid vilka gränser systemet ska användas.

I kapitel II finns bl.a. bestämmelser om hur gränsmyndigheterna ska använda in- och utresesystemet i samband med gränskontroller och om när biometriska uppgifter ska tas.

I kapitel III regleras bl.a. viseringsmyndigheternas användning av in- och utresesystemet för att fatta beslut om viseringar samt invandringsmyndigheternas användning av systemet vid kontroller inom landet.

I kapitel IV finns bestämmelser om förfarande och villkor för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål. I kapitel V regleras hur länge uppgifter får lagras i in- och utresesystemet och när uppgifter får ändras eller raderas.

Kapitel VI innehåller bestämmelser om utveckling, drift och ansvar, bl.a. bestämmelser om vilket ansvar som ligger på eu-LISA, medlemsstaterna respektive Europol. Kapitlet innehåller även vissa bestämmelser om dataskydd.

I kapitel VII finns bl.a. bestämmelser om en tredjelands-medborgares rättigheter när uppgifter om honom eller henne registreras i systemet och ytterligare bestämmelser om dataskydd och rättsmedel.

Enligt in- och utreseförordningen ska systemet sättas i drift och börja användas av alla medlemsstater vid samma tidpunkt. Trots ansträngningar från medlemsstaterna, eu-LISA och kommissionen var det inte möjligt att lansera in- och utresesystemet under fjärde kvartalet 2024 som planerat. Mot denna bakgrund har kommissionen föreslagit en ny förordning som innebär tillfälliga undantag från vissa av bestämmelserna i in- och utreseförordningen och gränskodexen. Syftet med undantagen är att möjliggöra ett mer flexibelt ikraftträdande, en så kallad gradvis start.²⁸⁵

7.15.2 Anpassning av svensk rätt till in- och utresesystemet

Regeringen har i propositionen *Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem* (prop. 2021/22:81) föreslagit de lagändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem. Riksdagen har antagit de föreslagna lagändringarna och de träder i kraft den dagen regeringen bestämmer.²⁸⁶

Lagändringarna innebär bl.a. att det i utlänningslagen införs en bestämmelse om att en utlänning vid en inre utlänningskontroll ska som huvudregel vara skyldig att låta en polisman, eller en tjänsteman vid Kustbevakningen eller Migrationsverket, fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll i enlighet med artiklarna 26 och 27 i in- och utreseförordningen.

Det införs också en bestämmelse i samma lag med innebörden att en utlänning vid en in- eller utresekontroll enligt artikel 8.3 i i gränskodexen som huvudregel ska vara skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll i enlighet med artikel 20 i VIS-förordningen och artikel 27 i in- och utreseförordningen. Vid en sådan in- och utresekontroll är utlänningen även skyldig att låta sig

²⁸⁵ Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om ett tillfälligt undantag från vissa bestämmelser i förordning (EU) 2017/2226 och förordning (EU) 2016/399 vad gäller en gradvis driftsstart av in-och utresesystemet.

²⁸⁶ 2021/22:SfU14,

bli fotograferad för kontroll i enlighet med artikel 27 i in- och utreseförordningen.

Författningsändringarna avser vidare behandling av de personuppgifter som tas vid kontroll och om regelverkets förhållande till annan reglering om behandling av personuppgifter.

7.15.3 Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i in- och utreseförordningen

Artikel 21.1 i screeningförordningen föreskriver att artikel 6.1 i in- och utreseförordningen, som anger målen med in- och utresesystemet, ska ändras genom att ett nytt led, led l, läggs till. Av den nya bestämmelsen 6.1 l följer att systemet ska ha som mål att genom registrering, lagring och tillhandahållande av åtkomst för medlemsstaterna till de uppgifter som registreras i in- och utresesystemet stödja målen för den screening som inrättats genom screeningförordningen särskilt vad gäller de kontroller som föreskrivs i artiklarna 14–16 i screeningförordningen.

Artikel 9 i in- och utreseförordningen reglerar åtkomst till in- och utresesystemet för att föra in, ändra, radera och inhämta uppgifter. Den åtkomst som avses är inte det som i svensk rätt brukar kallas direktåtkomst, och som vanligen avser möjligheten att på egen hand söka efter information i någon annans register eller databas utan att kunna påverka innehållet i registret eller databasen. Med åtkomst enligt in- och utreseförordningen avses i stället en rätt för samtliga behöriga myndigheter att både läsa och påverka innehållet i registret.

I artikel 21.2 a i screeningförordningen anges att det ska införas en ny artikel, 9.2b, enligt vilken det följer att screeningmyndigheterna ska ha åtkomst till in- och utresesystemet för att inhämta uppgifter i det systemet.

Vidare följer av artikel 21.2 b att artikel 9.4 i in- och utreseförordningen ska få en ny lydelse. Av artikeln följer numera att åtkomst till systemet får ske för de syften som även anges i artiklarna 20a i förordning (EU) 2019/817 respektive 20a i förordning (EU) 2019/818 (om dessa nya artiklar, se avsnitt 8.3.3). Förutom att den nya artikeln 20a i respektive förordning har lagts till i uppräknningen av artiklar skiljer sig denna lydelse inte från vad som nu följer av artikel 9.4 i in- och utreseförordningen.

Enligt artikel 21.3 i screeningförordningen införs vidare en ny artikel i in- och utreseförordningen, artikel 24a, med rubriken *Åtkomst till uppgifter för säkerhetskontroll för screeningämdamål*.

Av artikelns första stycke följer att screeningmyndigheterna ska ha åtkomst till in- och utresesystemet för att inhämta uppgifter i syfte att utföra en säkerhetskontroll i enlighet med artikel 15.2 i screeningförordningen.

En sökning i enlighet med artikel 24a ska enligt artikelns andra stycke utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 i screeningförordningen och in- och utresesystemet ska ge en träff om en registrering av ett beslut om nekad inresa på de grunder som anges i del B punkterna B, D, H, I och J i bilaga V till gränskodexen är kopplad till en matchande personakt. Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten.

Av tredje stycket följer att om personakten inte innehåller några biometriska uppgifter får screeningmyndigheterna ges åtkomst till den berörda personens biometriska uppgifter och verifiera en motsvarighet i VIS i enlighet med artikel 6 i VIS-förordningen.

Slutligen följer av artikel 21.4 i screeningförordningen att det i artikel 46.1, av vilken följer att au-LISA ska föra logg över all uppgiftsbehandling som sker i in- och utresesystemet, ska det av artikel 46.1 a följa att loggarna även ska omfatta syftet med den åtkomst som avses i artikel 9.2a och 9.2b.

7.15.4 Ändringarna i in- och utreseförordningen föranleder inte några författningsåtgärder

Bedömning: Ändringarna i artiklarna 6.1, 9 och 46.1 samt den nya artikeln 24a i in- och utreseförordningen föranleder inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Den nya lydelsen av artikel 6, som anger förordningens mål, är direkt tillämplig och därmed inte sådan att den kräver kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Regeringen har i ovan nämnda proposition funnit att bestämmelserna om åtkomst till systemet i artikel 9 inte kräver några författningsändringar. Den nya lydelsen av artikel 9.2 reglerar att även screeningmyndigheterna ska ha åtkomst till systemet. I avsnitt 7.5.2 ovan behandlas frågan om vilka myndigheter som ska vara screeningmyndigheter och hur detta regleras. De aktuella myndigheternas åtkomst till in- och utresesystemet regleras direkt i in- och utreseförordningen och det följer av den ovan föreslagna regleringen vilka myndigheter som är att anse som screeningmyndigheter. Det finns därför inte skäl att i nationell rätt införa kompletterande bestämmelser till in- och utreseförordningen i detta avseende. Inte heller ändringen av artikel 9.4 kräver några författningsändringar.

Den nya artikel 24a i in- och utreseförordningen innehåller avser screeningmyndigheternas möjligheter att genomföra sökningar i in- och utresesystemet och rätt att få åtkomst till uppgifter i systemet i syfte att göra en säkerhetskontroll. Bestämmelsen är inte sådan att den kräver några författningsändringar i nationell rätt.

Artikel 46.1 avser eu-LISA:s loggningar i in- och utresesystemet. Artikeln riktar sig inte till medlemsstaterna och ändringarna kräver således inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

7.16 Ändringar i Etias-förordningen genom artikel 22

7.16.1 Etias-förordningen

Bakgrund och syfte

Genom Etias-förordningen inrättas ett EU-gemensamt system för reseuppgifter och resetillstånd, Etias, vilket är en förkortning av European Travel Information and Authorisation System.

I gränskodexen finns bestämmelser om inresevillkor för tredjelandsmedborgare som planerar att vistas på medlemsstaternas territorium under högst 90 dagar under en period på 180 dagar. För ett stort antal tredjelandsmedborgare krävs giltig visering för att de ska få passera de yttre gränserna för sådana kortare vistelser (artikel 6.1 i gränskodexen, se avsnitt 7.2.1 ovan). Vissa tredjelandsmedborgare är emellertid undantagna från viseringskravet och får resa in i Schengenområdet utan visering. Det är på denna kategori av

tredjelandsmedborgare som Etias-förordningen är tillämplig. Genom Etias-förordningen införs nämligen ett krav på resetillstånd för de tredjelandsmedborgare som är undantagna från kravet på visering för kortare vistelser.

Etias bygger vidare på Schengenregelverket och är en del av unionens strategi för en integrerad gränsförvaltning. Målet med systemet är att bidra till högre säkerhet, förebygga och förhindra olaglig invandring och skydda folkhälsan.

Sedan Etias-förordningen antogs har det gjorts ändringar i den genom förordningen om interoperabilitet på området gränser och viseringar. Ändringarna innebär en anpassning av Etias-regelverket till de nya systemgemensamma komponenter som införs genom den förordningen, bl.a. en gemensam databas för identitetsuppgifter (CIR) och en gemensam sökportal för aktuella it-system (ESP).

Merparten av bestämmelserna i Etias-förordningen ska börja tillämpas först när systemet tas i drift. Kommissionen ska fastställa driftsdatum när vissa villkor är uppfyllda. Det krävs t.ex. att eu-LISA tillsammans med medlemsstaterna och Etias centralenhet har slutfört tester av systemet med ett tillfredsställande resultat.

Etias-förordningens innehåll

Etias-förordningen inleds i kapitel I med allmänna bestämmelser. Bland annat anges att Etias ska bestå av Etias informationssystem, Etias centralenhet och en nationell Etias-enhet i respektive medlemsstat samt att varje medlemsstat ska utse en behörig myndighet som ska fungera som nationell Etias-enhet.

I kapitel II-IV regleras bl.a. ansökan om resetillstånd, vilka uppgifter som måste anges i en ansökan för att en ansökningsakt ska skapas och hur Etias centrala system ska behandla ansökningsakterna automatiskt och kontrollera uppgifter mot andra informationssystem och de nationella Etias-enheternas manuella prövning av en ansökan om resetillstånd.

Kapitel V innehåller bestämmelser om hur de uppgifter som ska anses utgöra indikatorer på säkerhetsrisk, risk för olaglig invandring eller hög epidemisk ska fastställas. I kapitel VI finns bl.a. bestämmelser om när resetillstånd ska utfärdas, nekas, ogiltigförklaras eller återkallas.

I kapitel VII regleras transportörers åtkomst till uppgifter i Etias informationssystem i kontrollsyrte samt sanktioner för transportörer som transporterar resenärer som saknar resetillstånd och bestämmelser om transportörers ansvar för återvändande när en resenär nekas inresa.

I kapitel VIII-IX finns bestämmelser om gränsmyndigheters respektive invandringsmyndigheters användning av Etias.

Kapitel X-XVI innehåller bl.a. bestämmelser om hur Etias får användas i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott och andra grova brott, hur länge uppgifter får lagras i Etias centrala system, samt om dataskydd, personuppgiftsbehandling, tillsyn, sanktioner, skadestånd och ikraftträdande- och övergångsbestämmelser samt vilka villkor som ska vara uppfylla innan systemet kan tas i drift.

7.16.2 Anpassning av svensk rätt till Etias-förordningen

I propositionen *Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd* (prop. 2022/23:66) föreslog regeringen de lagändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till Etias-förordningen. Riksdagen har antagit regeringens förslag till ändringar av svensk rätt och lagändringarna träder i kraft den dag regeringen bestämmer.²⁸⁷

Lagändringarna innebär bl.a. att det i utlänningslagen förs upplysningsbestämmelser om att det i Etias-förordningen finns bestämmelser om krav på resetillstånd för vissa utlänningar som är undantagna från kravet på Schengenvisering och bestämmelser om ogiltigförklaring och återkallelse av resetillstånd.

Lagändringarna innebär vidare bl.a. dels en möjlighet att avvisa tredjelandsmedborgare som saknar ett nödvändigt resetillstånd, dels hinder mot verkställighet av tidigare verkställda avlägsnandebeslut för det fall någon återvänder med giltigt resetillstånd. Det föreslås också att Polismyndighetens beslut om avvisning ska överklagas till migrationsdomstol om beslutet har fattats i samband med ett beslut om ogiltigförklaring eller återkallelse av ett resetillstånd. Lagändringarna avser även regelverkets förhållande till annan reglering om behandling av personuppgifter.

²⁸⁷ 2022/23:SfU18, riksdagsskrivelse 2022/23:198.

Regeringen har i övrigt bedömt att bestämmelserna om Etias struktur och om resetillstånd samt reglerna om åtkomst till Etias inte kräver några lagändringar.

7.16.3 Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i Etias-förordningen

Ändringar av artiklarna 4, 8 och 69

Artikel 4 i Etias-förordningen anger Etias syften. Av artikel 22.1 i screeningförordningen följer att ett nytt led ska införas i artikel 4, led eb, som anger att ett av syftena med Etias-förordningen är att stödja syftet med screeningförordningen.

Enligt artikel 8.1 i Etias-förordningen ska varje medlemsstat utse en behörig myndighet som ska fungera som den nationella Etias-enheten. I artikel 8.2 anges vilka uppgifter dessa myndigheter ska ansvara för. Enligt artikel 22.2 i screeningförordningen läggs det till ett nytt led i artikel 8.2, led i, enligt vilket myndigheterna ska avge yttranden enligt den nya artikeln 35a (se nedan).

Enligt artikel 69.1 i Etias-förordningen ska eu-LISA föra loggar över all uppgiftsbehandling inom Etias informationssystem. Dessa loggar ska omfatta bl.a. syftet med åtkomst och datum för sökning. Enligt artikel 22.5 i screeningförordningen ska ett nytt led införas i artikel 69.1, led ea, av vilket följer att loggarna i tillämpliga fall ska omfatta en hänvisning till sökningar som gjorts i Etias centrala system vid tillämpning av artiklarna 14 och 15 i screeningförordningen, de träffar som uppkommit och resultaten av sökningen.

Ändringar av artikel 13

Artikel 13 i Etias-förordningen reglerar åtkomst till uppgifter som lagrats i Etias. Genom artikel 22.3 a i screeningförordningen ändras artikel 13.4a på så sätt att det av artikeln följer att åtkomst till identitets- och resehandlingsuppgifterna i Etias som lagras i CIR också ska uteslutande förbehållas bemyndigad personal vid de nationella myndigheterna i varje medlemsstat och bemyndigad personal vid de unionsbyråer som är behöriga för de ändamål som –

utöver vad som följer av artiklarna 20 och 21 - anges i artikel 20a i förordning (EU) 2019/817.

Enligt artikel 22.3 b i screeningförordningen ska det vidare föras in en ny punkt i artikel 13, artikel 13.4b. Enligt dess första stycke ska screeningmyndigheterna också ha åtkomst till Etias för att inhämta uppgifter i syfte att utföra kontroller i enlighet med artikel 15.2 i screeningförordningen.

Av andra stycket följer att en sökning i enlighet med denna nya artikel ska utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 a och b i screeningförordningen och Etias ska ge en träff om ett beslut om nekande, ogiltigförklarande eller återkallande av resetillstånd på de grunder som anges i artikel 28.7 eller i artikel 37.1 a, b och e i Etias-förordningen ingår i en matchande ansökningsakt.

Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna enligt artikelns fjärde stycke få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten.

Om den sökning som görs i enlighet med artikel 13.4b visar att det finns en överensstämmelse mellan de uppgifter som användes för sökningen och de uppgifter som registrerats i Etias bevakningslista som avses i artikel 34 i Etias-förordningen, ska den nationella Etias-enheten eller Europol, som har fört in uppgifterna i Etias bevakningslista, enligt artikelns femte stycke underrättas om överensstämmelsen och ansvara för åtkomsten till uppgifterna i Etias bevakningslista och för att avge ett yttrande i enlighet med artikel 35a.

Enligt artikel 22.3 c i screeningförordningen ska artikel 13.5 i Etias-förordningen ändras på så sätt att det av bestämmelsen även ska följer att varje medlemsstat ska utse de screeningmyndigheter som avses i artikel 13.4b och ska översända en förteckning över dessa myndigheter till eu-LISA utan dröjsmål, i enlighet med artikel 87.2 i Etias-förordningen.

Införande av artikel 35a

Av artikel 22.4 i screeningförordningen följer att en ny artikel förs in i Etias-förordningen, artikel 35a, med rubriken *Uppgifter för den nationella Etias-enheten och Europol när det gäller Etias bevakningslista för screening*.

Enligt artikel 35a.1 ska i de fall som avses i artikel 13.4b fjärde stycket Etias centrala system skicka ett automatiserat meddelande antingen till den nationella Etias-enheten eller till Europol, beroende på vilken av dem som har fört in uppgifterna på Etias bevakningslista²⁸⁸. Vidare anges att om den nationella Etias-enheten eller Europol, beroende på vad som är tillämpligt, anser att den tredjelandsmedborgare som genomgår screening skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten ska den omedelbart underrätta respektive screeningmyndigheter och lämna ett motiverat yttrande till den medlemsstat som utför screeningen, inom två dagar från mottagandet av underrättelsen, på följande sätt:

- a) De nationella Etias-enheterna ska informera screeningmyndigheterna genom ett säkert kommunikationssystem som ska inrättas av eu-LISA mellan de nationella Etias-enheterna å ena sidan och screeningmyndigheterna å andra sidan.
- b) Europol ska informera screeningmyndigheterna med hjälp av de kommunikationskanaler som föreskrivs i förordning (EU) 2016/794. Om inget yttrande avges ska det anses att det inte föreligger någon säkerhetsrisk.

I artikel 35a.2 anges att de automatiserade meddelanden som avses i artikel 35a.1 ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 15.2 i screeningförordningen och som används för sökningen.

7.16.4 Ändringarna i Etias-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder

Bedömning: Ändringarna i artiklarna 4, 8.2, 13 och 69.1 samt den nya artikeln 35a i Etias-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder.

²⁸⁸ Etias bevakningslista är en del av Etias centrala system. Listan ska upprättas på grundval av information som är relaterad till terroristbrott eller andra grova brott. Bevakningslistan ska utvecklas tekniskt och hysas av eu-LISA. Se vidare artiklarna 34 och 35 i Etias-förordningen.

Skälen för bedömningen

Ändringen i artikel 4 genom screeningförordningen om Etias-förordningens syfte är direkt tillämplig och kräver inte några författningsändringar. Även artikel 8.2, som reglerar Etias-enhetens uppgifter, är direkt tillämplig. Inte heller ändringen i artikel 8.2 kräver således några författningsändringar.

De aktuella myndigheternas åtkomst till systemet regleras direkt i Etias-förordningen. Det följer av den ovan föreslagna regleringen vilka myndigheter som är att anse som screeningmyndigheter. Eftersom screeningmyndigheternas åtkomst till uppgifter i Etias informationssystem framgår direkt av Etias-förordningen finns det inget behov av att införa några nationella bestämmelser om detta. Inte heller är övriga ändringar i artikel 13 är sådana att de kräver några författningsändringar.

Den nya artikel 35a i Etias-förordningen avser information som ska lämnas till screeningmyndigheterna av Europol eller medlemsstaternas nationella Etias-enhet. Bestämmelsen är direkt tillämplig och berör medlemsstaterna på så sätt att den ålägger de nationella Etias-enheterna vissa uppgifter. Eftersom uppgifterna följer direkt av förordningen krävs emellertid inte några författningsändringar i nationell rätt.

Bestämmelserna om eu-LISA:s förloggning riktar sig inte till medlemsstaterna. Ändringen i artikel 69.1 föranleder därför inte heller någon anpassning av svensk rätt.

7.17 Övriga bestämmelser

Bedömning: Bestämmelserna i artiklarna 19, 24 och 25 kräver inte några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

Skälen för bedömningen

Artikel 19 reglerar kommittéförfarande och riktar sig mot kommissionen.

I Artikel 24 finns bestämmelser om den utvärdering av förordningen som kommissionen ska genomföra. Artikel 25 anger förordningens ikraftträdande och från vilket datum den ska

tillämpas, vilket är den 12 juni 2026 (artikel 25.2). Av artikel 25.3 följer att bestämmelserna i artiklarna 14–16 om sökningar i EU-informationssystemen, CIR och ESP ska börja tillämpas först när de enskilda relevanta informationssystemen, CIR och ESP har tagits i drift.

Artiklarna 19 och 24 riktar sig mot kommissionen och kräver därmed inte några författningsändringar. Bestämmelserna i artikel om ikraftträdande är direkt tillämplig och kräver i sig inte någon kompletterande reglering. I kap. 17 behandlas ikraft- och övergångsbestämmelser beträffande de ovan föreslagna kompletterande bestämmelserna i nationell rätt.

8 Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening

8.1 Inledning

Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening (se bilaga 7) är utformad som en tilläggsförordning till screeningförordningen som syftar att möjliggöra interoperabilitet via användandet av informationssystem inom screeningprocessen. Förordningen reglerar ändringar i förordningen om Ecris-TCN och i en av de två interoperabilitetsförordningarna, förordning (EU) 2019/818.

I detta kapitel behandlas i vilken mån ändringarna i nämnda förordningarna föranleder anpassning av nationell rätt, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten. De ändringar som görs i förordning (EU) 2019/818 är likalydande med de ändringar som görs genom artikel 23 i screeningförordningen i den andra av de två interoperabilitetsförordningarna, förordning (EU) 2019/817. Mot denna bakgrund behandlas ändringarna i dessa förordningar gemensamt i detta kapitel (se även vad som angetts i avsnitt 7.1.).

8.2 Ändringar i förordningen om Ecris-TCN

8.2.1 Förordningen om Ecris-TCN

Bakgrund och syfte

Ecris är ett informationssystem för utbyte av uppgifter ur kriminalregister inom EU som har varit i bruk sedan 2012. Syftet

med systemet är att förbättra utbytet av uppgifter ur kriminalregister mellan medlemsstaterna. Förutsättningarna för användningen av systemet regleras i rambeslutet om Ecris.

Enligt rambeslutet ska varje medlemsstat som meddelar en dom mot en annan medlemsstats medborgare informera medborgarstaten om domen. Medborgarstaten ska därefter lagra informationen. På så vis får varje medlemsstat samlad information om brottmålsdomar som har meddelats inom EU mot de egna medborgarna. Den informationen kan därefter vidarebefordras vid förfrågningar från andra medlemsstater.

Ecris är ett decentraliserat system som baseras på medlemsstaternas nationella kriminalregister. Det är alltså inte fråga om en EU-gemensam databas och systemet innebär inte att medlemsstaterna har direktåtkomst till andra medlemsstaters kriminalregister. Allt utbyte av belastningsuppgifter via Ecris går genom centralmyndigheter som varje medlemsstat har utsett för detta syfte.

Även om Ecris kan användas oavsett den dömdes medborgarskap innebär nuvarande ordning att systemet i praktiken endast är effektivt för utbyte av information om dömda unionsmedborgare. När en medlemsstat i stället dömer en tredjelandsmedborgare finns det inte någon medborgarstat som kan underrättas om domen via Ecris.

I syfte att möjliggöra ett effektivt utbyte mellan medlemsstaterna även när det gäller kriminalregisteruppgifter om tredjelandsmedborgare har EU antagit förordningen om Ecris-TCN. Förordningen, som är direkt tillämplig i medlemsstaterna, lägger fast regler om inrättandet av ett centralt system på unionsnivå. Det nya systemet – Ecris-TCN – är inte avsett att ersätta det befintliga Ecris, utan kommer att fungera som ett komplement.

Förordningens innehåll

Förordningen innehåller, förutom reglering av systemets tekniska utformning och drift, framför allt bestämmelser om vilka uppgifter som varje medlemsstats centralmyndighet ska föra in i Ecris-TCN när en tredjelandsmedborgare döms samt hur medlemsstaterna ska och får använda sig av systemet. Därutöver innehåller förordningen

även bestämmelser om bl.a. lagring och ändring av uppgifter samt dataskydd och tillsyn.

I kapitel I finns bestämmelser om syftet med Ecris-TCN, förordningens tillämpningsområde, definitioner och systemets tekniska utformning. Förordningen omfattar i första hand tredjelandsmedborgare, dvs. personer som inte är unionsmedborgare eller som är statslösa eller vars medborgarskap är okänt. Med fällande dom avses i förordningen ett lagakraftvunnet avgörande av en brottmålsdomstol om avgörandet registreras i den dömande medlemsstatens kriminalregister (artikel 3.1).

I artikel 3.5 anges att med centralmyndighet avses en myndighet som utsetts i enlighet med artikel 3.1 i rambeslutet om Ecris.

Kapitel II innehåller bestämmelser om centralmyndigheternas införande och användning av uppgifter i Ecris-TCN. Systemet bygger på att den dömande medlemsstatens centralmyndighet skapar en uppgiftspost för varje dömd tredjelandsmedborgare. Uppgiftsposten ska innehålla olika identitetsuppgifter i form av alfanumeriska uppgifter – bl.a. namn, födelsedatum och medborgarskap – och uppgifter om fingeravtryck.

I artikel 7 i förordningen om Ecris-TCN regleras de ändamål som Ecris-TCN ska användas för. Det framgår bl.a. av artikeln att centralmyndigheterna ska använda Ecris-TCN för att identifiera de medlemsstater som har uppgifter i kriminalregister om en tredjelandsmedborgare i syfte att få uppgifter om tidigare fällande domar via Ecris när begäran om uppgifter ur kriminalregistret görs inom ramen för ett brottmålsförfarande. Om det är i enlighet med nationell rätt ska Ecris-TCN även användas för ett antal andra uppräknade ändamål (se vidare avsnitt 8.2.4 nedan).

I övrigt får Eurojust, Europol och Europeiska åklagarmyndigheten söka i Ecris-TCN för att identifiera medlemsstater som har uppgifter om dömda tredjelandsmedborgare. Sådana sökningar får göras för att dessa myndigheter ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter inom sina respektive ansvarsområden (artikel 7.3 och 14).

En träff i Ecris-TCN innebär att den sökande medlemsstaten får information om vilka andra medlemsstater som har uppgifter om fällande domar mot en viss tredjelandsmedborgare. Däremot ger inte en träff något svar på vad domarna innebär (t.ex. om brott och påföljd). Om personen förekommer i en uppgiftspost i Ecris-TCN

tillhandahåller systemet inte direkt information om tredjelands-medborgarens kriminalhistorik i andra medlemsländer, men pekar ut det land där sådan information finns att hämta genom Ecris. För att få sådan information måste en träff i Ecris-TCN följas upp genom en ansökan via Ecris-systemet hos den medlemsstat som har dessa uppgifter. Grunden för användningen av Ecris-TCN är alltså att förfarandet inleds med en sökning i ett nationellt kriminalregister och att sökningen vidgas genom Ecris-TCN för att få information om i vilka andra medlemsländer som det finns registrerad kriminalhistorik om den person som sökningen avser.

Vid en sökning i Ecris-TCN får behöriga myndigheter, i enlighet med vad som närmare regleras i förordningen, använda de identitetsuppgifter som anges i artikel 5.1, dvs. alfanumeriska uppgifter och fingeravtryck (artikel 7.5). Ansiktsbilder får användas vid sökning först sedan kommissionen kompletterat förordningen (artikel 5.6, jfr artikel 6).

I kapitel III finns bestämmelser om bl.a. lagringsperioder för uppgifter. Varje uppgiftspost ska lagras så länge som uppgifter avseende de fällande domarna lagras i kriminalregistret. EU-Lisa ska utveckla och driva Ecris-TCN (artikel 11).

I kapitel IV regleras utveckling, drift och ansvarsområden. Medlemsstaterna har sammanfattningsvis ansvar för att säkerställa de nationella anslutningarna till det centrala systemet, utbilda personal vid centralmyndigheterna samt se till att de uppgifter som registreras i Ecris-TCN är riktiga och behandlas på ett lagligt sätt och i enlighet med unionens dataskyddsregler. Kapitlet innehåller även bestämmelser om rätt till ersättning och sanktioner.

I kapitel V finns bestämmelser om dataskydds rättigheter och tillsyn. Åtkomst till uppgifterna i Ecris-TCN ska vara förbehållen bemyndigad personal vid centralmyndigheterna och vid bl.a. Europol. Åtkomsten ska begränsas till vad som är nödvändigt för att utföra arbetsuppgifterna och proportionerligt i förhållande till de mål som eftersträvas (artikel 24.2). I kapitlet föreskrivs också bl.a. att alla uppgiftsbehandlingar i Ecris-TCN ska loggas (artikel 31).

I kapitel VI finns bestämmelser om bl.a. ikraftträdande och driftstart av Ecris-TCN. Förordningen om Ecris-TCN trädde i kraft den 11 juni 2019 (jfr artikel 42). Kommissionen kommer senare att fastställa den dag från och med vilken medlemsstaterna ska börja föra in uppgifter i Ecris-TCN. Medlemsstaterna ska inom två

månader från den dagen börja föra in uppgifterna (artikel 35). Något datum för detta ändamål är ännu inte fastställt.

Ändringar i förordningen om Ecris-TCN har efter förordningen ikraftträdande gjorts bl.a. genom Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2021/1133 och (EU) 2021/1151. Syftet med ändringarna är att EU-informationssystemen för viseringar (VIS) och för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) ska ha åtkomst till vissa uppgifter som lagras i Ecris-TCN. Åtkomsten ska vara begränsad till uppgifter för vilka en särskild flaggning har lagts till (artikel 7a och 7b). Det har därför i artikel 5.1 c införts bestämmelser om att centralmyndigheten i den dömande medlemsstaten ska förse en uppgiftspost i Ecris-TCN med en flaggning om den berörda tredjelandsmedborgaren har dömts för vissa särskilt angivna allvarliga brott.

8.2.2 Nationell rätt

Lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN

I syfte att förbättra medlemsstaternas informationsutbyte om brottmålsdomar har regeringen föreslagit i propositionen *Nya regler om informationsutbyte om brottmålsdomar i EU* (prop. 2021/22:172) en ny lag med kompletterande bestämmelser till förordningen om Ecris-TCN och de lagändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till förordningen. Den nya lagen, lagen (2022:733) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN, och övriga lagändringar har beslutats av riksdagen och träder i kraft den dagen regeringen bestämmer.

Ecris-TCN ska endast användas när det görs en sökning i belastningsregistret efter begäran av en myndighet eller av en enskild som begär uppgifter om sig själv (3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN). En sökning i belastningsregistret är således en förutsättning för att Ecris-TCN ska få användas (mer om belastningsregistret, se avsnittet nedan).

Det följer direkt av förordningen att åtkomst till systemet uteslutande ska vara förbehållen vederbörligen bemyndigad personal vid medlemsstaternas centralmyndigheter (artikel 24.2). Eftersom Polismyndigheten är centralmyndighet för samarbete enligt

rambeslutet om Ecris blir myndigheten även svensk centralmyndighet för samarbete enligt förordningen om Ecris-TCN. I Sverige är det alltså endast Polismyndigheten som i egenskap av centralmyndighet kommer att ha åtkomst till Ecris-TCN. När en annan myndighet med direktåtkomst till belastningsregistret, t.ex. Tullverket, behöver använda Ecris-TCN måste sökningen i systemet således utföras av Polismyndigheten.

Om en myndighet i enlighet med artikel 7.1 andra stycket i förordningen om Ecris-TCN i ett visst fall beslutar att Ecris-TCN inte ska användas, ska den underrätta centralmyndigheten om detta i samband med att den begär uppgifter ur belastningsregistret (4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN). Enligt artikel 7.1 får en myndighet som begär uppgifter i kriminalregister om en tredjelandsmedborgare besluta att användning av Ecris-TCN i ett visst fall inte är lämplig. Det framgår emellertid att Ecris-TCN alltid ska användas när uppgifter begärs för en prövning som avser yrkesverksamhet eller organiserad frivilligverksamhet som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn, liksom när en tredjelandsmedborgare begär att få ta del av uppgifter om sig själv.

Ecris-TCN ska enligt lagen få användas för samma ändamål som belastningsregistret. Om ändamålet ligger utanför förordningens obligatoriska tillämpningsområde ska Ecris-TCN användas endast om det efterfrågas av den myndighet som begär uppgifterna. Av 5 § första stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN följer därför att när en myndighet begär uppgifter ur belastningsregistret om en tredjelandsmedborgare får Ecris-TCN användas även om ändamålet med sökningen inte är sådant som anges i artikel 7.1 i förordningen om Ecris-TCN (se även om artikel 7.2 i avsnittet ovan).

Ecris-TCN får alltså användas även för t.ex. Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Skatteverkets, Tullverkets och Kustbevakningens verksamheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, vilka ligger utanför det obligatoriska tillämpningsområdet för Ecris-TCN. Andra exempel på när Ecris-TCN får användas utanför det obligatoriska tillämpningsområdet är vid vissa lämplighetsprövningar och andra prövningar inom ramen för 2 § första stycket 4 lagen (1998:620) om belastningsregister.²⁸⁹

²⁸⁹ Prop. 2021/22:172 s.69.

Enligt 5 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN ska en användning av Ecris-TCN utanför det obligatoriska tillämpningsområdet ske endast om det efterfrågas av den myndighet som begär uppgifter ur belastningsregistret. Det innebär att det är myndigheten som begär uppgifterna som måste bedöma och avgöra om det finns ett faktiskt behov av uppgifter från andra medlemsstater.

Vid sökningar i belastningsregistret för ändamål som ligger utanför det obligatoriska tillämpningsområdet för Ecris-TCN bör systemet inte användas rutinmässigt, utan det är upp till myndigheten som begär uppgifterna att från fall till fall bedöma om det finns ett behov av att använda Ecris-TCN, med beaktande av bl.a. gällande dataskyddsreglering. Det följer av tillämpliga dataskyddsbestämmelser att en myndighet som saknar rättslig grund för att behandla uppgifterna eller saknar behov av uppgifterna inte får begära att Ecris-TCN används.²⁹⁰

Vid en sökning i belastningsregistret på en unionsmedborgare ska centralmyndigheten använda Ecris-TCN för att kontrollera om han eller hon förekommer där i egenskap av tredjelandsmedborgare om det av lag eller annan författning följer att ett utdrag ur belastningsregistret ska visas upp eller lämnas, eller det efterfrågas av den som begär uppgifter ur belastningsregistret (6 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN). Paragrafen kompletterar regleringen i artikel 7.4 i förordningen om Ecris-TCN om sökning i Ecris-TCN på unionsmedborgare för att kontrollera om denne förekommer där i egenskap av tredjelandsmedborgare.

Bestämmelsen är tillämplig vid t.ex. anställning i skolverksamhet eller av personal som utför stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder (2 kap. 31 § skollagen [2010:800] respektive 1 och 2 §§ lagen [2010:479] om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder). Vidare kan en sökning i Ecris-TCN på en unionsmedborgare vara motiverad när myndigheten känner till att den som sökningen avser tidigare har varit tredjelandsmedborgare eller om det föreligger någon konkret omständighet som, utan att det framgår av folkbokföringen, talar för att unionsmedborgaren även är eller tidigare har varit medborgare i ett tredjeland.

²⁹⁰ Prop. 2021/22:172 s.69.

Enligt 7 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN ska fingeravtryck som behandlas i Polismyndighetens fingeravtrycksregister med stöd av 5 kap. 12 § första stycket 2 och 13 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område föras in i Ecris-TCN.

Paragrafen kompletterar artikel 5.6 i förordningen om Ecris-TCN, vilken ger medlemsstaterna möjlighet att föra in fingeravtryck som har samlats in för andra ändamål än brottmålsförfaranden i Ecris-TCN. Det följer direkt av artikel 5.1 b (i) i förordningen om Ecris-TCN att fingeravtryck som har samlats in inom ramen för ett brottmålsförfarande alltid ska föras in i Ecris-TCN.

Av 8 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN följer att ansiktsbilder som behandlas i Polismyndighetens signalementsregister med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område ska föras in i Ecris-TCN. Paragrafen kompletterar artikel 5.3 i förordningen om Ecris-TCN, vilken ger medlemsstaterna möjlighet att föra in ansiktsbilder i Ecris-TCN.

Lagen om belastningsregister

Uppgifter om den som har dömts eller på annat sätt lagförts för brott finns i det belastningsregister som förs av Polismyndigheten. Bestämmelser om belastningsregistret finns i lagen om belastningsregister med tillhörande förordning.

Det övergripande syftet med belastningsregistret är att olika myndigheter, framför allt de brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheterna, på ett enkelt sätt ska få tillgång till sådana belastningsuppgifter som behövs i deras verksamhet. Registret ska innehålla uppgifter om bl.a. påföljder för brott, förvandlingsstraff för böter, åtalsunderlåtelse samt kontakt- och tillträdesförbud (3 § lagen om belastningsregister). Närmare regler om vilka uppgifter belastningsregistret ska innehålla finns i 2–9 §§ förordningen om belastningsregister.

Registret ska enligt 4 § lagen om belastningsregister innehålla även uppgifter om domar och beslut som har meddelats i utlandet. Det avser dels uppgifter från en myndighet i en stat som tillhör

Interpol, från Interpol eller från Europol, om uppgiften avser en svensk medborgare eller någon som har hemvist i Sverige, dels uppgifter som lämnas från en stat enligt en överenskommelse mellan Sverige och den staten. En förutsättning för att sådana uppgifter ska föras in är att de motsvarar domar eller beslut enligt 3 §.

I 4 a § lagen om belastningsregister finns särskilda bestämmelser för uppgifter om domar eller beslut som har meddelats i en annan medlemsstat och överförts till Sverige med stöd av rambeslutet om Ecris. Sådana uppgifter ska alltid föras in i belastningsregistret. Det gäller även uppgifter som avser en gärning som inte motsvarar brott enligt svensk lag eller en gärning som någon har begått innan han eller hon har fyllt 15 år.

Av 6 § tredje stycket lagen om belastningsregister framgår emellertid att sådana uppgifter inte får lämnas ut till svenska myndigheter i andra fall än när de behövs för tillsyn över Polismyndighetens personuppgiftsbehandling enligt lagen om belastningsregister. I 6 § lagen om belastningsregister anges vilka svenska myndigheter som har rätt att begära utdrag ur belastningsregistret. Uppgifter ur registret får även lämnas till andra myndigheter i den utsträckning som regeringen för vissa slag av ärenden föreskriver det eller för ett särskilt fall ger tillstånd till det.

I förordningen om belastningsregister finns bestämmelser som ger andra myndigheter rätt till uppgifter ur belastningsregistret för olika typer av ärenden (10–18 §§). Enligt 19 och 20 §§ får vissa myndigheter ha direktåtkomst till uppgifter i registret.

Lagen om belastningsregister innehåller även bestämmelser om bl.a. en enskilds rätt att få uppgifter om sig själv, utlämnande av uppgifter till en annan enskild och om gallring av uppgifter i registret.

8.2.3 Ändringar i förordningen om Ecris-TCN

Ändringar av artiklarna 1–3, 5, 7 och 24

Av artikel 1.1 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening följer att det i artikel 1 i förordningen om Ecris-TCN läggs till ett nytt led, artikel 1 f. Denna nya bestämmelse anger att det i förordningen om Ecris-TCN fastställs de villkor enligt vilka uppgifter i Ecris-TCN får användas av screeningmyndigheter för att

utföra en säkerhetskontroll i syfte att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare utgör ett hot mot den inre säkerheten enligt artikel 15 i screeningförordningen.

I artikel 1.2 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening anges att det i artikel 2 andra stycket i förordningen om Ecris-TCN ska läggas till ett nytt led, led d. Enligt denna nya bestämmelse möjliggör förordningen åtkomst till Ecris-TCN i syfte att stödja utförandet av en säkerhetskontroll som införs genom screeningförordningen.

Av artikel 1.3 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening följer att det i artikel 3.6 i förordningen om Ecris-TCN ska införas en ny definition av behöriga myndigheter enligt den förordningen. Av den nya lydelsen följer att även de myndigheter som utsetts till screeningmyndigheter enligt screeningmyndigheten är behöriga att få åtkomst till eller göra sökningar i Ecris-TCN i enlighet med förordningen.

För varje dömd tredjelandsmedborgare ska den dömande staten enligt artikel 5.1 i förordningen om Ecris-TCN skapa en uppgiftspost i Ecris-TCN. Enligt artikel 5.1 c i den förordningen ska centralmyndigheten i den dömande medlemsstaten förse en uppgiftspost i Ecris-TCN med en flaggning om den berörda tredjelandsmedborgaren har dömts för vissa särskilt angivna allvarliga brott. Enligt artikel 1.4 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening ska artikel 5.1 c i förordningen om Ecris-TCN ges ny lydelse. Av den artikeln ska numera följa att flaggning för sådana brott ska ske även för de ändamål som anges i artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen, dvs. i fråga om säkerhetskontroll och åtgärder för identifiering och säkerhetskontroller.

I artikel 5.7 i förordningen om Ecris-TCN anges att flaggningarna ska vara sökbara enbart för VIS respektive Etias centrala system. Av artikel 1.4 följer att det i artikel 5.7 i förordningen om Ecris-TCN ska läggas till ett nytt led, led c, enligt vilket de dömande medlemsstaternas flaggningar och koder som avses i artikel 5.1 c även ska vara tillgängliga och sökbara för screeningmyndigheterna i syfte att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten om träffar rapporterats till följd av de säkerhetskontroller som avses i artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen.

Enligt artikel 1.5 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening ska det i artikel 7.7 i förordningen om Ecris-TCN läggas till ett led, led e, som anger att resultatet av en sökning i det centrala systemet även får användas för att stödja målet att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare som genomgår en säkerhetskontroll kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten i enlighet med screeningförordningen.

I artikel 24 i förordningen om Ecris-TCN finns bestämmelser om dataskydd. Av artikel 1.7 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening följer att det i artikel 24.1 första stycket i förordningen om Ecris-TCN ska läggas till ett nytt led, led d, enligt vilket de uppgifter som förs in i det centrala systemet och CIR även får behandlas i syfte att stödja målet att bedöma om en tredjelandsmedborgare som genomgår en säkerhetskontroll kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, i enlighet med screeningförordningen.

Införande av artikel 7c

Av artikel 1.6 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening följer att det ska införas en ny artikel i förordningen om Ecris-TCN, artikel 7c, som getts rubriken *Användning av Ecris-TCN för screening*.

Enligt den nya artikelns första stycke ska screeningmyndigheterna ha rätt att få åtkomst till och söka i Ecris-TCN-uppgifter med hjälp av den europeiska sökportal som föreskrivs i artikel 6 i förordningen om Ecris-TCN för att kunna utföra de uppgifter som de tilldelats genom artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen.

För att kunna utföra sådana uppgifter ska screeningmyndigheterna enligt andra stycket endast ha rätt att få åtkomst till de Ecris-TCN-uppgiftsposter i CIR för vilka en flaggning har lagts till i enlighet med artikel 5.1 c i förordningen om Ecris-TCN.

Av artikelns tredje stycke följer att vid en träff ska sökningen i nationella kriminalregister på grundval av de flaggade Ecris-TCN-uppgifterna ske i enlighet med nationell rätt och med hjälp av nationella kommunikationskanaler. Den dömande medlemsstatens berörda nationella myndigheter ska avge ett yttrande till

screeningmyndigheterna om huruvida den personens vistelse på medlemsstatens territorium kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten inom två dagar om screeningen sker på den medlemsstatens territorium eller inom tre dagar om screeningen äger rum vid de yttre gränserna.

Vidare följer av tredje stycket att om de berörda nationella myndigheterna i den dömande medlemsstaten inte avger något sådant yttrande inom tidsfristerna ska det inte anses finnas några säkerhetsskäl att ta hänsyn till. De berörda myndigheterna i den dömande medlemsstaten ska genomföra sökningar i nationella kriminalregister innan yttrande avges till screeningmyndigheterna. Om inget yttrande avgetts efter en träff och det inte finns några säkerhetsskäl att ta hänsyn till ska avsaknaden av yttrande och säkerhetsskäl registreras i det screeningformulär som avses i artikel 17.1 h i screeningförordningen.

8.2.4 Ändringarna i förordningen om Ecris-TCN föranleder inte några författningsåtgärder

Bedömning: Ändringarna i artiklarna 1–3, 5, 7.7 och 24.1 samt den nya artikeln 7c kräver inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

: Ändringarna i artiklarna 1 och 2 i förordningen om Ecris-TCN, som reglerar förordningens syfte respektive tillämpningsområde, är inte sådana att de kräver författningsändringar i nationell rätt.

Den nya definitionen av behöriga myndigheter i artikel 3.6 kräver inte heller några författningsändringar. Som behandlats ovan följer det vidare av 2 § i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN att termer och uttryck i lagen har samma betydelse som i förordningen. Hänvisningen i lagen till förordningen är, som konstaterats ovan, dynamisk och omfattar således även den nya lydelsen av artikel 3.

Artikel 5 reglerar, som angetts ovan, vilka uppgifter som ska föras in i Ecris-TCN samt att medlemsstaten ska förse en uppgiftspost i Ecris-TCN med en flaggning om den berörda tredjelands-

medborgaren har dömts för vissa särskilt angivna allvarliga brott. De ändringar som genom förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening nu görs i artikel 5 – den ändrade lydelsen av artikel 5.1 c samt den nya artikeln 5.7 c – syftar till att möjliggöra för screeningmyndigheterna att få åtkomst till de uppgifter i Ecris-TCN för att kunna bedöma om en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten. Regeringen anförde i ovan nämnda proposition att förordningens bestämmelser om skapande och flaggning av uppgiftsposter är direkt tillämpliga och att det inte krävs några kompletteringar i nationell rätt för att Polismyndigheten ska kunna skapa eller radera uppgiftsposter eller flaggningar av dessa i Ecris-TCN. De ändringar som nu görs i artikel 5 föranleder inte någon annan bedömning. Ändringarna i artikel 5 kräver således inte anpassning av svensk rätt. Det kan i sammanhanget framhållas att Polismyndigheten i avsnitt 7.5.2 föreslås vara ansvarig screeningmyndighet beträffande den kontroll som kan göras enligt artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen, dvs. samma myndighet som är svensk centralmyndighet för samarbete enligt förordningen om Ecris-TCN (se avsnitt 8.2.2) ovan.

Artikel 7.7 anger hur resultaten av en sökning för genomföras. Den tillkommande bestämmelsen i artikel 7.7 e får också den anses vara direkt tillämplig och kräver således inte författningsändringar.

I fråga om dataskyddsrättigheter konstaterade regeringen i nämnda proposition att beroende på syftet med behandlingen kommer personuppgiftsbehandling enligt förordningen om Ecris-TCN även att omfattas av antingen dataskyddsförordningens eller brottsdatalogens regelverk (skäl 35) och att det inte finns något behov av kompletterande nationell lagstiftning för att bestämmelserna om dataskydd ska få genomslag.²⁹¹ Det tillägg som nu görs i artikel 24.1 om att personuppgifter som förs in i Ecris-TCN och CIR även får behandlas för bedöma om en tredjelandsmedborgare kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten i enlighet med screeningförordningen, medför heller inte behov av komplettering i svensk rätt i denna del.

När det gäller den nya artikeln 7c kan det konstateras att bestämmelserna i första respektive andra stycket om screeningmyndigheternas rätt att få åtkomst till och söka i Ecris-TCN samt begränsning av vilka uppgifter som myndigheterna har rätt att få

²⁹¹ Prop. 2021/22:172 s. 30.

tillgång är av sådan karaktär att de är direkt tillämpliga. Någon anpassning av nationell rätt krävs således inte i detta avseende.

Som följer av artikelns tredje stycke ska sökningen i nationella kriminalregister ske i enlighet med nationell rätt och med hjälp av nationella kommunikationskanaler. Det följer redan i dag av 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om Ecris-TCN att Ecris-TCN endast ska användas när det görs sökningar i belastningsregistret. När lagen beslutades fanns av naturliga skäl inte den nya bestämmelsen i artikel 7c. Visserligen var situationen med den nya bestämmelsen således inte förutsedd vid tillfället för införandet av lagen. Artikel 7c omfattas dock av lagens ordalydelse eftersom hänvisningarna till förordningen om Ecris-TCN i lagen är dynamiska. I enhetlighet med principerna om EU-konform tolkning omfattas således artikel 7c av den nationella lagens bestämmelser. Det finns således redan bestämmelser som ger möjlighet till sökning i Ecris-TCN i nationell rätt på sätt som föreskrivs i nämnda lag. Några ytterligare bestämmelser i denna del är inte heller behövliga.

Tredje stycket i artikel 7c kräver således inte denna del några författningsändringar. Vad gäller övrig reglering i tredje stycket i fråga om inom vilka tidsfrister som yttranden ska lämnas är dessa bestämmelser av sådan karaktär att de är direkt tillämpliga och de kräver därför inte heller någon anpassning av nationell rätt.

Som också nämnts ovan bör det i sammanhanget också noteras att det endast är Polismyndigheten, i egenskap av centralmyndighet, som på nationell nivå har åtkomst till Ecris-TCN. Polismyndigheten föreslås i avsnitt 7.5.2 vara ansvarig screeningmyndighet i fråga om de moment i screeningprocessen som avses i artikel 15 och 16 i screeningförordningen, och som för vilket ändamål sökningar för göras enligt första stycket i artikel 7c. Några författningsändringar i detta avseende är således inte heller påkallade.

8.3 Ändringar i EU:s förordningar om interoperabilitet

8.3.1 EU:s förordningar om interoperabilitet

Bakgrund och syfte

I maj 2019 antog Europaparlamentet och rådet två förordningar om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem, dels på området gränser och viseringar (förordning [EU] 2019/817), dels på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration (förordning [EU] 2019/818). Förordningarna är, som angetts i avsnitt 8.1, i stor utsträckning likalydande.

Huvudsyftet med interoperabilitetsförordningarna är att, genom att inrätta interoperabilitet mellan EU-informationssystemen, förbättra ändamålsenligheten och effektiviteten i kontrollerna vid de yttre gränserna, bidra till att förebygga och bekämpa olaglig invandring och främja en hög säkerhetsnivå inom området med frihet, säkerhet och rättvisa i unionen, förbättra genomförandet av den gemensamma viseringspolitiken, bistå vid prövningen av ansökningar om internationellt skydd, bidra till att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda av terroristbrott och andra grova brott samt underlätta identifieringen av okända personer vid en naturkatastrof, en olycka eller ett terrordåd (skäl 9 i respektive förordning).

Avsikten med en kapacitet för underliggande system att utbyta uppgifter och dela information med varandra (interoperabilitet) är att de ska komplettera varandra bl.a. för att underlätta korrekt identifiering av personer samt bidra till att bekämpa identitetsbedrägerier (skäl 10 i respektive förordning). Med begreppet interoperabilitet avses alltså informationssystemens kapacitet att utbyta uppgifter och dela information med varandra.

Förordningarna är till stora delar likalydande och ska läsas som en helhet. Orsaken till att interoperabiliteten mellan underliggande system har reglerats i två separata EU-förordningar är att EU:s medlemsstaters deltagande i Schengensamarbetet varierar beroende på vilket område det handlar om. Därför antogs en förordning som gäller gränser och viseringar (förordning [EU] 2019/817) samt en förordning som gäller polissamarbete och straffrättsligt samarbete,

asyl och migration (förordning [EU] 2019/818). Förordningarna reglerar de underliggande system som hör till respektive förordnings rättsområde. Det innebär att förordning (EU) 2019/817 ska tillämpas på in- och utresesystemet, VIS, Etias och SIS medan förordning (EU) 2019/818 ska tillämpas på Eurodac, Ecris-TCN och SIS²⁹²(artikel 3 i respektive förordning).

Förordningarnas innehåll

I artikel 1 fastslås ramarna för interoperabiliteten, dvs. underliggande systems kapacitet att utbyta uppgifter och dela information med varandra. Denna ska bl.a. utgöras av följande nya tekniska komponenter (kallade IO-komponenterna)

- en europeisk sökportal (ESP),
- en gemensam biometrisk matchningstjänst (sBMS),
- en gemensam databas för id-uppgifter (CIR) och
- en detektor för multipla identiteter (MID).

I förordningarnas andra kapitel regleras den nya europeiska sökportalen (ESP). Av artikel 6 följer att ESP ska inrättas för att underlätta bl.a. medlemsstaternas myndigheters möjligheter att få snabb, kontinuerlig, effektiv, systematisk och kontrollerad åtkomst till underliggande system, Europoluppgifter och Interpols databaser som krävs för att de ska kunna utföra sina uppgifter, i enlighet med sina åtkomsträttigheter och målen för och syftena med underliggande system.

Kapitel III reglerar inrättandet och användningen av en gemensam biometrisk matchningstjänst för lagring av biometriska mallar som erhållits från biometriska uppgifter lagrade i den nya gemensamma databasen för id-uppgifter (CIR) och SIS. Den gemensamma biometriska matchningstjänsten (sBMS) ska vara ett tekniskt verktyg för att stärka och underlätta arbetet för de relevanta EU-informationssystemen och de andra IO-komponenterna. Huvudsyftet med den gemensamma biometriska matchnings-

²⁹² Att SIS regleras i båda författningarna beror på att det systemet faller in under flera rättsområden (straffrättsligt och polisiärt samarbete, gränskontroll och immigrationskontroll).

tjänsten är att underlätta identifiering av en person som har registrerats i flera databaser, genom att använda en enda teknisk komponent för att matcha den personens biometriska uppgifter mellan olika system, i stället för flera komponenter (skäl 18).

Kapitel IV hanterar en ny gemensam databas för id-uppgifter. Enligt artikel 17 ska det inrättas en gemensam databas för identitetsuppgifter, CIR, varigenom det skapas en personakt för varje person som är registrerad i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac eller Ecris-TCN.

Enligt artikel 20.1 får medlemsstaternas polismyndigheter i vissa situationer göra sökningar i CIR i identifieringssyfte. Det gäller i sådana situationer där det saknas en resehandling eller annan trovärdig handling som styrker personens identitet, där det föreligger tvivel om de identitetsuppgifter som lämnats av den personen, om resehandlingens eller en annan trovärdig handlings äkthet eller om handlingsinnehavarens identitet, samt där personen inte kan eller vägrar att samarbeta. Sökningar får i så fall göras i CIR endast i syfte att identifiera personen (artikel 20.2). Sökningarna ska enligt huvudregeln ske med personens biometriska uppgifter som tagits direkt under en identitetskontroll, förutsatt att förfarandet inletts i den berörda personens närvaro (artikel 20.2).

Artikel 20 är fakultativt utformad, dvs. den lämnar till medlemsstaterna att välja om de vill utnyttja de möjligheter som artikeln innebär. För att sökningar enligt artikel 20.1 ska vara tillåtna krävs enligt artikel 20.5 att medlemsstaterna har antagit nationella lagstiftningsåtgärder som anger de exakta syftena med identifieringen.

Kapitlet innehåller även regler för spårning av multipla identiteter (artikel 21) och för sökningar i CIR i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott (artikel 22). Artikel 24 reglerar registerföring av loggar och vilken information som loggarna ska innehålla.

I kapitel V regleras detektorn för multipla identiteter (MID). MID:s huvudsakliga syfte är att underlätta identitetskontroller och bekämpa identitetsbedrägerier. Genom MID spåras multipla identiteter i samband med att registreringar görs i underliggande system (artikel 27).

I kapitel VI finns bestämmelser om tekniska åtgärder som ska vidtas för att stödja kapaciteten för underliggande system och

databasen CIR att utbyta uppgifter och dela information med varandra. Bland annat fastslås att eu-LISA ska inrätta automatiska mekanismer och förfaranden för kontroll av kvaliteten på de uppgifter som lagras i systemen (artikel 37).

Kapitel VIII innehåller bestämmelser om unionsbyråernas och medlemsstaternas respektive ansvar. Eu-LISA ska ha det huvudsakliga ansvaret för IO-komponenternas utveckling och för de anpassningar som krävs för att upprätta en kapacitet mellan dessa och de underliggande systemen att utbyta uppgifter och dela information med varandra (artikel 54–55). Enligt artikel 56 ansvarar medlemsstaterna bl.a. för integration av de befintliga nationella systemen och infrastrukturerna med ESP, CIR och MID.

Interoperabilitetsförordningarna trädde i kraft den 11 juni 2019. Vissa bestämmelser i förordningarna ska tillämpas från det datumet medan andra ska börja tillämpas vid datum som ska fastställas av kommissionen.

8.3.2 Anpassning av nationell rätt till interoperabilitetsförordningarna

I promemorian *Anpassningar av svensk rätt till EU:s förordningar om interoperabilitet* (Ds 2022:21) föreslås vissa författningsändringar för att anpassa svensk rätt till förordningarna.

Det föreslås att Sverige ska tillämpa förordningarna även i valfria delar. I förslagen anges därför förutsättningarna för att svenska myndigheter ska kunna söka i CIR i syfte att identifiera en person. Det föreslås bl.a. att det i lagen om internationellt polisiärt samarbete föreskrivs att de myndigheter som regeringen bestämmer i identifieringssyfte ska få utföra sökningar i CIR enligt artikel 20.1–20.3 i syfte att utreda brott.

Vidare föreslås en ny bestämmelse i 9 kap. UtlL enligt vilken en polisman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen vid en kontroll enligt 9 § ska få genomföra en sökning enligt artikel 20.1–20.3 i respektive förordning. Det föreslås även att en polisman ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning ska få genomföra motsvarande sökning.

En utlänning ska enligt förslagen vara skyldig att lämna fingeravtryck och låta sig bli fotograferad för att sökningar ska kunna genomföras.

Förslagen innebär också att det tydliggörs hur regelverket förhåller sig till annan dataskyddsreglering.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som EU:s förordningar om interoperabilitet ska börja tillämpas fullt ut. Eftersom detta datum ännu inte är fastställt föreslås lagändringarna träda i kraft den dag som regeringen bestämmer. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

8.3.3 Ändringar i interoperabilitetsförordningarna genom screeningförordningen och förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening

Artikel 7 i respektive interoperabilitetsförordning reglerar användningen av sökportalen ESP. Enligt artikel 23.1 i screeningförordningen respektive artikel 2.1 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening ska artikel 7.2 få en ny lydelse. Utöver vad som följer av artiklarna i dag anges att de myndigheter och unionsbyråer som avses i artikel 7.1 också ska använda ESP för att söka i CIR i enlighet med den nya artikeln 20a i respektive förordning (se vidare nedan om denna nya artikel).

I artikel 17 i respektive förordning regleras, som nämnts ovan, inrättandet av CIR. Utöver vad som i dag följer av artikel 17.1 i respektive förordning anger artikel 23.2 a i screeningförordningen respektive 2.2 a i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening att CIR ska underlätta och bistå vid en korrekt identifiering av de personer som är registrerade i nämnda system i enlighet med den nya artikeln 20a i respektive förordning.

Vidare ges artikel 17.4 i respektive förordning en ny lydelse genom artikel 23.2 b i screeningförordningen respektive artikel 2.2 b i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening. Genom ändringarna har det lagts till att om det på grund av ett fel i CIR är tekniskt omöjligt att söka i CIR i syfte att identifiera eller verifiera identiteten avseende en person enligt artikel 20a ska CIR-användarna automatiskt underrättas av eu-LISA.

I artikel 18 i respektive förordning regleras vilka uppgifter som ska lagras i CIR samt åtkomst till dessa uppgifter. Av artikel 23.3 i screeningförordningen respektive 2.3 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening följer att artikel 18.3 ges en ny lydelse. Av artikeln följer numera att de myndigheter som har

åtkomst till CIR ska handla i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt de rättsliga instrument som reglerar EU-informations-systemen och enligt nationell rätt och i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt förordningen för de syften som – utöver artiklarna 20, 21 och 22 – även avses i den nya artikeln 20a.

Enligt artikel 23.4 i screeningförordningen respektive artikel 2.3 i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening ska det i varje förordning införas en ny artikel, artikel 20a, som har rubriken *Åtkomst till den gemensamma databasen för identitetsuppgifter för identifiering eller verifiering av identitet enligt screeningförordningen*.

Enligt artikel 20a.1 får sökningar i CIR utföras av screeningmyndigheterna endast i syfte att identifiera en person eller verifiera en persons identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen, förutsatt att förfarandet inleddes i den personens närvaro.

Om sökningen visar att det finns uppgifter om den personen i CIR ska screeningmyndigheterna enligt artikel 20a.2 få åtkomst för att inhämta de uppgifter som avses i artikel 18.1 i respektive förordning.

Enligt artikel 23.5 b i screeningförordningen respektive 2.5 b i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening ska det i artikel 24 i respektive förordning införas en ny bestämmelse i artikel 24, artikel 24.2a, enligt vilken eu-LISA ska föra logg över all uppgiftsbehandling som sker enligt artikel 20a i CIR. Dessa loggar ska enligt artikeln omfatta information om den medlemsstat som inlett sökningen, syftet med användarens åtkomst för att söka via CIR, datum och tidpunkt för sökningen, den typ av uppgifter som används för att inleda sökningen och sökningens resultat. Denna nya bestämmelse läggs även till i uppräkningsdelen i artikel 24.1 (artikel 23.5 a i screeningförordningen respektive 2.5 a i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening).

Slutligen följer av artikel 23.5 c i screeningförordningen respektive 2.5 c i förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening att bestämmelsen i artikel 24.5 första stycket i respektive förordning ändras genom att det numera ska följa att varje medlemsstat ska föra logg över sökningar som dess myndigheter och den personal vid dessa myndigheter som är

vederbörligen bemyndigad att använda CIR utför enligt – utöver artiklarna 20, 21 och 22 – även artikel 20a.

8.3.4 Ändringarna i EU:s förordningar om interoperabilitet föranleder inte några författningsåtgärder

Bedömning: Ändringarna i artiklarna 7.2, 17.1, 17.4, 18.3, 24.1 och 24.5 samt de nya artiklarna 24.2a och 20a i interoperabilitetsförordningarna kräver inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Den nya lydelsen av artikel 7.2 innebär att behöriga myndigheter även får utföra sökningar enligt den nya artikeln 20a. Artikeln reglerar användningen av sökportalen ESP och är direkt tillämplig. Motsvarande bedömning har gjorts beträffande den tidigare lydelsen av artikel 7 i ovan nämnd promemoria.²⁹³ Ändringen av artikel 7.2 kräver således inte någon anpassning av svensk rätt.

I ovan nämnda promemoria har bedömningen gjorts att bestämmelserna i artiklarna 17 och 18 om inrättandet av CIR och vilka uppgifter som ska lagras i den databasen är direkt tillämpliga. Den ändrade lydelsen av artiklarna föranleder inte någon annan bedömning. Inte heller ändringarna av artiklarna 17.1 och 17.4 samt 18.3 kräver därmed några författningsändringar.²⁹⁴

Innehållet i den nya artikeln 24.2a riktar sig direkt till eu-LISA och kräver inte några författningsändringar i svensk rätt. Samma bedömning görs beträffande övriga ändringar i artiklarna 24.1 samt 24.5.²⁹⁵

Den nya bestämmelsen i artikel 20a reglerar under vilka förutsättningar som screeningmyndigheternas får göra sökningar i CIR för identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen.

Screeningmyndigheterna rätt att söka i CIR regleras alltså direkt i förordningen. I likhet med bestämmelserna i artiklarna 21 och 22 om åtkomst till CIR för spårning av multipla identiteter och om

²⁹³ Ds 2022:21 s.63–68.

²⁹⁴ Ds 2022:21 s.69 och 70.

²⁹⁵ Ds 2022:21 s. 74.

sökningar i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott är bestämmelsen inte heller fakultativ, dvs. den kräver i sig inte några nationella lagstiftningsåtgärder för att sökningar i angivet syfte ska få göras (jfr regleringen i artikel 20, se avsnitt 8.3.3. ovan).

Det följer vidare direkt av bestämmelsen i artikel 20a att den reglerar screeningmyndigheternas behörighet att söka i CIR. Frågan om vilka myndigheter som utses till screeningmyndigheter har behandlats i avsnitt 7.5.2. Mot denna bakgrund kräver bestämmelsen i artikel 20a inte några anpassningar av svensk rätt.

9 Eurodacförordningen

9.1 Inledning

9.1.1 Systemet Eurodac i korthet

Eurodac är en EU-gemensamt informationssystem innehållande fingeravtryck, som skapats för att hjälpa till att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd. Systemet inrättades genom 2000 års Eurodacförordning²⁹⁶ i syftet att underlätta tillämpningen av Dublinförordningen²⁹⁷. I juni 2013 antogs en omarbetad Eurodacförordning. Den största förändringen mot den tidigare förordningen var att brottsbekämpande myndigheter under vissa villkor gavs tillgång till uppgifter i Eurodac för brottsbekämpande ändamål.

Eurodac innehåller fingeravtryck och andra personuppgifter om tredjelandsmedborgare och statslösa personer som har fyllt 14 år och som ansöker om internationellt skydd i en medlemsstat eller som grips i samband med olaglig passage över en medlemsstats yttre gräns. Fingeravtrycken överförs till Eurodac och jämförs med de fingeravtryck som redan finns lagrade i systemet. Medlemsstaterna får även överföra uppgifter från personer som befunnits uppehålla sig olagligen i medlemsstaten för att kontrollera om de tidigare har lämnat in en ansökan om internationellt skydd i annan medlemsstat. Det är Migrationsverket och Polismyndigheten som tar fingeravtryck till Eurodac. Migrationsverket ansvarar för och har åtkomst till systemet både för att ändra innehållet, dvs. lägga in och ta bort uppgifter, och för att ta del av resultatet från jämförelsen. Därutöver har vissa brottsbekämpande myndigheter möjlighet att

²⁹⁶ Rådets förordning (EG) nr 2725/2000 om inrättandet av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen.

²⁹⁷ Förordning 2003/2003 Dublinkonventionen.

göra framställningar om jämförelse av fingeravtryck med de uppgifter som är lagrade i systemet. Det är Polismyndigheten som har åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål. 2013 års Eurodacförordning innehåller även bestämmelser som tar sikte på att skydda uppgifterna i Eurodac från felaktig behandling, exempelvis bestämmelser om nationella tillsynsmyndigheter. Det är Integritetsskyddsmyndigheten som är tillsynsmyndighet enligt 2013 års förordning.

9.1.2 Eurodacförordningen

I juni 2024 antogs Eurodacförordningen (se bilaga 9) som en del av EU:s migrations- och asylpakt. Eurodacförordningens syfte är att omvandla det befintliga Eurodacsystemet till en omfattande databas för asyl och migration innehållande mer exakta och fullständiga uppgifter om olika kategorier av personer, däribland personer som ansöker om internationellt skydd och personer som reser olagligt till unionen. Förordningen syftar i synnerhet till att stödja asylsystemet och hjälpa till att hantera olagliga förflyttningar över medlemsstaternas yttre gränsen, bidra till genomförandet av vidarebosättningsförordningen och massflyktsdirektivet, bidra till skyddet av barn och fastställa villkoren för åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål.

Nya uppgiftskategorier ska läggas in i Eurodac

Eurodac ska fortsatt innehålla uppgifter om tredjelandsmedborgare och statslösa personer som har ansökt om internationellt skydd eller som omhändertas i samband med olaglig passage över en medlemsstats yttre gräns. Systemet ska även innehålla uppgifter om personer som vistas olagligt i en medlemsstat, är föremål för vidarebosättning, har landsatts efter en sök- och räddningsinsats eller har beviljats tillfälligt skydd. Eurodac ska, förutom fingeravtryck, även innehålla ansiktsbilder och ett utökat antal andra uppgifter om dessa personer. Efter vissa säkerhetskontroller kan det faktum att en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten också registreras i Eurodac. Systemet ska nu också omfatta uppgifter

från barn som är sex år eller äldre. Vidare ska det vara möjligt att göra jämförelser med hjälp av en persons ansiktsbild.

Det införs en skyldighet att ta biometriska uppgifter

Medlemsstaterna ska ta biometriska uppgifter från de personer som förordningen omfattar och de är i sin tur skyldiga att lämna sådana uppgifter. För att säkerställa efterlevnaden av denna skyldighet ska medlemsstaterna fastställa administrativa åtgärder i sin nationella rätt. Vid insamling av biometriska uppgifter för barn ska de åtföljas av en vuxen och förfarandet ska barnanpassas.

Eurodac integreras i EU:s ramverk för interoperabilitet

Eurodac ska integreras i ramarna för interoperabilitet och anpassas till andra EU-gemensamma informationssystem. Systemet ska bl.a. anslutas till CIR och villkoren för åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål förenklas.

9.2 Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningen

Eurodacförordningen ska från och med den 12 juni 2026 tillämpas direkt av medlemsstaterna. Samma dag upphör 2013 års Eurodacförordning att gälla. Majoriteten av Eurodacförordningens bestämmelser ska tillämpas från och med detta datum, men bestämmelserna beträffande personer som beviljats tillfälligt skydd i enlighet med massflyktsdirektivet ska tillämpas från och med den 12 juni 2029.

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

Redovisningen tar endast sikte på de frågor där Eurodacförordningens bestämmelser kräver författningsåtgärder, eller i de fall sakfrågor eller åtgärder är av särskild betydelse utifrån förståelsen för de framlagda förslagen eller bedömningarna.

Överväganden och förslag i fråga om artikel 14 i Eurodacförordningen om särskilda garantier för ensamkommande barn behandlas i kapitel 15.

9.2.1 Inledande bestämmelser

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om syfte och definitioner föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Syftet med Eurodac

I artikel 1 anges syftet med Eurodac. Som framgår ovan har syftet utvidgats substantiellt. Eurodac ska inte längre endast underlätta vid fastställandet av ansvarig medlemsstat, utan stödja asylsystemet genom att bidra till kontroll av olaglig invandring till unionen, upptäcka otillåtna förflyttningar inom unionen och identifiera personer som vistas olagligt i medlemsstaterna. Eurodac ska vidare bidra till tillämpningen av vidarebosättningsförordningen och massflyktsdirektivet. I syfte att bidra till en korrekt identifiering av personer som registrerats i Eurodac samt för att stödja ändamålen med andra EU-system ska Eurodac anslutas till EU:s ramverk för interoperabilitet. För brottsbekämpande ändamål ska medlemsstaternas myndigheter och Europol få göra en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med sådana uppgifter som är lagrade i Eurodac. Bestämmelserna om Eurodacs syfte är direkt tillämpliga.

I artikel 1 anges vidare för vilka syften biometriska uppgifter och andra personuppgifter får behandlas. Bestämmelsen reglerar vidare grundläggande rättigheter och icke-diskriminering vid behandling av personuppgifter. Även dessa bestämmelser är direkt tillämpliga.

Definitioner

I artikel 2 finns definitioner av vissa begrepp som används i förordningen och bestämmelser om hur de ska tillämpas. T.ex. definieras de olika personkategorierna och vad som avses med en

person som ansöker om internationellt skydd eller som vistas olagligen på en medlemsstats territorium. Med Eurodacuppgifter avses alla personuppgifter som är lagrade i Eurodac. Biometriska uppgifter definieras som uppgifter om fingeravtryck eller ansiktsbild och alfanumeriska uppgifter som sådana uppgifter som återges med bokstäver, siffror, särskilda tecken, mellanslag eller skiljetecken. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

9.2.2 Eurodacs allmänna struktur och tekniska utformning samt interoperabilitet

Förslag: Migrationsverket ska fortsatt ansvara för den nationella åtkomstpunkten (det utsedda nationella system som ska användas för kommunikationen med Eurodac).

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om systemets struktur och tekniska utformning samt om interoperabilitet föranleder i övrigt inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Migrationsverket ska ha fortsatt ansvar för den svenska åtkomstpunkten till Eurodac

I artikel 3 finns bestämmelser om Eurodacs uppbyggnad. Eurodac består idag av ett centralt system och en kommunikationsinfrastruktur för överföring av uppgifter mellan det centrala systemet och medlemsstaterna. Genom bestämmelsen ansluts Eurodac till CIR. Bestämmelsen anger bl.a. vilka uppgifter som ska lagras i systemet respektive CIR och hur uppgifter i systemet ska länkas samman. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Varje medlemsstat ska ha en enda nationell åtkomstpunkt, dvs. det utsedda nationella system som ska användas för kommunikationen med Eurodac. Det är Migrationsverket som har utsetts som ansvarig för den nationella åtkomstpunkten för kommunikationen med den centrala databasen för fingeravtryck enligt 2013 års Eurodacförordning (11 § 1 förordningen [2019:502] med instruktion för Migrationsverket).

Det finns inte skäl att utse någon annan myndighet än Migrationsverket att ansvara för den nationella åtkomstpunkten. Eftersom Eurodac kommer att innehålla biometriska uppgifter i form av både fingeravtryck och ansiktsbilder bör bestämmelsen i Migrationsverkets instruktion anpassas efter detta. Samtidigt bör hänvisningen till 2013 års Eurodacförordning uppdateras.

Interoperabilitet med Etias

Genom Etias-förordningen har det inrättats ett europeiskt system för reseuppgifter och resetillstånd. Genom förordningen införs ett krav på resetillstånd för tredjelandsmedborgare som är undantagna från kravet på visering för att passera de yttre gränserna för att avgöra om dessa personers vistelse på medlemsstaternas territorium skulle innebära en säkerhetsrisk, en risk för olaglig invandring eller en hög epidemirisk. Ansökningar kontrolleras automatiskt mot flera EU-gemensamma informationssystem, bl.a. sker kontroll av om sökanden är registrerad i Eurodac. Vid en träff ska vissa påföljande kontroller utföras av Etias centralenhet och de nationella Etias-enheterna (artiklarna 1, 11, 20, 22 och 26 i Etias-förordningen).

Artikel 8, 9 och 53 i Eurodacförordningen innehåller bestämmelser som möjliggör dessa kontroller samt anger villkor för de nationella Etias-enheternas åtkomst till Eurodac. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Interoperabilitet med VIS

Genom VIS-förordningen har det inrättats ett informationssystem för viseringar för utbyte om information om kortare viseringar. I juli 2021 antogs ändringsförordningen i syfte att reformera VIS. Ändringarna innebär bl.a. att ansökningar ska kontrolleras automatiskt mot flera EU-gemensamma informationssystem, bl.a. för att verifiera om sökanden är registrerad i Eurodac. De behöriga viseringsmyndigheterna ska ha åtkomst till Eurodac för att manuellt bekräfta träffar och pröva ansökningar (artiklarna 9a, 9c och 21).

Artikel 10 och 11 i Eurodacförordningen innehåller bestämmelser som möjliggör denna kontroll och de behöriga

viseringsmyndigheternas åtkomst till Eurodac. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

9.2.3 Biometriska uppgifter

Som framgår ovan under avsnitt 9.1.1 innehåller Eurodac fingeravtryck från de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har fyllt 14 år och som ansöker om internationellt skydd (artikel 9 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 15 i Eurodacförordningen) eller som grips i samband med att de olagligen passerar en medlemsstats yttre gräns (artikel 14 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 22 i Eurodacförordningen). Medlemsstaterna får även ta fingeravtryck från de personer som har befunnits uppehålla sig olagligen på dess territorium för att kontrollera om de tidigare har lämnat in en ansökan om internationellt skydd i en annan medlemsstat (artikel 17 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 23 i Eurodacförordningen). Fingeravtryck från dessa personer registreras dock inte i Eurodac.

Genom Eurodacförordningen har det gjorts ändringar i fråga om vilka biometriska uppgifter som ska tas och överföras till systemet. De centrala förändringarna är att även ansiktsbilder ska överföras samt att de biometriska uppgifterna ska tas från sex års ålder från ett utökat antal personkategorier. Det har vidare införts ett uttryckligt krav på att medlemsstaterna ska ta biometriska uppgifter från de personer som omfattas av Eurodacförordningen och ålägga dem att lämna sådana uppgifter.

Eurodac ska således innehålla biometriska uppgifter av delvis annan typ än tidigare. Det förutsätter att biometriska uppgifter upptas från de personer som omfattas av Eurodacförordningen (i det följande används definitionen biometriska uppgifter för uppgifter om fingeravtryck eller ansiktsbild i enlighet med definitionen i artikel 2 i Eurodacförordningen).

Bestämmelser om myndigheters möjlighet att ta fotografier och fingeravtryck i utlänningsärenden finns i 9 kap. UtL. Inom det migrationsrättsliga området har det på senare tid också antagits ett antal unionsrättsliga akter som innebär att enskilda ska lämna biometriska uppgifter i olika sammanhang. VIS-förordningen, in-

och utreseförordningen, viseringskodexen och gränskodexen är exempel på sådana rättsakter.

De unionsrättsliga bestämmelserna om biometriska uppgifter har olika syften och är utformade på olika sätt. Vissa bestämmelser är förhållandevis detaljerade medan andra är mer allmänt hållna. Det har införts kompletterande bestämmelser i 9 kap. UtlL för vissa av rättsakterna men inte för andra. Som skäl för att införa nationella bestämmelser har det anförts bl.a. att bestämmelserna i EU-förordningarna har varit alltför allmänt utformade och inte utgjort tillräckligt stöd för att det ska finnas en skyldighet att lämna biometriska uppgifter, men även att det har behövts för att skapa tydlighet och enhetlighet i regelverket. Regeringen har nyligen bedömt att det finns skäl att undvika kompletterande nationella bestämmelser om bestämmelserna i EU-regelverket ger ett tillräckligt tydligt stöd för en sådan skyldighet.²⁹⁸ Det är också utgångspunkten för den följande bedömningen.

Gällande rätt

9 kap. 8 § UtlL

Enligt 9 kap. 8 § UtlL får Migrationsverket eller Polismyndigheten fotografera en utlänning och, om utlänningen har fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck om

1. utlänningen inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige,
2. utlänningen ansöker om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §,
3. det finns grund för att besluta om förvar, eller
4. varken utlänningens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas vid en kontroll enligt 9 §.

Enligt paragrafens andra stycke ska det fotografi och de fingeravtryck som har tagits med stöd av första stycket 4 omedelbart förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i

²⁹⁸ Prop. 2021/22:81 s. 27, 28 och 33.

Sverige. I annat fall får fotografiet eller fingeravtrycken lagras i de register över fingeravtryck och fotografier som Migrationsverket för med stöd av utlänningsdatalagen.²⁹⁹

Bestämmelsen är fakultativ. De fingeravtryck som tas används bl.a. för sökningar mot Eurodac. För fotografering finns ingen åldersgräns. Utlänningslagen har senare kompletterats med en mer generellt utformad bestämmelse för det fall en utlänning ansöker om uppehållstillstånd (se nedan).³⁰⁰

9 kap. 8 a § UtL

Enligt 9 kap. 8 a § UtL är en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd skyldig att låta Migrationsverket, en utlandsmyndighet eller Regeringskansliet fotografera honom eller henne och ta hans eller hennes fingeravtryck. Samma skyldighet gäller när uppehållstillståndskort ska utfärdas av annan anledning än att en utlänning ansöker om uppehållstillstånd.³⁰¹

Skyldigheten att låta en myndighet ta fingeravtryck gäller inte om utlänningen är under sex år eller om det är fysiskt omöjligt för utlänningen att lämna fingeravtryck. Den gäller inte heller om utlänningen omfattas av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer.

Ett fotografi och två fingeravtryck ska sparas i ett lagringsmedium i uppehållstillståndskortet. Fingeravtryck som inte sparats i ett sådant medium och de biometriska data som tas fram ur fingeravtrycken och ur fotografiet ska omedelbart förstöras när uppehållstillståndskortet har lämnats ut eller ärendet om uppehållstillstånd har avgjorts utan att utlänningen har beviljats uppehållstillstånd.

Det fotografi och de fingeravtryck som har tagits med stöd av första stycket får även användas för kontroll i enlighet med artiklarna 26 och 27 i in- och utreseförordningen i ett ärende om uppehållstillstånd.

²⁹⁹ Prop. 2020/21:159 s. 41.

³⁰⁰ Prop. 2010/11:123 s. 13.

³⁰¹ Enligt rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredje land.

Föreslagna ändringar i 9 kap. 8 § UtlL

Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet har i sitt slutbetänkande *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80) föreslagit vissa ändringar av 9 kap. 8 § UtlL. Enligt utredningen bör grunderna för upptagande av fingeravtryck och fotografier i samband med en ansökan om uppehållstillstånd samlas i en bestämmelse i 9 kap. 8 a § UtlL. För att undvika dubbelreglering av möjligheterna att ta upp fingeravtryck och fotografier vid ansökningar om uppehållstillstånd föreslås därför att bestämmelsen i 9 kap. 8 § första stycket 2 UtlL, om upptagning av fingeravtryck och fotografier vid en ansökan om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl, ska upphävas. Vidare föreslås att den nedre åldersgränsen för att ta fingeravtryck sänks, så att fingeravtryck får tas från att en utlänning har fyllt sex år.

Det krävs anpassningar av utlänningslagens bestämmelser om fotografi och fingeravtryck

Förslag: Migrationsverket eller Polismyndigheten ska få fotografera en utlänning och, om utlänningen har fyllt sex år, ta hans eller hennes fingeravtryck om utlänningen omfattas av en skyldighet att lämna biometriska uppgifter i enlighet med artikel 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1 i Eurodacförordningen. Vid vidarebosättning ska fotografi och fingeravtryck även få tas av en utlandsmyndighet.

Det fotografi och de fingeravtryck som har tagits vid en inre utlänningskontroll för överföring till Eurodac ska omedelbart förstöras när kontrollen har genomförts om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige. De biometriska uppgifter som inte ska förstöras ska få lagras i Migrationsverkets register över fotografier och fingeravtryck.

Det ska i utlänningslagen införas en definition av ordet Eurodacförordningen.

Skälen för förslaget

Det behövs kompletterande bestämmelser om upptagning av biometriska uppgifter enligt Eurodacförordningen

Enligt Eurodacförordningen ska medlemsstaterna ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac för följande personkategorier:

- personer som ansöker om internationellt skydd (artikel 9 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 15.1 i Eurodacförordningen)
- personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande enligt vidarebosättningsförordningen (artikel 18.1 och 18.2),
- personer som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram (artikel 20.1)
- personer som omhändertas av de behöriga kontrollmyndigheterna i samband med att de olagligen passerar en medlemsstats yttre gräns (artikel 14 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 22.1 i Eurodacförordningen),
- personer som vistas olagligen inom en medlemsstats territorium (artikel 17 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 23.1 i Eurodacförordningen),
- personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats som avses i asyl- och migrationshanteringsförordningen (artikel 24.1), och
- personer som beviljats tillfälligt skydd på den medlemsstats territorium i enlighet med massflyktsdirektivet (artikel 26.1).

Bestämmelserna anger de närmare förutsättningarna för upptagning av och överföring av biometriska uppgifter till Eurodac, exempelvis när uppgifterna ska tas och vilka tidsfrister som gäller för överföring. Förordningen föreskriver också en skyldighet för berörda personer att lämna sina biometriska uppgifter. Den anger dock inte vilka nationella myndigheter som ska vara behöriga att vidta åtgärden. Denna fråga måste därför regleras i nationell rätt.

Enligt 9 kap. 8 § UtL får Migrationsverket och Polismyndigheten ta fingeravtryck till Eurodac. I praktiken är det Migrationsverket som upptar biometri vid ansökningar om internationellt skydd (artikel 9 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 15 i Eurodacförordningen). Vid olaglig gränspassage omhändertas personer som regel av gränspolisen och förs därefter till Migrationsverkets förvarsanläggningar, där daktning sker (artikel 14 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 22 i Eurodacförordningen). Om en person i samband med detta ansöker om internationellt skydd tas fingeravtryck även för detta ändamål. Personer som befunnits vistas olagligt i landet omhändertas av Polismyndigheten vid inre utlänningskontroller och förs därefter till Migrationsverkets förvarsanläggningar eller till ett häkte för daktning (artikel 17 i 2013 års Eurodacförordning och artikel 23.1 i Eurodacförordningen). För dessa situationer bedöms Migrationsverket och Polismyndigheter även fortsättningsvis kunna ta biometriska uppgifter.

Bestämmelsen om personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats är utformad med särskilt fokus på förhållanden i Medelhavet och bedöms därför få begränsad praktisk betydelse i Sverige (artikel 24). Om det skulle bli aktuellt att ta biometriska uppgifter i en sådan situation bedöms Polismyndigheten, i egenskap av gränskontrollerande myndighet, kunna göra detta. Biometriska uppgifter ska även tas från personer som beviljats tillfälligt skydd (artikel 26). Dessa ärenden handläggs av Migrationsverket som redan idag upptar biometriska uppgifter för utfärdande av uppehållstillståndskort. Migrationsverket bedöms därmed kunna ta biometriska uppgifter även för Eurodac den dag bestämmelserna i artikel 26 ska börja tillämpas (artikel 63.2). Slutligen ska biometriska uppgifter tas vid vidarebosättning (artiklarna 18 och 20). Vid vidarebosättning handlägger Migrationsverket ärendena, medan upptagande av biometriska uppgifter som huvudregel sker vid en utlandsmyndighet. Sammanfattningsvis bedöms Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna vara de nationella myndigheter som ska ansvara för upptagandet av biometriska uppgifter enligt Eurodacförordningen.

9 kap. 8 § UtL används redan idag av Migrationsverket och Polismyndigheten för att ta fingeravtryck till Eurodac. Det bedöms finnas flera skäl till att även fortsättningsvis använda samma

bestämmelse. Polismyndigheten har redan befogenhet att verkställa beslut om tagande av fingeravtryck till Eurodac som Migrationsverket fattar med stöd av paragrafen. Detta bedöms, enligt avsnitt 9.2.4, utgöra en av de tvångsåtgärder som kan tillgripas om en person vägrar att lämna sina biometriska uppgifter till Eurodac. Nedan görs vidare bedömningen att de ytterligare uppgifter som ska tas enligt Eurodacförordningen ska få sparas i Migrationsverkets separata register över fingeravtryck och fotografier. Denna möjlighet finns redan i dag för de uppgifter som samlas in med stöd av nuvarande reglering. Eftersom 9 kap. 8 § UtlL redan används till Eurodac bedöms bestämmelsen således kunna kompletteras utan behov av följdändringar. En sådan anpassning bidrar således till ett lättillgängligt regelverk och bedöms underlätta myndigheternas tillämpning.

Mot denna bakgrund bör 9 kap. 8 § UtlL kompletteras på så sätt att det framgår att Migrationsverket, Polismyndigheten eller en utlandsmyndighet får fotografera en utlänning och ta hans eller hennes fingeravtryck om utlänningen omfattas av en skyldighet att lämna biometriska uppgifter i enlighet med Eurodacförordningen. Det bör även införas en definition i utlänningslagen av ordet Eurodacförordningen.

Undantag från skyldigheten att lämna fingeravtryck och låta sig fotograferas

Enligt artiklarna 13 och 14 i Eurodacförordningen gäller inte skyldigheten att ta biometriska uppgifter om det är omöjligt att ta biometriska uppgifter på grund av personens fingertopps eller ansiktes tillstånd, under förutsättning att personen inte avsiktligt har vållat detta tillstånd. Därutöver innehåller artiklarna 14–26 bestämmelser om att biometriska uppgifter inte får tas om det råder osäkerhet om huruvida ett barn är under sex år eller inte och det inte finns något styrkande bevis för det barnets ålder samt vissa tillfälliga undantag från skyldigheten att lämna biometriska uppgifter. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

I utlänningslagens bestämmelser om fotografi och fingeravtryck finns flera bestämmelser i vilka det uttryckligen framgår att skyldigheten att låta en myndighet ta fingeravtryck inte gäller om

utlänningen är under sex år eller om det är fysiskt omöjligt för utlänningen att lämna sådana uppgifter.

Eftersom 9 kap. 8 § UtL innebär en möjlighet, och inte en skyldighet, att ta fotografi eller fingeravtryck behöver det inte införas någon uttrycklig undantagsbestämmelse. Det åligger i stället Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna att tillämpa de undantag som följer direkt av förordningen.

Sänkt åldersgräns för att ta upp fingeravtryck

Enligt 9 kap. 8 § UtL får fingeravtryck tas från barn som har fyllt 14 år. Som framgår ovan sänks åldersgränsen för upptagande av biometriska uppgifter enligt Eurodacförordningen till sex år och bestämmelsen i utlänningslagen behöver därför anpassas till förordningen. Eftersom bestämmelsen också utgör grund för upptagande av fingeravtryck i andra situationer än till Eurodac, uppkommer frågan om den sänkta åldersgränsen bör gälla även för dessa fall.

Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet har i sitt slutbetänkande *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80) föreslagit att den nedre åldersgränsen för att ta fingeravtryck med stöd av 9 kap. 8 § UtL sänks från 14 år till sex år. I betänkandet redogörs för en studie som föregick den reviderade VIS-förordningen. Studien visade att en sänkning av åldersgränsen för lagring av fingeravtryck i VIS från tolv år till sex år skulle bidra till att målen för systemet uppnås på ett bättre sätt, t.ex. när det gäller att underlätta kampen mot identitetsbedrägerier. Det kan stärka förebyggandet av och kampen mot kränkningar av barns rättigheter, särskilt genom att möjliggöra identifiering eller verifiering av identiteten på barn som befinner sig i en situation där deras rättigheter har kränkts eller kan kränkas, t.ex. på grund av att de är offer för människohandel, försvunna barn eller barn som söker asyl utan att medföljas av en vuxen. Enligt utredningen kan förslaget öka möjligheterna att identifiera barn som avvikit under processen i Sverige eller som lever i utsatthet, i kriminalitet eller som har fallit offer för människohandel, t.ex. genom att det kommer att kunna upptäckas att barnet tidigare sökt uppehållstillstånd i Sverige. Det bedöms som positivt ur ett

barnrättsperspektiv. Samtidigt konstaterar utredningen att en möjlighet att ta upp fingeravtryck från barn i större utsträckning också innebär negativa konsekvenser för dem. Det utgör ett påtvingat kroppsligt ingrepp och ett intrång i den personliga integriteten. Barnets bästa är det som i första hand ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn och barn ska skyddas från godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv (artikel 3 och 16 i barnkonventionen). Det kan också verka skrämmande för barn att få sina fingeravtryck tagna. Utredningens framhåller vidare att förslaget innebär att barns fingeravtryck och fotografier kommer att kunna lagras i Migrationsverkets separata register över fingeravtryck och fotografier under lång tid. Även detta utgör enligt utredningen ett intrång i den personliga integriteten, men är dock en förutsättning för att den utökade möjligheten att ta upp fingeravtryck och använda dessa i större utsträckning än idag ska få avsedd effekt. Utredningens har därför bedömt att de skäl som ligger bakom en sänkning av åldersgränsen för att få fingeravtryck tagna är sådana att de i sig motiverar dessa intrång. Begränsningarna har stöd i lag och är varken godtyckliga eller olagliga, utan sker för motiverade ändamål. Enligt utredningen måste det anses vara förenligt med barnets bästa att det kan identifieras om det barnet befinner sig i en utsatt situation. En möjlighet att använda biometrisk uppgifter för att identifiera barnet kan bidra till sådan identifiering. Enligt utredningens mening framstår intrånget som begränsat i förhållande till de positiva effekter som en sänkt åldersgräns kan medföra. Utredningens bedömning är mot denna bakgrund att det är behövligt och motiverat att sänka åldersgränsen för att ta fingeravtryck med stöd av 9 kap. 8 § UtlL. I denna del har utredningen även hänvisat till att det redan enligt gällande rätt ansetts vara proportionerligt och nödvändigt att ta fingeravtryck från barn som är yngre än 14 år i flera situationer. Exempelvis gäller en sexårsgräns vid ansökningar om uppehållstillstånd eller utfärdande av uppehållstillståndskort enligt 9 kap. 8 a § och i ett ärende om utfärdande av uppehållskort eller permanent uppehållskort enligt 9 kap. g § UtlL. Med hänsyn till intresset av en enhetlig åldersgräns anser utredningen att åldersgränsen för att ta fingeravtryck med stöd av 9 kap. 8 § UtlL bör bestämmas till sex år. Eftersom den bestämmelsen innebär en möjlighet och inte en skyldighet att ta fingeravtryck, bör de endast tas från den som har

fyllt sex år i de situationer där det finns behov av det. Enligt utredningen får en bedömning göras i det enskilda fallet om det är proportionerligt att ta fingeravtryck och barnets bästa bör alltid beaktas.³⁰²

De överväganden som har redovisat i utredningen bedöms vara välgrundade och delas. Även resultaten av den studie som föregick Eurodacförordningen talar i samma riktning. I studien konstaterades att fingeravtryck som tagits på barn från sex års ålder kan användas för automatisk jämförelse om avtrycket är av bra kvalitet.³⁰³ I kommissionens förslag till Eurodacförordningen betonas dessutom behovet av att kunna identifiera de barn som anländer olagligt till unionen, antingen ensamma eller tillsammans med sina familjer. Att även mindre barn identifieras bedöms kunna bidra till familjeåterförening och förebygga risken för att barn exploateras. Vidare tar flera medlemsstater redan idag fingeravtryck på barn som är yngre än sex år för nationella ändamål, t.ex. för att utfärda ett pass eller ett biometriskt uppehållstillstånd.³⁰⁴

Sammanfattningsvis bör, mot bakgrund av det anförda och i linje med utredningens bedömningar, åldersgränsen för att ta fingeravtryck med stöd av 9 kap. 8 § UtlL bestämmas till sex år. För fotografering bör det inte uppställas någon nedre åldersgräns.

Efterföljande behandling av biometriska uppgifter som tagits till Eurodac

De uppgifter som har tagits till Eurodac av den handläggande myndigheten kommer att finnas kvar hos myndigheten även efter att uppgifterna har registrerats i Eurodac. Det finns inga bestämmelser i Eurodacförordningen om hur uppgifterna då ska hanteras (jfr artikel 1.2). För behandling av uppgifterna hos den handläggande myndigheten, som i det här fallet behandlar uppgifterna i ett icke brottsbekämpande syfte, finns det bestämmelser i dataskyddsförordningen. Vidare är dataskyddslagen och utlänningsdatalagen (2016:27) tillämpliga.

³⁰² SOU 2024:80, s. 491–494.

³⁰³ Fingerprint Recognition for Children, Rapport EUR 26193 EN; ISBN 978-92-79-33390-3, s. 79–80.

³⁰⁴ Kommissionens förslag till Eurodacförordning 2016, Bryssel den 4.5.2016, COM(2016) 272 final, 2016/0132 (COD), s. 13 och Kommissionens förslag till Eurodacförordning 2020, Bryssel den 23.9.2020, COM(2020) 614 final, 2016/0132 (COD), s. 41 och skäl 44.

Dataskyddsförordningen innehåller allmänna bestämmelser som gäller för all personuppgiftsbehandling som faller inom dess tillämpningsområde. Bestämmelserna innebär bl.a. att personuppgifter inte får behandlas på ett sätt som är oförenligt med de ändamål för vilka de samlades in och inte får förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (artikel 5). Biometriskas uppgifter räknas som känsliga personuppgifter och behandling får endast ske i undantagsfall. Ett sådant undantag är att behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen (artiklarna 4 och 9).

Migrationsverket får föra register över fingeravtryck och fotografier som tagits med stöd av 9 kap. 8 och 8 h §§ UtL (15 § första stycket utlänningsdatalagen) Paragrafen reglerar uttömmande för vilka ändamål som uppgifter om fingeravtryck eller fotografier i Migrationsverkets register får användas. Detta får ske vid prövning av ansökningar om uppehållstillstånd där skäl som anges i 4 kap. 1–2 a §§ UtL åberopas (punkten 1), i ärenden om avvisning och utvisning (punkten 2), i testverksamhet (punkten 3), om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket (punkten 4), om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot biometriregister som förs enligt polisens brottsdatalag (punkten 5), vid kontroll av utlänningar under vistelsen i Sverige, dvs. vid inre utlänningskontroll (punkten 6), eller om det behövs för att Polismyndigheten ska kunna göra biometrisk jämförelser av oidentifierade fingeravtryck och fotografier från brottsutredningar med fingeravtryck eller fotografier i registren enligt bestämmelserna i 6 a kap. i polisens brottsdatalag (punkten 7). Utredning av en persons identitet är av betydelse för Migrationsverkets handläggning av ärenden både vad gäller prövning av asylskäl, fastställande av ansvarig medlemsstat enligt EU-förordningar och för att underlätta vid eventuell återresa eller svenskt medborgarskap. Fingeravtryckskontroller är en viktig del av det arbetet. Vidare kan

en sökning mot polisens fingeravtrycksregister visa om personen är känd av polisen sedan tidigare som (i Sverige) dömd eller misstänkt gärningsman. En sådan sökning kan även i vissa fall visa om en person är internationellt efterlyst av Interpol. Liksom för sökningen mot Migrationsverkets eget register kan sökningen mot Polismyndighetens register utgöra en viktig del i arbetet att klarlägga identiteten, genom att det där finns uppgifter om namn, nationalitet m.m. Sökningen kan därmed på samma sätt som en sökning i Migrationsverkets eget register bidra till att verifiera tidigare känd identitet eller, om annan identitet påträffas, aktualisera ytterligare utredning. Informationen kan också vara av vikt inför utredningssamtal på så sätt att man kan vidta eventuella åtgärder, exempelvis i fall då en sökande varit dömd för våldsbrott. I vissa fall kan även en träff mot fingeravtryck insända från Interpol hjälpa den sökande att styrka asylskäl om exempelvis efterlysningen är utfärdat av en stat där dödsstraff utmäts. Migrationsverket använder sig även vid behov av automatiserade fotojämförelser som ett komplement till andra undersökningar när det gäller att knyta inkomna fotografier till en identitet. Detta förfarande medför bl.a. att handläggningstiderna i asylprocessen kan kortas, fler uppenbart ogrundade asylansökningar kan upptäckas, identiteten på fler personer kan fastställas och arbetet med återresor kan effektiviseras.³⁰⁵ Fotografier lagras i den centrala utlänningsdatabasen (CUD) hos Migrationsverket medan fingeravtryck lagras i ett särskilt register som Polismyndigheten har hand om åt Migrationsverket. Förutom fingeravtryck och fotografier får registren även innehålla uppgift om namn, person- eller samordningsnummer, födelsetid, kön, medborgarskap eller annan identifieringsuppgift (2 § utlänningsdataförordningen [2016:30]). Uppgifterna i registret ska gallras när den registrerade blir svensk medborgare eller i andra fall tio år efter det att uppgiften registrerades (3 § utlänningsdataförordningen).

Riksdagen har nyligen beslutat att ytterligare uppgifter ska få lagras i registren. Det gäller fingeravtryck och fotografier som tagits vid en inre utlänningskontroll för att kontroll i enlighet med VIS-förordningen eller vid en ansökan om nationell visering.³⁰⁶ Lagändringarna börjar gälla den dag regeringen bestämmer. Enligt

³⁰⁵ Prop. 2015/16:65, s. 74–75 och prop. 2017/18:254, s. 35.

³⁰⁶ Prop. 2024/25:176 s. 42–46 och 57–59.

regeringen innebär en möjlighet att spara och jämföra biometriska uppgifter från ansökningar om nationell visering skulle minska risken för att den som ansöker om nationell visering, eller något annat tillstånd för inresa och vistelse, kan göra det under fler än en identitet. Det skulle också öka möjligheterna för svenska myndigheter att fastställa identiteten på en utlänning som påträffas i Sverige och som inte kan styrka sin identitet eller rätt att vistas i landet.³⁰⁷ Vidare har regeringen i lagstiftningsarbetena beträffande in- och utreseförordningen och den reviderade VIS-förordningen anfört att möjligheten att spara och jämföra biometriska uppgifter är ett viktigt verktyg för att motverka att personer som inte har rätt att vistas i Sverige ändå fortsätter att uppehålla sig här, vilket är angeläget för upprätthållandet av den inre säkerheten. Det har bedömts ligga i linje med förordningarnas syften. Jämförelser av biometriska uppgifter har även bedömts som avgörande för att kunna upptäcka personer som uppträder under olika identiteter.³⁰⁸

Vidare har utredningen om stärkt återvändandeverksamhet i sitt slutbetänkande *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80) föreslagit vissa ytterligare ändringar av 15 § utlänningsdatalagen. Bl.a. föreslås att fotografier eller fingeravtryck som tagits med stöd av 9 kap. 8 a § UtL ska få sparas i Migrationsverkets register. Det föreslås vidare att det införs nya bestämmelser i utlänningslagen och utlänningsdatalagen som möjliggör lagring av fingeravtryck och fotografier från ärenden om ansökan eller anmälan om svenskt medborgarskap eller muntlig utredning av rätten till uppehållstillstånd. Uppgifterna ska få användas för fler ändamål, bl.a. i samtliga ärenden om uppehållstillstånd, medborgarskap, för att uppfylla kraven i de s.k. SIS-förordningarna, för vissa kontroller av identiteten och vid utfärdande av uppehållstillståndskort. Enligt utredningen innebär möjligheten att använda fotografier eller fingeravtryck i ärenden om uppehållstillstånd att risken för identitetsbedrägerier minskar, t.ex. i ärenden om anknytning eller vidarebosättning. En möjlighet att använda biometriska uppgifter för kontroll i ärenden om uppehållstillstånd på andra grunder än skyddsskäl skulle också innebära ökade förutsättningar att upptäcka personer som sökt internationellt skydd i Sverige i en annan identitet innan de EU-

³⁰⁷ Prop. 2024/25:176 s. 43.

³⁰⁸ Prop. 2021/22:81 s. 51 och prop. 2024/25:176 s. 58.

gemensamma informationssystemen implementerades och som nu söker uppehållstillstånd på annan grund i en ny identitet. De EU-gemensamma informationssystemen ger inte möjlighet att upptäcka en sådan person. Enligt utredningen är det vidare av avgörande betydelse att fingeravtryck och fotografier får användas för sökning och registrering i SIS i enlighet med gränsförordningen och återvändandeförordningen för att Sverige ska uppfylla sina åtaganden enligt unionsrätten. Det är också viktigt för att motverka risker för identitetsbedrägerier samt av säkerhetsskäl.³⁰⁹

Genom 15 § i utlänningsdatalagen har Migrationsverket redan idag rättsligt stöd för att spara de fingeravtryck som tas för Eurodac från de personer som har fyllt 14 år och som ansöker om internationellt skydd, olagligen passerar landets yttre gräns eller vistas här olagligen (jfr artiklarna 9, 14 och 17 i 2013 års Eurodacförordning och artiklarna 17, 22 och 23 i Eurodacförordningen). I lagstiftningsarbetet om anpassning av utlänningsdatalagen till dataskyddsförordningen har regeringen gjort bedömningen att den personuppgiftsbehandling som regleras i 15 § utlänningsdatalagen är förenlig med förordningen.³¹⁰ Det saknas skäl att göra någon annan bedömning för de fingeravtrycksuppgifter som idag redan tas för Eurodac och sparas i Migrationsverkets register.

Idag sparas inte de fotografier eller fingeravtryck som tas i samband med en inre utlänningskontroll om det framkommer att personen har rätt att vistas i Sverige (9 kap. 8 § andra stycket UtL). Av tydlighetskäl bör den bestämmelsen kompletteras så att det framgår att de uppgifter som tas till Eurodac i samband med en inre utlänningskontroll omedelbart ska förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige.

Den föreslagna anpassningen av 9 kap. 8 § UtL till Eurodacförordningens utvidgade tillämpningsområde innebär dock att fler uppgifter kommer att sparas än vad som görs idag. Även fotografier och fingeravtryck från sex års ålder kommer att sparas. Dessutom kommer fotografier och fingeravtryck som tagits i samband med vidarebosättning (artiklarna 18 och 20), landsättning efter en sök- och räddningsinsats (artikel 20) eller vid beviljande av tillfälligt skydd att sparas. Det väcker frågan om det finns ett behov

³⁰⁹ SOU 2024:80, s. 517–522 och 823–825.

³¹⁰ Prop. 2017/18:254 s. 35.

av att kunna spara även dessa uppgifter i Migrationsverkets register. Behovet av nationell lagring av uppgifter beror på i vilken utsträckning som samma uppgifter lagras i Eurodac och kan användas av svenska myndigheter för de syften som bedöms angelägna från det allmännas synpunkt.

Det finns skillnader mellan Eurodacförordningen och utlänningsdatalagen när det gäller på vilket sätt fingeravtryck eller fotografier får användas. Vad beträffar svenska myndigheter ska uppgifterna användas bl.a. i syfte att underlätta tillämpningen av asyl- och migrationshanteringsförordningen och vidarebosättningsförordningen. Uppgifterna ska vidare användas i identifieringssyfte, bl.a. i förhållande till andra EU-gemensamma informationssystem och för personer som vistas olagligt i medlemsstaterna i syfte att avgöra vilka lämpliga åtgärder som ska vidtas av medlemsstaterna. Uppgifterna används även i syfte att förhindra, upptäcka och utreda allvarlig brottslighet samt för vissa statistiska ändamål på EU-nivå. De fingeravtryck eller fotografier som finns i Migrationsverkets register får emellertid användas för delvis andra syften. Uppgifterna i Migrationsverkets register får användas för prövning av ansökningar där skyddsskäl åberopas, i ärenden om avvisning och utvisning, om det behövs för att kontrollera identiteten av en person på ett fotografi som kommit in till Migrationsverket och om det behövs för att Migrationsverket ska kunna kontrollera ett fingeravtryck mot det fingeravtrycks- och signalementsregister som Polismyndigheten för (15 § andra stycket 1, 2, och 4–6 utlänningsdatalagen).

Att de fotografier och fingeravtryck som tas till Eurodac får sparas i Migrationsverkets register innebär således att uppgifterna får lagras för delvis andra syften än vad som gäller om uppgifterna enbart lagras i Eurodac. Det ger vidare svenska myndigheter större möjligheter till en effektiv migrationsprocess, att identifiera personer i olika ärenden, och motverka användandet av falska identiteter, samt upptäcka personer som har begått brott i Sverige än vad som följer av enbart Eurodacförordningen. Det finns således ett behov av att spara de biometriska uppgifter som tas till Eurodac i Migrationsverkets register.

De angivna intressena är ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till förebyggande av nationell och allmän säkerhet samt förebyggande av oordning. Dessa intressen

väger tyngre än det intrång i den personliga integriteten som lagring av de biometriska uppgifterna innebär för den enskilde. Intrånget går inte heller utöver målen med lagringen. I den bedömningen beaktas bl.a. att det i utlänningsdatalagen är uttömmande reglerat för vilka ändamål som fotografier och fingeravtryck som tagits med stöd av utlänningslagen får behandlas och att tillgången till personuppgifterna ska begränsas till det som varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter (15 och 16 §§ utlänningsdatalagen). I utlänningsdataförordningen finns ytterligare bestämmelser om behandling av uppgifterna, bl.a. om gallring och att det för tilldelning av behörighet för tillgång till personuppgifter i registret särskilt ska beaktas att det, utöver behovet av uppgifterna, ställs krav på utbildning och erfarenhet (3 och 4 §§ utlänningsdataförordningen).

Förslaget innebär att fingeravtryck och fotografier av barn från sex års ålder ska få lagras i Migrationsverkets register. De skäl som har angetts för att sänka åldersgränsen för upptagning av biometriska uppgifter till Eurodac gör sig gällande även i fråga om lagring av uppgifterna i Migrationsverkets register. Intresset väger upp den integritetskränkning som lagringen innebär, även med beaktande av det särskilda skydd för barn som rättigheterna i barnkonventionen ställer upp.

Som nämnts ovan har regeringen tidigare konstaterat att den rättsliga grunden för den personuppgiftsbehandling som får utföras enligt utlänningsdatalagen är fastställd i den nationella rätten på ett sådant sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen. I andra lagstiftningsärenden har regeringen gjort bedömningen att personuppgiftsbehandlingen enligt 15 § utlänningsdatalagen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och att förutsättningarna även i övrigt för att tillämpa undantaget i artikel 9.2 g är uppfyllda.³¹¹ Samma bedömning görs för den nu aktuella personuppgiftsbehandlingen. Sammanfattningsvis ska alltså de fotografier och fingeravtryck som tas i enlighet med Eurodacförordningen få föras in i Migrationsverkets register över fotografier och fingeravtryck.

³¹¹ Se om den bedömningen prop. 2017/18:254 s. 35, prop. 2021/22:81 s. 52 och prop. 2024/25:176 s. 45.

9.2.4 Administrativa åtgärder i samband med upptagning av biometriska uppgifter

I detta avsnitt redovisas de överväganden som har gjorts gällande vilka administrativa åtgärder, även innefattande tvångs- och kontrollåtgärder, som bör kunna användas för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter i enlighet med Eurodacförordningen.

Eurodacförordningens bestämmelser

Artikel 13 i Eurodacförordningen reglerar skyldigheten att ta och lämna biometriska uppgifter. Enligt bestämmelsen ska medlemsstaterna ta biometriska uppgifter från de personer som omfattas av förordningens tillämpningsområde samt ålägga dessa personer en skyldighet att lämna sådana uppgifter. Samtidigt ska medlemsstaterna ge personerna den information som följer av artikel 42 (se avsnitt 9.2.10 beträffande bestämmelsen om rätt till information). Informationen omfattar bl.a. skyldigheten att lämna biometriska uppgifter och det relevanta förfarandet, inklusive de möjliga konsekvenserna av att skyldigheten inte fullgörs.

Av artikel 13 följer vidare att administrativa åtgärder för att säkerställa efterlevnad av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter ska fastställas i nationell rätt. Förordningen anger inte i detalj vilka åtgärder som kan användas, men föreskriver att de ska vara effektiva, proportionella och avskräckande samt att tvång får användas som en sista utväg.

I artikel 14 finns särskilda bestämmelser rörande underåriga. Där anges att ingen form av våld får användas mot underåriga för att säkerställa att de fullgör skyldigheten att lämna biometriska uppgifter. Om det är tillåtet enligt relevant unionsrätt eller nationell rätt, och endast som en sista utväg, får dock en proportionell grad av tvång tillämpas även i fråga om underåriga.

Tillämpningen av bestämmelserna ställer krav på utbildning och rutiner

Enligt artikel 13 i Eurodacförordningen ska den berörda personens värdighet och fysiska integritet respekteras vid tagande av fingeravtryck eller ansiktsbild. Förfarandet ska fastställas och tillämpas i enlighet med nationell praxis samt med de skyddsåtgärder som anges i EU:s rättighetsstadga och Europakonventionen.

Administrativa åtgärder får inte vidtas mot en person som anses vara utsatt, om det inte är möjligt att biometriska uppgifter på grund av fingertopparnas eller ansiktets tillstånd, under förutsättning att personen inte avsiktligt har vållat detta.

När biometriska uppgifter tas från ett barn gäller de särskilda bestämmelserna i artikel 14. Av bestämmelserna följer att biometriska uppgifter från underåriga ska tas av särskilt utbildade tjänstemän. Förfarandet ska vara barnanpassat och utformas med full respekt för barnets bästa och de skyddsåtgärder som följer av barnkonventionen. Om den underåriga har tillgång till en vuxen familjemedlem ska denne närvara under hela förfarandet. Om en sådan vuxen inte finns tillgänglig ska den underåriga åtföljas av en företrädare eller, om en företrädare inte har utsetts, av en oberoende person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande. Om den underåriga har ansökt om internationellt skydd och en tillfällig företrädare har utsetts ska den underåriga åtföljas av denne. (Se vidare i kapitel 15 beträffande bestämmelserna om företrädare för barn.)

Artikel 14 innehåller även bestämmelser om när en tjänsteman som ska ta biometriska uppgifter från underåriga är skyldig att hänvisa barnet till de behöriga nationella myndigheterna för skydd av barn. I svensk rätt regleras myndigheters och yrkesverksammas skyldighet att anmäla oro om ett barn i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400). Enligt bestämmelsen ska bland andra Polismyndigheten och Migrationsverket genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Vidare följer av artikel 14 att administrativa åtgärder inte får vidtas mot en underårig om det inte är möjligt att ta fingeravtryck eller ansiktsbild på grund av fingertopparnas eller ansiktets tillstånd. Om biometriska uppgifter ska tas på nytt, ska även detta ske i enlighet med de särskilda förfaranderegler som gäller för barn.

De redovisade bestämmelserna i artikel 13 och 14 syftar till att säkerställa vissa garantier vid förfarandet för tagande av biometriska uppgifter. Bestämmelserna ställer krav på att berörda myndigheter anpassar sin verksamhet till det nya förfarandet och att berörd myndighetspersonal har relevant utbildning om detta. Särskild hänsyn ska tas till barn och utsatta personer. För att säkerställa en effektiv tillämpning av dessa garantier behöver berörd myndighetspersonal även ha relevant utbildning på områden som särskilt rör utlännningar som tillhör utsatta grupper, t.ex. barns rättigheter och individuella behov. Det krävs också rutiner som gör det möjligt att på ett tidigt stadium identifiera personer som tillhör en utsatt grupp samt säkerställa att barn åtföljs av en vuxen under hela förfarandet på det sätt som anges i förordningen.

I ingressen till förordningen anges att medlemsstaterna bör beakta kommissionens arbetsdokument och den checklista som Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter offentliggjort (skäl 51). Syftet med dessa rekommendationer är att ge vägledning i hur förfarandet för tagande av fingeravtryck kan utformas med full respekt för den berörda personens grundläggande rättigheter.

I rekommendationerna betonas att säkerställandet av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter i första hand ska ske genom information och rådgivning om förfarandet samt om den berörda personens rättigheter och skyldigheter (jfr artikel 42 i Eurodacförordningen). Det innebär att den berörda personen ska informeras om de möjliga konsekvenserna av att vägra lämna sina biometriska uppgifter, inklusive att tvångsåtgärder kan användas för att säkerställa efterlevnaden. Personen kan även kallas att lämna uppgifterna vid en senare tidpunkt. Det är först om rådgivning och andra liknande åtgärder misslyckas och personen fortsatt vägrar att lämna sina biometriska uppgifter som möjligheten att använda tvång kan övervägas.³¹²

³¹² Arbetsdokument från kommissionens avdelningar om genomförandet av Eurodacförordningen vad gäller skyldigheten att ta fingeravtryck, SWD(2015) 150 final, 27.5.2015 (ej översatt till svenska), s. 3-5 och European union agency for fundamental rights, FRA, Fundamental rights implications of the obligation to provide fingerprints for Eurodac, 05/2015, s. 1-4 och 6-9.

Administrativa åtgärder i svensk rätt

Eurodacförordningen reglerar inte i detalj vilka administrativa åtgärder som ska fastställas i svensk rätt, men föreskriver att dessa får inbegripa möjligheten att använda tvång som en sista utväg. I svensk rätt betecknar begreppet tvångsmedel sådana direkta ingripanden mot person eller egendom som görs i myndighetsutövning och som utgör intrång i någons rättssfär. Det krävs inte att åtgärden genomförs med tvång.³¹³ Administrativa tvångsmedel används utan samband med brott och förekommer i regel inom myndighetsutövning i syfte att utöva kontroll, tillsyn eller för att upprätthålla ordningen.

Polismyndighetens befogenheter

Polismyndigheten har befogenhet att vidta vissa tvångsåtgärder i all sin verksamhet, bl.a. för att genomdriva beslut om upptagning av fingeravtryck eller ansiktsbild enligt 9 kap. 8 § UtL. I polislagen regleras vilka befogenheter polisen har att tillgripa i den icke brottsutredande verksamheten.

Allmänna principer för polisingripanden

En polisman som har att verkställa en tjänsteuppgift ska enligt 8 § första stycket polislagen under iakttagande av vad som föreskrivs i lag eller annan författning ingripa på ett sätt som är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Måste tvång tillgripas, ska detta ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att det avsedda resultatet ska uppnås. I andra stycket föreskrivs att ett ingripande som begränsar någon av de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 2 kap. RF inte får grundas enbart på bestämmelserna i första stycket.

I bestämmelsen anges vissa allmänna principer för polisingripanden. Bestämmelsen kan ses som ett allmänt bemyndigande för polisen att vidta de åtgärder som är försvarliga för att fullgöra dess uppgifter, så länge det inte är fråga om att begränsa

³¹³ Se Lindberg Gunnel, Straffprocessuella tvångsmedel – när och hur får de användas? (2022, version 5, JUNO) s. 47.

en grundlagsskyddad rättighet eller att vidta åtgärder som står i strid mot någon specialreglering. Kravet på att ett ingripande ska vara försvarligt innebär att det måste vara förenligt med Europakonventionen och barnkonventionen. Bestämmelsen ger vidare uttryck för att behovs- och proportionalitetsprinciperna ska beaktas vid varje polisinslagande.³¹⁴

Polisens rätt att använda våld vid upptagning av biometriska uppgifter

I 10 § polislagen finns bestämmelser om polisens rätt att använda våld vid vissa tvångsåtgärder. En polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd. Detta gäller bl.a. om polismannen med laga stöd ska avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme, eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller någon annan liknande åtgärd, såsom upptagning av fotografi eller fingeravtryck.

³¹⁵

Våld mot person får brukas endast om polismannen eller den som han eller hon biträder möts av motstånd. Som personellt våld betecknas varje omedelbar inverkan på en person genom kroppsligt våld eller genom hjälpmedel. Den som rycker i, knuffar eller håller fast någon utövar alltså våld.³¹⁶ Begreppet motstånd har tolkats vidsträckt och omfattar även passivt motstånd, t.ex. om någon som ska omhändertas spjärnar emot eller genom sin kroppstyngd gör det omöjligt för en polisman att verkställa omhändertagandet.³¹⁷ Begreppet har senare tolkats så att motståndet måste ha manifesterats på något sätt och att våld därför inte får tillgripas redan för att förekomma ett befarat motstånd. För att rätten att använda våld ändå ska framstå som meningsfull måste man som passivt motstånd kunna betrakta redan en vägran av den som ska bli föremål för åtgärden att medverka på det sätt som krävs för att den ska kunna genomföras. Den misstänkte måste dock ges en reell möjlighet att

³¹⁴ Se Munck & Sverne Arvill, Polislagen (8 nov. 2023, Version 15, JUNO), Kommentaren till 8 §.

³¹⁵ prop. 1983/84: 111 s. 95.

³¹⁶ Se Munck & Sverne Arvill, Polislagen (8 nov. 2023, Version 15, JUNO), Kommentaren till 10 §.

³¹⁷ Prop. 1983/84:111 s. 94 och 97.

följa uppmaningen. Våld får således tillgripas först sedan det framgått att personen inte kommer att medverka.³¹⁸

Bestämmelsen ger vidare uttryck för behovs- och proportionalitetsprinciperna. Våld får överhuvudtaget inte tillgripas om den aktuella tjänsteuppgiften inte är av sådan betydelse att det framstår som rimligt att den genomförs med fysiskt tvång. I de fall då så är förhållandet måste under hela händelseförloppet beaktas att det aldrig används mera våld än vad som är nödvändigt. Om det är tillräckligt att föra eller fösa den som ska lämna biometriska uppgifter, är det t.ex. otillåtet att använda ett smärtsamt grepp eller utdela slag.³¹⁹

Migrationsverkets möjlighet att begära Polismyndighetens handräckning

Migrationsverket har, till skillnad från Polismyndigheten, inte befogenhet att använda tvångsmedel för att genomdriva beslut om upptagning av fingeravtryck eller ansiktsbild som fattats med stöd av utlänningslagen. Enligt 9 kap. 10 § samma lag får Migrationsverket däremot begära hjälp av Polismyndigheten för att verkställa ett sådant beslut som fattats med stöd av 8 §.

En utlännings skyldighet att stanna kvar för utredning

I 9 kap. 9 § UtlL finns bestämmelser om s.k. inre utlänningskontroll. Sådana kontroller utförs som regel av Polismyndigheten och kan ske var som helst i landet. Av bestämmelsen följer att en utlänning är skyldig att överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Där anges även under vilka förutsättningar Polismyndigheten eller Migrationsverket får kalla en utlänning till myndigheten för att lämna uppgifter om sin vistelse i landet samt när Polismyndigheten får ta med eller hämta utlänningen för sådan utredning.

I 9 kap. 11 § första stycket UtlL regleras en utlännings skyldighet att stanna kvar för utredning i samband med in- eller utresekontroll

³¹⁸ JO 1998/99 s. 107 och prop. 2018/19:16, s. 126. Se även JK 1991 A 13.

³¹⁹ Se Munck och Sverne Ärvill, Polislagen (8 nov. 2023, Version 15, JUNO), Kommentaren till 10 §. Se även JO 2011/12 s 111.

enligt gränskodexen eller i samband med kallelse, medtagande eller hämtning enligt 9 §. Polismyndigheten får hålla kvar en utlänning i högst sex timmar för sådan utredning. Kvarhållande anses inte utgöra ett frihetsberövande och innebär därmed inte någon rätt till placering i arrest eller någon annan motsvarande möjlighet till inlåsning.³²⁰ Om utlänningen behöver hållas kvar längre än sex timmar krävs beslut om förvar, vilket endast får ske om förutsättningarna för ett sådant tvångsomhändertagande är uppfyllda. Om förvar inte beslutas måste utlänningen släppas.³²¹

I betänkandet *Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll* (SOU 2024:80), som redovisas i avsnitt 7.3.6, har Utredningen om stärkt återvändandeverksamhet föreslagit vissa förtydliganden beträffande beräkningen av den tid en utlänning är skyldig att kvarstanna för utredning enligt 9 kap. 11 § UtlL.

En utlännings skyldighet att stanna kvar för screening

I kapitel 7 redogörs för det nya screeningförfarandet. Enligt artikel 8.5 b) i screeningförordningen ska biometriska uppgifter registreras i enlighet med artiklarna 15, 22 och 24 i Eurodacförordningen i samband med screening, om detta inte redan har skett (se avsnitt 7.10.6). I avsnitt 7.9.3 lämnas förslag om att skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 § UtlL ska utvidgas till att omfatta även tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omfattas av screeningförfarandet. Enligt förslaget ska skyldigheten att kvarstanna gälla som längst tolv timmar och ska kunna förlängas med ytterligare högst tolv timmar om det finns särskilda skäl.

Principerna om nödvändighet och proportionalitet

Enligt 1 kap. 8 § UtlL första stycket ska lagen tillämpas så att en utlännings frihet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. Bestämmelsen ger uttryck för nödvändighetsprincipen och innebär att de bestämmelser i utlänningslagen som kan komma till användning mot en utlänning ska tillämpas restriktivt.

³²⁰ Prop. 2023/24:12 s. 22–23.

³²¹ Sandesjö & Wikrén, Utlänningslagen (13 juni 2025, Version 13c, JUNO), kommentaren till 9 kap. 11 §.

Av andra stycket följer att en ingripande åtgärd endast får användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas. Detta ger uttryck för proportionalitetsprincipen och innebär att en ingripande åtgärd får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. Avvägningen ska göras utifrån två motstående intressen, det allmännas och utlännings. Kravet på proportionalitet omfattar både beslutet om att vidta en viss åtgärd och själva genomförandet. Med ingripande åtgärd avses bl.a. de tvångs- och kontrollåtgärder som får vidtas enligt 9–11 kap. UtL.³²²

Om myndigheterna överväger att använda tvång för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter ska det således alltid göras en individuell bedömning om det är nödvändigt i det enskilda fallet eller om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig. För utsatta personer, såsom barn eller gravida, kan detta innebära att det överhuvudtaget inte bedöms som lämpligt att tillgripa tvång.

Uppsikt och förvar

Nuvarande regler om identitets- och utredningsförvar

I avsnitt 3.5.2 lämnas en utförlig redogörelse för utlänningslagens bestämmelser om uppsikt och förvar. Här behandlas endast de delar som bedöms ha betydelse för säkerställande av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter.

Enligt 10 kap. 1 § första stycket UtL får en utlänning som har fyllt 18 år tas i förvar om utlänningsens identitet är oklar vid ankomsten till Sverige eller när han eller hon därefter ansöker om uppehållstillstånd och han eller hon inte kan göra sannolikt att den identitet han eller hon uppger är riktig, och utlänningsens rätt att få resa in i eller vistas i Sverige inte kan bedömas ändå (s.k. identitetsförvar).

Syftet med identitetsförvar är att på ett tidigt stadium, i samband med ankomsten till Sverige, kunna kontrollera vem utlännen är. Detta är nödvändigt för att den behöriga myndigheten ska kunna ta ställning till om utlännen ska avvisas direkt eller om han eller hon

³²² Prop. 2024/25:161, s. 67.

kan ha rätt till internationellt skydd. Bestämmelsen är inte tillämplig på utlänningar som påträffas inne i landet och som inte söker uppehållstillstånd. När en person har ansökt om internationellt skydd saknas i princip också grund för identitetsförvar (MIG 2020:14).

Bestämmelsen innebär inte att alla utlänningar som saknar pass eller andra identitetshandlingar kan tas i förvar. Identiteten kan göras sannolik även på andra sätt, exempelvis genom uppgifter från andra personer eller genom en trovärdig berättelse om varför identitetshandlingar saknas. Någon fullständig bevisning om identiteten krävs alltså inte. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter är till övervägande del sannolikt att utlänningen har den identitet som påstås. Om utlänningens rätt att få resa in eller vistas i Sverige kan bedömas utan att identiteten är fullständigt känd, får förvarstagande på denna grund inte ske. Om bedömningen görs att utlänningen, trots den oklara identiteten, rimligen måste beviljas internationellt skydd i Sverige bör inte heller något förvarstagande ske.³²³

Enligt 10 kap. 1 § andra stycket 1 UtL får en utlänning som har fyllt 18 år tas i förvar om det är nödvändigt för att en utredning om utlänningens rätt att stanna i Sverige ska kunna genomföras (s.k. utredningsförvar).

Till skillnad från identitetsförvar är utredningsförvar inte begränsat till en viss tidpunkt eller ett visst förfarande. Kravet på nödvändighet innebär dock att det måste föreligga starka skäl för att besluta om ett frihetsberövande i detta syfte. Ett sådant skäl kan vara att ett utredningsförhör inte kunnat hållas under de sex timmar som utlänningen får hållas kvar enligt 9 kap. 11 § UtL, exempelvis vid ett stort inflöde av personer till en inresekontrollplats. Ett annat skäl kan vara att en utlänning som redan vistas i landet, trots Polismyndighetens ansträngningar, vägrar att medverka till att frågan om hans rätt att vistas här blir vederbörligen utredd. Enbart det förhållandet att ett förvarstagande skulle underlätta den utredande myndighetens arbete kan däremot aldrig anses utgöra ett tillräckligt skäl för förvar.³²⁴

³²³ Prop. 1988/89:86 s. 174.

³²⁴ Prop. 1988/89:86 s. 174–175.

Förvarsutredningens förslag om ett nytt regelverk för uppsikt och förvar

Förvarsutredningen har i sitt slutbetänkande *Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar* (SOU 2025:16) lämnat förslag om att den nuvarande regleringen i 10 kap. UtlL ska upphävas och ersättas med ett nytt regelverk som innebär en förbättrad anpassning i förhållande till EU-rätten och de bestämmelser om förvar som anges i återvändandedirektivet och mottagandedirektivet. I avsnitt 3.5.2 lämnas en utförlig redogörelse för de föreslagna bestämmelserna. Här behandlas endast de delar som bedöms ha betydelse för säkerställande av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter till Eurodac.

Förvar för att utreda identitet eller rätt till vistelse

Enligt Förvarsutredningens förslag ska en vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, få ställas under uppsikt eller tas i förvar om det är nödvändigt för att en utredning av utlänningens identitet eller rätt att resa in i eller stanna i Sverige ska kunna genomföras.

Enligt nuvarande reglering krävs för att identitetsförvar ska komma i fråga att utlänningens identitet är oklar vid ankomsten till Sverige eller när han eller hon därefter ansöker om uppehållstillstånd. Utredningen föreslår att dessa begränsningar bör tas bort eftersom det även kan finnas behov av att utreda identitet när en utlänning påträffas inom landet. Enligt utredningen kan förvar för att utreda identitet visa sig vara nödvändigt vid samma tidpunkter som förvar för att utreda rätten till vistelse. Förvar kan exempelvis behöva användas om det skulle vara så att utredningen av identitet eller vistelse av något skäl inte kan genomföras inom de sex timmar som utlänningen får kvarhållas för utredning. Kravet på nödvändighet innebär enligt utredningen att förvar endast får användas om det finns en konkret anledning, exempelvis att utlänningen trots myndigheternas ansträngningar inte har velat medverka till att frågan om hans eller hennes rätt att vistas i landet blir utredd på ett lämpligt sätt. Det kan också finnas omständigheter

som indikerar exempelvis att utlänningen undanhåller handlingar eller har lämnat oriktiga uppgifter.³²⁵

Förvar inför avlägsnande

Enligt Förvarsutredningens förslag ska en vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, få ställas under uppsikt eller tas i förvar om det kan antas att han eller hon kommer att avvisas eller utvisas enligt 8 kap. UtL eller det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning och det annars finns en risk för att utlänningen bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning.

Enligt utredningen kan den punkt där det är antagligt att utlänningen kommer att avvisas eller utvisas nås relativt fort när det är tydligt att det saknas rätt till vistelse i Sverige. Det kan tänkas att denna punkt kan nås redan under den tid som en utlänning är skyldig att stanna kvar för utredning enligt 9 kap. 11 § UtL. Förvar inför avlägsnande ska också kunna användas när det är fråga om att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning.³²⁶ Enligt utredningen avser hänvisningen till risk för avvikande att endast sådana omständigheter som anges i 1 kap. 15 § UtL får beaktas. Det nya rekvisitet *risk för att utlänningen på annat sätt försvårar myndighetens handläggning* avser att på ett tydligare sätt markera att förvar kan komma i fråga innan ett avlägsnandebeslut har fattats. Enligt utredningen kan det rekvisitet vara uppfyllt exempelvis om utlänningen vägrar att medverka till att resedokument upprättas eller i övrigt inte vill samarbeta under myndigheternas handläggning av ett avlägsnandebeslut.³²⁷

Beträffande barn har Förvarsutredningen föreslagit att förvar ska kunna beslutas i samband med vissa typer av avlägsnandebeslut och endast om det finns en uppenbar risk att barnet bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt försvårar myndighetens handläggning. Enligt utredningen innebär uppenbarhetsrekvisitet att omständigheterna måste tala mycket starkt för att det finns sådan risk. Så kan exempel vara fallet om

³²⁵ SOU 2025:16, s. 193–194.

³²⁶ SOU 2025:16, s. 204–208.

³²⁷ SOU 2025:16, s. 210–211.

mycket allvarlig brottslighet, t.ex. mord, dråp eller försök till sådana brott, ligger till grund för ett beslut om utvisning av allmän domstol och omständigheterna i övrigt också talar för att barnet och i förekommande fall dess vårdnadshavare inte kommer att medverka vid verkställighet av utvisningsbeslutet.³²⁸

Förvar för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet

Enligt Förvarsutredningens förslag ska en vuxen utlänning få ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande om det är nödvändigt för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet.

Enligt utredningen ska vid bedömningen beaktas om sökande har rimliga förklaringar till varför han eller hon saknar handlingar eller har falska handlingar eller har förstört handlingar. Hänsyn får tas till om sökande har haft för avsikt att vilseleda myndigheterna eller vägrar att medverka i identifieringsprocessen.³²⁹

En ansökan om internationellt skydd kan förklaras implicit återkallad och dagersättning kan sättas ned

Enligt artikel 13.4 i Eurodacförordningen ska, om alla de åtgärder som föreskrivs i nationell rätt inte säkerställer att en sökande fullgör skyldigheten att lämna biometriska uppgifter, de relevanta unionsrättsliga bestämmelserna om asyl rörande bristande efterlevnad av denna skyldighet tillämpas.

För en sökande kommer en möjlig konsekvens av att personen vägrar att lämna sina biometriska uppgifter vara att Migrationsverket kan komma att förklara ansökan som implicit återkallad (artikel 9.2 d och 41.1 b i asylprocedurförordningen). Se vidare i avsnitt 5.3.16 beträffande dessa bestämmelser.

En annan möjlig konsekvens kommer att vara att dagersättningen kan komma att sättas ned för att utlänningen underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna (se skäl 62 i det nya

³²⁸ SOU 2025:16, s. 716.

³²⁹ SOU 2025:16, s. 710.

omarbetade mottagandedirektivet). Se vidare i kapitel 11 beträffande dessa bestämmelser.

Eurodacförordningens krav uppfylls genom gällande rätt

Bedömning: Kravet i Eurodacförordningen att medlemsstaterna ska säkerställa efterlevnad av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter i sin nationella rätt uppfylls genom bestämmelserna i polislagen om Polismyndighetens befogenhet att använda våld samt genom bestämmelserna om kvarhållande, uppsikt och förvar och Migrationsverkets möjlighet att begära Polismyndighetens handräckning i utlänningslagen.

Om de föreslagna bestämmelserna om kvarhållande för screening samt förslagen i betänkandet *Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar* (SOU 2025:16) genomförs bör även dessa bestämmelser kunna tillämpas.

Skäl för bedömningen

Bedömningen görs att det i svensk rätt redan finns bestämmelser om administrativa åtgärder i polislagen och utlänningslagen som kan användas för att säkerställa att en tredjelandsmedborgare eller statslös person efterlever skyldigheten att lämna sina biometriska uppgifter till Eurodac.

Polismyndighetens befogenheter

Polismyndigheten har idag befogenhet att använda våld för att genomföra ett beslut om upptagning av fingeravtryck eller ansiktsbild som har fattats med stöd av 9 kap. 8 § UtlL. Denna befogenhet bedöms även fortsättningsvis kunna tillämpas för att säkerställa upptagning av biometriska uppgifter till Eurodac. Av artikel 14 i Eurodacförordningen följer dock att våld inte får användas mot underåriga för att säkerställa att de fullgör skyldigheten att lämna biometriska uppgifter. Om ett barn vägrar att lämna biometriska uppgifter får Polismyndigheten därför inte använda våld för att genomföra beslutet.

När möjligheten för Migrationsverket att begära polisens handräckning infördes i utlänningslagen konstaterades att myndigheten inte har och inte heller bör ha egna befogenheter att använda tvångsmedel, utöver det tvång som utövas under ett förvarstagande.³³⁰ Bedömningen görs att det även fortsättningsvis är tillräckligt att Migrationsverket, i enlighet med 9 kap. 10 § UtL, kan begära handräckning av Polismyndigheten för att verkställa beslut om upptagning av biometriska uppgifter. Någon utvidgning av Migrationsverkets befogenheter bedöms därför inte vara påkallad.

Skyldighet att stanna kvar för utredning eller för screening

Det finns idag möjlighet att uppta fingeravtryck till Eurodac bl.a. från tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som grips i samband med olaglig passage av en yttre gräns. Kravet på att gränspassagen ska vara olaglig innebär att fingeravtryck inte upptas till Eurodac i samband med in- och utresekontroller vid gränsövergångsställen. Eurodacförordningen bedöms inte heller innehålla bestämmelser som innebär att biometriska uppgifter till Eurodac framöver kommer att tas i samband med in- och utresekontroller. Bestämmelserna om kvarhållande vid in- eller utresekontroll bedöms därmed inte vara tillämpliga för upptagning av biometriska uppgifter till Eurodac.

Fingeravtryck till Eurodac tas idag dock i samband med inre utlänningskontroller och biometriska uppgifter kommer även framöver att upptas i dessa situationer. Om Polismyndigheten beslutar att hålla kvar en utlänning i samband med sådan kontroll bedöms biometriska uppgifter till Eurodac kunna tas under kvarhållandet.

Om de föreslagna bestämmelserna om kvarhållande för screening genomförs, bedöms biometriska uppgifter även kunna tas under den tid en utlänning hålls kvar för screening.

Behovet av uppsikt och förvar i undantagsfall

Som utgångspunkt ska skyldigheten att lämna biometriska uppgifter säkerställas genom effektiv information och rådgivning.

³³⁰ Prop. 1991/92:138 s. 16.

Tvångsåtgärder kan bli aktuella först om den berörda personen vägrar att medverka. Vid valet av åtgärd ska principerna om nödvändighet och proportionalitet iakttas. Förvar får användas endast som en sista åtgärd när mindre ingripande alternativ inte är tillräckliga.

Åtgärder såsom att föra en persons händer till en fingeravtrycksskanner eller att föra personen till platsen för fotografering får anses vara mindre ingripande än beslut om förvar. Likaså bör beslut om förvar inte fattas under den tid en tredjelandsmedborgare eller statslös person är föremål för kvarhållande och upptagning av biometri kan ske i samband med utredningen. Om uppsikt är en tillräcklig åtgärd måste den åtgärden väljas i stället för förvar. Att förvar endast ska användas i undantagsfall följer även av det EU-rättsliga regelverket. Enligt återvändandedirektivet får förvar beslutas endast när andra tillräckliga, men mindre ingripande, åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt (artikel 15). I mottagandedirektiven anges att en sökande får tas i förvar endast om det, efter en individuell bedömning, är nödvändigt och mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga (artikel 8.2 i det tidigare direktivet och artikel 10.2 i det nya direktivet). Även i ingressen till Eurodacförordningen betonas att förvar endast bör användas som en sista utväg (skäl 53).

Enligt uppgifter från Migrationsverket och Polismyndigheten är det ovanligt att förvar används när en tredjelandsmedborgare eller statslös person inte efterlever skyldigheten att lämna sina fingeravtryck till Eurodac. Migrationsverket använder särskild teknisk utrustning (s.k. djupskannrar) som kan läsa av även skadade fingertoppar. Det har dock förekommit fall där fingertopparna nyligen skadats och utrustningen inte har fungerat. Enligt Migrationsverket är det i sådana situationer inte möjligt att begära Polismyndighetens handräckning och ett kortare förvar kan anses nödvändigt tills fingeravtrycken kan läsas.

Även Polismyndigheten har framhållit att förvar i undantagsfall kan behövas för att säkerställa skyldigheten att lämna biometriska uppgifter. Upptagning av fingeravtryck till Eurodac utgör en viktig del av identifieringsprocessen och fungerar som ett verktyg för att avgöra huruvida personen har rätt att vistas i landet eller inte. Enligt Polismyndigheten kan befogenheterna enligt polislagen i vissa fall vara otillräckliga, exempelvis när stämningen är så upphetsad att

fingeravtryck inte kan tas av godtagbar kvalitet utan risk för oproportionerligt våld. Det kan även vara så att tiden för kvarhållande har gått ut när upptagning av biometriska uppgifter ska ske.

Sammanfattningsvis kan det således i undantagsfall finnas behov av att ta en tredjelandsmedborgare eller statslös person i förvar för att säkerställa att han eller hon efterlever skyldigheten att lämna sina biometriska uppgifter. Det är dock viktigt att understryka att en vägran att lämna biometriska uppgifter till Eurodac endast kan utgöra en omständighet bland flera vid bedömningen av om det finns grund för förvar. Vägran i sig utgör således inte någon självständig grund för förvar. Förvar får vidare endast tillgripas som en sista utväg när alla andra mindre ingripande åtgärder har bedömts som otillräckliga. Detta innebär att Polismyndighetens befogenheter enligt polislagen, eller möjligheten till kvarhållande när sådan är tillämplig, i första hand bör användas för att säkerställa efterlevnaden av skyldigheten.

Nuvarande uppsikts- och förvarsgrunder

Mot bakgrund av det begränsade tillämpningsområdet för identitetsförvar kan den bestämmelsen främst tänkas bli aktuell vid upptagning av biometriska uppgifter till Eurodac i samband med att en tredjelandsmedborgare eller statslös person omhändertas vid en olaglig gränspassage. Som angetts ovan sker dock endast ett fåtal sådana registreringar årligen i Eurodac. Eurodacförordningen föreskriver även att biometriska uppgifter ska tas från tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats. Bestämmelsen är utformad med särskilt fokus på medlemsstater vid Medelhavet och bedöms därför inte få någon större betydelse för svenska förhållanden.

I praktiken kan det därför antas att det, liksom idag, främst är reglerna om utredningsförvar som kan komma att aktualiseras vid en vägran att lämna biometriska uppgifter till Eurodac. Eftersom bestämmelsen om utredningsförvar inte är begränsad till en viss tidpunkt eller ett visst förfarande bör den även kunna tillämpas på de ytterligare personkategorier som omfattas av

Eurodacförordningen, under förutsättning att övriga rekvisit för förvar är uppfyllda.

Föreslagna uppsikts- och förvarsgrunder

Om det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar träder i kraft bedöms vissa av bestämmelserna kunna vara tillämpliga vid en vägran att lämna biometriska uppgifter till Eurodac, givet att förutsättningarna för sådana förvar i övrigt är uppfyllda.

Som konstaterats ovan kan registrering av biometriska uppgifter i Eurodac utgöra en del i utredningen om identitet eller rätt att vistas i landet. Om en tredjelandsmedborgare eller statslös person som inte har ansökt om internationellt skydd vägrar att lämna biometriska uppgifter bör därför den föreslagna bestämmelsen om förvar för att utreda identitet eller rätt till vistelse kunna tillämpas.

Om identiteten eller rätten till vistelse redan är utredd och det kan antas att personen kommer att avvisas eller utvisas, eller är föremål för ett sådant verkställbart beslut, bör även den föreslagna bestämmelsen om förvar inför avlägsnande kunna tillämpas. Detta eftersom en vägran att lämna biometriska uppgifter i dessa fall bör kunna beaktas vid bedömningen av risken för att utlänningen på annat sätt försvårar myndigheternas handläggning.

I avsnitten 3.5.2 och 11.4.8 redogörs för den mycket restriktiva tillämpningen av förvar av barn. Förvarsutredningen har föreslagit att barn ska kunna tas i förvar i samband med vissa avlägsnandebeslut. Mot bakgrund av uppenbarhetsrekvisitet, de i övrigt strikta förutsättningarna för förvarstagande av barn samt de förfarandegarantier som anges i Eurodacförordningen, görs bedömningen att sådant förvar inte bör vara tillämpligt för att säkerställa att barn efterlever skyldighet att lämna biometriska uppgifter.

För sökande av internationellt skydd behövs tillförlitliga uppgifter om identitet och nationalitet bl.a. för att kunna pröva ansökan mot rätt land, bedöma om utlänningen kan vara undantagen från internationellt skydd och fastställa ansvarig medlemsstat. Registrering av biometriska uppgifter i Eurodac utgör således en viktig del i identifieringsprocessen. Om en sökande vägrar att lämna sina biometriska uppgifter till Eurodac bör därför den föreslagna

bestämmelsen om förvar för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet kunna tillämpas.³³¹

9.2.5 Fler personuppgifter ska läggas in i Eurodac

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om vilka uppgifter som ska registreras i Eurodac föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Förutom biometriska uppgifter innehåller Eurodac även alfanumeriska uppgifter, dvs. uppgifter som återges med bokstäver, siffror, särskilda tecken, mellanslag eller skiljetecken. Enligt 2013 års Eurodacförordning registreras endast vissa grundläggande uppgifter om de berörda personerna. De ändringar som har gjorts genom Eurodacförordningen innebär att ett antal nya uppgifter ska registreras i Eurodac, bl.a. ett större antal identitetsuppgifter, uppgifter om rese- och identitetshandlingar och vissa beslut som fattas enligt asylprocedurförordningen, vidarebösättningsförordningen eller massflyktsdirektivet. Vidare ska uppgifter om att en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, s.k. säkerhetsflaggning, registreras (artiklarna 15–26). Eurodacförordningen innehåller en uttömmande reglering av vilka uppgifter som ska registreras i Eurodac, vilka tidsfrister som gäller för överföring samt, i förekommande fall, när uppgifter ska ändras eller raderas. Det krävs därför inte några författningsåtgärder för att ytterligare uppgifter ska kunna läggas in i systemet.

Särskilt om säkerhetsflaggningar

Säkerhetskontroller kan genomföras i samband med screening (artikel 15 i screeningförordningen), under prövningen av ansökan

³³¹ Se skäl 53 i i Eurodacförordningen. Jfr även Arbetsdokument från kommissionens avdelningar om genomförandet av Eurodacförordningen vad gäller skyldigheten att ta fingeravtryck, SWD(2015) 150 final, 27.5.2015 (ej översatt till svenska), s. 3.

om internationellt skydd (artikel 16.4 asyl- och migrationshanteringsförordningen och artikel 9.5 asylprocedurförordningen) eller i samband med tagandet av biometrisk data från en person som vistas olagligt i en medlemsstat (artikel 23.2 e i Eurodacförordningen). Om det efter sådan kontroll framgår att en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten ska en säkerhetsflaggning registreras i Eurodac under vissa förutsättningar, bl.a. om personen är olagligt beväpnad eller våldsam. I ingressen till förordningen anges att det vid bedömningen av om en person är olagligt beväpnad är nödvändigt att fastställa om personen bär skjutvapen utan giltigt tillstånd eller giltig licens eller bär någon annan typ av förbjudet vapen enligt nationell rätt. Vid bedömningen av om en person är våldsam är det nödvändigt att fastställa om personen har uppvisat ett beteende som leder till fysisk skada för andra personer och som skulle utgöra ett brott enligt nationell rätt. Sådana bestämmelser finns redan i brottsbalken och i specialstraffrätten och kräver således inte några författningsåtgärder.

9.2.6 Åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodac

Förslag: Migrationsverket ska även fortsättningsvis ha åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodac. Polismyndigheten ska ges åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodac.

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om åtkomst till Eurodac föranleder i övrigt inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Migrationsverket bör ha fortsatt åtkomst till uppgifter som har registrerats i Eurodac

Artikel 40 reglerar åtkomst till och rättelse eller radering av uppgifter som har registrerats i Eurodac. Det är endast ursprungsmedlemsstaten som har åtkomst till de uppgifter som den har överfört och som har registrerats i Eurodac. Medlemsstaterna

har således inte tillgång till varandras uppgifter, med undantag från de uppgifter som härrör från de jämförelser som görs (artikel 40.1).

Enligt artikel 40.2 ska de nationella myndigheter som ska ha åtkomst till de uppgifter som registrerats i Eurodac vara de som utses av respektive medlemsstat för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j³³². När en myndighet utses ska det anges exakt vilken enhet som ska ansvara för de arbetsuppgifter som gäller tillämpningen av denna förordning. Varje medlemsstat ska utan dröjsmål förse kommissionen och eu-Lisa med en förteckning över dessa enheter och alla ändringar i denna. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 27 i 2013 års Eurodacförordning.

Svenska bestämmelser om åtkomst till Eurodac finns i förordningen med instruktion för Migrationsverket. Enligt 11 § 2 ska myndigheten ha åtkomst till uppgifter i den centrala databasen för fingeravtryck enligt artikel 27.1 i Eurodacförordningen och föra en förteckning över enheter inom myndigheten som ska ha sådan åtkomst. Enligt den senaste offentliggjorda förteckningen är det Migrationsverkets ID-enhet som har sådan behörighet.³³³

För svensk del är Migrationsverket utsedd myndighet för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j i Eurodacförordningen och myndigheten bör även fortsättningsvis ha åtkomst till de uppgifter som har överförts till och som har registrerats i Eurodac. Bestämmelsen i Migrationsverkets instruktion bör dock ändras så att den avser artikel 40.1 i Eurodacförordningen i stället för artikel 27.1 i 2013 års Eurodacförordning.

³³² Artikel 1.1 a) stödja asylsystemet, inbegripet genom att hjälpa till att fastställa vilken medlemsstat som enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen ska vara ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller statslös person har registrerat i en medlemsstat samt genom att underlätta tillämpningen av den förordningen på de villkor som anges i den här förordningen, b) bidra till tillämpningen av vidarebosättningsförordningen på de villkor som anges i den här förordningen, c) bidra till kontroll av irreguljär invandring till unionen, till upptäckt av sekundära förflyttningar inom unionen och till identifiering av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt i syfte att avgöra vilka lämpliga åtgärder som ska vidtas av medlemsstaterna, och j) bidra till genomförandet av massflyktsdirektivet.

³³³ Förteckning över utsedda myndigheter som har åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodacs centrala system, i enlighet med artikel 27.2 i förordning (EU) nr 603/2013, för det syfte som anges i artikel 1.1 i samma förordning (2015/C 237/01).

Polismyndigheten bör ha åtkomst till uppgifter som har registrerats i Eurodac

Eurodacförordningens utvidgade tillämpningsområde innebär att Polismyndigheten kommer att ta upp biometriska uppgifter till Eurodac i fler fall, inte minst vid inre utlänningskontroller och i samband med screening. Polismyndigheten är således utsedd att utföra uppgifter för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j. Mot denna bakgrund bör även Polismyndigheten ha åtkomst till de uppgifter som har överförs till och som har registrerats i Eurodac. En bestämmelse om detta införs lämpligen i förordningen (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten.

Övriga bestämmelser om åtkomst

I artikel 40.4 regleras åtkomst för sökning i de Eurodacuppgifter som lagras i CIR. Sådan åtkomst ska endast beviljas viss särskilt utpekad personal vid de nationella myndigheterna och vid de unionsorgan som är behöriga för de syften som anges i artiklarna 20 och 21 i förordning (EU) 2019/818. Artikel 20 i förordning (EU) 2019/818 reglerar åtkomst till CIR för sökningar som utförs av en polismyndighet i identifieringssyfte. I lagstiftningsarbetet *Anpassningar av svensk rätt till EU:s förordningar om interoperabilitet* (Ds 2022:21) föreslås att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen, Tullverket och Rättsmedicinalverket ska vara behöriga att göra sådana sökningar. Artikel 21 i förordning (EU) 2019/818 reglerar åtkomst till CIR för spårning av multipla identiteter. I samma lagstiftningsarbete har bedömningen gjorts att vilken myndighet som ska ges åtkomst till databasen för detta syfte framgår direkt av förordningen och i regelverket för respektive EU-informationssystem.³³⁴ I artikel 54.9–11 i Eurodacförordningen görs de ändringar i förordning (EU) 2019/818 som krävs för att de myndigheter som är behöriga enligt Eurodacförordningen ska ha åtkomst till databasen. I artikel 40 regleras i övrigt hur medlemsstaterna ska förfara om det finns information som tyder på att uppgifter som registrerats i Eurodac är felaktiga. Sammanfattningsvis är bestämmelserna direkt tillämpliga.

³³⁴ Ds 2022:21, s. 71–119.

I artikel 12.6 regleras åtkomst till den centrala databas för rapporter och statistik som avses i artikel 39 i förordning (EU) 2019/818. Enligt bestämmelsen ska sådan åtkomst beviljas de myndigheter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med artikel 40.2 i Eurodacförordningen, dvs. Migrationsverket och Polismyndigheten. Genom artikel 54.12 i Eurodacförordningen kompletteras artikel 39 i förordning (EU) 2019/818 på så sätt att det anges att åtkomst till den centrala databas för rapporter och statistik ska beviljas till de myndigheter som avses i artikel 12 i Eurodacförordningen. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

9.2.7 Förfarande för jämförelse av uppgifter

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om förfarandet för jämförelse av uppgifter föranleder inget behov av författningsåtgärder

Skälen för bedömningen

Artiklarna 27–28 i Eurodacförordningen innehåller bestämmelser om hur jämförelse av biometriska uppgifter eller uppgifter om ansiktsbild ska göras, bl.a. anges att medlemsstaterna i vissa fall kan begära vilket underlag som ska användas för jämförelsen. Därutöver innehåller artikel 38 bestämmelser om genomförandet av jämförelser och överföring av resultat. Där i anges att medlemsstaterna ska överföra biometriska uppgifter av en viss kvalitet och i vilka fall träffar ska kontrolleras av en expert som är utbildad i enlighet med nationell praxis samt hur slutlig identifiering ska göras. Det finns även bestämmelser om när medlemsstaterna ska radera ett resultat av en jämförelse samt om underrättelseskyldighet och tidsfrister i samband med detta. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

9.2.8 Lagring, radering och markering av uppgifter

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om lagring, radering och markering av uppgifter i Eurodac föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

I artiklarna 29–31 regleras lagring, förtida radering och markering av uppgifter. Beroende på personkategori ska uppgifter lagras i Eurodac i ett, tre, fem eller tio år och raderas automatiskt när lagringsperioden löper ut. Eurodacförordningen innehåller således en uttömmande reglering av vilka uppgifter som ska lagras i systemet och vilka lagringstider som gäller för respektive personkategori. Förordningen anger också uttömmande när uppgifter ska raderas ur Eurodac i förtid samt när uppgifter ska markeras, bl.a. om den registrerade personen erhållit medborgarskap i en medlemsstat eller beviljats internationellt skydd, och hur medlemsstaterna då ska förfara. Det krävs därför inte några författningsåtgärder för att bestämmelserna ska kunna tillämpas.

9.2.9 Åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål

Förslag: Polismyndigheten, Sakerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket och Försvarsmakten ska vara behöriga att göra framställningar om jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål.

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål föranleder i övrigt inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Förfarandet och villkoren för åtkomst följer direkt av Eurodacförordningen

Artiklarna 32–35 reglerar förfarandet för jämförelse och överföring av uppgifter i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. I Eurodacförordningen ges de brottsbekämpande myndigheterna förenklad tillgång till Eurodac för brottsbekämpande ändamål. Till skillnad från idag kommer det bl.a. att vara möjligt att söka i systemet med hjälp av biometriska eller alfanumeriska uppgifter. Myndigheterna kan dessutom, samtidigt som de begär jämförelse mot Eurodacuppgifter, begära sökning i VIS, och en träff i CIR kan medföra förenklad åtkomst till Eurodac. För barn under 14 år finns särskilda bestämmelser som innebär att Eurodacuppgifter endast får användas för brottsbekämpande ändamål under vissa angivna omständigheter (artikel 14.3). Förfarandet för jämförelse och villkoren för åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål är strikt reglerade i Eurodacförordningen. All åtkomst sker via en nationell åtkomstpunkt och endast viss särskilt utpekad personal är behöriga att ta emot och vidarebefordra en framställan om åtkomst till Eurodac.

Behöriga myndigheter att begära jämförelse för brottsbekämpande ändamål

I artikel 5 och 6 finns bestämmelser om medlemsstaternas utsedda myndigheter och kontrollmyndigheter för brottsbekämpande ändamål. Däri anges att medlemsstaterna ska utse de myndigheter som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter i enlighet med denna förordning. De utsedda myndigheterna ska vara de myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. Varje medlemsstat ska föra förteckningar över sina utsedda myndigheter och de operativa enheter inom dess utsedda myndigheter som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter via den nationella åtkomstpunkten. Medlemsstaterna ska vidare för brottsbekämpande ändamål utse en enda nationell myndighet eller en enhet inom en

sådan myndighet till sin kontrollmyndighet. Kontrollmyndigheten ska vara en myndighet i medlemsstaten som ansvarar för att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. Kontrollmyndigheten ska agera helt oberoende.

De svenska bestämmelser som kompletterar 2013 års Eurodacförordning finns huvudsakligen i förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete. Enligt 9 kap. 1 § första stycket i den förordningen är det Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten i den polisverksamhet som bedrivs vid myndigheten, Tullverket och Kustbevakningen som är behöriga att göra framställningar om jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål. I andra stycket anges att Polismyndigheten är kontrollmyndighet. Det framgår även av punkt 1 j) i bilagan till förordningen med instruktion för Polismyndigheten. Av tredje stycket följer att endast en eller flera särskilt utsedda enheter vid de myndigheter som anges i första stycket är behöriga att framställa en begäran om jämförelse. Kontrollmyndigheten ska löpande föra en förteckning över enheterna.

Bestämmelser om brottsbekämpande myndigheters åtkomst till EU-gemensamma informationssystem finns även i in- och utreseförordningen, Etias-förordningen och den reviderade VIS-förordningen. I förordningarna definieras, liksom i Eurodacförordningen, begreppet *grovt brott* som brott som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF om det enligt nationell rätt kan bestraffas med fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år och *terroristbrott* som brott enligt nationell rätt som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541³³⁵.

I förordningen om internationellt polisiärt samarbete har det nyligen införts bestämmelser beträffande in- och utreseförordningen. Därin stadgas att de myndigheter som är behöriga att göra framställningar om Eurodacuppgifter samt Skatteverket och Försvarsmakten är behöriga att göra sökningar i in- och utresesystemet. Inom ramen för det lagstiftningsarbetet

³³⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

uppmärksammades att penningtvättbrott är ett sådant grovt brott som omfattas i in- och utreseförordningen och att det ingår i skattebrottsenhetens s.k. brottskatalog (jfr art. 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF och 1 § 9 lagen [1997:1024] om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet). Enligt Skatteverket har penningtvätt ofta väsentliga utländska kopplingar och det finns därför rimliga skäl att anta att sökning av uppgifter i in- och utresesystemet kommer att bidra till att grova penningtvättbrott kan utredas och motverkas. Vidare konstaterades att Försvarsmakten har verksamhetsuppgifter kopplade till att förebygga, upptäcka och förhindra t.ex. terrorism och sabotageverksamhet.³³⁶ Motsvarande bedömningar har även gjorts vid framtagandet av förslag till anpassning av svensk rätt till Etias-förordningen och den reviderade VIS-förordningen.³³⁷

Det saknas skäl att göra en annan bedömning när det gäller Eurodacförordningen. Även Skatteverket och Försvarsmakten ska därför vara behöriga att göra framställningar om jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål. Förordningen om internationellt polisiärt samarbete bör kompletteras så att detta framgår. Samtidigt bör även hänvisningen till 2013 års Eurodacförordning i förordningen om internationellt polisiärt samarbete och i Polismyndighetens instruktion uppdateras.

9.2.10 Dataskydd och personuppgiftsansvar

Eurodacs förhållande till dataskyddsregleringen

Förslag: Eurodacförordningen ska undantas från tillämpningsområdet för lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

Hänvisningen till Eurodacförordningen i utlänningsdatalagen ska uppdateras.

³³⁶ Anpassning av svensk rätt till EU:s nya in- och utresesystem, Ds 2021:9, s. 79–84.

³³⁷ Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd, Ds 2021:19, 90–94 och Anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen, Ds 2023:30, s. 125–131.

Skälen för förslaget

Allmänt om dataskyddsregleringen

Från och med den 25 maj 2018 utgör dataskyddsförordningen den generella regleringen för behandling av personuppgifter inom EU. Dataskyddsförordningen kompletteras på generell nivå av dataskyddslagen. Dataskyddsförordningen är dock inte tillämplig på den behandling av personuppgifter som myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (artikel 2.2 d i dataskyddsförordningen). För personuppgiftsbehandling inom detta område gäller i stället dataskyddsdirektivet, som har genomförts i svensk rätt genom brottsdatalagen (2018:1177).

Brottsdatalagen gäller vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Den gäller också vid behandling av personuppgifter som en behörig myndighet utför i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (1 kap. 2 §).

Dataskyddsförordningen och brottsdatalagen gäller båda vid behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad och för annan behandling av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1 i dataskyddsförordningen och 1 kap. 3 § brottsdatalagen). Begreppet personuppgifter omfattar varje upplysning om en identifierad eller identifierbar fysisk person (artikel 4.1 i dataskyddsförordningen och 1 kap. 6 § brottsdatalagen). Behandling av personuppgifter innebär att en åtgärd eller en kombination av åtgärder vidtas med personuppgifterna oavsett om det görs automatiserat eller inte (artikel 4.2 i dataskyddsförordningen och 1 kap. 6 § brottsdatalagen). Att behandla personuppgifter kan alltså t.ex. handla om att samla in, registrera, lagra, läsa, justera, tillhandahålla och radera personuppgifter.

Eurodacförordningens förhållande till de allmänna dataskyddsreglerna

I Eurodacförordningen anges att dataskyddsförordningen är tillämplig när medlemsstaterna behandlar personuppgifter i enlighet med förordningen, såvida inte behandlingen utförs av medlemsstaternas utsedda myndigheter eller kontrollmyndigheter i syfte att förhindra, utreda, upptäcka eller lagföra terroristbrott eller andra grova brott, däribland att värna om den allmänna säkerheten och förhindra hot mot den. I dessa fall är i stället dataskyddsdirektivet, som har genomförts i svensk rätt genom brottsdatalagen, tillämplig på behandling av personuppgifter som utförs av myndigheterna i dessa syften (jfr skäl 77 och 78).

Behandling av personuppgifter enligt Eurodacförordningen kan alltså omfattas av antingen dataskyddsförordningen eller av brottsdatalagens tillämpningsområde. Ett första krav för att brottsdatalagen ska vara tillämplig är att behandlingen av personuppgifter utförs av en myndighet som fullgör uppgifter inom brottsdatalagens tillämpningsområde, en så kallad behörig myndighet. Därutöver krävs att behandlingen av personuppgifter i det enskilda fallet sker antingen i ett brottsbekämpande syfte eller i syfte att upprätta allmän ordning och säkerhet. När en behörig myndighet behandlar personuppgifter för något annat syfte gäller inte lagen (1 kap. 2 och 6 §§ brottsdatalagen).³³⁸ Enligt Eurodacförordningen ska de nationella bestämmelser som antagits i enlighet med dataskyddsdirektivet vara tillämpliga på behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att förhindra, utreda, avslöja eller lagföra terroristbrott eller andra allvarliga brott enligt förordningen (skäl 78). Brottsdatalagen är således tillämplig vid behandling av personuppgifter enligt förordningen, om behandlingen sker i syfte att förhindra, utreda, avslöja eller lagföra terroristbrott eller andra allvarliga brott.

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig vid de nationella myndigheternas behandling av personuppgifter enligt förordningen, i den mån behandlingen inte sker i syfte att förhindra, utreda, upptäcka eller lagföra terroristbrott eller andra grova brott (jfr skäl 53 och 54). Dataskyddslagen innehåller bestämmelser som

³³⁸ Prop. 2017/18:232, s. 430.

kompletterar dataskyddsförordningen på nationell nivå. Det bedöms inte krävas några ändringar i nationell rätt för att dataskyddslagen ska vara tillämplig även vid behandling av personuppgifter enligt Eurodacförordningen.

Eurodacförordningens förhållande till utlänningsdatalagen och polisens brottsdatalag

Utöver dataskyddslagen och brottsdatalagen finns ett antal kompletterande registerförfattningar som reglerar hur personuppgifter får hanteras i vissa verksamheter.

Utlänningsdatalagen gäller vid behandling av personuppgifter i Migrationsverkets, Polismyndighetens och utlandsmyndigheternas verksamheter enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen (1 §). Bestämmelserna har sin grund i de särskilda behov som myndigheterna har av att behandla personuppgifter för sin verksamhet. Bestämmelserna utgör specifika krav för uppgiftsbehandlingen som säkerställer en laglig och rättvis behandling av personuppgifter inom tillämpningsområdet.³³⁹ Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till utlänningsdatalagen (4 b §).

Polisens brottsdatalag gäller utöver brottsdatalagen vid behandling av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål vid Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Säkerhetspolisen (1 kap. 1 §). Polisens brottsdatalag tar alltså över i de fall då brottsdatalagens bestämmelser avviker från polisens brottsdatalag.

Personuppgiftsbehandling som sker i enlighet med Eurodacförordningarna faller alltså under det generella tillämpningsområdet för både utlänningsdatalagen och polisens brottsdatalag.

När en EU-förordning träder i kraft blir den automatiskt en del av medlemsstatens nationella rättssystem. Medlemsstaterna får i princip inte vidta några implementeringsåtgärder, utan förordningen ska tillämpas som lag. Vid införandet av utlänningsdatalagen gjorde man därför undantag från lagens tillämpningsområde i vissa direkt tillämpliga EU-förordningar, bl.a. Eurodac, i syfte att säkerställa att

³³⁹ Prop. 2017/18:254, s. 17.

frågor inte blir dubbelreglerade samt att det inte införs regler som står i strid med direkt tillämpliga EU-förordningar (5 §).³⁴⁰

I förarbetena till polisens brottsdatalog anges att det inte är möjligt att reglera all Polismyndighetens personuppgiftsbehandling inom brottsdatalogens tillämpningsområde i polisens brottsdatalog och att lagen därför inte bör gälla vid behandling av personuppgifter som regleras särskilt i vissa andra uppräknade författningar. Med anledning av detta gjordes undantag från lagens tillämpningsområde bl.a. för den numera upphävda lagen om Schengens informationssystem (2000:344) (1 kap. 2 §).³⁴¹ Ytterligare undantag från lagens tillämpningsområde har senare kommit att göras med anledning av EU-förordningar.

I det förarbete som föranletts av SIS-förordningarna anges att såväl dessa förordningar som den föreslagna nya lagen (2021:1187) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem utgör en särreglering som ger rättsligt stöd för behandling av personuppgifter i SIS. Det anges vidare att det tidigare har gjorts undantag från utlänningsdatalogens tillämpningsområde för behandling av personuppgifter som sker med stöd av andra lagar och EU-förordningar i syfte att undvika dubbelreglering och för att säkerställa att det inte införs en reglering som står i strid med andra regelverk. Det görs därför undantag från tillämpningsområdena för polisens brottsdatalog och utlänningsdatalogen för sådan personuppgiftsbehandling som sker med stöd av såväl SIS-förordningarna som med den nya lagen.³⁴² Samma bedömning har gjorts med anledning av in- och utreseförordningen. I förarbetet anges bl.a. att eftersom Polismyndigheten föreslås vara central åtkomstpunkt aktualiseras även tillämpningen av polisens brottsdatalog i de situationer då utsedda myndigheter vänder sig till Polismyndigheten och begär åtkomst till uppgifter i in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål. Detta innebär att det kommer att finnas särskilda regler om personuppgiftsbehandling i den direkt tillämpliga in- och utreseförordningen och i polisens brottsdatalog. För att undvika dubbelreglering och för att säkerställa att det inte införs en reglering som står i strid med andra regelverk ska sådan

³⁴⁰ Prop. 2015/16:65, s. 44.

³⁴¹ Prop. 2017/18:269, s 148.

³⁴² Prop. 2020/21:222, s. 59.

personuppgiftsbehandling som sker med stöd av in- och utreseförordningen undantas från lagens tillämpningsområde.³⁴³ Av samma skäl undantas VIS-förordningen från den personuppgiftsbehandling som sker enligt från polisens brottsdatalogs tillämpningsområde.³⁴⁴ Samma sak gäller beträffande Etias-förordningen³⁴⁵ och har föreslagits beträffande EU:s förordningar om interoperabilitet.³⁴⁶

Av de skäl som anförts ovan bör det införas en bestämmelse i polisens brottsdatalog om att sådan personuppgiftsbehandling som sker med stöd av Eurodacförordningen undantas från lagens tillämpningsområde. Hänvisningen till Eurodacförordningen i utlänningsdatalogen bör samtidigt uppdateras.

Personuppgiftsansvar

Förslag: Migrationsverket respektive Polismyndigheten ska vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter i Eurodac som myndigheten utför.

Skälen för förslaget

I ingressen till Eurodacförordningen anges att när det gäller nationella myndigheters behandling av personuppgifter i Eurodac bör varje medlemsstat av rättssäkerhets- och öppenhetsskäl utse den myndighet som ska anses vara personuppgiftsansvarig i enlighet med dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet och som bör ha centralt ansvar för denna medlemsstats behandling av uppgifter. Varje medlemsstat bör meddela kommissionen närmare uppgifter om den myndigheten (skäl 82).

I dataskyddsförordningen definieras personuppgiftsansvarig som bl.a. en fysisk eller juridisk person, eller en offentlig myndighet som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen för och medlen för behandlingen av personuppgifter. Den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denna

³⁴³ Prop. 2021/22:81, s. 55.

³⁴⁴ Prop. 2024/25:176, s. 62–63.

³⁴⁵ Prop. 2022/23:66, s. 39–40.

³⁴⁶ Ds 2022:21, s. 131–132.

ska utses kan i enlighet med artikel 4.7 också föreskrivas i medlemsstaternas nationella rätt.

Brottsdatalogens definition av personuppgiftsansvarig liknar dataskyddsförordningens. Enligt brottsdatalogen kan dock endast behöriga myndigheter vara personuppgiftsansvariga. Behörig myndighet definieras, såvitt nu är aktuellt, som en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder, eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte (1 kap. 6 § brottsdatalogen).

I Sverige är det Migrationsverket som ansvarar för den nationella åtkomstpunkten och som, tillsammans med Polismyndigheten, ska ha åtkomst till de uppgifter som registrerats i Eurodac. Polismyndigheten har vidare åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål. Det framstår därför som lämpligt att respektive myndighet är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter i systemet som myndigheten utför. Bestämmelser om detta bör införas i respektive myndighets förordningsinstruktion.

De registrerades rättigheter

Bedömning: Eurodaförordningens bestämmelser om enskildas rätt till information och rätt till tillgång till samt rättelse, komplettering och radering av uppgifter i Eurodac föranleder inget behov av författningsåtgärder. Inte heller bestämmelsen om begränsning av åtkomst till uppgifter om säkerhetsflaggningar föranleder något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Rätt till information

I artikel 42 finns bestämmelser om rätt till information. Vilka uppgifter som den myndighet som tar biometriskas uppgifter ska tillhandahålla de personer vars uppgifter samlas in regleras uttömmande i bestämmelsen, bl.a. ska information ges enligt vissa

angivna bestämmelser i dataskyddsförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen. Myndigheten ska tillhandahålla informationen vid den tidpunkt då de biometriska uppgifterna tas. Vidare ställs vissa krav på hur informationen ska göras tillgänglig för vuxna respektive barn. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Bestämmelser om rätt till information finns vidare i artikel 47 i förordning (EU) 2019/818. Enligt bestämmelsen ska den myndighet som samlar in de personuppgifter som ska lagras i den gemensamma biometriska matchningstjänsten, CIR eller detektorn för multipla identiteter tillhandahålla de personer vars uppgifter insamlas den information som krävs i enlighet med vissa bestämmelser i det dataskyddsrättsliga regelverket. Genom artikel 54.12 i Eurodaförordningen kompletteras artikel 47 i förordning (EU) 2019/818 på så sätt att det anges när denna information ska ges till personer vars uppgifter lagras i Eurodac. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Rätt till tillgång till samt rättelse, komplettering, radering och begränsning av behandlingen av personuppgifter

Artikel 43 reglerar den enskildes rätt till tillgång till samt rättelse, komplettering, radering och begränsning av behandlingen av personuppgifter. För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j ska den registrerades rätt utövas i enlighet med vissa bestämmelser i dataskyddsförordningen och tillämpas i enlighet med artikel 43 i Eurodaförordningen (artikel 43.1). Enligt bestämmelserna ska den registrerades kunna vända sig till vilken medlemsstat som helst för att få information om de personuppgifter om honom eller henne som registrerats i Eurodac, inklusive alla poster som indikerar att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten. I artikel 43.2 regleras förfarandet för det fall den enskildes begäran om rättelse eller radering ställs till en annan medlemsstat än i den eller de medlemsstater som överfört uppgifterna. I artikel 43.4 regleras vilka åtgärder en medlemsstat ska vidta om den rättar eller raderar uppgifter i Eurodac. I artikel 43.5 regleras vidare vilka åtgärder medlemsstaten ska vidta om den inte instämmer i att uppgifterna är felaktiga. I artikel 43.6 regleras vilken information som en begäran från en enskild om tillgång till, rättelse, komplettering, radering eller begränsning av behandling av personuppgifter ska innehålla och hur

den informationen ska hanteras. I artikel 43.7 finns bestämmelser om medlemsstaternas samarbetskyldighet vid en sådan begäran. I artikel 43.8 regleras en skyldighet för medlemsstaterna att spara skriftlig dokumentation om en begäran och hanteringen av denna samt att tillhandahålla informationen till tillsynsmyndigheterna. I artikel 43.9 finns bestämmelser om de nationella tillsynsmyndigheternas informations- och samarbetskyldighet. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Såvitt avser säkerhetsflaggningar innehåller artikel 43.3 bestämmelser om att medlemsstaterna får begränsa den registrerades rättigheter enligt artikel 43 i enlighet med artikel 23 i dataskyddsförordningen. Vid anpassningen av svensk rätt till dataskyddsförordningen föranledde artikel 23 införandet av 5 kap. i dataskyddslagen om begränsning av vissa rättigheter och skyldigheter. Enligt 5 kap. 1 § första stycket gäller inte artiklarna 13–15 i dataskyddsförordningen om den enskildes rätt till information och tillgång till personuppgifter för sådana uppgifter som den personuppgiftsansvarige inte får lämna ut till den registrerade enligt lag eller annan författning eller enligt beslut som har meddelats med stöd av författning. Enligt 5 kap. 3 § dataskyddslagen får regeringen meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar enligt artikel 23.

I förarbetena till 5 kap. 1 § dataskyddslagen förtydligas att med lag jämföras EU-förordningar. Bestämmelsen innebär att sådan sekretess eller tystnadsplikt gentemot den registrerade som har stöd i författning har företräde framför rätten att få information och tillgång till personuppgifter m.m. Det är svårt att tänka sig en situation där en enskilds begäran om information eller registerutdrag avseende Eurodac, skulle innebära att personen gjorde gällande sin rätt till partsinsyn enligt rättegångsbalken. Sekretess kan i vissa fall gälla enligt offentlighets- och sekretesslagen till skydd för andra enskilda eller till skydd för allmänna intressen.³⁴⁷ I registerförfattningar kan det också finnas föreskrifter om att uppgifter om vissa åtgärder inte får lämnas ut till den registrerade, bl.a. vid brottsbekämpande verksamhet.³⁴⁸ Det finns således bestämmelser i nationell lagstiftning som säkerställer att sekretess-

³⁴⁷ Prop. 2017/18:105, s 202.

³⁴⁸ Se Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. En kommentar (16 okt. 2024, Version 3, JUNO), kommentaren till 5 kap. 1 §.

och tystnadsplikt i vissa fall går före informationsskyldighet. Det finns vidare ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om begränsningar enligt artikel 23. Något behov av ytterligare begränsningar av rätten till information med anledning av Eurodacförordningen bedöms därför inte föreligga.

Integritetsskyddsmyndigheten är nationell tillsynsmyndighet

Förslag: Integritetsskyddsmyndigheten ska fortsatt vara nationell tillsynsmyndighet enligt Eurodacförordningen.

Skälen för förslaget

De nationella tillsynsmyndigheternas övervakning

Artiklarna 44 och 47 reglerar de nationella tillsynsmyndigheternas övervakning av lagenligheten i medlemsstaternas behandling av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet. Enligt 44.1 ska varje medlemsstat säkerställa att dess tillsynsmyndighet som avses i artikel 51.1 i dataskyddsförordningen övervakar lagenligheten i den berörda medlemsstatens behandling av personuppgifter för de ändamål som fastställs i artikel 1.1 a, b, c och j. Enligt artikel 47.1 ska den tillsynsmyndighet i varje medlemsstat som avses i artikel 41.1 i direktivet övervaka lagenligheten i medlemsstaternas behandling av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål. Motsvarande bestämmelser finns i artiklarna 30.1 och 33.2 i 2013 års Eurodacförordning.

Svenska bestämmelser om den nationella tillsynsmyndigheten finns i förordningen med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten (2009:975). Integritetsskyddsmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt både dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet (2 a § andra stycket första och tredje strecksatsen). Integritetsmyndigheten är vidare nationell tillsynsmyndighet enligt artiklarna 30 och 33.2 i 2013 års Eurodacförordning (4 § elfte strecksatsen). Förordningsinstruktionen behöver således anpassas till artiklarna 44

och 47 i Eurodacförordningen. I övrigt bedöms bestämmelserna inte föranleda några författningsändringar.

Samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter och Europeiska datatillsynsmannen

I artikel 46 finns bestämmelser om samarbete mellan tillsynsmyndigheten och den Europeiska datatillsynsmannen. Där i anges bl.a. att medlemsstaterna ska säkerställa att en granskning av behandlingen av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål utförs varje år av ett oberoende organ, omfattande en analys av ett urval av de motiverade elektroniska framställningarna. I Sverige är Integritetsskyddsmyndigheten det utsedda oberoende organet. Bestämmelsen anger vidare ramen för tillsynsmyndighetens samarbete med den Europeiska datatillsynsmannen. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Vissa frågor rörande uppgiftsbehandling, datasäkerhet och överföring av uppgifter till tredje land

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om uppgiftsbehandling, datasäkerhet och överföring av uppgifter till tredje länder föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Vissa frågor rörande uppgiftsbehandling

I artikel 36 finns bestämmelser om ansvar i frågor som rör uppgiftsbehandling. Bestämmelsen innehåller en uttömmande lista över ursprungsmedlemsstatens ansvarsområden, bl.a. att uppgifter till Eurodac ska tas, överföras till och behandlas i systemet på ett lagligt sätt. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Artikel 37 och 39 reglerar hur överföring till Eurodac ska ske, bl.a. att uppgifter till Eurodac ska behandlas digitalt och överföras elektroniskt. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Datasäkerhet och säkerhetsincidenter

I artikel 48 regleras säkerhet vid personuppgiftsbehandling. Ursprungsmedlemsstaten ska säkerställa datasäkerheten före och under överföringen till Eurodac. Vilka åtgärder medlemsstaterna ska vidta för att skydda uppgifterna anges uttömmande i bestämmelsen. I bestämmelsen anges hur medlemsstaterna ska agera i samband med säkerhetstillbud. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Överföring av personuppgifter till tredje land

Artikel 49 reglerar förbud mot överföring av uppgifter till tredjeländer, internationella organisationer eller privata enheter. Enligt bestämmelsen får de personuppgifter som en medlemsstat fått från Eurodac inte överföras eller göras tillgängliga för tredjeländer eller internationella organisationer eller privata enheter som är etablerade

i eller utanför unionen. Det gäller även vidarebehandling av uppgifterna. Uppgifter som erhållits från Eurodac för brottsbekämpande ändamål får inte överföras till tredjeländer om det finns en verklig risk för att den registrerade till följd av denna överföring kan komma att utsättas för tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller någon annan kränkning av sina grundläggande rättigheter. Dessa förbud inskränker inte medlemsstaternas rätt att, i enlighet med dataskyddsförordningen eller, i förekommande fall, enligt nationella bestämmelser som antagits med stöd av kapitel V i dataskyddsdirektivet (nationella regler om överföring av personuppgifter till tredjeländer eller internationella organisationer finns i kap. 8 i brottsdatalagen), överföra sådana uppgifter till tredjeländer som omfattas av asyl- och migrationshanteringsförordningen. Artikeln innehåller vidare särskilda bestämmelser beträffande uppgifter som erhållits från Europol och stadgar att ingen information får lämnas ut till tredjeland om att en ansökan om internationellt skydd har lämnats in eller att en person omfattas av ett inreseförfarande (vidarebosättning). Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Överföring av uppgifter till tredjeländer vid återsändande

Artikel 50 innehåller bestämmelser om överföring av uppgifter till tredjeländer vid återsändande och vissa undantag från bestämmelserna i artikel 49. Villkoren för sådan överföring är strikt reglerade i Eurodacförordningen. Överföring får endast utföras i syfte att återsända den berörda personen och med relevanta bestämmelser i unionsrätten och i tillämpliga fall återtagandeaftal samt den nationella rätten i den medlemsstat som överför uppgifterna. Överföring kräver vidare ursprungsmedlemsstatens samtycke. En överföring till tredjeländer påverkar inte rättigheterna för de berörda personerna, särskilt när det gäller principen om non-refoulement eller förbudet att röja eller inhämta uppgifter i enlighet med artikel 7 i asylprocedurförordningen.³⁴⁹ Tillsynsmyndigheten övervakar överföringarna. Ett tredjeland ska inte ha åtkomst till Eurodac, varken direkt eller genom en medlemsstats nationella åtkomstpunkt. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Register och loggar

Förslag: Polismyndigheten ska fortsatt föra logg och dokumentera den uppgiftsbehandling som föranleds av en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål.

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om register och loggar föranleder i övrigt inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Registrering av sökningar för övervakning av den personuppgiftsbehandling som sker för brottsbekämpande ändamål

Artikel 47 innehåller bestämmelser om skydd av personuppgifter som behandlas för brottsbekämpande ändamål. Enligt artikel 47.4 ska de utsedda myndigheterna och kontrollmyndigheterna registrera

³⁴⁹ Den svenska översättningen till vidarebösättningsförordningen. I den engelska versionen hänvisas till artikel 7 i asylprocedurförordningen om tystnadsplikt.

sökningarna, bl.a. i syfte att göra det möjligt för de nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen att övervaka uppgiftsbehandlingen. I bestämmelsen anges de närmare förutsättningarna för sådan registerföring.

Svenska bestämmelser om utsedda myndigheter och kontrollmyndighet finns i förordning om internationellt polisiärt samarbete. Det åligger dessa myndigheter tillämpa de bestämmelser om registrering som följer av artikel 47. Något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

Registerföring

Artikel 41 reglerar eu-Lisas och medlemsstaternas skyldighet att föra register över uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac samt anger hur registren ska utformas och användas. Det är Eu-Lisa som har ansvaret för all uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac, även med anledning av EU:s system för reseuppgifter och resetillstånd. Medlemsstaterna ska föra register över all uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac och VIS med anledning av behöriga viseringsmyndigheters åtkomst till Eurodac. Loggföring ska ske i enlighet med artikel 41 och artikel 34 i VIS-förordningen. För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c, g, h och j i Eurodacförordningen ska varje medlemsstat inom ramen för sitt nationella system vidta de åtgärder som behövs för att uppnå de mål som anges i artikel 41. Varje medlemsstat ska också föra register över de personer som är vederbörligen bemyndigade att föra in eller använda uppgifterna.

Migrationsverket är ansvarigt för att föra logg över uppgiftsbehandlingen i VIS i enlighet med artikel 34 i VIS-förordningen (11 § fjärde punkten i förordningen med instruktion för Migrationsverket).³⁵⁰ Migrationsverket ansvarar även för den svenska delen av Eurodac. Migrationsverket är därmed den myndighet som i praktiken kan föra register över den uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac och VIS med anledning av behöriga viseringsmyndigheters åtkomst till Eurodac. Något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

³⁵⁰ Ds 2023:30, s. 157–158.

Polismyndigheten ska logga och dokumentera den uppgiftsbehandling som föranleds av en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål

I artikel 51 finns bestämmelser om dokumentation och loggning som träffar de brottsbekämpande myndigheternas uppgiftsbehandling. Där i anges att medlemsstaterna ska säkerställa att all uppgiftsbehandling som föranleds av en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål loggas eller dokumenteras för kontroll av om den varit korrekt, för övervakning av lagenligheten i uppgiftsbehandlingen, för dataintegritet och datasäkerhet samt för egenrevision. I bestämmelsen anges uttömmande vad loggen eller dokumentationen ska innehålla och vad den får användas till. Det anges vidare att tillsynsmyndigheten ska ha åtkomst till loggarna på begäran. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 36 i 2013 års Eurodacförordning.

Svenska bestämmelser om denna logg och dokumentation finns i förordningen om internationellt polisiärt samarbete. Enligt 9 kap. 2 § i den förordningen ska, vid framställningar om jämförelser med Eurodacuppgifter, kontrollmyndigheten registrera de uppgifter som framgår av artikel 36 i Eurodacförordningen. Polismyndigheten är kontrollmyndighet enligt Eurodacförordningen (9 kap. 1 § andra stycket). Det framstår som lämpligt att Polismyndigheten även fortsättningsvis har detta ansvar. Förordningen om internationellt polisiärt samarbete bör ändras på så sätt att den avser artikel 51 i Eurodacförordningen i stället för artikel 36 i 2013 års Eurodacförordning. I övrigt bedöms bestämmelserna inte föranleda några författningsändringar.

Skadestånd och sanktioner

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om skadestånd och sanktioner föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Skadestånd

Enligt artikel 52 har medlemsstaterna ett skadeståndsansvar för materiella och immateriella skador som orsakats en person eller en annan medlemsstat. Ansvaret gäller skador till följd av en olaglig behandling eller av något annat handlande som är oförenligt med förordningen. Under vissa förutsättningar kan medlemsstaten helt eller delvis befrias från sitt ansvar. Medlemsstaten är även ansvarig för skador på Eurodac som orsakats av att medlemsstaten underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt förordningen (artikel 52.1 och 52.2). Skadeståndsanspråk mot en medlemsstat ska regleras genom den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som är svarande i enlighet med artiklarna 79 och 80 i dataskyddsförordningen och artiklarna 54 och 55 i dataskyddsdirektivet (artikel 52.3). Såvitt angår dataskyddsdirektivet har i förarbetena uttalats att rätten att väcka talan vid allmän domstol i den ordning som gäller för tvistemål får anses uppfylla kraven i direktivet.³⁵¹

Vilka skador som omfattas av medlemsstaternas skadeståndsansvar framgår direkt av artikel 52.1 och 52.2 i Eurodacförordningen. Hänvisningen i artikel 52.3 till att skadeståndsanspråk mot en medlemsstat ska regleras av den medlemsstatens nationella rätt innebär dock att det ska finnas processuella regler i den nationella rätten som möjliggör och reglerar en sådan talan. Det får även anses finnas utrymme för kompletterande materiella bestämmelser på nationell nivå.

Rättegången i tvistemål i Sverige regleras i rättegångsbalken. Denna innehåller bl.a. bestämmelser om väckande av talan och om bevisning. Av 10 kap. 2 § framgår att en talan mot staten får väckas där den myndighet som ska föra statens talan i målet har sitt säte. Om ett anspråk på ersättning från staten grundas på ett påstående om överträdelse av unionsrätten handläggs det som regel av Justitiekanslern (3 § andra stycket förordningen [1995:1301] om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten). Justitiekanslern för då också statens talan inför domstol. Justitiekanslern har även möjlighet att förhandla med den som kräver ersättning och besluta om skadestånd för statens räkning (6 §). Det finns alltså

³⁵¹ Prop. 2017/18:232, s. 339.

bestämmelser i svensk rätt som möjliggör och reglerar förfarandet för en talan om skadeståndsskyldighet enligt artikel 52 i förordningen. Något behov av utfyllande processuella regler behövs inte.

Allmänna materiella bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (1972:207). Den lagen är tillämplig om inte något annat är föreskrivet (1 §). Om en ersättningsfråga inte regleras i förordningen, och inte annat följer av EU-rätten i övrigt, tillämpas alltså de allmänna bestämmelserna i skadeståndslagen. Så kan vara fallet t.ex. i fråga om hur ersättningen för en skada ska beräknas. Även frågan om huruvida det finns kausalitet mellan en skada och den påstådda skadeorsaken får bedömas med utgångspunkt i nationell rätt.

När det gäller möjligheten att föra skadeståndstalan mot EU:s institutioner kan en sådan talan föras vid EU-domstolen av såväl enskilda som medlemsstater (se artiklarna 268 och 340.2 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Bestämmelserna om skadestånd i Eurodacförordningen kräver sammanfattningsvis inte några författningsändringar.

Sanktioner

I artikel 59 anges att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att all behandling av uppgifter som registrerats i Eurodac som strider mot Eurodacs syfte enligt artikel 1 leder till effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, inklusive

administrativa eller straffrättsliga sanktioner, eller båda, enligt nationell rätt. Det anges emellertid inte vilken typ av överträdelser som artikeln åsyftar.

Vid tolkningen av en unionsrättslig bestämmelse ska inte bara bestämmelsens lydelse beaktas utan också dess sammanhang och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i.³⁵² Bestämmelserna i Eurodacförordningen reglerar införandet, driften, användningen av och åtkomst till personuppgifter i ett EU-informationssystem. Detta talar för att de sanktioner för

³⁵² EU-domstolens dom av den 7 november 2019, UNESA m.fl., C-105/18 - C-113/18, EU:C:2019:935, punkt 31 och där angiven rättspraxis.

överträdelse av förordningens bestämmelser som ska finnas i nationell rätt ska gälla överträdelser av förordningens dataskyddsrättsliga regler. Vidare finns det liknande bestämmelser i andra förordningar som reglerar liknande EU-gemensamma informationssystem.

I Etias-förordningen är sanktionsbestämmelsen i artikel 62 placerad i förordningens kapitel om dataskydd. I utredningen om anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd bedömningen därför gjorts att de sanktioner som avses ska gälla överträdelser av förordningens bestämmelser om just dataskydd.³⁵³ Samma bedömning har gjorts avseende sanktionsbestämmelsen i artikel 45 i EU:s förordningar om interoperabilitet.³⁵⁴

I in- och utreseförordningen finns en bestämmelse om sanktioner i artikel 48. Enligt bestämmelsen ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner enligt nationell rätt, artikel 84 i dataskyddsförordningen och artikel 57 i dataskyddsdirektivet kan utdömas, om uppgifter som har förts in i in- och utresesystemet används i strid med in- och utreseförordningen.³⁵⁵ Det framgår därmed uttryckligen av in- och utreseförordningen att de sanktioner som avses gäller överträdelser av förordningens dataskyddsrättsliga regler.

Enligt artikel 36 i VIS-förordningen ska medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av dataskyddsförordningen och dataskyddsdirektivet, fastställa regler om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen, inbegripet behandling av personuppgifter som sker i strid med förordningens bestämmelser. I utredningen om anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen gjordes sammantaget bedömningen att bestämmelsen om sanktioner ska tolkas så att sanktionerna ska gälla överträdelser av förordningens dataskyddsrättsliga regler.³⁵⁶

Samtantaget bör även bestämmelsen i Eurodacförordningen tolkas så att sanktionerna ska gälla överträdelser av förordningens dataskyddsrättsliga regler.

³⁵³ Ds 2021:19, s. 120–122.

³⁵⁴ Ds 2022:21, s. 161–163.

³⁵⁵ Ds 2021:9, s. 150.

³⁵⁶ Ds 2023:30, s. 153–155.

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig på myndigheternas behandling av personuppgifter enligt Eurodacförordningen förutom när de utsedda myndigheterna behandlar personuppgifter i Eurodac för brottsbekämpande ändamål. Då är dataskyddsdirektivet, som genomförts i svensk rätt genom brottsdatalagen, tillämpligt. Detta innebär att dataskyddsförordningens bestämmelser om administrativa sanktionsavgifter är tillämpliga. I Sverige har det införts bestämmelser som innebär att tillsynsmyndigheten får ta ut en sanktionsavgift av en myndighet vid överträdelser som avses i artikel 83.4–83.6 i dataskyddsförordningen (6 kap. 2 § dataskyddslagen). Eftersom dataskyddslagen gäller vid personuppgiftsbehandling enligt Eurodacförordningen, så länge brottsdatalagen inte är tillämplig, krävs det inte någon särskild reglering för att dataskyddslagens bestämmelser om sanktionsavgifter för myndigheter ska bli tillämpliga. Det innebär att de myndigheter som ska ha åtkomst till och därmed behandla personuppgifter i Eurodac enligt Eurodacförordningen kan påföras administrativa sanktionsavgifter i enlighet med 6 kap. dataskyddslagen.

Enligt dataskyddsförordningen ska medlemsstaterna även fastställa regler om andra sanktioner för överträdelser av den förordningen (artikel 84). Sådana sanktioner ska särskilt fastställas för överträdelser som inte är föremål för administrativa sanktionsavgifter. I dataskyddslagen finns bestämmelser om sådana sanktionsavgifter. Tillsynsmyndigheten får enligt de bestämmelserna ta ut en sanktionsavgift även vid överträdelse av förordningens bestämmelser om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser (6 kap. 3 § dataskyddslagen). Även denna reglering kommer att vara tillämplig vid behandling av personuppgifter enligt Eurodacförordningen.

Vad avser kravet på straffrättsliga sanktioner enligt nationell rätt ansågs vid införandet av VIS och SIS att personuppgiftsbehandling i strid med de rättsakterna kunde aktualisera straffansvar enligt svenska bestämmelser för dataintrång (4 kap. 9 c § brottsbalken), tjänstefel (20 kap. 1 §) och brott mot tystnadsplikt (20 kap. 3 §).³⁵⁷ I utredningen om anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen har detta alltjämt ansetts aktuellt. I utredningen förtydligades också att det därtill kan bli aktuellt med disciplinansvar

³⁵⁷ Ds 2009:5, s. 64–65 och prop. 2009/10:86 s. 53.

i form av varning och löneavdrag enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning samt att ytterst kan avskedande eller uppsägning komma i fråga.³⁵⁸ Samma bedömning har gjorts i lagstiftningsärendena avseende in- och utreseförordningen, Etias-förordningen, SIS-förordningarna och EU:s förordningar om interoperabilitet.³⁵⁹

När det gäller behovet av straffbestämmelser med anledning av sanktionsbestämmelsen i Eurodacförordningen görs ingen annan bedömning än de som gjorts avseende de ovan nämnda rättsakterna. Det saknas därför behov av några kompletterande bestämmelser om detta.

När det gäller administrativa sanktioner inom dataskyddsdirektivets tillämpningsområde görs följande bedömning. I 2 kap. brottsdatalagen finns det bestämmelser om grundläggande krav på behandling av uppgifter som kommer att vara tillämpliga vid behandling av personuppgifter enligt nya Eurodacförordningen för brottsbekämpande ändamål. Kraven gäller även generellt för brottsbekämpande myndigheters behandling av uppgifterna i ett senare skede. Skulle behandling av personuppgifter ske i strid med dessa bestämmelser kan sanktioner komma i fråga enligt 6 kap. brottsdatalagen.

Sammanfattningsvis bedöms det finnas sanktioner i svensk rätt som motsvarar kraven i Eurodacförordningen. Det är upp till Integritetsskyddsmyndigheten och rättsvårdande myndigheter att se till att dessa tillämpas. Det behövs därför inte några kompletterande bestämmelser med anledning av artikel 59 i Eurodacförordningen.

9.2.11 Sekretess

Bedömning: Eurodacförordningen föranleder inget behov av författningsåtgärder i fråga om sekretess.

³⁵⁸ Ds 2023:30, s. 153–155.

³⁵⁹ Ds 2021:9, s. 151, Ds 2021:19, s. 121, Ds 2019:27, s. 218 och Ds 2022:21, s. 162.

Skälen för bedömningen

Eurodac kommer att innehålla fler uppgiftskategorier än tidigare och fler myndigheter kommer att ha åtkomst till uppgifter i systemet

Uppgifter i utländska databaser och system, som genom direktåtkomst görs elektroniskt tillgängliga för en svensk myndighet, är allmänna handlingar hos den svenska myndigheten om uppgifterna ingår i en s.k. färdig elektronisk handling eller om de kan sammanställas med rutinbetonade åtgärder och utan användning av förbjudna sökbegrepp.³⁶⁰ Vem som helst kan då begära att få ta del av uppgifterna – t.ex. uppgifter som lagras i Eurodac. Aktuella uppgifter kan dock vara känsliga och det kan därmed finnas ett behov av att kunna skydda uppgifterna.

Några särskilda bestämmelser om sekretess för uppgifter som lagras i Eurodac finns inte i Eurodacförordningarna. Det finns dock ett flertal bestämmelser om skydd av uppgifter. Det får således anses underförstått att medlemsstaterna ska säkerställa att känslig information inte lämnas ut på begäran av allmänheten om detta skulle skada ett allmänt eller enskilt intresse.

Det har inte införts några författningsändringar i fråga om sekretess med anledning av Eurodacförordningen. Genom Eurodacförordningen kommer Eurodac – utöver vad som gäller sedan tidigare – även att innehålla ansiktsbilder, uppgifter om identitets- och resehandlingar och många fler alfanumeriska uppgifter.

Det är Migrationsverket och Polismyndigheten som har och kommer att ha rätt till åtkomst till uppgifter i Eurodac i syfte att ta del av, rätta eller radera dem. Ett flertal myndigheter kommer också kunna göra framställningar om jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål.

Det behövs inga författningsändringar i fråga om sekretess

Eurodac kommer att innehålla uppgifter rörande tredjelandsmedborgare och statslösa personer. Bestämmelser om sekretess avseende utlännningar finns i 21 kap. 5 § och 37 kap. OSL. Sekretess gäller t.ex. för en uppgift som rör en utlännings, om det kan

³⁶⁰ Prop. 2011/12:157, s. 8.

antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller lider annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och en utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar (21 kap. 5 §). Sekretess gäller dessutom i verksamhet för kontroll över utlänningar för en uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men (37 kap. 1 § första stycket). Med verksamhet för kontroll över utlänningar avses inte bara förvaltningsärenden om t.ex. visering, uppehållstillstånd, arbetstillstånd, avvisning eller utvisning utan också kontrollåtgärder eller annan löpande tillsyn.³⁶¹ Sådan sekretess gäller också hos en myndighet som lämnar biträde i verksamhet för kontroll över utlänningar (37 kap. 1 § fjärde stycket).

I 18 kap. OSL finns det bestämmelser till skydd för intresset av att förebygga eller beivra brott. Enligt 1 § gäller sekretess bl.a. för en uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder kan motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Sekretess gäller, under motsvarande förutsättningar bl.a. för en uppgift som hänför sig till annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen. Utöver bestämmelserna i 18 kap. OSL finns det bestämmelser i 35 kap. OSL om sekretess till skydd för enskild i verksamhet som syftar till att förebygga eller beivra brott m.m. Enligt 35 kap. 1 § OSL gäller sekretess för en uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men bl.a. då uppgiften förekommer i en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål.

Vidare finns det tillämpliga bestämmelser om sekretess bl.a. i 15 kap. OSL. Enligt 15 kap. 1 § OSL gäller s.k. utrikessekretess för en uppgift som angår Sveriges förbindelser med annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på

³⁶¹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 210.

annat sätt skadar landet om uppgiften röjs. Enligt 1 a § gäller sekretess för en uppgift som en myndighet har fått från ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten eller avtalet försämras om uppgiften röjs. Av förarbetena framgår att myndigheterna måste beakta om, och i så fall på vilket sätt, frågan om sekretess regleras i rättsakten vid bedömningen av vilka konsekvenser ett röjande kan antas få för det fortsatta samarbetet.³⁶² I 15 kap. 1 b § OSL anges vidare att sekretess gäller för en uppgift som en myndighet har elektronisk tillgång till i en upptagning för automatiserad behandling hos en annan stat eller mellanfolklig organisation, om myndigheten inte får behandla uppgiften enligt en bindande EU-rättsakt. Syftet med bestämmelsen är att en myndighet, som på grund av ändamålsbegränsningar eller villkorade sökbegränsningar inte får behandla uppgifter i en utländsk databas, inte ska behöva söka fram sådana uppgifter som inte omfattas av överenskommelsen om informationsutbyte för att kunna avgöra sekretessfrågan om uppgifterna begärs ut.³⁶³ Sekretessen enligt den sistnämnda bestämmelsen är absolut. Om uppgifter som omfattas av bestämmelsen begärs ut ska de alltså hemlighållas utan att någon skadeprövning görs.

Det finns alltså en förhållandevis omfattande sekretessreglering som kan tillämpas på uppgifterna som kommer att förvaras hos myndigheterna med anledning av Eurodacförordningen. Det kan i det här sammanhanget också konstateras att det i svenska lagstiftningsärenden har gjorts överväganden om sekretesskydd för den information som lagras i system som Eurodac kommer att utföra automatiska sökningar mot.³⁶⁴ Det har inte bedömts krävas några författningsändringar i fråga om sekretess avseende de uppgifterna. Sammanfattningsvis bedöms det inte finnas något behov av nya bestämmelser om sekretess med anledning av Eurodacförordningen.

³⁶² Prop. 2012/13:192, s. 44.

³⁶³ Prop. 2011/12:157, s. 17.

³⁶⁴ Se bl.a. Ds 2021:9 s. 144 och 145 och Ds 2021:19 s. 95–98.

9.2.12 Övriga bestämmelser

Bedömning: Eurodacförordningens bestämmelser om ändringar i andra rättsakter och om rapporter och utvärdering föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Ändringar i andra rättsakter

Enligt Eurodacförordningen ska fler uppgifter än tidigare läggas in i systemet. Eurodac ska också kommunicera med andra EU-gemensamma informationssystem. För att detta ska vara möjligt görs vissa ändringar i Etias-förordningen och förordning (EU) 2019/818 (artiklarna 53 och 54 i Eurodacförordningen). Ändringarna i Etias-förordningen har genomgåts i avsnitt 9.2.2 och bedöms inte kräva några författningsändringar. Delar av ändringarna i förordning (EU) 2019/818 har genomgåts i avsnitten 9.2.6 och 9.2.10 och bedöms inte kräva några författningsändringar. Nedan redogörs i korthet för de ändringarna som ännu inte har genomgåts.

Artikel 13 i förordning (EU) 2019/818 innehåller bestämmelser om lagring av biometriska mallar i den gemensamma biometriska matchningstjänsten. Genom artikel 54.3 i Eurodacförordningen kompletteras bestämmelsen så att även uppgifter från Eurodac lagras. Artikel 14 i förordning (EU) 2019/818 innehåller bestämmelser om sökning på biometriska uppgifter med den gemensamma biometriska matchningstjänsten. Genom artikel 54.4 i Eurodacförordningen ändras bestämmelsen så att sökningar med biometriska uppgifter även ska göras i enlighet med de syften som anges i Eurodacförordningen. Artikel 18 i förordning (EU) 2019/818 innehåller bestämmelser om lagring i CIR. Genom artikel 54.6 i Eurodacförordningen kompletteras bestämmelsen så att även identitetsuppgifter från Eurodac kan lagras. Artikel 23 i förordning (EU) 2019/818 innehåller bestämmelser om automatisk radering av de uppgifter som avses i artikel 18. Genom artikel 54.7 i Eurodacförordningen kompletteras bestämmelsen så att uppgifter från Eurodac automatiskt raderas från CIR i enlighet med bestämmelserna om lagring i bl.a. Eurodacförordningen. Slutligen görs genom artikel 54.14 i Eurodacförordningen en ändring av

artikel 50 i förordning (EU) 2019/818 om överföring av personuppgifter till tredjeländer, internationella organisationer och privata parter. Däri anges att förordningens förbud mot sådan överföring inte påverkar tillämpningen av artiklarna 49 och 50 i Eurodacförordningen. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Slutbestämmelser

I artiklarna 55–61 finns bestämmelser om bl.a. kostnader samt rapporter och utvärdering. Enligt artikel 57 ska medlemsstaterna förse eu-Lisa och kommissionen med den information som behövs för att utarbeta rapporter och utvärderingar. Medlemsstaterna ska vidare utarbeta rapporter om hur effektiva jämförelserna av biometriska uppgifter med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål varit. Motsvarande bestämmelse finns i artikel 40 i 2013 års Eurodacförordning. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och det är tillämpande myndigheters uppgift att se till att de efterlevs. Något särskilt utpekande i nationell rätt behövs därför inte.

10 Asyl- och migrationshanteringsförordningen

10.1 Inledning

I maj 2024 antogs asyl- och migrationshanteringsförordningen (se bilaga 6), som ersätter Dublinförordningen. Asyl- och migrationshanteringsförordningen har ett vidare syfte än Dublinförordningen och fastställer en gemensam ram för hantering av asyl och migration inom unionen. Förordningen bygger på principerna i Dublinförordningen, samtidigt som den hanterar identifierade utmaningar och utvecklar principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning enligt artikel 80 i EUF-fördraget. En ny obligatorisk solidaritetsmekanism inrättas som ska stärka medlemsstaternas beredskap att hantera migration, klara av situationer där medlemsstaterna står under migrationstryck och underlätta regelmässigt solidaritetsstöd mellan medlemsstaterna. Eftersom flera materiella ändringar har gjorts av bestämmelserna i Dublinförordningen ska den förordningen av tydlighetsskäl upphävas (skäl 40 och 85).

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

10.2 Dublinförordningen

10.2.1 2003 års Dublinförordning

Som en del i arbetet med att skapa ett gemensamt asylsystem i EU antog rådet i februari 2003 Dublinförordningen. Förordningen ersatte den s.k. Dublinkonventionen från 1990.

Syftet med 2003 års Dublinförordning var att på ett tydligt och praktiskt genomförbart sätt avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnats in av en tredjelandsmedborgare i en medlemsstat. Förordningen skulle även garantera faktisk tillgång till förfaranden för fastställande av flyktingstatus utan att äventyra målet om att ansökningar ska behandlas snabbt. En huvudprincip i förordningen var att en ansökan ska prövas av en enda medlemsstat. Förordningen innehöll därför kriterier för att avgöra vilken medlemsstat som ska vara ansvarig för prövningen av en ansökan.³⁶⁵

10.2.2 Den omarbetade Dublinförordningen

För att uppnå ökad harmonisering och likabehandling av sökande av internationellt skydd, flyktingar och alternativt skyddsbehövande omförhandlades samtliga rättsakter inom det europeiska asylsystemet. Omarbetade versioner antogs 2013³⁶⁶, däribland den nu gällande Dublinförordningen. Samtidigt upphävdes 2003 års Dublinförordning.

Den omarbetade Dublinförordningen innebar flera förändringar när den infördes. Syftet var, som tidigare, att fastställa en ansvarig stat som ska pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnats in i en av medlemsstaterna (som tidigare reglerades däremot inte skälen för att bevilja asyl). Den omarbetade Dublinförordningen innebar fler skyddsgarantier för sökande, såsom rätt till information, personliga intervjuer, mer skydd för underåriga och särskild

³⁶⁵ Prop. 2016/17:150, s. 6 f.

³⁶⁶ Med undantag för det omarbetade skyddsgrundsdirektivet som antogs 2011 (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet [omarbetning]).

prioritering av barnets bästa under hela processen. Den innebar också ökat skydd för sökandes barn, familjemedlemmar, släktingar samt personer i beroendeställning, möjlighet till kostnadsfri rättslig hjälp efter begäran, och rätt att överklaga ett beslut om överföring till en annan medlemsstat (även med suspensiv verkan). Vidare infördes bestämmelser om förvar och informationsutbyte mellan medlemsstaterna. Dessutom infördes en mekanism för tidig varning, beredskap och krishantering.

I anslutning till 2003 års Dublinförordning utfärdade kommissionen en förordning med tillämpningsföreskrifter.³⁶⁷ Denna förordning gäller även i förhållande till den omarbetade Dublinförordning (men har till viss del ändrats 2014).³⁶⁸ Kommissionen har i juli 2025 godkänt den nya genomförandeakten som ersätter nuvarande förordning med tillämpningsföreskrifter.

Den omarbetade Dublinförordningen föranledde vissa anpassningar av svensk rätt, vilket gjordes 2014 och 2017.³⁶⁹

10.3 Asyl- och migrationshanteringsförordningen

Dublinförordningen upphör att gälla i juni 2026. I stället ska asyl- och migrationshanteringsförordningen tillämpas. Av artikel 1 följer att förordningen syftar till att fastställa en gemensam ram för hantering av asyl och migration i unionen, och för det gemensamma europeiska asylsystemets funktion. Förordningen syftar också till att inrätta en solidaritetsmekanism. Dessutom anger den, likt Dublinförordningen, kriterier och mekanismer för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd. Förordningen är indelad i sju delar. Utifrån jämförelsetabellen ersätter del III Dublinförordningen, men även del V och VII har motsvarande artiklar i Dublinförordningen (vilket inte framgår av tabellen).

³⁶⁷ Kommissionens förordning (EG) nr 1560/2003 av den 2 september 2003 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat.

³⁶⁸ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 118/2014 av den 30 januari 2014 om ändring av förordning (EG) nr 1560/2003 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredjeland har gett in i någon medlemsstat.

³⁶⁹ Se prop. 2013/14:197 och prop. 2016/17:150.

Huvuddragen i den nya förordningen beskrivs i det följande. Här uppmärksammas också de huvudsakliga förändringarna i förhållande till Dublinförordningen. Del VI (ändringar av andra unionsakter) och VII (övergångsbestämmelser) nämns inte särskilt.

10.3.1 Definitioner

Artikel 2 innehåller definitioner av uttryck och begrepp som används i förordningen. Definitionen av begreppet tredjelandsmedborgare har fått en något förändrad lydelse i förhållande till Dublinförordningen. Enligt artikel 2.1 definieras tredjelandsmedborgare som en person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 20.1 i EUF-fördraget och som inte heller är en person som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten enligt definitionen i artikel 2.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399.

I förhållande till Dublinförordningen har definitionen statslös person lagts till. Enligt artikel 2.2 avses en person som inte anses som medborgare av någon stat enligt tillämpningen av dess lagstiftning.

Med ansökan om internationellt skydd (eller ansökan) avses enligt artikel 2.3 en begäran om skydd från en tredjelandsmedborgare eller en statslös person till en medlemsstat som kan förstås som en begäran om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.³⁷⁰

I förhållande till Dublinförordningen har definitionerna i artikel 2.15 (examensbevis eller kvalifikation) och 2.16 (utbildningsanstalt) lagts till. Detta med anledning av ett nytt kriterium för att fastställa ansvarig medlemsstat i artikel 30. Vidare har definitionen avvikande lagts till. Enligt artikel 2.17 avses med avvikande handling genom vilken en berörd person inte förblir tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna (med angivande av exempel). Därefter följer definitionen risk för avvikande (som även finns i Dublinförordningen). Definitionen har fått en något ändrad lydelse och enligt artikel 2.18 avses förekomsten av specifika skäl och

³⁷⁰ Begreppet uppehållstillstånd, artikel 2(l) i Dublinförordningen, har ändrats till uppehållshandling i artikel 2.13. Ordalydelsen är dock densamma i den engelska språkversionen (residence document).

omständigheter i ett enskilt fall, grundade på objektiva kriterier fastställda i nationell rätt, vilka ger anledning att anta att en berörd person som är föremål för förfaranden som fastställs i denna förordning kan komma att avvika.

I artikel 2.19–28 har nya definitioner lagts till. När det gäller del III (som ersätter Dublinförordningen) har definitionen överföring lagts till i artikel 2.21. Vidare har definition av mottagningsvillkor lagts till i artikel 2.26 (enligt den definition som anges i det nya omarbetade mottagandedirektivet). Dessutom har definition för person som beviljats inresa lagts till i artikel 2.27, vilket kopplas till den nya vidarebosättningsförordningen (eller enligt ett nationellt vidarebosättningsprogram utanför ramen för den förordningen).

När det gäller nya definitioner kopplade till solidaritetsmekanismen kan särskilt nämnas migrationstryck (artikel 2.24) och betydande migrationssituation (artikel 2.25). Med migrationstryck avses en situation som uppstår till följd av att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer anländer landvägen, sjövägen eller luftvägen, eller lämnar in ansökningar, i en sådan omfattning att det ger upphov till oproportionerliga skyldigheter för en medlemsstat. Detta med beaktande av den övergripande situationen i unionen, även för ett väl förberett asyl-, mottagnings- och migrationssystem, och kräver omedelbara åtgärder, i synnerhet solidaritetsbidrag enligt del IV i förordningen. Med beaktande av särdragen för en medlemsstats geografiska läge omfattar migrationstryck även situationer med ett stort antal anländande tredjelandsmedborgare eller statslösa personer, eller med en risk för sådana ankomster, när det beror på återkommande landsättningar efter sök- och räddningsinsatser eller personernas otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna.

Med betydande migrationssituation avses en situation som skiljer sig från migrationstryck och där den kumulativa effekten av tredjelandsmedborgares eller statslösa personers aktuella och tidigare årliga ankomster leder till att ett väl förberett asyl-, mottagnings- och migrationssystem når gränsen för sin kapacitet.

10.3.2 Gemensam ram för asyl- och migrationshantering

I förordningens del II har nya artiklar införts som reglerar den övergripande strategin och den årliga cykeln för migrationshantering.

Den övergripande strategin

Enligt artikel 3.1 ska de gemensamma åtgärder som unionen och medlemsstaterna vidtar på området asyl- och migrationshantering, inom ramen för sina respektive befogenheter, bygga på principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning enligt artikel 80 i EUF-fördraget. Detta ska ske utifrån en övergripande strategi samt vägledas av principen om integrerad politikutformning i överensstämmelse med internationell rätt och unionsrätten, inbegripet grundläggande rättigheter. Med det övergripande syftet att effektivt hantera asyl och migration inom ramen för tillämplig unionsrätt, ska målen för dessa åtgärder vara

- a) att säkerställa konsekvens i politiken för asyl- och migrationshantering vid hanteringen av migrationsströmmar till unionen, och
- b) att hantera relevanta migrationsrutter och otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna.

Enligt artikel 3.2 ska kommissionen, rådet och medlemsstaterna säkerställa ett konsekvent genomförande av denna politik, både när det gäller interna och externa komponenter, i samråd med de institutioner, organ och byråer som ansvarar för den externa politiken. Därefter beskrivs i artikel 4 och 5 de interna respektive externa komponenterna i strategin. I artikel 6.2 redogörs för vad medlemsstaterna ska iaktta när de (i nära samarbete) fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. Vidare åläggs medlemsstaterna i artikel 7 att fastställa nationella strategier för asyl- och migrationshantering. Därefter ska kommissionen enligt artikel 8 utarbeta en långsiktig europeisk asyl- och migrationshanteringsstrategi.

Den årliga cykeln för migrationshantering

Enligt artikel 9 ska kommissionen årligen anta en europeisk asyl- och migrationsrapport som ska ligga till grund för beslut på unionsnivå om de åtgärder som behövs för att hantera migrationssituationer. Medlemsstaterna ska förse kommissionen med information senast den 1 juni varje år (artikel 9.7) och uppdaterad information senast den 1 september varje år (artikel 9.9). Tillsammans med rapporten ska kommissionen enligt artikel 11 anta ett genomförandebeslut senast den 15 oktober varje år som fastställer om en viss medlemsstat är utsatt för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck under det kommande året eller står inför en betydande migrationssituation.

Enligt artikel 12 ska kommissionen varje år, på grundval av och tillsammans med den rapport som avses i artikel 9, lägga fram ett förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspool som är nödvändig för att hantera migrationssituationen under det kommande året på ett balanserat och effektivt sätt. Förslaget ska återspegla de beräknade årliga solidaritetsbehoven i de medlemsstater som är utsatta för migrationstryck. Vidare ska det inrättas ett EU-högnivåforum för solidaritet (artikel 13) och ett EU-solidaritetsforum på teknisk nivå (artikel 14) samt utses en EU-solidaritetssamordnare (artikel 15).

10.3.3 Kriterier och mekanismer för att fastställa ansvarig medlemsstat

Del III i förordningen reglerar kriterier och mekanismer för att fastställa ansvarig medlemsstat och ersätter Dublinförordningen.

Allmänna principer och skyddsåtgärder

Enligt artikel 16 ska medlemsstaterna, som tidigare (jämför artikel 3 i Dublinförordningen), pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnas in av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person på någon av medlemsstaternas territorium, inklusive vid gränsen eller i transitområden. Ansökan ska prövas av en enda medlemsstat, som ska vara den ansvariga medlemsstaten på grundval av kriterierna

i kapitel II eller klausulerna i kapitel III. Utan att det påverkar bestämmelserna i del IV (solidaritetsreglerna) ska, om ingen medlemsstat kan fastställas som ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd på grundval av kriterierna i förordningen, den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd först registrerades³⁷¹ vara ansvarig för att pröva den. Artikel 16.4 har tillkommit och reglerar skyldigheten för medlemsstaterna att, innan de tillämpar kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat, bedöma om det finns rimliga skäl att anse att sökanden utgör ett hot mot den inre säkerheten.

Sökandens skyldigheter och samarbete med de behöriga myndigheterna

En ny artikel 17 har tillkommit och reglerar sökandens skyldigheter och samarbete med de behöriga myndigheterna. Enligt artikeln ska en ansökan om internationellt skydd göras och registreras i den första inresemedlemsstaten (med undantag för när det finns giltig uppehållshandling eller visering). I artikeln regleras också sökandens skyldighet att samarbeta fullt ut vid insamlingen av biometriska uppgifter enligt Eurodacförordningen och lämna in all relevant information och eventuella identitetshandlingar så snart som möjligt, men senast vid den intervjun som avses i artikel 22. Om sökanden vid tidpunkten för intervjun inte är i stånd att lägga fram bevis som styrker de uppgifter och den information som lämnats, eller att fylla i den mall som avses i artikel 22.1, ska den behöriga myndigheten fastställa en skälig tidsfrist för att lämna in sådana bevis, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, inom den period som avses i artikel 39.1. Vidare framgår av artikeln var sökanden är skyldig att befinna sig.

Konsekvenser vid bristande efterlevnad

Även artikel 18 har tillkommit. Förutsatt att sökanden har underrättats om sina skyldigheter och konsekvenserna av bristande efterlevnad ska sökanden inte ha rätt till de mottagningsvillkor som anges i det nya omarbetade mottagandedirektivet (artiklarna 17–20)

³⁷¹ I motsvarande artikel 3.2 i Dublinförordningen är utgångspunkten när ansökan lämnades in.

i någon annan medlemsstat än den där sökanden är skyldig att befinna sig enligt artikel 17.4 (från när delgivning har skett av beslut om överföring till den ansvariga medlemsstaten). Detta påverkar dock inte behovet av att säkerställa en levnadsstandard som överensstämmer med unionsrätten och internationella förpliktelser. Undantag ska göras i vissa fall. Medlemsstaterna ska vid tillämpningen av artikeln beakta sökandens individuella omständigheter, inbegripet en verklig risk för kränkningar av grundläggande rättigheter i den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig. Alla åtgärder ska vara proportionella.

Rätten till information

Artikel 19 reglerar sökandens rätt till information (jämför artikel 4 i Dublinförordningen). Så snart som möjligt, men senast den dag då en ansökan om internationellt skydd registreras i en medlemsstat ska den behöriga myndigheten i den medlemsstaten förse sökanden med information om tillämpningen av förordningen, om sökandens rättigheter enligt förordningen och om skyldigheterna enligt artikel 17 samt om konsekvenserna vid bristande efterlevnad enligt artikel 18. Se även artikel 8.2 i asylprocedurförordningen (avsnitt 5.3.4) som även hänvisar till denna förordning när det gäller vilken information som ska lämnas till sökanden. I likhet med tidigare specificeras vad informationen särskilt ska inbegripa. Informationsskyldigheten har utökats i förhållande till Dublinförordningen. Dessutom ska sökanden kunna begära information om förfarandets fortskridande, och myndigheterna ska informera om denna möjlighet. För underåriga gäller detta även föräldern eller företrädaren.

Informationens tillgänglighet

En ny artikel har införts när det gäller informationens tillgänglighet. Enligt artikel 20 ska som tidigare (jämför artikel 4.2 i Dublinförordningen) informationen tillhandahållas skriftligt, men med tillägget att det ska göras i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form, med användning av ett klart och tydligt språk. I likhet med tidigare ska medlemsstaterna använda sig av det

gemensamma informationsmaterialet, med tillägget att materialet också ska finnas tillgängligt online, på en öppen och lättillgänglig plattform för personer som ansöker om internationellt skydd. Vidare ska informationen, som tidigare, tillhandahållas muntligen om det är nödvändigt för att sökanden ska kunna ta till sig informationen. Det framgår även att sökanden ska ha möjlighet att ställa frågor för att klargöra den information som tillhandahållits och att medlemsstaterna får använda stöd i form av multimediautrustning. Om sökanden är underårig ska informationen ges på ett barnvänligt sätt av utbildad personal och i närvaro av företrädaren.

Rätt till rättslig rådgivning

Artikel 21 är en ny artikel som – till skillnad från Dublinförordningen – reglerar rätt till rättslig rådgivning under förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat. Av artikeln följer att sökanden i alla skeden av det förfarandet ska ha rätt att samråda med en juridisk eller annan rådgivare som godkänns eller tillåts som sådan enligt nationell rätt i frågor som rör tillämpningen av kriterierna i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i förordningen. Sökanden får i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat begära kostnadsfri rättslig rådgivning. Sådan kostnadsfri rådgivning ska tillhandahållas av juridiska eller andra rådgivare som godkänns eller tillåts enligt nationell rätt för att ge råd till, bistå eller företräda sökande, eller av icke-statliga organisationer som är ackrediterade enligt nationell rätt att tillhandahålla rådgivningstjänster till, eller företräda, sökande. Medlemsstaterna får organisera tillhandahållandet av rättslig rådgivning i enlighet med sina nationella system och ska fastställa särskilda förfaranderegler för inlämning och behandling av begäran av sådan kostnadsfri rättslig rådgivning.

Personlig intervju

I artikel 22 regleras den personliga intervjun (jämför artikel 5 i Dublinförordningen) som, liksom tidigare, syftar till att underlätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat. Enligt artikeln är

det den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd först registrerades enligt asylprocedurförordningen (eller i tillämpliga fall omfördelningsmedlemsstaten) som ska genomföra intervjun. Detta med avseende på tillämpningen av artikel 39 (som handlar om framställan om övertagande av sökanden i de fall då det görs en bedömning att en annan medlemsstat är ansvarig för att pröva ansökan). De behöriga myndigheterna ska proaktivt ställa frågor för att samla in information som fastställer ansvarig medlemsstat. Om det finns indikationer på att sökanden har familjemedlemmar eller släktingar i en medlemsstat ska sökanden få en mall (som ska utarbetas av asylbyrån). Vidare ska sökanden ha möjlighet att lägga fram skäl för de behöriga myndigheterna att överväga att tillämpa artikel 35.1 (som handlar om diskretionär bedömning). Liksom tidigare regleras de fall då personlig intervju inte behöver genomföras, men med något ändrad utformning och utökad lydelse.

Intervjun ska enligt artikel 22 hållas på det språk som sökanden föredrar (om det inte finns ett annat språk som sökanden förstår och kan kommunicera tydligt på). Intervjuer med barn ska genomföras av personer med kunskap om barns rättigheter och särskilda behov, och anpassas efter barnets ålder och mognad i närvaro av företrädaren (och i tillämpliga fall barnets juridiska rådgivare). Liksom tidigare ska en tolk anlitas vid behov. Enligt den nya artikeln får en kulturtolk närvara. På begäran, och när så är möjligt, ska intervjuaren och tolken vara av det kön som sökanden föredrar. Medlemsstaterna får genomföra den personliga intervjun via videokonferens om omständigheterna motiverar det.

Vidare finns ett tillägg i artikel 22 om att sökande som konstaterats vara i behov av särskilda förfarandegarantier enligt asylprocedurförordningen ska ges lämpligt stöd, i syfte att uppnå de förutsättningar som behövs för att på ett effektivt sätt lägga fram alla faktorer som gör det möjligt att fastställa ansvarig medlemsstat. Personal som intervjuar sökande ska även ha tillägnat sig allmänna kunskaper om faktorer som kan ha en negativ inverkan på sökandens förmåga att bli intervjuad, t.ex. indikationer på att personen tidigare kan ha utsatts för tortyr eller varit offer för människohandel.

Till skillnad från tidigare ålägger artikel 22 den medlemsstat som genomför intervjun att göra en ljudinspelning av samtalet (vilket sökanden på förhand ska underrättas om). Uppstår tvivel om sökandens uttalanden under intervjun ska ljudinspelningen ges

företråde. När det gäller sammanfattningen av intervjun (som även ska göras enligt tidigare artikel) ska sökanden eller företrädaren liksom tidigare i god tid få tillgång till sammanfattningen, men med specificering att det ska ske så snart som möjligt efter intervjun och i alla händelser innan de behöriga myndigheterna fattar beslut om ansvarig medlemsstat. Sökanden ska ges möjlighet att muntligen eller skriftligen kommentera eller förtydliga eventuella felöversättningar eller missförstånd eller andra sakfel som förekommer i den skriftliga sammanfattningen i samband med att den personliga intervjun avslutas eller inom en angiven tidsfrist.

Garantier för underåriga

I artikel 23 regleras garantier för underåriga (jämför artikel 6 i Dublinförordningen). Liksom tidigare ska medlemsstaterna betrakta barnets bästa som en fråga av största vikt vid alla förfaranden som föreskrivs i förordningen, men med tillägget att förfaranden som inbegriper underåriga ska prioriteras. Medlemsstaterna ska, som tidigare, säkerställa att ensamkommande barn företräds och bistås av en företrädare under relevanta förfaranden som föreskrivs i förordningen. Förutom att ha tillgång till innehållet i de relevanta handlingarna i barnets akt ska företrädaren nu också hålla barnet informerat om förfarandets fortskridande.

Enligt artikel 23.2 a ska behöriga myndigheter numera utse en tillfällig företrädare till dess att en företrädare har förordnats. Så snart som möjligt, men senast femton arbetsdagar efter den dag då ansökan görs, ska behöriga myndigheter utse en företrädare enligt artikel 23.2 b. Om den behöriga myndigheten drar slutsatsen att en sökande som uppger sig vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, ska den inte vara skyldig att utse en företrädare. Företrädarens eller den tillfälliga företrädarens förordnande ska upphöra om åldersbedömningen enligt artikel 25.1 i asylprocedurförordningen föranleder en annan bedömning av sökandens ålder.

Vid bedömningen av barnets bästa ska medlemsstaterna liksom tidigare samarbeta nära varandra och ta särskild hänsyn till vissa faktorer. Artikel 23.4 har fått en utökad lydelse och innehåller bl.a.

specifika kriterier för vad som ska beaktas gällande den underårigas välbefinnande och sociala utveckling. Dessutom ska medlemsstaterna ta hänsyn till alla övriga skäl som är av vikt för bedömningen av barnets bästa. I artikel 23.5 har det införts regleringar kring vad som ska beaktas i samband med att ett barn överförs. Enligt artikel 23.6 ska medlemsstaten, vid tillämpning av artikel 25 (ensamkommande barn), omedelbart vidta lämpliga åtgärder för att identifiera familjemedlemmar, syskon eller släktingar till det ensamkommande barnet.

Kriterier för att fastställa ansvarig medlemsstat

I artikel 24 regleras kriteriernas rangordning (jämför artikel 7 i Dublinförordningen). Som innan ska kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat tillämpas i den ordning de anges i kapitlet. Till skillnad från tidigare ska bedömningen göras utifrån situationen vid den tidpunkt då ansökan om internationellt skydd först registrerades i en medlemsstat (och inte när den lämnades in).

Ensamkommande barn

Det första ansvarskriteriet i artikel 25 rör, som tidigare i prioriteringsordningen, ensamkommande barn (jämför artikel 8 i Dublinförordningen). Till skillnad från tidigare framgår det av artikel 25.1 att endast kriterierna i denna artikel ska tillämpas om sökanden är ett ensamkommande barn. Kriterierna ska tillämpas i den ordning de anges i punkterna 2–5.

Av artikel 25.5 framgår att i frånvaro av en familjemedlem, ett syskon eller en släkting som avses i punkterna 2 och 3 ska ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där det ensamkommande barnets ansökan om internationellt skydd först registrerades, om det är för barnets bästa. Detta skiljer sig från artikel 8.4 i Dublinförordningen där utgångspunkten för ansvarig medlemsstat är den där den underårige har lämnat in sin ansökan. Ordet ”först” saknades i Dublinförordningen, vilket har gett upphov till olika tolkningar.³⁷²

³⁷² Se mål C-648/11 (gällande motsvarande bestämmelse i 2003 års Dublinförordning): bestämmelsen ska tolkas så, att när en underårig utan medföljande vuxen och utan

Familjemedlemmar som är lagligen bosatta i en medlemsstat

Nästa kriterium i ordningen rör som tidigare när sökanden har en familjemedlem som är lagligen bosatt i en medlemsstat. Detta kriterium framgår av artikel 26 som har fått en utökad lydelse (jämför artikel 9 i Dublinförordningen). Bl.a. framgår det av artikel 26.3 att bestämmelsen också ska tillämpas på barn som är födda efter familjemedlemmens ankomst till medlemsstatens territorium.

Familjemedlemmar som är sökande av internationellt skydd

I artikel 27 regleras liksom tidigare i ordningen när sökanden har familjemedlemmar som är sökande av internationellt skydd (jämför artikel 10 i Dublinförordningen).

Förfarande rörande familjer

Artikel 28 rör liksom tidigare i ordningen förfarande när ansökningar om internationellt skydd från flera familjemedlemmar eller underåriga ogifta syskon har registrerats samtidigt (eller så pass nära att förfarandet kan göras samtidigt) i samma medlemsstat och kriterierna skulle leda till att de separeras (jämför artikel 11 i Dublinförordningen).

Utfärdande av uppehållshandlingar eller viseringar

I artikel 29 regleras som innan i ordningen utfärdande av uppehållshandlingar eller viseringar (jämför artikel 12 i Dublinförordningen). Artikel 29.4 har fått en ändrad lydelse. Det är nu inte bara fråga om att giltighetstiden har löpt ut, utan handlingarna kan också ha ogiltigförklarats, återkallats eller återtagits. För att bestämmelsen ändå ska tillämpas ska detta ha skett mindre än tre år innan ansökan registrerades avseende

familjemedlemmar som lagligen befinner sig i en medlemsstat har ingett ansökningar i fler än en medlemsstat, så är det den medlemsstat där den underårige befinner sig efter att där ha lämnat in en ansökan som ska anses vara "ansvarig".

uppehållshandlingar och mindre än 18 månader avseende viseringar (tidigare var det två år respektive sex månader).

Examensbevis eller andra kvalifikationer

Det har införts ett nytt kriterium i artikel 30. Om sökanden har ett examensbevis eller en kvalifikation från en utbildningsanstalt i en medlemsstat, ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan, förutsatt att ansökan registreras inom sex år efter utfärdandet. Om sökanden har flera examensbevis eller kvalifikationer från olika medlemsstater, ska ansvaret ligga på den medlemsstat som utfärdat examensbeviset eller kvalifikationen efter den längsta studieperioden, eller om studieperioderna är lika långa, den medlemsstat där det senaste examensbeviset eller kvalifikationen erhöles.

Inresa efter upphävt viseringskrav

Nästa kriterium i artikel 31 kommer numera högre upp i prioriteringsordningen (jämför artikel 14 i Dublinförordningen). Om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person reser in på medlemsstaternas territorium genom en medlemsstat där han eller hon inte behöver visering ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av personens ansökan om internationellt skydd.

Ansökan inom det internationella transitområdet på en flygplats

Kriteriet om ansökan inom det internationella transitområdet på en flygplats återfinns numera i artikel 32 (jämför artikel 15 i Dublinförordningen).

Inresa

Artikel 33.1, vars kriterium tidigare kom högre upp i prioriteringsordningen (jämför artikel 13.1 i Dublinförordningen) reglerar de fall då det har fastställts att sökanden har passerat gränsen till en medlemsstat på ett irreguljärt sätt. Ansvaret för

medlemsstaten upphör om ansökan registreras mer än tjugo månader efter den dag då gränspassagen ägde rum (tidigare gällde tolv månader). Resterande del av bestämmelsen har fått ny lydelse. I artikel 33.2 har det tillkommit ett nytt kriterium om att en medlemsstat förblir ansvarig i de situationer då sökanden kommit in på territoriet efter en sök- och räddningsinsats (ansvaret i denna situation upphör om ansökan registreras mer än tolv månader efter landsättningen). Ett undantag från ansvarskriteriet har tillkommit i artikel 33.3 för situationer där en medlemsstat har omfördelat personer som har passerat en annan medlemsstats yttre gräns på ett irreguljärt sätt eller efter en sök- och räddningsinsats. I dessa fall är omfördelningsmedlemsstaten ansvarig om personen ansöker om internationellt skydd.

Personer i beroendeställning och diskretionär bedömning

Som tidigare ska medlemsstaterna under vissa förutsättningar sammanföra personer i beroendeställning med sina familjemedlemmar som är lagligen bosatta i en medlemsstat. Artikel 34 har i stora drag motsvarande innehåll som artikel 16 i Dublinförordningen. Det som har tillkommit är att ett beroendeförhållande numera även kan föreligga till följd av ett allvarligt psykologiskt trauma. Vidare finns ett nytt stycke om att medlemsstaten, där personen i beroendeställning befinner sig, ska kontrollera att barnet, syskonet eller föräldern kan ta hand om personen innan de begär övertagande enligt artikel 39. Kommissionen ska genom genomförandakter fastställa enhetliga metoder för samråd och utbyte av information mellan medlemsstaterna avseende tillämpningen av denna artikel (artikel 34.4).

Artikel 35 reglerar medlemsstatens utrymme att besluta att pröva en ansökan om internationellt skydd som registrerats även om den inte är ansvarig för prövningen enligt förordningens kriterier. Bestämmelsen har fått en något ändrad lydelse (jämför artikel 17 i Dublinförordningen). Som tidigare rör artikel 35.1 situationen när den berörda personen befinner sig på medlemsstatens territorium och medlemsstaten beslutar att pröva ansökan som den egentligen inte är ansvarig för, medan artikel 35.2 rör situationen när en

medlemsstat gör en framställan om övertagande till en annan medlemsstat som annars inte är ansvarig. Enligt artikel 35.2 sista stycket ska den anmodade medlemsstaten utföra de kontroller som behövs för att pröva de humanitära grunder som avses i framställan och inom två månader från mottagandet av framställan lämna svar till den anmodande medlemsstaten med hjälp av det elektroniska kommunikationsnätet. Ett avslag på framställan ska motiveras.

Den ansvariga medlemsstatens skyldigheter

Den ansvariga medlemsstatens skyldigheter regleras i artikel 36 (jämför artikel 18 i Dublinförordningen). Enligt artikel 36.1 a ska den medlemsstat som fastställts som ansvarig enligt ett övertagandeförfarande, vara skyldig att överta en sökande vars ansökan registrerats i en annan medlemsstat. Artikel 36.1 b reglerar återtagandeförfarandet och den ansvariga medlemsstatens skyldighet att återta en sökande eller en tredjelandsmedborgare eller en statslös person för vilken den medlemsstaten har angetts som ansvarig medlemsstat enligt artikel 16.1 i Eurodacförordningen. Detta förfarande har förenklats i jämförelse med Dublinförordningen eftersom det efter en fingeravtrycksupptagning ska framgå vilken medlemsstat som är ansvarig enligt förordningens bestämmelser då det föreligger en skyldighet för den fastställande medlemsstaten att uppdatera i Eurodac så snart ansvarig medlemsstat fastställts (se artikel 16.1 Eurodacförordningen och artikel 38.3 denna förordning).³⁷³ I artikel 36.1 c införs en ny återtagandegrund för personer som beviljats inresa i enlighet med vidarebosättningsförordningen eller som har beviljats internationellt skydd eller humanitär status inom ramen för ett nationellt vidarebosättningsprogram.³⁷⁴

³⁷³ Detta förfarande är tänkt att undvika problematiken kring att det många gånger är svårt att utreda vilken medlemsstat som är ansvarig och att det därför skickas begäran till flera medlemsstater trots att det bara kan finnas en ansvarig medlemsstat. Ansvarig medlemsstat ska alltså framgå av Eurodac och det är bara till den medlemsstaten som aviseringen ska skickas. Den medlemsstat som har mottagit aviseringen om återtagande kan i sin tur enbart neka ansvar genom att visa på att ansvaret har upphört enligt någon av de grunder som anges i artikel 37 eller genom att visa att aviseringen bygger på felaktig angivelse av ansvarig medlemsstat i Eurodac (se artikel 41.3).

³⁷⁴ Detta går "hand i hand" med att det ska ske en registrering i Eurodac om en person tillhör någon av dessa kategorier (se artikel 18 och 20 Eurodacförordningen). Vid en fingeravtrycksupptagning bör det därför synas om en person omfattas av punkten c. Den

I artikel 36.2 har reglering till skydd för underårig införts (tidigare reglerades detta i artikel 20.3 i Dublinförordningen angående inledande av förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat). Enligt artikel 36.3 ska i de situationer som avses i punkt 1 a och b den ansvariga medlemsstaten pröva eller slutföra prövningen av ansökan om internationellt skydd i enlighet med asylprocedurförordningen.

Artikel 37 reglerar ansvarets upphörande (jämför artikel 19 i Dublinförordningen). Av artikel 37.1 framgår de situationer då ansvaret övergår till en annan medlemsstat. Den medlemsstat som blir ansvarig ska ange det i enlighet med artikel 16.3 i Eurodacförordningen. I artikel 37.2 regleras ansvarets upphörande efter att en ansökan har prövats i gränsförfarandet enligt asylprocedurförordningen (och i artikel 37.3 regleras situationen när ett återtagandeförfarande pågår).

Vidare ska skyldigheterna upphöra enligt artikel 37.4 om den ansvariga medlemsstaten, baserat på registrerade uppgifter eller andra bevis, fastställer att personen har lämnat medlemsstaternas territorium i minst nio månader. Detta gäller inte om personen har en giltig uppehållshandling utfärdad av den ansvariga medlemsstaten (jämför artikel 19.2 i Dublinförordningen, tidigare var tidsfristen tre månader).

Slutligen ska, enligt artikel 37.5, skyldigheten enligt artikel 36.1 b att återta en tredjelandsmedborgare eller en statslös person upphöra om det, på grundval av uppdatering av uppgifter enligt Eurodacförordningen, fastställs att den berörda personen har lämnat medlemsstaternas territorium, antingen frivilligt eller med tvång, i enlighet med ett beslut om återvändande eller avlägsnande som utfärdats efter det att ansökan återkallats eller avslagits (jämför artikel 19.3 i Dublinförordningen).

Förfaranden

Artikel 38, som reglerar det inledande förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, har fått en ändrad lydelse (jämför artikel 20 i Dublinförordningen). Den medlemsstat där en ansökan om

medlemsstat till vilken en sekundär förflyttning skett kan då skicka en avisering om återtagande till den ansvariga medlemsstaten.

internationellt skydd först registreras i enlighet med asylprocedurförordningen eller, i tillämpliga fall, omfördelningsmedlemsstaten ska utan dröjsmål inleda förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat (artikel 38.1). Om sökanden avviker ska den medlemsstat där en ansökan först registreras eller, i tillämpliga fall, omfördelningsmedlemsstaten fortsätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat (artikel 38.2). Detta är en skillnad jämfört med Dublinförordningen eftersom det nu är tydligt reglerat att det är den medlemsstat där ansökan först registrerades, eller omfördelningsmedlemsstaten, som har skyldighet att slutföra fastställandeprocessen oaktat att den sökanden har avvikit. Av artikel 38.3 följer att den medlemsstat som har genomfört förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat (eller som har blivit ansvarig) utan dröjsmål ska lämna information i Eurodac.

Av artikel 38.4 följer att en sökande som befinner sig i en annan medlemsstat utan en uppehållshandling, eller som i den medlemsstaten gör en ansökan om internationellt skydd under förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, ska återtas av den fastställande medlemsstaten, på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46. Denna skyldighet ska upphöra om den fastställande medlemsstaten fastställer att sökanden har erhållit en uppehållshandling från en annan medlemsstat.

Slutligen regleras i bestämmelsen de fall då sökanden ska omfördelas enligt de nya bestämmelserna i förordningen (artikel 38.5).

Förfarande vid framställningar om övertagande

Artikel 39, som reglerar inlämning av en framställan om övertagande, har fått en ändrad lydelse (jämför artikel 21 i Dublinförordningen). Om den medlemsstat som avses i artikel 38.1 bedömer att en annan medlemsstat är ansvarig för att pröva ansökan ska den, omedelbart och i alla händelser inom två månader från den dag då ansökan registrerades, anmoda den senare medlemsstaten att överta sökanden. Medlemsstaterna ska prioritera framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34. Utan hinder av första stycket ska framställan om övertagande vid en träff i Eurodac eller en träff i VIS skickas inom en månad efter en sådan träff. Ett

nytt stycke har införts till skydd för ensamkommande barn. Vidare har kraven på framställans innehåll skärpts.

I artikel 40 regleras svar på en framställan om övertagande (jämför artikel 22 i Dublinförordningen). Enligt artikel 40.1, som har fått en ändrad lydelse, ska den anmodade medlemsstaten utföra de kontroller som behövs och lämna svar på framställan om övertagande av en sökande utan dröjsmål och i alla händelser inom en månad från mottagandet av framställan. Även vid svar ska framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34 prioriteras. I detta syfte får den anmodade medlemsstaten begära bistånd från nationella, internationella eller andra relevanta organisationer för att kontrollera relevanta bevis och indicier som lämnats in av den anmodande medlemsstaten, särskilt för att identifiera och spåra familjemedlemmar. Nytt stycke har införts om att den anmodade medlemsstaten vid en träff i Eurodac eller en träff i VIS ska lämna svar på framställan inom två veckor från mottagandet. För det fall den anmodande medlemsstaten har begärt ett brådskande svar (enligt artikel 39.2) ska den anmodade medlemsstaten svara inom den angivna svarsfristen eller, om detta inte är möjligt, inom två veckor från mottagandet av framställan.

Om den anmodade medlemsstaten inte invänder mot framställan (med underbyggda skäl) inom en månad enligt artikel 40.1, eller i tillämpliga fall inom två veckor enligt artikel 40.2 och 40.7, anses framställan godtagen. Kommissionen ska genom genomförandeakter upprätta ett standardformulär för sådana svar.

Förfaranden vid aviseringar om återtagande

I artikel 41 regleras förfaranden vid aviseringar om återtagande (jämför artikel 23, 24 och 25 i Dublinförordningen). Medlemsstaten där personen befinner sig ska omedelbart och i alla händelser inom två veckor efter träffen i Eurodac, skicka en avisering om återtagande. Underlåtenhet att skicka avisering inom den tidsfristen ska inte påverka den ansvariga medlemsstatens skyldighet att återta den berörda personen. Den medlemsstat som tar emot meddelandet ska inom två veckor bekräfta mottagandet, om den inte dessförinnan visar att den inte är ansvarig enligt artikel 37 eller att aviseringen om återtagande bygger på en felaktig angivelse av ansvarig medlemsstat

enligt Eurodacförordningen. Underlåtenhet att agera inom två veckor ska anses som en bekräftelse på mottagande av meddelandet. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för utarbetande och inlämning av aviseringar om återtagande.

Rättssäkerhetsgarantier

I artikel 42 (jämför artikel 26 i Dublinförordningen) har införts en tidsfrist inom vilket ett beslut om överföring ska fattas (två veckor). Vidare ska underrättelsen härom till sökanden ske utan dröjsmål och med utökad information.

Artikel 43³⁷⁵ reglerar rätten till rättsmedel (jämför artikel 27 i Dublinförordningen). Liksom tidigare ska sökanden eller en annan person som avses i artikel 36.1 b och c ha rätt till ett effektivt rättsmedel, i form av överklagande eller omprövning i domstol av de faktiska och rättsliga omständigheterna när det gäller ett beslut om överföring. I ett nytt stycke i artikel 43.1 framgår begränsningar av omfattningen av en sådan prövning.

I artikel 43.2 finns numera en reglering som innebär att medlemsstaterna ska föreskriva en viss angiven tidsperiod (om minst en vecka, men högst tre veckor) för när den berörda personen får utöva sin rätt till effektivt rättsmedel.

Enligt artikel 43.3 ska den berörda personen ha rätt att inom en skäligen tidsperiod (men inte längre tidsperiod än den som föreskrivits av medlemsstaterna enligt artikel 43.2) begära att en domstol avbryter verkställighet av överföringsbeslutet. Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att denna begäran ska lämnas in tillsammans med överklagandet. Vidare finns även tidsperiod för när beslutet avseende begäran om att avbryta verkställighet ska fattas. Det framgår även av artikeln att om en person inte begär suspensiv verkan, avbryts inte verkställigheten av ett beslut om överföring vid överklagande eller omprövning. Ett beslut att inte avbryta verkställigheten måste motiveras. Om suspensiv verkan beviljas, ska domstolen sträva efter att fatta ett slutgiltigt beslut inom en månad.

³⁷⁵ När det gäller artikel 43.4 och 43.5 omfattas bestämmelserna inte av detta uppdrag. Se i stället Miniminivåutredningens delbetänkande, SOU 2025:31.

Förvar inför en överföring

I artiklarna 44 och 45 finns reglerna om förvar inför en överföring (jämför artikel 28 i Dublinförordningen). Kriterierna för förvarstagande skiljer sig från Dublinförordningen. Enligt Dublinförordningen kan berörd person tas i förvar i syfte att säkerställa överföringsförfarandena i enlighet med förordningen om det finns en betydande risk för att en person avviker. Nu räcker det att det finns en risk för avvikande. Dessutom kan ett förvarstagande numera ske om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning (artikel 44.2). Av artikel 44.5 framgår att beslutet ska fattas skriftligen av administrativa eller rättsliga myndigheter och ange de faktiska och rättsliga skälen. Om beslutet fattas av en administrativ myndighet ska medlemsstaterna ombesörja att en snabb rättslig prövning av förvarets laglighet sker på eget initiativ, på begäran av sökanden eller bådadadera.

Tidsfristerna regleras numera i en separat bestämmelse (artikel 45). I jämförelse med Dublinförordningen har tidsgränserna för framställning om övertagande och avisering om återtagande snävats in när personer är förvarstagna.

Överföringar

Artikel 46 innehåller detaljerade regler och tidsfrister för överföringar (jämför artikel 29 i Dublinförordningen). Till skillnad från tidigare finns ett nytt stycke i artikel 46.1 om att medlemsstaterna ska prioritera överföringar av sökande efter godtagande av framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34. Om överföringen verkställs i omfördelningssyfte ska överföringen äga rum inom den tidsfrist som anges i artikel 67.11. Som tidigare övergår ansvaret enligt artikel 46.2 på den överförande medlemsstaten om överföringen inte sker inom den angivna tidsfristen. Tidsfristen kan förlängas till ett år om personen varit frihetsberövad, eller till tre år om personen eller en familjemedlem avvikit, fysiskt motsätter sig överföringen, avsiktligt ser till att hans eller hennes tillstånd inte medger överföringen eller inte uppfyller de medicinska kraven för överföringen. Om personen blir tillgänglig igen och mindre än tre månader återstår av tidsfristen, har den överförande medlemsstaten

tre månader på sig att genomföra överföringen. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för samråd och informationsutbyte mellan medlemsstaterna avseende tillämpningen av denna artikel.

I artikel 47 regleras kostnader för överföring (jämför artikel 30 i Dublinförordningen). Artikel 47.1 har fått ändrad lydelse och numera ska, i enlighet med artikel 20 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden, ett bidrag betalas till den överförande medlemsstaten för en sökande eller en annan person som avses i artikel 36.1 b eller c, enligt artikel 46.

Artikel 48 reglerar utbyte av relevant information innan en överföring verkställs (jämför artikel 31 i Dublinförordningen). Enligt artikel 48.2 ska den överförande medlemsstaten översända all information som behövs för att trygga de rättigheter och omedelbara särskilda behov som den berörda personen har (tidigare gällde detta i den mån sådana uppgifter var tillgängliga i enlighet med nationell rätt). Därefter specificeras vad som särskilt ska beaktas med något förändrat och utökat innehåll. I syfte att underlätta utbytet av information mellan medlemsstaterna ska kommissionen genom genomförandeakter upprätta ett standardformulär för översändande av nödvändiga uppgifter enligt denna artikel.

En ny bestämmelse som reglerar utbyte av säkerhetsrelevant information innan en överföring verkställs har införts i artikel 49. Informationen ska utbytas mellan de medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter eller andra behöriga myndigheter genom lämpliga kanaler för sådant informationsutbyte.

Artikel 50 har samma syfte som tidigare, att säkerställa att särskilda medicinska behov tas om hand vid överföringar, men ger numera möjlighet till informationsdelning om det är nödvändigt för att skydda folkhälsan eller den allmänna säkerheten (jämför artikel 32 i Dublinförordningen). Kommissionen ska genom genomförandeakter anta enhetliga metoder och praktiska arrangemang för utbyte av den informationen.

Administrativt samarbete

Artikel 51 reglerar utbyte av uppgifter (jämför artikel 34 i Dublinförordningen). När det gäller tidsfristen för svar har den kortats ner till tre veckor i artikel 51.5.

Som tidigare ska medlemsstaterna enligt artikel 52 utan dröjsmål underrätta kommissionen om behöriga myndigheter (jämför artikel 35 i Dublinförordningen). Vidare anges som tidigare i bestämmelsen att medlemsstaterna ska säkerställa att dessa myndigheter har de resurser som krävs, men med en utökad lydelse och att det även gäller för solidaritetsreglerna. Kommissionen ska genom genomförandeakter upprätta säkra elektroniska kommunikationskanaler mellan de myndigheter som avses, samt mellan dessa myndigheter och asylbyrå, för översändande av information, biometriska uppgifter som inhämtats i enlighet med Eurodacförordningen, framställningar, meddelanden, svar och all annan skriftlig korrespondens och för säkerställande av att avsändarna automatiskt får ett elektroniskt mottagningsbevis.

När det gäller de bilaterala administrativa överenskommelser som får ingås mellan medlemsstaterna enligt artikel 53 kan dessa överenskommelser numera även avse solidaritetsbidrag enligt del IV (jämför artikel 36 i Dublinförordningen).

Artikel 54 är en ny bestämmelse om att asylbyrå ska inrätta nätverk av behöriga myndigheter för att förbättra det praktiska samarbetet.

Förlikning

Artikel 55 som behandlar förlikning mellan medlemsstaterna har fått en ändrad lydelse (jämför artikel 37 i Dublinförordningen). Den nya artikeln reglerar samråd mellan medlemsstater vid svårigheter i sitt samarbete inom ramen för förordningen. Medlemsstaterna ska initialt hitta lämpliga lösningar genom direkt samråd och, om det inte lyckas, genom samråd med kommissionen som kan föreslå rekommendationer. Detta förfarande påverkar inte medlemsstaternas rätt att vidta rättsliga åtgärder. Tidigare var det ett mer formaliserat förlikningsförfarande där tvister löstes av den kommitté som kommissionen biträdts av.

10.3.4 Solidaritet

I förordningens del IV har bestämmelser införts som reglerar inrättandet av solidaritetsmekanismer i syfte att bidra till en rättvisare ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna genom att med olika medel stödja de medlemsstater som befinner sig under migrationstryck.

Solidaritetsmekanismer

Artikel 56 reglerar den årliga solidaritetspoolen som ska fungera som det huvudsakliga solidaritetsverktyget för medlemsstater som utsätts för migrationstryck. Solidaritetspoolen ska bestå av olika solidaritetsåtgärder (som ska anses vara likvärdiga). Alla medlemsstater måste delta, men kan välja mellan solidaritetsåtgärderna omfördelningar, ekonomiska bidrag eller alternativa åtgärder (personal eller bistånd in natura). Artikel 57 reglerar processen för inrättande av den årliga solidaritetspoolen. Rådet ska årligen anta en genomförandeakt om solidaritetspoolens inrättande, inbegripet referensvärdet för omfördelningar och ekonomiska bidrag, samt de utfästelser som medlemsstaterna har gjort om sina bidrag.

Artiklarna 58 och 59 reglerar hur medlemsstater ska informera om sitt behov av att använda den årliga solidaritetspoolen. I artikel 60 regleras det operativa genomförandet och samordningen av solidaritetsbidrag från medlemsstaterna. Vidare regleras i artikel 61 och 62 möjligheten till nedsättning av solidaritetsbidrag vid migrationstryck. Artikel 63 reglerar ansvarskompensationer och innebär, under vissa förutsättningar, att ansvaret för att pröva en ansökan kan överföras till den bidragande medlemsstaten i stället för omfördelningar (sekundär solidaritetsåtgärd). I syfte att skapa tillräcklig förutsägbarhet för de gynnade medlemsstaterna är det under vissa omständigheter obligatoriskt att tillämpa ansvarskompensationer.³⁷⁶ Vidare finns närmare reglering kring de ekonomiska bidragen i artikel 64 (kommissionen ska anta en genomförandeakt för hur de ekonomiska bidragen ska fungera) och de alternativa solidaritetsåtgärderna i artikel 65. När det gäller bidrag

³⁷⁶ Artikel 63.1 och 63.2 (samt artikel 69) reglerar frivilliga ansvarskompensationer, medan artikel 63.3, 63.4 och 63.5 reglerar obligatoriska ansvarskompensationer.

i form av alternativa solidaritetsåtgärder ska de grundas på en särskild begäran från den gynnade medlemsstaten. I artikel 66 regleras referensnyckeln (för att fastställa medlemsstaternas solidaritetsbidrag).

Förfarandekrav

I artikel 67 regleras förfarandet inför omfördelning, medan artikel 68 reglerar förfarandet efter omfördelning. Enligt artikel 67 ska den gynnade medlemsstaten före en omfördelning säkerställa att det inte finns några rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten. Om omfördelning ska genomföras ska den gynnade medlemsstaten identifiera de personer som skulle kunna omfördelas och ska i tillämpliga fall beakta förekomsten av meningsfulla kopplingar (som familjeskäl eller kulturellt betingade faktorer). Om en identifierad person har beviljats internationellt skydd krävs samtycke för omfördelningen. Den gynnade medlemsstaten ska informera berörd person om omfördelningen samt överföra relevant information och relevanta handlingar. Omfördelningsmedlemsstaten ska kontrollera om det finns några säkerhetshinder och får välja att kontrollera informationen vid personlig intervju med den berörda personen. Om ingen säkerhetsrisk föreligger ska omfördelningsmedlemsstaten bekräfta omfördelningen inom en vecka. Överföringen av den berörda personen från den gynnade medlemsstaten till omfördelningsmedlemsstaten ska, efter samråd mellan de berörda medlemsstaterna, verkställas i enlighet med den gynnade medlemsstatens nationella rätt, så snart det är praktiskt möjligt och inom fyra veckor efter omfördelningsmedlemsstatens bekräftelse eller det slutliga beslutet i fråga om överklagande eller omprövning av ett beslut om överföring med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för utarbetande och inlämning av uppgifter och handlingar i omfördelningssyfte.

Enligt artikel 68.4 ska, om en person som beviljats internationellt skydd har omfördelats, omfördelningsmedlemsstaten automatiskt bevilja internationell skyddsstatus i enlighet med den status som den gynnade medlemsstaten beviljat.

I artikel 69 regleras förfarandet för (frivilliga) ansvarskompensationer och av artikel 70 framgår att medlemsstaterna ska hålla kommissionen, särskilt EU-solidaritetssamordnaren, underrättad om genomförandet av solidaritetsåtgärderna, inklusive åtgärder för samarbete med ett tredjeland.

10.3.5 Allmänna bestämmelser

Förordningens del V innehåller allmänna bestämmelser. Artikel 72 reglerar datasäkerhet och dataskydd (jämför artikel 38 i Dublinförordningen) och i artikel 73 regleras tystnadsplikt (jämför artikel 39 i Dublinförordningen). Medlemsstaterna ska enligt artikel 74, som tidigare, fastställa regler om sanktioner i enlighet med nationell rätt för överträdelse av bestämmelserna i förordningen (jämför artikel 40 i Dublinförordningen).

Som tidigare finns en bestämmelse som reglerar beräkning av tidsfrister, se artikel 75 (jämför artikel 42 i Dublinförordningen). I artikel 75 d finns tillägget att om en frist löper ut på en lördag, söndag eller officiell helgdag ska nästa arbetsdag räknas som fristens sista dag.

Likt tidigare ska kommissionen enligt artikel 77 biträdas av en kommitté (jämför artikel 44 i Dublinförordningen). Vidare har kommissionen enligt artikel 78, som tidigare, med vissa förbehåll befogenhet att anta delegerade akter (jämför artikel 45 i Dublinförordningen). Artikel 78.4 har tillkommit och innebär att innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.

I artikel 79 (jämför artikel 46 i Dublinförordningen) regleras åligganden för kommissionen avseende övervakning och utvärdering och i artikel 80 (jämför artikel 47 i Dublinförordningen) ska medlemsstaterna, liksom tidigare, tillhandahålla kommissionen viss statistik.

10.4 Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningen

I detta avsnitt görs en bedömning av vilka svenska författningsändringar som behöver göras med anledning av bestämmelserna i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Bedömningen utgår från en genomgång av förordningens olika delar.

10.4.1 Förordningens inledande bestämmelser

Bedömning: Asyl- och migrationshanteringsförordningens inledande bestämmelser om förordningens syfte och definitioner kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Definitionen i artikel 2.18 avseende ”risk för avvikande” hänvisar numera uttryckligen till kriterier fastställda i nationell rätt. I svensk rätt finns bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtL om vilka omständigheter som får beaktas vid bedömningen av om det finns risk för att en utlänning avviker. Se i stället avsnitt 11.4.7 när det gäller bedömningen av om det krävs författningsändringar.

I övrigt är bestämmelserna om syfte och definitioner i artiklarna 1 respektive 2 direkt tillämpliga och kräver inte författningsändringar.

10.4.2 Den gemensamma ramen för asyl- och migrationshantering

Bedömning: Bestämmelserna i asyl- och migrationshanteringsförordningen om den övergripande strategin och den årliga cykeln för migrationshantering kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Den övergripande strategin och den årliga cykeln för migrationshantering framgår av artiklarna 3–15. Artikel 6.2 reglerar

vad medlemsstaterna är skyldiga att iaktta när de, i nära samarbete, fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. I artikel 7 regleras medlemsstaternas nationella strategier för att säkerställa tillräcklig kapacitet att effektivt genomföra sina asyl- och migrationshanteringssystem i enlighet med unionsrätten och internationell rätt. Artikel 9 reglerar den europeiska asyl- och migrationsrapporten som kommissionen årligen ska anta. Rapporten ska ligga till grund för beslut på unionsnivå om de åtgärder som behövs för att hantera migrationssituationer och medlemsstaterna ska förse kommissionen med information senast den 1 juni varje år och uppdaterad information senast den 1 september varje år.

Artiklarna i denna del är direkt tillämpliga. När det gäller den inhämtning av uppgifter som behövs från Migrationsverket och Polismyndigheten i samband med att Sverige årligen ska förse kommissionen med information krävs inga författningsändringar. Inte heller i övrigt behövs några kompletterande nationella bestämmelser för att Sverige ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt denna del av förordningen.

10.4.3 De allmänna principerna och skyddsåtgärderna när ansvarig medlemsstat fastställs

Bedömning: När det gäller företrädare för ensamkommande barn behandlas detta övergripande för samtliga rättsakter i kapitel 15. Övriga bestämmelser kräver inte författningsändringar.

Allmänt

Artiklarna 16–23 reglerar de allmänna principer och skyddsåtgärder som ska tillämpas när det fastställs vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd. Nedan redogörs särskilt för några av bestämmelserna.

Artikel 21, som innehåller en ny bestämmelse om rätt till rättslig rådgivning, omfattas inte av detta uppdrag. Uppdraget att analysera och ta ställning till behovet av att genomföra anpassningar av svensk

rätt i förhållande till både asylprocedurförordningens och denna förordnings bestämmelser om rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde har i stället tillfallit Miniminivåutredningen, som har behandlat dessa frågor i sitt delbetänkande (SOU 2025:31).

Sökandens skyldigheter och konsekvenser vid bristande efterlevnad

Artikel 17 saknar motsvarighet i Dublinförordningen och reglerar sökandens skyldigheter och samarbete med de behöriga myndigheterna. Av artikel 17.3 framgår att om sökanden vid tidpunkten för intervjun inte är i stånd att lägga fram bevis som styrker de uppgifter och den information som lämnats, eller att fylla i den mall som avses i artikel 22.1, ska den behöriga myndigheten fastställa en skälig tidsfrist för att lämna in sådana bevis, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, inom den period som avses i artikel 39.1. Enligt 12 § punkten 4 i förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket är Migrationsverket ansvarig för att skyldigheterna enligt förordningen och eventuella ändringar av den uppfylls. Det finns därmed inte anledning att meddela kompletterande nationella bestämmelser.

Av artikel 17.4 framgår var sökanden är skyldig att befinna sig. Migrationsverket kan i vissa situationer besluta om boende- och anmälningsskyldighet, se vidare om detta i avsnitt 11.4.4. Se även avsnitt 11.4.7 där komplettering av 1 kap. 15 § UtL föreslås så att det framgår i ett nytt stycke att det för sökande av internationellt skydd även får tas hänsyn till var sökande är skyldig att befinna sig i enlighet med asyl- och migrationshanteringsförordningen vid bedömning av om det finns en avvikanderisk.

Även artikel 18 saknar motsvarighet i Dublinförordningen. Artikeln behandlar konsekvenser vid bristande efterlevnad. Av skälen framgår att för att säkerställa att de förfaranden som fastställs i förordningen iakttas och undanröja hinder för en effektiv tillämpning av förordningen, i synnerhet för att undvika att tredjelandsmedborgare och statslösa personer avviker eller på ett otillåtet sätt förflyttar sig mellan medlemsstaterna, har skyldigheter för sökanden fastställts. Bristande efterlevnad av sådana skyldigheter innebär konsekvenser för sökandens mottagningsvillkor (skäl 58).

Se avsnitt 11.4.17 där en nationell bestämmelse föreslås utifrån artikel 21 i det nya omarbetade mottagandedirektivet.

Personlig intervju

I artikel 22 regleras den personliga intervjun som, liksom tidigare, syftar till att underlätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat. Bestämmelsen har en något ändrad och utökad lydelse. Enligt artikel 22.4 får en kulturtolk närvara under intervjun. Vidare får medlemsstaterna enligt artikel 22.5 genomföra den personliga intervjun via videokonferens om omständigheterna vederbörligen motiverar det. Detta är direkt tillämpligt för Migrationsverket och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

När det gäller intervjuer med ensamkommande barn (eller barn med medföljande vuxen) ska de genomföras i närvaro av företrädaren och – i tillämpliga fall – barnets juridiska rådgivare. Lydelsen ”i tillämpliga fall” bör tolkas som ett uttryck för att det inte är en skyldighet att det ska finnas en juridisk rådgivare för barnet. I Minimnivåutredningen föreslås att den kostnadsfria rättsliga rådgivningen i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat ska begränsas i tid (till högst en timme). Till skillnad från vad som föreslagits i ärenden enligt asylprocedurförordningen har det inte föreslagits att Migrationsverket ska kunna bevilja ytterligare ersättning i vissa fall enligt denna förordning. Minimnivåutredningen har konstaterat att i ärenden om att fastställa ansvarig medlemsstat är Migrationsverkets prövning begränsad till vissa objektivt konstaterbara fakta och den kostnadsfria rådgivningen är av sådan karaktär att den har en mycket tydlig koppling till den initiala delen av processen. Utredningen har därför ansett att det framstår som rimligt att den kostnadsfria rättsliga rådgivningen begränsas till att avse sammanlagt högst en timmes juridisk rådgivning.³⁷⁷

I artikel 22.7 framgår det numera att den medlemsstat som genomför intervjun ska göra en ljudinspelning av samtalet (och som tidigare en skriftlig sammanfattning). Sökanden ska få möjlighet att muntligen eller skriftligen kommentera eventuella brister i sammanfattningen i samband med att intervjun avslutas eller inom

³⁷⁷ Se SOU 2025:31, s. 146 f.

en angiven tidsfrist. Även detta är direkt tillämpligt för Migrationsverket och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

Garantier för underåriga

Enligt artikel 23.1 ska medlemsstaterna, som tidigare, betrakta barnets bästa som en fråga av största vikt vid alla förfaranden som föreskrivs i förordningen. Bestämmelsen har utökats med tillägget att de förfaranden som inbegriper underåriga ska prioriteras. Medlemsstaterna ska fortsatt, enligt artikel 23.2, säkerställa att ensamkommande barn företräds och bistås av en företrädare i samband med de relevanta förfaranden som föreskrivs i förordningen. Företrädaren ska förordnas av behöriga myndigheter. Till skillnad mot tidigare bestämmelse ska det enligt artikel 23.2 a, till dess att en företrädare för barnet har förordnats, utses en person som tillfälligt ska ta tillvara barnets intressen och, i tillämpliga fall, agera företrädare för barnet. Vidare har det i artikel 23.2 b lagts till en tidsfrist inom vilket företrädaren ska utses. Det är flera av rättsakterna som ställer krav på såväl tillfällig företrädare som företrädare för ensamkommande barn. Se kapitel 15 när det gäller de anpassningar som behöver göras.

10.4.4 Kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat

Bedömning: Bestämmelserna i asyl- och migrationshanteringsförordningen om de kriterier som ska tillämpas för att fastställa ansvarig medlemsstat kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 24–33 reglerar de kriterier som ska tillämpas för att fastställa ansvarig medlemsstat. Förordningen innebär till viss del ändringar av kriterierna. Som tidigare behandlas familjeskäl först i ordningen. När det gäller ensamkommande barn ska enbart kriterierna i artikel 25 tillämpas. Därefter behandlas som tidigare de situationer när sökanden har uppehållshandling eller visum i en

medlemsstat. Ett nytt kriterium har sedan tillkommit som avser om sökanden har ett examensbevis (eller andra kvalifikationer). Efter detta kommer (återigen) kriterier som avser de situationer då sökanden har passerat EU:s gränser med eller utan tillstånd. Detta något förändrat när det gäller ordning och lydelse. Bl.a. har det i artikel 33.2 tillkommit reglering om att en medlemsstat förblir ansvarig om sökanden kommit in på territoriet efter en sök- och räddningsinsats.

Sammanfattningsvis är bestämmelserna i denna del direkt tillämpliga och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser. Detsamma gäller regleringen som följer av artiklarna 34 (avseende personer i beroendeställning) och 35 (avseende medlemsstaters utrymme att ändå besluta att pröva en ansökan).

10.4.5 Skyldigheterna för ansvarig medlemsstat

Bedömning: Bestämmelserna i asyl- och migrationshanteringsförordningen om skyldigheter för ansvarig medlemsstat kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 36–37 reglerar den ansvariga medlemsstatens skyldigheter och ansvarets upphörande. Bestämmelserna har fått ändrade och utökade lydelse, men är direkt tillämpliga och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

10.4.6 Förfarandet

Förslag: Det ska i utlänningslagen införas nya bestämmelser som reglerar överklagande av beslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Tidsperiod för överklagande ska ändras till sju dagar.

Förslag till ändring av Förvarsutredningens hänvisning till Dublinförordningen när det gäller förvar inför en överföring behandlas i avsnitt 11.4.8.

Bedömning: Övriga bestämmelser kräver inte författningsändringar.

Förfaranden vid framställningar om övertagande och aviseringar om återtagande

För att säkerställa ett snabbt fastställande av ansvarig medlemsstat har tidsfristerna för att göra och besvara framställningar om övertagande samt skicka aviseringar om återtagande förkortats, se artiklarna 39–41 (skäl 64). Till skillnad mot tidigare ska underlåtenhet att skicka avisering om återtagande inom tidsfristen inte påverka den ansvariga medlemsstatens skyldighet att återta den berörda personen. Förfaranden som inbegriper barn ska prioriteras i alla lägen. Vidare ska beslut om överföring fattas senast två veckor efter godtagandet eller bekräftelsen (artikel 42). Bestämmelserna är direkt tillämpliga och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

Rättsmedel

Som tidigare ska sökanden eller en annan person som avses i artikel 36.1 b och c (återtagande) ha rätt till ett effektivt rättsmedel i form av överklagande eller omprövning i domstol när det gäller ett beslut om överföring. I ett nytt stycke i artikel 43.1 framgår begränsningar av omfattningen av en sådan prövning. Enligt artikel 43.2 ska medlemsstaterna föreskriva en tidsperiod på minst en vecka men högst tre veckor efter meddelandet av ett beslut om överföring, inom vilken den berörda personen får utöva sin rätt (tidigare gällde skälig tidsperiod). Motsvarande tidsperiod ska nu enligt artikel 43.3 som längst även gälla för begäran om inhibition. Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att begäran om inhibition ska lämnas in tillsammans med överklagandet. Vidare finns även angiven tidsram för när beslutet avseende begäran om inhibition ska fattas (inom en månad). Om inhibition beviljas ska domstolen sträva efter att fatta ett slutgiltigt beslut inom en månad.

Nya bestämmelser i utlänningslagen om överklagande av överföringsbeslut och kortare överklagandefrist

Det finns i svensk rätt inga särskilda bestämmelser som reglerar överklagande av överföringsbeslut. Både Migrationsverkets och Polismyndighetens beslut om överföring kan dock överklagas till en migrationsdomstol (1 kap. 9 § och 14 kap. 2 och 3 §§ UtL samt MIG 2016:4). Överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet (6 a § FPL).

Överväganden har gjorts kring tidsperioden för överklagande, som i och för sig överensstämmer med svensk rätt (eftersom den yttersta gränsen är tre veckor). Att behålla nuvarande tidsfrist för överklagande har flera fördelar. Det ger den enskilde tillräcklig tid att förstå beslutets innebörd, söka juridisk rådgivning och formulera ett överklagande. Fristen om tre veckor är dessutom väl etablerad i svensk rätt, vilket bidrar till förutsebarhet och enhetlighet i rättstillämpningen. Utgångspunkten för arbetet ska dock vara att det svenska regelverket ska vara i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten om det inte finns starka skäl att avvika från den mest restriktiva regleringen. Av skälen framgår att för att säkerställa ett snabbt fastställande av ansvarig medlemsstat bör tidsfristerna för bl.a. överklaganden harmoniseras och förkortas, utan att det påverkar sökandens grundläggande rättigheter (skäl 64). Utifrån artikel 43.2 innebär en miniminivå en tidsperiod på en vecka. En överklagandefrist på en vecka kan uppfattas som kort utifrån att sökanden ska ha möjlighet att förstå beslutet, rådgöra med rättsligt ombud och formulera ett välgrundat överklagande. Om Minimnivåutredningens förslag införs (se föreslagna 18 kap. 1 b § UtL i SOU 2025:31) kommer det dock endast i undantagsfall förordnas ett offentligt biträde i denna typ av mål eftersom det normalt får anses saknas rimliga utsikter till framgång. Vidare är dessa beslut regelmässigt av enklare karaktär och ska inte vara särskilt juridiskt komplicerade utan begränsat till vissa objektivt konstaterbara fakta. Dessutom bör överklagandefristerna, så långt det går, harmoniseras mellan rättsakterna för att underlätta för tillämparen (se avsnitt 5.3.22 när det gäller överklagandefristerna för bestämmelserna i asylprocedurförordningen).

En överklagandefrist på en vecka för dessa beslut framstår därmed som en välavvägd tidsfrist i avvägningen mellan behovet av

ett snabbt förfarande och kraven på rättssäkerhet. Eftersom det i svensk rätt saknas särskilda bestämmelser som reglerar denna typ av överklaganden, föreslås att en ny bestämmelse införs i 14 kap. UtL. Denna bestämmelse ska gälla både för beslut enligt denna förordning samt beslut enligt asylprocedurförordningen. Eftersom förordningarna är direkt tillämpliga, ska bestämmelsen innehålla hänvisning till relevant artikel i respektive förordning. Dessutom ska bestämmelsen ange var överklagandet ska lämnas in samt överklagandefrist.

Även om förordningen inte hindrar att en överklagandefrist om tre veckor behålls vid överklagande till Migrationsöverdomstolen, föreslås att motsvarande överklagandefrist som till första instans ska gälla – det vill säga en vecka. Detta föreslås utifrån samma överväganden som gäller för överklagande till första instans. Ändringen ska framgå av en ny bestämmelse i 16 kap. UtL.

När det gäller från vilken tidpunkt tidsperioden för överklagande börjar löpa framgår av artikel 43.2 ”efter meddelandet av ett beslut om överföring”. Det vill säga det framgår inte uttryckligen att det gäller från när klaganden fick del av beslutet (vilket är utgångspunkten i svensk rätt). Detta blir dock tydligare i den engelska språkversionen: ”no more than three weeks after the notification of a transfer decision”. Vidare används begreppet ”notified” i asylprocedurförordningen i samband med tidsfrister för överklagande. Av artikel 67.8 i asylprocedurförordningen följer att förfarandet för ”notification” ska fastställas i nationell rätt. Tidsperioden ska därför börja löpa på samma sätt som i svensk rätt, det vill säga från den tidpunkt då klaganden fick del av beslutet (meddelandet).

Begäran om inhibition

Ett beslut om överföring är omedelbart verkställbart. I Dublinförordningen infördes rätten till ett effektivt rättsmedel genom den omarbetade förordningens artikel 27. I samband med anpassningar av svensk rätt 2017 infördes en ny bestämmelse i 12 kap. 9 a § UtL som ska tillämpas när en sökande överklagar ett överföringsbeslut och begär inhibition. Enligt artikel 27 i Dublinförordningen finns tre alternativ för medlemsstaterna att

välja mellan för att säkerställa rätten till ett effektivt rättsmedel.³⁷⁸ I Sverige utformades den nationella bestämmelsen utifrån alternativet i artikel 27.3 c, vilket innebär att det krävs en begäran om inhibition för att verkställighet ska avbrytas. Detta eftersom det alternativet möjliggjorde en tidig verkställighet samtidigt som det var mest likt det system som redan användes. Sverige valde således den utformning som numera följer av asyl- och migrationshanteringsförordningen.

I artikel 27 i Dublinförordningen finns ingen definition av skälighetsperiod inom vilken begäran av inhibition ska göras. Det konstaterades i förarbetena att en sådan tidsfrist, för att enkelt och praktiskt hantera överklaganden av överföringsbeslut, är densamma som för att överklaga, det vill säga tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet.³⁷⁹ Enligt 12 kap. 9 a § UtlL ska en begäran om inhibition därför ske inom överklagandetiden.

Av artikel 43.3 första stycket följer att medlemsstaterna i nationell rätt får föreskriva att begäran om inhibition ska lämnas in tillsammans med överklagandet. Utgångspunkten för arbetet är att det svenska regelverket ska vara i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten om det inte finns starka skäl att avvika från den mest restriktiva regleringen. Att föreskriva att en begäran om inhibition ska ges in samtidigt med överklagandet innebär både fördelar och nackdelar. En fördel är att handläggningen effektiviseras och att risken minskar för att verkställighetsåtgärder inleds innan domstolen har hunnit ta ställning till inhibitionsfrågan. Nackdelarna rör främst den enskildes rättssäkerhet. Med hänsyn till att överklagandefristen enligt den föreslagna ändringen endast kommer vara en vecka, och att förfarandet i möjligaste mån bör överensstämma med det som föreslås i utlänningslagen utifrån bestämmelserna i asylprocedurförordningen (se avsnitt 5.3.23) bör den nuvarande ordningen i 12 kap. 9 a § UtlL behållas. Det innebär att begäran om inhibition fortsatt ska ske inom överklagandefristen.

Av artikel 43.3 andra stycket följer att om den berörda personen inte har utövat sin rätt att begära suspensiv verkan, ska

³⁷⁸ Prop. 2016/17:150 s. 10: Alternativ a) innebär att ett överföringsbeslut som överklagas inte kan verkställas förrän en domstol har prövat överklagandet i sak medan alternativ b) och c) innebär att ett överföringsbeslut som har överklagats kan verkställas när en domstol har prövat frågan om inhibition. Det innebär att beslut kan verkställas snabbare med alternativ b) och c) än med alternativ a). Det som skiljer alternativ b) från alternativ c) är om inhibition ska prövas av domstolen ex officio (på eget initiativ) eller på begäran av den klagande.

³⁷⁹ Prop. 2016/17:150, s. 10.

överklagandet eller omprövningen av ett beslut om överföring inte avbryta verkställigheten av beslutet om överföring. Såsom bestämmelsen är utformad krävs inte komplettering i nationell rätt.

Beslut om inhibition

Enligt artikel 43.3 första stycket ska beslut om inhibition numera fattas inom en månad från den dag då begäran inkom till den behöriga domstolen. Bestämmelsen i förordningen är direkt tillämplig. Enligt motsvarande reglering i artikel 27 i Dublinförordningen skulle det ske inom en skälig tidsperiod. Enligt vad som gäller allmänt inom förvaltningsprocessrätten i svensk rätt bör domstolen, efter att ett yrkande om inhibition kommit in till domstolen, pröva inhibitionsfrågan skyndsamt. Hur lång tid en domstol kan dröja med att pröva ett yrkande om inhibition utan att överskrida kravet på skyndsam behandling är en bedömningsfråga. Mål om överföring enligt Dublinförordningen är dock ofta av begränsad omfattning och ska dessutom i sin helhet handläggas skyndsamt. I förarbetena i samband med den omarbetade Dublinförordningen konstaterades därför att skyndsamhetskravet i svensk rätt får anses tillräckligt för att uppfylla kraven i förordningen och att det inte fanns något skäl att fastställa en skälig tidsperiod inom vilken frågan om inhibition ska prövas.³⁸⁰ Detta har därför inte reglerats i svensk rätt tidigare och eftersom förordningen är direkt tillämplig krävs inte författningsändringar.

Övrigt

Av sista stycket i artikel 43.3 följer att om suspensiv verkan beviljas ska domstolen sträva efter att besluta i sak inom en månad från beslutet att bevilja suspensiv verkan. Såsom bestämmelsen är utformad krävs inte komplettering i nationell rätt.

När det gäller artikel 43.4 och 43.5 (rättsligt bistånd och biträde) faller den utanför utredningens uppdrag. Se i stället Miniminivåutredningens delbetänkande (SOU 2025:31).

³⁸⁰ Prop. 2016/17:150, s. 11.

Förvar inför en överföring

Kriterierna för förvarstagande i artikel 44 skiljer sig från Dublinförordningen. Möjligheten att använda förvar har utökats. Vid översynen av svensk rätt i förhållande till den omarbetade Dublinförordningen konstaterades att bestämmelsen som reglerar förvar (artikel 28 i Dublinförordningen) skiljer sig i vissa delar från svensk rätt. Det konstaterades vidare att enligt principen om EU-rättens företräde ska utlänningslagens bestämmelser om förvar inte tillämpas i mål eller ärenden om överföring enligt den omarbetade Dublinförordningen i den mån de avviker från förordningens bestämmelser (se även MIG 2015:5). Författningsändringar ansågs därför inte vara nödvändiga i dessa delar.³⁸¹ Precis som tidigare följer kriterierna för själva förvarstagandet direkt av artikel 44. Vidare får förvar fortsatt inte användas om det finns mindre ingripande alternativa åtgärder (se artikel 44.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och artikel 28.2 i Dublinförordningen). Av praxis följer att bestämmelserna om uppsikt i utlänningslagen kompletterar Dublinförordningens bestämmelser genom att erbjuda just sådana alternativ till förvar (se MIG 2018:23).

I Förvarsutredningens slutbetänkande (SOU 2025:16) föreslås särskilda bestämmelser för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har ansökt om internationellt skydd. Enligt utredningens förslag får en vuxen utlänning ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av sökande endast under vissa förutsättningar, däribland om förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i Dublinförordningen. Denna hänvisning bör i stället avse asyl- och migrationshanteringsförordningen, se mer om detta i avsnitt 11.4.8. I övrigt krävs inga författningsändringar.

När det gäller de allmänna garantierna och villkoren för förvar hänvisar förordningen till det nya omarbetade mottagandedirektivet (vilket även gjorts tidigare). Det nya direktivets bestämmelser om förvar har delvis fått nytt innehåll. Se mer om detta i avsnitt 11.4.8–11.4.11.

³⁸¹ Prop. 2016/17:150, s. 12.

Informationsdelning inför överföring

Bestämmelserna om informationsdelning inför överföring återfinns numera i artiklarna 48–50.

När det gäller utbyte av relevant information innan en överföring verkställs har bestämmelsen till viss del ändrats. Av artikel 48 framgår det numera att den överförande medlemsstaten ska översända all information som behövs för att trygga de rättigheter och omedelbara särskilda behov som den person som ska överföras har (till skillnad mot tidigare då det skulle ske i den mån sådana uppgifter är tillgängliga för den behöriga myndigheten i enlighet med nationell rätt). Av artikel 48.3 följer liksom tidigare att informationsutbytet endast får ske mellan de myndigheter som anmälts till kommissionen via DubliNet. Som nämns ovan kommer förordningen om tillämpningsföreskrifter till Dublinförordningen ersättas av den genomförandeakt som har godkänts av kommissionen i juli 2025. Som tidigare upprättas standardformulär av kommissionen för översändande av nödvändiga uppgifter (artikel 48.4). Bestämmelsen föranleder inga författningsändringar.

En ny bestämmelse har tillkommit i artikel 49 som reglerar informationsdelning av säkerhetsrelevant information i samband med avisering om återtagande inför en överföring. Enligt denna bestämmelse ska behörig myndighet informera den mottagande medlemsstatens behöriga myndighet om förekomsten av sådan information (men inte själva innehållet i informationen). Själva informationsutbytet ska därefter ske mellan brottsbekämpande myndigheter eller andra behöriga myndigheter via lämpliga kanaler för sådant informationsutbyte. Möjligheten till informationsdelning finns redan idag, se t.ex. förordning (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete. Det är således endast en implementeringsfråga. Bestämmelsen föranleder därför inga författningsändringar.

Artikel 50 har samma syfte som tidigare, att säkerställa att särskilda medicinska behov tas om hand vid överföringar, men ger till skillnad från bestämmelsen i Dublinförordningen möjlighet till informationsdelning om det är nödvändigt för att skydda folkhälsan eller den allmänna säkerheten (artikel 50.2). Det får dock endast ske i syfte att tillhandahålla medicinsk vård eller behandling (artikel 50.1). Informationsdelning har skett sedan tidigare, se standardformulär för utbyte av hälsouppgifter i bilaga IX till

kommissionens genomförandeförordning.³⁸² Som tidigare nämnts har en ny genomförandeakt godkänts av kommissionen och det kommer även fortsättningsvis finnas standardformulär. Vidare bygger behandling av personuppgifter på unionsrätten (se även tillägget i artikel 72.1 när det gäller datasäkerhet och dataskydd). Det krävs inga författningsändringar.

10.4.7 Det administrativa samarbetet

Bedömning: Bestämmelsen i Migrationsverkets instruktion som anger verket som ansvarig myndighet bör uppdateras utifrån asyl- och migrationshanteringsförordningen. Dessutom bör Polismyndighetens instruktion kompletteras så att även Polismyndigheten anges som behörig myndighet. Övriga bestämmelser kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 51–53, som reglerar administrativt samarbete, har till viss del fått ändrade lydelse. När det gäller artikel 52 om behöriga myndigheter (och resurser) ska, som tidigare, varje medlemsstat utan dröjsmål underrätta kommissionen om vilka behöriga myndigheter som är ansvariga för att fullgöra skyldigheterna enligt förordningen och eventuella ändringar. I Sverige är Migrationsverket ansvarig myndighet för att uppfylla skyldigheterna enligt Dublinförordningen, vilket framgår av både kommissionens förteckning över ansvariga myndigheter och myndighetens instruktion.³⁸³ Bestämmelsen i myndighetens instruktion bör ändras så att den i stället hänvisar till artikel 52.1.

³⁸² Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 118/2014 av den 30 januari 2014 om ändring av förordning (EG) nr 1560/2003 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredjeland har gett in i någon medlemsstat.

³⁸³ Europeiska unionens officiella tidning, C/2024/2126, *Myndigheter som ansvarar för att skyldigheterna enligt artikel 35 i förordning (EU) nr 604/2013 uppfylls* samt 12 § punkten 4 förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket.

Även Rikspolisstyrelsen är anmäld som behörig myndighet.³⁸⁴ Rikspolisstyrelsen avvecklades 2014. I övergångsreglerna för avvecklingen av Rikspolisstyrelsen anges att det som är föreskrivet i lag eller annan författning om Rikspolisstyrelsen ska efter utgången av 2014 i stället tillämpas på Säkerhetspolisen, om det gäller en arbetsuppgift som Säkerhetspolisen ska handlägga enligt lag eller förordning eller enligt annat beslut av regeringen, och Polismyndigheten i övriga fall.³⁸⁵ Ansvar enligt Dublinförordningen framgår inte av respektive myndighets instruktion.

Eftersom även Polismyndigheten kan vara beslutsinstans gällande överföring ska myndigheten vara behörig myndighet. Eftersom förordningen inte anger uttryckligen vilka nationella myndigheter som ska vara ansvariga och inte heller pekar ut vilka slags myndigheter det rör sig om bör det framgå av Polismyndighetens instruktion.

Även om det är mer fokus på säkerhetsfrågor i asyl- och migrationshanteringsförordningen (i jämförelse med Dublinförordningen) är Säkerhetspolisen inte involverad i ärenden enligt förordningen på ett sådant sätt att myndigheten ska vara en sådan behörig myndighet som är ansvarig för att fullgöra skyldigheterna enligt förordningen.

Övriga bestämmelser är direkt tillämpliga och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser. Den nya regleringen som följer av artikel 54 innebär endast skyldigheter för asylbyrå.

10.4.8 Förlikningsförfarandet

Bedömning: Bestämmelsen i asyl- och migrationshanteringsförordningen om förlikning kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artikel 55 reglerar förlikningsförfarandet mellan medlemsstaterna. Bestämmelsen har fått ändrad lydelse, men är direkt tillämplig och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

³⁸⁴ Europeiska unionens officiella tidning, C/2024/2126, Myndigheter som ansvarar för att skyldigheterna enligt artikel 35 i förordning (EU) nr 604/2013 uppfylls.

³⁸⁵ 3 § lag (2014:580) med vissa bestämmelser med anledning av en ny organisation för polisen.

10.4.9 Solidaritetsreglerna

Bedömning: Bestämmelserna i asyl- och migrationshanteringsförordningen om solidaritetsmekanismer, förfarandekrav och ekonomiskt stöd från unionen kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 56–66 reglerar bl.a. den årliga solidaritetspoolen och vilka solidaritetsåtgärder som medlemsstaterna kan välja mellan samt det operativa genomförandet och samordningen av solidaritetsbidrag. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

Artiklarna 67–71 reglerar själva förfarandet inför och efter omfördelning, förfarandet för (frivilliga) ansvarskompensationer, andra skyldigheter samt ekonomiskt stöd från unionen. Det kan särskilt nämnas att inför omfördelning kan den medlemsstat som ska ta emot den berörda personen välja att vid en personlig intervju kontrollera den information som den gynnade medlemsstaten har skickat (artikel 67.8). Den berörda personen ska informeras om intervjuens art och syfte och intervjun ska äga rum inom en vecka (i undantagsfall två veckor). Såsom bestämmelsen är utformad görs bedömningen att detta är direkt tillämpligt för Migrationsverket och det krävs därför inte kompletterande nationella bestämmelser.

Av artikel 68.4 följer att om en person som har beviljats internationellt skydd har omfördelats ska omfördelningsmedlemsstaten automatiskt bevilja internationell skyddsstatus i enlighet med den status som den gynnade medlemsstaten beviljat. Bestämmelsen är direkt tillämplig och det krävs därför inte kompletterande nationella bestämmelser.

Även i övrigt görs bedömningen att bestämmelserna är direkt tillämpliga.

10.4.10 De allmänna bestämmelserna

Bedömning: Asyl- och migrationshanteringsförordningens allmänna bestämmelser kräver inte författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Artiklarna 72–80 innehåller allmänna bestämmelser om bl.a. datasäkerhet och dataskydd, tystnadsplikt, sanktioner samt beräkning av tidsfrister. Även om bestämmelserna inte omfattas av den jämförelsetabell som framgår av förordningens bilaga II motsvarar de artiklarna i slutet av Dublinförordningen (se artiklarna 38–47 med undantag för övergångsbestämmelsen i artikel 41). Bestämmelserna har i huvudsak motsvarande lydelse som tidigare och kräver inte kompletterande nationella bestämmelser.

10.4.11 Övriga författningsändringar

Förslag: Hänvisningar i författningar till Dublinförordningen ska ändras så att de avser asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Skälen för förslaget

Med anledning av att Dublinförordningen ersätts av asyl- och migrationshanteringsförordningen finns det anledning att se över hänvisningarna i andra författningar. Hänvisningarna ska ändras så att de avser aktuell förordning. Detta gäller följande bestämmelser:

- 12 kap. 9 a § UtlL.
- 5 kap. 2 § föreslagna mottagandelagen (som ersätter 1 c § LMA).
- 5 kap. 4 § punkten 2 UtlF.

När det gäller 1 kap. 9 § UtlL har Miniminivåutredningen föreslagit ändring som innebär att paragrafen i stället hänvisar till asyl- och migrationshanteringsförordningen. Ändringen ska ske utifrån det förslag som Miniminivåutredningen lämnat, men eftersom det föreslås en ny inledande upplysningsbestämmelse i utlänningslagen gällande bl.a. denna förordnings benämning föreslås en reviderad lydelse.

Mottagandeutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2024:68) föreslagit en mottagandelag som ersätter LMA. Ändringsförslaget utgår från den föreslagna lagen.

I samband med att ett nytt 4 kap. införs i UtlL med bestämmelser som kompletterar asylprocedur- och skyddsgrundsförordningen (i stället för att genomföra de omarbetade asylprocedur- och skyddsgrundsdirektiven) föreslås att majoriteten av bestämmelserna i nuvarande 4 kap. UtlL upphävs. Eftersom asyl- och migrationshanteringsförordningen också är direkt tillämplig ersätts inte nuvarande upplysning i 5 kap. 1 c § första stycket UtlL.

Migrations- och asylpakten

Volym 2

Ds 2025:30

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss

Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard

Tryck och remisshantering: Åtta45, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1417-7 (tryck)

ISBN 978-91-525-1418-4 (pdf)

ISSN 0284-6012

Innehåll

Volym 1

Förkortningslista	23

Sammanfattning	37

1 Författningsförslag.....	53

1.1 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)	53

1.2 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381)	119

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	120

1.4 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).....	122

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	124

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.....	126

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.....	128

1.8 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395).....	129

1.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap	132

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn.....	134

1.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare	138
1.12	Förslag till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	140
1.13	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	143
1.14	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)	145
1.15	Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)	147
1.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	149
1.17	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	151
1.18	Förslag till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	152
1.19	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	157
1.20	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare	159
1.21	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område	161
1.22	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.....	164
1.23	Förslag till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall	166

1.24	Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97).....	168
1.25	Förslag till förordning om ändring i förordning (2007:975) med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten	190
1.26	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.....	193
1.27	Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185).....	194
1.28	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	195
1.29	Förslag till förordning om ändring i utlänningsdataförordningen (2016:30).....	196
1.30	Förslag till förordning om ändring i förordning (2017:504) om internationellt polisiärt arbete	198
1.31	Förslag till förordning om ändring i förordning (2019:502) med instruktion för Migrationsverket.....	201
1.32	Förslag till förordning om ändring i förordning (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten	207
1.33	Förslag till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)	213
1.34	Förslag till ändring i föreslagna mottagandeförordningen (2026:00)	220
2	Ärendet	223
3	Allmänna utgångspunkter	225
3.1	Inledning.....	225
3.2	Allmänna utgångspunkter för anpassning av svensk rätt till EU:s migrations- och asylpakt	225
3.2.1	EU-förordningar och förhållandet till nationell rätt.....	225

3.2.2	Genomförande av EU-direktiv i svensk rätt	226
3.2.3	Hänvisningsteknik	227
3.3	Regeringsformen	228
3.4	Internationella regelverk av betydelse	231
3.4.1	Europakonventionen	231
3.4.2	EU:s rättighetsstadga.....	243
3.4.3	Genèvekonventionen	245
3.4.4	FN:s konvention mot tortyr	248
3.4.5	Barnkonventionen.....	248
3.4.6	FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter	254
3.4.7	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	255
3.5	Andra utredningar	255
3.5.1	Mottagandeutredningen	255
3.5.2	Förvarsutredningen.....	259
3.5.3	Övriga utredningar.....	274
4	Migrations- och asylpakten	277
5	Asylprocedurförordningen	281
5.1	Inledning	281
5.2	Det första och det omarbetade asylprocedurdirektivet	282
5.3	Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningen	283
5.3.1	Systematiken i asylförfarandet	284
5.3.2	Definitioner	288
5.3.3	Beslutande myndighet och andra behöriga myndigheter.....	291
5.3.4	Allmänna garantier för sökanden	302
5.3.5	Sökandens skyldigheter och kommunikation med sökanden.....	307
5.3.6	Rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet	310
5.3.7	Personliga intervjuer	318
5.3.8	Åldersbedömning av underåriga.....	321

5.3.9	Göra, registrera och lämna in en ansökan om internationellt skydd	335
5.3.10	Handlingar som ska tillhandahållas sökanden	342
5.3.11	Ansökningar för vuxna i beroendeställning, medföljande barn och ensamkommande barn	344
5.3.12	Prövningen av ansökningar om internationellt skydd	349
5.3.13	Handläggningstid hos Migrationsverket.....	352
5.3.14	Beslut om ansökningar om internationellt skydd	355
5.3.15	Beslut om återvändande enligt artikel 37	358
5.3.16	Återkallande av ansökningar om internationellt skydd	360
5.3.17	Gränsförfaranden.....	363
5.3.18	Efterföljande ansökningar.....	372
5.3.19	Säkra länder	377
5.3.20	Återkallande av internationellt skydd	385
5.3.21	Rätten till effektivt rättsmedel.....	387
5.3.22	Överklagandefrister.....	394
5.3.23	Överklagandets suspensiva verkan	401
5.3.24	Handläggningstid hos migrationsdomstolarna....	408
5.3.25	Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt	412
5.3.26	Övriga författningsåtgärder	413
6	Skyddsgrundsförordningen	417
6.1	Inledning.....	417
6.2	Det första och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet	418
6.3	Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningen	418
6.3.1	Definitioner	419
6.3.2	Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada och aktörer som ger skydd	421
6.3.3	Flyktingar.....	421
6.3.4	Subsidiärt skyddsbehövande	424
6.3.5	Information som ska ges till personer som beviljats internationellt skydd.....	426

6.3.6	Uppehållstillstånd för familjemedlemmar (familjesammanhållning)	427
6.3.7	Uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd.....	435
6.3.8	Resehandlingar	441
6.3.9	Migrationsverket ska vara nationell kontaktpunkt.....	446
6.3.10	Ändringar i direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning.....	447
6.3.11	Övriga författningsåtgärder.....	450
7	Screeningförfordningen	453
7.1	Inledning	453
7.2	Schengenregelverket.....	455
7.2.1	Gränskodexens bestämmelser om gränskontroll	455
7.2.2	Informationsutbyte som en del av Schengensamarbetet.....	459
7.3	Nationella regler om inresa och gränskontroller.....	462
7.3.1	Inledning.....	462
7.3.2	Villkor för inresa och vistelse i Sverige.....	462
7.3.3	In-och utresekontroll.....	463
7.3.4	De tillfälligt återinförda gränskontrollerna	467
7.3.5	Inre utlänningskontroll.....	468
7.3.6	Översyn av regelverket om inre utlänningskontroll.....	471
7.3.7	Polisiära befogenheter i gränsnära områden.....	472
7.4	Förordningens inledande bestämmelser	474
7.5	Screeningmyndigheter.....	477
7.5.1	Förordningens bestämmelser om screeningmyndigheter och de olika momenten i screeningprocessen	477
7.5.2	Myndigheter som bör ansvara för screeningprocessen.....	485
7.6	Personer som omfattas av krav på screening	492
7.6.1	Screening vid den yttre gränsen	492

7.6.2	Screening inom territoriet.....	493
7.6.3	Artiklarna 5 och 7 kräver inte några kompletterande bestämmelser.....	495
7.7	Begreppet inresa enligt förordningen och enligt nationell rätt	496
7.8	Platser lämpliga för screening	499
7.9	Hur personer som genomgår screening ska hållas tillgängliga för myndigheterna	501
7.9.1	Inledande utgångspunkter	501
7.9.2	Förordningens bestämmelser om genomförandet av screening	502
7.9.3	Skyldigheten att kvarstanna enligt 9 kap. 11 UtlL bör utökas till att även avse genomförandet av screening	503
7.9.4	Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare som inte söker internationellt skydd ska kompletteras med en ny grund för uppsikt och förvar	510
7.9.5	De tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd omfattas av Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar	519
7.9.6	Om tiden för slutförande av screening	527
7.9.7	Kontakt med personer som genomgår screening för rättslig rådgivning	528
7.9.8	Levnadsstandard	529
7.10	Behov av kompletterande bestämmelser till de olika momenten i screeningprocessen	530
7.10.1	Inledande utgångspunkter	530
7.10.2	Hälsokontrollen enligt artiklarna 12.1 och 12.2	531
7.10.3	Sårbarhetskontrollen enligt artiklarna 12.3–5.....	544
7.10.4	Identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14.....	547
7.10.5	Säkerhetskontrollen och behovet av kompletterande nationella bestämmelser.....	556

7.10.6	Registrering av biometriska uppgifter samt bestämmelserna i artiklarna 16–18 om sökning i databaser, screeningformulär och avslutande åtgärder	561
7.11	Övervakningsmekanismen enligt screeningförordningen	563
7.11.1	Inledande utgångspunkter	563
7.11.2	Förordningens bestämmelser om en oberoende övervakningsmekanism	563
7.11.3	Framtagna riktlinjer vid tillsättande av en övervakningsmekanism.....	566
7.11.4	Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern	570
7.11.5	Institutet för mänskliga rättigheter	582
7.11.6	Förslag om ny myndighet för tillsyn över bl.a. migrationsområdet	583
7.11.7	Sverige uppfyller kraven på övervakningsmekanismen.....	585
7.12	Rätten till information	589
7.13	Personuppgiftsbehandling och informationsöverföring....	591
7.13.1	Inledande utgångspunkter	591
7.13.2	Dataskyddsreglering och personuppgiftsbehandling	592
7.13.3	Behovet av ändringar i nationell rätt i personuppgiftshänseende	598
7.13.4	Informationsöverföring mellan myndigheter.....	602
7.14	Ändringar i VIS-förordningen genom artikel 20.....	612
7.14.1	Om VIS-förordningen	612
7.14.2	Anpassning av svensk rätt till den reviderade VIS-förordningen.....	614
7.14.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i VIS-förordningen.....	615
7.14.4	Ändringarna i VIS-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder.....	617
7.15	Ändringar i in- och utreseförordningen genom artikel 21	618
7.15.1	In- och utreseförordningen	618

7.15.2	Anpassning av svensk rätt till in- och utresesystemet	620
7.15.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i in- och utreseförordningen	621
7.15.4	Ändringarna i in- och utreseförordningen föranleder inte några författningsåtgärder	622
7.16	Ändringar i Etias-förordningen genom artikel 22	623
7.16.1	Etias-förordningen	623
7.16.2	Anpassning av svensk rätt till Etias-förordningen	625
7.16.3	Screeningförordningens bestämmelser om ändringar i Etias-förordningen	626
7.16.4	Ändringarna i Etias-förordningen föranleder inte några författningsåtgärder	628
7.17	Övriga bestämmelser	629
8	Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening	631
8.1	Inledning.....	631
8.2	Ändringar i förordningen om Ecris-TCN.....	631
8.2.1	Förordningen om Ecris-TCN	631
8.2.2	Nationell rätt	635
8.2.3	Ändringar i förordningen om Ecris-TCN	639
8.2.4	Ändringarna i förordningen om Ecris-TCN föranleder inte några författningsåtgärder	642
8.3	Ändringar i EU:s förordningar om interoperabilitet.....	645
8.3.1	EU:s förordningar om interoperabilitet.....	645
8.3.2	Anpassning av nationell rätt till interoperabilitetsförordningarna	648
8.3.3	Ändringar i interoperabilitetsförordningarna genom screeningförordningen och förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.....	649
8.3.4	Ändringarna i EU:s förordningar om interoperabilitet föranleder inte några författningsåtgärder.....	651

9	Eurodacförordningen	653
9.1	Inledning	653
9.1.1	Systemet Eurodac i korthet	653
9.1.2	Eurodacförordningen.....	654
9.2	Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningen	655
9.2.1	Inledande bestämmelser	656
9.2.2	Eurodacs allmänna struktur och tekniska utformning samt interoperabilitet	657
9.2.3	Biometriska uppgifter	659
9.2.4	Administrativa åtgärder i samband med upptagning av biometriska uppgifter.....	675
9.2.5	Fler personuppgifter ska läggas in i Eurodac	692
9.2.6	Åtkomst till de uppgifter som har registrerats i Eurodac.....	693
9.2.7	Förfarande för jämförelse av uppgifter	696
9.2.8	Lagring, radering och markering av uppgifter.....	697
9.2.9	Åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål	697
9.2.10	Dataskydd och personuppgiftsansvar.....	700
9.2.11	Sekretess	719
9.2.12	Övriga bestämmelser	723
10	Asyl- och migrationshanteringsförordningen.....	725
10.1	Inledning	725
10.2	Dublinförordningen	726
10.2.1	2003 års Dublinförordning	726
10.2.2	Den omarbetade Dublinförordningen.....	726
10.3	Asyl- och migrationshanteringsförordningen	727
10.3.1	Definitioner	728
10.3.2	Gemensam ram för asyl- och migrationshantering.....	730
10.3.3	Kriterier och mekanismer för att fastställa ansvarig medlemsstat	731
10.3.4	Solidaritets.....	749
10.3.5	Allmänna bestämmelser.....	751

10.4	Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningen	752
10.4.1	Förordningens inledande bestämmelser	752
10.4.2	Den gemensamma ramen för asyl- och migrationshantering	752
10.4.3	De allmänna principerna och skyddsåtgärderna när ansvarig medlemsstat fastställs	753
10.4.4	Kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat	756
10.4.5	Skyldigheterna för ansvarig medlemsstat	757
10.4.6	Förfarandet	757
10.4.7	Det administrativa samarbetet	765
10.4.8	Förlikningsförfarandet	766
10.4.9	Solidaritetsreglerna	767
10.4.10	De allmänna bestämmelserna	767
10.4.11	Övriga författningsändringar	768

Volym 2

11	Mottagandedirektivet	771
11.1	Inledning	771
11.2	Det ursprungliga och det omarbetade mottagandedirektivet	772
11.2.1	Det ursprungliga mottagandedirektivet	772
11.2.2	Det omarbetade mottagandedirektivet	772
11.3	Det nya omarbetade mottagandedirektivet	772
11.4	Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet	774
11.4.1	Terminologin i den svenska utlänningsrätten	774
11.4.2	Information om mottagningsvillkor till sökande	774
11.4.3	Handlingar som ska tillhandahållas sökande	777
11.4.4	Områdesbegränsning samt boende- och anmälningsskyldighet	781
11.4.5	Kontroll av sökande som inte bor på asylboende	807

11.4.6	Rörelsebegränsning när sökande befinner sig i gränsförfarandet	809
11.4.7	Allmän ordning och avvikanderisk	812
11.4.8	Förvar.....	819
11.4.9	Garantier för sökande som tas i förvar	844
11.4.10	Förhållanden för förvar.....	855
11.4.11	Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov	863
11.4.12	Underårigas skolgång och utbildning	874
11.4.13	Tillträde till arbetsmarknaden	880
11.4.14	Språkkurser och yrkesutbildning	891
11.4.15	Materiella mottagningsvillkor samt hälso- och sjukvård.....	896
11.4.16	Sökandes skyldighet att bekosta mottagandet samt hälso- och sjukvård	908
11.4.17	Indragning av mottagningsvillkor om sökande befinner sig i fel medlemsstat	913
11.4.18	Inskränkning eller indragning av materiella mottagningsvillkor	918
11.4.19	Sökande med särskilda mottagandebehov	928
11.4.20	Kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde	933
11.4.21	Åtgärder för att effektivisera mottagningssystemet	943
12	Förordningen om återvändandegränsförfarande	947
12.1	Inledning	947
12.2	Förordningens inledande bestämmelser	947
12.3	Gränsförfarande för återvändande.....	949
12.3.1	Förordningens bestämmelser om gränsförfarande för återvändande	949
12.3.2	Förordningens bestämmelser om förvar	950
12.3.3	Om återvändandedirektivets bestämmelser	951
12.3.4	Bestämmelsen i artikel 4.1 kräver en upplysningsbestämmelse i UtlL	954

12.3.5	Bestämmelserna om förvar är direkt tillämpliga men ska kompletteras med en möjlighet att besluta om uppsikt på samma grunder	955
12.3.6	Övriga bestämmelser i artiklarna 4 och 5 föranleder inte författningsändringar.....	957
12.4	Krissituationer och rättslig rådgivning	959
12.4.1	Åtgärder som i en krissituation är tillämpliga på gränsförfarandet för återvändande.....	959
12.4.2	Kontakt med personer som befinner sig i återvändandegränsförfarandet för rättslig rådgivning.....	960
12.5	Förfaranderegler och särskilda bestämmelser och garantier	961
12.6	Övriga bestämmelser	962
12.6.1	Ändringar av förordning (EU) 2021/1148.....	962
12.6.2	Slutbestämmelser	963
13	Vidarebosättningsförordningen	967
13.1	Inledning.....	967
13.1.1	Kort om det svenska systemet för vidarebosättning	967
13.2	Anpassning av svensk rätt till vidarebosättningsförordningen	968
13.2.1	Unionsramen och unionsplanen för vidarebosättning	968
13.2.2	Kraven för inresa, skäl för vägran och samtycke.....	970
13.2.3	Förfarandet för inresa.....	971
13.2.4	Övriga bestämmelser.....	976
14	Krishanteringsförordningen.....	979
14.1	Inledning.....	979
14.2	Anpassning av svensk rätt till krishanteringsförordningen.....	979

14.2.1	Förordningens allmänna bestämmelser	979
14.2.2	Styrning	981
14.2.3	Solidaritetsåtgärder	983
14.2.4	Undantag	985
14.2.5	Påskyndat förfarande	990
14.2.6	Övriga bestämmelser	992
15	Bestämmelser om ensamkommande barn i EU:s migrations- och asylpakt	995
15.1	Inledning	995
15.2	Nationella bestämmelser om ställföreträdare för ensamkommande barn.....	995
15.2.1	Lagen om god man för ensamkommande barn ...	995
15.2.2	Särskilt förordnad vårdnadshavare	999
15.3	Asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn	1001
15.3.1	Asylprocedurförordningen.....	1001
15.3.2	Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn.....	1005
15.4	Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn	1012
15.4.1	Det nya omarbetade mottagandedirektivet	1012
15.4.2	Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn	1015
15.5	Asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om garantier för underåriga	1017
15.5.1	Asyl- och migrationshanteringsförordningen....	1017
15.5.2	Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om företrädare för barn	1021
15.6	Screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga.....	1023
15.6.1	Screeningförordningen	1023

15.6.2	Anpassning av nationell rätt till screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga.....	1024
15.7	Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga	1026
15.7.1	Eurodacförordningen	1026
15.7.2	Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga.....	1027
15.8	Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn	1028
15.8.1	Skyddsgrundsförordningen	1028
15.8.2	Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn.....	1031
16	Medborgare i andra EU-stater	1037
16.1	Inledning.....	1037
16.2	Anpassning av svensk rätt för EU-medborgare	1037
17	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	1041
17.1	Asylprocedurförordningen.....	1041
17.2	Skyddsgrundsförordningen.....	1042
17.3	Screeningförordningen	1044
17.4	Eurodacförordningen	1045
17.5	Asyl- och migrationshanteringsförordningen.....	1046
17.6	Det nya omarbetade mottagandedirektivet.....	1047
17.6.1	Mottagandeutredningen.....	1047
17.6.2	Förvarsutredningen	1047
17.7	Förordningen om återvändandegränsförfarande	1048
17.8	Vidarebosättningsförordningen	1049
17.9	Krishanteringsförordningen.....	1049
17.10	Ensamkommande barn	1050

17.11	Medborgare i andra EU-stater	1051
18	Konsekvenser	1053
18.1	Inledning	1053
18.2	Utgångspunkter och förutsättningar för konsekvensanalysen.....	1054
18.2.1	Bristande samhällsekonomisk effektivitet i nuvarande regelverk	1055
18.2.2	Fördelningspolitiska konsekvenser.....	1057
18.2.3	Nollalternativet – vad händer om ingenting görs?	1059
18.3	Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden	1060
18.3.1	Sveriges internationella åtaganden	1060
18.3.2	FN:s konvention om mänskliga rättigheter	1060
18.3.3	Europakonventionen	1061
18.3.4	FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)	1061
18.3.5	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)	1062
18.4	Vilka berörs av förslagen?	1063
18.5	Konsekvenser för statliga myndigheter	1064
18.5.1	Migrationsverket	1064
18.5.2	Polismyndigheten	1073
18.5.3	Domstolar.....	1082
18.5.4	Säkerhetspolisen.....	1088
18.5.5	Kriminalvården.....	1090
18.5.6	Kustbevakningen.....	1091
18.5.7	Tullverket.....	1092
18.5.8	Statens servicecenter.....	1093
18.5.9	Institutet för mänskliga rättigheter	1093
18.5.10	Integritetsskyddsmyndigheten	1094
18.5.11	Riksdagens ombudsmän	1095
18.6	Statsfinansiella konsekvenser.....	1096
18.6.1	Direkta kostnader för statliga myndigheter	1096
18.7	Konsekvenser för kommuner och regioner	1097

18.7.1	Konsekvenser för kommuner	1097
18.7.2	Konsekvenser för regionerna.....	1098
18.8	Konsekvenser för civilsamhället.....	1101
18.9	Konsekvenser för de migrationspolitiska målen.....	1101
18.10	Konsekvenser för de integrationspolitiska målen.....	1102
18.11	Konsekvenser för brottslighet, fusk och felaktiga utbetalningar	1102
18.11.1	Brottsligheten	1103
18.11.2	Den brottsförebyggande verksamheten.....	1104
18.11.3	Fusk och felaktiga utbetalningar	1104
18.12	Konsekvenser för jämställdheten.....	1105
18.13	Konsekvenser för barn och ungdomar	1105
18.14	Konsekvenser för den personliga integriteten	1106
18.15	Konsekvenser för miljön	1106
19	Författningskommentar	1107
19.1	Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).....	1107
19.2	Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381).....	1139
19.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	1139
19.4	Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).....	1140
19.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård	1140
19.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.....	1140
19.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.....	1141

19.8	Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	1141
19.9	Förslaget till ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap.....	1143
19.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn	1143
19.11	Förslaget till lag om ändring av lagen (2008:290) om godkännande för huvudforskningsmän att ta emot gästforskare	1145
19.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.	1146
19.13	Förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	1147
19.14	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)	1147
19.15	Förslaget till ändring i plan- och bygglagen (2010:900) ...	1148
19.16	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare	1148
19.17	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd	1149
19.18	Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)	1149
19.19	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning	1151
19.20	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.....	1152
19.21	Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.....	1153

19.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende	1153
19.23 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall.....	1154
19.24 Förslaget till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)	1154

Bilagor

Bilaga 1	Det nya omarbetade mottagandedirektivet.....	1159
Bilaga 2	Skyddsgrundsförordningen.....	1195
Bilaga 3	Asylprocedurförordningen	1229
Bilaga 4	Förordningen om återvändandegränsförfarande	1305
Bilaga 5	Vidarebosättningsförordningen.....	1315
Bilaga 6	Asyl- och migrationshanteringsförordningen	1333
Bilaga 7	Förordningen om ändringar för enhetlighet i samband med screening.....	1405
Bilaga 8	Screeningförordningen	1411
Bilaga 9	Eurodacförordningen	1439
Bilaga 10	Krishanteringsförordningen.....	1509

11 Mottagandedirektivet

11.1 Inledning

Genom migrations- och asylpakten kommer mottagandet av personer som ansöker om internationellt skydd att integreras närmare med övriga delar av asylförfarandet och migrationshanteringen. Mottagandet ska samtidigt fungera som ett verktyg för att skapa förutsättningar för ändamålsenliga och effektiva processer, i nära koppling till flera av paktens rättsakter. Det nya omarbetade mottagandedirektivet (se bilaga 1) fastställer gemensamma EU-normer för medlemsstaternas mottagande och stöd till sökande av internationellt skydd. Syftet med direktivet är att harmonisera strukturerna för mottagandet inom EU genom att säkerställa adekvat levnadsstandard, garantera rättigheter och främja en effektiv integrationsprocess. Direktivet ska även bidra till effektiva processer inom asylförfarandet genom att säkerställa att sökande kvarstannar och är tillgängliga i den medlemsstat som ansvarar för ansökan av internationellt skydd. Detta med stöd av flera reglerade verktyg för kontroll och processanpassade mottagningsvillkor.

I detta kapitel övervägs vilka åtgärder som krävs för att det nya omarbetade mottagandedirektivet ska genomföras i svensk rätt, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

11.2 Det ursprungliga och det omarbetade mottagandedirektivet

11.2.1 Det ursprungliga mottagandedirektivet

Det ursprungliga mottagandedirektivet antogs 2003 och var tillämpligt på samtliga medlemsstater utom Irland och Danmark. Det utarbetades i syfte att harmonisera medlemsstaternas lagar om de mottagningsvillkor som är tillämpliga på sökande. Detta skulle bidra till att skapa lika villkor i hela EU i dessa frågor och till att minska sekundär förflyttning. Det ursprungliga mottagandedirektivet var en av ”byggstenarna” i den första fasen av det gemensamma europeiska asylsystemet.

11.2.2 Det omarbetade mottagandedirektivet

Det omarbetade mottagandedirektivet syftar till att säkerställa att sökande behandlas lika i hela unionen samt ges en värdig levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor i alla medlemsstater. Det omarbetade mottagandedirektivet är tillämpligt på alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som ansöker om internationellt skydd så länge de får uppehålla sig på en medlemsstats territorium i egenskap av sökande samt för familjemedlemmar som omfattas av en sådan ansökan enligt nationell rätt. Det omarbetade mottagandedirektivet ställer upp krav på medlemsstaterna att se till att sökande har materiella mottagningsvillkor – inkvartering, mat och kläder – som ger dem en rimlig levnadsstandard som säkerställer deras uppehälle och skyddar deras fysiska och psykiska hälsa. Det fastställs också vissa andra rättigheter som tillgång till hälso- och sjukvård, skolgång och utbildning och tillträde till arbetsmarknaden.

11.3 Det nya omarbetade mottagandedirektivet

Det nya omarbetade mottagandedirektivet trädde i kraft den 11 juni 2024 och ska genomföras i svensk rätt senast den 12 juni 2026.

Omarbetningen av direktivet har bl.a. syftat till att fastställa standardvillkor för mottagande av sökande för att ge dem en tillräcklig levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor i alla

medlemsstater. En harmonisering av mottagningsvillkoren för sökande syftar till att begränsa sekundära förflyttningar som orsakas av skillnader i mottagningsvillkoren (skäl 11). För att säkerställa att sökande behandlas lika i hela unionen ska direktivet vara tillämpligt under alla stadier och på alla typer av förfaranden för internationellt skydd, på alla platser och anläggningar där sökande inkvarteras och så länge som de får uppehålla sig på medlemsstaternas territorium i egenskap av sökande. Materiella mottagningsvillkor bör finnas tillgängliga för sökande från det att de uttrycker sin vilja att ansöka om internationellt skydd till tjänstemän vid de behöriga myndigheterna i enlighet med asylprocedurförordningen (skäl 7).

Medlemsstaterna får enligt artikel 4 införa eller bibehålla mer förmånliga bestämmelser om mottagningsvillkor för sökande samt deras familjemedlemmar och nära släktingar som befinner sig i samma medlemsstat, om dessa familjemedlemmar och nära släktingar är beroende av sökandena, eller av humanitära skäl, förutsatt att bestämmelserna är förenliga med direktivet.

Skyldigheten att införliva direktivet med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till det tidigare direktivet (skäl 76). I det följande kommer därför framför allt artiklar som har ändrats till sitt innehåll att behandlas.

Förslagen från Mottagandeutredningen (se mer om utredningen under avsnitt 3.5.1) kommer vara utgångspunkten för de överväganden som görs nedan (och även för författningsförslagen). Detsamma gäller de förslag som lämnats av Förvarsutredningen (se mer om utredningen under avsnitt 3.5.2).

Sökande omfattas av direktivet så länge ansökan om internationellt skydd inte har avgjorts slutligt. När ansökan avslås och det finns lagakraftvunna beslut om avvisning eller utvisning omfattas personerna i stället av återvändandedirektivet.³⁸⁶ I mottagandelagen som Mottagandeutredningen föreslår finns en tydligare uppdelning av förfarandet med en indelning i tre olika kategorier:

- Bestämmelser som gäller när ansökan prövas.

³⁸⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna.

- Bestämmelser som gäller när uppehållstillstånd har beviljats.
- Bestämmelser som gäller när beslut om avvísning eller utvisning har meddelats.

I denna utredning behandlas endast de bestämmelser som omfattas av detta uppdrag, det vill säga bestämmelserna som tar sikte på den tidsperiod då ansökan prövas (och fram till att ett avlägsnandebeslut har vunnit laga kraft). Vidare behandlas endast sökande av internationellt skydd och inte de personer som omfattas av massflyktsdirektivet.

11.4 Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet

11.4.1 Terminologin i den svenska utlänningsrätten

Eftersom terminologin i den svenska utlänningsrätten ska överensstämma med terminologin i asylprocedurförordningen och övriga rättsakter inom EU:s migrations- och asylpakt kommer författningsändringar föreslås i bl.a. utlänningslagen (se avsnitt 5.3.1). Inom ramen för detta uppdrag kommer det dock inte att ske någon generell översyn eller ändring av terminologin i den föreslagna mottagandelagen och mottagandeförordningen, eftersom dessa förslag fortfarande är under beredning. Detta får därför bli en senare fråga.

11.4.2 Information om mottagningsvillkor till sökande

Förslag: De bestämmelser som Mottagandeutredningen har föreslagit på förordningsnivå bör införas, men tidsfristen för när informationen senast ska lämnas ska ändras till tre dagar.

Direktivets bestämmelse

I artikel 5 regleras, liksom tidigare, sökandes rätt till information om de mottagningsvillkor som regleras av direktivet. Ändringarna av

bestämmelsen förstärker sökandes rätt till information. Enligt artikel 5.1 första stycket ska medlemsstaterna så snart som möjligt och i god tid tillhandahålla sökande information om de mottagningsvillkor som anges i direktivet, inbegripet information som är specifik för deras mottagningssystem, så att sökandena i praktiken kan tillvarata rättigheterna och fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i direktivet (jämför artikel 5.1 första stycket i det tidigare direktivet). Av det nya stycket (artikel 5.1 andra stycket) framgår en skyldighet för medlemsstaterna att (”i synnerhet”) förse sökande med standardinformation om de mottagningsvillkor som anges i direktivet. Detta med hjälp av en förlaga som ska utarbetas av asylbyrån. Denna information ska tillhandahållas så snart som möjligt, dock senast tre dagar efter det att ansökan gjordes, eller inom tidsfristen för registreringen av den i enlighet med asylprocedurförordningen.

Som tidigare ska medlemsstaterna enligt artikel 5.1 tredje stycket (jämför artikel 5.1 andra stycket i det tidigare direktivet) se till att sökanden informeras om organisationer eller grupper av personer som tillhandahåller särskilt rättsligt bistånd, med tillägg att informationen även ska avse rättsligt biträde. Dessutom ska informationen numera även inbegripa vilka som gör det kostnadsfritt. Som tidigare ska sökande också informeras om organisationer som kan bistå eller informera dem om gällande mottagningsvillkor, inklusive hälso- och sjukvård.

Artikel 5.2 första stycket motsvarar tidigare artikel 5.2. Medlemsstaterna ska se till att informationen ges skriftligen. I förhållande till tidigare lydelse har det lagts till att det ska ske i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form, med användning av ett klart och tydligt språk. Som tidigare ska det ske på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Tidigare kunde informationen ”i förekommande fall” även lämnas muntligen. Enligt den nya lydelsen ska informationen, om nödvändigt, även lämnas muntligen eller, när så är lämpligt, i visuell form såsom videor eller piktogram, och anpassas till sökandens behov.

Artikel 5.2 andra stycket är nytt. När det gäller ensamkommande barn ska medlemsstaterna tillhandahålla informationen på ett åldersanpassat sätt och på ett sätt som säkerställer att det ensamkommande barnet förstår den, med hjälp av informationsmaterial som är särskilt anpassat till underåriga när så

är lämpligt. Informationen ska tillhandahållas i närvaro av det ensamkommande barnets företrädare eller den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare till dess att företrädaren har utsetts.

Även tredje och fjärde stycket i artikel 5.2 är nya (men inte tvingande). I undantagsfall får en medlemsstat, under vissa förutsättningar, tillhandahålla informationen till sökanden genom en muntlig översättning eller, när så är lämpligt, i visuell form såsom videor eller piktogram. I dessa fall ska medlemsstaten så snart som möjligt ordna en skriftlig översättning av informationen och tillhandahålla sökanden den, om det inte är uppenbart att det inte längre behövs.

Gällande rätt

I Sverige lämnas information till sökande dels skriftligen i samband med att ansökan görs, dels muntligen samtidigt som samhällsintroduktionen lämnas.³⁸⁷ Skyldigheten att lämna skriftlig information framgår av 2 a § FMA. Enligt bestämmelsen ska Migrationsverket informera sökande om de förmåner som finns och om vad de ska göra för att få dessa. Verket ska också informera om skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden enligt 8a §. Informationen ska lämnas så snart som möjligt och inte senare än 15 dagar efter det att ansökan har gjorts. Informationen ska ges skriftligen och på ett språk som de som ska ta emot informationen kan förväntas förstå. Vid behov får informationen även lämnas muntligen. Sökande ska även informeras om organisationer eller grupper av personer som tillhandahåller särskild juridisk rådgivning och om organisationer som kan bistå eller informera dem i fråga om villkoren för mottagandet, inklusive hälso- och sjukvård.

Migrationsverkets informationsskyldighet framgår även av 8 kap. 10 f § Utf (se mer om detta i avsnitt 5.3.4).

³⁸⁷ När det gäller samhällsintroduktionen finns numera en skyldighet att delta om utlänningen har fyllt 16 år (med undantag för om det finns synnerliga skäl att inte delta). Samhällsintroduktionen ska anordnas av Migrationsverket. Se 3 c § LMA. Se också SOU 2022:64 (kapitel 5) och prop. 2024/25:49 (kapitel 6).

Mottagandeutredningens förslag

I Mottagandeutredningens förslag till mottagandeförordning finns bestämmelser som gäller Migrationsverkets informationsskyldighet i 3–5 §§. Som tidigare ska informationen lämnas så snart som möjligt och inte senare än 15 dagar efter att ansökan om uppehållstillstånd har gjorts.

Skälen för förslaget

Svensk rätt behöver anpassas utifrån de ändringar som har gjorts av artikel 5. Anpassningarna kan, liksom tidigare, ske på förordningsnivå. Ändringarna ska ske utifrån de förslag som Mottagandeutredningen har lämnat, men med ytterligare anpassning utifrån bestämmelsens nya lydelse. Föreslagen ändring innebär att informationen ska lämnas så snart som möjligt och inte senare än tre dagar efter det att ansökan har gjorts och inte 15 dagar som Mottagandeutredningen har föreslagit.

Bedömning görs att det inte finns behov av att införa undantagsmöjligheten enligt artikel 5.2 tredje och fjärde stycket, som tillåter att information till sökande i undantagsfall ges genom muntlig översättning eller i visuell form. Enligt Migrationsverket fungerar nuvarande ordningen – där skriftlig information tillhandahålls på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå – väl i praktiken. Det anses därmed tillräcklig för att säkerställa rättssäkerhet och tillgång till information.

11.4.3 Handlingar som ska tillhandahållas sökande

Förslag: Den bestämmelse som Mottagandeutredningen har föreslagit på förordningsnivå bör införas, men ska enbart innehålla ett bemyndigande för Migrationsverket att meddela föreskrifter om handlingarnas utformning och innehåll.

När det gäller resehandlingar ska det framgå av utlänningsförordningen att främlingspass endast får utfärdas om det uppkommer allvarliga humanitära skäl eller andra tvingande skäl som kräver sökandes närvaro i en annan stat. Främlingspassets giltighet ska vara begränsad till syftet och den

varaktighet som krävs med hänsyn till ändamålet för dess utfärdande.

Direktivets bestämmelse

I artikel 6 föreskrivs, som tidigare, en skyldighet för medlemsstaterna att förse den sökande med vissa handlingar. Av artikel 6.1 följer att medlemsstaterna ska se till att sökanden tillhandahålls de handlingar som avses i artikel 29.1 i asylprocedurförordningen. Till skillnad från tidigare (jämför artikel 6.1–4 i det tidigare direktivet) hänvisar bestämmelsen alltså till asylprocedurförordningen. Av den bestämmelsen följer att de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där en ansökan om internationellt skydd görs ska i samband med registreringen av ansökan tillhandahålla sökanden en handling i hans eller hennes eget namn som anger att en ansökan har gjorts och registrerats (artikel 29 i asylprocedurförordningen).

Artikel 6.2 (som motsvarar artikel 6.6 i det tidigare direktivet) har fått en något ändrad lydelse. Av bestämmelsen följer att medlemsstaterna inte får kräva att sökande – enbart av det skälet att denne ansöker om internationellt skydd eller på grund av nationalitet – ska tillhandahålla onödig eller en oproportionerlig mängd dokumentation eller ställa andra administrativa krav på sökande innan de rättigheter som sökande har rätt till enligt direktivet beviljas.

Utrymmet att förse sökande med resehandling är mer begränsat än tidigare (jämför artikel 6.5 i det tidigare direktivet). Av artikel 6.3 följer att medlemsstaterna får förse sökande med en resehandling ”endast” om det uppkommer allvarliga humanitära skäl eller andra tvingande skäl som kräver närvaro i en annan stat. Vidare finns ett tillägg i bestämmelsen att resehandlingens giltighet ska vara begränsad till syftet och den varaktighet som krävs med hänsyn till ändamålet för dess utfärdande. Av skälen följer att allvarliga humanitära skäl t.ex. kan vara om en sökande behöver resa till en annan medlemsstat för nödvändig medicinsk behandling som inte är tillgänglig i den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig eller för att besöka släktingar i vissa fall (exempelvis om nära släktingar är svårt sjuka, ska begravas eller ska gifta sig). Det följer

också av skälen att utfärdandet och användningen av en resehandling inte påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt asyl- och migrationshanteförordningen samt att medlemsstaterna behåller rätten att bedöma sökandes rätt att vistas på deras territorium (skäl 13).

Gällande rätt

Intyg

Enligt 2 b § FMA ska utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 LMA inom tre dagar efter det att de lämnat in en ansökan om uppehållstillstånd av Migrationsverket fördes med ett dokument som intyggar att innehavaren är sökande. Detta gäller inte om utlänningen hålls i förvar. Vidare finns Migrationsverkets föreskrifter om dokument som intyggar att innehavaren är asylsökande (MIGRFS 2021:13). Dessa dokument är asylkvitto (provisoriskt intyg på att innehavaren är sökande) och tillfälligt LMA-kort (som visar att innehavaren är sökande och har rätt att vistas i Sverige under asylprocessen).

Resehandlingar

Migrationsverket får, och ska i vissa särskilt angivna fall, utfärda ett främlingspass för en utlänning som inte har någon handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa en sådan handling (2 kap. 1 a § första stycket UtlL). Enligt 2 kap. 1d § UtlL får Migrationsverket återkalla ett främlingspass om det finns skäl för det med hänsyn till Sveriges säkerhet eller allmän säkerhet.

Bestämmelser om främlingspass finns även i 2 kap. 13–16 §§ UtlF och Migrationsverkets föreskrifter om främlingspass och resedokument (MIGRFS 2021:11). Av 2 kap. 13 § UtlF följer att ett främlingspass ska utfärdas med en giltighetstid om högst tre år. Om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare främlingspass ska giltighetstiden dock vara ett år, om inte särskilda skäl talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare främlingspass inom samma tid har varit föremål för missbruk. Enligt andra stycket samma

bestämmelse får ett främlingspass, antingen då det utfärdas eller senare, förses med en anteckning som begränsar dess giltighetsområde. För sådana främlingspass som inte utfärdas enligt 2 kap. 1 a § andra stycket UtlL ska giltighetsområdet begränsas om sökanden inom de senaste fem åren före ansökan har förlorat ett tidigare utfärdat främlingspass och särskilda skäl inte talar emot det. Detsamma gäller om det finns anledning att misstänka att ett tidigare främlingspass inom samma tid har varit föremål för missbruk. Enligt tredje stycket samma bestämmelse får ett främlingspass, då det utfärdas, förses med en anteckning om att innehavarens identitet inte är styrkt.

Om en utlänning har ett omedelbart behov av att resa till eller från Sverige, får Migrationsverket utfärda ett provisoriskt främlingspass (2 kap. 14 § UtlF).

Mottagandeutredningens förslag

I Mottagandeutredningens förslag till mottagandeförordning föreslås en bestämmelse i 6 § som reglerar intyg som visar att innehavaren omfattas av mottagandelagen. Mottagandeutredningen har inte föreslagit några ändringar gällande resehandlingar.

Skälen för förslaget

Artikel 6 som reglerar vilka dokument som ska tillhandahållas sökande har ändrats och hänvisar numera till artikel 29.1 i asylprocedurförordningen. Eftersom denna bestämmelse är direkt tillämplig i svensk rätt, bör Mottagandeutredningens föreslagna bestämmelse på förordningsnivå justeras. I avsnitt 5.3.10 föreslås kompletterande bestämmelse i utlänningsförordningen så att det tydligt framgår att det är Migrationsverket som ansvarar för att tillhandahålla sökanden de handlingar som avses enligt artikeln. Det behövs därför inte någon motsvarande kompletterande bestämmelse i föreslagen mottagandeförordning, utan endast ett bemyndigande för Migrationsverket att meddela föreskrifter om handlingarnas utformning och innehåll. Mot denna bakgrund bör den bestämmelse som föreslås av Mottagandeutredningen ändras. Den bör inte längre utformas som en bestämmelse om intyg, utan i stället begränsas till

ett bemyndigande för Migrationsverket när det gäller handlingarnas utformning och innehåll.

Grunden i artikel 6.3, att medlemsstater får tillhandahålla resehandling till sökanden endast om det uppkommer allvarliga humanitära skäl, med tillägget i det nya direktivet ”eller andra tvingande skäl”, har inte tidigare införts i svensk rätt. Svensk rätt innehåller därför i dagsläget inte någon sådan uttrycklig reglering. Av bestämmelsen framgår nu att resehandling ”endast” får utfärdas om angivna grunder föreligger. Vidare finns ett tvingande tillägg om att resehandlingens giltighet ska vara begränsad till syftet och den varaktighet som krävs med hänsyn till ändamålet för dess utfärdande. För att uppfylla direktivets krav bör därför en begränsning utifrån lydelsen i bestämmelsen införas i utlänningsförordningen.

11.4.4 Områdesbegränsning samt boende- och anmälningsskyldighet

Bedömning: Mottagandeutredningens förslag som innebär att sökande av internationellt skydd ska delta i närvarokontroll på det asylboende där de tilldelats plats samt vistas inom det län där asylboendet är beläget ska införas. Vidare ska dagersättningen kunna sättas ned om skyldigheten att vistas inom det anvisade område inte uppfylls.

Även förslaget om att Migrationsverket i vissa situationer kan fatta individuellt beslut om att en sökande ska vara skyldig att bo på bestämd plats samt att anmäla sig där ska införas. Detsamma gäller förslaget om att dagersättningen kan sättas ned om anmälningsskyldigheten inte uppfylls.

Vidare ska det, som Mottagandeutredningen föreslår, finnas möjlighet att ansöka om tillfälligt tillstånd att utebli från närvarokontroll, vistas utanför det aktuella länet samt att utebli från anmälningstillfällen när det finns särskilda skäl.

Även förslagen om möjlighet att kunna överklaga Migrationsverkets beslut, förutom beslut om tilldelning av boendeplats och skyldighet att vistas inom ett län, ska införas.

Direktivets bestämmelser

Bestämmelserna om organisering av mottagningssystem (artikel 7), anvisning av sökande till ett geografiskt område (artikel 8) och begränsningar av rörelsefriheten (artikel 9) återfinns delvis i bestämmelsen om bosättning och rörelsefrihet i det tidigare direktivets artikel 7.

Bosättning och rörelsefrihet enligt det tidigare direktivet

Det tidigare direktivet tillät att sökandes rörelsefrihet begränsas till ett anvisat område (artikel 7.1 i det tidigare direktivet). Vidare kunde medlemsstater besluta var sökande ska bo av hänsyn till allmänintresse, allmän ordning eller, om det är nödvändigt, för en skyndsam prövning och effektiv uppföljning av ansökan om internationellt skydd (artikel 7.2 i det tidigare direktivet). Rätten till materiella mottagningsvillkor kunde villkoras av att den sökande bosätter sig på en bestämd plats som fastställts av medlemsstaterna (artikel 7.3 i det tidigare direktivet). En förutsättning för medlemsstaternas möjlighet att bestämma bosättningsort eller anvisa till visst område var dock att det kunde göras vissa undantag (artikel 7.4 i det tidigare direktivet). Familjer som inte bor i eget boende skulle i största möjliga mån hållas samman (artikel 12 i det tidigare direktivet).

Bosättning och rörelsefrihet enligt det nya direktivet

Enligt artikel 7.1 får medlemsstaterna fritt organisera sina mottagningssystem i enlighet med direktivet. Av samma bestämmelse följer, som tidigare, att sökande får röra sig fritt inom den berörda medlemsstatens territorium.

Enligt de nya bestämmelserna får medlemsstaterna under förutsättning att alla sökande faktiskt tillförsäkras sina rättigheter enligt direktivet anvisa sökande till förläggningar inom sitt territorium i syfte att hantera sina asyl- och mottagningssystem (artikel 7.2). Vid anvisning (eller förnyad anvisning) av sökande till förläggningar ska medlemsstaterna beakta objektiva faktorer, inbegripet familjesammanhållning som avses i artikel 14, och

sökandes särskilda mottagandebestånd (artikel 7.3). Rätten till materiella mottagningsvillkor får, som tidigare, villkoras av att de sökande faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats till (artikel 7.4). Medlemsstaterna får också införa mekanismer för att bedöma och tillgodose sina mottagningssystemens behov, inbegripet mekanismer för att verifiera att sökandena faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats (artikel 7.5). Av artikel 7.7 följer att medlemsstaterna inte ska vara skyldiga att fatta administrativa beslut vid tillämpningen av artikel 7.

I syfte att säkerställa en snabb, effektiv och ändamålsenlig behandling av ansökningar tillåter direktivet också att sökandes rörelsefrihet begränsas till ett anvisat område, under förutsättning att det kan göras vissa undantag (artiklarna 8.1, 8.2 och 8.5). Även om bestämmelserna är frivilliga, kan de behöva genomföras på grund av kopplingarna till asylprocedurförordningen samt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Av artikel 9.4 asylprocedurförordningen följer att sökanden ska fullgöra skyldigheterna att anmäla sig till de behöriga myndigheterna vid en viss angiven tidpunkt eller med rimliga intervall eller stanna kvar på ett anvisat geografiskt område inom medlemsstatens territorium i enlighet med direktivet, på det sätt som krävs av den medlemsstat där han eller hon måste vistas i enlighet med asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att fatta administrativa beslut om detta (artikel 8.4). Av artikel 8.3 följer att medlemsstaterna ska säkerställa att sökande har faktisk tillgång till sina rättigheter enligt direktivet och till förfarandegarantierna i förfarandet för internationellt skydd i det geografiska område till vilket dessa sökande anvisats. Det framgår också av samma bestämmelse att det geografiska området ska vara tillräckligt stort, medge tillgång till nödvändig offentlig infrastruktur och inte påverka sökandenas omistliga privatlivssfär.

Sökandes rörelsefrihet kan också begränsas genom att medlemsstaterna vid behov får besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats som är anpassad för att inkvartera sökande, av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika, när det finns risk för avvikande (artikel 9.1). Detta särskilt när det gäller sökande som är skyldiga att befinna sig i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 17.4 asyl- och

migrationshanteringsförordningen eller sökande som har överförs till den medlemsstat där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, efter att ha avvikit till en annan medlemsstat (artikel 9.1 a och b). Av artikel 54.1 asylprocedurförordningen följer dessutom att under prövningen av ansökningar som är föremål för ett gränsförfarande ska en medlemsstat, i enlighet med artikel 9 i mottagandedirektivet (och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10 i mottagandedirektivet), som en allmän regel kräva att de sökande vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdena, eller på andra anvisade områden inom sitt territorium, med fullt beaktande av den medlemsstaternas särskilda geografiska förhållanden (se mer om detta i avsnitt 11.4.6).³⁸⁸

Av skälen framgår att en bestämd plats kan vara en förläggning, ett privat hus, en lägenhet, ett hotell eller någon annan lokal som anpassats för att inkvartera sökande. Vidare framgår av skälen att ett sådant beslut inte bör leda till att sökanden hålls i förvar (skäl 19). Av andra stycket i artikel 9.1 följer att tillhandahållandet av materiella mottagningsvillkor ska vara villkorat av att sökanden faktiskt är bosatt på den specifika platsen. En förutsättning är att det kan göras vissa undantag (artikel 9.3). För att säkerställa att dessa beslut iakttas eller för att effektivt förhindra att sökande avviker får medlemsstaterna vid behov även kräva att sökande anmäler sig till de behöriga myndigheterna vid en viss angiven tidpunkt eller med rimliga intervall, utan att det på ett oproportionerligt sätt påverkar sökandenas rättigheter enligt direktivet (artikel 9.2). De beslut som fattats i enlighet med artikel 9.1 och 9.2 ska vara proportionella och ta hänsyn till relevanta aspekter av sökandens individuella situation, inbegripet sökandens särskilda mottagandebehov (artikel 9.4).

Medlemsstaterna ska i varje beslut som fattas i enlighet med artikel 9.1 och 9.2 ange de sakskäl och i förekommande fall rättsliga skäl som legat till grund för beslutet. Sökande ska underrättas skriftligt om ett sådant beslut samt om förfarandena för att överklaga beslutet i enlighet med artikel 29 och om följderna av att inte efterleva de skyldigheter som beslutet innebär. Medlemsstaterna

³⁸⁸ Av artikel 43.2 asylprocedurförordningen följer att sökande som är föremål för gränsförfarandet får inte tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium, utan att detta påverkar tillämpningen av artiklarna 51.2 och 53.2. De åtgärder som medlemsstater vidtar för att förhindra irreguljär inresa på sitt territorium ska utformas i enlighet med mottagandedirektivet.

ska ge sökandena denna information på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå och i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form med användning av ett klart och tydligt språk. Medlemsstaterna ska säkerställa att de beslut som fattas i enlighet med den här artikeln prövas av en rättslig myndighet på eget initiativ när besluten har tillämpats i mer än två månader, eller att besluten kan överklagas på begäran av den berörda sökanden i enlighet med artikel 29.

Medlemsstaterna ska se till att beslut i fråga om beviljande, indragning eller inskränkning av förmåner enligt mottagandedirektivet, beslut om vägran att bevilja det tillstånd som avses i artikel 8.5 första stycket eller beslut som fattas enligt artikel 9, som påverkar sökande individuellt, kan överklagas enligt de förfaranden som fastställts i nationell rätt. Åtminstone i sista instans ska möjlighet till överklagande eller prövning av de faktiska och rättsliga omständigheterna ges inför en rättslig myndighet (artikel 29.1).

Som tidigare ska medlemsstaten enligt artikel 14, om bostad tillhandahålls, vidta lämpliga åtgärder till stöd för största möjliga sammanhållning av de familjer som befinner sig på dess territorium. Sådana åtgärder ska vidtas med sökandens medgivande (jämför artikel 12 i det tidigare direktivet).

Gällande rätt

Sökande av internationellt skydd ska bo på asylboende

Migrationsverket ska ha huvudansvaret för mottagandet av sökande av internationellt skydd och för detta ändamål driva asylboenden (2 § LMA). Tidigare kunde sökande välja att ordna eget boende eller att erbjudas en plats på något av Migrationsverkets asylboenden. I samband med Mottagandeutredningens arbete har det dock konstaterats finnas behov av ändrade regler för att uppnå ett mer ordnat och effektivt mottagande av sökande, där utgångspunkten är att sökande bor på Migrationsverkets boenden i stället för att ordna boende på egen hand.³⁸⁹ Sedan den 1 mars 2025 ska sökande därför

³⁸⁹ Ändringarna innebär att tidigare ordning med eget boende för sökande av internationellt skydd inte längre gäller. Av det skälet har 10 a och 16 §§ LMA, som innehåller bestämmelser

inte längre ”erbjudas” utan i stället ”tilldelas” en plats på ett av Migrationsverkets boenden (3 § första stycket LMA). Detta gäller inte för ensamkommande barn, som fortsatt ska få boendet ordnat av en kommun (3 § andra stycket LMA). Sökande av internationellt skydd ska, oavsett boendeform, registreras vid ett asylboende (3 a § LMA). Migrationsverkets beslut att tilldela eller erbjuda plats på ett boende kan inte överklagas (22 § första stycket LMA). Det är Migrationsverket som avgör såväl vilken typ av boende, som vilken specifik boendep plats i landet som sökanden ska tilldelas. Enligt 9 § i verkets föreskrifter (MIGRFS 2025:4) ska Migrationsverket beakta om sökande har några särskilda mottagandebehov inför tilldelning eller erbjudande av plats på ett asylboende. Migrationsverket ska också, om samtycke finns, se till att familjer i största möjliga utsträckning hålls samman (2 c § FMA).

Sedan den 1 mars 2025 har en ny bestämmelse införts i LMA om att den sökande ska bo på ett asylboende för att ha rätt till dagersättning och särskilt bidrag (8 a § LMA). Det innebär att Migrationsverket ska pröva om sökanden bor på det asylboende där han eller hon har tilldelats en plats när myndigheten tar ställning till en ansökan om dagersättning eller särskilt bidrag. I andra stycket i den nya bestämmelsen finns vissa undantag från villkoret. Det gäller inte för ensamkommande barn och inte heller för sökande som bor tillsammans med en medlem av den närmaste familjen som är bosatt i Sverige. Med medlem av den närmaste familjen avses som utgångspunkt make eller maka, sambo, underåriga barn eller föräldrar till underåriga barn (men det kan även vara andra personer med en nära familjeanknytning). Vidare gäller villkoret inte heller för en sökande som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende (exempelvis svår sjukdom eller funktionsnedsättning). Det har också införts en ny bestämmelse med en upplysning om att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska kunna meddela föreskrifter om undantag från boendevillkoret i extraordinära situationer (23 d § LMA).

Migrationsverket ska på eget initiativ ta ställning till om den sökande omfattas av något av undantagen när personen ansöker om dagersättning, och det framgår att han eller hon inte avser att bo på

om bl.a. villkor för dagersättning och om bostadsersättning för sökande som bor i eget boende, upphävts.

ett asylboende. Detsamma gäller om myndigheten bedömer att sökande inte längre uppfyller boendevillkoret och därför överväger att besluta att rätten till dagersättning ska upphöra. Motsvarande gäller vid prövningen av en ansökan om särskilt bidrag. Det är som utgångspunkt den sökande som ska visa att de faktiska omständigheter som kan ligga till grund för ett undantag från boendevillkoret föreligger och att han eller hon därmed uppfyller villkoren för dagersättning och särskilt bidrag. Den sökande bör ges möjlighet att inkomma med skäl till att han eller hon bör undantas från boendevillkoret innan Migrationsverket fattar beslut. Om Migrationsverket i efterhand får information som innebär att den sökande bedöms omfattas av undantaget kan Migrationsverket under vissa förutsättningar ändra beslutet med stöd av 37 eller 38 § förvaltningslagen.

Utökad kontroll av sökandes boendeförhållanden

Som en följd av inrättandet av boendevillkor får Migrationsverket, sedan den 1 mars 2025, undersöka det boendetrymme och de slutna förvaringsställen som den sökande disponerar på asylboendet, om det kan misstänkas att personen inte bor enbart på den tilldelade boendeplatsen och undersökningen behövs för att kunna bedöma om han eller hon uppfyller boendevillkoret för dagersättning och särskilt bidrag. Undersökningen ska genomföras i närvaro av ett vittne (t.ex. en annan tjänsteman på asylboendet än den som genomför undersökningen). All den hänsyn som omständigheterna medger ska iakttas (19 c § LMA). Beslutet att genomföra en undersökning ska gälla omedelbart (22 § tredje stycket LMA).

Anmälningsskyldighet och områdesbegränsning

I svensk rätt finns i dag möjlighet att besluta om anmälningsskyldighet enligt LSU, utlänningslagen och rättegångsbalken. I LSU och rättegångsbalken finns också möjlighet att förbjuda personer att vistas utanför ett visst område.

Mottagandeutredningens förslag

Sökandes närvaro på asylboenden ska kontrolleras

Mottagandeutredningen föreslår att sökande av internationellt skydd ska delta i närvarokontroll genom att registrera sitt kort som intygar att innehavaren omfattas av mottagandelagen på det asylboende där den sökande har tilldelats plats. En sökande ska kunna beviljas tillstånd att utebli från ett eller flera kontrolltillfällen om det finns särskilda skäl. Närvarokontrollen ska inte omfatta barn under 16 år. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen och utformningen av närvarokontrollen.

Mottagandeutredningen konstaterar att grunden för förslagen är att sökande av internationellt skydd ska vara skyldiga att bo på asylboende. I delbetänkandet föreslog utredningen att närvaron på asylboendet ska kontrolleras informellt av personalen på boendena utifrån behov och tillgängliga resurser. Ett avgörande skäl för den bedömningen var att Mottagandeutredningen hade att utgå från att Migrationsverkets boendebestand skulle vara ungefär detsamma som i dag, med en stor andel geografiskt utspridda lägenheter. Det bedömdes därför vara förenat med svårigheter att utforma ett ändamålsenligt system för kontrollmekanismer. När utgångspunkten nu i stället är att sökande ska bo på särskilda center, aktualiseras andra överväganden. Mottagandeutredningen bedömer därför att en närvarokontroll bör kunna införas utan att det medför alltför omfattande administration och kostnader. Det skulle också innebära fördelar att kombinera en sådan informell närvarokontroll som föreslagits i delbetänkandet (och som infördes i lag den 1 mars 2025, se 19 c § LMA) med en skyldighet för sökande att fullgöra en formell närvarokontroll. Genom att dessa krav regleras på förhand kan det bli tydligare för de sökande vad som gäller och vad de ska förhålla sig till. Det blir också ett effektivt och pålitligt sätt för Migrationsverket att kontrollera närvaron, och en konkret omständighet att beakta i bedömningen av om skyldigheten att bo på asylboende har uppfyllts. Beroende på hur närvarokontrollen utformas, behöver den inte heller innebära någon påtaglig begränsning av rörelsefriheten utöver den begränsning det innebär att vara skyldig att bo på asylboende. Sökande ska vara skyldiga att bo på asylboende under hela den tid som ansökan prövas, det vill

säga fram till dess att ansökan har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft. Detta gäller även i ärenden där beslut kan verkställas innan det vunnit laga kraft. För att detta ska kunna säkerställas bör närvarokontrollen gälla under motsvarande tid.

Mottagandeutredningen konstaterar vidare att vid övervägandena av vilka åtgärder och sanktioner som ska införas för sökande i syfte att kontrollera att skyldigheten att bo på asylboende efterlevs bör utgångspunkten vara den generella ordning som följer av det nya direktivet. För att följa det syfte som anges i direktivet är det enligt Mottagandeutredningens bedömning nödvändigt att fortlöpande kontrollera att sökande bor på det asylboende där de tilldelats plats och att det finns sanktioner om en sökande inte visar att han eller hon faktiskt bor på asylboendet. Detta hänger samman med att möjligheten att bo i eget boende i Sverige under lång tid har nyttjats i stor omfattning, och att det därför krävs särskilda åtgärder för att bryta detta mönster.

Mottagandeutredningen framhåller att en skyldighet att delta i närvarokontroll inte ensamt bör kunna jämföras med ett frihetsberövande enligt artikel 5 Europakonventionen, även om den skulle vara omfattande. Däremot utgör en närvarokontroll en begränsning av rätten till rörelsefrihet enligt artikel 2 i konventionens fjärde tilläggsprotokoll. Begränsningen bör anses utgöra en proportionerlig åtgärd för att upprätthålla kontrollen över var sökande befinner sig och säkerställa att personen är tillgänglig för prövningen av ansökan och andra insatser. Detta ryms inom de syften som kan motivera inskränkningar av rättigheten enligt artikeln.

Mottagandeutredningen kommer även fram till att det i vissa situationer kan vara orimligt att kräva att sökande ska närvara vid kontrollen. Det bör därför finnas möjlighet att i enskilda fall få tillstånd att utebli från närvarokontrollen. Mottagandeutredningen föreslår att Migrationsverket ska kunna bevilja tillstånd när det finns särskilda skäl. Det bör då vara motiverade brådskande och allvarliga familjeskäl eller nödvändig medicinsk behandling (jämför artikel 8.5). T.ex. om sökande tillfälligt behöver läggas in på sjukhus eller ska delta i en familjesammankomst (såsom en begravning eller ett bröllop). Särskilda skäl kan också föreligga om en anhörig är svårt sjuk och sökande behöver vara borta vid kontrolltillfällen för att kunna besöka denne. Det kan också uppkomma andra situationer då

det framstår som rimligt att ge den sökande tillstånd att utebli från kontrolltillfällen. En bedömning får göras av omständigheterna i det enskilda fallet.

Mottagandeutredningen framhåller att det är viktigt att det system för boende som föreslås tar hänsyn till att barn får en fungerande tillvaro. När en tillståndsfråga rör en barnfamilj ska i första hand beaktas vad som kan anses vara barnets bästa. Generellt sett kan barns särskilda behov leda till att det finns anledning att bevilja tillstånd till frånvaro i fler fall, t.ex. för att familjen ska kunna besöka släktingar när föräldrarna behöver avlastning. Närvarokontrollen ska inte gälla barn under 16 år. Tillstånd för frånvaro ska som regel ges när det krävs för att barn över 16 år fullt ut ska kunna delta i skolarbetet och skolans aktiviteter i övrigt, t.ex. skolutflykter. Det är även rimligt att föräldrar som ska resa med eller på annat sätt delta i sådana aktiviteter får ett sådant tillstånd. Motsvarande bör gälla deltagande för föräldrar och barn i vissa fritidsaktiviteter som bedöms vara viktiga för barnet. När det gäller besök hos närstående i andra situationer bör dock utgångspunkten vara att de får äga rum på dagar då det inte är några kontrolltillfällen.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas bör enligt Mottagandeutredningen också vara att den sökande anger var denne kommer att vistas och lämnar kontaktuppgifter. På så sätt bör det kunna säkerställas att Migrationsverket känner till var den sökande befinner sig och kan upprätthålla kontakten. Om en sökande inte kan kontaktas under tillståndstiden bör det, om han eller hon inte bedöms bo kvar på boendet, kunna få konsekvenser för dagersättningen, som kan sättas ned.

För att underlätta hanteringen bör en ansökan om tillstånd att tillfälligt utebli från kontrolltillfällen kunna göras såväl muntligt som skriftligt. När tillstånd beviljas behöver Migrationsverket inte fatta något särskilt beslut, så länge ansökan och tillståndet noteras på lämpligt sätt. Inte heller när tillfälligt tillstånd inte beviljas behöver Migrationsverket fatta ett särskilt beslut och ange skälen för beslutet, så länge beslutet noteras på lämpligt sätt. Det får anses följa av det nya direktivet (artikel 29) att ett sådant beslut inte ska kunna överklagas.

Enligt Mottagandeutredningen ska ett beviljat tillstånd begränsas till ett visst antal kontrolltillfällen som motsvarar den sökandes behov av frånvaro. Det finns inget hinder mot att bevilja ett tillfälligt

tillstånd som gäller under lång tid när det är nödvändigt, t.ex. på grund av långvarig sjukhusvistelse. Vid behov ska beviljade tillstånd också kunna förlängas.

Sökande ska vistas inom ett begränsat geografiskt område

Mottagandeutredningen föreslår att sökande av internationellt skydd ska vara skyldiga att vistas inom ett begränsat geografiskt område, som ska omfatta det län där asylboendet är beläget. Skyldigheten ska gälla under hela den tid som prövningen av ansökan pågår. En sökande ska kunna beviljas tillstånd att tillfälligt vistas utanför området om det finns särskilda skäl. Ett beslut att inte bevilja tillfälligt tillstånd att lämna anvisat län kan överklagas. Polismyndigheten ska underrätta Migrationsverket om en person som omfattas av mottagandelagen anträffas utanför det område som han eller hon har rätt att vistas inom.

Skyldigheten att vistas inom ett begränsat geografiskt område får enligt direktivet enbart införas i syfte att säkerställa en snabb, effektiv och ändamålsenlig behandling av ansökningarna eller med hänsyn till kapaciteten i de berörda geografiska områdena. Enligt Mottagandeutredningen motiverar båda dessa skäl införandet av en områdesbegränsning. Att sökande får vistas inom ett begränsat geografiskt område kan bidra till att staten vid varje tidpunkt vet var sökande befinner sig och motverka att asylprövningen drar ut på tiden eller att personer avviker. Att sökandes rätt att vistas och röra sig i landet är begränsad innebär också att staten kan fördela sökande utifrån kapaciteten för mottagandet i de berörda geografiska områdena.

Mottagandeutredningen bedömer sammantaget att en skyldighet för sökande att vistas inom ett begränsat område medan ansökan prövas fyller en funktion vid sidan av närvarokontrollen. Det område som sökande ska vistas inom bör dock ge utrymme för att röra sig i samhället och t.ex. vistas i offentliga miljöer, ta del av viss samhällsservice och delta i aktiviteter som anordnas för sökande av internationellt skydd. Under sådana förutsättningar bedömer Mottagandeutredningen att en områdesbegränsning kan vara en lämplig och proportionerlig åtgärd.

Mottagandeutredningen konstaterar att en begränsning av sökandes rätt att vistas i landet till ett större område, såsom en kommun eller ett län, i sig inte kan anses utgöra ett frihetsberövande enligt artikel 5 i Europakonventionen. Mottagandeutredningen bedömer att det inte heller bör finnas någon risk att en sådan begränsning tillsammans med en skyldighet att bo på ett visst boende och att anmäla sig där i den omfattning som utredningen föreslår, anses utgöra ett frihetsberövande. I bedömningen har det betydelse att det rör sig om utlännningar som inte har uppehållstillstånd, vilket innebär att staten har ett särskilt intresse av att kontrollera vistelsen i landet och skapa goda förutsättningar för prövningen av ansökan. Sökande ska också kunna röra sig fritt inom ett förhållandevis stort område, etablera kontakter, nyttja samhällsservice och ta del av de förmåner som de har rätt till. Området kommer inte att vara inhägnat eller övervakat, vilket har varit fallet i de avgöranden från Europadomstolen där sökande har ansetts vara frihetsberövade. Mot bakgrund av Europadomstolens resonemang i *Omwenyeke mot Tyskland* (mål nr 44294/04) bör en skyldighet att vistas inom en kommun eller ett län inte heller anses utgöra en begränsning av sökandes rörelsefrihet enligt artikel 2 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll.

Enligt Mottagandeutredningens bedömning kan inte beslut som fattas utifrån förslaget om att sökande ska vistas inom ett visst område och att området ska bestämmas till det län där asylboendet finns anses utgöra ett beslut som enligt direktivet ska kunna överklagas. Vidare anför Mottagandeutredningen att det inte heller skulle vara lämpligt att införa en överklagandemöjlighet, eftersom skyldigheten att vistas inom ett område inte involverar några överväganden i det enskilda fallet. Däremot kommer det finnas möjlighet att överklaga beslut om nedsättning av dagersättning som grundas på överträdelser av områdesbegränsningen.

Mottagandeutredningen har föreslagit att tillstånd att lämna området ska kunna beviljas under samma förutsättningar som tillstånd att utebli från närvarokontroll, det vill säga om det finns särskilda skäl. Detta kan t.ex. vara om sökande tillfälligt behöver sjukvård som inte kan erbjudas inom området, en anhörig som bor utanför området är sjuk eller om sökande ska delta i en familjesammankomst. Det kan också finnas särskilda skäl att lämna området tillfälligt för att besöka familjemedlemmar eller andra

närstående. Däremot kan det inte anses utgöra särskilda skäl att arbeta utanför området. På samma sätt som när det gäller tillstånd att utebli från kontrolltillfällen får en bedömning göras av omständigheterna i det enskilda fallet, med hänsyn till om sökande tidigare har åsidosatt sina skyldigheter. Även barnets bästa ska beaktas när det är aktuellt (och samma särskilda hänsyn bör tas när det gäller barn som vid tillstånd för frånvaro från närvarokontrollen, se ovan).

Enligt Mottagandeutredningen kan ett tillstånd att lämna området noteras på lämpligt sätt, och behöver inte framgå av mottagandekortet. Om tillstånd inte beviljas ska ett särskilt beslut fattas med skälen för beslutet. Beslutet ska kunna överklagas. Det ska inte krävas tillstånd för att inställa sig hos myndigheter och domstolar när närvaron är nödvändig. Sökande ska dock på förhand underrätta Migrationsverket om sådana avtalade möten (artikel 8.5 tredje stycket).

Mottagandeutredningen föreslår att en underrättelseskyldighet för Polismyndigheten ska införas i mottagandeförordningen. Underrättelseskyldigheten innebär att Polismyndigheten ska meddela Migrationsverket om en sökande som omfattas av mottagandelagen anträffas utanför det område som har angetts på dennes mottagandekort. Migrationsverket bör därefter undersöka om den sökande har haft tillstånd att vistas utanför området och, om så inte är fallet, ta ställning till om dagersättningen ska sättas ned. Områdesbegränsningen innebär dock inte att en sökande kan återföras till det län som denne är skyldig att vistas inom med tvång.

Individuella beslut om boendeskyldighet och anmälningsskyldighet

Mottagandeutredningen föreslår att Migrationsverket i vissa situationer vid behov ska kunna fatta ett individuellt beslut om boendeskyldighet för en sökande av internationellt skydd av hänsyn till allmän ordning eller för att hindra sökande från att avvika. I dessa situationer ska Migrationsverket även kunna fatta individuella beslut om skyldighet att anmäla sig till Migrationsverket vid vissa angivna tidpunkter, för att säkerställa att beslutet om boendeskyldighet följs eller för att förhindra att sökande avviker. Anmälningsskyldigheten ska inte gälla barn under 16 år. Sökande ska kunna beviljas tillstånd

att utebli från ett eller flera anmälningstillfällen om det finns särskilda skäl. Beslut om boendeskyldighet och anmälningsskyldighet ska kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Ett individuellt beslut om anmälningsskyldighet innebär att sökande inte ska delta i närvarokontroll.

Mottagandeutredningen konstaterar att en anmälningsskyldighet inte ensamt bör kunna jämföras med ett frihetsberövande enligt artikel 5 i Europakonventionen, även om den skulle vara omfattande. Däremot utgör den en begränsning av rätten till rörelsefrihet enligt artikel 2 i konventionens fjärde tilläggsprotokoll. Mottagandeutredningen konstaterar att begränsningen bör anses utgöra en proportionerlig åtgärd för att upprätthålla kontrollen över var sökande av internationellt skydd befinner sig och säkerställa att de är tillgängliga för prövningen av ansökan och andra insatser. Detta rymms inom de syften som kan motivera inskränkningar av rättigheten enligt artikeln. En möjlighet att ålägga en sökande anmälningsskyldighet av hänsyn till allmän ordning eller om det finns en avvikanderisk är således möjlig att införa i detta sammanhang.

Av artikel 9.3 följer att medlemsstaterna får bevilja sökanden tillstånd att tillfälligt bo utanför den bestämda plats som anvisats. Enligt Mottagandeutredningen får detta anses innebära att tillstånd också ska kunna beviljas för att tillfälligt utebli från anmälningstillfällen. Beslut om tillstånd ska enligt samma bestämmelse fattas på individuell, objektiv och opartisk grund och ska motiveras om de går sökande emot. Besluten ska vara överklagbara (artikel 9.5). Möjligheten att beviljas tillstånd för frånvaro bör enligt Mottagandeutredningen begränsas till situationer där sökande behöver nödvändig medicinsk behandling eller motsvarande skäl.

Enligt Mottagandeutredningen bör beslut om boendeskyldighet och anmälningsskyldighet kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Av artikel 9.5 lyder att medlemsstaterna ska säkerställa att de beslut som fattas enligt artikeln prövas av en rättslig myndighet på eget initiativ när besluten har tillämpats i mer än två månader, eller att besluten kan överklagas på begäran av den berörda sökande. Mottagandeutredningen menar att enligt ordalydelsen i artikeln ska de beslut som fattas enligt artikeln prövas av en rättslig myndighet på eget initiativ ”eller” vara överklagbara. Eftersom

bestämmelsen i denna del inte innehåller ett "och" tolkar Mottagandeutredningen detta som att endast en av möjligheterna ska finnas. Mottagandeutredningen konstaterar vidare att begreppet "rättslig myndighet" är ett unionsrättsligt begrepp. I detta innefattas traditionellt sett myndigheter som deltar i rättsskipningen, till skillnad från bl.a. förvaltningsmyndigheter. Det kan mot denna bakgrund konstateras att Migrationsverket inte utgör en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 9.5. Skyldigheten att göra en prövning på eget initiativ, en s.k. ex officio-prövning, av det aktuella beslutet skulle därför falla på domstolarna. Eftersom det är Migrationsverket som har kunskap om de omständigheter som ligger till grund för bedömningen av allmän ordning och avvikanderisk samt vetskap om vilka beslut som tagits i detta avseende, är ett system med rätt till överklagande av de aktuella besluten mer lämpligt än att ex officio-prövning ska göras av förvaltningsdomstol.

Mottagandeutredningen föreslår också att det av nya lagen ska framgå att regeringen eller den myndigheten regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om omfattningen och utformningen av anmälningsskyldigheten.

Dagersättningen ska sättas ned om sökande vistas utanför det län där asylboendet är beläget eller åsidosätter en individuell anmälningsskyldighet

Mottagandeutredningen föreslår att dagersättningen ska kunna sättas ned för sökande som utan tillstånd vistas utanför det län där deras asylboende är beläget eller åsidosätter en individuellt beslutad anmälningsskyldighet. Beslutet om nedsatt dagersättning på grund av åsidosättande av områdesbegränsningen ska gälla i en vecka. Om sökande skulle vistas utanför länet flera dagar i rad, bör varje dag föranleda en veckas nedsättning. Beslut om nedsatt dagersättning på grund av åsidosättande av anmälningsskyldighet ska gälla två veckor. Om sökande uteblir vid fler tillfällen ska ytterligare nedsättningar kunna göras med två veckor per tillfälle. Dagersättningen ska inte sättas ned om åsidosättandet av områdesbegränsningen berodde på orsaker som sökande inte rådde över.

Av artikel 7.4 följer att tillhandahållandet av materiella mottagningsvillkor (däribland dagersättning, se artikel 2.7), får

villkoras av att sökande faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats i enlighet med artikel 7.2. Detta innebär att det är möjligt att dra in eller sätta ned dagersättningen och särskilt bidrag om sökande inte längre är faktiskt bosatt på asylboendet. I artikel 23 finns ytterligare bestämmelser om beslut om inskränkning eller indragning av materiella mottagningsvillkor (se mer om detta i avsnitt 11.4.18). Medlemsstaterna får enligt den bestämmelsen fatta beslut om nedsättning eller indragning av bl.a. dagersättning om en sökande utan tillstånd lämnar ett anvisat geografiskt område (artikel 8) eller den bostad på bestämd plats som anvisats (artikel 9), eller om personen avviker (se artikel 23.2 a). Bestämmelsen reglerar inte vad som gäller om sökande inte uppfyller medlemsstatens mekanismer för att verifiera att sökandena faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats. Enligt Mottagandeutredningens bedömning är det därför inte förenligt med direktivet att dra in materiella mottagningsvillkor för att sökande inte deltar i en kontrollmekanism i form av närvarokontroll. Enligt artikel 7 krävs att sökande inte bor på boende för att han eller hon inte ska ha rätt till materiella mottagningsvillkor. Närvarokontrollen bör dock kunna ses som ett verktyg för att säkerställa efterlevnaden av att sökande bor enbart på tilldelat asylboende. Omständigheten att sökande uteblir från närvarokontroller kan alltså ligga till grund för bedömningen av om en person anses bo på asylboendet på det sätt som krävs för att få dagersättning och särskilt bidrag.

Enligt artikel 23.4 ska beslut om nedsättning av dagersättning fattas på objektiv och opartisk grund efter prövning i det enskilda ärendet. De skäl som ligger till grund för beslutet ska anges. Beslutet ska grundas på sökandens speciella situation, särskilt när det gäller sökande med särskilda mottagningsbehov, med beaktande av proportionalitetsprincipen. Av bestämmelsen framgår vidare att medlemsstaterna ska säkerställa tillträde till hälso- och sjukvård i enlighet med direktivet och säkerställa en levnadsstandard för alla sökande i enlighet med unionsrätten, inbegripet EU:s rättighetsstadga, och internationella skyldigheter. Vid bedömningen av om dagersättningen ska sättas ned ska hänsyn således tas till omständigheterna kring överträdelsen i det enskilda fallet. Mottagandeutredningen bedömer att om en sökande har uteblivit från anmälningstillfällen eller vistats utanför området på grund av orsaker som han eller hon inte rådde över, bör dagersättningen inte

sättas ned. Sådana situationer kan uppstå när det inte har funnits möjlighet att söka tillstånd på förhand, t.ex. när någon oförutsett har lagts in på sjukhus eller på annat sätt behövt söka vård.

Migrationsverket ska alltså kunna besluta att dagersättningen ska sättas ned tillfälligt när en sökande har vistats utanför det län där hans eller hennes asylboende är beläget, eller åsidosatt en individuell anmälningsskyldighet och detta inte har berott på orsaker som sökande inte rådde över. Nedsättningen ska avse hela det belopp som skulle ha betalats ut för motsvarande tid vid kommande utbetalning. Normalt betalas dagersättningen ut i förskott för en månad i taget. Att dagersättningen sätts ned får inte innebära att den berörde förlorar möjligheten att tillgodose grundläggande behov, såsom behovet av kost, kläder och basala hygienartiklar.

Mottagandeutredningen har framhållit att det av artikel 23.3 följer att sökande under vissa förutsättningar ska kunna få tillbaka sin dagersättning om de på nytt uppfyller sina skyldigheter. Utredningens förslag innebär att rätten till logi kvarstår i sådana situationer, vilket innebär att sökande som har lämnat boendet kommer att kunna begära att bli tilldelade en boendeplats på nytt och på så sätt även få tillbaka dagersättningen. Det kommer således alltid att finnas möjlighet att få det bistånd som krävs för att tillgodose grundläggande behov, och på så sätt säkerställa värdiga levnadsvillkor för alla sökande. En förutsättning är emellertid att personens ansökan inte har betraktats som återkallad och avslagits eller att ärendet skrivits av. I sådana situationer är personen inte längre sökande och omfattas inte av bestämmelserna i mottagandedirektivet. Om en ny ansökan görs och kan prövas kommer personen dock att omfattas av de bestämmelser som gäller sökande av internationellt skydd på nytt.

Enligt direktivet ska medlemsstaterna under alla omständigheter säkerställa tillgången till sjukvård. Mottagandeutredningens förslag innebär inte att rätten till sjukvård villkoras, och den rätt som sökande har till vård kommer således att kvarstå även om dagersättningen har upphört eller satts ned tillfälligt. I vissa situationer är dagersättningen emellertid även avsedd att täcka kostnaden för vårdavgifter. Mottagandeutredningen föreslår därför att kostnaden för vårdavgifter i sådana situationer i stället ska kunna ersättas genom särskilt bidrag. Förslagen är utformade så att alla sökande som bor på asylboende ska ha rätt till särskilt bidrag.

Mottagandeutredningen framhåller också att sökande som inte bor på asylboende alltid kommer att ha möjlighet att flytta till ett asylboende, och då få rätt till särskilt bidrag som kan täcka vårdavgifter. Detta skulle dock kunna förstås så att rätten till ersättning för vårdavgifter, och således även tillgången till sjukvård, villkoras av att sökande bor på asylboende. Något sådant villkor kan inte uppställas enligt direktivet. Däremot får medlemsstaterna enligt direktivet ställa som villkor för att bevilja materiella mottagningsvillkor och hälso- och sjukvård att de sökande inte har tillräckliga medel för att säkerställa en levnadsstandard som täcker deras behov av hälsa och uppehälle. Mottagandeutredningens förslag innebär att det i praktiken kommer att finnas begränsade möjligheter för sökande att bo någon annanstans än på asylboende, eftersom de måste delta i närvarokontrollen på asylboendet eller beviljas tillstånd att tillfälligt utebli från kontrolltillfällen. I den mån det ändå skulle förekomma att sökande ordnar boende på egen hand, och således fransäger sig rätten till dagersättning och särskilt bidrag, får det enligt Mottagandeutredningen anses rimligt att utgå från att de även har tillräckliga egna medel för att täcka vårdavgifter.

Av Mottagandeutredningen framgår vidare att innan Migrationsverket fattar beslut om nedsättning av dagersättning ska sökande få del av informationen och möjlighet att yttra sig över den. Vid överträdelser av anmälningsskyldigheten eller områdesbegränsningen bör all information dokumenteras, vilket följer av 27 § FL. Det är Migrationsverket som ska visa att det har funnits förutsättningar för att sätta ned dagersättningen. Beslut om nedsättning av dagersättningen gäller omedelbart, men kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Mottagandeutredningen föreslår att bestämmelsen om nedsättning av dagersättning är fakultativ, vilket innebär att Migrationsverket har möjlighet, men ingen skyldighet, att sätta ned dagersättningen när förutsättningarna är uppfyllda (detta gäller även för de bestämmelser om nedsättning som för närvarande finns i LMA). Vid prövningen av om dagersättningen ska sättas ned ska hänsyn tas till om sökande tillhör en kategori av särskilt utsatta personer i enlighet med direktivet. Om åtgärden rör barn ska principen om barnets bästa beaktas. Som tidigare angetts gäller anmälningsskyldigheten inte barn under 16 år. När det rör sig om

överträdelser av områdesbegränsningen kan dock även barnets dagersättning sättas ned.

Undantag från skyldigheterna i enskilda fall

Mottagandeutredningen konstaterar att det utifrån de förslag som lämnas finns utrymme att göra individuella bedömningar vid tillämpningen, genom möjligheten att bevilja tillfälliga tillstånd att utebli från närvarokontroll, anmälningstillfällen eller vistas utanför det anvisade området.

När det gäller barn så återfinns principen om barnets bästa i direktivet. Av artikel 26.1 följer att medlemsstaterna ska säkerställa en levnadsstandard som är lämplig för de underårigas fysiska, psykologiska, andliga, moraliska och sociala utveckling. Vid bedömningen av barnets bästa ska medlemsstaterna enligt direktivet ta särskild hänsyn till möjligheterna till familjeåterförening, den underåriges välbefinnande och sociala utveckling, säkerhets- och trygghetshänsyn samt den underåriges åsikter, beroende på hans eller hennes mognad (artikel 26.2). Medlemsstaterna ska också se till att underåriga har möjlighet att delta i fritidsverksamhet, inklusive lekar och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder, och i utomhusaktiviteter inom de anläggningar och förläggningar som avses i artikel 20.1 a och b, samt har tillgång till skolmaterial vid behov (artikel 26.3). Underåriga barn till sökande eller sökande som är underåriga ska inkvarteras med sina föräldrar, ogifta underåriga syskon eller den vuxna som ansvarar för dem, förutsatt att detta är till de berörda underårigas bästa (artikel 26.5).

Mottagandeutredningen framhåller att det bör innebära flera fördelar för barn att bo på asylboende, i jämförelse med att bo i boenden som familjen har ordnat på egen hand. Även barnfamiljer ska därför omfattas av skyldigheten att bo på asylboende och av utredningens förslag. Hela familjens dagersättning ska också kunna upphöra om familjen inte uppfyller sin skyldighet att bo på det asylboende där de har tilldelats plats. Mottagandeutredningen har dock bedömt att barn under 16 år inte ska omfattas av närvarokontrollen eller anmälningsskyldighet. Barn ska dock vara skyldiga att vistas inom det län där asylboendet är beläget, oavsett ålder. Mottagandeutredningen har bedömt att skyldigheten bör

omfatta hela familjen, eftersom det skulle kunna framstå som märkligt om yngre barn ges rätt att vistas i områden som föräldrarna inte har rätt att vara i. Detta innebär alltså att även barnets dagersättning kan sättas ned om familjen vistas utanför området. Vid de bedömningar som görs inom ramen för förslagen ska principen om barnets bästa beaktas. Det gäller både när det rör sig om en åtgärd som avser ett barn och en åtgärd som berör barnets familjemedlemmar. Principen innebär bl.a. att det ska göras en analys av vad beslutet får för konsekvenser för barnet.

Enligt Mottagandeutredningen är det ofrånkomligt att de samlade effekterna av förslagen kan riskera att påverka barn negativt. Mot denna bakgrund är det viktigt att barns behov får särskilt genomslag när asylboenden etableras och utformas. Utgångspunkten bör vara att boendet ska ge förutsättningar för att åstadkomma en så normal tillvaro som möjligt. Det bör finnas möjligheter att ta sig till en stad eller större tätort för att på så sätt kunna ta del av vanliga vardagliga aktiviteter som t.ex. besök på lekplatser, parker och bibliotek. Boendena bör också utformas på ett sätt som ger utrymme både för avskildhet, vila, utveckling och rekreation. Detta får anses vara en förutsättning för att förslagen ska anses vara förenliga med barnkonventionen.

Mottagandeutredningen konstaterar också att en grundläggande förutsättning för att förslagen ska vara förenliga med barnkonventionen är att det finns möjligheter att upprätthålla kontakten med familjemedlemmar som inte bor på asylboendet. Förslagen ger utrymme för att vara borta mellan tillfällena för närvarokontroll eller anmälningsskyldighet, t.ex. för att besöka familjemedlemmar, släktingar eller vänner. Det finns också möjlighet att beviljas tillstånd att lämna det aktuella länet tillfälligt för att kunna göra sådana besök. Även när det gäller bedömningen av om tillstånd ska beviljas att utebli från kontroll- eller anmälningstillfällen eller vistas utanför länet ska särskild hänsyn tas till barnets behov. Det får generellt sett anses vara särskilt viktigt för barn att ha en viss möjlighet till miljöombyte och kunna träffa andra än de sökande som bor på asylboendet.

Mottagandeutredningen konstaterar att frågan om sammanhållning av familjer är relevant även när sökande inte är ett barn. När det rör sig om familjer utan minderåriga barn kan den internationella rätten däremot inte anses innebära något

motsvarande krav på att familjemedlemmarna ska kunna bo tillsammans. Däremot får det anses följa av artikel 8 Europakonventionen att det ska finnas möjlighet för familjemedlemmar att upprätthålla kontakten. Mottagandeutredningen framhåller att förslagen ger visst utrymme för kortare besök hos familjemedlemmar och tillstånd att lämna det aktuella länet. I den mån det är möjligt bör Migrationsverket också ta hänsyn till önskemål om att bo nära familjemedlemmar när platser tilldelas på asylboenden. Mottagandeutredningen bedömer att förslagen får anses vara förenliga med rätten till privat- och familjeliv enligt Europakonventionen.

När Migrationsverket tilldelar sökande boendeplatser ska hänsyn tas till individuella behov. När det gäller personer som har behov av särskilt stöd bedömer Mottagandeutredningen att kommunerna har ett ansvar för att ta ställning till insatser i form av stöd och hjälp i asylboende och insatser i form av särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen. Om en sökande som bor på Migrationsverkets asylboende inte har förmåga att delta i närvarokontroll eller fullgöra en individuell anmälningsskyldighet exempelvis på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning ska dagersättningen inte sättas ned. Som tidigare framgått ska dagersättningen inte heller sättas ned om sökande är inlagd på vårdinrättning eller föremål för tvångsvård.

Undantag från skyldigheterna i särskilda situationer

Mottagandeutredningen har föreslagit att regeringen ska kunna meddela föreskrifter om undantag från reglerna om närvarokontroll, anmälningsskyldighet och skyldighet att vistas inom ett begränsat område. Sådana föreskrifter kan meddelas om antalet sökande av internationellt skydd eller utlänningar som omfattas av massflyktsdirektivet har varit eller kan förväntas bli särskilt omfattande och det bedöms vara nödvändigt för att tillgodose behovet av platser på asylboenden.

Av 25 § LMA följer att föreskrifter som avviker från lagen även får meddelas när Sverige är i krig eller krigsfara eller det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara. Mottagandeutredningen föreslår att denna bestämmelse

förs över till mottagandelagen. Även i sådana situationer kommer skyldigheterna således att kunna åsidosättas.

Skälen för bedömningen

Förslaget om närvarokontroll på asylboende ska införas

Artikel 7 innebär att medlemsstaterna har rätt att anvisa sökande av internationellt skydd till asylboenden (förläggningar) i syfte att hantera sina asyl- och mottagningssystem (artikel 7.2) och att rätten till materiella mottagningsvillkor kan villkoras av att den sökanden faktiskt bor där (artikel 7.4). Den rättsliga grunden för att ålägga sökande av internationellt skydd en generell skyldighet att bo på det asylboende där de har tilldelats plats finns alltså i artikel 7. Av artikel 7.5 följer att medlemsstaterna får införa mekanismer för att bedöma och tillgodose sina mottagningssystemers behov, inbegripet mekanismer för att verifiera att sökandena faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats. Den av Mottagandeutredningen föreslagna mekanismen i form av närvarokontroll syftar till att kontrollera sökandenas faktiska närvaro på asylboendena (se också skäl 17). Den rättsliga grunden för att sökande av internationellt skydd ska vara skyldiga att delta i närvarokontroll på asylboendet finns alltså i artikel 7.5.

Även om artikel 7.1–5 framstår som frivillig kan det enligt uttalande från kommissionen kanske ändå bedömas nödvändigt av medlemsstaterna att införliva i nationell rätt med hänsyn till bestämmelsens koppling till asylprocedurförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen (se artikel 9.4 i asylprocedurförordningen). Utgångspunkten för detta arbete ska vara att det svenska regelverket är i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten om det inte finns starka skäl att avvika från den mest restriktiva regleringen. Mot bakgrund av detta och de överväganden som har gjorts av Mottagandeutredningen bör anpassning av svensk rätt ske utifrån de förslag som Mottagandeutredningen har lämnat. Förslagen innebär att artikel 7.2, 7.4 och 7.5 genomförs i svensk rätt. Det krävs inte några ytterligare anpassningar än Mottagandeutredningens förslag för att genomföra bestämmelserna.

Förslaget om områdesbegränsning ska införas

Av artikel 8 följer att medlemsstaterna får anvisa sökande till ett geografiskt område där de kan röra sig fritt under hela förfarandet för internationellt skydd (artikel 8.1). Det anvisade området ska vara tillräckligt stort, medge tillgång till nödvändig offentlig infrastruktur och inte påverka den omistliga privatlivssfären (artikel 8.3). Den rättsliga grunden för att sökande av internationellt skydd ska vara skyldiga att vistas i det län där asylboendet är beläget finns alltså i artikel 8. Mottagandeutredningen har bedömt att förslaget är väl förenligt med direktivet. Förslaget innebär också att det finns möjlighet att bevilja tillstånd att lämna området i enlighet med artikel 8.5.

Även artikel 8 är frivillig, men kan behöva införlivas med hänsyn till asylprocedurförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen (se artikel 9.4 i asylprocedurförordningen). Om medlemsstaten ska tillämpa bestämmelsen, måste den genomföras i sin helhet. Mot bakgrund av Mottagandeutredningens överväganden och utgångspunkten för detta arbete i förhållande till den miniminivå som följer av EU-rätten bör anpassning av svensk rätt ske utifrån det förslag som Mottagandeutredningen har lämnat. Förslaget innebär att artikel 8 genomförs i svensk rätt. Det krävs inte några ytterligare anpassningar än Mottagandeutredningens förslag för att genomföra bestämmelsen.

Förslaget om nedsättning av dagersättning ska införas

Av artikel 7.4 följer att rätten till materiella mottagningsvillkor får villkoras av att personen bor på anvisat asylboende. Den rättsliga grunden för att dagersättningen ska villkoras av att sökande bor på det asylboende där de har tilldelats plats återfinns alltså i den bestämmelsen. Av artikel 23.2 a följer att medlemsstaterna får fatta beslut om nedsättning eller indragning av dagersättning om sökande utan tillstånd lämnar ett anvisat geografiskt område (enligt artikel 8) eller den bostad på bestämd plats som anvisats (enligt artikel 9), eller om personen avviker. Den rättsliga grunden för att dagersättningen ska kunna sättas ned tillfälligt om den sökande inte vistas inom det län där tilldelat asylboende ligger eller inte följer ålagd anmälningsskyldighet återfinns alltså i den bestämmelsen.

Mot bakgrund av Mottagandeutredningens överväganden och utgångspunkten för detta arbete i förhållande till den miniminivå som följer av EU-rätten bör anpassning av svensk rätt ske utifrån de förslag som Mottagandeutredningen har lämnat. Förslagen innebär att artikel 23.1, 23.2 a och 23.3 genomförs i svensk rätt.

När det gäller de krav kring besluten som anges i artikel 23.4 och 23.5 framgår det av FL hur förvaltningsmyndigheter ska handlägga sina ärenden. I lagen finns bl.a. principerna om legalitet, objektivitet och proportionalitet (5 § FL). Vidare ska beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klaggörande motivering om det inte är uppenbart obehövligt (32 § FL).

Förslaget om boende- och anmälningsskyldighet i vissa situationer ska införas

Av artikel 9.1 följer att medlemsstaterna vid behov får besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika när det finns risk för avvikande. Medlemsstaterna får även kräva att sökande anmäler sig till de behöriga myndigheterna vid en viss given tidpunkt eller med rimliga intervall (artikel 9.2). Den rättsliga grunden för att Migrationsverket ska kunna fatta individuella beslut om att sökande får bo endast på en bestämd plats och vara skyldig att anmäla sig till Migrationsverket på boendet återfinns alltså i den bestämmelsen. Enligt artikel 9.3 får medlemsstaterna bevilja sökanden tillstånd att tillfälligt bo utanför den bestämda plats som anvisats. Eftersom anmälningsskyldigheten i praktiken innebär en viss begränsning när det gäller sökandes möjligheter att lämna asylboendet får detta anses innebära att tillstånd också ska kunna beviljas för att tillfälligt utebli från anmälningstillfällen.

När en medlemsstat tillämpar artikel 9 ska bestämmelsen genomföras i sin helhet. Mot bakgrund av Mottagandeutredningens överväganden och utgångspunkten för detta arbete i förhållande till den miniminivå som följer av EU-rätten bör anpassning av svensk rätt ske utifrån de förslag som Mottagandeutredningen har lämnat. Förslaget innebär att artikel 9 genomförs i svensk rätt.

När det gäller de krav som uppställs i artikel 9.5 i de fall då beslut fattas framgår myndigheters skyldighet till motivering av beslut

samt underrättelse om innehållet i beslutet och hur ett överklagande går till av 32–33 §§ FL (möjligheten att överklaga beslutet framgår av föreslagen bestämmelse i mottagandelagen, se nedan).

Även om artikel 9 i sin utformning framstår som frivillig, är den tvingande i sin koppling till gränsförfarandet enligt asylprocedurförordningen (skäl 15–16 och 19–22). Se mer om gränsförfarandet i avsnitt 5.3.17. I sådana fall blir artikel 9 tvingande. När det gäller rörelsebegränsning vid gränsförfarandet föreslås i avsnitt 11.4.6 en komplettering av Mottagandeutredningens föreslagna bestämmelse i 3 kap. 9 § mottagandelagen mot bakgrund av bestämmelserna i asylprocedurförordningen (bl.a. artikel 54.1).

Förslaget om möjlighet att överklaga ska införas

Av artikel 29.1 följer att beslut i fråga om beviljande, indragning eller inskränkning av förmåner, beslut om vägran att bevilja tillfälligt tillstånd att lämna ett geografiskt område enligt artikel 8.5 första stycket eller beslut som fattas enligt artikel 9, som påverkar den sökanden individuellt, ska kunna överklagas enligt de förfaranden som fastställs i nationell rätt.

Mottagandeutredningens förslag om att sökande ska vara skyldiga att bo på det asylboende där de har tilldelats plats och att vistas inom ett visst område har, som nämnts, sin grund i artikel 7.1 och 8.1. Båda skyldigheterna regleras i lag och gäller generellt för samtliga sökande. Detta innebär att det inte kommer att fattas några beslut som anger vilket område en enskild sökande ska vara skyldig att vistas inom eller att en enskild sökande är skyldig att bo på asylboende. Direktivet kräver inte att medlemsstaterna fattar administrativa beslut vid tillämpningen av dessa bestämmelser. Det skulle inte heller vara meningsfullt att fatta enskilda beslut, eftersom åtgärderna inte innefattar någon bedömning i det enskilda fallet. Mot denna bakgrund har Mottagandeutredningen bedömt att det inte kan anses följa något krav på att det ska finnas möjlighet att överklaga åtgärderna. De beslut som fattas individuellt, det vill säga beslut att neka tillfälliga tillstånd att lämna anvisat geografiskt område och beslut som rör dagersättning, kommer att kunna överklagas.

Utifrån Mottagandeutredningens överväganden bör anpassning av svensk rätt ske utifrån utredningens förslag. Förslaget innebär att artikel 29.1 (och artikel 9.5) genomförs i svensk rätt.

Det noteras att synpunkt har framförts av remissinstans under beredningen av Mottagandeutredningen, huruvida artikel 8.6 är fullt genomförd genom utredningens förslag. Artikeln innehåller en bestämmelse om att anvisningen av sökanden till ett visst geografiskt område upphör att gälla om det har fastställts – bl.a. genom överklagande eller begäran om prövning enligt artikel 29 – att sökanden inte har beviljats faktisk tillgång till sina rättigheter enligt direktivet eller till förfarandegarantierna i asylförfarandet inom det geografiska området. Synpunkten avser hur detta ska hanteras i praktiken eftersom det inte finns något särskilt beslut om områdesbegränsning som kan överklagas. Bedömning görs dock att detta är något som Migrationsverket kan hantera inom ramen för det administrativa förfarandet. Det kan även tilläggas att även om områdesbegränsningen upphör, kommer den sökande fortsatt att vara tilldelad en plats på asylboendet.

Behov av särskilt stöd vid tilldelning av boendeplats tillgodoses

Det kan särskilt nämnas att det framgår av skälen att vid beslut om inkvartering bör medlemsstaterna ta hänsyn till barnets bästa, liksom till sökandens särskilda omständigheter, när denne står i beroendeställning till familjemedlemmar eller nära släktingar, t.ex. ogifta underåriga syskon som redan befinner sig i medlemsstaten (skäl 35). Bedömning görs att även detta tillgodoses genom Mottagandeutredningens förslag.

Det konstateras i propositionen till Mottagandeutredningens delbetänkande att Migrationsverket vid tilldelning av boendeplats – på samma sätt som i dag – ska ta hänsyn till om den sökande är i behov av särskilt stöd.³⁹⁰ Det är angeläget att sökande med funktionsnedsättning eller andra typer av särskilda behov får det stöd och den hjälp som de har rätt till. Migrationsverket ska under hela asylförfarandet ta hänsyn till om en sökande på grund av individuella faktorer bedöms vara utsatt och ha särskilda mottagningsbehov.

³⁹⁰ Prop. 2024/25:49, s. 24.

I dag gör Migrationsverket vid behov en social utredning i samband med att en ansökan lämnas in. Under utredningen bedömer myndigheten om personen har särskilda behov för att kunna nyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter i asylprocessen, t.ex. på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller annan problematik. Den information som framkommer ligger till grund för boendeplaceringen och när det behövs etableras även kontakter med externa aktörer. En social utredning kan också påbörjas senare under asylprocessen om det framkommer skäl för det.

Mottagandeutredningen har även bedömt att det ska anses ingå i Migrationsverkets ansvar för logi enligt mottagandelagen att göra nödvändiga fysiska anpassningar av boendemiljön på asylboenden för personer med funktionsnedsättning. Det kan t.ex. handla om att ta bort trösklar och se till att det finns stödhandtag eller räcken, tillräckligt stora dörröppningar, ramp eller hiss och dörröppnare. Se även 9 § MIGRFS 2025:4 där det framgår att Migrationsverket ska beakta om personen har särskilda mottagandebest. Detta innefattar även andra typer av anpassningar än enbart fysiska för att säkerställa inkludering och rätt till delaktighet.

11.4.5 Kontroll av sökande som inte bor på asylboende

Förslag: Den bestämmelse som Mottagandeutredningen har föreslagit ska införas, men ska även innehålla en skyldighet för sökande att ange telefonnummer och, om sådan finns, e-postadress.

Vidare ska andra stycket i Mottagandeutredningens föreslagna bestämmelse ersättas med en upplysning om bestämmelsen i asylprocedurförordningen.

Direktivets bestämmelse

Som tidigare innehåller direktivet en tvingande bestämmelse (artikel 7.6) om att medlemsstaterna ska kräva att sökande ger behöriga myndigheter sin aktuella adress, men med tillägget att det numera även ska uppges ett telefonnummer som sökande kan nå på samt e-postadress om sådan finns (jämför artikel 7.5 i det tidigare

direktivet). Ändringar ska, som tidigare, meddelas så snart som möjligt.

Gällande rätt

Sökande av internationellt skydd anses normalt sett inte bosatta i landet och är därför inte folkbokförda i Sverige, jfr 4 § folkbokföringslagen (1991:481). Migrationsverket behöver därför få uppgift om bostadsadress på annat sätt. Tidigare fanns det endast en bestämmelse i Migrationsverkets föreskrifter om att personer som omfattas av LMA ska uppge sin bostadsadress. Mottagandeutredningen föreslog i sitt delbetänkande att denna skyldighet i stället ska fastslås i lag genom att en ny bestämmelse införs. Sedan lagändringarna den 1 mars 2025 framgår det därför av 19 a § LMA att en sökande som ordnar boende på egen hand ska hålla Migrationsverket underrättat om sin bostadsadress. I propositionen påtalas att om skyldigheten i stället regleras i lag sänder det en tydlig signal om vikten av att sökande lämnar korrekta uppgifter om var de bor och kan nås. Vidare framgår att skyldigheten bör utformas så att sökande ska hålla Migrationsverket underrättat om sin bostadsadress. Det blir därigenom tydligt att det är den sökandes eget ansvar att Migrationsverket alltid har aktuella uppgifter och att han eller hon inom skälig tid ska meddela myndigheten när bostadsadressen ändras.³⁹¹

I samband med detta infördes även bestämmelsen i 13 kap. 19 § UtL om att en ansökan om uppehållstillstånd får betraktas som återkallad om en sökande inte uppger sin bostadsadress. Detta gäller dock inte om sökande kan visa att underlåtenheten beror på omständigheter som han eller hon inte har kunnat råda över. Och inte heller om sökande är ett barn. Se vidare i avsnitt 5.3.16 när det gäller denna bestämmelse.

Mottagandeutredningens förslag

Mottagandeutredningen föreslår att bestämmelsen som gäller underrättelse om bostadsadress införs i den föreslagna mottagandelagen med motsvarande lydelse som idag.

³⁹¹ Prop. 2024/25:49, s. 51.

Skälen för förslaget

Bestämmelsen i direktivet som gäller sökandes skyldighet att underrätta medlemsstaten om sin aktuella adress har utökats med skyldighet att även ange telefonnummer och, om sådan finns, e-postadress. Mottagandeutredningens förslag till bestämmelse i mottagandelagen ska därför kompletteras utifrån den utökade underrättelseskyldighet som framgår av artikel 7.6.

Som framgår av avsnitt 5.3.16 föreslås 13 kap. 19 § UtlL upphävas. I den bestämmelse som Mottagandeutredningen har föreslagit ska i stället införas en upplysning om bestämmelsen om implicit återkallande av ansökningar i asylprocedurförordningen (artikel 41.1 c i asylprocedurförordningen).

11.4.6 Rörelsebegränsning när sökande befinner sig i gränsförfarandet

Förslag: Den bestämmelse som Mottagandeutredningen har föreslagit som gäller boendeskyldighet ska kompletteras. Kompletteringen, som ska införas i ett nytt stycke, innebär att en sökande, vars ansökan om internationellt skydd prövas inom ramen för gränsförfarandet enligt asylprocedurförordningen, under prövningen av ansökan enbart får bo på en bestämd plats som beslutats av Migrationsverket.

Den bestämmelse som gäller överklagande av beslut som Mottagandeutredningen har föreslagit ska kompletteras med att Migrationsverkets beslut om rörelsebegränsning enligt 3 kap. 9 § andra stycket inte får överklagas.

Asylprocedurförordningen

Av artikel 43.2 asylprocedurförordningen följer att när sökande av internationellt skydd är föremål för gränsförfarandet enligt förordningen ska de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att förhindra irreguljär inresa på sitt territorium utformas i enlighet med mottagandedirektivet. Se mer om gränsförfarandet i avsnitt 5.3.17.

Vidare följer av artikel 54.1 asylprocedurförordningen att under prövningen av ansökningar som är föremål för ett gränsförfarande

ska en medlemsstat, i enlighet med artikel 9 i mottagandedirektivet (och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10 i mottagandedirektivet), som en allmän regel kräva att de sökande vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdena, eller på andra anvisade områden inom sitt territorium, med fullt beaktande av den medlemsstaternas särskilda geografiska förhållanden.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 54 asylprocedurförordningen, i förening med artikel 9 i direktivet, ska medlemsstaterna kräva att sökande som befinner sig i gränsförfarandet vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen, alternativt i särskilt utsedda anläggningar inom medlemsstatens territorium. Begränsningar av rörelsefriheten ska därmed tillämpas systematiskt på samtliga sökande som omfattas av gränsförfarandet. Av skälen till asylprocedurförordningen framgår att när gränsförfarandet tillämpas för prövningen av en ansökan om internationellt skydd bör medlemsstaterna säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att som en allmän regel inkvartera sökandena vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden, i enlighet med mottagandedirektivet (skäl 65). Begränsning av rörelsefriheten är alltså obligatorisk inom ramen för gränsförfarandet.

För att säkerställa att svensk rätt är förenlig med artiklarna 43.2 och 54.1 asylprocedurförordningen krävs att en nationell bestämmelse införs som reglerar begränsning av rörelsefrihet för sökande vars ansökan om internationellt skydd prövas inom ramen för gränsförfarandet. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att införa en bestämmelse i svensk rätt som tydligt anger att sökande som omfattas av gränsförfarandet under prövningen av sin ansökan endast får bo på en bestämd plats som beslutats av Migrationsverket. En sådan reglering är avgörande för att möjliggöra en effektiv tillämpning av gränsförfarandet och för att säkerställa att Sverige uppfyller sina förpliktelser enligt EU-rätten. Bestämmelsen bör utformas så att den ger Migrationsverket befogenhet att besluta om boendeplats för sökande inom gränsförfarandet, samt att det

tydliggörs att sökanden är skyldig att vistas på den plats som anvisats.

Artikel 54.1 asylprocedurförordningen anger att sökande ska vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdena, eller på andra anvisade områden inom sitt territorium. Migrationsverket har visserligen en planering för att tillhandahålla boenden i närheten av internationella flygplatser, vilka i nuläget bedöms kunna erbjuda ett tillräckligt antal platser för sökande i gränsförfarandet. Bedömning görs dock att det är lämpligt att ta höjd för möjligheten att även kunna tillhandahålla boenden för gränsförfarande på andra platser, om behov skulle uppstå.

Till skillnad från när Migrationsverket vid behov kan fatta ett individuellt beslut om boendeskyldighet för en sökande av hänsyn till allmän ordning eller för att hindra den sökande från att avvika avser rörelsebegränsningen enligt denna komplettering även sökanden som är under 16 år.

Kommissionen har varit tydlig med sin tolkning att rörelsebegränsningen enligt artikel 9 inte utgör ett frihetsberövande. Det är i gränsförfarandet en obligatorisk åtgärd som medlemsstaterna är skyldiga att tillämpa. Även om det ska ske ett individuellt beslut för varje sökande så kräver inte besluten en individuell bedömning. Av artikel 29.1 framgår att medlemsstaterna ska se till att beslut som fattas enligt artikel 9 – som påverkar sökande individuellt – kan överklagas. Eftersom beslutet inte bygger på en individuell bedömning, utan är en generell skyldighet, saknas förutsättningar för att pröva beslutets riktighet i sak. Det går inte heller att överklaga att personen befinner sig i gränsförfarandet. För det fall sökande har särskilda mottagandebehov tar Migrationsverket hänsyn till detta vid placering. Bedömningen av särskilda mottagandebehov behöver inte följa ett administrativt förfarande enligt artikel 25.3 och eftersom artikel 29 inte hänvisar till denna bedömning ger direktivets lydelse inte stöd för att själva bedömningen kan överklagas. Mot denna bakgrund föreslås att beslut om obligatorisk rörelsebegränsning under gränsförfarandet inte får överklagas.

11.4.7 Allmän ordning och avvikanderisk

Förslag: Mottagandeutredningens bestämmelse som hänvisar till 1 kap. 15 § utlänningslagen vid bedömning av avvikanderisk ska införas. Därutöver ska 1 kap. 15 § utlänningslagen kompletteras så att det framgår i ett nytt stycke att det för sökande av internationellt skydd även får tas hänsyn till var sökande är skyldig att befinna sig i enlighet med asyl- och migrationshanteringsförordningen. Vidare ska det även framgå att hänsyn får tas till om ansökan om internationellt skydd har avvisats enligt artikel 39.1 asylprocedurförordningen eller avslagits som uppenbart ogrundad.

Direktivets bestämmelse

Det finns två huvudsakliga typer av begränsningar av rörelsefriheten som omfattar tre scenarier där begränsningarna enligt artikel 9 används:

- a) Obligatorisk: För tillämpning av gränsförfarandet enligt artikel 43 asylprocedurförordningen (se avsnitt 11.4.6).
- b) Valfri:
 - Av skäl som rör allmän ordning.
 - För att effektivt förhindra att sökanden avviker.

När det gäller den för medlemsstaterna ”valfria” rörelsebegränsningen så framgår det av avsnitt 11.4.4 att Mottagandeutredningen har föreslagit bestämmelser i föreslagna mottagandelagen som innebär att boende- och anmälningsskyldighet införs i vissa situationer. I detta avsnitt behandlas kriterierna – allmän ordning eller avvikanderisk – för att tillämpa boendeskyldighet och vilka anpassningar som behöver göras utifrån de andra rättsakterna i migrations- och asylpakten.

Allmän ordning

Begreppet allmän ordning har den innebörd som följer av EU-rätten.

Enligt EU-domstolens praxis om ”allmän ordning och säkerhet” bör begreppet allmän ordning tolkas restriktivt så att räckvidden inte bestäms ensidigt av varje medlemsstat utan kontroll av EU:s institutioner.³⁹² Utifrån nationella behov finns emellertid ett visst utrymme att avgöra vad hänsynen till allmän ordning kräver. Detta kan variera mellan olika tider och från en stat till en annan och kan påverkas av många faktorer, t.ex. förekomsten av brottslighet i en medlemsstat.³⁹³

Begreppet allmän ordning har olika betydelse i olika direktiv och ska tolkas direktivkonformt. Någon direkt ledning till hur begreppet ska tolkas i mottagandedirektivets sammanhang finns ännu inte i praxis.

Avvikanderisk

Definitionerna ”risk för avvikande” i artikel 2.11 och ”avvikande” i artikel 2.12 är nya. Med risk för avvikande avses förekomsten av specifika skäl och omständigheter i ett enskilt fall, grundade på objektiva kriterier fastställda i nationell rätt, vilka ger anledning att anta att en sökande kan komma att avvika. Med avvikande avses en handling varigenom en sökande underlåter att förbli tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, t.ex. genom att lämna medlemsstatens territorium utan tillstånd från de behöriga myndigheterna, av skäl som inte ligger utom sökandens kontroll.

När det gäller artikel 9.1 anges – som tidigare redogjorts för – att medlemsstaterna vid behov får besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika, när det finns risk för avvikande, särskilt när det gäller:

- sökande som är skyldiga att befinna sig i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, eller
- sökande som har överförs till den medlemsstat där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i asyl- och

³⁹² Dom den 4 december 1974 i mål C-47/74.

³⁹³ Se EU-domstolens domar C-47/74 och C-373/1326 samt Migrationsöverdomstolens avgörande MIG 2017:11.

migrationshanteringsförordningen, efter att ha avvikit till en annan medlemsstat.

Gällande rätt (avvikanderisk)

Sverige har i nationell rätt fastställt vilka hänsyn som får tas vid bedömning av avvikanderisk vid tillämpningen av utlänningslagen, genom en bestämmelse i 1 kap. 15 § UtlL. Enligt bestämmelsen får vid en bedömning av avvikanderisk endast tas hänsyn till om utlännings-

1. tidigare har hållit sig undan,
2. har uppgett att han eller hon inte har för avsikt att lämna landet efter ett beslut om avvisning eller utvisning,
3. har uppträtt under någon identitet som var felaktig,
4. inte har medverkat till att klarlägga sin identitet och därigenom försvårat prövningen av sin ansökan om uppehållstillstånd,
5. medvetet har lämnat oriktiga uppgifter eller undanhållit väsentlig information,
6. tidigare har överträtt ett meddelat återreseförbud,
7. har dömts för ett brott som kan leda till fängelse, eller
8. har utvisats av allmän domstol på grund av brott.

Uppräkningen av omständigheter i paragrafen är uttömmande och kan ensamma eller i förening läggas till grund för bedömningen.³⁹⁴

Mottagandeutredningens bedömning och förslag

Allmän ordning

Mottagandeutredningen har bedömt att begreppet allmän ordning har den innebörd som följer av EU-rätten. I samband med detta har Mottagandeutredningen konstaterat att den specifika hänvisningen till asyl- och migrationshanteringsförordningen i artikel 9.1 i

³⁹⁴ Se prop. 2011/12:60, s. 88.

direktivet möjligen kan tolkas som att det när det gäller den aktuella bestämmelsen inte krävs lika allvarliga störningar av allmän ordning som i vissa andra fall. Vidare konstateras att direktivet inte heller nämner begreppet "inre säkerhet", vilket möjligen innebär att situationer som omfattar detta begrepp inte avses här. Dessutom konstaterar Mottagandeutredningen att även andra än personer som begått brott kan omfattas av begreppet hot mot allmän ordning. Det kan t.ex. handla om personer som uteslutits från, eller vägrats, statusförklaring eller som tillhör eller stödjer en terroristorganisation. Det kan också t.ex. röra sig om personer som haft en uppsatt roll i en repressiv regim eller varit aktiva i militären i ett land där folkrättsbrott begås. Mottagandeutredningen konstaterar att bedömningen av om det finnas skäl för ett beslut om boendeskyldighet med hänsyn till allmän ordning (eller på grund av avvikanderisk) får göras av Migrationsverket i det enskilda fallet utifrån den vägledning som finns i praxis från EU-domstolen och Migrationsöverdomstolen.

Avvikanderisk

Mottagandeutredningen föreslår en bestämmelse i mottagandelagen som innebär att vid bedömning av avvikanderisk enligt lagen ska det som anges i 1 kap. 15 § UtlL gälla (enligt nuvarande lydelse). En motsvarande bestämmelse saknas i LMA.

Skälen för förslaget

När det gäller allmän ordning görs samma bedömning som Mottagandeutredningen

När det gäller allmän ordning saknas anledning att i detta sammanhang göra någon annan bedömning än den som Mottagandeutredningen har gjort. Det ska dock särskilt framhållas att kommissionen har påtalat att skäl som rör allmän ordning kan vara kopplade till sökandens beteende, men kan också vara av mer generell karaktär och relatera till den situation som sökanden befinner sig i, snarare än dennes beteende. Exempel på detta är enligt kommissionen upplopp, massolydnad eller oroligheter, eller

massankomster till en plats som försvårar registreringen av sökande. Kommissionen har vidare påtalat att syftet med åtgärden är att underlätta myndigheternas hantering av mottagningssystemet, exempelvis genom att låta vissa grupper av sökande bo på specifika platser, separerade från andra grupper, för att minska risken för konflikter mellan etniciteter.

Mottagandeutredningens förslag när det gäller avvikanderisk behöver kompletteras

Som Mottagandeutredningen har föreslagit bör en bestämmelse införas i mottagandelagen så att det framgår av lagen att vid bedömning av om det finns risk för att en utlänning avviker ska kriterierna i 1 kap. 15 § UtlL beaktas.

Bestämmelsen i utlänningslagen infördes 2012 vid genomförande av återvändandedirektivet. Den är således ursprungligen utformad utifrån en annan kontext. Genom att, som Mottagandeutredningen har gjort, endast hänvisa till bestämmelsen enligt nuvarande lydelse saknas kopplingen till övriga rättsakter. Bestämmelsen i utlänningslagen behöver därför kompletteras. Den kompletterande lydelsen bör införas i utlänningslagen och inte föreslagna mottagandelagen eftersom både bestämmelserna om förvar (som också är kopplade till avvikanderisk) och bestämmelserna som rör anpassning utifrån bl.a. asylprocedurförordningen återfinns i utlänningslagen.

När det gäller kopplingen till asyl- och migrationshanteringsförordningen framgår den direkt av artikel 9.1 a och b i direktivet. Kommissionen har i sin vägledning för hur rörelsebegränsningen enligt artikel 9 ska tillämpas särskilt påtalat att ett sådant beslut kan vara nödvändigt i fall där sökanden inte har följt sina skyldigheter enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen, exempelvis att stanna i den medlemsstat där han eller hon ska vara närvarande, eller i fall där sökanden har förts tillbaka efter att ha avvikit till en annan medlemsstat. Enligt kommissionen gäller detta särskilt i tre situationer:

- Sökanden har inte ansökt om internationellt skydd i den medlemsstat där han eller hon först olagligt trädde in enligt artikel 17 asyl- och migrationshanteringsförordningen.
- Sökanden har avvikit från den medlemsstat där han eller hon ska vara närvarande.
- Sökanden har skickats tillbaka till den medlemsstat där han eller hon ska vara närvarande efter att ha avvikit till en annan medlemsstat.

Kommissionen har i vägledningen också påtalat att artikel 9 tillåter både den mottagande och den överförande medlemsstaten (enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen) att införa begränsningar av rörelsefriheten för sökanden, under förutsättning att det finns en risk för avvikande i båda medlemsstaterna. Vidare framgår följande av skälen till direktivet (skäl 15–16):

Sökande är skyldiga att finnas tillgängliga för medlemsstaternas behöriga myndigheter. Lämpliga åtgärder bör vidtas för att förhindra att sökande avviker. Om en sökande har avvikit och rest till en annan medlemsstat utan tillstånd, är det av största vikt för att säkerställa ett väl fungerande gemensamt europeiskt asylsystem att sökanden snabbt överförs till den medlemsstat i vilken han eller hon är skyldig att befinna sig. Fram till dess att en sådan överföring har ägt rum finns det en risk för att sökanden avviker, och därför bör det noggrant övervakas var han eller hon befinner sig.

Det faktum att en sökande tidigare har avvikit till en annan medlemsstat är en viktig faktor för bedömningen av risken för att sökanden kan avvika. Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att sökanden avviker igen och för att säkerställa att han eller hon förblir tillgänglig för de behöriga myndigheterna efter det att sökanden har överförts till den medlemsstat där han eller hon är skyldig att befinna sig. Det bör därför fortsatt noggrant övervakas var han eller hon befinner sig.

Bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtlL bör därför kompletteras på så vis att hänsyn även får tas till var sökande är skyldig att befinna sig enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Föreslagen lydelse motsvarar innehållet i artikel 9.1 a och b.

Det framgår även av skälen att om medlemsstaterna i sin nationella rätt definierar de objektiva kriterier som är relevanta för att fastställa en risk för avvikande enligt direktivet, kan de beakta

sådana faktorer som sökandens samarbete med behöriga myndigheter eller efterlevnad av förfarandekrav, sökandens anknytning till medlemsstaten, och huruvida ansökan om internationellt skydd har avvisats som inte prövningsbar eller avslagits som uppenbart ogrundad (skäl 24). Mot bakgrund av detta finns det även anledning att komplettera bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtL utifrån själva asylförfarandet.

Utifrån skälen ska bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtL kompletteras på så sätt att hänsyn får tas till om ansökan om internationellt skydd har avvisats enligt artikel 39.1 asylprocedurförordningen. Enligt den bestämmelsen ska en ansökan inte prövas i sak om a) en annan medlemsstat är ansvarig i enlighet med asyl- och migrationshanteringsförordningen, b) prövning av en ansökan nekas i enlighet med artikel 38, eller c) en ansökan uttryckligen eller implicit återkallas, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 40.2 och 41.5. Se mer om detta i avsnitt 5.3.14.

Vidare ska bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtL kompletteras utifrån vad som anges i skälen om att ansökan avslagits som uppenbart ogrundad. Enligt artikel 39.4 asylprocedurförordningen får den beslutande myndigheten bemyndigas enligt nationell rätt att förklara en ogrundad ansökan som uppenbart ogrundad, om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 och 42.3 är tillämpliga vid tidpunkten för prövningens avslutande. Frågan om behov av anpassning av svensk rätt utifrån den bestämmelsen har behandlats av Miniminivåutredningen som har lämnat förslag i sitt delbetänkande (SOU 2025:31). Miniminivåutredningen har konstaterat att förutsättningarna enligt svensk rätt för att betrakta en ansökan om internationellt skydd som uppenbart ogrundad är snävare än vad artikel 39.4 asylprocedurförordningen tillåter. Dessutom konstaterar utredningen att samma grunder som kan läggas till grund för att betrakta en ansökan om internationellt skydd som uppenbart ogrundad även ska aktualisera ett påskyndat prövningsförfarande enligt förordningen. Utredningen föreslår därför en bestämmelse som ger Migrationsverket möjlighet att förklara en ansökan som uppenbart ogrundad i de situationer som räknas upp i artikel 42.1 och 42.3 asylprocedurförordningen.³⁹⁵

Den föreslagna kompletteringen av 1 kap. 15 § UtL bör införas som ett nytt stycke. Detta motiveras av att bestämmelsen

³⁹⁵ Se mer om detta i avsnitt 6.1.4 i SOU 2025:31.

uteslutande avser sökande av internationellt skydd och inte är avsedd att vara uttömmande på det sätt som punkterna i första stycket är.

11.4.8 Förvar

I avsnitt 3.5.2 behandlas utlänningslagens bestämmelser om uppsikt och förvar samt redovisas Förvarsutredningens slutbetänkande (SOU 2025:16), i vilket föreslås särskilda bestämmelser för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har ansökt om internationellt skydd och därmed omfattas av mottagandedirektivens tillämpningsområde. I det följande lämnas därför endast en översiktlig redogörelse av det gällande och föreslagna regelverket för uppsikt och förvar, i den mån det behövs för att förstå de bedömningar och förslag som presenteras.

Direktivets bestämmelser

Bestämmelserna om förvar (artikel 10) återfinns i det tidigare direktivets artikel 8.

Förvar enligt det tidigare direktivet

I artikel 8.1 fastslås den grundläggande principen att sökande inte får hållas i förvar av enbart det skälet att han eller hon ansöker om internationellt skydd (jfr artikel 31 i FN:s flyktingkonvention och skäl 15).

I artikel 8.2 anges att förvar av en sökande endast får tillgripas om det på grundval av en individuell bedömning av ett ärende visar sig nödvändigt och mindre ingripande åtgärder inte kan tillgripas verkningsfullt. De angivna nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna innebär att förvar endast får tillgripas och tillämpas som en sista utväg sedan alla icke-frihetsberövande alternativa åtgärder till förvar vederbörligen prövats (skäl 20).

I artikel 8.3 finns en uttömmande uppräkningslista av de olika grunderna för förvar. En sökande får endast tas i förvar:

- a) i syfte att bestämma eller bekräfta sökandens identitet eller nationalitet,

- b) i syfte att fastställa de faktorer som ansökan om internationellt skydd grundas på, som inte skulle kunna klargöras utan att ta den sökande i förvar, särskilt om det finns en risk för att sökanden avviker,
- c) som ett led i ett förfarande i syfte att avgöra om den sökande har rätt att resa in på territoriet,
- d) om han eller hon hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande enligt återvändandedirektivet, för att förbereda återvändandet och/eller för att genomföra avlägsnandet och den berörda medlemsstaten på grundval av objektiva kriterier, inbegripet att han eller hon redan haft möjlighet att få tillgång till asylförfarandet, kan styrka att det finns rimliga skäl att anta att han eller hon ansöker om internationellt skydd enbart för att försena eller hindra verkställigheten av beslutet om återsändande,
- e) om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
- f) i enlighet med artikel 28 i Dublinförordningen.

Grunderna för förvar ska fastställas i medlemsstaternas nationella rätt. Enligt artikel 8.4 ska medlemsstaterna vidare säkerställa att bestämmelser om alternativ till förvar fastställs i den nationella rätten.

Förvar enligt det nya direktivet

I artikel 10.1 har lagts till skrivningar om att sökande inte får hållas i förvar enbart på grund av sin nationalitet och att förvar av sökande inte ska vara av straffrättslig karaktär. Det har vidare införts en ny skrivning i artikel 10.3 om att alla beslut om förvar ska beakta särskilda mottagandebehov hos den sökande. I artiklarna 23–28 finns ytterligare bestämmelser avseende sökande med särskilda mottagandebehov, bl.a. om bedömningen av sådana behov. Se vidare i avsnitt 11.4.19 när det gäller dessa bestämmelser.

I artikel 10.4 återfinns grunderna för förvar. En sökande får tas i förvar endast på grundval av ett eller flera av följande skäl:

- a) för att bestämma eller bekräfta sökandens identitet eller nationalitet,
- b) för att fastställa de faktorer som ansökan om internationellt skydd grundas på, som inte skulle kunna klargöras utan att ta sökanden i förvar, särskilt om det finns en risk för avvikande,
- c) för att säkerställa efterlevnad av rättsliga skyldigheter som har ålagts sökanden genom ett individuellt beslut i enlighet med artikel 9.1 i fall där sökanden inte har efterlevt sådana skyldigheter och det fortfarande finns en risk för avvikande,
- d) som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet,
- e) om sökanden hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande återvändandedirektivet, för att förbereda återvändandet eller för att genomföra avlägsnandet och den berörda medlemsstaten på grundval av objektiva kriterier, inbegripet att sökanden redan haft möjlighet att få tillgång till förfarandet för internationellt skydd, kan styrka att det finns rimliga skäl att anta att sökanden gör ansökan om internationellt skydd enbart för att försena eller hindra verkställigheten av beslutet om återsändande,
- f) om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
- g) i enlighet med artikel 44 i asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Artikel 10.4 c) utgör en ny självständig grund för förvar. Artikel 10.4 d) innehåller ett förtydligande om att förfarandet i artikel 8.3 c) i det tidigare direktivet avser gränsförfarandet för asyl.³⁹⁶ Artikel 10.4 g) innehåller en uppdaterad hänvisning till den relevanta bestämmelsen i asyl- och migrationshanteringsförordningen. I övrigt motsvarar artikel 10 innehållet i artikel 8 i det tidigare direktivet.

³⁹⁶ Se EU-domstolens dom av den 14 maj 2020, FMS and Others v Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság and Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, C-924/19 och C-925/19, EU:C:2020:367, punkterna 237 och 238.

Sökande av internationellt skydd ska kunna ställas under uppsikt och tas i förvar endast på de grunder som anges i direktivet

Bedömning: Förvar av en tredjelandsmedborgare eller statslös person som har ansökt om internationellt skydd bör endast ske med stöd av en eller flera av de grunder som anges i direktivet. Genom en sådan reglering uppfylls direktivets krav på att en person inte får hållas i förvar av enbart det skälet att han eller hon är sökande eller på grund av sin nationalitet samt att förvar inte ska vara av straffrättslig karaktär.

Skäl för bedömningen

EU-domstolen har fastslagit att artikel 8.3 i det tidigare direktivet innehåller en uttömmande uppräkningslista av de skäl som kan göra det befogat att ta en sökande i förvar, och att varje skäl motsvarar ett specifikt behov och är självständigt i förhållande till de övriga.³⁹⁷ De grunder som införts i artikel 8.3 bygger på rekommendationen av den 16 april 2003 från Europarådets ministerkommitté om åtgärder för kvarhållande av asylsökande och UNHCR:s riktlinjer från den 26 februari 1999 om tillämpliga kriterier och normer för kvarhållande av asylsökande, vilket understryker deras legitimitet och rättssäkerhetsfunktion.³⁹⁸

Förvarsutredningen har mot denna bakgrund gjort bedömningen att det är motiverat att förvarstagande av sökande kan ske på de grunder som anges i artikel 8.3. Redan i dag tillämpas dessutom direktivets grunder för förvar av myndigheter och domstolar inom ramen för prövningen av om det finns grund för sannolikhetsförvar. För att säkerställa en tydlig och förutsebar nationell lagstiftning bör, enligt utredningen, i lagstiftningen anges att förvar endast får ske på de grunder som anges i det tidigare direktivet. Regleringen bör vidare ligga så nära direktivtexten som möjligt, för att underlätta

³⁹⁷ Dom av den 15 februari 2016, J. N. v Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, C-601/15, EU:C:2016:84, punkt 59.

³⁹⁸ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om miniminormer för mottagande av asylsökande i medlemsstaterna, Bryssel den 3.12.2008, KOM(2008) 815 slutlig, 2008/0244 (COD), s. 6.

tillämpningen av rekvisiten utifrån utvecklingen i EU-domstolens praxis.³⁹⁹

Av samma skäl är det motiverat att förvarstagande även kan ske på de grunder som anges i artikel 10.4 i det nya direktivet och att de införlivas i svensk rätt. Genom en sådan reglering uppfylls även kraven i artikel 10.1, dvs. att en person inte får hållas i förvar av enbart det skälet att personen är sökande eller på grund av nationalitet samt att förvar inte ska vara av straffrättslig karaktär.

Förvar ska vara nödvändigt och proportionerligt

Bedömning: Direktivets bestämmelser om nödvändighet och proportionalitet uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 10.2 i det nya direktivet får sökande tas i förvar om det är nödvändigt och proportionerligt. Detta innebär enligt EU-domstolen att nationella myndigheter kan ta en person som ansöker om internationellt skydd i förvar endast efter att i varje enskilt fall ha kontrollerat att ett sådant förvar är proportionerligt i förhållande till de eftersträlvade målen, varvid myndigheterna bl.a. ska förvissa sig om att förvar enbart tillgrips som en sista utväg.⁴⁰⁰

Principerna om nödvändighet och proportionalitet tar sig till uttryck i 1 kap. 8 § UtL som stadgar att lagen ska tillämpas så att en utlännings frihet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. En ingripande åtgärd får endast användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig, ska den användas. Genom bestämmelsen säkerställs att principerna om nödvändighet och proportionalitet beaktas av myndigheter och domstolar vid beslut om förvar.

Förvarsutredningen har därtill föreslagit att det införs särskilda bestämmelser som förtydligar att en vuxen utlänning eller ett barn

³⁹⁹ SOU 2025:16, s. 213–215.

⁴⁰⁰ Beslut Republika Slovenija (Rétention d'un demandeur de protection internationale), C-186/21, ECLI:EU:C:2021:447, punkt 33 och där angiven praxis.

får tas i förvar endast om uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.⁴⁰¹ Att principerna om nödvändighet och proportionalitet beaktas av myndigheter och domstolar vid beslut om förvar säkerställs således även genom de bestämmelser som utredningen har föreslagit.

Förvarsutredningens förslag om förvar av vuxna sökande

Bedömning: Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar av vuxna som är asylsökande innebär att förvarsgrunderna i artikel 10.4 a–b) och e–f) i direktivet införlivas i utlänningslagen. Några ytterligare författningsåtgärder behövs inte för att uppfylla direktivets krav i dessa delar.

Förslag: Förvarsutredningens föreslagna bestämmelser bör i stället hänvisa till artikel 44 i asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Skäl för bedömningen och förslaget

Enligt Förvarsutredningens förslag får en vuxen utlänning ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande endast om

1. det är nödvändigt för att bestämma eller bekräfta utlänningens identitet eller nationalitet,
2. det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som ansökan om asyl grundas på,
3. utlänningen vid tidpunkten för ansökan om asyl hålls i förvar inför avlägsnande och det finns anledning att anta att syftet med ansökan är att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning,
4. det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
5. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i Dublinförordningen.

⁴⁰¹ SOU 2025:16, s. 39–40, 186–188 och 190–191.

Genom förslaget införlivas artikel 8.3 a–b) och d–f) i det tidigare direktivet i utlänningslagen.⁴⁰² Motsvarande bestämmelser återfinns i artikel 10.4 a–b) och e–g) i det nya direktivet.

Den föreslagna lagtexten innehåller ingen hänvisning till artikel 44 i asyl- och migrationshanteringsförordningen (artikel 10.4 g i det nya direktivet), utan i stället till den motsvarande förvarsbestämmelse i Dublinförordningen (motsvarande artikel 8.3 f i det tidigare direktivet). Utredningen har i denna del gjort bedömningen att eftersom asyl- och migrationshanteringsförordningens regler om förvar ska tillämpas från och med den 1 juli 2026 behöver hänvisningen i den svenska bestämmelsen i nuläget avse förvarsbestämmelsen i Dublinförordningen. Hänvisningen till Dublinförordningen är dynamisk och avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.⁴⁰³

Som Förvarsutredningen har anfört innebär en dynamisk hänvisning att den aktuella EU-förordningen ska tillämpas i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Det finns därför inget hinder mot att i stället låta den svenska bestämmelsen hänvisa till förvarsbestämmelsen i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Genom en sådan hänvisning säkerställs samtidigt att förvarsbestämmelsen i Dublinförordningen kan tillämpas på uppsikts- och förvarsbeslut som har fattats innan asyl- och migrationshanteringsförordningen börjat tillämpas. Motsvarande uppdatering av hänvisningen bör även göras i den föreslagna bestämmelsen om barn som är asylsökande.

Genom Förvarsutredningens förslag om förvar av vuxna sökande får de grunder som avses i artikel 10.4 a–b) och e–f) i det nya direktivet anses införlivade i utlänningslagen. Några ytterligare författningsändringar behövs därför inte för att tillgodose direktivets krav i dessa delar.

⁴⁰² SOU 2025:16, s. 39–40, 213–215 och 220–224.

⁴⁰³ SOU 2025:16, s. 224 och 712.

Förvar som ett led i ett gränsförfarande för asyl för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet

Förslag: En vuxen utlänning ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande om det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige.

Skäl för förslaget

Kort om gränsförfaranden

I avsnitt 5.3.17 redogörs för tillämpningen av gränsförfarandet i enlighet med asylprocedurförordningen. Syftet med gränsförfarandet är att vid de yttre gränserna snabbt bedöma om ansökningar om internationellt skydd är ogrundade eller inte kan tas upp till prövning, och att snabbt återsända dem som inte har rätt att stanna kvar. Samtidigt säkerställs att sökande med välgrundade ansökningar hänförs till det reguljära förfarandet och ges snabb tillgång till internationellt skydd. Vid ett gränsförfarande ska sökanden vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdet, eller på andra anvisade områden inom en medlemsstats territorium och får inte tillåtas att resa in på medlemsstaternas territorium. För att möjliggöra gränsförfarandet anses sökanden således rättsligt vara utanför landets territorium trots att sökanden de facto befinner sig på en medlemsstats territorium, s.k. juridisk fiktion av inresa (legal fiction of entry). De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att förhindra otillåten inresa på sitt territorium ska utformas i enlighet med direktivet (artiklarna 43.2 och 54 asylprocedurförordningen). En sådan åtgärd för att förhindra otillåten inresa är beslut om begränsning av rörelsefriheten enligt artikel 9, som är obligatoriska inom ramen för gränsförfarandet. Se mer om detta i avsnitt 11.4.6. En annan sådan åtgärd är tagande i förvar i enlighet med artikel 10.

Förvar som led i gränsförfarandet för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet

Enligt artikel 10.4 d) får en sökande tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet. Under den tid gränsförfarandet pågår kan sökanden således tas i förvar för att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikeln är effektiva.⁴⁰⁴ Det är således en förutsättning att villkoren för att tillämpa gränsförfarandet är uppfyllda. Om gränsförfarandet inte kan tillämpas, eller om förutsättningarna för dess fortsatta tillämpning inte längre är uppfyllda, finns det inte någon möjlighet att ta en sökande i förvar eller att hålla kvar denne i förvar på denna grund. Förvarsgrunden ska inte tillämpas automatiskt på sökande som hänvisas till gränsförfarandet. Förvar får tillgripas endast efter en individuell bedömning, och särskilt om det finns en risk för avvikande.

Inriktningen för Förvarsutredningens arbete var att svensk rätt fullt ut ska motsvara de möjligheter till förvarstagande som EU-rätten medger. Under den utredningens arbete kvarstod dock frågan om i vilken omfattning ett gränsförfarande ska tillämpas i Sverige. Utredningen lämnade därför inte något förslag om att införa en särskild bestämmelse i utlänningslagen som genomför grunden för förvar i artikel 10.4 d i det nya direktivet.⁴⁰⁵

Mot bakgrund av att gränsförfarandet nu kommer att tillämpas i Sverige bör emellertid denna förvarsgrund införlivas i utlänningslagen. Ett sådant införlivande är nödvändigt för att gränsförfarandet ska kunna genomföras på ett effektivt sätt och säkerställer att myndigheterna har de befogenheter som krävs för att avgöra om sökanden har rätt att resa in i och vistas i landet. Det säkerställer vidare att svensk rätt fullt ut motsvarar de möjligheter till förvarstagande som EU-rätten medger. Ett rimligt krav för att förvar ska få ske som ett led i ett gränsförfarande är att förvar för ett sådant syfte är nödvändigt. Det motsvarar dels det nya direktivets krav på att ett förvarstagande ska vara nödvändigt, dels vad som idag krävs för att en utredning om utlännings rätt att stanna i Sverige

⁴⁰⁴ Jfr EU-domstolens dom av den 14 maj 2020, FMS and Others v Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság and Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, C-924/19 PPU och C-925/19 PPU, ECLI:EU:C:2020:367, punkt 239.

⁴⁰⁵ SOU 2025:16, s. 219–220.

ska kunna genomföras (utredningsförvar). Förvarsutredningen har därtill föreslagit att motsvarande nödvändighetsrekvisit ska införas i bestämmelserna om förvar i syfte att fastställa en sökandes identitet, nationalitet eller grunderna för asylansökan.⁴⁰⁶ Mot denna bakgrund framstår det som välgrundat att även i gränsförfarandet upprätthålla ett tydligt krav på nödvändighet, vilket även bidrar till en enhetlig och förutsebar reglering. Sammanfattningsvis föreslås att Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar av vuxna som är sökande kompletteras med en ny punkt som bygger på ordalydelsen i artikel 10.4 d).

Alla frågor om tillämpningen av det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar ska ske med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag och bedömningar, i den mån de är tillämpliga och relevanta. Det innebär att det som Förvarsutredningen i övrigt har föreslagit, rörande tillämpningen av regelverket, ska vara tillämpligt för det fall en utlänning tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande. T.ex. ska således förvaret i varje enskilt fall vara nödvändigt utifrån en individuell bedömning när lindrigare alternativa metoder inte kan tillämpas effektivt.

I detta sammanhang bör det förtydligas att även andra grunder för förvar av vuxna som är sökande kan aktualiseras inom ramen för ett gränsförfarande, under förutsättning att de särskilda villkor som gäller för respektive grund är uppfyllda. Dessa grunder kan vara t.ex. för att bestämma eller bekräfta sökandens identitet eller nationalitet eller skydda nationell säkerhet.⁴⁰⁷

Förvar när boendeskyldighet eller rörelsebegränsning inte har följts bör för närvarande inte genomföras

Bedömning: Det föreligger för närvarande inte skäl att genomföra regler i utlänningslagen som möjliggör förvar av en tredjelandsmedborgare eller statslös person som har ansökt om internationellt skydd och som inte har följt ett beslut om boendeskyldighet eller rörelsebegränsning. Frågan bör i stället övervägas i samband med den fortsatta beredningen av förslagen från Förvarsutredningen och Mottagandeutredningen.

⁴⁰⁶ SOU 2025:16, s. 194 och 220.

⁴⁰⁷ För en redogörelse för tillämpningen av dessa bestämmelser hänvisas till SOU 2025:16.

Skäl för bedömningen

Genom artikel 10.4 c) införs en ny grund för förvar. Enligt bestämmelsen får en sökande tas i förvar för att säkerställa efterlevnad av rättsliga skyldigheter som har ålagts sökanden genom ett individuellt beslut i enlighet med artikel 9.1 i fall där sökanden inte har efterlevt sådana skyldigheter och det fortfarande finns en risk för avvikande.

Artikel 9.1 rör begränsningar av rörelsefriheten. Enligt bestämmelsen får medlemsstaterna vid behov besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats som är anpassad för att inkvartera sökande, av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika, när det finns risk för avvikande. Som framgår ovan ska begränsningar av rörelsefriheten tillämpas systematiskt på samtliga sökande som omfattas av gränsförfarandet.

Som framgår av avsnitt 11.4.4 har Mottagandeutredningen föreslagit att artikel 9.1 genomförs i svensk rätt genom att det införs en bestämmelse i mottagandelagen om boendeskyldighet i vissa situationer. I avsnitt 11.4.6 föreslås att bestämmelsen kompletteras så att det framgår att beslut om rörelsebegränsning ska fattas i gränsförfarandet (detta oavsett sökandens ålder).

Förvarsutredningen har inte föreslagit att artikel 10.4 c) genomförs i utlänningslagen, men har bedömt att frågan bör övervägas i samband med beredningen av både utredningens och Mottagandeutredningens förslag. Enligt Förvarsutredningen skulle en sådan bestämmelse i utlänningslagen kunna knytas till boendeskyldigheten i 3 kap. 9 § i den föreslagna mottagandelagen och utformas enligt följande när det gäller vuxna:

En vuxen utlännings får ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande om utlänningsen inte har följt ett beslut om boende på en bestämd plats enligt 3 kap. 9 § mottagandelagen (2026:00) och det finns en fortsatt risk för att han eller hon avviker.

När det gäller barn bör bestämmelsen, enligt utredningen, utformas med hänsyn till barns särskilda situation, och det bör krävas en uppenbar risk för avvikande. Enligt utredningen skulle en sådan bestämmelse kunna utformas enligt följande:⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ SOU 2025:16, s. 225–226.

Ett barn får ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande om barnet inte har följt ett beslut om boende på en bestämd plats enligt 3 kap. 9 § mottagandelagen (2026:00) och det fortsatt finns en uppenbar risk för att han eller hon avviker.

Förslagen i Förvarsutredningen och Mottagandeutredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet. Förvarsutredningen har föreslagit att det nya regelverket för uppsikt och förvar ska träda i kraft den 1 juli 2026, och Mottagandeutredningen att den föreslagna mottagandelagen ska träda i kraft den 1 oktober 2026.

I avsnitt 11.4.6 och 11.4.7 föreslås att 3 kap. 9 § i den föreslagna mottagandelagen kompletteras i förhållande till gränsförfarandet samt att bestämmelsen i 1 kap. 15 § UtL om avvikanderisk kompletteras med omständigheter som särskilt ska beaktas vid beslut om boendeskyldighet eller rörelsebegränsning. Ändringarna föreslås också träda i kraft den 1 oktober 2026.

Det innebär att om det föreslagna regelverk för uppsikt och förvar träder i kraft den 1 juli 2026 kommer artikel 9.1 i det nya direktivet ännu inte vara genomfört i svensk rätt. Det framstår därför, i linje med Förvarsutredningens bedömning, som lämpligt att överväga frågan om genomförandet av den särskild grunden för förvar i artikel 10.4 c) i samband med beredningen av förslagen i Förvarsutredningen och Mottagandeutredningen.

Beslut om uppsikt i förhållande till den föreslagna mottagandelagen

Bedömning: Det föreligger för närvarande inte skäl att genomföra regler i den föreslagna mottagandelagen som anger att ett beslut om uppsikt enligt utlänningslagen bör ha företräde framför de beslut som kan fattas med stöd av den föreslagna mottagandelagen. Frågan bör i stället övervägas i samband med den fortsatta beredningen av förslagen från Förvarsutredningen och Mottagandeutredningen.

Skäl för bedömningen

När en tredjelandsmedborgare eller statslös person som har ansökt om internationellt skydd eller måste lämna landet efter avslag på sin ansökan meddelas ett beslut om uppsikt kan denne samtidigt omfattas av andra beslut om anmälningsskyldighet, boendeskyldighet och skyldighet att vistas inom ett geografiskt område enligt den föreslagna mottagandelagen. Dessa bestämmelser avser att genomföra artiklarna 7–9 i det nya direktivet. Se mer om detta i avsnitt 11.4.4. Olika sanktioner är också kopplade till underlåtenhet att följa skyldigheter enligt mottagandelagen och skyldigheter i ett uppsiktsbeslut. När skyldigheter i mottagandelagen inte följs kan t.ex. dagersättning dras in eller sättas ned. Om en utlänning inte följer skyldigheterna i ett uppsiktsbeslut kan en direkt konsekvens bli att denne tas i förvar. Enligt Förvarsutredningen behöver det därför tydliggöras i lagstiftningen vilket regelverk som ska gälla i dessa situationer för att undvika att utlänningen omfattas av olika regler eller beslut i dessa frågor. Ett tydliggörande är vidare angeläget både för de handläggare som ska besluta i ärenden om uppsikt och utlännningar som ska omfattas av besluten. Enligt utredningens mening bör, om en utlänning ska ställas under uppsikt i stället för att tas i förvar, föreskrifterna i uppsiktsbeslutet ha företräde framför de skyldigheter som kan följa av beslut med stöd av mottagandelagen. Skälet till detta är att åtgärderna inom ramen för uppsikt kan individanpassas på ett annat sätt med hänsyn till avvikanerisk och utlänningsens situation i det enskilda fallet. Det kan t.ex. inom ramen för uppsikt bli aktuellt att begränsa det geografiska område som en utlänning får vistas inom till ett mindre område än län, som är det område som gäller enligt mottagandelagen. Det kan också handla om att anmälningsskyldighet vid uppsikt innebär mer frekventa anmälningstillfällen. Enligt utredningen är det ändamålsenligt att avgränsningen mot beslut om uppsikt görs i själva mottagandelagen.⁴⁰⁹

Förvarsutredningens bedömning att föreskrifterna i ett uppsiktsbeslut bör ges företräde framför skyldigheter enligt den föreslagna mottagandelagen framstår som välgrundad. Ett tydliggörande av vilket regelverk som ska ha företräde är av

⁴⁰⁹ SOU 2025:16, s. 296–298.

betydelse för att undvika rättsliga oklarheter och motstridiga beslut, och för att säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning. Vid ett eventuellt ikraftträdande av Förvarsutredningens förslag kommer, som angetts ovan, bestämmelserna i artikel 7–9 det nya direktivet ännu inte vara genomförda i svensk rätt. Det framstår därför som lämpligt att frågan om regelverkens inbördes förhållande hanteras i samband med den fortsatta beredningen av Förvarsutredningens och Mottagandeutredningens förslag.

Barn ska kunna tas i förvar som ett led i gränsförfarandet

Förslag: Ett barn ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande om det är nödvändigt som ett led i gränsförfarandet i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om barnet har rätt att resa in i Sverige, men som åtgärd i sista hand och under kortast möjliga tid.

Skäl för förslaget

Underåriga i gränsförfarandet

För underåriga får gränsförfarandet tillämpas endast i ett begränsat antal fall som är strikt reglerade i asylprocedurförordningen och direktivet. Gränsförfarandet är i princip tillämpligt på underåriga och deras familjemedlemmar, men om t.ex. mottagningsvillkoren inte är tillräckliga får medlemsstaterna inte tillämpa eller ska upphöra att tillämpa gränsförfarandet i varje skede av förfarandet (artikel 53.2 asylprocedurförordningen). När gränsförfarandet tillämpas på underåriga och deras familjemedlemmar ska prövningen av deras ansökningar vidare prioriteras (artikel 44.3 asylprocedurförordningen). För ensamkommande barn gäller särskilda begränsningar på så sätt att gränsförfarandet endast får tillämpas om det finns rimlig anledning⁴¹⁰ att betrakta den underåriga

⁴¹⁰ I artikel 42.1 f) används begreppet "skälig anledning" och i artikel 42.3 b) begreppet "rimlig anledning". Artiklarna är i övrigt likalydande. I den engelska versionen används begreppet

som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten eller om den underåriga med tvång hade utvisats av allvarliga skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning enligt nationell rätt (artikel 53.1 och 42.3 b asylprocedurförordningen).

Som utgångspunkt ska förvar av barn endast ske i undantagsfall

Av de internationella konventioner och rättsakter som Sverige är bundna av – bl.a. barnkonventionen och Europakonventionen samt relevanta EU-rättsakter – framgår att en restriktiv linje ska tillämpas vid förvarstagande av barn. Även om EU-rätten inte uttryckligen skiljer mellan barn och vuxna när det gäller grunder för förvar, innebär principerna om nödvändighet och proportionalitet, EU:s rättighetsstadga och barnkonventionen att regelverket måste säkerställa en mycket restriktiv tillämpning i praktiken.

Det nya direktivet innehåller vissa skarpare skrivningar om förvarstagande av barn än det tidigare direktivet i enlighet med barnkonventionens artikel 3 och 37 b. Enligt artikel 13.2 i det nya direktivet får underåriga som huvudregel inte tas i förvar. Om förvar i undantagsfall är nödvändigt, måste det alltid ske som en sista utväg, sedan det har konstaterats att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt – och först efter att förvar bedömts vara till barnets egna bästa.

Vidare är möjligheterna att ta barn i förvar enligt den nuvarande regleringen i utlänningslagen mycket striktare än för vuxna. Barn får i undantagsfall tas i förvar för att säkerställa verkställighet av vissa avlägsnandebeslut, men det är inte möjligt att ta barn i identitets- eller utredningsförvar. Av uppgifter från Migrationsverket och statistik från övriga medlemsstater framgår vidare att det är ovanligt att barn tas i förvar.⁴¹¹

”reasonable grounds” i båda bestämmelserna. Skillnaderna i den svenska versionen bör därför inte innebära någon skillnad i sak.

⁴¹¹ SOU 2025:16, s. 40–41 och 227–229.

Förvarsutredningen

Förvarsutredningen har bedömt att lagstiftningen även fortsättningsvis behöver innehålla möjligheter att ta barn i förvar för att säkerställa verkställighet av vissa avlägsnandebeslut. Däremot har utredningen inte funnit tillräckligt underlag för att utvidga möjligheterna till förvar för att utreda identitet och grunderna för ansökan om internationellt skydd, även om direktivet medger detta. Enligt utredningen kan förvar av barn dock vara nödvändigt för de övriga syften som kan motivera förvar av vuxna under asylprocessen. Mot denna bakgrund har Förvarsutredningen föreslagit att ett barn ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar om

1. han eller hon ansöker om internationellt skydd och redan hålls i förvar i avlägsnandesyfte och det finns anledning att anta att ansökan görs för att försena eller hindra verkställigheten,
2. om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, eller
3. förvarstagandet grundar sig på artikel 28 i Dublinförordningen.⁴¹²

Som angetts i det föregående avsnittet om förvar som ett led i gränsförfarandet kan de grunder för förvar av sökande som Förvarsutredningen har föreslagit vara tillämpliga även inom ramen för ett sådant förfarande. Beträffande ensamkommande barn får gränsförfarandet tillämpas endast om det finns rimlig anledning att betrakta den underåriga som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten eller om den underåriga med tvång hade utvisats av allvarliga skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning enligt nationell rätt (artikel 53.1 och 42.3 b asylprocedurförordningen). En fråga i det sammanhanget är i vilken utsträckning den föreslagna bestämmelsen om förvar för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning kan tänkas bli tillämplig inom ramen för ett gränsförfarande som tillämpas på ett barn.

Enligt Förvarsutredningen kan förvar för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning aktualiseras exempelvis när en sökandes ärende uppfyller kraven för att utgöra ett säkerhetsärende

⁴¹² SOU 2025:16, s. 227–229 och 717–719.

enligt 1 kap. 7 § UtlL. Det kan röra sig om ungdomar som har dömts för eller misstänkts för allvarliga brott, eller som misstänks ha samröre med extremistiska organisationer. Av EU-domstolens praxis framgår att en förutsättning för förvar för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning är att utlänningens individuella beteende utgör ett verkligt, aktuellt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse eller den berörda medlemsstatens inre eller yttre säkerhet.⁴¹³ Vid bedömningen av om utlänningen utgör hot mot allmän ordning på grund av tidigare brottslighet kan bl.a. gärningens art och svårhetsgrad samt den tid som förflutit sedan gärningen begicks beaktas. Vid brottsmisstankar måste domstolen beakta tillförlitligheten av brottsmisstanken mot den berörda tredjelandsmedborgaren. Även risken för framtida återfall ska vägas in.⁴¹⁴

Mot bakgrund av det ovan anförda står det klart att förutsättningarna för att tillämpa gränsförfarandet beträffande ensamkommande barn i viss mån motsvarar de förutsättningar som gäller för att ta ett barn i förvar med hänvisning till nationell säkerhet eller allmän ordning. Förutsättningarna för förvar är emellertid klart mer begränsade än förutsättningarna för att tillämpa gränsförfarandet. Förvar för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning kan därmed inte utan vidare anses tillämpligt om ett ensamkommande barns ansökan prövas inom ramen för ett gränsförfarande.

Förvar som led i gränsförfarandet för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet

Som tidigare konstaterats bör stor restriktivitet tillämpas vid förvarstagande av barn och det kan endast komma i fråga att utöka förutsättningarna för att ta barn i förvar om det finns mycket starka skäl för det. I linje med Förvarsutredningens bedömning kan det dock i vissa fall vara nödvändigt att tillåta förvar av barn för sådana syften som kan motivera förvar av vuxna.

⁴¹³ Dom M.A. v Valstybės sienos apsaugos tarnyba, C-72/22 PPU, ECLI:EU:C:2022:505, punkt 89.

⁴¹⁴ Dom Z. Zh. mot Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie och Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie mot I. O., C-554/13, EU:C:2015:377 punkterna 62 och 65, samt MIG 2021:20. Se också SOU 2025:16, s. 223–224, 237 och 771.

Gränsförfarandet syftar bl.a. till att effektivisera prövningen av ansökningar om internationellt skydd som sannolikt ska avvisas eller som är ogrundade, i syfte att återsända de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har rätt att stanna. Förfarandet är vidare avsett att fungera som ett hanteringsverktyg vid exceptionella krissituationer, inbegripet instrumentalisering, och force majeure-situationer samt att förhindra att sökande reser in i landet eller vidare till andra medlemsstater. Det framstår därför som angeläget att uppsikt och förvar av barn, på samma sätt som för vuxna, kan användas om det är nödvändigt för att trygga syftet med gränsförfarandet och för att reda ut förutsättningarna för inresa i landet. Om förvar inte kan användas i dessa situationer finns det också risk för att gränsförfarandet kringgås genom att sökande uppger sig vara underåriga, vilket skulle kunna undergräva förfarandets syfte.

Som angetts ovan får gränsförfarandet tillämpas på ensamkommande barn endast av skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning. Eftersom gränsförfarandet för ensamkommande barn är utformat som en undantagsbestämmelse och förvar av ensamkommande barn sällan tillgrips, får såväl gränsförfarandet som möjligheten att ta ett ensamkommande barn i förvar antas komma att få en begränsad praktisk tillämpning. Samtidigt framstår det som angeläget att myndigheterna har de verktyg de behöver för att kunna hindra de ensamkommande barn som gränsförfarandet tillämpas på från att resa in i och vistas i landet – i synnerhet med beaktande av skälen till att förfarandet tillämpas på dem. Till detta bör även beaktas eventuella föränderliga situationer motsvarande exempelvis flyktingkrisen år 2015, då Sverige hade en stor inströmning av ensamkommande barn på kort tid. Även mot denna bakgrund framstår det således som angeläget att det införs en möjlighet att kunna ställa barn under uppsikt eller ta dem i förvar som ett led i ett gränsförfarande. Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar av barn som är sökande ska därför kompletteras med denna förvarsgrund.

Den tid som barn kan hållas i förvar ska som huvudregel fortsatt vara mycket kort, maximalt tolv dagar (se avsnitt nedan). Vidare ska alla frågor om tillämpningen av det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar ske med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag och bedömningar, i den mån de är tillämpliga och relevanta.

Det innebär att det som Förvarsutredningen i övrigt har föreslagit rörande tillämpningen av regelverket ska vara tillämpligt för det fall ett barn tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande. Barn ska således som huvudregel inte tas i förvar, och om förvar används ska det ske som en sista utväg sedan det har konstaterats att andra mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt. Med beaktande av de uppsiktsformer som finns i lagstiftningen och de möjligheter till kontroll som följer med dessa kan det i de flesta fall antas att uppsikt är en tillräcklig åtgärd för barn. Vidare måste en noggrann utredning av barnets personliga förhållanden ligga till grund för myndighetens ställningstagande och barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen ska alltid beaktas.⁴¹⁵

Tidsgränser vid förvar av vuxna som ett led i ett gränsförfarande

Förslag: En vuxen utlänning ska inte få hållas i förvar i längre tid än tolv veckor om förvarstagandet grundar sig på att det är nödvändigt som ett led i gränsförfarandet i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige.

Skäl till förslaget

Kort om tidsgränser inom gränsförfarandet

I ovanstående avsnitt om förvar som ett led i ett gränsförfarande föreslås att en vuxen utlänning ska få ställas under uppsikt eller tas i förvar under den tid han eller hon har rätt att vistas i Sverige i egenskap av sökande om det är nödvändigt som ett led i gränsförfarandet i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige.

Gränsförfarandets förlaga återfinns i artikel 43 i asylprocedurdirektivet. Enligt direktivet får medlemsstaterna kräva att en sökande under en tid av högst fyra veckor ska stanna kvar vid gränsen eller i ett transitområde för prövning av ansökan. Om ett beslut inte har fattats inom denna tidsperiod ska sökanden tillåtas

⁴¹⁵ SOU 2025:16, s. 712–714 och 717–719.

resa in på medlemsstatens territorium. Den fastställda tidsgränsen utgör en bortre gräns för hur länge en sökande kan hållas kvar inom ramen för gränsförfarandet. Sverige har valt att inte införa gränsförfaranden i enlighet med direktivet.⁴¹⁶

Genom asylprocedurförordningen har gränsförfarandet fått en delvis ändrad utformning (artiklarna 43–54). Enligt förordningen ska gränsförfarandet vara så kort som möjligt samtidigt som det ska möjliggöra en fullständig och rättvis prövning av ansökan. Som utgångspunkt ska gränsförfarandet pågå i högst tolv veckor från det att ansökan registrerats till dess att sökanden inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar. Efter denna period ska sökanden tillåtas att resa in på medlemsstaternas territorium, såvida inte gränsförfarandet för återvändande är tillämpligt. I samband med omfördelning enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen får tolvveckorsperioden förlängas till 16 veckor (artikel 51 asylprocedurförordningen). Vidare ges i kris- eller force majeure-situationer en möjlighet att förlänga den initiala tolvveckorsperioden med sex veckor (artikel 11 krishanteringsförordningen).

Skillnaden mellan de två regelverken som reglerar gränsförfarandet är således att den bortre tidsgränsen enligt asylprocedurdirektivet är fyra veckor, medan den bortre tidsgränsen enligt asylprocedurförordningen som utgångspunkt är tolv veckor. Förordningen innehåller därmed en utvidgad möjlighet för medlemsstaterna att hålla kvar en sökande i gränsförfarandet.

EU-domstolen har prövat frågan om vilken tidsgräns som ska gälla för förvar som led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurdirektivet och har i samband med detta uttalat följande:⁴¹⁷

Enligt artikel 8.3 c)⁴¹⁸ i mottagandedirektivet får medlemsstaterna ta sökande i förvar för att, inom ramen för ett förfarande, besluta om sökandens rätt att resa in i landet. Av detta följer att artikel 43 i asylprocedurdirektivet ger medlemsstaterna rätt att ta sökande som anländer till medlemsstaternas gränser i förvar på de villkor som anges i nämnda artikel och för att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikeln är effektiva. Av nämnda artikel 43 följer också att förvar med stöd av dessa bestämmelser inte får överstiga fyra veckor. Genom en

⁴¹⁶ Prop. 2016/17:17 s. 38.

⁴¹⁷ Dom av den 14 maj 2020, FMS m.fl. mot Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság och Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, C-924/19 PPU och C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkterna 232–248.

⁴¹⁸ Motsvarar artikel 10.4 d) i det nya direktivet.

tolkning av artikel 43 är det således inte tillåtet att en sökande hålls i förvar i ett transitområde under längre tid än fyra veckor.

Tidsgränser för förvar av vuxna inom ramen för gränsförfarandet

Såvitt avser tidsgränsen för förvar föreskriver det nya direktivet endast att en sökande ska hållas i förvar så kort tid som möjligt (artikel 11.1). Även om direktivet inte innehåller några bortre tidsgränser för förvar, får EU-domstolens praxis förstås så att en sådan gräns måste fastställas för förvar som ett led i ett gränsförfarande. Frågan blir således vilken tidsgräns som kan anses nödvändig och proportionerlig för denna typ av förvar.

Förvarsutredningen har föreslagit att det ska gälla en bortre tidsgräns om en månad för förvar av sökande i syfte att utreda identitet och nationalitet och grunderna för ansökan. Som skäl för att införa en sådan tidsgräns har utredningen bl.a. beaktat att den enskilde inte ska vara frihetsberövad på grund av att det behövs utredningsåtgärder, men myndigheternas handläggning, av skäl som den enskilde inte kan styra över, drar ut på tiden vilket kan resultera i att frihetsberövandet varar onödigt länge. En bortre gräns kan således inskräpa vikten av att myndigheterna skyndsamt utreder ärenden för att nå den punkt där vidare förvar inte är nödvändigt. Med hänsyn till ändamålen för dessa typer av förvar och intresset att upprätthålla en noggrann kontroll av vilka som vistas i Sverige har utredningen därför bedömt att det är rimligt med en tidsgräns om en månad. Avseende två av de övriga grunder för förvar som utredningen har föreslagit, förvar av sökande som redan hålls i förvar inför avlägsnande och förvar i syfte att skydda nationell säkerhet och allmän ordning, har en bortre gräns om tolv månader föreslagits. Att dessa typer av förvar har andra syften har bedömts motivera längre tidsgränser.⁴¹⁹

Som angetts ovan får gränsförfarandet enligt asylprocedurdirektivet pågå i fyra veckor, men har i asylprocedurförordningen utvidgats till tolv veckor. En omständighet som talar för att en kortare tidsgräns än tolv veckor bör användas inom ramen för gränsförfarandet är de argument som Förvarsutredningen lyft fram om att den enskilde inte ska vara frihetsberövad enbart till följd av myndigheternas sena

⁴¹⁹ SOU 2025:16, s. 46 och 374–376.

handläggning, dvs. av omständigheter som den enskilde själv inte kan påverka. Sådana situationer riskerar annars att leda till att frihetsberövandet bedöms som oproportionerligt. I samma riktning talar bestämmelserna i artikel 11.1 i det nya direktivet om att förvar ska pågå under en så kort tid som möjligt och att förseningar i administrativa förfaranden som inte kan tillskrivas sökanden inte berättigar fortsatt förvar.

Vid bedömningen av vilken tidsgräns som kan anses nödvändig och proportionerlig bör emellertid även förvarets syfte beaktas. Ändamålet med gränsförfarandet är att medlemsstaterna vid den yttre gränsen ska kunna pröva ansökningar om internationellt skydd för att snabbt kunna återsända dem som inte har rätt att stanna kvar, samtidigt som personer med välgrundade ansökningar hänförs till det reguljära förfarandet och ges snabb tillgång till internationellt skydd. Under den tid som en sökande är föremål för ett gränsförfarande ska han eller hon inte tillåtas resa in på territoriet. Förvar av sökande som ett led i ett gränsförfarande syftar således till att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikel 43 i asylprocedurförordningen kan genomföras effektivt så att beslut kan fattas om sökandens rätt att resa in i landet. Därigenom tryggas prövningen av ansökan och, i de fall ansökan avslås, möjliggörs också ett effektivt genomförande av gränsförfarandet för återvändande. Mot denna bakgrund framstår det som angeläget att myndigheterna har möjlighet att hålla sökanden i förvar under hela prövningsförfarandets varaktighet så att prövningen av sökandens rätt att resa in i landet inte riskerar att äventyras. Bedömningen görs således att en borte tidsgräns för förvar bör harmonisera med regleringen i asylprocedurförordningen om att gränsförfarandet ska pågå i högst tolv veckor.

En annan fråga är då om EU-domstolens avgörande utgör hinder mot införandet av en tolvveckorsgräns. Domstolens prövning av frågan om den borte tidsgränsen för förvar som led i ett gränsförfarande tog sin utgångspunkt i asylprocedurdirektivets bestämmelser, vilka numera har ersatts av artiklarna 43–54 i asylprocedurförordningen. Avgörandet får förstås så att ett sådant förvar inte kan bestå under längre tid än den relevanta rättsakten tillåter. Bedömningen görs således att avgörandet inte utgör något hinder mot införandet av tidsgränser för förvar motsvarande de som följer av artikel 51 i asylprocedurförordningen.

Vid införandet av en tolvveckorsfrist ska vidare beaktas att det finns mekanismer i lagstiftningen som syftar till att säkerställa att förvar inte pågår längre än nödvändigt. I 1 kap. 8 § UtlL finns en uttrycklig regel om att myndigheterna vid alla beslut om förvar ska beakta principerna om nödvändighet och proportionalitet. Förvarsutredningen har därtill föreslagit att det införs en bestämmelse i det nya regelverket för uppsikt och förvar om att förvar alltid ska pågå under så kort tid som möjligt. Denna grundläggande utgångspunkt kommer även till uttryck i asylprocedurförordningen som föreskriver att gränsförfarandet ska vara så kort som möjligt, samtidigt som det ska möjliggöra en fullständig och rättvis prövning av ansökan om internationellt skydd (artikel 51.2 asylprocedurförordningen).

Sammanfattningsvis görs bedömningen att tolv veckor kan vara en nödvändig och proportionerlig yttersta tidsgräns för förvar av sökande som ett led i gränsförfarandet. En sådan tidsgräns får anses stå i rimlig proportion till det eftersträvade syftet att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikel 43 asylprocedurförordningen är effektiva och kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt.

Förvarsutredningens förslag om förvarstidens längd vid förvar av vuxna behöver således kompletteras. Alla frågor om tillämpningen av det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar ska ske med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag och bedömningar, i den mån de är tillämpliga och relevanta. Det innebär att det som Förvarsutredningen i övrigt har föreslagit rörande tillämpningen av regelverket ska vara tillämpligt för det fall en utlänning tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande, exempelvis hur beräkningen av förvarstidens längd ska ske och att tolvveckorsgränsen ska tillämpas även i säkerhetsärenden.

Tidsgränser vid förvar av barn som ett led i gränsförfarandet

Bedömning: Ett barn ska som huvudregel inte få hållas i förvar längre tid än sex dygn eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex dygn, ska tillämpas om förvarstagandet grundar sig på att det är nödvändigt som led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om barnet har rätt att resa in i landet.

Skäl för bedömningen

Förvarsutredningen har föreslagit att barn som huvudregel inte ska få hållas i förvar längre tid än sex dygn eller, om det finns synnerliga skäl, ytterligare sex dygn. Enligt utredningen markerar kravet på synnerliga skäl att tillämpningen ska vara restriktiv i jämförelse med vad som gäller för vuxna. Vid prövningen av tiden i förvar måste myndigheterna, som vid alla åtgärder som gäller barn, beakta om åtgärden är nödvändig, proportionerlig och förenlig med barnets bästa. Om uppsikt är tillräckligt med beaktande av behov av kontroll av barnets rörelsefrihet ska detta väljas i stället. Till skillnad mot vad som gäller för vuxna ska – på samma sätt som i dag – den totala tiden om tolv dygn vara längsta möjliga förvarstid oavsett på vilken rättslig grund som barnet är förvarstaget. När tolv månader har gått från det att ett förvarsbeslut har upphört, ska den tidigare förvarstiden inte beaktas vid beräkningen av tidsfristen.⁴²⁰

Som framhålls i Förvarsutredningen ska den bortre tidsgränsen för förvar av barn vara förenlig med den mycket restriktiva grundsyn som följer av bl.a. EU-rätten och barnkonventionen. Vid fastställande bör emellertid även förvarets syfte beaktas. De överväganden som har gjorts beträffande tidsgränsen för förvar av vuxna gör sig därför i allt väsentligt gällande även i förhållande till barn som tas i förvar som led i ett gränsförfarande. Bedömningen görs att de tidsgränser som Förvarsutredningen har föreslagit får anses vara en nödvändig och proportionerlig yttersta tidsgräns för ett sådant förvar. En kortare tidsgräns skulle kunna riskera att prövningen av sökandens rätt att resa in i landet riskerar att äventyras. En sådan tidsgräns står vidare i rimlig proportion till det eftersträlvade syftet att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikel 43 asylprocedurförordningen är effektiva.

Alla frågor om tillämpningen av det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar ske med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag och bedömningar, i den mån de är tillämpliga och relevanta. Det innebär att det som Förvarsutredningen i övrigt har föreslagit rörande tillämpningen av regelverket ska vara tillämpligt för det fall ett barn tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande. När det gäller förvar av barn ska barnets bästa och övriga rättigheter enligt barnkonventionen alltid i första hand beaktas. Andra mindre

⁴²⁰ SOU 2025:16, s. 386.

ingripande åtgärder ska väljas i första hand. Utgångspunkten ska därför vara att förvaret begränsas till vad som är strikt nödvändigt och proportionerligt.

Frister för ny prövning av beslut om förvar

Förslag: Ett beslut om förvar av en vuxen utlänning som grundar sig på att det är nödvändigt som led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes.

Skäl för förslaget

Förvar som led i ett gränsförfarande föreslås kunna pågå i högst tolv veckor. Förvarsutredningen har föreslagit att förvar som pågår under en längre tid än en månad ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes.⁴²¹ Med beaktande av att förvar som led i ett gränsförfarande föreslås pågå under en längre tid än två månader är det ändamålsenligt att ett sådant förvarsbeslut också kan prövas på nytt. Förvarsutredningens förslag ska således kompletteras så att detta framgår.

Alla frågor om tillämpningen av det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar ske med utgångspunkt i Förvarsutredningens förslag och bedömningar, i den mån de är tillämpliga och relevanta. Det innebär att det som Förvarsutredningen i övrigt har angett, rörande exempelvis beräkning av tidsfrister, också ska vara tillämpligt om en utlänning tas i förvar som ett led i ett gränsförfarande.

Alternativ till förvar

Bedömning: Direktivets bestämmelser om att medlemsstaterna ska säkerställa att regler om alternativ till förvar fastställs i nationell rätt uppfylls genom gällande rätt och genom

⁴²¹ SOU 2025:16, s. 47.

Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Det finns inte någon definition av alternativ till förvar inom det EU-rättsliga regelverket. I artikel 10.5 anges endast att medlemsstaterna ska fastställa regler om alternativ till förvar i sin nationella rätt, t.ex. regelbunden rapportering till myndigheterna, ställandet av en finansiell säkerhet eller en skyldighet att stanna på en bestämd plats. Bestämmelsen har samma lydelse som artikel 8.4 i det tidigare direktivet. När det direktivet genomfördes bedömdes att svensk rätt redan uppfyllde kraven, varför inga lagändringar gjordes.⁴²²

Bestämmelser om uppsikt finns i 10 kap. 6–8 §§ UtlL. En utlännings kan därigenom åläggas en anmälningsskyldighet samt att lämna ifrån sig sitt pass eller en annan legitimationshandling (10 kap. 8 §). Uppsikt kan också utgöra en kombination av de två skyldigheterna. Det finns således fastställda regler om uppsikt i utlänningslagen som uppfyller kravet i artikel 10.5 om att medlemsstaterna ska fastställa regler om alternativ till förvar i sin nationella rätt.

Därtill har Förvarsutredningen föreslagit att det ska införas två ytterligare former av uppsikt: skyldighet att bo på en anvisad plats (boendeskyldighet) och skyldighet att vistas inom ett anvisat geografiskt område (vistelseskyldighet). Vistelseskyldigheten ska enligt förslaget kunna förenas med elektronisk övervakning genom s.k. fotboja (förstärkt uppsikt).⁴²³ Dessa kompletterande förslag uppfyller också kravet i artikel 10.5 om att medlemsstaterna ska fastställa regler om alternativ till förvar i sin nationella rätt.

11.4.9 Garantier för sökande som tas i förvar

Direktivets bestämmelser

Bestämmelserna om garantier för sökande som tas i förvar (artikel 11) återfinns i det tidigare direktivets artikel 9.

⁴²² Prop. 2017/18:284, s. 39.

⁴²³ SOU 2025:16, s. 43–44.

Garantier för sökande som tas i förvar enligt det tidigare direktivet

Enligt artikel 9.1 ska en sökande endast hållas i förvar så kort tid som möjligt och så länge någon av förvarsgrunderna i artikel 8.3 är tillämpliga. De administrativa förfarandena avseende grunderna för förvar i artikel 8.3 ska utföras med tillbörlig skyndsamhet och noggrannhet. Förseningar i administrativa förfaranden som inte kan tillskrivas sökanden berättigar inte fortsatt förvar.

Enligt artikel 9.2 ska beslut om förvar fattas skriftligen av rättsliga eller förvaltningsmyndigheter som ska ange de faktiska och rättsliga skäl beslutet grundar sig på.

Direktivet gör således skillnad på rättslig myndighet och förvaltningsmyndighet. Begreppet rättslig myndighet är ett unionsrättsligt begrepp. Traditionellt sett innefattas i detta myndigheter som deltar i rättsskipningen, till skillnad från bl.a. förvaltningsmyndigheter.⁴²⁴ Definitionen innebär att i samband med tillämpningen av utlänningslagens regler är migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen sådana rättsliga myndigheter som avses i direktiven, men däremot inte Migrationsverket, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen som är förvaltningsmyndigheter.

Artikel 9.3 innehåller bestämmelser om rättslig prövning av beslut om förvar som fattas av en förvaltningsmyndighet. En rättslig prövning av förvarets laglighet ska utföras ex officio och/eller på begäran av den sökande. Om förvaret, som en följd av den rättsliga prövningen, konstateras vara olagligt, ska sökande i fråga omedelbart frigges.

Enligt artikel 9.4 ska sökande som tagits i förvar omedelbart, på ett språk de förstår eller rimligtvis kan förväntas förstå, skriftligen underrättas om skälen för förvar och vilka förfaranden för överklagande av beslutet om förvar som anges i nationell rätt samt om möjligheten att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

I artikel 9.5 omprövning av förvaret av en rättslig myndighet. Förvaret ska omprövas med lämpliga tidsintervall, ex officio och/eller på begäran av den berörda sökanden, i synnerhet om personen hålls i förvar en längre tid, om det uppstår relevanta

⁴²⁴ Jfr EU-domstolens domar C-453/16 Özçelik, ECLI:EU:C:2016:860, och C-477/16 Kovalkovas, ECLI:EU:C:2016:861.

omständigheter eller kommer fram nya uppgifter som kan påverka förvarets laglighet

Artiklarna 9.6–9.10 innehåller bestämmelser om de sökandes tillgång till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

Garantier för sökande som tas i förvar enligt det nya direktivet

I artikel 11.2 har lagts till skrivningar om att de beslut som fattas av rättsliga eller administrativa myndigheter⁴²⁵ även ska innehålla skälen till att mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt.

Bestämmelserna om rättslig prövning av en administrativ myndighets beslut om förvar återfinns i artikel 11.3. De har kompletterats med en godtagbar maximal tidsram för rättslig prövning av förvar om 15, eller i undantagsfall senast 21 dagar.

Bestämmelserna om omprövning av förvar återfinns i artikel 11.5. De har kompletterats med en skrivning om att förvar av ensamkommande barn ska omprövas av en rättslig myndighet på eget initiativ och med regelbundna intervaller.

Bestämmelserna om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde återfinns i artikel 29. I artikel 11.6 anges endast att medlemsstaterna vid rättslig prövning av beslutet om förvar enligt artikel 11.3 och 11.5 ska se till att sökandena har tillgång till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde enligt de villkor som fastställs i artikel 29. Se vidare i avsnitt 11.4.20 när det gäller den senare bestämmelsen.

Tiden i förvar ska vara så kort som möjligt

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att en tredjelandsmedborgare eller statslös person som har ansökt om internationellt skydd endast ska hållas i förvar så kort tid som möjligt uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

⁴²⁵ I de svenska översättningarna används begreppet "förvaltningsmyndighet" i artikel 9 i det tidigare direktivet och "administrativa myndigheter" i artikel 11 i det nya direktivet. I de engelska översättningarna används begreppet "administrative authorities" i artikel 9 i det tidigare direktivet och i artikel 11 i det nya direktivet. Skillnaderna i den svenska versionen bör därför inte innebära någon skillnad i sak.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 11.1 i det nya direktivet ska en sökande endast hållas i förvar så kort tid som möjligt. De administrativa förfarandena avseende grunderna för förvar i artikel 10.4 ska utföras med tillbörlig skyndsamhet och noggrannhet. Förseningar i administrativa förfaranden som inte kan tillskrivas sökanden berättigar inte fortsatt förvar.

Proportionalitetsprincipen innebär att en utlänning får hållas i förvar endast så länge förvarstagandet står i rimlig proportion till vad staten vill uppnå med det aktuella förvarstagandet (jfr 1 kap. 8 § UtL). Skyldigheten att beakta proportionalitetsprincipen gäller under hela den tid som en utlänning hålls i förvar. Från myndigheternas sida behöver det pågå löpande och relevanta åtgärder utan längre avbrott präglade av inaktivitet. Annars kan ett fortsatt förvarstagandet i vissa fall vara oproportionerligt. Samtidigt måste det beaktas i vilken utsträckning utlänningen samarbetar med myndigheterna, t.ex. för att klarlägga sin identitet eller rätt till vistelse.⁴²⁶

Förvarsutredningen har gjort bedömningen att det finns skäl att tydligare betona den allmänna grundsatsen om att förvar ska pågå under en så kort tid som möjligt och har föreslagit att det införs en bestämmelse om detta i det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar.⁴²⁷

Eftersom artikel 11.1 har samma lydelse som artikel 9.1 i det tidigare direktivet, och svensk rätt redan då bedömdes uppfylla kraven, bör det inte krävas några författningsåtgärder för genomförandet av direktivets bestämmelse.⁴²⁸ Den bestämmelse som Förvarsutredningen har föreslagit bidrar dock till att öka tydligheten i regelverket för uppsikt och förvar och kompletterar den redan idag gällande proportionalitetsprincipen. Bedömningen görs således att den föreslagna bestämmelsen, i kombination med proportionalitetsprincipen, också uppfyller kraven i artikel 11.1

⁴²⁶ Jfr SOU 2025:16, s. 740–741.

⁴²⁷ SOU 2025:16, s. 46.

⁴²⁸ Prop. 2017/18:284, s. 39

Skyldigheten att upphäva ett beslut om uppsikt eller förvar när det inte längre finns grund för åtgärden

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att en tredjelandsmedborgare eller statslös person endast får hållas i förvar så länge förvarsgrunderna i artikel 10.4 är tillämpliga uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 11.1 i det nya direktivet får en sökande endast hållas i förvar så länge förvarsgrunderna i artikel 10.4 är tillämpliga. Enligt 10 kap. 9 § fjärde stycket UtL ska ett beslut om förvar eller uppsikt omedelbart upphävas, om det inte längre finns skäl för beslutet. Så är fallet exempelvis om det inte längre finns laglig grund för eller behov av åtgärden.

Förvarsutredningen har bedömt att denna grundläggande princip bör behållas och har förslagit att det införs motsvarande bestämmelser i det föreslagna regelverket för uppsikt och förvar.⁴²⁹ Genom de föreslagna bestämmelserna uppfylls kravet i direktivet om att en sökande ska hållas i förvar bara så länge grunderna i artikel 10.4 är tillämpliga.

I beslut om förvar ska det anges varför uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd

Bedömning: Direktivets bestämmelser om att beslut om förvar ska vara skriftliga och vilka skäl som ska anges i beslutet uppfylls genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

⁴²⁹ SOU 2025:16, s. 48.

Skäl för bedömningen

Av artikel 11.2 i det nya direktivet framgår att beslut om förvar av sökande ska fattas skriftligen av rättsliga eller administrativa myndigheter. I beslutet ska de faktiska och rättsliga skäl beslutet grundar sig på anges, liksom varför mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt. I 13 kap. 10 § första stycket UtL anges att ett beslut om förvar eller uppsikt ska vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet. I svensk rätt saknas dock regler som anger vad skälen ska innehålla och att förvar motiveras i relation till andra mindre ingripande åtgärder.

Förvarsutredningen har föreslagit att artikel 11.2 införlivas i svensk rätt genom att det införs en bestämmelse i utlänningsförordningen om att det i ett beslut om förvar ska anges varför uppsikt inte är en tillräcklig åtgärd.⁴³⁰ Den föreslagna regleringen uppfyller det nya direktivets krav på vad skriftliga beslut om förvar ska innehålla.

Sökandens rätt till rättslig prövning och omprövning

Bedömning: Direktivets bestämmelser om möjligheten att överklaga förvarsbeslut uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Av artikel 11.3 första stycket första meningen i det nya direktivet framgår att om beslut om förvar fattas av en administrativ myndighet ska medlemsstaterna ombesörja att en snabb rättslig prövning av förvarsbeslutets laglighet utförs på eget initiativ eller på begäran av sökanden eller bådadera. Av artikel 11.5 första stycket framgår vidare att förvaret ska omprövas av en rättslig myndighet med lämpliga tidsintervall, på eget initiativ eller på begäran av den berörda sökanden. Bestämmelserna har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

⁴³⁰ SOU 2025:16, s. 192.

Enligt 14 kap. 9 § UtlL får Polismyndighetens, Säkerhetspolisens eller Migrationsverkets beslut om förvar eller uppsikt överklagas till en migrationsdomstol utan begränsning till viss tid. I svensk rätt innebär systemet med möjlighet för den förvarstagne att överklaga förvarsbeslut att den metod som ska tillämpas enligt artikel 11.3 och 11.5 är att rättslig prövning av förvarsbeslutets laglighet utförs på begäran av sökanden. Genom denna överklagandemöjlighet uppfylls direktivets krav på sökandens rätt att inleda ett förfarande för att få lagligheten av ett förvarsbeslut prövad.

Tidsfrister för den rättsliga prövningen

Bedömning: Direktivets bestämmelser om tidsfrister för rättslig prövning uppfylls genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Artikel 11.3 första och andra stycket i det nya direktivet innehåller nya bestämmelser om tidsfrister för den rättsliga prövningen. Om prövningen sker på begäran av sökanden ska den slutföras så snart som möjligt, med beaktande av omständigheterna i varje enskilt fall, dock senast 15 dagar, eller i undantagsfall senast 21 dagar, efter det att de aktuella förfarandena inletts. Av andra stycket följer att om den rättsliga prövningen inte har slutförts inom 21 dagar från det att de aktuella förfarandena inletts ska sökanden i fråga omedelbart friges.

I 16 kap. 4 § UtlL anges att migrationsdomstolarna ska handlägga mål om förvar skyndsamt, dvs. med förtur. Det saknas emellertid bestämmelser om inom vilken tid domstolarna ska avgöra målen. För att uppfylla det nya direktivets krav har Förvarsutredningen föreslagit att bestämmelsen i utlänningslagen kompletteras med ett andra och tredje stycke som anger att en migrationsdomstol ska meddela ett slutligt avgörande i ett mål om förvar av en asylsökande inom 15 dagar från den dag då överklagandet kom in till migrationsdomstolen. Om det finns särskilda skäl får tiden förlängas med högst sex dagar. Om ett slutligt avgörande i målet inte meddelas

inom 21 dagar från den dag överklagandet kom in till migrationsdomstolen upphör det överklagade beslutet om förvar att gälla.⁴³¹

Förvarsutredningens förslag om att fristen ska räknas från den dag då överklagandet kom in till domstolen och att ett slutligt avgörande, dvs. dom eller beslut, ska meddelas inom 15 dagar från denna dag bedöms förenligt med kraven i direktivet om att tidsfristen ska räknas från det att de aktuella förfarandena *inletts* och *slutföras* inom 15 dagar.⁴³² Förslaget säkerställer också att en prövning slutförs senast inom 21 dagar och att den förvarstagne annars frigges. Genom den föreslagna kompletteringen i 16 kap. 4 § UtIL uppfylls således det nya direktivets krav i dessa delar.

Artikel 11.3 avser endast rättslig prövning av beslut om förvar som fattas av en förvaltningsmyndighet. Bestämmelsen får, i linje med Förvarsutredningens bedömning, tolkas som att det inte ger sökande rätt till prövning i en andra domstolsinstans inom viss tid. Det behöver därför inte införas tidsfrister för Migrationsöverdomstolens handläggning av förvarsmål för att uppfylla kraven i direktivet. Vid den domstolens prövning gäller därmed fortsatt endast utlänningslagens skyndsamhetskrav.⁴³³

Skriftliga underrättelser

Bedömning: Direktivets bestämmelser om skriftlig underrättelse uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 11.4 ska en sökande som tagits i förvar omedelbart, på ett språk de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, skriftligen underrättas om skälen för förvar och vilka förfaranden för överklagande av beslutet om förvar som anges i nationell rätt samt om möjligheten att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde. Bestämmelserna har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

⁴³¹ SOU 2025:16, s. 55.

⁴³² SOU 2025:16, s. 479–481.

⁴³³ SOU 2025:16, s. 482.

Enligt 33 § förvaltningslagen ska de myndigheter som fattar beslut om förvar så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet. Myndigheterna är skyldiga att lämna en underrättelse om hur man överklagar beslutet (s.k. fullföljdshänvisning). Enligt 13 § samma lag ska myndigheterna se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. Myndigheterna ska vidare göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala. Genom dessa bestämmelser uppfylls det nya direktivets krav på skriftlig underrättelse.

Omprövning i samband med förvar av vuxna utlänningar

Bedömning: Direktivets bestämmelser om omprövning av förvarsbeslut uppfylls genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Omprövning i samband med förvar av vuxna utlänningar

Av artikel 11.5 första stycket följer att förvaret ska omprövas av en rättslig myndighet med lämpliga tidsintervall, i synnerhet om personen hålls i förvar en längre tid, om det uppstår relevanta omständigheter eller kommer fram nya uppgifter som kan påverka förvarets laglighet. Enligt tredje stycket ska sökanden omedelbart friges om förvaret, som en följd av den rättsliga prövningen, konstateras vara olagligt. Bestämmelsen har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

I 10 kap. 9 § UtlL finns bestämmelser om ny prövning av ett beslut om förvar eller uppsikt. Huvudregeln är att ett beslut om förvar ska prövas på nytt av den behöriga myndigheten inom två veckor från den dag då det började verkställas (första stycket). Om utlänningen hålls kvar i förvar, ska ny prövning fortlöpande ske inom samma tider. Ett beslut om förvar ska omedelbart upphävas, om det inte längre finns skäl för beslutet (tredje och fjärde stycket).

Myndigheterna har enligt fjärde stycket en skyldighet att löpande beakta att det finns grund för förvaret. Skyldigheten att pröva beslut om förvar på nytt vid vissa fastställda tider avser alltså att säkerställa att den handläggande myndigheten åtminstone vid de fastställda tidpunkterna prövar om det finns grund för fortsatt förvar.

Förvarsutredningen har funnit att utlänningslagen som utgångspunkt även i fortsättningen bör innehålla fastställda tidpunkter för när det ska prövas om ett beslut om förvar ska bestå. Eftersom förvar som syftar till att utreda identitet eller rätt till vistelse eller att fastställa sökandens identitet eller nationalitet eller faktorer som ansökan om internationellt skydd grundas på föreslås kunna pågå under en mycket begränsad tid, högst en månad, har utredningen bedömt att det får anses tillräckligt att myndigheterna löpande ska beakta att det finns grund för förvar.

I fråga om förvar inför avlägsnande och övriga förvar avseende sökande har Förvarsutredningen föreslagit att de maximala tiderna i förvar ska vara 12–24 månader och att sådana beslut om förvar ska omprövas inom två månader från den dag då beslutet verkställdes. Om utlännningen därefter är kvar i förvar ska en ny prövning fortlöpande ske inom två månader från det senaste förvarsbeslutet. En sådan ordning är enligt utredningen förenlig med Europakonventionens krav på domstolsprövning av förvarsbeslut eftersom utlännningen har möjlighet att i vart fall varannan månad få frågan om förvar prövat av domstol genom att överklaga beslutet om ny prövning.⁴³⁴

Förvarsutredningens förslag innebär att ett beslut om förvar ska bli föremål för ny prövning inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes och därefter löpande inom samma tid. Den förvarstagne har därvid möjlighet att överklaga beslut om ny prövning till domstol. Den förvarstagne kan dessutom överklaga varje nytt förvarsbeslut. Direktivets krav på att förvaret ska omprövas av en rättslig myndighet med lämpliga tidsintervall får därigenom anses uppfyllt.

⁴³⁴ SOU 2025:16, s. 404–406. Jfr Europadomstolens dom den 2 oktober 2012 i målet *Abdulkhakov mot Ryssland*.

Omprövning i samband med förvar av barn

Som angetts ovan följer av artikel 11.5 första stycket att förvaret ska omprövas av en rättslig myndighet med lämpliga tidsintervall, i synnerhet om personen hålls i förvar en längre tid, om det uppstår relevanta omständigheter eller kommer fram nya uppgifter som kan påverka förvarets laglighet. Vidare följer av andra stycket att förvar av ensamkommande barn ska omprövas på eget initiativ med regelbundna intervall.

Förvarsutredningen har föreslagit att ett beslut om förvar av barn i ett säkerhetsärende ska prövas på nytt inom en månad från den dag då beslutet om förvar verkställdes. Om barnet därefter är kvar i förvar ska en ny prövning fortlöpande ske inom en månad från det senaste beslutet om förvar.⁴³⁵ Detta förslag motsvarar vad som gäller vid ny prövning av beslut om förvar av vuxna, men med den skillnaden att förvarsbesluten ska bli föremål för ny prövning inom en månad frånverkställigheten av ett första beslut om förvar och därefter löpande inom samma tid. Under avsnittet ovan har bedömningen gjorts att de föreslagna bestämmelserna avseende vuxna uppfyller direktivets krav på omprövning. På de ovan anförda skälen görs bedömningen att direktivets krav på omprövning får anses uppfyllt även i förhållande till barn.

I andra ärenden än säkerhetsärenden har Förvarsutredningen föreslagit att förvar av barn som har ansökt om internationellt skydd ska få pågå under en mycket begränsad tid, maximalt tolv dygn. Utredningen har bedömt att det får anses tillräckligt att myndigheterna löpande ska beakta om det finns grund för förvar och att förvar av barn i dessa fall inte behöver prövas på nytt inom en i lag fastställd tid. Enligt utredningen får en sådan ordning, med beaktande av den korta tid som ett barn får hållas i förvar, anses förenlig med kravet i artikel 11.5 att förvar av ensamkommande barn ska omprövas på eget initiativ med regelbundna intervaller.⁴³⁶

Den av Förvarsutredningen föreslagna ordningen får, med beaktande av att direktivet enbart uppställer krav på att förvar ska omprövas med regelbundna intervaller och att förvarstiden för barn samtidigt föreslås vara begränsad till högst tolv dygn, anses uppfylla kraven i artikel 11.5.

⁴³⁵ SOU 2025:16, s. 47–48 och 407.

⁴³⁶ SOU 2025:16, s. 407–408.

11.4.10 Förhållanden för förvar

Mottagandedirektivets bestämmelser

Bestämmelserna om förhållanden i förvar (artikel 12) återfinns i det tidigare direktivets artikel 10.

Förhållanden i förvar enligt det tidigare direktivet

Enligt artikel 10.1 i det tidigare direktivet ska sökande som regel hållas i förvar i särskilda förvarsanläggningar. Om sökande hålls i förvar i fängelseanläggningar ska de hållas avskilda från övriga interner och de förhållanden för förvar som föreskrivs i detta direktiv ska tillämpas. Sökande som hålls i förvar ska i så stor utsträckning som möjligt hållas avskilda från tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har lämnat in en ansökan om internationellt skydd. När sökande inte kan hållas i förvar avskilda från andra tredjelandsmedborgare ska den berörda medlemsstaten säkerställa att de förhållanden för förvar som föreskrivs i detta direktiv tillämpas. Enligt artikel 10.2 ska sökande ha tillgång till utomhusområden.

I artikel 10.3 och 10.4 finns bestämmelser om att organisationer, familjemedlemmar och juridiska rådgivare ska ges möjlighet att kommunicera med och besöka sökandena under förhållanden som respekterar avskildhet. Begränsningar i tillträdet till förvarsanläggningar får endast införas om det enligt nationell rätt objektivt är nödvändigt av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av förvarsanläggningen, förutsatt att tillträdet inte begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt.

I artikel 10.5 finns bestämmelser om medlemsstaternas informationsskyldighet och möjligheten att avvika från denna skyldighet om sökanden hålls i förvar vid en gränsövergång eller i ett transitområde. Denna avvikelse gäller emellertid inte inom ramen för gränsförfarandet för asyl.

Förhållanden i förvar enligt det nya direktivet

I det nya direktivet återfinns bestämmelserna om förhållandena för förvar i artikel 12 och har samma lydelse som i tidigare direktiv.

Förvarsanläggningar

Bedömning: Direktivets bestämmelser om att förvar av sökande som regel ska ske i särskilda förvarsanläggningar uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 12.1 första stycket i det nya direktivet ska förvar som regel ske i särskilda förvarsanläggningar. Enligt andra stycket ska sökande som hålls i förvar i så stor utsträckning som möjligt hållas avskilda från andra tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har lämnat in en ansökan om internationellt skydd. Bestämmelserna har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

Av 11 kap. 2 § första stycket UtlL följer att en utlänning som hålls i förvar som huvudregel ska vistas i lokaler som har anordnats särskilt för detta ändamål. Migrationsverket har ansvar för sådana lokaler. Lagtexten är utformad så att den täcker in samtliga utrymmen som ordnats av verket för ändamålet, dvs. även t.ex. hotellrum. Av andra stycket följer att Migrationsverket har ansvaret för behandlingen och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar.

Genom regleringen uppfylls det nya direktivets krav på att förvar av sökande som regel ska ske i särskilda förvarsanläggningar. Det bedöms ytterst vara en fråga för Migrationsverket att utforma verksamheten i förvaren så att dessa sökande i så stor utsträckning som möjligt hålls avskilda från tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har lämnat in en ansökan om internationellt skydd.

Sökandes rätt till utomhusvistelse

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att sökande som hålls i förvar ska ha tillgång till utomhusområden uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 12.2 i det nya direktivet ska sökande som hålls i förvar ha tillgång till utomhusområden. Bestämmelsen har samma innehåll som i det tidigare direktivet. Enligt 11 kap. 3 § UtlL ska en utlänning som hålls i förvar ges tillfälle till aktiviteter, förströelse, fysisk träning och vistelse utomhus. Genom bestämmelsen uppfylls det nya direktivets krav på utomhusvistelse.

Sökandes rätt till kontakt med personer utanför inrättningen

Bedömning: Direktivet bestämmer om möjlighet till kommunikation med och besök av sökande uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 12.3 i det nya direktivet ska medlemsstaterna se till att företrädare för UNHCR har möjlighet att kommunicera med och besöka sökande under förhållanden som respekterar avskildhet. Denna möjlighet ska även gälla för organisationer som på UNHCR:s vägnar, efter överenskommelse med den berörda medlemsstaten, är verksamma på medlemsstatens territorium. Av artikel 12.4 följer vidare att medlemsstaterna ska se till att familjemedlemmar, juridiska rådgivare och personer som företräder berörda icke-statliga organisationer som erkänts av medlemsstaten i fråga ges motsvarande möjlighet. Begränsningar i tillträdet till förvarsanläggningar får enligt direktivet endast införas om det enligt nationell rätt objektivt är nödvändigt av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av förvarsanläggningen, förutsatt att tillträdet inte begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt. Bestämmelserna har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

Enligt 11 kap. 4 § första stycket UtlL ska en utlänning som hålls i förvar ges möjlighet att ta emot besök och på annat sätt ha kontakt med personer utanför lokalen utom om besöket eller kontakten i ett särskilt fall skulle försvåra den verksamhet som rör förvaret. I förarbetena anges att huvudregeln är att den förvarstagne ska kunna

ta emot besök, ringa, skriva och på olika sätt ha i princip obegränsad kontakt med personer, frivilligorganisationer, samfund och myndigheter utanför lokalen. Den enda begränsning det kan vara fråga om när det gäller besök är om det av rent praktiska skäl inte går att genomföra besök i den omfattning och på de tider som önskas.⁴³⁷

Enligt andra stycket i samma paragraf får huvudregeln frångås om det är nödvändigt för att upprätthålla säkerheten. Ett besök får då kontrolleras genom att personal övervakar besöket, eller genom att besöket äger rum i ett besöksrum som är utformat så att det omöjliggör att föremål överlämnas (s.k. glastrutebesök). Av förarbetena framgår att dessa två kontrollformer kan kombineras om det finns behov av det.⁴³⁸ Ett besök av ett offentligt biträde eller en advokat får kontrolleras endast om biträdet eller advokaten själv begär det.

Genom denna reglering uppfylls det nya direktivets krav om möjlighet till kommunikation med och besök av sökande. De senaste lagändringarna, som trädde i kraft den 1 augusti 2025, innebär att bestämmelserna om glastrutebesök har tillkommit. Enligt regeringens bedömning leder dessa bestämmelser till att färre besök kommer att behöva övervakas av personal, vilket ytterligare stärker sökandes möjlighet till kommunikation under former som tillgodoser kravet på avskildhet.

I fråga om möjligheten att ytterligare begränsa tillträdet till förvar har regeringen nyligen uttalat att besök inte ska få övervakas med hänsyn till ordningen.⁴³⁹ Förvarsutredningen har dock föreslagit att det införs ett tredje stycke i 11 kap. 4 § UtlL om att Migrationsverket får besluta om besöksbegränsningar om det är nödvändigt med hänsyn till risken för överförande av smitta. Enligt utredningen ska ett sådant beslut kunna gälla generellt eller riktas mot enskilda personer. Inskränkningarna måste vara proportionerliga och nödvändiga utifrån att Migrationsverket ska kunna bedriva verksamhet utan risk för överförande av smitta. För att åtgärden ska anses vara proportionerlig måste smittan vara av sådant allvarligt slag att det med hänsyn till risken för de

⁴³⁷ Prop. 1996/97:147, s. 43.

⁴³⁸ Prop. 2024/25:161, s. 37–40 och 69–70.

⁴³⁹ Prop. 2024/25:161, s. 37–40.

förvarstagnas och andra människors hälsa är nödvändigt att begränsa rätten att ta emot besök.⁴⁴⁰

Direktivet tillåter att tillträdet till förvarsanläggningar begränsas om det enligt nationell rätt är objektivt nödvändigt med hänsyn till säkerheten, den allmänna ordningen eller den administrativa driften av förvarsanläggningen. Att begränsa tillträdet av smittskyddsskäl i syfte att skydda både de förvarstagna och personalen samt att säkerställa en fungerande drift av förvarsanläggningen får anses rymmas inom dessa ändamål. Enligt direktivet får begränsningen emellertid inte gå så långt att tillträdet till förvaret begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt. Förvarsutredningen har i detta sammanhang framhållit att glasrutebesök skulle kunna komma till användning i syfte att begränsa smittspridning. Vidare innebär den möjlighet till röst- och videosamtal som de förvarstagna redan har tillgång till att kontakten med omvärlden kan upprätthållas även vid tillfälliga besöksbegränsningar.⁴⁴¹

Sammanfattningsvis bedöms den nuvarande regleringen i 11 kap. 4 § UtL uppfylla direktivets krav på möjlighet till kommunikation med och besök av sökande i förvar. Förvarsutredningens förslag om möjlighet till besöksbegränsningar av smittskyddsskäl bedöms vidare kunna uppfylla direktivets krav, under förutsättning att begränsningar av tillträdet till förvar är proportionerliga, tidsmässigt begränsade och oundgängligen nödvändiga. Sammantaget framstår den svenska regleringen därmed som förenlig med direktivets bestämmelser.

Avskiljande vid externplaceringar

Bedömning: Direktivets bestämmelser om sökande som hålls i förvar i fängelseanläggningar uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

⁴⁴⁰ SOU 2025:16, s. 607–608 och 767–768.

⁴⁴¹ SOU 2025:16, s. 609–610.

Skäl för bedömningen

Av artikel 12.1 första stycket i det nya direktivet följer att om en medlemsstat inte kan tillhandahålla inkvartering i en särskild förvarsanläggning, utan måste använda fängelseanläggningar, ska sökande som hålls i förvar hållas avskilda från övriga interner och de förhållanden för förvar som föreskrivs i direktivet ska tillämpas. Bestämmelserna har samma innehåll som i det tidigare direktivet.

Av den nuvarande regleringen om externplaceringar i 10 kap. 20 § första stycket UtlL följer att Migrationsverket får besluta att placera en förvarstagen i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest i fyra fall; om utlänningen är brottsutvisad, säkerhetsplacerad, det finns transporttekniska skäl eller det annars finns synnerliga skäl. Av andra stycket följer att andra utlännningar än brottsutvisade ska hållas avskilda från övriga intagna. Den bestämmelsen grundar sig på artikel 10.1 i det tidigare mottagandedirektivet.

Av 11 kap. 2 § tredje stycket UtlL följer att häkteslagen (2010:611) i tillämpliga delar gäller för behandlingen av en förvarstagen som har externplacerats. Den förvarstagne ska dock, utöver vad som följer av nämnda lag, ges möjlighet att ha kontakt med personer utanför inrättningen och även i övrigt beviljas de lättnader och förmåner som kan medges med hänsyn till ordningen och säkerheten inom inrättningen. Det innebär att en förvarsintagen som har externplacerats ska ha samma rätt att ta kontakt med personer utanför inrättningen som en förvarstagen som vistas i ett förvar. Rätten att ta kontakt med personer utanför inrättningen omfattar även kontakter med frivilligorganisationer, samfund och myndigheter.⁴⁴² Placerade på häkten får vidare vistas utomhus en timme per dygn (2 kap. 7 § häkteslagen). Sammanfattningsvis är emellertid möjligheterna till att röra sig fritt eller i gemenskap med andra begränsade för förvarstagna som externplaceras.

Förvarsutredningen har gjort bedömningen att den nuvarande regleringen om externplacering i de flesta fall innebär en omotiverad skärpning av tvångsmedlet mot utlänningen och att det krävs lagändringar för att Migrationsverket ska kunna ansvara för fler förvarstagna. Utredningen har därför föreslagit att det införs särskilda säkerhetsavdelningar på förvaren där en vuxen sökande ska kunna placeras om han eller hon av ordnings- eller säkerhetsskäl inte

⁴⁴² Prop. 2011/12:60 s. 94.

kan vistas i en förvarslokal (s.k. säkerhetsplaceringar) eller är föremål för ett säkerhetsärende. Enligt Förvarsutredningen är tanken att förvarstagna på en säkerhetsavdelning fortfarande ska omfattas av övriga regler om behandling av förvarstagna i 11 kap. UtL. På så sätt kommer en förvarstagen som placerats vid en säkerhetsavdelning som utgångspunkt att ha möjligheter till aktiviteter och gemenskap med övriga förvarstagna.⁴⁴³

Förvarsutredningen har vidare föreslagit att externplaceringar fortsatt ska kunna ske, men under delvis andra förutsättningar. För det första ska en externplacering av en vuxen sökande kunna ske när det är nödvändigt på grund av ordnings- och säkerhetsskäl, dvs. när det inte är tillräckligt med en säkerhetsplacering. För det andra på grund av transporttekniska eller synnerliga skäl. En sådan externplacering ska dock inte få pågå längre tid än tre dygn. För det tredje föreslås att en externplacering ska kunna ske i säkerhetsärenden. De förvarstagna som externplaceras av andra skäl än att de är brottsutvisade ska även fortsättningsvis hållas avskilda från övriga intagna.⁴⁴⁴ Enligt Förvarsutredningen bör placering hos Kriminalvården i första hand ske på särskilt inrättad avdelning där de förvarstagna åtnjuter liknande rättigheter som vid ett förvar. Det har emellertid ytterst bedömts åligga Kriminalvården att se till att förvarstagna i första hand placeras på sådana avdelningar. Vidare har utredningen bedömt att polisarrest är den inrättning som är minst lämpad för placering av förvarstagna, varför externplacerade endast tillfälligt ska kunna placeras där. För behandlingen av en förvarstagen som har externplacerats ska i övrigt gälla vad som föreskrivs i 11 kap. 2 § tredje stycket UtL.

Slutligen har Förvarsutredningen föreslagit att det införs en ny bestämmelse om att en utlänning som hålls i förvar inte får placeras så att han eller hon utsätts för mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.⁴⁴⁵ Bestämmelsen är tillämplig vid bedömningen av om en förvarstagen ska vara placerad på en vanlig förvarsavdelning, på en säkerhetsavdelning eller externplaceras. Enligt utredningen ska placeringen vara nödvändig, dvs. det

⁴⁴³ SOU 2025:16, s. 49–50 och 537–538.

⁴⁴⁴ SOU 2025:16, s. 50.

⁴⁴⁵ SOU 2025:16, s. 49.

förutsätts en konkret anledning för placeringen baserat på den förvarstagnes eget beteende.

Genom den av Förvarsutredningen föreslagna regleringen om avskiljande vid externplaceringar uppfylls direktivets krav på att sökande som hålls i förvar i fängelseanläggningar ska hållas avskilda från övriga interner. Som angetts ovan är förhållandena för sökande som externplaceras klart mer begränsade än för sökande som vistas i en förvarslokal. Den rätt att vistas utomhus som följer av häkteslagen tillförsäkrar dock att sökande som har externplacerats har den tillgång till utomhusområden som följer av artikel 12.2. Vidare tillförsäkrar bestämmelserna i 11 kap. 2 § UtlL, om rätten att ringa telefonsamtal och ta emot besök, att dessa sökande har den möjlighet till kontakt som artiklarna 12.3 och 12.4 föreskriver.

Information till sökande i förvar

Bedömning: Direktivets bestämmelse om rätt till information uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 12.5 i det nya direktivet ska medlemsstaterna se till att sökande som hålls i förvar systematiskt tillhandahålls information som förklarar de regler som tillämpas inom anläggningen och som beskriver dessa sökandes rättigheter och skyldigheter på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Bestämmelsen har samma innehåll som i det tidigare direktivet. Enligt 11 kap. 1 § UtlL ska en utlänning informeras om de rättigheter och skyldigheter han eller hon har som förvarstagen samt om de regler som gäller i förvarslokalerna. Bestämmelsen tillförsäkrar de förvarstagna den rätt till information som artikel 12.5 kräver.

11.4.11 Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov

Mottagandedirektivets bestämmelser

Bestämmelserna om förvar av sökande med särskilda mottagandebehov (artikel 13) återfinns i det tidigare direktivets artikel 11.

Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov enligt det tidigare direktivet

Enligt artikel 11.1 ska hälsan, inklusive psykisk hälsa, hos sökande i förvar som är utsatta personer vara en fråga av största vikt för de nationella myndigheterna. Om utsatta personer tas i förvar ska medlemsstaterna se till att de hålls under regelbunden uppsikt och ges lämpligt stöd med hänsyn till deras speciella situation, inklusive deras hälsa.

Enligt artikel 11.2 får underåriga tas i förvar endast som en sista utväg och så kort tid som möjligt. Alla åtgärder ska vidtas för att underåriga som hålls i förvar ska kunna frigges och placeras i inkvartering som är lämplig för underåriga. De underårigas bästa ska vara en fråga av största vikt. Underåriga som hålls i förvar ska ha möjlighet att delta i fritidsverksamhet, inbegripet lekar, och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder.

I artikel 11.3 finns bestämmelser om ensamkommande barn. De får enbart tas i förvar under exceptionella omständigheter. Alla åtgärder ska vidtas för att frige ensamkommande barn i förvar så snart som möjligt. De får aldrig hållas i förvar i fängelseanläggningar och ska i så stor utsträckning som möjligt inkvarteras i anläggningar med personal och utrustning som är anpassade till behoven hos personer i deras ålder. Om ensamkommande barn hålls i förvar ska medlemsstaterna se till att de inkvarteras avskilt från vuxna.

Enligt artikel 11.4 ska familjer som hålls i förvar erbjudas avskild inkvartering, så att de tillförsäkras ett lämpligt skydd för sitt privatliv. I artikel 11.5 anges att kvinnliga sökande som tas i förvar som huvudregel ska inkvarteras avskilt från manliga sökande.

I artikel 11.6 finns bestämmelser om möjligheten till avvikelse från vissa av bestämmelserna i artikel 11 när sökanden hålls i förvar

vid en gränsövergång eller i ett transitområde, med undantag för gränsförfarandet för asyl.

Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov enligt det nya direktivet

I det nya direktivet återfinns bestämmelserna om förvar av sökande med särskilda mottagandebehov i artikel 13. Det nya direktivet innehåller vissa skarpare skrivningar såvitt avser förvar av sökande med sådana behov. I artikel 13.1 har lagts till en skrivning om att om förvar av sökande med särskilda mottagandebehov skulle utgöra en allvarlig risk för deras fysiska och psykiska hälsa ska dessa sökande inte tas i förvar. Om sökande med särskilda mottagandebehov tas i förvar ska medlemsstaterna se till att de hålls under regelbunden uppsikt och i god tid ges lämpligt stöd med hänsyn till deras speciella situation, inklusive deras fysiska och psykiska hälsa.

Enligt artikel 13.2 ska barn som regel inte tas i förvar utan placeras i lämplig inkvartering. Lämpliga alternativ till förvar ska som regel användas för familjer med underåriga i enlighet med principen om familjesammanhållning. Sådana familjer ska inkvarteras på ett sätt som lämpar sig för dem. I undantagsfall får barn, som en sista utväg, sedan det har konstaterats att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt, och efter att förvar bedömts vara för deras eget bästa, tas i förvar

- a) i fall med medföljande barn, om barnets förälder eller huvudsakliga omsorgsperson hålls i förvar, eller
- b) i fall med ensamkommande barn, om förvaret skyddar barnet.

Detta förvar ska begränsas till en så kort tid som möjligt. Barn ska aldrig hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål. Alla åtgärder ska vidtas för att frige underåriga som hålls i förvar och placera dem i inkvartering som är lämplig för underåriga. Medlemsstaterna ska i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Barn som hålls i förvar ska vidare ha rätt till utbildning, såvida inte tillhandahållandet av utbildning är av begränsat värde för dem på grund av att de hålls i förvar under mycket kort tid. I artiklarna 16 och 26–27 finns

ytterligare bestämmelser om bl.a. barnets bästa samt deras skolgång och utbildning.

Bestämmelserna om ensamkommande barn återfinns i artikel 13.3. De innehåller nya skrivningar om att de ensamkommande barn som hålls i förvar ska inkvarteras i lokaler som är anpassade till inkvartering av dem. Sådana anläggningar ska ha personal som är kvalificerad att skydda rättigheterna för ensamkommande barn och tillgodose deras behov.

Bestämmelserna om inkvartering av familjer återfinns i artikel 13.4 och har kompletterats med en skrivning om att familjer med underåriga som hålls i förvar ska inkvarteras i förvarsanläggningar som är anpassade till underårigas behov. Bestämmelserna om separat inkvartering av kvinnliga och manliga sökande återfinns i artikel 13.5 och har samma lydelse som i tidigare direktiv.

Bestämmelserna om undantag från vissa av bestämmelserna om förvar av sökande med särskilda mottagandebehov återfinns i artikel 13.6.

Sökande med särskilda mottagandebehov

Bedömning: Direktivets bestämmelse om sökande med särskilda mottagandebehovs hälsa och förutsättningar för att ta eller hålla sådana sökande i förvar uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.1 första stycket i det nya direktivet ska hälsan, inklusive den psykiska hälsan, hos sökande i förvar som har särskilda mottagandebehov vara en fråga av största vikt för de nationella myndigheterna. Av andra stycket följer att om förvar av sådana sökande skulle utgöra en allvarlig risk för deras fysiska och psykiska hälsa ska de inte tas i förvar. Av tredje stycket framgår vidare att om sådana sökande tas i förvar ska medlemsstaterna se till att de hålls under regelbunden uppsikt och i god tid ges lämpligt stöd med

hänsyn till deras speciella situation, inklusive deras fysiska och psykiska hälsa.

Enligt 11 kap. 5 § UtL ska en förvarstagen ha tillgång till hälso- och sjukvård i samma omfattning som den som ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande. Om en utlänning som hålls i förvar behöver sjukhusvård under förvarstiden, ska han eller hon ges tillfälle till sådan vård. Sökande har således rätt till hälso- och sjukvård enligt den omfattning som anges i lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Vuxna sökande har därvid rätt till vård som inte kan anstå, vilket innefattar mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning (6 §). Barn ska få tillgång till samma hälso- och sjukvård som barn som är bosatta i Sverige (5 §). Till skillnad från vuxna finns det således inte någon begränsning i barns rätt till vård. Vidare ska alla sökande som kommer till Sverige erbjudas en hälsoundersökning om det inte är uppenbart obehövligt (7 § och SOSFS 2011:11, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hälsoundersökning av asylsökande m.fl.). Sökande har dessutom rätt till vård enligt smittskyddslagen (2004:168). I sammanhanget kan även nämnas att enligt 11 kap. 7 § tredje stycket UtL ska en utlänning som hålls avskild därför att han eller hon utgör en fara för sig själv undersökas av läkare så snart som möjligt.

I Förvarsutredningen har den praktiska tillämpningen för dessa bestämmelser redovisats. På samtliga förvar finns sjuksköterskor tillgängliga under vardagar. Annan vårdpersonal finns på plats i varierande utsträckning. Sjuksköterskorna kan boka tid för läkar- eller psykologbesök på förvaren eller ordna motsvarande besök på vårdcentral.⁴⁴⁶

Mot denna bakgrund görs bedömningen att den nuvarande regleringen uppfyller direktivets krav på att särskild uppmärksamhet ska ägnas åt hälsan hos sökande med särskilda mottagandebehov. Det ankommer på Migrationsverket att utforma och utveckla sin verksamhet så att den säkerställer att dessa sökande även i övrigt hålls under regelbunden uppsikt och i god tid ges lämpligt stöd med hänsyn till deras speciella situation. Som framgått under avsnitt 11.4.8 ska det vidare vid varje beslut om förvar göras en bedömning av om förvar i det enskilda fallet kan anses nödvändigt och proportionerligt. Inom ramen för den bedömningen ska en sökandes

⁴⁴⁶ SOU 2025:16, s. 589.

särskilda mottagandebehov särskilt beaktas. Det gäller exempelvis om sökanden är underårig eller har en funktionsnedsättning (artikel 24). Direktivets krav på att sökande med särskilda mottagandebehov inte ska tas i förvar om detta skulle medföra allvarlig risk för deras hälsa följer således av den proportionalitetsprövning som ska göras i varje enskilt fall. Sammantaget framstår den svenska regleringen som förenlig med direktivets krav.

Barnets bästa

Bedömning: Direktivets bestämmelser om barnets bästa uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.2 ska medlemsstaterna i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa. Enligt 1 kap. 10 § UtlL ska i fall som rör ett barn särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Vid denna bedömning ska bl.a. barnkonventionens bestämmelser beaktas. Bestämmelsen tillämpas även vid beslut om förvar av barn.

Vad som får anses utgöra barnets bästa är vidare en del av den nödvändighets- och proportionalitetsbedömning som ska göras vid alla beslut om förvar av barn. Mot denna bakgrund bedöms det nya direktivets krav om barnets bästa uppfyllt.

Förvar av medföljande eller ensamkommande barn

Förslag: Ett barn som är sökande ska inte få skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar.

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att ett ensamkommande barn får tas i förvar om förvaret skyddar barnet

uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens författningsförslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för förslaget och bedömningen

Enligt artikel 13.2 tredje stycket i det nya direktivet får ett medföljande barn endast tas i förvar om barnets förälder eller huvudsakliga omsorgsperson hålls i förvar. Ett ensamkommande barn får tas i förvar om förvaret skyddar barnet.

Enligt den nuvarande regleringen i 10 kap. 3 § UtL får ett barn inte skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar. Enligt förarbetena är innebörden av bestämmelserna i paragrafen att ett barn alltid ska kunna vara tillsammans med åtminstone en av sina vårdnadshavare.⁴⁴⁷

Samma paragraf anger vidare att ett barn som inte har någon vårdnadshavare i Sverige får tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. I det utskottsbetänkande som låg till grund för bestämmelsen framhålls att det alltid måste finnas en yttersta möjlighet att avlägsna den som inte har rätt att stanna i landet. Möjlighet att ta ett ensamkommande barn i förvar kan dessutom utgöra ett skydd för barnet mot att det hämtas upp eller göms undan av någon som har andra avsikter än att se till barnets bästa.⁴⁴⁸

Förvarsutredningen har bedömt att den nuvarande regleringen beträffande ensamkommande barn bör behållas. Enligt utredningen innebär kravet på synnerliga skäl, i kombination med övriga strikta förutsättningar för förvarstagande av barn, att det nya direktivets krav – att förvar endast får ske om det skyddar barnet – är uppfyllt.⁴⁴⁹ Den bedömningen delas.

När det gäller medföljande barn har Förvarsutredningen däremot bedömt att det i undantagsfall bör vara möjligt att besluta om förvar även om det innebär att barnet skiljs från båda sina vårdnadshavare. Det föreslås därför att ett barn ska få skiljas från samtliga sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar endast om det finns synnerliga skäl. Enligt utredningen ger

⁴⁴⁷ Prop. 2004/05:170, s. 292.

⁴⁴⁸ Bet. 1992/93:SfU3, s. 20.

⁴⁴⁹ SOU 2025:16, s. 40 och 240–241.

Barnkonventionen en stark presumtion för att barn ska ha tillgång till båda sina föräldrar. Ett åtskiljande kan därför endast komma i fråga i undantagsfall, t.ex. om det är nödvändigt för att upprätthålla en effektiv verkställighetsprocess. Som exempel på situationer då synnerliga skäl kan föreligga nämns en ungdom under 18 år som har dömts till utvisning på grund av brott håller sig undan verkställighet av utvisningsbeslutet och det finns en risk för fortsatt brottslig verksamhet men barnets vårdnadshavare däremot medverkar till verkställighet av avlägsnandebeslutet. Enligt utredningen kan ett förvarstagande av barnet i detta läge vara nödvändigt för att verkställighet av barnets och vårdnadshavarnas avlägsnandebeslut ska kunna ske. Det kan också vara så att vårdnadshavarna har lämnat barnet hos någon annan och sedan håller sig undan. Ett förvarstagande av barnets vårdnadshavare skulle i och för sig kunna sägas innebära att barnet skiljs från samtliga sina vårdnadshavare, eftersom ett förvarstagande omöjliggör ett återförenande. Enligt utredningen kan det dock i denna situation bedömas finnas synnerliga skäl om samtliga vårdnadshavare tas i förvar just med beaktande av att barnet redan har skiljts från sina vårdnadshavare genom deras eget agerande.⁴⁵⁰

Som tidigare framhållits bör stor restriktivitet iakttas vid förvarstagande av barn. Det kan endast komma i fråga att utöka förutsättningarna för att ta barn i förvar om det finns mycket starka skäl för det. De skäl som Förvarsutredningen har anfört för att utöka möjligheterna att ta medföljande barn i förvar avser främst verkställighetsärenden, dvs. barn som inte har ansökt om internationellt skydd. För medföljande barn som har ansökt om internationellt skydd innehåller det nya direktivet tydliga bestämmelser om att de inte ska skiljas från sina vårdnadshavare. Vidare är den nuvarande regleringen om förvar av medföljande barn sedan länge mycket restriktivt utformad, och regeringen har så sent som 2017 bedömt att regleringen stämmer väl överens med de konventionsåtaganden och andra internationella rättsakter som Sverige är bundet av.⁴⁵¹ Några starka skäl för att göra avsteg från direktivets bestämmelser och utöka möjligheterna att skilja medföljande barn från sina vårdnadshavare har inte framkommit. Mot denna bakgrund görs bedömningen att den nuvarande

⁴⁵⁰ SOU 2025:16, s. 238–240.

⁴⁵¹ Prop. 2017/18:284, s. 39–40.

regleringen i 10 kap. 3 § UtL, som innebär att ett barn inte får skiljas från båda sina vårdnadshavare genom att barnet eller vårdnadshavaren tas i förvar, ska kvarstå såvitt avser den av Förvarsutredningen föreslagna regleringen om uppsikt och förvar av barn som är asylsökande. På så sätt uppfylls också direktivets krav i denna del.

Barn får aldrig hållas i förvar i fängelseanläggningar

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att barn aldrig får hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens författningsförslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.2 fjärde stycket i det nya direktivet ska underåriga aldrig hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål. Enligt den nuvarande regleringen i utlänningslagen kan barn inte placeras i kriminalvårdsanstalt, häkte eller polisarrest (s.k. externplacering). Förvarsutredningen har inte heller föreslagit att barn ska kunna externplaceras.⁴⁵² Direktivets krav på att barn inte får hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål är således uppfyllt.

Barn ska ha möjlighet till utbildning och fritidsaktiviteter

Bedömning: Direktivets bestämmelse om att barn som hålls i förvar ska ha möjlighet till utbildning och fritidsaktiviteter uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

⁴⁵² SOU 2025:16, s. 49.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.2 sjätte stycket i det nya direktivet ska underåriga som hålls i förvar ha rätt till utbildning såvida inte tillhandahållandet av utbildning är av begränsat värde för dem på grund av att de hålls i förvar under mycket kort tid. Sådana underåriga ska också ha möjlighet att delta i fritidsverksamhet, inbegripet lekar och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder.

I 11 kap. 3 § UtlL finns särskilda regler som gäller behandlingen av barn. I paragrafen anges bl.a. att barn som hålls i förvar ska ges möjlighet till lek och aktiviteter som är lämpliga för barnets ålder. Förvarsutredningen har, bl.a. som en följd av de föreslagna förlängningarna av förvarstiden för barn i säkerhetsärenden, bedömt att barn som hålls i förvar ska erbjudas utbildning och har föreslagit en komplettering av 11 kap. 3 § UtlL där detta framgår. Eftersom de flesta barn kommer vistas under en begränsad tid på förvaren kommer regleringen i praktiken främst att omfatta barn som omfattas av de längre förvarstiderna.⁴⁵³ Den föreslagna regleringen uppfyller direktivets krav på att barn som hålls i förvar ska ha möjlighet till utbildning och fritidsaktiviteter.

Inkvartering av ensamkommande barn

Bedömning: Direktivets bestämmelse om inkvartering av ensamkommande barn uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.3 i det nya direktivet ska ensamkommande barn som hålls i förvar inkvarteras i lokaler som är anpassade till inkvartering av ensamkommande barn. Sådana anläggningar ska ha personal som är kvalificerad att skydda rättigheterna för ensamkommande barn och tillgodose deras behov. Om

⁴⁵³ SOU 2025:16, s. 52 och 622.

ensamkommande barn hålls i förvar ska medlemsstaterna se till att de inkvarteras avskilt från vuxna.

En liknande bestämmelse finns i artikel 17.4 i återvändandedirektivet i vilken anges att ensamkommande barn, så långt det är möjligt, ska förses med inkvartering i anläggningar med tillgång till personal och utrymmen som tar hänsyn till behoven hos personer i deras åldersgrupp. I propositionen om genomförande av återvändandedirektivet anges att några särskilda regler om förvar av ensamkommande barn finns inte i svensk rätt. I Sverige finns inte heller några särskilda förvarsanläggningar för dessa barn. Migrationsverket lämnade inom ramen för det lagstiftningsarbetet uppgifter om att endast ett mycket litet antal ensamkommande barn hålls i förvar. Särskilda barnhandläggare på förvarsenheterna tjänstgör när barn ska tas emot. Underåriga barn får i regel vistas i de avdelningar som endast tar emot familjer eller kvinnor. Pojkar som närmar sig 18 års ålder, vilket utgör den större delen av de ensamkommande barnen, placeras dock i vissa fall på avdelningar tillsammans med män. Mot den angivna bakgrunden bedömde regeringen att Sverige uppfyllde återvändandedirektivets krav om inkvartering av ensamkommande barn.⁴⁵⁴

Enligt 11 kap. 2 § UtlL är Migrationsverket ansvarig för förvarslokaler och för behandlingen och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar. Om ensamkommande barn tas i förvar omfattas de enligt Migrationsverket av en särskild tillsyn som dokumenteras och särskilt utbildade handläggare ska vara i tjänst när ett ensamkommande barn vistas på en förvarsenhet. Enligt Migrationsverket är antalet ensamkommande barn som vistas i förvar så pass få att avskild inkvartering skulle innebära att barnet vistades ensam med personal på en avdelning och således isolerades. Förvarsutredningen har därtill föreslagit att barn i undantagsfall ska kunna placeras på en särskild säkerhetsavdelning där de ska hållas avskilda från vuxna. I utredningen betonas att personal ska vara med dessa barn så att de inte hålls isolerade.⁴⁵⁵

Mot den angivna bakgrunden görs bedömningen direktivets krav på inkvartering av ensamkommande barn är uppfyllt.

⁴⁵⁴ Prop. 2011/12:60, s. 83–84.

⁴⁵⁵ SOU 2025:16, s. 559.

Familjer som hålls i förvar

Bedömning: Direktivets bestämmelser om att en familj som hålls i förvar ska ha rätt till eget boende uppfylls genom gällande rätt och genom Förvarsutredningens förslag och föranleder inte några fler författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.4 i det nya direktivet ska familjer som hålls i förvar erbjudas avskild inkvartering som garanterar dem ett lämpligt skydd för sitt privatliv. Familjer med underåriga som hålls i förvar ska inkvarteras i förvarsanläggningar som är anpassade till underårigas behov.

Av 11 kap. 3 § andra stycket UtL framgår att en familj som hålls i förvar ska erbjudas eget boende. I förarbetena anges att familjer ska tillhandahållas separat inkvartering så att de tillförsäkras adekvat skydd för sitt privatliv.⁴⁵⁶ Förvarsutredningen har föreslagit att barn i undantagsfall ska kunna placeras på särskild säkerhetsavdelning. Enligt utredningen bör utgångspunkten vara att barn inte ska splittras från sin familj mot deras vilja. I de fall ett barn som ska placeras på säkerhetsavdelning hålls i förvar tillsammans med sin familj bör därför familjen erbjudas eget boende på den avdelningen.⁴⁵⁷

Genom regleringen i utlänningslagen uppfylls direktivets krav på att en familj som hålls i förvar ska ha rätt till eget boende. Kravet uppfylls vidare genom den av Förvarsutredningen föreslagna ordningen om att så även ska vara fallet vid placering av ett barn på säkerhetsavdelning.

Manliga och kvinnliga sökande

Bedömning: Direktivets bestämmelser om inkvartering av manliga och kvinnliga sökande uppfylls genom gällande rätt och föranleder inte några författningsåtgärder.

⁴⁵⁶ Prop. 2011/12:60, s. 83.

⁴⁵⁷ SOU 2025:16, s. 558–559.

Skäl för bedömningen

Enligt artikel 13.5 i det nya direktivet ska medlemsstaterna se till att manliga och kvinnliga sökande som hålls i förvar inkvarteras separat, såvida dessa sökande som hålls i förvar inte är familjemedlemmar och alla berörda personer samtycker till att inkvarteras tillsammans.

Enligt 11 kap. 2 § UtL är Migrationsverket ansvarig för förvarslokaler och för behandlingen och tillsynen av en utlänning som hålls i förvar. Försvarsanläggningarna innehåller idag olika avdelningar för män, kvinnor och barnfamiljer. Den nuvarande utformningen av försvarsanläggningarna uppfyller således det nya omarbetade mottagandedirektivets krav på inkvartering av manliga och kvinnliga sökande.

11.4.12 Underårigas skolgång och utbildning

Bedömning: Även om bestämmelsen om underårigas skolgång och utbildning har fått en något ändrad lydelse, innebär dagens reglering att underåriga barn till sökande och underåriga sökande, även om de inte omfattas av skolplikt, har rätt att gå i skolan inom det allmänna utbildningssystemet på liknande villkor som svenska medborgare, vilket motsvarar de krav som uppställs i direktivet. Bestämmelsen är uppfylld genom gällande rätt och kräver inte författningsändringar på grund av ändrad lydelse.

Mottagandeutredningens förslag till ändring av 29 kap. 2 § skollagen (2010:800) ska införas.

Förslag: Bestämmelsen i 4 kap. 1 a § skolförordningen (2011:185) ska ändras. I stället för att ange att barnen bör tas emot senast en månad efter ankomsten, bör det ske senast två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in.

Direktivets bestämmelse

I artikel 16, som är tvingande, regleras underårigas skolgång och utbildning (jämför artikel 14 i det tidigare direktivet). Enligt artikel 16.1 ska medlemsstaterna bevilja underåriga barn till sökande

och underåriga sökande samma tillträde till utbildning som de egna medborgarna och på liknande villkor, så länge som en utvisningsåtgärd mot sådana underåriga eller deras föräldrar inte faktiskt har verkställts. I ett nytt andra stycke framgår bl.a. att underårigas utbildning som regel ska vara integrerad med utbildningen för medlemsstaternas egna medborgare och vara av samma kvalitet. Av artikel 16.2 följer att tillträde till ett utbildningssystem ska beviljas så snart som möjligt, dock senast två månader från den dag då ansökan lämnades in (tidigare gällde tre månader). Utbildningen ska tillhandahållas inom det allmänna utbildningssystemet. Endast tillfälligt får denna utbildning ges utanför det allmänna utbildningssystemet under en period av högst en månad.

Gällande rätt

Personer som är bosatta i Sverige har rätt till utbildning i alla former som ska erbjudas enligt skollagen (2010:800), och omfattas också av skolplikten. Skolplikten inträder som huvudregel höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år (7 kap. 10 § skollagen). Skolplikten upphör som huvudregel vid utgången av vårterminen det tionde året eller, om eleven går i specialskolan, det elfte året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten (7 kap. 12 § skollagen).

Med bosatt i landet avses enligt skollagen personer som ska vara folkbokförda här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Detta framgår av 29 kap. 2 § första stycket skollagen. Vissa grupper av personer som inte är folkbokförda ska enligt 29 kap. 2 § andra stycket skollagen också anses vara bosatta i landet vid tillämpningen av lagen. Dessa barn omfattas dock inte av skolplikten, men har rätt till utbildning. Det gäller bl.a. personer som omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket LMA (29 kap. 2 § andra stycket 1 skollagen). Det rör sig alltså om alla som tillhör personkretsen i LMA, inklusive de barn som undantas från tillämpningsområdet eftersom de bor tillsammans med vuxna som har uppehållstillstånd. Sådana personer ska anses vara bosatta även om de har meddelats ett beslut om avvisning eller utvisning (29 kap. 2 § tredje stycket skollagen). Barnen har också rätt till förskola och förskoleklass på samma sätt som barn som är bosatta i Sverige, och till

gymnasieutbildning om den påbörjas före 18 års ålder (8 kap. 3 § och 29 kap. 2–3 §§ skollagen). I sammanhanget noteras att enligt en redan beslutad lagändring blir förskoleklass en del av grundskolan från och med höstterminen 2028.⁴⁵⁸

Även personer som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning ska anses vara bosatta vid tillämpningen av lagen (29 kap. 2 § andra stycket 5 skollagen). Det kan t.ex. röra sig om personer som tidigare har haft uppehållstillstånd som håller sig undan verkställigheten av ett av- eller utvisningsbeslut eller som inte har gett sig tillkänna för någon myndighet.⁴⁵⁹ Även denna grupp har en omfattande rätt till utbildning, men omfattas inte av skolplikten. Rätten till utbildning omfattar dock inte förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet såsom öppen förskola (29 kap. 3 § tredje stycket skollagen). En person som tillhör personkretsen i LMA och som håller sig undan ett beslut om avvísning eller utvisning så att det inte kan verkställas jämföras med personer som vistas här utan tillstånd vid tillämpningen av skollagen och har således en mer begränsad rätt till utbildning.

Det är barnets hemkommun som har ansvar för att erbjuda barn skolgång. Med hemkommun avses den kommun som barnet stadigvarande vistas i, eller, om barnet saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som barnet för tillfället uppehåller sig i (29 kap. 6 § andra stycket skollagen). Migrationsverket ersätter kommunerna för kostnader i samband med undervisningen enligt förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

Enligt skolförordningen ska barnen tas emot i skolan så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden, men mottagandet bör ske senast en månad efter ankomsten (4 kap. 1 a § skolförordningen).

Mottagandeutredningens förslag

Mottagandeutredningen har föreslagit att personer som omfattas av mottagandelagen ska anses som bosatta i Sverige vid tillämpningen av skollagen, så länge de inte är folkbokförda. Detta ska gälla även om de har meddelats ett beslut om avvísning eller utvisning. Om de

⁴⁵⁸ Se prop. 2024/25:143, bet. 2024/25:UbU17 och rskr. 2024/25:289.

⁴⁵⁹ Prop. 2012/13:58 s. 39.

håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas ska de dock jämföras med personer som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning. De som omfattas av mottagandelagen efter att deras uppehållstillstånd har upphört att gälla ska inte ha rätt till utbildning i större omfattning än andra som omfattas av mottagandelagen, även om de är folkbokförda.

Skälen för bedömningen

Bestämmelsen är uppfylld genom gällande rätt trots ändrad lydelse

Svensk lag är utformad så att kommunerna är skyldiga att tillhandahålla plats i skolan även för sökande av internationellt skydd. Fråga har uppkommit om den ändrade lydelsen i artikel 16 innebär att även barn till sökande och underåriga sökande ska omfattas av skolplikt om medlemsstatens egna medborgare gör det. Överväganden om barn till sökande och underåriga sökande ska omfattas av skolplikt har tidigare gjorts i Sverige. Det har då inte ansetts vara rimligt att ålägga dessa barn, och deras föräldrar, en sådan plikt innan något beslut har fattats om att de får stanna här i landet. Rätten till utbildning är därför ett erbjudande om utbildning som inte medför skolplikt. I samband med överväganden har tidigare även konstaterats att nästan alla dessa barn i grundskoleåldern redan tar del av undervisningen i grundskolan. Vidare har konstaterats att när så inte sker har kommunen en viktig uppgift att uppmuntra föräldrarna att låta barnen gå i skolan. Skolan bör också i dialog med föräldrarna uppmuntra till regelbunden närvaro i skolan och kommunen har en skyldighet att följa upp skolgången.⁴⁶⁰

Som framgår av bestämmelsen i direktivet och som också uttalats i skälen bör underåriga barn till sökande och underåriga sökande beviljas "samma" tillträde till utbildning som medlemsstaternas egna medborgare och på "liknande" villkor (skäl 48). Detta bör dock inte anses innebära att rätten till utbildning för barn till sökande och underåriga sökande ska likställas med en skyldighet att delta i utbildning på samma sätt som för barn som omfattas av skolplikt. Lydelsen i direktivet tar snarare sikte på att erbjuda utbildning på liknande villkor som för de egna medborgarna. Den svenska

⁴⁶⁰ Se prop. 2000/01:115, s. 19. Se även SOU 2010:5, s. 70 f.

regleringen, där utbildning erbjuds men inte är obligatorisk, bör därför anses vara förenlig med direktivets bestämmelse.

För den som håller sig undan omfattar rätten till utbildning inte förskola, fritidshem eller annan pedagogisk verksamhet såsom öppen förskola. Förskolan är en del av det svenska utbildningssystemet. I förskolan har utbildningsbegreppet ett brett pedagogiskt perspektiv där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.⁴⁶¹ Eftersom förskolan är en del av det allmänna utbildningssystemet i Sverige talar det möjligen för att direktivets krav på utbildning även omfattar förskola. I samband med att rätt till utbildning infördes för barn som vistas i Sverige utan tillstånd anförde regeringen dock följande:⁴⁶²

Regeringen anser inte att rätten till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd bör omfatta förskola och fritidshem. Att utöka rätten till utbildning för dessa barn innebär en avvägning mellan å ena sidan upprätthållandet av en reglerad invandring och å andra sidan barnets rätt till utbildning. Regeringen anser att en rimlig avvägning är att barnen ges rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola med motsvarande skolformer, men inte tillgång till förskola och fritidshem. Därtill kommer att en tillgång till förskola och fritidshem skulle innebära flera praktiska svårigheter t.ex. vad gäller administration av avgifter. Dessutom ser regeringen det som osannolikt att familjer som vistas i landet utan tillstånd skulle välja att skicka små barn till förskola. Som en följd av att barnen inte ges rätt till förskola och fritidshem kommer de inte heller att omfattas av bestämmelserna om annan pedagogisk verksamhet i 25 kap. skollagen, t.ex. pedagogisk omsorg och öppen förskola, eftersom sådan verksamhet erbjuds i stället för eller som komplement till förskola eller fritidshem.

Bedömning görs att samma ordning fortsatt ska gälla, och att detta är förenligt med direktivets krav. Dessa barn får tillgång till de centrala delarna av utbildningsgången, det vill säga de delar som omfattas av skolplikten.

Föreslagen ändring av 4 kap. 1 a § skolförordningen

Mottagandeutredningens förslag till ändring av 29 kap. 2 § skollagen ska införas. Bestämmelsen innebär att personer som omfattas av den föreslagna mottagandelagen, inklusive de barn som undantas från

⁴⁶¹ Prop. 2009/10:165 s. 218 f.

⁴⁶² Prop. 2012/13:58, s. 13.

mottagandelagens tillämpningsområde eftersom de bor tillsammans med vuxna som har uppehållstillstånd eller som av andra skäl inte omfattas av lagen, även fortsättningsvis ska anses som bosatta i landet i skollagens mening.

Enligt 4 kap. 1 a § skolförordningen ska barn tas emot i skolan så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden, men mottagandet bör ske senast en månad efter ankomsten. Enligt direktivet ska skolgång erbjudas senast två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. Tidigare medgav direktivet en tidsfrist om tre månader, men denna har nu förkortats.

Migrationsverket har påtalat att den svenska regleringen bör justeras så att tidsgränsen för när barnet senast ska tas emot i skolan anpassas till direktivets yttersta tidsgräns, det vill säga två månader. Enligt Migrationsverket skulle en sådan anpassning vara mer ändamålsenlig för att överensstämja med systematiken enligt reglerna i rättsakterna. Det gäller inte enbart familjer och ensamkommande barn i gränsförfarandet, utan också för de personer som kommer befinna sig i förfarandet enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen där det kan komma bli fråga om rörelsebegränsning i större utsträckning. Även om rörelsebegränsningen i sig inte utgör ett hinder för barnen att gå i skolan så innebär det, i vart fall i gränsförfarandet, en skyndsam handläggning där familjerna behöver vara tillgängliga i asylprocessen.

Med hänsyn till behovet av flexibilitet som Migrationsverket har påtalat till följd av rättsakternas nya förfarande, och med beaktande av att utgångspunkten fortsatt är att barn ska anmälas till kommunen och tas emot så snart det är lämpligt utifrån deras personliga förhållanden, föreslås en justering av tidsgränsen i skolförordningen. I stället för att ange att barnen bör tas emot senast en månad efter ankomsten, bör det ske senast två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. Detta med hänsyn tagen till skollov.

Vid bedömningen har hänsyn tagits till barnets rätt till utbildning enligt artikel 28 i barnkonventionen. En avvägning har gjorts mellan behovet av flexibilitet i mottagandesystemet och barnets rätt att så snart som möjligt få tillgång till utbildning. Förslaget innebär att barn kan få tillgång till utbildning först två månader efter ankomst till skillnad från en månad som tidigare. Som tidigare ska beaktas när

det bedöms lämpligt med hänsyn till barnets personliga förhållanden. Vid åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Om det är möjligt ska barnet erbjudas skola så snart det är lämpligt.

11.4.13 Tillträde till arbetsmarknaden

Förslag: Mottagandeutredningens förslag som innebär att sökande av internationellt skydd beviljas tillträde till arbetsmarknaden (genom undantag från kravet på arbetstillstånd) först sex månader efter det att ansökan lämnades in ska införas, men ändras på så sätt att tidsperioden ska börja löpa från den dag då ansökan registrerades.

Bestämmelsen ska kompletteras med ett nytt stycke som innebär att om sökande befinner sig i ett påskyndat prövningsförfarande i enlighet med artikel 42.1 a–f asylprocedurförordningen ska tillträde till arbetsmarknaden inte beviljas eller, om det redan beviljats, upphävas.

Motsvarande bestämmelse i 7 kap. 8 § föreslagen mottagandelag som gäller ensamkommande barn ska införas.

Direktivets bestämmelse

Av artikel 17.1 första stycket, som är tvingande, följer att medlemsstaterna ska se till att sökande har tillträde till arbetsmarknaden senast sex månader från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades, under förutsättning att ett administrativt beslut av den behöriga myndigheten inte har fattats och förseningen inte kan tillskrivas sökanden.⁴⁶³ Tidigare gällde senast nio månader efter att ansökan lämnades in (jämför artikel 15.1 i det tidigare direktivet). I ett nytt andra stycke framgår att om en medlemsstat har påskyndat sakprövningen av en ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 42.1 a–f

⁴⁶³ I lydelsen av artikel 17.1 preciseras inte vilka omständigheter som kan leda till att en försenad handläggning kan tillskrivas den sökande. Enligt EU-domstolen ska bestämmelsen tolkas så att en försening kan läggas sökande till last när personen inte samarbetar med de behöriga myndigheterna. Se förenade målen C-322/19 och C-385/19, p. 77–79.

asylprocedurförordningen ska tillträde till arbetsmarknaden inte beviljas eller, om det redan beviljats, upphävas.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 17.2 första stycket, som är tvingande, säkerställa att sökande som har tillträde till arbetsmarknaden får faktiskt tillträde till arbetsmarknaden, i enlighet med nationell rätt. Liksom tidigare får medlemsstaterna enligt andra stycket av arbetsmarknadspolitiska skäl, även med hänsyn till ungdomsarbetslösheten, kontrollera huruvida en specifik ledig plats för vilken en arbetsgivare överväger att anställa en sökande som har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med punkt 1 skulle kunna fyllas av medborgare i den berörda medlemsstaten eller av andra unionsmedborgare eller av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som är lagligt bosatta i den medlemsstaten. Om medlemsstaten finner att den specifika lediga platsen kan tillsättas med sådana personer, får medlemsstaten eller arbetsgivaren neka sökanden den platsen (jämför artikel 15.2 i det tidigare direktivet).

Artikel 17.3 är en ny bestämmelse som är tvingande. Bestämmelsen innebär att medlemsstaterna ska säkerställa att sökande ges samma behandling som sina egna medborgare när det gäller bl.a. anställningsvillkor, föreningsfrihet, utbildning, erkännande av kvalifikationer och tillgång till lämpliga system för bedömning av tidigare lärande och erfarenhet.⁴⁶⁴ Även artikel 17.4 är en ny bestämmelse som innehåller möjlighet till undantag avseende likabehandlingen.

Vidare finns en ny, tvingande, bestämmelse i artikel 17.5 som innebär att medlemsstaterna ska säkerställa att sökande som är anställda eller på grundval av tidigare anställning har rätt till sociala trygghetsförmåner behandlas på samma sätt som deras egna medborgare i fråga om de grenar av social trygghet som avses i artikel 3 i förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Artikel 17.6, som också är ny, innebär en möjlighet för medlemsstaterna att begränsa likabehandlingen genom att utesluta sociala trygghetsförmåner som inte är beroende av anställningsperioder eller av avgifter.

Även artikel 17.7 är en ny bestämmelse som är tvingande. Av bestämmelsen följer att rätten till likabehandling inte ska ge upphov

⁴⁶⁴ Jämför artiklarna i skyddsgrundsförordningen. För artikel 17.3 punkterna a-c finns motsvarande bestämmelse i artikel 28.2 punkterna a-c skyddsgrundsförordningen. Artikel 17.3 punkten d kan jämföras med artikel 30.1 skyddsgrundsförordningen. Artikel 17.3 punkten e kan jämföras med artikel 30.3 skyddsgrundsförordningen.

till en rätt till bosättning i fall där ett beslut som fattats i enlighet med asylprocedurförordningen har medfört att sökandens rätt att stanna kvar har upphört.

Av artikel 17.8, som är en ny och tvingande bestämmelse, följer att vid tillämpningen av punkt 3 d (som gäller erkännande av kvalifikationer), och utan att det påverkar tillämpningen av vissa artiklar i direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer (2005/36/EG), ska medlemsstaterna, så långt det är möjligt, främja fullständigt tillträde till befintliga förfaranden för erkännandet av utländska kvalifikationer för sökande som inte kan tillhandahålla dokumentation som styrker deras kvalifikationer.⁴⁶⁵

Av artikel 17.9, som är en tvingande bestämmelse, följer att medlemsstaterna inte får återkalla en sökandes rätt att arbeta under överklagandeprocessen om sökanden har rätt att stanna kvar i medlemsstatens territorium tills ett slutligt beslut har meddelats (jämför artikel 15.3 i det tidigare direktivet).

Gällande rätt

Ingen tidsgräns för sökandes tillträde till arbetsmarknaden

För att en utlänning ska få arbeta i Sverige krävs som utgångspunkt att utlänningen har ett arbetstillstånd (2 kap. 7 § UtL). Sedan 1992 har det varit möjligt för personer som sökt internationellt skydd att arbeta i Sverige utan arbetstillstånd under perioden då ansökan behandlas. När undantaget från kravet på arbetstillstånd infördes motiverades det i förarbetena med att varje sökande har en skyldighet att – i likhet med vad som gäller för alla andra i vårt samhälle – i mån av förmåga svara för sin och sin familjs försörjning.⁴⁶⁶ Vid införandet begränsades undantaget till de fall där väntetiden kunde bedömas komma att bli lång och där Migrationsverket bedömde att dess beslut inte skulle komma att fattas inom fyra månader från ansökan. Sedan 2010 finns det inte någon tidsgräns för sökandes tillträde till arbetsmarknaden.

⁴⁶⁵ Jämför artikel 30.2 skyddsgrundsförordningen.

⁴⁶⁶ Prop. 1993/94:94, s. 36 f.

Villkoren i utlänningsförordningen

Förutsättningarna för personer som ansökt om uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl att medges undantag från kravet på arbetstillstånd (så kallat "AT-UND") följer av 5 kap. 4 § UtlF. Av bestämmelsen framgår att det krävs att utlänningen har identitetshandlingar, eller på annat sätt medverkar till att klargöra sin identitet (punkt 1), att det inte är sannolikt att utlänningen kommer att överföras enligt Dublinförordningen (punkt 2), att det inte är sannolikt att utlänningen kommer att avvisas med omedelbar verkställighet (punkt 3) samt att det inte rör en utlänning i ett säkerhetsärende enligt 1 kap. 7 § UtlL eller i ett ärende enligt LSU (punkt 4). Undantaget från kravet på arbetstillstånd gäller så snart en ansökan gjorts och gäller tills sökande får uppehållstillstånd eller lämnar landet. Det upphör dock tidigare om sökande inte medverkar till verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning (5 kap. 4 § andra stycket UtlF). När förutsättningarna är uppfyllda utfärdar Migrationsverket ett bevis om att sökande omfattas av undantaget (5 kap. 4 § tredje stycket UtlF).

Arbetsbaserade förmåner och arbetslöshetsförsäkringar

Arbetsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken kan utgå till personer som arbetar i Sverige och uppfyller vissa villkor. Det rör sig t.ex. om graviditetspenning, föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå, sjukpenning, inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning samt inkomstgrundad ålderspension. Personer som arbetar i Sverige är försäkrade för arbetsbaserade förmåner enligt 4 kap. 3 § och 6 kap. 6 § socialförsäkringsbalken. För att omfattas av försäkringsskyddet krävs också, med undantag för vissa ersättningar, att de som behöver ha arbetstillstånd enligt utlänningslagen har arbetstillstånd eller uppehållstillstånd med motsvarande verkan (6 kap. 14 § socialförsäkringsbalken). Eftersom sökande av internationellt skydd (under vissa förutsättningar) är undantagna från kravet på arbetstillstånd kan de ha rätt till arbetsbaserade förmåner.

Personer som har arbetat och blivit arbetslösa kan under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Arbetslöshetsförsäkringen uppställer inget krav på medborgarskap eller bosättning, utan omfattar alla som uppfyller villkoren.

Erkännande av kvalifikationer

När det gäller erkännande av kvalifikationer har Sverige tillträtt 1997 års konvention om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen (Lissabonkonventionen) i vilken rekommenderas en beredvillighet för att flyktingar eller personer i flyktingliknande situationer snabbt och rättvist ska få bedömt om kraven för tillträde till högre utbildning, fortsatta studier i viss högre utbildning eller yrkesutövning är uppfyllda. Detta gäller även personer vars kvalifikationer inte kan styrkas med handlingar.⁴⁶⁷

Mottagandeutredningens förslag

Av tilläggsdirektiven till Mottagandeutredningen framgår att rätten för sökande av internationellt skydd att arbeta i Sverige inte bör vara mer generös än vad EU-rätten kräver. Utredningen skulle samtidigt ta ställning till om det i vissa fall finns skäl att avvika från miniminivåerna, exempelvis för att främja ett enhetligt och ändamålsenligt regelverk, och i så fall lämna nödvändiga författningsförslag. Eftersom ett övergripande mål med mottagandet är en mer effektiv och ordnad asylprocess, anses möjligheten att arbeta under asyltiden inte längre ge samma fördelar för individen eller samhället som tidigare, då asylprocessen tog längre tid.

Tillträde till arbetsmarknaden först efter en viss tid i Sverige

Mottagandeutredningen föreslår en bestämmelse, som saknar motsvarighet i LMA, vilken innebär tillträde till arbetsmarknaden först efter en viss tid i Sverige. Genom denna bestämmelse ska undantaget från kravet på arbetstillstånd inträda först sex månader efter det att ansökan lämnades in, under förutsättning att övriga villkor är uppfyllda, om Migrationsverket inte har fattat ett beslut i

⁴⁶⁷ Prop. 2013/14:248, s. 52.

ärendet och förseningen inte kan tillskrivas sökande. Tidsgränsen för tillträde till arbetsmarknaden anpassas därigenom till den normala tidsåtgången för prövning av ansökan enligt EU-rätten.

Mottagandeutredningen konstaterar att betydelsen av att arbeta under asyltiden under senare år har minskat till följd av ett lägre antal sökande, kortare handläggningstider och en lägre bifallsfrekvens för asylärenden. Det finns för närvarande ingenting som tyder på att utvecklingen kommer att förändras under den närmaste tiden. Dessutom föreslår Mottagandeutredningen att det kommer att finnas möjlighet att åsidosätta reglerna om att boende på asylboende ska vara ett villkor för vissa förmåner vid extraordinära situationer. Detta innebär att sökande kan komma att få möjlighet att flytta till eget boende och arbeta om det skulle uppkomma en situation då asylmottagandet ökar kraftigt och handläggningstiderna återigen riskerar att bli mycket långa.

Det område som sökande ska vistas inom - det län där deras asylboende är beläget - bedöms av Mottagandeutredningen som tillräckligt för att sökande som ska ha rätt att arbeta också har en sådan faktisk möjlighet att tillträda arbetsmarknaden på det sätt som direktivet kräver.

Beslut om förutsättningarna är uppfyllda meddelas av Migrationsverket enligt den nya bestämmelsen. Övriga förutsättningar för att AT-UND ska gälla framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 9 § UtlL. Sådana föreskrifter finns i 5 kap. 4 § UtlF, som Mottagandeutredningen föreslår vissa ändringar i.

Möjlighet att överklaga ett beslut som begränsar sökandes tillträde till arbetsmarknaden

Enligt Mottagandeutredningens förslag ska det vara möjligt att överklaga ett beslut om att neka undantag från kravet på arbetstillstånd. Mottagandeutredningen har framhållit att sökandes rätt till tillträde till arbetsmarknaden enligt EU-rätten är en förmån som syftar till att säkerställa iakttagandet av den grundläggande rättigheten att arbeta och försörja sig. Av direktivet följer att medlemsstaterna ska se till att beslut i fråga om beviljande, indragning eller inskränkning av förmåner som påverkar sökande individuellt kan överklagas enligt de förfaranden som fastställs i

nationell rätt (artikel 29). Den nuvarande regleringen om möjligheten för sökande att undantas från kravet på arbetstillstånd enligt 5 kap. 4 § UtlF är till skillnad från EU-rätten inte utformad som en rättighet för individen. Enligt svensk rätt finns det alltså inte någon rätt att överklaga Migrationsverkets ställningstagande om att neka AT-UND.

Enligt Mottagandeutredningens bedömning följer av det nya direktivet att det finns en möjlighet för den enskilde att i ett överklagande kunna hävda att rättigheterna enligt direktivet inte iakttagits när Migrationsverket nekar att bevilja undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd. Överklagandet måste grundas på omständigheterna att Migrationsverket inte avgjort asylärendet inom sex månader, och att förseningen inte kan tillskrivas sökande. Överprövningen i domstol kommer i dessa fall dels bestå av en prövning av om tidsramen är uppfylld – det vill säga att Migrationsverket inte fattat beslut i ärendet om uppehållstillstånd inom sex månader från det att ansökan lämnades in – dels en prövning av att förseningen inte beror på sökande. I situationer när förseningen till viss del har uppstått av andra skäl, kan det beroende på omständigheterna, vara tillräckligt att förseningen till viss del beror på sökande.

Rätten att överklaga Migrationsverkets beslut om att neka AT-UND ska inte gälla de övriga villkor som finns för undantag från skyldigheten att ha arbetstillstånd, så som att personen uppvisar identitetsdokument, medverkar till fastställandet av identiteten och att ansökan är välgrundad och ska behandlas i Sverige.

Mottagandeutredningen föreslår att rätten att överklaga framgår av mottagandelagen, och att sådana beslut ska kunna överklagas till migrationsdomstolen. En upplysningsbestämmelse om rätten att överklaga bör även tas in i 8 kap. 11 § UtlF. Den lämpligaste ordningen är att överklaganden som rör undantag från krav på arbetstillstånd prövas av migrationsdomstol och att den instansordning som gäller för överklagande av beslut enligt utlänningslagen gäller även dessa mål. Av överklagandebestämmelsen ska därför framgå att mål om undantag från kravet på arbetstillstånd överklagas till migrationsdomstol och Migrationsöverdomstolen, där det krävs prövningstillstånd.

Arbetsbaserade förmåner och arbetslöshetsförsäkringar

Mottagandeutredningen konstaterar att personer som kommer omfattas av mottagandelagen kan ha rätt till arbetsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken och arbetslöshetsersättning, om de uppfyller de villkor som uppställs i respektive regelverk. Detsamma gäller i förhållande till LMA i dag och bör gälla även fortsättningsvis. Mottagandeutredningens förslag om en karenstid kommer dock leda till att personer som har sökt skydd i lägre utsträckning kommer att uppfylla villkoren för arbetsbaserade förmåner. Mottagandeutredningen bedömer att det inte behöver göras några ändringar i reglerna avseende arbetsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken eller arbetslöshetsförsäkringen.

Skälen för förslaget

Tillträde till arbetsmarknaden omfattas av de allmänna mottagningsvillkoren enligt artikel 2.6. Det utgör därmed inte ett av de materiella mottagningsvillkoren i direktivet som har till syfte att uppfylla sökandens väsentliga eller omedelbara behov (artikel 2.7). Även om direktivets allmänna mottagningsvillkor inte har till syfte att tillgodose sökandens grundläggande behov, syftar de till att säkerställa iakttagande av de grundläggande rättigheter som föreskrivs i EU:s rättighetsstadga, däribland rätten att arbeta (artikel 15 i stadgan). Ett av direktivets syften är också att hjälpa sökande av internationellt skydd att bli självförsörjande och att fastställa tydliga regler för sökandes tillträde till arbetsmarknaden (skäl 50).

Medlemsstaterna är skyldiga att se till att sökande har tillträde till arbetsmarknaden senast sex månader efter det att ansökan registrerades. Tidsgränsen på sex månader är alltså en maximal gräns för möjligheten att begränsa sökandes tillträde till arbetsmarknaden. Till skillnad från direktivets relativt precisa bestämmelser om villkor för beviljande, inskränkning och indragning av materiella mottagningsvillkor finns inte några analoga bestämmelser om villkoren för tillträde till arbetsmarknaden. Av direktivet följer att villkoren för tillträde till arbetsmarknaden beslutas i enlighet med nationell rätt, men dessa villkor ska säkerställa att sökanden får faktiskt tillträde till arbetsmarknaden. Medlemsstaterna får dock av

arbetsmarknadspolitiska skäl prioritera unionsmedborgare och andra lagligen bosatta tredjelandsmedborgare (artikel 17.2). Av direktivet följer alltså att medlemsstaterna har behörighet att införa andra villkor för tillträde till arbetsmarknaden än dem som uttryckligen nämns i artikel 17, men de ska säkerställa ett faktiskt tillträde till arbetsmarknaden. De villkor som fastställs ska med andra ord inte göra det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheterna som följer av unionsrätten.

Genom att tidsfristen för att erbjuda sökande tillträde till arbetsmarknaden sänks från nio till sex månader anpassas fristen till den normala tidsåtgången för sakprövning enligt asylprocedurförordningen. Enligt direktivet ska en sökande som befinner sig i en annan medlemsstat än den där han eller hon är skyldig att befinna sig i enlighet med asyl- och migrationshanteringsförordningen inte vara berättigad till tillträde till arbetsmarknaden (skäl 9), se mer om detta i avsnitt 11.4.17. Tillträde till arbetsmarknaden bör inte heller beviljas om ansökan sannolikt är ogrundad och för vilken en påskyndad prövning därför tillämpas, inbegripet när sökanden undanhåller relevanta uppgifter eller handlingar som rör sökandens identitet (artikel 17.1 andra stycket och skäl 52).

Mottagandeutredningens förslag om tillträde till arbetsmarknaden först efter sex månader ska införas

Mot bakgrund av Mottagandeutredningens överväganden och utgångspunkten för detta arbete i förhållande till den miniminivå som följer av EU-rätten bör anpassning av svensk rätt ske utifrån de förslag som Mottagandeutredningen har lämnat. Förslaget innebär att sökande ges tillträde till arbetsmarknaden först efter sex månader.

Villkoren i 5 kap. 4 § utlänningsförordningen är förenliga med direktivet

Av 5 kap. 4 § UtlF följer ytterligare villkor för att sökande ska vara undantagen från skyldigheten att ha arbetstillstånd. Som framgått ovan hindrar inte direktivet att medlemsstaterna inför andra villkor

för tillträde till arbetsmarknaden än dem som uttryckligen nämns i artikel 17, så länge som ett faktiskt tillträde till arbetsmarknaden säkerställs. Mottagandeutredningen behandlade särskilt villkoret när det gäller så kallade "Dublinärenden" i 5 kap. 4 § punkten 2 UtlF. Det konstaterades av Mottagandeutredningen att det visserligen strider mot praxis från EU-domstolen⁴⁶⁸ att behålla ett sådant villkor, men med hänsyn till att medlemsstaterna enligt det nya direktivet har rätt att vägra tillträde till arbetsmarknaden på grund av överföringsbeslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen (artikel 21) lämnades inget förslag om att ta bort villkoret.

Det bör särskilt framhållas att artikel 21 inte enbart ger medlemsstaterna en möjlighet att vägra tillträde till arbetsmarknaden för sökande som omfattas av ett överföringsbeslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen, utan en skyldighet att göra det. Bestämmelsen är utformad så att medlemsstaterna ska säkerställa att sådana sökande inte ges tillträde till arbetsmarknaden, vilket innebär att villkoret i 5 kap. 4 § 2 UtlF inte strider mot direktivet. Inte heller övriga villkor strider mot direktivet.

Det ska införas en begränsning vid påskyndat prövningsförfarande

När det gäller artikel 17.1 andra stycket, det vill säga att sökande inte ska få tillträde till arbetsmarknaden om denne befinner sig i ett påskyndat prövningsförfarande, saknade Mottagandeutredningen möjlighet att behandla den bestämmelsen inom ramen för sitt uppdrag. Mottagandeutredningen konstaterar dock att med förslaget om en karenstid på sex månader bör det i praktiken sällan bli aktuellt att en person som blir föremål för ett påskyndat förfarande kommer att beviljas AT-UND. Samtidigt framhåller Mottagandeutredningen att det kan behövas ytterligare analys av om den ordning utredningen föreslår för tillträde till arbetsmarknaden är förenlig med regleringen i andra stycket.

Bestämmelsen om påskyndat prövningsförfarande i artikel 42 asylprocedurförordningen är till skillnad mot de tidigare

⁴⁶⁸ Enligt praxis från EU-domstolen får medlemsstaterna inte vägra sökande tillträde till arbetsmarknaden enbart på grund av att ett beslut har fattats om överföring enligt Dublinförordningen (förenade målen C-322/19 och C-385/19).

asylprocedurdirektiven obligatoriska i de situationer som räknas upp. Bestämmelsen i förordningen är direkt tillämplig, och det kommer därför vara förordningen som reglerar under vilka omständigheter Migrationsverket ska tillämpa ett påskyndat prövningsförfarande (ser mer om detta i kapitel 5). Ett påskyndat prövningsförfarande kommer alltså att tillämpas i Sverige.

Som kommissionen har påpekat är syftet med ett påskyndat prövningsförfarande enligt asylprocedurförordningen att möjliggöra en påskyndad prövning av ansökningar om internationellt skydd som bedöms vara sannolikt ogrundade eller där det föreligger allvarliga säkerhets- eller ordningsproblem. Tillträdet till arbetsmarknaden syftar till att främja integration och självförsörjning, vilket inte är relevant för sökande vars ansökningar prövas enligt dessa grunder. Kommissionen har vidare påtalat att vid tillämpning av dessa grunder inom ramen för gränsförfarandet saknar sökande tillträde till medlemsstatens territorium, vilket i praktiken försvårar eller omöjliggör tillträde till arbetsmarknaden. Bestämmelsen är formulerad som en tvingande bestämmelse, vilket innebär att medlemsstaterna är skyldiga att neka eller återkalla tillträde till arbetsmarknaden för sökande som omfattas av ett påskyndat förfarande.

Mot bakgrund av detta bedöms det nödvändigt att införa en begränsning av tillträdet till arbetsmarknaden för sökande som omfattas av ett påskyndat förfarande i enlighet med artikel 42.1 a–f asylprocedurförordningen. Mottagandeutredningens förslag till bestämmelse i mottagandelagen bör därför kompletteras utifrån denna begränsning. Förslaget innebär att artikel 17.1 andra stycket genomförs i svensk rätt.

Mottagandeutredningens förslag om möjlighet att överklaga ett beslut som begränsar sökandes tillträde till arbetsmarknaden

Preliminära synpunkter rörande tolkningen av artikel 29 har framförts från kommissionen i frågan om huruvida tillträde till arbetsmarknaden ska anses vara en sådan förmån som avses i artikel 29 och därmed kan överklagas. Detta skiljer sig från Mottagandeutredningens tolkning. Det kan tilläggas att det under beredningen av Mottagandeutredningen inte har funnits underlag att – utifrån Mottagandeutredningen – analysera en annan ordning än

att dessa beslut ska få överklagas. Däremot har synpunkter framförts från remissinstanser gällande Mottagandeutredningens förslag om att dessa beslut ska överklagas till migrationsdomstol och inte allmän förvaltningsdomstol som övriga beslut (se 10 kap. 3 § föreslagen mottagandelag). Denna fråga bereds inom ramen för Mottagandeutredningen. Mot bakgrund av detta görs ingen annan bedömning i nuläget utan det får bli en senare fråga.

Övrigt

Den reglering som tillkommit i artikel 17 som gäller principen om likabehandling vad gäller anställningsvillkor och föreningsfrihet kräver inte några författningsåtgärder. Det kan särskilt nämnas att även om det i Sverige inte finns en lagstadgad minimilön (utan i stället regleras löner genom kollektivavtal) kräver inte detta någon författningsåtgärd så länge som reglerna tillämpas lika för alla arbetstagare. Syftet med den nya regleringen kan därför uppnås utan några författningsändringar.

Inte heller regleringen om erkännande av kvalifikationer kräver några författningsåtgärder eftersom Sverige redan uppfyller de krav som ställs.

11.4.14 Språkkurser och yrkesutbildning

Bedömning: Bestämmelsen om språkkurser och yrkesutbildning är uppfylld genom gällande rätt och kräver inte några författningsåtgärder.

Direktivets bestämmelse

Artikel 18 är en ny (tvingande) bestämmelse som ålägger medlemsstaterna att säkerställa att sökande ges tillgång till språkkurser, kurser i samhällsutbildning eller yrkesutbildning som bedöms vara lämpliga för att främja deras självständighet, samarbete med behöriga myndigheter eller möjligheter att få arbete. Alternativt ska medlemsstaterna, beroende på det nationella systemet, underlätta tillgången till sådana kurser. Detta gäller oberoende av om

sökanden har tillträde till arbetsmarknaden enligt artikel 17. Av bestämmelsens andra stycke framgår att medlemsstaterna får kräva att sökande som har tillräckliga medel betalar eller bidrar till kostnaderna för kurserna.

Gällande rätt

Sedan den 1 mars 2025 har en lagreglerad skyldighet införts för sökande av internationellt skydd att delta i samhällsintroduktion. Sökande som har fyllt 16 år ska delta, med undantag för den som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte delta (3 c § LMA). En motsvarande bestämmelse återfinns i den mottagandelag som föreslås av Mottagandeutredningen. Samhällsintroduktionen ska motsvara en heldag och ska hjälpa sökande att förstå asylprocessen och det svenska samhället.

Det finns även bestämmelser om sysselsättning i 4–7 §§ LMA. Migrationsverket får därigenom i lämplig omfattning anordna sysselsättning för sökande av internationellt skydd. Genom sådan organiserad sysselsättning kan utlänningar få delta i svenskundervisning, skötseln av förläggningar eller annan verksamhet som bidrar till att göra vistelsen meningsfull. Utlänningar som deltar i organiserad sysselsättning ska inte anses som arbetstagare, vilket innebär att de i stor utsträckning är undantagna från de arbetsrättsliga regelverken (men vissa delar av arbetsmiljölagen gäller). Migrationsverket kan också uppdra åt andra att anordna sysselsättning. Enligt förarbetena är syftet med Migrationsverkets ansvar för organiserad sysselsättning att ge sökande en meningsfull sysselsättning och undvika passivisering i väntan på beslut.⁴⁶⁹

Bestämmelsen om sysselsättning har tidigare varit utformad som ett tvingande uppdrag för Migrationsverket. Mottagandeutredningen har under sitt utredningsarbete dock konstaterat att Migrationsverket under de senaste åren inte har anordnat organiserad sysselsättning med stöd av bestämmelserna i LMA. I stället har länsstyrelserna fått i uppdrag av regeringen att verka för att det för bl.a. sökande av internationellt skydd ska finnas

⁴⁶⁹ Prop. 1993/94:94 s. 38.

insatser.⁴⁷⁰ Länsstyrelsen ska enligt 2 § förordning (2016:1363) om länsstyrelsernas uppdrag avseende insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare verka för att det inom länet finns insatser för personer som fyllt 18 år och som omfattas av LMA. Med insatser avses verksamhet som har till syfte att främja kunskaper i svenska språket, kunskaper om det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden, eller hälsa. Länsstyrelsen har alltså uppdraget att samordna arbetet med tidiga insatser för sökande av internationellt skydd i länet (även kallat "TIA"). Syftet med insatserna är att underlätta etableringsprocessen och samtidigt göra väntetiden medan ansökan prövas mer meningsfull. Det finns flera ideella organisationer, studieförbund och folkhögskolor som anordnar aktiviteter för sökande, såsom t.ex. svenskundervisning, samhällsinformation och språkcafé. Det är länsstyrelsen som samordnar och administrerar särskilt statsbidrag för dessa insatser.⁴⁷¹ Sökande som deltar i sådana aktiviteter kan få sin resekostnad ersatt av Migrationsverket.⁴⁷² På samhällsportalen Informationsverige.se finns ett digitalt språkinlärningspaket som syftar till att stärka kunskaperna i svenska för bl.a. sökande av internationellt skydd. Språkinlärningspaketet riktar sig till de fem största språkgrupperna av sökande.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev 2023 framgår att insatserna bedöms ha uppnått goda resultat och gett en meningsfull sysselsättning för deltagarna, motverkat passivisering, bidragit till kunskap om och kontakter med den svenska arbetsmarknaden och främjat en framtida etablering för dem som beviljas uppehållstillstånd.⁴⁷³ Migrationsverket samverkar med länsstyrelserna och de organisationer som erbjuder insatser genom att bl.a. informera om insatserna på samhällsintroduktionen.

Mottagandeutredningen föreslog i sitt delbetänkande att bestämmelserna om att Migrationsverket ska anordna organiserad sysselsättning ska upphävas. Som skäl angavs att bestämmelserna inte har tillämpats på länge och att sökande i stället har möjlighet att delta i TIA-insatser. Regeringen ansåg dock att det är viktigt att sökande av internationellt skydd har möjlighet till meningsfull

⁴⁷⁰ Prop. 2024/25:49, s. 68.

⁴⁷¹ Se förordning (2016:1364) om statsbidrag till verksamheter för asylsökande m.fl.

⁴⁷² I Migrationsverkets regleringsbrev framgår att verksamhetsmedel får användas till att ersätta resor till tidiga insatser för sökande ("TIA").

⁴⁷³ Länsstyrelsens återrapportering av uppdrag 3.B.19 enligt regleringsbrevet 2023.

sysselsättning och inte tvingas till passiv väntan under asyltiden. De syften som angavs vid införandet av bestämmelserna om organiserad sysselsättning är enligt regeringen i allt väsentligt fortfarande relevanta. Med beaktande av den förändring som nu genomförs för ett ordnat och effektivt mottagande – där utgångspunkten är att sökande ska bo på asylboenden – bör inte möjligheten för Migrationsverket att anordna organiserad sysselsättning, med de befintliga undantagen från viss arbetsrättslig reglering, tas bort. Det kan t.ex. finnas ett behov för Migrationsverket att anordna sysselsättning på vissa asylboenden som ett komplement till TIA-insatser för att motverka passivitet och dess konsekvenser. Vid vissa asylboenden kan det också finnas begränsade förutsättningar för lokala aktörer att ordna sysselsättning. Även i sådana fall behöver Migrationsverket fortsatt ha möjlighet att anordna sysselsättning. Bestämmelserna som rör sysselsättning upphävdes därför inte i samband med lagändringarna som infördes den 1 mars 2025. Det konstaterades dock att Migrationsverkets möjligheter att anordna sysselsättning i perioder kan vara begränsad. Bestämmelsen omformulerades därför på så sätt att den inte längre är utformad som ett tvingande uppdrag för myndigheten.⁴⁷⁴

Skälen för bedömningen

Av skälen till direktivet framgår att språkkunskaper är viktiga för att säkerställa att sökande har en tillräcklig levnadsstandard. Dessa kunskaper motverkar också sekundära förflyttningar. Medlemsstaterna bör därför säkerställa eller underlätta tillträde till språkkurser i den utsträckning de anser sådana kurser vara lämpliga för att bidra till att öka en sökandes förmåga att agera självständigt och interagera med behöriga myndigheter (skäl 58). När det gäller innebörden av begreppet ”kurser” ska det ses som en mer långsiktig/strukturerad uppsättning lektioner med ett undervisningsmål att uppnå, och inte endast ge grundläggande/nybörjarnivåkunskaper.

⁴⁷⁴ Prop. 2024/25:49, s. 69.

Fråga har uppkommit hur ”eller”⁴⁷⁵ ska tolkas när det gäller lydelsen ”språkkurser, kurser i samhällsutbildning eller yrkesutbildning”. Kommissionen menar att ”eller” i denna bestämmelse ska tolkas som att det har en kumulativ betydelse. Detta utifrån målen med att säkerställa tillgång till dessa kurser – nämligen att stärka sökandes förmåga att agera självständigt, att interagera med behöriga myndigheter eller att hitta arbete. Språkkurser är visserligen relevanta för alla tre syften, men yrkesutbildning är särskilt relevant för att hitta arbete och medborgarskapsutbildning är viktig för att kunna agera självständigt i en mottagande medlemsstat.

Som framgått ovan finns redan idag insatser både genom Migrationsverkets försorg, i nuläget framförallt i form av samhällsintroduktion, samt genom insatser från civilsamhället via länsstyrelsernas så kallade TIA-insatser. När utgångspunkten är att sökande av internationellt skydd ska bo på asylboende i större utsträckning skapas det dessutom goda förutsättningar att nå ut till sökande med information om dessa insatser. Det kommer därmed bli enklare för civilsamhället att informera om de aktiviteter som erbjuds och uppmuntra sökande att delta. Det är också enklare för Migrationsverket att nå ut med information om asylprocessen och det svenska samhället samt för sökande att delta i samhällsintroduktionen. När fler sökande samlas på asylboenden bör det också bli lättare för civilsamhället att bidra med insatser som förbereder sökande för att arbeta, såsom svenskundervisning och nätverksträffar. Det blir också enklare för arbetsgivare som är intresserade av att rekrytera sökande att nå ut med information.⁴⁷⁶

Mot bakgrund av detta görs bedömningen att de insatser som finns i nuläget lever upp till de krav som ställs enligt direktivet. Det krävs därför inga författningsändringar med anledning av den nya bestämmelsen.

Mottagandeutredningen har i delbetänkandet föreslagit att regeringen ska ge Migrationsverket i uppdrag att samverka med andra aktörer i syfte att underlätta verksamhet som riktar sig till sökande på asylboenden.⁴⁷⁷ På sikt kan det övervägas ett

⁴⁷⁵ EU-domstolen har bl.a. i mål C-391/16 (p. 102) fastslagit att termen ”eller” kan ha en alternativ eller kumulativ betydelse och därför måste tolkas i det sammanhang där den används och med hänsyn till syftena med den aktuella rättsakten.

⁴⁷⁶ SOU 2022:64, s. 128 och 140.

⁴⁷⁷ Se avsnitt 4.8.4 i SOU 2022:64.

regeringsuppdrag till Migrationsverket om insatser inom ramen för organiserad sysselsättning samt ett utökat samarbete med civilsamhället.

11.4.15 Materiella mottagningsvillkor samt hälso- och sjukvård

Bedömning: Mottagandeutredningens förslag om bistånd i föreslagen mottagandelag och mottagandeförordning uppfyller de krav som gäller för materiella mottagningsvillkor i direktivet och bör införas.

Ändringen av direktivets bestämmelse om hälso- och sjukvård kräver inte några författningsändringar.

Direktivets bestämmelser

Definitionen av materiella mottagningsvillkor och dagersättning

I artikel 2.6 definieras mottagningsvillkor, vars lydelse motsvarar det tidigare direktivet. Med detta avses samtliga åtgärder som medlemsstaterna vidtar till förmån för sökande i enlighet med direktivet.

När det gäller definitionen av materiella mottagningsvillkor, artikel 2.7, omfattas numera även hygienprodukter. Det är således mottagningsvillkor som omfattar inkvartering, mat, kläder och hygienprodukter och som tillhandahålls in natura, i form av ekonomiskt bidrag, i form av kuponger eller som en kombination av dessa, liksom dagersättning.

Av skälen framgår vidare att en dagersättning bör tillhandahållas sökande som en del av de materiella mottagningsvillkoren (skäl 8). Dagersättning har därför tillkommit som en ny definition som återfinns i artikel 2.8. Med dagersättning avses en ersättning som regelbundet tillhandahålls sökande för att personen ska kunna åtnjuta ett minimum av självständighet i sitt dagliga liv, i form av ett penningbelopp, i form av kuponger, in natura eller som en kombination av dessa, förutsatt att sådan ersättning inbegriper ett penningbelopp.

Som en allmän princip enligt direktivet gäller att normer för mottagandet av sökande ska vara tillräckliga för att ge dem en värdig

levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor i alla medlemsstater (skäl 11). Direktivet ger stort utrymme för fri bedömning av vad som är en värdig levnadsstandard och hur den ska uppnås. Samtidigt har de nationella mottagningssystemen inom unionen mycket olika utformning och bestämmelser om mottagningsvillkor. Oklarheten kring vad begreppet ”värdig levnadsstandard” i direktivet innebär har identifierats som ett särskilt problem från medlemsstaterna och andra berörda parter. Enligt skälen till direktivet framgår att det är nödvändigt att medlemsstaterna fastställer en nivå för materiella mottagningsvillkor som tillhandahålls i form av ekonomiska bidrag eller kuponger på grundval av relevanta referenser som tillämpas för säkerställande av tillräcklig levnadsstandard för egna medborgare, såsom – beroende på de nationella förhållandena – minimiinkomstförmåner, minimilön, minimipension, arbetslösersättning och socialt stöd (skäl 60).

Allmänna regler

Medlemsstaterna är skyldiga att se till att sökande som inte har tillräckliga egna medel får tillgång till materiella mottagningsvillkor. Detta ska enligt artikel 19.1, som är tvingande, ske från och med när sökande gör sin ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 26 asylprocedurförordningen. (Jämför artikel 17.1 i det tidigare direktivet.)

Mottagningsvillkoren ska enligt artikel 19.2, som är tvingande, ge sökande en tillräcklig levnadsstandard som säkerställer deras uppehälle och skyddar deras fysiska och psykiska hälsa samt respekterar deras rättigheter enligt EU:s rättighetsstadga. I jämförelse med tidigare lydelse (se artikel 17.2) framgår det numera att detta också ska avse den hälso- och sjukvård som erhållits i enlighet med artikel 22.

Om en medlemsstat erbjuder materiella mottagningsvillkor i form av ekonomiskt bidrag eller kuponger ska beloppen enligt artikel 19.7 bestämmas utifrån de nivåer som medlemsstaten i fråga fastställt antingen genom lag eller praxis i syfte att säkerställa en tillräcklig levnadsstandard för de egna medborgarna. Medlemsstaterna får behandla sökande mindre gynnsamt än de egna medborgarna i detta avseende (jämför artikel 17.5).

Inkvartering

Om medlemsstaterna tillhandahåller inkvartering in natura⁴⁷⁸ ska de enligt artikel 20.1 säkerställa att sådan inkvartering ger sökanden en tillräcklig levnadsstandard (enligt artikel 19.2) samt nödvändigt stöd för att ta hänsyn till sökandenas särskilda mottagandebehov. Den inkvartering som tillhandahålls ska beviljas i en av, eller en kombination av, anläggningar som används i syfte att hysa sökande under prövningen av ansökan, förläggningar, privata hus, lägenheter, hotell eller andra anpassade lokaler (jämför artikel 18.1 i det tidigare direktivet).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 20.2, som är tvingande, se till att sökande garanteras skydd för sitt familjeliv och har möjlighet att kommunicera med och ta emot besök av släktingar, juridiska rådgivare och företrädare för olika organisationer (jämför artikel 18.2 i det tidigare direktivet). Av artikel 20.3, som är tvingande, följer att hänsyn ska tas till särskilda faktorer som avser ålder och kön samt till situationen för sökande med särskilda mottagningsbehov (jämför artikel 18.3 i det tidigare direktivet). Medlemsstaterna ska enligt artikel 20.4, som är tvingande, också vidta lämpliga åtgärder för att så långt det är möjligt säkerställa att misshandel och våld, inbegripet våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv, förhindras (jämför artikel 18.4 i det tidigare direktivet). Enligt en ny tvingande bestämmelse i artikel 20.5 ska medlemsstaterna tillhandahålla separata sanitära inrättningar och en säker plats inom dessa förläggningar för kvinnliga sökande och deras underåriga barn.

Vuxna sökande med särskilda mottagandebehov som befinner sig i beroendeställning ska enligt artikel 20.6, som är tvingande, så långt det är möjligt inkvarteras tillsammans med vuxna nära släktingar som också befinner sig i medlemsstaten (jämför artikel 18.5 i det tidigare direktivet). Sökande ska enligt artikel 20.7, som är tvingande, bara behöva flytta mellan anläggningar när det är nödvändigt och sökanden ska då ges möjlighet att underrätta sina juridiska rådgivare om flytten (jämför artikel 18.6 i det tidigare direktivet).

⁴⁷⁸ Av artikel 2.10 följer att med förläggning avses varje anläggning som används för kollektiv inkvartering av sökande.

Personer som tillhandahåller materiella mottagningsvillkor, inbegripet de som tillhandahåller hälso- och sjukvård samt utbildning vid förläggningar, ska enligt artikel 20.8 (som är tvingande) ha lämplig utbildning och vara bundna av reglerna om tystnadsplikt, enligt nationell rätt, beträffande uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete (jämför artikel 18.7 i det tidigare direktivet).

Medlemsstaterna får enligt artikel 20.9, som är frivillig, låta sökande delta i förvaltningen av de materiella resurserna och de icke-materiella aspekterna av livet vid förläggningen genom ett råd eller en rådgivande kommitté som företräder dem som bor på förläggningen. Till skillnad från tidigare (jämför artikel 18.8 i det tidigare direktivet) får medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 17, också tillåta sökande att utföra frivilligarbete utanför förläggningen, med förbehåll för villkor i nationell rätt.

Medlemsstaterna får enligt artikel 20.10, som är frivillig, i vissa undantagssituationer fastställa villkor som avviker från direktivets regler om villkor för inkvartering. Även sådana villkor ska under alla förhållanden säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård i enlighet med artikel 22 och en levnadsstandard i enlighet med unionsrätten, inbegripet EU:s rättighetsstadga, och internationella skyldigheter (jämför artikel 18.9 i det tidigare direktivet). Av artikel 20.10 tredje stycket, som är ny, följer att om en medlemsstat tillhandahåller avvikande materiella mottagningsvillkor ska medlemsstaten utan dröjsmål underrätta kommissionen och asylbyrån i enlighet med artikel 32.2 om aktiveringen av sin beredskapsplan.

Hälso- och sjukvård

Som tidigare ska medlemsstaterna se till att sökande får nödvändig hälso- och sjukvård. Av artikel 22.1 följer att sådan nödvändig hälso- och sjukvård ska vara av tillfredsställande kvalitet och innefatta åtminstone akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar, inbegripet allvarliga psykiatriska tillstånd, samt sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård som är nödvändig för att behandla ett allvarligt fysiskt hälsotillstånd (jämför artikel 19.1 i det tidigare direktivet). Av artikel 22.2, som är ny, följer att medlemsstaterna ska

säkerställa att sökandes underåriga barn och sökande som är underåriga får samma typ av hälso- och sjukvård som de egna medborgarna som är underåriga. Liksom tidigare ska medlemsstaterna om det krävs av medicinska skäl enligt artikel 22.3 sörja för nödvändig läkarhjälp eller annan hjälp för sökande med särskilda mottagandebehov, inklusive lämplig vård för psykiska besvär (jämför artikel 19.2 i det tidigare direktivet). Till skillnad mot tidigare framgår det dock även en ny skyldighet för medlemsstaterna att tillhandahålla rehabilitering och hjälpmedel.

Av skälen framgår dessutom att för att hantera sådana aspekter av folkhälsa som rör sjukdomsprevention och skydd av sökandes hälsa, bör sökandes tillgång till hälso- och sjukvård även inbegripa preventiv medicinsk behandling, såsom vaccinationer (skäl 46).

Europeiska unionens asylbyrås riktlinjer

Tidigare direktiv har kompletterats av riktlinjer om mottagningsvillkor som har utarbetats av EUAA. Riktlinjerna, som inte är rättsligt bindande, anger metoder som medlemsstaterna kan använda sig av för att fastställa normer för mottagande som ger en värdig levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor i alla medlemsstater. De innehåller detaljerade rekommendationer om boende, mat, kläder, dagersättning, hälso- och sjukvård, information och rådgivning, personalutbildning samt identifiering, bedömning och tillgodoseende av särskilda behov. Merparten av dessa riktlinjer kommer fortsatt att vara tillämpliga.

Gällande rätt

Allmänt om bistånd

Bistånd lämnas i form av logi, dagersättning och särskilt bidrag (13 § LMA). Det är Migrationsverket som ansvarar för biståndet till sökande av internationellt skydd. I 10 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:400) finns bestämmelser som innebär att den som omfattas av LMA i vissa fall inte har rätt till insatser eller ekonomiskt bistånd enligt den lagen (se 1 § andra stycket LMA). Sökande av

internationellt skydd har alltså en begränsad rätt till förmåner och välfärdstjänster.

Logi

Som tidigare framgått ska sökande av internationellt skydd av Migrationsverket tilldelas en plats på ett asylboende (3 § LMA). När Migrationsverket tilldelar sökande plats på ett asylboende ska verket, om utlänningarna samtycker till det, se till att familjer i största möjliga utsträckning hålls samman (2 c § FMA). Ensamkommande barn är undantagna från regleringen om Migrationsverkets boenden. För dessa barn ska Migrationsverket i stället anvisa en kommun att anordna boendet (3 § andra stycket LMA).

Dagersättning

Sökande som saknar egna medel har rätt till bistånd för sin dagliga livsföring, så kallad dagersättning (17 § LMA). Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror samt utgifter för sjukvård, tandvård och mediciner (5 § FMA). Ersättningen till vuxna uppgår till 71 kronor per dag för ensamstående och till 61 kronor per dag för personer som delar hushåll med andra vuxna. När fri mat ingår i inkvarteringen lämnas en reducerad dagersättning (6 § FMA). Dagersättning betalas ut förskottsvis per månad, om inte särskilda skäl leder till annat (10 § FMA). Migrationsverkets beslut att bevilja dagersättning gäller för en bestämd tidsperiod eller tills vidare. Dagersättningen betalas normalt ut månadsvis, men utbetalningen kan avse en kortare tid. Dagersättningens belopp har inte justerats sedan 1994.⁴⁷⁹

Särskilt bidrag

Utöver dagersättningen kan ett särskilt bidrag betalas ut för kostnader som uppstår på grund av särskilda behov. Det särskilda

⁴⁷⁹ Prop. 1993/94:94 och SOU 2024:68, s. 388 ff.

bidraget får avse kostnader som är nödvändiga för en dräglig livsföring, t.ex. kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, hjälpmedel för personer med funktionsnedsättning och spädbarnsutrustning (18 § LMA och 7 § FMA). Enligt förarbeten är bestämmelsen om särskilt bidrag avsedd att tillämpas restriktivt och bidraget bör endast utgå när behovet framstår som mycket starkt.⁴⁸⁰ Särskilt bidrag beviljas av Migrationsverket utifrån det billigaste alternativet för varan eller tjänsten och ska betalas ut så snart som möjligt.

Villkor för bistånd

Rätten till dagersättning och särskilt bidrag villkoras numera av att sökande bor på det asylboende där de har tilldelats plats (detta har behandlats i avsnitt 11.4.4). Detta gäller inte för ensamkommande barn. Det gäller inte heller för en utlänning som bor tillsammans med en medlem av den närmaste familjen som är bosatt i Sverige, eller som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på asylboende (8 a § LMA). Av 8 § FMA framgår att den som ansöker om eller får ersättning enligt LMA ska anmäla sådana ändringar i fråga om inkomst och andra förhållanden som kan antas påverka rätten till eller storleken av biståndet.

I LMA anges också när rätten till bistånd upphör och när sökande inte har rätt till bistånd (11 och 12 §§ LMA).

Hälso- och sjukvård

Regionernas skyldighet att erbjuda hälso- och sjukvård åt sökande av internationellt skydd regleras i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Under asylprocessen har vuxna sökande enligt denna lag rätt till vård som inte kan anstå, förlossningsvård, vård vid abort, preventivmedelsrådgivning och mödravård (6 §). Barn har enligt lagen rätt till samma subventionerade vård och tandvård som personer som är bosatta i Sverige (5 §). Alla sökande som kommer till Sverige erbjuds en hälsoundersökning om det inte är uppenbart obehövt (7 § och

⁴⁸⁰ Prop. 1993/94:94, s. 100 f.

SOSFS 2011:11). Sökande har även rätt till vård enligt smittskyddslagen (2004:168).

Personer som omfattas av LMA ska betala vårdavgifter, men avgifterna är i regel lägre än de som tas ut enligt hälso- och sjukvårdslagen.⁴⁸¹ Dagersättningen ska normalt räcka till vårdavgifter. Sökande omfattas inte av det högkostnadsskydd för patientavgifter som gäller för bosatta i Sverige. De som behöver mer omfattande vård eller medicin kan beviljas särskilt bidrag. Förordningen (1996:1356) om vårdavgifter m.m. för vissa utlännningar anger ett antal situationer då särskilt bidrag enligt 18 § LMA får betalas ut. Dessa bidrag utgör på så sätt ett högkostnadsskydd för sökande med många vårdtillfällen, ett stöd när en vårdgivare tagit ut en högre avgift liksom ett mer allmänt skydd när det finns särskilda skäl (5, 7, 9 och 10 §§).

Mottagandeutredningens förslag

En ny utformning av reglerna om bistånd i mottagandelagen

Mottagandeutredningen har så långt det varit möjligt beaktat det nya direktivet vid utformningen av förslagen om materiella mottagningsvillkor och bedömer att de förslag som lämnats är förenliga med direktivet.

I LMA anges när en person har rätt till bistånd och när denna rätt upphör. Mottagandeutredningen har dock konstaterat att reglerna är otydliga, särskilt i förhållande till bestämmelsen om vilka som omfattas av lagen. Därför föreslår Mottagandeutredningen att reglerna om bistånd utformas på ett nytt sätt i den föreslagna mottagandelagen. I stället för att ange när rätten till bistånd upphör, ska lagen beskriva i vilka situationer bistånd kan ges. Det ska finnas särskilda regler för olika faser i asylprocessen: när ansökan prövas, när uppehållstillstånd har beviljats och när beslut om avvisning eller utvisning har meddelats. Dessutom föreslås särskilda bestämmelser för ensamkommande barn samt för personer som har sökt eller fått uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd. Denna framställning fokuserar på Mottagandeutredningens förslag som

⁴⁸¹ Bestämmelser om vårdavgifter till sökande finns i förordningen (1994:362) om vårdavgifter m.m. för vissa utlännningar. Förordningen gäller när regionerna har rätt till ersättning enligt förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande. Detta innebär att den, med vissa undantag, gäller utlännningar som omfattas av LMA.

gäller under tiden då ansökan prövas samt på de särskilda bestämmelserna för ensamkommande barn.

Mottagandeutredningens förslag om vad som ska gälla för bistånd när ansökan om internationellt skydd prövas

Enligt Mottagandeutredningens förslag ska mottagandelagen ge rätt till följande när ansökan om internationellt skydd prövas:

- logi,
- dagersättning under förutsättning att sökande bor på det asylboende där denne har tilldelats plats och, när det gäller personer som fyllt 16 år, medverkar till att klarlägga sin identitet, samt
- särskilt bidrag under förutsättning att sökande bor på det asylboende där de har tilldelats plats.

Villkoren ska gälla från det att en ansökan har gjorts, till dess att ansökan har avgjorts genom ett beslut som har fått laga kraft. En ansökan ska anses ha gjorts när en dokumenterad viljeyttring att söka skydd har gjorts inför en behörig svensk myndighet, under förutsättning att den därefter registreras och anhängiggörs hos Migrationsverket.⁴⁸²

Både boendevillkoret (se avsnitt ovan) och villkoret om att sökande medverkar till att klarlägga sin identitet finns redan idag. När det gäller sistnämnda villkor rör det sig om något som sökande ska göra löpande under tiden som prövningen av ansökan pågår. Mottagandeutredningen anser därför att kravet bör formuleras som ett villkor för dagersättning i stället för en grund för nedsättning. På så sätt blir det också tydligare för sökande att de är skyldiga att arbeta aktivt för att identiteten ska kunna klargöras. Innebörden av kravet ska dock vara densamma som i dag.

Sökande som inte bor på asylboende har kvar den principiella rätten till logi och kan när som helst begära att få flytta in på ett boende. Migrationsverket ska då tilldela personen en boendeplats.

⁴⁸² Villkoren ska gälla även om det inte är första gången som personen söker skydd. Det innebär att de t.ex. gäller även när en ansökan görs efter att ett tidigare ärende har skrivits av, ett tidigare uppehållstillstånd har löpt ut, ett beslut om avvisning eller utvisning har preskriberats eller ny prövning enligt 12 kap. 19 § UtL har beviljats.

När personen bor på boendet kan han eller hon också beviljas dagersättning och särskilt bidrag.

Ensamkommande barn ska ha rätt till logi, dagersättning och särskilt bidrag utan några särskilda villkor.

Mottagandeutredningen föreslår att dagersättningen ska täcka en större del av de grundläggande behoven

Mottagandeutredningen bedömer att de kostnader som i dag är avsedda att täckas av dagersättning och särskilt bidrag motsvarar statens skyldighet att tillförsäkra sökande materiella mottagningsvillkor som garanterar en värdig levnadsstandard i form av mat, kläder och dagersättning för andra grundläggande behov. Den svenska regleringen bedöms i detta avseende inte gå utöver vad EU-rätten kräver. Mottagandeutredningen bedömer att förslaget även är förenligt med det nya direktivet. De kostnader som täcks av den nuvarande regleringen om dagersättning och särskilt bidrag tillgodoser grundläggande mottagningsbehov och en liknande reglering föreslås finnas i mottagandelagen.

Jämlikhetskommissionen konstaterade i sitt betänkande år 2020 att dagersättningens belopp i praktiken inte räcker till allt det avser, som exempelvis blöjor och vinterkläder till barn.⁴⁸³ Migrationsverket och förvaltningsdomstolarna hanterar ett stort antal ansökningar om särskilt bidrag till behov som skulle kunna inkluderas i dagersättningen, framför allt bidrag till vinterkläder. Mottagandeutredningen föreslår därför att reglerna om dagersättningen i nya mottagandelagen utformas så att ersättningen som utgångspunkt täcker en större del av de basala behoven genom att även innefatta vinterkläder för barn och vuxna som krävs för en dräglig livsföring. Möjligheten att ansöka om och beviljas särskilt bidrag för behov av vinterkläder ska samtidigt finnas kvar. Syftet med förslaget är inte att utvidga rätten till ekonomiskt bidrag för vinterkläder utan att renodla utformningen och förenkla tillämpningen av de ekonomiska bidragen. Lämpligast sker detta genom ett schabloniserat engångsbelopp inom ramen för dagersättningen som betalas ut av Migrationsverket vid några tillfällen per år i anslutning till vintersäsongen.

⁴⁸³ SOU 2020:46, s. 667 f.

Att låta dagersättningen innefatta ett schabloniserat engångsbelopp för vinterkläder innebär en statlig utgiftsökning. Samtidigt kommer utgifterna för särskilda bidrag samt Migrationsverkets administration och kostnader för domstolsprövning att minska på grund av färre ansökningar. Mottagandeutredningen föreslår att detta tillägg införs i mottagandeförordningen (11 §).

Mottagandeutredningen föreslår att dagersättningens nivå ska fastställas utifrån relevanta referenser

Av direktivet följer att om en medlemsstat tillhandahåller sökande ekonomiskt bidrag för mottagningsbehov i form av mat och kläder ska nivån på stödet ha en koppling till de nivåer som medlemsstaterna fastställt i syfte att säkerställa en rimlig levnadsstandard för de egna medborgarna (artikel 19.7). Nivån på stödet får vara lägre än det som ges till medlemsstaternas egna medborgare, men ska enligt direktivets allmänna principer kunna motiveras utifrån en objektiv grund och fastställas utifrån relevanta referenser. Mottagandeutredningen konstaterar att det svenska regelverket saknar en koppling mellan nivån på det ekonomiska stödet till sökande för mat och kläder och de normer som gäller för att säkerställa en rimlig levnadsstandard för svenska medborgare. På grund av denna brist bedömer Mottagandeutredningen att dagens regler om dagersättning och särskilt bidrag, i den del de ska täcka kostnader för behov av mat och kläder, inte uppfyller direktivets minimikrav.

Nivån på det ekonomiska bidraget i form av dagersättning och särskilt bidrag (i det fall särskilt bidrag fortsatt ska tillgodose behov av vinterkläder) ska därför utformas så att det kan motiveras objektivt och fastställas utifrån relevanta referensbelopp för att säkerställa en rimlig levnadsstandard för svenska medborgare. Nivån på ersättningen ska dock enligt Mottagandeutredningens förslag ligga lägre än nationella nivåer. Detta bedöms vara förenligt med direktivet.

Mottagandeutredningens förslag om att dagersättningen ska följa grunderna för beräkning av försörjningsstödet

Mottagandeutredningen konstaterar inledningsvis att när nuvarande nivåer för dagersättning i FMA infördes 1994 skedde detta utifrån en uppskattning av de levnadskostnader som gällde vid den tiden. Nivåerna för dagersättningen har inte ändrats sedan dess och avsaknaden av indexering innebär att ersättningsnivåerna i praktiken har sänkts. Nivåerna för dagersättningen baseras i dag inte på tillförlitliga data eller uppskattning av levnadskostnader för sökande av internationellt skydd. Mottagandeutredningen bedömer att dagersättningens belopp i dagsläget varken motiveras utifrån en objektiv grund eller är fastställda utifrån relevanta referenser på det sätt som direktivet kräver.

För att bestämmelser om dagersättning i mottagandeförordningen ska vara förenliga med det nya direktivet måste de utformas så att det finns en koppling till en fastställd nationell referenspunkt som tillämpas för att tillförsäkra svenska medborgare en adekvat levnadsstandard. Det svenska systemet för socialt skydd och ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd för svenska medborgare är en naturlig utgångspunkt vid val av referenspunkt. Mottagandeutredningen bedömer att grunderna för beräkning av försörjningsstödet enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) är en relevant och lämplig referenspunkt och att en sådan koppling uppfyller direktivets krav.

Nivån på dagersättningen ska beräknas som en procentsats av den riksnorm för personliga kostnader som fastställs av regeringen inför varje kalenderår.

Skälen för bedömningen

Om en medlemsstat tillhandahåller sökande ekonomiskt bidrag för inkvartering, mat och kläder följer av direktivet att nivån på stödet ska ha en koppling till de nivåer som medlemsstaterna fastställt i syfte att säkerställa en rimlig levnadsstandard för de egna medborgarna. Nivån på stödet får vara lägre än det som ges till medlemsstaternas egna medborgare, men ska enligt direktivets allmänna principer kunna motiveras utifrån en objektiv grund och fastställas utifrån relevanta referenser (skäl 60).

Mottagandeutredningens förslag om bistånd i föreslagen mottagandelag och mottagandeförordning bedöms uppfylla den nivå som direktivet kräver och bör införas.

De krav som ställs i direktivet avseende hälso- och sjukvård för sökande av internationellt skydd tillgodoses redan genom befintligt regelverk.

11.4.16 Sökandes skyldighet att bekosta mottagandet samt hälso- och sjukvård

Bedömning: Mottagandeutredningens förslag om bestämmelser som ger Migrationsverket möjlighet att ändra beslut om dagersättning och återkräva felaktiga utbetalningar bör införas.

Direktivets bestämmelse

Som tidigare får medlemsstaterna enligt artikel 19.3 ställa som villkor för att bevilja materiella mottagningsvillkor att sökanden saknar tillräckliga medel för att säkerställa en tillräcklig levnadsstandard. Till skillnad från tidigare direktiv nämns dock inte längre hälso- och sjukvård i denna bestämmelse (jämför artikel 17.3 i det tidigare direktivet). Vidare framgår av artikel 19.4 och 19.5 (jämför artikel 17.4 i det tidigare direktivet) att medlemsstaterna får kräva att sökande som har tillräckliga medel själva täcker eller bidrar till kostnaderna för mottagningsvillkoren och hälso- och sjukvård. Till skillnad mot tidigare finns dock tillägg om att det är förutsatt att sådan vård inte erbjuds medborgare kostnadsfritt. Om det i efterhand visar sig att sökanden hade tillräckliga medel får medlemsstaten kräva återbetalning.

Om medlemsstaterna genomför dessa bestämmelser måste även artikel 19.6, som är ny, beaktas. Av bestämmelsen följer att vid bedömningen av om en sökande ska bidra till eller återbetala kostnader för mottagningsvillkor och hälso- och sjukvård ska medlemsstaterna respektera proportionalitetsprincipen samt beakta sökandes individuella förhållanden, värdighet och personliga integritet, inbegripet särskilda mottagandebehov.

Gällande rätt

Ekonomiskt bistånd enligt LMA är behovsprövat

Det ekonomiska bistånd som ges enligt LMA i form av dagersättning och särskilt bidrag är behovsprövat och ges bara om Migrationsverket bedömer att personen saknar egna medel (17 och 18 §§ LMA). Att personen saknar egna medel och exempelvis inte har inkomster från arbete eller andra tillgångar är alltså en grundläggande förutsättning för ekonomiskt bistånd.

Enligt Migrationsverkets föreskrifter ska vid prövningen av en utlännings behov av dagersättning hänsyn tas till utlännings inkomst samt till alla kontanter, banktillgodohavanden och andra tillgångar som han eller hon faktiskt kan förfoga över eller få tillgång till. En tillgång som det inte skäligen kan krävas att utlännings säljer ska dock inte påverka behovsprövningen (16 § MIGRFS 2025:4). Dagersättning får enligt föreskrifterna lämnas med ett belopp som utgör mellanskillnaden mellan utlännings egna medel och den dagersättningsnivå som följer av en beräkning enligt 6 § andra och tredje stycket FMA under aktuell utbetalningsperiod (11 § MIGRFS 2025:4). Vid bedömningen av barns rätt till dagersättning är utgångspunkten föräldrarnas inkomstförhållanden och tillgångar.

Av förarbetena till LMA framgår att rätten till dagersättning bara är avsedd att gälla till dess förutsättningarna för bistånd eventuellt förändras.⁴⁸⁴ Migrationsverket kan enligt praxis ändra ett beslut om dagersättning om förutsättningarna för biståndet förändras, exempelvis om det visar sig att en person har egna medel.⁴⁸⁵

Sökande med egna inkomster ska betala för logi och mat

Av 15 § LMA följer att den som har inkomst av förvärvsarbete eller som har annan inkomst eller egna tillgångar och som har logi på ett asylboende ska betala ett skäligt belopp som ersättning till Migrationsverket. När kost ingår i inkvarteringen på ett asylboende ska skälig ersättning betalas även för detta. Att sökande har en ersättningsskyldighet i dessa situationer framgår alltså direkt av lag.

⁴⁸⁴ Prop. 1993/94:94, s. 51.

⁴⁸⁵ Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2023 ref. 3.

Skyldigheten att betala ersättning för logi och kost inträder vid den tidpunkt när den som bor på en förläggning och får mat där får en inkomst eller egna tillgångar. I 15 § LMA finns inte något uttryckligt stöd för Migrationsverket att besluta om ersättningsskyldighet för logi och kost för förfluten tid. I praxis har det emellertid ansetts möjligt för Migrationsverket att begära sådan ersättning retroaktivt förutsatt att det funnits en ersättningsskyldighet enligt lagen.⁴⁸⁶

Mottagandeutredningens bedömning

I Mottagandeutredningens uppdrag ingick att se över möjligheten att i större utsträckning än idag ålägga sökande av internationellt skydd att täcka eller på annat sätt bidra till kostnaderna för dels de materiella mottagningsvillkoren, dels hälso- och sjukvård (med undantag för tandvård).

Mottagandeutredningens överväganden om skyldighet att bekosta materiella mottagningsvillkor

Mottagandeutredningen har bedömt att skyldigheten för sökande att bekosta materiella mottagningsvillkor inte är mer förmånlig än vad EU-rätten kräver. Den nuvarande ordningen föreslås därför överföras till den nya mottagandelagen. Mottagandeutredningen föreslår att Migrationsverket får en uttrycklig föreskriftsrätt vad gäller hur ersättningen för logi och kost ska beräknas.

Mottagandeutredningens förslag om att Migrationsverket ska ha en lagreglerad rätt att ompröva beslut om dagersättning

Mottagandeutredningen föreslår att Migrationsverket ska ha en lagreglerad rätt att ompröva ett beslut om beviljad dagersättning när något förhållande som påverkar rätten till dagersättning eller dagersättningens storlek har ändrats. Detta ska anges i mottagandelagen. Bestämmelsen bör enligt Mottagandeutredningen

⁴⁸⁶ Se t.ex. Kammarrätten i Stockholms avgöranden den 22 mars 2016 i målen nr 7689-15, 7693-15 och 7695-15 som alla gällde skyldighet att betala logiersättning retroaktivt för den tid då personerna haft etableringsersättning.

kombineras med information i de enskilda besluten om att dagersättning beviljas. I dag finns återkallelseförbehåll i sådana beslut. Av dessa framgår att de gäller under förutsättning att personen inte har egna medel och att övriga villkor enligt LMA är uppfyllda. Det anges också att Migrationsverket kan ändra besluten om kraven inte längre uppfylls och vad det kan innebära. Mottagandeutredningen bedömer att återkallelseförbehållen bör finnas kvar, och utformas utifrån de nya villkor som föreslås i mottagandelagen.

Mottagandeutredningen påpekar att Migrationsverket även har rätt att ändra beslut om beviljad dagersättning om det framkommer att personen som har tagit emot ersättningen har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter och beslutet således var felaktigt från början. Detta följer direkt av 37 § andra stycket 3 FL.

Mottagandeutredningens förslag om att Migrationsverket ska kunna återkräva felaktiga utbetalningar

Migrationsverket har i dag inte någon reglerad möjlighet att återkräva bistånd som har betalats ut felaktigt. Det får till följd att möjligheterna att kräva tillbaka bistånd i praktiken är mycket begränsade. Det gäller även i situationer då den enskilde medvetet t.ex. har lämnat felaktiga uppgifter eller underlåtit att anmäla ändrade förhållanden. Mottagandeutredningen anser att även Migrationsverket ska ha möjlighet att kräva tillbaka bistånd som har betalats ut felaktigt eller med för högt belopp.

Mot bakgrund av detta föreslår Mottagandeutredningen att Migrationsverket ska ha möjlighet att besluta om återbetalning av ersättning som har beslutats enligt mottagandelagen. Ett sådant beslut ska kunna fattas om personen som har fått ersättningen har orsakat att denna har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att fullgöra sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Detsamma ska gälla om ersättning i annat fall har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp och den som har fått ersättningen har insett eller skäligen borde ha insett detta. Ett beslut om återbetalning ska kunna överklagas och verkställas. När återkrav har beslutats ska Migrationsverket ha möjlighet att bevilja anstånd med betalningen eller träffa avtal med den återbetalningsskyldige om en

avbetalningsplan. I sådana fall får myndigheten ta ut ränta på det obetalda beloppet. Om ett belopp inte betalas i rätt tid ska Migrationsverket även få ta ut dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635). Migrationsverket ska få efterge kravet på återbetalning eller ränta helt eller delvis. I den utsträckning det är skäligt ska Migrationsverket även kunna göra avdrag på ersättning enligt mottagandelagen om den ersättningsberättigade är återbetalningsskyldig. Avdrag ska även få göras för upplupen ränta. Bestämmelser om återbetalning ska föras in i mottagandelagen.

Mottagandeutredningens överväganden om skyldighet att bekosta hälso- och sjukvård

Utifrån de riktlinjer som utarbetats av EUAA innebär mottagandedirektivets standard för vårdavgifter att nödvändig hälso- och sjukvård, däribland ordinerad medicin, lämnas gratis eller kompenseras ekonomiskt genom dagersättningen. Den svenska regleringen innebär bl.a. att sökande får betala lägre vårdavgift än vad som gäller för bosatta i Sverige, att den dagersättning som ges normalt ska räcka till vårdavgifter och att särskilt bidrag kan beviljas vid behov. Mottagandeutredningen bedömer att den svenska ordningen om vårdavgifter för de sökande som saknar egna medel motsvarar direktivets krav och att regleringen inte är mer förmånlig än vad EU-rätten kräver.

Mottagandeutredningen bedömer att EU-rätten medger att Sverige kan införa en reglering som innebär att sökande med egna medel åläggs att i större utsträckning än idag täcka eller bidra till kostnader för nödvändig hälso- och sjukvård (men inte mer än vad bosatta betalar). Mottagandeutredningen bedömer att det får anses förenligt med EU-rätten att sökande betalar vårdavgifter motsvarande dem som gäller för bosatta i Sverige. Ett sådant förslag framstår enligt Mottagandeutredningens bedömning dock som en konstlad, tung och ineffektiv rättslig konstruktion. För att främja ett enhetligt och ändamålsenligt regelverk föreslår därför Mottagandeutredningen att nuvarande ordning behålls. Mottagandeutredningen bedömer alltså att det finns starka skäl att avvika från miniminivåerna enligt EU-rätten när det gäller skyldigheten för sökande att med egna medel att bekosta ordinarie vårdavgifter. Mot bakgrund av sitt uppdrag lämnade

Mottagandeutredningen ändå ett alternativ förslag om skyldighet att bekosta vårdavgifter. Detta hanteras inom ramen för den fortsatta beredningen av Mottagandeutredningen i Regeringskansliet

Den föreslagna möjligheten till återkrav som redogjorts för ovan gäller även särskilt bidrag till vårdkostnader som har betalats ut felaktigt.

Skälen för bedömningen

Även för detta arbete ska utgångspunkten vara att det svenska regelverket ska vara i enlighet med den miniminivå som följer av EU-rätten (förutom i undantagsfall när det finns starka skäl att avvika från den mest restriktiva regleringen). Som Mottagandeutredningen har kommit fram till är inte det svenska regelverket mer förmånligt än vad EU-rätten kräver när det gäller skyldigheten för sökande att bekosta materiella mottagningsvillkor. Det finns inte heller av andra skäl behov av författningsändringar med anledning av direktivets ändrade lydelse. Direktivet betonar numera proportionalitetsprincipen samt kravet på att medlemsstaterna ska beakta sökandens individuella förhållanden och respektera den personliga integriteten, inklusive särskilda mottagningsbehov. Dessa krav motsvaras redan av de grundläggande principerna för god förvaltning enligt förvaltningslagen, särskilt proportionalitetsprincipen i 5 §.

Däremot bör det, som Mottagandeutredningen föreslår, införas bestämmelser om möjlighet för Migrationsverket att kunna ändra beslut om dagersättning och återkräva felaktiga utbetalningar. Detta medför att nationell rätt inte längre är mer förmånlig än vad EU-rätten kräver i den delen.

Frågan om vårdavgifter har behandlats inom ramen för Mottagandeutredningen och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

11.4.17 Indragning av mottagningsvillkor om sökande befinner sig i fel medlemsstat

Förslag: Det ska införas en bestämmelse i den föreslagna mottagandelagen som innebär att sökande av internationellt

skydd som är skyldig att vistas i en annan medlemsstat enligt artikel 17.4 asyl- och migrationshanteringsförordningen och som har delgetts ett beslut om överföring inte ska ha rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden enligt mottagandelagen. Indragning av dagersättning får dock endast ske om sökande erbjuds plats på ett asylboende och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen. I artikel 18 asyl- och migrationshanteringsförordningen finns ytterligare bestämmelser om förutsättningarna för att meddela ett beslut om begränsningen av dessa rättigheter. Beslutet får överklagas.

Direktivets bestämmelse

Av artikel 21, som är ny och tvingande, följer att från den tidpunkt då sökande har underrättats om ett beslut om överföring till ansvarig medlemsstat enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen så upphör rätten till materiella mottagningsvillkor (artikel 19 och 20), tillträde till arbetsmarknaden (artikel 17) samt språkkurser och yrkesutbildning (artiklarna 18) i andra medlemsstater än den där sökande är skyldig att befinna sig. Detta påverkar dock inte skyldigheten att säkerställa en levnadsstandard i enlighet med unionsrätten, inbegripet EU:s rättighetsstadga, och internationella förpliktelser. Av skälen (skäl 9) följer att detta även gäller sökandes tillträde till hälso- och sjukvård (artikel 22). Vidare följer av skälen att medlemsstaterna i synnerhet bör tillgodose sökandens uppehälle och grundläggande behov, såväl när det gäller fysisk säkerhet och värdighet som beträffande relationer med andra människor. Vederbörlig hänsyn bör också tas till sökande med särskilda mottagandebehov. Hänsyn bör också tas till de särskilda behoven för sökande som har upplevt sexuellt eller könsrelaterat våld, i synnerhet kvinnor, inbegripet genom att i olika skeden av förfarandet för internationellt skydd säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård, rättsligt bistånd samt lämplig traumarådgivning och psykosocial omsorg (skäl 47). Även rätten för underåriga till skolgång och utbildning (artikel 16) kvarstår.

Av andra stycket i artikel 21 följer att om inte ett separat beslut fattas ska det av överföringsbeslutet framgå att mottagningsvillkoren har dragits in enligt bestämmelsen. Sökande

ska underrättas om sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till beslutet.

Villkor enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen

Denna nya bestämmelse i direktivet speglar det villkor som framgår av artikel 18.1 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Som framgår av den förordningen har inte sökande rätt att välja i vilken medlemsstat som ansökan om internationellt skydd ska lämnas in. Sökande är enligt artikel 17.4 i förordningen skyldig att befinna sig i en viss medlemsstat (se mer om detta i kapitel 10). Artikel 18 i förordningen behandlar konsekvenser vid bristande efterlevnad av detta. Av skälen till förordningen (skäl 58) framgår att för att säkerställa att de förfaranden som fastställs i förordningen iakttas och undanröja hinder för en effektiv tillämpning av förordningen, i synnerhet för att undvika att tredjelandsmedborgare och statslösa personer avviker eller på ett otillåtet sätt förflyttar sig mellan medlemsstaterna, har skyldigheter för sökanden fastställts. Bristande efterlevnad av sådana skyldigheter innebär konsekvenser för sökandens mottagningsvillkor.

Av artikel 18 i förordningen följer att en sökande som har underrättats om sina skyldigheter och konsekvenserna av att inte följa dem inte har rätt till mottagningsvillkor enligt artiklarna 17–20 i direktivet i någon annan medlemsstat än den där han eller hon är skyldig att befinna sig. Detta gäller från den tidpunkt då sökande har delgetts överföringsbeslutet (artikel 18.1). Undantag gäller om det finns rimliga skäl att anta att sökanden kan ha utsatts för något av de brott som anges i vissa artiklar i direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF (artikel 18.3). Vid tillämpningen av bestämmelsen ska medlemsstaterna beakta individuella omständigheter, inbegripet en verklig risk för kränkningar av grundläggande rättigheter i den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig. Alla åtgärder ska vara proportionella (artikel 18.4).

Skälen för förslaget

Till skillnad från sökande av internationellt skydd som befinner sig i gränsförfarandet är rörelsebegränsningen för sökande som omfattas av ett överföringsbeslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen inte obligatorisk. Det kan däremot vara nödvändigt med hänsyn till allmän ordning eller för att förhindra att sökanden avviker, särskilt om denne inte har följt skyldigheten att befinna sig i den ansvariga medlemsstaten (se mer om detta i avsnitt 11.4.7).

Även om det i artikel 18 asyl- och migrationshanteringsförordningen, som är direkt tillämplig, framgår att en sökande inte har rätt till mottagningsvillkor om denne befinner sig i fel medlemsstat finns det skäl att i den nationella regleringen av mottagandet uttryckligen klargöra detta. Det är direktivet som behandlar själva sakfrågan – det vill säga rätten till mottagningsvillkor – medan asyl- och migrationshanteringsförordningen i detta avseende främst reglerar var sökanden av internationellt skydd är skyldig att befinna sig. När det gäller konsekvenserna för sökanden vid bristande efterlevnad hänvisar förordningen till direktivet. En bestämmelse ska därför införas i föreslagna mottagandelagen.

Bestämmelsen innebär att en sökande av internationellt skydd som är skyldig att vistas i en annan medlemsstat enligt artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och som har delgetts ett beslut om överföring inte ska ha rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden enligt mottagandelagen.

Detta får dock inte leda till att personen förlorar sina möjligheter att tillgodose grundläggande behov. Det ska därför framgå av bestämmelsen att indragning av dagersättning endast får ske om sökande erbjuds plats på ett asylboende och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen. Därutöver framgår av Mottagandeutredningens föreslagna bestämmelse i 8 kap. 1 § mottagandelagen att Migrationsverket (och kommuner) som anordnar boende för personer som omfattas av lagen ska se till att de som bor på boendet kan tillgodose grundläggande behov. Detta omfattar även vissa hygienprodukter (tvål eller liknande), vilket enligt Migrationsverket kommer finnas på boendena.

Det är endast dagersättningen som omfattas av bestämmelsen och inte särskilt bidrag. För en person som inte har dagersättning får vid behov avgifter för bl.a. sjukvård i stället täckas genom att personen beviljas särskilt bidrag (se 12 § Mottagandeutredningens föreslagna mottagandeförordning).

Sökande som omfattas av ett överföringsbeslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen behöver inte hållas avskilda eller liknande utan kan vistas i samma boende som övriga sökande, men med begränsade rättigheter.

I artikel 18 asyl- och migrationshanteringsförordningen finns ytterligare bestämmelser om förutsättningarna för denna begränsning, vilket upplysningsvis ska framgå av bestämmelsen i mottagandelagen.

Det kan särskilt påtalas att överföringsbeslut som medför indragning av mottagningsvillkor måste fattas av den medlemsstat där sökanden för närvarande vistas. Ett tidigare överföringsbeslut från en annan medlemsstat kan inte automatiskt ligga till grund för att neka mottagningsvillkor i en ny medlemsstat. I praktiken innebär detta att en sökande som lämnat en medlemsstat där ett överföringsbeslut redan meddelats, och därefter ansöker om internationellt skydd i en annan medlemsstat, har rätt till mottagningsvillkor enligt artiklarna 17–20 i direktivet tills ett nytt överföringsbeslut fattas av den nya medlemsstaten. Indragning av mottagningsvillkor kräver således ett nytt beslut, och kan inte ske automatiskt med hänvisning till ett tidigare beslut i en annan medlemsstat.

Om den överförande medlemsstaten blir den ansvariga medlemsstaten ska mottagningsvillkoren åter gälla (sökande är då i den medlemsstat där denne enligt artikel 17.4 b asyl- och migrationshanteringsförordningen är skyldig att befinna sig.)

Beslutet om indragning av mottagningsvillkor får överklagas enligt 10 kap. 4 § i Mottagandeutredningens föreslagna mottagandelag.

11.4.18 Inskränkning eller indragning av materiella mottagningsvillkor

Förslag: Mottagandeutredningens förslag om att införa en ny grund för nedsättning av dagersättning i de fall då sökande gör sig skyldig till allvarlig misskötsamhet på asylboendet ska införas. Även föreslagen bestämmelse som säkerställer att sökandes grundläggande behov tillgodoses i de fall dagersättning sätts ned eller upphör ska införas. Som Mottagandeutredningen har föreslagit ska grund för nedsättning om sökande utan giltigt skäl vägrar att delta i den så kallade organiserade sysselsättningen upphävas.

Mottagandeutredningens förslag ska kompletteras med ytterligare grund för nedsättning av dagersättning när sökande underlåter att delta i den obligatoriska samhällsintroduktionen förutsatt att det inte finns omständigheter som ligger utom sökandes kontroll. Vidare ska grund för nedsättning om sökande försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan utvidgas. Hänsyn ska även tas till om sökande i övrigt underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna, eller inte uppfyller de förfarandekrav som fastställts.

Direktivets bestämmelse

Enligt artikel 23.1, som är frivillig, får medlemsstaterna inskränka eller dra in dagersättningen för sökande som, i enlighet med artikel 17.4 asyl- och migrationshanteringsförordningen, är skyldiga att befinna sig på medlemsstaternas territorium. Om det är vederbörligen motiverat och proportionerligt får medlemsstaterna även:

- a) inskränka andra materiella mottagningsvillkor, eller
- b) om punkt 2 e är tillämplig, dra in sådana villkor helt.

Medlemsstaterna får enligt artikel 23.2 fatta sådant beslut om en sökande:

- a) utan tillstånd lämnar det geografiska område inom vilken han eller hon får befinna sig, eller den bostad på en bestämd plats

- som han eller hon anvisats (jämför artikel 20.1 a i tidigare direktivet), eller avviker,
- b) inte samarbetar med de behöriga myndigheterna eller inte uppfyller de förfarandekrav de fastställt (jämför artikel 20.1 b i tidigare direktivet),
 - c) har lämnat in en efterföljande ansökan (jämför artikel 20.1 c i tidigare direktivet),
 - d) har undanhållit ekonomiska tillgångar och därför utan rätt fått del av materiella mottagningsvillkor (jämför artikel 20.3 i tidigare direktivet),
 - e) allvarligt eller vid upprepade tillfällen har brutit mot förläggningens regler eller har uppträtt våldsamt eller hotfullt i förläggningen (detta är en ny punkt), eller
 - f) underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder, om det inte finns omständigheter som ligger utom sökandens kontroll (detta är en ny punkt).

Av artikel 23.3 följer att om en medlemsstat har fattat beslut enligt punkten a, b eller f ovan, och de omständigheter som låg till grund för beslutet inte längre föreligger, ska medlemsstaten överväga om vissa eller samtliga materiella mottagningsvillkor som dragits in eller inskränkts kan återinföras. Om inte alla materiella mottagningsvillkor återinförs, ska ett vederbörligen motiverat beslut fattas och delges sökanden (jämför artikel 20.1 andra stycket i tidigare direktivet).

Enligt artikel 23.4 ska, som tidigare, beslutet fattas på objektiv och opartisk grund efter en individuell prövning av ärendet och ska ange de skäl som ligger till grund för beslutet. Beslutet ska grundas på sökandens särskilda situation, särskilt när det gäller sökande med särskilda mottagningsbehov, och fattas med beaktande av proportionalitetsprincipen. Medlemsstaterna ska säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård i enlighet med artikel 22 samt säkerställa en levnadsstandard för alla sökande i enlighet med unionsrätten, inbegripet EU:s rättighetsstadga, och internationella skyldigheter (jämför artikel 20.5 i tidigare direktivet). Vidare ska medlemsstaterna enligt artikel 23.5, som tidigare, säkerställa att materiella mottagningsvillkor inte inskränks eller dras in förrän ett

beslut har fattats i en sådan situation som avses i bestämmelsen (jämför artikel 20.6 i tidigare direktivet).

I det tidigare direktivet (artikel 20.4 som nu är borttagen) fick medlemsstaterna fastställa *sanktioner* för allvarliga brott mot de regler som gäller för förläggningarna samt för grovt våldsamt uppträdande. Bestämmelsen möjliggjorde indragning av andra typer av mottagningsvillkor, särskilt tidiga integrationsåtgärder. Det framgår dock av skälen till det nya direktivet att det är möjligt för medlemsstaterna att tillämpa andra sanktioner, inbegripet disciplinära åtgärder i enlighet med förläggningsregler, i den mån dessa sanktioner inte strider mot direktivet (skäl 63).

Av skälen framgår vidare att medlemsstaterna bör kunna inskränka eller dra in dagersättningen eller, när det är motiverat och proportionerligt, andra materiella mottagningsvillkor, om vissa villkor är uppfyllda. Detta gäller även när sökanden inte samarbetar med behöriga myndigheter eller inte fullgör fastställda förfarandekrav. Bristande samarbete kan anses föreligga om sökanden uteblir från avtalade möten, inte fullgör sin anmälningsskyldighet utan giltiga skäl, inte lämnar in sin ansökan enligt asylprocedurförordningen trots faktisk möjlighet, eller ignorerar begäran om identifieringsuppgifter, även genom att vägra lämna biometriska uppgifter, nödvändiga kontaktuppgifter eller samarbeta vid hälsoundersökningar. Medlemsstaterna bör även kunna dra in mottagningsvillkor vid allvarliga eller upprepade regelbrott på förläggningen eller vid våldsamt eller hotfullt uppträdande. Samtidigt ska tillgång till hälso- och sjukvård samt en levnadsstandard i enlighet med unionsrätten, inklusive EU:s rättighetsstadga, och internationella skyldigheter alltid säkerställas, med särskild hänsyn till sökande med särskilda behov och till barnets bästa (skäl 47 och 62).

Gällande rätt

Enligt 10 § första stycket LMA får dagersättningen enligt 17 § sättas ned för en sökande som har fyllt 18 år, om denne utan giltigt skäl vägrar att delta i anvisad verksamhet enligt 4 § (den så kallade organiserade sysselsättningen), försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klarlägga sin

identitet, eller genom att hålla sig undan. Nedsättningen får dock inte omfatta den del av ersättningen som är avsedd att täcka kostnader för sökandes egen mathållning. Om sökande fortsätter (utifrån samma grunder) får dagersättningen enligt tredje stycket dras in helt, under förutsättning att sökande erbjuds plats på ett asylboende där mat ingår.

Mottagandeutredningens förslag

Mottagandeutredningen föreslår två bestämmelser i den nya mottagandelagen som reglerar förutsättningarna för att sätta ned dagersättningen. Den första bestämmelsen (9 kap. 4 §) motsvarar i stora delar 10 § LMA. Grunden för nedsättning av dagersättningen vid försvårande av utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klargöra sin identitet utmönstras dock och föreslås i stället som en förutsättning för att få dagersättning och särskilt bidrag. Eftersom det rör sig om något som sökande ska göra löpande under tiden som prövningen av ansökan pågår har Mottagandeutredningen bedömt att kravet bör formuleras som ett villkor för dagersättning i stället för som en grund för nedsättning. På så sätt blir det också tydligare för sökande att de är skyldiga att arbeta aktivt för att identiteten ska kunna klargöras. Innebörden av kravet ska dock vara densamma som i dag. Villkoret föreslås föras in i 3 kap. 4 § tredje stycket nya mottagandelagen.

I en ny bestämmelse föreslår Mottagandeutredningen därutöver ytterligare förutsättningar för att sätta ner dagersättningen som saknar motsvarighet i LMA (9 kap. 5 §). Första punkten behandlar nedsättning av dagersättning för sökande som gör sig skyldig till allvarlig misskötsamhet på ett asylboende. Bestämmelsen kan tillämpas vid all slags misskötsamhet på asylboenden och omfattar således allt från brottsliga handlingar till överträdelser av ordningsregler. Däremot omfattas inte handlingar som begås på andra platser än på asylboenden eller som inte har någon påverkan på boendemiljön, t.ex. brott som begås på internet och som inte riktar sig mot andra boende. Exempel på ågeranden som omfattas av bestämmelsen är hot, våld, sexuella trakasserier eller andra kränkningar mot medboende eller personal, att egendom förstörs, narkotikahantering, störande ljud vid olämpliga tider på dygnet,

rökning inomhus, otillåten användning av kokplattor och åtgärder som syftar till att försvaga brandskyddet. Bedömningen av om ett visst beteende ska anses utgöra allvarlig misskötsamhet ska göras utifrån den aktuella misskötsamhetens karaktär och omfattning. Om det rör sig om åsidosättanden av ordningsregler, t.ex. rökning inomhus eller otillåten användning av kokplattor, ska beteendet ha fortsatt även efter tillsägelse för att dagersättningen ska sättas ned. Vid mer allvarliga överträdelser eller brottsliga handlingar räcker det däremot med ett enstaka tillfälle. En bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, med utgångspunkt i hur agerandet har påverkat boendemiljön. Särskild hänsyn bör tas till om barn på boendet har påverkats.

Andra punkten rör nedsättning av dagersättning för sökande som inte följer sin skyldighet att vistas inom det län där asylboendet som han eller hon har tilldelats plats på ligger. Dagersättningen ska inte sättas ned om utlänningen har haft tillstånd att tillfälligt vistas utanför länet eller har inställt sig hos en domstol eller myndighet när närvaron har varit nödvändig. Se mer om detta under avsnitt 11.4.4. I tredje punkten regleras nedsättning av dagersättning för sökande som inte följer den anmälningsskyldighet som denne är ålagd. Se mer om detta under avsnitt 11.4.4.

I andra stycket finns bestämmelser om hur länge ett beslut om nedsättning av dagersättning ska gälla. Ett beslut om nedsättning för sökande som gör sig skyldig till allvarlig misskötsamhet på ett asylboende ska gälla två eller fyra veckor. Beslut om nedsättning för sökande som inte följer sin skyldighet att vistas inom ett län ska gälla en vecka. Om denna skyldighet inte följs vid flera tillfällen under en månad ska beslutet gälla i ytterligare en vecka för varje tillfälle. Beslut om nedsättning avseende sökande som inte följt sin anmälningsskyldighet ska gälla under två veckor.

Dagersättningen får enligt tredje stycket inte sättas ned om orsaken till att bestämmelserna inte följts varit omständigheter som sökande inte rådde över. Vid bedömningen av om dagersättningen ska sättas ned ska hänsyn tas till omständigheterna kring överträdelserna i det enskilda fallet. Situationer kan uppstå när det inte har funnits möjlighet att söka tillstånd på förhand, t.ex. när någon oförutsett har lagts in på sjukhus eller på annat sätt behövt söka vård.

Att dagersättningen sätts ned eller upphör ska inte leda till att personen förlorar sina möjligheter att tillgodose grundläggande

behov. Detta bör enligt Mottagandeutredningen anges uttryckligen i mottagandelagen (8 kap. 1 § som saknar motsvarighet i LMA). De grundläggande behoven kan normalt anses utgöras av mat, kläder och skor samt basala hygienartiklar. Migrationsverket behöver alltså ge sökande möjlighet att tillgodose sådana behov på annat sätt när dagersättningen sätts ned eller upphör. Detta bör kunna ske på det sätt som myndigheten anser är mest lämpligt i ett enskilt fall. Det kan t.ex. vara genom att mat serveras på boendet och att de som saknar dagersättning tilldelas kläder och basala hygienprodukter, eller att de själva får möjlighet att beställa matvaror och vissa andra produkter. Dagersättningen ska i vissa fall också täcka avgifter för hälso- och sjukvård. Vid behov bör sådana avgifter för personer som inte har dagersättning i stället kunna täckas genom att personen beviljas särskilt bidrag. Detta bör kunna åstadkommas genom en justering av de nuvarande bestämmelserna om särskilt bidrag i FMA. Mottagandeutredningens förslag innebär att personer som bor på asylboende alltid kommer att kunna få särskilt bidrag.

Möjligheten att få grundläggande behov tillgodosedda på annat sätt än genom dagersättningen ska bara gälla de som bor på asylboende och personer som omfattas av ett undantag från skyldigheten att bo på asylboende. Personer som inte har dagersättning för att de bor någon annanstans kommer att ha möjlighet att få sina grundläggande behov tillgodosedda genom att flytta till ett asylboende.

Skälen för förslaget

På sätt Mottagandeutredningen föreslår ska det införas ny grund för nedsättning av dagersättning för sökande som gör sig skyldig till allvarlig misskötsamhet på ett asylboende. Detta genomför den nya punkten e i artikel 23.2. Även föreslagen bestämmelse som säkerställer att sökandes grundläggande behov tillgodoses i de fall dagersättning sätts ned eller upphör ska införas (vilket genomför artikel 23.4).

Ny grund för nedsättning av dagersättning när sökande inte deltar i samhällsintroduktionen

I det nya direktivet, punkten f, finns numera en möjlighet för medlemsstaterna att inskränka eller dra in dagersättningen om sökande underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder, om sådana tillhandahålls eller möjliggörs av medlemsstaten, såvida det inte finns omständigheter som ligger utom sökandens kontroll.

Sedan den 1 mars 2025 har en lagreglerad skyldighet införts att delta i samhällsintroduktionen. Sökande som har fyllt 16 år ska delta, med undantag för den som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte delta (3 c § LMA). Ett exempel på en sådan obligatorisk integrationsåtgärd som tillhandahålls i Sverige är alltså numera den samhällsintroduktion för sökande som anordnas av Migrationsverket.

Mottagandeutredningen föreslog i sitt delbetänkande att en konsekvens för sökande som inte deltar i samhällsintroduktionen ska vara att undantaget från kravet på arbetstillstånd inte ska gälla. Regeringen valde dock att inte gå vidare med detta förslag. Regeringen ansåg inte heller att underlåtenhet att delta i samhällsintroduktionen bör leda till en straffrättslig påföljd. Som påpekats i Mottagandeutredningens delbetänkande delade regeringen uppfattningen att det inte är förenligt med 2013 års direktiv att sätta ned dagersättningen på grund av att sökande inte deltar i samhällsintroduktionen (jämför artikel 20). Samtidigt konstaterade regeringen att det följer av det nya direktivet att medlemsstaterna, under vissa förutsättningar, får inskränka de materiella mottagningsvillkoren om en sökande underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder, förutsatt att det inte finns omständigheter utanför den sökandes kontroll (artikel 23.2 f). Regeringen ansåg därför att möjligheten att sänka dagersättningen vid uteblivet deltagande i samhällsintroduktionen utan giltigt skäl bör övervägas och analyseras i förhållande till det nya direktivet. Det fanns dock inte möjlighet att genomföra en sådan analys inom ramen för det lagstiftningsarbetet. För närvarande är därför skyldigheten att delta i samhällsintroduktionen inte förenad med någon särskild sanktion.⁴⁸⁷

⁴⁸⁷ SOU 2022:64, s. 219 och avsnitt 5.4 samt prop. 2024/25:49, s. 63.

Det finns numera en tydlig rättslig grund i artikel 23.2 f för att införa en möjlighet att sätta ned dagersättningen för sökande som utan giltigt skäl underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder. Sedan den 1 mars 2025 gäller en lagstadgad skyldighet att delta i samhällsintroduktion för sökande som har fyllt 16 år, med undantag för dem som har synnerliga skäl att avstå. Samhällsintroduktionen, som anordnas av Migrationsverket, utgör därmed en sådan obligatorisk åtgärd som avses i direktivet. Mot denna bakgrund är det motiverat att införa en ny grund för nedsättning av dagersättningen i de fall där en sökande utan giltigt skäl inte deltar. En sådan reglering stärker incitamenten för deltagande i samhällsintroduktionen och bidrar till att främja integration redan under asylprocessen. Samtidigt säkerställs att hänsyn tas till individuella omständigheter, i enlighet med direktivets krav på att undantag ska göras om det finns omständigheter som ligger utanför sökandes kontroll.

När dagersättningen sätts ned eller dras in enligt befintliga grunder i 10 § LMA gäller beslutet till dess att sökande börjar medverka på det sätt som bestämmelsen anger. Mottagandeutredningen föreslår när det gäller den nya grunden vid allvarlig misskötsamhet på ett asylboende att beslutet om nedsättning i stället ska gälla för ett visst antal dagar. Detta eftersom misskötsamhet normalt begås vid separata tillfällen och således inte är perdurerande. Enligt Mottagandeutredningens bedömning är det lämpligt att dagersättningen sätts ned under två eller fyra veckor vid varje tillfälle (se mer om detta ovan). När det gäller grunden att sökande inte deltar i samhällsintroduktionen är detta fråga om en integrationsåtgärd vid ett tillfälle. Även detta beslut om nedsättning ska gälla för ett visst antal dagar. Det är lämpligt att dagersättningen sätts nedan under två veckor vid varje tillfälle som sökande åläggs delta i samhällsintroduktionen, men inte deltar.

Grund för nedsättning av dagersättning om sökande inte deltar i den organiserade sysselsättningen ska upphävas

Om sökande utan giltigt skäl vägrar delta i sådan sysselsättning som anordnas av Migrationsverket (så kallad organiserad sysselsättning) kan dagersättningen sättas ned (se 10 § LMA respektive 9 kap. 4 § föreslagna mottagandelagen). Mottagandeutredningen föreslog i sitt

delbetänkande – som en följd av att bestämmelsen om organiserad sysselsättning föreslogs upphävas – att även bestämmelsen om nedsättning av dagersättning skulle tas bort. Mottagandeutredningen konstaterade att bestämmelserna om organiserad sysselsättning i LMA har blivit kvar trots att den inte längre tillämpas, och ansåg att detta varken är ändamålsenligt eller lämpligt. Dessutom ifrågasatte Mottagandeutredningen om bestämmelsen om nedsättning av dagersättning vid uteblivet deltagande i organiserad sysselsättning är förenlig med direktivet. Regeringen, som ansåg att Migrationsverket även fortsatt ska ha möjlighet att anordna sysselsättning, ansåg inte att denna grund för nedsättning bör upphävas i samband med behandlingen av Mottagandeutredningens delbetänkande. Regeringen konstaterade dock följande:

I det nya omarbetade mottagandedirektivet, som trädde i kraft den 11 juni 2024, anges att medlemsstaterna under vissa förutsättningar får inskränka de materiella mottagningsvillkoren om sökanden underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder, såvida det inte finns omständigheter som ligger utom sökandens kontroll (artikel 23.2 f). Möjligheten att sätta ned dagersättningen om en asylsökande utan giltigt skäl inte deltar i organiserad verksamhet bör analyseras i förhållande till det nya omarbetade mottagandedirektivet. Inte heller dessa bestämmelser bör därför upphävas.⁴⁸⁸

Regeringen anser alltså att Migrationsverket fortsatt ska ha möjlighet att anordna sysselsättning. Bestämmelserna som rör sysselsättning upphävdes därför inte i samband med lagändringarna som infördes den 1 mars 2025. Regeringen konstaterade dock i samband med detta att Migrationsverkets möjligheter att anordna sysselsättning i perioder kan vara begränsad. Bestämmelsen omformulerades därför på så sätt att den inte längre är utformad som ett tvingande uppdrag för myndigheten.

Bestämmelsen är emellertid inte heller tvingande för sökande. Som mottagandeutredningen konstaterat är det tveksamt om denna grund är tillåten enligt direktivet. För att grunden ska omfattas av nya artikel 23.2f krävs att det är fråga om en obligatorisk integrationsåtgärd, vilket det inte är. Såsom bestämmelsen om organiserad sysselsättning är utformad kan det inte heller anses finnas grund för nedsättning utifrån artikel 23.2b (om sökande

⁴⁸⁸ Prop. 2024/25:49, s. 69.

underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna eller inte uppfyller de förfarandekrav som fastställts). Eftersom det saknas stöd för denna grund enligt direktivet ska den upphävas.

Grund för nedsättning av dagersättning om sökande försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan ska utvidgas

Enligt 10 § LMA respektive 9 kap. 4 § i den föreslagna mottagandelagen får dagersättning sättas ned om den sökande försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan. Denna grund hänför sig till artikel 23.2 b och har funnits sedan tidigare, om än med annan lydelse (jämför artikel 20.1 b i det tidigare direktivet). Direktivets bestämmelse är dock vidare än den nuvarande nationella regleringen. Av artikel 23.2 b framgår att dagersättning får sättas ned om sökanden underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna, eller inte uppfyller de förfarandekrav som fastställts.

Migrationsverket har framfört att den nuvarande grunden i nationell rätt riskerar att minska myndighetens möjligheter att säkerställa att sökanden medverkar i utredningen. Det har påpekats att det finns flera sätt för en sökande att försvåra handläggningen, utöver att hålla sig undan. Exempel som nämnts är att inte infinna sig vid kallelser, att vara svår att nå, att vägra styrka sin identitet eller att på annat sätt aktivt sabotera utredningen. Enligt Migrationsverket är det angeläget att kunna sätta ned dagersättningen även i sådana fall, för att upprätthålla incitament till samarbete.

Mot bakgrund av utgångspunkten för detta arbete i förhållande till den miniminivå som följer av EU-rätten och för att ge Migrationsverket ändamålsenliga verktyg i handläggningen föreslås därför att bestämmelsen utvidgas till att omfatta när sökande underlåter att samarbeta med myndigheten även på andra sätt än att hålla sig undan eller inte uppfyller de förfarandekrav som har fastställts.

11.4.19 Sökande med särskilda mottagandebehov

Bedömning: Bedömningen av behovet av särskilda mottagandebehov är i dag integrerad i svensk rätt och det saknas skäl att ändra denna ordning. Bestämmelsen i direktivet har ändrats och det har införts en tidsfrist inom vilken bedömningen ska slutföras. Eftersom bestämmelsen hänvisar till att bedömningen kan integreras i den bedömning som avses i artikel 20 asylprocedurförordningen (behovet av särskilda förfarandegarantier), som är direkt tillämplig, krävs dock inte några författningsändringar.

När det gäller företrädare för ensamkommande barn m.m. behandlas detta övergripande för samtliga rättsakter i kapitel 15. I övrigt krävs inte några författningsändringar med anledning av bestämmelserna om sökande med särskilda mottagandebehov.

Direktivets bestämmelser

Sökande med särskilda mottagandebehov

Definitionen av sökande med särskilda mottagandebehov framgår av artikel 2.14. Som tidigare finns en allmän princip om att medlemsstaterna ska beakta den speciella situationen för dessa sökanden vid genomförandet av direktivet. Detta framgår numera av artikel 24 som är en tvingande bestämmelse (jämför artikel 21 i tidigare direktivet). Sökande med särskilda mottagandebehov anges i en icke uttömmande lista som: underåriga, ensamkommande barn, personer med funktionsnedsättning, äldre, gravida, homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella personer, ensamstående föräldrar med underåriga barn, offer för människohandel, personer med allvarliga sjukdomar, personer med psykiatriska tillstånd, inklusive posttraumatiskt stressyndrom samt personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, t.ex. offer för könsrelaterat våld, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, eller våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv.

Bedömning av särskilda mottagandebehov

Artikel 25, som är tvingande, reglerar bedömningen av särskilda mottagandebehov (jämför artikel 22 i tidigare direktivet). Medlemsstaterna ska enligt artikel 25.1 så snart som möjligt efter det att en person har ansökt om internationellt skydd individuellt bedöma om sökanden har särskilda mottagandebehov. Bedömningen kan integreras i befintliga nationella förfaranden eller i den bedömning som avses i artikel 20 asylprocedurförordningen. Den ska inledas genom att identifiera särskilda mottagandebehov baserat på synliga tecken, sökandens utsagor eller beteende, eller i tillämpliga fall, utsagor från sökandens föräldrar eller företrädare. Bedömningen ska slutföras inom 30 dagar från det att ansökan om internationellt skydd gjordes, eller inom den tidsfrist som anges i asylprocedurförordningen om bedömningen integrerats där. Identifierade särskilda mottagandebehov ska tillgodoses. Om särskilda mottagandebehov framkommer senare under asylförfarandet ska dessa också bedömas och tillgodoses. Medlemsstaterna ska säkerställa att särskilda mottagandebehov beaktas under hela asylförfarandet och att situationen för dessa sökande följs upp på ett lämpligt sätt.

Av artikel 25.2, som är ny, följer att vid bedömningen av särskilda mottagandebehov ska medlemsstaterna säkerställa att den personal som utför bedömningen är utbildad och får fortbildning i att upptäcka tecken på sådana behov och i hur dessa ska tillgodoses. Information om sökandens särskilda behov ska dokumenteras i den akt som innehas av behöriga myndigheter, tillsammans med beskrivning av synliga tecken, sökandes utsagor eller beteenden samt föreslagna åtgärder och ansvariga myndigheter för att tillgodose behoven. Med på förhand inhämtat samtycke i enlighet med nationell rätt ska hänvisning ske till läkare eller psykolog för vidare bedömning av psykiskt och fysiskt tillstånd, om det finns tecken på att psykisk eller fysisk hälsa kan påverka mottagandebehoven. Vid behov ska tolkning tillhandahållas av utbildad personal, men om sådan saknas och det riskerar att fördröja behandlingen, får andra vuxna bistå med tolkning med sökandens samtycke. Resultatet av undersökningen ska beaktas vid beslut om vilket särskilt mottagningsstöd som ska ges. (Artiklarna 25.3–5 motsvarar innehållet i artiklarna 22.2–4 i tidigare direktivet.)

Underåriga

Det finns även, som tidigare, en särskild bestämmelse om underåriga i artikel 26 (jämför artikel 23 i det tidigare direktivet). Artikel 26.1–5 har i huvudsak motsvarande lydelse som tidigare. Artikel 26.6 är ny på så vis att motsvarande bestämmelse tidigare endast fanns för reglering kring ensamkommande barn.

Ensamkommande barn

I artikel 27 finns, som tidigare, en särskild bestämmelse om ensamkommande barn (jämför artikel 24 i det tidigare direktivet). Denna bestämmelse behandlas övergripande för samtliga rättsakter, se kapitel 15.

Offer för tortyr och våld

I artikel 28 regleras, som tidigare, offer för tortyr och våld (jämför artikel 25 i tidigare direktiv). Medlemsstaterna ska se till att personer som utsatts för människohandel, tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, inbegripet våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv, ges nödvändig medicinsk och psykologisk behandling och vård, inbegripet vid behov nödvändiga rehabiliterings- och rådgivningstjänster, för de skador som förorsakats av dessa gärningar. Tillgång till sådan behandling och vård ska tillhandahållas så tidigt som möjligt efter det att dessa personers behov har identifierats.

Bestämmelser i asylprocedurförordningen och screeningförordningen

I artiklarna 20 och 21 asylprocedurförordningen finns bestämmelser om särskilda förfarandegarantier. Enligt artikel 20 asylprocedurförordningen ska de behöriga myndigheterna göra en individuell bedömning av om sökanden är i behov av särskilda förfarandegarantier. Bedömningen får integreras i befintliga nationella förfaranden eller i den bedömning som avses i artikel 25 i

mottagandedirektivet och behöver inte vara utformad som ett administrativt förfarande. Det finns även en bestämmelse i asylprocedurförordningen som reglerar garantier för underåriga. I artikel 22.1 föreskrivs att barnets bästa ska komma i främsta rummet när de behöriga myndigheterna tillämpar asylprocedurförordningen. Av artikel 22.2 följer att den beslutande myndigheten ska göra en bedömning av barnets bästa i enlighet med artikel 26 i mottagandedirektivet.

Tredjelandsmedborgare som är föremål för screening ska enligt artikel 12.3 screeningförordningen genomgå en preliminär sårbarhetskontroll av specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet, i syfte att identifiera om en tredjelandsmedborgare kan vara en statslös person, sårbar eller ett offer för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller har särskilda behov i den mening som avses i återvändandedirektivet, artikel 25 i det nya omarbetade mottagandedirektivet och artikel 20 i asylprocedurförordningen. Se mer om detta i avsnitt 7.5.1.

Gällande rätt

Regeringen har i samband med genomförandet av bestämmelsen i det omarbetade asylprocedurdirektivet ansett att bedömningen av behovet av särskilda förfarandegarantier redan är integrerad i nationella förfarandebestämmelser och att det inte bör göras i ett separat förfarande. Regeringen konstaterade i samband med detta att varje förvaltningsmyndighet har ett ansvar för att ärenden blir tillräckligt utredda. I asylärenden har Migrationsverket en långtgående utredningsskyldighet och ansvaret är större än i många andra typer av ansökningsärenden. Denna skyldighet blir särskilt betydelsefull i situationer där den enskilde har svårigheter att föra sin talan. Utöver utredningsskyldigheten har varje förvaltningsmyndighet en serviceskyldighet. Dessa skyldigheter innebär att Migrationsverket ska ge sökanden stöd och vägledning under asylprocessen. I detta ingår även en skyldighet att uppmärksamma om en sökande, på grund av vissa individuella omständigheter, har behov av någon extra stödåtgärd samt att i rimlig utsträckning tillgodose sådana behov. Migrationsverkets

utrednings- och serviceskyldighet gäller under hela asylförfarandet.⁴⁸⁹

När det gäller underåriga så finns bl.a. bestämmelser om underåriga i 1 kap. 10 § UtlL. Av bestämmelsen framgår att i fall som rör ett barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver. Enligt 2 d § FMA ska Migrationsverket så snart som möjligt försöka hitta familjemedlemmar till barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare och som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 LMA. (Motsvarande bestämmelse återfinns i Mottagandeutredningens förslag till mottagandeförordning, se 7 §.)

Skälen för bedömningen

Av skälen framgår att mottagandet av personer med särskilda mottagandebehov bör vara en fråga av största vikt för nationella myndigheter i syfte att säkerställa att detta mottagande specifikt utformas för att möta deras särskilda mottagandebehov (skäl 37).

Den utrednings- och serviceskyldighet som regeringen redogjort för i samband med genomförandet av det tidigare asylprocedurdirektivet är fortsatt gällande. Även bedömningen av om sökande har särskilda mottagandebehov enligt direktivet innefattas av motsvarande skyldigheter. Denna bedömning är således redan väl integrerad i befintliga nationella bestämmelser. I likhet med tidigare uttalanden görs bedömningen att ett separat förfarande riskerar att onödigt komplicera och fördröja handläggningen. Det saknas alltså skäl att göra en annan bedömning än den regeringen tidigare gjort i denna fråga när det gäller asylprocedurdirektivet (samma bedömning har gjorts inom ramen för detta uppdrag beträffande nu gällande asylprocedurförordning, se kapitel 5). Bestämmelsen i artikel 25 om bedömning av särskilda mottagandebehov föranleder alltså inte några författningsändringar. Eftersom bedömningen kan integreras med artikel 20 asylprocedurförordningen, som är direkt tillämplig, behövs inte

⁴⁸⁹ Prop. 2016/17:17, s. 57 ff.

heller i övrigt några författningsändringar. Det kan i samband med detta även noteras att även om artikel 25.2 är ny så motsvarar den i stort det som följer av artikel 20 asylprocedurförordningen. Tillägget föranleder ingen åtgärd eftersom det enligt uppgift från Migrationsverket redan finns fastställda förfaranden för detta med särskilt utbildad personal.

Den allmänna svenska bestämmelsen om att barnets bästa ska beaktas kommer inte att tillämpas i asyلفörfarandet då en motsvarande bestämmelse finns i artikel 22 asylprocedurförordningen som ska tillämpas före. Det bedöms inte finnas något behov av kompletterande bestämmelser eller bestämmelser av upplysningskaraktär.

Inte heller i övrigt krävs författningsändringar med anledning av bestämmelserna om sökande med särskilda mottagandebehov.

11.4.20 Kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde

Bedömning: Bestämmelsen om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde är uppfylld genom gällande rätt när det gäller överklagande av beslut enligt föreslagna mottagandelagen och kräver inte några författningsåtgärder.

När det gäller rätten till kostnadsfritt rättsligt bistånd och offentligt biträde vid prövning och omprövning av förvarsbeslut görs samma bedömning som i Förvarsutredningen, nämligen att direktivets krav uppfylls av gällande rätt. Detta eftersom förordnandet av offentligt biträde kvarstår så länge asylprocessen pågår. Om Miniminivåutredningens förslag om att ändra denna ordning genomförs, bör det övervägas att införa ett kompletterande stycke i 18 kap. 1 § utlänningslagen, som tydliggör att offentligt biträde ska förordnas vid prövning av förvarsbeslut.

Direktivets bestämmelse

Av artikel 29.1, som är tvingande, följer att medlemsstaterna ska se till att beslut i fråga om beviljande, indragning eller inskränkning av förmåner enligt direktivet, beslut om vägran att bevilja det tillstånd

som avses i artikel 8.5 första stycket eller beslut som fattas enligt artikel 9, som påverkar sökande individuellt, kan överklagas enligt de förfaranden som fastställts i nationell rätt. Åtminstone i sista instans ska möjlighet till överklagande eller prövning av de faktiska och rättsliga omständigheterna ges inför en rättslig myndighet.

Av artikel 29.2, som är tvingande, följer att vid överklagande enligt artikel 29.1 samt den rättsliga prövning som avses i artikel 11.3 och 11.5 (förvar) ska medlemsstaterna kostnadsfritt tillhandahålla rättsligt bistånd och biträde vid behov för att säkerställa faktisk tillgång till rättslig prövning. Detta ska omfatta förberedelse av överklagande eller begäran om prövning, och åtminstone innefatta förberedelse av de handlingar som krävs samt deltagande i förfarandet inför de rättsliga myndigheterna för sökandens räkning. Detta ska erbjudas av juridiska rådgivare eller andra lämpligt kvalificerade personer enligt vad som är godkänt eller tillåtet enligt nationell rätt, vars intressen inte strider mot sökandens. (Jämför artikel 26.2 i det tidigare direktivet.)

Medlemsstaterna får enligt artikel 29.3 (som är frivillig) besluta att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde om sökanden har tillräckliga tillgångar (jämför artikel 26.3 a i det tidigare direktivet) eller om överklagandet eller prövningen bedöms sakna rimliga utsikter till framgång (jämför artikel 26.3 andra stycket i det tidigare direktivet). Detta med tillägget att det särskilt gäller vid överklaganden i andra instans eller högre. Av andra stycket i artikel 29.3, som är nytt, följer att om beslut att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde fattas av en myndighet som inte är en domstol, med motiveringen att överklagandet eller prövningen saknar rimliga utsikter till framgång, ska sökanden ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot det beslutet. För detta ändamål ska sökanden också ha rätt att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde. Som tidigare får medlemsstaterna enligt artikel 29.3 tredje stycket föreskriva att kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde endast ska tillhandahållas av juridiska rådgivare eller andra rådgivare som enligt nationell rätt särskilt har utsetts att bistå och biträda sökande (jämför artikel 26.3 b). Detta med tillägget att det alternativt kan ske av icke-statliga organisationer som ackrediterats enligt nationell rätt för att tillhandahålla kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

Medlemsstaterna får enligt artikel 29.4 (som är frivillig) införa belopps- eller tidsgränser för tillhandahållandet av kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde, under förutsättning att sådana gränser inte godtyckligt begränsar tillgången till biståndet och biträdet (jämför artikel 26.4 a). Vidare får medlemsstaterna föreskriva att behandlingen av sökande i frågor om avgifter och andra kostnader samt återbetalningar ska vara likvärdig med, men inte mer förmånlig än, den som vanligtvis ges till egna medborgare (jämför artikel 26.4 b i det tidigare direktivet).

Av artikel 29.5 (som är frivillig) följer att medlemsstaterna får, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 19.2 (tillräcklig levnadsstandard), begära fullständig eller partiell återbetalning av kostnader för rättsligt bistånd och biträde om sökandens ekonomiska situation avsevärt har förbättrats under förfarandet för internationellt skydd, eller om beslutet att bevilja biståndet har grundats på falska uppgifter från sökanden (jämför artikel 26.5 i det tidigare direktivet).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 29.6, som är tvingande, antingen fastställa särskilda förfaranderegler för hur begäran om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde ska lämnas in och behandlas, eller tillämpa befintliga nationella regler, under förutsättning att dessa regler inte gör det omöjligt eller överdrivet svårt att få tillgång till sådant bistånd (jämför artikel 26.6 i det tidigare direktivet).

Direktivets bestämmelse om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i samband med förvar

Direktivet innehåller särskilda bestämmelser om rätt till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i samband med förvar. I artikel 11.6 anges att vid en rättslig prövning av beslut om förvar ska medlemsstaterna se till att de sökande har tillgång till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde enligt de villkor som fastställts i artikel 29 (tidigare följde villkoren av förvarsbestämmelsen, det vill säga artikel 9 i det tidigare direktivet).

Rätten till rättsligt biträde och bistånd har utökats i viss mån när det gäller förvar. Denna rätt innefattar nu även den situationen när ett beslut om förvar omprövas med regelbundna intervaller av en

rättslig myndighet, ex officio eller på begäran av den förvarstagne (artikel 11.5 och 11.6).

Gällande rätt

Rättslig rådgivning vid överklagande av beslut enligt LMA

Migrationsverkets eller socialnämndens beslut enligt LMA överklagas till allmän förvaltningsdomstol (22 § LMA). Migrationsverkets beslut om anvisning av ensamkommande barn eller tilldelning av boendeplats får dock inte överklagas. Vid överklagande tillämpas 7 a § och 33 § förvaltningsprocesslagen (1971:291). Den myndighet som fattat beslut i första instans är alltså motpart till den enskilde vid domstolen och har också rätt att överklaga domstolens avgörande.

Rätten till rättslig rådgivning i dessa fall regleras av rättshjälpslagen (1996:1619). Om förutsättningarna är uppfyllda beviljas rådgivning i en rättslig angelägenhet av en advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå i sammanlagt högst två timmar (4 § rättshjälpslagen). Rådgivning kan också lämnas av någon annan som kan förordnas som rättshjälpsbiträde enligt 26 §.

Offentligt biträde i samband med förvar

Utlänningsärenden är ett av förhållandevis få rättsområden inom förvaltningsrätten där myndigheter och domstolar i vissa fall har en skyldighet att förordna offentligt biträde för den enskilde. Av 18 kap. 1 § UtlL följer att offentligt biträde ska förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas, i mål och ärenden om:

1. avvisning, dock inte hos Polismyndigheten om inte utlännningen enligt 10 kap. 1 eller 2 § hållits i förvar sedan mer än tre dagar,
2. utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 § eller 11 § andra stycket,
3. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt denna lag, om beslut om inhibition meddelats av

- Migrationsverket, en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen eller om ny prövning beviljats,
4. verkställighet av beslut om avvisning eller utvisning enligt denna lag, dock endast när det gäller fråga om förvar enligt 10 kap. 1 eller 2 § och utlänningen hållits i förvar sedan mer än tre dagar, och
 5. hemsändande enligt 23 kap. 2 §.

Enligt 1980 års utlänningslag gällde en rätt till rättshjälp genom offentligt biträde vid förvarstagande då utlänningen hållits i förvar i en vecka. Denna rätt har därefter utvidgats till att gälla redan då utlänningen hållits i förvar i längre tid än tre dagar, vilket är den tidsgräns som fortfarande gäller enligt nuvarande utlänningslag.

I ett mål om uppehållstillstånd, där en utlänning åberopar skyddsbehov och fråga om utvisning aktualiseras, gäller en presumtion för att en utlänning har rätt till bistånd av ett offentligt biträde. Detsamma gäller när ett avlägsnandebeslut har preskriberats och utlänningen därefter ansöker om asyl på nytt och åberopar skyddsskäl.⁴⁹⁰ I tidigare förarbeten framhölls att ingen ska kunna avlägsnas ur landet utan att ha erbjudits bistånd av ett offentligt biträde. Om det däremot framstår som klart att utlänningen ska få stanna bör biträde inte utses. Förhållandena kan även annars undantagsvis vara sådana att något behov av biträde inte finns. Så kan vara fallet om det är uppenbart att någon grund för uppehållstillstånd inte finns och att det inte finns hinder mot att utlänningen avvisas eller utvisas till sitt hemland.⁴⁹¹ I andra förarbeten har betonats att offentligt biträde alltid bör förordnas då det är fråga om en sökande som är minderårig, sjuk eller som av andra liknande skäl inte ens med tolk kan förväntas utföra sin talan på ett ur rättssäkerhetssynpunkt betryggande sätt.⁴⁹² I praktiken förordnas alltid offentligt biträde i asylärenden om det inte är uppenbart att det saknas skyddsskäl eller ansökan på något annat sätt är okomplicerad.

I 18 kap. 1 § andra och tredje styckena UtL finns särskilda bestämmelser om när offentligt biträde ska förordnas för barn som saknar vårdnadshavare i landet. Av bestämmelserna framgår att offentligt biträde alltid ska förordnas i mål och ärenden enligt första

⁴⁹⁰ MIG 2006:2 och MIG 2010:7.

⁴⁹¹ Prop. 2016/17:17 s. 54 (med hänvisningar till äldre förarbeten).

⁴⁹² Prop. 1988/89:86 s. 135.

stycket 1 och 2 för barn som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet. Offentligt biträde ska också förordnas för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet om ny prövning har beviljats barnet. Slutligen ska offentligt biträde alltid förordnas för barn som hålls i förvar enligt 10 kap. 2 §, om barnet saknar vårdnadshavare här i landet.

Ett offentligt biträdes förordnande gäller tills ärendet eller målet har avslutats, om inte biträdet dessförinnan blivit entledigad.⁴⁹³ Om utlänningsen nöjdförklarat sig i ett ärende om avvisning eller utvisning avslutas ärendet och då upphör även förordnandet som offentligt biträde.⁴⁹⁴

Därutöver kan offentligt biträde förordnas enligt 18 kap. 1 a § UtlL. På utlänningsens begäran ska offentligt biträde enligt första stycket förordnas i mål som rör överklagande av Migrationsverkets beslut i fråga om bl.a. att inte bevilja statusförklaring, vilket även innefattar beslut om återkallelse av statusförklaring. Offentligt biträde ska även förordnas vid överklagande av Migrationsverkets beslut att inte bevilja ny prövning, vilket motsvarar en s.k. efterföljande ansökan. Offentligt biträde ska dock inte förordnas om utlänningsen inte befinner sig i Sverige eller om det är uppenbart att överklagandet inte kommer att bifallas.

Eftersom det offentliga biträdets roll och uppdrag i migrationsprocessen inte är närmare reglerat i utlänningslagen och inte heller har preciserats på annat sätt är de allmänna reglerna i lagen om offentligt biträde (1996:1620) samt rättshjälpslagen tillämpliga. Enligt 1 § lagen om offentligt biträde ska biträde förordnas i ett mål eller ärende enligt särskild föreskrift i lag och som huvudregel fattas beslut om förordnande av den myndighet som handlägger ärendet eller målet. Om ett biträde förordnas står staten för kostnaderna för biträdets arbete och för den utredning som är skäligen påkallad för att tillvarata den enskildes rätt och som inte kan tillhandahållas av ansvarig myndighet eller domstol. Biträdet har rätt till skälig ersättning från staten för sitt arbete (4 och 5 § lagen om offentligt biträde samt 27 § rättshjälpslagen).

⁴⁹³ MIG 2007:50.

⁴⁹⁴ MIG 2020:9.

I uppdraget att ta tillvara den enskildes intressen och bevaka dennes rätt ingår i migrationsprocessen även att det offentliga biträdet ska hjälpa den enskilde med att i samtliga instanser klargöra yrkanden och grunder samt de omständigheter som ligger till grund för det aktuella ärendet.⁴⁹⁵ Det ankommer även på biträdet att närvara vid muntliga utredningar och förhandlingar för att hjälpa den enskilde att föra sin talan på ett sätt som är adekvat och rättssäkert samt att bevaka att utredningar och förhandlingar genomförs på ett korrekt sätt.

Av 5 § lagen om offentligt biträde jämfört med 26 § rättshjälpslagen följer att till offentligt biträde får förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget. I fråga om advokater och biträdande jurister på advokatbyråer tillförsäkras bitrådets nödvändiga kvalifikationer genom de krav som generellt ställs på advokater och biträdande jurister på advokatbyråer.⁴⁹⁶ Det saknas i lag formella behörighetskrav, men Migrationsverket ställer grundläggande krav för att en person ska förordnas.⁴⁹⁷ Som generell regel gäller att den som förordnas som offentligt biträde ska ha en juristexamen. För att någon som saknar en juristexamen ska anses lämplig krävs att denne har stora kunskaper inom ett särskilt område som medför att ärendet eller målet behandlas på ett bättre och mer effektivt sätt än vad som annars hade varit fallet. I lagtexten anges inte heller hur lämplighetsbedömningen av offentliga biträden ska göras. Det ska dock göras en verklig prövning av bitrådets kvalifikationer och det är den som vill förordnas som har att visa att han eller hon uppfyller lämplighetskravet, vilket även gäller den som är advokat eller biträdande jurist vid en advokatbyrå. Det förutsätts att den myndighet eller domstol som förordnar offentligt biträde gör en prövning av bitrådets kvalifikationer.⁴⁹⁸ En sådan prövning ska även göras i de fall den enskilde lämnat önskemål om att ett visst offentligt biträde ska förordnas. Migrationsverket förordnar offentliga biträden i ärenden som handläggs av myndigheten och där utlänningslagen, eller i förekommande fall praxis, föreskriver att ett offentligt biträde ska förordnas. När ett mål anhängiggjorts i

⁴⁹⁵ Jfr MIG 2020:12.

⁴⁹⁶ Prop. 2004/05:170 s. 241 f.

⁴⁹⁷ Migrationsverket, Rättsligt ställningstagande, Kvalitetskrav på offentliga biträden, RS/021/2020.

⁴⁹⁸ Prop. 1996/97:9 s. 155 f.

domstol har även migrationsdomstolarna samt Migrationsöverdomstolen befogenhet att förordna offentligt biträde. Dessutom förordnar Polismyndigheten offentliga biträden i vissa utlänningsärenden.

Av 14 kap. 8 § första stycket UtL följer bl.a. att beslut av Migrationsverket i fråga om offentligt biträde eller ersättning i ett ärende enligt utlänningslagen får överklagas särskilt, det vill säga utan samband med beslut i huvudsaken. Vad som avses är i första hand beslut att inte bevilja biträde, entledigande av biträde eller ersättning till sådant biträde. Att en migrationsdomstols beslut i sådana frågor får överklagas till Migrationsöverdomstolen följer av 16 kap. 9 §.

Mottagandeutredningen

I den föreslagna mottagandelagen behandlas överklagande av beslut i 10 kap. 3 och 4 §§. Mottagandeutredningens förslag i denna del har behandlats löpande i promemorian i samband med relevant sakfråga. Med undantag för AT-UND (se mer om detta i avsnitt 11.4.13) föreslår Mottagandeutredningen samma ordning som tidigare, det vill säga att Migrationsverkets beslut enligt lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Mottagandeutredningen har inte lämnat något förslag kring bestämmelserna i direktivet om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

Förvarsutredningen

Förvarsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2025:16), se vidare om deras uppdrag i avsnitt 3.3.2, bedömt att utlänningslagens bestämmelser är förenliga med regleringen om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde för sökande av internationellt skydd i det nya direktivet. Enligt artikel 29 får medlemsstaterna besluta att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde om överklagandet eller prövningen anses sakna rimliga utsikter till framgång. Detta anser utredningen återspeglas i den nuvarande regleringen i 18 kap. 1 § första stycket UtL om att offentligt biträde ska förordnas om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Förvarsutredningen har vidare konstaterat att en nyhet i direktivet är att rätten till offentligt biträde i samband med förvar även ska omfatta processen när förvar omprövas med regelbundna intervaller (artikel 29.2). Utredningen har gjort bedömningen att nu gällande reglering får anses tillgodose detta krav i och med att förordnandet som offentligt biträde består så länge asylprocessen pågår och därmed omfattas frågan om ny prövning av förvar av det offentliga biträdets förordnande.

Sammanfattningsvis har Förvarsutredningen ansett att utlänningslagens regler om rätt till offentligt biträde vid förvar är förenlig med EU:s regleringar som innehåller bestämmelser om förvar. Förvarsutredningen lämnade dock sitt slutbetänkande innan Miniminivåutredningens delbetänkande och påtalade att de förslag som lämnas av Miniminivåutredningen kan komma att påverka bedömningar och förslag.

Miniminivåutredningen

Miniminivåutredningen har bl.a. haft i uppdrag att analysera och ta ställning till behovet av att genomföra anpassningar av svensk rätt i förhållande till asyl- och migrationshanteringsförordningen samt asylprocedurförordningens bestämmelser om rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde. Utredningen har även analyserat i vilken utsträckning det svenska regelverket gällande rätten till offentligt bekostat biträde i asylförfarandet är mer förmånligt än vad som krävs enligt förordningarna. (Se mer om deras uppdrag i avsnitt 3.3.3.)

Miniminivåutredningens förslag i delbetänkandet (SOU 2025:31) innebär vissa ändringar avseende rätten till kostnadsfritt offentligt biträde under handläggningen hos Migrationsverket. Miniminivåutredningen har föreslagit att utgångspunkten som finns idag, att ett offentligt biträde förordnas i den konventionella asylprocessen, tas bort. Rätten till kostnadsfri rättslig rådgivning hos Migrationsverket ska tillgodoses genom att ett offentligt biträde förordnas för sökanden i samband med registrering av ansökan, om det inte står klart att en annan medlemsstat är ansvarig för prövningen eller ska ansvara för att fastställa ansvarig medlemsstat. Statens kostnadsansvar för offentliga biträden som ger rättslig

rådgivning enligt asylprocedurförordningen respektive asyl- och migrationshanteringsförordningen ska som regel begränsas till sådan kostnadsfri rättslig rådgivning som förordningarna föreskriver. Dessutom har Miniminivåutredningen föreslagit att det införs tidsgränser för tillhandahållandet av sådan kostnadsfri rådgivning. När det gäller kostnadsfri rättslig rådgivning enligt asylprocedurförordningen får Migrationsverket bevilja viss ytterligare ersättning om det finns skäl till det. Enligt Miniminivåutredningens föreslagna ordning ska en sökande alltså inte ha rätt till ett offentligt biträde som företräder sökanden under asylutredningen eller som utarbetar inlagor till Migrationsverket eller vidtar andra åtgärder för sökandens räkning under handläggningen hos Migrationsverket.

När det gäller det offentliga biträdets roll i överklagandeprocessen föreslås den vara densamma som i dag. Ett kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i överklagandeprocessen omfattar utarbetande av de inlagor som krävs enligt nationell rätt, förberedande av överklagandet och, vid en eventuell förhandling i domstol, deltagande i förhandlingen. Sökanden kommer därför att som regel⁴⁹⁹ kunna bistås av ett offentligt biträde, en juridiskt utbildad person, med överklagandet.

Skälen för bedömningen

När det gäller regleringen i artikel 29.1, vilka beslut som får överklagas, har motsvarande reglering funnits sedan tidigare. I det nya direktivet finns endast förändringar utifrån nyheterna i artiklarna 7–9 (jämför artikel 7 i det tidigare direktivet). Utifrån detta finns tillägg att även beslut att neka tillfälliga tillstånd att lämna anvisat geografiskt område ska kunna överklagas. Som tidigare ska beslut som innebär begränsningar av sökandens rörelsefrihet – som påverkar sökanden individuellt – kunna överklagas. Se vidare om detta i avsnitt 11.4.4.

⁴⁹⁹ Rätten till kostnadsfri rättslig rådgivning hos Migrationsverket och rätten till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde vid överklagandeförfarandet ska uteslutas i ett antal situationer som räknas upp i artikel 16.3 respektive artikel 17.2 i asylprocedurförordningen. Rätten till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde vid överklagande av ett beslut om överföring, ska uteslutas om överklagandet anses sakna rimliga utsikter till framgång i enlighet med artikel 43.5 andra stycket i asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Även bestämmelser om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde återfinns i det tidigare direktivet, där de infördes. Detta med i huvudsak motsvarande innehåll förutom när det gäller förvar, där rätten i viss mån har utökats. Denna rätt innefattar nu även den situationen när ett beslut om förvar omprövas med regelbundna intervaller av en rättslig myndighet, ex officio eller på begäran av den förvarstagne (artikel 11.5 och 11.6). Liksom Förvarsutredningen görs bedömningen att nu gällande reglering får anses tillgodose detta krav i och med att förordnandet som offentligt biträde består så länge asylprocessen pågår och därmed omfattas frågan om ny prövning av förvar av det offentliga biträdets förordnande. Miniminivåutredningens förslag innebär dock, till skillnad från idag, att det offentliga biträdet inte ska biträda sökande i asylprocessen hos Migrationsverket. Om Miniminivåutredningens förslag genomförs bör det övervägas att införa ett kompletterande stycke i 18 kap. 1 § UtlL, som tydliggör att offentligt biträde ska förordnas vid prövning av förvarsbeslut.

Om ett offentligt biträde inte redan har förordnats, och en person som söker internationellt skydd vill överklaga ett beslut enligt LMA till allmän förvaltningsdomstol, har det tidigare bedömts att direktivets krav är uppfyllda genom gällande rätt. Detta eftersom rättslig rådgivning enligt rättshjälpslagen finns att tillgå. Med hänsyn till Miniminivåutredningens förslag, där kostnadsfri rättslig rådgivning enligt utlänningslagen föreslås begränsas, och eftersom det rör sig om förvaltningsprocess där offentliga biträden är ovanliga, görs samma bedömning även nu, det vill säga direktivets krav uppfylls genom möjligheten till rättslig rådgivning enligt rättshjälpslagen.

11.4.21 Åtgärder för att effektivisera mottagningssystemet

Bedömning: De avslutande bestämmelserna i direktivet som rör åtgärder för att effektivisera mottagningssystemet är uppfyllda genom gällande rätt och kräver inte några författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen: Artikel 30 om behöriga myndigheter har motsvarande innehåll som tidigare (jämför artikel 27 i det tidigare direktivet). I Sverige är Migrationsverket förvaltningsmyndighet för

frågor som rör mottagande av sökande av internationellt skydd, inklusive boende (se 1 § förordning [2019:502] med instruktion för Migrationsverket). Av 2 § LMA framgår att Migrationsverket har huvudansvaret för mottagandet av sökande och för detta ändamål ska driva asylboenden. Mottagandeutredningen har föreslagit en bestämmelse med i allt väsentligt samma innehåll i 2 kap. 1 § i den föreslagna mottagandelagen. Bedömning görs att Migrationsverket även fortsatt bör vara den ansvariga myndigheten för dessa frågor.

När det gäller bestämmelsen om system för styrning, tillsyn och kontroll i artikel 31 så återfinns den även i det tidigare direktivet, men med en ny punkt (artikel 31.2) där det framgår att medlemsstaternas mottagningssystem ska vara föremål för den övervakningsmekanism som anges i kapitel 5 i förordningen om Europeiska unionens asylbyrå.⁵⁰⁰ Enligt 12 § i Migrationsverket instruktion är myndigheten ansvarig för samarbetet med Europeiska unionens asylbyrå enligt nämnda förordningen. Kompletteringen av artikel 31 kräver inte några författningsåtgärder.

Den nya bestämmelsen om beredskapsplanering, artikel 32, innebär att varje medlemsstat ska upprätta en beredskapsplan i samråd med myndigheter, organisationer i det civila samhället och internationella organisationer (enligt vad som är lämpligt). Beredskapsplanen ska ange vilka åtgärder som kommer att vidtas för att säkerställa ett adekvat mottagande av sökande i enlighet med direktivet i situationer där en medlemsstat står inför ett oproportionerligt stort antal personer, inbegripet ensamkommande barn, som ansöker om internationellt skydd. Beredskapsplanen ska även innehålla åtgärder för att åtgärda situationer enligt artikel 20.10 b, det vill säga när medlemsstaterna undantagsvis tillhandahåller materiella mottagningsvillkor som avviker från vad som föreskrivs. Beredskapsplanen ska meddelas asylbyrån senast den 12 april 2025. Den ska ses över vid behov, till följd av förändrade omständigheter, och minst vart tredje år. Enligt 1 a § i Migrationsverkets instruktion är myndigheten beredskapsmyndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Migrationsverket har redan upprättat och lämnat in en beredskapsplanering till EUAA. Artikel 32 kräver inte några författningsåtgärder.

⁵⁰⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010.

Inte heller bestämmelsen i artikel 33 om personal och resurser kräver några författningsåtgärder (jämför artikel 29 i det tidigare direktivet). Detsamma gäller bestämmelsen i artikel 34 om övervakning och utvärdering (jämför artikel 30.1 och 2 i det tidigare direktivet).

12 Förordningen om återvändandegränsförfarande

12.1 Inledning

Förordningen om återvändandegränsförfarande (se bilaga 4) reglerar det sista steget inom gränsförfarandet med syftet att etablera ett gemensamt och obligatoriskt återvändandegränsförfarande för tredjelandsmedborgare och statslösa vars ansökan om internationellt skydd har avslagits inom ramen för asylgränsförfarandet. Personer som omfattas av förfarandet ska begränsas i sin rörlighet och får inte ges tillstånd att resa in i landet under processens gång. I detta kapitel behandlas förordningens bestämmelser och i vilken mån de föranleder anpassning av nationell rätt, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

12.2 Förordningens inledande bestämmelser

Bedömning: Artiklarna 1–3 föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

I artikel 1 anges förordningens innehåll och tillämpningsområde. Av artikel 1.1 första stycket följer att det genom förordningen inrättas ett gränsförfarande för återvändande samt att förordningen är tillämplig på tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för det gränsförfarande för asyl som föreskrivs i artiklarna 43–54 i asylprocedurförordningen (gränsförfarandet för asyl). Vidare följer av bestämmelsen att

förordningen också föreskriver tillfälliga särskilda regler om gränsförfarandet för återvändande i krissituationer enligt definitionen i artikel 1.4 i krishanteringsförordningen. I andra stycket anges att förordningen också ändrar förordning (EU) 2021/1148 i syfte att möjliggöra finansiering av stöd i enlighet med den förordningen för solidaritetsåtgärder inom ramen för förordning (EU) 2024/1351.

Enligt artikel 1.2 ska tillfälliga åtgärder som antas enligt kapitel III i förordningen uppfylla kraven på nödvändighet och proportionalitet, vara lämpliga för att uppnå de fastställda målen och säkerställa skydd av sökandenas rättigheter samt vara förenliga med medlemsstaternas skyldigheter enligt EU:s rättighetsstadga och internationell rätt.

Åtgärderna i kapitel III ska vidare enligt artikel 1.3 enbart tillämpas i den utsträckning som är strikt nödvändig med hänsyn till vad situationen kräver, på ett tillfälligt och begränsat sätt och endast under exceptionella omständigheter. Efter en begäran får medlemsstaterna enligt bestämmelsen tillämpa de åtgärder som föreskrivs i kapitel III endast i den utsträckning som föreskrivs i det beslut som avses i artikel 4.3 i krishanteringsförordningen.

Artikel 2 innehåller en bestämmelse riktad till de medlemsstater som inte är bundna av asylprocedurförordningen om att hänvisningar till asylprocedurförordningen i förordningen om återvändandegränsförfarande ska anses som hänvisningar till likvärdiga bestämmelser i nationell rätt.

Artikel 3 innehåller definitioner av två begrepp i förordningen. Enligt artikel 3.a definieras ansökan om internationellt skydd eller ansökan som ansökan om internationellt skydd eller ansökan enligt definitionen i artikel 3.12 i asylprocedurförordningen. Av artikel 3.b följer att begreppet sökande definieras som sökande enligt definitionen i artikel 3.13 i asylprocedurförordningen (mer om nämnda artiklar i asylprocedurförordningen, se avsnitt 5.3.2).

Bestämmelserna i artiklarna 1–3 är direkt tillämpliga och är inte sådana att de kräver kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

12.3 Gränsförfarande för återvändande

12.3.1 Förordningens bestämmelser om gränsförfarande för återvändande

Artikel 4 innehåller bestämmelser om gränsförfarande för återvändande.

Enligt artikel 4.1 får tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl inte tillåtas att resa in på den berörda medlemsstatens territorium.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 4.2 kräva att de personer som avses i artikel 4.1 under en period på högst tolv veckor vistas på platser vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden. Om en medlemsstat inte kan inkvartera sådana personer på dessa platser får den enligt artikeln använda andra platser inom sitt territorium. Perioden på tolv veckor ska enligt artikeln börja löpa den dag då sökanden, tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts att stanna kvar. Kravet på att vistas på en viss plats ska enligt bestämmelsen inte betraktas som tillstånd att resa in till eller vistas på en medlemsstats territorium. Förhållandena på dessa platser ska uppfylla normer som är likvärdiga med normerna för de materiella mottagningsvillkoren och hälso- och sjukvården i enlighet med artiklarna 19 och 20 i det nya omarbetade mottagandedirektivet, såsom de tillämpas på personer som fortfarande betraktas som sökande (om nämnda bestämmelser i det nya omarbetade mottagandedirektivet, se avsnitt 11.4.15).

Vid tillämpningen av artikel 4 ska enligt artikel 4.3 artiklarna 3, 4.1, 5, 6.1–6.5, 7.2, 7.3, 8–11, 12, 14.1, 15.2–15.4 och 16–18 i återvändandedirektivet gälla (mer om dessa bestämmelser, se avsnittet nedan).

Om ett beslut om återvändande inte kan verkställas inom den maximala tidsperiod som avses i artikel 4.2 ska medlemsstaterna enligt artikel 4.4 fortsätta med förfaranden för återvändande i enlighet med återvändandedirektivet.

Utan att det påverkar deras möjlighet att när som helst återvända frivilligt ska de personer som avses i artikel 4.1 enligt artikel 4.5 beviljas en tidsfrist för frivillig avresa, såvida det inte finns risk för avvikande eller om deras ansökan inom ramen för gränsförfarandet

för asyl har avslagits som uppenbart ogrundad eller om den berörda personen utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet i medlemsstaterna. Tidsfristen för frivillig avresa ska beviljas endast på begäran och får enligt artikeln varken överstiga 15 dagar eller ge rätt att resa in på den berörda medlemsstatens territorium. Vid tillämpningen av artikel 4.5 ska dessa personer överlämna alla giltiga resehandlingar som de innehar till de behöriga myndigheterna så länge det är nödvändigt för att förhindra avvikande.

Enligt artikel 4.6 ska medlemsstater som, efter att ha avslagit en ansökan inom ramen för gränsförfarandet för asyl, utfärdar ett beslut om nekad inresa i enlighet med artikel 14 i gränskodexen och som i enlighet med artikel 2.2 a i återvändandedirektivet har beslutat att inte tillämpa det direktivet i sådana fall, säkerställa att behandlingen av och skyddsnivån för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av ett beslut om nekad inresa är förenliga med artikel 4.4 i återvändandedirektivet och är likvärdiga med den behandling och skyddsnivå som anges i artikel 4.2 och i artikel 5.4 i det direktivet.

12.3.2 Förordningens bestämmelser om förvar

Artikel 5 reglerar frågor om förvar i samband med återvändandegränsförfarandet.

Förvar får enligt artikel 5.1 endast tillgripas som en sista utväg om det visar sig nödvändigt på grundval av en individuell bedömning av varje enskilt fall och om andra mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas effektivt.

Av artikel 5.2 följer att de personer som avses i artikel 4.1 som hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, och som inte längre har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, får fortsatt hållas i förvar i syfte att förhindra deras inresa på den berörda medlemsstatens territorium, förbereda deras återvändande eller genomföra avlägsnandeprocessen.

Enligt artikel 5.3 får de personer som avses i 4.1, som inte hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, som inte längre har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, hållas i förvar om det finns en risk för avvikande i den mening som avses i återvändande-

direktivet, om de håller sig undan eller hindrar förberedelsen av återvändandet eller avlägsnandeprocessen eller om de utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet.

Av artikel 5.4 följer att förvaret ska pågå under så kort tid som möjligt, och endast så länge det finns rimliga utsikter till avlägsnande och medan förfarandena inför avlägsnandet pågår och genomförs med rimliga ansträngningar. Förvarsperioden får enligt bestämmelsen inte överstiga den period som avses i artikel 4.2 och, om ett påföljande förvar utfärdas omedelbart efter en sådan förvarsperiod som föreskrivs i artikel 5, ska den förvarsperioden ingå i beräkningen av de maximala förvarsperioderna i enlighet med artikel 15.5 och 15.6 i återvändandedirektivet.

Senast den 12 december 2024 ska EU:s asylbyrå, i enlighet med artikel 13.2, utarbeta riktlinjer för olika metoder som alternativ till förvar, som kan användas i samband med ett gränsförfarande (artikel 5.5).

12.3.3 Om återvändandedirektivets bestämmelser

Som angetts ovan ska vid tillämpningen av artikel 4, artiklarna 3, 4.1, 5, 6.1–6.5, 7.2, 7.3, 8–11, 12, 14.1, 15.2–15.4 och 16–18 i återvändandedirektivet gälla. I det följande redogörs översiktligt för dessa bestämmelser.

Artikel 3 i återvändandedirektivet innehåller definitioner av centrala begrepp i direktivet.

Enligt artikel 4.1 ska direktivet inte påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i bilaterala eller multilaterala avtal och förmånligare bestämmelser för tredjelandsmedborgare i gemenskapens regelverk om invandring och asyl.

I artikel 5 föreskrivs att medlemsstaterna vid genomförandet av direktivet ska ta vederbörlig hänsyn till barnets bästa, familjeliv, hälsotillstånd för den berörda tredjelandsmedborgaren och respektera principen om non-refoulement.

Artiklarna 6–11 innehåller bestämmelser om avslutande av den olagliga vistelsen.

Av artikel 6.1 framgår att medlemsstaterna ska utfärda beslut om återvändande för de tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium om inte något av undantagen i artikelns följande

punkter gäller. Ett sådant undantag gäller tredjelandsmedborgare med tillstånd till vistelse i en annan medlemsstat. Har tredjelandsmedborgare inte följt en uppmaning att bege sig till den andra medlemsstaten ska emellertid ett beslut om återvändande utfärdas (artikel 6.2).

Artikel 7 innehåller bestämmelser om frivillig avresa. Om det finns särskilda omständigheter i det enskilda fallet ska fristen för frivillig avresa förlängas när så är nödvändigt (artikel 7.2). Vissa förpliktelser som syftar till att förhindra att den berörda personen avviker, till exempel att regelbundet anmäla sig hos myndigheterna, deponering av tillräcklig garantisumma, inlämnande av handlingar eller skyldighet att stanna på en viss plats, får åläggas under tidsfristen i fråga (artikel 7.3).

Enligt artikel 8 ska medlemsstaterna vidta alla nödvändiga åtgärder för att verkställa beslut om återvändande om någon tidsfrist för frivillig avresa inte har beviljats. Artikel 9 innehåller bestämmelser om när verkställigheten får skjutas upp. I artikel 10 finns särskilda bestämmelser om verkställighet av avlägsnandebeslut avseende ensamkommande barn.

Enligt artikel 11 ska ett beslut om återvändande åtföljas av ett inreseförbud om inte någon tidsfrist för frivillig avresa har beviljats eller om åläggandet att återvända inte har följts. Inreseförbudet får inte överstiga fem år såvida inte tredjelandsmedborgaren utgör ett allvarligt hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet.

I artiklarna 12–13 ställs bl.a. upp vissa krav på utformningen av beslut om återvändande, inreseförbud och avlägsnande samt anges föreskrifter om att det ska finnas möjlighet att överklaga sådana beslut.

I artikel 14 anges vissa regler om tillgång till sjukvård i avvaktan på återvändande och underårigas tillträde till utbildning.

Artikel 15 innehåller bestämmelser om förvar.

I artikel 15.2 anges vissa formella krav som ett förvarsbeslut måste uppfylla och vissa krav på möjlighet till rättslig prövning. Ett beslut om förvar ska fattas av förvaltningsmyndigheter eller rättsliga myndigheter. Beslutet ska utfärdas skriftligt och med angivande av de faktiska och rättsliga omständigheterna. När ett beslut om förvar har fattats av förvaltningsmyndigheter ska medlemsstaterna antingen så snart som möjligt efter det att en person tagits i förvar

se till att ett beslut fattas om snabb rättslig prövning av förvarsbeslutets laglighet, eller medge den berörda tredjelandsmedborgaren rätt att inleda förfaranden för att få lagligheten av förvarsbeslutet prövat så snart som möjligt efter det att de aktuella förfarandena inleddes. Medlemsstaterna ska i detta fall omedelbart informera den berörda tredjelandsmedborgaren om möjligheten att ge in en sådan ansökan. Den berörda tredjelandsmedborgaren ska friges omedelbart om kvarhållandet i förvar inte är lagligt.

Enligt artikel 15.3 ska i varje enskilt fall beslutet om förvar omprövas med lämpliga mellanrum, antingen på begäran av den berörda tredjelandsmedborgaren eller ex officio. För längre perioder av förvar ska prövningar övervakas av en rättslig myndighet.

Av artikel 15.4 följer att när rimliga utsikter till ett avlägsnande inte längre föreligger på grund av rättsliga eller andra överväganden, eller de villkor som fastställs i artikel 15.1 inte längre föreligger, upphör hållandet i förvar att vara berättigat och den berörda personen ska omedelbart friges.

Enligt artikel 15.5 ska varje medlemsstat fastställa en begränsad förvarsperiod, som inte får överskrida sex månader. Medlemsstaterna får enligt artikel 15.6 inte förlänga den perioden annat än med en begränsad tid som inte överskrider ytterligare tolv månader i enlighet med nationell rätt i sådant fall där avlägsnandet, trots alla rimliga ansträngningar, sannolikt kommer att ta längre tid på grund av bristande samarbete från den berörde tredjelandsmedborgaren, eller beroende på att införskaftet av nödvändiga handlingar från tredjeländer drar ut på tiden.

Artiklarna 16 och 17 i direktivet innehåller vissa bestämmelser om placering och behandling av förvarstagna. I artikel 16 föreskrivs bl.a. att förvar som huvudregel ska ske i särskilda förvarsanläggningar, att tredjelandsmedborgare i förvar ska ha möjlighet att ta kontakt med omvärlden och att olika organisationer och organ ska ha möjlighet att besöka en förvarsanläggning. Av artikel 17.1 följer att ensamkommande barn och familjer med underåriga ska hållas i förvar endast som en sista utväg och under en så kort tid som möjligt.

Artikel 18 ger en medlemsstat möjlighet att i nödsituationer göra undantag från några av direktivets bestämmelser. De undantag som kan göras är att en medlemsstat kan tillämpa längre tidsfrister för rättslig prövning än dem som beskrivs i artikel 15.2 och vidta

nödåtgärder vad gäller förhållanden vid förvar som avviker från vad som föreskrivs i artiklarna 16.1 och 17.2.

Direktivet har införlivats i svensk rätt genom vissa ändringar i utlänningslagen som trädde i kraft den 1 maj 2012. I övrigt gjordes bedömningen att bestämmelserna i direktivet var uppfyllda genom gällande nationell rätt.⁵⁰¹

12.3.4 Bestämmelsen i artikel 4.1 kräver en upplysningsbestämmelse i UtL

Förslag: I 1 kap. 5 § utlänningslagen ska det läggas till en upplysning om att det i artikel 4.1 i förordningen om återvändandegränsförfarande finns en bestämmelse om att tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl inte får tillåtas att resa in på den berörda medlemsstatens territorium.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 4.1 får tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl inte tillåtas att resa in på den berörda medlemsstatens territorium. Enligt 1 kap. 5 § UtL är huvudregeln i stället att en utlänning ska anses inrest i landet när denne har passerat in över gränsen för svenskt territorium. Det finns därför anledning att komplettera bestämmelsen i 1 kap. 5 § UtL för att belysa förordningens innehåll i denna del (se avsnitt 7.7 om motsvarande bedömning i fråga om artikel 6 i screeningförordningen).

Mot den bakgrunden bör det därför i paragrafen läggas till en upplysning om att det i artikel 4.1 i förordningen om återvändandegränsförfarande finns en bestämmelse om att tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl inte får tillåtas att resa in på den berörda medlemsstatens territorium.

Även om en tredjelandsmedborgare som omfattas av artikel 4.1 inte får ges tillstånd att resa in i landet måste personen anses de facto

⁵⁰¹ Prop. 2011/12:60.

vistas i den del av landet där screeningen genomförs. Det innebär bl.a., vilket behandlas närmare i avsnitt 7.10.2 i fråga om tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artikel 5 i screeningförordningen, att en sådan person har rätt till den vård som anges i lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. respektive lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd och att den region i vilken personen vistas i ska stå för denna vård. Detta kräver inte någon ytterligare reglering i nationell rätt.

12.3.5 Bestämmelserna om förvar är direkt tillämpliga men ska kompletteras med en möjlighet att besluta om uppsikt på samma grunder

Förslag: Det ska in nationell rätt införas en möjlighet att ställa de personer som omfattas av de direkt tillämpliga bestämmelserna om förvar i artiklarna 5.2 och 5.3 under uppsikt i stället för att besluta om förvar enligt nämnda artiklar. Detta bör göras genom ett tillägg till 2023 års förvarsutrednings förslag om uppsikt och förvar för vuxna respektive barn som inte har rätt att vistas i landet i egenskap av asylsökande. De grunder för förvar som anges i artiklarna 5.2 och 5.3 ska gälla för ett beslut om uppsikt.

Bedömning: Bestämmelserna om förvar i artiklarna 5.2 och 5.3 är direkt tillämpliga och kräver inte någon kompletterande reglering i nationell rätt för att personer som omfattas av förordningen ska kunna tas i förvar enligt de förutsättningar som anges i artiklarna.

Skälen för förslaget

Förordningen om återvändandegränsförfarande omfattar de tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan om internationellt skydd har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl och ska, som framgår ovan, under en period på högst tolv veckor vistas på platser vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden (artikel 4.1–2).

Om dessa personer hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, får de fortsatt hållas i förvar i syfte att förhindra deras inresa på den berörda medlemsstatens territorium, förbereda deras återvändande eller genomföra avlägsnandeprocessen (artikel 5.2).

Om personerna inte hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, får de hållas i förvar om det finns en risk för avvikande i den mening som avses i återvändandedirektivet, om de håller sig undan eller hindrar förberedelsen av återvändandet eller avlägsnandeprocessen eller om de utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet (artikel 5.3).

Bestämmelserna om grunder för förvar i artiklarna 5.2 och 5.3 gör ingen skillnad mellan vuxna och barn, utan samma förvarsgrunder gäller således för båda kategorierna. I sammanhanget bör nämnas att det i avsnitt 11.4.8. har föreslagits en ny grund för uppsikt och förvar för personer – både vuxna och barn – som söker om internationellt skydd, som möjliggör beslut om uppsikt och förvar som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningsen har rätt att resa in i Sverige.

Grunderna för att ta personer i förvar i återvändandegränsförfarandet regleras direkt i artikel 5.2 respektive artikel 5.3. Eftersom förordningen är direkt tillämplig finns det inte skäl att i svensk rätt införa motsvarande grunder, då det skulle innebära en dubbelreglering (se även avsnitt 10.4.6 om förvar enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen, i vilken grunderna för förvar regleras direkt i förordningen, och avsnitt 10.2.2 om motsvarande reglering i den nuvarande Dublinförordningen).

Förvar får dock enligt förordningen endast tillgripas som en sista utväg om det visar sig nödvändigt på grundval av en individuell bedömning av varje enskilt fall och om andra mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas effektivt (artikel 5.1). Förordningen innehåller inte några direkt tillämpliga bestämmelser som medlemsstaterna kan tillämpa för att tillse att personerna vistas på angivna områden enligt artikel 4.2.

I svensk rätt utgör uppsikt ett alternativ till förvar och om förutsättningar för att ta en person i förvar i sig är uppfyllda ska ett beslut om uppsikt ha företräde framför förvar.

Förvarsutredningens förslag om nya regler om uppsikt och förvar utgör en utgångspunkt för övervägandena i fråga om förordningen

om återvändandegränsförfarande, i likhet med vad som är fallet för andra rättsakter i EU:s migrations- och asylpakt (se avsnitt 3.5.2.).

Enligt Förvarsutredningens förslag får uppsikt endast användas som ett alternativ till förvar och därmed, på samma sätt som gäller enligt nuvarande regelverk, komma i fråga först när myndigheten i det enskilda fallet överväger att besluta om förvar på grund av att förutsättningarna för förvar är uppfyllda. Av den föreslagna regleringen följer, på samma sätt som i dag, att uppsikt får beslutas under samma förutsättningar som förvar.

Den av Förvarsutredningen föreslagna regleringen har anpassats för att tillgodose kraven i återvändandedirektivet. Förvarsutredningens förslag beskrivs mer detaljerat i avsnitt 3.5.2.

För att det ska finnas ett ändamålsenligt alternativ till förvar i återvändandegränsförfarandet bör det i svensk rätt införas en möjlighet att besluta om uppsikt för de två grupper av personer som omfattas av de direkt tillämpliga bestämmelserna om förvar i artiklarna 5.2 och 5.3. Detta görs enklast genom ett tillägg till Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar för vuxna respektive barn som inte har rätt att vistas i landet i egenskap av asylsökande. Genom tillägget bör det framgå att det i artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen om återvändandegränsförfarande finns bestämmelser om förvar för de personer som befinner sig i detta förvarande samt att i stället för att besluta om förvar enligt de bestämmelserna får beslut fattas om uppsikt enligt de förutsättningar som anges i artiklarna. Genom en sådan reglering gäller de övriga bestämmelserna i Förvarsutredningens förslag om t.ex. innehållet i det enskilda uppsiktsbeslutet.

12.3.6 Övriga bestämmelser i artiklarna 4 och 5 föranleder inte författningsändringar

Bedömning: Bestämmelserna i artiklarna 4.2–4.5 samt 5.4 och 5.5 föranleder inte några författningsändringar.

Skäl för bedömningen

I artikel 4.2 regleras den tidsperiod under vilken personer som omfattas av förordningen som längst ska vistas på platser vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden samt vilka förhållanden som ska råda på dessa platser. Det följer alltså direkt av förordningen var platserna där personerna som omfattas av återvändandegränsförfarandet ska vistas. Bestämmelsen är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder.

Enligt artikel 4.3 ska, som utvecklats i avsnitt 12.3.1, vissa angivna bestämmelser i återvändandedirektivet gälla vid tillämpningen av artikel 4. Även om grunderna för förvar följer direkt av förordningen tillämpas de nationella reglerna för förhållandena i förvar etc. vid ett sådant beslut om förvar. Som angetts ovan har nationell rätt anpassats till dessa regler, och Förvarutredningen har beaktat kraven i direktivet vid utformningen av sina förslag i fråga om ett nytt kap. 10 i utlänningslagen om uppsikt och förvar. Även i övriga delar uppfyller nationell rätt direktivets krav. Artikel 4.3 kräver därmed inte några ytterligare författningsändringar.

Bestämmelsen i artikel 4.4 om förlängning av tidsperioden i artikel 4.2 om ett beslut om återvändande inte kan verkställas är direkt tillämplig och kräver inte några författningsändringar. Det bör här noteras att ett beslut om återvändande inte fattas med stöd av förordningens bestämmelser, utan av nationell rätt och de bestämmelser som har genomfört artikel 6.1 i återvändandedirektivet. Artikel 6.1 i direktivet ska, som framgår av avsnitt 12.3.3, gälla vid tillämpningen av artikel 4 i förordningen. Bestämmelserna om avvisning eller utvisning i 8 kap. UtlL ska således tillämpas i fråga om ett beslut om återvändande.

Bestämmelserna i artikel 4.5 om tidsfrist för frivillig avresa samt skyldigheten att överlämna giltiga resehandlingar och bestämmelsen i artikel 4.6 om personer som omfattas av ett beslut om nekad inresa är också direkt tillämpliga. När det gäller tidsfrist för frivillig avresa är det fråga om ett beslut som fattas med stöd av artikel 4.5 i förordningen. Det är således inte ett beslut om tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § UtlL. Det krävs därmed inte några nationella kompletterande bestämmelser för att ett beslut om tidsfrist för frivillig avresa ska kunna fattas i enligt förordningen.

Det kan också noteras att förordningen inte innehåller några närmare bestämmelser om vad som avses med begreppet giltiga resehandlingar. Begreppet torde främst avse pass eller motsvarande handlingar, dess närmare innebörd får dock ytterst avgöras i rättstillämpningen.

Regleringen i artikel 5.4 om tidsgränsen för förvar är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder. Artikel 5.5 riktar sig mot EU:s asylbyrå och föranleder inte därför heller den några sådana åtgärder.

12.4 Krissituationer och rättslig rådgivning

12.4.1 Åtgärder som i en krissituation är tillämpliga på gränsförfarandet för återvändande

Bedömning: Bestämmelserna i artiklarna 6.1 och 6.2 är direkt tillämpliga och föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Artikel 6 innehåller bestämmelser om åtgärder som i en krissituation är tillämpliga på gränsförfarandet för återvändande.

I en krissituation enligt definitionen i artikel 1.4 i krishanteringsförordningen (om nämnda förordning, se kapitel 14), och när det gäller tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i medlemsstaterna, vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl i enlighet med artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i krishanteringsförordningen, och som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, får medlemsstaterna enligt artikel 6.1 avvika på följande sätt:

- a) genom undantag från artikel 4.2, får medlemsstaterna förlänga den maximala period under vilken dessa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska hållas på de platser som avses i den artikeln med en ytterligare period på högst sex veckor,
- b) genom undantag från artikel 5.4 föreskriva att förvarsperioden inte får överstiga den period som avses i a) och att den ska ingå

i beräkningen av de maximala förvarsperioderna i enlighet med artikel 15.5 och 15.6 i återvändandedirektivet.

Bestämmelsen i artikel 6.1 ska alltså tillämpas först när en sådan krissituation som avses i krishanteringsförordningen föreligger. Möjligheten till förlängning av vistelsen på platser för återvändande och förvarstidens längd är direkt tillämpliga och kräver därmed inte några författningsåtgärder.

Enligt artikel 6.2 ska artikel 6.1 även tillämpas på sökande, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av gränsförfarandet för asyl, vars ansökan har avslagits före antagandet av rådets genomförandebeslut enligt artikel 4.3 i krishanteringsförordningen, som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar efter antagandet av det genomförandebeslutet. Bestämmelsen är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder.

12.4.2 Kontakt med personer som befinner sig i återvändandegränsförfarandet för rättslig rådgivning

Bedömning: Bestämmelsen i artikel 6.3 om organisationers och andra personers kontakt med sökanden under återvändandegränsförfarandet är direkt tillämplig och föranleder inte några författningsåtgärder. Möjligheten att begränsa tillträdet till personerna för organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning är redan delvis utnyttjad genom gällande rätt. Bestämmelser som ytterligare begränsar tillträdet bör inte införas.

Skälen för bedömningen

Av artikel 6.3 följer att organisationer och personer som enligt nationell rätt får tillhandahålla rådgivning ska ha faktisk tillgång till sökande som hålls i förvarsanläggningar eller som befinner sig vid gränsövergångsställen. Medlemsstaterna får enligt bestämmelsen införa begränsningar av sådana åtgärder om sådana begränsningar enligt nationell rätt är objektivt nödvändiga av hänsyn till säkerhet,

allmän ordning eller den administrativa driften av en förvarsanläggning, under förutsättning att tillgången inte därigenom begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt.

En bestämmelse med i stora delar motsvarande innehåll finns i bl.a. i artikel 8.6 i screeningförordningen (7. 9.7).

I likhet med vad som konstaterats beträffande nämnda artiklar är bestämmelsen i första meningen i artikel 6.3 i förordningen om återvändandegränsförfarande direkt tillämplig och föranleder inte några författningsändringar.

I fråga om möjligheten att begränsa tillgången till personer som befinner sig i återvändandegränsförfarandet kan det hänvisas till avsnitt 7.9.7 som behandlar motsvarande bestämmelse i artikel 8.6 i screeningförordningen. Där konstateras bl.a. att de svenska bestämmelserna i denna fråga nyligen varit föremål för en översyn samt att nya regler för att förbättra säkerheten och ordningen vid förvaren har införts så sent som i augusti 2025 och bedömningen görs att denna översyn är tillräcklig för att upprätthålla säkerheten och den allmänna ordningen vid förvar och gränsövergångsställen. Vidar görs bedömningen att möjligheten att i svensk rätt införa bestämmelser som begränsar tillgången till sökanden i förvar för organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning således redan utnyttjats i gällande rätt samt att bestämmelser som begränsar tillträdet bör inte införas.

Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning i fråga om personer som befinner sig i en pågående återvändandegränsförfarande.

12.5 Förfaranderegler och särskilda bestämmelser och garantier

Bedömning: Ansvarig myndighet för att lämna information enligt artikel 8 kan regleras i förordning. Artikel 7 föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Artikel 7 innehåller bestämmelser om förfaranderegler. Av artikeln följer att om en medlemsstat anser sig befinna sig i en krissituation enligt definitionen i artikel 1.4 i krishanteringsförordningen får den lämna in en begäran om att tillämpa de undantag som föreskrivs i artikel 6. Om en medlemsstat lämnar in en sådan begäran ska artiklarna 2–6 och artiklarna 17.3 och 17.4 i krishanteringsförordningen tillämpas, beroende på vad som är relevant. Om ett förfarande för att erhålla ett undantag redan har inletts i enlighet med artikel 2 i krishanteringsförordningen får medlemsstaterna lämna in en begäran om att tillämpa de undantag som föreskrivs i artikel 6 i den här förordningen inom ramen för det förfarandet. Reglerna i artikel 7 om förfarandet vid en krissituation är direkt tillämpliga och kräver inte några kompletterande bestämmelser i svensk rätt.

Artikel 8 reglerar särskilda bestämmelser och garantier. En medlemsstat som tillämpar det undantag som föreskrivs i artikel 6 ska enligt artikel 8 i vederbörlig ordning informera de berörda tredjelandsmedborgarna eller statslösa personerna, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, om de åtgärder som tillämpas samt åtgärdernas varaktighet. Migrationsverket bör lämpligen ansvara för att information lämnas enligt artikel 8. Informationsansvaret bör lämpligen regleras i förordning. I övrigt kräver artikeln inte några kompletterande bestämmelser i svensk rätt.

12.6 Övriga bestämmelser

12.6.1 Ändringar av förordning (EU) 2021/1148

Bedömning: Bestämmelserna i artikel 9 om ändringar i förordning (EU) 2021/1148 föranleder inte några författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Artikel 9 innehåller bestämmelser om ändringar i förordningen (EU) 2021/1148⁵⁰², genom vilken instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik har inrättats som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning för perioden 1 januari 2021–31 december 2027. Av artikel 9 följer bl.a. att det i artikel 2 i förordning 2021/1148 ska införas en definition av begreppet solidaritetsåtgärd, vars innebörd är en åtgärd vars tillämpningsområde anges i artikel 56.2 b i asyl- och migrationshanteringsförordningen och som finansieras genom ekonomiska bidrag från medlemsstaterna enligt artikel 64.1 i den förordningen (artikel 9.1).

Artiklarna 9.2–4 innehåller bestämmelser om ändringar i artiklarna 10, 12 och 29.2 i förordning (EU) 2021/1148. Av bestämmelserna följer bl.a. att det ska införas en ny artikel, artikel 10.3 av vilken det följer att stöd enligt förordning (EU) 2021/1148 får finansieras, för solidaritetsåtgärder, genom bidrag från medlemsstaterna och från andra offentliga eller privata givare som externa inkomster avsedd för särskilda ändamål i enlighet med artikel 21.5 i budgetförordningen. Artiklarna 9.5–6 innehåller bestämmelser om ändringar i bilaga II respektive IV till förordning (EU) 2021/1148.

Förordning (EU) 2021/1148 reglerar ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik. Bestämmelserna i förordningen är inte av sådan karaktär att de kräver några kompletterande bestämmelser i nationell rätt. Ändringarna som nu görs i förordningen genom artikel 9 föranleder således inte några författningsändringar.

12.6.2 Slutbestämmelser

Bedömning: Artiklarna 10–14 föranleder inte några författningsåtgärder.

⁵⁰² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148 av den 7 juli 2021 om inrättande, som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik.

Skälen för bedömningen

I artiklarna 10–14 återfinns förordningens slutbestämmelser.

Enligt artikel 10 påverkar inte förordningen om återvändandegränsförfarande offentliga myndigheters möjlighet att överklaga administrativa eller rättsliga beslut enligt nationell rätt.

Artikel 11 reglerar beräkning av tidsfrister. Av bestämmelsen följer att varje tidsperiod som föreskrivs i förordningen ska beräknas enligt följande:

- a) Om en frist uttryckt i dagar, veckor eller månader ska räknas från den tidpunkt då en händelse inträffar eller en åtgärd vidtas ska den dag då händelsen inträffade eller åtgärden vidtogs inte inräknas i perioden.
- b) En frist uttryckt i veckor eller månader ska löpa ut vid utgången av den dag i fristens sista vecka eller månad som infaller på samma veckodag eller samma datum i månaden som den dag då den händelse eller åtgärd från vilken fristen ska räknas inträffade eller vidtogs. Om en frist är uttryckt i månader och den dag då fristen skulle löpa ut inte förekommer i den sista månaden i den perioden, ska fristen löpa ut vid midnatt den månadens sista dag.
- c) Tidsfristerna ska omfatta lördagar, söndagar och officiella helgdagar i den berörda medlemsstaten. Om en frist löper ut på en lördag, söndag eller officiell helgdag ska nästa arbetsdag räknas som fristens sista dag.

Artikel 12 innehåller övergångsbestämmelser. Enligt artikelns första stycket skulle kommissionen senast den 12 september 2024, i nära samarbete med medlemsstaterna och unionens berörda organ och byråer för rådet lägga fram en gemensam genomförandeplan för att säkerställa att medlemsstaterna är tillräckligt förberedda för att genomföra kapitel II (artiklarna 4 och 5) senast den 1 juli 2026.

På grundval av denna gemensamma genomförandeplan skulle enligt andra stycket varje medlemsstat senast den 12 december 2024, med stöd av kommissionen och unionens berörda organ och byråer, upprätta en nationell genomförandeplan där man anger åtgärderna och tidsplanen för deras genomförande. Varje medlemsstat ska slutföra genomförandet av sin plan senast den 1 juli 2026.

Vid genomförandet av artikel 12 får medlemsstaterna utnyttja stöd från unionens berörda organ och byråer, och unionsfonderna får ge ekonomiskt stöd till medlemsstaterna, i enlighet med de rättsakter som reglerar dessa organ, byråer och fonder (tredje stycket).

Kommissionen ska noga övervaka genomförandet av de nationella genomförandeplanerna (fjärde stycket).

Artikel 13 reglerar frågor om övervakning och utvärdering av förordningen. Artikel 13 riktar sig till kommissionen och kräver därmed inte några författningsändringar.

I artikel 14 finns bestämmelser om ikraftträdande och tillämpning. Av artikeln följer att förordningen trädde i kraft den 12 juni 2024 och ska tillämpas från och med den 12 juni 2026. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen (artikel 14.2).

Bestämmelserna i artikel 11 om beräkning av tidsfrister är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsändringar. Bestämmelserna i artikel 11 bör ses som specialbestämmelser i förhållande till bestämmelserna i lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid. Enligt principen om *lex specialis* har bestämmelserna i artikel 11 således företräde framför de allmänna bestämmelserna i den svenska lagen. Bedömningen är därför att den svenska lagen inte behöver anpassas eftersom den inte kommer att bli tillämplig på frister reglerade enligt förordningen om återvändandegränsförfarande.

Det bedöms inte heller finnas behov av kompletterande bestämmelser eller bestämmelser av upplysningskaraktär. Artikel 11 föranleder således inte några författningsändringar.

Övriga bestämmelser är inte heller av sådan art att det krävs några kompletterande bestämmelser i nationell rätt.

13 Vidarebosättningsförordningen

13.1 Inledning

13.1.1 Kort om det svenska systemet för vidarebosättning

Vidarebosättning av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer är en av de möjligheter som kan erbjudas fördrivna personer i behov av internationellt skydd för att låta dem resa in i ett tredje land på ett lagligt och säkert sätt och få skydd så länge som de behöver. Vidarebosättning bygger på staters frivilliga åtaganden.

Den rättsliga grunden för vidarebosättning av flyktingar och andra skyddsbehövande till Sverige finns i 5 kap. 2 § UtlL. I bestämmelsen anges att en utlänning som tagits emot i Sverige inom ramen för ett beslut som regeringen har meddelat om överföring av skyddsbehövande till Sverige ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd.⁵⁰³

Varje år beslutar riksdagen om storleken på det svenska programmet för vidarebosättning genom medelstilldelning i statsbudgeten. Efter riksdagens beslut får Migrationsverket i uppdrag av regeringen att genomföra organiserad uttagning av flyktingar och skyddsbehövande till Sverige genom vidarebosättning (3 § punkt 9 förordningen [2019:502] med instruktion för Migrationsverket).

Det är inte möjligt att ansöka om uppehållstillstånd som kvotflykting eller att föreslå sig själv som kvotflykting vid en ambassad. Det är enbart UNHCR (huvudspår) eller en svensk utlandsmyndighet i extraordinära och enskilda fall som kan lämna förslag på personer för vidarebosättning till Migrationsverket.

⁵⁰³ I delbetänkandet *Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpaket* (SOU 2025:31) har Miniminivåutredningen föreslagit vissa ändringar i 5 kap 2 § UtlL som bl.a. innebär att uppehållstillståndstidens längd begränsas till tre år för en flykting och tretton månader för en subsidiärt skyddsbehövande. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Migrationsverket bedömer skyddsbehovet enligt utlänningslagens bestämmelser. Migrationsverket ska även vidarebosätta de vittnen och deras nära anhöriga som i enlighet med 22 kap. UtlL har beviljats uppehållstillstånd i Sverige.

Utgångspunkten för vidarebosättning till Sverige är att det finns ett skyddsbehov. Sveriges vidarebosättningsprogram är således till för personer som bedöms vara flyktingar eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 1 och 2 §§ UtlL (se vidare i avsnitten 6.3.3 och 6.3.4 om förslaget att dessa bestämmelser upphävs och ersätts av bestämmelserna i skyddsgrundsförordningen).

Sedan den 11 juni 2024 tillämpas även vidarebosättningsförordningen (se bilaga 5) i Sverige vilket för svensk del omfattar vidarebosättning av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer inom ramen för den unionsplan som antagits av rådet.

I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till vidarebosättningsförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

13.2 Anpassning av svensk rätt till vidarebosättningsförordningen

13.2.1 Unionsramen och unionsplanen för vidarebosättning

Bedömning: Vidarebosättningsförordningens inledande bestämmelser samt bestämmelserna om unionsplanen och högnivåkommittén för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl är direkt tillämpliga och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Genom vidarebosättningsförordningen har en ram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl inrättats för hela EU (unionsramen). Förordningen reglerar tredjelandsmedborgares och statslösa personers inresa till medlemsstaternas territorium för att bevilja dem internationellt skydd eller humanitär status enligt

nationell rätt och innehåller bestämmelser om förfarandet för sådan inresa (artikel 1).

Unionsramen kompletteras av en tvåårig unionsplan som antas av rådet på förslag av kommissionen. Planen anger bl.a. det totala antalet personer som ska beviljas inresa under perioden. För genomförandet av unionsramen har även en högnivåkommitté inrättats. Kommittén ska råda kommissionen i frågor som rör genomförandet av unionsramen och medlemsstaterna kan lämna indikationer för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (artiklarna 3, 4, 8 och 11). Såväl medlemsstaternas bidrag till unionsplanen som de indikationer som lämnas är frivilliga. Förordningen medför därmed varken en rätt för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer att begära eller beviljas inresa eller en skyldighet för medlemsstaterna att bevilja inresa.

Vidarebosättning definieras i förordningen som inresa till en medlemsstats territorium, efter en framställan från UNHCR, av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person, från ett tredjeland dit personen har fördrivits, som

- a) uppfyller kraven för inresa,
- b) inte omfattas av något skäl för vägran, och
- c) beviljas internationellt skydd i enlighet med unionsrätten och nationell rätt och har tillgång till en varaktig lösning.

Med internationellt skydd avses definitionen i skyddsgrundsförordningen, dvs. flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande (artikel 2.1–2).

Bestämmelserna om vidarebosättningsförordningens syfte och definitioner i artiklarna 1 och 2 är direkt tillämpliga och föranleder inte något behov av författningsåtgärder. Samma bedömning görs beträffande bestämmelserna om unionsplanen och högnivåkommittén för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl i artiklarna 3, 4, 8 och 11.

13.2.2 Kraven för inresa, skäl för vägran och samtycke

Bedömning: Vidarebosättningsförfordningens bestämmelser om kraven för inresa, skäl för att vägra inresa och samtycke är direkt tillämpliga och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

Kraven för inresa

I artikel 5 finns urvalskriterier vid vidarebosättning. I bestämmelsen anges vilka tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ska anses uppfylla kraven för inresa. Vid vidarebosättning ska personerna uppfylla kraven för internationellt skydd och omfattas av kategorin utsatta personer. Bestämmelsen innehåller även regler om familjesammanhållning. I artikel 5.4 anges vilka familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ska anses uppfylla kraven för inresa.

Bestämmelserna i artikel 5 om kraven för inresa är direkt tillämpliga och föranleder inte något behov av författningsåtgärder. Det bör i sammanhanget framhållas att – vid tillämpningen av artikel 5.4 – ska Migrationsverket ha barnets bästa för ögonen.

Skäl att vägra inresa

I artikel 6 anges skälen för att vägra inresa. Bestämmelsen innehåller reglerna för när medlemsstaterna ska respektive kan vägra inresa. Att en tredjelandsmedborgare eller statslös person *kan* vägras inresa innebär att Migrationsverket i de angivna situationerna har ett utrymme att avgöra om inresa ska vägras eller inte. Bestämmelserna i artikel 6 är direkt tillämpliga och föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Samtycke

Artikel 7 innehåller bestämmelser om samtycke och anger att ett inreseförfarande endast ska tillämpas på en tredjelandsmedborgare

eller statslös person som samtycker till det. I bestämmelsen anges även när ett samtycke ska anses återtaget.

Bestämmelserna om samtycke är direkt tillämpliga och föranleder inte något behov av författningsåtgärder. I bestämmelsen anges inte hur samtycke från ett barn ska inhämtas. Idag uppställs inget krav på medgivande från barnets vårdnadshavare i vidarebosättningsärenden (jfr 5 kap. 17 § UtlL). Det ställs heller inte upp något krav på intyg om vem som har vårdnaden om ett barn.⁵⁰⁴ Bestämmelserna i artikel 7 kommer att tillämpas direkt av Migrationsverket och hur de ska tolkas är i slutändan en fråga för tillämparen. Som vid all handläggning gäller dock att Migrationsverket bör vara uppmärksam på olika typer av oegentligheter, och det är av vikt att familjeförhållanden utreds så långt som det är möjligt.

13.2.3 Förfarandet för inresa

Förslag: Den initiala giltighetstiden för ett uppehållstillstånd ska vara tre år för personer som beviljats flyktingstatus och tretton månader för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande. När uppehållstillstånden löper ut ska de förnyas med tre år för personer som beviljats flyktingstatus och med två år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

Ett uppehållstillstånd för familjemedlemmar (familjesammanhållning) ska ha samma sista giltighetsdag som det tillstånd som utfärdats till den person som beviljats internationellt skydd och ska kunna förnyas för lika lång tid.

Bedömning: Vidarebosättningsförordningens bestämmelser om förfarandet för inresa är i övrigt direkt tillämpliga och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

⁵⁰⁴ Migrationsverket, Rättsligt ställningstagande. Vidarebosättning - RS/034/2021 (version 2.0), 2021-07-15

Skäl för förslaget och bedömningen

Inledning

Artikel 9 reglerar förfarandet för inresa till Sverige. Förfarandet består av följande steg: framställan, i förekommande fall, identifiering, registrering, bedömning och ett beslut om inresa samt ett beslut om beviljande av internationellt skydd.

Medlemsstaterna ska inte i något skede av förfarandet diskriminera någon på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning (artikel 9.25).

Framställan

Förfarandet inleds genom att Migrationsverket begär presentation av personer med vidarebosättningsbehov från UNHCR. En bedömning görs sedan av om personen omfattas av unionsplanen. I samband med detta kan företräde ges till vissa personer (artikel 9.1–2). Vilka dessa personer är framgår direkt av förordningen och bestämmelserna är därmed direkt tillämpliga.

Identifiering, registrering och tillhandahållande av information

Efter att ha identifierat personen ska Migrationsverket registrera vissa personuppgifter och tillhandahålla honom eller henne med viss information. Vilka uppgifter som ska registreras och vilken information som ska tillhandahållas framgår direkt av förordningen och bestämmelserna är därmed direkt tillämpliga (artiklarna 9.3–5).

Från och med den 12 juni 2026 ska biometriska uppgifter även upptas för överföring till Eurodac (artiklarna 9.24 och 16). När sådana uppgifter ska upptas, överföras och registreras i Eurodac följer av artiklarna 18 och 19 i Eurodacförordningen. Se kapitel 9 beträffande dessa bestämmelser.

Bedömning och beslut om inresa

Migrationsverket ska sedan bedöma om personen uppfyller urvalskriterierna i artikel 5 och om han eller hon omfattas av de skäl för att vägra inresa som följer av artikel 6. Hur denna bedömning ska göras framgår direkt av förordningen och bestämmelserna är därmed direkt tillämpliga (artikel 9.6–8).

Beslut om inresa ska fattas inom sju månader från registreringen, med möjlighet till tre månaders förlängning vid komplexa frågor. Vid nödsituationer ska beslutet fattas så snart som möjligt och helst inom en månad (artikel 9.9–10). Vilka tidsgränser som gäller vid beslut om inresa framgår direkt av förordningen och bestämmelserna är därmed direkt tillämpliga.

Avbrytande av inreseförfarande

I artikel 9.11 anges när medlemsstaterna ska och får avbryta ett inreseförfarande. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Lagring och radering av uppgifter

I artikel 9.12 finns bestämmelser om lagring och radering av personuppgifter. I artikel 9.23 finns vidare bestämmelser förbud mot att i vissa fall översända eller tillgängliggöra uppgifter. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Nekad inresa

Om beslutet om inresa är negativt ska den berörda personen inte beviljas inresa och UNHCR ska i vissa fall underrättas om skälen för detta (artikel 9.13). Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Beviljande av internationellt skydd och uppehållstillstånd för familjemedlemmar

Om beslutet om inresa är positivt ska Migrationsverket tillämpa följande bestämmelser före eller efter det att den berörda personen har rest in i landet (artikel 9.14).

Migrationsverket ska fatta beslut om att bevilja flyktingstatus, om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga uppfyller kraven för flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, om personen i fråga uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande. Beslutet ska meddelas personen. Beslutet ska ha samma verkan som ett beslut om beviljande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt artikel 13 eller 18 i skyddsgrundsförordningen, när personen i fråga har rest in på en medlemsstats territorium (artikel 9.15 och 9.19). Bestämmelserna om innehållet i internationellt skydd tillämpas således från och med den tidpunkt då en person som har beviljats inresa och internationellt skydd anländer till landet.

Migrationsverket ska vidare fatta ett beslut om att utfärda ett uppehållstillstånd för en familjemedlem enligt artikel 5.4, som inte för egen del uppfyller kraven för internationellt skydd. Ett sådant beslut ska ha samma verkan som ett beslut om utfärdande av uppehållstillstånd som avses i artikel 23.1 i skyddsgrundsförordningen, när personen i fråga har rest in på en medlemsstats territorium (artikel 9.16).

Bestämmelserna är direkt tillämpliga. Beträffande frågan om uppehållstillstånd, se nedan.

Uppehållstillstånd för vidarebosatta och deras familjemedlemmar

I fråga om uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd anges i artikel 9.15 att medlemsstaterna får utfärda uppehållstillstånd som gäller permanent eller tills vidare på förmånligare villkor, i enlighet med i artikel 13 i rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. När det gäller uppehållstillstånd för familjemedlemmar (familjesammanhållning) hänvisar artikel 9.16 endast till artikel 23.1 i skyddsgrundsförordningen. Frågan om

uppehållstillståndets längd har därmed överlämnats till medlemsstaterna.

Vid denna bedömning bör utgångspunkten vara att svensk rätt ska anpassas till EU-rättens miniminivå. Det bör samtidigt framhållas att vidarebosättning syftar till att erbjuda de mest utsatta tredjelandsmedborgarna eller statslösa personerna i behov av internationellt skydd tillgång till en varaktig lösning (skäl 3 och artikel 2 i vidarebosättningsförordningen).

Som redovisats ovan beviljas internationellt skydd i enlighet med skyddsgrundsförordningen. Den förordningens bestämmelser om innehållet i sådant skydd tillämpas när den berörda personen anländer till landet. Det ligger därför nära till hands att även låta bestämmelserna om uppehållstillstånd i skyddsgrundsförordningen tjäna som vägledning vid vidarebosättning. Enligt artikel 24 i skyddsgrundsförordningen ska uppehållstillstånd ha en initial giltighetstid på minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och minst ett år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande. Vid förnyelse (förlängning) ska tillstånden gälla minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och minst två år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

I avsnitt 6.3.7 har föreslagits att det införs bestämmelser i utlänningslagen som föreskriver vilka giltighetstider som ska gälla för de uppehållstillstånd som utfärdas med stöd av artikel 24. Förslaget innebär att den initiala giltighetstiden för uppehållstillstånd för flyktingar ska vara tre år och för subsidiärt skyddsbehövande tretton månader. Vid förnyelse ska giltighetstiden för uppehållstillstånd vara tre år för flyktingar och två år för subsidiärt skyddsbehövande.

Bedömningen görs att de föreslagna giltighetstiderna ska gälla även vid vidarebosättning. På så sätt sker en anpassning till EU-rättens miniminivå samtidigt som ett enhetligt och ändamålsenligt regelverk främjas för personer som beviljats internationellt skydd.

När det gäller uppehållstillstånd för familjemedlemmar anges i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen att tillståndet ska ha samma sista giltighetsdag som det tillstånd som utfärdats till den person som beviljats internationellt skydd, och att det ska kunna förnyas för lika lång tid (artikel 23.1–2). I avsnitt 6.3.6 har bedömningen gjorts att bestämmelserna i artikel 23.1–6 är direkt tillämpliga. Detta

innebär att giltighetstiden för familjemedlemmar enligt skyddsgrundsförordningen kommer att motsvara den miniminivå som föreslagits för personer som beviljats internationellt skydd. Det föreslås vidare att det i utlänningslagen införs en upplysning om att det i skyddsgrundsförordningen finns bestämmelser om utfärdande av uppehållstillstånd för familjesammanhållning.

Bedömningen görs att bestämmelserna om giltighetstider för uppehållstillstånd i artikel 23 i skyddsgrundsförordningen även ska gälla för uppehållstillstånd för familjemedlemmar enligt artikel 5.4 i vidarebosättningsförordningen. På så sätt anpassas svensk rätt till EU-rättens miniminivå och ett enhetligt regelverk främjas.

Inresa till landet

Medlemsstaten ska därefter säkerställa inresan till landet, så snart som möjligt och senast tolv månader från beslutet, och vid nödfall efter dagen för beslutet. Medlemsstaten ska vid behov erbjuda sig att ordna resan (artikel 9.20-22). Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

13.2.4 Övriga bestämmelser

Bedömning: Vidarebosättningsförordningens bestämmelser om operativt samarbete, ekonomiskt stöd och utvärdering är direkt tillämpliga och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Skäl för bedömningen

I artikel 10 finns bestämmelser om operativt samarbete. Av bestämmelsen följer bl.a. att varje medlemsstat ska utse en eller flera nationella kontaktpunkter. För svensk del är Migrationsverket utsedd att vara nationell kontaktpunkt i frågor som rör underlättande av genomförandet av unionsplanen enligt vidarebosättningsförordningen (13 § första stycket 11 i en med instruktion för Migrationsverket). Det bedöms inte finns något behov av ytterligare författningsåtgärder.

I artiklarna 13–14 finns bestämmelser om att ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för vidarebosättning ska genomföras i enlighet

med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av AMIF. Bestämmelserna är direkt tillämpliga.

Av artikel 15 följer att kommissionen senast den 12 juni 2028 ska utvärdera tillämpningen av förordningen genom en rapport till Europaparlamentet och rådet och att medlemsstaterna ska lämna den information som krävs för denna rapport. Bestämmelserna är direkt tillämpliga. Det är Migrationsverket som tillämpar förordningen och det ankommer således på myndigheten att säkerställa att bestämmelserna efterlevs. Något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

14 Krishanteringsförordningen

14.1 Inledning

Krishanteringsförordningen (se bilaga 10) kompletterar asyl- och migrationshanteringsförordningen samt asylprocedurförordningen genom särskilda regler för kris-, instrumentaliserings- och force majeure-situationer, inbegripet förstärkt solidaritet och tidsbegränsade undantag från vissa förfaranden. I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till krishanteringsförordningens bestämmelser, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

14.2 Anpassning av svensk rätt till krishanteringsförordningen

14.2.1 Förordningens allmänna bestämmelser

Bedömning: Krishanteringsförordningens allmänna bestämmelser föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Syftet med krishanteringsförordningen är att hantera särskilda och exceptionella krisituationer inom unionen för vilka de åtgärder och den flexibilitet som föreskrivs i asyl och migrationshanteringsförordningen och asylprocedurförordningen varken är effektiva eller tillräckliga. Detta sker genom att de medlemsstater som är i behov av det får tillgång till

- ett strikt förfarande för att begära tillstånd att tillämpa undantag eller dra nytta av solidaritetsåtgärder,
- förstärkt solidaritet jämfört med den som föreskrivs i förordning asyl- och migrationshanteringsförordningen från andra medlemsstater (solidaritetsåtgärder), och
- undantag från vissa regler och förfaranden som fastställs i asyl- och migrationshanteringsförordningen och asylprocedurförordningen, beroende på situationen (artikel 1.1–3).

Förordningen omfattar således krissituationer, inbegripet instrumentalisering och force majeure. Med krissituation avses:

- a) en exceptionell situation med massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till en medlemsstat, av en sådan omfattning och karaktär att det medför att medlemsstatens väl förberedda system upphör att fungera, vilket kan få allvarliga följder för det gemensamma europeiska asylsystemets funktion, eller
- b) en instrumentaliseringssituation där ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör uppmuntrar eller underlättar tredjelandsmedborgares förflyttning till unionens yttre gränser eller till en medlemsstat i syfte att destabilisera unionen eller en medlemsstat och när detta agerande riskerar att äventyra en medlemsstats väsentliga funktioner.

Med force majeure avses onormala och oförutsebara omständigheter utanför en medlemsstats kontroll, vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas trots all vederbörlig omsorg, som hindrar den medlemsstaten från att fullgöra skyldigheterna enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen och asylprocedurförordningen (artikel 1.4–5). Bestämmelserna i artikel 1 är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

14.2.2 Styrning

Förslag: Regeringen ska få lämna in en motiverad begäran till Europeiska kommissionen enligt artikel 2 i krishanteringsförordningen.

Bedömning: Krishanteringsförordningens bestämmelser om styrning föranleder i övrigt inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Regeringen ska få lämna in en motiverad begäran till kommissionen

För att hantera en kris- eller force majeure-situation får medlemsstaterna begära att kommissionen tillhandahåller hjälp och, i förekommande fall, tillfälliga undantag från gällande regler i asyl- och migrationshanteringsförordningen och asylprocedurförordningen. Artikel 2 i förordningen behandlar den motiverade begäran som en medlemsstat då får lämna in till kommissionen. Vad en sådan begäran ska innehålla framgår direkt av bestämmelsen. I förordningen anges dock inte vilken myndighet som ska få lämna in begäran.

Regeringens uppgift är att styra riket (1 kap. 6 § RF). Det gäller både under normala förhållanden och i kriser av olika slag. Den närmare innebörden av att regeringen styr riket framgår av olika bestämmelser i regeringsformen. Det ligger på regeringen att ta initiativ på olika områden, exempelvis genom förslag till riksdagen om ny lagstiftning. Till regeringens uppgifter hör vidare att företräda Sverige internationellt. Regeringen har det yttersta ansvaret för att hantera kriser. Till sin hjälp har regeringen de statliga förvaltningsmyndigheterna, men det är regeringen som ansvarar inför riksdagen för hur krisen hanteras. Regeringen förväntas ta de lagstiftningsinitiativ som kan behövas och i övrigt vidta de åtgärder som situationen kräver.⁵⁰⁵

I 8 kap. 7 § RF finns de huvudsakliga bestämmelserna om det område där regeringen utan delegering får meddela föreskrifter, dvs.

⁵⁰⁵ Prop. 2024/25:155, s. 55–56.

regeringens primärområde. Hit hör föreskrifter om verkställighet av lag och föreskrifter som inte enligt grundlag ska meddelas av riksdagen, den s.k. restkompetensen. Med föreskrifter om verkställighet av lag, s.k. verkställighetsföreskrifter, avses dels tillämpningsföreskrifter av rent administrativ karaktär, dels föreskrifter som i och för sig kompletterar en lag i materiellt hänseende men inte tillför något väsentligt nytt. Regeringens rätt att meddela verkställighetsföreskrifter är inte begränsad till vissa ämnesområden och innefattar alltså även frågor vars huvudsakliga reglering hänförs till det obligatoriska lagområdet. Av förarbetena till RF framgår att det inte är tillåtet att besluta verkställighetsföreskrifter som innebär nya skyldigheter för enskilda eller att enskilda blir föremål för ytterligare ingrepp i sina personliga eller ekonomiska förhållanden.⁵⁰⁶ Verkställighetsföreskrifter får heller inte förändra innehållet i lagbestämmelsen. Däremot kan de tillföra vad som behövs för att lagen ska kunna tillämpas i praktiken. När det gäller verkställighetsföreskrifter likställs EU-förordningar med svensk lag. Regeringen anses därför ha rätt att meddela verkställighetsföreskrifter till EU-förordningar. Samma begränsningar som gäller verkställighetsföreskrifter till lagar gäller verkställighetsföreskrifter till EU-förordningar. De får alltså inte innehålla ytterligare skyldigheter för eller ingrepp mot enskilda.⁵⁰⁷

Bedömningen av om Sverige ska anses befinna sig i en kris- eller force majeure-situation bör ankomma på regeringen mot bakgrund av att det i regeringens styrfunktion måste anses ingå att hantera konsekvenserna av sådana situationer som förordningen tar sikte på. Som framgår ovan framgår de grundläggande förutsättningarna för att få lämna in en motiverad begäran till kommissionen och vilka uppgifter som en sådan begäran ska innehålla direkt av förordningen. Hur solidaritetsåtgärder eller undantag ska få tillämpas av medlemsstaterna i en krissituation framgår också direkt av förordningen (se nedan). Att peka ut vilket statsorgan som ska få besluta att lämna in begäran bedöms utgöra en neutral bestämmelse, vars enda syfte är att komplettera förordningen utan att det skapas några förpliktelser för enskild. En s.k. verkställighetsföreskrift om att regeringen ska få att lämna in en motiverad begäran till kommissionen bör därför placeras i 7 kap. Utf.

⁵⁰⁶ Prop. 1973:90, s. 211.

⁵⁰⁷ Prop. 1999/2000:126, s. 135–137 och 271–272.

Kommissionens och rådets genomförandebeslut

I artikel 3–7 finns bestämmelser som rör kommissionen, rådet och EU-solidaritetssamordnaren. Enligt bestämmelserna ska kommissionen efter inlämnandet av en motiverad begäran bedöma situationen i medlemsstaten och, om villkoren är uppfyllda, anta ett genomförandebeslut. Kommissionen lägger vid behov fram ett förslag till rådets genomförandebeslut med de föreslagna åtgärder som ska vidtas. På grundval av kommissionens förslag antar rådet ett genomförandebeslut om godkännande av undantag och fastställande av solidaritetsåtgärder (artiklarna 3 och 4). Kommissionen övervakar situationen tillsammans med rådet (artikel 6). EU-solidaritetssamordnaren stödjer medlemsstaterna i arbetet med omfördelning (artikel 7). Bestämmelserna rör inte medlemsstaterna och föranleder inget behov av författningsåtgärder.

Artikel 5 innehåller bestämmelser om hur länge undantag och solidaritetsåtgärder får gälla vid en kris- eller force majeure-situation samt om förutsättningarna för medlemsstaterna att begära förlängning av rådets beslut. Artikeln anger även den maximala tiden för att tillämpa åtgärderna. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

14.2.3 Solidaritetsåtgärder

Bedömning: Krishanteringsförordningens bestämmelser om de solidaritetsåtgärder som är tillämpliga i en krissituation föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Solidaritetsåtgärder och ansvarskompensationer enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen

Genom asyl- och migrationshanteringsförordningen införs en obligatorisk solidaritetsmekanism mellan medlemsstaterna. Inom ramen för denna ska kommissionen varje år anta en asyl- och migrationsrapport med en bedömning av asyl-, mottagnings- och migrationssituationen i unionen och medlemsstaterna.

Kommissionen ska bedöma om en viss medlemsstat är utsatt för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck under det kommande året eller står inför en betydande migrationssituation, och föreslå de åtgärder som krävs. Rådet antar därefter en genomförandetakt som inrättar en årlig solidaritetspool med nödvändiga solidaritetsbidrag och specifika åtaganden från varje medlemsstat (artiklarna 9–15 och 56–66). Bidrag kan omfatta följande solidaritetsåtgärder:

- omfördelningar av personer som ansöker om internationellt skydd till andra medlemsländer (artiklarna 67 och 68),
- ekonomiska bidrag (artikel 64), eller
- alternativa solidaritetsåtgärder (artikel 65).

De medlemsstater som är utsatta för migrationstryck kan dra nytta av dessa åtgärder, medan medlemsstater som står inför en betydande migrationssituation får begära att deras utlovade solidaritetsbidrag helt eller delvis dras av. Processen övervakas och samordnas av EU-solidaritetssamordnaren.

Som en sekundär solidaritetsåtgärd införs ett förfarande för ansvarskompensationer (artiklarna 63 och 69). Denna åtgärd omfattar personer vars ansökningar om internationellt skydd egentligen skulle ha prövats av en medlemsstat som är utsatt för tryck, men som befinner sig i den bidragande medlemsstaten. Enligt ansvarsreglerna ska dessa personer skickas tillbaka till den medlemsstat som är ansvarig, men den medlemsstat som sökandena befinner sig i kan då, i stället för omfördelningar, ta på sig ansvaret för prövningen av ansökningarna.

Se vidare i avsnitt 10.4.9 beträffande dessa bestämmelser och bedömningen att det är direkt tillämpliga.

Solidaritetsåtgärder enligt krishanteringsförordningen

I artikel 8 i krishanteringsförordningen anges vilka solidaritetsåtgärder en medlemsstat som står inför en krissituation får begära i den motiverade begäran. Medlemsstaten får begära omfördelningar, ekonomiska bidrag eller alternativa solidaritetsåtgärder i enlighet med asyl och

migrationshanteringsförordningen. Artikeln anger även de närmare förutsättningarna för att sådana åtgärder ska kunna begäras. Bestämmelsen är direkt tillämplig och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Ansvarskompensationer

Artikel 9 i krishanteringsförordningen reglerar situationer där omfördelningsbehoven i en krisdrabbad medlemsstat inte kan tillgodoses. I sådana fall ska obligatoriska ansvarskompensationer tillämpas, vilket innebär att en bidragande medlemsstat tar över ansvar för ansökningar om internationellt skydd som den krisdrabbade medlemsstaten annars hade varit ansvarig för. Vid behov kan ansvar åläggas utöver den rättvisa andel som följer av asyl- och migrationshanteringsförordningen. Den bidragande medlemsstaten har då rätt till ansvarskompensation. Förutsättningarna för att tillämpa ansvarskompensationer, liksom rätten till kompensation och underrättelseskyldigheten i samband därmed, framgår direkt av förordningen. Förordningen anger även vilka åtgärder en medlemsstat kan begära vid en sekundär krissituation. Bestämmelsen är direkt tillämplig och föranleder därför inga författningsåtgärder.

14.2.4 Undantag

Bedömning: Krishanteringsförordningens bestämmelser om undantag föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Registrering av ansökningar om internationellt skydd

Registrering av ansökningar om internationellt skydd enligt asylprocedurförordningen

Artikel 27 i asylprocedurförordningen innehåller bestämmelser om registreringar av ansökningar om internationellt skydd, bl.a. om vilka tidsfrister som gäller för registreringen. Som huvudregel ska en

ansökan registreras utan dröjsmål eller senast inom fem dagar efter det att ansökan gjorts eller kommit Migrationsverket tillhanda. Se vidare i avsnitten 5.3.3 och 5.3.9 beträffande denna bestämmelse.

Registrering av ansökningar om internationellt skydd enligt krishanteringsförfordningen

Artikel 10 i krishanteringsförfordningen innehåller bestämmelser om undantag från artikel 27 i asylprocedurförfordningen, vilka innebär att tidsfristen för registrering av ansökningar om internationellt skydd får förlängas till fyra veckor vid en kris- eller force majeure-situation. Förutsättningarna för tillämpningen av detta undantag och förfarandet för detta, liksom vilka ansökningar som ska och får prioriteras under den förlängda perioden, framgår direkt av förfordningen. Förfordningen anger också under vilka omständigheter en medlemsstat kan tillämpa undantaget redan innan rådet har godkänt detta genom ett genomförandebeslut. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Gränsförfarandet för asyl

Åtgärder inom gränsförfarandet för asyl enligt asylprocedurförfordningen

Artiklarna 43–54 i asylprocedurförfordningen innehåller bestämmelser om gränsförfarandet för asyl. Enligt artikel 51.2 ska gränsförfarandet som huvudregel pågå i högst tolv veckor. I artikel 45 anges under vilka förutsättningar en medlemsstat ska pröva en ansökan om internationellt skydd inom ramen för ett gränsförfarande (s.k. obligatoriskt gränsförfarande). Av artikel 44 framgår vilka beslut som får fattas inom ramen för gränsförfarandet, bl.a. under vilka förutsättningar beslut kan fattas om grunderna för ansökan. I artikel 53 finns bestämmelser om undantag från gränsförfarandet och när medlemsstaterna inte får tillämpa eller ska upphöra att tillämpa förfarandet.

I avsnitt 5.3.17 redogörs för dessa bestämmelser. Däri görs bedömningen att bestämmelserna om gränsförfarandet är direkt tillämpliga.

Undantagsåtgärder inom gränsförfarandet för asyl enligt krishanteringsförordningen

Artikel 11 i krishanteringsförordningen anger vilka åtgärder som i en kris- eller force majeure-situation är tillämpliga på gränsförfarandet för asyl samt vilka undantag som får göras från asylprocedurförordningen.

Vid en kris- eller force majeure-situation får medlemsstaterna förlänga den maximala längden på gränsförfarandet med ytterligare högst sex veckor. De närmare förutsättningarna för en sådan förlängning framgår direkt av bestämmelsen.

Vid en krissituation som innebär massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer får medlemsstaterna göra vissa undantag från den obligatoriska tillämpningen av gränsförfarandet och i fler fall fatta beslut om grunderna ansökningar om internationellt skydd. Undantag från den obligatoriska tillämpningen får även göras vid en force majeure-situation. Förutsättningarna för att tillämpa dessa undantag, vilka ansökningar som ska prioriteras samt när gränsförfarandet inte ska tillämpas eller ska upphöra att tillämpas framgår direkt av bestämmelsen.

Vid en kris som innefattar instrumentalisering får medlemsstaterna också göra undantag från bestämmelserna i asylprocedurförordningen och tillämpa ett utvidgat gränsförfarande. De villkor som gäller för att tillämpa undantaget, liksom när medlemsstaterna ska undanta vissa sökande från, inte tillämpa eller sluta tillämpa gränsförfarandet, framgår direkt av bestämmelsen.

Sammanfattningsvis är bestämmelserna om undantag från asylprocedurförordningens regler om gränsförfarandet för asyl direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Förlängning av tidsfrister för framställningar om övertagande, återtagande och överföringar

Tidsfrister vid övertagande, återtagande och överföringar enligt asyl- och migrationshanteringsförfordningen

Artiklarna 39–41 och 46 i asyl- och migrationshanteringsförfordningen innehåller bestämmelser om framställningar och svar om övertagande, aviseringar om återtagande och överföringar av personer.

Artikel 39 reglerar inlämning av en framställan om övertagande. Enligt bestämmelsen ska en sådan framställan göras omedelbart och i alla händelser inom två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades. Artikel 40 innehåller bestämmelser om svar på en framställan om övertagande. Den anmodade medlemsstaten ska lämna sitt svar utan dröjsmål och i alla händelser inom en månad från mottagandet av framställan. Under vissa förutsättningar ska svaret lämnas inom två veckor

Artikel 41 reglerar inlämning av en avisering om återtagande. Enligt bestämmelsen ska aviseringar om återtagande skickas omedelbart och i alla händelser inom två veckor efter en träff i Eurodac. Den medlemsstat som tar emot meddelandet ska inom två veckor bekräfta mottagandet.

Artikel 46 innehåller bestämmelser om överföring av personer och tidsfrister för verkställighet. Överföring ska verkställas så snart det är praktiskt möjligt och inom sex månader efter det att den andra medlemsstatens framställan om övertagande godtogs, meddelande av återtagande bekräftades eller det slutliga beslutet fattades i fråga om överklagande eller omprövning av ett beslut om överföring med suspensiv verkan. Tidsfristen får förlängas med högst ett år.

I kapitel 10 och avsnitt 10.4.6 har gjorts bedömningen att bestämmelserna i artiklarna 39–41 och 46 i asyl- och migrationshanteringsförfordningen är direkt tillämpliga och inte kräver några författningsändringar.

Förlängda tidsfrister för övertagande, återtagande och överföringar enligt krishanteringsförordningen

Artikel 12 i krishanteringsförordningen innehåller bestämmelser om förlängning av de tidsfrister som gäller för en framställan om övertagande, avisering om återtagande samt överföringar.

Vid en krissituation innefattande massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer eller vid en force majeure-situation får medlemsstaterna tillämpa längre tidsfrister än de som anges i artiklarna 39–41 och 46 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. De nya tidsfristerna framgår direkt av bestämmelsen. Förordningen anger också förutsättningarna för överföring samt under vilka omständigheter ansvaret för att pröva en ansökan om internationellt skydd ska ligga kvar hos eller övergå till en medlemsstat. Bestämmelserna om undantag från asyl- och migrationshanteringsförordningens regler om tidsfrister är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Skyldigheten att återta en sökande

Skyldigheten att återta en sökande enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen

Enligt 36.1 b i asyl- och migrationshanteringsförordningen är den medlemsstat som är ansvarig enligt förordningen och som har angetts som ansvarig i Eurodac enligt artikel 16.1 i Eurodacförordningen skyldig att på de villkor som anges i artikel 41 och 46 i asyl- och migrationshanteringsförordningen återta en sökande eller en tredjelandsmedborgare eller en statslös person.

Enligt 38.4 ska en sökande som befinner sig i en annan medlemsstat utan en uppehållshandling, eller som i den medlemsstaten gör en ansökan om internationellt skydd under förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, återtas av den fastställande medlemsstaten på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46. Skyldigheten upphör om den fastställande medlemsstaten fastställer att sökanden har erhållit en uppehållshandling från en annan medlemsstat.

I kapitel 10 har bedömningen gjorts att bestämmelserna i artiklarna 36 och 38 i asyl- och migrationshanteringsförordningen är direkt tillämpliga och inte kräver några författningsändringar.

Undantag från skyldigheten att återta en sökande enligt krishanteringsförordningen

Enligt artikel 13 i krishanteringsförordningen får en medlemsstat som befinner sig i en situation av massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer, av sådan exceptionell omfattning och intensitet att den riskerar att leda till allvarliga brister för sökande och det europeiska asylsystemet, göra undantag från artiklarna 36.1 b och 38.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och därigenom befrias från skyldigheten att återta en sökande. Bestämmelsen anger de närmare förutsättningarna för att tillämpa undantaget samt hur ansvaret för att pröva en ansökan om internationellt skydd övergår till en annan medlemsstat, liksom vissa förfaranderegler, bl.a. om registrering i Eurodac. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

14.2.5 Påskyndat förfarande

Bedömning: Krishanteringsförordningens bestämmelser om påskyndat förfarande föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Kravet på personlig intervju och prövningsförfarandet enligt asylprocedurförordningen

Enligt artikel 11–13 i asylprocedurförordningen finns ett krav på personlig intervju vid ansökningar om internationellt skydd. Medlemsstaterna får dock under vissa omständigheter göra undantag från detta krav, t.ex. om den beslutande myndigheten kan fatta ett positivt beslut om flyktingstatus eller status som subsidiärt

skyddsbehövande på grundval av tillgänglig bevisning, förutsatt att status som subsidiärt skyddsbehövande erbjuder samma rättigheter och förmåner som flyktingstatus enligt unionsrätten och nationell rätt (artikel 13.11 a).

Enligt artikel 34.5 a får den beslutande myndigheten prioritera prövningen av en ansökan om internationellt skydd om den bedömer att ansökan kan förväntas vara välgrundad. Enligt artikel 35.4 ska den beslutande myndigheten säkerställa att ett förfarande för prövning i sak – under förutsättning att det inte är ett påskyndat prövningsförfarande – avslutas så snart som möjligt och inte senare än sex månader från den dag då ansökan lämnades in, utan åsidosättande av kraven på att en adekvat och fullständig prövning utförs.

I avsnitten 5.3.7, 5.3.12 och 5.3.13 har bedömningen gjorts att de relevanta bestämmelserna i artiklarna 13, 34 och 35 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga och inte kräver några författningsändringar.

Ett påskyndat förfarande för välgrundade ansökningar om internationellt skydd enligt krishanteringsförordningen

Artikel 14 i krishanteringsförordningen innehåller bestämmelser om ett påskyndat förfarande för ansökningar om internationellt skydd som, enligt de kriterier som fastställs i skyddsgrundsförordningen, skulle kunna vara välgrundade. Om objektiva omständigheter tyder på att så är fallet får kommissionen anta en rekommendation om att medlemsstaterna ska tillämpa ett påskyndat förfarande. I ett sådant fall får medlemsstaterna bl.a. tillämpa bestämmelserna i asylprocedurförordningen om att inte genomföra en personlig intervju och prioritera prövningen av en ansökan. När den beslutande myndigheten tillämpar dessa bestämmelser ska den dessutom, genom undantag från artikel 35.4 i asylprocedurförordningen, säkerställa att prövningen av grunderna för ansökan slutförs senast fyra veckor från det att ansökan lämnats in. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

14.2.6 Övriga bestämmelser

Bedömning: Krishanteringsförordningens bestämmelser om påskyndat förfarande föranleder inte något behov av författningsåtgärder.

Skälen för bedömningen

Sökandens garantier i en krissituation

Enligt artikel 15 ska en medlemsstat som befinner sig i en krissituation och tillämpar det undantag som avses i artiklarna 10–13 tillgodose sökandens rätt till information. Informationen ska bl.a. innehålla de åtgärder som tillämpas och dess varaktighet. Bestämmelserna om medlemsstaternas informationsskyldighet är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Medlemsstaternas krisberedskap

I artikel 7 i asyl- och migrationshanteringsförordningen regleras medlemsstaternas nationella strategier för att säkerställa tillräcklig kapacitet att effektivt genomföra sina asyl- och migrationshanteringssystem i enlighet med unionsrätten och internationell rätt. Bestämmelsen anger hur medlemsstaternas nationella strategier ska fastställas och vad de ska innehålla. I avsnitt 10.4.2 har gjorts bedömningen att dessa bestämmelser är direkt tillämpliga och inte kräver några författningsändringar.

Artikel 16 i krishanteringsförordningen innehåller en uttömmande lista med tillägg till de nationella strategier som ska fastställas av medlemsstaterna i enlighet med artikel 7 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Bestämmelsen anger även att medlemsstaterna ska se över sina nationella strategier det är nödvändigt samt har en skyldighet att göra det senast ett år från den dag då krissituationen upphörde. Bestämmelserna om medlemsstaternas krisberedskap är direkt tillämpliga och föranleder därför inga författningsåtgärder.

Samarbete och utvärdering

Enligt artikel 5 i asylprocedurförordningen får de behöriga myndigheter som fastställs enligt artikel 4 för mottagandet och registreringen av ansökningar om internationellt skydd och för att underlätta prövningen av ansökningar, inbegripet med avseende på den personliga intervjun, bistås av

- a) experter som har utplacerats av Europeiska unionens asylbyrå (asylbyrån), samt
- b) en annan medlemsstats behöriga myndigheter som av den medlemsstaten har anförtrots uppgiften att ta emot, registrera eller pröva ansökningar om internationellt skydd.

Enligt artikel 17.2 i krishanteringsförordningen får den medlemsstat som står inför en krissituation begära bistånd från myndigheter och asylbyrå i enlighet med artikel 5 i asylprocedurförordningen. I avsnitt 5.3.3 har bedömningen gjorts att Migrationsverket ska vara den behöriga myndigheten att registrera ansökningar om internationellt skydd. Migrationsverket är vidare ansvarig myndighet och kontaktpunkt i frågor som rör asylbyrå (12 och 13 §§ förordningen med instruktion för Migrationsverket). Det är således Migrationsverket som får begära bistånd och något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

Artikel 17.3–4 reglerar medlemsstaternas samarbetsskyldighet och rapporteringsskyldighet. Medlemsstaterna ska samarbeta dels med kommissionen och andra relevanta unionsorgan vid genomförandet av rådets genomförandebeslut, dels med UNHCR och andra organisationer som medlemsstaterna har anförtrott uppgifter. Medlemsstaterna ska vidare fortsätta rapportera alla relevanta data till kommissionen samt all den information som behövs eller begärs med anledning av kommissionens översyn av rådets genomförandebeslut. Bestämmelserna i artikel 17.3–4 är direkt tillämpliga och det ankommer på de tillämpande myndigheterna att säkerställa att de efterlevs. Något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

Ekonomiskt stöd

Av artikel 18 följer att de medlemsstater som genomför omfördelning som en solidaritetsåtgärd under vissa villkor kan beviljas ekonomiskt stöd ur AMIF. En medlemsstat i en krissituation kan dessutom få nödfinansieringsstöd ur denna fond.

Migrationsverket är den ansvariga myndigheten för AMIF i Sverige enligt förordningen (2021:853) om förvaltning av asyl-, migrations- och integrationsfonden. Bestämmelserna i artikel 18 är direkt tillämpliga och det ankommer på den ansvariga myndigheten att säkerställa att de efterlevs. Något särskilt utpekande i nationell rätt krävs därför inte.

15 Bestämmelser om ensamkommande barn i EU:s migrations- och asylpakt

15.1 Inledning

Flera av rättsakterna i EU:s migrations- och asylpakt innehåller bestämmelser om ensamkommande barn. Sådana bestämmelser finns i artikel 23 i asylprocedurförordningen, artikel 33 i skyddsgrundsförordningen, artikel 23 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, artikel 27 i mottagandedirektivet, artikel 14 i Eurodacförordningen och artikel 13 i screeningförordningen. Flera av bestämmelserna är likalydande eller hänvisar till varandra. I detta kapitel analyseras behovet av anpassning av svensk rätt till samtliga bestämmelser om företrädare för barn i de olika rättsakterna, med utgångspunkt i den miniminivå som följer av EU-rätten.

Avsnittet inleds med en redogörelse för gällande rätt vad gäller frågan om företrädare för barn i nationell lagstiftning.

15.2 Nationella bestämmelser om ställföreträdare för ensamkommande barn

15.2.1 Lagen om god man för ensamkommande barn

Lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn innehåller bestämmelser om god man i vissa fall för den som är under 18 år och som är utländsk medborgare eller statslös (1 § första stycket).

I 1 § andra stycket anges att det i 4 kap. 3 § lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och

förmynderskap finns bestämmelser om företrädare i andra fall för underåriga utländska medborgare.

Av det angivna lagrummet i 1904 års lag följer att för det fall förmynderskap inte ska anordnas enligt svensk lag eller om det ännu inte är utrett att så ska ske kan förmynderskap anordnas interimistiskt enligt svensk lag i avvaktan på att förmynderskap anordnas enligt svensk eller utländsk rätt (4 kap. 3 § första stycket). Om förmynderskap däremot redan är anordnat enligt utländsk rätt, kan god man förordnas enligt 11 kap. 1 § första stycket föräldrabalken, varvid den gode mannen således kommer att utöva en förmyndares uppgifter (4 kap. 3 § andra stycket).

Förutsättningarna för att en god man ska förordnas anges i 2 § lagen om god man för ensamkommande barn. I bestämmelsen sägs att om barnet vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, ska överförmyndaren förordna en god man (2 § första stycket).

En god man ska också förordnas om föräldrarna eller en vuxen som anses ha trätt i föräldrarnas ställe, efter barnets ankomst till Sverige men innan barnet har fått uppehållstillstånd här, på grund av dödsfall eller sjukdom eller någon annan orsak upphör att kunna utöva förmynderskapet eller vårdnaden (2 § andra stycket). En god man ska inte förordnas, om det är uppenbart obehövt (2 § tredje stycket).

Den gode mannens uppgifter består i att i vårdnadshavarens och förmyndarens ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter (2 § första stycket). Uppdraget består ytterst i att tillförsäkra barnet en trygg tillvaro under den första tiden i Sverige. Den gode mannen ska inte sköta den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet utan vara ett nav kring vilket barnets alla angelägenheter samordnas. Bland annat ska den gode mannen hålla regelbunden kontakt med barnet och även med t.ex. det hem där barnet vistas, med den som företräder barnet i ett pågående utlänningsärende samt den skola som barnet går i.⁵⁰⁸

En god man för ensamkommande barn förordnas av överförmyndaren (2 §). En ansökan får göras av Migrationsverket och av socialnämnden i den kommun där barnet vistas. Överförmyndaren får också självmant ta upp frågan. En god man ska förordnas så snart

⁵⁰⁸ Prop. 2004/05:136 s. 29

som möjligt (3 §). Den som utses till god man ska vara lämplig för uppdraget. Härvid ska 11 kap. 12 och 13 §§ föräldrabalken tillämpas. Vid lämplighetsprövningen ska överförmyndaren fästa särskilt avseende vid den utsatta situation som barnet befinner sig i (4 §). Av 11 kap. 12 § föräldrabalken följer bl.a. att en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig ej underårig person ska utses samt att innan någon förordnas till god man ska hans eller hennes lämplighet kontrolleras i den utsträckning som behövs.

Enligt 5 § första stycket ska ett godmanskap upphöra

1. om någon av barnets föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe anländer till Sverige och är i stånd att utöva förmynderskapet och vårdnaden,
2. om barnet varaktigt lämnar Sverige,
3. om en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken utses för barnet,
4. om det är uppenbart att god man av någon annan anledning inte längre behövs.

Överförmyndaren beslutar om upphörande av godmanskapet (5 § andra stycket). När barnet fyller 18 år upphör godmanskapet utan särskilt beslut (5 § tredje stycket).

En god man har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag (6 § första stycket). En god man som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund av detta är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget ska entledigas (6 § andra stycket). Överförmyndaren beslutar om entledigande (6 § tredje stycket).

Ansökan om upphörande av godmanskap eller entledigande av en god man får göras av barnets föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe samt av den gode mannen. Överförmyndaren får också självmant ta upp frågan (7 §).

Om barnet beviljas uppehållstillstånd ska socialnämnden väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare, om inte särskilda skäl talar emot det. Överförmyndaren ska underätta socialnämnden om att det finns förutsättningar för en sådan talan eller anmälan (10 §).

I frågor om god man enligt lagen tillämpas 11 kap. 14 § samt 12, 14, 16 och 19–21 kap. föräldrabalken (12 §). Detta innebär bl.a. att reglerna om tillsyn i 16 kap. föräldrabalken enligt vilket överförmyndaren ska utöva tillsyn över gode mäns verksamhet gäller i förhållande till gode män som utsetts enligt lagen.

Det är en vanlig uppfattning att lagen ska tillämpas endast när ett ensamkommande barn söker uppehållstillstånd i Sverige. Tolkningen görs mot bakgrund av de kopplingar till uppehållstillstånd som finns i 2 § andra stycket och 10 §, samt förarbetsuttalanden enligt vilka en god man ska ses som en tillfällig lösning medan barnet söker uppehållstillstånd i Sverige. Frågan om lagen är tillämplig också när ett ensamkommande barn inte söker uppehållstillstånd har såvitt känt inte prövats rättsligt.⁵⁰⁹

§Regeringen har i lagrådsremissen *Ett ställföreträdarskap att lita på* av den 6 november 2025 gjort bedömningen att lagen om god man för ensamkommande barn omfattar samtliga ensamkommande barn, och inte endast de som ansöker om uppehållstillstånd. Regeringen har i detta sammanhang anfört bl.a. följande (s. 122).

Bestämmelsen i 2 § andra stycket lagen om god man för ensamkommande barn reglerar situationen när barnets föräldrar, eller en vuxen som anses ha trätt i föräldrarnas ställe, upphör att kunna utöva förmynderskapet eller vårdnaden efter ankomsten till Sverige men innan barnet har fått uppehållstillstånd här. Det är inte enligt lagtextens lydelse en förutsättning att barnet söker uppehållstillstånd i Sverige. Bestämmelsen täcker alltså enligt sin ordalydelse in samtliga ensamkommande barn och inte endast de som söker uppehållstillstånd. Med tanke på hur regleringen är utformad kan det ifrågasättas om det egentligen krävs någon lagändring för att en god man ska utses för ett ensamkommande barn, oavsett om barnet söker uppehållstillstånd i landet eller inte. Mot bakgrund av hur bestämmelserna i praktiken tolkas löper dock många ensamkommande barn en risk för att stå utan en ställföreträdare när de kommer till Sverige.

Regeringen anförde vidare att det är svårt att se några starka skäl för att enbart ensamkommande barn som söker uppehållstillstånd ska ha rätt till en god man när det finns andra ensamkommande barn med ett minst lika stort behov av någon som kan företräda dem och samordna insatserna kring dem. För att säkerställa en enhetlig tillämpning föreslår regeringen att det därför göras ett tillägg i 2 § som klargör att en god man ska förordnas oavsett om det ensam-

⁵⁰⁹ Se SOU 2021:36 s. 472 och där angivna källhänvisningar.

kommande barnet söker uppehållstillstånd eller inte. I lagrådsremissen föreslås vidare ett tillägg till 4 § genom att en hänvisning till 11 kap. 12 a § föräldrabalken läggs till. Det innebär att även den som på grund av sin anställning tar sig an uppdrag som god man under vissa förutsättningar kan utses till god man för ett ensamkommande barn. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

15.2.2 Särskilt förordnad vårdnadshavare

I vissa fall kan vårdnaden om ett barn anförtros åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. En sådan vårdnadshavare ska utses om föräldrarna är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden om barnet eller om föräldrarna är döda (6 kap. 8 a och 9 §§ föräldrabalken). Det är tingsrätten som utser en särskilt förordnad vårdnadshavare, efter socialnämndens ansökan eller anmälan.

När det gäller ensamkommande barn görs en sådan ansökan eller anmälan när barnet har etablerat hemvist i Sverige, normalt när uppehållstillstånd har beviljats. Om det behövs får domstolen meddela beslut interimistiskt, dvs. för tiden till dess att frågan har avgjorts slutligt. Innan ett interimistiskt beslut meddelas ska motparten, dvs. barnets vårdnadshavare, få tillfälle att yttra sig. Rätten kan inhämta upplysningar från socialnämnden och nämnden ska, om det är lämpligt, höra föräldrarna och barnet (6 kap. 20 § föräldrabalken). En särskilt förordnad vårdnadshavare blir också förmyndare för barnet, om inte särskilda skäl talar för att någon annan ska vara förmyndare (10 kap. 3 § föräldrabalken).

När ett ensamkommande barn kommer som kvotflykting⁵¹⁰ ansöker socialnämnden hos tingsrätten om att barnet ska få en särskilt förordnad vårdnadshavare, eller anmäler behov av en sådan vårdnadshavare enligt 6 kap. 8 a och 9 §§ föräldrabalken. Eftersom

⁵¹⁰ En s.k. kvotflykting är en person som befinner sig i tredje land och som bedömts vara i behov av internationellt skydd och har blivit presenterad av FN:s flyktingorgan UNHCR för att få flytta till ett annat land för vidarebosättning där. Kvotflyktingar beviljas permanent uppehållstillstånd före ankomsten till Sverige. I delbetänkandet Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31) har det föreslagits vissa ändringar i 5 kap 2 § UtL som bl.a. innebär att permanent uppehållstillstånd utmönstras för denna grupp. I stället föreslås en kvotflykting beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med en giltighetstid om tre år för en flykting och tretton månader för en subsidiärt skyddsbehövande. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

kvotflyktingar har beviljats permanent uppehållstillstånd redan före ankomsten till Sverige förordnar överförmyndaren i regel ingen god man för barnet, i avvaktan på att en särskilt förordnad vårdnadshavare har utsetts.⁵¹¹

Av 6 kap. 10 a § första stycket föräldrabalken följer att om en särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses, ska någon utses som är lämpad att ge barnet omvårdnad, trygghet och en god fostran. Den som är underårig får inte förordnas till vårdnadshavare.

En särskilt förordnad vårdnadshavare har enligt 6 kap. 10 b § första stycket föräldrabalken rätt att på begäran bli entledigad från uppdraget.

En särskilt förordnad vårdnadshavare ska entledigas, om han eller hon vid utövandet av vårdnaden gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller av någon annan orsak inte längre är lämplig som vårdnadshavare (6 kap. 10 c § första stycket föräldrabalken). Frågor om entledigande av vårdnadshavare och förordnande av ny vårdnadshavare prövas av domstol efter ansökan av socialnämnden (tredje stycket samma paragraf).

Socialnämnden är, som nämnts i ovan i detta avsnitt, skyldig att hos rätten väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare när ett barn beviljas uppehållstillstånd (10 § lagen om god man för ensamkommande barn).

Regeringen gör i den ovan nämnda lagrådsremissen *Ett ställföreträderskap att lita på* bedömningen att om barnet ska stanna i Sverige är det bästa alternativet för barnet att få en särskilt förordnad vårdnadshavare i så nära anslutning till ankomsten som möjligt. Regeringen föreslår att det i 10 § lagen om god man för ensamkommande barn införs ett skyndsamhetskrav för socialnämndens ansökan eller anmälan om en särskilt förordnad vårdnadshavare. Detta mot bakgrund av att det har uppmärksamats att det ofta dröjer länge innan socialnämnden ansöker hos tingsrätten om eller anmäler behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare för ett ensamkommande barn.⁵¹²

⁵¹¹Lagrådsremiss *Ett ställföreträderskap att lita på* s.121-122.

⁵¹²Lagrådsremiss *Ett ställföreträderskap att lita på* s.123.

15.3 Asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn

15.3.1 Asylprocedurförordningen

I artikel 3.7 i asylprocedurförordningen definieras ensamkommande barn enligt följande:

en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, så länge den underåriga inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inbegripet en underårig som lämnas ensam utan medföljande vuxen efter det att han eller hon rest in på medlemsstaternas territorium.

Artikel 23 i asylprocedurförordningen innehåller bestämmelser om särskilda garantier för ensamkommande barn. Av artikel 23.1 följer att de behöriga myndigheterna ska säkerställa att ensamkommande barn företräds och bistås på ett sådant sätt att de kan utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter enligt asylprocedurförordningen, asyl- och migrationshanteringsförordningen, det nya omarbetade mottagandedirektivet och Eurodacförordningen.

Om en ansökan görs av en person som uppger sig vara underårig, eller för vilken det finns objektiva skäl att anta att han eller hon är underårig, som är ensamkommande, ska de behöriga myndigheterna enligt artikel 23.2

- a) så snart som möjligt och i alla händelser i god tid för de ändamål som avses i artikel 23.6 och, i tillämpliga fall, i artikel 23.7 utse en person med den kompetens och sakkunskap som krävs för att *tillfälligt bistå* den underåriga i syfte att skydda hans eller hennes bästa och allmänna välfärd, vilket gör det möjligt för den underåriga att utnyttja sina rättigheter enligt förordningen och, i tillämpliga fall, verka som företrädare till dess att en företrädare har utsetts,
- b) så snart som möjligt och *senast 15 arbetsdagar från den dag då ansökan görs*, utse en företrädare.

Företrädaren och den tillfälliga företrädaren får vara samma person som föreskrivs i artikel 27 i mottagandedirektivet. Han eller hon ska träffa det ensamkommande barnet och beakta den underårigas egna åsikter om sina behov alltefter den underårigas ålder och mognad (tredje stycket).

Om den behöriga myndigheten har konstaterat att en sökande som påstår sig vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, behöver den inte utse en företrädare. De uppgifter som företrädaren eller den tillfälliga företrädaren har ska upphöra att gälla om de behöriga myndigheterna, efter den åldersbedömning som avses i artikel 25.1, inte utgår från att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn (fjärde stycket).

Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer, får den tidsfrist för att utse en företrädare förlängas med tio arbetsdagar (artikel 23.3).

Om en organisation utses ska den utse en fysisk person för att utföra de uppgifter som avses i denna artikel i fråga om ett ensamkommande barn (artikel 23.4).

Av artikel 23.5 följer att den behöriga myndigheten omedelbart ska informera

- a) det ensamkommande barnet, på ett barnvänligt sätt och på ett språk som han eller hon kan förstå, om att en tillfällig företrädare eller en företrädare har utsetts och om hur man i förtroende och under säkra former kan lämna in ett klagomål mot den personen,
- b) i tillämpliga fall den beslutande myndigheten och den behöriga myndigheten för registrering av ansökan om att en företrädare har utsetts för det ensamkommande barnet, och
- c) den tillfälliga företrädaren eller företrädaren om skeden i förfarandet och tidsfrister kopplade till det ensamkommande barnets ansökan. Företrädaren och den tillfälliga företrädaren ska ha tillgång till innehållet i relevanta handlingar i den underårigas akt, inklusive det särskilda informationsmaterialet för ensamkommande barn.

Den tillfälliga företrädaren ska enligt artikel 23.6 träffa det ensamkommande barnet och bland annat utföra följande uppgifter, när så är lämpligt tillsammans med den rättsliga rådgivaren:

- a) Förse det ensamkommande barnet med relevant information om de förfaranden som föreskrivs i förordningen.
- b) I tillämpliga fall bistå det ensamkommande barnet i samband med det förfarande för åldersbedömning som avses i artikel 25.
- c) I tillämpliga fall förse det ensamkommande barnet med relevant information och bistå honom eller henne i samband med de förfaranden som föreskrivs i asyl- och migrationshanteringsförordningen och Eurodacförordningen.

Av artikel 23.7 följer att så länge en företrädare inte har utsetts får medlemsstaterna bemyndiga den tillfälliga företrädaren att bistå den underåriga med registreringen och inlämnandet av ansökan eller att lämna in ansökan på den underårigas vägnar i enlighet med artikel 33.

Företrädaren ska enligt artikel 23.8 träffa det ensamkommande barnet och bland annat utföra följande uppgifter, när så är lämpligt, tillsammans med den rättsliga rådgivaren:

- a) I tillämpliga fall förse det ensamkommande barnet med relevant information om de förfaranden som föreskrivs i förordningen.
- b) I tillämpliga fall bistå vid det förfarande för åldersbedömning som avses i artikel 25.
- c) I tillämpliga fall bistå vid registreringen av ansökan.
- d) I tillämpliga fall bistå vid inlämnandet av ansökan eller lämna in ansökan på det ensamkommande barnets vägnar i enlighet med artikel 33.
- e) I tillämpliga fall bistå vid förberedelserna inför och närvara vid den personliga intervjun och informera det ensamkommande barnet om syftet med och möjliga konsekvenser av den personliga intervjun och om hur man förbereder sig för intervjun.
- f) I tillämpliga fall förse det ensamkommande barnet med relevant information och bistå det ensamkommande barnet i

samband med de förfaranden som föreskrivs i asyl- och migrationshanteringsförordningen och Eurodacförordningen. Vid den personliga intervjun ska företrädaren och den rättsliga rådgivaren ha möjlighet att ställa frågor eller yttra sig inom den ram som fastställs av den person som genomför intervjun. Den beslutande myndigheten får kräva att det ensamkommande barnet närvarar vid den personliga intervjun, även om företrädaren eller den rättsliga rådgivaren är närvarande.

Artikel 23.9 anger de krav som förordningen ställer på en företrädare som utses enligt artikel 23.2 b, dvs. kraven gäller inte den tillfälliga företrädaren. Enligt bestämmelsen ska företrädaren utföra sina uppgifter i enlighet med principen om barnets bästa och ha de kvalifikationer, den utbildning och den sakkunskap som krävs. Företrädare ska få regelbunden utbildning för att utföra sina uppgifter och får inte ha ett kriminalregister, särskilt inte vad gäller brott eller förseelser mot barn. Företrädaren ska endast bytas ut om de behöriga myndigheterna anser att företrädarens eller personens uppgifter inte har utförts på ett korrekt sätt. Organisationer eller fysiska personer som befinner sig i eller skulle kunna befinna sig i en intressekonflikt med det ensamkommande barnet får inte utses till företrädare.

De behöriga myndigheterna ska enligt artikel 23.10 ge en fysisk person som är företrädare eller en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn, och under normala omständigheter *högst 30 ensamkommande barn samtidigt*, för att säkerställa att han eller hon kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer får antalet ensamkommande barn per företrädare ökas upp till högst 50 barn.

Medlemsstaterna ska vidare enligt artikel 23.10 säkerställa att det finns administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter med ansvar för att regelbundet övervaka att företrädare eller tillfälliga företrädare utför sina utgifter korrekt, inklusive genom att granska de utsedda företrädarnas och de utsedda personernas kriminalregister med regelbundna mellanrum för att identifiera eventuella omständigheter som är oförenliga med deras roll. Dessa administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter ska

granska klagomål som ensamkommande barn har lämnat in mot utsedda företrädare eller tillfälliga företrädare.

15.3.2 Anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för barn

Förslag: Det ska införas en upplysningsbestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn som anger att lagens bestämmelse även gäller för en sådan företrädare eller tillfällig företrädare som omfattas av artikel 23 i asylprocedurförordningen. Av bestämmelsen ska följa att om en företrädare eller tillfällig företrädare ska utses enligt förordningen, ska det inte samtidigt förordnas en god man enligt 2 § nämnda lag. Det ska också i lagen införas en upplysningsbestämmelse om att artikel 23.2 i förordningen innehåller regler om inom vilka tidsfrister ett förordnande ska ske.

Det ska i lagen om god man för ensamkommande barn införas en bestämmelse om att Migrationsverket ska lämna information enligt artikel 23.5.

Det ska införas upplysningsbestämmelser i lagen om god man för ensamkommande barn avseende innehållet i artiklarna 23.6-9.

Bestämmelsen i 18 kap. 3 § utlänningslagen ska ändras på så sätt att det som anges i paragrafens första mening inte ska gälla om det har utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen. I 18 kap. 4 § utlänningslagen ska det föras in en upplysningsbestämmelse om företrädarens respektive den tillfälliga företrädarens uppgifter i artiklarna 23.6-8.

Bestämmelsen i 8 kap. 9 b § utlänningsförordningen ska föras med en upplysningsbestämmelse om att en företrädare enligt artikel 23.8 e ska närvara vid den personliga intervjun.

Bedömning: I övrigt kräver inte bestämmelserna i artiklarna 3.7 och 23 några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för förslaget

Utgångspunkter

Vid genomförandet av asylprocedurdirektivet och senare det omarbetade asylprocedurdirektivet gjorde regeringen bedömningen att det svenska systemet med förordnande om god man för ensamkommande barn skulle utgöra utgångspunkten för genomförande av direktivens bestämmelser om företrädare för dessa barn.⁵¹³

När det gäller anpassning av svensk rätt till asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare för ensamkommande barn bör – i likhet med nämnda lagstiftningsarbeten – det nationella systemet med god man för ensamkommande barn vara utgångspunkten för övervägandena i förhållande till förordningens bestämmelser.

Det sagda innebär att de nationella reglerna om god man för ensamkommande barn i tillämpliga delar bör gälla även för företrädare eller tillfällig företrädare som utses enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen. En bestämmelse med denna innebörd bör föras in i lagen om god man för ensamkommande barn. I samma bestämmelse bör dock anges att om en företrädare eller tillfällig företrädare ska utses enligt förordningen ska inte en god man förordnas. Detta för att undvika en situation där både en god man och en företrädare samtidigt förordnas för barnet, vilket en bestämmelse som den föreslagna annars skulle ge utrymme för. Även om en företrädare och inte en god man ska förordnas, ska dock – som angetts ovan – bestämmelserna i lagen gälla för företrädaren i fråga om t.ex. vem som kan ansöka om en företrädare (3 §), när förordandet ska upphöra (5 §) och tillsyn (12 §) (om dessa frågor, vidare nedan).

I lagen om god man för ensamkommande barn finns det bestämmelser som i viss mån kan anses överlappa förordningen. Detta gäller t.ex. den direkt tillämpliga definitionen av ensamkommande barn i asylprocedurförordningen. Regeringen har, som konstaterats ovan, gjort bedömningen att lagen om god man för ensamkommande barn inte endast omfattar barn som ansöker om

⁵¹³ Prop. 2009/10:31 s. 196-200 och prop. 2016/17:17 s. 59-67.

uppehållstillstånd och det finns inte skäl att utifrån lagens ordalydelse göra någon annan bedömning i detta hänseende.

Asylprocedurförordningens bestämmelser om företrädare gäller bara om barnet ansöker om internationellt skydd. Med hänsyn till att lagen om god man för ensamkommande barn omfattar en vidare krets av ensamkommande än asylprocedurförordningen är bedömningen att bestämmelser där det kan vara fråga om dubbelreglering inte bör utmönstras ur lagen. I stället bör det i lagen införas upplysningsbestämmelser som hänvisar till förordningen. När det gäller ovan nämnda definition av begreppet ensamkommande barn görs bedömningen att det inte krävs någon sådan upplysningsbestämmelse.

Förordningens bestämmelser om förordnande av företrädare i artikel 23.2

När det gäller vem som kan ansöka om förordnande av företrädare tillämpas enligt resonemanget ovan bestämmelserna i 3 § lagen om god man för ensamkommande barn. Migrationsverket och socialnämnden i den kommun där barnet vistas får således ansöka om företrädare eller tillfällig företrädare. Någon ytterligare reglering i detta avseende är inte nödvändig.

Som redogjorts för ovan innehåller artikel 23.2 i asylprocedurförordningen bestämmelser som reglerar inom vilka tidsfrister som ett förordnande av företrädare ska göras.

Bestämmelserna i artikel 23.2 i förordningen om förordnande av företrädare för barn, inklusive tillfällig företrädare, och inom vilka tidsfrister detta ska ske är direkt tillämpliga och kräver därmed inte några författningsändringar. Det följer också direkt av förordningen att den tillfälliga företrädarens uppdrag är avslutat när en ordinarie företrädare är utsedd enligt artikel 23.2 b. Det krävs således inte någon nationell bestämmelse om entledigande av den tillfälliga företrädaren.

Det bör dock införas en upplysningsbestämmelse i lagen om företrädare för ensamkommande barn som anger att förordningen innehåller regler om inom vilka tidsfrister ett förordnande ska ske.

När det gäller den praktiska tillämpningen av bestämmelsen kan följande konstateras. Utöver de ovan behandlade tidsfristerna enligt vilka företrädare ska utses gäller i fråga om Eurodacförordningen

enligt artikel 14 att ett ensamkommande barn ska åtföljas av en företrädare eller, om ingen företrädare har utsetts, en person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande *under hela den tid då barnets biometriska uppgifter tas*. Detta görs under screeningprocessen, som enligt screeningförfordningen får uppgå till tre respektive sju dagar beroende på om personen upptäckts inom riket eller vid yttre gräns (om Eurodac-förfordningens respektive screeningförfordningens bestämmelser om företrädare för ensamkommande barn, se vidare nedan). Som följer av artikel 23.6–7 i asylprocedurförfordningen ska den tillfälliga företrädaren eller företrädaren bistå vid förfaranden enligt bl.a. Eurodac.

Redan i dag finns det ett krav på att ett förordnande av god man sker skyndsamt (3 § lagen om god man för ensamkommande barn). Det förhållande att en företrädare ska bistå redan vid upptagning av biometriska uppgifter ställer ytterligare krav på skyndsamhet. Migrationsverket kan enligt 3 § lagen om god man för ensamkommande barn ansöka om företrädare. Barnet har enligt artikel 6 i screeningförfordningen inte tillstånd att resa in i landet. Detsamma gäller i ett gränsförfarande enligt 54.4 asylprocedurförfordningen. Barnet vistas dock fysiskt inom territoriet även om det enligt nämnda bestämmelser saknar legal rätt att resa in i landet. Om ett ensamkommande barn t.ex. anländer till yttre gräns under kvälls- eller helgtid kan Migrationsverket därför vända sig till socialtjänsten i den kommun där barnet faktiskt vistas.

Flertalet kommuner har inrättat en s.k. social jour för att möta socialtjänstlagens krav på tillgänglighet. En sådan jour är tillgänglig utanför kontorstid och skulle möjligen kunna användas för ändamålet att utse en företrädare enligt asylprocedurförfordningen, eller en tillfällig sådan i väntan på att en ordinarie företrädare kan förordnas. Sannolikt kommer det i detta läge ofta vara fråga om att utse en tillfällig företrädare till dess en företrädare som är lämplig för uppdraget kan utses.

Hur den närmare gången i ett ärende om tillsättande av en tillfällig företrädare eller företrädare enligt förordningen kommer att se ut när det finns ett behov av att förordnande sker utanför kontorstid är emellertid en fråga av praktisk natur som alltså rör själva tillämpningen av förordningen och inte anpassning av svensk rätt till dess bestämmelser.

Bestämmelserna i artiklarna 23.3 och 23.4 om förlängd tidsfrist respektive att en fysisk person ska förordnas som företrädare är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsåtgärder.

Av 18 kap. 3 § UtlL följer att den som är förordnad som offentligt biträde för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet, utan särskilt förordnande, också är barnets ställföreträdare i det mål eller ärende som förordnandet avser. Detta gäller dock inte om det finns en god man för barnet enligt lagen om god man för ensamkommande barn.

Bestämmelsen avser inte – till skillnad från artikel 23.2 – endast barn som ansöker om internationellt skydd, och får därför anses omfatta en vidare krets av barn än artikel 23.2. Bestämmelsen bör därför inte upphävas i sin helhet. I stället bör det i paragrafen anges att om en företrädare eller tillfällig företrädare har utsetts enligt artikel 23.2 gäller inte första meningen i bestämmelsen. I dessa fall gäller förordningens direkt tillämpliga bestämmelser om företrädaren eller den tillfälliga företrädaren och deras respektive uppgifter.

Information till barnet samt företrädarens uppgifter

I artikel 23.5 finns, som redogjorts för ovan, bestämmelser om vilken information som behörig myndighet ska lämna till det ensamkommande barnet. Bestämmelsen är direkt tillämplig och kräver därmed inte någon lagstiftningsåtgärd. Det bör i lagen om ensamkommande barn regleras vilken myndighet som ska lämna informationen. Denna myndighet är lämpligen Migrationsverket.

Artiklarna 27.6-8 reglerar de uppgifter som tillkommer den tillfälliga företrädaren respektive företrädaren. Bestämmelserna är direkt tillämpliga och kräver inte heller de några författningsändringar, men bör föranleda upplysningsbestämmelser i lagen om god man för ensamkommande barn.

I 18 kap. 4 § UtlL anges att den som är förordnad som god man för ett barn enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska ansöka om uppehållstillstånd för barnet, om detta inte är uppenbart obehövligt. Om en sådan god man inte är förordnad, ska i stället den som är förordnad som offentligt biträde för barnet utföra denna uppgift. Bestämmelsen omfattar en vidare krets av ensamkommande

barn än vad artikel 23 i asylprocedurförordningen gör. Detta eftersom artikeln ställer som krav att barnet ansöker om internationellt skydd. Bestämmelsen bör därmed inte upphävas, utan i stället förses med en upplysningsbestämmelse med innebörden om att det utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare ska denne utföra de uppgifter som anges i artiklarna 23.6-8 och att utförandet av uppgifterna, om lämpligt, får ske tillsammans med den rättsliga rådgivaren.

I 8 kap. 9 b § första stycket UtIF anges att den som förordnats som god man för ett ensamkommande barn enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska kallas till den muntliga handläggningen hos Migrationsverket. Om en god man har förordnats för ett ensamkommande barn får ingen muntlig handläggning ske med barnet utan att den som förordnats som god man eller, om ett sådant har förordnats, barnets offentliga biträde är närvarande (andra stycket samma paragraf). I likhet med vad som anförts beträffande de ovan behandlade bestämmelserna i 18 kap. 3 och 4 §§ UtIL omfattar 8 kap. 9 b § UtIF en vidare krets av ensamkommande barn än artikel 23. Paragrafen bör därför inte upphävas, men förses med en upplysningsbestämmelse om att företrädaren ska närvara vid den personliga intervjun enligt artikel 23.8 e.

Företrädarens kompetens

I artikel 23.9 anges vilka krav som ställs på företrädarens kompetens. Även dessa bestämmelser är i huvudsak direkt tillämpliga och kräver således inte några författningsåtgärder, men bör föranleda en upplysningsbestämmelse om artikelns innehåll. Vad avser bestämmelserna i artiklarna 23.9-10 om att företrädaren inte får ha ett kriminalregister samt granskning av sådana register är dessa också direkt tillämpliga. Kriminalregister är inte definierat i förordningen. Av artikel 3.3 förordningen om Ecris-TCN följer dock att med kriminalregister avses det eller de nationella registren för registrering av fällande domar i enlighet med nationell rätt (om Ecris-TCN, se avsnitt 8.2.1). I svensk rätt motsvaras alltså ett kriminalregister av det nationella belastningsregistret.

En sådan granskning av det motsvarande nationella belastningsregistret som avses i artiklarna 23.9–10 rymms inom den lämplighetsprövning som enligt nationell rätt ska göras av en person innan denne förordnas som god man. Bestämmelserna om kriminalregister kräver därmed inte några lagstiftningsåtgärder. I sammanhanget kan även nämnas att en överförmyndare har rätt att hämta in vissa uppgifter ur belastningsregistret i ärenden där en lämplighetsprövning ska göras bl.a. i fråga om den person som överförmyndaren avser att utse till god man, se 11 § första stycket 14 förordningen (1999:1134) om belastningsregister.

Bestämmelserna i artikel 23.10 om begränsningen i antalet barn som en företrädare kan bli förordnad för är direkt tillämplig och kräver inte heller den några författningsåtgärder.

Upphörande av förordnandet som företrädare

Av fjärde stycket i artikel 23.2 följer att de uppgifter som företrädaren eller den tillfälliga företrädaren har ska upphöra att gälla om de behöriga myndigheterna, efter den åldersbedömning som avses i artikel 25.1, inte utgår från att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn. I övrigt innehåller inte förordningen några bestämmelser om när förordnandet som företrädare ska upphöra.

Som följer av artikel 33 i skyddsgrundsförordningen kan det finnas behov av att förordnandet kvarstår en tid efter att barnets ansökan om internationellt skydd har beviljats. Skulle barnets ansökan i stället avslås hindrar inte asylprocedurförordningen att förordnandet kvarstår till dess att barnet lämnat Sverige.

Bestämmelserna i fjärde stycket i artikel 23.2 är direkt tillämpliga. De överensstämmer i stort med motsvarande nationella bestämmelser om när ett godmanskap ska upphöra att gälla. I övrigt bör de nationella reglerna om upphörande av godmanskap gälla även för den som utsetts som företrädare eller tillfällig företrädare, t.ex. i det fall barnet varaktigt lämnar Sverige. De nationella reglerna om upphörande av godmanskapet bör därför inte ändras.

Tillsyn

Som följer av 12 § lagen om god man för ensamkommande barn och 16 kap. föräldrabalken står en god man under tillsyn av överförmyndaren. En god man kan vidare entledigas om personen har visat sig olämplig för uppdraget. Den nationella tillsynen över institutet med gode män får anses tillräckligt för att tillgodose kravet i artikel 23.10 om rättsliga myndigheters övervakning. Det krävs således inte några ytterligare åtgärder för att säkerställa övervakningen av den som utses som företrädare enligt asylprocedurförordningen.

15.4 Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn

15.4.1 Det nya omarbetade mottagandedirektivet

Artikel 27 i det nya omarbetade mottagandedirektivet innehåller bestämmelser om ensamkommande barn.

Av första stycket i artikel 27.1 följer att om en ansökan görs av en person som gör anspråk på att vara underårig, eller om det finns objektiva skäl att anta att personen är underårig, ska medlemsstaterna utse

- a) en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare enligt detta direktiv till dess att en företrädare har utsetts,
- b) en företrädare, så snart som möjligt och senast 15 arbetsdagar från och med den dag då ansökan gjordes.

Företrädaren och den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska träffa det ensamkommande barnet och ta hänsyn till barnets egen syn på sina behov (andra stycket).

Om en medlemsstat har bedömt att en sökande som gör anspråk på att vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, behöver medlemsstaten inte utse en företrädare eller en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare i enlighet med första respektive andra stycket (tredje stycket).

Medlemsstaterna ska i sina beredskapsplaner som avses i artikel 32 inbegripa åtgärder att vidta för att säkerställa att

företrädare och personer som är lämpade att tillfälligt agera som företrädare utses i enlighet med den här artikeln i fall där de ställs inför ett oproportionerligt stort antal ansökningar av ensamkommande barn (fjärde stycket).

Om genomförandet av åtgärder som avses i fjärde stycket är otillräckligt för att hantera ett oproportionerligt stort antal ansökningar av ensamkommande barn, eller i andra undantagsfall, får företrädare utses med tio arbetsdagens fördröjning och antalet ensamkommande barn per företrädare ökas, upp till högst 50 barn (femte stycket).

Vid tillämpning av femte stycket ska medlemsstaterna underrätta kommissionen och asylbyrån om saken (sjätte stycket).

Åliggandena för företrädaren och den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska upphöra om de behöriga myndigheterna, till följd av den åldersbedömning som avses i artikel 25.1 i asylprocedurförordningen inte antar att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig, eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn (sjunde stycket).

Enligt artikel 27.2 ska medlemsstaterna se till att den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare omedelbart underrättas när en ansökan om internationellt skydd görs av ett ensamkommande barn samt om alla relevanta fakta som rör barnet. Personer vars intressen står i strid med, eller möjligen skulle kunna komma att stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte utses till en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare. Det ensamkommande barnet ska omedelbart underrättas om att en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare har utsetts.

Om en organisation utses till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska den utse en fysisk person att utföra företrädarens uppgifter med avseende på det ensamkommande barnet i enlighet med direktivet (artikel 27.3).

Av artikel 27.4 följer att den företrädare som föreskrivs i artikel 27.1 får vara samma person som den som föreskrivs i artikel 23.2 i asylprocedurförordningen.

Enligt artikel 27.5 ska de behöriga myndigheterna omedelbart underrätta

- a) det ensamkommande barnet om att en företrädare utsetts för honom eller henne och, på ett åldersanpassat sätt och på ett

sådant sätt som säkerställer att barnet förstår det, om hur klagomål mot den företrädaren kan lämnas in på ett konfidentiellt och säkert sätt,

- b) den myndighet som ansvarar för att tillhandahålla mottagningsvillkor att en företrädare har utsetts för det ensamkommande barnet, och
- c) företrädaren om relevanta fakta om det ensamkommande barnet.

Företrädaren eller den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska endast bytas ut om det är nödvändigt, i synnerhet när de behöriga myndigheterna anser att den företrädaren eller personen inte har utfört sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt (första stycket i artikel 27.6).

Organisationer eller fysiska personer vars intressen står i strid med, eller kan komma att stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte utses till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare (andra stycket).

Medlemsstaterna ska se till att en fysisk person som utsetts till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ges ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn och, under normala omständigheter, högst 30 ensamkommande barn samtidigt, för att säkerställa att den personen kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt (artikel 27.7).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 27.8 säkerställa att det finns administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter med ansvar för att övervaka att företrädare och personer som är lämpade att tillfälligt agera som företrädare utför sina uppgifter på ett korrekt sätt, inbegripet genom att regelbundet granska dessa utsedda företrädares och personers kriminalregister för att identifiera eventuella oförenligheter med deras roll. Dessa administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter ska granska klagomål som ensamkommande barn har lämnat in mot sina utsedda företrädare eller utsedda personer.

Artiklarna 27.9-10, som reglerar placering av ensamkommande barn respektive spårning av familjemedlemmar, har motsvarande lydelse som tidigare (jämför artikel 24.2 respektive 24.3 i det tidigare direktivet).

15.4.2 Genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn

Bedömning: Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om ensamkommande barn kräver inte några författningsändringar.

Skälen för bedömningen

Det nya omarbetade mottagandedirektivets bestämmelser om företrädare för ensamkommande barn i artikel 27.1 är i flera delar likalydande med motsvarande bestämmelserna i artikel 23.2 i asylprocedurförordningen, bl.a. i fråga om förordnande av företrädare eller tillfällig företrädare och inom vilka tidsfrister ett sådant förordnande ska ske. Som följer av artikel 27.4 kan också en företrädare enligt direktivets bestämmelser vara densamma som förordnats enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen.

En företrädare enligt asylprocedurförordningen och en företrädare enligt direktivet har uppgifter som i stort påminner om varandra. Starka skäl talar därför för att det bör vara samma person som utses som företrädare enligt direktivet som enligt nämnda förordning. Möjligheten enligt artikel 27.4 att förordna en och samma person bör därför utnyttjas. Ovan föreslås beträffande artikel 23.2 i asylprocedurförordningen att det förs in en upplysningsbestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn med innebörden att en företrädare som utses enligt asylprocedurförordningen omfattas av reglerna i lagen om god man för ensamkommande barn. I andra stycket i artikel 23.2 asylprocedurförordningen anges vidare att företrädare enligt förordningen får vara samma person som enligt motsvarande bestämmelse i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Mot den bakgrunden görs bedömningen att det inte krävs ytterligare lagstiftningsåtgärder för att artikel 27.1 ska anses genomförd i svensk rätt.

Enligt 4 § lagen om god man för ensamkommande barn ska en lämplig person utses för uppdraget. En person kan inte anses lämplig som god man om han eller hon befinner sig i en intressekonflikt med barnet. Vidare ligger det i sakens natur att den gode mannen

informeras om uppdraget. Gällande rätt uppfyller således kraven som ställs i artikel 27.2 om den information som ska lämnas till den tillfällige företrädaren och kraven på dennes lämplighet enligt samma artikel. Det krävs därför inte några ytterligare lagstiftningsåtgärder för att bestämmelsen ska anses genomförd i svensk rätt. Inte heller bestämmelsen i artikel 27.3 om förordnande av en fysisk person som företrädare kräver några lagstiftningsändringar i detta syfte.

Enligt 3 § tredje stycket lagen om god man för ensamkommande barn ska överförmyndaren omedelbart efter förordnandet informera barnet om vem som har förordnats som god man. Informationen ska även lämnas till barnets boende och till det offentliga biträdet om ett sådant har förordnats för barnet. Informationen som ska lämnas enligt artikel 27.5 får anses motsvara denna information. Det framgår dock inte uttryckligen av 3 § i lagen om god man för ensamkommande barn att information ska lämnas till barnet om hur klagomål kan framföras på företrädaren. Av artikel 23.5 a i asylprocedurförordningen följer dock att motsvarande information ska lämnas till ett ensamkommande barn. Bestämmelsen är direkt tillämplig (se avsnitt 15.3.2 ovan). Eftersom en företrädare enligt mottagandedirektivet får vara samma person som företrädare enligt asylprocedurförordningen – en möjlighet enligt resonemanget ovan bör utnyttjas nationellt – finns det inte skäl att vidta några ytterligare lagstiftningsåtgärder. Svensk rätt uppfyller sammanfattningsvis direktivets krav på information och några ytterligare lagstiftningsåtgärder krävs inte i detta avseende.

Som angetts i avsnitt 15.3.2 ska en lämplig person förordnas till god man och kan inte anses lämplig som god man om han eller hon befinner sig i en intressekonflikt med barnet. Bestämmelser om entledigande av god man finns i 6 § lagen om god man för ensamkommande barn, enligt vilken en god man som bl.a. gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget ska entledigas från uppdraget. Svensk rätt uppfyller därmed de krav som ställs i artikel 27.6 på företrädaren eller den tillfälliga företrädaren.

Som framgår i avsnitt 15.3.1 innehåller artikel 23 i asylprocedurförordningen en bestämmelse om begränsning i antalet barn som en företrädare får förordnas för. Bestämmelsen är likalydande med artikel 27.7 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Som angetts

i avsnitt 15.3.2 bör det av lagen om god man för ensamkommande barn framgå att asylprocedurförordningen innehåller en bestämmelse med detta innehåll. Med hänsyn till att den företrädare som ska utses enligt direktivet får vara samma person som utses enligt asylprocedurförordningen, vilket ovan konstaterats bör ske nationellt, och begränsningen redan följer av förordningen bör artikel 27.7 inte kräva några lagstiftningsåtgärder för att anses genomförd.

Som redogjorts för närmare i avsnitt 15.3.2 står gode män under tillsyn av Överförmyndarnämnden. Den nationella tillsynen över institutet med gode män får anses tillräckligt för att tillgodose kravet i artikel 27.8 om rättsliga myndigheters övervakning och några ytterligare lagstiftningsåtgärder är därmed inte påkallade för att direktivets bestämmelser i denna del ska anses genomförda i svensk rätt.

Som nämnts ovan i avsnitt 15.4.1 har artiklarna 27.9–10 samma lydelse som i tidigare direktiv. Bedömningen görs därför att det inte krävs några författningsändringar i denna del.

15.5 Asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om garantier för underåriga

15.5.1 Asyl- och migrationshanteringsförordningen

I artikel 23 i asyl- och migrationshanteringsförordningen finns bestämmelser om garantier för underåriga.

Av artikel 23.1 följer att medlemsstaterna ska betrakta barnets bästa som en fråga av största vikt vid alla förfaranden som föreskrivs i denna förordning. De förfaranden som inbegriper underåriga ska prioriteras.

Enligt första stycket i artikel 23.2 ska varje medlemsstat där ett ensamkommande barn befinner sig säkerställa att barnet företräds och bistås av en företrädare i samband med de relevanta förfaranden som föreskrivs i förordningen. Företrädaren ska ha de resurser, de kvalifikationer, den utbildning, den sakkunskap och det oberoende som behövs för att säkerställa att barnets bästa beaktas under de förfaranden som genomförs enligt denna förordning. Företrädaren ska ha tillgång till innehållet i de relevanta handlingarna i sökandens akt, inklusive det särskilda informationsmaterialet för ensam-

kommande barn, och ska hålla det ensamkommande barnet underrättat om hur förfarandena enligt förordningen fortskrider.

Av andra stycket i artikel 23.2 följer att om en ansökan görs av en person som uppger sig vara underårig, eller för vilken det finns objektiva skäl att anta att personen är underårig, och som är ensamkommande, ska de behöriga myndigheterna,

- a) så snart som möjligt och under alla omständigheter i god tid och för att bistå den underåriga i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, utse en person med den kompetens och sakkunskap som krävs för att tillfälligt bistå den underåriga i syfte att skydda hans eller hennes bästa och allmänna välbefinnande, så att den underåriga kan åtnjuta rättigheterna enligt förordningen, och i tillämpliga fall verka som företrädare till dess att en företrädare har utsetts,
- b) så snart som möjligt, dock senast femton arbetsdagar efter den dag då ansökan görs⁵¹⁴ lämnats in, utse en företrädare.

Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer får tidsfristen för att utse en företrädare enligt andra stycket b förlängas med tio arbetsdagar (tredje stycket).

Om den behöriga myndigheten drar slutsatsen att en sökande som uppger sig vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, ska den inte vara skyldig att utse en företrädare (fjärde stycket).

Älloggandena för företrädaren eller den tillfälliga företrädaren ska upphöra om de behöriga myndigheterna, till följd av den åldersbedömning som avses i artikel 25.1 i asylprocedurförordningen, inte antar att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig, eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn (femte stycket).

Om en organisation utses till företrädare ska den utnämna en person som ansvarig för att uppfylla företrädarens ansvar för den

⁵¹⁴ I den svenska översättningen av direktivet anges ” dock senast femton arbetsdagar efter den dag då ansökan lämnats in”. I den engelska texten anges emellertid ”no later than fifteen working days from the date on which the application is made. Det bör därför rätteligen vara ”senast femton arbetsdagar efter den dag då ansökan görs”. En rättelse av översättningen ska enligt uppgift inom kort beslutas.

underåriga. Det första stycket ska tillämpas på den personen (sjätte stycket).

Den företrädare som avses i första stycket får vara samma person eller organisation som avses i artikel 23 i asylprocedurförordningen (sjunde stycket).

Medlemsstaterna ska enligt artikel 23.3 involvera företrädaren för ett ensamkommande barn under hela förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt förordningen. Företrädaren ska bistå det ensamkommande barnet med att tillhandahålla information som är relevant för bedömningen av barnets bästa i enlighet med artikel 23.4, inbegripet utövandet av rätten att bli hörd, och ska stödja barnets kontakter med andra aktörer, såsom organisationer som arbetar med att spåra familjer, om behov finns i detta avseende, med vederbörlig hänsyn till skyldigheterna avseende konfidentialitet om den underåriga.

Vid bedömningen av barnets bästa ska medlemsstaterna enligt artikel 23.4 samarbeta nära med varandra och särskilt ta vederbörlig hänsyn till följande faktorer:

- a) Möjligheterna till familjeåterförening.
- b) Den underårigas välbefinnande och sociala utveckling på kort, medellång och lång sikt, inbegripet ytterligare sårbarheter såsom trauma, särskilda vårdbehov eller funktionsnedsättning, med särskild hänsyn till den underårigas etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund, och med beaktande av behovet av stabilitet och kontinuitet i den sociala och utbildningsrelaterade omsorgen.
- c) Säkerhets- och trygghetshänsyn, särskilt om det finns en risk för att den underåriga är offer för någon form av våld eller utnyttjande, inklusive människohandel.
- d) Den underårigas åsikter, i enlighet med hans eller hennes ålder och mognad.
- e) Den information som lämnats av företrädaren i den medlemsstat där det ensamkommande barnet befinner sig, när sökanden är ett ensamkommande barn.
- f) Alla övriga skäl som är av vikt för bedömningen av barnets bästa.

Innan ett ensamkommande barn överförs ska den överförande medlemsstaten enligt artikel 23.5 underrätta den ansvariga medlemsstaten eller omfördelningsmedlemsstaten, som ska bekräfta att alla lämpliga åtgärder som avses i artiklarna 16 och 27 i det nya omarbetade mottagandedirektivet och artikel 23 i asylprocedurförordningen kommer att vidtas utan dröjsmål, inbegripet utseendet av en företrädare i den ansvariga medlemsstaten eller omfördelningsmedlemsstaten. Alla beslut om att överföra ett ensamkommande barn ska föregås av en individuell bedömning av barnets bästa. Bedömningen ska grundas på de relevanta faktorer som anges i artikel 23.4, och slutsatserna av bedömningen av dessa faktorer ska tydligt anges i beslutet om överföring. Bedömningen ska göras utan dröjsmål av personal med lämplig utbildning som har de kvalifikationer och sakkunskaper som behövs för att säkerställa att barnets bästa beaktas.

Vid tillämpningen av artikel 25 ska den medlemsstat där det ensamkommande barnets ansökan om internationellt skydd först registrerades enligt artikel 23.6 omedelbart vidta lämpliga åtgärder för att identifiera familjemedlemmar, syskon eller släktingar till det ensamkommande barnet som befinner sig på medlemsstaternas territorium och samtidigt värna om barnets bästa. I detta syfte får den medlemsstaten begära hjälp från internationella eller andra relevanta organisationer, och får underlätta den underårigas tillgång till sådana organisationers verksamhet för att spåra anhöriga. Den personal vid de behöriga myndigheter som avses i artikel 52 vilken handlägger framställningar rörande ensamkommande barn ska få lämplig utbildning om underårigas särskilda behov som är relevant för tillämpningen av denna förordning.

Av artikel 23.7 följer att i syfte att underlätta lämpliga åtgärder för att identifiera ett ensamkommande barns familjemedlemmar eller släktingar som bor på en annan medlemsstats territorium i enlighet med artikel 23.6, ska kommissionen anta genomförandeakter med ett standardformulär för utbyte av relevant information mellan medlemsstaterna. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

15.5.2 Anpassning av svensk rätt till asyl- och migrationshanteringsförordningens bestämmelser om företrädare för barn

Förslag: En upplysningsbestämmelse ska införas i lagen om god man för ensamkommande barn med innebörden att reglerna i lagen om god man för ensamkommande barn även gäller i fråga om en tillfällig företrädare respektive företrädare som anges i artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. Ska en företrädare eller tillfällig företrädare utses enligt förordningen, ska det dock inte samtidigt förordnas en god man för barnet. Det ska också i lagen införas en upplysningsbestämmelse om att artikel 23.2 i förordningen innehåller regler om inom vilka tidsfrister ett förordnande ska ske.

Upplysningsbestämmelser om att kraven på företrädaren och företrädarens uppgifter är reglerade i artikel 23.2 respektive artikel 23.3 ska också föras in i lagen om god man för ensamkommande barn.

Bedömning: I övrigt kräver inte artikel 23 i asyl- och migrationshanteringsförordningen några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för förslaget

Bestämmelserna om förordnande av företrädare i artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen är i många delar likalydande med motsvarande bestämmelser i artikel 23.2 i asylprocedurförordningen, bl.a. vad gäller förordnande av tillfällig företrädare eller företrädare. Som har angetts i avsnittet om asylprocedurförordningen bör den nationella regleringen om god man utgöra utgångspunkt för de fortsatta övervägandena. I likhet med asylprocedurförordningen omfattas endast barn som ansöker om internationellt skydd av bestämmelserna i artikel 23.

Samtliga bestämmelser i artikel 23.2 bedöms vara direkt tillämpliga och kräver därmed inte några författningsåtgärder (gällande förordnande av företrädare och inom vilka tidsfrister detta ska ske, se motsvarande resonemang beträffande asylprocedurförordningen). En upplysningsbestämmelse bör dock föras in i lagen

om god man för ensamkommande barn med motsvarande innehåll som föreslagits beträffande asylprocedurförordningen, dvs. att reglerna i lagen om god man för ensamkommande barn även ska gälla en sådan tillfällig företrädare respektive företrädare som anges i artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen. I likhet med motsvarande förslag i fråga om asylprocedurförordningen bör det dock följa av bestämmelsen att om företrädare eller tillfällig företrädare ska utses enligt förordningen, ska det inte samtidigt förordnas en god man för barnet. Vidare bör det – i likhet med vad som föreslås beträffande asylprocedurförordningens motsvarande bestämmelser – införas upplysningsbestämmelser som hänvisar till förordningens bestämmelser om inom vilka tidsfrister ett förordnande av företrädare respektive tillfällig företrädare ska ske samt om vilka krav som ställs på en företrädare enligt första stycket i artikel 23.2.

I sista stycket i artikel 23.2 anges att en företrädare enligt förordningen får vara densamma som företrädaren enligt asylprocedurförordningen. Det framstår som lämpligt att samma person utses som företrädare enligt de båda förordningarna; att två olika personer ska företräda ett och samma barn kan inte anses vara ändamålsenligt. Detta är dock en tillämpningsfråga, som inte bör regleras i författning.

Bestämmelsen i artikel 23.3 om företrädarens uppgifter är också den direkt tillämplig. En upplysningsbestämmelse om att företrädarens uppgifter är reglerade i artikeln bör dock föras in i lagen om god man för ensamkommande barn.

Bestämmelserna om barnens bästa enligt artiklarna 23.1 och 23.5 är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsåtgärder. Detsamma gäller bestämmelserna i artikel 23.6 om underrättelse och överföring av barn till annan medlemsstat och artikel 23.7 om identifiering av anhöriga. Artikel 23.8 riktar sig till kommissionen och kräver inte några lagstiftningsåtgärder.

15.6 Screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga

15.6.1 Screeningförordningen

Artikel 13 i screeningförordningen innehåller särskilda bestämmelser om underåriga. Enligt artikel 13.1 ska barnets bästa under screeningen alltid komma i främsta rummet i enlighet med artikel 24.2 i Europeiska unionens stadga.

Underåriga ska under screeningen åtföljas av en vuxen familjemedlem, om en sådan finns närvarande (artikel 13.2). Medlemsstaterna ska så snart som möjligt vidta åtgärder för att säkerställa att ensamkommande barn åtföljs och bistås under screeningen på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt och på ett språk som barnet förstår, av en företrädare eller, om någon sådan inte har utsetts, av en person som är utbildad för att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande (artikel 13.3). Den personen ska vara den person som utsetts att tjänstgöra tillfälligt som företrädare enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet, om en sådan person har utsetts enligt det direktivet. Företrädaren ska ha nödvändig kompetens och sakkunskap, även i fråga om omhändertagande av underåriga och deras särskilda behov. Företrädaren ska agera i syfte att värna barnets bästa och allmänna välbefinnande, så att det ensamkommande barnet kan åtnjuta rättigheterna och fullgöra skyldigheterna enligt förordningen.

Den person som ansvarar för att åtfölja och bistå ett ensamkommande barn får inte ansvara för någon del av screeningen, ska agera oberoende och får inte ta emot order från vare sig personer som ansvarar för screeningen eller från screeningmyndigheterna (artikel 13.4). Dessa personer ska utföra sina uppgifter i enlighet med principen om barnets bästa och ska ha den sakkunskap och utbildning som krävs för detta ändamål. För att säkerställa barnets välbefinnande och sociala utveckling ska den personen bytas ut endast när det är nödvändigt.

Medlemsstaterna ska ge en företrädare eller person som avses i artikel 13.3 ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn, under normala omständigheter högst 30 barn samtidigt, för att säkerställa att den företrädaren kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt (artikel 13.5).

Av artikel 13.6 följer att den omständigheten att en företrädare eller en person som tjänstgör tillfälligt som företrädare enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet inte har utsetts får inte hindra ett ensamkommande barn från att utöva rätten att ansöka om internationellt skydd.

15.6.2 Anpassning av nationell rätt till screeningförordningens bestämmelser om garantier för underåriga

Förslag: Det ska föras in en upplysningsbestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn att reglerna i lagen om god man för ensamkommande barn även gäller en sådan företrädare som anges i artikel 13.3 i screeningförordningen. En upplysningsbestämmelse om innehållet i artikel 13.4 ska föras in i lagen om god man för ensamkommande barn.

Bedömning: I övrigt kräver artikel 13 i screeningförordningen inte några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för förslaget

Bestämmelsen i artikel 13 i screeningförordningen omfattar både barn som ansökt om internationellt skydd och barn som inte gjort en sådan ansökan. Screeningen ska utföras inom en viss begränsad tid, beroende på om barnet påträffats vid yttre gräns eller inom territoriet.

I avsnitt 15.2.2 om asylprocedurförordningen har bedömningen gjorts att det svenska systemet med god man bör utgöra utgångspunkt för övervägandena gällande företrädare för barn enligt den förordningen, dvs. för barn som ansöker om internationellt skydd. Samma skäl gör sig gällande beträffande barn som inte ansöker om internationellt skydd, dvs. företrädare enligt screeningförordningen för dessa barn bör också vara en god man.

Bestämmelserna i artikel 13.1 om barnets bästa och i artikel 13.2 om att en vuxen ska åtfölja ett barn under screeningprocessen är direkt tillämpliga och kräver inte några författningsåtgärder.

Ensamkommande barn ska enligt artikel 13.3 åtföljas av en företrädare vid screeningen. Som följer av artikel 13.3 ska företrädaren vara den person som utsetts till tillfällig företrädare enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet, om en sådan person har utsetts. Enligt bedömningen i avsnitt 15.4.2 om genomförande av det nya omarbetade mottagandedirektivet bör företrädaren som utsetts enligt asylprocedurförordningen ha rollen som företrädare även enligt direktivet, vilket artikel 27.4 i direktivet möjliggör. En sådan företrädare kan alltså bistå barnet vid screeningen enligt artikel 13.3. Detta dock under premissen att barnet har ansökt om internationellt skydd, vilket är en förutsättning för att en företrädare eller tillfällig företrädare ska förordnas enligt asylprocedurförordningen (och även enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet).

Det bör därmed föras in en upplysningsbestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn att reglerna i lagen om god man för ensamkommande barn även gäller en sådan företrädare som anges i artikel 13.3 i screeningförordningen.

I fråga om barn som inte ansöker om internationellt skydd bör en god man enligt lagen om ensamkommande barn utses att företräda barnet.

I och med att en god man som förordnas enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska kunna utföra uppgifterna som företrädare enligt förordningen, bör det – till skillnad från vad som föreslås i avsnitt 15.3.2 och 15.5.2 – inte följa av lagen att om en företrädare har utsetts enligt screeningförordningen ska det inte förordnas en god man enligt lagen. Antingen är det ju en företrädare eller tillfällig företrädare enligt asylprocedurförordningen eller en god man som ska utföra uppgiften som företrädare i screeningprocessen.

Som behandlats närmare i avsnitt 15.2.2 ställer förordnande av god man i screeningprocessen krav på att förordandet sker skyndsamt eftersom screeningen ska pågå under en begränsad tid. I nämnda avsnitt har närmare beskrivits hur ett sådant förordnande praktiskt skulle kunna ske.

Bestämmelserna i artikel 13.4 om företrädarens oberoende och kompetens är direkt tillämpliga. En upplysningsbestämmelse om dess innehåll bör dock föras in i lagen om god man för ensamkommande barn.

Även bestämmelsen i artikel 13.5 om en begränsning av antalet barn som en företrädare kan ansvara för är direkt tillämplig, i likhet med motsvarande bestämmelse i asylprocedurförordningen, och kräver inte några författningsändringar.

Slutligen är artikel 13.6 direkt tillämplig och kräver inte heller den några lagstiftningsåtgärder.

Screeningförordningen innehåller inte några särskilda bestämmelser om när förordnandet som företrädare ska upphöra. Har en företrädare utsetts enligt asylprocedurförordningen fortsätter företrädarens uppdrag i enlighet med den förordningens bestämmelser. Har en företrädare utsetts enbart för att bistå under screeningprocessen bör uppdraget upphöra när denna process är slutförd. Av 5 § första stycket 4 lagen om god man för ensamkommande följer att uppdraget som god man ska upphöra att gälla när det är uppenbart att en god man av någon anledning inte längre behövs. Lagens bestämmelser gäller enligt vad som sagts ovan även en företrädare enligt screeningförordningen. Denna grund för upphörande är tillämplig i en situation som den beskrivna. Något behov av lagstiftningsåtgärder finns således inte beträffande upphörande av uppgiften som företrädare enligt screeningförordningen.

15.7 Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga

15.7.1 Eurodacförordningen

Artikel 14 i Eurodacförordningen innehåller bestämmelser om upptagande av biometriska uppgifter från underåriga. Artikels bestämmelser om upptagande av sådana uppgifter från personer som tillhör denna åldersgrupp behandlas i kapitel 9 och berörs inte vidare i detta sammanhang. I detta avsnitt redogörs endast för frågan om företrädare för ensamkommande barn.

Av tredje stycket i artikel 14.1 följer att den underåriga i förekommande fall ska åtföljas av en vuxen familjemedlem under hela det förlopp då hans eller hennes biometriska uppgifter tas. En underårig utan medföljande vuxen ska åtföljas av en företrädare eller, om ingen företrädare har utsetts, en person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande under hela den tid då

hans eller hennes biometriska uppgifter tas. En person med sådan utbildning ska inte vara den tjänsteman som ansvarar för att ta de biometriska uppgifterna, ska agera oberoende och får inte ta order från den tjänsteman eller den avdelning som ansvarar för att ta de biometriska uppgifterna. En person med sådan utbildning ska vara den person som utsetts att tillfälligt agera som företrädare enligt det nya omarbetade mottagandedirektivet, om en sådan person har utsetts.

15.7.2 Anpassning av svensk rätt till Eurodacförordningens bestämmelser om underåriga

Förslag: Det ska föras in en upplysningsbestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn att reglerna i den lagen även gäller en sådan företrädare som anges i artikel 14.1 i Eurodac-förordningen. Det ska vidare införas en upplysningsbestämmelse om vilka krav som ställs på företrädaren enligt artikeln.

Bedömning: I övrigt kräver artikel 14.1 i Eurodac-förordningen inte några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för förslaget

Upptagande av biometriska uppgifter enligt Eurodacförordningen kommer i stor utsträckning att ske under screeningprocessen. Bestämmelsen om företrädare för ensamkommande barn i artikel 14.1 är vidare i princip likalydande med bestämmelsen i artikel 13.3 i screeningförordningen, se avsnitt 15.6.2 ovan. Samma överväganden som där angetts gör sig därför gällande i fråga om företrädare enligt Eurodac-förordningen.

En företrädare som har utsetts enligt asylprocedurförordningen för ett barn som ansökt om internationellt skydd kan således bistå barnet under processen med upptagande av biometriska uppgifter. Att en sådan företrädare som utses enligt asylprocedurförordningen ska bistå under denna process följer vidare av artikel 23.6 c respektive 23.8 f i den förordningen. För barn som inte ansöker om internationellt skydd, och således inte träffas av asylprocedur-

förordningens bestämmelser bör – av samma skäl som anförts beträffande screeningförordningen – en god man utses enligt nationell rätt.

Mot bakgrunden av det sagda bör det föras in en bestämmelse i lagen om god man för ensamkommande barn om att lagens regler även gäller sådan företrädare som anges i artikel 14.1 i Eurodac-förordningen, se motsvarande resonemang i avsnitt 15.6.2. Det bör vidare införas en upplysningsbestämmelse om vilka krav som ställs på företrädaren enligt artikeln. I övrigt kräver bestämmelsen inte några lagstiftningsåtgärder. Vad som sagts beträffande upphörande av uppgiften som företrädare i avsnittet ovan om screeningförordningen gör sig gällande även beträffande en företrädare enligt Eurodacförordningen.

15.8 Skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn

15.8.1 Skyddsgrundsförordningen

Skyddsgrundsförordningen innehåller bestämmelser om ensamkommande barn och förmyndare för ett sådant barn.

I artikel 3.18 i skyddsgrundsförordningen definieras förmyndare som

en fysisk person eller organisation, inbegripet ett offentligt organ, som utsetts av de behöriga myndigheterna för att bistå och företräda ett ensamkommande barn och handla på dess vägnar, enligt vad som är tillämpligt, för att det ensamkommande barnet ska kunna åtnjuta de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i denna förordning, och samtidigt tillgodose barnets bästa och allmänna välbefinnande.

Artikel 33 i skyddsgrundsförordningen innehåller bestämmelser om ensamkommande barn. Av artikel 33.1 följer att så snart som möjligt efter att ett ensamkommande barn har beviljats internationellt skydd ska behöriga myndigheter vidta nödvändiga åtgärder, enligt nationell rätt, för att utse en förmyndare.

Behöriga myndigheter får enligt andra stycket låta samma person som varit företrädare enligt artikel 23.2 b asylprocedurförordningen eller enligt artikel 27.1 b i det nya omarbetade mottagandedirektivet

fortsätta som förmyndare, utan att det krävs att personen utses formellt.

De företrädare som avses i ovan nämnda artiklar ska kvarstå som ansvariga för de ensamkommande barnen till dess att en förmyndare är utsedd (tredje stycket).

Organisationer eller fysiska personer vars intressen står i strid med, eller skulle kunna stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte kunna utses till förmyndare för det ensamkommande barnet i fråga (fjärde stycket).

Om en organisation utses som förmyndare ska den så snart som möjligt utse en fysisk person som ska vara ansvarig för att utföra uppdraget som förmyndare för det ensamkommande barnet i enlighet med förordningen (femte stycket).

Enligt första stycket i artikel 33.2 ska förmyndaren vid tillämpningen av skyddsgrundsförordningen och för att tillgodose barnets bästa och barnets allmänna välbefinnande

- a) säkerställa att det ensamkommande barnet har tillgång till alla rättigheter som följer av förordningen,
- b) bistå och, i tillämpliga fall, företräda det ensamkommande barnet om det ensamkommande barnets flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas, och
- c) i tillämpliga fall bistå med efterforskning av familjemedlemmar i enlighet med artikel 33.7.

Förmyndare ska enligt andra stycket

- a) ha nödvändig sakkunskap och få inledande och kontinuerlig lämplig utbildning om ensamkommande barns rättigheter och behov, inbegripet eventuella tillämpliga normer till skydd för barn,
- b) vara bundna av de regler om tystnadsplikt som finns enligt nationell rätt, avseende uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete,
- c) inte ha begått brott och överträdelser relaterade till barn, eller brott och överträdelser som föranleder allvarliga tvivel om deras förmåga att ha en ansvarsfull roll när det gäller barn.

Enligt artikel 33.3 ska behöriga myndigheter utse varje förmyndare att företräda ett proportionerligt och tillräckligt begränsat antal ensamkommande barn för att säkerställa att förmyndarna kan utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt och att ensamkommande barn har faktisk tillgång till sina rättigheter och förmåner.

Av artikel 33.4 följer att medlemsstaterna ska säkerställa, i enlighet med nationell rätt, att det finns entiteter, inbegripet rättsliga myndigheter, eller personer med ansvar för löpande tillsyn och övervakning av förmyndarna för att säkerställa att de utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt (första stycket).

De entiteter och personer som avses i första stycket ska granska förmyndarnas arbete, särskilt om det finns indikationer på att förmyndare inte utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Sådana entiteter och personer ska utan dröjsmål pröva alla klagomål som ensamkommande barn lagt fram mot sina förmyndare (andra stycket).

De behöriga myndigheterna ska vid behov ersätta en person som agerar förmyndare, särskilt om de anser att den personen inte har utfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt (tredje stycket).

De behöriga myndigheterna ska på ett åldersanpassat sätt förklara för ensamkommande barn, och försäkra sig om att de förstår, hur de kan gå till väga för att i förtroende och under säkra former lägga fram ett klagomål mot sina förmyndare (fjärde stycket).

Med beaktande av barnets bästa ska de behöriga myndigheterna enligt artikel 33.5 placera ensamkommande barn

- a) hos en vuxen släkting,
- b) i en fosterfamilj,
- c) i boenden som utformats särskilt för att ta emot underåriga, eller
- d) i andra typer av inkvartering som är lämpliga för underåriga.

De ensamkommande barnens åsikter ska beaktas i förhållande till deras ålder och mognad (andra stycket).

Enligt artikel 33.6 ska så långt det är möjligt syskon hållas samman, med beaktande av de berörda ensamkommande barnens bästa och i synnerhet deras ålder och mognad. Ensamkommande barn ska byta inkvartering så sällan som möjligt.

Av artikel 33.7 följer att om efterforskningen av familjemedlemmar till ett ensamkommande barn påbörjades innan barnet beviljades internationellt skydd, ska den fortsätta efter det att internationellt skydd har beviljats. Om efterforskningen av familjemedlemmar inte redan har påbörjats ska det ske så snart som möjligt efter det att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande har beviljats, förutsatt att det är för den underårigas bästa (första stycket).

Om det kan föreligga ett hot mot den underårigas eller dennas familjs liv eller integritet, särskilt om dessa nära släktingar är kvar i ursprungslandet, ska det säkerställas att insamling, behandling och spridning av uppgifter om dessa personer sker konfidentiellt så att deras säkerhet inte äventyras (andra stycket).

15.8.2 Anpassning av svensk rätt till skyddsgrundsförordningens bestämmelser om ensamkommande barn

Förslag: Det ska införas en upplysningsbestämmelse i 6 kap. föräldrabalken med innehållet att bestämmelserna om särskild förordnad vårdnadshavare enligt balken gäller även för en sådan förmyndare som omfattas av artikel 33.1 i skyddsgrundsförordningen. Vidare ska det i upplysningsbestämmelsen anges att en förmyndare som utses enligt förordningen har de uppgifter som anges i artikel 33.2.

Bedömning: I övrigt kräver inte bestämmelserna i artiklarna 3.18 och 33 skyddsgrundsförordningen några lagstiftningsåtgärder.

Skälen för förslaget

Definitionen av begreppet förmyndare enligt förordningen

Efter att ett ensamkommande barn har fått uppehållstillstånd i Sverige utses normalt en särskild förordnad vårdnadshavare för barnet, se avsnitt 15.2.2 ovan. Bestämmelsen i artikel 33.1 i skyddsgrundsförordningen om förordnande av en förmyndare avser just det förhållande att barnets ansökan om internationellt skydd har

beviljats och därmed fått uppehållstillstånd. Mot den bakgrunden bör den i förordningen direkt tillämpliga definitionen av förmyndare jämföras med det nationella begreppet särskilt förordnad vårdnadshavare.

Bestämmelserna om särskild förordnad vårdnadshavare i föräldrabalken avser inte endast ensamkommande barn som erhållit uppehållstillstånd, utan alla barn vars vårdnadshavare är förhindrade att utöva vårdnaden om dem. Det finns därför inte anledning att utmönstra bestämmelser om särskilt förordnad vårdnadshavare i svensk rätt. I stället bör en upplysningsbestämmelse införas i föräldrabalken med innehållet att reglerna om särskilt förordnad vårdnadshavare gäller även en sådan förmyndare som omfattas av artikel 33.1 i skyddsgrundsförordningen.

Som anges i avsnitt 15.2.2 är det inte ovanligt att det dröjer en viss tid att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare efter det att barnet har fått uppehållstillstånd. Enligt lagen om god man för ensamkommande barn kvarstår godmanskapet till dess en särskilt förordnad vårdnadshavare är utsedd. Detta överensstämmer med andra och tredje stycket i artikel 33.1, dvs. att en företrädare enligt asylprocedurförordningen kan fortsätta som förmyndare i väntan på att en sådan utses, utan att det kräver ett formellt beslut. Bestämmelserna är direkt tillämpliga. Som angetts i avsnitt 15.2.1 och 15.3.2 ovan omfattar bestämmelserna i lagen om god man en vidare krets av barn än de som ansöker om internationellt skydd. Någon utmönstring av motsvarande bestämmelser i svensk rätt bör därmed inte ske. De aktuella bestämmelserna i förordningen kräver således inte några lagstiftningsåtgärder.

Förmyndarens lämplighet och dennes uppgifter

Bestämmelserna i artikel 33.1 fjärde och femte stycket om att en fysisk person ska utses som förmyndare och att dennes intressen inte ska stå i strid med barnets är direkt tillämpliga. Enligt nationell rätt utses en fysisk person som ska vara lämplig att utföra uppdrag som särskilt förordnad vårdnadshavare. En person kan inte anses lämplig som vårdnadshavare om han eller hon befinner sig i en intressekonflikt med barnet. Svensk rätt står således inte i strid med förordningens bestämmelser och det finns inte heller anledning, med

hänvisning till vad som sagts ovan, att utmönstra bestämmelser i svensk rätt med hänvisning till förordningens bestämmelser.

Bestämmelsen om en förmyndarens uppgifter i första stycket i artikel 33.2 är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder. En upplysningsbestämmelse om att förordningen innehåller sådana bestämmelser bör dock föras in i 6 kap. föräldrabalken.

Även bestämmelserna om förmyndarens lämplighet i artikel andra stycket i samma artikel är direkt tillämpliga. Vad gäller punkten b kan konstateras att det i svensk rätt saknas bestämmelser om tystnadsplikt beträffande särskilt förordnade vårdnadshavare och de uppgifter som en sådan vårdnadshavare får om barnet inom ramen för uppdraget. Artikel 33.2 ställer inte krav på att det i nationell rätt ska finnas sådana bestämmelser, utan anger endast att förmyndaren ska vara bunden av de regler om tystnadsplikt enligt nationell rätt om uppgifter förmyndaren får kännedom om genom sitt arbete. Ett införande av sådana regler för särskilt förordnade vårdnadshavare ryms inte inom detta uppdrag. Artikel 33.2 kräver därmed inte några författningsåtgärder i detta avseende.

I fråga om punkten c i samma artikel anges att personen som ska utses till företrädare inte får ha begått brott mot barn eller andra brott som reser tvivel om personens lämplighet. Det får anses ingå i den allmänna lämplighetsbedömningen att en person som utses till förmyndare enligt förordningen, och således till särskilt förordnad vårdnadshavare enligt nationell rätt, inte har ett sådant brottsligt förflutet som anges i artikeln. Att i nationell rätt införa ett krav på uppvisande av utdrag ur belastningsregistret är dock, med hänsyn till bestämmelsens utformning, inte behövligt. Inte heller i denna del krävs det därmed några författningsåtgärder. I sammanhanget kan även nämnas att en överförmyndare har rätt att hämta in vissa uppgifter ur belastningsregistret i ärenden där en lämplighetsprövning ska göras bl.a. i fråga om den person som överförmyndaren avser att utse till förmyndare, se 11 § första stycket 14 förordningen om belastningsregister.

Bestämmelsen i artikel 33.3 om att en förmyndare ska ansvara för ett begränsat antal barn är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder.

Tillsyn

Som följer av föräldrabalkens bestämmelser kan socialnämnden väcka talan vid domstol om entledigande av en särskilt förordnad vårdnadshavare (se avsnitt 15.2.2). Vidare är den särskilt förordnande vårdnadshavaren även förmyndare för barnet (10 kap. 3 § föräldrabalken). Överförmyndaren ska enligt bestämmelserna i 16 kap. föräldrabalken utöva tillsyn över förmyndares verksamhet, vilket bl.a. inkluderar granskning av förvaltningen av barnets tillgångar. Bestämmelserna får anses tillräckliga för att tillmötesgå kravet i artikel 33.4 om rättsliga myndigheters övervakning av förmyndare. Det krävs således inte några ytterligare åtgärder för att säkerställa övervakningen av den som utses som förmyndare enligt skyddsgrundsförordningen. Bestämmelsen i övrigt är direkt tillämplig och kräver inte några författningsåtgärder.

Placering av barn m.m

Bestämmelserna i artiklarna 33.5 och 6 om placering av barn och syskonsammanhållning är oförändrade i förhållande till bestämmelserna i skyddsgrundsdirektivet och det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.

Anvisningskommunen, dvs. den kommun som Migrationsverket anvisar för att ta hand om ett ensamkommande barn har det långsiktiga ansvaret för barnet. Det är denna kommun som ansvarar för insatser enligt socialtjänstlagen (2025:400). Socialtjänstlagen föreskriver dels att socialnämndens insatser för den enskilde normalt ska genomföras tillsammans med denne, dels – om åtgärderna rör ett barn – att barnet ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. och att hänsyn ska tas till barnets vilja med hänsyn till dess ålder och mognad (3 kap. 2 §). Barnets bästa ska alltid beaktas när beslut enligt socialtjänstlagen ska fattas (3 kap. 1 §). För åtgärderna krävs samtycke från barnets vårdnadshavare, i dessa fall den särskilt förordnade vårdnadshavaren. Med hänsyn till principen om barnets bästa hålls syskon samman så långt det är lämpligt och möjligt.⁵¹⁵ I 22 kap. socialtjänstlagen finns bestämmelser om placering av barn hos närstående eller i familjehem. Bestämmelserna i nämnda artiklar i förordningen får anses vara direkt tillämpliga.

⁵¹⁵ Prop 2009/10:31 s. 164.

Eftersom nämnda bestämmelser i nationell rätt avser även andra barn än ensamkommande barn som erhållit uppehållstillstånd finns det inte anledning att utmönstra några bestämmelser ur socialtjänstlagen. Någon anpassning av svensk rätt i förhållande till nämnda artiklar krävs därmed inte.

Bestämmelsen i artikel 33.7 om efterforskning av familjemedlemmar är även den oförändrad i förhållande till de tidigare direktiven. Bestämmelsen är direkt tillämplig. Av 8 kap. 10 e § UtfF följer att när en socialnämnd efterforskar familjemedlemmar till ensamkommande barn som har beviljats uppehållstillstånd ska Migrationsverket bistå nämnden. Bestämmelsen kräver inte några ytterligare lagstiftningsåtgärder.

16 Medborgare i andra EU-stater

16.1 Inledning

Enligt gällande rätt kan även medborgare i andra EU-stater ansöka om skydd i Sverige. I protokoll (nr 24) om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater⁵¹⁶, hädanefter asylprotokollet, regleras hur en asylansökan från medborgare i andra medlemsstater ska behandlas.

I denna promemoria föreslås en rad ändringar av gällande rätt i syfte att anpassa svensk rätt till att asyلفörfarandet och prövningen av internationellt skydd framöver kommer att följa direkt av EU-rätten. Det föreslås bl.a. att nuvarande bestämmelser i 4 kap. UtlL om definitionen av flykting, om förutsättningarna för att förklaras vara flykting (flyktingsstatusförklaring) och om återkallelse av flyktingsstatusförklaring upphävs (se avsnitt 6.3.3). Asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen tar sikte på tredjelandsmedborgare och statslösa. Unionsmedborgare omfattas inte av förordningarna. För att säkerställa att Sveriges konventionsåtaganden enligt Genèvekonventionen och New York-protokollet från 1967, är uppfyllda behöver svensk rätt anpassas för att även i fortsättningen ge unionsmedborgare en möjlighet att ansöka om skydd som flykting.

16.2 Anpassning av svensk rätt för EU-medborgare

Förslag: Det ska införas bestämmelser i 5 kap. UtlL om att en medborgare i en annan EU-stat som omfattas av definitionen av flykting i, och som inte är utesluten från att anses som flykting enligt, Genèvekonventionen den 28 juli 1951, ändrad genom

⁵¹⁶ Europeiska unionens officiella tidning, EUT, C 202, 7.6.2016, s. 304–305

tilläggsprotokollet den 31 januari 1967, ska förklaras vara flykting (flyktingförklaring). En sådan flyktingförklaring ska återkallas om det kommer fram att personen inte längre kan anses vara flykting enligt konventionen. Migrationsverket ska vara beslutande myndighet i dessa fall. Bestämmelserna om resedokument i utlänningslagen och utlänningsförordningen ska anpassas så att de omfattar medborgare i andra EU-stater som förklarats vara flykting enligt ovan. Även bestämmelserna om motivering av beslut ska anpassas så att de omfattar flyktingförklaring. Beslut om flyktingförklaring respektive återkallelse av flyktingförklaring ska kunna överklagas till en migrationsdomstol. En medborgare i en annan EU-stat som förklarats vara flykting ska beviljas uppehållstillstånd. Ett sådant uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd som därefter beviljas ska gälla i tre år. Bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av flyktingförklaring ska undantas från tillämpningsområdet för 5 kap. 17 § första stycket utlänningslagen. I 7 kap. 16 § utlänningsförordningen ska hänvisningen till utlänningslagen ändras så att bestämmelsen även fortsatt träffar ansökningar från medborgare i en annan EU-stat.

Skälen för förslaget

Enligt asylprotokollet får asylansökningar från medborgare i andra medlemsstater prövas i tre särskilda fall. Alla fall avser exceptionella situationer. Varje medlemsstat har enligt protokollet rätt att ensidigt besluta att pröva en asylansökan från en medborgare i en annan medlemsstat. Om det sker ska rådet omedelbart underrättas och ansökan ska behandlas med utgångspunkten att den är uppenbart ogrundad. Skyldigheten att underrätta rådet regleras i 7 kap. 16 § UtlF. I förarbetena inför godkännandet av Amsterdamfördraget, och de protokoll som hade förtecknats i slutakten till fördraget – däribland en tidigare version av asylprotokollet – framhöll regeringen särskilt medlemsstaternas gemensamma förklaring att protokollet inte på något sätt inskränker medlemsstaternas skyldigheter enligt Genèvekonventionen och att varje asylansökan även fortsättningsvis ska tas upp till individuell

prövning (prop. 1997/98:58 s. 64). I det nuvarande asylprotokollet har hänvisningar ändrats för att överensstämma med bl.a. nu gällande fördrag. Även namnen på EU:s institutioner har uppdaterats. Innehållet i bestämmelserna är i sak detsamma. För att säkerställa att Sveriges konventionsåtaganden enligt Genèvekonventionen och New York-protokollet från 1967, är uppfyllda, bör det införas särskilda bestämmelser i utlänningslagen som fortsatt ger unionsmedborgare en möjlighet att ansöka om skydd som flykting.

Enligt nuvarande 4 kap. 3 § UtlL ska en utlänning, som med återopande av skyddsskäl ansökt om uppehållstillstånd, förklaras vara flykting (flyktingstatusförklaring) om han eller hon omfattas av definitionen i 4 kap. 1 § UtlL och inte är utesluten från att anses som flykting enligt 4 kap. 2 b § UtlL. De särskilda bestämmelserna om unionsmedborgares möjligheter att ansöka om skydd bör hänvisa direkt till Genèvekonventionen och New York-protokollet i fråga om vem som är att betrakta som flykting. Bestämmelserna bör lämpligen utformas på så vis att en unionsmedborgare ska förklaras vara flykting om han eller hon omfattas av definitionen av flykting i konventionen, och inte är utesluten från att anses som flykting enligt konventionen, ändrad genom New York-protokollet. För att särskilja unionsmedborgare från skyddsbehövande som omfattas av de EU-rättsliga bestämmelserna i asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen bör begreppet flyktingförklaring användas i fråga om unionsmedborgare i stället för det nuvarande begreppet flyktingstatusförklaring.

En ansökan om skydd från en medborgare i en annan EU-stat ska som nämnts ovan behandlas med utgångspunkten att den är uppenbart ogrundad. Sådana ansökningar från unionsmedborgare kan alltså i normalfallet avslås. För att säkerställa svenska konventionsåtaganden bör det dock införas bestämmelser som reglerar att en flyktingförklaring enligt ovan ska återkallas om personen inte längre är att betrakta som flykting enligt Genèvekonventionen. De befintliga reglerna om resedokument i utlänningslagen och utlänningsförordningen bör också anpassas så att de även fortsatt omfattar den aktuella gruppen. Det bör vidare införas bestämmelser i utlänningslagen med innebörd att en medborgare i en annan EU-stat som förklarats vara flykting enligt Genèvekonventionen och som befinner sig i Sverige ska beviljas

uppehållstillstånd (jfr nuvarande 5 kap. 1 § UtlL). Ett sådant uppehållstillstånd bör vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Varje nytt uppehållstillstånd som beviljas bör också gälla i tre år. Den föreslagna längden på uppehållstillstånden motsvarar vad som kommer att gälla för flyktingar som omfattas av de EU-rättsliga förordningarna.

Bestämmelserna om förutsättningar för att bevilja flyktingförklaring och återkallelse av flyktingförklaring samt om uppehållstillstånd bör samlas i en ny paragraf som placeras i 5 kap. UtlL. För att inte de särskilda skäl mot att bevilja uppehållstillstånd som regleras i 5 kap. 17 § första stycket UtlL ska träffa även den nu aktuella situationen bör de nya bestämmelserna om uppehållstillstånd undantas från tillämpningsområdet för 5 kap. 17 § första stycket UtlL.

Migrationsverket bör i likhet med vad som gäller i dag vara beslutande myndighet när medborgare i andra EU-stater ansöker om skydd som flykting. När det gäller beslut om flyktingförklaring och om återkallelse av detsamma bör en bestämmelse om detta föras in i utlänningslagen, i anslutning till bestämmelserna om flyktingförklaring och återkallelse. När det gäller beslut om uppehållstillstånd följer det redan av 5 kap. 20 § UtlL att Migrationsverket är beslutande myndighet. Några ändringsförslag lämnas därför inte i den delen. Ett beslut om flyktingförklaring bör på motsvarande sätt som gäller för flyktingsstatusförklaring i dag vara skriftligt och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet. Det bör vidare, på motsvarande sätt som gäller för flyktingsstatusförklaring i dag, vara möjligt att överklaga ett beslut om flyktingförklaring respektive återkallelse av flyktingförklaring till en migrationsdomstol. Utlänningslagen bör ändras för att möjliggöra detta. Förslagen att införa särskilda bestämmelser i utlänningslagen för medborgare i andra EU-stater som ansöker om skydd som flykting föranleder även behov av följdändring i 7 kap. 16 § UtlF, som reglerar skyldigheten att underrätta rådet. I bestämmelsen hänvisas i dag till 4 kap. 1 § UtlL. Bestämmelsen bör i stället hänvisa till den föreslagna nya paragrafen i 5 kap. UtlL. Några ytterligare författningsändringar bedöms inte nödvändiga i nuläget.

17 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

17.1 Asylprocedurförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Äldre bestämmelser ska gälla för förfarandet för ansökningar om internationellt skydd som görs före den 12 juni 2026. Detsamma gäller för förfarandet för prövningen av återkallande av internationellt skydd om prövningen inleddes före den 12 juni 2026. Sådana övergångsbestämmelser ska därför införas i utlänningslagen och utlänningsförordningen.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 79.2 i asylprocedurförordningen ska förordningen tillämpas från och med den 12 juni 2026. Detta innebär att de förslag till författningsändringar som redovisas i kapitel 5 om asylprocedurförordningen också ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Av artikel 79.3 följer vidare att asylprocedurförordningen ska tillämpas på förfarandet för beviljande av internationellt skydd för ansökningar som lämnats in från och med den 12 juni 2026. Ansökningar om internationellt skydd som lämnats in före den dagen ska i stället omfattas av det omarbetade asylprocedurdirektivet. Detta innebär i sin tur att äldre bestämmelser ska tillämpas för förfarandet för ansökningar om internationellt skydd som görs före den 12 juni 2026.

Av artikel 79.3 följer också att asylprocedurförordningen ska tillämpas på förfarandet för återkallande av internationellt skydd, om

prövningen av återkallande av internationellt skydd inleddes tidigast den 12 juni 2026. Om prövningen av återkallande av internationellt skydd inleddes före den 12 juni 2026 ska förfarandet för att återkalla internationellt skydd i stället omfattas av det omarbetade asylprocedurdirektivet. Detta innebär äldre bestämmelser även ska tillämpas för förfarandet för prövningen av återkallande av internationellt skydd om prövningen inleddes före den 12 juni 2026.

Övergångsbestämmelser i enlighet med ovan ska därför införas i utlänningslagen och utlänningsförordningen.

17.2 Skyddsgrundsförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Utlänningslagens bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning (5 kap. 3 § tredje stycket och 3 a § första stycket 1 b och 2 samt fjärde stycket) och om giltighetstiden för uppehållstillstånd som beviljas på grund av anknytning (5 kap. 3 g § första stycket) ska fortsätta att gälla om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler.

Bestämmelser i studiestödslagen (1999:1395) om när studiehjälp (2 kap. 4 § fjärde stycket) respektive studiemedel (3 kap. 4 § fjärde stycket) får lämnas ska gälla i nuvarande lydelse för den som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler.

Bestämmelsen i 5 kap. 3 § andra stycket socialförsäkringsbalken (2010:110) om när den som kommer till Sverige ska anses vara bosatt här i landet ska gälla i nuvarande lydelse för den som har beviljats en flyktingstatusförklaring eller ett resedokument enligt nuvarande regler.

Bestämmelser i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare (1 a §), lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (2 §) respektive lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (1 §), om lagarnas tillämpnings-

område, ska gälla i nuvarande lydelse för den som har beviljats ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler i utlänningslagen.

Bestämmelsen i 3 § lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall om lagens tillämpningsområde ska gälla i nuvarande lydelse för den som har beviljats en flyktingstatusförklaring eller ett resedokument enligt nuvarande regler.

Skälen för förslaget

Enligt artikel 42 i skyddsgrundsförordningen ska förordningen tillämpas från och med den 1 juli 2026. Det kan dock noteras att det finns förslag på ändring av artikel 42 som innebär att förordningen i stället ska börja tillämpas den 12 juni 2026. Detta för att tillämpningsdatumet ska vara i linje med vad som gäller för övriga rättsakter inom migrations- och asylpakten. Utgångspunkten är därför att datumet för tillämpningen av förordningen kommer att ändras. Det föreslås därmed att de förslag till författningsändringar som redovisas i kapitel 6 om skyddsgrundsförordningen ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Av artikel 41 följer att det omarbetade skyddsgrundsdirektivet ska upphöra att gälla med verkan från och med den 12 juni 2026. Vidare framgår att hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till skyddsgrundsförordningen och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II. Mot denna bakgrund är bedömningen att det i detta avseende inte finns behov av övergångsbestämmelser.

För att den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler fortsatt ska kunna vara anknytningsperson och inte hamna i ett sämre läge i fråga om anhöriginvandring än personer som har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen bör det dock införas en övergångsbestämmelse till utlänningslagen om att vissa äldre regler fortsatt ska gälla för den gruppen. Innebörden av övergångsbestämmelsen bör vara att bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund anknytning i 5 kap. 3 § tredje stycket och 3 a § första stycket 1 b och 2 samt

fjärde stycket UtL, samt om giltighetstiden för sådana tillstånd i 3 g § första stycket UtL, ska gälla i den lydelse som gäller i dag om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § UtL i den nuvarande lydelsen.

Det bör också införas övergångsbestämmelser till 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket studiestödslagen (1999:1395) med innebörd att den som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler fortsatt kan få studiehjälp respektive studiemedel.

Det bör även införas övergångsbestämmelser till 5 kap. 3 § andra stycket socialförsäkringsbalken (2010:110) med innebörd att den som har beviljats flyktingstatusförklaring eller resedokument enligt nuvarande regler fortsatt ska omfattas av undantaget i bestämmelsen och därmed anses bosatt i Sverige.

Det bör vidare införas övergångsbestämmelser till lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning respektive lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare med innebörd att den som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt nuvarande regler fortsatt omfattas av lagarnas tillämpningsområde.

Det bör också införas övergångsbestämmelser till lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall med innebörd att den som har beviljats en flyktingstatusförklaring eller resedokument enligt nuvarande regler fortsatt inte omfattas av lagens tillämpningsområde.

17.3 Screeningförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026. I fråga om föreslagna ändringar i 2023 års förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.62.

Bedömning: De föreslagna lagändringarna kräver inte några särskilda övergångsbestämmelser. I fråga om övergångsbestämmelser gällande förslagen till ändringar i 2023

års försvarsutrednings förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.4.

Skälen för förslaget och bedömningen

Screeningförordningen ska enligt artikel 25 tillämpas från och med den 12 juni 2026. De föreslagna författningsändringarna bör träda i kraft samma dag. I fråga om de ändringar som föreslagits i Försvarsutredningens förslag om förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

Författningsändringarna bör tillämpas från och med den dag de träder i kraft. Det behövs därför inte några övergångsbestämmelser. I fråga om övergångsbestämmelser avseende de ändringar som föreslås i Försvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

17.4 Eurodacförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026. Bestämmelserna i 9 kap. 8 § ska tillämpas första gången i fråga om personer som beviljats tillfälligt skydd från och med den 12 juni 2029.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Enligt artikel 63 ska Eurodacförordningen tillämpas från och med den 12 juni 2026 och författningsändringarna bör träda i kraft samma dag. Artikel 26 ska emellertid tillämpas från och med den 12 juni 2029 och förordningen ska inte tillämpas på personer som åtnjuter tillfälligt skydd i enlighet med genomförandebeslut (EU) 2022/382⁵¹⁷ och eventuellt annat motsvarande nationellt skydd som beviljats i enlighet med det beslutet, eventuella framtida ändringar av genomförandebeslutet och eventuella förlängningar av det tillfälliga

⁵¹⁷ Rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs.

skyddet. Det bör därför anges att bestämmelserna i 9 kap. 8 § UtL ska tillämpas första gången i fråga om personer som beviljats tillfälligt skydd från och med den 12 juni 2029.

Författningsändringarna bör tillämpas från den dag de träder i kraft. Det bedöms därför inte vara nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

17.5 Asyl- och migrationshanteringsförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Asyl- och migrationshanteringsförordningen ska tillämpas från och med den 12 juni 2026. Vissa bestämmelser – som reglerar övergripande strategier och den årliga cykeln för migrationshantering i artiklarna 7–15, samt asylbyråns utarbetande av mallar och riktlinjer och kommissionens genomförandeakter – har dock redan börjat tillämpas (se artikel 85). De föreslagna författningsändringarna berör dock de artiklar som ska tillämpas från och med den 12 juni 2026, varför de föreslås träda i kraft samma dag.

Av artikel 84.1 framgår att om en ansökan har registrerats efter den 1 juli 2026 ska omständigheter som sannolikt kan göra en medlemsstat ansvarig enligt förordningen beaktas, även om de inträffade före detta datum. Vidare framgår av artikel 84.2 att vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som registreras före den 1 juli 2026 ska fastställas enligt kriterierna i Dublinförordningen. Bestämmelsen är direkt tillämplig och berör inte de anpassningar av svensk rätt som har föreslagits. Det finns därför inte behov av några övergångsbestämmelser.

17.6 Det nya omarbetade mottagandedirektivet

17.6.1 Mottagandeutredningen

Förslag: Ändringarna i den ännu inte ikraftträdde mottagandelagen ska träda i kraft i samband med att lagen träder i kraft, det vill säga den 1 oktober 2026.

Skälen för förslaget

Det nya omarbetade mottagandedirektivet ska vara genomfört i svensk rätt senast den 12 juni 2026. Mottagandeutredningen har föreslagit att den föreslagna mottagandelagen och mottagandeförordningen ska träda i kraft den 1 oktober 2026. LMA ska då upphöra att gälla. Eftersom flera statliga utredningar inom migrationsområdet har pågått samtidigt och resultaten av dessa ska samordnas bedömde Justitiedepartementet under Mottagandeutredningens arbete att proposition kan lämnas tidigast våren 2026. Denna bedömning kvarstår. Eftersom Mottagandeutredningens förslag har varit utgångspunkt för detta arbete och föreslagna författningsändringar utgör kompletteringar av utredningens förslag, görs bedömningen att ikraftträdande kan ske först i samband med att den lagen och förordningen träder i kraft, det vill säga den 1 oktober 2026.

17.6.2 Förvarsutredningen

Förslag: De ändringar som föreslås i ändringsförfattningar som har föreslagits av 2023 års förvarsutredning ska träda i kraft samtidigt som ändringsförslagen, det vill säga den 1 juli 2026.

För de ändringar som föreslås i ändringsförfattningar som har föreslagits av 2023 års förvarsutredning ska samma övergångsbestämmelser gälla som de som den utredningen har föreslagit i slutbetänkandet *Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar* (SOU 2025:16).

Skälen för förslaget

Det föreslås vissa ändringar i Förvarsutredningens förslag till ändringar i 10 kap. UtlL. Dessa ändringar bör träda i kraft samtidigt som den ändringsförfattning som ändringen tas in i.

Förvarsutredningen har av naturliga skäl inte tagit ställning till övergångsbestämmelser till de förslag som lämnas inom ramen för detta uppdrag. Förslaget om ikraftträdande ligger dock i linje med utredningens slutbetänkande och de övergångsbestämmelser som Förvarsutredningen har föreslagit bör gälla även i förhållande till de förslag som lämnas inom ramen för detta uppdrag.⁵¹⁸

17.7 Förordningen om återvändandegränsförfarande

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026. I fråga om föreslagna ändringar i 2023 års förvarsutrednings förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

Bedömning: De föreslagna lagändringarna kräver inte några särskilda övergångsbestämmelser. I fråga om övergångsbestämmelser i fråga om förslag till ändringar i 2023 års förvarsutrednings förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

Skälen för förslaget och bedömningen

Förordningen om återvändandegränsförfarande ska enligt artikel 14 tillämpas från och med den 12 juni 2026. De föreslagna författningsändringarna bör träda i kraft samma dag. I fråga om de ändringar som föreslagits i Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

Författningsändringarna bör tillämpas från och med den dag de träder i kraft. Det behövs därför inte några övergångsbestämmelser. I fråga om övergångsbestämmelser avseende de ändringar som föreslås i Förvarsutredningens förslag om uppsikt och förvar hänvisas till avsnitt 17.6.2.

⁵¹⁸ SOU 2025:16, s. 641–644.

17.8 Vidarebosättningsförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Vidarebosättningsförordningen har i huvudsak tillämpats sedan den 11 juni 2024. Författningsändringarna bör träda i kraft samtidigt som författningsändringarna med anledning av skyddsgrunds-förordningen. Bestämmelserna om överföring av uppgifter till Eurodac i enlighet med artikel 18 i Eurodacförordningen ska tillämpas från och med det datum då den förordningen ska tillämpas, dvs. den 12 juni 2026. Se förslag och bedömning ovan beträffande bestämmelserna i Eurodacförordningen.

Författningsändringarna bör tillämpas från den dag de träder i kraft. Det bedöms därför inte vara nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

17.9 Krishanteringsförordningen

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Enligt artikel 20 ska krishanteringsförordningen tillämpas från och med den 1 juli 2026 och författningsändringarna bör träda i kraft samma dag. Det kan dock noteras att det finns förslag på ändring av artikel 20 som innebär att förordningen i stället ska börja tillämpas den 12 juni 2026. Detta för att tillämpningsdatumet ska vara i linje med vad som gäller för övriga rättsakter inom migrations- och

asylpakten. Utgångspunkten är därför att datumet för tillämpningen av förordningen kommer att ändras. Det föreslås därmed att författningsändringarna med anledning av krishanteringsförordningen ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Författningsändringarna bör tillämpas från den dag de träder i kraft. Det bedöms därför inte vara nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

17.10 Ensamkommande barn

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

De aktuella artiklarna i asylprocedurförordningen, asyl- och migrationshanteringsförordningen, screeningförordningen, och Eurodac-förordningen ska tillämpas från och med den 12 juni 2026. De föreslagna författningsändringarna i lagen om god man för ensamkommande barn med anledning av förordningarnas bestämmelser om ensamkommande barn bör träda i kraft samma dag. Detsamma gäller de föreslagna ändringarna i UtlL och UtlF.

Skyddsgrundsförordningen ska tillämpas från och med den 1 juli 2026. Som angetts i avsnitt 17.2 har det lämnats förslag om att detta datum ska ändras till den 12 juni 2026. Utgångspunkten är således att förordningen kommer att träda i kraft detta datum. De föreslagna ändringarna i föräldrabalken med anledning av förordningens bestämmelser om ensamkommande barn bör därför träda i kraft samma dag, dvs. den 12 juni 2026.

Författningsändringarna bör tillämpas från och med den dag de träder i kraft. Det behövs därför inte några övergångsbestämmelser.

17.11 Medborgare i andra EU-stater

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Bedömning: Det finns inte behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen

Författningsändringarna avseende medborgare i andra EU-stater bör träda i kraft samtidigt som författningsändringarna med anledning av asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen. I enlighet med vad som föreslås i avsnitt 17.1 och 17.2 föreslås därför att ändringarna ska träda i kraft den 12 juni 2026.

Författningsändringarna bör tillämpas från den dag de träder i kraft. Det bedöms inte vara nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

18 Konsekvenser

18.1 Inledning

I enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar redovisas härmed de konsekvenser och eventuella kostnader som följer av de lämnade förslagen. Förordningen anger att en konsekvensutredning ska innehålla både kostnadsberäkningar och andra relevanta analyser som belyser förslagets effekter för berörda aktörer. Enligt 6–10 §§ ska redovisningen omfatta en beskrivning av det problem som ska lösas, den förändring som eftersträvas, de alternativ som har övervägts samt en analys av förslagets kostnader, intäkter och övriga samhällsekonomiska konsekvenser.

Vid framtagandet av denna konsekvensbeskrivning har Ekonomistyrningsverkets (ESV) metodstöd och vägledning använts för att säkerställa en systematisk, transparent och heltäckande analys av de samhällsekonomiska effekterna, inklusive direkta kostnader och effektivitet i tillämpningen av förslagen.

Syftet med detta konsekvensavsnitt är att analysera de förslag som lämnas för att anpassa svensk rätt och tillämpning till EU:s migrations- och asylpakt. Konsekvensbeskrivningen avser således inte att utvärdera eller beskriva migrations- och asylpakten i sig, dess övergripande mål eller unionsrättsliga överväganden i stort, utan fokuserar på de nationella regleringar som föreslås, deras konsekvenser och de kostnader som uppstår.

I enlighet med direktivet har konsekvensanalysen dessutom genomförts med ett jämställdhets- och integrationsperspektiv samt med särskilt beaktande av barns rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Konsekvensbeskrivning har därutöver säkerställt att de föreslagna åtgärderna är förenliga med EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

18.2 Utgångspunkter och förutsättningar för konsekvensanalysen

Migrations- och asylhanteringen inom EU har under en längre tid i huvudsak reglerats genom direktiv som genomförts nationellt. Eftersom medlemsstaterna har valt olika tillvägagångssätt vid implementeringen har nationella migrationssystem utvecklats utifrån respektive lands behov snarare än gemensamma EU-lösningar. I samband med den stora ökningen av antalet asylsökande i EU 2015, blev det tydligt att de befintliga reglerna inte var tillräckliga för att på ett effektivt och långsiktigt sätt hantera de utmaningar som finns på migrations- och asylområdet. Detta har medfört ett ökat behov av gemensamma lösningar och ett mer enhetligt system.

EU:s migrations- och asylpakt, som antogs våren 2024, innebär en ny rättslig ram för det gemensamma asylsystemet och screening med nio förordningar och ett direktiv. Dessa rättsakter ska, med undantag för vidarebosättningsförordningen som redan är tillämplig, tillämpas, eller när det gäller direktivet vara genomfört i nationell rätt, från och med sommaren 2026. Rättsakterna i pakten syftar till att etablera ett enhetligt och effektivt system för screening och asyl inom unionen.

EU:s migrations- och asylpakt syftar till att skapa ett mer sammanhållet och effektivt regelverk för hela unionen. Genom gemensamma regler för kontroll vid yttre gränserna och, asyلفörfarandena ska processerna bli snabbare, säkrare och mer förutsägbara. En central målsättning är att harmonisera medlemsstaternas asylsystem så att likartade förutsättningar gäller oavsett var i EU en asylansökan lämnas in. Detta ska samtidigt motverka så kallade sekundära förflyttningar, det vill säga att asylsökande rör sig vidare mellan medlemsländer för att söka förmånligare villkor.

Pakten innehåller också bestämmelser som stärker de grundläggande rättigheterna för personer som ansöker om internationellt skydd. Särskilt betonas ett tydligare och starkare skydd för sårbara grupper, bland annat barn, där flera av rättsakterna innehåller specifika regler för att tillgodose barns behov och rättigheter under hela processen – från ankomst och prövning till eventuellt återvändande.

Den nuvarande svenska regleringen, som i huvudsak bygger på tidigare EU-direktiv, behöver anpassas till de nya reglerna som till stor del är direkt tillämpliga. För Sveriges del innebär framför allt screeningen och kravet på att tillämpa gränsförfarandet stora förändringar av migrations- och asylhanteringen och i framför allt Migrationsverkets och Polismyndighetens verksamhet.

18.2.1 Bristande samhällsekonomisk effektivitet i nuvarande regelverk

Problem med asymmetrisk information

Ett samhällsekonomiskt problem inom asyl- och migrationsområdet är förekomsten av asymmetrisk information. Det innebär att olika aktörer har olika tillgång till information, vilket kan leda till ineffektiva beslut och en ojämn fördelning av kostnader och ansvar.

Mellan länderna inom EU finns en asymmetri i kunskap och diskrepans i hur det nu gällande regelverket för asyl och migration tillämpas i praktiken. Även om samma EU-regler gäller, kan tillämpningen skilja sig åt beroende på administrativa rutiner, resurser och praxis. Detta innebär att det i praktiken kan uppstå skillnader i hur rättigheter tillgodoses, hur lång tid handläggningen tar och vilka faktiska möjligheter till etablering som finns.

Personer som avser att ansöka om internationellt skydd får ofta information genom informella nätverk, men även genom aktörer som mot betalning hjälper människor på flykt. Informationen kan vara ofullständig eller felaktig och bygger ibland på rykten snarare än faktiska regelverk. Detta kan förstärka skillnaderna mellan länderna genom att skapa en bild av vilka länder som uppfattas som mer fördelaktiga, även om skillnaderna i praktiken är små eller baseras på missuppfattningar. När ett land uppfattas som mer generöst, snabbare i handläggningen eller mer förutsägbart i besluten, skapas incitament för sökande att söka sig dit. På så sätt kan skillnader i tillämpning, i kombination med informationsasymmetrier, bidra till en snedfördelning av mottagandet mellan medlemsstaterna.

Denna obalans kan i sin tur leda till samhällsekonomiska kostnader. Vissa länder riskerar en högre belastning på mottagningssystem, kommuner och sociala tjänster, medan andra

länder i praktiken tar emot färre sökande än vad som var avsett enligt gemensamma principer. En sådan ojämnhet fördelning försvårar också planeringen och kan minska effektiviteten i hela EU:s gemensamma asylsystem.

Även mellan sökande och myndigheter råder en informationsasymmetri. Den sökande har mer information om sina egna skäl för skydd än Migrationsverket kan verifiera, vilket innebär att beslut ofta måste fattas med ofullständig information. Detta kan i värsta fall leda till felaktiga beslut och därmed samhällsekonomiska kostnader i form av onödiga prövningar, överklaganden eller fördröjd etablering i samhället. Informationsproblemen förstärks ofta av språkbarriärer, traumatiska erfarenheter och beroendet av informella nätverk, vilket ökar risken för missförstånd och suboptimala beslut.

Samtidigt kan sökande sakna fullständig information om rättigheter, skyldigheter och faktiska förutsättningar i mottagandelandet. Det kan leda till orälistiska förväntningar, felaktiga beslut om var skydd söks och i vissa fall till att personer inte fullt ut utnyttjar de rättigheter de har. Detta skapar en situation där varken individens behov tillgodoses eller samhällets resurser används effektivt.

Harmonisering av regelverk inom EU kan bidra till att minska dessa problem genom att göra regelverket mer överskådligt och enhetligt. Tydligare gemensamma rutiner och informationskrav bör underlätta för både myndigheter och sökande, vilket i sin tur kan minska de samhällsekonomiska kostnader som asymmetrisk information medför. Om regelverket och dess tillämpning är enhetlig inom hela EU-området skulle det ytterligare minska risken för sekundära förflyttningar och leda till lägre kostnader för både enskilda medlemsländer och Europeiska unionen som helhet.

Externa effekter av förslagen

Externa effekter uppstår när en åtgärd eller ett beslut påverkar tredje part som inte direkt deltar i beslutet. Effekterna kan vara både positiva och negativa och de kan vara direkta, det vill säga påverka aktörer omedelbart, eller indirekta, genom att uppstå på längre sikt eller som följeffekter i andra delar av samhället. En viktig positiv

direkt effekt av harmoniseringen är ökad rättssäkerhet och förutsägbarhet. När reglerna blir tydligare minskar osäkerheten för myndigheter och enskilda, vilket även gynnar aktörer som inte deltar direkt i migrationsprocessen, såsom arbetsgivare, kommuner och civilsamhället, genom att skapa bättre planeringsförutsättningar. På längre sikt kan harmoniseringen också ge positiva indirekta effekter genom att främja integration på EU-nivå. När regelverken är mer enhetliga i medlemsstaterna minskar risken för så kallad sekundära förflyttningar och ojämn fördelning av personer som ansöker om internationellt skydd, vilket gynnar hela unionen genom ett mer balanserat och förutsägbart system.

Sammantaget bedöms de externa effekterna av harmoniseringen innebära kortsiktiga kostnader och långsiktiga samhällsekonomiska vinster. På kort sikt, 2026–2028, kan ökade kostnader uppstå för vissa statliga myndigheter till följd av ett större behov av resurser för bl.a. handläggning och rättslig prövning. Vidare kan mindre kostnader uppstå för regionerna pga. krav på nya hälsokontroller. På längre sikt kan en mer enhetlig och förutsägbar tillämpning av regelverket bidra till förbättrade förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Kortare handläggningstider och ökad rättssäkerhet kan underlätta tidig integration och minska risken för långvarigt utanförskap. En sådan utveckling bedöms sammantaget kunna bidra till en effektivare resursanvändning och förutsättningar för en mer stabil och hållbar samhällsekonomisk utveckling både nationellt och inom EU. Ett enhetligt system kan minska osäkerhet för såväl migranter som medlemsstater och därmed leda till bättre planeringsförutsättningar. Harmonisering kan också ses som en signal till omvärlden (t. ex. transit- och ursprungsländer) om en gemensam och förutsägbar EU-politik, vilket kan leda till lägre migrationsströmmar.

18.2.2 Fördelningspolitiska konsekvenser

Införandet av solidaritetsmekanismen innebär en förändring av hur ansvar och kostnader för asylmottagande fördelas inom Europeiska unionen. Konsekvensen blir att medlemsstater med större administrativa och ekonomiska resurser i högre grad kan komma att bidra till att avlasta länder vid unionens yttre gränser. Bidragen kan

bestå av mottagande av omplacerade asylsökande, ekonomiska insatser till en gemensam fond eller operativt stöd i form av personal och utrustning. Sveriges andel av solidaritetspoolen för 2026 bedöms motsvara ca 100 miljoner kronor och eventuella bidrag ska betalas ut 2027.

Fördelningseffekten blir en omallokering av ansvar och kostnader mellan medlemsstaterna, där de med högre kapacitet tar ett större strukturellt ansvar. Detta kan på sikt leda till en mer balanserad ansvarsfördelning inom unionen, men innebär samtidigt att resurser omfördelas från nationella till gemensamma ändamål. Om bidraget sker genom mottagande kan det medföra ökade kostnader för mottagningssystem, bosättning och etableringsinsatser. Om bidraget är ekonomiskt påverkas i stället statsfinanserna direkt, utan att resurser tillförs den nationella verksamheten.

De nya reglerna för att motverka sekundära förflyttningar innebär att det land som först tar emot en asylsökande i större utsträckning behåller ansvaret för asylprövningen. Konsekvensen blir ett mer förutsägbart system men också en ökad belastning för vissa gränsstater. Samtidigt kan reglerna skapa stabilare planeringsförutsättningar inom unionen genom att antalet asylsökande som förflyttar sig mellan medlemsländer minskar.

De nya reglerna ger medlemsstaterna möjlighet att tillfälligt avvika från vissa EU-krav vid omfattande inflöden av migranter eller vid så kallad instrumentalisering av migration.⁵¹⁹ Med instrumentalisering avses situationer där ett land utanför EU eller en annan aktör medvetet använder migration som ett politiskt påtryckningsmedel mot unionen eller enskilda medlemsstater, till exempel genom att aktivt föra migranter till EU:s gräns för att skapa instabilitet eller pressa fram eftergifter.

Konsekvensen av dessa bestämmelser blir att medlemsstater i en sådan situation kan ges utökat handlingsutrymme att snabbt vidta tillfälliga åtgärder, exempelvis genom att begränsa mottagandet eller anpassa handläggningsrutiner. Det kan stärka förmågan att hantera akuta kriser men samtidigt leda till att ansvar och mottagande koncentreras till vissa länder, vilket skapar tillfälliga obalanser i resursfördelningen. En ökad flexibilitet kan också innebära en risk

⁵¹⁹ Förordning (EU) 2024/1359 – *Crisis and Force Majeure Regulation*.

för varierande rättstillämpning och skillnader i rättssäkerhet mellan medlemsstater.

På nationell nivå medför pakten förändringar i hur ansvar och kostnader för mottagande och etablering fördelas mellan olika delar av den offentliga förvaltningen. Statliga myndigheter får ökade krav på samordning, handläggning och rapportering, medan regionala och lokala aktörer kan påverkas genom behov av anpassade insatser..

Sammantaget medför migrations- och asylpakten en viss omfördelning av ansvar, kostnader och administrativa resurser både inom unionen och inom medlemsstaterna. De direkta konsekvenserna för staten består främst av ökade initiala kostnader och behov av organisatorisk anpassning. På längre sikt kan reformen bidra till en jämnare ansvarsfördelning och mer förutsägbara planeringsförhållanden, men effekterna beror på hur lagstiftningen efterlevs i samtliga medlemsstater, hur solidaritetsmekanismen tillämpas och hur resursfördelningen mellan olika nivåer organiseras i praktiken.

18.2.3 Nollalternativet – vad händer om ingenting görs?

Om de föreslagna ändringarna inte genomförs kommer svensk lagstiftning inte att vara anpassad till EU:s migrations- och asylpakt som börjar gälla sommaren 2026. Eftersom pakten till största delen består av EU-förordningar som är direkt tillämpliga i alla medlemsstater uppstår flera konsekvenser.

För det första blir tillämpningen av reglerna ineffektiv och otydlig, eftersom svenska myndigheter skulle behöva förhålla sig till både nationella bestämmelser och EU-regler som inte överensstämmer. Det riskerar att skapa dubbelreglering, motstridiga beslut och förseningar i handläggningen. För det andra kan rättssäkerhet uppstå för sökande av internationellt skydd, eftersom det inte blir tydligt vilka regler som gäller för exempelvis asylförfarande och mottagande.

För det tredje skulle Sverige kunna kritiseras för bristande genomförande av EU-rätten. Det kan leda till att EU-kommissionen inleder ett överträdelseförfarande mot Sverige, vilket ytterst kan resultera i sanktioner eller rättsliga åtgärder i EU-domstolen.

Om nödvändiga anpassningar inte görs riskerar även samarbetet med andra medlemsstater att försvåras.

Sammantaget innebär detta att rättstillämpningen i Sverige skulle bli inkonsekvent och att Sveriges förmåga att uppfylla sina åtaganden inom det gemensamma europeiska asylsystemet allvarligt försvagas.

18.3 Konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden

18.3.1 Sveriges internationella åtaganden

Svensk rätt måste utformas och tillämpas på ett sätt som innebär att Sveriges internationella åtaganden efterlevs. Sverige har åtagit sig att följa flera internationella konventioner, bl.a. FN:s konvention om mänskliga rättigheter (ICCPR), FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) och FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (CAT). Därutöver har Sverige åtagit sig att följa Europakonventionen och FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen), som också gäller som svensk lag. En princip som återfinns i flera internationella instrument är principen om non-refoulement, att inte sända en person till ett land där denne riskerar allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Denna princip är absolut och återfinns bl.a. i artikel 3 i Europakonventionen och artikel 3 i CAT. Utöver den principen finns flera andra rättigheter som Sverige måste förhålla sig till. Nedan följer en analys av hur de föreslagna ändringarna förhåller sig till Sveriges internationella åtaganden.

18.3.2 FN:s konvention om mänskliga rättigheter

Eftersom stora delar av den svenska asyl- och migrationsrätten ersätts av direkt tillämpliga EU-förordningar får Sverige ett mer begränsat utrymme att själv utforma sina regler. Det innebär att svenska myndigheter måste säkerställa att tillämpningen av de nya bestämmelserna sker i enlighet med konventionens krav på rättssäkerhet, likabehandling och skydd mot godtyckliga ingripanden.

Förslagen som rör asyl- och återvändandegränsförfaranden aktualiserar särskilt artikel 9 i ICCPR om skydd mot godtyckligt frihetsberövande och artikel 13 om rätten till en rättvis och effektiv prövning vid utvisning. För att säkerställa att Sverige fortsatt lever upp till de internationella åtagandena är det av vikt att rättssäkerheten i tillämpningen värnas och att skyddet mot godtyckliga frihetsinskränkningar och rättsövergrepp säkerställs i varje enskilt beslut.

18.3.3 Europakonventionen

De föreslagna ändringarna bedöms främst röra artikel 5 om rätten till frihet och säkerhet, artikel 8 om rätten till respekt för privat- och familjeliv samt artikel 13 om rätten till ett effektivt rättsmedel. Eftersom beslut om internationellt skydd och återvändande i högre grad kommer att regleras direkt av EU-lagstiftning, får Sverige ett mer begränsat utrymme att själv utforma sina regler. Det innebär att svenska myndigheter måste säkerställa att tillämpningen uppfyller Europakonventionens krav på rättssäkerhet och effektiv prövning.

Kortare tidsfrister för överklagande och möjligheten till omedelbar verkställighet vid bland annat gränsförfaranden får inte äventyra den enskildes rätt till effektiv prövning. Vidare aktualiserar den ökade användningen av biometriska uppgifter och informationsutbyte inom EU skyddet för den personliga integriteten enligt artikel 8. Behandling av personuppgifter måste ske lagligt, proportionerligt och endast för ändamål som är nödvändiga och tydligt angivna.

18.3.4 FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen)

Flera av förslagen kan stärka genomförandet av konventionen genom tydligare krav på barns rätt till information, delaktighet och skydd i asylprocessen. Regler om företrädare för ensamkommande barn, åldersbedömningar som tar hänsyn till både medicinska och sociala faktorer samt åldersanpassad information bidrar till att stärka barns rättigheter enligt artiklarna 3, 12 och 22.

Förslagen innebär också att svenska myndigheter behöver säkerställa att barnets bästa enligt artikel 3 ges en självständig och avgörande vikt i varje beslut som rör internationellt skydd, mottagande och återvändande, samt att barn garanteras tillgång till skolgång, hälso- och sjukvård och psykosocialt stöd under hela processen.

18.3.5 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD)

De föreslagna förändringarna inom EU:s migrations- och asylpakt innebär en mer harmoniserad och standardiserad handläggning inom unionen. Det kan bidra till ökad likabehandling mellan medlemsstaterna, men medför samtidigt en risk att individuella behov hos personer med funktionsnedsättning inte beaktas i tillräcklig utsträckning. Detta berör särskilt Sveriges åtaganden enligt artikel 5 om likabehandling, artikel 9 om tillgänglighet och artikel 13 om tillgång till rättvisa.

För att Sverige ska uppfylla sina åtaganden krävs att tillgänglighet och skälig anpassning säkerställs i alla delar av asylprocessen – från mottagande och handläggning till överklagande och boende. Det omfattar bland annat anpassad information, tillgång till tolk med relevant kompetens och rätt till juridiskt biträde för personer med funktionsnedsättningar.

Även mottagningsvillkor och boendeformer måste utformas så att de är tillgängliga och inkluderande, i enlighet med artikel 2 och 9 i konventionen. Under gräns- och återvändandeförfaranden behöver särskild hänsyn tas till personer vars funktionsnedsättning kan försvåra kommunikation eller rörelsefrihet, för att undvika indirekt diskriminering och säkerställa att konventionens krav på full delaktighet efterlevs.

För att uppfylla konventionens krav krävs även att berörd personal har tillräcklig kunskap om funktionsnedsättning, tillgänglighet och skälig anpassning. Handläggare och annan personal som möter personer med funktionsnedsättning behöver utbildning och rutiner som säkerställer respekt för individens integritet (artikel 17) och rätt till en tillfredsställande levnadsstandard och social delaktighet (artikel 28).

De föreslagna förändringarna bedöms få till följd att Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) i högre grad kan uppfyllas i praktiken. Förslagen i mottagandedirektivet innebär att Migrationsverket ska ta hänsyn till enskildas individuella behov vid placering, boende och tillgång till stöd samt säkerställa att personer med funktionsnedsättning får det stöd och de anpassningar som krävs för att kunna fullgöra sina skyldigheter och tillvarata sina rättigheter under asylprocessen. Det omfattar exempelvis fysisk tillgänglighet till boenden, möjlighet till särskilt boende vid behov samt sociala och praktiska stödinsatser.

Vidare innebär asylprocedurförordningen att bedömningen av särskilda förfarandegarantier ska omfatta även funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. Det medför krav på att handläggande myndigheter tidigt identifierar sökande med sådana behov och vidtar skälig anpassning under prövningsförfarandet. Förslagen främjar därmed en mer rättssäker och inkluderande handläggning i enlighet med konventionens artiklar om tillgänglighet, likabehandling och tillgång till rättvisa.

Kommunikativ tillgänglighet omfattar enligt konventionen även tillgång till information, språkstöd och alternativa kommunikationsformer. Detta ligger i linje med artikel 9 om tillgänglighet och artikel 21 om yttrandefrihet och tillgång till information.

18.4 Vilka berörs av förslagen?

Förslagen berör i första hand Migrationsverket, Polismyndigheten, migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen. Även andra statliga myndigheter påverkas, däribland övriga förvaltningsdomstolar, Institutet för mänskliga rättigheter, Justitieombudsmannen, Kriminalvården, Kustbevakningen, Säkerhetspolisen och Tullverket. Vidare berörs regioner och kommuner samt civila samhällets organisationer i begränsad omfattning. Konsekvenserna för dessa aktörer redovisas i det följande.

18.5 Konsekvenser för statliga myndigheter

18.5.1 Migrationsverket

EU:s migrations- och asylpakt innebär omfattande förändringar i Sveriges migrations- och asylhantering. För Migrationsverket krävs en bred kompetenshöjning, framtagande och omarbetning av rättslig styrning samt ett omfattande stöd i form av rutiner, vägledningar, mallar och liknande för samtliga delar som rör screening, skyddsförfarandet och mottagandet. Därutöver behövs bl.a. viss anpassning och vidareutveckling av IT-system samt förstärkt extern samordning. Behovet förstärks av att myndigheten i större utsträckning ska arbeta utifrån en ny typ av rättskällor. Sammantaget bedöms detta också medföra ökad belastning på de delar av verksamheten som för myndighetens talan i domstol och handlägger mål och ärenden, då det nya rättsliga materialet kommer att bli föremål för prövning.

Asylprocedurförordningen

Genomförandet av asylprocedurförordningen får omfattande konsekvenser för Migrationsverket. Myndigheten behöver anpassa stora delar av sin verksamhet till EU:s regelverk och terminologi. Konsekvenserna för Migrationsverket blir att nationella definitioner av begrepp som asyl och asylansökan tas bort och ersätts med EU-rättsliga termer. Det medför krav på en genomgång och uppdatering av interna rutiner, IT-system, beslutsmallar och informationsmaterial till sökande.

Förordningen medför praktiska och operativa konsekvenser. Migrationsverket ska kunna fatta beslut om avvisning eller utvisning med omedelbar verkställighet när rätten att stanna inte gäller under det administrativa förfarandet och ska tillämpa gränsförfaranden vid ansökningar som görs vid yttre gräns i samtliga de situationer då så är möjligt enligt asylprocedurförordningen vilket ställer krav på boenden, bevakning av tidsfrister och av att villkor för gränsförfarande är uppfyllda liksom beredskap för förflyttning när tidsfrister passerats eller förutsättningar för gränsförfarandet har ändrats. Det innebär för myndigheten behov av nya processer, styrning, stöd, rutiner och systemutveckling, bl.a. för att arbeta

inom de tidsfrister som förfarandet kräver. Likaså krävs inrättande av särskilt boende med boendebegränsningar, särskild kompetens hos personalen och utökad samverkan med Polismyndigheten.

Förordningen innebär också konsekvenser för Migrationsverkets handläggning av personliga intervjuer, åldersbedömningar och förordningens krav på att snabbt utse tillfälliga företrädare för ensamkommande barn. Det kräver nära samordning med socialtjänst, hälso- och sjukvård samt Rättsmedicinalverket.

Vidare påverkas Migrationsverket av de nya tidsfristerna för handläggning och överklagande. Konsekvenserna blir att myndigheten behöver effektivisera sin verksamhet ytterligare, planera resurserna än mer noggrant och anpassa arbetsrutinerna för att kunna avgöra ärenden inom fastställda tidsramar. Migrationsverket ska även tillämpa bestämmelserna om rätten att stanna kvar och tillåtas stanna kvar under överklagande på ett enhetligt och rättssäkert sätt. Vidare ska Migrationsverket säkerställa att ljudinspelning av intervjuer sker i enlighet med de nya kraven. Detta ställer i sin tur ökade krav på teknisk utrustning, lagring och arkivering av inspelat material samt på möjligheten att överföra materialet till domstol.

Sammanfattningsvis bedöms konsekvenserna för Migrationsverket bli omfattande. Myndigheten behöver genomföra rättsliga, organisatoriska och tekniska anpassningar, utbilda personal, utveckla IT-system och stärka samverkan med andra myndigheter för att uppfylla EU:s krav på ett effektivt och rättssäkert gemensamt asylförfarande.

Skyddsgrundsförordningen

De föreslagna anpassningarna till EU:s skyddsgrundsförordning innebär flera konkreta förändringar för Migrationsverket. Myndigheten behöver anpassa sin verksamhet till ett nytt regelverk där stora delar av de svenska bestämmelserna i utlänningslagen ersätts eller kompletteras av EU-rättsliga regler som gäller direkt.

När nationella definitioner och bestämmelser tas bort och ersätts med EU:s regler om flyktingar, subsidiärt skyddsbehövande och familjesammanhållning behöver Migrationsverket uppdatera sina rättsliga ställningstaganden, rutiner, stöd och mallar samt utbilda

personalen. Även IT-system, dokumentmallar och beslutsstödsystem måste anpassas till de nu direkt tillämpliga bestämmelserna.

Förslagen om resehandlingar innebär att Migrationsverket även fortsättningsvis ansvarar för utfärdande, återkallelse och överklagande av sådana handlingar, men nu enligt EU:s regler. Det innebär behov av uppdaterade rutiner, systemanpassningar och nya föreskrifter om giltighetstid och hantering av resehandlingar.

Vidare innebär förslagen om tillgång till bostad och etableringsinsatser att Migrationsverket behöver säkerställa att personer som beviljas internationellt skydd enligt förordningen fortsatt omfattas av systemet för bosättning och etableringsstöd. Detta kräver samordning med kommuner, Arbetsförmedlingen och länsstyrelser samt justering av administrativa stödsystem för mottagande.

Eftersom Migrationsverket även fortsättningsvis ska vara nationell kontaktpunkt enligt skyddsgrundsförordningen förstärks myndighetens ansvar för samordning och informationsutbyte med Europeiska unionens asylbyrå och andra medlemsstater. Det innebär behov av stärkt intern samordning och tekniska anpassningar för datadelning.

Sammantaget innebär förslagen att Migrationsverket behöver genomföra omfattande rättsliga, tekniska och organisatoriska anpassningar. Myndigheten behöver uppdatera styrdokument, utbilda personal, anpassa vissa it-stöd och se över interna rutiner för att säkerställa en korrekt och enhetlig tillämpning av EU:s skyddsgrundsförordning från det att förordningen börjar gälla.

Screeningförordningen

Screeningförordningen medför omfattande konsekvenser för Migrationsverket. Polismyndigheten får huvudansvaret för screeningprocessen och ska genomföra samtliga moment, inklusive identifiering, verifiering av identitet och säkerhetskontroll. Migrationsverket och Polismyndigheten ska tillsammans utföra alla delar av processen, med undantag för hälsokontrollen, som regionerna ansvarar för, samt säkerhetskontrollen, som Polismyndigheten ensam ansvarar för. För Migrationsverket innebär

detta att myndigheten behöver utveckla nya rutiner för samverkan med Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och regionerna för att säkerställa att screeningförfarandet genomförs effektivt, rättssäkert och enhetligt i hela landet.

En central konsekvens är att Migrationsverket blir skyldigt att lämna ut uppgifter till Polismyndigheten när det behövs för att identifiera eller verifiera en persons identitet. Detta innebär att myndigheten måste anpassa sina register- och datasystem för att möjliggöra ett snabbt och säkert informationsutbyte. Förslaget innebär också att biometriska uppgifter ska kunna användas under screeningprocessen, vilket ställer höga krav på myndighetens rutiner för insamling, lagring och överföring av känsliga personuppgifter samt på kompetens inom dataskydd och informationssäkerhet.

Genomförandet av screeningförfordningen innebär att Migrationsverket behöver anpassa sin organisation och sina arbetsprocesser för att kunna ta emot ärenden efter avslutad screening och säkerställa en effektiv övergång till exempelvis asylprövning. Förfordningen ställer sammantaget krav på fördjupad samverkan med andra myndigheter samt på ett stärkt tekniskt och administrativt stöd i Migrationsverkets verksamhet.

Eurodacförfordningen

Eurodacförfordningen medför flera konsekvenser för Migrationsverket. Myndigheten får ett utökat ansvar för insamling, lagring och överföring av biometriska uppgifter, vilket kräver organisatoriska och tekniska anpassningar. En central konsekvens är att Migrationsverket behöver hantera fler kategorier av personer än tidigare, bland annat vid vidarebosättning och tillfälligt skydd. Den sänkta åldersgränsen för att ta biometriska uppgifter till sex år innebär dessutom behov av barnanpassade rutiner och särskild utbildning för personal som arbetar med biometriupptagning.

För att kunna genomföra detta krävs utökad kapacitet för biometriupptagning på fler platser än vad som finns idag, bland annat inom ramen för screeningförfarandet. Det medför investeringar i ny utrustning, mobila lösningar och IT-system som klarar större datamängder och högre krav på säkerhet, kryptering och behörighetsstyrning. Samtidigt ökar kraven på fördjupad samverkan

med andra myndigheter för att säkerställa enhetliga rutiner och rättssäker informationsöverföring.

Den utökade lagringsrätten för fotografier och fingeravtryck innebär även att Migrationsverket får ett större ansvar för personuppgiftsbehandling.

Asyl- och migrationshanteringsförordningen

Asyl- och migrationshanteringsförordningen ersätter den nuvarande Dublinförordningen och innebär en utvidgad reglering av ansvarsfördelningen mellan medlemsstaterna samt en gemensam ram för migration- och asylhantering inom EU. Förordningen medför rättsliga, processuella och organisatoriska konsekvenser för Migrationsverket.

Myndigheten behöver anpassa sina rutiner, beslutsmallar och IT-system till de nya kriterierna och tidsfristerna för att fastställa ansvarig medlemsstat. De kortare tidsfristerna för handläggning och överklagande, kraven på inspelning av intervjuer och utökade möjligheter till förvar innebär förändrade arbetssätt och behov av rättslig analys.

Migrationsverket kan även komma att involveras i solidaritetsmekanismen, bland annat genom omfördelning av asylsökande eller ett eventuellt operativt stöd. Detta kräver nya processer och förstärkt samordning inom myndigheten. Förordningen innebär dessutom ett utökat ansvar för rapportering och informationsöverföring till EU-kommissionen.

Sammantaget medför förordningen ett omfattande anpassningsarbete med krav på rättsliga förtydliganden, processutveckling och intern samordning för att säkerställa en effektiv och rättssäker tillämpning av EU:s nya regelverk.

Mottagandedirektivet

Genomförandet av det nya omarbetade mottagandedirektivet innebär att mottagandet får en mer central och integrerad roll i hela asyl- och migrationsprocessen. Syftet är att skapa effektiva och rättssäkra processer samt att säkerställa att sökande är tillgängliga och deltar aktivt under handläggningen.

Genomförandet av direktivet innebär att mottagningsverksamheten behöver anpassas och delvis lokaliseras närmare gränserna. Det kräver nya investeringar i lokaler, personal och logistiklösningar samt en utökad samverkan med Polismyndigheten, Kriminalvården, regioner och kommuner. Migrationsverket har även ett ansvar för att flytta sökande mellan olika typer av boenden beroende på var i processen de befinner sig, exempelvis från mottagningscenter till återvändandecenter. Detta förutsätter delvis nya rutiner, system och formella beslut, liksom ökad administrativ hantering kopplad till överklaganden och rättsliga prövningar.

Vidare får myndigheten utökade uppgifter att kontrollera att sökande medverkar i processen. Det innebär behov av nya verktyg för rörelsebegränsning, sanktioner och uppföljning, som samtidigt måste tillämpas rättssäkert och proportionerligt. För detta krävs utveckling av IT-system och övervakningsfunktioner.

Genomförandet av direktivet medför även omfattande behov av IT-utveckling och upphandlingar. Systemen behöver kunna hantera fler beslut, registreringar och informationsflöden, inklusive utbyte av data mellan medlemsstater. Nya funktioner krävs för att bevaka tidsfrister och säkerställa korrekt registrering. Vidare kan upphandlingar behöva genomföras för boendelösningar, transport, skolgång samt hälso- och sjukvårdstjänster.

Sammantaget innebär genomförandet av mottagandedirektivet att Migrationsverket får ett mer omfattande och komplext uppdrag. Myndigheten behöver stärka sin kapacitet inom boende, förvar, IT och administration samt vidareutveckla personalens kompetens och samverkan med andra aktörer.

Återvändandegränsförfarandeförordningen

Återvändandegränsförfarandeförordningen innebär att Migrationsverket får ett nytt ansvar för att hantera återvändandebäranden vid gräns eller i gränsnära områden i de fall en asylansökan prövats i ett gränsförfarande. Myndigheten behöver bygga upp ett särskilt återvändandeförfarande som integreras med befintliga processer och som kan genomföras inom den tidsfrist på tolv veckor som förordningen anger. Detta medför krav på nya

rutiner, arbetsflöden och tydlig samordning med Polismyndigheten och andra berörda aktörer.

Förordningen skapar ett betydande behov av särskilda boenden och förvar i eller nära yttre gräns och transitområden. Migrationsverket måste analysera var verksamheten kan lokaliseras och hur den kan dimensioneras för att möta inflödet av personer som omfattas av gränsförfarandet. Samtidigt behöver myndigheten säkerställa tillgång till transporter till och från dessa platser samt se över personalförsörjning och operativ beredskap. Behovet av kompetens inom förvar, säkerhet och återvändande kommer att öka. Genom de lagändringarna om en ny ordning för asylsökandes boenden som trädde i kraft 1 mars 2025 har Migrationsverket påbörjat arbetet om att en asylsökande ska bo på s.k. mottagnings- och återvändandecenter.

För att möjliggöra ett effektivt genomförande krävs omfattande IT-utveckling. Migrationsverkets system behöver kunna registrera nya typer av boenden, förvarsgrunder och tidsfrister, samt följa upp var personer befinner sig och hur länge de har varit i förfarandet. Dessutom behöver en teknisk lösning för övervakning utvecklas eller upphandlas, exempelvis för att säkerställa att personer inte lämnar anvisat område under processen.

Förordningen medför också behov av nya upphandlingar. Nya gränsnära boenden och förvar kan eventuellt behöva byggas eller anpassas.

Sammantaget innebär återvändandegränsförfarandeförordningen ökade krav på Migrationsverkets organisatoriska kapacitet, rättsliga prövningar och tekniska infrastruktur. Myndigheten behöver förstärka sina processer för återvändande, mottagande och förvar.

Vidarebosättningsförordningen

Förslaget om fasta giltighetstider för uppehållstillstånd vid vidarebosättning innebär begränsade men konkreta anpassningsbehov för Migrationsverket. Myndigheten behöver justera sina it-system och beslutsmallar för att hantera olika giltighetstider – tre år för personer med flyktingstatus och tretton månader för personer med subsidiärt skyddsbehov – samt förnyelser på tre respektive två år. Även regleringen om att familjemedlemmars

tillstånd ska ha samma sista giltighetsdag kräver tekniska och administrativa justeringar.

Förslaget medför även behov av uppdaterade rutiner och interna stödmaterial för att säkerställa en enhetlig tillämpning i hela organisationen. Sammantaget bedöms konsekvenserna vara av begränsad omfattning och kunna hanteras inom ramen för befintlig verksamhet, men kräva viss planering och systemanpassning inför ikraftträdandet i juni 2026.

Direkta kostnader för Migrationsverket under genomförandefasen

Anpassningen av verksamheten till EU:s migrations- och asylpakt bedöms medföra ökade kostnader. Under perioden 2026–2028 beräknas de totala kostnaderna uppgå till ca 209 miljoner kronor år 2026, ca 184 miljoner kronor 2027 och ca 182 miljoner kronor år 2028 (se tabell 17.1).

De områdena med störst kostnadsökningar avser personal- och projektresurser, it- och systemutveckling samt anpassning av lokaler och verksamhetsstöd. De ökade kostnaderna avser bland annat utveckling av nya rättsliga och administrativa stöd, framtagande av rutiner och mallar samt förstärkning av bemanning och handläggning inom screening- och asylgränsförfarandet. Därtill ingår utbildningsinsatser, förändringsledning och kommunikation för att säkerställa en enhetlig och rättssäker tillämpning av det nya regelverket.

Kostnaderna för it- och system- samt applikationsutveckling beräknas till ca 45 miljoner kronor under 2026 och därefter ca 25 miljoner kronor per år 2027–2028. Utgifterna avser utveckling av nya paktrelaterade digitala lösningar, integrering i befintliga system och säker hantering av ljudinspelningar, dataöverföring och ärendeflöden.

Anpassning och anskaffning av lokaler beräknas uppgå till ca 35 miljoner kronor per år under hela perioden, bland annat för utökad mottagningskapacitet och anpassning till nya arbetsformer. Kostnader för personal- och projektresurser samt operativt genomförande uppgår till ca 96 miljoner kronor 2026 och därefter ca 83 miljoner kronor per år 2027–2028.

Utbildningsinsatserna bedöms uppgå till ca 9 miljoner kronor 2026 och trappas därefter ned i takt med att verksamheten etableras. Dygnet-runt-bemannning och handläggning inom screening- och asylgränsförfarandet uppgår sammantaget till ca 23 miljoner kronor 2026 och ca 34 miljoner kronor 2027–2028.

Därtill beräknas ersättningar till regioner för hälsokontroller till ca 3 miljoner kronor per år.

Tabell 18.1 Migrationsverkets direkta kostnader för införande av Migrations- och asylpakten

Miljoner kronor

Utgiftsområde 8 Migration	2026	2027	2028
1.1 Migrationsverket			
Personal- och projektresurser och operativt genomförande	96	83	83
Handläggning inom screening och asylgränsförfarande	10	15	15
Dygnet runt-bemannning inom screening och gränsförfarande	12,8	19,2	19,2
Utbildning	8,8	4,4	2,2
It- och system/ applikationsutveckling	45	25	25
1.2 Ersättningar och bostadskostnader			
Anskaffning och anpassning av lokaler	35	35	35
Ersättningar till regioner för hälsokontroller	1,4	2,8	2,8
Totalt	209	184,4	182,2

Finansiering

Regeringen har i budgetpropositionen för 2024 och 2025 tillfört Migrationsverket medel för bl.a. en ny ordning för mottagandet av asylsökande, en utökad kapacitet att hantera biometriska uppgifter och för betydande utökning av antalet förvarsplatser. Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2026 tillfört medel för förslagen i betänkandet Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar (SOU 2025:16) och betänkandet Mottagandelagen – En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68) bl.a. för kostnader för utökad bemanning vid Migrationsverkets boenden. Regeringen har även 2024 gett Migrationsverket i uppdrag att förbereda för ett reformerat system för mottagande av asylsökande som bidrar till att uppfylla regeringens mål om en effektivare asylprocess och ett effektivare återvändandearbete.

Vidare har Migrationsverket tillförts betydande medel i budgetpropositionen för 2025 och 2026 för omläggningen av Migrationspolitiken. Migrationsverket har beviljats medel från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) på 109 miljoner kronor för 2026 och ca 50 miljoner kronor för 2027, och har även möjlighet att söka nya medel. Fonden syftar till att stödja medlemsstaternas arbete med asyl, migration och integration. EU har beslutat att tilldela Sverige medel inom ramen för AMIF bl.a. för kostnader för att genomföra EU:s migrations- och asylopakt. I budgetpropositionen för 2026 tillför regeringen 220 miljoner kronor för 2026, 143 miljoner kronor för 2027 och 435 miljoner kronor för 2028 för att möjliggöra att medlen kan nyttjas.

Sammantaget bedöms de ökade kostnaderna för Migrationsverket som uppstår med anledning av förslagen rymmas inom befintliga ekonomiska ramar och genom de nya medel som myndigheten har möjlighet att söka från AMIF. Förslagen i promemorian bedöms därmed vara fullt finansierade under genomförandefasen. Det är emellertid viktigt att noga följa kostnadsutvecklingen.

18.5.2 Polismyndigheten

Asylprocedurförordningen

Asylprocedurförordningen får flera direkta konsekvenser för Polismyndighetens verksamhet. Myndigheten kommer även fortsättningsvis att kunna ta emot ansökningar om internationellt skydd, så kallade viljeyttringar, och ska utan dröjsmål vidarebefordra uppgifterna till Migrationsverket. Förordningen tydliggör att den myndighet som tar emot en ansökan ska informera sökanden om hur och var en formell ansökan lämnas in samt inom tre arbetsdagar underrätta den beslutande myndigheten. Detta ställer krav på tydliga rutiner, informationsflöden och utbildning av berörd personal.

Förordningen innebär även nya krav på sökandens tillgänglighet, anmälningsplikt och skyldighet att stanna inom ett anvisat område. Polismyndigheten kan därmed få en roll i att kontrollera att dessa skyldigheter efterlevs.

I gränsförfaranden kommer Polismyndigheten att beröras särskilt, eftersom personer som söker skydd vid den yttre gränsen

som huvudregel ska få sin ansökan prövad där. Det kan innebära ett ökat behov av polisnärvaro vid gränsnära anläggningar samt ett utökat samarbete med Migrationsverket och andra myndigheter för att säkerställa tillgänglighet och ordning under prövningen.

För att möjliggöra en effektiv tillämpning av förordningen behöver samverkan och informationsutbyte mellan Polismyndigheten, Migrationsverket och Säkerhetspolisen utvecklas. Befintliga rutiner kan behöva ses över, och vissa delar av verksamheten kan kräva kompetenshöjande insatser och IT-anpassningar för att möta de nya kraven.

Skyddsgrundsförordningen

Skyddsgrundsförordningen bedöms endast medföra marginella konsekvenser för Polismyndighetens verksamhet, eftersom prövningen av skyddsbehov även fortsättningsvis ska göras av Migrationsverket.

Screeningförordningen

Den nya migrations- och asylpakten får flera konsekvenser för Polismyndigheten, som i och med reformen blir utsedd till ansvarig screeningmyndighet. Detta innebär en ny och omfattande uppgift där screeningförfaranden måste byggas upp vid gränserna. Förfarandet omfattar bland annat identifiering, registrering av biometriska uppgifter, säkerhetskontroller samt inledande bedömningar av asyl- eller återvändandeprocesser. Uppgifterna ställer krav på ny organisation, processer och arbetssätt inom Polismyndigheten och ett nära samarbete med Migrationsverket, Säkerhetspolisen samt andra berörda aktörer.

För att screeningförfarandet ska kunna genomföras på ett enhetligt och rättssäkert sätt krävs betydande insatser för utbildning och kompetenshöjning. Polismyndigheten måste säkerställa att berörd personal har tillräcklig kunskap om både de rättsliga ramarna och de praktiska rutinerna. Det kan handla om allt från förståelse för asylprocedurer till hantering av känslig information och integritetsfrågor. Informationsinsatser behöver också riktas till olika

delar av organisationen för att skapa samsyn kring det nya uppdraget.

Förslaget om ett särskilt förordnade att passkontrollanter ska kunna hålla kvar en person i samband med genomförandet av screening kan medföra behov av vissa utbildningsinsatser inom Polismyndigheten för att säkerställa att de nya befogenheterna tillämpas på ett rättssäkert och enhetligt sätt.

Ett centralt område rör kostnaderna för screening. Utbyggnaden av nya förfaranden vid gränsen kommer initialt att kräva resurser, både i form av personal och teknisk infrastruktur. Polismyndigheten behöver utveckla system och rutiner för informationsöverföring, exempelvis i samband med Eurodac. Här finns ännu vissa oklarheter kring myndighetens exakta ansvar för inläggning av uppgifter, vilket gör att resursbehovet är svårt att beräkna fullt ut. Klart är dock att investeringar kommer att behövas, inte minst i tekniska lösningar som möjliggör effektivt informationsutbyte med andra nationella och europeiska aktörer.

Utöver konsekvenserna ovan tillkommer flera mer specifika förändringar. Polismyndigheten blir skyldig att hålla kvar personer som omfattas av screening under en begränsad tid (upp till 12 timmar, med möjlighet till förlängning vid särskilda skäl). Det innebär att rutiner för bevakning och hantering av personer i väntan på screening måste byggas upp, vilket kräver både personalresurser och anpassade lokaler. Vid risk för avvikande kan dessutom uppsikt eller förvar beslutas även för personer som inte söker asyl, vilket innebär ett utökat ansvar för Polismyndigheten i hanteringen av tredjelandsmedborgare.

De nya befogenheterna att kroppsvisitera personer och undersöka bagage i samband med screening och säkerhetskontroller ger Polismyndigheten en central roll i identitetsverifieringen. Detta kräver utbildning i proportionalitet och rättssäkerhet, samt utveckling av praktiska rutiner för hur visitationer ska utföras och dokumenteras. Samtidigt innebär förslagen att biometriska uppgifter ska kunna användas och att Migrationsverket blir skyldig att lämna ut relevanta uppgifter till Polismyndigheten. Genom föreslagna förändringar kommer Polismyndigheten registrera uppgifter såväl i brottsbekämpande syfte som i utlänningsrelaterade ärenden. Detta ställer krav på tillämpning av korrekt lagstöd kring den registrering som ska ske.

På kort sikt innebär paktens genomförande därmed behov av organisatoriska förändringar, ökade kostnader och ett stort behov av nya arbetssätt. På längre sikt bör dock etableringen av en fungerande screeningorganisation bidra till tydligare ansvarsfördelning och ett mer effektivt genomförande av migrations- och asylprocesserna vid gränsen. Sammantaget innebär det att Polismyndigheten får en mer central roll i migrationsverksamheten än tidigare.

Eurodac

Den reviderade Eurodacförordningen får flera konsekvenser för Polismyndigheten. Myndigheten får ett utökat ansvar att uppta fingeravtryck och fotografier från fler kategorier av tredjelandsmedborgare och statslösa personer från sex års ålder. Detta gäller exempelvis vid olaglig gränspassage, olaglig vistelse i landet eller vid landsättning efter en sök- och räddningsinsats.

Detta innebär att Polismyndigheten måste ha utrustning, system och lokaler som uppfyller de nya kraven. För minderåriga ställs särskilda krav: upptagningen ska ske barnanpassat, av utbildad personal och alltid i närvaro av en vuxen familjemedlem eller en särskild företrädare. I yttersta fall kan tvång användas, även mot barn från sex år, men alltid med respekt för barnets värdighet och rättigheter. Detta kräver omfattande metodstöd, utbildning och nya rutiner.

Eurodacförordningen medför även att Polismyndigheten inte bara ska kunna söka i Eurodac för brottsbekämpande ändamål, utan också ha åtkomst till systemet för att ändra eller radera registrerade uppgifter. Myndigheten behöver därför anpassa sina interna system (t.ex. ABIS) och säkerställa integration med Eurodac via nationell åtkomstpunkt. Under en övergångsperiod 2026 kommer arbetet att behöva ske både i interna system och i en särskild webbapplikation, vilket innebär extra arbetsmoment.

Förordningen stärker också polisens möjligheter att använda Eurodac i brottsbekämpningen. Möjligheten till jämförelser (hit/no hit-sökningar) blir enklare och mer direkt, vilket väntas ge en positiv effekt i arbetet mot terrorism och allvarlig brottslighet. Samtidigt ställs högre krav på dataskydd, korrekt registrering och radering av uppgifter i både Eurodac och nationella system.

Organisationen behöver stärkas genom utbildningsinsatser för berörd personal, särskilt för de som ska hantera barn, och metodstöd måste tas fram både för biometriupptagning och för informationsskyldigheten till de registrerade. IT- och systemutvecklingen behöver drivas framåt för att anpassa befintliga system och möjliggöra säker integration med Eurodac, samtidigt som kraven på högre kapacitet och dataskydd måste uppfyllas. Även lokaler och utrustning behöver utvecklas för att möjliggöra ändamålsenlig biometriupptagning, inklusive anpassningar för barn och för situationer där tvång kan bli aktuellt. Därtill krävs en nära samordning med Migrationsverket, andra nationella aktörer och eu-Lisa kring åtkomst, ansvarsfördelning och hantering av tidsfrister.

På kort sikt innebär detta relativt stora behov av resurser, upphandling av utrustning och kompetenshöjande insatser. På längre sikt bör en fungerande Eurodacanvändning ge effektivare migrations- och gränskontroller, stärkt brottsbekämpning och en tydligare roll för Polismyndigheten inom EU:s gemensamma migrations- och säkerhetssystem.

Asyl- och migrationshanteringsförordningen

Asyl- och migrationshanteringsförordningen ersätter den nuvarande Dublinförordningen och innebär att Polismyndigheten även fortsättningsvis får ansvar för vissa delar av hanteringen av överföringar mellan medlemsstater. De nya bestämmelserna om förfaranden, tidsfrister och förvar bedöms få direkt påverkan på myndighetens operativa verksamhet. Särskilt gäller detta vid verkställighet av överföringsbeslut och vid samverkan med Migrationsverket och andra medlemsstaters myndigheter.

De förkortade tidsfristerna för framställan och svar vid övertagande samt för verkställighet av överföringar kräver att Polismyndigheten anpassar sina rutiner och säkerställer att berörd personal har kännedom om de nya reglerna. Förordningen innebär också ett utökat krav på informationsutbyte mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter, vilket ställer ökade krav på samordning och säkra kommunikationskanaler.

Förordningen ställer även krav på att barn prioriteras i överföringsförfaranden. Polismyndigheten behöver därför

säkerställa att personal som handlägger eller verkställer överföringar av ensamkommande barn har kännedom om de nya garantierna och skyldigheten till samverkan med Migrationsverket för att säkerställa barnets bästa.

Mottagandedirektivet

Mottagandedirektivet bedöms inte medföra några större förändringar i Polismyndighetens verksamhet, men vissa bestämmelser får betydelse för myndigheten genom regleringen av rörelsebegränsningar, boende- och anmälningsskyldighet samt förvar. Eftersom direktivet tillåter att sökande hänvisas till särskilda boenden eller anvisade områden och att rörelsefriheten kan begränsas, kan Polismyndigheten involveras i verkställigheten av sådana beslut samt i kontrollen av att skyldigheter efterlevs.

De föreslagna ändringarna innebär att Migrationsverket ges utökade befogenheter att besluta om var sökande ska vistas, särskilt vid gränsförfaranden, och att förvar och uppsikt kan tillämpas både för vuxna och barn. Detta kan i vissa fall medföra ett ökat behov av operativt stöd från Polismyndigheten, exempelvis vid beslut som rör förvarstagande, uppsikt eller återförande till anvisat område.

Myndigheten behöver även följa de nationella lagändringar som föreslås inom ramen för den nya mottagandelagen och de regler för förvar och uppsikt som kopplas till asyl- och migrationshanteringsförordningen. Genomförandet kräver fortsatt samverkan med Migrationsverket för att säkerställa tydlig ansvarsfördelning i ärenden som berör båda myndigheterna, särskilt när det gäller praktiska frågor om vistelse, kontroll och rörelsebegränsning.

Sammantaget bedöms mottagandedirektivet få begränsade konsekvenser för Polismyndigheten, främst inom områden som rör rörelsebegränsning, förvar och uppsikt samt myndighetssamverkan vid tillämpning av de nya mottagandereglererna.

Återvändandegränsförfarandeförordningen

Förordningen om återvändandegränsförfarande innebär att Polismyndigheten får ett utökat krav på skyndsamhet i

återvändandearbetet. De nya reglerna om förvar och uppsikt innebär att Polismyndigheten kan behöva fatta beslut om både frihetsberövande och mindre ingripande åtgärder, vilket kräver tydliga rutiner och rättssäkra processer. De tidsfrister som införs för hela förfarandet, inklusive tolv veckor för återvändande och femton dagar för frivillig avresa, medför krav på snabb och samordnad handläggning.

Förordningen förutsätter ett nära samarbete med Migrationsverket, Kriminalvården och vid behov Säkerhetspolisen, särskilt vad gäller överlämning av ärenden och informationsutbyte. Polismyndigheten behöver även se över sina interna rutiner, genomföra kompetenshöjande insatser för berörd personal och anpassa sina IT-system för att hantera den nya ärendekategorin.

Vid krissituationer, då undantag från tidsfristerna kan tillämpas, behöver Polismyndigheten ha beredskap att snabbt agera och bistå med underlag till Regeringskansliet. Sammantaget medför förordningen ökade operativa krav på Polismyndigheten och ett behov av förstärkt samordning, utbildning och teknisk kapacitet.

Vidarebosättningsförordningen

Vidarebosättningsförordningen bedöms få mycket begränsade konsekvenser för Polismyndigheten. Det kan finnas ett mindre behov av kompetenshöjande insatser inom den gränspolisiära verksamheten, främst för att säkerställa kännedom om de handlingar och förutsättningar som styr inresa och vistelse för personer som vidarebosätts till Sverige.

Krishanteringsförordningen

Krishanteringsförordningen bedöms medföra krav på ökad operativ kapacitet och samordningsförmåga inom Polismyndigheten, särskilt inom den gränspolisiära och återvändanderelaterade verksamheten. Vid en kris- eller force majeure-situation i Sverige kan myndigheten behöva bistå regeringen med underlag till en begäran om stöd till Europeiska kommissionen, hantera rapportering av data och statistik samt delta i den operativa samordningen av mottaget stöd. Om Sverige åtar sig att bistå andra medlemsstater kan

Polismyndigheten även komma att involveras i omfördelning av asylsökande eller andra solidaritetsåtgärder, vilket kan innebära ett tillfälligt ökat resursbehov.

Förordningen ställer vidare krav på planering, beredskap och samordnad rapportering inom ramen för de nationella asyl- och migrationshanteringsplanerna. Polismyndigheten behöver utveckla rutiner och metodstöd för att hantera kris- och undantagssituationer samt säkerställa tydliga ansvarsförhållanden gentemot andra myndigheter och EU. Sammantaget innebär förordningen ett behov av stärkt planeringsförmåga, samverkan och resursberedskap i händelse av en kris- eller force majeure-situation.

Direkta kostnader för Polismyndigheten

Förberedelserna inför och genomförandet av EU:s migrations- och asylpakt medför betydande förändringar för Polismyndigheten, särskilt inom den gränspolisära verksamheten, IGV-verksamheten (ingripande- och övervakningsverksamhet) samt myndighetens it-system. Kostnaderna under perioden 2026–2028 avser främst framtagande och genomförande av utbildningsinsatser, utveckling av it-stöd, inköp av utrustning samt personalkostnader för dygnet runt-bemanning vid screeningplatser.

Under 2026 beräknas de direkta kostnaderna uppgå till cirka 95 miljoner kronor. Av detta avser 40 miljoner kronor it-utveckling. Kostnaderna för inköp av kompletterande daktningsutrustning för upptagning av fingeravtryck, fotografering m.m. uppgår till 8 miljoner kronor, avsett för utrustning på de planerade screeningplatserna.

Utbildningsinsatserna omfattar dels personal inom den gränspolisära verksamheten, dels poliser som arbetar inom ingripandeverksamheten (IGV). Kostnaden för utbildning av gränspersonal beräknas till 2,5 miljoner kronor under 2026, medan utbildning av IGV-personal uppgår till 4,5 miljoner kronor samma år och därefter 1 miljon kronor per år 2027 och 2028.

Personalkostnaderna för dygnet runt-bemanning vid screeningplatserna beräknas uppgå till 40 miljoner kronor årligen under hela perioden 2026–2028. Sammanlagt uppgår de redovisade

direkta kostnaderna till 95 miljoner kronor år 2026, 41 miljoner kronor år 2027 och 41 miljoner kronor år 2028.

Utöver dessa kostnader kan ytterligare direkta kostnader tillkomma, exempelvis relaterade till eventuella förändringar i lokalbehov, transporter och fordon eller ökade personalresurser vid en utbyggnad av screeningkapaciteten. Dessa kostnader är i nuläget inte möjliga att beräkna.

Sammantaget bedöms de direkta kostnaderna för Polismyndigheten under perioden 2026–2028 uppgå till omkring 177 miljoner kronor. Den långsiktiga kostnadsutvecklingen är dock osäker och kan komma att påverkas av det faktiska genomförandet av migrations- och asylpakten samt av framtida beslut om verksamhetens omfattning och organisation.

Tabell 18.2 Kostnader för Polismyndigheten

Miljoner kronor			
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	2026	2027	2028
<i>Anslag 1:1 Polismyndigheten</i>			
It-utveckling	40		
Inköp av daktningsutrustning	8		
Utbildning av personal inom gräns	2,5		
Utbildning av IGV-personal	4,5	1	1
Personalkostnader för dygnet runt bemanning	40	40	40
Totalt	95	41	41

Finansiering

Polismyndigheten har beviljats EU-medel från Instrumentet för gränsförvaltning och viseringspolitik (BMVI) på 35 miljoner kronor för it-utvecklingen 2026, vilket bedöms täcka majoriteten av den utveckling som krävs för uppstart av de nya processerna. Vidare kan vissa delar av kostnaderna kopplat till genomförandet också komma att täckas av medel från Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) och ytterligare medel från BMVI. Vidare har Polismyndigheten genom budgetpropositionen för 2024 och 2025 tillförts betydande medel för fortsatt tillväxt.

Sammantaget bedöms de ökade kostnaderna för Polismyndigheten som uppstår med anledning av förslagen rymmas

inom befintliga ekonomiska ramar och genom de nya medel som myndigheten har möjlighet att söka från AMIF och BMVI. Det är viktigt att noga följa kostnadsutvecklingen.

18.5.3 Domstolar

Allmänna förvaltningsdomstolar

Migrations- och asylpakten innebär omfattande förändringar för rättsväsendet. För migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen, som är en del av de allmänna förvaltningsdomstolarna innebär detta både en ökad måltillströmning och nya krav på handläggning, rättstillämpning och kompetens. Nedan redogörs för de huvudsakliga konsekvenserna: ärendeflöde och kapacitet, processuella och rättssäkerhetsmässiga frågor, rättstillämpning och kompetens samt direkta kostnader för domstolarna och Domstolsverket.

Migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen

Ärendeflöde och kapacitet

Migrations- och asylpakten bedöms leda till ett ökat antal jourmål i både migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen. Fler inhibitionsyrkanden kan väntas i mål om internationellt skydd när till exempel beslut om avvisning eller utvisning som fattas under det administrativa förfarandet får verkställas omedelbart (10.4.a och c i asylprocedurförordningen. I och med att sökanden eller en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte har rätt att stanna kvar i landet efter det att en migrationsdomstol har prövat överklagandet kan ett stort antal yrkanden om inhibition förväntas i samband med överklagande till Migrationsöverdomstolen. Även antalet förvarsbeslut och därmed förvarsmål väntas stiga, bland annat genom utvidgade möjligheter till förvar i ärenden enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Ärenden som prövas i de nya gränsförfarandena ska enligt pakten avgöras inom tolv veckor från ansökan, vilket ställer krav på mycket snabb hantering i migrationsdomstolarna. Det föreslås att migrationsdomstolens handläggning får ta högst tre veckor.

Tidsfristen om tolv veckor innefattar endast domstolsprövning i första instans. Migrationsöverdomstolen påverkas därmed endast av antalet inkomna överklaganden.

Parallella processer om skyddsstatus och uppehållstillstånd på annan grund kan leda till fler migrationsmål, men omfattningen är svår att uppskatta då nuvarande beslut ofta kombinerar prövning av asylskäl och andra grunder. De nya reglerna kan även förändra sammansättningen av de ärenden som når domstolarna.

Även praktiska frågor påverkar kapaciteten. Det är mer tidskrävande för domstolen att ta del av en ljudinspelning av en asylutredning än ett nedtecknat protokoll. Beslutsmallar och interna dokument behöver också ses över. Forumregeln gör att målflöden styrs av beslutsfattarnas geografiska placering. Förändringar kan ge ojämn belastning mellan migrationsdomstolarna. Enligt 14 § femte stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar får en förvaltningsrätt, om det behövs av hänsyn till domstolens handläggningstider och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part, lämna över ett eller flera mål till en annan förvaltningsrätt som får handlägga sådana mål. Denna reglering skulle kunna användas i ett pressat läge för domstolarna vid ojämn arbetsbelastning. Sådana överflyttningar kan dock också vara resurskrävande. Tidig information om Migrationsverkets beslutslokalisering och omfattningen av snabbförfaranden blir därför avgörande. Förslaget om ytterligare grund för nedsättning av dagersättning samt förslaget om att sökande inte ska ha rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden om sökanden befinner sig i fel medlemsstat innebär, tillsammans med Mottagandeutredningens förslag, att fler beslut enligt mottagandelagen kommer att vara överklagbara jämfört med den nu gällande lagen (LMA). Dessa beslut överklagas i de flesta fall till allmän förvaltningsdomstol.

Mottagandeutredningens förslag om möjlighet att överklaga ett beslut som begränsar sökandes tillträde till arbetsmarknaden ska enligt Mottagandeutredningens förslag överklagas till migrationsdomstol. Genomförs det förslaget ökar målflödet till migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen.

Processuella och rättssäkerhetsmässiga frågor

Kortare tidsfrister bedöms inte i sig äventyra rättssäkerheten eftersom de snabbare förfarandena avser mer begränsade prövningar. Det finns dock en risk att mer tidskrävande mål trängs undan, vilket kan fördröja andra förvaltningsmål.

Bevisfrågor väntas inte bli mer problematiska, men en ökad användning av förvar kan öka behovet av tolkar, särskilt för ovanliga språk. Nya regler om tillgång till juridiskt biträde och information kan dessutom skapa tolkningsfrågor som domstolarna måste hantera.

En central balans måste upprätthållas mellan effektivitet och individuell prövning. Snabbförfaranden får endast tillämpas när särskilda kriterier är uppfyllda och prövningen av återvändandebeslut ska fortsatt beakta den enskildes personliga omständigheter, exempelvis enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 20 i EUF-fördraget. Domstolarnas tidsfrister för asylprövning och återvändande ställer samtidigt krav på effektivare arbetsmetoder utan att rättssäkerheten får äventyras.

Pakten betonar att EU:s gemensamma system ska förenas med skyddet av grundläggande rättigheter. Detta kan kräva en mer utvecklad EU-rättslig argumentation och en närmare dialog med EU-domstolen genom förhandsavgöranden.

Rättstillämpning och kompetens

Från och med 12 juni 2026 ska domstolarna tillämpa nya EU-förordningar parallellt med utlänningslagen. Det är ett nytt inslag att ett rättsområde till stor del regleras av EU-förordningar som ska tillämpas direkt och det innebär att nya höga krav ställs på juristerna vid migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolen kan behöva begära förhandsavgöranden från EU-domstolen i större utsträckning, vilket komplicerar och förlänger handläggningen. Processramen för asylofförandet begränsas till frågan om *internationellt skydd*, dvs. om sökande kan beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, och att frågan om uppehållstillstånd på annan grund finns skiljs åt från prövningen om internationellt skydd. Det innebär att samma person i vissa fall skulle kunna vara föremål för parallella processer,

vilket skulle kunna öka komplexiteten i systemet om processerna hamnar alltför långt ifrån varandra tidsmässigt. Överklagandetiden kortas i vissa mål.

Omfattande utbildningsinsatser krävs för att domstolarna ska kunna tillämpa den nya EU-rätten korrekt. Detta bedöms ta betydande resurser under 2026. Domstolarna behöver också säkerställa att domare och föredragande jurister utvecklar en fördjupad kompetens i EU-rättsliga frågor, särskilt i frågor som rör grundläggande rättigheter och tolkning av de nya förordningarna. För att möta de nya kraven kommer omfattande utbildningsinsatser att behöva genomföras under 2026.

Övriga förvaltningsdomstolar

EU:s migrations- och asylpakt, särskilt det nya omarbetade mottagandedirektivet, bedöms få indirekta konsekvenser även för de förvaltningsdomstolar som inte är migrationsdomstolar. Huvuddelen av de nya måltyperna kommer även fortsättningsvis att prövas av migrationsdomstolarna, men vissa beslut som föranleds av genomförandet av det nya omarbetade mottagandedirektivet kommer även framöver att kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Antalet sådana mål påverkas i första hand av antalet sökande och var i landet besluten fattas.

För de förvaltningsrätter som också fungerar som migrationsdomstolar kan de nya och tidsstyrda förfarandena i mål om internationellt skydd enligt asylprocedurförordningen medföra en ökad arbetsbelastning. Under en övergångsperiod behöver domstolarna hantera både mål enligt nuvarande utlänningslagstiftning och mål enligt de nya EU-förordningarna, vilket riskerar att skapa fördröjningar i andra måltyper och ökade balanser.

För kammarrätterna kan förändringarna innebära att fler beslut enligt mottagandelagstiftningen överklagas. Behovet av vägledande avgöranden kan därmed öka, bland annat i frågor som rör proportionalitet, barnets bästa och samspelet mellan unionsrätt och nationell rätt. Kammarrätterna kan därmed få en mer framträdande roll i prejudikatbildningen inom dessa områden.

För Högsta förvaltningsdomstolen kan pakten leda till ett ökat behov av prövningstillstånd i principiellt viktiga mål avseende mottagningsfrågor.

Den nya regleringen innebär också ett behov av förstärkt kompetens inom EU-rätten i hela domstolsväsendet. Det gäller särskilt tolkningen av direkt tillämpliga förordningar i förhållande till svensk lag och processrätt. Samtidigt krävs utveckling av rutiner och tekniska lösningar för att hantera snabbare handläggning och nya måltyper.

Domstolsverket

Asylutredningar ska ljudupptas och ljudfiler ges företräde framför skriftliga anteckningar, vilket kräver tekniska lösningar för domstolarnas tillgång. De tekniska lösningarna kräver att stora ljudfiler ska kunna tas emot av Sveriges Domstolar, att hantering av stora externa ljudfiler inom Sveriges Domstolars målhanteringssystem ska vara möjligt och att dessa filer ska kunna skickas till offentliga biträden. Dessa tekniska lösningar finns inte idag och behöver utvecklas. Samtliga tekniska lösningar kommer inte hinna utvecklas innan ikraftträdandet och domstolarna kommer därför vara tvungna att använda sig av alternativa lösningar till dess att de är på plats. Att kunna ta emot stora filer från Migrationsverket kommer att prioriteras medan att kunna skicka stora filer till offentliga biträden inte kommer att kunna prioriteras förrän 2028. Utvecklingen av att skicka ljudfilerna till offentliga biträdet kommer att tas inom andra anslag. Därför kommer alternativa sätt att skicka stora filer användas under 2026 och 2027.

Pakten kommer medföra stora förändringar i arbetssätten hos domstolarna. De korta fristerna med delvis ny materiell och processuell lagstiftning innebär att i princip alla på migrationsdomstolarna kommer att påverkas. Målkoder, blanketter för överklagandehänvisningar, checklistor och rutiner behöver ändras och flera av dessa på en domstolsöverskridande nivå. De som kommer arbeta med dessa mål kommer behöva utbildning. Domstolsverket kommer ta fram och hålla i utbildningar för en stor del av de anställda vid migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen. Domstolarna kommer utöver detta

behöva utbilda fler i sin personal rent materiellt men även ge utrymme för domstolsspecifik utbildning av nya rutiner och arbetssätt på grund av pakten.

Vidare riskerar de skarpa tidsfristerna för målen som hänförs till pakten innebära förhöjda omloppstider och ökade balanser för andra måltyper vilket leder till undanträngandeeffekter. En konsekvens för Domstolsverket och Sveriges Domstolar är att det inledningsvis kommer bli en balansökning för domstolarna innan nya välfungerande och hållbara arbetssätt och rutiner finns på plats. Domstolarna bedöms ha behov av ökade personalresurser under framför allt 2026 och 2027 på grund av pakten.

Direkta kostnader för domstolsväsendet

Migrations- och asylpakten bedöms leda till ökade kostnader för domstolsväsendet, framför allt till följd av nya krav på dokumentation och handläggningsrutiner. De obligatoriska ljudinspelningar som införs vid förhandlingar i utlänningsmål innebär behov av teknisk utrustning och lagringskapacitet samt utbildning av personal i nya rutiner.

Även ett ökat inflöde av mål under övergångsperioden när de nya reglerna införs bedöms kunna påverka handläggningstider och resursbehov. För att upprätthålla rättssäkerhet och effektivitet behövs därför tillfälliga förstärkningar av personalresurser och utbildningsinsatser.

De direkta kostnaderna för domstolsväsendet beräknas till sammanlagt ca 26 miljoner kronor år 2026, ca 16 miljoner kronor år 2027 och ca 2 miljoner kronor år 2028. Kostnaderna avser främst utbildning av personal, ökade personalresurser i samband med handläggning av utlänningsmål samt teknisk utveckling av målhanteringssystemen.

Utbildning av domstolspersonal beräknas kosta ca 7 miljoner kronor under 2026 och omfattar både rättstillämpning enligt det nya regelverket och praktisk tillämpning av digitala verktyg. Ökade personalkostnader, som beräknas till ca 16 miljoner kronor 2026 och ca 15 miljoner kronor 2027, avser bland annat handläggare, notarier och administrativ personal. It-utveckling och tekniska hjälpmedel står för ca 3 miljoner kronor under 2026 och 1 miljon kronor under

2027. Kostnaderna bedöms upphöra eller minska successivt efter genomförandefasen, i takt med att arbetssätt och tekniska lösningar implementeras och blir en del av den ordinarie verksamheten.

Sammantaget bedöms migrations- och asylpakten medföra ökade initiala kostnader för domstolsväsendet kopplat till utbildning, personalförstärkningar och teknisk utveckling under perioden 2026–2028.

Tabell 18.3 Direkta kostnader för Domstolsväsendet

Miljoner kronor

Utgiftsområde 8 Migration	2026	2027	2028
<i>Anslag 1:4 Domstolsprövning i utlänningsmål</i>			
Utbildning av personal	7		
Ökade personalkostnader	16	15	2
It-utveckling och tekniska hjälpmedel	3	1	
Totalt	26	16	2

Källa: Domstolsverket

Finansiering

De direkta kostnader som uppstår under genomförandefasen med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar. Förslagen i promemorian bedöms därmed vara fullt finansierade under genomförandefasen. Det är viktigt att noga följa kostnadsutvecklingen.

18.5.4 Säkerhetspolisen

Den nya migrations- och asylpakten innebär flera konsekvenser för Säkerhetspolisen, särskilt i rollen som remissinstans till Migrationsverket och verkställande myndighet i säkerhetsärenden. I rollen som remissinstans gör Säkerhetspolisen redan i dag säkerhetsbedömningar vid ansökningar om bland annat uppehållstillstånd. Med den nya migrations- och asylpakten kommer dessa uppgifter att kvarstå, men förutsättningarna förändras i vissa delar genom snabbare processer och nya regelverk.

Asylprocedurförordningen innebär ett påskyndat förfarande både vad gäller prövning av ansökningar om internationellt skydd

och verkställighet i säkerhetsärenden. För att möta kravet på ökad skyndsamhet krävs att informationsutbytet mellan myndigheter fungerar effektivt under asylprocessens gång. Befintliga samverkansformer kommer att behöva ses över och nya processer kommer att behöva utvecklas. Detta innebär ökade resursbehov för verksamhetsutveckling och utarbetande av nya rutiner och arbetsprocesser. Därtill kommer ett ökat behov av kompetensutveckling och utbildning, när personal måste sätta sig in i de nya regelverken och arbetssätten. Det bedöms att de nya arbetssätten kommer att kräva en ökad bemanning.

Screeningförfordningen inrättar ett helt nytt förfarande och innebär att Säkerhetspolisen får en roll i genomförandet av screeningen, även om myndigheten inte ges ett utpekat huvudansvar. Säkerhetspolisen kommer att samverka med Polismyndigheten i den säkerhetskontroll som ingår i screeningförfarandet. För Säkerhetspolisen innebär detta ett behov av både nya processer och ett fördjupat samarbete med framför allt Polismyndigheten. Denna samverkan förutsätter ett effektivt system för informationsöverföring myndigheterna emellan. Ett konkret behov som finns gäller således utvecklingen av nya tekniska lösningar tillsammans med Polismyndigheten för att hantera säkerhetskontrollen i screeningförfarandet. Sådan teknikutveckling kommer att medföra initiala kostnader, liksom kostnader för löpande tekniskt underhåll. Därutöver tillkommer kostnader för den löpande manuella hanteringen av screeningförfarandet. Även ökade behov av kompetensutveckling och utbildning bedöms föreligga, eftersom personal måste sätta sig in i de nya regelverken och arbetssätten.

Eurodacförfordningen innebär en utvidgning av informationsinsamlingen, vilket berör Säkerhetspolisens arbete. På kort sikt innebär detta ökade resursbehov för att etablera nya rutiner. En ökad tillgång till information genererar typiskt sett ökade möjligheter att bedriva underrättelse- och säkerhetsarbete. Även på lång sikt kommer Eurodacförfordningen därför sannolikt att innebära ökade kostnader för Säkerhetspolisen.

Migrations- och asylpakten innebär även en ökad komplexitet i det utlänningsrättsliga regelverket, vilket styr Säkerhetspolisens arbete på området. Denna ökade komplexitet ställer högre krav på

personalens juridiska kompetens på området och medför även ett större behov av löpande rättslig rådgivning internt.

Sammantaget innebär pakten att Säkerhetspolisen berörs genom nya arbetsuppgifter och nya samverkansformer, framför allt med Polismyndigheten och Migrationsverket. För att möta kraven i det nya regelverket krävs investeringar på såväl kort som lång sikt. Det är nödvändigt att tillgodose ökade behov på flera områden såsom analys, utbildning, kompetensutveckling, it-utveckling och teknikförvaltning samt rättsligt stöd. Kostnadsökningarna för Säkerhetspolisens del beräknas uppgå till totalt cirka 10 miljoner kronor per år 2026–2028 för it-utveckling, rättsligt stöd och övrig verksamhetsutveckling. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms rymmas inom befintliga anslagsramar för Säkerhetspolisen. Förslagen bedöms därmed vara fullt finansierade under genomförandefasen. Det är viktigt att noga följa kostnadsutvecklingen.

Tabell 18.4 Direkta kostnader för Säkerhetspolisen

Miljoner kronor

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	2026	2027	2028
<i>Anslag 1:2 Säkerhetspolisen</i>			
It-utveckling	1		
Förvaltning och underhåll av teknik och IT	0,3	0,5	0,5
Utbildning	1,7	0,5	0,5
Rättsligt stöd	1	1	1
Ökade personalkostnader	6	8	8
Totalt	10	10	10

Källa: Säkerhetspolisen

18.5.5 Kriminalvården

Kriminalvården berörs i begränsad omfattning av de föreslagna förändringarna. Genom att Kriminalvården, tillsammans med Polismyndigheten och Migrationsverket, föreslås få befogenhet att ta emot viljeyttringar om internationellt skydd och informera sökande om var och hur en ansökan kan lämnas in, tillkommer en viss uppgift. Myndigheten får därmed en kompletterande roll i det initiala skedet av asylprocessen, främst i situationer där personer som är frihetsberövade uttrycker en vilja att ansöka om

internationellt skydd. Detta bedöms kunna hanteras inom ramen för Kriminalvårdens befintliga verksamhet, men kan kräva viss intern kompetensutveckling. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Kriminalvården

18.5.6 Kustbevakningen

Kustbevakningen berörs av flera av förslagen i migrations- och asylpakten, främst genom asylprocedurförordningen, screeningförordningen, Eurodacförordningen och krishanteringsförordningen. Enligt screeningförordningen kan Kustbevakningen komma att bistå Polismyndigheten vid mottagande och initiala kontroller av personer som söker internationellt skydd vid yttre gräns. Detta ställer krav på fortsatt samverkan och gemensamma rutiner för hur gränsnära kontroller ska genomföras på ett rättssäkert och effektivt sätt.

Screeningförordningen innebär att Kustbevakningen ska bistå Polismyndigheten vid screening, särskilt i samband med identifiering och säkerhetskontroller. När Kustbevakningen agerar tillsammans med Polismyndigheten får dess personal samma befogenheter som poliser att kroppsvisitera personer och undersöka bagage i den utsträckning som krävs för att fastställa identitet. Det ställer krav på utbildning, metodstöd och fördjupad kunskap om rättssäkerhet, integritet och mänskliga rättigheter samt på stärkt samverkan med Polismyndigheten, Migrationsverket och Tullverket.

Förslaget om att en person ska kunna hållas kvar i samband med genomförandet av screening kan medföra behov av vissa utbildningsinsatser inom Kustbevakningen för att säkerställa att befogenheterna tillämpas på ett rättssäkert och enhetligt sätt.

Enligt Eurodacförordningen är Kustbevakningen en av de myndigheter som kan begära jämförelser med uppgifter i databasen för brottsbekämpande ändamål. Myndigheten kan även bli aktuell vid insamling av biometriska uppgifter i samband med gränsövervakning, till exempel när migranter påträffas eller landsätts efter räddningsinsatser till sjöss. Detta kan kräva särskild utbildning,

utrustning och utvecklade rutiner för informationsöverföring till Polismyndigheten och Migrationsverket.

Krishanteringsförordningen kan vidare innebära att Kustbevakningen får en stödjande roll i situationer där Sverige befinner sig i en kris- eller force majeure-situation som medför exceptionell belastning på migrationssystemet. Myndigheten kan då behöva bidra med övervakning, transporter och samverkan vid mottagande av personer till sjöss samt bistå Polismyndigheten vid gräns- och säkerhetskontroller. Sammantaget innebär förslagen ökade krav på samordning, utbildning och operativ beredskap vid krissituationer inom Kustbevakningens verksamhet. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Kustbevakningen.

18.5.7 Tullverket

Screeningförordningen

Screeningförordningen innebär att Tullverket får en ny roll i arbetet vid Sveriges yttre gränser. Enligt förslaget ska Tullverket bistå Polismyndigheten vid identitets- och säkerhetskontroller under screeningförfarandet. Det betyder att Tullverkets personal, i de fall myndigheten stödjer Polismyndigheten, får samma befogenheter som poliser att kroppsvisitera personer och undersöka bagage om det visar sig vara nödvändigt för att fastställa identiteten på personen.

För Tullverket innebär förslaget ett utökat ansvar och ny uppgift för. Tullverket ska övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs. Förslaget innebär att myndighetens arbete kopplas direkt till migrations- och asylprocessen. Tullverket inför en sådan förändring säkerställa att myndighetens personal har rätt utbildning och kompetens för att utföra uppgiften, särskilt i frågor som rör rättssäkerhet, proportionalitet och integritet.

Förslaget om att en person ska kunna hållas kvar i samband med genomförandet av screening kommer att medföra behov av utbildningsinsatser för den personal som kommer att utföra den nya uppgiften, inte minst för att säkerställa att de nya befogenheterna tillämpas på ett rättssäkert och enhetligt sätt.

Tullverket kommer även att behöva utveckla sina rutiner för samverkan med Polismyndigheten, Migrationsverket och Kustbevakningen. Screeningförfarandet kräver en nära samordning för att undvika dubbelarbete och säkerställa en effektiv process. Tullverket behöver även utreda om myndigheten har ändamålsenliga lokaler för detta syfte.

På kort sikt medför reformen ett behov av utbildningsinsatser och anpassade rutiner, medan det på längre sikt kan bidra till en mer strukturerad och samordnad hantering av gränsrelaterade kontroller. Sammantaget innebär screeningförordningen att Tullverket får en mer integrerad roll i migrations- och asylhanteringen än tidigare. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Tullverket.

18.5.8 Statens servicecenter

Vissa av de arbetsuppgifter som kommer tillkomma för Migrationsverket till följd av migrations- och asylpakten kommer i praktiken att ske vid något av de servicekontor som drivs i Statens Servicecenters regi. Redan idag utförs vissa likartade uppgifter för Migrationsverkets räkning vid servicekontoren. De begränsade direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Statens servicecenter.

18.5.9 Institutet för mänskliga rättigheter

Den nya migrations- och asylpakten får konsekvenser för Institutet för mänskliga rättigheter genom att det tillkommer ytterligare områden där rättighetsperspektivet behöver bevakas. I och med att nya förordningar införs, bland annat screeningförordningen och asylprocedurförordningen, uppstår ett ökat behov av uppföljning och granskning av hur rättssäkerheten och skyddet för individers rättigheter säkerställs i praktiken.

En konsekvens är att institutets samverkan med andra aktörer kan behöva utvecklas i takt med de nya processerna. När fler myndigheter får nya uppgifter i migrations- och asylprocessen ökar behovet av att institutet bidrar med analyser och kunskap kring

rättighetsfrågor i ett större sammanhang. Det gäller särskilt i frågor som rör insamling av uppgifter, informationsutbyte och hantering av integritetskänsliga data, där institutets kompetens utgör en viktig del av helhetsbedömningen. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Institutet förmänskliga rättigheter.

18.5.10 Integritetsskyddsmyndigheten

Förslagen i EU:s migrations- och asylpakt bedöms få konsekvenser för Integritetsskyddsmyndigheten, i frågor som rör behandling av biometriska uppgifter och utbyte av personuppgifter mellan myndigheter. Asylprocedurförordningen innebär att fler personuppgifter kan komma att behandlas och delas digitalt mellan Migrationsverket, Polismyndigheten och andra aktörer i samband med bl.a. registrering och kommunikation i asylärenden.

Skyddsgrundsförordningen medför att uppgifter om personer som beviljats internationellt skydd i större utsträckning kommer att hanteras enligt EU-gemensamma regler. Det kan aktualisera frågor om hur principerna om ändamålsbegränsning, lagringsminimering och informationsskyldighet tillämpas i praktiken.

Screeningförordningen och Eurodacförordningen innebär en mer omfattande behandling och lagring av bl.a. biometriska uppgifter i form av fingeravtryck och fotografier. Det kan exempelvis väcka frågor om proportionalitet, lagringstid och informationssäkerhet vid hantering av sådana uppgifter, särskilt när det gäller barns uppgifter och brottsbekämpande myndigheters åtkomst till databaser.

Även asyl- och migrationshanteringsförordningen och mottagandedirektivet kan medföra ökad behandling av kontakt- och identitetsuppgifter mellan medlemsstater, vilket kan aktualisera behovet av tydliga rutiner för gränsöverskridande informationsutbyte. I återvändandegränsförfarandet behandlas uppgifter om identitet, vistelseort och rättslig status, vilket ställer krav på att ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter är klar och att åtkomsten till personuppgifter sker på ett ändamålsenligt sätt.

Vidarebosättningsförordningen kan innebära behandling av personuppgifter vid svenska utlandsmyndigheter och därmed frågor

om dataskydd vid internationella överföringar. Även krishanteringsförordningen kan innebära undantag från ordinarie dataskyddsregler vid särskilda situationer, vilket kan aktualisera frågor om hur integritetsskyddet ska säkerställas under sådana förhållanden.

Direkta kostnader

Behovet av egeninitierad tillsyn av Integritetsskyddsmyndigheten kommer att öka med anledning av förslagen. Vidare har Integritetsskyddsmyndigheten en skyldighet att tillgodose enskildas rättigheter vid behandling av personuppgifter genom att ta emot klagomål och ge vägledning, t.ex. genom att svara på förfrågningar. Myndigheten ska även ge vägledning till personuppgiftsansvariga avseende dataskyddsfrågor hänförliga till dessa system, bl.a. vid så kallade förhandssamråd.

Kostnadsökningarna för Integritetsskyddsmyndigheten uppskattas uppgå till cirka 1,4 miljoner kronor för 2026, och 2,8 miljoner kronor fr.o.m. 2027. De direkta kostnader som uppstår med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar för Integritetsskyddsmyndigheten. Förslagen bedöms därmed vara fullt finansierade under genomförandefasen. Det är viktigt att noga följa kostnadsutvecklingen.

18.5.11 Riksdagens ombudsmän

Förslagen i migrations- och asylpakten kan innebära att Justitieombudsmannens tillsyns- och övervakningsuppgifter får ökad betydelse. Genom de nya EU-förordningarna införs flera direkt tillämpliga bestämmelser om myndigheternas handläggning av ärenden om internationellt skydd, om gränsförfaranden samt om förvar och återvändande. Dessa regler ställer höga krav på rättssäkerhet, proportionalitet och respekt för grundläggande rättigheter.

Detta kan medföra att Justitieombudsmannen i större utsträckning behöver följa upp och granska hur svenska myndigheter tillämpar de nya reglerna, särskilt i situationer där frihetsberövande, begränsning av rörelsefrihet eller korta tidsfrister

tillämpas. Det kan även innebära behov av fördjupad kompetens om EU:s asyl- och migrationsrätt samt om samspelet mellan nationella och direkt tillämpliga EU-bestämmelser. Sammantaget kan förslagen leda till ett visst ökat tillsynsbehov inom områden där rättssäkerheten riskerar att påverkas av snabba och komplexa förfaranden. De direkta kostnader som kan uppstå med anledning av förslagen bedöms kunna rymmas inom befintliga anslagsramar.

18.6 Statsfinansiella konsekvenser

18.6.1 Direkta kostnader för statliga myndigheter

Införandet av EU:s migrations- och asylpakt medför ökade kostnader för flera statliga myndigheter under genomförandeperioden 2026–2028. Kostnaderna avser främst it-utveckling, utbildning, personalförstärkningar samt anpassningar av processer och system kopplade till de nya EU-förordningarna. Sammantaget bedöms dessa rymmas inom befintliga anslagsramar för berörda myndigheter. Det finns även möjlighet för myndigheterna att söka medel från AMIF och BMVI. Förslagen bedöms därmed vara fullt finansierade under genomförandefasen. Det är viktigt att följa kostnadsutvecklingen. Tabell 17.4 redovisar beräknade direkta kostnader för berörda myndigheter under perioden.

Tabell 18.5 Direkta kostnader för fem statliga myndigheter

Miljoner kronor

Myndighet	2026	2027	2028
Migrationsverket	209	184,4	182,2
Polismyndigheten	95	41	41
Domstolsväsendet	26	16	2
Säkerhetspolisen	10	10	10
Integritetsskyddsmyndigheten	1,4	2,8	2,8
Totalt	341,4	254,2	238

18.7 Konsekvenser för kommuner och regioner

18.7.1 Konsekvenser för kommuner

Kommunerna berörs indirekt av flera av förslagen inom migrations- och asylpakten, särskilt genom ändringarna i skyddsgrundsförordningen och mottagandedirektivet. Förslaget att lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning samt lagen om ansvar för etableringsinsatser ska anpassas till EU:s regelverk innebär att kommunerna fortsatt ansvarar för bosättning, mottagande och etablering av personer som beviljats internationellt skydd. Detta innebär inga principiellt nya uppgifter, men ett behov av att säkerställa att lokala rutiner och informationssystem harmoniserar med de EU-rättsliga definitionerna och tidsfristerna.

Vidare påverkas kommunerna av förslagen som genomför mottagandedirektivet, bland annat genom bestämmelsen att barn till sökande ska tas emot i skolan inom två månader, jämfört med dagens en månad, från att ansökan om internationellt skydd lämnats in.

Sammantaget innebär förslagen att kommunernas ansvar inom bosättning, utbildning och mottagande av personer med internationellt skydd förblir i huvudsak oförändrat men att anpassningar av rutiner, samverkan och informationsöverföring kan behövas för att uppfylla EU:s harmoniserade regler.

Mottagandedirektivets krav på särskilda skyddsåtgärder för barn och andra sårbara grupper innebär att kommunerna får ett ökat ansvar för att tillhandahålla kvalificerat stöd inom mottagandet. En särskild konsekvens är behovet av en skyndsam process för utseende av samt fler och bättre utbildade gode män för ensamkommande barn. Kommunerna behöver säkerställa att gode män har tillräcklig

kompetens om asylprocessen, barns rättigheter och de nya regelverk som följer av EU:s migrations- och asylpakt. Detta kan kräva utvecklade utbildningsinsatser, tydligare rutiner för tillsyn samt förstärkt samverkan med Migrationsverket och regionerna för att säkerställa en rättssäker och sammanhållen hantering av barnens behov. Sammantaget bedöms förslagen inte innebära några nya obligatoriska åtaganden för kommunerna och bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Reglering enligt finansieringsprincipen är därför inte aktuell. Vidare är mottagandet av asylsökande ett statligt ansvar och staten ersätter kommuner och regioner för kostnader som uppstår i den kommunala verksamheten.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslagen bedöms inte innebära något direkt ingrepp i den kommunala självstyrelsen enligt 14 kap. 3 § regeringsformen. Kommunernas ansvar för mottagande, bosättning och utbildning av personer som beviljats internationellt skydd kvarstår i huvudsak oförändrat, och uppgifterna regleras även fortsättningsvis genom nationell lagstiftning.

De föreslagna justeringarna i svensk rätt syftar till att anpassa begrepp och ansvarsfördelning till EU:s gemensamma regelverk snarare än att ändra det kommunala ansvaret. De EU-rättsliga bestämmelserna gäller direkt eller genom mindre anpassningar i nationell rätt och innebär därmed ingen ny överlåtelse av beslutanderätt eller ekonomiskt åtagande för kommunerna. Eventuella administrativa följdverkningar bedöms kunna hanteras inom ramen för det ordinarie kommunala uppdraget.

18.7.2 Konsekvenser för regionerna

Införandet av screeningförfordningen inom ramen för migrations- och asylpakten innebär att regionerna får ett tydligare och mer formaliserat ansvar för att genomföra hälsokontroller av tredjelandsmedborgare. Regionerna har redan i dag ett lagstadgat ansvar för att erbjuda hälsoundersökning till asylsökande och vissa andra utlänningar enligt lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt

asylsökande m.fl. samt lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd.

Hälsokontrollen enligt screeningförfordningen skiljer sig dock från dagens ordning. Den utgör ett obligatoriskt moment i ett gränsförfarande och ska genomföras inom fastställda tidsfrister – senast tre dagar efter att en person påträffats i landet eller sju dagar vid den yttre gränsen. Hälsokontrollen syftar till att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl. Kontrollen omfattar dock inga tvångsåtgärder.

Även om innehållet sannolikt i vissa delar motsvarar dagens frivilliga hälsoundersökningar, innebär screeningförfordningens krav att regionerna måste organisera och dimensionera verksamheten på ett nytt sätt. Det krävs rutiner för att snabbt kunna genomföra kontroller i anslutning till gräns eller ankomstplats, hantera rapporteringsskyldigheten till Polismyndigheten samt säkerställa tillgång till tolkar, journalföring och sekretesshantering enligt patientdatalagen.

Konsekvensen blir att regionerna behöver se över hur befintliga vårdresurser och system kan användas även för dessa hälsokontroller. Det kan kräva ökad personalberedskap, särskilda mottagningspunkter i anslutning till gränsnära områden samt utökad samverkan med Polismyndigheten och Migrationsverket. Samtidigt undviks behovet av att bygga upp en parallell vårdstruktur utanför den etablerade hälso- och sjukvården.

Sammanfattningsvis innebär screeningförfordningen att regionernas uppdrag inom hälso- och sjukvården förstärks och breddas. Hälsokontrollen är en ny, obligatorisk del av gränsförfarandet och bedöms kunna medföra ett marginellt behov av utökning vad gäller personal, logistik och administration, särskilt i regioner med internationella gränsövergångar.

Kostnaderna för regionerna

Mottagandet av asylsökande är ett statligt ansvar och staten ersätter kommuner och regioner för kostnader som uppstår i den kommunala verksamheten genom bl.a. förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. och förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande.

De direkta kostnaderna för hälsokontroller enligt screeningförordningen kan uppskattas med utgångspunkt i nuvarande ersättningsnivåer för hälsoundersökningar av asylsökande enligt förordningen om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande. Enligt underlag från regionerna⁵²⁰ uppgår den genomsnittliga vårdkostnaden till cirka 20 000 kronor per asylsökande för 2024. Hälsoundersökningen bedöms utgöra en mindre men avgränsad del av denna kostnad, motsvarande cirka 10 procent. Beräkningen utgår från en schabloniserad kostnadsmodell som omfattar följande komponenter:

- Medicinsk hälsokontroll: 2 000 kronor per individ, motsvarande dagens ersättningsnivå för asyhlälsoundersökning.
- Tolkstöd: 500 kronor per individ.
- Administrativ hantering (bokning, dokumentation m.m.): 200 kronor per individ.
- Kompletterande medicinsk bedömning: beräknas omfatta ca 10 procent av individerna, till en kostnad på 150 kronor per individ.

Den sammanlagda direkta kostnaden per individ beräknas därmed till 2 850 kronor utan provtagning (2 000 + 500 + 200 + 150). Vid inkludering av smittskyddsprovtagning, exempelvis för tuberkulos, hepatit och hiv vid indikation, tillkommer cirka 400 kronor per individ.

Vid ett antagande om ca 5 000 asylsökande per år 2026–2028, varav ca 4 000 bedöms genomgå screening motsvarar detta en total direkt kostnad på cirka 11,4 miljoner kronor utan provtagning och 11,6 miljoner kronor om 10 procent av individerna genomgår provtagning. Schablonersättningen för regionerna per hälsokontroll inkl. tolk uppgår till 2 175 kronor. Den totala tillkommande kostnaden bedöms bli ca 2,8 miljoner kronor per år med halvårseffekt 2026. Kostnaderna bör därför kunna hanteras inom ramen för statlig ersättning enligt nuvarande modell för asylsjukvård, där regionerna ersätts för faktiska kostnader genom anslag 1:2 *Ersättningar och bostadskostnader* inom utgiftsområde 8 Migration.

⁵²⁰ SKR (2025) Hälso- och sjukvård för asylsökande och massflyktingar under år 2024.

18.8 Konsekvenser för civilsamhället

Migrations- och asylpakten kan få indirekta konsekvenser för civilsamhället. Ett förändrat regelverk kan leda till större efterfrågan på juridisk rådgivning, praktiskt stöd och sociala insatser som bedrivs av ideella organisationer och aktörer med humanitär inriktning.

18.9 Konsekvenser för de migrationspolitiska målen

Implementeringen av EU:s migrations- och asylpakt bedöms ha betydelse för regeringens migrationspolitiska mål. På kort sikt innebär genomförandet omfattande anpassningar i myndigheternas verksamhet, särskilt för Migrationsverket, Polismyndigheten, och domstolsväsendet. För att uppnå en effektiv tillämpning krävs investeringar i it-system, utbildning, kompetensutveckling och organisatoriska förändringar. Under införandefasen kan dessa anpassningar medföra ökade administrativa kostnader och risk för tillfälliga flaskhalsar i handläggningen.

På längre sikt kan en fullt genomförd pakt bidra till att stärka flera migrationspolitiska mål. En mer enhetlig och förutsägbar tillämpning av EU-rätten kan främja en kontrollerad och rättssäker invandring samt minska skillnader i asylprövning mellan medlemsstater. Detta kan i sin tur bidra till att minska den irreguljära migrationen och motverka sekundära förflyttningar inom EU.

Tillämpningen av gräns- och screeningförfaranden kan stärka förmågan att tidigt identifiera personer med skyddsbehov och särskilda sårbarheter, vilket ligger i linje med målet att ge skydd till människor som har rätt till det enligt EU-rätten och internationella åtaganden. Samtidigt kan de nya förfarandena medföra längre vistelsetider i större mottagningsanläggningar innan beslut fattas, vilket kan påverka möjligheterna till tidig etablering negativt.

De förstärkta reglerna om återvändande och ökad samordning mellan medlemsstaternas myndigheter kan på sikt förbättra förutsättningarna för att personer utan skyddsskäl lämnar landet, vilket stärker rättssäkerheten och systemets legitimitet. Sammantaget bedöms genomförandet av migrations- och asylpakten kunna bidra till att regeringens migrationspolitiska mål uppnås.

18.10 Konsekvenser för de integrationspolitiska målen

EU:s migrations- och asylpakt kan på flera sätt påverka möjligheterna att nå de nationella integrationspolitiska målen. Om paktens nya regler leder till snabbare och mer harmoniserade asylprövningar kan personer som beviljas skydd få tidigare och tydligare besked om sin rätt till uppehållstillstånd. Det skapar bättre förutsättningar för tidig integration genom att språkinläring, utbildning och inträde på arbetsmarknaden kan påbörjas tidigare. Mer förutsägbara mottagningsvolymer och kortare handläggningstider kan därmed stärka förutsättningarna att uppnå det integrationspolitiska målet.

Om fler personer omfattas av screening- eller gränsförfaranden kan det innebära att vissa grupper tillfälligt vistas längre tid i mottagningssystemet innan beslut fattas, särskilt om processerna blir mer komplexa. Samtidigt är syftet med reformen att påskynda asyلفörfarandet och minska den totala vistelsetiden. Långvarig osäkerhet kan fördröja språkinläring, arbetsmarknadsinträde och social delaktighet, vilket riskerar att försvaga integrationen och leda till passivisering. Skillnader kan också uppstå mellan olika grupper av migranter: de som får uppehållstillstånd kan snabbt komma in i etableringsinsatser, medan de som nekas asyl men ändå stannar i landet riskerar marginalisering och att hamna utanför både arbetsmarknad och välfärdssystem.

18.11 Konsekvenser för brottslighet, fusk och felaktiga utbetalningar

Tillämpningen av paktens regler bedöms få konsekvenser för både brottslighet, det brottsförebyggande arbetet samt risken för fusk och felaktiga utbetalningar.

Paktens skärpta regler omfattar mer än enbart registrering och identitetskontroller. De nya bestämmelserna innebär bland annat ett obligatoriskt och enhetligt screeningförfarande vid ankomst, där hälsokontroller, säkerhetsprövningar, identitetsverifiering och insamling av biometriska uppgifter genomförs. Detta stärker möjligheterna att tidigt säkerställa korrekta uppgifter och minskar

risken för dubbelregistreringar, identitetsrelaterade oegentligheter och därmed felaktiga utbetalningar.

Vidare införs ett gränsförfarande som syftar till att påskynda handläggningen av asylansökningar direkt vid gränsen. Detta kan minska antalet personer som vistas under längre tid i mottagningssystemet utan fastställd rättslig status, vilket både kan motverka felaktiga utbetalningar och minska risken för att individer hamnar i utsatthet och exploateras i brottslig verksamhet.

Bestämmelserna om återvändande syftar till att skapa en mer enhetlig och effektiv process för personer som inte beviljas skydd. Detta kan leda till att rätten till stöd och ersättningar upphör snabbare än i dag, vilket minskar risken för felaktiga utbetalningar. Samtidigt kan en mer effektiv återvändandeprocess minska utrymmet för att personer utan tillstånd utnyttjas av kriminella nätverk, vilket är av betydelse ur ett brottsförebyggande perspektiv.

Slutligen innebär utbyggnaden av de gemensamma informationssystemen, däribland Eurodac och andra databaser för biometriska uppgifter, att medlemsstaterna får bättre möjligheter till informationsutbyte och kontroll. Detta stärker förutsättningarna för att motverka både avsiktligt fusk och administrativa misstag, men även för att förebygga brott kopplade till människosmuggling, människohandel och olaglig exploatering. Sammantaget bedöms paktens regler därmed kunna bidra till att minska utrymmet för brottslighet, stärka det brottsförebyggande arbetet och reducera risken för fusk och felaktiga utbetalningar, även om övergången till de nya systemen kan medföra vissa inledande utmaningar.

18.11.1 Brottsligheten

Brottsligheten kan påverkas på flera sätt av de nya reglerna. En längre vistelse i mottagningscenter eller i gränsförfaranden kan öka risken för människohandel, exploatering och annan brottslighet riktad mot asylsökande och migranter, särskilt när det gäller kvinnor, barn och andra utsatta grupper. Stramare regler kan samtidigt skapa en större efterfrågan på irreguljära vägar in i EU, något som kan utnyttjas av smugglings- och människohandelsnätverk. Även på lokal nivå kan risker uppstå. Om många personer tvingas leva länge i osäkerhet

utan rätt till arbete eller etableringsinsatser kan det i vissa fall bidra till småskalig kriminalitet eller social oro.

18.11.2 Den brottsförebyggande verksamheten

Den brottsförebyggande verksamheten kan påverkas på flera sätt genom de föreslagna förändringarna. Polismyndigheten, kommuner och civilsamhällesorganisationer kan behöva förstärka sina insatser för att motverka människohandel, våld i nära relationer och exploatering av asylsökande. Ett mer komplext mottagande, där fler aktörer som kommuner, Migrationsverket, polisen och socialtjänsten är inblandade, innebär också ett ökat behov av samverkan för att det brottsförebyggande arbetet ska bli effektivt.

Samtidigt kan den utökade screeningen och gränsförfarandet medföra positiva effekter genom ökad kontroll avseende bakgrund och identitet samt fysisk kontroll av personer. Personer som har andra syften med sin ansökan än att beviljas skydd kan i högre utsträckning antas komma att vara under myndigheternas kontroll. Denna kombination av åtgärder kan leda till förbättrade resultat i både det brottsförebyggande och det brottsbekämpande arbetet.

Allmänhetens oro för kriminalitet i samband med mottagandet kan påverka det lokala trygghetsarbetet och ställa ytterligare krav på tydlig kommunikation och förebyggande åtgärder. Den ökade kontrollen kan dock även bidra till att stärka allmänhetens förtroende för asylprocessen.

18.11.3 Fusk och felaktiga utbetalningar

Det finns en risk för felaktiga utbetalningar när processerna blir snabbare och fler personer överförs mellan EU-länder, eftersom det kan leda till administrativa misstag eller dubbelregistreringar som i sin tur kan resultera i felaktiga ersättningar. Samtidigt innebär paktens regler om biometriska data och skärpta identitetskontroller en möjlighet att minska risken för fusk och identitetsrelaterade bedrägerier. Om fler personer omfattas av återvändandeprocesser uppstår dessutom utmaningar i att avgöra när rätten till ersättning ska upphöra, vilket gör att tydliga rutiner blir nödvändiga för att undvika felaktiga utbetalningar.

18.12 Konsekvenser för jämställdheten

EU:s migrations- och asylpakt kan få flera konsekvenser för jämställdheten. Kvinnor och flickor söker ofta asyl på grunder som könsrelaterat våld, tvångsäktenskap eller könsstympning. Om de nya screening- och gränsförfarandena blir mer standardiserade finns en risk att individuella och könsspecifika skyddsbehov inte uppmärksammas i tillräcklig omfattning. Detta kan försvaga rättssäkerheten för kvinnor och flickor och leda till att deras särskilda skyddsgrunder inte beaktas fullt ut i asylprövningen.

Även mottagandeförhållandena kan påverka jämställdheten. Längre vistelser i större mottagningscenter eller vid gräns ökar risken för utsatthet, trakasserier och våld mot kvinnor och flickor. Om tillgången till särskilda boendelösningar, vård och skydd inte säkerställs finns en risk för försämrad trygghet och ojämlika levnadsvillkor under asylprocessen. Bristande stöd och skydd kan i sin tur försvåra möjligheterna till etablering och full delaktighet i samhället, vilket motverkar målen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

18.13 Konsekvenser för barn och ungdomar

Förslagen i migrations- och asylpakten bedöms få särskild betydelse för barn och ungdomar som söker eller beviljas internationellt skydd. Genom asylprocedurförordningen och mottagandedirektivet stärks barns rättigheter i asylprocessen genom tydligare regler om åldersbedömning, rätt till information på ett språk och en form som är anpassad till barnets ålder samt krav på att intervjuer ska genomföras under trygga och barnanpassade former. För ensamkommande barn innebär förslagen att tidsfrister införs för hur snabbt en företrädare ska utses samt att den gode mannen ska genomgå registerkontroll, vilket stärker skyddet mot olämpliga företrädare och bidrar till ökad rättssäkerhet.

Sammantaget syftar förslagen till att stärka barns och ungdomars rättigheter, rättssäkerhet och möjligheter till utbildning och etablering inom ramen för EU:s gemensamma asylsystem. Samtidigt kan de korta tidsfristerna och tillfälliga arrangemangen vid gränsförfaranden innebära praktiska utmaningar för att fullt ut tillgodose barnets bästa och ungas långsiktiga etablering i samhället.

18.14 Konsekvenser för den personliga integriteten

Eurodacförordningen innebär en betydande utvidgning av vilka kategorier av migranter vars biometriska uppgifter ska samlas in, lagras och behandlas. Detta omfattar även minderåriga från sex års ålder. Förändringen stärker möjligheterna till identifiering, brottsbekämpning och informationsutbyte mellan medlemsstater och Europol, men medför samtidigt en ökad risk för intrång i den personliga integriteten.

Förordningen innebär också en intensifiering av myndigheternas insamling och behandling av känsliga personuppgifter, vilket ökar behovet av effektiva tillsynsmekanismer och transparens gentemot den enskilde.

18.15 Konsekvenser för miljön

EU:s migrations- och asylpakt är i första hand ett rättsligt och administrativt regelverk för asyl- och migrationshantering. Den innehåller inga direkta bestämmelser som syftar till att påverka miljön.

19 Författningskommentar

19.1 Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

1 kap.

1 §

I paragrafen finns en innehållsförteckning till lagen.

Paragrafen ändras till följd av att 4 kap. byter rubrik.

3 c §

Paragrafen, som är ny, anger vad som i lagen avses med skyddsgrundsförordningen, asylprocedurförordningen, förordningen om återvändandegränsförfarande, vidarebosättningsförordningen, asyl- och migrationshanteringsförordningen, screeningförordningen, och Eurodacförordningen. De hänvisningar till förordningarna som finns i lagen är dynamiska, dvs. avser förordningarna i deras vid varje tidpunkt gällande lydelse.

3 d §

Paragrafen, som är ny, anger att begreppen internationellt skydd, ansökan om internationellt skydd, flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande samt säkert tredjeland och säkert ursprungsland ska förstås såsom de definieras i skyddsgrunds- och asylprocedurförordningarna. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

5 §

Paragrafen anger vad som avses med inresa. Övervägandena finns i avsnitt 7.7 och 12.3.4.

I *andra stycket*, som är nytt, införs en upplysningsbestämmelse om att det finns bestämmelser i screeningförordningen, asylprocedurförordningen och förordningen om återvändandegränsförfarande om att en person under vissa omständigheter inte ska ges tillstånd att resa in i Sverige.

I *tredje stycket*, som är nytt, införs en upplysningsbestämmelse om att en person under vissa omständigheter inte ska anses vara inrest i Sverige enligt asylprocedurförordningen.

7 §

Paragrafen anger vad som avses med säkerhetsärenden. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1, 5.3.2, 5.3.18 och 5.3.26.

Ändringen i *första stycket* görs till följd av att terminologin i den svenska utlänningsrätten ska överstämma med terminologin i asylprocedurförordningen, skyddsgrundsförordningen och övriga rättsakter inom migrations- och asylpakten.

Ändringen i *andra stycket* görs till följd av att 12 kap. 19 § första och andra styckena upphör att gälla.

9 §

Av paragrafen följer en upplysning om att det som gäller för avvisning och utvisning i tillämpliga delar också gäller för beslut om återvändande i ärenden om internationellt skydd och för beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Hänvisningen till asyl- och migrationshanteringsförordningen ersätter den tidigare hänvisningen till Dublinförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.15 och 10.4.11.

13 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om handläggningstider för säkerhetsärenden. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.13.

I *andra stycket*, som är nytt, finns en upplysning om att det i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om handläggningstid för ärenden om internationellt skydd.

15 §

Paragrafen anger vilka omständigheter som får beaktas vid bedömningen av om det finns risk för att en utlänning avviker. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1, 5.3.2, 7.9.4 och 11.4.7.

Ändringen i *första stycket* görs till följd av att terminologin i den svenska utlänningsrätten ska överstämma med terminologin i asylprocedurförordningen, skyddsgrundsförordningen och övriga rättsakter inom migrations- och asylpakten.

Genom *andra stycket*, som är nytt, införs en bestämmelse om att det vid bedömningen av om det finns en risk för att en person som har ansökt om internationellt skydd avviker även får tas hänsyn till vissa omständigheter enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen och asylprocedurförordningen.

Genom *tredje stycket*, som är nytt, införs en bestämmelse om att det vid en bedömning av om det finns en risk för att en person som inte har ansökt om internationellt skydd avviker även får tas hänsyn till vissa omständigheter enligt screeningförordningen.

2 kap.

1 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om utfärdande av främlingspass. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8. Ändringen, som innebär att andra stycket upphävs, är en följd av anpassningen av svensk rätt till artikel 25 i skyddsgrundsförordningen.

1 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en ansökan om främlingspass ska avslås. Ändringen, som innebär att andra stycket upphävs, är en följd av ändringen i 2 kap. 1 a §. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8 och 6.3.11.

1 d §

Paragrafen innehåller bestämmelser om möjligheten att återkalla ett främlingspass av säkerhetsskäl. Ändringen, som innebär att andra stycket upphävs, är en följd av ändringen i 2 kap. 1 a §. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8 och 6.3.11.

1 e §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om resedokument för statslösa och för medborgare i en annan EU-stat. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8., 6.3.11 och 16.2.

Första och andra stycket motsvarar hittillsvarande 4 kap. 4 § första och andra stycket i fråga om en statslös utlänning.

Av *tredje stycket* framgår att resedokument även får utfärdas för en medborgare i en annan EU stat som har förklarats vara flykting enligt 5 kap. 1 b § första stycket, om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver att så inte sker. Ett resedokument som utfärdats för en sådan person ska på motsvarande sätt som för en statslös person återkallas om innehavaren upphör att vara flykting.

1 f §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om resehandlingar för utlänningar som har beviljats flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande samt för familjemedlemmar som har beviljats uppehållstillstånd på grund av familjesammanhållning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.6 och 6.3.8.

I *första stycket* finns en upplysning om att det i skyddsgrundsförordningen finns bestämmelser om resehandlingar för personer som innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

I *andra stycket* finns en upplysning om att det i skyddsgrundsförordningen finns bestämmelser om resehandlingar för familjemedlemmar till personer som har beviljats internationellt skydd och som har beviljats ett uppehållstillstånd på grund av familjesammanhållning.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om återkallelse av en resehandling när flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas i enlighet med skyddsgrundsförordningen.

I *fjärde stycket* finns bestämmelser om återkallelse av en resehandling när ett uppehållstillstånd för en familjemedlem återkallas i enlighet med skyddsgrundsförordningen eller 7 kap. 1 a §.

I *femte stycket* finns bestämmelser om återkallelse av en resehandling för personer som beviljats internationellt skydd eller för en familjemedlem om tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen kräver det.

2 §§

Paragrafen innehåller bemyndiganden om pass, främlingspass, resedokument och resehandlingar för utlänningar. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8.

Bemyndigandet i paragrafens *tredje stycke* ändras på så sätt att bemyndigandet i hittillsvarande 4 kap. 4 § tredje stycket i fråga om resedokument för en statslös utlänning flyttas hit samt att bemyndigandet även gäller för resehandlingar som utfärdats med stöd av skyddsgrundsförordningen.

8 a §

Paragrafen innehåller undantag från kravet på visering.

I paragrafens *andra stycke* görs följdändringar vad gäller paragrafhänvisningar.

4 kap.

1 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under det administrativa förfarandet. Paragrafen innehåller vidare en upplysning om att det i 8 kap. respektive 12 kap. finns bestämmelser om beslut om avvisning och

utvisning och verkställighet av sådana beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.6.

2 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om undantag från rätten att stanna kvar i Sverige under handläggningen av efterföljande ansökningar enligt asylprocedurförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.18.

3 §

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om i vilka situationer en ansökan om internationellt skydd får avvisas. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26.

4 §

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om när Migrationsverket får förklara en ogrundad ansökan om internationellt skydd som uppenbart ogrundad. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26.

5 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om gränsförfaranden enligt asylprocedurförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.17.

I *första stycket* finns en upplysning om att det i artikel 45 i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om när en ansökan om internationellt skydd ska prövas inom ramen för ett gränsförfarande.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om förutsättningarna för att även i andra fall pröva en ansökan om internationellt skydd inom ramen för ett gränsförfarande om förutsättningarna enligt artikel 43 i asylprocedurförordningen är uppfyllda och det inte föreligger exceptionella omständigheter. Exempel på exceptionella om-

ständigheter skulle kunna vara en situation med en markant ökning av antalet personer som söker skydd i Sverige inom en kort tidsperiod, tekniska eller logistiska problem samt säkerhetsrelaterade händelser. Det skulle också kunna vara skäl hänförliga till sökanden som är särskilt beaktansvärda och som inte ryms inom asylprocedurförordningens undantagsbestämmelser.

6 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om säkra länder. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.19.

I *första stycket* finns en upplysning om att det i asylprocedurförordningen finns bestämmelser om fastställande av länder som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om förteckningar över säkra tredjeländer och säkra ursprungsländer.

7 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om handläggningstid hos migrationsdomstol. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.17 och 5.3.24.

I *första stycket* föreskrivs att mål som avser beslut att neka prövning av en ansökan, beslut att avslå en ansökan om internationellt skydd som uppenbart ogrundad eller beslut att avslå eller avskryva en ansökan som implicit återkallad ska avgöras av migrationsdomstol senast inom två månader och mål som avser övriga beslut enligt artikel 67.1 asylprocedurförordningen inom åtta månader. Migrationsdomstolen får förlänga denna tid, om ytterligare utredning eller någon annan särskild omständighet gör det nödvändigt.

I *andra stycket* föreskrivs att mål om internationellt skydd hos en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen som prövas inom ramen för ett gränsförfarande ska tas upp till prövning inom tre veckor från den dag då överklagandet kom in till domstolen. En begäran om att få stanna kvar i Sverige som lämnats in i enlighet med

artikel 68.4 och 68.5 i asylprocedurförordningen ska avgöras inom en vecka.

8 §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om beslutande myndighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3.

I *första stycket* föreskrivs att Migrationsverket är beslutande myndighet i enlighet med skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen.

Bestämmelsen i *andra stycket* motsvarar i stort sett hittillsvarande 4 kap. 6 § andra stycket men anpassas efter den EU-rättsliga terminologin.

5 kap.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.7.

Bestämmelserna i artikel 24.1–24.2 skyddsgrundsförordningen om rätt till och utfärdande av uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd är direkt tillämpliga. Den motsvarande svenska bestämmelsen i 5 kap. 1 § har därför upphävts.

Första stycket ändras genom att det införs en upplysning om att bestämmelser om uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd finns i artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Andra stycket ändras på så sätt att det införs bestämmelser om giltighetstid för uppehållstillstånd som beviljats enligt artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

1 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att bestämmelser om uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen och

vidarebosättningsförordningen finns i artikel 23 i skyddsgrunds-förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.6 och 13.2.3.

1 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om flyktingförklaring och återkallelse av flyktingförklaring samt uppehållstillstånd på grund av flyktingförklaring för medborgare i andra EU-stater. Övervägandena finns i avsnitt 16.2.

Paragrafen får ett nytt innehåll och de hittillsvarande bestämmelserna om när en asylansökan får avvisas tas bort.

Av *första stycket* framgår när en medborgare i en annan EU-stat ska förklaras vara flykting och när en sådan flyktingförklaring ska återkallas. Första stycket hänvisar, både i fråga om definitionen av flykting och när en person är utesluten från att anses som en flykting, till Genèvekonventionen den 28 juli 1951, ändrad genom tilläggsprotokollet den 31 januari 1967. En ansökan om skydd från en medborgare i en annan EU-stat ska, i enlighet med protokoll (nr 24) om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater (EUT C 202, 7.6.2016, s. 304–305), behandlas med utgångspunkt att den är uppenbart ogrundad. En sådan ansökan kan alltså i normalfallet avslås. Migrationsverket är beslutande myndighet i fråga om flyktingförklaring och återkallelse av flyktingförklaring.

Av *andra stycket* framgår att en medborgare i en annan EU-stat som har förklarats vara flykting enligt första stycket och som befinner sig i Sverige ska beviljas uppehållstillstånd. Uppehållstillstånd som beviljas till en sådan flykting ska vid det första beslutstillfället vara tidsbegränsat och gälla i tre år. Om uppehållstillståndet förlängs ska giltighetstiden vid varje besluts-tillfälle bestämmas till tre år. Att Migrationsverket är beslutande myndighet i fråga om uppehållstillstånd framgår av 20 §.

2 a §

Paragrafen behandlar rätten till uppehållstillstånd för de familjemedlemmar till skyddsbehövande som har återtagits enligt 5 a kap. 7 a §. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.1 och 6.3.11.

Första stycket ändras till följd av att hittillsvarande 4 kap. 5 d § flyttas till 5 a kap. 7 a §. Vidare anpassas stycket till terminologin i skyddsgrunds- och asylprocedurförordningen.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.1, 6.3.6 och 6.3.11.

Ändringen i *första stycket 4* innebär en anpassning till den EU-rättsliga terminologin.

Första stycket 5 upphävs till följd av anpassningen av svensk rätt till artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

Bestämmelsen tillförs ett nytt *andra stycke* av vilket framgår att första stycket inte gäller en utlänning som omfattas av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen. Det tidigare andra stycket flyttas till tredje stycket.

Det tidigare tredje stycket flyttas till *fjärde stycket*. Stycket ändras till följd av ändringen i 5 kap. 1 § och det införs en bestämmelse om att uppehållstillstånd enligt första stycket 1 och 2 kan beviljas om anknytningspersonen har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

3 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppehållstillstånd på grund av anknytning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.3.7.

Första stycket 1 b och 2 ändras till följd av ändringen i 5 kap. 1 §. Det införs bestämmelser om att anknytningspersonen kan ha ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen

Tredje stycket 2 ändras på så sätt att den anpassas till den EU-rättsliga terminologin.

Fjärde stycket ändras till följd av ändringen i 5 kap. 1 §. Av fjärde stycket i dess nya lydelse framgår att uppehållstillstånd enligt första stycket 1 a, 3 och 4 och tredje stycket 2 inte ska beviljas om den person som utlänningen åberopar anknytning till har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande

omständigheter, verkställighetshinder eller har ett uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

3 d §

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från kravet på försörjning i 5 kap. 3 b §. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1 och 5.3.2.

Första stycket ändras genom att det anpassas till den EU-rättsliga terminologin och systematiken.

Första stycket 3 upphävs till följd av anpassningen av svensk rätt till artikel 23 i skyddsgrundsförordningen.

3 g §

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidsbegränsning av uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.7.

Första stycket ändras på så sätt att hänvisningarna till hittillsvarande 5 kap. 1 § tas bort eftersom den upphävs och det i stället hänvisas till uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Tredje stycket ändras genom att det också föreskrivs att om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas enligt 3 eller 3 a §, och anknytningspersonen har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting, ska det nya tidsbegränsade uppehållstillståndet gälla för samma tid som uppehållstillståndet för anknytningspersonen.

17 §

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om omständigheter som särskilt ska beaktas i ärenden om uppehållstillstånd som inte omfattas av EU-rätten. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26 och 16.2.

De ändrade hänvisningarna i *första stycket* innebär att första stycket inte ska tillämpas i ärenden om uppehållstillstånd enligt 1 a och 1 b, dvs. i ärenden om uppehållstillstånd på grund av familjesammanhållning enligt skyddsgrundsförordningen och för

uppehållstillstånd för medborgare i en annan EU-stat som har förklarats vara flykting enligt Genèvekonventionen den 28 juli 1951, ändrad genom tilläggsprotokollet den 31 januari 1967.

18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en ansökan om uppehållstillstånd ska ha gjorts och beviljats. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.6 och 6.3.7.

Andra stycket 1 ändras genom att hänvisningen till 1 § tas bort eftersom den upphävs. *Andra stycket 6* ändras på så sätt att en ansökan om uppehållstillstånd från en som har rätt till uppehållstillstånd som familjemedlem till en person som beviljats internationellt skydd kan bifallas efter inresa i Sverige.

5 a kap.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ställning som varaktigt bosatt ska beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.1, 6.3.2 och 6.3.10.

Andra stycket anpassas efter den EU-rättsliga terminologin och systematiken.

I *femte stycket* införs en bestämmelse om hur vistelsetiden ska beräknas för en person beviljats internationellt skydd och som påträffas i en annan EU-stat, utan att ha rätt att vistas eller bosätta sig där.

1 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för den som har ett EU-blåkort att beviljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

Andra stycket punkten 2 ändras genom att den anpassas till den EU-rättsliga terminologin.

7 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om återtagande av skyddsbehövande som har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och deras familjemedlemmar. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26. Paragrafen motsvarar hittillsvarande 4 kap. 5 d §.

5 b kap.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att uppehållstillstånd enligt 1–8 §§ inte ska beviljas i vissa situationer. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.3.7.

Första stycket 2 ändras genom att det införs en hänvisning till uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen i stället för 5 kap. 1 § som upphävs och bestämmelsen anpassas till den EU-rättsliga terminologin.

6 a kap.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om i vilka situationer EU-blåkort inte ska beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3 och 6.3.7.

Första stycket 2 ändras till följd av att 5 kap. 1 § upphävs och anpassas efter den EU-rättsliga terminologin.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en ansökan om EU-blåkort som huvudregel ska göras och beviljas innan inresa i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3. och 6.3.7.

Andra stycket 4 ändras till följd av att 5 kap. 1 § upphävs och anpassas efter den EU-rättsliga terminologin.

10 §

I paragrafen undantas vissa familjemedlemmar från bestämmelserna om uppehållstillstånd i kapitlet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.3.7.

Andra stycket ändras på så sätt att den anpassas till den EU-rättsliga terminologin och att hänvisningen till hittillsvarande 5 kap. 1 § tas bort eftersom den upphävs och det i stället hänvisas till uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

7 kap.

1 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om återkallande av uppehållstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.6 och 6.3.7.

Första stycket innehåller en upplysning om att det finns bestämmelser i skyddsgrundsförordningen om återkallande av uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd och för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd.

Andra stycket föreskriver att uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen ska återkallas när beslut om att återkalla utlänningens internationella skydd meddelats.

Tredje stycket föreskriver att uppehållstillstånd som utfärdats med stöd av artikel 23 i skyddsgrundsförordningen ska återkallas när utlänningens anknytning till personen som beviljats internationellt skydd upphör eller när ett beslut om att återkalla anknytningspersonens internationella skydd har meddelats. Detsamma gäller om utlänningen är utesluten eller skulle kunna uteslutas från internationellt skydd eller om det finns starka indikationer på att familjemedlemmens äktenskap eller partnerskap har ingåtts enbart för att möjliggöra inresa eller bosättning i Sverige.

8 kap.

16 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när beslut om avvisning och utvisning ska meddelas. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.6 och 5.3.15.

Paragrafen ändras på så sätt att *andra stycket* upphävs till följd av att svensk rätt anpassas till den EU-rättsliga systematiken och att 5 kap. 1 c § därför upphävs.

16 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om beslut om avvisning, utvisning och återvändande i ärenden om internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.15.

I paragrafens *första stycke* finns en upplysning om att det finns bestämmelser om beslut om återvändande i artikel 37 i asylprocedurförordningen.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att beslut om avvisning eller utvisning med omedelbar verkställighet ska meddelas utan dröjsmål i vissa situationer, om inte synnerliga skäl talar mot det.

17 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken myndighet som ska pröva frågan om avvisning i vissa situationer. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.25.

Första stycket 1 upphävs och regleras i stället i 18 a §. Övriga punkter i stycket numreras om och anpassas efter den EU-rättsliga terminologin.

18 a §

Paragrafen, som är ny, anger att Migrationsverket ska pröva frågan om återvändande, avvisning eller utvisning enligt 16 a §, dvs. i ärenden om internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.6 och 5.3.14.

19 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om beslut om omedelbar verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.23.

I paragrafens görs ändringar med anledning av att frågan om omedelbar verkställighet i ärenden om internationellt skydd regleras i artikel 68 i asylprocedurförordningen. I övrigt görs en följdändring med anledning av att bestämmelsen i 8 kap. 17 § ändras.

27 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att beslut i fråga om uppehållstillstånd och arbetstillstånd också får fattas när ett överklagat ärende eller mål om avvisning eller utvisning avgörs. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26 och 6.3.11.

Ändringarna i *tredje stycket* är en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen.

9 kap.

2 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kontroll av personer enligt screeningförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.2.

Första stycket anger att Polismyndigheten ansvarar för screening av personer enligt screeningförordningen. Polismyndigheten är således huvudansvarig myndighet för hela screeningprocessen.

Enligt *andra stycket* ansvarar Polismyndigheten och Migrationsverket för utförandet av identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 i screeningförordningen och Polismyndigheten ansvarar för utförandet av säkerhetskontroll enligt artiklarna 15 och 16 i screeningförordningen.

I *tredje stycket* anges en skyldighet för Tullverket och Kustbevakningen att hjälpa till vid kontroll enligt *andra stycket*.

Enligt *fjärde stycket* ansvarar Polismyndigheten och Migrationsverket för utförandet av sårbarhetskontroll enligt artikel 12.3, registrering av biometriska uppgifter enligt artikel 8.5 d, samt

ifyllande av screeningformuläret enligt artikel 17 och för avslutande delen av screeningen enligt artikel 18 i screeningförordningen.

I *femte stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller de myndigheter som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vid vilka platser vid yttre gräns enligt artiklarna 5.1 och 5.2 respektive inom territoriet enligt artikel 7.1 i screeningförordningen som screening ska genomföras.

2 b §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kroppsvisitation. Övervägandena finns i avsnitt 7.10.4.

I *första stycket* anges att en polisman eller en särskilt förordnad passkontrollant i vissa situationer får kroppsvisitera en person som är skyldig att genomgå screening.

I *andra stycket* anges att även tulltjänstemän eller tjänstemän vid Kustbevakningen har samma befogenheter som polisman att utföra kroppsvisitation enligt första stycket.

I *tredje stycket* anges bl.a. att hänsynsprincipen ska gälla vid kroppsvisitationer enligt denna paragraf.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om omhändertagande av pass och andra identitetshandlingar. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

Paragrafen ändras på så sätt att den anpassas till den EU-rättsliga terminologin.

6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om omhändertagande av biljett. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

Första stycket 2 ändras på så sätt att den anpassas till den EU-rättsliga terminologin.

8 §

I paragrafen regleras vissa situationer där Migrationsverket, Polismyndigheten eller en utlandsmyndighet får fotografera en utlänning och ta hans eller hennes fingeravtryck. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1, 5.3.2, 6.3.1 och 9.2.3.

Första stycket första meningen ändras så att åldersgränsen för när fingeravtryck får tas sänks från 14 till sex år.

Första stycket punkt 2 ändras till följd av att svensk rätt anpassas till den EU-rättsliga systematiken och bestämmelserna i 4 kap. 1 och 2 §§ därför upphävs. Enligt den nya lydelsen får en utlänning fotograferas och avkrävas fingeravtryck om han eller hon omfattas av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter i enlighet med Eurodacförordningen. Vad som avses med Eurodacförordningen framgår av 1 kap. 3 c §. När biometriska uppgifter ska tas i ärenden om vidarebosättning i enlighet med Eurodacförordningen får fotografi och fingeravtryck även tas av en utlandsmyndighet.

I *andra stycket* anges att det fotografi och de fingeravtryck som tagits enligt artikel 23.1 i Eurodacförordningen omedelbart ska förstöras om det framkommer att utlänningen har rätt att vistas i Sverige. I annat fall kan fotografiet eller fingeravtrycken lagras i ett register med stöd av 15 § utlänningsdatalagen (2016:27).

11 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att stanna kvar för utredning i samband med genomförande av screening. Övervägandena finns i avsnitt 7.9.3.

I *första stycket*, föreskrivs en skyldighet stanna kvar för den som ska genomgå screening enligt artiklarna 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen. Skyldigheten gäller som längst tolv timmar eller om det finns särskilda skäl ytterligare tolv timmar. Sådana särskilda skäl kan föreligga om personen som ska genomgå screening påträffas inom landet och måste transporteras en längre sträcka till platsen för screening. Särskilda skäl kan också vara för handen om det vid yttre gräns vid ett enstaka tillfälle skett ett ökat inflöde av personer som ska genomgå screening.

Andra stycket, innehåller ett undantag från första stycket.

Av *tredje stycket* följer att en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant, en tulltjänsteman eller en tjänsteman vid Kustbevakningen får hålla kvar en person som vägrar att stanna kvar för utredning i samband med genomförande av screening.

10 kap.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en vuxen utlänning, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får ställas under uppsikt eller tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 7.9.4 och 12.3.5.

Första stycket 2 ändras på så sätt att det införs en ny grund för uppsikt och förvar för de tredjelandsmedborgare som inte ansöker om internationellt skydd och som ska genomgå screening.

I *andra stycket*, som är nytt, finns en upplysning om att det finns bestämmelser om förvar i förordningen om återvändandegränsförfarande. I stället för att utlänningen tas i förvar enligt de bestämmelserna får han eller hon enligt bestämmelsen ställas under uppsikt enligt de förutsättningar som anges i artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen.

3 §

I paragrafen anges förutsättningarna för uppsikt och förvar av vuxna asylsökande. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.8.

Genom ändringen i *första stycket* 5 uppdateras hänvisningen till förvar enligt Dublinförordningen till att avse förvar enligt den numera gällande asyl- och migrationshanteringsförordningen. Grunden motsvarar i huvudsak den grund för förvar som anges i artikel 10.4 g) i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Hänvisningen till asyl- och migrationshanteringsförordningen är dynamisk, dvs. avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Enligt *första stycket* 6, som är ny, kan en asylsökande ställas under uppsikt eller tas i förvar om det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen

för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige. Grunden motsvarar i huvudsak den grund för förvar som anges i artikel 10.4 d) i det nya omarbetade mottagandedirektivet. En sökande kan tas i förvar om villkoren för att tillämpa gränsförfarandet är uppfyllda. Om gränsförfarandet inte kan tillämpas, eller om förutsättningarna för dess fortsatta tillämpning inte längre är uppfyllda, finns det inte någon möjlighet att ta en sökande i förvar eller att hålla kvar honom eller henne i förvar på denna grund. Förvar får tillgripas endast efter en individuell bedömning, och särskilt om det finns en risk för avvikande.

4 §

I paragrafen anges vissa allmänna förutsättningar för att barn ska kunna ställas under uppsikt eller tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.11.

För barn som är asylsökande motsvarar paragrafen hittillsvarande 10 kap. 3 § och genomför artikel 13.2 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett barn, som inte har rätt att vistas i Sverige i egenskap av asylsökande, får ställas under uppsikt eller tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 7.9.4 och 12.3.5.

Första stycket 2 ändras på så sätt att det införs en ny förvarsgrund för barn som ska genomgå screening enligt artikel 5.1, 5.2 eller 7.1 i screeningförordningen.

I tredje stycket, som är nytt, finns en upplysning om att det finns bestämmelser om förvar av barn i förordningen om återvändande-gränsförfarande samt en bestämmelse om att barn som kan tas i förvar enligt förordningen i stället får ställas under uppsikt enligt de förutsättningar som anges i artiklarna 5.2 och 5.3 i förordningen.

6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när asylsökande barn får ställas under uppsikt eller tas i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.8.

Grunderna för uppsikt och förvar enligt *första stycket 3–4* motsvarar de som gäller för vuxna enligt 3 § första stycket 5–6. Av kommentaren till paragrafen gällande vuxna framgår bl.a. vilka omständigheter som ska beaktas vid tillämpningen av punkterna i första stycket.

Uppsikt och förvar måste vara nödvändigt och proportionerligt. Det innebär att åtgärden måste vara nödvändig för att uppnå det som eftersträvas med grunderna i första stycket 3–4, dvs. säkerställa överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen samt för att säkerställa att de förfaranden som föreskrivs i artikel 43 i asylprocedurförordningen är effektiva. Även om åtgärden bedöms vara nödvändig måste det provas om åtgärden är proportionerlig. Av kommentarerna till 4–5 §§ framgår vad som bör beaktas inom ramen för en proportionalitetsbedömning vid åtgärder mot barn.

29 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka bortre tidsgränser som gäller vid förvar av vuxna utlänningar. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.8.

Av *tredje stycket*, som är nytt, följer att en maximal tidsgräns om tolv veckor gäller när en asylsökande vuxen tas i förvar på grund av att det är nödvändigt som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i asylprocedurförordningen för att avgöra om utlänningen har rätt att resa in i Sverige. I övrigt görs ingen ändring i sak.

35 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när beslut om förvar avseende vuxna utlänningar ska bli föremål för ny prövning och vad konsekvenserna blir om ny prövning inte sker i rätt tid. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.8.

Första stycket ändras på så vis att det anges att beslut om förvar av en asylsökande vuxen som ett led i ett gränsförfarande (3 § första stycket 6) ska prövas på nytt inom två månader från den dag då beslutet om förvar verkställdes. I övrigt görs ingen ändring i sak.

11 kap.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillgång till hälso- och sjukvård för en utlänning som hålls i förvar. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1 och 5.3.2.

Första stycket ändras på så sätt att det anpassas efter den EU-rättsliga systematiken och terminologin.

12 kap.

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av vissa av Migrationsverkets beslut som inte fått laga kraft. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26.

I paragrafens görs följdändringar med anledning av att bestämmelsen i 8 kap. 17 § ändras.

8 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om avvísning, utvisning och återvändande i ärenden om internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.23.

Första stycket ändras så att det nu innehåller en upplysning om bestämmelserna i artikel 68.1–68.3 i asylprocedurförordningen om när ett beslut om avvísning, utvisning eller återvändande i ärenden om internationellt skydd får verkställas.

Andra stycket ändras så att det nu innehåller en upplysning om bestämmelser i artikel 68.4 och 68.5 respektive 68.7 i asylprocedurförordningen om när en migrationsdomstol respektive

Migrationsöverdomstolen får besluta om inhibition av ett beslut om avvisning, utvisning eller återvändande när domstolen prövar en fråga om internationellt skydd.

Tredje stycket, som är nytt, innehåller en tidsfrist på sju dagar för att begära tillåtelse att stanna kvar (begära inhibition) enligt artikel 68.5 a i asylprocedurförordningen. Tidsfristen gäller endast i processen hos migrationsdomstolen.

Fjärde stycket, som är nytt, innehåller en bestämmelse om verkställighet när ett beslut om avvisning eller utvisning har fattats om omedelbar verkställighet. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak hittillsvarande andra stycket första meningen.

Femte stycket motsvarar i huvudsak hittillsvarande tredje stycket. I stycket ändras hänvisningen till följd av att andra stycket har ändrats.

9 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.6 och 10.4.11.

Paragrafen ändras så att hänvisningen till Dublinförordningen i stället blir till asyl- och migrationshanteringsförordningen.

16 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en migrationsdomstol eller Migrationsöverdomstolen får bevilja en person som utvisats på grund av brott uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 6.3.7 och 6.3.10

Tredje stycket anpassas efter att hittillsvarande 5 kap. 1 § upphävs.

18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om verkställighetshinder. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.18.

Första stycket 1 upphävs som en följd av att bestämmelserna om efterföljande ansökningar i artiklarna 38.2 och 55 i asylprocedur-

förordningen är direkt tillämpliga. Övriga punkter i stycket numreras om som en följdändring.

18 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om giltighetstid för uppehållstillstånd som beviljats enligt 18 § första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.18 och 5.3.26.

Första stycket ändras som en följd av ändringen i 18 § första stycket.

19 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om inhibition i ett verkställighetsärende i de fall en utlänning ansöker om internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.18.

Paragrafen ändras som en följd av att bestämmelserna om efterföljande ansökningar i artiklarna 38.2 och 55 i asylprocedurförordningen är direkt tillämpliga. Bestämmelsens lydelse motsvarar i huvudsak hittillsvarande tredje stycket.

19 b §

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövning av frågan om uppehållstillstånd för en utlänning som av allmän domstol har utvisats på grund av brott i ett ärende om verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning som fått laga kraft. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1, 5.3.18 och 5.3.26.

Första stycket ändras som en följd av att hittillsvarande bestämmelsen i 19 § första stycket upphävs.

Fjärde stycket ändras till följd av att prövningsramen i asylförfarandet begränsas till frågan om internationellt skydd.

13 kap.

9 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om underrättelse i ärenden om internationellt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.5.

Paragrafen ändras på så sätt att det anges att i ärenden om internationellt skydd ska kommunikation ske med sökanden genom underrättelse och delgivning.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om utformningen av vissa beslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.14. och 16.2.

Paragrafens *första stycke* ändras på så sätt att beslut om *statusförklaring* utgår och beslut som avser flyktingförklaring enligt 5 kap. 1 b § första stycket läggs till. Detta som en följd av att bestämmelserna i hittillsvarande 4 kap. 3, 3 a och 3 c §§ om statusförklaring tas bort och att bestämmelser om flyktingförklaring för medborgare i en annan EU-stat införs i 5 kap. 1 b § första stycket. Ändringen innebär att beslut om flyktingförklaring ska vara skriftliga och innehålla de skäl som ligger till grund för beslutet.

17 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om åldersbedömning och tillfälliga beslut om ålder. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1 och 5.3.8.

Paragrafen ändras i *första stycket* på så sätt att den ålägger Migrationsverket att så snart som möjligt göra en åldersbedömning i enlighet med artikel 25 i asylprocedurförordningen och fatta ett tillfälligt beslut om sökandens ålder. Är det uppenbart att sökanden är 18 år eller äldre krävs dock inte något sådant beslut.

Andra stycket ändras till följd av att prövningsramen i asylförfarandet begränsas till frågan om internationellt skydd.

14 kap.

1 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av beslut enligt asylprocedurförordningen och asyl- och migrationshanteringsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.21 och 10.4.6.

I paragrafens *första stycke* anges att beslut som räknas upp i artikel 67.1 och 67.2 i asylprocedurförordningen och artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen får överklagas till en migrationsdomstol i enlighet med det som föreskrivs i dessa förordningar. Med undantag från artikel 67.1 d i asylprocedurförordningen får beslut om att återkalla internationellt skydd i de fall som avses i artikel 66.6 i asylprocedurförordningen dock inte överklagas.

I *andra stycket* anges att ett överklagande av ett beslut enligt artikel 67.7 a i asylprocedurförordningen och artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen ska ha kommit in till Migrationsverket inom sju dagar från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

I *tredje stycket* anges ett överklagande av ett beslut enligt artikel 67.7 b i asylprocedurförordningen ska ha kommit in till Migrationsverket inom tre veckor från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av beslut att inte bevilja ny prövning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.18 och 5.3.23.

Paragrafen ändras på så sätt att Migrationsverkets beslut att inte bevilja ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen omfattas av bestämmelserna. Ändringen görs som en följd av att flera av bestämmelserna om ny prövning enligt 12 kap. 19 § tas bort, eftersom detta fortsättnings regleras som en prövning av efterföljande ansökan direkt i asylprocedurförordningen.

6 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av beslut i fråga om resedokument och flyktingförklaring. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8. och 16.2.

Ändringarna i paragrafen utgör följdändringar av de anpassningar som skyddsgrundsförordningen kräver.

Första stycket ändras som en följd av att bestämmelserna i hittillsvarande 4 kap. 3, 3 a och 3 c §§ om statusförklaring och om återkallelse av statusförklaring tas bort och att bestämmelser om flyktingförklaring för medborgare i en annan EU-stat införs i 5 kap. 1 b § första stycket. Hänvisningen till 4 kap. 4 § ändras som en följd av att bestämmelserna om resedokument placerats i nya paragrafer, 2 kap. 1 e och 1 f §§ utlänningslagen.

I vilka sammanhang nekandet av en status enligt skyddsgrundsförordningen kan överklagas regleras direkt i asylprocedurförordningen.

Andra stycket ändras för att i stället enbart omfatta resedokument som utfärdats till en medborgare i en annan EU-stat som har förklarats vara flykting enligt 5 kap. 1 b § första stycket.

6 b §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagande av beslut om resehandlingar. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.7 och 6.3.8.

I paragrafens *första stycke* anges huvudregeln innebärandes att Migrationsverkets beslut enligt 2 kap. 1 f § i fråga om resehandlingar får överklagas till en migrationsdomstol. I andra och tredje stycket framkommer dock vissa begränsningar.

I *andra stycket* anges att ett beslut om återkallelse av resehandlingar på den grund att utlänningens flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas endast får överklagas i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

I *tredje stycket* anges att ett beslut om återkallelse av en resehandling på den grund att familjemedlemmens uppehållstillstånd

återkallas endast får överklagas i samband med ett överklagande av ett beslut om återkallelse av uppehållstillståndet.

15 kap.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om nöjdförklaring. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.21.

I det *andra stycket*, som är nytt, inskränks bestämmelserna om nöjdförklaring på så sätt att de inte är tillämpliga på en utlänning som har rätt att överklaga beslut om avvísning, utvisning eller återvändande.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en nöjdförklaring inte kan tas tillbaka. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.21.

Paragrafen ändras genom att begreppet statusförklaring utgår från bestämmelsen.

16 kap.

9 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om överklagandefrist för migrationsdomstols beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.6.

I paragrafen anges att ett överklagande av en migrationsdomstols beslut om överföring enligt artikel 43 i asyl- och migrationshanteringsförordningen ska ha kommit in till en migrationsdomstol inom sju dagar från den dag då den som överklagar fick del av beslutet.

11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om prövningstillstånd vid överklagande till Migrationsöverdomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26 och 6.3.11.

Ändringarna i paragrafens andra stycke görs till följd av att de EU-rättsliga begreppen i asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen nu ska användas i svensk rätt. Ändringarna innebär att de äldre begreppen och tillhörande hänvisningar till uppehållstillstånd ersätts med begreppet internationellt skydd. Övriga ändringar är redaktionella följdändringar.

17 kap.

1 §

Paragrafen anger under vilka förutsättningar och till vilka myndigheter Socialnämnden är skyldig att lämna uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26.

Paragrafen ändras till följd av att de EU-rättsliga begreppen i asylprocedurförordningen nu ska användas i svensk rätt och för att den också ska omfatta beslut om återvändande.

1 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om socialnämndens och hälso- och sjukvårdens uppgiftsskyldighet till Migrationsverket. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.8.

I paragrafen anges att socialnämnden och hälso- och sjukvården är skyldiga lämna uppgifter till Migrationsverket om en utlännings personliga förhållanden, när dessa uppgifter behövs för bedömningen av en utlännings ålder.

4 §

Paragrafen, som är ny, inför en skyldighet för regionerna att rapportera resultatet av hälsokontrollen som ska utföras enligt screeningförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.2.

5 §

Paragrafen, som är ny, inför en uppgiftsskyldighet mellan Polismyndigheten och Migrationsverket för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter som screeningmyndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 7.13.4.

18 kap.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett offentligt biträde som är förordnad för ett barn som saknar vårdnadshavare här i landet utan särskilt förordnande också är barnets ställföreträdare. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2.

Av tillägget till andra meningen i bestämmelsen följer att ett offentligt biträde inte är ställföreträdare för barnet om det för barnet har utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare enligt artikel 23.2 asylprocedurförordningen.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om den gode mannens och det offentliga biträdets skyldighet att ansöka om uppehållstillstånd för barnets räkning. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2.

Ändringen i *första stycket* utgör endast en modernisering av språket.

I *andra stycket*, som är nytt, införs upplysningsbestämmelser innebärandes att om det har utsetts en företrädare eller tillfällig företrädare enligt artikel 23.2 i asylprocedurförordningen ska företrädaren eller den tillfälliga företrädaren utföra de uppgifter som anges i artiklarna 23.6-8. Det införs också en upplysning om att företrädaren eller den tillfälliga företrädaren får utföra sina uppgifter enligt artiklarna tillsammans med den rättsliga rådgivaren, om det är lämpligt.

20 kap.

2 §

I paragrafen finns straffrättsliga bestämmelser om utlänningar som uppsåtligen uppehåller sig i Sverige fastän de enligt ett verkställt beslut om utvisning enligt 8 a kap. inte har haft rätt att återvända hit. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i paragrafens *andra stycke* är föranledda av att grunden för flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande regleras direkt i skyddsgrundsförordningen. Ändringarna innebär att hänvisningarna till utlänningslagen tas bort och ersätts med en hänvisning till skyddsgrundsförordningen.

21 kap.

2 §

I paragrafen finns bestämmelser om när en utlänning som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt direktiv 2001/55/EG och som i enlighet med direktivet överförs till eller tas emot i Sverige ska ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *andra stycket* är föranledda av att uteslutning från att anses som flykting regleras direkt i skyddsgrundsförordningen. Ändringarna innebär att hänvisningarna till utlänningslagen tas bort och att en hänvisning till artikel 12 i skyddsgrundsförordningen istället införs.

5 §

I paragrafen finns bestämmelser om prövning av en ansökan om internationellt skydd som flykting när sökanden har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1 och 5.3.26.

Ändringarna i *första stycket* är en följd av att de EU-rättsliga begreppen i skyddsgrundsförordningen och asylprocedurförordningen nu ska användas i svensk rätt

22 kap.

2 §

I paragrafen finns bestämmelser om när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska ges till en utlänning för vilken en framställan om omplacering av vittne eller nära anhörig till vittne har gjorts från en internationell domstol eller tribunal. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *fjärde stycket* är föranledda av att uteslutning från att anses som flykting regleras direkt i skyddsgrundsförordningen. Ändringarna innebär att hänvisningarna till utlänningslagen tas bort och att en hänvisning till artikel 12 i skyddsgrundsförordningen istället införs.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att äldre bestämmelser ska gälla för förfaranden för ansökningar om internationellt skydd som görs före den 12 juni 2026 och på vilka det omarbetade asylprocedurdirektivet är tillämpligt. Detsamma gäller för förfaranden för prövningen av återkallande av internationellt skydd om prövningen inleddes före den 12 juni 2026.

Punkt 3 innebär att bestämmelserna i 5 kap. 3 § tredje stycket, 3 a § första stycket 1 b och 2 samt fjärde stycket och 3 g § första stycket ska gälla i äldre lydelse i fråga om uppehållstillstånd på grund av anknytning, om anknytningspersonen har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 § i äldre lydelse.

Punkt 4 innebär att bestämmelserna i 9 kap. 8 § ska tillämpas första gången i fråga om personer som beviljats tillfälligt skydd från och med den 12 juni 2029.

19.2 Förslaget till lag om ändring i föräldrabalken (1949:381)

6 kap.

8 b §

Paragrafen, som är ny, innehåller i *första stycket* en bestämmelse om att bestämmelserna i föräldrabalken om särskilt förordnad vårdnadshavare även gäller för en sådan förmyndare som avses i artikel 33.1 i skyddsgrundsförordningen. Detta innebär att bestämmelserna i 10 a, 10 b och 10 c §§ om lämplighet och entledigande av en särskilt förordnad vårdnadshavare är tillämpliga.

Av *andra stycket* följer att en sådan förmyndare har de uppgifter som anges i artikel 33.2 i förordningen. Övervägandena finns i avsnitt 15.8.2.

19.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

21 a

Paragrafen innehåller bestämmelser om relationen mellan beslut om avvisning, utvisning m.m. och vård med stöd av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

I *första stycket 10*, som är ny, anges att första stycket också omfattar återvändande enligt asylprocedurförordningen. Den nya punkten införs som en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen.

Andra stycket ändras så att bestämmelserna också omfattar första stycket 10.

Övriga ändringar är redaktionella.

19.4 Förslaget till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en utlänning som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige får folkbokföras. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att hänvisningen till resedokument i utlänningslagen uppdateras och att hänvisningen till 4 kap. 3 c utlänningslagen tas bort och ersätts med en hänvisning till skyddsgrundsförordningen.

19.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

29 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om relationen mellan beslut om avvísning, utvisning m.m. och psykiatrisk tvångsvård. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

I *första stycket 10*, som är ny, anges att första stycket också omfattar återvändande enligt asylprocedurförordningen. Den nya punkten införs som en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen.

Övriga ändringar är redaktionella.

19.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

17 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om relationen mellan beslut om avvísning, utvisning m.m. och rättspsykiatrisk tvångsvård. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

I *första stycket 5*, som är ny, anges att första stycket också omfattar återvändande enligt asylprocedurförordningen. Den nya

punkten införs som en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen.

Även ändringarna i *andra stycket* är en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen.

Övriga ändringar är redaktionella.

19.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

1 c §

Paragrafen innehåller bestämmelser om begreppen ansökningar om internationellt skydd, återvändandebeslut och beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen.

Bestämmelsen får en ny utformning. Mot bakgrund av de ändringar som föreslås av utlänningslagen måste anpassningar göras för att lagen ska kunna tillämpas. Eftersom begreppet asylsökande utmönstras framgår av bestämmelsen att det som föreskrivs om utlännningar i 1 § första stycket 1 också gäller för utlännningar som ansökt om internationellt skydd. Av paragrafen följer vidare en upplysning om att det som föreskrivs om avvisning och utvisning i denna lag också gäller för beslut om återvändande i ärenden om internationellt skydd och för beslut om överföring enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen.

19.8 Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

2 kap.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka studerande som får lämnas studiehjälp. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *fjärde stycket* är föranledda av att flyktingstatus samt status som subsidiärt skyddsbehövande regleras direkt i

skyddsgrundsförordningen och någon ändring i sak är inte avsedd. Bestämmelserna ska gälla för den som beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av med stöd av 5 kap. 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

3 kap.

4 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka studerande som får lämnas studiemedel. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *fjärde stycket* är föranledda av att flyktingstatus samt status som subsidiärt skyddsbehövande regleras direkt i skyddsgrundsförordningen och någon ändring i sak är inte avsedd. Bestämmelserna ska gälla för den som beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen eller ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av med stöd av 5 kap. 3, 3 a eller 6 § eller 12 kap. 18 § första stycket 1 utlänningslagen eller med stöd av lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå eller om det finns särskilda skäl.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande med stöd av 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande omfattas av bestämmelserna i 2 kap. 4 § fjärde stycket och 3 kap. 4 § fjärde stycket.

19.9 Förslaget till ändring i lagen (2001:82) om svenskt medborgarskap

11 §

I paragrafen finns bestämmelser om förvärv av svenskt medborgarskap efter ansökan (naturalisation). Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *punkt 4 b*) är föranledda av att flyktingstatus regleras direkt i skyddsgrundsförordningen och någon ändring i sak är inte avsedd.

19.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

1 a §

I paragrafen, som är ny, anges vad som i lagen avses med asylprocedurförordningen, asyl- och migrationshanteringsförordningen, screeningförordningen och Eurodacförordningen. De hänvisningar till förordningarna som finns i lagen är dynamiska, dvs. avser förordningarna i deras vid varje tidpunkt gällande lydelse.

1 b §

I paragrafen, som är ny, anges att bestämmelserna i lagen ska tillämpas på sådana företrädare eller tillfälliga företrädare som avses i artikel 23.2 i asylprocedurförordningen, artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, artikel 13.3 i screeningförordningen och artikel 14.1 i Eurodacförordningen. Bestämmelsen innebär bl.a. att reglerna i lagen om lämplighetsprövning, entledigande av god man, upphävande av godmanskapet samt tillsyn över den gode mannen och hur denne utför sitt uppdrag även ska tillämpas för sådana företrädare som avses i respektive förordning. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2, 15.5.2, 15.6.2 och 15.7.2.

2 §

I paragrafen anges när en god man ska utses för ett ensamkommande barn. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2 och 15.5.2.

I *tredje stycket* har ett tillägg gjorts med innebörden att en god man inte ska förordnas om en företrädare eller tillfällig företrädare ska utses enligt asylprocedurförordningen eller asyl- och migrationshanteringsförordningen. Bestämmelsen syftar till att undvika att en god man förordnas i stället för en företrädare. När det gäller företrädare enligt screeningförordningen respektive Eurodacförordningen är en sådan antingen utsedd företrädare eller tillfällig företrädare enligt asylprocedurförordningen eller förordnad som god man enligt första stycket, beroende på om det ensamkommande barnet ansöker om internationellt skydd eller inte, varför dessa förordningar inte omfattas av bestämmelser.

3 a §

I paragrafen, som är ny, finns upplysningsbestämmelser om att det i artikel 23.2 i asylprocedurförordningen och i artikel 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen finns bestämmelser om vilka tidsfrister som ska iakttas vid förordnande av företrädare eller tillfällig företrädare enligt respektive förordning. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2 och 15.5.2.

4 a §

I paragrafen, som är ny, finns upplysningsbestämmelser om att det i artikel 23.9 i asylprocedurförordningen, 23.2 i asyl- och migrationshanteringsförordningen, 13.4 i screeningförordningen och artikel 14.1 i Eurodacförordningen finns bestämmelser om vilka krav som ställs på en företrädare som utsetts enligt respektive förordning. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2, 15.5.2, 15.6.2 och 15.7.2.

4 b §

I paragrafen, som är ny, finns upplysningsbestämmelser om att det i artiklarna 23.6-8 i asylprocedurförordningen och artikel 23.3 i asyl- och migrationshanteringsförordningen anges vilka särskilda uppgifter en företrädare eller tillfällig företrädare som utsetts enligt respektive förordning ska utföra. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2 och 15.5.2.

4 c §

I paragrafen, som är ny, anges att Migrationsverket ska lämna den information som anges i artikel 23.5 i asylprocedurförordningen vid förordnande av företrädare enligt den förordningen. Informationen ska lämnas till barnet och företrädaren eller den tillfälliga företrädaren. Övervägandena finns i avsnitt 15.3.2.

19.11 Förslaget till lag om ändring av lagen (2008:290) om godkännande för huvudforskningsmän att ta emot gästforskare

3 §

I paragrafen regleras vilka tredjelandsmedborgare som bestämmelserna om gästforskare i lagen inte omfattar. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *punkt 1* är föranledda av att flyktingstatus samt status som subsidiärt skyddsbehövande regleras direkt i skyddsgrundsförordningen och någon ändring i sak är inte avsedd. Den som har beviljats internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen eller motsvarande äldre bestämmelser, eller som har ansökt om internationellt skydd och ansökan ännu inte har avgjorts, omfattas av bestämmelserna.

19.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

1 §

I paragrafen finns vissa inledande bestämmelser till lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

Ändringen i paragrafen görs endast till följd av att de EU-rättsliga begreppen nu ska användas i svensk rätt och avser inte någon ändring i sak.

4 §

I paragrafen finns bestämmelser om vilka utlänningar som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26 och 6.3.11.

Ändringarna i *första stycket 1* är föranledda av att flyktingstatus samt status som subsidiärt skyddsbehövande regleras direkt i skyddsgrundsförordningen och någon ändring i sak är inte avsedd. Den som har ansökt om internationellt skydd enligt skyddsgrundsförordningen eller motsvarande äldre bestämmelser och som inte är folkbokförda här i landet omfattas av bestämmelserna.

Ändringarna i *andra stycket* görs endast till följd av att de EU-rättsliga begreppen nu ska användas i svensk rätt och avser inte någon ändring i sak.

9 §

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om ansvar för att utföra hälsokontroll och ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.2 och 7.10.2.

I *första stycket* anges att regionerna ansvarar för utförandet av den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 i screeningförordningen i fråga om utlänningar som omfattas av denna lag.

Paragrafens *andra stycke* innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att

meddela föreskrifter om det närmare innehållet i en sådan hälsokontroll.

19.13 Förslaget till ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

26 kap.

1 §

Paragrafen reglerar sekretess inom socialtjänstens område för uppgift om enskilds personliga förhållande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

Ändringen i *fjärde stycket 1* görs endast till följd av att de EU-rättsliga begreppen nu ska användas i svensk rätt och avser inte någon ändring i sak.

19.14 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110)

5 kap.

3 §

I paragrafen anges när en person som kommer till Sverige ska anses vara bosatt i landet och i andra stycket vissa undantag. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att hänvisningen till resedokument i utlänningslagen uppdateras och att hänvisningen till 4 kap. 3 c utlänningslagen tas bort och ersätts med en hänvisning till skyddsgrundsförordningen.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen

i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande ska omfattas av bestämmelsen i 5 kap. 3 §.

19.15 Förslaget till ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

16 kap.

13 a §

Ändringen i första stycket görs endast till följd av att de EU-rättsliga begreppen nu ska användas i svensk rätt och avser inte någon ändring i sak. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.26 och 6.3.11.

19.16 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare

1 a §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras som en följd av den ändrade systematik som skyddsgrundsförordningen ger upphov till.

I *punkt 1* tas hänvisningen till 5 kap. 1 § utlänningslagen bort.

I *punkt 4*, som är ny, klargörs att bestämmelserna omfattar också den som har beviljats uppehållstillstånd som har utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Övriga ändringar är redaktionella.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande med stöd av 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande omfattas av lagens tillämpningsområde.

19.17 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd

12 §

I paragrafen, som är ny, anges i *första stycket* att regionerna ansvarar för utförandet av den hälsokontroll som avses i artikel 12.1 i screeningförordningen i fråga om utlänningar som omfattas av denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.2 och 7.10.2.

Paragrafens andra stycke innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om det närmare innehållet i en sådan hälsokontroll.

19.18 Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i utlänningsdatalagen (2016:27)

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

Paragrafen ändras i *punkt 4* endast som en följd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen samt skyddsgrundsförordningen och avser ingen ändring i sak.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om att lagen inte gäller vid behandling av personuppgifter enligt vissa uppräknade författningar. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.10.

I *tredje punkten* uppdateras hänvisningen till Eurodacförordningen till att avse den numera gällande förordningen. Hänvisningen till Eurodacförordningen är dynamisk, dvs. avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

11 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när Migrationsverket, Polismyndigheten och utlandsmyndigheterna får behandla personuppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

Paragrafen i *punkt 3* ändras endast till följd av att de EU-rättsliga begreppen nu ska användas i svensk rätt och avser inte någon ändring i sak.

15 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om Migrationsverkets möjlighet att föra separata register över fingeravtryck och fotografier samt bestämmelser om vad uppgifterna får användas till. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2, 5.3.26 och 7.13.3.

Paragrafen ändras i *andra stycket 1* endast som en följd av den nya systematik som asylprocedurförordningen ger upphov till och avser ingen ändring i sak.

Ändringarna i *andra stycket 7* är endast redaktionella.

I *andra stycket 8*, som är ny, anges att andra styckets bestämmelser också ska tillämpas vid identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 screeningförordningen.

20 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och utlandsmyndigheternas rätt att ta del av vissa personuppgifter som Migrationsverket behandlar och vissa skyldigheter för Migrationsverket att på begäran lämna ut personuppgifter till samma myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 7.13.4.

I *andra stycket* görs en följdändring med anledning av det nya ändamål för behandling av uppgifter om fingeravtryck och fotografier som läggs till i 15 § andra stycket 8. Ändringen innebär att Polismyndigheten har rätt att på begäran ta del av uppgifter som behandlas i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier vid identifiering eller verifiering av identitet enligt artikel 14 screeningförordningen. Genom att Polismyndigheten har rätt att

ta del av uppgifterna uppkommer en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap. 28 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) bryter den sekretess som kan gälla för uppgifterna hos Migrationsverket.

19.19 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras som en följd av den ändrade systematik som skyddsgrundsförordningen ger upphov till.

I punkt 1 tas hänvisningen till 5 kap. 1 § utlänningslagen bort.

I punkt 4, som är ny, klargörs att bestämmelserna omfattar också den som har beviljats uppehållstillstånd som har utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Övriga ändringar är redaktionella.

7 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som i första hand ska omfattas av anvisningar till kommun. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras i andra stycket endast som en följd av de nya definitionerna som följer skyddsgrundsförordningen och avser ingen ändring i sak.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande med stöd av 5 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande omfattas av lagens tillämpningsområde.

19.20 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka nyanlända invandrare som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras som en följd av den ändrade systematik asylprocedurförordningen och skyddsgrundsförordningen ger upphov till.

I *punkt 1* tas hänvisningen till 5 kap. 1 § utlänningslagen bort.

I *punkt 4*, som är ny, klargörs att bestämmelserna omfattar också den som har beviljats uppehållstillstånd som har utfärdats med stöd av artikel 24 i skyddsgrundsförordningen.

Övriga ändringar är redaktionella.

2 §

Även denna paragraf innehåller bestämmelser om vilka nyanlända invandrare som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras i *första stycket 1* endast på så sätt att bestämmelserna också omfattar den som har beviljats status.

3 §

Även denna paragraf innehåller bestämmelser om vilka nyanlända invandrare som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Paragrafen ändras endast på så sätt att bestämmelserna också omfattar den som har beviljats status.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande med stöd av 5 kap. 1 §

utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande omfattas av lagens tillämpningsområde.

19.21 Förslaget till lag om ändring i förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område

1 kap.

2 §

I paragrafen anges att lagen inte gäller vid behandling av personuppgifter enligt vissa uppräknade författningar. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.10.

I *punkt 13* som är ny, tas Eurodacförordningen upp. Ändringen innebär att lagen inte gäller vid behandling av personuppgifter enligt Eurodacförordningen. Hänvisningen till Eurodacförordningen är dynamisk, dvs. avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Övriga ändringar är endast språkliga.

19.22 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende

7 kap.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vad som gäller vid kollision mellan lagen och viss annan lagstiftning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2 och 5.3.26.

I *första stycket 10*, som är ny, anges att beslut enligt lagen inte heller hindrar beslut om återvändande. Ändringen är endast föranledd av de nya begreppen som följer av asylprocedurförordningen.

Genom ändringen i *andra stycket* klargörs att stycket omfattar också beslut enligt den nya punkten 10.

19.23 Förslaget till lag om ändring i lagen (2024:691) om folkbokföring av utlänningar med tillfälligt skydd i vissa fall

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka utlänningar som inte omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

Ändringarna är föranledda av att flyktingstatus regleras direkt i skyddsgrundsförordningen och vissa andra följdändringar i reglerna om resedokument samt nya upplysningsregler om resehandlingar. Någon ändring i sak är inte avsedd. Bestämmelserna i paragrafen ska gälla för den som beviljats flyktingstatus enligt skyddsgrundsförordningen, ett resedokument eller en resehandling.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Övervägandena finns i avsnitt 17.

Punkt 2 innebär att den som har beviljats flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen (2005:716) i dess lydelse före den 12 juni 2026 eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen i dess lydelse före den 12 juni 2026 fortfarande ska omfattas av lagens tillämpning.

19.24 Förslaget till ändring i föreslagna mottagandelagen (2026:00)

3 kap.

9 §

Paragrafen reglerar boendeskyldighet på en bestämd plats. Genom paragrafen anpassas svensk rätt utifrån artikel 54.1 i asylprocedurförordningen, i förening med genomförande av artikel 9 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.6.

Enligt *andra stycket*, som är nytt, får en sökande vars ansökan om internationellt skydd provas inom ramen för gränsförfarandet enligt

asylprocedurförordningen under prövningen av ansökan enbart bo på en bestämd plats som beslutats av Migrationsverket.

Bestämmelsen är utformad så att den ger Migrationsverket befogenhet att besluta om boendeplats inom gränsförfarandet samtidigt som det tydliggörs att sökanden är skyldig att vistas på den plats som anvisats. Till skillnad från när Migrationsverket vid behov kan fatta ett individuellt beslut om boendeskyldighet för en sökande av hänsyn till allmän ordning eller för att hindra den sökande från att avvika avser rörelsebegränsningen enligt denna bestämmelse även sökande som är under 16 år.

Eftersom beslutet inte bygger på en individuell bedömning, utan är en generell skyldighet, saknas förutsättningar för att pröva beslutets riktighet i sak. Det går inte heller att överklaga att personen befinner sig i gränsförfarandet.

13 §

Paragrafen reglerar tidsgränsen för sökandes tillträde till arbetsmarknaden. Genom paragrafen genomförs artikel 17.1 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.13.

Första stycket ändras så att en tidsperiod om sex månader ska börja löpa från tiden då ansökan registrerades.

I *tredje stycket*, som är nytt, införs en begränsning för sökande som omfattas av ett påskyndat förfarande i enlighet med artikel 42.a-f i asylprocedurförordningen.

5 kap.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som innebär att överföringsbeslut enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen ska anses som ett beslut om avvisning eller utvisning vid tillämpningen av mottagandelagen. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.11.

Ändringarna innebär endast att den tidigare hänvisningen till Dublinförordningen ersätts med en hänvisning till asyl- och migrationshanteringsförordningen.

2 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller begränsningar av rätten till dagersättning och tillträde till arbetsmarknaden enligt denna lag. Genom paragrafen genomförs artikel 21 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.17.

Av *första stycket* följer att en sökande som är skyldig att vistas i en annan medlemsstat enligt artikel 17.4 i asyl- och migrationshanteringsförordningen och som har delgetts ett beslut om överföring saknar rätt till dagersättning eller tillträde till arbetsmarknaden enligt denna lag. Det är endast dagersättningen som omfattas av bestämmelsen och inte särskilt bidrag.

Av *andra stycket* följer att indragning av dagersättning endast får ske om den sökande erbjuds plats på ett asylboende och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen.

I *tredje stycket* finns en upplysning om att det i artikel 18 i asyl- och migrationshanteringsförordningen finns ytterligare bestämmelser om förutsättningarna för att meddela ett beslut om begränsningen av rättigheter enligt första stycket.

7 kap.

8 §

Paragrafen reglerar tidsgränsen för tillträde till arbetsmarknaden för sökande som är ensamkommande barn. Den är utformad på samma sätt som 3 kap. 13 §. För en närmare beskrivning av dess innebörd hänvisas till kommentaren till den paragrafen. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.13.

8 kap.

5 §

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om att utlänningar som ordnar eget boende ska hålla Migrationsverket underrättat om sin aktuella adress, utökas med skyldighet att även ange telefonnummer och e-postadress. Genom paragrafen genomförs artikel 7.6 i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Hänvisning till 13 kap. 19 § utlänningslagen tas bort och ersätts med upplysning om bestämmelsen om implicit återkallande av ansökningar i asylprocedurförordningen. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.5.

9 kap.

4 §

Paragrafen är den första av två paragrafer som reglerar förutsättningar för att sätta ned dagersättningen. Genom paragrafen genomförs artikel 23.2b i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.18.

Paragrafen ändras på så sätt att grunden för nedsättning om sökande utan giltigt skäl vägrar att delta i den så kallade organiserade sysselsättningen upphävs, samtidigt som grunden för nedsättning utvidgas till att omfatta när sökande underlåter att samarbeta med myndigheten även på andra sätt än att hålla sig undan eller inte uppfyller de förfarandekrav som har fastställts. Exempel på detta är att inte infinna sig vid kallelser, att vara svår att nå, att vägra styrka sin identitet eller att på annat sätt aktivt sabotera utredningen.

5 §

Även denna paragraf reglerar förutsättningar för att sätta ned dagersättningen. Genom paragrafen genomförs artikel 23.2f i det nya omarbetade mottagandedirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.18.

I paragrafen införs i *första stycket punkten 5* en grund för nedsättning av dagersättningen i de fall där en sökande utan giltigt skäl inte deltar i den obligatoriska integrationsåtgärden som

samhällsintroduktion innebär. Av *andra stycket punkten 5* följer att beslutet om nedsättning av dagersättning ska gälla två veckor.

10 kap.

4 §

Paragrafen reglerar rätten att överklaga beslut enligt den föreslagna mottagandelagen. Övervägandena finns i avsnitt 11.4.6.

Paragrafen kompletteras med att ett beslut om obligatorisk rörelsebegränsning under gränsförfarandet inte får överklagas.

2024/1346

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1346

av den 14 maj 2024

om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd

(omarbetning)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 78.2 f

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Ett antal ändringar bör göras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU ⁽⁴⁾. Av tydlighetsskäl bör det direktivet omarbetas.
- (2) En gemensam asylpolitik som bygger på en fullständig och allomfattande tillämpning av Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*), är en del av Europeiska unionens målsättning att gradvis upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som söker skydd inom unionen och bekräftar därmed principen om *non-refoulement*. En sådan politik bör bygga på principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning.
- (3) Genom det gemensamma europeiska asylsystemet inrättas ett system för att fastställa vilken medlemsstat som ska ansvara för att pröva en ansökan om internationellt skydd, gemensamma normer för asyلفörfaranden, mottagningsvillkor och mottagningsförfaranden samt vilka rättigheter som tillkommer personer som åtnjuter internationellt skydd. Trots de framsteg som har gjorts i utvecklingen av det gemensamma europeiska asylsystemet finns det fortfarande betydande skillnader mellan medlemsstaterna när det gäller de förfaranden som används, mottagningsvillkoren för sökande, andelen godkända ansökningar och vilken form av skydd som ges personer som åtnjuter internationellt skydd. Dessa skillnader är viktiga drivkrafter bakom sekundära förflyttningar och undergräver målet att alla sökande ska behandlas lika, oavsett var i unionen de ansöker om internationellt skydd.
- (4) I sitt meddelande av den 6 april 2016 *För en reform av det gemensamma asylsystemet och ökade möjligheter till laglig inresa till Europa* betonade kommissionen behovet av att ytterligare stärka och harmonisera det gemensamma europeiska asylsystemet. Den fastställde också prioriterade områden inom vilka det gemensamma europeiska asylsystemet bör förbättras strukturellt, nämligen inrättandet av ett hållbart och rättvist system för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd, en förstärkning av Eurodacsystemet, åstadkommandet av mer konsekvens i unionens asylsystem, förebyggandet av sekundär förflyttning inom unionen och ett utvidgat uppdrag för Europeiska unionens asylbyrå som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 ⁽⁵⁾ (*asylbyrån*). Meddelandet är ett svar på uppmaningar från Europeiska rådet den 18–19 februari 2016 och den 17–18 mars 2016 om att göra framsteg i riktning mot en reformering av unionens befintliga regelverk så att en human, rättvis och effektiv asylpolitik kan säkerställas. I meddelandet föreslås också en väg framåt i linje med

⁽¹⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 97.⁽²⁾ EUT C 207, 30.6.2017, s. 67.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/33/EU av den 26 juni 2013 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L 180, 29.6.2013, s. 96).⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

det helhetsgrepp på migration som Europaparlamentet lade fram i sin resolution av den 12 april 2016 om situationen i Medelhavet och behovet av ett helhetsgrepp på migration i EU.

- (5) Mottagningsvillkoren fortsätter att variera avsevärt mellan medlemsstaterna, särskilt med avseende på den mottagningsstandard som tillhandahålls sökande. Mer harmoniserade mottagningsvillkor som fastställs på lämplig nivå i alla medlemsstater kommer att bidra till en mer likvärdig behandling och en mer rättvis fördelning av sökande i unionen.
- (6) De medel som avdelas för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 ⁽⁶⁾, samt för asylbyrån bör användas som adekvat stöd för medlemsstaterna när de genomför de mottagningsvillkor som fastställs i detta direktiv, inbegripet för medlemsstater vars asylsystem utsätts för ett särskilt och oproportionellt hårt tryck, främst på grund av deras geografiska läge eller demografiska situation.
- (7) För att säkerställa att sökande behandlas lika i hela unionen bör detta direktiv vara tillämpligt under alla stadier och på alla typer av förfaranden för internationellt skydd, på alla platser och anläggningar där sökande inkvarteras och så länge som de får uppehålla sig på medlemsstaternas territorium i egenskap av sökande. Det är nödvändigt att klargöra att materiella mottagningsvillkor bör finnas tillgängliga för sökande från det att de uttrycker sin vilja att ansöka om internationellt skydd till tjänstemän vid de behöriga myndigheterna i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 ⁽⁷⁾.
- (8) En dagersättning bör tillhandahållas sökande som en del av de materiella mottagningsvillkoren, så att sökandena kan åtnjuta ett minimum av självständighet i sina dagliga liv. Det bör vara möjligt att tillhandahålla dagersättningen som ett penningbelopp, i form av kuponger, in natura, t.ex. i form av produkter, eller som en kombination av dessa, förutsatt att sådan ersättning inbegriper ett penningbelopp.
- (9) Om en sökande befinner sig i en annan medlemsstat än den där han eller hon är skyldig att uppehålla sig i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁸⁾, bör sökanden inte vara berättigad till materiella mottagningsvillkor, tillträde till arbetsmarknaden, språkkurser eller yrkesutbildning i enlighet med detta direktiv, från den tidpunkt då sökanden underrättas om ett beslut att överföra honom eller henne till den ansvariga medlemsstaten. Såvida inte ett separat beslut med denna innebörd har utfärdats bör det i överföringsbeslutet framgå att de relevanta mottagningsvillkoren har dragits in. Medlemsstaterna bör dock under alla omständigheter säkerställa tillträde för sökande till hälso- och sjukvård och en levnadsstandard som överensstämmer med unionsrätten, inbegripet Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*), och andra internationella skyldigheter.
- (10) När det gäller behandlingen av personer som omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv är medlemsstaterna bundna av sina förpliktelser enligt de internationella rättsliga instrument som de är parter i.
- (11) Det bör fastställas standardvillkor för mottagande av sökande som är tillräckliga för att ge dem en tillräcklig levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor i alla medlemsstater. En harmonisering av mottagningsvillkoren för sökande bör bidra till att begränsa sökandes sekundära förflyttningar på grund av att mottagningsvillkoren skiljer sig åt.
- (12) För att säkerställa att sökande är införstådda med sina rättigheter och skyldigheter bör medlemsstaterna ge dem information skriftligen, eller, när så är lämpligt, muntligen, eller, när så är lämpligt i visuell form, om mottagningsvillkoren enligt detta direktiv. Sådan information bör ges så snart som möjligt och i god tid, och bör omfatta de mottagningsvillkor som sökande, inbegripet sökande med särskilda mottagandebehov, har rätt till, rättigheter och skyldigheter i fråga om anställning, under vilka förhållanden som beviljandet av materiella mottagningsvillkor kan komma att inskränkas till ett geografiskt område eller begränsas till en specifik plats samt följderna av att inte rätta sig efter sådana inskränkningar eller begränsningar och av att avvika, liksom situationer där det är möjligt att besluta om förvar, möjligheter till överklagande och prövning och möjligheter till tillhandahållande

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

av rättsligt bistånd och biträde. Medlemsstaterna bör i synnerhet informera sökande om de mottagningsvillkor som de inte har rätt till i en annan medlemsstat än den där de är skyldiga att befinna sig. En medlemsstat bör inte längre vara skyldig att tillhandahålla den informationen om den inte längre är nödvändig för att i praktiken göra det möjligt för sökanden att åtnjuta de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som anges i detta direktiv, eller om sökanden inte är tillgänglig för de behöriga myndigheterna eller har avvikit från den medlemsstatens territorium. Asylbyråer bör utarbeta en mall med standardinformation om mottagningsvillkor som medlemsstaterna ska tillhandahålla sökande så snart som möjligt, dock senast tre dagar efter det att ansökan gjordes eller inom tidsfristen för dess registrering.

- (13) Harmoniserade unionsregler om handlingar som ska utföras till sökande bör bidra till att göra det svårare för sökande att på ett otillåtet sätt förflytta sig inom unionen. Medlemsstaterna bör få förse sökande med en resehandling endast om det uppkommer vederbörligen motiverade allvariga humanitära skäl eller andra tvingande skäl. Resehandlingars giltighet bör vara begränsad till det ändamål och den varaktighet som är nödvändig med hänsyn till skälet till att de utfärdas. Allvariga humanitära skäl skulle kunna anses uppstå till exempel om en sökande behöver resa till en annan medlemsstat för nödvändig medicinsk behandling som inte är tillgänglig i den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig, för att besöka släktingar i vissa fall, exempelvis när nära släktingar är svårt sjuka eller för att närvara vid nära släktingars begravningar. Andra tvingande skäl skulle kunna vara situationer där sökande exempelvis närvarar vid nära släktingars bröllop eller reser för att följa en studiegång eller med fosterfamiljer. Utfärdandet och användningen av en sådan resehandling påverkar inte medlemsstaternas skyldigheter enligt förordning (EU) 2024/1351. Medlemsstaterna behåller rätten att bedöma sökandes rätt att vistas på deras territorium.
- (14) Sökande har inte rätt att välja i vilken medlemsstat de ska lämna in ansökan. En sökande ska ansöka om internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1351.
- (15) Sökande är skyldiga att finnas tillgängliga för medlemsstaternas behöriga myndigheter. Lämpliga åtgärder bör vidtas för att förhindra att sökande avviker. Om en sökande har avvikit och rest till en annan medlemsstat utan tillstånd, är det av största vikt för att säkerställa ett väl fungerande gemensamt europeiskt asylsystem att sökanden snabbt överförs till den medlemsstat i vilken han eller hon är skyldig att befinna sig. Fram till dess att en sådan överföring har ägt rum finns det en risk för att sökanden avviker, och därför bör det noggrant övervakas var han eller hon befinner sig.
- (16) Det faktum att en sökande tidigare har avvikit till en annan medlemsstat är en viktig faktor för bedömningen av risken för att sökanden kan avvika. Medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att sökanden avviker igen och för att säkerställa att han eller hon förblir tillgänglig för de behöriga myndigheterna efter det att sökanden har överförs till den medlemsstat där han eller hon är skyldig att befinna sig. Det bör därför fortsatt noggrant övervakas var han eller hon befinner sig.
- (17) Medlemsstaterna bör ha rätt att fritt organisera sina mottagningssystem. Som en del av denna organisation bör medlemsstaterna kunna anvisa sökande till förläggningar inom sitt territorium i syfte att hantera sina asyl- och mottagningssystem. Medlemsstaterna bör också kunna införa mekanismer för att bedöma och tillgodose sina mottagningssystemens behov, inbegripet mekanismer för kontroll av sökandenas faktiska närvaro på förläggningarna. Sådana mekanismer bör inte inskränka sökandenas rörelsefrihet inom den berörda medlemsstatens territorium. Medlemsstaterna bör inte vara skyldiga att fatta ett administrativt beslut för det ändamålet.
- (18) Om sökande kan röra sig fritt endast inom ett begränsat geografiskt område på medlemsstaternas territorium, bör medlemsstaterna garantera att sökande har faktisk tillgång till sina rättigheter enligt detta direktiv och till förfarandegarantierna i förhållande till internationellt skydd inom det geografiska området. Möjligheten att tillfälligt lämna det geografiska området bör bedömas individuellt, objektivt och opartiskt. Om sökande inte har beviljats faktisk tillgång till dessa rättigheter och förfarandegarantier i det geografiska området bör anvisningen till det området inte längre tillämpas.
- (19) Av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika bör medlemsstaterna kunna besluta att sökanden får bo endast på en bestämd plats, såsom en förläggning, ett privat hus, en lägenhet, ett hotell eller någon annan lokal som anpassats för att inkvartera sökande. Ett sådant beslut bör inte leda till att sökanden hålls i förvar. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i fall där sökanden inte har efterlevt skyldigheten att stanna i den medlemsstat där han eller hon är skyldig att befinna sig, eller i fall där sökanden har överförs till den medlemsstat där han eller hon är skyldig att befinna sig efter att ha avvikit till en annan medlemsstat. Om sökanden har rätt till materiella mottagningsvillkor, bör dessa tillhandahållas på villkor att sökanden är bosatt på denna specifika plats.

- (20) Om det finns en risk för att en sökande avviker, eller om det är nödvändigt att säkerställa att inskränkningarna av en sökandes rörelsefrihet iakttas, kan medlemsstaterna ställa som krav att sökande anmäler sig till den behöriga myndigheten vid en angiven tidpunkt eller med rimliga mellanrum, utan att sökandenas rättigheter enligt detta direktiv påverkas på ett oproportionerligt sätt.
- (21) Alla beslut som begränsar sökandens rörelsefrihet bör beakta relevanta aspekter av sökandens individuella situation, inbegripet särskilda mottagandebehov hos den sökanden samt nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna. Sökande bör vederbörligen informeras om sådana beslut, om förfarandena för överklagande av dem och om följderna av bristande efterlevnad.
- (22) Alla bestämmelser i detta direktiv om förvar, bosättning och anmälningsskyldigheter samt inskränkning och indragning av rättigheter eller förmåner bör tillämpas med vederbörlig hänsyn till proportionalitetsprincipen, så att faktisk tillgång till de tillämpliga mottagningsvillkoren i enlighet med detta direktiv alltid säkerställs, särskilt i fråga om hälso- och sjukvård, utbildning, sammanhållning av familjer och tillträde till arbetsmarknaden. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt eventuella kumulativa effekter av åtgärder.
- (23) Med hänsyn till de allvarliga följderna för sökande som har avvikit eller som anses kunna komma att avvika, bör innebörden av avvikande definieras på ett sätt som omfattar såväl en uppsåtlig handling som den faktiska omständighet, som inte är utom sökandens kontroll, att sökanden inte förlir tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, till exempel genom att lämna det territorium på vilket sökanden är skyldig att befinna sig. Medlemsstaterna bör kunna anse att en sökande har avvikit även om det tidigare inte har ansetts finnas någon risk för att sökanden ska avvika.
- (24) Om medlemsstaterna i sin nationella rätt definierar de objektiva kriterier som är relevanta för att fastställa en risk för avvikande enligt detta direktiv, kan de beakta sådana faktorer som sökandens samarbete med behöriga myndigheter eller efterlevnad av förfarandekrav, sökandens anknytning till medlemsstaten, och huruvida ansökan om internationellt skydd har avvisats som icke prövningsbar eller avslagits som uppenbart ogrundad. I den övergripande bedömningen av en sökandes individuella situation är det ofta en kombination av flera faktorer som ger anledning att dra slutsatsen att det finns en risk för avvikande.
- (25) Det bör anses att en sökande inte längre är tillgänglig för de behöriga myndigheterna, om sökanden underlåter att besvara en begäran som rör förfarandena enligt förordning (EU) 2024/1348 eller förfarandet enligt förordning (EU) 2024/1351, såvida inte sökanden lämnar tillräckliga skäl till varför han eller hon inte kunde besvara begäran, till exempel medicinska eller andra oväntade skäl som ligger utom hans eller hennes kontroll.
- (26) Förvar av sökande bör följa den grundläggande principen att en person inte får hållas i förvar av enbart det skälet att han eller hon ansöker om internationellt skydd, särskilt i enlighet med medlemsstaternas internationella rättsliga skyldigheter och i synnerhet med artikel 31 i Genèvekonventionen. Det bör vara möjligt att hålla sökande i förvar endast under de mycket klart definierade exceptionella omständigheter som fastställs i detta direktiv och med beaktande av principerna om nödvändighet och proportionalitet avseende såväl formerna för som syftet med ett sådant förvar. Förvar av sökande enligt detta direktiv bör endast beslutas skriftligt av rättsliga eller administrativa myndigheter med uppgivande av de skäl som beslutet grundar sig på, inbegripet i fall där den berörda personen befinner sig i förvar när han eller hon gör en ansökan om internationellt skydd. En sökande som hålls i förvar bör ha faktisk tillgång till de nödvändiga förfarandegarantierna, såsom rättslig prövning och rätt till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde, när det är tillämpligt enligt detta direktiv.
- (27) En godtagbar maximal tidsram för rättslig prövning av förvar bör fastställas mot bakgrund av omständigheterna i varje enskilt fall, med beaktande av förfarandets komplexitet och den skyndsamhet och noggrannhet som de behöriga myndigheterna visar, eventuella förseningar orsakade av den person som tagits i förvar och alla andra faktorer som orsakar förseningar som medlemsstaten inte kan hållas ansvarig för.
- (28) Om en sökande har tillåtits bo endast på en bestämd plats men inte har efterlevt den skyldigheten, behöver det fortfarande föreligga en risk för att sökanden kan komma att avvika för att denne ska kunna tas i förvar. Under alla omständigheter bör särskild omsorg ägnas åt att se till att längden på förvarstagandet är proportionellt och att åtgärden upphör så snart som sökandens skyldighet har fullgjorts eller det inte längre finns några skäl att anta att sökanden inte kommer att fullgöra sin skyldighet. Sökanden bör också ha gjorts medveten om skyldigheten i fråga och om följderna av att inte efterleva denna.

- (29) När det gäller de administrativa förfaranden som avser skälen för förvar innebär begreppet tillbörlig skyndsamhet och noggrannhet åtminstone en skyldighet för medlemsstaterna att vidta konkreta och meningsfulla åtgärder för att se till att den tid som behövs för att kontrollera skälen för förvar blir så kort som möjligt samt att det finns verkliga utsikter till att denna kontroll kan genomföras framgångsrikt på kortast möjliga tid. Förvar bör inte pågå längre än den tid som rimligen behövs för att fullfölja de relevanta administrativa förfarandena.
- (30) De skäl för förvar som anges i detta direktiv påverkar inte andra skäl för förvar, däribland skäl för förvar inom ramen för straffrättsliga förfaranden, som är tillämpliga enligt nationell rätt och som saknar samband med tredjelands-medborgarens eller den statslösa personens ansökan om internationellt skydd.
- (31) Sökande som hålls i förvar bör behandlas med full respekt för den mänskliga värdigheten och deras mottagande bör utformas särskilt för att möta deras behov i denna situation. Medlemsstaterna bör särskilt se till att artikel 24 i stadgan och artikel 37 i Förenta nationernas konvention från 1989 om barnets rättigheter tillämpas.
- (32) I vissa fall kan det i praktiken vara omöjligt att omedelbart säkerställa vissa garantier i fråga om mottagandet i förvar, t.ex. på grund av förvarsanläggningens geografiska läge eller specifika struktur. Alla undantag från dessa garantier bör vara tillfälliga och endast tillämpas under de omständigheter som anges i detta direktiv. Undantagen bör endast tillämpas under exceptionella omständigheter och bör vederbörligen motiveras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, däribland hur mycket det tillämpade undantaget avviker från normen, dess varaktighet och hur det påverkar sökanden i fråga.
- (33) För att på ett bättre sätt säkerställa sökandes fysiska och psykiska integritet bör förvar tillgripas som en sista utväg och det bör endast vara möjligt att ta sökande i förvar efter att alla icke-frihetsberövande alternativa åtgärder till förvar vederbörligen prövats. Skyldigheten att pröva dessa alternativa åtgärder bör inte påverka användandet av förvar om sådana alternativa åtgärder, inklusive bosättnings- och anmälningsskyldigheter, inte kan tillämpas i praktiken. I varje beslut om förvar bör skälen anges till varför andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kunde tillämpas i praktiken. Alla alternativa åtgärder till förvar bör respektera sökandes grundläggande mänskliga rättigheter.
- (34) För att säkerställa överensstämmelse med den förvarandegaranti som gäller möjligheten att kontakta organisationer eller grupper av personer som tillhandahåller rättsligt bistånd, bör information ges om sådana organisationer och grupper av personer.
- (35) Vid beslut om inkvartering bör medlemsstaterna ta hänsyn till barnets bästa, liksom till sökandens särskilda omständigheter, när denne står i beroendeställning till familjemedlemmar eller nära släktingar, t.ex. ogifta underåriga syskon som redan befinner sig i medlemsstaten.
- (36) Medlemsstaterna bör kunna använda sig av tillfälliga inkvarteringslösningar av lägre standard, om de normalt tillgängliga inkvarteringsmöjligheterna tillfälligtvis är uttömda. Medlemsstaterna bör kunna använda sig av dessa tillfälliga inkvarteringslösningar om de normalt tillgängliga inkvarteringsmöjligheterna tillfälligtvis inte är tillgängliga på grund av ett oproportionerligt stort antal personer som ska inkvarteras eller på grund av en katastrof som orsakats av människan eller en naturkatastrof. Medlemsstaterna bör överväga att i möjligaste mån tillhandahålla sådana tillfälliga inkvarteringslösningar i fasta byggnadsstrukturer.
- (37) Mottagandet av personer med särskilda mottagandebehov bör vara en fråga av största vikt för nationella myndigheter i syfte att säkerställa att detta mottagande specifikt utformas för att möta deras särskilda mottagandebehov. Medlemsstaterna bör också i största möjliga utsträckning förhindra misshandel och våld, inbegripet våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv, när de tillhandahåller inkvartering. Våld med religiöst motiv omfattar också våld riktat mot personer som inte har någon religiös övertygelse eller som har av sagt sig sin religiösa tro.
- (38) Vid tillämpningen av detta direktiv bör medlemsstaterna sträva efter att säkerställa att principerna om barnets bästa och familjesammanhållning följs fullt ut, i enlighet med stadgan, 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt, i tillämpliga fall, Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.

- (39) Mottagningsvillkoren behöver anpassas till den särskilda situationen för underåriga och deras särskilda mottagandebehov, oavsett om de är ensamkommande eller har anlänt tillsammans med sina familjer, med vederbörlig hänsyn till deras säkerhet, inbegripet säkerhet mot sexuellt och könsrelaterat våld, och fysiska och emotionella omvårdnad, och tillhandahållas på ett sätt som främjar deras utveckling i allmänhet.
- (40) Underåriga bör som regel inte hållas i förvar. De bör placeras i lämplig inkvartering som utformats särskilt för underåriga, i lämpliga fall också i icke frihetsberövande lokalsamhällesbaserade boenden. Med tanke på de negativa konsekvenserna av förvar för underåriga bör sådant förvar, i enlighet med unionsrätten, endast användas under exceptionella omständigheter, när det är absolut nödvändigt, som en sista utväg och under kortast möjliga tidsperiod, efter det att det har fastställts att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas effektivt, och efter det att förvar har bedömts vara för deras bästa. Underåriga bör aldrig hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål. Underåriga bör inte skiljas från sina föräldrar eller omsorgspersoner, och principen om familjesammanhållning bör i allmänhet leda till att lämpliga alternativ till förvar används för familjer med underåriga, i inkvartering som lämpar sig för dem. Vidare bör allt göras för att se till att ett tillräckligt urval av fungerande, lämpliga alternativ till förvar av underåriga står till förfogande och är tillgängliga. I detta sammanhang bör medlemsstaterna beakta New York-deklarationen om flyktingar och migranter av den 19 september 2016, relevant auktoritativ vägledning från FN:s konventionsorgan om 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter och relevant rättspraxis.
- (41) I sitt meddelande av den 12 april 2017 *Att skydda migrerande barn* underströk kommissionen att medlemsstaterna måste införa lämpliga skyddsåtgärder för att skydda alla migrerande barn som befinner sig på deras territorium, inbegripet genom att anta åtgärder för att se till att barn inkvarteras i säkra och lämpliga boenden och erbjuds alla stödjänster som behövs för att trygga barnets bästa och välbefinnande, i enlighet med medlemsstaternas skyldigheter enligt nationell rätt, unionsrätten och internationell rätt.
- (42) Företrädare spelar en avgörande roll för att garantera alla ensamkommande barns rättigheter enligt detta direktiv och för att värna deras intressen. Det är viktigt att tidigt utse företrädare för att hantera situationer där migrerande barn försvinner i unionen. Medlemsstaterna bör se till att företrädare utses så tidigt som möjligt, i enlighet med 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter, för att se till att ensamkommande barn till fullo åtnjuter sina rättigheter enligt detta direktiv i egenskap av personer som ansöker om internationellt skydd.
- (43) Den huvudsakliga rollen för en företrädare bör vara att garantera barnets bästa och företräda, bistå eller agera till förmån för ett ensamkommande barn. Företrädaren bör vara i stånd att förklara den information som lämnas till det ensamkommande barnet, hålla i kontaktarna med behöriga myndigheter för att se till att det ensamkommande barnet får omedelbar tillgång till materiella mottagningsvillkor och hälso- och sjukvård samt företräda, bistå eller, i enlighet med nationell rätt, agera till förmån för ett ensamkommande barn för att se till att barnet kan åtnjuta rättigheterna och fullgöra skyldigheterna enligt detta direktiv. Företrädare bör utses i enlighet med det förfarande som fastställs i nationell rätt.
- (44) Medlemsstaterna bör utse en företrädare, om en ansökan görs av en person som påstår sig vara underårig och som kommer ensam. En företrädare bör också utses när de behöriga myndigheterna har objektiva skäl att anta att personen är underårig på grund av relevanta synliga tecken, utsagor eller beteenden som tyder på detta. Om en medlemsstat har bedömt att en person som gör anspråk på att vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, behöver den inte utse en företrädare.
- (45) Fram till dess att en företrädare har utsetts bör medlemsstaterna utse en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare enligt detta direktiv. Den personen kan till exempel vara en anställd vid en förläggning, en institution för barnomsorg, socialtjänsten eller vid en annan relevant organisation som utses för att utföra företrädarens uppgifter. Personer vars intressen står i strid med, eller skulle kunna komma att stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, bör inte utses som en lämplig person att tillfälligt agera som företrädare. Det är också viktigt att en sådan person omedelbart underrättas när en ansökan om internationellt skydd görs av ett ensamkommande barn.
- (46) Medlemsstaterna bör säkerställa att sökande får nödvändig hälso- och sjukvård, oavsett om den tillhandahålls av allmänläkare eller, vid behov, av specialistläkare. Denna nödvändiga hälso- och sjukvård bör vara av tillfredsställande kvalitet och innefatta åtminstone akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar, inklusive allvarliga psykiatriska tillstånd, samt sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård som är nödvändig för att behandla ett

allvarligt fysiskt hälsotillstånd. För att hantera sådana aspekter av folkhälsa som rör sjukdomsprevention och skydd av sökandes hälsa, bör sökandes tillgång till hälso- och sjukvård även inbegripa preventiv medicinsk behandling, såsom vaccinationer. Medlemsstaterna bör också kunna begära hälsoundersökningar av sökande med hänvisning till folkhälsan. Resultaten av sådana hälsoundersökningar bör inte påverka bedömningen av ansökningar om internationellt skydd, som alltid bör utföras objektivt, opartiskt och på individuell grund i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.

- (47) Det bör vara möjligt att inskränka en sökandes rätt till materiella mottagningsvillkor enligt detta direktiv under vissa förhållanden, till exempel om en sökande har avvikit till en annan medlemsstat från den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig. Emellertid bör medlemsstaterna under alla omständigheter säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård och till en levnadsstandard för sökande som är i enlighet med unionsrätten, inbegripet stadgan, och andra internationella skyldigheter, inbegripet 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. Medlemsstaterna bör i synnerhet tillgodose sökandes uppehälle och grundläggande behov, såväl när det gäller fysisk säkerhet och värdighet som beträffande relationer med andra människor, med vederbörlig hänsyn till den inneboende sårbarheten hos den person som ansöker om internationellt skydd och hos hans eller hennes familj eller omsorgsperson. Vederbörlig hänsyn bör också tas till sökande med särskilda mottagandebehov. Hänsyn bör också tas till de särskilda behoven för sökande som har upplevt sexuellt eller könsrelaterat våld, i synnerhet kvinnor, inbegripet genom att i olika skeden av förfarandet för internationellt skydd säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård, rättsligt bistånd samt lämplig traumarådgivning och psykosocial omsorg.
- (48) De särskilda behoven för underåriga, i synnerhet med avseende på respekten för barnets rätt till utbildning och tillgång till hälso- och sjukvård bör beaktas. Underåriga barn till sökande och underåriga sökande bör beviljas samma tillträde till utbildning som medlemsstaternas egna medborgare och på liknande villkor. Detta tillträde behöver inte ges under skolloven. Deras utbildning bör som regel vara integrerad med utbildningen för medlemsstaternas egna medborgare och vara av samma kvalitet. Medlemsstaterna bör också säkerställa kontinuiteten i utbildningen av underåriga så länge som en utvisningsåtgärd mot dem eller deras föräldrar inte har verkställts.
- (49) Mot bakgrund av stadgan, den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och relevant rättspraxis, och för att inte diskriminera familjemedlemmar på grundval av den plats där familjen bildades, bör begreppet familj även inbegripa familjer som har bildats utanför sökandens ursprungsland, men innan de anländer till medlemsstaternas territorium.
- (50) För att hjälpa sökande att bli självförsörjande och minska de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna är det viktigt att fastställa tydliga regler för sökandes tillträde till arbetsmarknaden och se till att detta tillträde faktiskt ges, genom att inte uppställa villkor som i praktiken hindrar en sökande från att söka anställning, inte på ett otillbörligt sätt inskränka en sökandes tillträde till specifika sektorer av arbetsmarknaden eller arbetstid och inte införa orimliga administrativa formaliteter. Sökande som har faktiskt tillträde till arbetsmarknaden och som har tillåtit bo endast på en bestämd plats bör få söka arbete inom rimligt avstånd från den platsen. När så krävs enligt en sökandes anställningsavtal bör medlemsstaterna kunna bevilja sökanden tillstånd att lämna deras territorium för att utföra specifika arbetsuppgifter i en annan medlemsstat i enlighet med nationell rätt. Arbetsmarknadstester som används för att ge förtur för egna medborgare eller andra unionsmedborgare eller till tredjelandsmedborgare och statslösa personer som är lagligt bosatta i den berörda medlemsstaten bör inte hindra ett faktiskt tillträde till arbetsmarknaden för sökande och bör genomföras utan att det påverkar principen om företräde för unionsmedborgare såsom den uttrycks i de relevanta bestämmelserna i tillämpliga anslutningsakter.
- (51) Tillträde till arbetsmarknaden bör ge sökanden rätt att söka anställning. Medlemsstaterna kan också tillåta sökande att vara egenföretagare.
- (52) För att stärka sökandes utsikter till integration och självförsörjning uppmuntras ett tidigare tillträde till arbetsmarknaden om ansökan kan förväntas vara välgrundad, inbegripet när den har blivit föremål för prioriterad prövning i enlighet med förordning (EU) 2024/1348. Medlemsstaterna bör därför överväga att korta ner den tidsperioden så mycket som möjligt i fall där ansökan kan förväntas vara välgrundad. Tillträde till arbetsmarknaden bör inte beviljas, eller bör, om det redan har beviljats, återkallas, om en sökandes ansökan om internationellt skydd sannolikt är oggrundad och för vilken en påskyndad prövning därför tillämpas, inbegripet när sökanden undanhåller relevanta uppgifter eller handlingar som rör sökandes identitet.

- (53) När sökande väl beviljats tillträde till arbetsmarknaden bör de vara berättigade till en gemensam uppsättning rättigheter baserade på likabehandling i förhållande till medborgarna i den berörda medlemsstaten. Arbetsvillkoren bör omfatta åtminstone lön och uppsägning, hälso- och säkerhetskrav på arbetsplatsen, arbetstider, ledighet och allmänna helgdagar, med beaktande av gällande kollektivavtal. Sådana sökande bör också åtnjuta likabehandling när det gäller föreningsfrihet och frihet att tillhöra en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller liknande, utbildning och yrkesutbildning, erkännande av yrkeskvalifikationer och, i fråga om anställda sökande, social trygghet. Det är möjligt för medlemsstaterna att bevilja likabehandling också för sökande som är egenföretagare. Medlemsstaterna ska göra sitt yttersta för att förhindra exploatering av sökande eller någon form av diskriminering mot dem på arbetsplatsen i form av svartarbete och andra former av allvarlig arbetskraftsexploatering.
- (54) När sökande väl beviljats tillträde till arbetsmarknaden bör en medlemsstat erkänna yrkeskvalifikationer som en sökande har förvärvat i en annan medlemsstat på samma sätt som gäller för unionsmedborgare och bör beakta kvalifikationer som förvärvats i ett tredjeland, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG⁽⁹⁾. Åtgärder bör också övervägas i syfte att på ett effektivt sätt hantera de praktiska svårigheter som sökande stöter på i samband med bestyrkande av sina utländska examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis, särskilt om sökandena inte kan tillhandahålla dokumentation och inte kan stå för de kostnader som är förknippade med erkännandeförfarandena.
- (55) Degrenar av social trygghet som avses i artikel 3.1 och 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004⁽¹⁰⁾ tillämpas på anställda sökande.
- (56) På grund av att sökandes vistelse kan vara av tillfällig natur bör medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010⁽¹¹⁾, ha möjlighet att undanta sociala trygghetsförmåner som inte är beroende av anställningsperioder eller av avgifter från likabehandling av sökande och sina egna medborgare. Medlemsstaterna bör också kunna inskränka likabehandlingen när det gäller utbildning och yrkesutbildning samt erkännandet av formella kvalifikationer. Dessutom bör medlemsstaterna också ha möjlighet att begränsa föreningsfriheten och friheten att tillhöra vissa andra organisationer genom att utesluta sökande från deltagande i förvaltningen av vissa organ och från att inneha offentliga ämbeten.
- (57) Unionsrätten begränsar inte medlemsstaternas befogenhet att organisera sina sociala trygghetssystem. I avsaknad av harmonisering på unionsnivå, ankommer det följaktligen på varje medlemsstat att bestämma villkoren för beviljande av sociala trygghetsförmåner, förmånernas storlek och under hur lång tid som de ska utgå. I samband med att medlemsstaterna utövar denna befogenhet bör de emellertid följa unionsrätten.
- (58) Språkkunskaper är viktiga för att säkerställa att sökande har en tillräcklig levnadsstandard. Dessa kunskaper avskräcker också från sekundära förflyttningar. Medlemsstaterna bör därför säkerställa eller underlätta tillträde till språkkurser i den utsträckning de anser sådana kurser vara lämpliga för att bidra till att öka en sökandes förmåga att agera självständigt och interagera med behöriga myndigheter.
- (59) Rätten till likabehandling bör inte ge upphov till rättigheter i situationer som inte omfattas av unionsrätten.
- (60) För att säkerställa att de materiella mottagningsvillkoren till sökande följer principerna i detta direktiv är det nödvändigt att förtydliga dessa villkors natur, som bör omfatta inte bara inkvartering, mat och kläder, utan också hygienprodukter. Det är också nödvändigt att medlemsstaterna fastställer en nivå för materiella mottagningsvillkor som tillhandahålls i form av ekonomiska bidrag eller kuponger på grundval av relevanta referenser som tillämpas för säkerställande av tillräcklig levnadsstandard för egna medborgare, såsom – beroende på de nationella förhållandena – minimiinkomstförmåner, minimilön, minimipension, arbetslöshetsersättning och socialt stöd. Detta är emellertid inte nödvändigt att det belopp som beviljas sökande är detsamma som för de egna medborgarna. Medlemsstaterna bör kunna behandla sökande mindre gynnsamt än de egna medborgarna enligt detta direktiv. Medlemsstaterna bör också ha möjlighet att anpassa nivån på de ekonomiska bidragen eller de kuponger som beviljas sökande i de regioner som avses i artikel 349 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), under förutsättning att standarden på de mottagningsvillkor som föreskrivs i detta direktiv säkerställs.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22).

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 166, 30.4.2004, s. 1).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar (EUT L 344, 29.12.2010, s. 1).

- (61) För att begränsa möjligheterna till missbruk av mottagningssystemet bör medlemsstaterna ha rätt att bevilja materiella mottagningsvillkor endast till sökande som saknar tillräckliga tillgångar för att försörja sig. Medlemsstaterna bör ha rätt att kräva att sökande med tillräckliga tillgångar ska täcka, bidra till eller återbetala kostnaderna för de materiella mottagningsvillkoren eller hälso- och sjukvård som erhållits, inbegripet genom finansiella säkerheter. Sökande kan anses ha tillräckliga tillgångar för att försörja sig till exempel om de har arbetat under en rimlig tidsperiod. Vid bedömning av en sökandes tillgångar och uppställande av krav på att en sökande täcker eller bidrar till kostnaderna för de materiella mottagningsvillkoren eller hälso- och sjukvård som erhållits, bör medlemsstaterna respektera proportionalitetsprincipen och beakta sökandens individuella omständigheter och behovet av att respektera hans eller hennes värdighet eller personliga integritet, inbegripet sökandens särskilda mottagandebehov. Sökande bör inte vara skyldiga att täcka eller bidra till kostnaderna för nödvändig hälso- och sjukvård, om sådan hälso- och sjukvård erbjuds medlemsstaternas medborgare kostnadsfritt. Sökande bör inte vara skyldiga att ta lån för att betala för mottagningsvillkor.
- (62) Eventuellt missbruk av mottagningssystemet bör förhindras också genom att det preciseras under vilka omständigheter de materiella mottagningsvillkoren kan inskränkas eller dras in. Medlemsstaterna bör kunna inskränka eller dra in dagersättningen eller, där det är motiverat och proportionellt, inskränka andra materiella mottagningsvillkor om vissa villkor är uppfyllda, inbegripet när sökanden inte samarbetar med de behöriga myndigheterna eller inte fullgör de förfarandekrav som dessa fastställt. Bristande samarbete eller bristande efterlevnad kan anses förekomma i synnerhet om sökande inte finner sig till avtalade möten eller underlåter att fullgöra sin anmälningsskyldighet av skäl som inte ligger utom deras kontroll, sökande inte lämnar in sin ansökan om internationellt skydd i enlighet med kraven i förordning (EU) 2024/1348, trots att de haft faktisk möjlighet att göra detta, eller sökande ignorerar begäranden om information som kan underlätta processen för identifiering av dem, inbegripet genom att vägra att tillhandahålla biometrisk uppgift eller nödvändiga kontaktuppgifter eller genom att vägra att samarbeta i samband med hälsoundersökningar. Medlemsstaterna bör också, när det är vederbörligen motiverat och proportionellt, ha rätt att dra in andra materiella mottagningsvillkor när sökanden allvarligt eller vid upprepade tillfällen har brutit mot förläggningens regler eller har uppträtt på ett våldsamt eller hotfullt sätt på förläggningen. Medlemsstaterna bör för alla sökande alltid säkerställa en levnadsstandard i enlighet med unionsrätten, inbegripet stadgan, och internationella skyldigheter, med hänsyn till sökande med särskilda mottagandebehov och barnets bästa.
- (63) Det är möjligt för medlemsstaterna att tillämpa andra sanktioner, inbegripet disciplinära åtgärder i enlighet med förläggningens regler, i den mån dessa sanktioner inte strider mot detta direktiv.
- (64) Medlemsstaterna bör upprätta lämplig vägledning, övervakning och kontroll av sina mottagningsvillkor. För att säkerställa likvärdiga mottagningsvillkor bör medlemsstaterna vara skyldiga att i sina övervaknings- och kontrollsystem ta hänsyn till tillgängliga icke-bindande operativa normer, indikatorer, riktlinjer och bästa metoder för mottagningsvillkor som utarbetats av asylbyrå. Under förutsättning att de materiella mottagningsvillkoren ger en tillräcklig levnadsstandard kan villkoren i lokaler för inkvartering av sökande anses vara lämpliga, trots att de skiljer sig åt från en anläggning till en annan. Det bör säkerställas att de nationella mottagningssystemen och samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller mottagning av sökande fungerar effektivt, inbegripet genom asylbyråns nätverk för mottagande myndigheter.
- (65) Lämplig samordning bör främjas mellan behöriga myndigheter vad gäller mottagande av sökande, och harmoniska förbindelser mellan lokalsamhällen och förläggningar bör därför främjas.
- (66) Erfarenheten visar att det behövs beredskapsplanering för att i möjligaste mån säkerställa ett adekvat mottagande av sökande i fall där flera medlemsstater ställs inför en situation med ett oproportionerligt stort antal personer som ansöker om internationellt skydd. Huruvida de åtgärder som förutses i medlemsstaternas beredskapsplaner är tillräckliga bör övervakas och bedömas. Beredskapsplanering är en integrerad del av medlemsstaternas planeringsprocesser och kan inte betraktas som exceptionell verksamhet.
- (67) Asylbyrå bör hjälpa medlemsstaterna att utarbeta och se över sina beredskapsplaner, med den berörda medlemsstatens samtycke. En beredskapsplan bör bestå av en omfattande uppsättning åtgärder som är nödvändiga för att hantera ett eventuellt oproportionerligt tryck på medlemsstaternas mottagningssystem och för att förbättra dessa systems effektivitet. Vid tillämpningen av detta direktiv kan en situation med ett oproportionerligt tryck

SV

EUT L, 22.5.2024

karaktiseras av en plötslig och massiv tillströmning av tredjelandsmedborgare och statslösa personer i den mån tillströmningen medför en extremt stor börda även för ett väl förberett mottagningssystem. För att uppnå större beredskap för en sådan situation bör den mall som utarbetats av asylbyrån innehålla riktlinjer för hur möjliga scenarier, effekten av dessa scenarier, åtgärder som ska vidtas och tillgängliga resurser för att svara på dessa scenarier ska identifieras.

- (68) Medlemsstaterna bör få införa eller bibehålla mer förmånliga bestämmelser för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som söker internationellt skydd i en medlemsstat.
- (69) Medlemsstaterna uppmanas att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv i samband med förfaranden för att besluta om ansökningar om andra skyddsformer än de som föreskrivs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 ⁽¹²⁾.
- (70) Genomförandet av detta direktiv bör utvärderas regelbundet. Medlemsstaterna bör förse kommissionen med den information som krävs för att kommissionen ska kunna fullgöra sina rapporteringsskyldigheter enligt detta direktiv.
- (71) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen att fastställa harmoniserade normer för mottagningsvillkor för sökande i medlemsstaterna, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning och verkningar kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (72) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen av den 28 september 2011 från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument ⁽¹³⁾, har medlemsstaterna åtagit sig att, när det är motiverat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Lagstiftaren anser att det är motiverat att sådana dokument översänds avseende detta direktiv.
- (73) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (74) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.
- (75) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i stadgan. Direktivet syftar särskilt till att säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten samt till att främja tillämpningen av artiklarna 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 och 47 i stadgan, och måste genomföras i enlighet därmed.
- (76) Skyldigheten att införliva detta direktiv med nationell rätt bör endast gälla de bestämmelser som utgör en innehållsmässig ändring i förhållande till det tidigare direktivet. Skyldigheten att införliva de oförändrade bestämmelserna följer av det tidigare direktivet.
- (77) Detta direktiv bör inte påverka medlemsstaternas skyldigheter vad gäller den tidsfrist för införlivande med nationell rätt av direktivet som anges i bilaga I.

⁽¹²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehåll i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽¹³⁾ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

SYFTE, DEFINITIONER OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

Innehåll

I detta direktiv fastställs normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd i medlemsstaterna.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *ansökan om internationellt skydd eller ansökan*: en begäran om en medlemsstats beskydd som görs av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som kan antas söka flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
2. *sökande*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har gjort en ansökan om internationellt skydd om vilken ett slutligt beslut ännu inte har fattats.
3. *familjemedlemmar*: förutsatt att familjen hade bildats redan innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium, följande medlemmar av sökandens familj vilka befinner sig på samma medlemsstats territorium under förfarandet för internationellt skydd:
 - a) Sökandens make/maka eller ogifta partner i en stadigvarande relation, om ogifta par enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis behandlas på samma sätt som gifta.
 - b) Underåriga eller vuxna beroende barn till par enligt led a eller till sökanden, förutsatt att de är ogifta och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats enligt nationell rätt; en underårig betraktas som ogift om dennes äktenskap, på grundval av en individuell bedömning, inte skulle vara i enlighet med relevant nationell rätt om det hade ingåtts i den berörda medlemsstaten, särskilt med hänsyn till den lagstadgade åldersgränsen för att ingå äktenskap.
 - c) Om sökanden är underårig och ogift: fadern, modern eller en annan vuxen som enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis ansvarar för sökanden, inbegripet ett vuxet syskon; en underårig betraktas som ogift om dennes äktenskap, på grundval av en individuell bedömning, inte skulle vara förenligt med relevant nationell rätt om det hade ingåtts i den berörda medlemsstaten, särskilt med hänsyn till den lagstadgade åldersgränsen för att ingå äktenskap.
4. *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person under 18 år.
5. *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis ansvarar för den underårige, så länge den underårige inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inbegripet en underårig som har lämnats ensam utan medföljande vuxen efter det att vederbörande anlänt till medlemsstaternas territorium.
6. *mottagningsvillkor*: samtliga åtgärder som medlemsstaterna vidtar till förmån för sökande i enlighet med detta direktiv.
7. *materiella mottagningsvillkor*: mottagningsvillkor som omfattar inkvartering, mat, kläder och hygienprodukter och som tillhandahålls in natura, i form av ekonomiskt bidrag, i form av kuponger eller som en kombination av dessa, liksom dagersättning.

SV

EUT L, 22.5.2024

8. *dagersättning*: en ersättning som regelbundet tillhandahålls sökande för att de ska kunna åtnjuta ett minimum av självständighet i sina dagliga liv, i form av ett penningbelopp, i form av kuponger, in natura eller som en kombination av dessa, förutsatt att sådan ersättning inbegriper ett penningbelopp.
9. *förvar*: en medlemsstats kvarhållande av en sökande inom en särskild anläggning där sökanden är frångagen sin rörelsefrihet.
10. *förläggning*: varje anläggning som används för kollektiv inkvartering av sökande.
11. *risk för avvikande*: förekomsten av specifika skäl och omständigheter i ett enskilt fall, grundade på objektiva kriterier fastställda i nationell rätt, vilka ger anledning att anta att en sökande kan komma att avvika.
12. *avvikande*: en handling varigenom en sökande underlåter att förbli tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, till exempel genom att lämna medlemsstatens territorium utan tillstånd från de behöriga myndigheterna, av skäl som inte ligger utom sökandens kontroll.
13. *företrädare*: en fysisk person eller en organisation, inbegripet en offentlig myndighet, utsedd av de behöriga myndigheterna, som har den nödvändiga kompetensen och sakkunskapen, även i fråga om behandling av underåriga och deras särskilda behov, för att vid behov företräda, bistå och agera för ett ensamkommande barn i syfte att värna det ensamkommande barnets bästa och allmänna välbefinnande, så att det ensamkommande barnet kan tillvarata rättigheterna och fullgöra skyldigheterna enligt detta direktiv.
14. *sökande med särskilda mottagandebehov*: en sökande som behöver särskilda villkor eller garantier för att kunna tillvarata de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som anges i detta direktiv.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv är tillämpligt på alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som gör en ansökan om internationellt skydd på medlemsstaternas territorium, inklusive vid den yttre gränsen, i deras territorialvatten eller i ett transitområde, förutsatt att dessa tredjelandsmedborgare och statslösa personer får uppehålla sig på territoriet i egenskap av sökande. Detta direktiv är också tillämpligt på familjemedlemmar till en sökande, förutsatt att dessa familjemedlemmar omfattas av en sådan ansökan om internationellt skydd i enlighet med nationell rätt.
2. Detta direktiv är inte tillämpligt på ansökningar om diplomatisk eller territoriell asyl som lämnas in till medlemsstaternas beskickningar.
3. Medlemsstaterna får besluta att tillämpa detta direktiv vid behandling av ansökningar om andra skyddsformer än de som omfattas av förordning (EU) 2024/1347.

Artikel 4

Mer förmånliga bestämmelser

Medlemsstaterna får införa eller bibehålla mer förmånliga bestämmelser om mottagningsvillkor för sökande och för familjemedlemmar och nära släktingar till sökande som befinner sig i samma medlemsstat, förutsatt att sådana familjemedlemmar och nära släktingar är beroende av sökandena, eller av humanitära skäl, förutsatt att bestämmelserna är förenliga med detta direktiv.

KAPITEL II

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM MOTTAGNINGSVILLKOR

Artikel 5

Information

1. Medlemsstaterna ska så snart som möjligt och i god tid tillhandahålla sökande information om de mottagningsvillkor som anges i detta direktiv, inbegripet information som är specifik för deras mottagningssystem, så att sökandena i praktiken kan tillvarata rättigheterna och fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i detta direktiv.

Medlemsstaterna ska i synnerhet förse sökande med standardinformation om de mottagningsvillkor som anges i detta direktiv, med hjälp av en förlaga som ska utarbetas av Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*). Den informationen ska tillhandahållas så snart som möjligt, dock senast tre dagar efter det att ansökan gjordes eller inom tidsfristen för registreringer av den i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.

Medlemsstaterna ska se till att sökandena informeras om organisationer eller grupper av personer som tillhandahåller särskilt rättsligt bistånd och biträde, inbegripet information om organisationer eller grupper av personer som tillhandahåller rättsligt bistånd och biträde kostnadsfritt, och om organisationer som kan bistå eller informera dem om gällande mottagningsvillkor, inklusive hälso- och sjukvård.

2. Medlemsstaterna ska se till att den information som avses i punkt 1 ges skriftligen i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form, med användning av ett klart och tydligt språk, och på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Om nödvändigt ska den informationen även lämnas muntligen eller, när så är lämpligt, i visuell form såsom videor eller piktogram, och anpassas till sökandens behov.

När det gäller ensamkommande barn ska medlemsstaterna tillhandahålla den information som avses i punkt 1 på ett åldersanpassat sätt och på ett sätt som säkerställer att det ensamkommande barnet förstår den, med hjälp av informationsmaterial som är särskilt anpassat till underåriga när så är lämpligt. Den informationen ska tillhandahållas i närvaro av det ensamkommande barnets företrädare eller den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare till dess att företrädaren har utsetts.

I undantagsfall får en medlemsstat tillhandahålla den information som avses i punkt 1 till sökanden genom en muntlig översättning eller, när så är lämpligt, i visuell form såsom videor eller piktogram, om

a) den inte kan ge den informationen skriftligen inom den tidsfrist som anges i den punkten, eftersom det språk som en sökande förstår eller rimligen kan förväntas förstå är ett sällsynt språk, och

b) den sökanden därefter bekräftar att han eller hon förstår den information som lämnats.

I fall som avses i tredje stycket ska medlemsstaten så snart som möjligt skaffa fram en skriftlig översättning av den information som avses i punkt 1 och tillhandahålla sökanden den, utom om det är uppenbart att detta inte längre behövs.

Artikel 6

Dokumentation

1. Medlemsstaterna ska se till att sökanden tillhandahålls de handlingar som avses i artikel 29.1 i förordning (EU) 2024/1348.

2. Medlemsstaterna får inte kräva att sökande, enbart av det skälet att de ansöker om internationellt skydd eller enbart på grund av sin nationalitet, ska tillhandahålla onödigt eller en oproportionerlig mängd dokumentation eller ställa andra administrativa krav på sökande innan de beviljas de rättigheter som de har rätt till enligt detta direktiv.

3. Medlemsstaterna får förse sökande med en resehandling endast om det uppkommer allvarliga humanitära skäl eller andra tvingande skäl som kräver deras närvaro i en annan stat. Resehandlingens giltighet ska vara begränsad till syftet och den varaktighet som krävs med hänsyn till ändamålet för dess utfärdande.

Artikel 7

Organisering av mottagningssystem

1. Medlemsstaterna får fritt organisera sina mottagningssystem i enlighet med detta direktiv. Sökande får röra sig fritt inom den berörda medlemsstatens territorium.
2. Under förutsättning att alla sökande faktiskt tillförsäkras sina rättigheter enligt detta direktiv får medlemsstaterna anvisa sökande till förläggningar inom sitt territorium i syfte att hantera sina asyl- och mottagningssystem.
3. Vid anvisning eller förnyad anvisning av sökande till förläggningar ska medlemsstaterna beakta objektiva faktorer, inbegripet familjesammanhållning som avses i artikel 14 och sökandes särskilda mottagandebehov.
4. Medlemsstaternas tillhandahållande av materiella mottagningsvillkor får villkoras med att sökandena faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats till i enlighet med punkt 2.
5. Medlemsstaterna får också införa mekanismer för att bedöma och tillgodose sina mottagningssystemers behov, inbegripet mekanismer för att verifiera att sökandena faktiskt är bosatta på de förläggningar som de anvisats i enlighet med punkt 2.
6. Medlemsstaterna ska kräva att sökande ger behöriga myndigheter sin aktuella adress, ett telefonnummer på vilket de kan nås och, om en sådan finns, en e-postadress. Medlemsstaterna ska också kräva att sökande så snart som möjligt meddelar dessa behöriga myndigheter eventuell ändring av adress, telefonnummer eller e-postadress.
7. Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att fatta administrativa beslut vid tillämpningen av denna artikel.

Artikel 8

Anvisning av sökande till ett geografiskt område

1. Medlemsstaterna får anvisa sökande till ett geografiskt område inom sitt territorium där de kan röra sig fritt under hela förfarandet för internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.
2. Medlemsstaterna får anvisa sökande till ett geografiskt område inom sitt territorium enligt punkt 1 endast i syfte att säkerställa en snabb, effektiv och ändamålsenlig behandling av deras ansökningar i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 eller för den geografiska fördelningen av dessa sökande med hänsyn till kapaciteten i de berörda geografiska områdena.

Medlemsstaterna ska i enlighet med artikel 5 informera sökande om deras anvisning till ett geografiskt område, inbegripet om områdets geografiska gränser.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande har faktisk tillgång till sina rättigheter enligt detta direktiv och till förfarandegarantierna i förfarandet för internationellt skydd i det geografiska område till vilket dessa sökande anvisats. Det geografiska området ska vara tillräckligt stort, medge tillgång till nödvändig offentlig infrastruktur och inte påverka sökandenas omistliga privatlivssfär.
4. Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att fatta administrativa beslut vid tillämpningen av punkt 1.
5. Medlemsstaterna ska på begäran av en sökande bevilja sökanden tillstånd att tillfälligt lämna det geografiska området av vederbörligen motiverade brådskande och allvarliga familjeskäl, eller för nödvändig medicinsk behandling som inte är tillgänglig inom det geografiska området.

Om en sökande lämnar det geografiska området utan tillstånd får en medlemsstat inte påföra andra sanktioner än de som föreskrivs enligt detta direktiv.

Sökanden ska inte behöva begära tillstånd för att infinna sig till möten med myndigheter och domstolar, om sökandens närvaro är nödvändig. Sökanden ska på förhand underrätta de behöriga myndigheterna om sådana avtalade möten.

6. Om det, bland annat till följd av en sökandes överklagande eller begäran om prövning i enlighet med artikel 29, har fastställts att en sökande inte har beviljats faktisk tillgång till sina rättigheter enligt detta direktiv eller till förfarandegarantierna i förfarandet för internationellt skydd inom det geografiska området, är anvisningen av sökanden till detta geografiska område inte längre tillämplig.

7. Innan denna artikel tillämpas ska den berörda medlemsstaten fastställa villkoren för tillämpningen av denna artikel i nationell rätt och underrätta kommissionen och asylbyrån i enlighet med kapitel 5 i förordning (EU) 2021/2303.

Artikel 9

Begränsningar av rörelsefriheten

1. Medlemsstaterna får vid behov besluta att en sökande får bo endast på en bestämd plats som är anpassad för att inkvartera sökande, av hänsyn till allmän ordning eller för att effektivt hindra sökanden från att avvika, när det finns risk för avvikande, särskilt när det gäller

- a) sökande som är skyldiga att befinna sig i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 17.4 i förordning (EU) 2024/1351, eller
- b) sökande som har överförs till den medlemsstat där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i förordning (EU) 2024/1351, efter att ha avvikit till en annan medlemsstat.

När en sökande har tillåtits att bo endast på en bestämd plats i enlighet med denna punkt ska tillhandahållandet av materiella mottagningsvillkor vara villkorat av att sökanden faktiskt är bosatt på den specifika platsen.

2. Medlemsstaterna får vid behov kräva att sökande anmäler sig till de behöriga myndigheterna vid en viss angiven tidpunkt eller med rimliga intervall, utan att det på ett oproportionerligt sätt påverkar sökandenas rättigheter enligt detta direktiv.

Sådana anmälningskrav får införas för att säkerställa att de beslut som avses i punkt 1 iakttas eller för att effektivt förhindra att sökande avviker.

3. På begäran av sökanden får medlemsstaterna bevilja sökanden tillstånd att tillfälligt bo utanför den bestämda plats som anvisats i enlighet med punkt 1. Beslut om sådant tillstånd ska fattas på objektiv och opartisk grund efter prövning i det enskilda ärendet och ska motiveras om sådant tillstånd inte beviljas.

Sökanden ska inte behöva begära tillstånd för att infinna sig till möten med myndigheter eller domstolar, om sökandens närvaro är nödvändig. Sökanden ska underrätta de behöriga myndigheterna om sådana möten.

4. De beslut som fattats i enlighet med punkterna 1 och 2 ska vara proportionella och ta hänsyn till relevanta aspekter av sökandens individuella situation, inbegripet sökandens särskilda mottagandebehov.

5. Medlemsstaterna ska i varje beslut som fattas i enlighet med punkterna 1 och 2 i denna artikel i det beslutet ange de sakskäl och i förekommande fall rättsliga skäl som legat till grund för det beslutet. Sökande ska underrättas skriftligt om ett sådant beslut samt om förfarandena för att överklaga beslutet i enlighet med artikel 29 och om följderna av att inte efterleva de skyldigheter som beslutet innebär. Medlemsstaterna ska ge sökandena denna information på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå och i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form med användning av ett klart och tydligt språk. Medlemsstaterna ska säkerställa att de beslut som fattas i enlighet med den här artikeln prövas av en rättslig myndighet på eget initiativ när besluten har tillämpats i mer än två månader, eller att besluten kan överklagas på begäran av den berörda sökanden i enlighet med artikel 29.

Artikel 10

Förvar

1. Medlemsstaterna får inte hålla en person i förvar av enbart det skälet att personen är en sökande eller på grund av den sökandens nationalitet. Förvar ska endast grundas på en eller flera av de grunder för förvar som anges i punkt 4. Förvar ska inte vara av straffrättslig karaktär.

2. Om det på grundval av en individuell bedömning av ett ärende visar sig nödvändigt får en medlemsstat besluta att ta en sökande i förvar, om mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt.
3. Medlemsstaterna ska, när de tar en sökande i förvar, ta hänsyn till alla eventuella synliga tecken, utsagor eller beteenden som tyder på att sökanden har särskilda mottagandebehov. Om den bedömning som anges i artikel 25 ännu inte har slutförts, ska den slutföras utan onödigt dröjsmål, och resultaten av den ska beaktas när beslut fattas om huruvida personen i fråga fortsatt ska hållas i förvar eller om förhållandena för förvaret behöver justeras.
4. En sökande får tas i förvar endast på grundval av ett eller flera av följande skäl:
 - a) För att bestämma eller bekräfta sökandens identitet eller nationalitet.
 - b) För att fastställa de faktorer som ansökan om internationellt skydd grundas på, som inte skulle kunna klargöras utan att ta sökanden i förvar, särskilt om det finns en risk för avvikande.
 - c) För att säkerställa efterlevnad av rättsliga skyldigheter som har ålagts sökanden genom ett individuellt beslut i enlighet med artikel 9.1 i fall där sökanden inte har efterlevt sådana skyldigheter och det fortfarande finns en risk för avvikande.
 - d) Som ett led i ett gränsförfarande i enlighet med artikel 43 i förordning (EU) 2024/1348 för att avgöra om sökanden har rätt att resa in på territoriet.
 - e) Om sökanden hålls i förvar på grund av ett förfarande för återvändande enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG⁽¹⁾, för att förbereda återvändandet eller för att genomföra avlägsnandet och den berörda medlemsstaten på grundval av objektiva kriterier, inbegripet att sökanden redan haft möjlighet att få tillgång till förfarandet för internationellt skydd, kan styrka att det finns rimliga skäl att anta att sökanden gör ansökan om internationellt skydd enbart för att försena eller hindra verkställigheten av beslutet om återsändande.
 - f) Om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning.
 - g) I enlighet med artikel 44 i förordning (EU) 2024/1351.

De grunder för förvar som avses i första stycket ska fastställas i nationell rätt.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att regler om alternativ till förvar, till exempel regelbunden rapportering till myndigheterna, ställandet av en finansiell säkerhet eller en skyldighet att stanna på en bestämd plats, fastställs i nationell rätt.

Artikel 11

Garantier för sökande som tas i förvar

1. En sökande ska endast hållas i förvar så kort tid som möjligt, och ska hållas i förvar bara så länge grunderna i artikel 10.4 är tillämpliga.

De administrativa förfarandena avseende grunderna för förvar i artikel 10.4 ska utföras med tillbörlig skyndsamhet och noggrannhet. Förseningar i administrativa förfaranden som inte kan tillskrivas sökanden berättigar inte fortsatt förvar.

2. Beslut om förvar av sökande ska fattas skriftligen av rättsliga eller administrativa myndigheter. I beslutet om förvar ska de faktiska och rättsliga skäl beslutet grundar sig på anges, liksom varför mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt.

3. Om beslut om förvar fattas av en administrativ myndighet ska medlemsstaterna ombesörja att en snabb rättslig prövning av förvarsbeslutets laglighet utförs på eget initiativ eller på begäran av sökanden eller båda. Om prövningen sker på eget initiativ ska den slutföras så snart som möjligt, med beaktande av omständigheterna i varje enskilt fall, dock senast 15 dagar, eller i undantagsfall senast 21 dagar, efter det att sökanden tagits i förvar. Om prövningen sker på begäran av sökanden ska den slutföras så snart som möjligt, med beaktande av omständigheterna i varje enskilt fall, dock senast 15 dagar, eller i undantagsfall senast 21 dagar, efter det att de aktuella förfarandena inletts.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

Om den rättsliga prövning som avses i första stycket, när den utförs på eget initiativ, inte har slutförts inom 21 dagar efter det att sökanden tagits i förvar eller, när den utförs på begäran av sökanden, inte har slutförts inom 21 dagar från det att de aktuella förfarandena inletts, ska sökanden i fråga omedelbart friges.

4. Sökande som tagits i förvar ska omedelbart, på ett språk de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, skriftligen underrättas om skälen för förvar och vilka förfaranden för överklagande av beslutet om förvar som anges i nationell rätt samt om möjligheten att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

5. Förvaret ska omprövas av en rättslig myndighet med lämpliga tidsintervall, på eget initiativ eller på begäran av den berörda sökanden, i synnerhet om personen hålls i förvar en längre tid, om det uppstår relevanta omständigheter eller kommer fram nya uppgifter som kan påverka förvarets laglighet.

Utan att det påverkar tillämpningen av första stycket ska förvar av ensamkommande barn omprövas på eget initiativ med regelbundna intervall.

Om förvaret, som en följd av den rättsliga prövningen, konstateras vara olagligt, ska sökanden i fråga omedelbart friges.

6. Vid rättslig prövning av beslutet om förvar enligt punkterna 3 och 5 i denna artikel ska medlemsstaterna se till att sökandena har tillgång till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde enligt de villkor som fastställs i artikel 29.

Artikel 12

Förhållanden för förvar

1. Förvar av sökande ska, som regel, ske i särskilda förvarsanläggningar. Om en medlemsstat inte kan tillhandahålla inkvartering i en särskild förvarsanläggning, utan måste använda fängelseanläggningar, ska sökande som hålls i förvar hållas avskilda från övriga interner och de förhållanden för förvar som föreskrivs i detta direktiv ska tillämpas.

Sökande som hålls i förvar ska i så stor utsträckning som möjligt hållas avskilda från andra tredjelandsmedborgare som inte lämnat in en ansökan om internationellt skydd.

Om sökande inte kan hållas i förvar avskilda från andra tredjelandsmedborgare, ska den berörda medlemsstaten säkerställa att de förhållanden för förvar som föreskrivs i detta direktiv tillämpas.

2. Sökande som hålls i förvar ska ha tillgång till utomhusområden.

3. Medlemsstaterna ska se till att företrädare för Förenta nationernas flyktingkommissarie (UNHCR) har möjlighet att kommunicera med och besöka sökande under förhållanden som respekterar avskildhet. Denna möjlighet ska även gälla för organisationer som på UNHCR:s vägnar, efter överenskommelse med den berörda medlemsstaten, är verksamma på medlemsstatens territorium.

4. Medlemsstaterna ska se till att familjemedlemmar, juridiska rådgivare och personer som företräder berörda icke-statliga organisationer som erkänts av medlemsstaten i fråga ges möjlighet att kommunicera med och besöka sökandena under förhållanden som respekterar avskildhet. Begränsningar i tillträdet till förvarsanläggningar får endast införas om det enligt nationell rätt objektivt är nödvändigt av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av förvarsanläggningen, förutsatt att tillträdet inte begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt.

5. Medlemsstaterna ska se till att sökande som hålls i förvar systematiskt tillhandahålls information som förklarar de regler som tillämpas inom anläggningen och som beskriver dessa sökandes rättigheter och skyldigheter på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Om en sökande hålls i förvar vid en gränsövergång eller i ett transitområde får medlemsstaterna avvika från denna skyldighet i vederbörligen motiverade fall under en rimlig tidsperiod som ska vara så kort som möjligt. Denna avvikelse ska inte gälla i de fall som avses i artikel 43 i förordning (EU) 2024/1348.

Artikel 13

Förvar av sökande med särskilda mottagandebehov

1. Hälsan, inklusive den psykiska hälsan, hos sökande i förvar som har särskilda mottagandebehov ska vara en fråga av största vikt för de nationella myndigheterna.

Om förvar av sökande med särskilda mottagandebehov skulle utgöra en allvarlig risk för deras fysiska och psykiska hälsa ska dessa sökande inte tas i förvar.

Om sökande med särskilda mottagandebehov tas i förvar ska medlemsstaterna se till att de hålls under regelbunden uppsikt och i god tid ges lämpligt stöd med hänsyn till deras speciella situation, inklusive deras fysiska och psykiska hälsa.

2. Underåriga får som regel inte tas i förvar. De ska placeras i lämplig inkvartering i enlighet med artiklarna 26 och 27.

Lämpliga alternativ till förvar ska som regel användas för familjer med underåriga i enlighet med principen om familjesammanhållning. Sådana familjer ska inkvarteras på ett sätt som lämpar sig för dem.

I undantagsfall får underåriga, som en sista utväg, sedan det har konstaterats att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningfullt, och efter att förvar bedömts vara för deras eget bästa i enlighet med artikel 26, tas i förvar

a) i fall med medföljande barn, om barnets förälder eller huvudsakliga omsorgsperson hålls i förvar, eller

b) i fall med ensamkommande barn, om förvaret skyddar barnet.

Detta förvar ska begränsas till en så kort tid som möjligt. Underåriga ska aldrig hållas i förvar i fängelse eller någon annan anläggning som används för brottsbekämpande ändamål. Alla åtgärder ska vidtas för att frigge underåriga som hålls i förvar och placera dem i inkvartering som är lämplig för underåriga.

Medlemsstaterna ska i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa, i enlighet med artikel 26.

Underåriga som hålls i förvar ska ha rätt till utbildning i enlighet med artikel 16, såvida inte tillhandahållandet av utbildning är av begränsat värde för dem på grund av att de hålls i förvar under mycket kort tid. Sådana underåriga ska också ha möjlighet att delta i fritidsverksamhet, inbegripet lekar och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder.

3. Om ensamkommande barn hålls i förvar ska de inkvarteras i lokaler som är anpassade till inkvartering av ensamkommande barn. Sådana anläggningar ska ha personal som är kvalificerad att skydda rättigheterna för ensamkommande barn och tillgodose deras behov.

Om ensamkommande barn hålls i förvar ska medlemsstaterna se till att de inkvarteras avskilt från vuxna.

4. Familjer som hålls i förvar ska erbjudas avskild inkvartering som garanterar dem ett lämpligt skydd för sitt privatliv.

Familjer med underåriga som hålls i förvar ska inkvarteras i förvarsanläggningar som är anpassade till underårigas behov.

5. Medlemsstaterna ska se till att manliga och kvinnliga sökande som hålls i förvar inkvarteras separat, såvida dessa sökande som hålls i förvar inte är familjemedlemmar och alla berörda personer samtycker till att inkvarteras tillsammans.

Undantag från första stycket får även medges för användning av gemensamma utrymmen avsedda för fritidsverksamhet eller sociala aktiviteter, inklusive måltider.

6. Om sökanden hålls i förvar vid en gränsövergång eller i ett transitområde, med undantag för de fall som avses i artikel 43 i förordning (EU) 2024/1348, får medlemsstaterna avvika från punkt 3 första stycket, punkt 4 och punkt 5 första stycket i vederbörligen motiverade fall under en rimlig tidsperiod, som ska vara så kort som möjligt. Medlemsstaterna ska ha tillräckliga anläggningar och resurser för att säkerställa att de undantag som föreskrivs i den här punkten endast tillämpas i undantagsfall. Vid tillämpning av dessa undantag ska medlemsstaterna underrätta kommissionen och asylbyrån om detta.

*Artikel 14***Familjer**

Om en medlemsstat tillhandahåller en bostad till sökande, ska den vidta lämpliga åtgärder till stöd för största möjliga sammanhållning av de familjer som befinner sig på dess territorium. Sådana åtgärder ska vidtas med sökandens medgivande.

*Artikel 15***Hälsoundersökningar**

Medlemsstaterna får begära att sökande ska genomgå hälsoundersökning av folkhälsoskäl.

*Artikel 16***Underårigas skolgång och utbildning**

1. Medlemsstaterna ska bevilja underåriga barn till sökande och underåriga sökande samma tillträde till utbildning som de egna medborgarna och på liknande villkor, så länge som en utvisningsåtgärd mot sådana underåriga eller deras föräldrar inte faktiskt har verkställts.

De särskilda behoven för underåriga, i synnerhet med avseende på respekten för barnets rätt till utbildning och tillgång till hälso- och sjukvård, ska beaktas. Utbildningen av underåriga ska som regel vara integrerad med utbildningen för medlemsstaternas egna medborgare och vara av samma kvalitet. Medlemsstaterna ska göra sitt yttersta för att säkerställa kontinuiteten i utbildningen av underåriga så länge som en utvisningsåtgärd mot dem eller deras föräldrar inte faktiskt har verkställts.

Medlemsstaterna får inte vägra någon att fortsätta sin gymnasieutbildning endast på grund av att den underåriga har uppnått laglig myndighetsålder.

2. Medlemsstaterna ska bevilja underåriga som avses i punkt 1 tillträde till ett utbildningssystem så snart som möjligt, dock senast två månader från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in, med hänsyn tagen till skollov. Medlemsstaterna ska tillhandahålla utbildning inom det allmänna utbildningssystemet. Som en tillfällig åtgärd får medlemsstaterna dock under en period på högst en månad tillhandahålla denna utbildning utanför det allmänna utbildningssystemet.

Förberedande undervisning, inklusive språkundervisning, ska tillhandahållas för underåriga när det är nödvändigt för att underlätta deras tillträde till och deltagande i det allmänna utbildningssystemet.

3. När tillträde till det allmänna utbildningssystemet inte är möjligt på grund av den underåriges särskilda situation ska medlemsstaten i fråga erbjuda annan form av undervisning i enlighet med nationell rätt och praxis.

*Artikel 17***Sysselsättning**

1. Medlemsstaterna ska se till att sökande har tillträde till arbetsmarknaden senast sex månader från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades, under förutsättning att ett administrativt beslut av den behöriga myndigheten inte har fattats och förseningen inte kan tillskrivas sökanden.

Om en medlemsstat har påskyndat sakprövningen av en ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 42.1 a–f i förordning (EU) 2024/1348, ska tillträde till arbetsmarknaden inte beviljas eller, om det redan beviljats, upphävas.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande som har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med punkt 1 får faktiskt tillträde till arbetsmarknaden, i enlighet med nationell rätt.

Medlemsstaterna får av arbetsmarknadspolitiska skäl, även med hänsyn till ungdomsarbetslösheten, kontrollera huruvida en specifik ledig plats för vilken en arbetsgivare överväger att anställa en sökande som har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med punkt 1 skulle kunna fyllas av medborgare i den berörda medlemsstaten eller av andra unionsmedborgare eller av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som är lagligt bosatta i den medlemsstaten. Om medlemsstaten finner

SV

EUT L, 22.5.2024

att den specifika lediga platsen kan tillsättas med sådana personer, får medlemsstaten eller arbetsgivaren neka sökanden den platsen.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande som har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med punkt 1 ges samma behandling som deras egna medborgare när det gäller

- a) anställningsvillkor, minimiålder för anställning och arbetsvillkor, inbegripet lön och uppsägning, arbetstider, ledighet och allmänna helgdagar, samt hälso- och säkerhetskrav på arbetsplatsen,
- b) föreningsfrihet och frihet att tillhöra en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller någon annan organisation vars medlemmar utövar ett visst yrke, inbegripet de rättigheter och förmåner som sådana organisationer tillhandahåller, utan att det påverkar tillämpningen av nationella bestämmelser om allmän ordning och allmän säkerhet,
- c) utbildning och yrkesutbildning, inbegripet fortbildningskurser för förbättrade färdigheter, arbetsplatspraktik och yrkesvägledning,
- d) erkännande av examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis inom ramen för befintliga förfaranden för erkännande av utländska kvalifikationer, och
- e) tillgång till lämpliga system för bedömning, validering och erkännande av sökandes resultat av tidigare lärande och erfarenhet.

4. Medlemsstaterna får, när det gäller sökande som har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med punkt 1, begränsa likabehandlingen av dem

- a) enligt punkt 3 b, genom att utesluta dem från att delta i ledningen av organisationer som regleras av offentlig rätt och från att inneha en tjänst som regleras av offentlig rätt,
- b) enligt punkt 3 c, genom att utesluta
 - i) stipendier och lån som avser utbildning och yrkesutbildning, samt betalning av avgifter i enlighet med nationell rätt när det gäller tillträde till universitetsutbildning eller eftergymnasial utbildning, och
 - ii) utbildning och yrkesutbildning som inte tillhandahålls inom ramen för ett befintligt anställningsavtal, inbegripet när den tillhandahålls för att öka anställningsbarheten,
- c) enligt punkt 3 d eller e, genom att inte bevilja likabehandling förrän minst tre månader från den dag då ansökan om internationellt skydd registrerades.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande som är anställda eller på grundval av tidigare anställning har rätt till sociala trygghetsförmåner behandlas på samma sätt som deras egna medborgare i fråga om de grenar av social trygghet som avses i artikel 3.1 och 3.2 i förordning (EG) nr 883/2004.

6. Utan att det påverkar tillämpningen av förordning (EU) nr 1231/2010 får medlemsstaterna begränsa likabehandlingen enligt punkt 5 i denna artikel genom att utesluta sociala trygghetsförmåner som inte är beroende av anställningsperioder eller av avgifter.

7. Rätten till likabehandling enligt denna artikel ska inte ge upphov till en rätt till bosättning i fall där ett beslut som fattats i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 har medfört att sökandens rätt att stanna kvar har upphört.

8. Vid tillämpningen av punkt 3 d i denna artikel, och utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 2.2 och 3.3 i direktiv 2005/36/EG, ska medlemsstaterna, så långt det är möjligt, främja fullständigt tillträde till befintliga förfaranden för erkännandet av utländska kvalifikationer för sökande som inte kan tillhandahålla dokumentation som styrker deras kvalifikationer.

9. Tillträde till arbetsmarknaden får inte upphävas under ett överklagandeförfarande om sökanden har rätt att stanna kvar på medlemsstatens territorium under det förfarandet och fram till dess att ett avslag har meddelats i överklagandeprocessen.

Artikel 18

Språkkurser och yrkesutbildning

Medlemsstaterna ska säkerställa att sökande har tillträde till språkkurser, kurser i samhällsutbildning eller yrkesutbildningskurser som medlemsstaterna anser lämpliga för att hjälpa sökande att agera självständigt, samarbeta med behöriga myndigheter eller hitta arbete eller ska, beroende på det nationella systemet, underlätta tillträdet till sådana kurser, oberoende av huruvida sökande har tillträde till arbetsmarknaden i enlighet med artikel 17.

Om sökande har tillräckliga medel får medlemsstaterna kräva att de betalar eller bidrar till kostnaderna för kurser som avses i första stycket.

Artikel 19

Allmänna regler om materiella mottagningsvillkor och hälso- och sjukvård

1. Medlemsstaterna ska se till att materiella mottagningsvillkor är tillgängliga för sökande från och med den tidpunkt då de gör sin ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 26 i förordning (EU) 2024/1348.

2. Medlemsstaterna ska se till att de materiella mottagningsvilkoren och hälso- och sjukvård som erhållits i enlighet med artikel 22 ger sökande en tillräcklig levnadsstandard som säkerställer deras uppehälle och skyddar deras fysiska och psykiska hälsa samt respekterar deras rättigheter enligt stadgan.

Medlemsstaterna ska se till att den tillräckliga levnadsstandard som avses i första stycket även uppfylls för sökande med särskilda mottagandebehov och för personer som hålls i förvar.

3. Medlemsstaterna får fastställa som villkor för att bevilja samtliga eller några av de materiella mottagningsvilkoren att sökandena inte har tillräckliga medel för att säkerställa en tillräcklig levnadsstandard som avses i punkt 2.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 får medlemsstaterna kräva att sökande täcker eller bidrar till kostnaderna för de materiella mottagningsvilkoren, om de har tillräckliga medel för det, till exempel om de har arbetat under en rimlig tidsperiod.

Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 får medlemsstaterna också kräva att sökande täcker eller bidrar till kostnaderna för de erhållna hälso- och sjukvård, om dessa sökande har tillräckliga medel för det, förutom där hälso- och sjukvården erbjuds dessa medlemsstaters egna medborgare kostnadsfritt.

5. Om det framkommer att en sökande hade tillräckliga medel för att täcka kostnaderna för materiella mottagningsvillkor eller hälso- och sjukvård som erhållits enligt punkt 4 vid den tidpunkt då sökanden gavs en tillräcklig levnadsstandard, får medlemsstaterna kräva att sökanden ska återbetala kostnaderna för de materiella mottagningsvilkoren eller hälso- och sjukvården.

6. Vid bedömningen av en sökandes tillgångar i fall där det krävs att sökanden ska täcka eller bidra till kostnaderna för de materiella mottagningsvilkoren och hälso- och sjukvård som erhållits eller där sökanden avkrävs en återbetalning i enlighet med punkt 5, ska medlemsstaterna respektera proportionalitetsprincipen. Medlemsstaterna ska också ta hänsyn till sökandens individuella förhållanden och behovet av att respektera hans eller hennes värdighet och personliga integritet, inbegripet sökandens särskilda mottagandebehov.

7. Om en medlemsstat erbjuder materiella mottagningsvillkor i form av ekonomiskt bidrag eller kuponger ska beloppen bestämmas utifrån de nivåer som medlemsstaten i fråga fastställt antingen genom lag eller praxis i syfte att säkerställa en tillräcklig levnadsstandard för de egna medborgarna. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen och asylbyrån om dessa nivåer. Medlemsstaterna får behandla sökande mindre gynnsamt än de egna medborgarna i detta avseende, särskilt om det materiella stödet helt eller delvis tillhandahålls in natura eller om syftet med dessa nivåer, när de tillämpas för de egna medborgarna, är att säkerställa en levnadsstandard som är högre än den som krävs för sökande enligt detta direktiv.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 20

Arrangemang för materiella mottagningsvillkor

1. Om medlemsstaterna tillhandahåller inkvartering in natura ska de säkerställa att sådan inkvartering ger sökanden en tillräcklig levnadsstandard i enlighet med artikel 19.2 samt nödvändigt stöd för att ta hänsyn till sökandenas särskilda mottagandebehov. Den inkvartering som tillhandahålls ska beviljas i en av, eller en kombination av, följande former:

- a) Anläggningar som används i syfte att hysa sökande under prövningen av en ansökan om internationellt skydd som gjorts vid gränsen eller i transitområden.
- b) Förläggningar.
- c) Privata hus, lägenheter, hotell eller andra lokaler som anpassats för sökande.

2. Utan att detta påverkar de särskilda förhållanden för förvar som föreskrivs i artiklarna 12 och 13 ska medlemsstaterna med avseende på sådan inkvartering som avses i punkt 1 a, b och c i den här artikeln se till att

- a) sökande garanteras skydd för sitt familjeliv,
- b) sökande har möjlighet att kommunicera med släktingar, juridiska rådgivare och företrädare för UNHCR och andra berörda nationella, internationella och icke-statliga organisationer och organ,
- c) familjemedlemmar, juridiska rådgivare och företrädare för UNHCR och berörda icke-statliga organisationer som erkänts av medlemsstaten i fråga ska ges tillträde till den inkvartering som tillhandahålls för att biträda sökande; detta tillträde får endast begränsas med hänsyn till säkerheten vid anläggningarna och för sökandena.

3. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till särskilda faktorer som avser ålder och kön, och till situationen för sökande med särskilda mottagandebehov när de tillhandahåller materiella mottagningsvillkor.

4. När medlemsstaterna tillhandahåller inkvartering enligt punkt 1 ska de vidta lämpliga åtgärder för att så långt det är möjligt säkerställa att misshandel och våld, inbegripet våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv, förhindras.

5. Om kvinnliga sökande placeras på förläggningar ska medlemsstaterna tillhandahålla separata sanitära inrättningar och en säker plats inom dessa förläggningar för dem och deras underåriga barn.

6. Medlemsstaterna ska, så långt det är möjligt, se till att vuxna sökande i beroendeställning, med särskilda mottagandebehov, inkvarteras tillsammans med vuxna nära släktingar som redan befinner sig i samma medlemsstat, och som enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis ansvarar för dem.

7. Medlemsstaterna ska se till att flyttning av sökande från en anläggning till en annan sker endast om det är nödvändigt. Medlemsstaterna ska ge sökande möjlighet att underrätta sina juridiska rådgivare om förflyttningen och sin nya adress.

8. Personer som tillhandahåller materiella mottagningsvillkor, inbegripet de som tillhandahåller hälso- och sjukvård samt utbildning vid förläggningar, ska ha lämplig utbildning och vara bundna av reglerna om tystnadsplikt, enligt nationell rätt, beträffande uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete.

9. Medlemsstaterna får låta sökande delta i förvaltningen av de materiella resurserna och de icke-materiella aspekterna av livet vid förläggningen genom ett råd eller en rådgivande kommitté som företräder dem som bor på förläggningen. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 17 får medlemsstaterna också tillåta sökande att utföra frivilligarbete utanför förläggningen, med förbehåll för villkor i nationell rätt.

10. I vederbörligen motiverade fall och under en rimlig tidsperiod som ska vara så kort som möjligt får medlemsstaterna undantagsvis tillhandahålla materiella mottagningsvillkor som avviker från dem som föreskrivs i denna artikel, när

- a) det krävs en bedömning av sökandens särskilda mottagandebehov, i enlighet med artikel 25,

- b) de normalt tillgängliga inkvarteringsmöjligheterna tillfälligtvis är uttömda, eller de normalt tillgängliga inkvarteringsmöjligheterna tillfälligtvis inte är tillgängliga på grund av ett oproportionerligt stort antal personer som ska inkvarteras eller på grund av en katastrof som orsakats av människan eller en naturkatastrof.

Avvikande materiella mottagningsvillkor som avses i första stycket i denna punkt ska under alla förhållanden säkerställa tillgång till hälso- och sjukvård i enlighet med artikel 22 och en levnadsstandard för alla sökande i enlighet med unionsrätten, inbegripet stadgan, och internationella skyldigheter.

Om en medlemsstat tillhandahåller avvikande materiella mottagningsvillkor i enlighet med första stycket i denna punkt ska den medlemsstaten utan dröjsmål underrätta kommissionen och asylbyrån i enlighet med artikel 32.2 om aktiveringen av sin beredskapsplan. Den medlemsstaten ska också underrätta kommissionen och asylbyrån så snart grunderna för att tillhandahålla dessa avvikande materiella villkor inte längre föreligger.

Artikel 21

Mottagningsvillkor i en annan medlemsstat än den där sökanden är skyldig att befinna sig

Från den tidpunkt då sökande har underrättats om ett beslut att överföra dem till den ansvariga medlemsstaten i enlighet med förordning (EU) 2024/1351 ska de inte vara berättigade till de mottagningsvillkor som fastställs i artiklarna 17–20 i detta direktiv i någon annan medlemsstat än den där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med förordning (EU) 2024/1351. Detta ska inte påverka behovet av att säkerställa en levnadsstandard i enlighet med unionsrätten, inbegripet stadgan, och internationella förpliktelser.

Såvida inte ett separat beslut utfärdas ska det i överföringsbeslutet framgå att de berörda mottagningsvillkoren har dragits in i enlighet med denna artikel. Sökanden ska underrättas om sina rättigheter och skyldigheter i förhållande till det beslutet.

Artikel 22

Hälso- och sjukvård

1. Medlemsstaterna ska se till att sökande, oavsett var de är skyldiga att befinna sig i enlighet med förordning (EU) 2024/1351, får nödvändig hälso- och sjukvård, oavsett om den tillhandahålls av allmänläkare eller, vid behov, av specialistläkare. Sådan nödvändig hälso- och sjukvård ska vara av tillfredsställande kvalitet och innefatta åtminstone akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar, inbegripet allvarliga psykiatriska tillstånd, samt sexuell och reproduktiv hälso- och sjukvård som är nödvändig för att behandla ett allvarligt fysiskt hälsotillstånd.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att sökandes underåriga barn och sökande som är underåriga får samma typ av hälso- och sjukvård som de egna medborgarna som är underåriga. Medlemsstaterna ska säkerställa att särskild behandling som tillhandahålls i enlighet med denna artikel, och som inleddes innan den underåriga uppnådde myndighetsålder och som anses vara nödvändig, fås utan avbrott eller dröjsmål efter det att den underåriga har uppnått myndighetsålder.

3. Om det krävs av medicinska skäl ska medlemsstaterna sörja för nödvändig läkarhjälp eller annan hjälp, såsom nödvändig rehabilitering och nödvändiga medicintekniska hjälpmedel, för sökande med särskilda mottagandebehov, inklusive lämplig vård för psykiska besvär.

KAPITEL III

INSKRÄNKNING ELLER INDRAGNING AV MATERIELLA MOTTAGNINGSVILLKOR

Artikel 23

Inskränkning eller indragning av materiella mottagningsvillkor

1. När det gäller sökande som är skyldiga att befinna sig på medlemsstaternas territorium i enlighet med artikel 17.4 i förordning (EU) 2024/1351, får medlemsstaterna inskränka eller dra in dagersättningen.

SV

EUT L, 22.5.2024

Om det är vederbörligen motiverat och proportionellt får medlemsstaterna även

a) inskränka andra materiella mottagningsvillkor, eller

b) om punkt 2 e är tillämplig, dra in andra materiella mottagningsvillkor.

2. Medlemsstaterna får fatta beslut i enlighet med punkt 1 om en sökande

a) utan tillstånd lämnar ett geografiskt område inom vilket sökanden får röra sig fritt i enlighet med artikel 8 eller den bostad på en bestämd plats som anvisats av den behöriga myndigheten i enlighet med artikel 9, eller avviker,

b) underlåter att samarbeta med de behöriga myndigheterna, eller inte uppfyller de förfarandekrav som de fastställt,

c) har lämnat in en efterföljande ansökan enligt definitionen i artikel 3.19 i förordning (EU) 2024/1348,

d) har undanhållit ekonomiska tillgångar, och därför utan rätt fått del av materiella mottagningsvillkor,

e) allvarligt eller vid upprepade tillfällen har brutit mot förläggningens regler eller har uppträtt våldsamt eller hotfullt i förläggningen, eller

f) underlåter att delta i obligatoriska integrationsåtgärder, om sådana tillhandahålls eller möjliggörs av medlemsstaten, såvida det inte finns omständigheter som ligger utom sökandens kontroll.

3. Om en medlemsstat har fattat ett beslut i en situation enligt punkt 2 a, b eller f, och de omständigheter som det beslutet grundar sig på inte längre föreligger, ska den överväga om vissa eller alla de materiella mottagningsvillkor som dragits in eller inskränkts kan återinföras. Om inte alla materiella mottagningsvillkor återinförs ska medlemsstaten fatta ett vederbörligen motiverat beslut och delge sökanden det.

4. Beslut i enlighet med punkt 1 i denna artikel ska fattas på objektiv och opartisk grund efter prövning i det enskilda ärendet och ange de skäl som ligger till grund för beslutet. Beslut ska grundas på sökandens speciella situation, särskilt när det gäller sökande med särskilda mottagandebehov, med beaktande av proportionalitetsprincipen. Medlemsstaterna ska säkerställa tillträde till hälso- och sjukvård i enlighet med artikel 22 och säkerställa en levnadsstandard för alla sökande i enlighet med unionsrätten, inbegripet stadgan, och internationella skyldigheter.

5. Medlemsstaterna ska se till att materiella mottagningsvillkor inte inskränks eller dras in förrän ett beslut har fattats i en situation som avses i punkt 2.

KAPITEL IV

BESTÄMMELSER AVSEENDE SÖKANDE MED SÄRSKILDA MOTTAGANDEBEHOV

Artikel 24

Sökande med särskilda mottagandebehov

Medlemsstaterna ska beakta den speciella situationen för sökande med särskilda mottagandebehov.

Medlemsstaterna ska ta hänsyn till att vissa sökande, såsom de som tillhör någon av de följande kategorierna, mer sannolikt har särskilda mottagandebehov:

a) Underåriga.

b) Ensamkommande barn.

c) Personer med funktionsnedsättning.

d) Äldre.

- e) Gravida.
- f) Homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella personer.
- g) Ensamstående föräldrar med underåriga barn.
- h) Offer för människohandel.
- i) Personer med allvarliga sjukdomar.
- j) Personer med psykiatriska tillstånd, inklusive posttraumatiskt stressyndrom.
- k) Personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, till exempel offer för könsrelaterat våld, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, eller våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv.

Artikel 25

Bedömning av särskilda mottagandebehov

1. För ett effektivt genomförande av artikel 24 ska medlemsstaterna så snart som möjligt efter det att en person har ansökt om internationellt skydd individuellt bedöma huruvida sökanden har särskilda mottagandebehov, med hjälp av muntlig översättning när så krävs.

Den bedömning som avses i första stycket i denna punkt kan integreras i befintliga nationella förfaranden eller i den bedömning som avses i artikel 20 i förordning (EU) 2024/1348.

Den bedömning som avses i första stycket i denna punkt ska inledas genom att identifiera särskilda mottagandebehov på grundval av synliga tecken eller sökandenas utsagor eller beteende eller, i tillämpliga fall, utsagor från sökandens föräldrar eller företrädare.

Den bedömning som avses i första stycket i denna punkt ska slutföras inom 30 dagar från det att ansökan om internationellt skydd gjordes eller, om den har integrerats i den bedömning som avses i artikel 20 i förordning (EU) 2024/1348, inom den tidsfrist som fastställs i den förordningen, och de särskilda mottagandebehov som identifierats på grundval av en sådan bedömning ska tillgodoses.

Om särskilda mottagandebehov framkommer i ett senare skede av förfarandet för internationellt skydd, ska medlemsstaterna bedöma och tillgodose de behoven.

Medlemsstaterna ska se till att det, i det stöd som ges till sökande med särskilda mottagandebehov i enlighet med detta direktiv, tas hänsyn till deras särskilda mottagandebehov under hela förfarandet för internationellt skydd, och att deras situation följs upp på lämpligt sätt.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 ska medlemsstaterna säkerställa att personal som bedömer de särskilda mottagandebehoven i enlighet med denna artikel

- a) är utbildad och får fortbildning i att upptäcka tecken på att en sökande har särskilda mottagandebehov och att tillgodose de behoven när de har identifierats,
- b) inbegriper information om arten av sökandens särskilda mottagandebehov i den akt om sökanden som innehas av de behöriga myndigheterna, tillsammans med en beskrivning av synliga tecken eller sökandens utsagor eller beteende som är av relevans för bedömningen av sökandens särskilda mottagandebehov samt de åtgärder som har identifierats för att tillgodose dessa behov och de myndigheter som har ansvar för att tillgodose dem, och
- c) med på förhand inhämtat samtycke i enlighet med nationell rätt, hänvisar sökande till lämplig läkare eller psykolog för vidare bedömning av deras psykiska och fysiska tillstånd, om det finns tecken på att deras psykiska eller fysiska hälsa kan påverka deras mottagandebehov. Vid behov ska muntlig översättning tillhandahållas av personal som utbildats i tolkning för att säkerställa att sökanden kan kommunicera med medicinsk personal. Om bristen på sådan utbildad personal riskerar att fördröja behandlingen, kan muntlig översättning med sökandens samtycke tillhandahållas av andra vuxna personer.

SV

EUT L, 22.5.2024

De behöriga myndigheterna ska ta hänsyn till resultatet av den undersökning som avses i led c vid beslut om vilken typ av särskilt mottagningsstöd som kan ges till sökanden.

3. Den bedömning som avses i punkt 1 första stycket behöver inte ha formen av ett administrativt förfarande.
4. Enbart sökande med särskilda mottagandebehov får komma i åtnjutande av det specifika stöd som tillhandahålls i enlighet med detta direktiv.
5. Den bedömning som föreskrivs i punkt 1 första stycket ska inte påverka bedömningen av behovet av internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347.

Artikel 26

Underåriga

1. Medlemsstaterna ska i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa när de genomför bestämmelser som eventuellt påverkar underåriga i detta direktiv. Medlemsstaterna ska säkerställa en levnadsstandard som är lämplig för de underårigas fysiska, psykologiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.
2. Vid bedömningen av ett barns bästa ska medlemsstaterna särskilt ta vederbörlig hänsyn till följande faktorer:
 - a) Möjligheterna till familjeåterförening.
 - b) Den underåriges välbefinnande och sociala utveckling, med särskild hänsyn till den underåriges bakgrund och behovet av stabilitet och kontinuitet i omsorgen.
 - c) Säkerhets- och trygghetshänsyn, särskilt om det finns risk för att den underårige är offer för någon form av våld eller utnyttjande, inklusive människohandel.
 - d) Den underåriges åsikter, beroende på hans eller hennes ålder och mognad.
3. Medlemsstaterna ska se till att underåriga har möjlighet att delta i fritidsverksamhet, inbegripet lekar och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder, och i utomhusaktiviteter inom de anläggningar och förläggningar som avses i artikel 20.1 a och b, samt har tillgång till skolmaterial vid behov.
4. Medlemsstaterna ska se till att underåriga som varit utsatta för någon form av övergrepp, försummelse, utnyttjande, tortyr eller grym, omänsklig och förnedrande behandling eller som har drabbats av väpnade konflikter ges tillgång till rehabilitering, och se till att det ges tillgång till lämplig vård för psykiska besvär och till kvalificerad rådgivning när så behövs.
5. Medlemsstaterna ska se till att underåriga barn till sökande eller sökande som är underåriga inkvarteras med sina föräldrar eller med den vuxne som ansvarar för dem och sina ogifta underåriga syskon enligt den berörda medlemsstatens lag eller praxis, förutsatt att detta är till de berörda underårigas bästa.
6. Personer som arbetar med underåriga, inbegripet företrädare och personer som är lämpade att tillfälligt agera som företrädare enligt artikel 27 får inte vara registrerade för brott eller överträdelse relaterade till barn eller brott eller överträdelse som föranleder allvarliga tvivel om deras förmåga att ha en roll med ansvar när det gäller underåriga, och ska få förberedande och fortlöpande lämplig utbildning om underårigas rättigheter och behov, inbegripet de som rör eventuella tillämpliga skyddsnormer, och vara bundna av reglerna om tystnadsplikt, enligt nationell rätt, beträffande uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete.

Artikel 27

Ensamkommande barn

1. Om en ansökan görs av en person som gör anspråk på att vara underårig, eller om det finns objektiva skäl att anta att personen är underårig, ska medlemsstaterna utse
 - a) en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare enligt detta direktiv till dess att en företrädare har utsetts,
 - b) en företrädare, så snart som möjligt och senast 15 arbetsdagar från och med den dag då ansökan gjordes.

Företrädaren och den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska träffa det ensamkommande barnet och ta hänsyn till barnets egen syn på sina behov.

Om en medlemsstat har bedömt att en sökande som gör anspråk på att vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, behöver medlemsstaten inte utse en företrädare eller en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare i enlighet med första respektive andra stycket.

Medlemsstaterna ska i sina beredskapsplaner som avses i artikel 32 inbegripa åtgärder att vidta för att säkerställa att företrädare och personer som är lämpade att tillfälligt agera som företrädare utses i enlighet med den här artikeln i fall där de ställs inför ett oproportionerligt stort antal ansökningar av ensamkommande barn.

Om genomförandet av åtgärder som avses i fjärde stycket är otillräckligt för att hantera ett oproportionerligt stort antal ansökningar av ensamkommande barn, eller i andra undantagsfall, får företrädare utses med tio arbetsdagens fördröjning och antalet ensamkommande barn per företrädare ökas, upp till högst 50 ensamkommande barn.

Vid tillämpning av femte stycket ska medlemsstaterna underrätta kommissionen och asylbyrån om saken.

Åliggandena för företrädaren och den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska upphöra om de behöriga myndigheterna, till följd av den åldersbedömning som avses i artikel 25.1 i förordning (EU) 2024/1348, inte antar att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig, eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn.

2. Medlemsstaterna ska se till att den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare omedelbart underrättas när en ansökan om internationellt skydd görs av ett ensamkommande barn samt om alla relevanta fakta som rör barnet. Personer vars intressen står i strid med, eller möjligen skulle kunna komma att stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte utses till en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare. Det ensamkommande barnet ska omedelbart underrättas om att en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare har utsetts.

3. Om en organisation utses till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska den utse en fysisk person att utföra företrädarens uppgifter med avseende på det ensamkommande barnet i enlighet med detta direktiv.

4. Den företrädare som föreskrivs i punkt 1 i denna artikel får vara samma person som den som föreskrivs i artikel 23.2 i förordning (EU) 2024/1348.

5. De behöriga myndigheterna ska omedelbart underrätta

- a) det ensamkommande barnet om att en företrädare utsetts för honom eller henne och, på ett åldersanpassat sätt och på ett sådant sätt som säkerställer att barnet förstår det, om hur klagomål mot den företrädaren kan lämnas in på ett konfidentiellt och säkert sätt,
- b) den myndighet som ansvarar för att tillhandahålla mottagningsvillkor att en företrädare har utsetts för det ensamkommande barnet, och
- c) företrädaren om relevanta fakta om det ensamkommande barnet.

6. Företrädaren eller den person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ska endast bytas ut om det är nödvändigt, i synnerhet när de behöriga myndigheterna anser att den företrädaren eller personen inte har utfört sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Organisationer eller fysiska personer vars intressen står i strid med, eller kan komma att stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte utses till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare.

7. Medlemsstaterna ska se till att en fysisk person som utsetts till företrädare eller person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ges ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn och, under normala omständigheter, högst 30 ensamkommande barn samtidigt, för att säkerställa att den personen kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter med ansvar för att övervaka att företrädare och personer som är lämpade att tillfälligt agera som företrädare utför sina uppgifter på ett korrekt sätt, inbegripet genom att regelbundet granska dessa utsedda företrädares och personers kriminalregister för att identifiera eventuella oförenligheter med deras roll. Dessa administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter ska

SV

EUT L, 22.5.2024

granska klagomål som ensamkommande barn har lämnat in mot sina utsedda företrädare eller utsedda personer.

9. Ensamkommande barn som gör en ansökan om internationellt skydd ska från den tidpunkt då de tillåts resa in på territoriet för den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd gjordes eller prövas fram till dess att de måste lämna den medlemsstaten placeras

- a) hos vuxna släktingar,
- b) hos en fosterfamilj,
- c) i förläggningar som utformats särskilt för underåriga,
- d) i annan typ av inkvartering som är lämplig för underåriga.

Medlemsstaterna får placera ensamkommande barn som är 16 år eller äldre i förläggningar för vuxna sökande, förutsatt att detta är till barnets bästa, enligt vad som föreskrivs i artikel 26.2.

I möjligaste mån ska syskon hållas samman, varvid den berörde underåriges bästa ska beaktas, särskilt hans eller hennes ålder och mognad. Ensamkommande barn ska byta inkvartering så sällan som möjligt.

10. Medlemsstaterna ska, där så krävs med hjälp av internationella eller andra berörda organisationer, börja spåra familjemedlemmar till ensamkommande barn så snart som möjligt sedan en ansökan om internationellt skydd har gjorts, samtidigt som det värnas om det ensamkommande barnets bästa. Om det finns ett eventuellt hot mot den underåriges eller dennes nära släktingars liv eller fysiska säkerhet, särskilt om dessa nära släktingar har stannat i ursprungslandet, är det viktigt att se till att insamling, behandling och spridning av information om dessa personer sker konfidentiellt, för att inte riskera deras säkerhet.

Artikel 28

Offer för tortyr och våld

1. Medlemsstaterna ska se till att personer som utsatts för människohandel, tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, inbegripet våld med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv, ges nödvändig medicinsk och psykologisk behandling och vård, inbegripet vid behov nödvändiga rehabiliterings- och rådgivningstjänster, för de skador som förorsakats av dessa gärningar. Dessa personer ska vid behov erbjudas muntlig översättning i enlighet med artikel 25.2 c.

Tillgång till sådan behandling och vård ska tillhandahållas så tidigt som möjligt efter det att dessa personers behov har identifierats.

2. Personal som arbetar med de personer som avses i punkt 1, även hälso- och sjukvårdspersonal, ska ha fått och ska fortsätta få lämplig utbildning om dessa personers behov och om lämpliga behandlingar, inbegripet nödvändiga rehabiliteringstjänster. De ska även vara bundna av reglerna om tystnadsplikt, enligt nationell rätt och tillämpliga yrkesetiska regler, beträffande uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete.

KAPITEL V

RÄTTSMEDEL

Artikel 29

Överklagandeförfarande

1. Medlemsstaterna ska se till att beslut i fråga om beviljande, indragning eller inskränkning av förmåner enligt detta direktiv, beslut om vägran att bevilja det tillstånd som avses i artikel 8.5 första stycket eller beslut som fattas enligt artikel 9, som påverkar sökande individuellt, kan överklagas enligt de förfaranden som fastställts i nationell rätt. Åtminstone i sista instans ska möjlighet till överklagande eller prövning av de faktiska och rättsliga omständigheterna ges inför en rättslig myndighet.

2. I fall av överklagande eller prövning inför en rättslig myndighet som avses i punkt 1 i denna artikel och i fall av rättslig prövning som avses i artikel 11.3 och 11.5 ska medlemsstaterna se till att kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde finns att tillgå vid behov för att säkerställa faktisk tillgång till rättslig prövning. Sådant rättsligt bistånd och biträde ska bestå av förberedelse av överklagandet eller begäran om prövning och åtminstone innefatta förberedelse av de handlingar som krävs samt deltagande i förbandet inför de rättsliga myndigheterna på sökandens vägnar.

Kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde ska erbjudas av juridiska rådgivare eller andra lämpligt kvalificerade personer i enlighet med vad som är godkänt eller tillåtet enligt nationell rätt, vars intressen inte står, eller inte kan komma att stå, i strid med sökandens intressen.

3. Medlemsstaterna får också besluta att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde, om

- a) sökanden har tillräckliga tillgångar, eller
- b) överklagandet eller prövningen anses sakna rimliga utsikter till framgång, särskilt om överklagandet eller prövningen sker på en andra överklagandenivå eller högre.

Om ett beslut om att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde fattas av en myndighet som inte är en domstol, med motiveringen att överklagandet eller prövningen anses sakna rimliga utsikter till framgång, ska sökanden ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot det beslutet, och för detta ändamål ha rätt att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

Medlemsstaterna får också föreskriva att kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde ska tillhandahållas endast av juridiska rådgivare eller andra rådgivare som enligt nationell rätt särskilt har utsetts att bistå och biträda sökande eller av icke-statliga organisationer som ackrediterats enligt nationell rätt för att tillhandahålla kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

4. Medlemsstaterna får också

- a) införa belopps- eller tidsgränser för tillhandahållandet av kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde, förutsatt att dessa gränser inte godtyckligt begränsar tillgången till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde,
- b) när det gäller avgifter och andra kostnader och återbetalningar, föreskriva att behandlingen av sökande ska vara likvärdig med, men inte mer förmånlig än, den behandling som de egna medborgarna vanligtvis ges i frågor som gäller rättsligt bistånd.

5. Medlemsstaterna får, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 19.2 i detta direktiv, begära fullständig eller partiell återbetalning av uppkomna kostnader om sökandens ekonomiska situation avsevärt har förbättrats under förbandet för internationellt skydd, i enlighet med förordning (EU) 2024/1348, eller om beslutet att ge kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde fattades på grundval av falska uppgifter från sökanden.

6. Medlemsstaterna ska fastställa specifika förbanderegler för hur begäranden om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde ska lämnas in och behandlas, eller så ska de tillämpa befintliga regler för inhemska begäranden av liknande slag, under förutsättning att dessa regler inte gör det omöjligt eller överdrivet svårt att få tillgång till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

KAPITEL VI

ÅTGÄRDER FÖR ATT EFFEKTIVISERA MOTTAGNINGSSYSTEMET

Artikel 30

Behöriga myndigheter

Varje medlemsstat ska meddela kommissionen vilka myndigheter som ansvarar för att fullgöra skyldigheterna enligt detta direktiv. Medlemsstaterna ska också informera kommissionen om valet av ansvarig myndighet ändras.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 31

System för styrning, tillsyn och kontroll

1. Med vederbörlig hänsyn till sin konstitutionella struktur ska medlemsstaterna införa relevanta förfaranden för att se till att lämplig styrning, tillsyn och kontroll av nivån på mottagningsvillkoren upprättas. Medlemsstaterna ska ta hänsyn till tillgängliga icke-bindande operativa normer, indikatorer, riktlinjer eller bästa praxis för mottagningsvillkor som utarbetats av asylbyrån i enlighet med artikel 13 i förordning (EU) 2021/2303, utan att det påverkar medlemsstaternas behörighet att organisera sina mottagningsystem i enlighet med detta direktiv.

2. Medlemsstaternas mottagningsystem ska vara föremål för den övervakningsmekanism som anges i kapitel 5 i förordning (EU) 2021/2303.

Artikel 32

Beredskapsplanering

1. Varje medlemsstat ska upprätta en beredskapsplan i samråd med lokala och regionala myndigheter, organisationer i det civila samhället och internationella organisationer, enligt vad som är lämpligt. Beredskapsplanen ska ange vilka åtgärder som kommer att vidtas för att säkerställa ett adekvat mottagande av sökande i enlighet med detta direktiv i sådana fall då en medlemsstat hamnar i en situation med ett oproportionerligt stort antal personer, inbegripet ensamkommande barn, som ansöker om internationellt skydd. Beredskapsplanen ska även innehålla åtgärder för att åtgärda situationer som avses i artikel 20.10 b så snabbt som möjligt.

2. Den beredskapsplan som avses i punkt 1 ska ta hänsyn till de särskilda nationella omständigheterna, med hjälp av en förlaga som utarbetats av asylbyrån, och ska meddelas asylbyrån senast den 12 april 2025. Den planen ska ses över när så krävs på grund av förändrade omständigheter och minst vart tredje år och ska, om den uppdateras, meddelas asylbyrån. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen och asylbyrån närhelst beredskapsplanen aktiveras.

3. Medlemsstaterna ska på asylbyråns begäran förse den med information om de beredskapsplaner som avses i punkt 1, och asylbyrån ska, med medlemsstaternas samtycke, bistå dem med att utarbeta och se över sina beredskapsplaner.

Artikel 33

Personal och resurser

1. Medlemsstaterna ska genom lämpliga åtgärder se till att personal vid myndigheter och andra organisationer som är direkt ansvariga för genomförandet av detta direktiv har fått nödvändig utbildning avseende sökandes behov, inbegripet underåriga. För detta ändamål ska medlemsstaterna inbegripa relevanta centrala delar av det europeiska asylcurriculumet om mottagningsvillkor samt verktyget för identifiering av sökande med särskilda mottagandebehov, som har utarbetats av asylbyrån, i utbildningen av sin personal.

2. Medlemsstaterna ska tilldela nödvändiga resurser, inbegripet nödvändig personal och nödvändiga översättare och tolkar, för genomförandet av detta direktiv, med hänsyn till säsongsvariationer i antalet sökande. I de fall då lokala och regionala myndigheter, organisationer i det civila samhället eller internationella organisationer deltar i genomförandet av detta direktiv, ska de tilldelas nödvändiga resurser.

Artikel 34

Övervakning och utvärdering

Senast den 12 juni 2028, och därefter minst vart femte år, ska kommissionen lägga fram en rapport för Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av detta direktiv och föreslå nödvändiga ändringar.

Medlemsstaterna ska, på begäran av kommissionen, senast den 12 juni 2027 och därefter vart tredje år översända nödvändig information för att utarbeta denna rapport.

Artikel 35

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 12 juni 2026 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artiklarna 1–10, 12, 13, 17–29 och 31–34. De ska genast underrätta kommissionen om texten till dessa bestämmelser.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. De ska även innehålla en uppgift om att hänvisningar i befintliga lagar och andra författningar till det direktiv som upphävs genom det här direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras och om hur uppgiften ska formuleras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 36

Upphävande

Direktiv 2013/33/EU upphör att gälla för de medlemsstater som är bundna av det här direktivet med verkan från och med den 12 juni 2026, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter vad gäller de tidsfrister för införlivande med nationell rätt av direktiv 2013/33/EU som anges i bilaga I.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Artikel 37

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 38

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

SV

EUT L, 22.5.2024

BILAGA I

Tidsfrist för införlivande med nationell rätt
(som det hänvisas till i artikel 35)

Direktiv	Tidsfrist för införlivande
2013/33/EU	20 juli 2015

BILAGA II

Jämförelsetabell

Direktiv 2013/33/EU	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2, inledningen	Artikel 2, inledningen
Artikel 2 a	Artikel 2.1
Artikel 2 b	Artikel 2.2
Artikel 2 c	Artikel 2.3
Artikel 2 d	Artikel 2.4
Artikel 2 e	Artikel 2.5
Artikel 2 f	Artikel 2.6
Artikel 2 g	Artikel 2.7
—	Artikel 2.8
Artikel 2 h	Artikel 2.9
Artikel 2 i	Artikel 2.10
—	Artikel 2.11
—	Artikel 2.12
Artikel 2 j	Artikel 2.13
Artikel 2 k	Artikel 2.14
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Artikel 5.1	Artikel 5.1 första och tredje styckena
—	Artikel 5.1 andra stycket
Artikel 5.2	Artikel 5.2 första stycket
—	Artikel 5.2 andra, tredje och fjärde styckena
Artikel 6.1–6.4	Artikel 6.1
Artikel 6.5	Artikel 6.3
Artikel 6.6	Artikel 6.2
Artikel 7.1	Artiklarna 7.1, 7.2, 7.3 och 8.3
—	Artikel 7.5 och 7.7
Artikel 7.2	Artikel 9.1 första stycket och artikel 8.2 första stycket
—	Artikel 8.1, artikel 8.2 andra stycket och artikel 8.4, 8.6 och 8.7
—	Artikel 9.1 andra stycket
—	Artikel 9.2
Artikel 7.3	Artikel 7.4
Artikel 7.4	Artiklarna 8.5 och 9.3

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/33/EU	Detta direktiv
Artikel 7.5	Artikel 7.6
—	Artikel 9.4 och 9.5
Artikel 8.1 och 8.2	Artikel 10.1 och 10.2
—	Artikel 10.3
Artikel 8.3 a och b	Artikel 10.4 a och b
—	Artikel 10.4 c
Artikel 8.3 c	Artikel 10.4 d
Artikel 8.3 d	Artikel 10.4 e
Artikel 8.3 e	Artikel 10.4 f
Artikel 8.3 f	Artikel 10.4 g
Artikel 8.3 andra stycket	Artikel 10.4 andra stycket
Artikel 8.4	Artikel 10.5
Artikel 9	Artikel 11
Artikel 10	Artikel 12
Artikel 11	Artikel 13
Artikel 12	Artikel 14
Artikel 13	Artikel 15
Artikel 14	Artikel 16
Artikel 15.1	Artikel 17.1 första stycket
—	Artikel 17.1 andra stycket
Artikel 15.2	Artikel 17.2
—	Artikel 17.4-17.8
Artikel 15.3	Artikel 17.9
—	Artikel 18
Artikel 16	—
Artikel 17.1-17.4	Artikel 19.1-19.5
—	Artikel 19.6
Artikel 17.5	Artikel 19.7
Artikel 18.1-18.8	Artikel 20.1-20.9
—	Artikel 20.5
Artikel 18.9 första och andra styckena	Artikel 20.10 första och andra styckena
—	Artikel 20.10 tredje stycket
—	Artikel 21
Artikel 19	Artikel 22.1 och 22.3
—	Artikel 22.2
Artikel 20, inledningen	Artikel 23.1
Artikel 20.1 första stycket a, b och c	Artikel 23.2 första stycket a, b och c
—	Artikel 23.2 första stycket e och f

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/33/EU	Detta direktiv
Artikel 20.1 andra stycket	Artikel 20.3
Artikel 20.2	—
Artikel 20.3	Artikel 23.2 första stycket d
Artikel 20.4	—
Artikel 20.5	Artikel 23.4
Artikel 20.6	Artikel 23.5
Artikel 21	Artikel 24
Artikel 22.1	Artikel 25.1
—	Artikel 25.2
Artikel 22.2, 22.3 och 22.4	Artikel 25.3, 25.4 och 25.5
Artikel 23.1-23.5	Artikel 26.1-26.5
Artikel 24.1 första stycket	Artikel 27.1 första stycket och artikel 27.6
Artikel 24.1 andra stycket	—
—	Artikel 27.1 andra till åttonde stycket och artikel 27.2–27.5, 27.7 och 27.8
Artikel 24.2 och 24.3	Artikel 27.9 och 27.10
Artikel 24.4	Artikel 26.6
Artikel 25	Artikel 28
Artikel 26	Artikel 29
Artikel 27	Artikel 30
Artikel 28	Artikel 31
—	Artikel 32
Artikel 29	Artikel 33
Artikel 30.1 och 30.2	Artikel 34
Artikel 30.3	—
Artikel 31	Artikel 35
Artikel 32	Artikel 36
Artikel 33.1	Artikel 37
Artikel 33.2	—
Artikel 34	Artikel 38
Bilaga I	—
Bilaga II	Bilaga I
Bilaga III	Bilaga II

2024/1347

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1347

av den 14 maj 2024

om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 78.2 a och b och 79.2 a,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Ett antal väsentliga ändringar har gjorts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU ⁽⁴⁾. För att säkerställa harmonisering och ökad konvergens i asylbesluten och vad gäller innehållet i internationellt skydd i syfte att minska incitament att förflytta sig inom unionen, uppmuntra personer som beviljats internationellt skydd att stanna i den medlemsstat som beviljat dem skydd och säkerställa att personer som beviljats internationellt skydd behandlas lika bör det direktivet upphävas och ersättas med en förordning.
- (2) En gemensam asylpolitik som omfattar ett gemensamt europeiskt asylsystem grundat på en fullständig och absolut tillämpning av Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951 (*Genèvekonventionen*), kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967, utgör en integrerad del av unionens mål att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för personer som tvingade av omständigheterna av legitima skäl söker skydd inom unionen. En sådan politik bör bygga på principerna om solidaritet och rättvis fördelning av ansvar, inklusive dess ekonomiska konsekvenser, bland medlemsstaterna. Genèvekonventionen utgör grundbulten i det folkrättsliga systemet för skydd av flyktingar.
- (3) Det gemensamma europeiska asylsystemet bygger på gemensamma normer för asylförfaranden, för erkännande och skydd på unionsnivå och för mottagningsvillkor samt ett system för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om internationellt skydd. Trots de framsteg som uppnåtts hittills i den successiva utvecklingen av det gemensamma europeiska asylsystemet finns det fortfarande betydande skillnader mellan medlemsstaterna vad gäller de förfaranden som används, erkännandegrader, den typ av skydd som beviljas och nivån på de materiella mottagningsvillkor och förmåner som ges de som söker om och beviljas internationellt skydd. Dessa skillnader kan leda till sekundära förflyttningar och undergräver målet att säkerställa att alla sökande behandlas lika oavsett var i unionen de söker.
- (4) I sitt meddelande av den 6 april 2016 *För en reform av det gemensamma asylsystemet och ökade möjligheter till laglig inresa till Europa* redogjorde kommissionen för sina alternativ för att förbättra det gemensamma europeiska asylsystemet, nämligen att inrätta ett hållbart och rättvist system för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en

⁽¹⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 97.⁽²⁾ EUT C 207, 30.6.2017, s. 67.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (EUT L 337, 20.12.2011, s. 9).

ansökan om internationellt skydd, att stärka Eurodacsystemet, att uppnå större konvergens i unionens asylsystem, att förebygga sekundära förflyttningar inom unionen och att omvandla Europeiska stödkontoret för asylfrågor till en byrå. Meddelandet ligger i linje med uppmaningarna från Europeiska rådet den 18–19 februari 2016 om att göra framsteg i riktning mot en reform av unionens befintliga regelverk så att en human och effektiv asylpolitik kan säkerställas.

- (5) Eftersom artikel 78.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) kräver en enhetlig asylstatus och ett välfungerande gemensamt europeiskt asylsystem bör betydande framsteg göras i fråga om konvergens mellan de nationella asylsystemen, särskilt när det gäller skillnaderna i erkännandegrad och typ av skyddsstatus i medlemsstaterna. Vidare bör de rättigheter som tillerkänns de personer som beviljats internationellt skydd ytterligare klargöras och harmoniseras.
- (6) En förordning är därför nödvändig för att säkerställa en enhetligare harmoniseringsnivå i hela unionen och för att tillhandahålla en högre nivå av rättsäkerhet och öppenhet.
- (7) Huvudsyftet med denna förordning är dels att säkerställa att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att säkerställa att en gemensam uppsättning rättigheter är tillgänglig för personer som beviljats internationellt skydd i samtliga medlemsstater.
- (8) Den vidare tillnärmningen av reglerna om erkännande och innebörd av flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande bör också bidra till att begränsa sekundära förflyttningar mellan medlemsstaterna för personer som ansöker om och åtnjuter internationellt skydd.
- (9) Internationellt skydd bör beviljas tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av denna förordning och som uppfyller kraven för internationellt skydd. Internationellt skydd bör inte beviljas tredjelandsmedborgare och statslösa personer som inte omfattas av denna förordning. Nationella humanitära statusar, om sådana beviljas, bör inte medföra risk för förväxling med internationellt skydd.
- (10) Bestämmelserna i denna förordning om innehållet i internationellt skydd, inbegripet de regler som avskräcker från sekundära förflyttningar, bör tillämpas på dem som beviljats internationellt skydd efter ett positivt utslag i ett förfarande för vidarebosättning eller för humanitärt mottagande i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350⁽⁵⁾.
- (11) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) och den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (*Europakonventionen*). Denna förordning syftar i synnerhet till att säkerställa full respekt för den mänskliga värdigheten och de asylsökandes och deras medföljande familjemedlemmars rätt till asyl, och till att främja tillämpningen av stadgans bestämmelser om människans värdighet, respekt för privatlivet och familjelivet, yttrandefrihet och informationsfrihet, rätt till utbildning, fritt yrkesval och rätt att arbeta, näringsfrihet, rätt till asyl, skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning, likhet inför lagen, icke-diskriminering, barnets rättigheter samt rättigheter som rör social trygghet, socialt stöd och hälso- och sjukvård. De bestämmelserna bör därför genomföras i enlighet med detta.
- (12) När det gäller behandlingen av personer som omfattas av denna förordning är medlemsstaterna bundna av sina skyldigheter enligt de internationella rättsliga instrument som de är parter i, inbegripet i synnerhet de instrument som förbjuder diskriminering.
- (13) Resurser från asyl-, migrations- och integrationsfonden, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147⁽⁶⁾ bör användas för att på lämpligt sätt stödja medlemsstaterna i deras arbete med att genomföra de normer som fastställs genom denna förordning, i synnerhet de medlemsstater vars asylsystem utsätts för ett särskilt och oproportionerligt hårt tryck, främst på grund av deras geografiska eller demografiska situation. Samtidigt som den allmänna principen om förbud mot dubbelfinansiering bör respekteras bör medlemsstaterna, på alla styresnivåer, till fullo utnyttja de möjligheter som ges genom medel som inte är direkt kopplade till asyl- och migrationspolitiken men som skulle kunna användas för att finansiera åtgärder på området.

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj>)

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

- (14) Europeiska unionens asylbyrå, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303⁽⁷⁾, (asylbyrån), bör ge lämpligt stöd för tillämpningen av denna förordning, särskilt genom att på begäran eller med den berörda medlemsstatens samtycke tillhandahålla experter för att bistå medlemsstatens myndigheter med att ta emot, registrera och pröva ansökningar om internationellt skydd och genom att lämna uppdaterad information om tredjeländer, inbegripet information om ursprungsländer, samt relevanta riktlinjer och verktyg. När medlemsstaternas myndigheter tillämpar denna förordning bör de beakta operativa standarder, indikatorer, riktlinjer och bästa praxis som utvecklats av asylbyrån. När medlemsstaternas myndigheter bedömer ansökningar om internationellt skydd bör de, utan att det inverkar på att dessa bedömningar görs från fall till fall, beakta den information, de rapporter, den gemensamma analys av situationen i ursprungsländerna och den vägledning som utarbetats på unionsnivå av asylbyrån och de europeiska nätverken för information från tredjeländer i enlighet med förordning (EU) 2021/2303.
- (15) Vid tillämpningen av denna förordning bör i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa, i enlighet med Förenta nationernas konvention från 1989 om barnets rättigheter. Vid en bedömning av barnets bästa bör medlemsstaternas myndigheter i synnerhet beakta principen om sammanhållning av familjer, den underårigas välbefinnande och sociala utveckling, språkkunskaper, trygghet och säkerhet samt den underårigas åsikter med vederbörlig hänsyn till den underårigas ålder och mognad.
- (16) För att tillgodose barnets bästa och allmänna välbefinnande och för att uppmuntra kontinuitet i stödet och representationen för ensamkommande barn bör medlemsstaterna i möjligaste mån sträva efter att se till att samma fysiska person förblir ansvarig för ett ensamkommande barn, inklusive under asylförfarandet och efter beviljandet av internationellt skydd.
- (17) Ett vuxet barn bör, på grundval av en individuell bedömning, anses som beroende endast om barnet inte kan försörja sig själv på grund av ett fysiskt eller psykiskt tillstånd som hänger samman med en allvarlig kronisk sjukdom eller allvarlig funktionsnedsättning.
- (18) Bestämmelserna om sammanhållning av familjer i denna förordning påverkar inte de värden och principer som medlemsstaterna erkänner. Vid polygama äktenskap är det upp till varje medlemsstaterna att besluta om de vill tillämpa bestämmelserna om sammanhållning av familjer på polygama hushåll, inbegripet underåriga barn till ytterligare en make eller maka och en person som beviljats internationellt skydd.
- (19) Tillämpningen av bestämmelserna om sammanhållning av familjer bör alltid grunda sig på verkliga familjerelationer och bör inte omfatta tvångsäktenskap och äktenskap eller partnerskap som ingåtts enbart för att den berörda personen ska kunna resa in i eller bosätta sig i medlemsstaterna. För att inte diskriminera familjemedlemmar på grundval av var familjen bildades bör begreppet familj omfatta även familjer som har bildats utanför ursprungslandet, men före ankomsten till unionens territorium.
- (20) Om en medlemsstat i syfte att hålla samman en familj beslutar att det ligger i en gift underårigs intresse att stanna hos sina föräldrar, bör ingen rätt till bosättning för denne underårigas make eller maka härledas från det äktenskapet enligt denna förordning.
- (21) Denna förordning påverkar inte tillämpningen av protokoll nr 24 om asyl för medborgare i Europeiska unionens medlemsstater, fogat till fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och EUF-fördraget.
- (22) Erkännandet av flyktingstatus är en fastställelse av redan existerande rättigheter.
- (23) Samråd med Förenta nationernas flyktingkommissariat (UNHCR) skulle kunna ge medlemsstaternas myndigheter värdefull vägledning för att fastställa huruvida en sökande är flykting i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.
- (24) Vid prövningen av om sökande känner en välgrundad fruktan för förföljelse eller löper en verklig risk för att lida allvarlig skada och om stabila, etablerade icke-statliga instanser, inbegripet internationella organisationer har kontroll över en stat eller en betydande del av dess territorium och tillhandahåller skydd, och vid bedömningen av om sökande har tillgång till skydd mot förföljelse eller allvarlig skada i en annan del av ursprungslandet än hemområdet (internt skyddsalternativ), bör den beslutande myndigheten ta hänsyn till bland annat relevant allmän information och rekommendationer från UNHCR.

(7) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (25) Det bör fastställas normer för definitionen och innebörden av flyktingstatus för att vägleda medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpningen av Genèvekonventionen.
- (26) Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier för när asylsökande kan erkännas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.
- (27) Om en eller flera enskilda aspekter av sökandens utsagor inte kan stödjas av skriftliga eller andra bevis bör sökanden tillmätas tvivelsmålets fördel, om sökanden har gjort en genuin ansträngning för att styrka behovet av internationellt skydd, lagt fram alla relevanta faktorer som sökanden förfogar över och gett en tillfredsställande förklaring till bristen på andra relevanta faktorer samt om sökandens utsagor befinns vara sammanhängande och rimliga och en allmän trovärdighet har fastställts med beaktande av tidpunkten då sökanden ansökte om internationellt skydd och, i förekommande fall, anledningarna till att inte ha ansökt tidigare.
- (28) Den beslutande myndigheten bör inte dra slutsatsen att sökanden saknar trovärdighet bara för att sökanden inte hänvisade till sin uppgivna sexuella läggning vid det första tillfälle som vederbörande fick att lägga fram skälen till förföljelse, såvida det inte är uppenbart att sökanden enbart har för avsikt att fördröja eller hindra verkställandet av ett avlägsnandebeslut.
- (29) Övertygelse, tro eller åskådning hos sökanden som lett till aktiviteter som skulle kunna ligga till grund för en välgrundad fruktan för förföljelse eller en verklig risk för att lida allvarlig skada bör tas i beaktande även om detta helt eller delvis hemlighölls i ursprungslandet.
- (30) Om sökanden inte är tillgänglig under förfarandet på grund av omständigheter som sökanden inte råder över, bör de relevanta bestämmelserna och skyddsåtgärderna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁹⁾, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 ⁽⁹⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 ⁽¹⁰⁾ tillämpas.
- (31) Det är i synnerhet nödvändigt att införa en gemensam uppfattning av följande begrepp: skyddsbehov som uppstår på plats (*sur place*), upphov till skada och källor till skydd, internt skydd samt begreppet förföljelse, inklusive orsakerna till förföljelse.
- (32) Skydd kan ges antingen av staten eller av stabila, etablerade icke-statliga organ, inbegripet internationella organisationer som har kontroll över en stat eller en betydande del av dess territorium och som uppfyller villkoren i denna förordning, förutsatt att de har förmågan och viljan att erbjuda skydd. Skyddet bör vara effektivt och av icke-tillfällig natur.
- (33) Om staten eller statens företrädare inte är de aktörer som utövar förföljelse eller orsakar allvarlig skada bör den beslutande myndigheten, som en del av prövningen av ansökan om internationellt skydd, pröva om det finns ett internt skyddsalternativ så snart det har fastställts att de kriterier för att vara berättigad till internationellt skydd som fastställs i denna förordning annars skulle vara tillämpliga på en sökande. Ett internt skyddsalternativ mot förföljelse eller allvarlig skada bör vara faktiskt tillgängligt för sökande i en del av ursprungslandet till vilken de på ett säkert och lagligt sätt kan resa och beviljas inresa och där de rimligen kan förväntas bosätta sig. Det bör ankomma på den beslutande myndigheten att visa att ett internt skyddsalternativ finns tillgängligt. Om den beslutande myndigheten visar att ett internt skyddsalternativ finns tillgängligt bör sökande ha rätt att lägga fram bevis och lämna in uppgifter som står till deras förfogande.
- (34) Vid bedömningen av om sökande rimligen kan förväntas bosätta sig i en annan del av ursprungslandet bör den beslutande myndigheten också beakta om sökande kan tillgodose sina grundläggande behov när det gäller tillgång till livsmedel, hygien och husrum under de lokala förutsättningarna i ursprungslandet.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

- (35) Om staten eller statens företrädare är de aktörer som utövar förföljelse eller orsakar allvarlig skada bör det finnas en presumtion om att sökanden inte kan få tillgång till effektivt skydd, och den beslutande myndigheten behöver då inte pröva om det finns ett internt skyddsalternativ. Den beslutande myndigheten bör kunna pröva om det finns ett internt skyddsalternativ endast om det tydligt har fastställts att risken för förföljelse eller allvarlig skada härrör från en aktör vars befogenheter är tydligt begränsade till ett visst geografiskt område eller om staten själv har kontroll endast över vissa delar av det berörda landet.
- (36) Vid bedömningen av en sur place-ansökan kan det faktum att risken för förföljelse eller allvarlig skada grundar sig på omständigheter som inte utgör ett uttryck för eller en fortsättning på en övertygelse eller åskådning som sökanden hade i ursprungslandet vara en indikation på att sökandens enda eller huvudsakliga syfte var att skapa nödvändiga förutsättningar för att kunna ansöka om internationellt skydd.
- (37) Beroende på omständigheterna kan könsspecifik eller barnspecifik förföljelse omfatta bland annat rekrytering av minderåriga, könstypning, tvångsäktenskap, handel med barn och barnarbete samt människohandel för sexuell exploatering.
- (38) Förföljelse kan ta sig uttryck i oproportionellt eller diskriminerande åtal eller bestraffning. Sådant oproportionellt eller diskriminerande åtal eller bestraffning kan inträffa bland annat i situationer där en sökande vägrar att utföra militärtjänst av moraliska, religiösa eller politiska skäl eller på grund av tillhörighet till en viss etnisk grupp eller innehav av ett visst medborgarskap.
- (39) Ett av villkoren för att kunna betraktas som flykting i den mening som avses i artikel 1 A i Genèvekonventionen är att det finns ett orsakssamband mellan förföljelsegrunderna, nämligen ras, religion eller övertygelse, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp, och förföljelsen eller avsaknaden av skydd mot förföljelse.
- (40) Det är också nödvändigt att införa en gemensam uppfattning av förföljelsegrunden "tillhörighet till en viss samhällsgrupp". I syfte att definiera en viss samhällsgrupp bör vederbörlig hänsyn tas till faktorer som hänger samman med sökandens sexuella läggning eller kön, inbegripet könsidentitet och könsuttryck, som skulle kunna ha samband med vissa rättstraditioner eller seder som leder till exempelvis könstypning, tvångsterilisering eller tvångsabort, i den mån de har samband med sökandens välgrundade fruktan för att bli förföljd. Beroende på omständigheterna kan funktionsnedsättning vara en faktor vid definitionen av viss samhällsgrupp.
- (41) Omständigheterna i ursprungslandet, däribland förekomsten och tillämpningen av strafflagar som specifikt riktar in sig på homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella, kan innebära att sådana personer ska betraktas utgöra en viss samhällsgrupp.
- (42) Vid bedömningen av en ansökan om internationellt skydd bör medlemsstaternas behöriga myndigheter använda metoder för att bedöma en sökandes trovärdighet på ett sätt som respekterar sökandens rättigheter enligt stadgan och Europakonventionen, i synnerhet rätten till mänsklig värdighet och respekt för privatlivet och familjelivet. Särskilt när det gäller sexuell läggning och könsidentitet bör sökande inte utsättas för detaljerade utfrågningar eller tester angående sina sexuella vanor.
- (43) Förenta nationernas syften och principer anges i inledningen till och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga och konkretiseras i dess resolutioner om åtgärder för terrorismbekämpning. I dessa resolutioner anges bland annat att handlingar, metoder och bruk som utgör terrorism strider mot Förenta nationernas syften och principer och att avsiktlig finansiering, planering och anstiftan av terroristhandlingar också strider mot Förenta nationernas syften och principer.
- (44) Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning om uteslutande från internationellt skydd, om det finns rimliga skäl att anta att en sökande har begått en eller flera handlingar som strider mot de syften och principer som anges i artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga, måste det inte fastställas att en sådan sökande har dömts för något av de terroristbrott som avses i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (EUT L 88, 31.3.2017, s. 6).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (45) Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna förordning om uteslutande från internationellt skydd på en sökande för att denne begått handlingar som utgör deltagande i en terroristgrupps verksamhet hindrar inte det faktum att det inte har fastställts att en sådan sökande har begått, försökt begå eller hotat att begå en terroristhandling enligt definitionen i Förenta nationernas säkerhetsråds resolutioner att medlemsstaternas myndigheter anser att sökandens beteende strider mot Förenta nationernas syften och principer.
- (46) Vid den individuella bedömningen av faktorer som kan utgöra synnerliga skäl för att anta att en sökande har gjort sig skyldig till handlingar som strider mot Förenta nationernas syften och principer, har anstiftat sådana handlingar eller på annat sätt har deltagit i sådana handlingar, är den omständigheten att sökanden har dömts av en domstol i en medlemsstat för att ha deltagit i en terroristgrupps verksamhet av särskild betydelse, liksom om en domstol har kommit fram till att sökanden har varit en av ledarna i en sådan grupp, och det bör inte finnas något krav på att sökanden ska anses ha anstiftat eller på annat sätt deltagit i en terroristhandling.
- (47) Att ha begått ett politiskt brott är i princip inte en grund som motiverar uteslutande från flyktingstatus. Särskilt grymma handlingar, där handlingen i fråga är oproportionerlig i förhållande till det påstådda politiska syftet, och terroristhandlingar, som kännetecknas av våld även om de begås i ett förment politiskt syfte, bör anses utgöra grova icke-politiska brott, och kan därför ge upphov till uteslutande från flyktingstatus.
- (48) Det bör även fastställas normer för definitionen och innebörden av status som subsidiärt skyddsbehövande. Status som subsidiärt skyddsbehövande bör fungera som ett komplement och tillägg till den status för skydd av flyktingar som stadgas i Genèvekonventionen. Även om skyddsgrunderna skiljer sig åt mellan flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande kan det fortsatta behovet av skydd vara detsamma i fråga om varaktighet. Innehållet i det skydd som flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande ger får skilja sig åt endast om det uttryckligen föreskrivs i denna förordning. Denna förordning ger dock medlemsstaterna möjlighet att bevilja samma rättigheter och förmåner för bägge dessa typer av status.
- (49) Det är nödvändigt att införa gemensamma kriterier som ska ligga till grund för om personer som ansöker om internationellt skydd ska erkännas som personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande. Kriterierna bör hämtas från internationella åtaganden enligt instrumenten för mänskliga rättigheter och från medlemsstaternas praxis.
- (50) Vid bedömningen av allvarig skada som skulle kunna innebära att sökande betraktas som personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande bör begreppet urskillningslöst våld omfatta våld som kan riktas mot människor utan hänsyn till deras personliga omständigheter.
- (51) Vid bedömningen av allvarig skada bör en situation i vilken ett tredjelands väpnade styrkor konfronterar en eller flera väpnade grupper eller i vilken två eller flera väpnade grupper drabbar samman betraktas som en intern väpnad konflikt. Det är inte nödvändigt att denna konflikt kategoriseras som en *väpnad konflikt* som inte är av internationell karaktär enligt internationell humanitär rätt, och det är inte heller nödvändigt att intensiteten i de väpnade sammandrabbningarna, graden av organisation hos de inblandade väpnade styrkorna eller konfliktens varaktighet görs till föremål för en separat bedömning utöver den som gäller hur allvarligt det rådande våldet i det berörda området är.
- (52) Vad gäller de bevis som krävs för att fastställa att det föreligger ett allvarligt och personligt hot mot en civilpersons liv eller lem bör de beslutande myndigheterna inte kräva att sökande lägger fram bevis för att hoten är specifikt riktade mot dem på grund av faktorer hänförliga till deras personliga omständigheter. Den nivå på det urskillningslösa våldet som krävs för att underbygga ansökan är dock lägre om sökande kan visa att de påverkas specifikt på grund av faktorer hänförliga till deras personliga omständigheter. Vidare bör den beslutande myndigheten i undantagsfall anse att det föreligger ett allvarligt och personligt hot om det urskillningslösa våld som kännetecknar den väpnade konflikten stiger till en så hög nivå att det finns grundad anledning att förmoda att civila som återsänds till ursprungslandet eller till den aktuella delen av ursprungslandet genom sin blotta närvaro där skulle löpa en verklig risk att utsättas för allvarlig skada.
- (53) Beroende på omständigheterna, inbegripet vistelsens varaktighet och syfte, skulle en resa till ursprungslandet kunna utgöra en indikation på att personer som beviljats flyktingstatus åter har begagnat sig av skyddet i ursprungslandet eller på nytt bosatt sig i sitt ursprungsland eller att grunderna för beviljande av status som subsidiärt skyddsbehövande inte längre föreligger för personer som beviljats denna status.

- (54) I enlighet med förordning (EU) 2024/1348 bör medlemsstaterna säkerställa att sökande har tillgång till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot beslut av beslutande myndigheter att avslå ansökningar om internationellt skydd som ogrundade eller mot beslut att återkalla internationellt skydd. I detta avseende bör de skäl som ledde till att en beslutande myndighet beslutade att avslå en ansökan om internationellt skydd eller att återkalla det internationella skyddet för en person som beviljats detta bli föremål för en grundlig prövning av en behörig domstol inom ramen för ett eventuellt överklagande av beslutet om avslag eller återkallande.]
- (55) De resehandlingar som efter ikraftträdandet av denna förordning för första gången utfärdas till personer som beviljats internationellt skydd eller förnyas bör vara förenliga med rådets förordning (EG) nr 2252/2004⁽¹²⁾ eller med likvärdiga miniminormer för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken.
- (56) De uppehållstillstånd som efter ikraftträdandet av denna förordning för första gången utfärdas till personer som beviljats internationellt skydd eller förnyas bör vara förenliga med rådets förordning (EG) nr 1030/2002⁽¹³⁾.
- (57) Under perioden mellan det att internationellt skydd har beviljats och uppehållstillståndet utfärdats bör medlemsstaterna säkerställa att personer som beviljats internationellt skydd har faktisk tillgång till alla de rättigheter som fastställs i denna förordning, med undantag av fri rörlighet inom unionen och utfärdande av resehandlingar.
- (58) Familjemedlemmar kommer, på grund av sin nära relation till personer som beviljats internationellt skydd, normalt att vara sårbara för förföljelse eller allvarlig skada på ett sätt som kan utgöra grund för beviljande av internationellt skydd. I syfte att uppnå sammanhållning av familjer bör familjemedlemmar som befinner sig på samma medlemsstats territorium men som inte uppfyller kraven för internationellt skydd ha rätt att ansöka om ett uppehållstillstånd. Sådana uppehållstillstånd bör beviljas, såvida inte familjemedlemmarna omfattas av uteslutningsgrunderna eller den nationella säkerheten eller allmänna ordningen kräver annat. Familjemedlemmar bör också ha rätt till de rättigheter som tillerkänns den person som beviljats internationellt skydd så snart internationellt skydd har beviljats. Utan att det påverkar bestämmelserna i denna förordning om sammanhållning av familjer bör familjemedlemmar till en person som beviljats internationellt skydd vilka inte enskilt uppfyller kraven för sådant skydd beviljas uppehållstillstånd och rättigheter i enlighet med rådets direktiv 2003/86/EG⁽¹⁴⁾ om situationen omfattas av dess tillämpningsområde och de villkor för familjeåterförening som fastställs i det direktivet är uppfyllda. Denna förordning bör inte påverka tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG⁽¹⁵⁾.
- (59) Resehandlingar bör utfärdas till familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd i enlighet med nationella förfaranden.
- (60) Vid bedömningen av en förändring av omständigheterna i ett tredjeland bör medlemsstaternas behöriga myndigheter, med beaktande av den individuella situationen för en person som beviljats internationellt skydd, kontrollera att den eller de aktörer som erbjuder skydd i det landet har vidtagit rimliga åtgärder för att förhindra förföljelsen eller den allvarliga skadan, att de för detta ändamål bland annat ombesörjer ett effektivt rättssystem för upptäckt av, åtal för och bestraffning av handlingar som utgör förföljelse eller allvarlig skada och att den person som beviljats internationellt skydd kommer att ha tillgång till sådant skydd om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas.
- (61) Vid bedömningen av om grunderna för beviljandet av internationellt skydd inte längre föreligger bör den beslutande myndigheten beakta alla relevanta och tillgängliga informationskällor och vägledning på nationell nivå, unionsnivå och internationell nivå, inbegripet rekommendationer som utfärdas av UNHCR.
- (62) Om en sökande omfattas av artikel 1 D i Genèvekonventionen om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än UNHCR bör den beslutande myndigheten, när den bedömer om detta skydd eller bistånd har upphört av skäl som sökanden inte råder över och är oberoende av sökandens vilja, kontrollera om

⁽¹²⁾ Rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna (EUT L 385, 29.12.2004, s. 1).

⁽¹³⁾ Rådets förordning (EG) nr 1030/2002 av den 13 juni 2002 om en enhetlig utformning av uppehållstillstånd för medborgare i tredjeland (EGT L 157, 15.6.2002, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 3.10.2003, s. 12).

⁽¹⁵⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77).

sökanden varit tvungen att lämna verksamhetsområdet för det berörda organet eller kontoret, om sökandens personliga säkerhet varit allvarigt hotad och om det berörda organet eller kontoret inte kunnat garantera sökandens levnadsvillkor i enlighet med dess mandat.

- (63) Om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande upphör hindrar inte ett beslut av en medlemsstats beslutande myndighet att återkalla en sådan status tredjelandsemborgaren eller den statslösa personen från att ansöka om rätt att vistas i medlemsstaten på andra grunder än de som motiverade beviljandet av internationellt skydd eller från att fortsätta att lagligen vistas på den medlemsstatens territorium av andra skäl, i synnerhet när vederbörande innehar ett giltigt unionsuppehållstillstånd för varaktigt bosatta, i enlighet med relevant unionsrätt och nationell rätt.
- (64) Ett beslut om att upphäva internationellt skydd bör inte ha retroaktiv verkan. Ett beslut om att återkalla internationellt skydd bör ha retroaktiv verkan. Om ett beslut grundar sig på ett skäl för upphörande bör det inte ha retroaktiv verkan. Om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas på grundval av att den aldrig borde ha beviljats kan förvärvade rättigheter behållas eller gå förlorade i enlighet med nationell rätt.
- (65) Personer som beviljats internationellt skydd bör vara bosatta i den medlemsstat som beviljade skyddet. Personer som beviljats internationellt skydd och som innehar en giltig resehandling och ett uppehållstillstånd som utfärdats av en medlemsstat som tillämpar Schengenregelverket fullt ut bör tillåtas att resa in i och vistas fritt på territoriet i de medlemsstater som tillämpar Schengenregelverket fullt ut inom den tillåtna vistelsetiden i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399⁽¹⁶⁾ och artikel 21 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet⁽¹⁷⁾. Personer som beviljats internationellt skydd kan även ansöka om rätt att vistas i en annan medlemsstat än den som beviljade dem internationellt skydd, i enlighet med relevanta unionsregler och nationella regler. Detta innebär dock inte en överföring av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande och därtill hörande rättigheter.
- (66) För att säkerställa att personer som beviljats internationellt skydd respekterar den tillåtna vistelse- eller bosättningsperioden i enlighet med relevant nationell rätt, unionsrätt eller internationell rätt bör rådets direktiv 2003/109/EG⁽¹⁸⁾ ändras så att det föreskriver att den femårsperiod efter vilken personer som beviljats internationellt skydd kan beviljas ställning som varaktigt bosatt i unionen i princip bör börja löpa på nytt varje gång en person som beviljats internationellt skydd påträffas i en annan medlemsstat än den medlemsstat som beviljade den personen internationellt skydd, utan att ha rätt att vistas eller bosätta sig där.
- (67) Medlemsstaternas myndigheter behåller ett visst utrymme för skönsmässig bedömning med avseende på allmän ordning och nationell säkerhet, som bör tolkas i enlighet med nationell rätt, unionsrätt och internationell rätt. Med förbehåll för en individuell bedömning av de specifika omständigheterna kan hänsyn till allmän ordning och nationell säkerhet omfatta fall där en tredjelandsemborgare tillhör en sammanslutning som stöder internationell terrorism eller stöder en sådan sammanslutning. Vid bedömning av huruvida en tredjelandsemborgare eller statslös person utgör ett hot mot en medlemsstats nationella säkerhet har en medlemsstats myndigheter rätt att beakta bland annat information från andra medlemsstater eller tredjeländer.
- (68) Vid beslut om beviljande av de förmåner som föreskrivs i denna förordning bör en behörig myndighet beakta barnets bästa och till de särskilda omständigheter som föreligger i fall där nära släktingar som redan befinner sig i den berörda medlemsstaten och som inte är familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd står i beroendeställning till den person som beviljats internationellt skydd. I undantagsfall, när en nära släkting till en person som beviljats internationellt skydd är en gift underärig som inte åtföljs av sin make eller maka, skulle det kunna anses vara till den underärigas bästa att vederbörande får vara tillsammans med sin ursprungliga familj.
- (69) Medlemsstaterna bör kunna begränsa tillträdet till anställning eller verksamhet som egenföretagare vad gäller anställning i offentlig tjänst och ansvar för att skydda statens eller andra offentliga myndigheters allmänna intressen.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EGT L 239, 22.9.2000, s. 19).

⁽¹⁸⁾ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsemborgares ställning (EUT L 16, 23.1.2004, s. 44).

I samband med utövandet av rätten till likabehandling i fråga om medlemskap i en arbetstagarorganisation eller utövande av ett specifikt yrke bör det vara möjligt att utesluta personer som beviljats internationellt skydd från att delta i ledningen av organ som regleras av offentlig rätt och från att inneha en tjänst som regleras av offentlig rätt.

- (70) Bostadsstöd bör utgöra en grundläggande förmån i den mån det kan betraktas som socialt stöd.
- (71) För att göra det lättare för personer som beviljats internationellt skydd att faktiskt utöva de rättigheter och förmåner som föreskrivs i denna förordning är det nödvändigt att ta hänsyn till deras specifika behov och de särskilda integrationsutmaningar som de ställs inför och att underlätta deras tillgång till integrationsrelaterade rättigheter. Det gäller i synnerhet arbetsmarknadsrelaterade utbildningsmöjligheter och yrkesutbildning och tillgång till förfaranden för erkännande av utländska utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis, särskilt i situationer där personerna i fråga saknar nödvändig dokumentation och inte kan täcka de kostnader som är förknippade med erkännandeförfarandena.
- (72) Personer som beviljats internationellt skydd bör behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på social trygghet.
- (73) Tillgång till hälso- och sjukvård, vid såväl fysiska som psykiska vårdbehov, och vård för sexuell och reproduktiv hälsa, bör säkerställas för personer som beviljats internationellt skydd, förutsatt att detta även säkerställs för medborgare i den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd.
- (74) För att underlätta integrationen i samhällslivet av personer som beviljats internationellt skydd bör dessa personer ha tillgång till integrationsåtgärder på lokal, regional och nationell nivå, på villkor som medlemsstaterna bestämmer. Medlemsstaterna bör överväga att bibehålla tillgång till språkkurser för personer som beviljats internationellt skydd om de som sökande hade tillgång till språkkurser.
- (75) En effektiv övervakning av tillämpningen av denna förordning förutsätter att den utvärderas regelbundet.
- (76) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att fastställa normer för medlemsstaternas beviljande av internationellt skydd till tredjelandsmedborgare och statslösa personer, för en enhetlig status för flyktingar eller för personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av förordningens omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i EU-fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte över vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (77) I enlighet med artiklarna 1 och 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (78) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Syfte

I denna förordning fastställs normer för

- a) när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd,

SV

EUT L, 22.5.2024

- b) en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande,
- c) innehållet i det beviljade internationella skyddet.

Artikel 2

Materiellt tillämpningsområde

1. Denna förordning är tillämplig på fastställandet av när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd och på innehållet i det beviljade internationella skyddet.
2. Denna förordning är inte tillämplig på nationella humanitära statusar som medlemsstaterna beviljar tredjelandsmedborgare och statslösa personer som inte omfattas av denna förordnings tillämpningsområde. Nationella humanitära statusar, om sådana beviljas, får inte medföra risk för förväxling med internationellt skydd.

Artikel 3

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

1. *flyktingstatus*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som flykting.
2. *status som subsidiärt skyddsbehövande*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.
3. *internationellt skydd*: flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
4. *person som beviljats internationellt skydd*: en person som har beviljats flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
5. *flykting*: en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där vederbörande är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl befinner sig utanför det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12.
6. *person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att personen, om vederbörande återsänds till sitt ursprungsland, eller, i fråga om en statslös person, till det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada enligt artikel 15, som inte omfattas av artikel 17.1 och 17.2 och som inte kan, eller på grund av en sådan risk inte vill, begagna sig av det landets skydd.
7. *ansökan om internationellt skydd*: en ansökan om skydd från en medlemsstat som görs av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person, där det finns skäl att anta att personen söker flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
8. *sökande*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har ansökt om internationellt skydd och vars ansökan ännu inte har lett till ett slutligt beslut.
9. *familjemedlemmar*: följande familjemedlemmar till den person som beviljats internationellt skydd, om dessa familjemedlemmar befinner sig på samma medlemsstats territorium i fråga om ansökan om internationellt skydd och under förutsättning att familjen existerade redan innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium:
 - a) Make eller maka till den person som beviljats internationellt skydd eller hans/hennes ogifta partner i en stadigvarande relation, om lag eller praxis i den berörda medlemsstaten behandlar ogifta par som likvärdiga med gifta.

- b) Underårig eller vuxna beroende barn till sådana par som avses i led a eller till den person som beviljats internationellt skydd, förutsatt att de är ogifta och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats i enlighet med nationell rätt; en underårig betraktas som ogift om dennes äktenskap, på grundval av en individuell bedömning, inte skulle vara förenligt med relevant nationell rätt om det hade ingåtts i den berörda medlemsstaten, i synnerhet med avseende på den lagstadgade åldersgränsen för att ingå äktenskap.
- c) Om den person som beviljats internationellt skydd är underårig och ogift: fadern, modern eller någon annan vuxen som ansvarar för den person som beviljats internationellt skydd, inbegripet ett vuxet syskon, enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten; en underårig betraktas som ogift om dennes äktenskap, på grundval av en individuell bedömning, inte skulle vara förenligt med relevant nationell rätt om det hade ingåtts i den berörda medlemsstaten, i synnerhet med avseende på den lagstadgade åldersgränsen för att ingå äktenskap.
10. *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person under 18 år.
11. *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för den underåriga, så länge den underåriga inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inbegripet en underårig som har lämnats ensam utan medföljande vuxen efter det att vederbörande rest in på medlemsstaternas territorium.
12. *uppehållstillstånd*: ett tillstånd som utfärdats av myndigheterna i en medlemsstat, i en enhetlig utformning som föreskrivs i förordning (EG) nr 1030/2002, och som ger en tredjelandsmedborgare eller statslös person rätt att lagligen uppehålla sig på dess territorium.
13. *ursprungsland*: det land eller de länder där en person är medborgare eller, i fråga om statslösa personer, tidigare haft sin vanliga vistelseort.
14. *återkallande av internationellt skydd*: ett beslut av en beslutande myndighet eller en behörig domstol om att återkalla eller upphäva, inbegripet genom att vägra att förnya, internationellt skydd.
15. *beslutande myndighet*: en myndighet med domstolsliknande uppgifter eller en administrativ myndighet i en medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökningar om internationellt skydd och behörig att fatta beslut i den administrativa fasen av förfarandet.
16. *social trygghet*: de grenar av den sociala tryggheten som definieras i artikel 3.1 och 3.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 ⁽¹⁹⁾.
17. *socialt stöd*: förmåner som beviljas i syfte att säkerställa att de grundläggande behoven tillgodoses för dem som inte förfogar över tillräckliga tillgångar.
18. *förmyndare*: en fysisk person eller organisation, inbegripet ett offentligt organ, som utsetts av de behöriga myndigheterna för att bistå och företräda ett ensamkommande barn och handla på dess vägnar, enligt vad som är tillämpligt, för att det ensamkommande barnet ska kunna åtnjuta de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i denna förordning, och samtidigt tillgodose barnets bästa och allmänna välbefinnande.

KAPITEL II

BEDÖMNING AV ANSÖKNINGAR OM INTERNATIONELLT SKYDD

Artikel 4

Framläggande av information och bedömning av fakta och omständigheter

1. Sökande ska lägga fram alla faktorer som de har tillgång till och som underbygger ansökan om internationellt skydd. I detta syfte ska sökandena samarbeta fullt ut med den beslutande myndigheten och med andra behöriga myndigheter och ska förbli närvarande och tillgängliga på den medlemsstats territorium som ansvarar för att pröva deras ansökan under hela förfarandet, inbegripet under bedömningen av de relevanta faktorerna för ansökan.

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (EUT L 166, 30.4.2004, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

2. De faktorer som avses i punkt 1 ska utgöras av
 - a) sökandens utsagor och
 - b) alla handlingar som sökanden förfogar över angående
 - i) sökandens orsaker till ansökan om internationellt skydd,
 - ii) sökandens ålder,
 - iii) sökandens bakgrund, inklusive relevanta familjemedlemmars och andra släktingars bakgrund,
 - iv) sökandens identitet,
 - v) sökandens nationalitet(er),
 - vi) sökandens tidigare bosättningsland eller bosättningsländer och tidigare bosättningsort(er),
 - vii) tidigare ansökningar om internationellt skydd från sökanden,
 - viii) resultatet av eventuella vidarebosättningsförfaranden eller förfaranden för inresa för humanitärt mottagande med anknytning till sökanden enligt definitionen i förordning (EU) 2024/1350,
 - ix) sökandens resvägar, och
 - x) sökandens resehandlingar.
3. Den beslutande myndigheten ska bedöma de relevanta faktorerna i en ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 34 i förordning (EU) 2024/1348.
4. Det faktum att en sökande redan har varit utsatt för förföljelse eller allvarlig skada, eller för direkta hot om sådan förföljelse eller sådan skada, ska betraktas som en allvarlig indikation på att sökandens fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att vederbörande kommer att lida allvarlig skada, såvida det inte finns goda skäl att anta att sådan förföljelse eller allvarlig skada inte kommer att upprepas.
5. Om en eller flera särskilda aspekter av sökandens utsagor inte kan stödjas av skriftliga eller andra bevis, ska inga ytterligare bevis krävas avseende dessa särskilda aspekter om följande villkor är uppfyllda:
 - a) Sökanden har gjort en genuin ansträngning för att underbygga sin ansökan om internationellt skydd.
 - b) Alla relevanta faktorer som sökanden förfogar över har lagts fram, och en tillfredsställande förklaring har lämnats till varför andra relevanta faktorer saknas.
 - c) Sökandens utsagor befinns vara sammanhängande och rimliga och strider inte mot tillgänglig specifik och allmän information som är relevant för sökandens ärende.
 - d) Sökandens allmänna trovärdighet är fastställd, med beaktande av bland annat tidpunkten för när sökanden ansökte om internationellt skydd.

*Artikel 5***Internationellt skyddsbehov "sur place"**

1. En välgrundad fruktan för förföljelse eller en verklig risk för att lida allvarlig skada kan grunda sig på
 - a) händelser som har ägt rum sedan sökanden lämnade ursprungslandet, eller
 - b) verksamhet som sökanden ägnat sig åt sedan vederbörande lämnade ursprungslandet, i synnerhet om det är fastställt att den verksamhet som åberopas är ett uttryck för och en fortsättning på övertygelse, tro eller åskådning som sökanden hade i ursprungslandet.

2. Om risken för förföljelse eller allvarlig skada grundar sig på omständigheter som sökanden har skapat efter att ha lämnat ursprungslandet med det enda eller huvudsakliga syftet att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att ansöka om internationellt skydd, får den beslutande myndigheten vägra att bevilja internationellt skydd, förutsatt att alla beslut som fattas med anledning av ansökan om internationellt skydd är förenliga med Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*), den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (*Europakonventionen*) och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Artikel 6

Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada

Aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada ska vara följande:

- a) Staten.
- b) Parter eller organisationer som kontrollerar staten eller en betydande del av statens territorium.
- c) Icke-statliga aktörer, om det kan visas att de aktörer som avses i artikel 7.1 inte har förmågan eller viljan att tillhandahålla skydd mot förföljelse eller allvarlig skada.

Artikel 7

Aktörer som ger skydd

1. Skydd mot förföljelse eller allvarlig skada kan endast ges av följande aktörer, förutsatt att dessa har förmågan och viljan att erbjuda effektivt och icke-tillfälligt skydd i enlighet med punkt 2:

- a) Staten.
- b) Stabila, etablerade icke-statliga organ, inklusive internationella organisationer, som kontrollerar staten eller en betydande del av statens territorium.

2. Skydd mot förföljelse eller allvarlig skada ska vara effektivt och av icke-tillfällig natur. Detta skydd ska anses tillhandahållas när de aktörer som avses i punkt 1 vidtar rimliga åtgärder för att förhindra att en person förföljs eller lider allvarlig skada, bland annat genom att ombesörja att det finns ett effektivt rättssystem för upptäckt, åtal och bestraffning av handlingar som innebär förföljelse eller allvarlig skada, och när sökanden har tillgång till detta skydd.

3. När den beslutande myndigheten bedömer huruvida stabila, etablerade icke-statliga instanser, inklusive internationella organisationer, kontrollerar en stat eller en betydande del av dess territorium och tillhandahåller skydd enligt punkt 2, ska den beakta precis och uppdaterad information om ursprungsländer som erhållits från relevanta och tillgängliga nationella och internationella källor och källor på unionsnivå och, om sådan finns att tillgå, den gemensamma analys av situationen i specifika ursprungsländer och den vägledning som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303.

Artikel 8

Internt skyddsalternativ

1. Om staten eller statens företrädare inte är de aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada, och som en del av bedömningen av ansökan om internationellt skydd, ska den beslutande myndigheten pröva huruvida en sökande inte är i behov av internationellt skydd eftersom sökanden på ett säkert och lagligt sätt kan resa till och beviljas rätt till inresa i en del av ursprungslandet och rimligen kan förväntas bosätta sig där, och huruvida sökanden i den delen av landet

- a) inte känner någon välgrundad fruktan för förföljelse eller löper någon verklig risk för att lida allvarlig skada, eller
- b) har tillgång till effektivt och icke-tillfälligt skydd mot förföljelse eller allvarlig skada.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. I de fall då staten eller statens företrädare är de aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada ska den beslutande myndigheten anta att den sökande inte kan få effektivt skydd, och ingen prövning enligt punkt 1 behöver göras.

Den beslutande myndigheten får göra en prövning enligt punkt 1 endast om det klart kan fastställas att risken för förföljelse eller allvarlig skada härrör från en aktör vars befogenheter är tydligt begränsade till ett visst geografiskt område eller om staten har kontroll endast över vissa delar av landet.

3. Den beslutande myndigheten ska göra en prövning enligt punkt 1 när den har fastställt att de kriterier för att vara berättigad till skydd som anges i denna förordning annars skulle vara tillämpliga på en sökande. Det ankommer på den beslutande myndigheten att visa att ett internt skyddsalternativ finns tillgängligt för sökanden. Sökanden ska ha rätt att lägga fram bevis och faktorer som visar att ett sådant alternativ inte är tillgängligt för vederbörande. Den beslutande myndigheten ska beakta de bevis och faktorer som sökanden lagt fram.

4. Vid prövningen av om en sökande känner en välgrundad fruktan för förföljelse eller löper en verklig risk för att lida allvarlig skada, eller har tillgång till skydd mot förföljelse eller allvarlig skada i en del av ursprungslandet i enlighet med punkt 1, ska den beslutande myndigheten, när den fattar beslut om ansökan om internationellt skydd, beakta de allmänna omständigheter som råder i den delen av landet och sökandens personliga omständigheter i enlighet med artikel 4. För detta ändamål ska den beslutande myndigheten beakta precis och uppdaterad information från relevanta och tillgängliga nationella och internationella källor och källor på unionsnivå och, där sådan finns att tillgå, den gemensamma analys av situationen i specifika ursprungsländer och den vägledning som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303.

5. Vid tillämpning av punkt 1 ska den beslutande myndigheten beakta

- a) de allmänna omständigheter som råder i den berörda delen av ursprungslandet, inbegripet tillgängligheten, effektiviteten och varaktigheten för det skydd som avses i artikel 7,
- b) sökandens personliga omständigheter när det gäller faktorer såsom hälsa, ålder, kön, inbegripet könsidentitet, sexuell läggning, etniskt ursprung och tillhörighet till nationell minoritet, och
- c) huruvida sökanden skulle kunna tillgodose sina grundläggande behov.

6. Om sökanden är ett ensamkommande barn ska den beslutande myndigheten beakta barnets bästa och, i synnerhet, tillgången till hållbara och lämpliga omsorgs- och förmyndararrangemang.

KAPITEL III

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT BETRAKTAS SOM FLYKTING

Artikel 9

Förföljelse

1. En handling ska betraktas som förföljelse i den mening som avses i artikel 1 A i Genèvekonventionen om

- a) den är tillräckligt allvarlig till sin natur eller på grund av sin upprepning för att innebära en allvarlig överträdelse av de grundläggande mänskliga rättigheterna, särskilt de rättigheter från vilka det inte går att göra undantag enligt artikel 15.2 i Europakonventionen, eller
- b) den är en ackumulation av olika åtgärder, däribland sådana överträdelser av de mänskliga rättigheterna som är tillräckligt allvarliga för att påverka en individ på ett sätt som liknar det som avses i led a.

2. Förföljelse enligt definitionen i punkt 1 kan bland annat ta sig uttryck i

- a) fysiskt eller psykiskt våld, inklusive sexuellt våld,
- b) rättsliga, administrativa, polisiära eller judiciella åtgärder som i sig är diskriminerande eller som genomförs på ett diskriminerande sätt,
- c) åtal eller straff som är oproportionerliga eller diskriminerande,

- d) nekad tillgång till rättsmedel vilket resulterar i ett oproportionerligt eller diskriminerande straff,
 - e) åtal eller straff för vägran att utföra militärtjänst i en konflikt, om fullgörandet av militärtjänst skulle innefatta brott eller handlingar som omfattas av skälen för uteslutning i artikel 12.2,
 - f) köns- eller barnspecifika handlingar.
3. För att en sökande ska uppfylla definitionen av *flyktning* enligt artikel 3.5 ska det finnas ett samband mellan de skäl till förföljelse som avses i artikel 10 och den förföljelse som anges i punkt 1 i den här artikeln eller avsaknaden av skydd mot sådan förföljelse.

Artikel 10

Skäl till förföljelsen

1. Följande faktorer ska beaktas vid bedömningen av skälen till förföljelsen:
- a) Begreppet ras ska särskilt omfatta hudfärg, härkomst eller tillhörighet till en viss etnisk grupp.
 - b) Begreppet religion ska särskilt omfatta teistiska, icke-teistiska och ateistiska trosuppfattningar, deltagande i eller avstående från deltagande i formella privata eller offentliga gudstjänster, enskilt eller tillsammans med andra, samt andra religiösa handlingar eller åsiktsyttringar, eller former av personligt eller gemensamt handlande grundat på eller påbjudet genom någon trosriktning.
 - c) Begreppet nationalitet ska inte vara begränsat till medborgarskap eller avsaknad av medborgarskap, utan ska särskilt omfatta tillhörighet till en grupp som definieras genom dess kulturella, etniska eller språkliga identitet, gemensamma geografiska ursprung eller politiska bakgrund eller dess förbindelser med befolkningen i en annan stat.
 - d) Begreppet tillhörighet till en viss samhällsgrupp ska särskilt omfatta tillhörighet till en grupp
 - i) vars medlemmar har eller uppfattas ha en medfödd egenskap eller en gemensam bakgrund som inte kan ändras, eller en egenskap eller övertygelse som är så grundläggande för identiteten eller samvetet att de inte bör tvingas avsvära sig den, och
 - ii) som har en särskild identitet i det berörda landet eftersom den uppfattas som annorlunda av omgivningen.
 - e) Begreppet politisk åskådning ska särskilt inbegripa när någon har en åsikt, tanke eller tro i en fråga som rör de potentiella aktörer som utövar förföljelse och som anges i artikel 6 och deras politik eller metoder, oavsett om sökanden har handlat i linje med denna åsikt, tanke eller tro.

Beroende på omständigheterna i ursprungslandet ska begreppet tillhörighet till en viss samhällsgrupp enligt första stycket d omfatta tillhörighet till en grupp som har sexuell läggning som gemensam egenskap. Vid bedömningen av om en person ska anses tillhöra en viss samhällsgrupp eller när ett karakteristiskt drag hos en sådan grupp ska fastställas ska vederbörlig hänsyn tas till genusrelaterade aspekter, inbegripet könsidentitet och könsuttryck.

2. Vid bedömningen av om en sökande har en välgrundad fruktan för förföljelse är det irrelevant huruvida sökanden faktiskt har de egenskaper i fråga om ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning som är skälet till förföljelsen, förutsatt att en sådan egenskap tillskrivs sökanden av den aktör som utövar förföljelsen.

3. Vid bedömningen av om en sökande har en välgrundad fruktan för förföljelse ska den beslutande myndigheten inte rimligen kan förvänta sig att sökanden ska anpassa eller ändra sitt beteende, sin övertygelse eller sin identitet eller avhålla sig från vissa vanor, när sådant beteende, sådan övertygelse eller sådana vanor är inneboende i vederbörandes identitet, för att undvika risken för förföljelse i personens ursprungsland.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 11

Upphörande

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska upphöra att vara en flykting om ett eller flera av följande kriterier är tillämpliga:

- a) Tredjelandsmedborgaren har frivilligt åter begagnat sig av skydd i det land där vederbörande är medborgare.
- b) Efter att ha förlorat sitt medborgarskap har tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen av fri vilja förvärvat det på nytt.
- c) Tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har förvärvat ett nytt medborgarskap, och åtnjuter skydd i det land där vederbörande har nytt medborgarskap.
- d) Tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har frivilligt återetablerat sig i det land som vederbörande lämnat eller fortsatt att uppehålla sig utanför på grund av fruktan för förföljelse.
- e) Tredjelandsmedborgaren kan inte längre fortsätta att vägra att begagna sig av skyddet i det land där vederbörande är medborgare eftersom de omständigheter som ledde till att personen i fråga erkändes som flykting inte längre föreligger.
- f) Den statslösa personen kan återvända till det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort, eftersom de omständigheter som ledde till att personen i fråga erkändes som flykting inte längre föreligger.

Leden e och f i första stycket ska inte tillämpas på en flykting som kan åberopa tungt vägande skäl grundade på tidigare förföljelse för att inte vilja begagna sig av skyddet i det land där vederbörande är medborgare eller, i fråga om en statslös person, det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort.

2. Vid bedömningen av huruvida punkt 1 första stycket e och f ska tillämpas ska den beslutande myndigheten

- a) beakta exakt och uppdaterad information från relevanta och tillgängliga nationella och internationella källor och källor på unionsnivå och, där sådan finns att tillgå, den gemensamma analys av situationen i specifika ursprungsländer och den vägledning som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303,
- b) ta hänsyn till huruvida ändringen av omständigheter är av sådan väsentlig och icke-tillfällig natur att flyktingens fruktan för förföljelse inte längre kan anses välgrundad.

Artikel 12

Uteslutande

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska vara utesluten från att vara flykting om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen

- a) omfattas av artikel 1 D i Genèvekonventionen, som handlar om skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom Förenta nationerna än Förenta nationernas flyktingkommissariat; om sådant skydd eller bistånd av något skäl har upphört, utan att tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens ställning har fastställts slutgiltigt i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av Förenta nationernas generalförsamling, ska tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen automatiskt komma i åtnjutande av förmånerna i denna förordning,
- b) av de behöriga myndigheterna i tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens bosättningsland tillerkänns samma rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskap i det landet eller likvärdiga rättigheter och skyldigheter.

2. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska vara utesluten från att vara flykting om det finns allvarliga skäl att anta att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen

- a) har begått ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,

- b) har begått ett grovt icke-politiskt brott utanför tillflyktslandet innan tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen fick tillträde till det landet som flykting, vilket innebär den tidpunkt då flyktingstatus beviljades; särskilt grymma handlingar, även om de begåtts i förment politiskt syfte, får betecknas som allvarliga icke-politiska brott,
- c) har gjort sig skyldig till handlingar som strider mot Förenta nationernas syften och principer enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga.
3. Punkt 2 ska tillämpas på personer som anstiftar eller på annat sätt deltar i att begå de brott eller handlingar som avses däri.
4. När den beslutande myndigheten, på grundval av en bedömning av hur allvarliga de brott eller handlingar som den berörda personen begått är och dennes individuella ansvar och med beaktande av alla omständigheter kring brotten eller handlingarna och personens situation, har fastställt att ett eller flera av de relevanta skäl för uteslutning som fastställs i punkt 2 eller 3 är tillämpliga, ska den beslutande myndigheten utesluta sökanden från flyktingstatus utan att göra en proportionalitetsprövning kopplad till fruktan för förföljelse.
5. När den beslutande myndigheten som en del av den bedömning som avses i punkt 4 gör en prövning enligt punkterna 2 och 3 i fråga om en underårig ska den bland annat beakta den underårigas kapacitet att anses straffrättsligt ansvarig om vederbörande hade begått brottet på territoriet för den medlemsstat som prövar ansökan om internationellt skydd, i enlighet med nationell rätt om ålder för straffrättsligt ansvar.

KAPITEL IV

FLYKTINGSTATUS

Artikel 13

Beviljande av flyktingstatus

Den beslutande myndigheten ska bevilja en tredjelandsmedborgare eller en statslös person flyktingstatus om vederbörande kan betraktas som flykting i enlighet med kapitlet II och III.

Artikel 14

Återkallande av flyktingstatus

1. Den beslutande myndigheten ska återkalla en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons flyktingstatus om
- a) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har upphört att vara flykting i enlighet med artikel 11,
- b) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen borde ha varit eller är utesluten från att vara flykting i enlighet med artikel 12,
- c) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har förvrängt fakta, inklusive genom användning av falska handlingar, eller utelämnat fakta, och detta har varit avgörande för beviljandet av flyktingstatus,
- d) det finns skäligen anledning att betrakta tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen som en fara för säkerheten i den medlemsstat där personen i fråga befinner sig,
- e) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen utgör en samhällsfara i den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen befinner sig, med hänsyn till att vederbörande genom en lagakraftvunnen dom har dömts för ett synnerligen allvarligt brott.
2. I de situationer där punkt 1 d och e är tillämpliga får den beslutande myndigheten besluta att inte bevilja flyktingstatus om ett beslut om ansökan om internationellt skydd ännu inte har fattats.
3. Personer på vilka punkt 1 d och e eller punkt 2 i denna artikel tillämpas ska ha de rättigheter som anges i eller som liknar dem som anges i artiklarna 3, 4, 16, 22, 31, 32 och 33 i Genèvekonventionen om de befinner sig i medlemsstaten.

SV

EUT L, 22.5.2024

4. Den beslutande myndighet som har beviljat flyktingstatus ska i varje enskilt fall visa att den person som beviljats flyktingstatus inte längre är flykting, eller aldrig borde ha beviljats flyktingstatus eller inte längre bör inneha flyktingstatus av de skäl som anges i punkt 1 i den här artikeln. Under återkallandeförfarandet ska artikel 66 i förordning (EU) 2024/1348 tillämpas.

KAPITEL V

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SUBSIDIÄRT SKYDD

Artikel 15

Allvarlig skada

Allvarlig skada som avses i artikel 3.6 utgörs av

- a) dödsstraff eller avrättning,
- b) tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av en sökande i ursprungslandet, eller
- c) ett allvarligt och personligt hot mot en civilpersons liv eller lem på grund av urskillningslöst våld i situationer av internationell eller intern väpnad konflikt.

Artikel 16

Upphörande

1. En person som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande ska inte längre anses uppfylla kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande när de omständigheter som ledde till att denna status beviljades inte längre föreligger eller har ändrats i sådan grad att skydd inte längre behövs.
2. Vid bedömningen av huruvida de omständigheter som ledde till att status som subsidiärt skyddsbehövande beviljades inte längre föreligger eller har ändrats i sådan grad att skydd inte längre behövs, ska den beslutande myndigheten
 - a) beakta exakt och uppdaterad information från relevanta och tillgängliga nationella och internationella källor och källor på unionsnivå och, där sådan finns att tillgå, den gemensamma analys av situationen i specifika ursprungsländer och den vägledning som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303,
 - b) ta hänsyn till huruvida ändringen av omständigheter är av sådan väsentlig och icke-tillfällig natur att den person som har status som subsidiärt skyddsbehövande inte längre är utsatt för en verklig risk för allvarlig skada.
3. Punkt 1 ska inte tillämpas på personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och som kan återopa tungt vägande skäl grundade på tidigare allvarlig skada för att inte vilja begagna sig av det lands skydd vari vederbörande är medborgare eller, om det är fråga om en statslös person, det land där vederbörande tidigare hade sin vanliga vistelseort.

Artikel 17

Uteslutande

1. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska vara utesluten från att uppfylla kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande om det finns allvarliga skäl för att anta att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen
 - a) har begått ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,
 - b) har begått ett allvarligt brott före ankomsten till medlemsstatens territorium eller har dömts för ett allvarligt brott efter ankomsten,
 - c) har gjort sig skyldig till handlingar som strider mot Förenta nationernas syften och principer enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga,

d) utgör en fara för samhället eller den nationella säkerheten.

2. Punkt 1 ska tillämpas på personer som anstiftar eller på annat sätt deltar i att begå de brott eller handlingar som avses däri.

3. En tredjelandsmedborgare eller en statslös person får uteslutas från att uppfylla kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen, innan denne fick tillträde till den berörda medlemsstaten, har begått ett eller flera brott som inte omfattas av punkt 1 a, b och c, men som skulle ha gett fängelsestraff om de hade begåtts i den berörda medlemsstaten, och om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen lämnade sitt ursprungsland endast för att undvika påföljder för dessa brott.

4. När den beslutande myndigheten, på grundval av en bedömning av hur allvarliga de brott eller handlingar som den berörda personen begått är och dennes individuella ansvar och med beaktande av alla omständigheter kring brotten eller handlingarna och personens situation, har fastställt att ett eller flera av de relevanta skäl för uteslutning som fastställs i punkt 1 eller 2 är tillämpliga, ska den beslutande myndigheten utesluta sökanden från status som subsidiärt skyddsbehövande utan att göra en proportionalitetsprövning kopplad till fruktan för allvarlig skada.

5. När den beslutande myndigheten som en del av den bedömning som avses i punkt 4 gör en prövning enligt punkt 1 i fråga om en underårig ska den bland annat beakta dennes kapacitet att anses straffrättsligt ansvarig om den underåriga hade begått brottet på territoriet för den medlemsstat som prövar ansökan om internationellt skydd, i enlighet med nationell rätt om ålder för straffrättsligt ansvar, eller, i förekommande fall, har dömts för ett allvarligt brott efter ankomsten.

KAPITTEL VI

STATUS SOM SUBSIDIÄRT SKYDDSBEHÖVANDE

Artikel 18

Beviljande av status som subsidiärt skyddsbehövande

Den beslutande myndigheten ska bevilja status som subsidiärt skyddsbehövande till en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med kapitlen II och V.

Artikel 19

Återkallande av status som subsidiärt skyddsbehövande

1. Den beslutande myndigheten ska återkalla en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons status som subsidiärt skyddsbehövande om

- a) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 16,
- b) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen efter att ha beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande borde ha varit eller är utesluten från att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 17,
- c) tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen har förvrängt fakta, inklusive genom användning av falska handlingar, eller utelämnat fakta, och detta varit avgörande för att bevilja status som subsidiärt skyddsbehövande.

2. Den beslutande myndighet som har beviljat status som subsidiärt skyddsbehövande ska i varje enskilt fall visa att den person som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande inte längre uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, aldrig borde ha beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande eller inte längre bör inneha status som subsidiärt skyddsbehövande av de skäl som anges i punkt 1 i denna artikel. Under återkallandeförfarandet ska artikel 66 i förordning (EU) 2024/1348 förordningen om asylförfaranden tillämpas.

SV

EUT L, 22.5.2024

KAPITEL VII

INNEHÅLLET I DE RÄTTIGHETER OCH SKYLDIGHETER FÖR PERSONER SOM BEVILJATS INTERNATIONELLT SKYDD
SOM FÖLJER AV DET INTERNATIONELLT SKYDDET

AVSNITT I

Gemensamma bestämmelser

Artikel 20

Allmänna regler

1. Utan att det påverkar de rättigheter och skyldigheter som följer av Genèvekonventionen, ska personer som beviljats internationellt skydd ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel.
2. Personer som beviljats internationellt skydd ska ha tillgång till rättigheter i enlighet med detta kapitel när internationellt skydd har beviljats och så länge vederbörande innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
3. Om ett uppehållstillstånd inte utfärdats till en person som beviljats internationellt skydd inom 15 dagar efter beviljandet av internationellt skydd ska den berörda medlemsstaten vidta provisoriska åtgärder, såsom registrering eller utfärdande av ett dokument, för att säkerställa att den person som beviljats internationellt skydd har faktisk tillgång till de rättigheter som föreskrivs i detta kapitel, med undantag för dem som anges i artiklarna 25 och 27, tills dess att uppehållstillståndet utfärdats i enlighet med artikel 24.
4. Vid tillämpningen av detta kapitel i de fall där det har fastställts att en person har särskilda behov på grund av att vederbörande är till exempel en underårig, ett ensamkommande barn, en person med funktionsnedsättning, en äldre person, en gravid kvinna, en ensamstående förälder med ett underårigt eller vuxet beroende barn, ett offer för människohandel, en person med allvarlig sjukdom, en person med ett psykiatriskt tillstånd eller en person som utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, ska de behöriga myndigheterna beakta dessa särskilda behov.
5. Vid tillämpningen av de bestämmelser i detta kapitel som rör underåriga ska de behöriga myndigheterna i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 21

Skydd mot avvisning

Principen om non-refoulement ska respekteras i enlighet med unionsrätten och internationell rätt.

Artikel 22

Information

De behöriga myndigheterna ska ge personer som beviljats internationellt skydd information om de rättigheter och skyldigheter som är knutna till flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, så snart som möjligt efter det att sådant skydd har beviljats. Denna information, som anges i bilaga I, ska

- a) lämnas på ett språk som den person som beviljats internationellt skydd förstår eller rimligen kan förväntas förstå och
- b) uttryckligen hänvisa till följderna av att inte uppfylla de skyldigheter som anges i artikel 27 om förflyttning inom unionen.

Artikel 23

Sammanhållning av familjer

1. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat som beviljade en person internationellt skydd ska i enlighet med nationella förfaranden utfärda uppehållstillstånd till familjemedlemmar till den person som beviljats internationellt skydd vilka inte för egen del uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd och som ansöker om uppehållstillstånd i den medlemsstaten, om punkt 3, 4 eller 5 i denna artikel inte är tillämplig och i den mån detta överensstämmer med familjemedlemmens personliga rättsliga status.
2. Ett uppehållstillstånd som utfärdas i enlighet med punkt 1 ska ha samma sista giltighetsdag som det uppehållstillstånd som utfärdats till den person som beviljats internationellt skydd och ska kunna förnyas för lika lång tid som det uppehållstillstånd som utfärdades till den person som beviljats internationellt skydd. Giltighetstiden för det uppehållstillstånd som beviljas familjemedlemmen ska inte förlängas utöver den sista giltighetsdagen för det uppehållstillstånd som innehas av den person som beviljats internationellt skydd.
3. Upphållstillstånd ska inte utfärdas enligt denna förordning till en familjemedlem som är utesluten eller skulle vara utesluten från internationellt skydd i enlighet med kapitlen III och V.
4. Upphållstillstånd ska inte utfärdas enligt denna förordning till en make/maka eller en ogift partner i ett stabilt förhållande om det finns starka indikationer på att äktenskapet eller partnerskapet ingicks enbart för att möjliggöra för den berörda personen att resa in i eller bosätta sig i den berörda medlemsstaten.
5. Om så krävs av skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning när det gäller den berörda familjemedlemmen, ska uppehållstillstånd inte utfärdas till den familjemedlemmen, och uppehållstillstånd som redan har utfärdats ska återkallas eller ska inte förnyas.
6. Familjemedlemmar som har beviljats ett uppehållstillstånd i enlighet med punkt 1 i denna artikel ska ha de rättigheter som fastställs i artiklarna 25–32, 34 och 35.
7. Medlemsstaterna får tillämpa denna artikel på andra nära släktingar, inklusive syskon, som levde tillsammans som en del av familjen innan sökanden anlände till medlemsstatens territorium och är beroende av den person som beviljats internationellt skydd. Medlemsstaterna får tillämpa denna artikel på en gift underårig, förutsatt att det är i den underårigas intresse.

AVSNITT II

Rättigheter och skyldigheter avseende bosättning och vistelse

Artikel 24

Upphållstillstånd

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska ha rätt till uppehållstillstånd så länge som de innehar flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
2. Ett uppehållstillstånd ska utfärdas så snart som möjligt efter det att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande har beviljats, och senast 90 dagar från dagen för delgivningen av beslutet att bevilja internationellt skydd, med användning av den enhetliga utformning som anges i förordning (EG) nr 1030/2002.
3. Ett uppehållstillstånd ska utfärdas kostnadsfritt eller mot en avgift som inte överstiger den avgift som ska betalas av medborgare i den berörda medlemsstaten för utfärdande av identitetskort.
4. Ett uppehållstillstånd ska ha en initial giltighetstid på minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och minst ett år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

När uppehållstillstånden löper ut ska de förnyas med minst tre år för personer som beviljats flyktingstatus och med minst två år för personer som beviljats status som subsidiärt skyddsbehövande.

SV

EUT L, 22.5.2024

Förnyandet av uppehållstillstånd ska organiseras så att kontinuiteten säkras för den tillåtna uppehållsperioden utan något avbrott mellan den period som täcks av det utgående tillståndet och det förnyade tillståndet, förutsatt att den person som beviljats internationellt skydd handlar i överensstämmelse med relevant nationell rätt som fastställer de administrativa formaliteterna för förnyande.

5. De behöriga myndigheterna får återkalla eller vägra att förnya ett uppehållstillstånd endast om de har återkallat flyktingstatus i enlighet med artikel 14 eller status som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med artikel 19.

Artikel 25

Resehandlingar

1. Om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen med avseende på en person som innehar flyktingstatus kräver något annat, ska behöriga myndigheter utfärda resehandlingar till personer som innehar flyktingstatus, i den form som anges i bilagan till Genèvekonventionen och som uppfyller de minimistandarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken som anges i förordning (EG) nr 2252/2004. Sådana resehandlingar ska vara giltiga i mer än ett år.

2. Om inte tvingande hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen med avseende på en person som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande kräver något annat, ska behöriga myndigheter utfärda resehandlingar som överensstämmer med de minimistandarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken som anges i rådets förordning (EG) nr 2252/2004 till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och som inte kan få eller förnya ett nationellt pass. Sådana resehandlingar ska vara giltiga i mer än ett år.

3. Behöriga myndigheter i medlemsstater som inte deltar i Schengenregelverket ska, när de fullgör sina skyldigheter enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel, utfärda resehandlingar i den form som anges i bilagan till Genèvekonventionen och som överensstämmer med ministandarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken som motsvarar dem som anges i förordning (EG) nr 2252/2004 till personer som innehar flyktingstatus, med beaktande av Internationella civila luftfartsorganisationens specifikationer, särskilt i dokument 9303 om maskinläsbara resehandlingar.

Behöriga myndigheter i medlemsstater som inte deltar i Schengenregelverket ska, när de fullgör sina skyldigheter enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel, utfärda resehandlingar som överensstämmer med minimistandarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken som motsvarar dem som anges i förordning (EG) nr 2252/2004 till personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande och som inte kan få eller förnya ett nationellt pass, med beaktande av Internationella civila luftfartsorganisationens specifikationer, särskilt i dokument 9303 om maskinläsbara resehandlingar.

Artikel 26

Rätt till fri rörlighet inom medlemsstaten

Personer som beviljats internationellt skydd ska ha rätt att röra sig fritt inom territoriet i den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd, inbegripet rätt att välja sin bosättningsort inom det territoriet, på samma villkor och med samma begränsningar som de som gäller för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom det territoriet och som generellt befinner sig i samma situation.

Artikel 27

Förflyttning inom unionen

Personer som beviljats internationellt skydd ska inte ha rätt att bosätta sig i en annan medlemsstat än den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd. Detta ska inte påverka deras rätt att

a) ansöka om och tillåtas bosätta sig i en annan medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens nationella rätt eller i enlighet med relevanta bestämmelser i unionsrätten eller i internationella avtal,

- b) fritt röra sig i enlighet med villkoren i artikel 21 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet.

AVSNITT III

Rättigheter avseende integration

Artikel 28

Tillträde till arbetsmarknaden

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska ha rätt att ta anställning eller bedriva verksamhet som egenföretagare, med förbehåll för de regler som allmänt tillämpas för yrket i fråga eller för anställning i offentlig tjänst, omedelbart efter det att skyddet har beviljats.
2. Personer som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på
 - a) anställningsvillkor, inbegripet minimiålder för anställning, och arbetsvillkor, inbegripet lön och uppsägning, arbetstider, ledighet och allmänna helgdagar, samt hälso- och säkerhetskrav på arbetsplatsen,
 - b) föreningsfrihet och frihet att tillhöra en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller någon annan organisation vars medlemmar utövar ett visst yrke, inbegripet de rättigheter och förmåner som sådana organisationer tillhandahåller,
 - c) arbetsmarknadsrelaterade utbildningsmöjligheter för vuxna, yrkesutbildning, inbegripet kurser för uppdatering av färdigheter, praktisk arbetslivserfarenhet,
 - d) informations- och rådgivningstjänster som tillhandahålls av arbetsförmedlingar.
3. Behöriga myndigheter ska om nödvändigt underlätta en fullständig tillgång till de verksamheter som avses i punkt 2 c och d.

Artikel 29

Tillträde till utbildning

1. Underåriga som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på tillträde till utbildningssystemet.

Personer som beviljats internationellt skydd ska fortsatt behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd för att kunna slutföra sin gymnasieutbildning, oavsett om de uppnår myndighetsålder.

2. Vuxna som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på tillträde till det allmänna utbildningssystemet, fortbildning eller omskolning.

Trots första stycket får behöriga myndigheter neka bidrag och lån till vuxna som beviljats internationellt skydd, om det är möjligt enligt nationell rätt.

Artikel 30

Tillgång till förfaranden för erkännande av kvalifikationer och validering av färdigheter

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd i samband med befintliga förfaranden för erkännande av utländska examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Behöriga myndigheter ska underlätta för personer som beviljats internationellt skydd och som inte kan lägga fram skriftliga bevis på sina kvalifikationer att få fullständig tillgång till de förfaranden som avses i punkt 1 i denna artikel, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 2.2 och 3.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG⁽²⁰⁾.

3. Personer som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på tillgång till lämpliga system för bedömning, validering och erkännande av deras tidigare läranderesultat och erfarenhet.

Artikel 31

Social trygghet och socialt stöd

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska behandlas på samma sätt som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd med avseende på social trygghet och socialt stöd.

Tillgång till visst socialt stöd som fastställs i nationell rätt får villkoras av att personen som beviljats internationellt skydd faktiskt deltar i integrationsåtgärder, om deltagande i sådana åtgärder är obligatoriska och förutsatt att de är tillgängliga och kostnadsfria.

2. Trots punkt 1 får bestämmelsen om likabehandling med avseende på socialt stöd för personer som har status som subsidiärt skyddsbehövande begränsas till grundläggande förmåner, om det är möjligt enligt nationell rätt.

Grundläggande förmåner ska omfatta minst

- a) minimiinkomststöd,
- b) bistånd vid sjukdom eller graviditet,
- c) bistånd till föräldrar, inklusive bistånd för vård av barn, och
- d) bostadsstöd, i den mån dessa förmåner beviljas medborgare i den berörda medlemsstaten enligt nationell rätt.

Artikel 32

Hälso- och sjukvård

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska ha tillträde till hälso- och sjukvård på samma villkor som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd.

2. Personer som beviljats internationellt skydd och som har särskilda behov, såsom gravida kvinnor, personer med funktionsnedsättning, personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld eller underåriga som varit utsatta för någon form av övergrepp, försummelse, utnyttjande, tortyr eller grym, omänsklig och förnedrande behandling eller som har drabbats av väpnade konflikter, ska ges adekvat hälso- och sjukvård, inbegripet behandling av psykiatriska tillstånd när så behövs, på samma villkor som medborgare i den medlemsstat som har beviljat dem internationellt skydd.

Artikel 33

Ensamkommande barn

1. Så snart som möjligt efter att ett ensamkommande barn har beviljats internationellt skydd ska behöriga myndigheter vidta nödvändiga åtgärder, enligt nationell rätt, för att utse en förmyndare.

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 30.9.2005, s. 22).

Behöriga myndigheter får låta samma person som varit företrädare enligt artikel 23.2 b i förordning (EU) 2024/1348 eller enligt artikel 27.1 b i direktiv (EU) 2024/1346 fortsätta som förmyndare, utan att det krävs att personen utses formellt.

De företrädare som avses i artikel 23.2 b i förordning (EU) 2024/1348 eller artikel 27.1 b i direktiv (EU) 2024/1346 ska kvarstå som ansvariga för de ensamkommande barnen till dess att en förmyndare är utsedd.

Organisationer eller fysiska personer vars intressen står i strid med, eller skulle kunna stå i strid med, det ensamkommande barnets intressen, ska inte kunna utses till förmyndare för det ensamkommande barnet i fråga.

Om en organisation utses som förmyndare ska den så snart som möjligt utse en fysisk person som ska vara ansvarig för att utföra uppdraget som förmyndare för det ensamkommande barnet i enlighet med denna förordning.

2. Förmyndaren ska vid tillämpningen av denna förordning och för att tillgodose barnets bästa och det ensamkommande barnets allmänna välbefinnande

- a) säkerställa att det ensamkommande barnet har tillgång till alla rättigheter som följer av denna förordning,
- b) bistå och, i tillämpliga fall, företräda det ensamkommande barnet om det ensamkommande barnets flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande återkallas, och
- c) i tillämpliga fall bistå med efterforskning av familjemedlemmar i enlighet med punkt 7.

Förmyndare ska

- a) ha nödvändig sakkunskap och få inledande och kontinuerlig lämplig utbildning om ensamkommande barns rättigheter och behov, inbegripet eventuella tillämpliga normer till skydd för barn,
- b) vara bundna av de regler om tystnadsplikt som finns enligt nationell rätt, avseende uppgifter som de får kännedom om genom sitt arbete,
- c) inte ha begått brott och överträdelser relaterade till barn, eller brott och överträdelser som föranleder allvarliga tvivel om deras förmåga att ha en ansvarsfull roll när det gäller barn.

3. Behöriga myndigheter ska utse varje förmyndare att företräda ett proportionerligt och tillräckligt begränsat antal ensamkommande barn för att säkerställa att förmyndarna kan utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt och att ensamkommande barn har faktisk tillgång till sina rättigheter och förmåner.

4. Medlemsstaterna ska i enlighet med nationell rätt säkerställa att det finns entiteter, inbegripet rättsliga myndigheter, eller personer med ansvar för löpande tillsyn och övervakning av förmyndarna för att säkerställa att de utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

De entiteter och personer som avses i första stycket ska granska förmyndarnas arbete, särskilt om det finns indikationer på att förmyndare inte utför sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Sådana entiteter och personer ska utan dröjsmål pröva alla klagomål som ensamkommande barn lagt fram mot sina förmyndare.

De behöriga myndigheterna ska vid behov ersätta en person som agerar förmyndare, särskilt om de anser att den personen inte har utfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt.

De behöriga myndigheterna ska på ett åldersanpassat sätt förklara för ensamkommande barn, och försäkra sig om att de förstår, hur de kan gå tillväga för att i förtroende och under säkra former lägga fram ett klagomål mot sina förmyndare.

5. Med beaktande av barnets bästa ska de behöriga myndigheterna placera ensamkommande barn

- a) hos en vuxen släkting,
- b) i en fosterfamilj,
- c) i boenden som utformats särskilt för att ta emot underåriga, eller

SV

EUT L, 22.5.2024

d) i andra typer av inkvartering som är lämpliga för underåriga.

De ensamkommande barnens åsikter ska beaktas i förhållande till deras ålder och mognad.

6. Så långt det är möjligt ska syskon hållas samman, med beaktande av de berörda ensamkommande barnens bästa och i synnerhet deras ålder och mognad. Ensamkommande barn ska byta inkvartering så sällan som möjligt.

7. Om efterforskningen av familjemedlemmar till ett ensamkommande barn påbörjades innan barnet beviljades internationellt skydd, ska den fortsätta efter det att internationellt skydd har beviljats. Om efterforskningen av familjemedlemmar inte redan har påbörjats ska det ske så snart som möjligt efter det att flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande har beviljats, förutsatt att det är för den underårigas bästa.

Om det kan föreligga ett hot mot den underårigas eller dennas familjs liv eller integritet, särskilt om dessa nära släktingar är kvar i ursprungslandet, ska det säkerställas att insamling, behandling och spridning av uppgifter om dessa personer sker konfidentiellt så att deras säkerhet inte äventyras.

Artikel 34

Tillgång till bostad

1. Personer som beviljats internationellt skydd ska ha tillgång till bostad på villkor som åtminstone är likvärdiga med dem som gäller för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom territoriet för den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd och som generellt befinner sig i samma situation.

2. Nationell utplaceringspraxis för personer som beviljats internationellt skydd ska säkerställa att personer som beviljats internationellt skydd behandlas likvärdigt såvida inte särbehandling är objektivt motiverad. Sådan nationell praxis ska säkerställa lika möjligheter när det gäller tillgång till bostäder.

Artikel 35

Tillgång till integrationsåtgärder

1. För att uppmuntra och underlätta integration i samhällslivet i den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd ska personer som har beviljats internationellt skydd ha tillgång till integrationsåtgärder som tillhandahålls eller understöds av medlemsstaten och som beaktar deras specifika behov och anses lämpliga av de behöriga myndigheterna, särskilt språkkurser, samhällsorientering, integrationsprogram och yrkesutbildning.

2. Personer som beviljats internationellt skydd ska delta i integrationsåtgärder om deltagande är obligatoriskt i den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd. Sådana integrationsåtgärder ska vara tillgängliga och kostnadsfria.

3. Genom undantag från punkt 2 i den här artikeln och utan att det påverkar artikel 31.1 andra stycket får medlemsstaterna ta ut en avgift för vissa obligatoriska integrationsåtgärder om den person som beviljats internationellt skydd har tillräckliga medel och kostnaderna inte innebär en orimlig börda för den person som beviljats internationellt skydd.

4. Behöriga myndigheter ska inte införa sanktioner mot personer som beviljats internationellt skydd om dessa inte kan delta i integrationsåtgärder på grund av omständigheter som de inte råder över.

Artikel 36

Återvandring

Bistånd får ges till personer som har beviljats internationellt skydd och som vill återvändra.

KAPITEL VIII
ADMINISTRATIVT SAMARBETE

Artikel 37

Samarbete

Varje medlemsstat ska för tillämpningen av denna förordning utse en nationell kontaktpunkt och meddela dess adress till kommissionen. Kommissionen ska meddela dessa uppgifter till övriga medlemsstater.

Medlemsstaterna ska i samarbete med kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att inrätta ett direkt samarbete och ett informationsutbyte mellan behöriga myndigheter.

Artikel 38

Personal

Myndigheter och andra organisationer som tillämpar denna förordning ska ha mottagit eller ska motta nödvändig utbildning och ska vara bundna av tystnadsplikt när det gäller all personlig information som de erhåller när de utför sitt uppdrag, i enlighet med nationell rätt.

KAPITEL IX
SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 39

Övervakning och utvärdering

Senast den 13 juni 2028 och vart femte år därefter ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av denna förordning och, när så är lämpligt, föreslå nödvändiga ändringar.

Senast nio månader innan den relevanta tidsfrist som anges i första stycket löper ut ska medlemsstaterna vidarebefordra till kommissionen alla upplysningar som behövs för att utarbeta den rapport som avses i det stycket.

Artikel 40

Ändringar av direktiv 2003/109/EC

Direktiv 2003/109/EG ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 4.2 ska tredje stycket ersättas med följande:

"I fråga om personer som beviljats internationellt skydd ska hänsyn tas till perioden mellan datumet för ansökan om internationellt skydd på grundval av vilken det internationella skyddet beviljades och datumet för beviljande av uppehållstillstånd enligt artikel 24 i förordning (EU) 2024/1347 (*) vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>)."

2. I artikel 4 ska följande punkt läggas till:

"3a. Om en person som beviljats internationellt skydd påträffas i en annan medlemsstat än den som beviljade internationellt skydd, utan att ha rätt att vistas eller bosätta sig där i enlighet med relevant nationell rätt, unionsrätt eller internationell rätt, ska den period för laglig vistelse i den medlemsstat som beviljade internationellt skydd som föregår en sådan situation inte beaktas vid beräkningen av den period som avses i punkt 1.

SV

EUT L, 22.5.2024

Genom undantag från första stycket, i synnerhet om den person som beviljats internationellt skydd visar att skälet till den otillåtna vistelsen eller bosättningen berodde på omständigheter som vederbörande inte råde över, får medlemsstaterna i enlighet med sin nationella rätt föreskriva att beräkningen av den period som avses i punkt 1 inte ska avbrytas."

3. I artikel 26 ska första stycket ersättas med följande:

"Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 23 januari 2006. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artikel 4.2 tredje stycket och 4.3a senast den 12 juni 2026. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen."

Artikel 41

Upphävande

Direktiv 2011/95/EU ska upphöra att gälla med verkan från och med den 12 juni 2026. Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till denna förordning och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

I den mån rådets direktiv 2004/83/EG har fortsatt att vara bindande för medlemsstater som inte är bundna av direktiv 2011/95/EU, ska direktiv 2004/83/EG⁽²¹⁾ upphöra att gälla med verkan från och med den dag då de medlemsstaterna är bundna av den här förordningen. Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till den här förordningen.

Artikel 42

Ikraftträdande och tillämplighet

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning ska tillämpas från och med den 1 juli 2026.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

⁽²¹⁾ Rådets direktiv 2004/83/EG av den 29 april 2004 om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer skall betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehålllet i det beviljade skyddet (EUT L 304, 30.9.2004, s. 12).

BILAGA I

Information som ska tillhandahållas personer som beviljats internationellt skydd

Så snart som möjligt efter det att internationellt skydd har beviljats ska åtminstone följande information tillhandahållas personer som har beviljats internationellt skydd om de rättigheter och skyldigheter som rör deras flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. Informationen får vid behov tillhandahållas av olika myndigheter, tjänsteleverantörer eller relevanta kontaktpunkter.

I. Information om rättigheter och skyldigheter avseende bosättning och vistelse:

- a) Rätt till uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd (artikel 24):
 - Hur och var man ansöker om uppehållstillstånd och information om den behöriga myndigheten eller en relevant kontaktpunkt.
- b) Rätt till uppehållstillstånd för familjemedlemmar till personer som beviljats internationellt skydd (artikel 23):
 - Hur och var man ansöker om uppehållstillstånd och information om den behöriga myndigheten eller en relevant kontaktpunkt.
 - Information om de rättigheter som gäller för familjemedlemmar som har beviljats uppehållstillstånd.
- c) Rätt att begära en resehandling (artikel 25):
 - Hur och var man ansöker om en resehandling och information om den behöriga myndigheten eller en relevant kontaktpunkt.
- d) Rätt till fri rörlighet inom medlemsstaten och eventuella begränsningar av denna rörlighet (artikel 26):
 - I tillämpliga fall, kravet att bosätta sig eller registrera sig inom en viss kommun och information om den behöriga myndigheten eller en relevant kontaktpunkt.
- e) Rätt till fri rörlighet inom unionen (artikel 27):
 - Skyldigheten att vara bosatt i den medlemsstat som har beviljat internationellt skydd.
 - Rätten att röra sig inom Schengenområdet och villkoren för att utöva en sådan rättighet i enlighet med artikel 21 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och rätten att ansöka om och tillåtas bosätta sig i en annan medlemsstat i enlighet med den medlemsstatens nationella rätt eller relevanta bestämmelser i unionsrätten eller i internationella avtal.
 - Möjliga sanktioner med avseende på beräkningen av år i enlighet med direktiv 2003/109/EG och återtagandeförfarandet enligt förordning (EU) 2024/1351 om den person som beviljats internationellt skydd inte följer de relevanta reglerna och utan tillstånd överskrider vistelsetiden, i strid med konventionen om tillämpning av Schengenavtalet, eller vistas eller är bosatt i en annan medlemsstat utan tillstånd.

II. Information om rättigheter avseende integration:

- a) Rätt till tillträde till arbetsmarknaden (artikel 28):
 - Administrativa krav för att få tillträde till arbetsmarknaden i form av anställning eller verksamhet som egenföretagare.
 - I tillämpliga fall, begränsningar i samband med anställning i offentlig tjänst.
 - Den relevanta arbetsförmedlingen eller kontaktpunkten för ytterligare information.
- b) Rätt till tillträde till utbildning för underåriga (artikel 29.1):
 - Minimialder för obligatorisk skolgång.

SV

EUT L, 22.5.2024

- I tillämpliga fall, administrativa krav för tillträde till utbildningssystemet.
 - c) Rätt till tillträde till det allmänna utbildningssystemet för vuxna (artikel 29.2)
 - Kraven, däribland administrativa krav, för tillträde till det allmänna utbildningssystemet.
 - d) Rätt till tillgång till förfaranden för erkännande av kvalifikationer och validering av färdigheter (artikel 30):
 - Behöriga nationella myndigheter eller relevanta kontaktpunkter för tillhandahållande av information om reglerade yrken som kan utövas först efter ett formellt erkännande av kvalifikationer och de administrativa förfaranden som ska genomföras i samband med ett sådant erkännande.
 - e) Information om lämpliga system för bedömning, validering och erkännande av tidigare läranderesultat och erfarenheter (artikel 30.3):
 - I tillämpliga fall, information om sådana system och en relevant kontaktpunkt där ytterligare information finns att tillgå.
 - f) Rätt till social trygghet på samma villkor som medborgare (artikel 31):
 - En relevant kontaktpunkt där ytterligare information finns att tillgå.
 - g) Rätt till socialt stöd (artikel 31):
 - I tillämpliga fall, en förteckning över förmåner som inte ges till personer som beviljats subsidiärt skydd.
 - En relevant kontaktpunkt där ytterligare information finns att tillgå.
 - h) Rätt till hälso- och sjukvård på samma villkor som medborgare (artikel 32):
 - Allmän information om villkoren för tillgång till hälso- och sjukvård.
 - I tillämpliga fall, en kontaktpunkt för tjänster som är tillgängliga för offer för övergrepp, utnyttjande, tortyr eller grym, omänsklig och förnedrande behandling.
 - i) Rätt till tillgång till bostad på villkor som är likvärdiga med dem som gäller för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta i medlemsstaten (artikel 34).
 - I tillämpliga fall, grundläggande information om tillgängliga system för subventionerade bostäder.
 - I tillämpliga fall, krav på bosättning inom ramen för utplaceringspraxis.
 - En behörig myndighet eller en relevant kontaktpunkt där ytterligare information finns att tillgå.
 - j) Rätt till tillgång till integrationsåtgärder som anses lämpliga, med förbehåll för obligatoriskt deltagande i tillämpliga fall (artikel 35):
 - I tillämpliga fall, information om obligatoriska integrationsåtgärder.
 - En relevant kontaktpunkt där ytterligare information finns att tillgå.
- III. Information om särskilda rättigheter för ensamkommande barn (artikel 33):
- Information om rätten till en förmyndare och förmyndarens uppdrag.
 - Detaljerad information om hur man lämnar in ett klagomål mot en förmyndare.

BILAGA II
Jämförelsetabell

Direktiv 2011/95/EU	Denna förordning
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2 a	Artikel 3.3
Artikel 2 b	Artikel 3.4
Artikel 2 c	—
Artikel 2 d	Artikel 3.5
Artikel 2 e	Artikel 3.1
Artikel 2 f	Artikel 3.6
Artikel 2 g	Artikel 3.2
Artikel 2 h	Artikel 3.7
Artikel 2 i	Artikel 3.8
Artikel 2 j inledningsfrasen	Artikel 3.9 inledningsfrasen
Artikel 2 j första strecksatsen	Artikel 3.9 a
Artikel 2 j andra strecksatsen	Artikel 3.9 b
Artikel 2 j tredje strecksatsen	Artikel 3.9 c
Artikel 2 k	Artikel 3.10
Artikel 2.1	Artikel 3.11
Artikel 2 m	Artikel 3.12
Artikel 2 n	Artikel 13.3
—	Artikel 3.14, 13.15, 13.16, 13.17 och 3.18
Artikel 3	—
Artikel 4.1 och 4.2	Artikel 4.1 och 4.2
—	Artikel 4.3
Artikel 4.3 a–e	- (¹)
Artikel 4.4 och 4.5	Artikel 4.4 och 4.5
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6	Artikel 6
Artikel 7	Artikel 7

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2011/95/EU	Denna förordning
Artikel 8.1	Artikel 8.1
—	Artikel 8.2 och 8.3
Artikel 8.2	Artikel 8.4
—	Artikel 8.5 och 8.6
Artikel 9	Artikel 9
Artikel 10.1 och 10.2	Artikel 10.1 och 10.2
—	Artikel 10.3
Artikel 11.1	Artikel 11.1 första stycket
Artikel 11.2	Artikel 11.2 a och 11.2 b
Artikel 11.3	—
Artikel 12.1	Artikel 12.1
Artikel 12.2 a, b och c	Artikel 12.2 a, b och c
Artikel 12.3	Artikel 12.3
—	Artikel 12.4 och 12.5
Artikel 13	Artikel 13
Artikel 14.1	Artikel 14.1 a
Artikel 14.2	Artikel 14.4
Artikel 14.3 a	Artikel 14.1 b
Artikel 14.3 b	Artikel 14.1 c
Artikel 14.4 a	Artikel 14.1 d
Artikel 14.4 b	Artikel 14.1 e
Artikel 14.5	Artikel 14.2
Artikel 14.6	Artikel 14.3
—	Artikel 14.4
Artikel 15	Artikel 15
Artikel 16.1	Artikel 16.1
Artikel 16.2	Artikel 16.2 a och b
Artikel 16.3	Artikel 16.3
Artikel 17.1 a, b, c och -d	Artikel 17.1 a, b, c och d
Artikel 17.2	Artikel 17.2

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2011/95/EU	Denna förordning
Artikel 17.3	Artikel 17.3
—	Artikel 17.4 och 17.5
Artikel 18	Artikel 18
Artikel 19.1	Artikel 19.1 a
Artikel 19.2	Artikel 19.1 b
Artikel 19.3 a	Artikel 19.1 b
Artikel 19.3 b	Artikel 19.1 c
Artikel 19.4	Artikel 19.2
Artikel 21	Artikel 21
Artikel 20.1	Artikel 20.1
Artikel 22	Artikel 20.2
Artikel 20.3	Artikel 20.4
Artikel 20.4	Artikel 20.4
Artikel 20.5	Artikel 20.5
Artikel 21.1	Artikel 21
Artikel 21.2	—
Artikel 21.3	—
Artikel 22	Artikel 22
Artikel 23.1	—
Artikel 23.2	Artikel 23.1 och 23.4
—	Artikel 23.2
Artikel 23.3	Artikel 23.3
Artikel 23.4	Artikel 23.5
Artikel 23.5	Artikel 23.7
Artikel 24.1 första stycket	Artikel 24.2
Artikel 24.2	Artikel 26.4 andra stycket
Artikel 25	Artikel 25
Artikel 26.1	Artikel 28.1
Artikel 26.2	Artikel 28.2 c och d
Artikel 26.3	Artikel 28.3

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2011/95/EU	Denna förordning
Artikel 26.4	Artikel 31
Artikel 27	Artikel 29
Artikel 28.1 och 28.2	Artikel 30.1 och 30.2
—	Artikel 30.3
Artikel 29.1	Artikel 31.1 första stycket
—	Artikel 31.1 andra stycket
Artikel 29.2	Artikel 31.2
Artikel 30	Artikel 32
Artikel 31.1	Artikel 33.1 första stycket
—	Artikel 33.1 andra stycket
Artikel 31.2, 31.3, 31.4, 31.5 och 31.6	Artikel 33.2, 33.3, 33.4, 33.5, 33.6 och 33.7
Artikel 32	Artikel 34
Artikel 33	Artikel 26
Artikel 34	Artikel 35.1
—	Artikel 35.2
Artikel 35	Artikel 36
Artikel 36	Artikel 37
Artikel 37	Artikel 38
Artikel 38	Artikel 39
Artikel 39	—
—	Artikel 40
Artikel 40	Artikel 41
Artikel 41	Artikel 42
Artikel 42	—
(1) Se artikel 33.2 i förordning (EU) 2024/1348.	

2024/1348

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1348

av den 14 maj 2024

om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 78.2 d,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttranden ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttranden ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Målet med denna förordning är att effektivisera, förenkla och harmonisera medlemsstaternas förfaranden genom att inrätta ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen. För att uppnå detta mål görs ett antal väsentliga ändringar av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU ⁽⁴⁾, och det direktivet bör upphävas och ersättas av en förordning. Hänvisningar till det upphävda direktivet bör anses som hänvisningar till denna förordning.
- (2) En gemensam asylpolitik som bygger på en fullständig och allomfattande tillämpning av Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad enligt New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*), är en integrerad del av Europeiska unionens mål att gradvis inrätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som söker skydd i unionen. En sådan politik bör bygga på principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna.
- (3) Det gemensamma europeiska asylsystemet (*Ceas*) bygger på gemensamma normer för asylförfaranden, erkännande och skydd på unionsnivå samt mottagningsvillkor och inrättar ett system för att avgöra vilken medlemsstat som ansvarar för prövningen av en ansökan om internationellt skydd. Trots de framsteg som gjorts med utvecklingen av *Ceas* finns det fortfarande märkbara skillnader mellan medlemsstaterna vad gäller de förfaranden som används, erkännandegraden, den typ av skydd som beviljas och nivån på de materiella mottagningsvillkor och förmåner som ges sökande och personer som beviljats internationellt skydd. Dessa skillnader utgör betydande drivkrafter bakom sekundära förflyttningar och undergräver målet att säkerställa att alla sökande i *Ceas* får lika behandling oavsett var i unionen de ansöker om internationellt skydd.
- (4) I sitt meddelande av den 6 april 2016 För en reform av det gemensamma asylsystemet och ökade möjligheter till laglig inresa till Europa fastställde kommissionen prioriterade områden inom vilka *Ceas* bör förbättras strukturellt, nämligen inrättandet av ett hållbart och rättvist system för att avgöra vilken medlemsstat som ansvarar för att pröva en ansökan om internationellt skydd, förstärkningen av Eurodacsystemet, åstadkommandet av större konvergens i asylsystemet, förebyggandet av sekundära förflyttningar inom unionen samt ett utökad uppdrag för Europeiska unionens asylbyrå, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 ⁽⁵⁾ (*asylbyrån*). Detta

⁽¹⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 97 och EUT C 155, 30.4.2021, s. 64.⁽²⁾ EUT C 207, 30.6.2017, s. 67 och EUT C 175, 7.5.2021, s. 32.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU av den 26 juni 2013 om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd (EUT L 180, 29.6.2013, s. 60).⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

meddelande ligger i linje med Europeiska rådets uppmaning den 18–19 februari 2016 om att framsteg måste ske i riktning mot en reformering av unionens befintliga regelverk så att en human, rättvis och effektiv asylpolitik kan säkerställas. I det meddelandet föreslås också en väg framåt i linje med det helhetsgrepp på migration som Europaparlamentet tog upp i sin resolution av den 12 april 2016 om *situationen i Medelhavet och behovet av ett helhetsgrepp på migration i EU*.

- (5) För att åstadkomma ett välfungerande Ceas bör betydande framsteg göras i fråga om konvergensen mellan de nationella asylsystemen. De nuvarande asylförfarandena, som skiljer sig betydligt mellan olika medlemsstater, bör ersättas med ett gemensamt förfarande för att bevilja och återkalla internationellt skydd, som är tillämpligt i alla medlemsstater i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 ⁽⁶⁾ och som säkerställer att förfarandet genomförs effektivt och inom rimlig tid. Ansökningar om internationellt skydd som görs av tredjelandsmedborgare och statslösa personer bör prövas i ett förfarande som styrs av samma regler, oavsett i vilken medlemsstat ansökan lämnas in, för att säkerställa att ansökningar om internationellt skydd behandlas lika och att den enskilda sökanden erbjuds tydlighet och rättssäkerhet.
- (6) Denna harmonisering av och konvergens mellan de nationella asylsystemen bör uppnås utan att hindra medlemsstaterna från att införa eller behålla mer gynnsamma bestämmelser när detta föreskrivs i denna förordning.
- (7) Ett gemensamt förfarande för att bevilja och återkalla internationellt skydd bör begränsa sekundära förflyttningar av sökande av internationellt skydd mellan medlemsstaterna, i de fall då dessa förflyttningar orsakas av skillnader i de rättsliga ramarna, genom att effektivisera förfarandena och genom att klargöra sökandenas rättigheter och skyldigheter samt följder av att inte uppfylla dessa skyldigheter, och genom att skapa lika villkor för tillämpningen av förordning (EU) 2024/1347 i medlemsstaterna.
- (8) Denna förordning bör tillämpas på alla ansökningar om internationellt skydd som görs på medlemsstaternas territorium, även de som görs vid den yttre gränsen, i medlemsstaternas territorialhav eller i transitzoner, samt på återkallande av internationellt skydd. Personer som söker internationellt skydd och som befinner sig på en medlemsstats territorialhav bör få landstiga och få sin ansökan prövad i enlighet med denna förordning.
- (9) Denna förordning bör tillämpas på ansökningar om internationellt skydd i ett förfarande där det prövas om sökanden kan beviljas internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347. Utöver det internationella skyddet får medlemsstaterna även bevilja annan nationell humanitär status enligt sin nationella rätt till dem som inte är berättigade till flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande. För att effektivisera förfarandena i medlemsstaterna bör dessa även ha möjlighet att tillämpa denna förordning på ansökningar om varje form av sådant annat skydd.
- (10) När det gäller behandlingen av personer som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning är medlemsstaterna bundna av sina förpliktelser enligt de internationella rättsliga instrument som de är parter i.
- (11) Det bör vara möjligt att mobilisera medlen från Asyl-, migrations- och integrationsfonden, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 ⁽⁷⁾, och andra relevanta unionsfonder (*fonderna*) för att ge stöd till medlemsstaternas insatser för att tillämpa den här förordningen, i enlighet med reglerna för användningen av de relevanta fonderna och utan att det påverkar andra prioriteringar som stöds av fonderna. I detta sammanhang bör medlemsstaterna kunna utnyttja anslagen inom ramen för sina respektive program, inklusive de belopp som görs tillgängliga efter halvtidsöversynen. Särskilt kan åtgärder som vidtas av medlemsstaterna för att inrätta tillräcklig kapacitet för att genomföra gränsförfarandet få ekonomiskt stöd från de fonder som är tillgängliga inom den fleråriga budgetramen 2021–2027. Det bör vara möjligt att göra ytterligare stöd inom ramen för de tematiska delarna tillgängligt, särskilt för de medlemsstater som kan behöva öka sin kapacitet vid de yttre gränserna eller som står inför särskilt tryck på eller har särskilda behov i fråga om sina asyl- och mottagningssystem och sina yttre gränser.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehålllet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

- (12) Asylbyrån bör ge medlemsstaterna nödvändigt operativt och tekniskt bistånd när de tillämpar denna förordning, särskilt genom att bidra med experter som bistår de nationella myndigheterna vid mottagande och registrering av ansökningar om internationellt skydd och som bistår den beslutande myndigheten när den utför sina uppgifter, inbegripet vid prövningen av ansökningar om internationellt skydd, och genom att ge uppdaterad information och analyser om tredjeländer, däribland information om ursprungsland och vägledning om situationen i specifika ursprungsländer. Vid tillämpning av denna förordning bör medlemsstaterna ta hänsyn till de operativa standarder, indikatorer, riktlinjer och bästa praxis som har utvecklats av asylbyrån.
- (13) För ett korrekt erkännande av de personer som är i behov av skydd som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen eller som personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, bör varje sökande få effektiv tillgång till förfarandet, möjlighet att samarbeta fullt ut samt att effektivt kommunicera med behöriga myndigheter särskilt för att lägga fram alla relevanta omständigheter i sitt ärende, och tillräckliga förfarandegarantier för att kunna föra sin talan genom alla skeden i förfarandet.
- (14) Sökanden bör ges en faktisk möjlighet att för de behöriga myndigheterna lägga fram alla faktorer som är tillgängliga för honom eller henne och som underbygger ansökan eller som är relevanta för förfarandena i enlighet med denna förordning. Av detta skäl bör sökanden, med vissa begränsade undantag, ha rätt att bli hörd i en personlig intervju för att avgöra om hans eller hennes ansökan kan tas upp till prövning eller, i tillämpliga fall, för prövningen av ansökan i sak. Om sökanden är oförmögen att delta i den personliga intervjun, kan myndigheterna begära att sökanden tillhandahåller ett läkarintyg. För att rätten till en personlig intervju ska kunna omsättas i praktiken bör sökanden vid behov bistås av en tolk för att säkerställa ändamålsenlig kommunikation och ges möjlighet att på ett uttömmande sätt redogöra för sin ansökan. Sökanden bör få tillräckligt med tid att förbereda sig och samråda med sin rättsliga rådgivare eller en annan rådgivare som enligt nationell rätt är godkänd eller tillåten att tillhandahålla rättsliga råd (rättslig rådgivare) eller en person som har anförtrots uppgiften att tillhandahålla rättslig rådgivning. Under intervjun bör sökanden få bistås av sin rättsliga rådgivare. Den personliga intervjun bör genomföras under villkor som säkerställer tillbörlig integritet och konfidentialitet och av personal med lämplig utbildning och kompetens, vid behov även experter som utplacerats av asylbyrån eller personal från andra medlemsstaters myndigheter. Om intervjun om prövning i sak inte genomförs i syfte att säkerställa snabb tillgång till internationellt skydd, bör detta inte påverka skyldigheten att pröva huruvida sökanden uppfyller villkoren i förordning (EU) 2024/1347 för att beviljas flyktingstatus innan man prövar om sökanden uppfyller villkoren för att beviljas subsidiärt skydd. Eftersom den personliga intervjun är en grundläggande del av prövningen av ansökan bör det göras en upptagning av intervjun, och sökandena samt deras företrädare och rättsliga rådgivare bör ges tillgång till rapporten från eller utskrifterna av den intervjun så snart som möjligt efter det att den har ägt rum och i alla händelser i god tid innan den beslutande myndigheten fattar ett beslut.
- (15) Den personliga intervjun är en grundläggande del av ett effektivt och rättvist asylförfarande. För att säkerställa en optimal miljö för kommunikation bör intervjuer företrädesvis ske med fysisk närvaro av den sökande, och distansintervjuer genom videokonferens bör även i fortsättningen endast ske undantagsvis. Förutom av folkhälsoskäl kan det finnas legitima skäl för den beslutande myndigheten att använda sig av distansintervjuer genom videokonferens, t.ex. när den sökande på grund av sårbarhets inte kan resa eller av hälsoskäl eller familjeskäl svårigen kan resa, samt vid genomförande av intervjuer med sökande i förvar, i utomeuropeiska territorier eller i situationer då det krävs deltagande på distans av en tolk med specialistkompetens. Vid distansintervjuer bör den beslutande myndigheten vara skyldig att tillämpa alla förfarandegarantier som används vid intervjuer med fysisk närvaro av den sökande för att säkerställa integritet och konfidentialitet samt vederbörligen beakta dataskyddet. Huruvida det är lämpligt med distansintervju genom videokonferens bör bedömas individuellt före intervjun, eftersom distansintervjuer kanske inte är lämpliga för alla asylsökande på grund av deras unga ålder, syn- eller hörselnedsättning eller deras mentala hälsa, med särskild hänsyn till vissa sårbara grupper, såsom sökande som har utsatts för tortyr eller är traumatiserade. Barnens bästa bör sättas i främsta rummet. Man bör särskilt beakta eventuella tekniska svårigheter som kan ha en störande effekt på intervjun, leda till en ofullständig eller obegriplig upptagning av intervjun eller påverka lagring och hämtning av upptagningen.
- (16) Det ligger i såväl medlemsstatens som sökandens intresse att sökanden i ett mycket tidigt skede får fullständig information om det förfarande som ska följas och om sina rättigheter och skyldigheter. Dessutom är det viktigt att redan vid det administrativa förfarandet säkerställa ett korrekt erkännande av internationellt skyddsbehov genom att tillhandahålla information av hög kvalitet och rättsligt stöd som leder till ett effektivare beslutsfattande av högre kvalitet. Tillgång till rättslig rådgivning samt rättsligt bistånd och bidräde bör därför vara en integrerad del av det gemensamma förfarandet för internationellt skydd. Så snart som möjligt efter registrering av en ansökan om internationellt skydd bör sökanden på begäran kostnadsfritt få rättslig rådgivning under det administrativa

förfarandet. För att säkerställa ett effektivt skydd av sökandens rättigheter, särskilt rätten till försvar och principen om rättvis behandling, bör sökande, på begäran och i enlighet med villkoren i denna förordning, vidare tillhandahållas kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde under överklagandeförfarandet. Det bör också vara möjligt för medlemsstaterna att föreskriva kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde under det administrativa förfarandet i enlighet med nationell rätt.

- (17) Vissa sökande kan vara i behov av särskilda förfarandegarantier på grund av t.ex. ålder, kön, sexuell läggning, könsidentitet, funktionsnedsättning, allvarlig fysisk eller psykisk sjukdom eller ohälsa, även som en följd av tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykologiskt, fysiskt, sexuellt eller könsrelaterat våld. Det är nödvändigt att bedöma om en enskild sökande har behov av särskilda förfarandegarantier.
- (18) Relevant personal vid medlemsstaternas behöriga myndigheter samt den medicinska yrkesutövare eller psykolog som bedömer sökandens behov av särskilda förfarandegarantier bör ha lämplig utbildning för att kunna upptäcka tecken på sårbarhet hos sökande som kan behöva särskilda förfarandegarantier och tillgodose dessa behov när de har fastställts.
- (19) Denna förordning påverkar inte kommissionens möjlighet att i enlighet med artikel 13 i förordning (EU) 2021/2303 begära att asylbyråer ska utarbeta operativa standarder, indikatorer, riktlinjer och bästa praxis avseende genomförandet av unionsrätten på asylområdet.
- (20) Sökande som konstateras vara i behov av särskilda förfarandegarantier bör ges det stöd som behövs för att faktisk och effektiv tillgång till förfarandena. Om det inte är möjligt att ge ett adekvat stöd inom ramen för ett påskyndat prövningsförfarande eller ett gränsförfarande, bör en sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier undantas från dessa förfaranden.
- (21) För att åstadkomma verklig jämställdhet mellan kvinnliga och manliga sökande bör prövningsförfarandet ta hänsyn till könsrelaterade aspekter. Särskilt bör personliga intervjuer utformas på ett sätt som gör det möjligt för såväl kvinnliga som manliga sökande att tala fritt om sina tidigare erfarenheter, inbegripet i fall som involverar förföljelse på grund av kön, könsidentitet eller sexuell läggning. Av denna anledning bör sökande få en faktisk möjlighet att bli intervjuade åtskilt från sin make, partner eller andra familjemedlemmar. Om sökanden begär det och det är möjligt, bör intervjuaren och tolkarna vara av det kön som sökanden föredrar. Komplexa könsrelaterade aspekter bör tillmätas vederbörlig vikt i alla förfaranden.
- (22) Om det är nödvändigt och vederbörligen motiverat för prövningen av en ansökan om internationellt skydd, bör de behöriga myndigheterna kunna kräva att sökanden kroppsvisiteras eller att hans eller hennes tillhörigheter söks igenom. Dessa tillhörigheter kan omfatta elektronisk utrustning, såsom bärbara datorer, datorplattor eller mobiltelefoner. Alla sådana kroppsvisiteringar eller genomsökningar bör utföras på ett sätt som respekterar de grundläggande rättigheterna och proportionalitetsprincipen.
- (23) Medlemsstaterna bör sätta barnets bästa i främsta rummet när de tillämpar denna förordning, i enlighet med artikel 24 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) och FN:s konvention om barnets rättigheter från 1989. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa bör medlemsstaterna särskilt ta vederbörlig hänsyn till den underårigas välfärd och sociala utveckling, inklusive hans eller hennes bakgrund. Med beaktande av artikel 12 i FN:s konvention om barnets rättigheter rörande barnets rätt att höras bör den beslutande myndigheten ge den underåriga möjlighet till en personlig intervju, såvida detta inte strider mot barnets bästa. Den beslutande myndigheten bör anordna en personlig intervju för en underårig med beaktande särskilt av hans eller hennes ålder och mognad.
- (24) Utan att det påverkar medlemsstaternas befogenhet i fråga om förvärv av medborgarskap och det faktum att det enligt internationell rätt ankommer på varje medlemsstat att med vederbörligt beaktande av unionsrätten fastställa villkoren för förvärv och förlust av medborgarskap, bör medlemsstaterna vid tillämpning av denna förordning respektera sina internationella skyldigheter gentemot statslösa personer i enlighet med internationella människorättsinstrument, inbegripet i tillämpliga fall konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning, vilken antogs i New York den 28 september 1954. När så är lämpligt bör medlemsstaterna sträva efter att identifiera statslösa personer och stärka skyddet av dem och på så sätt göra det möjligt för statslösa personer att komma i åtnjutande av centrala grundläggande rättigheter och minska risken för diskriminering eller ojämn behandling.
- (25) Om det efter en grundlig bedömning av de behöriga nationella myndigheterna kan konstateras att sökanden utgör en fara för nationell säkerhet eller allmän ordning, särskilt vad avser allvarlig brottslighet eller terrorism, bör en

medlemsstat ha möjlighet att göra undantag från sökandens rätt att stanna kvar på dess territorium under det administrativa förfarandet, under förutsättning att tillämpning av ett sådant undantag inte leder till att sökanden avlägsnas till ett tredjeland i strid med principen om non-refoulement.

- (26) Det gemensamma förfarandet innebär en effektivisering av tidsfristerna för när en person får tillgång till förfarandet och för den beslutande myndighetens prövning av ansökan. Som en flexibilitetsåtgärd bör dessa tidsfrister undantagsvis kunna förlängas, eftersom ett oproportionellt stort antal ansökningar som görs inom samma tidsperiod riskerar att fördröja tillgången till förfarandet och prövningen av ansökningarna. För att säkerställa en effektiv process bör det emellertid vara en sista utväg att förlänga dessa tidsfrister med tanke på att medlemsstaterna regelbundet bör se över sina behov för att upprätthålla ett effektivt asylsystem, inbegripet att vid behov utarbeta beredskapsplaner och med beaktande av att asylbyråer bör ge medlemsstaterna nödvändigt operativt och tekniskt bistånd. Om medlemsstaterna förutser att de inte kommer att kunna iaktta dessa tidsfrister, bör de begära hjälp från asylbyråer. Om ingen sådan begäran görs, och asylsystemet i en medlemsstat till följd av det oproportionellt stora trycket blir ineffektivt för Ceas funktionssätt, bör asylbyråer på grundval av en genomförandeakt från rådet på förslag av kommissionen kunna vidta åtgärder för att bistå den berörda medlemsstaten.
- (27) Tillgången till det gemensamma förfarandet bör bygga på ett tillvägagångssätt i tre steg, som består i att göra, registrera och lämna in en ansökan. Det första steget som utlöser tillämpningen av denna förordning är att göra en ansökan. En tredjelandsmedborgare eller statslös person anses ha gjort en ansökan när han eller hon uttrycker sin önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat. Om ansökan tas emot av en myndighet som inte är ansvarig för att registrera ansökningar, bör medlemsstaterna i enlighet med sina interna förfaranden och sin interna organisation tillämpa denna förordning så att effektiv tillgång till förfarandet säkerställs. Det bör vara möjligt att uttrycka önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat utan att använda en specifik formulering, och den enskilda sökanden behöver inte nödvändigtvis använda särskilda ord som *internationellt skydd*, *asyl* eller *subsidiärt skydd*. Det avgörande bör vara att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen uttrycker en rädsla för förföljelse eller allvarlig skada vid återkomst till sitt ursprungsland eller, i fråga om en statslös person, det land där han eller hon tidigare hade sin stadigvarande bosättning. Om tvivel föreligger om huruvida ett visst uttalande kan tolkas som en ansökan om internationellt skydd, bör tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen uttryckligen tillfrågas om han eller hon önskar erhålla internationellt skydd. Sökanden bör så snart han eller hon gör en ansökan åtnjuta de rättigheter som anges i denna förordning och i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346⁽⁹⁾.
- (28) En ansökan bör registreras utan dröjsmål efter det att den har gjorts. I det skedet bör de behöriga myndigheter som ansvarar för registreringen av ansökningar, eller av asylbyråer utplacerade experter som bistår dem med denna uppgift, registrera ansökan tillsammans med sökandens personuppgifter. Dessa myndigheter eller experter bör informera sökanden om hans eller hennes rättigheter och skyldigheter, samt konsekvenserna för sökanden om skyldigheterna inte uppfylls. Organisationer som arbetar med de behöriga myndigheterna och bistår dem bör också kunna lämna denna information. Sökanden bör få en handling som visar att en ansökan har gjorts och registrerats. Tidsfristen för att lämna in en ansökan börjar löpa vid den tidpunkt då ansökan registreras.
- (29) Inlämnandet av ansökan är den handling som formaliserar ansökan om internationellt skydd. Sökanden bör ges nödvändig information om hur och var ansökan ska lämnas in och även ges faktisk möjlighet att lämna in den. I detta skede måste han eller hon så snart som möjligt lägga fram alla nödvändiga faktorer och handlingar som han eller hon förfogar över för att underbygga ansökan och göra den fullständig, såvida inget annat anges i denna förordning. Tidsfristen för det administrativa förfarandet börjar löpa vid den tidpunkt då en ansökan lämnas in. Kort efter det att ansökan har lämnats in bör sökanden ges en handling som visar hans eller hennes status som sökande.
- (30) Det är särskilt viktigt att säkerställa att underåriga får information på ett barnvänligt sätt.
- (31) Sökanden bör skriftligen och om nödvändigt muntligen få korrekt information om sina rättigheter och skyldigheter i lämplig tid och på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Med beaktande av det faktum att en ansökan avslås eller förklaras som implicit återkallad om en sökande t.ex. vägrar att samarbeta med de nationella myndigheterna genom att framför allt inte tillhandahålla de faktorer som krävs för prövningen av ansökan eller genom att inte lämna sina fingeravtryck eller sin ansiktsbild, är det nödvändigt att sökanden har informerats om konsekvenserna av att dessa skyldigheter inte efterlevs.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

- (32) För att kunna fullgöra sina skyldigheter bör personalen vid de myndigheter som tillämpar denna förordning ha lämplig kunskap och få utbildning inom området internationellt skydd, däribland med stöd av asylbyrån. De bör också få lämpliga medel, inbegripet tillräckligt kompetent personal, och vägledning för att kunna utföra sina uppgifter på ett verkningsfullt sätt. Varje medlemsstat bör därför regelbundet bedöma den beslutande myndighetens och övriga behöriga myndigheters behov för att säkerställa att de alltid kan handlägga ansökningar om internationellt skydd på ett ändamålsenligt sätt, särskilt när det finns ett oproportionellt stort antal ansökningar under en och samma tidsperiod.
- (33) För effektiv tillgång till prövningsförfarandet vid gränsövergångar och i förvarsanläggningar bör information om möjligheten att göra en ansökan om internationellt skydd göras tillgänglig. Den grundläggande kommunikation som krävs för att de behöriga myndigheterna ska kunna förstå om en person uttrycker sin önskan om att göra en ansökan om internationellt skydd bör säkerställas genom tolkningsarrangemang.
- (34) Denna förordning bör föreskriva möjligheten för en sökande att lämna in en ansökan för vuxna personer som behöver hjälp för att utöva sin rättsliga handlingsförmåga och underåriga som enligt nationell rätt inte har rättslig handlingsförmåga att lämna in en ansökan i eget namn. Det bör vara tillåtet att pröva dessa ansökningar gemensamt.
- (35) För att säkerställa att ensamkommande barn har effektiv tillgång till förfarandet och kan utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter enligt den här förordningen, förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁹⁾, direktiv (EU) 2024/1346 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 ⁽¹⁰⁾, bör en företrädare utses för dem, inbegripet om sökanden vid någon tidpunkt under asylförfarandet konstateras vara ett ensamkommande barn. Företrädaren bör hjälpa och vägleda den underåriga genom förfarandet i syfte att värna om barnets bästa och bör särskilt bistå vid inlämnandet av ansökan och vid den personliga intervjun. Företrädaren bör vid behov lämna in ansökan på den underårigas vägnar. En person bör utses för att bistå ensamkommande barn till dess att en företrädare har utsetts, bland annat, i tillämpliga fall, vid förfarandet för åldersbedömning och de förfaranden som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351 och förordning (EU) 2024/1358. För att ensamkommande barn ska få ett effektivt stöd bör företrädare eller en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare få ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn samtidigt, under normala omständigheter högst 30 ensamkommande barn. Medlemsstaterna bör utse administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter som ansvarar för regelbunden tillsyn av dessa företrädare när de utför sitt uppdrag. Ett ensamkommande barn bör ha rätt att lämna in en ansökan i eget namn om han eller hon har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt. För att skydda det ensamkommande barnets rättigheter och förfarandegarantier bör ansökan, om barnet inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt, lämnas in av företrädaren så snart som möjligt med beaktande av barnets bästa. Det faktum att ett ensamkommande barn lämnar in en ansökan i eget namn bör inte förta honom eller henne rätten till en företrädare.
- (36) För att säkerställa att handläggningen av ansökningar om internationellt skydd genomförs med vederbörlig hänsyn till barnets rättigheter, bör det tillhandahållas särskilda barnorienterade förfarandegarantier och särskilda mottagningsvillkor för underåriga. Om det med anledning av en sökandes uttalanden finns skäl att betvivla att sökanden är underårig, bör den beslutande myndigheten ha möjlighet att göra en åldersbedömning av den berörda personen. Tvivel avseende en sökandes ålder kan uppkomma när denna påstår sig vara underårig men även då denna påstår sig vara vuxen. Eftersom ensamkommande barn, som sannolikt saknar id-handlingar eller andra handlingar, är särskilt sårbara, är det särskilt viktigt att man säkerställer starka garantier för att säkerställa att sådana sökande inte blir föremål för felaktiga eller orimliga förfaranden för åldersbedömning.

⁽⁹⁾ Europaparlamentet och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

- (37) I samtliga fall bör åldersbedömningarna genomföras på sådant sätt att barnets bästa kommer i främsta rummet under hela förfarandet. En åldersbedömning bör genomföras i två steg. I ett första steg bör det göras en multidisciplinär bedömning, som kan inbegripa en psykosocial bedömning samt andra icke-medicinska metoder, såsom en intervju, en visuell bedömning utifrån utseende eller en bedömning av dokumentation. En sådan bedömning bör göras av yrkesutövare med sakkunskap i fråga om åldersbedömning och barns utveckling, såsom socialarbetare, psykologer eller barnläkare, i syfte att bedöma olika faktorer, såsom fysiska, psykologiska, utvecklingsrelaterade, miljörelaterade och kulturella faktorer. Om resultatet av den multidisciplinära åldersbedömningen inte är entydigt, bör den beslutande myndigheten i ett andra steg ha möjlighet att – som en sista utväg och med full respekt för individens värdighet – begära en medicinsk undersökning. Om olika förfaranden står till förfogande, bör man vid en medicinsk undersökning prioritera de minst invasiva förfarandena innan man tillgriper mer invasiva förfaranden, med beaktande av vägledning från asylbyrån när så är relevant. Om resultatet efter åldersbedömningen fortsatt inte är entydigt, bör den beslutande myndigheten utgå från att sökanden är underårig.
- (38) För att kunna garantera sökandens rättigheter bör beslut om alla ansökningar om internationellt skydd fattas på grundval av faktorer, objektivt och opartiskt och på individuell basis efter en ingående prövning som beaktar alla faktorer som sökanden lagt fram och hans eller hennes individuella omständigheter. För att säkerställa en noggrann prövning av ansökan bör den beslutande myndigheten ta hänsyn till relevant, precis och uppdaterad information om den rådande situationen i sökandens ursprungsland vid tidpunkten för beslutet om ansökan. Denna information kan erhållas från asylbyrån och andra källor, t.ex. FN:s flyktingkommissariat. Den beslutande myndigheten bör i förekommande fall även ta hänsyn till den gemensamma analys av situationen i specifika ursprungsländer och de vägledningar som har tagits fram av asylbyrån. Ett eventuellt uppskjutande av slutförandet av förfarandet bör vara till fullo förenligt med medlemsstaternas skyldigheter enligt förordning (EU) 2024/1347 och med rätten till god förvaltning, utan att det påverkar effektiviteten och rättvisan i förfarandet enligt denna förordning.
- (39) För att garantera sökandens rättigheter bör ett beslut om hans eller hennes ansökan ges skriftligen. Om beslutet innebär att internationellt skydd inte beviljas, bör sökanden meddelas de faktiska och rättsliga skäl som beslutet grundar sig på samt ges information om följderna av beslutet och om hur det kan överklagas.
- (40) För att effektivisera förfarandena och minska risken för avvikande och sannolikheten för otillåtna förflyttningar bör det inte förekomma några luckor i förfarandet mellan utfärdandet av ett beslut om avslag på en ansökan om internationellt skydd och av ett beslut om återvändande. Ett beslut om återvändande bör omedelbart utfärdas till sökande vars ansökningar avslås. Utan att det påverkar tillämpningen av rätten till ett effektivt rättsmedel, bör beslutet om återvändande antingen vara en del av beslutet om avslag på en ansökan om internationellt skydd eller, om det är en separat akt, utfärdas samtidigt och tillsammans med avslagsbeslutet eller utan dröjsmål därefter.
- (41) Vid utlämning, överlämnande eller överföring från en internationell brottmålsdomstol eller tribunal till ett tredjeland eller en annan medlemsstat kan den relevanta behöriga myndigheten ta hänsyn till faktorer som beaktades vid beslutet om utlämningen, överlämnandet eller överföringen och som kan vara relevanta för en bedömning av risken för direkt eller indirekt refoulement.
- (42) Det är nödvändigt att beslut om ansökningar om internationellt skydd fattas av myndigheter vars personal har lämplig kunskap och har fått lämplig utbildning, inbegripet relevant utbildning från asylbyrån, om relevanta tillämpliga normer på området för asyl- och flyktinglagstiftning, och att de utför sina uppgifter i överensstämmelse med de tillämpliga etiska principerna. Detta bör gälla för personal vid myndigheter från andra medlemsstater och experter från asylbyrån som utplacerats för att bistå den beslutande myndigheten i en medlemsstat vid prövningen av ansökningar om internationellt skydd.
- (43) Utan åsidosättande av kraven på en adekvat och fullständig prövning av en ansökan om internationellt skydd, ligger det i såväl medlemsstaternas som sökandenas intresse att ett beslut fattas så snart som möjligt. Maximala tidsfrister för hur länge ett administrativt förfarande får pågå bör fastställas för att effektivisera förfarandet för internationellt skydd. På detta sätt bör sökandena på så kort tid som möjligt kunna få ett beslut om sin ansökan i alla medlemsstaterna, och därmed säkerställs ett snabbt och effektivt förfarande.
- (44) I syfte att i vissa fall förkorta den totala tidsåtgången för förfarandet bör medlemsstaterna, i enlighet med sina nationella behov, kunna vara flexibla och prioritera prövningen av en viss ansökan genom att behandla den före andra, tidigare gjorda ansökningar. Prioritering av prövningen av ansökningar bör ske utan att de normalt tillämpliga förfarandena, särskilt bedömningen av huruvida en ansökan kan tas upp till prövning eller det påskyndade prövningsförfarandet, tidsfristerna, principerna och garantierna frångås. Kravet enligt denna förordning på att pröva

vissa ansökningar i enlighet med det påskyndade förfarandet eller gränsförfarandet bör därför inte påverka medlemsstaternas möjlighet att besluta om huruvida sådana ansökningar ska prioriteras eller inte. Under vissa omständigheter, särskilt när familjer med underåriga är föremål för gränsförfarandet, bör medlemsstaterna prioritera prövning av deras ansökan.

- (45) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att neka prövning av en ansökan, t.ex. när ett land som inte är en medlemsstat betraktas som sökandens första asylland eller ett säkert tredjeland, eller när en internationell domstol eller tribunal har tillhandahållit sökanden säker omplacering till en medlemsstat eller ett tredjeland, eller när ansökan görs först efter sju arbetsdagar från och med den dag då sökanden tar emot beslutet om återvändande, under förutsättning att han eller hon hade informerats om konsekvenserna av att inte göra en ansökan inom den tidsfristen och att inga nya relevanta faktorer har framkommit. Eftersom Ceas bygger på ömsesidigt förtroende och en presumtion om efterlevnad av grundläggande rättigheter, inbegripet de rättigheter som härrör från Genèvekonventionen samt den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, utgör det förhållande att en annan medlemsstat redan har beviljat internationellt skydd som regel en anledning att neka prövning av en ansökan från samma sökande. Medlemsstaterna bör därför ha möjlighet att neka prövning av en ansökan om sökanden redan har beviljats internationellt skydd i en annan medlemsstat. Dessutom bör prövning nekas när ansökan är en efterföljande ansökan utan nya relevanta faktorer.
- (46) Vid tillämpning av begreppen första asylland och säkert tredjeland är det nödvändigt att det tredjeland som begreppen tillämpas på har ratificerat och respekterar Genèvekonventionen, om inte tredjelandet i lag eller praxis på annat sätt tillhandahåller ett effektivt skydd i enlighet med grundläggande människorättsnormer, såsom tillgång till medel för uppehälle som är tillräckliga för att upprätthålla en rimlig levnadsstandard med hänsyn till den övergripande situationen i det mottagande tredjelandet, tillgång till sjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar och tillgång till utbildning enligt de villkor som gäller generellt i det tredjelandet. Ett sådant effektivt skydd bör förbli tillgängligt till dess att man kan finna en hållbar lösning. Det bör vara möjligt att fastställa ett tredjeland som säkert med undantag för specifika delar av dess territorium eller tydligt identifierbara kategorier av personer.
- (47) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att tillämpa begreppet första asylland som grund för att neka prövning sökanden åtnjöt ett effektivt skydd och fortfarande kan erhålla detta skydd i ett tredjeland, om sökandens liv och frihet inte är hotade på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åskådning, om sökanden varken är utsatt för förföljelse eller löper någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i förordning (EU) 2024/1347 och om sökanden är skyddad mot refolement och mot avlägsnande i strid med rätten till skydd mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i enlighet med folkrätten.
- (48) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att tillämpa begreppet säkert tredjeland som grund för att neka prövning om det finns möjlighet för sökanden att begära och, om villkoren är uppfyllda, få effektivt skydd i ett tredjeland, om sökandens liv och frihet inte är hotade på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åskådning, om sökanden varken är utsatt för förföljelse eller löper någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i förordning (EU) 2024/1347 och om sökanden är skyddad mot refolement och mot avlägsnande i strid med rätten till skydd mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i enlighet med folkrätten. Medlemsstaternas beslutande myndigheter bör dock behålla rätten att pröva en ansökan i sak, även om villkoren för att neka prövning av den är uppfyllda, särskilt när de är skyldiga att göra detta enligt sina nationella skyldigheter. En medlemsstat bör endast kunna tillämpa begreppet säkert tredjeland om sökanden har en anknytning till tredjelandet som gör att det skulle vara rimligt för denna att resa till det landet. Anknytningen mellan sökanden och det säkra tredjelandet kan anses vara fastställd särskilt om sökandens familjemedlemmar befinner sig i det landet eller om sökanden har bosatt sig eller vistats i det landet.
- (49) Presumtionen om säkerhet avseende tredjeländer med vilka avtal av den typ som avses i denna förordning har ingåtts är inte tillämplig i den händelse att sådana avtal tillfälligt har upphävts i enlighet med artikel 218.9 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

- (50) Begreppen första asylland och säkert tredjeland bör inte tillämpas på en sökande som ansöker om och har rätt att i den medlemsstat som prövar ansökan åtnjuta de rättigheter som fastställs i rådets direktiv 2003/86/EG⁽¹⁾ eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG⁽²⁾ i egenskap av familjemedlem till en tredjelandsmedborgare eller till en unionsmedborgare.
- (51) Vid bedömningen av om ett tredjeland uppfyller de kriterier för ett effektivt skydd som fastställs i denna förordning bör tillgång till medel för uppehälle som är tillräckliga för att upprätthålla en rimlig levnadsstandard förstås som bl.a. tillgång till mat, kläder, boende eller husrum och rätt att förvärvsarbeta, t.ex. genom tillträde till arbetsmarknaden, på villkor som inte är mindre förmånliga än de som generellt sett gäller för utländska medborgare i det tredjelandet under samma omständigheter.
- (52) För att medlemsstaterna ska kunna neka prövning av en ansökan på grundval av begreppen första asylland eller säkert tredjeland bör det göras en individuell bedömning av sökandens särskilda omständigheter, bland annat av eventuella faktorer som sökanden lagt fram och som förklarar varför de begreppen inte är tillämpliga på honom eller henne. Om sökanden är ett ensamkommande barn bör den behöriga myndigheten beakta barnets bästa, särskilt i fråga om tillgången till varaktiga och lämpliga omsorgs- och förmyndararrangemang.
- (53) Prövning av en ansökan bör inte nekas på grundval av begreppen första asylland eller säkert tredjeland om det redan vid bedömningen av om ansökan kan tas upp till prövning står klart att det berörda tredjelandet inte kommer att tillåta att sökanden reser in eller reser in på nytt. Om sökanden slutligen inte tillåts resa in eller resa in på nytt till tredjelandet efter det att prövning av ansökan har nekats, bör sökanden återigen ha tillgång till förfarandet för internationellt skydd i enlighet med denna förordning.
- (54) En ansökan om internationellt skydd bör prövas i sak för att avgöra om en sökande kan beviljas internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347. En ansökan behöver inte prövas i sak om prövning av den nekas i enlighet med denna förordning, om en annan medlemsstat är ansvarig i enlighet med förordning (EU) 2024/1351 eller om en ansökan förklaras implicit eller uttryckligen återkallad.
- (55) Prövningen av en ansökan bör påskyndas och slutföras inom högst tre månader i ett begränsat antal fall, inbegripet då en sökande kommer från ett säkert ursprungsland eller då en ansökan endast görs för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om avlägsnande, eller när det föreligger allvarliga farhågor i fråga om nationell säkerhet eller allmän ordning. Medlemsstaterna bör kunna tillämpa ett påskyndat prövningsförfarande för ensamkommande barn under de begränsade omständigheter som anges i denna förordning.
- (56) För att alla sökande ska få tillgång till snabba och rättvisa förfaranden samtidigt som det säkerställs att vistelsen för sökande som inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd i unionen inte förlängs i onödan, även för personer som är medborgare i tredjeländer och som är undantagna från skyldigheten att inneha visering enligt förordning (EU) 2018/1806, bör medlemsstaterna påskynda prövningen av ansökningar från sökande som är medborgare eller, när det gäller statslösa personer, tidigare stadigvarande bosatta i ett tredjeland för vilka andelen beslut om beviljande av internationellt skydd är 20 % eller lägre av det totala antalet beslut för det tredjelandet, med beaktande av bland annat de betydande skillnaderna mellan beslut i första instans och slutliga beslut. Prövningen av ansökan bör inte påskyndas om en betydande förändring har ägt rum i det berörda tredjelandet sedan offentliggörandet av de relevanta uppgifterna från Eurostat och med beaktande av vägledningen enligt artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303, eller om sökanden tillhör en särskild kategori av personer för vilka den låga andelen godkända ansökningar inte kan anses vara representativ för deras skyddsbehov på grund av en särskild förföljelsegrund. Fall där ett tredjeland kan betraktas som ett säkert ursprungsland eller ett säkert tredjeland för sökanden i den mening som avses i denna förordning bör fortsätta att vara tillämpliga som en särskild grund för det påskyndade prövningsförfarandet respektive förfarandet för att pröva om en ansökan kan tas upp till prövning.
- (57) Många ansökningar om internationellt skydd görs vid en medlemsstats yttre gräns eller i ett transitområde, även av personer som har omhändertagits i samband med en irreguljär passage av den yttre gränsen, dvs. vid själva tidpunkten för den irreguljära passagen av den yttre gränsen eller nära den yttre gränsen efter det att den har passerats, eller av personer som har landsatts efter en sök- och räddningsinsats. För att genomföra en identifierings-, hälso- och säkerhetskontroll vid den yttre gränsen och hänföra de berörda tredjelandsmedborgarna och statslösa

⁽¹⁾ Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 3.10.2003, s. 12).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77).

personerna till de relevanta förfarandena är det nödvändigt med en screening. Efter screeningen bör tredjelands-medborgare och statslösa personer hänföras till lämpligt asyl- eller återvändandeförfarande eller nekas inresa. En fas före inresa som består av screening och gränsförfaranden för asyl och återvändande bör därför inrättas. Det bör finnas sömlösa och effektiva kopplingar mellan alla skeden av de relevanta förfarandena för alla irreguljära inresor.

- (58) Syftet med gränsförfarandena för asyl och återvändande bör vara att vid de yttre gränserna snabbt bedöma i princip om ansökningar är ogrundade eller inte kan tas upp till prövning, och att på ett sätt som fullt ut respekterar principen om non-refoulement snabbt återsända dem som inte har rätt att stanna kvar, samtidigt som det säkerställs att personer med välgrundade ansökningar hänförs till det reguljära förfarandet och ges snabb tillgång till internationellt skydd. Medlemsstaterna bör därför kunna kräva att de som ansöker om internationellt skydd som en allmän regel ska vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i ett transitområde, eller på andra anvisade områden inom deras territorium, för bedömningen av om ansökningarna kan tas upp till prövning. Under klart definierade omständigheter bör medlemsstaterna kunna besluta att pröva en ansökan i sak och, vid avslag på ansökan, återsända de berörda tredjelandsmedborgarna och statslösa personerna. För att genomföra gränsförfarandet för asyl, och gränsförfarandet för återvändande som inrättas genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349⁽¹⁾, bör medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att etablera den tillräckliga kapacitet i fråga om mottagande och personal, särskilt kvalificerad och välutbildad personal, som krävs för att vid varje given tidpunkt pröva ett fastställt antal ansökningar och verkställa beslut om återvändande.
- (59) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning vad gäller beräkningen av det antal som motsvarar den tillräckliga kapaciteten för varje medlemsstat och det högsta antalet ansökningar som en medlemsstat måste pröva per år inom ramen för gränsförfarandet, bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter. En medlemsstats tillräckliga kapacitet bör fastställas med hjälp av en formel som bygger på det sammanlagda antalet irreguljära gränspassager, utifrån medlemsstaternas rapportering till Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896⁽²⁾ (*Frontex*), vilken även omfattar ankomster efter sök- och räddningsinsatser, och nekade inresor vid de yttre gränserna, enligt uppgifter från Eurostat, beräknade över en treårsperiod. När genomförandeakten antas i enlighet med den här förordningen bör antagandet anpassas till antagandet av den årliga europeiska asyl- och migrationsrapporten enligt förordning (EU) 2024/1351, där situationen längs alla migrationsrutter och i samtliga medlemsstater bedöms. I syfte att öka stabiliteten och förutsägbarheten bör ett högsta antal ansökningar som en medlemsstat måste pröva per år inom ramen för gränsförfarandet fastställas, vilket bör uppgå till fyra gånger medlemsstatens tillräckliga kapacitet. Vid fastställandet av omfattningen av medlemsstatens skyldighet att inrätta tillräcklig kapacitet bör vederbörlig hänsyn tas till medlemsstaternas farhågor när det gäller nationell säkerhet och allmän ordning. Endast ansökningar som omfattas av gränsförfarandet bör räknas vid bedömningen av om tillräcklig kapacitet har uppnåtts.
- (60) Medlemsstaterna bör bedöma ansökningar i ett gränsförfarande om sökanden utgör en risk för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen, om sökanden, efter att ha fått full möjlighet att uppvisa godtagbara skäl, anses ha avsiktligt vilselett myndigheterna genom att lämna oriktiga uppgifter eller uppvisa falska handlingar eller genom att undanhålla relevanta uppgifter eller handlingar som rör hans eller hennes identitet eller medborgarskap och som kunde ha påverkat beslutet i negativ riktning, och om det är sannolikt att ansökan är ogrundad eftersom sökanden har ett medborgarskap för vilket andelen beslut om beviljande av internationellt skydd är 20 % eller lägre av det totala antalet beslut för det tredjelandet. För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av artikel 50 tredje stycket i denna förordning, bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter. I andra fall, såsom när sökanden kommer från ett säkert ursprungsland eller ett säkert tredjeland, bör det vara frivilligt för medlemsstaterna att använda gränsförfarandet.
- (61) I enlighet med kapitel IV i direktiv (EU) 2024/1346 är medlemsstater som tillhandahåller mottagningsanläggningar för genomförande av gränsförfarandet för asyl skyldiga att beakta sårbara personers särskilda situation och behov, inbegripet vad avser underåriga, personer med funktionsnedsättning och äldre personer. Sådana personer bör därför

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148 (EUT L, 2024/1349, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1349/oj>).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624 (EUT L 295, 14.11.2019, s. 1).

endast tillåtas vara i ett gränsförfarande om mottagningsvillkoren inom det förfarandet uppfyller kraven i kapitel IV i det direktivet. Om de mottagningsvillkor som ingår i ett gränsförfarande inte längre uppfyller kraven och normerna i kapitel IV i det direktivet bör gränsförfarandet upphöra att tillämpas på de berörda personerna.

- (62) Det kan även föreligga omständigheter då – oberoende av vilka anläggningar som finns tillgängliga – de sökandes specifika situation eller särskilda behov i alla händelser skulle hindra att de är i eller är kvar i ett gränsförfarande. I detta sammanhang bör ett gränsförfarande inte tillämpas eller bör upphöra att tillämpas, om sökande i behov av särskilda förarandegarantier inte kan ges nödvändigt stöd eller om detta är motiverat av hälsoskäl, inbegripet skäl som rör en persons psykiska hälsa. Likaledes bör – med beaktande av vikten av barns rättigheter och nödvändigheten att ta hänsyn till barnets bästa – ensamkommande barn som regel inte bli föremål för gränsförfarandet, såvida det inte finns rimlig anledning att betrakta barnet som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten, eller sökanden med tvång har utvisats på allvarliga grunder som ett allvarligt hot mot den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen enligt nationell rätt.
- (63) Ett gränsförfarande bör inte heller tillämpas eller bör upphöra att tillämpas om det leder till att sökande hålls i förvar under omständigheter där villkoren för att hålla personer i förvar och garantierna för förvar i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346 inte är uppfyllda.
- (64) Eftersom gränsförfarandet bland annat syftar till att medge en snabb bedömning av ansökningar som sannolikt ska nekas prövning eller är oggrundade, i syfte att möjliggöra ett snabbt återvändande för dem som inte har rätt att stanna kvar, bör det förfarandet inte tillämpas eller bör upphöra att tillämpas om den beslutande myndigheten anser att grunderna för att neka prövning av en ansökan eller för att tillämpa det påskyndade prövningsförfarandet inte är tillämpliga eller inte längre är tillämpliga.
- (65) När gränsförfarandet tillämpas för prövningen av en ansökan om internationellt skydd bör medlemsstaterna säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att som en allmän regel inkvartera sökandena vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden, i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346. Medlemsstaterna får pröva ansökningarna på en annan plats vid den yttre gränsen än den där asylansökan görs genom att överföra sökande till en specifik plats vid eller i närheten av den berörda medlemsstatens yttre gräns, eller på andra anvisade områden inom dess territorium där lämpliga anläggningar finns. Medlemsstaterna bör själva kunna besluta vid vilka specifika platser sådana anläggningar bör inrättas. Medlemsstaterna bör dock försöka att begränsa behovet av sådana överföringar och därför sträva efter att inrätta anläggningar med tillräckligt stor kapacitet vid gränsövergångsställen, eller vid de delar av den yttre gränsen där de flesta ansökningarna om internationellt skydd görs, även med beaktande av den yttre gränsens längd och antalet gränsövergångsställen eller transitområden. De bör till kommissionen anmäla de specifika platser på vilka gränsförfarandet kommer att genomföras.
- (66) Eftersom vissa anläggningar kan vara belägna på svårtillgängliga platser, bör medlemsstaterna säkerställa adekvat tillgång för den personal som arbetar vid sådana anläggningar.
- (67) Barnets bästa bör komma i främsta rummet för medlemsstaterna när de tillämpar bestämmelser i denna förordning som kan påverka underåriga. I detta sammanhang och med tanke på underårigas särskilda mottagningsbehov bör en medlemsstat – om gränsförfarandet tillämpas och antalet sökande vid en given tidpunkt överstiger det antal som motsvarar den tillräckliga kapaciteten för den medlemsstaten – inte prioritera underåriga och deras familjemedlemmar vid fastställandet av för vem ett gränsförfarande ska tillämpas, såvida de inte på allvarliga grunder anses utgöra en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i en medlemsstat. När de är föremål för gränsförfarandet, bör prövningen av ansökningar från underåriga och deras familjemedlemmar ske med prioritet. Mottagningsanläggningar för underåriga och deras familjemedlemmar bör vara lämpade för deras behov med full respekt för direktiv (EU) 2024/1346. Eftersom skyddet av barn är av största vikt bör kommissionen – om den information som erhållits genom övervakningen i enlighet med förordning (EU) 2021/2303 tyder på att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla mottagningskraven för underåriga och deras familjemedlemmar – rekommendera att tillämpningen av gränsförfarandet på familjer med underåriga ska tillfälligt upphävas, och den berörda medlemsstaten bör underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtas för att komma till rätta med alla eventuella brister som anges i kommissionens rekommendation. Rekommendationen bör offentliggöras.
- (68) Varaktigheten av gränsförfarandet för prövning av ansökningar om internationellt skydd bör vara så kort som möjligt samtidigt som en fullständig och rättvis prövning av ansökningarna garanteras. Den bör under alla omständigheter inte överstiga 12 veckor, inbegripet fastställandet av ansvarig medlemsstat. Medlemsstaterna bör kunna förlänga denna tidsfrist till 16 veckor om personen överförs i enlighet med förordning (EU) 2024/1351. Denna tidsfrist bör förstås som en fristående tidsfrist för gränsförfarandet för asyl, från registreringen av ansökan till dess att sökanden inte har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar. Inom denna period har medlemsstaterna

rätt att i nationell rätt fastställa en tidsfrist både för de administrativa stegen och för de olika efterföljande stegen i förfarandet, men de bör därvid säkerställa att prövningsförfarandet avslutas och att därefter, om relevant, beslutet avseende begäran om att få stanna kvar och, i tillämpliga fall, beslutet om överklagande utfärdas inom 12 veckor eller, i tillämpliga fall, 16 veckor. Om medlemsstaten ändå har underlåtit att fatta de relevanta besluten bör sökanden efter denna period tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium, med förbehåll för begränsade undantag, så att det tillämpliga förfarandet kan fortsätta. Inresa på territoriet tillåts inte om sökanden inte har rätt att stanna kvar, om han eller hon inte har framställt en begäran om att tillåtas att stanna kvar med avseende på ett överklagandeförfarande, eller om en domstol har beslutat att sökanden inte ska tillåtas att stanna kvar i avvaktan på resultatet av ett överklagandeförfarande. I sådana fall genomförs även återvändandeförfarandet inom ramen för ett gränsförfarande enligt förordning (EU) 2024/1349 inom en period av högst tolv veckor, så att kontinuitet mellan asylförfarandet och återvändandeförfarandet säkerställs.

- (69) Även om gränsförfarandet för prövning av en ansökan om internationellt skydd kan tillämpas utan att förvar behöver tillgripas, bör medlemsstaterna icke desto mindre kunna tillämpa grunderna för förvar under gränsförfarandet i enlighet med bestämmelserna i direktiv (EU) 2024/1346 för att besluta om sökandens rätt att resa in på territoriet. Om förvar används under ett sådant förfarande bör bestämmelserna om förvar i det direktivet gälla, inbegripet garantierna för sökande som hålls i förvar, förhållandena i samband med förvar, möjlighet till domstolskontroll samt kravet på en individuell bedömning av varje ärende. Som regel bör underåriga inte tas i förvar. Endast i undantagsfall, som en sista utväg sedan det har konstaterats att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt, bland annat icke frihetsberövande boenden ute i samhället, och efter det att förvar har bedömts vara för barnets bästa i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346, bör det vara möjligt att ta underåriga i förvar.
- (70) Om en ansökan avslås inom ramen för gränsförfarandet bör den berörda sökanden, tredjelandsmedborgaren eller statslösa personen omedelbart bli föremål för ett beslut om återvändande eller, om de relevanta villkoren i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399⁽¹⁵⁾ är uppfyllda, om nekad inresa. För att garantera likabehandling av alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som fått avslag på sina ansökningar inom ramen för gränsförfarandet bör, om en medlemsstat har beslutat att inte tillämpa Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG⁽¹⁶⁾ enligt det relevanta undantag som fastställs däri på tredjelandsmedborgare och statslösa personer och medlemsstaten inte utfärdar ett beslut om återvändande för den berörda tredjelandsmedborgaren, behandlingen av och skyddsnivån för den berörda sökanden, tredjelandsmedborgaren eller statslösa personen överensstämma med bestämmelsen i direktiv 2008/115/EG om förmånligare bestämmelser när det gäller tredjelandsmedborgare som undantas från det direktivets tillämpningsområde och motsvara vad som gäller för personer som omfattas av ett beslut om återvändande.
- (71) Gränsförfarandet bör genomföras i full överensstämmelse med stadgan och unionsrätten. Varje medlemsstat bör i det sammanhanget tillhandahålla en mekanism för övervakning av grundläggande rättigheter i samband med gränsförfarandet vilken uppfyller de kriterier som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356⁽¹⁷⁾.
- (72) Unionens byråer, och särskilt asylbyrån, bör inom ramen för sina respektive uppdrag kunna stödja medlemsstaterna och kommissionen på deras begäran i syfte att säkerställa att denna förordning genomförs korrekt och fungerar väl, inbegripet vad avser de av förordningens bestämmelser som avser det påskyndade förfarandet och gränsförfarandet. Unionens byråer, särskilt asylbyrån, kan erbjuda särskilt stöd till en medlemsstat.
- (73) En medlemsstat till vilken en sökande överförs i enlighet med förordning (EU) 2024/1351 bör ha möjlighet att pröva ansökan i ett gränsförfarande, förutsatt att sökanden ännu inte har tillåtits att resa in på de berörda medlemsstaternas territorium och om villkoren för att tillämpa ett sådant förfarande är uppfyllda i den medlemsstat från vilken sökanden överfördes och i den medlemsstat till vilken sökanden överfördes.
- (74) Begreppet allmän ordning kan bland annat tillämpas när någon har dömts för ett grovt brott.

⁽¹⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817, (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

- (75) Så länge en sökande kan uppvisa godtagbara skäl bör avsaknaden av handlingar vid inresan eller användning av förfälskade handlingar inte i sig ge upphov till automatisk tillämpning av ett påskyndat prövningsförfarande eller ett gränsförfarande.
- (76) Om en sökande inte uppfyller vissa skyldigheter som följer av den här förordningen, förordning (EU) 2024/1351 eller direktiv (EU) 2024/1346 bör ansökan inte prövas ytterligare och bör i princip avslås eller förklaras som implicit återkallad, och varje ny ansökan i medlemsstaterna av samma sökande efter det beslutet bör betraktas som en efterföljande ansökan. Om en person har gjort en efterföljande ansökan i en annan medlemsstat och överförs till den ansvariga medlemsstaten i enlighet med förordning (EU) 2024/1351, bör den ansvariga medlemsstaten inte vara skyldig att pröva den ansökan som gjorts i den andra medlemsstaten.
- (77) Om en sökande gör en efterföljande ansökan utan att lägga fram några nya faktorer som betydligt ökar sannolikheten för att han eller hon ska beviljas internationellt skydd eller som avser skälen till att den tidigare ansökan nekades prövning, bör den efterföljande ansökan inte bli föremål för ett nytt fullständigt prövingsförfarande. I dessa fall bör ansökningar efter en preliminär prövning nekas prövning i enlighet med principen om res judicata. Den preliminära prövningen bör ske på grundval av skriftliga inlagor eller en personlig intervju. Den personliga intervjun kan särskilt utgå om det redan utifrån de skriftliga inlagorna är tydligt att ansökan inte innehåller några nya faktorer. Vid efterföljande ansökningar kan undantag göras för en sökandes rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium.
- (78) En sökande som lämnar in en efterföljande ansökan i sista minuten enbart för att försena eller hindra ett avlägsnande bör inte tillåtas att stanna kvar i avvaktan på beslutet som förklarar att ansökan ska nekas prövning, i fall där det står omedelbart klart för den beslutande myndigheten att inga nya faktorer har lagts fram och det inte finns någon risk för refolement. Den beslutande myndigheten bör utfärda ett beslut enligt nationell rätt som bekräftar att dessa kriterier är uppfyllda för att sökanden inte ska tillåtas att stanna kvar.
- (79) En nyckelfråga när det gäller att bedöma om en ansökan om internationellt skydd är välgrundad är sökandens säkerhet i det egna ursprungslandet. Med beaktande av det förhållande att förordning (EU) 2024/1347 syftar till att uppnå en hög nivå av konvergens i fråga om när tredjelandsmedborgare och statslösa personer ska beviljas internationellt skydd, fastställs i den här förordningen gemensamma kriterier för att fastställa tredjeländer som säkra ursprungsländer med tanke på behovet av att förstärka tillämpningen av begreppet säkert ursprungsland som ett viktigt verktyg för att stödja en snabb prövning av ansökningar som sannolikt är ogrundade.
- (80) Det bör vara möjligt att fastställa ett tredjeland som säkert ursprungsland med undantag för specifika delar av dess territorium eller tydligt identifierbara kategorier av personer. Det faktum att ett tredjeland finns upptaget i en förteckning över säkra ursprungsländer är dessutom inte någon absolut garanti för säkerhet för medborgare i det landet, inte ens för personer som inte tillhör en kategori av personer för vilken ett sådant undantag gjorts, och behovet av en lämplig individuell prövning av ansökan om internationellt skydd kvarstår därför. På grund av dess natur kan den bedömning som ligger bakom fastställandet endast ta hänsyn till de allmänna civila, rättsliga och politiska omständigheterna i det landet och till om de som utövar förföljelse, tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i praktiken blir bestraffade när de befins skyldiga i det landet. Begreppet säkert ursprungsland bör av detta skäl endast kunna tillämpas under förutsättning att sökanden inte kan lägga fram faktorer som motiverar varför begreppet säkert ursprungsland inte är tillämpligt på honom eller henne, inom ramen för en individuell bedömning.
- (81) Fastställandet på unionsnivå av säkra ursprungsländer och säkra tredjeländer bör avhjälpa vissa av de skillnader som finns mellan medlemsstaternas nationella förteckningar över säkra länder. Medan medlemsstaterna bör behålla rätten att tillämpa eller införa lagstiftning som möjliggör nationella fastställanden av tredjeländer utöver dem som fastställs som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer på unionsnivå, bör ett sådant gemensamt fastställande eller en sådan gemensam förteckning säkerställa att begreppen tillämpas av alla medlemsstaterna på ett enhetligt sätt med avseende på sökande vilkas ursprungsländer är fastställda eller för vilka det finns ett säkert tredjeland. Detta bör underlätta konvergens vid tillämpning av förfarandena och därmed även avhålla sökande av internationellt skydd från sekundära förflyttningar.
- (82) Kommissionen bör med bistånd av asylbyrån granska situationen i tredjeländer som fastställs som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer på unionsnivå. Om läget skulle förvärras betydligt i ett sådant tredjeland bör kommissionen efter en välgrundad bedömning kunna tillfälligt upphäva beteckningen av det tredjelandet som säkert tredjeland eller säkert ursprungsland på unionsnivå under en begränsad period, genom en delegerad akt. Kommissionen bör också kunna förlänga det tillfälliga upphävandet av fastställandet av ett tredjeland som säkert tredjeland eller säkert ursprungsland på unionsnivå under en period på sex månader, med möjligheten att göra nya

förlängningen en gång. För att hantera betydande försämringar av läget i ett tredjeland som är fastställt som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på att tillfälligt upphäva fastställandet av det tredjelandet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå för en period av sex månader, om kommissionen på grundval av en väl underbyggd bedömning anser att villkoren i denna förordning inte längre är uppfyllda, och förlänga det tillfälliga upphävandet av fastställandet av ett tredjeland som säkert tredjeland eller säkert ursprungsland på unionsnivå under en period på sex månader, med möjligheten att förnya förlängningen en gång. Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd genomförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁽¹⁹⁾. För att särskilt säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillgång till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.

- (83) Kommissionen bör fortlöpande granska situationen i det tredjelandet, med beaktande av bland annat information som tillhandahålls av medlemsstaterna och asylbyrån, med avseende på efterföljande förändringar av situationen i det tredjelandet. Vidare bör kommissionen i detta fall föreslå en ändring i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet så att fastställandet som säkert land på unionsnivå upphävs för det tredjelandet inom tre månader från antagandet av den delegerade akt som tillfälligt upphäver fastställandet för det tredjelandet. Med avseende på den välgrundade bedömningen bör kommissionen ta beakta ett antal olika informationskällor som den förfogar över, särskilt dess årliga lägesrapport för tredjeländer som betecknas som kandidatländer av Europeiska rådet, de återkommande rapporterna från Europeiska utrikestjänsten och upplysningar från medlemsstater, asylbyrån, FN:s flyktingkommissariat, Europarådet och andra relevanta internationella organisationer.
- (84) När giltighetstiden för den delegerade akten och förlängningar av denna löper ut, och utan att en ny delegerad akt har antagits, bör fastställandet av tredjelandet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå inte längre vara upphävd. Detta bör inte påverka en föreslagen ändring om att upphäva fastställandet av det tredjelandet.
- (85) Kommissionen bör med bistånd av asylbyrån granska situationen i tredjeländer för vilka fastställandet som säkra ursprungsländer eller säkra tredjeländer på unionsnivå har upphävts, inbegripet om en medlemsstat till kommissionen anmäler att den, efter en välgrundad bedömning, anser att ett tredjeland efter förändringar i förhållandena i landet åter uppfyller de villkor som anges i denna förordning för att fastställas som säkert. I ett sådant fall kan medlemsstater endast fastställa det tredjelandet som ett säkert ursprungsland eller säkert tredjeland på nationell nivå så länge kommissionen inte har gjort några invändningar mot det fastställandet inom två år efter den dag då fastställandet av det tredjelandet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå upphävdes. När kommissionen anser att dessa villkor är uppfyllda, kan den föreslå en ändring av fastställandet av säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer på unionsnivå genom tillägg av tredjelandet.
- (86) När det gäller återkallande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande bör medlemsstaterna säkerställa att personer som beviljats internationellt skydd vederbörligen informeras om den eventuella omprövningen av deras status och att de ges möjlighet att skriftligen eller i en personlig intervju lägga fram sina synpunkter inom rimlig tid, innan myndigheterna kan fatta ett motiverat beslut om att återkalla deras status.
- (87) Beslut om en ansökan om internationellt skydd enligt vilket prövning nekas eller ansökan avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, eller som implicit återkallad, liksom beslut om återkallande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande bör vara föremål för ett effektivt rättsmedel inför en domstol i enlighet med alla krav och villkor som anges i artikel 47 i stadgan. För att säkerställa att förfarandet är effektivt bör sökanden lämna in sitt överklagande inom en fastställd tidsfrist. Sökanden bör även ha rätt till kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde för att han eller hon ska kunna iakta dessa tidsfrister och för att garantera en effektiv möjlighet till rättslig prövning. Detta bör inte påverka möjligheten för sökande eller personer som beviljats internationellt skydd att utnyttja andra allmänt tillämpliga rättsmedel på nationell nivå som inte är specifika för förfarandet för att bevilja eller återkalla internationellt skydd.

⁽¹⁹⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

- (88) Vissa medlemsstater har rättsliga förfarandebestämmelser som kräver att det finns möjlighet att överklaga i andra instans utöver vad som krävs enligt denna förordning. Mot bakgrund av proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna, och med vederbörlig hänsyn till medlemsstaternas självbestämmanderätt i processuella frågor och målen för denna förordning, är det lämpligt att fastställa en flexibel definition av vad som utgör ett slutligt beslut genom att hänvisa till nationell rätt, varvid medlemsstaterna åtminstone bör ombesörja de rättsmedel som fastställs i kapitel V i denna förordning innan ett beslut blir slutligt i enlighet med nationell rätt. Om en efterföljande ansökan har gjorts innan beslutet om en tidigare ansökan har vunnit laga kraft, bör den anses vara en ytterligare utsaga och provas inom ramen för det pågående administrativa förfarandet eller överklagandeförfarandet, beroende på vad som är tillämpligt.
- (89) Begreppet domstol är ett unionsrättsligt begrepp, så som det tolkas av Europeiska unionens domstol. Det begreppet – tillsammans med andra faktorer – kan endast avse en myndighet som har egenskapen av en utomstående i förhållande till den myndighet som har fattat det beslut som är föremål för talan. Denna myndighet bör utöva dömande verksamhet, och det är inte avgörande om denna myndighet betecknas som domstol enligt nationell rätt. Denna förordning bör inte påverka medlemsstaternas behörighet att organisera sina nationella domstolssystem och fastställa antalet överklagandeinstanser. Om det i nationell rätt föreskrivs en möjlighet att lämna in ett ytterligare överklagande mot ett första beslut om överklagande eller ett efterföljande beslut om överklagande, bör förfarandet och den suspensiva verkan av sådana överklaganden regleras i nationell rätt, i enlighet med unionsrätten och internationella skyldigheter.
- (90) När det gäller överklagandeförfarandet kan medlemsstaterna föreskriva att förhandlingar i en domstol i första instans får hållas via videokonferens, förutsatt att nödvändiga arrangemang har inrättats.
- (91) För att en sökande ska kunna utöva sin rätt till ett effektivt rättsmedel mot ett beslut om avslag på en ansökan om internationellt skydd, bör alla verkningar av ett beslut om återvändande automatiskt skjutas upp så länge som sökanden har rätt att stanna kvar eller har tillåtits att stanna kvar på en medlemsstats territorium.
- (92) Sökande bör i princip ha rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium till dess att tidsfristen för att ge in ett överklagande till en domstol i första instans löper ut och, om de utövar denna rätt inom utsatt tid, i avvaktan på resultatet av överklagandet. Det är endast i de begränsade fall som fastställs i denna förordning, där ansökningar sannolikt är ogrundade, och utan att det påverkar tillämpningen av principen om non-refoulement, som sökanden inte bör ha en automatisk rätt att stanna kvar för överklagandet.
- (93) I fall där sökanden inte har någon automatisk rätt att stanna kvar för överklagandet, bör en domstol ändå kunna tillåta sökanden att stanna kvar på medlemsstatens territorium i avvaktan på resultatet av överklagandet, på sökandens begäran eller på eget initiativ. I sådana fall bör sökande ha rätt att stanna kvar till dess att tidsfristen för att framställa en begäran till en domstol om att tillåtas att stanna kvar har löpt ut och, om sökanden har framställt en sådan begäran inom den fastställda tidsfristen, i avvaktan på domstolens beslut. För att avskräcka från efterföljande ansökningar som är att betrakta som missbruk av förfarandet eller som ges in i sista minuten, bör medlemsstaterna i sin nationella rätt, i syfte att motverka ytterligare ogrundade efterföljande ansökningar, kunna föreskriva att sökande inte bör ha rätt att stanna kvar under denna period i fall av avslag på efterföljande ansökningar. I samband med förfarandet för att avgöra om sökanden ska tillåtas att stanna kvar i avvaktan på överklagandet, bör sökandens rätt till försvar garanteras på ett lämpligt sätt genom att han eller hon tillhandahålls nödvändig tolkning och rättsligt bistånd. Vidare bör den behöriga domstolen kunna pröva beslutet om att inte bevilja internationellt skydd med avseende på faktiska och rättsliga omständigheter.
- (94) För att säkerställa effektiva återvändanden bör sökande inte ha rätt att stanna kvar på medlemsstatens territorium i skedet för ett överklagande i andra eller högre domstolsinstans av ett avslag på en ansökan om internationellt skydd, utan att det påverkar möjligheten för en domstol att tillåta sökanden att stanna kvar.
- (95) För att säkerställa konsekvens i en domstols rättsliga prövning av ett beslut om avslag på en ansökan om internationellt skydd och det åtföljande beslutet om återvändande, och i syfte att påskynda prövningen av ärendet och minska bördan för de behöriga domstolarna, bör sådana beslut, om de fattas som en del av det därmed relaterade beslutet om sökanden om internationellt skydd eller beslutet att återkalla internationellt skydd, vara föremål för gemensamma förfaranden i samma domstol.
- (96) För att säkerställa en rättvis och objektiv handläggning av ansökningar och effektivitet i det gemensamma förfarandet för internationellt skydd, bör tidsfrister fastställas för det administrativa förfarandet.

SV

EUT L, 22.5.2024

- (97) I enlighet med artikel 72 i EUF-fördraget påverkar detta direktiv inte utövandet av medlemsstaternas ansvar med avseende på att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.
- (98) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679⁽¹⁹⁾ är tillämplig på medlemsstaternas behandling av personuppgifter vid tillämpningen av denna förordning.
- (99) Eventuell behandling av personuppgifter som utförs av asylbyrå inom ramen för den här förordningen bör ske i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725⁽²⁰⁾ och förordning (EU) 2021/2303, varvid särskilt principerna om nödvändighet och proportionalitet bör iakttagas.
- (100) Alla personuppgifter som samlas in när en ansökan om internationellt skydd registreras eller lämnas in och under den personliga intervjun bör anses som en del av sökandens akt och bör lagras under ett tillräckligt antal år, eftersom tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansöker om internationellt skydd i en medlemsstat kan försöka att ansöka om internationellt skydd i en annan medlemsstat eller lämna in efterföljande ansökningar i samma eller en annan medlemsstat under flera år framåt. Eftersom de flesta tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har uppehållit sig i unionen under flera år kommer att ha erhållit uppehållstillstånd eller till och med medborgarskap i en medlemsstat efter en period på tio år räknat från och med beviljandet av internationellt skydd, bör den tidsperioden anses vara en nödvändig tid för att lagra personuppgifter, inbegripet fingeravtryck och ansiktsbilder.
- (101) Den här förordningen behandlar inte förfaranden mellan medlemsstaterna som regleras i förordning (EU) 2024/1351, inbegripet när det gäller överklaganden i samband med de förfarandena.
- (102) Den här förordningen bör vara tillämplig på sökande som omfattas av förordning (EU) 2024/1351, utöver och utan att det påverkar bestämmelserna i den förordningen.
- (103) För att säkerställa ett konsekvent genomförande av denna förordning vid tidpunkten för dess tillämpning bör genomförandeplaner på unionsnivå och nationell nivå vilka identifierar brister och operativa åtgärder för varje medlemsstat utarbetas och genomföras.
- (104) Tillämpningen av denna förordning bör utvärderas regelbundet.
- (105) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att fastställa ett gemensamt förfarande för att bevilja och återkalla internationellt skydd, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare, på grund av denna förordnings omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (106) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (107) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.
- (108) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns särskilt i stadgan. I denna förordning söker unionen särskilt att säkerställa full respekt för människans värdighet och att främja tillämpningen av artiklarna 1, 4, 8, 18, 19, 21, 23, 24 och 47 i stadgan.

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Innehåll

I denna förordning fastställs ett gemensamt förfarande för att bevilja och återkalla internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Denna förordning är tillämplig på alla ansökningar om internationellt skydd som görs på medlemsstaternas territorium, inbegripet vid den yttre gränsen, i deras territorialvatten eller i deras transitområden, samt på återkallandet av internationellt skydd.
2. Denna förordning är inte tillämplig på ansökningar om internationellt skydd samt ansökningar om diplomatisk eller territoriell asyl som lämnas in till medlemsstaternas beskickningar.
3. Medlemsstaterna får besluta att tillämpa denna förordning på ansökningar om skydd som inte ingår i tillämpningsområdet för förordning (EU) 2024/1347.

Artikel 3

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

1. *flykting*: en tredjelandsmedborgare som med anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till viss samhällsgrupp befinner sig utanför det land där han eller hon är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd, eller en statslös person som av samma skäl befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare hade sin stadigvarande bosättning och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit och som inte omfattas av artikel 12 i förordning (EU) 2024/1347.
2. *person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som inte uppfyller kraven för att betecknas som flykting, men där det finns grundad anledning att förmoda att den personen, om han eller hon återsänds till sitt ursprungsland, eller, i fråga om en statslös person, till det land där han eller hon tidigare hade sin stadigvarande bosättning, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada enligt artikel 15 i förordning (EU) 2024/1347 och som inte omfattas av artikel 17.1 och 17.2 i den förordningen och som inte kan eller, på grund av en sådan risk, inte vill begagna sig av det landets skydd.
3. *flyktingstatus*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som flykting i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
4. *status som subsidiärt skyddsbehövande*: en medlemsstats erkännande av en tredjelandsmedborgare eller statslös person som en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
5. *internationellt skydd*: flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
6. *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person under 18 år.

7. *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, så länge den underåriga inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inbegripet en underårig som lämnas ensam utan medföljande vuxen efter det att han eller hon rest in på medlemsstaternas territorium.
8. *slutligt beslut*: ett beslut om huruvida en tredjelandsmedborgare eller statslös person ska beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt förordning (EU) 2024/1347, inbegripet ett beslut om att neka prövning av ansökan eller ett beslut om att avslå en ansökan såsom implicit eller uttryckligen återkallad och som inte längre kan bli föremål för rättsmedel i enlighet med kapitel V i den här förordningen eller har vunnit laga kraft i enlighet med nationell rätt, oavsett om sökanden har rätt att stanna kvar i enlighet med den här förordningen.
9. *prövning av en ansökan om internationellt skydd*: prövning av om en ansökan om internationellt skydd kan tas upp till prövning eller prövning i sak av en sådan ansökan i enlighet med den här förordningen och förordning (EU) 2024/1347.
10. *biometriska uppgifter*: biometriska uppgifter enligt definitionen i artikel 2 s i förordning (EU) 2024/1358.
11. *tillräcklig kapacitet*: den kapacitet som krävs vid en given tidpunkt för att genomföra det gränsförande för asyl, och det gränsförandet för återvändande som fastställs enligt förordning (EU) 2024/1349 eller i tillämpliga fall ett likvärdigt gränsförande för återvändande som fastställs i nationell rätt.
12. *ansökan om internationellt skydd eller ansökan*: en begäran om skydd från en tredjelandsmedborgare eller en statslös person till en medlemsstat som kan förstås som en begäran om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.
13. *sökande*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har gjort en ansökan om internationellt skydd om vilken ett slutligt beslut ännu inte har fattats.
14. *sökande i behov av särskilda förarandegarantier*: en sökande vars förmåga att utnyttja de rättigheter och uppfylla de skyldigheter som följer av denna förordning är begränsad på grund av individuella omständigheter, såsom särskild sårbarhet.
15. *statslös person*: en person som inte anses som medborgare av någon stat enligt tillämpningen av dess lagstiftning.
16. *beslutande myndighet*: en myndighet med domstolsliknande uppgifter eller en administrativ myndighet i en medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökningar om internationellt skydd och behörig att fatta beslut inom ramen för det administrativa förandet.
17. *återkallande av internationellt skydd*: ett beslut av en beslutande myndighet eller en behörig domstol om att återkalla eller upphäva, inbegripet genom att vägra att förnya, det internationella skyddet i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
18. *stanna kvar i medlemsstaten*: att stanna kvar på den medlemsstats territorium där ansökan om internationellt skydd har gjorts eller håller på att prövas, inbegripet vid gränsen eller i denna medlemsstats transitområden.
19. *efterföljande ansökan*: en ytterligare ansökan om internationellt skydd som görs i någon medlemsstat efter det att ett slutligt beslut har fattats om en tidigare ansökan, inbegripet fall där ansökan har avslagits såsom uttryckligen eller implicit återkallad.
20. *ansvarig medlemsstat*: den medlemsstat som ansvarar för prövningen av en ansökan i enlighet med förordning (EU) 2024/1351.

Artikel 4

Behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat ska i enlighet med nationell rätt utse en beslutande myndighet som ska utföra de uppgifter som den tilldelas enligt den här förordningen samt förordning (EU) 2024/1347, särskilt följande:
 - a) Ta emot och pröva ansökningar om internationellt skydd.
 - b) Fatta beslut om ansökningar om internationellt skydd.

c) Fatta beslut om återkallande av internationellt skydd.

Den beslutande myndigheten ska under det administrativa förfarandet vara den enda myndighet som har befogenhet att besluta om huruvida en ansökan om internationellt skydd kan tas upp till prövning samt att pröva en ansökan i sak.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska medlemsstaterna anförtra andra relevanta nationella myndigheter uppgiften att ta emot ansökningar om internationellt skydd samt upplysa sökandena om var och hur en ansökan om internationellt skydd kan lämnas in i enlighet med artikel 28. Dessa andra nationella myndigheter ska åtminstone inbegripa polisen, invandringsmyndigheterna, gränsbevakningen och de myndigheter som ansvarar för försvarsanläggningar eller mottagningsanläggningar.

3. Varje medlemsstat ska utse en behörig myndighet för registrering av ansökningar om internationellt skydd. Medlemsstaterna får anförtra den beslutande myndigheten eller andra relevanta myndigheter uppgiften att registrera ansökningar om internationellt skydd.

4. Om en ansökan tas emot av en myndighet som inte har befogenhet att registrera den, ska den myndigheten utan dröjsmål informera den myndighet som ansvarar för registreringen av ansökningar, och ansökan ska registreras i enlighet med artikel 27. Den myndighet som ansvarar för att ta emot ansökan ska även informera sökanden av internationellt skydd om vilken myndighet som ansvarar för registreringen av ansökan.

5. Vid tillämpning av punkterna 2 och 3 ska varje medlemsstat senast den 12 juni 2026 underrätta kommissionen om de myndigheter som den har utsett att utföra de uppgifter som avses i de punkterna och specificera vilka uppgifter som de har tilldelats. Kommissionen ska omedelbart underrättas om alla förändringar av fastställandet av dessa myndigheter.

6. Medlemsstaterna får föreskriva att en annan myndighet än den beslutande myndigheten ska vara ansvarig för förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat i enlighet med förordning (EU) 2024/1351.

7. Varje medlemsstat ska förse den beslutande myndigheten och övriga behöriga myndigheter som har utsetts i enlighet med denna artikel med lämpliga resurser, inbegripet tillräcklig personal med tillräcklig kompetens för att utföra sina uppgifter i enlighet med denna förordning.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att den personal vid de behöriga myndigheter som tillämpar denna förordning har lämpliga kunskaper och har fått den utbildning, inbegripet relevant utbildning enligt artikel 8 i förordning (EU) 2021/2303, och den vägledning som krävs för att kunna fullgöra sina skyldigheter vid tillämpningen av denna förordning.

Artikel 5

Bistånd till behöriga myndigheter

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.7 och 4.8 och på medlemsstatens begäran får de behöriga myndigheter som fastställs enligt artikel 4 för mottagandet och registreringen av ansökningar om internationellt skydd och för att underlätta prövningen av ansökningar, inbegripet med avseende på den personliga intervjun, bistås av

- a) experter som har utplacerats av Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*) i enlighet med förordning (EU) 2021/2303, samt
- b) en annan medlemsstats behöriga myndigheter som av den medlemsstaten har anförtratts uppgiften att ta emot, registrera eller pröva ansökningar om internationellt skydd.

De behöriga myndigheter som utses enligt artikel 4 får bistå myndigheterna i en annan medlemsstat endast med de uppgifter som de har anförtratts av sin egen medlemsstat.

Det är endast den beslutande myndigheten i den ansvariga medlemsstaten som har befogenhet att besluta om enskilda ansökningar om internationellt skydd.

Artikel 6

FN:s flyktingkommissariats roll

1. Medlemsstaterna ska ge FN:s flyktingkommissariat möjlighet att

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) ta kontakt med sökande, även de som befinner sig i mottagningscentrum, i förvar, vid gränsen och i transitområden,
- b) få tillgång till information om enskilda ansökningar om internationellt skydd, om förfarandets gång och om vilka beslut som har fattats, under förutsättning att sökanden samtycker till detta,
- c) vid utövandet av sin tillsyn enligt artikel 35 i konventionen av den 28 juli 1951 angående flyktingars rättsliga ställning, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967, (*Genèvekonventionen*) lägga fram synpunkter för vilken behörig myndighet som helst i fråga om enskilda ansökningar om internationellt skydd i alla skeden av förfarandet.
2. Punkt 1 ska även vara tillämplig på en organisation som för FN:s flyktingkommissariats räkning verkar på den berörda medlemsstatens territorium i enlighet med ett avtal med medlemsstaten i fråga.

Artikel 7

Tystnadsplikt

1. De myndigheter som tillämpar denna förordning ska vara bundna av tystnadsplikt när det gäller alla personuppgifter som de inhämtar vid utförandet av sina uppgifter, inbegripet allt utbyte mellan medlemsstaternas myndigheter av uppgifter i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt som är relevanta för tillämpningen av denna förordning.
2. Under förfarandet för internationellt skydd och efter det att ett slutligt beslut om ansökan har fattats får myndigheterna inte
- a) röja uppgifter om en enskild ansökan om internationellt skydd eller det faktum att en ansökan har gjorts till de aktörer som påstås utöva förföljelse eller tillfoga allvarlig skada,
- b) inhämta uppgifter från de aktörer som påstås utöva förföljelse eller tillfoga allvarlig skada på ett sätt som skulle leda till att dessa aktörer får information om att en ansökan har gjorts av sökanden i fråga.

KAPITEL II

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER OCH GARANTIER

AVSNITT I

Rättigheter och skyldigheter för sökande

Artikel 8

Allmänna garantier för sökande

1. Under det administrativa förfarande som avses i kapitel III ska sökandena åtnjuta de garantier som fastställs i punkterna 2–6 i denna artikel.
2. Den beslutande myndigheten eller, i tillämpliga fall, andra behöriga myndigheter eller organisationer som har utsetts av medlemsstaterna för detta ändamål ska informera sökandena på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå om följande:
- a) Rätten att lämna in en individuell ansökan.
- b) Tidsfrister och skeden i det förfarande som ska följas.
- c) Deras rättigheter och skyldigheter under förfarandet, inbegripet enligt förordning (EU) 2024/1351, samt följderna av att inte uppfylla dessa skyldigheter, särskilt vad avser uttryckligt eller implicit återkallande av en ansökan.

- d) Rätten till kostnadsfri rättslig rådgivning för inlämnandet av den individuella ansökan samt rättsligt bistånd och biträde i alla skeden av förfarandet enligt avsnitt III i detta kapitel och i enlighet med artiklarna 15, 16, 17, 18 och 19.
- e) På vilket sätt de kan fullgöra skyldigheten att lägga fram de faktorer som avses i artikel 4 i förordning (EU) 2024/1347.
- f) Den beslutande myndighetens beslut i enlighet med artikel 36.

All den information som avses i denna punkt ska tillhandahållas så snart som möjligt så att sökandena kan utöva de rättigheter som garanteras i denna förordning och på ett tillräckligt sätt fullgöra de skyldigheter som anges i artikel 9. Den information som avses i första stycket a–e i denna punkt ska tillhandahållas sökanden senast när ansökan om internationellt skydd registreras. Informationen ska lämnas genom den broschyr som avses i punkt 7, antingen fysiskt eller elektroniskt och, om det är nödvändigt, muntligen. Underåriga ska få information på ett barnvänligt sätt och med medverkan av företrädaren eller den person som avses i artikel 23.2 a i denna förordning.

Sökanden ska ges möjlighet att bekräfta att han eller hon har tagit emot informationen. En sådan bekräftelse ska dokumenteras i sökandens akt. Om sökanden vägrar att bekräfta att han eller hon har tagit emot informationen, ska en anteckning om detta föras in i hans eller hennes akt.

3. Under det administrativa förfarandet ska sökandena ha tillgång till tolkning vid registrering och inlämnande av en ansökan samt i tillämpliga fall vid den personliga intervjun närhelst ändamålsenlig kommunikation inte kan säkerställas utan sådana tjänster. Kostnaderna för tolkning ska täckas med offentliga medel.

4. De behöriga myndigheterna ska, så snart som möjligt och före utgången av tidsfristen för att lämna in en ansökan i enlighet med artikel 28.1, ge sökandena möjligheten att meddela sig med FN:s flyktingkommissariat eller någon annan organisation som erbjuder rättslig rådgivning eller annan rådgivning för sökande i enlighet med nationell rätt.

5. Den beslutande myndigheten ska säkerställa att sökandena och, i tillämpliga fall, deras företrädare eller rättsliga rådgivare eller andra rådgivare som enligt nationell rätt är godkända eller tillåtna att lämna rättsliga råd (*rättsliga rådgivare*) har tillgång till de uppgifter som avses i artikel 34.2 b och c och som behövs för prövningen av ansökningar samt till uppgifter som tillhandahålls av de experter som avses i artikel 34.3, om den beslutande myndigheten har beaktat denna information vid sitt beslut om deras ansökan.

6. Den beslutande myndigheten ska skriftligen och så snart som möjligt underrätta sökandena om vilket beslut den har fattat om deras ansökan. Om en företrädare eller rättslig rådgivare rättsligt företräder sökanden, får den beslutande myndigheten välja att underrätta företrädaren eller den rättsliga rådgivaren om beslutet i stället för sökanden.

7. Asylbyrån ska i nära samarbete med kommissionen och varje medlemsstat utarbeta broschyrer med den information som krävs enligt denna artikel. Broschyerna ska utformas så, att medlemsstaterna kan komplettera dem med ytterligare, för den berörda medlemsstaten specifik information och ska beakta sårbara sökandes särskilda situation, t.ex. underåriga eller personer med funktionsnedsättning.

Artikel 9

Skyldigheter för sökande

1. Sökanden ska göra sin ansökan i den medlemsstat som föreskrivs i artikel 17.1 och 17.2 i förordning (EU) 2024/1351.
2. Sökanden ska samarbeta fullt ut med de behöriga myndigheter som avses i artikel 4 i frågor som omfattas av denna förordning, särskilt genom att
 - a) tillhandahålla de uppgifter som avses i artikel 27.1 a, b och d,
 - b) i förekommande fall förklara varför han eller hon inte innehar någon id-handling eller resehandling,
 - c) tillhandahålla information om alla förändringar avseende hans eller hennes bostadsort, adress, telefonnummer eller e-postadress,

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) lämna biometriska uppgifter,
- e) lämna in sin ansökan i enlighet med artikel 28 och förbli tillgänglig under hela förfarandet,
- f) så snart som möjligt överlämna handlingar som han eller hon innehar och som är av betydelse för prövningen av ansökan,
- g) delta i den personliga intervjun, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 13,
- h) stanna kvar på territoriet i den medlemsstat där han eller hon måste vistas i enlighet med artikel 17.4 i förordning (EU) 2024/1351.

Om de behöriga myndigheterna beslutar att behålla några handlingar enligt första stycket f, ska de säkerställa att sökanden omedelbart får kopior av originalen. Vid en överföring enligt artikel 46 i förordning (EU) 2024/1351 ska de behöriga myndigheterna lämna tillbaka sådana handlingar till sökanden vid tidpunkten för överföringen.

3. Sökanden ska acceptera att ta emot eventuella meddelanden från de behöriga myndigheterna på den senaste bostadsorten eller adressen, på det telefonnummer eller den e-postadress som han eller hon själv har uppgivit till de behöriga myndigheterna, särskilt när han eller hon lämnar in en ansökan i enlighet med artikel 28.

Medlemsstaterna ska i nationell rätt fastställa metoden för kommunikation och den tidpunkt då meddelandet ska anses ha mottagits av sökanden.

4. Sökanden ska fullgöra skyldigheterna att anmäla sig till de behöriga myndigheterna vid en viss angiven tidpunkt eller med rimliga intervall eller stanna kvar på ett anvisat geografiskt område inom medlemsstatens territorium i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346, på det sätt som krävs av den medlemsstat där han eller hon måste vistas i enlighet med förordning (EU) 2024/1351.

5. Utan att det påverkar eventuell kroppsvisitering som genomförs av säkerhetsskäl får de behöriga myndigheterna, om det är nödvändigt och vederbörligen motiverat för prövningen av en ansökan, kräva att sökanden kroppsvisiteras eller att hans eller hennes tillhörigheter genomsöks i enlighet med nationell rätt. Den behöriga myndigheten ska meddela sökanden om skälen till kroppsvisiteringen och ange dem i sökandens akt. Varje kroppsvisitering av sökanden i enlighet med denna förordning ska utföras av en person av samma kön som sökanden under fullständigt beaktande av principerna om mänsklig värdighet samt fysisk och psykisk integritet.

Artikel 10

Rätt att stanna kvar under det administrativa förfarandet

1. Sökande ska ha rätt att stanna kvar på territoriet i den medlemsstat där de är skyldiga att befinna sig i enlighet med artikel 17.4 i förordning (EU) 2024/1351 till dess att den beslutande myndigheten har fattat beslut om ansökan inom ramen för det administrativa förfarande som fastställs i kapitel III.

2. Rätten att stanna kvar ska inte utgöra ett berättigande till uppehållstillstånd och ska inte ge sökanden rätt att resa till andra medlemsstaters territorium utan en reshandling i enlighet med artikel 6.3 i direktiv (EU) 2024/1346.

3. Sökanden ska inte ha rätt att stanna kvar på den berörda medlemsstatens territorium under det administrativa förfarandet om personen är föremål för ett överlämnande till en annan medlemsstat i överensstämmelse med skyldigheter i enlighet med en europeisk arresteringsorder som har utfärdats i enlighet med rådets rambeslut 2002/584/RIF⁽¹⁾.

4. Medlemsstaterna får föreskriva ett undantag från en sökandes rätt att stanna kvar på deras territorium under det administrativa förfarandet om sökanden

- a) gör en efterföljande ansökan i enlighet med artikel 55, och de villkor som fastställs i artikel 56 är uppfyllda,
- b) utlämnas, överlämnas eller överförs, eller kommer att utlämnas, överlämnas eller överföras, till en annan medlemsstat, ett tredjeland, internationella brottmålsdomstolen eller annan internationell domstol eller tribunal för lagföring eller för verkställighet av ett fängelsestraff eller en annan frihetsberövande åtgärd,

⁽¹⁾ Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1).

c) utgör en fara för den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 12 och 17 i förordning (EU) 2024/1347, under förutsättning att tillämpningen av ett sådant undantag inte leder till att sökanden avlägsnas till ett tredjeland i strid med principen om non-refoulement.

5. En medlemsstat får utlämna, överlämna eller överföra en sökande till ett tredjeland eller en internationell domstol eller tribunal i enlighet med punkt 4 b endast om den behöriga myndigheten anser att ett sådant beslut att utlämna, överlämna eller överföra inte kommer att resultera i direkt eller indirekt refoulement i strid med den medlemsstatens skyldigheter enligt internationell rätt och unionsrätten.

AVSNITT II

Personliga intervjuer

Artikel 11

Intervju för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning

1. Innan den beslutande myndigheten fattar ett beslut om att inte pröva en ansökan i enlighet med artikel 38, ska sökanden, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 38.1 och 55.4, ges tillfälle till en personlig intervju för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning.
2. Vid intervju för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning ska sökanden ges möjlighet att förklara varför de grunder för att neka prövning av ansökan som föreskrivs i artikel 38 inte är tillämpliga på honom eller henne.

Artikel 12

Intervju om innehållet i ansökan

1. Innan den beslutande myndigheten fattar ett beslut i sak för en ansökan om internationellt skydd ska sökanden ges tillfälle till en personlig intervju om grunderna för ansökan. Intervjun om innehållet i ansökan får genomföras samtidigt som intervjun för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning, under förutsättning att sökanden har informerats om denna möjlighet i förväg och har kunnat samråda med sin rättsliga rådgivare i enlighet med artikel 15 eller med en person som har anförtratts tillhandahållandet av rättslig rådgivning i enlighet med artikel 16.
2. Vid intervjun om innehållet i ansökan ska sökanden ges möjlighet att lägga fram de faktorer som krävs för att underbygga sin ansökan i enlighet med förordning (EU) 2024/1347, och han eller hon ska lägga fram de faktorer som avses i artikel 4.2 i den förordningen så fullständigt som möjligt. Sökanden ska ges möjlighet att förklara eventuella faktorer som saknas eller eventuella oförenligheter och motsägelser i sina utsagor.

Artikel 13

Krav på de personliga intervjuerna

1. De personliga intervjuer som föreskrivs i artiklarna 11 och 12 ska genomföras under de förutsättningar som fastställs i denna förordning.
2. Om en ansökan om internationellt skydd lämnas in i enlighet med artikel 31, ska den ansvariga vuxna person som avses i den bestämmelsen ges möjlighet till en personlig intervju enligt artiklarna 11 och 12. Också sökanden ska ges möjlighet att delta i den intervjun under förutsättning att punkt 11 c i den här artikeln inte är tillämplig.
3. De personliga intervjuerna ska genomföras under förhållanden som säkerställer tillbörlig integritet och konfidentialitet och att sökandena kan lägga fram grunderna för sina ansökningar på ett uttömmande sätt.
4. Om sökanden har beslutat att använda sig av rättsligt bistånd i enlighet med avsnitt III i detta kapitel, ska närvaro av sökandens rättsliga rådgivare säkerställas vid den personliga intervjun.
5. En tolk som kan säkerställa ändamålsenlig kommunikation mellan sökanden och den person som genomför intervjun ska tillhandahållas för de personliga intervjuerna.

En kulturtolk får tillhandahållas under de personliga intervjuerna.

SV

EUT L, 22.5.2024

Medlemsstaterna ska ge företräde åt tolkar och kulturtolkar som har fått fortbildning, såsom fortbildning som avses i artikel 8.4 m i förordning (EU) 2021/2303.

Medlemsstaterna ska säkerställa att tolkarna och kulturtolkarna görs medvetna om de centrala begrepp och den terminologi som är relevanta för bedömningen av ansökningar om internationellt skydd, t.ex. genom en standardbroschyr eller en vägledning. Kommunikationen ska ske på det språk som sökanden föredrar, såvida det inte finns något annat språk som han eller hon förstår och kan kommunicera tydligt på.

6. De personliga intervjuerna ska genomföras av den beslutande myndighetens personal.

Om ett oproportionellt stort antal tredjelandssmedborgare eller statslösa personer ansöker inom samma tidsperiod, och det gör det omöjligt att genomföra personliga intervjuer med varje sökande i tid, får den beslutande myndigheten tillfälligt bistås av personal från andra myndigheter i den medlemsstaten, vilka på förhand ska erhålla relevant fortbildning som ska omfatta de faktorer som anges i artikel 8 i förordning (EU) 2021/2303 för att genomföra sådana intervjuer, eller av asylbyrån i enlighet med artikel 5.

7. Den person som genomför intervjun ska

a) ha den kompetens som krävs för att kunna beakta de personliga och allmänna omständigheter som ligger bakom ansökan, inklusive den rådande situationen i sökandes ursprungsland, sökandens kulturella ursprung, ålder, kön, könsidentitet, sexuella läggning, sårbarhet och särskilda förfarandebehov,

b) inte bära militär uniform eller brottsbekämpande myndigheters uniform.

8. Den personal som intervjuar sökande, inbegripet experter som utplacerats av asylbyrån, ska

a) ha tillägnat sig allmänna kunskaper om faktorer som kan ha en negativ inverkan på sökandens förmåga att bli intervjuad, till exempel indikationer på att personen tidigare kan ha varit utsatt för tortyr eller varit offer för människohandel,

b) i förväg ha erhållit fortbildning som omfattar relevanta faktorer i förteckningen i artikel 8.4 i förordning (EU) 2021/2303.

9. Om sökanden så begär ska den beslutande myndigheten om möjligt säkerställa att de personer som genomför intervjun och tolkarna är av det kön som sökanden föredrar, såvida den inte har skäl att anse att en sådan begäran inte har koppling till sökandens eventuella svårigheter att lägga fram grunderna för sin ansökan på ett uttömmande sätt.

10. Undantagsvis får den beslutande myndigheten hålla den personliga intervjun via videokonferens, om omständigheterna vederbörligen motiverar det.

I sådana fall ska den beslutande myndigheten säkerställa nödvändiga arrangemang för lämpliga anläggningar, förfarandemässiga och tekniska standarder, rättsligt bistånd och tolkning, med beaktande av vägledning från asylbyrån.

11. Intervjun för att avgöra om ansökan kan tas upp till prövning eller om innehållet i ansökan, beroende på vad som är tillämpligt, behöver inte genomföras om

a) den beslutande myndigheten kan fatta ett positivt beslut avseende flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande på grundval av tillgänglig bevisning, förutsatt att status som subsidiärt skyddsbehövande erbjuder samma rättigheter och förmåner som flyktingstatus enligt unionsrätten och nationell rätt,

b) den beslutande myndigheten bedömer att ansökan inte kan nekas prövning på grundval av tillgänglig bevisning,

c) den beslutande myndigheten anser att sökanden är oförmögen att höras på grund av varaktiga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll,

d) den preliminära prövning som avses i artikel 55.4, i fall av en efterföljande ansökan, genomförs på grundval av en skriftlig redogörelse.

e) den beslutande myndigheten bedömer att prövning av ansökan ska nekas enligt artikel 38.1 c.

Det förhållande att en personlig intervju inte har genomförts med stöd av första stycket c ska inte påverka den beslutande myndighetens beslut i negativ riktning. Om den personliga intervjun inte har genomförts med stöd av det ledet ska den beslutande myndigheten ge sökanden en faktisk möjlighet att skriftligen lämna ytterligare uppgifter.

Om det råder oklarhet om sökanden är oförmögen att höras ska den beslutande myndigheten konsultera en medicinsk yrkesutövare för att fastställa om det rör sig om ett övergående tillstånd som gör att sökanden är oförmögen att höras eller om hans eller hennes situation är varaktig. Om det, efter konsultationen med den medicinska yrkesutövaren, står klart att det tillstånd hos sökanden som gör att denna är oförmögen att höras är övergående, ska den beslutande myndigheten skjuta upp den personliga intervjun till dess att sökanden åter kan höras.

Om sökanden inte kan närvara vid den personliga intervjun på grund av specifika omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll ska den beslutande myndigheten boka en ny tid för den personliga intervjun.

12. Sökandena ska närvara vid den personliga intervjun och vara skyldiga att personligen besvara de frågor som ställs.

13. En sökande ska ha rätt att bistås av en rättslig rådgivare vid den personliga intervjun, även när den hålls via videokonferens.

Om den rättsliga rådgivaren är frånvarande ska detta inte hindra den beslutande myndigheten från att genomföra intervjun.

Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att om en rättslig rådgivare deltar vid den personliga intervjun får den rättsliga rådgivaren enbart göra inlägg i slutet av intervjun.

14. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 11.1 och 12.1, och förutsatt att tillräckliga ansträngningar har gjorts för att säkerställa att sökanden har getts tillfälle till en personlig intervju, ska avsaknaden av en personlig intervju inte hindra den beslutande myndigheten från att fatta beslut om ansökan om internationellt skydd.

Artikel 14

Rapportering och upptagning av personliga intervjuer

1. Den beslutande myndigheten eller någon annan myndighet eller experter som bistår denna i enlighet med artiklarna 5 och 13.6 vid genomförandet av de personliga intervjuerna ska upprätta en ingående och objektiv rapport som innehåller alla väsentliga uppgifter från den personliga intervjun, eller en utskrift av intervjun eller en utskrift av upptagningen av en sådan intervju, som ska ingå i sökandens akt.

2. De personliga intervjuerna ska tas upp genom ljudupptagning. Sökanden ska på förhand informeras om att en sådan upptagning sker och syftet med den. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt kraven för de sökande som är i behov av särskilda förfarandegarantier. Den beslutande myndigheten ska inkludera upptagningen i sökandens akt.

3. Sökanden ska ges möjlighet att muntligen eller skriftligen kommentera eller förtydliga eventuella felöversättningar eller missuppfattningar eller andra faktafel i rapporten, utskriften av intervjun eller utskriften av upptagningen, antingen i samband med att den personliga intervjun avslutas eller inom en fastställd tidsfrist innan den beslutande myndigheten fattar beslut. För detta ändamål ska sökanden underrättas om rapportens hela innehåll, innehållet i utskriften av intervjun eller innehållet i utskriften av upptagningen, om nödvändigt med bistånd av en tolk.

4. Sökanden ska uppmanas att bekräfta att rapportens innehåll eller innehållet i utskriften av intervjun återger den personliga intervjun korrekt. Om sökanden vägrar att bekräfta innehållet ska skälen till vägran noteras i sökandens akt. Vägran ska inte hindra den beslutande myndigheten från att fatta beslut om ansökan. Om det råder tvivel om sökandens uttalanden under den personliga intervjun ska ljudupptagningen ges företräde.

5. Sökanden behöver inte uppmanas att kommentera eller förtydliga rapporten eller utskriften av intervjun eller bekräfta att innehållet i rapporten eller utskriften av intervjun korrekt återspeglar intervjun, om

a) upptagningen eller en utskrift av denna enligt nationell rätt kan godtas som bevis vid överklagandeförfarandet, eller

SV

EUT L, 22.5.2024

b) det står klart för den beslutande myndigheten att sökanden kommer att beviljas flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, förutsatt att status som subsidiärt skyddsbehövande erbjuder samma rättigheter och förmåner som flyktingstatus enligt unionsrätten och nationell rätt.

6. Sökande och deras företrädare och rättsliga rådgivare, när sådana har utsetts, ska ha tillgång till den rapport eller de utskrifter som avses i punkt 1 så snart som möjligt efter intervjun och i alla händelser i god tid innan den beslutande myndigheten fattar beslut.

Tillgång till upptagningen ska även ges vid överklagandeförfarandet.

AVSNITT III

Tillhandahållande av rättslig rådgivning och rättsligt bistånd och biträde

Artikel 15

Rätt till rättslig rådgivning och rättsligt bistånd och biträde

1. Sökande ska ha rätt att på ett ändamålsenligt sätt samråda med en rättslig rådgivare eller en annan rådgivare i frågor som rör deras ansökningar i alla skeden av förfarandet.

2. Utan att det påverkar sökandens rätt att välja sin egen rättsliga rådgivare eller en annan rådgivare på egen bekostnad får en sökande begära kostnadsfri rättslig rådgivning vid det administrativa förfarandet i kapitel III i enlighet med artikel 16 och kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde vid överklagandeförfarandet i kapitel V i enlighet med artikel 17.

Sökanden ska så snart som möjligt och senast vid registreringen av ansökan i enlighet med artikel 27 informeras om sin rätt att begära kostnadsfri rättslig rådgivning eller kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

3. Medlemsstaterna får föreskriva om kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i det administrativa förfarandet i enlighet med nationell rätt.

4. Medlemsstaterna får organisera tillhandahållandet av rättslig rådgivning och rättsligt bistånd och biträde i enlighet med sina nationella system.

Artikel 16

Kostnadsfri rättslig rådgivning vid det administrativa förfarandet

1. Medlemsstaterna ska, på begäran av sökanden, tillhandahålla kostnadsfri rättslig rådgivning vid det administrativa förfarande som fastställs i kapitel III.

Vid tillämpning av första stycket kan effektiv tillgång till kostnadsfri rättslig rådgivning garanteras genom att en person anförtros att tillhandahålla rättslig rådgivning i det administrativa skedet av förfarandet till flera sökande samtidigt.

2. För det administrativa förfarandet ska kostnadsfri rättslig rådgivning inkludera tillhandahållandet av

a) vägledning om och en förklaring av det administrativa förfarandet, inklusive information om rättigheter och skyldigheter under förfarandet,

b) bistånd gällande inlämnandet av ansökan och vägledning om

i) de olika förfaranden inom ramen för vilka ansökan kan prövas och anledningarna till att dessa förfaranden tillämpas,

ii) de bestämmelser som avgör huruvida en ansökan kan tas upp till prövning,

iii) de rättsliga frågor som uppstår under förfarandet, inklusive information om hur ett beslut om avslag på en ansökan kan överklagas i enlighet med artiklarna 67, 68 och 69.

3. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 får tillhandahållandet av kostnadsfri rättslig rådgivning vid det administrativa förfarandet uteslutas om

- a) ansökan är en första efterföljande ansökan som anses ha lämnats in endast för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om återvändande som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från medlemsstaten,
- b) ansökan är en andra eller ytterligare efterföljande ansökan,
- c) sökanden redan bistås och biträds av en rättslig rådgivare.

4. Medlemsstaterna får begära bistånd av asylbyrå vid genomförandet av denna artikel. Dessutom får ekonomisk stöd ges till medlemsstaterna genom unionsfonder i enlighet med de rättsakter som reglerar sådana fonder.

Artikel 17

Kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde vid överklagandeförfarandet

1. Vid överklagandeförfarandet ska medlemsstaterna på begäran av sökanden säkerställa att han eller hon får kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde. Sådant kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde ska omfatta utarbetande av de inlagor som krävs enligt nationell rätt, förberedande av överklagandet och, vid en eventuell förhandling, deltagande i den förhandlingen i domstol.

2. Tillhandahållandet av det kostnadsfria rättsliga biståndet och biträdet vid överklagandeförfarandet får uteslutas av medlemsstaterna om

- a) sökanden, som ska redogöra för sin ekonomiska situation, anses ha tillräckliga medel för att på egen bekostnad kunna betala för rättsligt bistånd och biträde,
- b) det anses att överklagandet saknar rimliga utsikter till framgång eller utgör ett missbruk av förfarandet,
- c) överklagandet eller prövningen sker i andra eller högre instans enligt nationell rätt, inbegripet förnyad behandling eller en ytterligare omprövning,
- d) sökanden redan bistås eller biträds av en rättslig rådgivare.

3. Om ett beslut att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde fattas av en myndighet som inte är en domstol, med motiveringen att överklagandet anses sakna rimliga utsikter till framgång eller utgör missbruk av förfarandet, ska sökanden ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot det beslutet. Sökanden ska för detta ändamål ha rätt att begära kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde.

Artikel 18

Räckvidden för rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde

1. En rättslig rådgivare som rättsligt företräder en sökande i enlighet med villkoren i nationell rätt ska beviljas tillgång till de uppgifter i sökandens akt som ligger eller kommer att ligga till grund för ett beslut.

2. Tillgång till uppgifterna eller till källorna i sökandens akt får nekas i enlighet med nationell rätt om röjande av uppgifter eller källor skulle äventyra den nationella säkerheten, säkerheten för de organisationer eller den eller de personer som tillhandahöll uppgifterna eller säkerheten för den eller de personer som uppgifterna hänförs till, eller om utredningar i samband med medlemsstaternas behöriga myndigheters prövning av ansökningar om internationellt skydd eller medlemsstaternas internationella relationer skulle äventyras eller om uppgifterna eller källorna är sekretessbelagda enligt nationell rätt. I sådana fall ska den beslutande myndigheten

- a) ge domstolarna i överklagandeförfarandet tillgång till uppgifterna eller källorna, och

- b) säkerställa att sökandens rätt till försvar respekteras.

När det gäller första stycket b ska medlemsstaterna bevilja en rättslig rådgivare som rättsligt företräder sökanden och som genomgått säkerhetskontroll tillgång till uppgifterna eller källorna, i den mån uppgifterna är relevanta för prövningen av ansökan eller för beslutet om att återkalla internationellt skydd.

3. Sökandens rättsliga rådgivare eller den person som anförtratts tillhandahållandet av rättslig rådgivning, som rådgör, bistår eller företräder en sökande ska ha tillträde till områden med begränsat tillträde, såsom förvarsanläggningar och transitområden för att Ridge, bistå eller företräda sökanden i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346.

Artikel 19

Villkor för tillhandahållande av kostnadsfri rättslig rådgivning och kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde

1. Kostnadsfri rättslig rådgivning och kostnadsfritt rättsligt biståndet och biträde ska tillhandahållas av rättsliga rådgivare eller andra rådgivare som enligt nationell rätt är godkända eller tillåtna att rådgöra, bistå eller företräda sökandena, eller av icke-statliga organisationer som är ackrediterade enligt nationell rätt att tillhandahålla sökande rättsliga tjänster eller rättsligt biträde.
2. Medlemsstaterna ska fastställa närmare förfaranderegler för hur en sådan begäran om tillhandahållande av kostnadsfri rättslig rådgivning och kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde avseende en ansökan om internationellt skydd ska lämnas in och handläggas, eller tillämpa befintliga regler för en liknande begäran som grundar sig på nationell rätt, förutsatt att dessa regler inte är mer restriktiva eller gör tillgången till kostnadsfri rättslig rådgivning eller kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde omöjlig eller orimligt svår.
3. Medlemsstaterna ska fastställa särskilda regler om uteslutandet av tillhandahållande av kostnadsfri rättslig rådgivning och av kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i enlighet med artikel 16.3 respektive artikel 17.2.
4. Medlemsstaterna får också införa belopps- eller tidsgränser för tillhandahållandet av kostnadsfri rättslig rådgivning och kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde, förutsatt att dessa gränser inte är godtyckliga eller otillbörligt begränsar tillgången till kostnadsfri rättslig rådgivning och kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde. När det gäller avgifter och andra kostnader ska behandlingen av sökandena inte vara mindre förmånlig än den behandling som deras medborgare vanligtvis får i frågor som gäller rättsligt bistånd.
5. Medlemsstaterna får begära att helt eller delvis få ersättning av sökanden för de kostnader som uppkommit vid tillhandahållandet av rättsligt bistånd och biträde om sökandens ekonomiska situation avsevärt förbättras under förfarandet eller om beslutet att tillhandahålla kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde fattades på grundval av oriktiga uppgifter från sökanden. I detta syfte ska sökande omedelbart underrätta de behöriga myndigheterna om alla väsentliga förändringar av sin ekonomiska situation.

AVSNITT IV

Särskilda garantier

Artikel 20

Bedömning av behovet av särskilda förfarandegarantier

1. De behöriga myndigheterna ska göra en individuell bedömning av om sökanden är i behov av särskilda förfarandegarantier, om nödvändigt med bistånd av en tolk. Den bedömningen får integreras i befintliga nationella förfaranden eller i den bedömning som avses i artikel 25 i direktiv (EU) 2024/1346 och behöver inte vara utformad som ett administrativt förfarande. Om så krävs enligt nationell rätt får bedömningen göras tillgänglig och resultaten av bedömningen överförs till den beslutande myndigheten, om sökanden gett sitt samtycke.

2. Den bedömning som avses i punkt 1 ska inledas så snart som möjligt efter det att en ansökan gjorts genom att det fastställs huruvida en sökande uppvisar de första tecknen på att han eller hon kan behöva särskilda förfarandegarantier. Den identifieringen ska grundas på synliga tecken, sökandens uttalanden eller beteende eller relevanta handlingar. När det gäller underåriga ska även uttalanden från föräldrar, från den vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne eller från sökandens företrädare beaktas. De behöriga myndigheterna ska när de registrerar ansökan inkludera uppgifter om sådana första tecken i sökandens akt och ska göra de uppgifterna tillgängliga för den beslutande myndigheten.

3. Den bedömning som avses i punkt 1 ska fortsätta efter det att ansökan har lämnats in, med beaktande av uppgifterna i sökandens akt.

Den bedömning som avses i punkt 1 ska slutföras så snart som möjligt och i alla händelser inom 30 dagar. Den ska ses över i händelse av relevanta förändringar av sökandens omständigheter eller om behovet av särskilda förfarandegarantier framkommer efter det att bedömningen har slutförts.

4. Den behöriga myndigheten får hänvisa sökanden till lämplig medicinsk yrkesutövare eller psykolog eller till en annan yrkesutövare för rådgivning om sökandens behov av särskilda förfarandegarantier, förutsatt att han eller hon i förväg gett sitt samtycke, med prioritering av fall där det finns indikationer på att sökandena kan ha varit utsatta för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt, sexuellt eller könsrelaterat våld och att det skulle kunna ha en negativ inverkan på deras förmåga att delta i förfarandet på ett effektivt sätt. Om sökanden samtycker till att hänvisas i enlighet med detta stycke ska ett sådant samtycke anses inbegripa samtycke till att resultaten från hänvisningen överförs till den behöriga myndigheten.

Den beslutande myndigheten ska beakta den rådgivning som tillhandahållits i enlighet med första stycket när den beslutar om vilken typ av särskilda förfarandegarantier som kan tillhandahållas sökanden.

I tillämpliga fall och utan att det påverkar den medicinska undersökningen får den bedömning som avses i punkt 1 integreras med de medicinska undersökningar som avses i artiklarna 24 och 25.

5. Relevant personal vid de behöriga myndigheterna samt medicinska utövare, psykologer eller andra yrkesutövare som tillhandahåller rådgivning om behovet av särskilda förfarandegarantier ska få utbildning för att kunna upptäcka tecken på sårbarhet hos en sökande som kan behöva särskilda förfarandegarantier och tillgodose dessa behov när de har fastställts.

Artikel 21

Sökande i behov av särskilda förfarandegarantier

1. Om sökande har konstaterats vara i behov av särskilda förfarandegarantier ska de få det stöd som behövs för att de ska kunna utnyttja de rättigheter och fullgöra de skyldigheter som följer av denna förordning under hela förfarandet för internationellt skydd.

2. Om den beslutande myndigheten, inbegripet på grundval av en annan relevant nationell myndighets bedömning, anser att det stöd som behövs och som avses i punkt 1 denna artikel inte kan ges inom ramen för det påskyndade prövningsförfarande som avses i artikel 42 eller det gränsförfarande som avses i artikel 43, varvid särskild uppmärksamhet ska ägnas åt personer som utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt, sexuellt eller könsrelaterat våld, ska den beslutande myndigheten antingen inte tillämpa eller upphöra att tillämpa dessa förfaranden på sökanden.

Artikel 22

Garantier för underåriga

1. Barnets bästa ska komma i främsta rummet när de behöriga myndigheterna tillämpar denna förordning.

2. Den beslutande myndigheten ska göra en bedömning av barnets bästa i enlighet med artikel 26 i direktiv (EU) 2024/1346.

3. Den beslutande myndigheten ska ge en underårig tillfälle till en personlig intervju, även när en ansökan görs på hans eller hennes vägnar i enlighet med artiklarna 32 och 33.1, förutom om detta inte utgör barnets bästa. I detta fall ska den beslutande myndigheten redogöra för skälen till beslutet att inte ge en underårig tillfälle till en personlig intervju.

SV

EUT L, 22.5.2024

Den personliga intervjun av en underårig ska genomföras av en person som har nödvändig kunskap om underårigas rättigheter och särskilda behov. Den ska genomföras på ett barnorienterat och för sammanhanget lämpligt sätt som tar hänsyn till barnets ålder och mognad.

4. Om en underårig är ett medföljande barn ska den personliga intervjun genomföras i närvaro av en vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne och, om en sådan har utsetts, i närvaro av en rättslig rådgivare. Medlemsstaterna får även vid behov och när det är för barnets bästa genomföra den personliga intervjun med den underåriga i närvaro av en person med nödvändig kompetens och sakkunskap. Av motiverade skäl och endast om det är för barnets bästa får den beslutande myndigheten intervjua den underåriga utan att en ansvarig vuxen person är närvarande, förutsatt att den säkerställer att den underåriga under intervjun bistås av en person med den kompetens och sakkunskap som krävs för att skydda hans eller hennes bästa.

5. Beslutet om en underårigs ansökan ska förberedas av relevant personal vid den beslutande myndigheten. Den relevanta personalen ska ha nödvändig kunskap och ha fått lämplig utbildning om underårigas rättigheter och särskilda behov.

Artikel 23

Särskilda garantier för ensamkommande barn

1. De behöriga myndigheterna ska säkerställa att ensamkommande barn företräds och bistås på ett sådant sätt att de kan utnyttja sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter enligt den här förordningen, förordning (EU) 2024/1351, direktiv (EU) 2024/1346 och förordning (EU) 2024/1358.

2. Om en ansökan görs av en person som uppger sig vara underårig, eller för vilken det finns objektiva skäl att anta att han eller hon är underårig, som är ensamkommande, ska de behöriga myndigheterna

- a) så snart som möjligt och i alla händelser i god tid för de ändamål som avses i punkt 6 och, i tillämpliga fall, i punkt 7 utse en person med den kompetens och sakkunskap som krävs för att tillfälligt bistå den underåriga i syfte att skydda hans eller hennes bästa och allmänna välfärd, vilket gör det möjligt för den underåriga att utnyttja sina rättigheter enligt denna förordning och, i tillämpliga fall, verka som företrädare till dess att en företrädare har utsetts,
- b) så snart som möjligt och senast 15 arbetsdagar från den dag då ansökan görs, utse en företrädare.

Företrädaren och den person som avses i första stycket a i denna punkt får vara samma person som föreskrivs i artikel 27 i direktiv (EU) 2024/1346. Han eller hon ska träffa det ensamkommande barnet och beakta den underårigas egna åsikter om sina behov alltefter den underårigas ålder och mognad.

Om den behöriga myndigheten har konstaterat att en sökande som påstår sig vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, behöver den inte utse en företrädare i enlighet med denna punkt.

De uppgifter som företrädaren eller den person som avses i första stycket a i denna punkt har ska upphöra att gälla om de behöriga myndigheterna, efter den åldersbedömning som avses i artikel 25.1, inte utgår från att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn.

3. Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer, får den tidsfrist för att utse en företrädare som avses i punkt 2 första stycket b förlängas med tio arbetsdagar.

4. Om en organisation utses enligt punkt 2 ska den utse en fysisk person för att utföra de uppgifter som avses i denna artikel i fråga om ett ensamkommande barn.

5. Den behöriga myndigheten ska omedelbart informera

- a) det ensamkommande barnet, på ett barnvänligt sätt och på ett språk som han eller hon kan förstå, om att den person som avses i punkt 2 första stycket a och hans eller hennes företrädare har utsetts och om hur man i förtroende och under säkra former kan lämna in ett klagomål mot den person som avses i punkt 2 första stycket a eller b,

b) i tillämpliga fall den beslutande myndigheten och den behöriga myndigheten för registrering av ansökan om att en företrädare har utsetts för det ensamkommande barnet, och

c) den person som avses i punkt 2 första stycket a och företrädaren om relevanta faktorer, skeden i förfarandet och tidsfrister kopplade till det ensamkommande barnets ansökan.

Företrädaren och den person som avses i punkt 2 första stycket a ska ha tillgång till innehållet i relevanta handlingar i den underårigas akt, inklusive det särskilda informationsmaterialet för ensamkommande barn.

6. Den person som avses i punkt 2 första stycket a ska träffa det ensamkommande barnet och bland annat utföra följande uppgifter, när så är lämpligt tillsammans med den rättsliga rådgivaren:

a) Försé det ensamkommande barnet med relevant information om de förfaranden som föreskrivs i denna förordning.

b) I tillämpliga fall bistå det ensamkommande barnet i samband med det förfarande för åldersbedömning som avses i artikel 25.

c) I tillämpliga fall försé det ensamkommande barnet med relevant information och bistå honom eller henne i samband med de förfaranden som föreskrivs i förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1358.

7. Så länge en företrädare inte har utsetts får medlemsstaterna bemyndiga den person som avses i punkt 2 första stycket a att bistå den underåriga med registreringen och inlämnandet av ansökan eller att lämna in ansökan på den underårigas vägnar i enlighet med artikel 33.

8. Företrädaren ska träffa det ensamkommande barnet och bland annat utföra följande uppgifter, när så är lämpligt, tillsammans med den rättsliga rådgivaren:

a) I tillämpliga fall försé det ensamkommande barnet med relevant information om de förfaranden som föreskrivs i denna förordning.

b) I tillämpliga fall bistå vid det förfarande för åldersbedömning som avses i artikel 25.

c) I tillämpliga fall bistå vid registreringen av ansökan.

d) I tillämpliga fall bistå vid inlämnandet av ansökan eller lämna in ansökan på det ensamkommande barnets vägnar i enlighet med artikel 33.

e) I tillämpliga fall bistå vid förberedelserna inför och närvara vid den personliga intervjun och informera det ensamkommande barnet om syftet med och möjliga konsekvenser av den personliga intervjun och om hur man förbereder sig för intervjun.

f) I tillämpliga fall försé det ensamkommande barnet med relevant information och bistå det ensamkommande barnet i samband med de förfaranden som föreskrivs i förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1358.

Vid den personliga intervjun ska företrädaren och den rättsliga rådgivaren ha möjlighet att ställa frågor eller yttra sig inom den ram som fastställs av den person som genomför intervjun.

Den beslutande myndigheten får kräva att det ensamkommande barnet närvarar vid den personliga intervjun, även om företrädaren eller den rättsliga rådgivaren är närvarande.

9. Företrädaren ska utföra sina uppgifter i enlighet med principen om barnets bästa och ha de kvalifikationer, den utbildning och den sakkunskap som krävs. Företrädare ska få regelbunden utbildning för att utföra sina uppgifter och får inte ha ett kriminalregister, särskilt inte vad gäller brott eller förseelser mot barn.

Företrädaren ska endast bytas ut om de behöriga myndigheterna anser att företrädarens eller personens uppgifter inte har utförts på ett korrekt sätt. Organisationer eller fysiska personer som befinner sig i eller skulle kunna befinna sig i en intressekonflikt med det ensamkommande barnet får inte utses till företrädare.

10. De behöriga myndigheterna ska ge en fysisk person som är företrädare eller en person som är lämpad att tillfälligt agera som företrädare ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn, och under normala omständigheter högst 30 ensamkommande barn samtidigt, för att säkerställa att han eller hon kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer får antalet ensamkommande barn per företrädare ökas upp till högst 50 ensamkommande barn.

Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter med ansvar för att regelbundet övervaka att företrädare eller personer som utses enligt punkt 2 första stycket a utför sina utgifter korrekt, inklusive genom att granska de utsedda företrädarnas och de utsedda personernas kriminalregister med regelbundna mellanrum för att identifiera eventuella omständigheter som är oförenliga med deras roll. Dessa administrativa eller rättsliga myndigheter eller andra enheter ska granska klagomål som ensamkommande barn har lämnat in mot utsedda företrädare eller personer som utsetts enligt punkt 2 första stycket a.

AVSNITT V

Medicinsk undersökning och åldersbedömning

Artikel 24

Medicinsk undersökning

1. Om den beslutande myndigheten bedömer att det är relevant för prövningen av en ansökan om internationellt skydd ska den, om sökanden samtycker, begära en medicinsk undersökning av sökanden med avseende på tecken och symptom som skulle kunna tyda på tidigare förföljelse eller allvarlig skada och informeras om resultaten av denna.

2. När det gäller en underårig får den medicinska undersökningen endast utföras om föräldern, den vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, företrädaren eller den person som avses i artikel 23.2 a och, om så föreskrivs i nationell rätt, sökanden, samtycker.

Den medicinska undersökningen ska vara kostnadsfri för sökanden och ska täckas med offentliga medel.

I tillämpliga fall får de hälsokontroller och sårbarhetskontroller som avses i artikel 12 i förordning (EU) 2024/1356 beaktas vid den medicinska undersökning som avses i den här artikeln.

3. Om ingen medicinsk undersökning utförs i enlighet med punkt 1 ska den beslutande myndigheten informera sökande om att de på eget initiativ och på egen bekostnad får genomföra en medicinsk undersökning med avseende på tecken och symptom som skulle kunna tyda på tidigare förföljelse eller allvarlig skada.

4. Resultaten av de medicinska undersökningar som avses i punkterna 1 och 3 ska så snart som möjligt överlämnas till den beslutande myndigheten och till sökanden och vägas in i den beslutande myndighetens bedömning tillsammans med övriga faktorer i ansökan.

5. Den medicinska undersökningen ska vara den minst invasiva typen möjligt och endast utföras av kvalificerade medicinska yrkesutövare. Den ska utföras på ett sätt som respekterar individens värdighet.

6. En sökandes vägran att genomgå en medicinsk undersökning eller beslut att på eget initiativ genomgå en medicinsk undersökning, om en sådan undersökning inte äger rum inom en lämplig tidsram med beaktande av tillgången till tider för medicinska undersökningar i den ansvariga medlemsstaten, ska inte hindra den beslutande myndigheten från att fatta beslut om ansökan om internationellt skydd.

Artikel 25

Åldersbedömning av underåriga

1. Om det till följd av uttalanden av sökanden, tillgängliga skriftliga bevis eller andra relevanta indikationer föreligger tvivel om huruvida en sökande är underårig får den beslutande myndigheten göra en multidisciplinär bedömning, inklusive en psykosocial bedömning, som ska utföras av kvalificerade yrkesutövare för att fastställa sökandens ålder inom ramen för

prövningen av en ansökan. Åldersbedömningen får inte baseras uteslutande på sökandes utseende eller beteende. Vid åldersbedömningen ska handlingar som finns tillgängliga betraktas som äkta, såvida inte bevis för motsatsen föreligger, och den underårigas uttalanden ska beaktas.

2. Om det efter den multidisciplinära bedömningen fortfarande föreligger tvivel avseende en sökandes ålder får medicinska undersökningar användas som sista utväg för att fastställa sökandes ålder inom ramen för prövningen av en ansökan. Om resultatet av den åldersbedömning som avses i denna punkt inte är entydigt vad gäller sökandes ålder, eller inkluderar ett åldersintervall under 18 år, ska medlemsstaterna utgå från att sökanden är underårig.

3. Medicinska undersökningar som utförs för de syften som avses i punkt 2 ska vara så lite invasiva som möjligt och utföras med full respekt för individens värdighet. De ska utföras av medicinska yrkesutövare med erfarenhet och sakkunskap i fråga om åldersbedömning.

I de fall där denna punkt är tillämplig ska resultaten från den medicinska undersökningen och den multidisciplinära bedömningen analyseras tillsammans, för att medge ett så tillförlitligt resultat som möjligt.

4. Om medicinska undersökningar används för att bedöma en sökandes ålder, ska den behöriga myndigheten säkerställa att sökande och deras föräldrar, den vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, deras företrädare eller den person som avses i artikel 23.2 a informeras om att en åldersbedömning genom en medicinsk undersökning kan komma att göras, och att denna information ges före prövningen av deras ansökan om internationellt skydd på ett språk de förstår och på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt. Den informationen ska innehålla upplysningar om undersökningsmetoden, om eventuella konsekvenser som resultatet av den medicinska undersökningen kan få för prövningen av ansökan och om möjligheten för sökanden att vägra låta den medicinska undersökningen utföras samt konsekvenserna av en sådan vägran. Alla handlingar som rör den medicinska undersökningen ska ingå i sökandes akt.

5. En medicinsk undersökning för bedömning av sökandes ålder får endast utföras om sökandena, deras föräldrar, den ansvariga vuxna person som avses i punkt 4 i den här artikeln, deras företrädare eller den person som avses i artikel 23.2 a samtycker efter att ha fått den information som föreskrivs i punkt 4 i den här artikeln.

6. Det förhållande att sökandena, deras föräldrar, den ansvariga vuxna person som avses i punkt 4 i den här artikeln, deras företrädare eller den person som avses i artikel 23.2 a har vägrat att låta en medicinsk undersökning utföras för åldersbedömningen ska inte hindra den beslutande myndigheten från att fatta beslut om ansökan om internationellt skydd. En sådan vägran får endast betraktas som en motbevisbar presumption för att sökanden inte är underårig.

7. En medlemsstat får erkänna beslut avseende åldersbedömning som andra medlemsstater har fattat om åldersbedömningarna har utförts i enlighet med unionsrätten.

KAPITEL III

ADMINISTRATIVT FÖRFARANDE

AVSNITT I

Tillgång till förfarandet

Artikel 26

Göra en ansökan om internationellt skydd

1. En ansökan om internationellt skydd ska anses ha gjorts när en tredjelandsmedborgare eller statslös person, inbegripet ett ensamkommande barn, personligen till en behörig myndighet som avses i artikel 4.1 och 4.2 uttrycker en önskan om att erhålla internationellt skydd från en medlemsstat.

Om tjänstemän från den behöriga myndigheten hyser tvivel om huruvida ett visst uttalande ska betraktas som en ansökan om internationellt skydd ska de uttryckligen fråga personen om han eller hon önskar erhålla internationellt skydd.

2. De myndigheter som ansvarar för mottagningsanläggningarna i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346 ska när så är relevant informeras om att en ansökan har gjorts. För tredjelandsmedborgare som är föremål för den screening som avses i artikel 5.1 i förordning (EU) 2024/1356, får medlemsstaterna välja att tillämpa denna punkt efter det att screeningen har avslutats.

Artikel 27

Registrera ansökningar om internationellt skydd

1. Utan att det påverkar skyldigheterna att samla in och överföra uppgifter i enlighet med artikel 15.1 i förordning (EU) 2024/1358 ska de myndigheter som är behöriga att registrera ansökningar, en annan medlemsstats myndigheter enligt artikel 5.1 b i den här förordningen eller de experter som utplacerats av asylbyrån som bistår dem med den uppgiften registrera en ansökan utan dröjsmål och i alla händelser senast fem dagar efter det att ansökan gjorts. För detta ändamål ska de registrera följande information, som kan komma från det screeningformulär som avses i artikel 17 i förordning (EU) 2024/1356:

- a) Sökandens namn, födelsedatum och födelseort, kön, medborgarskap eller det förhållande att sökanden är statslös, familjemedlemmar enligt definitionen i artikel 2.8 i förordning (EU) 2024/1351 och, när det gäller underåriga, syskon eller släktingar enligt definitionen i artikel 2.9 i den förordningen, som befinner sig i en medlemsstat, i tillämpliga fall, samt andra personuppgifter om sökanden som är relevanta för förfarandet för internationellt skydd och för fastställandet av ansvarig medlemsstat.
- b) Typ, nummer och giltighetstid för varje identitets- eller resehandling som sökanden har och det land som utfärdat handlingen och andra handlingar som sökanden har gett in och som den behöriga myndigheten anser vara relevanta för att identifiera honom eller henne, för förfarandet för internationellt skydd och för fastställandet av ansvarig medlemsstat, om detta finns tillgängligt.
- c) Datum och ort för ansökan och den myndighet hos vilken ansökan gjordes.
- d) Sökandens vistelseort, bostadsort eller bostadsadress och, i förekommande fall, ett telefonnummer och en e-postadress där sökanden kan nås.

Om uppgifterna i första stycket a och b redan har mottagits av medlemsstaterna innan ansökan görs, ska de inte begäras in på nytt.

2. Om en person uppger sig inte ha något medborgarskap ska detta förhållande tydligt registreras i avvaktan på fastställandet av om personen är statslös.

3. Om en ansökan görs till en myndighet som har till uppgift att ta emot ansökningar om internationellt skydd och som inte är ansvarig för att registrera ansökningar, ska den myndigheten utan dröjsmål och senast inom tre arbetsdagar från det att ansökan gjordes underrätta den myndighet som är ansvarig för att registrera ansökningar. Den myndighet som är ansvarig för att registrera ansökningar ska registrera ansökan så snart som möjligt och senast fem dagar från det att den har tagit emot informationen.

4. Om uppgifterna samlas in av den beslutande myndigheten eller en annan myndighet som bistår denna vid prövningen av ansökan, får den också vid tidpunkten för registreringen samla in ytterligare uppgifter som krävs för prövningen av ansökan.

5. Om ett oproportionellt stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer gör en ansökan inom samma tidsperiod, med följden att det blir omöjligt att registrera ansökningar inom de tidsfrister som anges i punkterna 1 och 3, ska ansökan registreras senast 15 dagar från det att den gjordes.

6. Utan att det påverkar sökandens rätt att lägga fram ny faktorer till stöd för sin ansökan behöver den behöriga myndigheten inte samla in sådana uppgifter som avses i punkt 1 a, b och d och punkt 2 vid en efterföljande ansökan om de uppgifterna redan är tillgängliga för den.

7. För tredjelandsmedborgare som är föremål för den screening som avses i artikel 5.1 i förordning (EU) 2024/1356, ska punkterna 1–6 i den här artikeln tillämpas först efter det att screeningen har avslutats.

Artikel 28

Inlämnande av en ansökan om internationellt skydd

1. Sökanden ska lämna in ansökan till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där ansökan görs så snart som möjligt och senast 21 dagar från det att ansökan registreras, om inte punkt 6 i denna artikel är tillämplig, förutsatt att han eller hon ges en faktisk möjlighet att göra detta i enlighet med denna artikel. Om ansökan inte lämnas in till den beslutande myndigheten ska den behöriga myndigheten utan dröjsmål underrätta den beslutande myndigheten om att en ansökan har lämnats in.

2. Efter en överföring i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2024/1351 ska sökanden lämna in ansökan till de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten så snart som möjligt och senast 21 dagar från det att sökanden identifierar sig för de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten.

3. Ansökan ska lämnas in personligen på en angiven dag och plats och, om en sådan meddelats, vid en angiven tidpunkt. De behöriga myndigheterna ska meddela sökanden dagen och platsen i fråga. De behöriga myndigheterna får meddela sökanden en tidpunkt.

Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att en ansökan ska anses ha lämnats in personligen när den behöriga myndigheten kontrollerar att sökanden är fysiskt närvarande på medlemsstatens territorium vid tidpunkten för registrering eller inlämnandet av en ansökan.

4. Genom undantag från punkt 3 får medlemsstaterna i nationell rätt föreskriva en möjlighet för sökanden att lämna in en ansökan med hjälp av ett formulär, t.ex. om han eller hon inte kan inställa sig personligen på grund av varaktiga allvarliga omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll, såsom avtjänande av fängelsestraff eller långvarig sjukhusvistelse. Ansökan ska anses ha lämnats in under förutsättning att sökanden lämnar in formuläret inom den tidsfrist som anges i punkt 1 och förutsatt att den behöriga myndigheten bedömer att villkoren enligt den här punkten är uppfyllda. I sådana fall ska tidsfristen för prövning av ansökan börja löpa från och med den dag då den behöriga myndigheten mottar formuläret.

5. Om ett oproportionellt stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer gör en ansökan om internationellt skydd inom samma tidsperiod, med följden att det blir omöjligt att ge varje sökande en bokad tid inom den tidsfrist som avses i punkt 1, ska sökanden, vid tillämpning av punkt 3 första stycket, ges en bokad tid för att lämna in sin ansökan vid ett datum som infaller senast två månader från registreringen av ansökan.

6. När sökande lämnar in en ansökan ska de så snart som möjligt lägga fram alla faktorer och handlingar som de förfogar över enligt artikel 4.2 i förordning (EU) 2024/1347 som krävs för att underbygga ansökan. Efter det att sökandena har lämnat in sin ansökan, särskilt vid deras personliga intervju, ska de få lägga fram alla ytterligare faktorer som är relevanta för prövningen, fram till dess att ett beslut inom ramen för det administrativa förfarandet har fattats om deras ansökan.

Medlemsstaterna får fastställa en tidsfrist inom den tidsramen för framläggande av dessa ytterligare faktorer, vilken sökanden ska sträva efter att följa.

7. Medlemsstaterna får organisera tillgången till förfarandet på ett sådant sätt att ansökan görs, registreras eller lämnas in samtidigt. I sådana fall ska medlemsstaterna säkerställa att alla sökande åtnjuter de garantier som fastställs i artikel 8.2–8.6. Om en ansökan görs, registreras eller lämnas in samtidigt ska sökandena få lägga fram alla faktorer och handlingar som de förfogar över i enlighet med artikel 4.2 i förordning (EU) 2024/1347 som krävs för att underbygga deras ansökan under den personliga intervjun.

Dessutom ska sökandena tillåtas att lägga fram eventuella ytterligare faktorer som är relevanta för prövningen av deras ansökan, fram till dess att ett beslut om deras ansökan fattas inom ramen för det administrativa förfarandet. Medlemsstaterna får fastställa en tidsfrist inom den tidsramen för framläggande av dessa ytterligare faktorer, vilken sökanden ska sträva efter att följa.

Artikel 29

Handlingar som tillhandahålls sökanden

1. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där en ansökan om internationellt skydd görs ska i samband med registreringen av ansökan tillhandahålla sökanden en handling i hans eller hennes eget namn som anger att en ansökan har gjorts och registrerats. Den handlingen ska vara giltig till dess att den handling som avses i punkt 4 har utfärdats.

SV

EUT L, 22.5.2024

Efter en överföring i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2024/1351 ska de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten, när sökanden identifierar sig för dem, tillhandahålla sökanden en handling i hans eller hennes eget namn, som anger att en ansökan har gjorts och registrerats och att personen har överförs. Den handlingen ska förbli giltig till dess att den handling som avses i punkt 4 har utfärdats.

2. Den handling som avses i punkt 1 behöver inte tillhandahållas om det är möjligt att utfärda den handling som avses i punkt 4 vid tidpunkten för registreringen.

3. Den handling som avses i punkt 1 ska återkallas när den handling som avses i punkt 4 utfärdas.

4. De behöriga myndigheterna i den medlemsstat där ansökan lämnas in i enlighet med artikel 28.1 och 28.2 ska så snart som möjligt efter det att ansökan lämnats in utfärda en handling som ska omfatta åtminstone följande uppgifter, som vid behov ska uppdateras:

- a) Sökandens namn, födelsedatum och födelseort, kön och medborgarskap eller, i tillämpliga fall, angivande av statslöshet, en ansiktsbild av sökanden och sökandens underskrift.
- b) Utfärdande myndighet, dag och ort för utfärdandet och handlingens giltighetstid.
- c) Personens status som sökande.
- d) Uppgift om att sökanden har rätt att stanna kvar på den medlemsstatens territorium i syfte att få ansökan prövad och uppgift om huruvida sökanden har rätt att fritt förflytta sig inom hela eller en del av den medlemsstatens territorium.
- e) Uppgift om att handlingen inte är en resehandling och att sökanden inte utan tillstånd får resa in till andra medlemsstater.

5. Det ska inte vara nödvändigt att utfärda någon av de handlingar som avses i denna artikel om och så länge sökanden är i förvar eller avtjänar ett fängelsestraff.

När sökanden frigges från förvar eller ett fängelsestraff ska han eller hon tillhandahållas den handling som avses i punkt 1 eller 4. Om sökanden tillhandahålls den handling som avses i punkt 1 vid frigivandet ska sökanden erhålla den handling som avses i punkt 4 så snart som möjligt.

6. När det gäller medföljande barn får de handlingar som avses i denna artikel och som utfärdas till en av sökandens föräldrar eller den vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne i lämpliga fall även omfatta den underåriga.

7. De handlingar som avses i denna artikel behöver inte utgöra identitetsbevis men ska anses vara tillräckliga medel för att sökande ska kunna identifiera sig för nationella myndigheter och få tillgång till sina rättigheter under hela förfarandet för internationellt skydd.

8. I den handling som avses i punkterna 1 och 4 ska anges det datum då sökandens ansökan registrerades.

9. Den handling som avses i punkt 4 ska vara giltig i upp till tolv månader eller till dess att sökanden överförs till en annan medlemsstat i enlighet med förordning (EU) 2024/1351. Om handlingen utfärdas av den ansvariga medlemsstaten ska handlingens giltighetstid förlängas så att den omfattar den period under vilken sökanden har rätt att stanna kvar på dess territorium. Handlingens giltighetstid utgör inte en rätt att stanna kvar om den rätten har upphört att gälla eller tillfälligt upphävs i enlighet med denna förordning.

Artikel 30

Tillgång till förfarandet i förvarsanläggningar och vid gränsövergångsställen

1. Om det finns indikationer på att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som hålls i förvarsanläggningar eller som befinner sig vid gränsövergångsställen, inbegripet transitområden, vid de yttre gränserna, kan vilja göra en ansökan om internationellt skydd ska de behöriga myndigheter som avses i artikel 4 ge dem information om möjligheten att göra detta.

2. Om en sökande gör en ansökan i en förvarsanläggning, i fängelse eller vid gränsövergångsställen, inbegripet transitområden, vid de yttre gränserna ska de behöriga myndigheter som avses i artikel 4 vidta åtgärder för tolktjänster i den utsträckning som är nödvändig för att underlätta tillgång till förfarandet för internationellt skydd.

3. Organisationer och personer som enligt nationell rätt får tillhandahålla rådgivning ska ha faktisk möjlighet att komma i kontakt med sökande som hålls i förvar eller som befinner sig vid gränsövergångsställen, inbegripet transitområden, vid de yttre gränserna. Sådant tillträde får göras föremål för överenskommelse på förhand med de behöriga myndigheterna.

Medlemsstaterna får på grundval av nationell rätt införa begränsningar av det tillträde som avses i första stycket om detta är objektivt sett nödvändigt av skäl som har att göra med säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av ett berört gränsövergångsställe, inbegripet transitområden, eller en förvarsanläggning under förutsättning att tillträdet därigenom inte allvarligt begränsas eller omöjliggörs helt.

Artikel 31

Ansökningar för vuxna personer som behöver hjälp för att utöva sin rättsliga handlingsförmåga

1. När det gäller en vuxen person som behöver hjälp för att utöva sin rättsliga handlingsförmåga i enlighet med nationell rätt (*vuxen person i beroendeställning*) får en vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne göra och lämna in en ansökan på den personens vägnar.

2. Den vuxna personen i beroendeställning ska närvara vid inlämnandet av ansökan, utom om det finns motiverade skäl för att han eller hon inte kan eller bör närvara eller, om en sådan möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan lämnas in med hjälp av ett formulär.

Artikel 32

Ansökningar på medföljande barns vägnar

1. Ett medföljande barn ska ha rätt att lämna in en ansökan i eget namn om han eller hon har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Om det medföljande barnet inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten ska en förälder eller en annan vuxen person, såsom en rättslig vårdnadshavare eller en myndighet för skydd av barn, som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för den underåriga lämna in ansökan på den underårigas vägnar.

2. När det gäller ett medföljande barn som inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten och som vid den tidpunkt då föräldern eller en annan vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne gör eller lämnar in ansökan om internationellt skydd befinner sig på samma medlemsstats territorium, särskilt om den underåriga inte har några andra lagliga möjligheter att stanna kvar på samma medlemsstats territorium, ska en ansökan som görs och lämnas in av en förälder eller en annan vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne även betraktas som en ansökan om internationellt skydd som görs och lämnas in på den underårigas vägnar.

Medlemsstaterna får besluta att tillämpa första stycket även på ett medföljande barn som föds eller är närvarande under det administrativa förfarandet.

3. Om den förälder eller den vuxna person som ansvarar för det medföljande barn som avses i punkt 2 lämnar in ansökan på den underårigas vägnar, ska den underåriga närvara vid inlämnandet av ansökan, utom i de fall då det finns motiverade skäl för att den underåriga inte kan eller bör närvara eller, om en sådan möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan på den underårigas vägnar lämnas in med hjälp av ett formulär.

Artikel 33

Ensamkommande barns ansökningar

1. Ett ensamkommande barn ska ha rätt att lämna in en ansökan i eget namn om han eller hon har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Det ensamkommande barnet ska därför informeras om

SV

EUT L, 22.5.2024

åldern för rättslig handlingsförmåga i den medlemsstat som är ansvarig för att pröva hans eller hennes ansökan om internationellt skydd. Om det ensamkommande barnet inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten, ska en företrädare eller en person som avses i artikel 23.2 a lämna in ansökan på hans eller hennes vägnar.

Första stycket i denna punkt ska inte påverka ensamkommande barns rätt till rättslig rådgivning samt rättsligt bistånd och biträde i enlighet med artiklarna 15 och 16.

2. När det gäller ett ensamkommande barn som inte har rättslig handlingsförmåga enligt nationell rätt i den berörda medlemsstaten, ska ansökan lämnas in inom den tidsfrist som anges i artikel 28.1 med beaktande av barnets bästa.

3. Om företrädaren för ett ensamkommande barn eller en person som avses i artikel 23.2 a lämnar in ansökan på den underårigas vägnar, ska den underåriga närvara vid inlämnandet av ansökan, utom i de fall då det finns motiverade skäl till att den underåriga inte kan eller bör närvara eller, om en sådan möjlighet föreskrivs i nationell rätt, ansökan lämnas in med hjälp av ett formulär.

AVSNITT II

Prövningsförfarande

Artikel 34

Prövning av ansökningar

1. Den beslutande myndigheten ska pröva och fatta beslut om ansökningar om internationellt skydd i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II.

2. Den beslutande myndigheten ska fatta beslut om ansökningar om internationellt skydd efter vederbörlig bedömning av om en ansökan kan tas upp till prövning eller efter vederbörlig sakprövning av ansökan. Den beslutande myndigheten ska pröva ansökningarna objektivt, opartiskt och på individuell basis. Vid prövningen av en ansökan ska den beslutande myndigheten beakta följande:

- a) Relevanta uttalanden och relevant dokumentation som läggs fram av sökanden i enlighet med artikel 4.1 och 4.2 i förordning (EU) 2024/1347.
- b) Relevant, precis och aktuell information som avser den rådande situationen i sökandens ursprungsland vid tidpunkten beslutet om ansökan, inbegripet ursprungslandets lagar och andra författningar och sättet på vilket de tillämpas, och som har erhållits från relevanta och tillgängliga nationella källor, unionskällor och internationella källor, inbegripet organisationer som verkar för barns rättigheter, och, om den finns att tillgå, den gemensamma analys om situationen i specifika ursprungsländer samt de vägledningar som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303.
- c) Vid tillämpning av begreppen första asylland eller säkert tredjeland, relevant, precis och aktuell information om den rådande situationen i det tredjeland som betraktas som ett första asylland eller ett säkert tredjeland vid tidpunkten för beslutet om ansökan, inbegripet information och analyser om säkra tredjeländer som avses i artikel 12 i förordning (EU) 2021/2303.
- d) Sökandens individuella ställning och personliga omständigheter, inklusive sådana faktorer som sökandens bakgrund, ålder, kön, könsidentitet och sexuella läggning, för att – på grundval av sökandens personliga omständigheter – bedöma om de handlingar som sökanden har blivit utsatt för eller skulle kunna bli utsatt för skulle innebära förföljelse eller allvarlig skada.
- e) Om sökanden efter att ha lämnat ursprungslandet har ägnat sig åt en verksamhet vars enda syfte eller huvudsakliga syfte var att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att ansöka om internationellt skydd, så att man kan bedöma om denna verksamhet skulle utsätta sökanden för förföljelse eller allvarlig skada, såsom avses i artikel 5 i förordning (EU) 2024/1347, om han eller hon återvänder till det landet.
- f) Huruvida sökanden rimligen kan förväntas begagna sig av skyddet i ett annat land där han eller hon kan hävda medborgarskap.
- g) Under förutsättning att staten eller företrädare för staten inte är de aktörer som utövar förföljelse eller tillfogar allvarlig skada, om det interna skyddsalternativ som avses i artikel 8 i förordning (EU) 2024/1347 är tillämpligt.

3. Den personal som prövar ansökningar och fattar beslut ska ha lämplig kunskap och ska ha fått fortbildning, inbegripet relevant fortbildning enligt artikel 8 i förordning (EU) 2021/2303, om tillämpliga normer på området för asyl- och flyktingrätt. De ska ha möjlighet att vid behov inhämta råd från experter i särskilda frågor, t.ex. medicinska frågor, kulturella frågor, religionsfrågor, frågor som rör psykisk hälsa samt barn- eller könsrelaterade frågor. De får vid behov rådfråga asylbyrån i enlighet med artikel 10.2 b i förordning (EU) 2021/2303.

4. Handlingar som den beslutande myndigheten anser vara relevanta för prövningen av ansökningar ska översättas om så är nödvändigt för prövningen.

Översättningen av dessa relevanta handlingar eller delar av dem kan tillhandahållas av andra enheter och betalas med offentliga medel i enlighet med nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Sökanden får på egen bekostnad säkerställa översättning av andra handlingar. Vid efterföljande ansökningar får sökanden ges ansvaret för översättningen av handlingar.

5. Den beslutande myndigheten får prioritera prövningen av en ansökan om internationellt skydd särskilt om

- a) den bedömer att ansökan kan förväntas vara välgrundad,
- b) sökanden har särskilda mottagningsbehov i den mening som avses i artikel 24 i direktiv (EU) 2024/1346 eller behöver särskilda förfarandegarantier enligt artiklarna 20-23 i denna förordning, särskilt om han eller hon är ett ensamkommande barn,
- c) det finns skälig anledning att betrakta sökanden som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten,
- d) ansökan är en efterföljande ansökan,
- e) sökanden har varit föremål för ett beslut i enlighet med artikel 23.2 e i direktiv (EU) 2024/1346, har varit inblandad i att orsaka olägenheter för allmänheten eller har utfört brottsliga handlingar.

Artikel 35

Prövningsförfarandets varaktighet

1. Prövningen för att fastställa om en ansökan inte kan tas upp till prövning i enlighet med artikel 38.1 a, b, c och d samt 38.2 ska avslutas så snart som möjligt och senast två månader från den dag då ansökan lämnades in.

I det fall som avses i artikel 38.1 e ska den beslutande myndigheten avsluta prövningen inom tio arbetsdagar.

Ansökan ska inte anses kunna tas upp till prövning enbart på grund av det förhållande att inget beslut om prövningsbarheten har fattats inom de tidsfrister som anges i denna punkt och i punkt 2.

2. Den beslutande myndigheten får förlänga de tidsfrister som föreskrivs i punkt 1 första stycket med högst två månader om

- a) ett oproportionellt stort antal tredjelandssmedborgare eller statslösa personer gör en ansökan om internationellt skydd inom samma tidsperiod, vilket gör det omöjligt att avsluta bedömningen av om en ansökan kan tas upp till prövning inom de fastställda tidsfristerna,
- b) ärendet involverar komplexa faktiska eller rättsliga omständigheter,
- c) förseningen uppenbart och enbart kan hänföras till sökandens underlåtenhet att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 9.

3. Den beslutande myndigheten ska avsluta det påskyndade prövningsförfarandet så snart som möjligt och senast tre månader från den dag då ansökan lämnades in.

4. Den beslutande myndigheten ska säkerställa att ett förfarande för prövning i sak – under förutsättning att det inte är ett påskyndat prövningsförfarande – avslutas så snart som möjligt och inte senare än sex månader från den dag då ansökan lämnades in, utan åsidosättande av kraven på att en adekvat och fullständig prövning utförs.

SV

EUT L, 22.5.2024

5. Den beslutande myndigheten får förlänga den tidsfrist på sex månader som avses i punkt 4 med högst sex månader, om

- a) ett oproportionellt stort antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer gör en ansökan om internationellt skydd inom samma tidsperiod, med följderna att det blir omöjligt att avsluta förfarandet inom sexmånadersfristen,
- b) ärendet involverar komplexa faktiska eller rättsliga omständigheter,
- c) förseningen uppenbart och enbart kan hänföras till sökandens underlåtenhet att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 9.

6. Om en sökande är föremål för ett överföringsförfarande enligt artikel 35 i förordning (EU) 2024/1351, ska den tidsfrist som avses i punkt 4 i den här artikeln börja löpa från och med den dag då ansökan lämnas in i enlighet med artikel 28.2.

7. Den beslutande myndigheten får skjuta upp avslutandet av prövningsförfarandet om den, på grund av osäkra förhållanden i ursprungslandet som förväntas vara av tillfällig natur, inte rimligen kan fatta beslut inom de tidsfrister som fastställs i punkt 4. I sådana fall ska den beslutande myndigheten

- a) se över situationen i det berörda ursprungslandet minst var fjärde månad,
- b) i förekommande fall beakta översyner av situationen i det berörda ursprungslandet som har utförts av asylbyrån,
- c) informera de berörda sökandena – så snart som möjligt och på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå – om skälen till uppskjutandet.

Medlemsstaten ska så snart som möjligt informera kommissionen och asylbyrån om uppskjutandet av förfarandena för det ursprungslandet. Den beslutande myndigheten ska under alla omständigheter avsluta prövningsförfarandet inom 21 månader från det att en ansökan lämnats in.

8. Medlemsstaterna ska fastställa tidsfrister för avslutandet av prövningsförfarandet om en domstol upphäver den beslutande myndighetens beslut och återförvisar ärendet. Dessa tidsfrister ska vara kortare än de tidsfrister som anges i denna artikel.

AVSNITT III

Beslut om ansökningar

Artikel 36

Beslut om ansökningar

1. Ett beslut om en ansökan om internationellt skydd ska vara skriftligt, och det ska delges sökanden så snart som möjligt i enlighet med nationell rätt i den berörda medlemsstaten. Om en företrädare eller rättslig rådgivare rättsligt företräder sökanden, får den behöriga myndigheten delge beslutet till honom eller henne i stället för till sökanden.

2. Om prövning av en ansökan nekas eller om den avslås som ogrundad eller som uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, som uttryckligen återkallad eller som implicit återkallad, ska de faktiska och rättsliga skälen till det anges i beslutet.

3. Sökanden ska skriftligen informeras om resultatet av beslutet och om hur han eller hon kan överklaga ett beslut om att neka prövning av en ansökan eller om att avslå en ansökan som ogrundad eller som uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, eller som implicit återkallad. Den informationen får lämnas som en del av beslutet om ansökan om internationellt skydd. Om sökanden inte bistås av en rättslig rådgivare ska den informationen lämnas på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå.

4. Om sökanden bistås av en rättslig rådgivare som rättsligt företräder sökanden, får den information som avses i punkt 3 lämnas endast till den rättsliga rådgivaren utan att översättas till ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå. I sådana fall ska sökanden meddelas skriftligt för kännedom på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå om internationellt skydd har beviljats eller ej, tillsammans med allmän information om hur beslutet kan överklagas.

5. Om det rör sig om ansökningar som görs på underårigas vägnar eller för vuxna personer i beroendeställning och samtliga ansökningar åberopar exakt samma grunder som ansökan från den vuxna person som är ansvarig för den underåriga eller den vuxna personen i beroendeställning, får den beslutande myndigheten, efter en individuell bedömning för varje sökande, fatta ett enda beslut som omfattar samtliga sökande, såvida inte detta skulle leda till att en sökandes individuella förhållanden röjs på ett sätt som riskerar att skada hans eller hennes intressen, särskilt vid risk för förföljelse som grundar sig på könsrelaterat våld, människohandel och förföljelse som grundar sig på kön, sexuell läggning, könsidentitet eller ålder. I sådana fall ska ett separat beslut utfärdas och delges den berörda personen i enlighet med punkt 1.

Artikel 37

Avslag på en ansökan och utfärdande av ett beslut om återvändande

Om prövning av en ansökan nekas eller om den avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på både flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande, eller som implicit eller uttryckligen återkallad, ska medlemsstaterna utfärda ett beslut om återvändande som är förenligt med direktiv 2008/115/EG och är i överensstämmelse med principen om non-refoulement. Om ett beslut om återvändande eller ett annat beslut om skyldighet att återvända redan har utfärdats innan en ansökan om internationellt skydd görs, krävs det inget beslut om återvändande enligt denna artikel. Beslutet om återvändande ska utfärdas som en del av beslutet om avslag på ansökan om internationellt skydd eller i en separat akt. Om beslutet om återvändande utfärdas i en separat akt, ska det utfärdas samtidigt och tillsammans med beslutet om avslag på ansökan om internationellt skydd eller utan onödigt dröjsmål därefter.

Artikel 38

Beslut om huruvida en ansökan kan tas upp till prövning

1. Den beslutande myndigheten får bedöma om en ansökan kan tas upp till prövning, i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II, och kan bemyndigas enligt nationell rätt att neka prövning av en ansökan om någon av följande grunder är tillämplig:

- a) Ett land som inte är en medlemsstat anses vara ett första asylland för sökanden i enlighet med artikel 58, om det inte är uppenbart att sökanden inte kommer att tillåtas resa in eller resa in på nytt i det landet.
- b) Ett land som inte är en medlemsstat anses vara ett säkert tredjeland för sökanden i enlighet med artikel 59, om det inte är uppenbart att sökanden inte kommer att tillåtas resa in eller resa in på nytt i det landet.
- c) En annan medlemsstat än den som prövar ansökan har beviljat sökanden internationellt skydd.
- d) En internationell brottmålsdomstol eller tribunal har tillhandahållit sökanden säker omplacering till en medlemsstat eller ett tredjeland, eller otvetydigt vidtar åtgärder för detta ändamål, såvida inte nya relevanta omständigheter har uppstått som inte har beaktats av domstolen eller tribunalen eller där det inte fanns någon rättslig möjlighet att ta upp omständigheter som är relevanta för internationellt erkända människorättsnormer inför den internationella brottmålsdomstolen eller tribunalen.
- e) Den berörda sökanden är föremål för ett beslut om återvändande i enlighet med artikel 6 i direktiv 2008/115/EG och gjorde sin ansökan först efter sju arbetsdagar från den dag då han eller hon mottog beslutet om återvändande, under förutsättning att han eller hon hade informerats om konsekvenserna av att inte göra en ansökan inom den tidsfristen och att inga nya relevanta faktorer har framkommit efter utgången av den perioden.

2. Den beslutande myndigheten ska neka prövning av en ansökan om denna är en efterföljande ansökan där inga nya faktorer av relevans enligt artikel 55.3 och 55.5 för prövningen av sökandens rätt att anses berättigad till internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347 eller avseende den grund för att neka prövning av ansökan som tidigare tillämpats, har framkommit eller lagts fram av sökanden.

SV

EUT L, 22.5.2024

*Artikel 39***Beslut efter prövning av en ansökan i sak**

1. En ansökan ska inte prövas i sak om
 - a) en annan medlemsstat är ansvarig i enlighet med förordning (EU) 2024/1351,
 - b) prövning av en ansökan nekas i enlighet med artikel 38, eller
 - c) en ansökan uttryckligen eller implicit återkallas, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 40.2 och 41.5.
2. När en ansökan prövas i sak, ska den beslutande myndigheten fatta ett beslut om huruvida sökanden uppfyller kraven på flyktningstatus och, om så inte är fallet, avgöra huruvida sökanden uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
3. Den beslutande myndigheten ska avslå en ansökan som ogrundad om den har fastställt att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347.
4. Den beslutande myndigheten får bemyndigas enligt nationell rätt att förklara en ogrundad ansökan som uppenbart ogrundad, om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 och 42.3 är tillämpliga vid tidpunkten för prövningens avslutande.

*Artikel 40***Uttryckligt återkallande av ansökningar**

1. En sökande får på eget initiativ och när som helst under förfarandet återkalla sin ansökan. Återkallandet av ansökan ska ske skriftligen av sökanden personligen eller lämnas in av den rättsliga rådgivare som rättsligt företräder honom eller henne i enlighet med nationell rätt.
2. De behöriga myndigheterna ska vid tidpunkten för återkallandet av ansökan informera sökanden i enlighet med artikel 8.2 c om alla förfarandemässiga konsekvenser av ett sådant återkallande på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå.
3. Om det uttryckliga återkallandet äger rum vid en annan behörig myndighet än den beslutande myndigheten, ska den myndigheten informera den beslutande myndigheten om återkallandet. Den beslutande myndigheten ska anta ett beslut som förklarar att ansökan uttryckligen har återkallats. Beslutet ska vara slutligt och ska inte kunna överklagas såsom avses i kapitel V i denna förordning.
4. Om den beslutande myndigheten i det skede då ansökan uttryckligen återkallas av sökanden redan har funnit att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347, får den fortfarande fatta ett beslut om att avslå ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

*Artikel 41***Implicit återkallande av ansökningar**

1. En ansökan ska förklaras som implicit återkallad om
 - a) sökanden utan godtagbara skäl inte har lämnat in sin ansökan i enlighet med artikel 28, trots att han eller hon har haft faktisk möjlighet att göra det,
 - b) sökanden vägrar att samarbeta genom att inte lämna den information som avses i artikel 27.1 a och b eller genom att inte lämna sina biometriska uppgifter,
 - c) sökanden vägrar att uppge sin adress, om han eller hon har en sådan, såvida inte de behöriga myndigheterna tillhandahåller inkvartering,

- d) sökanden inte, utan berättigat skäl, har varit närvarande vid en personlig intervju, trots att han eller hon var skyldig att göra det enligt artikel 13, eller utan berättigat skäl vägrade att svara på frågor under intervjun i sådan utsträckning att resultatet av intervjun var otillräckligt för att ett beslut om grunderna för ansökan skulle kunna fattas,
- e) sökanden upprepade gånger inte har fullgjort de anmälningsskyldigheter som ålagts honom eller henne i enlighet med artikel 9.4 eller inte förblir tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, såvida han eller hon inte kan visa att underlåtenheten att förbli tillgänglig berodde på särskilda omständigheter som han eller hon inte rådde över,
- f) sökanden har lämnat in ansökan i en annan medlemsstat än den som föreskrivs i artikel 17.1 och 17.2 i förordning (EU) 2024/1351 och inte stannar kvar i den medlemsstaten i avvaktan på fastställandet av ansvarig medlemsstat eller genomförandet av överföringsförfarandet, om tillämpligt.
2. Om den myndighet som bedömer om ansökan är implicit återkallad är en annan behörig myndighet än den beslutande myndigheten och om den myndigheten anser att ansökan måste betraktas som implicit återkallad, ska den myndigheten informera den beslutande myndigheten om detta. Den beslutande myndigheten ska anta ett beslut som förklarar att ansökan implicit har återkallats.
3. Om sökanden är närvarande ska den behöriga myndigheten vid tidpunkten för återkallandet informera sökanden i enlighet med artikel 8.2 c om alla förfarandemässiga konsekvenser av ett sådant återkallande på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå.
4. Den behöriga myndigheten får skjuta upp förfarandet för att ge sökanden möjlighet att motivera eller korrigera underlåtenhet eller handlingar enligt punkt 1 innan det fattas ett beslut där ansökan förklaras vara implicit återkallad.
5. En ansökan får avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad om den beslutande myndigheten, i det skede då ansökan återkallas implicit, redan har funnit att sökanden inte uppfyller kraven för att beviljas internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347.

AVSNITT IV

Särskilda förfaranden

Artikel 42

Påskyndat prövningsförfarande

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 21.2 ska den beslutande myndigheten, i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II, påskynda prövningen av en ansökan om internationellt skydd om
- a) sökanden vid inlämnandet av sin ansökan och framläggandet av de faktiska omständigheterna endast har tagit med uppgifter som saknar betydelse för prövningen av hans eller hennes rätt att anses som berättigad till internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
- b) sökanden har lämnat uppenbart inkonsekventa eller motsägelsefulla eller klart falska eller uppenbart osannolika uppgifter eller uppgifter som motsäger relevanta och tillgänglig information om ursprungslandet på ett sätt som gör att hans eller hennes påstående om rätt att anses som berättigad till internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1347 uppenbart är föga övertygande,
- c) sökanden anses, efter att ha beretts full möjlighet att visa godtagbara skäl, uppsåtligen ha vilselett myndigheterna genom att lämna oriktiga uppgifter eller falska handlingar eller genom att undanhålla relevanta uppgifter eller handlingar, särskilt med avseende på sin identitet eller sitt medborgarskap, som kunde ha påverkat beslutet i negativ riktning, eller det finns tydliga skäl att anta att sökanden, i ond tro, har förstört eller gjort sig av med en identitets- eller resehandling i syfte att förhindra att hans eller hennes identitet eller medborgarskap fastställs,
- d) sökanden gör en ansökan enbart för att försena, hindra eller förhindra verkställigheten av ett beslut om att sökanden ska avlägsnas från en medlemsstats territorium,
- e) ett tredjeland kan betraktas som ett säkert ursprungsland för sökanden i den mening som avses i denna förordning,

SV

EUT L, 22.5.2024

- f) det finns skäl原因 att betrakta sökanden som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaterna eller sökanden har med tvång utvisats av allvarliga skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning enligt nationell rätt,
- g) ansökan är en efterföljande ansökan för vilken prövning inte nekas,
- h) sökanden har rest in på en medlemsstats territorium på ett olagligt sätt eller olagligen har förlängt sin vistelse och, utan goda skäl, inte vare sig har uppsökt de behöriga myndigheterna eller gjort en ansökan om internationellt skydd så snart som möjligt med tanke på omständigheterna kring inresan,
- i) sökanden har rest in på en medlemsstats territorium på ett lagligt sätt och utan goda skäl inte har gjort en ansökan om internationellt skydd så snart som möjligt, med tanke på grunderna för sin ansökan; detta led påverkar inte behovet av internationellt skydd som uppstår på plats (*sur place*), eller
- j) sökanden är medborgare i eller, när det gäller statslösa personer, tidigare stadigvarande bosatt i ett tredjeland för vilket andelen beviljanden av den beslutande myndighets beslut om internationellt skydd, enligt de senast tillgängliga årliga unionsomfattande genomsnittliga uppgifterna från Eurostat, är 20 % eller lägre, såvida inte den beslutande myndigheten bedömer att en betydande förändring har ägt rum i det berörda tredjelandet sedan offentliggörandet av de relevanta uppgifterna från Eurostat eller att sökanden tillhör en kategori av personer för vilka andelen 20 % eller lägre inte kan anses vara representativ med avseende på deras behov av skydd, bland annat med beaktande av betydande skillnader mellan beslut i första instans och slutliga beslut.

Om asylbyrån har lämnat en vägledning om ett ursprungsland, i enlighet med artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303 som visar att en betydande förändring har ägt rum i det berörda tredjelandet sedan de relevanta uppgifterna från Eurostat offentliggjordes, ska medlemsstaterna använda den vägledningen som referens vid tillämpningen av första stycket j i denna punkt.

2. Om den beslutande myndigheten anser att prövningen av ansökan involverar faktiska eller rättsliga omständigheter som är för komplexa för att prövas inom ramen för ett påskyndat prövningsförfarande, får den fortsätta prövningen i sak i enlighet med artiklarna 35.4 och 39. I så fall ska den berörda sökanden underrättas om förändringen i förfarandet.

3. Det påskyndade prövningsförfarandet får tillämpas på underåriga endast om

- a) sökanden kommer från ett tredjeland som kan betraktas som ett säkert ursprungsland för sökanden i den mening som avses i denna förordning,
- b) det finns rimlig anledning att betrakta sökanden som en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i medlemsstaten eller sökanden med tvång hade utvisats av allvarliga skäl hänförliga till nationell säkerhet eller allmän ordning enligt nationell rätt,
- c) ansökan är en efterföljande ansökan för vilken prövning inte nekas,
- d) sökanden anses, efter att ha beretts full möjlighet att uppvisa godtagbara skäl, ha uppsåtligt vilselett myndigheterna genom att lämna oriktiga uppgifter eller falska handlingar eller genom att undanhålla relevanta uppgifter eller handlingar, särskilt med avseende på sin identitet eller sitt medborgarskap, som kunde ha påverkat beslutet i negativ riktning, eller det finns tydliga skäl att anta att sökanden, i ond tro, har förstört eller gjort sig av med en identitets- eller resehandling i syfte att förhindra att hans eller hennes identitet eller medborgarskap fastställs, eller
- e) sökanden är medborgare i eller, när det gäller statslösa personer, tidigare stadigvarande bosatt i ett tredjeland för vilket andelen beviljanden av den beslutande myndighets beslut om internationellt skydd, enligt de senast tillgängliga årliga unionsomfattande genomsnittliga uppgifterna från Eurostat, är 20 % eller lägre, såvida inte den beslutande myndigheten bedömer att en betydande förändring har ägt rum i det berörda tredjelandet sedan offentliggörandet av de relevanta uppgifterna från Eurostat eller att sökanden tillhör en kategori av personer för vilka andelen 20 % eller lägre inte kan anses vara representativ med avseende på deras behov av skydd, bland annat med beaktande av betydande skillnader mellan beslut i första instans och slutliga beslut.

Om asylbyrån har lämnat en vägledning om ett ursprungsland, i enlighet med artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303 som visar att en betydande förändring har ägt rum i det berörda tredjelandet sedan de relevanta uppgifterna från Eurostat offentliggjordes, ska medlemsstaterna använda den vägledningen som referens vid tillämpningen av första stycket led e i denna punkt.

Artikel 43

Villkor för att tillämpa gränsförfarandet för asyl

1. Efter den screening som genomförts i enlighet med förordning (EU) 2024/1356 i tillämpliga fall, och förutsatt att sökanden ännu inte har tillåtits att resa in på medlemsstaternas territorium får en medlemsstat i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II, pröva en ansökan inom ramen för ett gränsförfarande om den ansökan har gjorts av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som inte uppfyller de villkor för inresa på en medlemsstats territorium som anges i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399. Gränsförfarandet får äga rum

a) efter en ansökan som gjorts vid ett gränsövergångsställe vid de yttre gränserna eller i ett transitområde,

b) efter omhändertagande i samband med en irreguljär passage av den yttre gränsen,

c) efter landsättning på en medlemsstats territorium efter en sök- och räddningsinsats,

d) efter omfördelning i enlighet med artikel 67.11 i förordning (EU) 2024/1351.

2. Sökande som är föremål för gränsförfarandet får inte tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium, utan att detta påverkar tillämpningen av artiklarna 51.2 och 53.2. De åtgärder som medlemsstater vidtar för att förhindra irreguljär inresa på sitt territorium ska utformas i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346.

3. Med avvikelse från artikel 51.2 första stycket sista meningen ska sökanden inte tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium i följande fall:

a) Sökanden har inte rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium i enlighet med artikel 10.4 a eller c.

b) Sökanden har inte rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium i enlighet med artikel 68 och har inte inom den tillämpliga tidsfristen begärt tillåtelse att stanna kvar med avseende på ett överklagandeförfarande.

c) Sökanden har inte rätt att stanna kvar på en medlemsstats territorium i enlighet med artikel 68 och en domstol har beslutat att sökanden inte ska tillåtas att stanna kvar i avvaktan på resultatet av ett överklagandeförfarande.

Om sökanden har varit föremål för ett beslut om återvändande som utfärdats i enlighet med direktiv 2008/115/EG eller nekad inresa i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) 2016/399 ska, i fall som avses i första stycket i den här punkten, artikel 4 i förordning (EU) 2024/1349 tillämpas.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av den övervakningsmekanism som fastställs i artikel 14 i förordning (EU) 2021/2303 och som ett komplement till den mekanismen ska varje medlemsstat fastställa en mekanism för övervakning av grundläggande rättigheter i samband med gränsförfarandet som uppfyller kriterierna i artikel 10 i förordning (EU) 2024/1356.

Artikel 44

Beslut inom ramen för gränsförfarandet för asyl

1. Om ett gränsförfarande tillämpas får beslut fattas om följande:

a) Om en ansökan kan tas upp till prövning i enlighet med artikel 38.

b) Grunderna för en ansökan, om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 a–g och j samt artikel 42.3 b är tillämplig.

2. Om antalet sökande överstiger det antal som avses i artikel 47.1 ska vid beslut om huruvida gränsförfarandet ska tillämpas i enlighet med artikel 42.1 c, f eller j, eller artikel 42.3 b följande kategorier av ansökningar prioriteras:

a) Ansökningar från vissa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som tidigare varit stadigvarande bosatta i ett tredjeland, för vilka det vid ett avslagsbeslut finns större utsikter för återvändande till deras ursprungsland, till det land där de tidigare hade sin stadigvarande bosättning, till ett säkert tredjeland eller till ett första asylland i den mening som avses i denna förordning, beroende på vad som är tillämpligt.

SV

EUT L, 22.5.2024

- b) Ansökningar från vissa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som tidigare varit stadigvarande bosatta i ett tredjeland som av starka skäl betraktas som en fara för den inre säkerheten eller den allmänna ordningen i en medlemsstat.
- c) Utan att det påverkar tillämpningen av led b, ansökningar från vissa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som tidigare varit stadigvarande bosatta i ett tredjeland, som inte är underåriga och deras familjemedlemmar.
3. När gränsförfarandet tillämpas på underåriga och deras familjemedlemmar ska prövningen av deras ansökningar prioriteras.

Medlemsstaterna får också prioritera prövningen av ansökningar från vissa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som tidigare varit stadigvarande bosatta i tredjeländer för vilka det vid ett avslagsbeslut finns större utsikter för återvändande till deras ursprungsland, till det land där de tidigare hade sin stadigvarande bosättning, till ett säkert tredjeland eller till ett första asylland i den mening som avses i denna förordning, beroende på vad som är tillämpligt.

Artikel 45

Obligatorisk tillämpning av gränsförfarandet för asyl

1. En medlemsstat ska pröva en ansökan inom ramen för ett gränsförfarande i de fall som avses i artikel 43.1 om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 c, f eller j är tillämplig.
2. Om de omständigheter som avses i artikel 42.1 f är tillämpliga och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 54 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att i så stor utsträckning som det är möjligt upprätthålla familjesammanhållning i gränsförfarandet.
3. Vid tillämpning av punkt 2 ska, i syfte att upprätthålla familjesammanhållning, med "medlemmar av sökandens familj", i den mån familjen existerade redan innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium, avses följande familjemedlemmar till sökanden som befinner sig på samma medlemsstats territorium med avseende på ansökan om internationellt skydd:
- a) Make eller maka till sökanden eller hans/hennes ogifta partner i en stadigvarande relation, om lag eller praxis i den berörda medlemsstaten jämställer ogifta par med gifta par.
- b) Underåriga barn till par som avses i led a eller till sökanden, på villkor att de är ogifta, och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats enligt nationell rätt.
- c) Om sökanden är underårig och ogift, fadern, modern eller en annan vuxen som enligt lag eller enligt praxis i den medlemsstat i vilken den vuxna befinner sig ansvarar för sökanden.
- d) Om sökanden är underårig och ogift, sökandens syskon, förutsatt att de är ogifta och underåriga.

Vid tillämpning av första stycket b, c och d ska en underårig på grundval av en individuell bedömning anses vara ogift om äktenskapet inte skulle kunna ingås i enlighet med nationell rätt i den berörda medlemsstaten, särskilt med hänsyn till den lagliga åldersgränsen för att ingå äktenskap.

4. Om kommissionen på grundval av den information som erhållits inom ramen för den övervakning som utförts i enlighet med artiklarna 14 och 15 i förordning (EU) 2021/2303 har anledning att anta att en medlemsstat inte uppfyller de krav som fastställs i artikel 54.2, ska den utan dröjsmål rekommendera tillfälligt upphävande av tillämpningen av gränsförfarandet för familjer med underåriga i enlighet med artikel 53.2 b. Kommissionen ska offentliggöra den rekommendationen.

Den berörda medlemsstaten ska i största möjliga utsträckning beakta kommissionens rekommendation med hänsyn till sina skyldigheter enligt artikel 53.2 b och i syfte att åtgärda de brister som fastställts för att säkerställa att kraven i artikel 54.2 uppfylls fullt ut. Den berörda medlemsstaten ska informera kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att ge verkan åt rekommendationen.

Artikel 46

Tillräcklig kapacitet på unionsnivå

Tillräcklig kapacitet på unionsnivå ska anses vara 30 000.

Artikel 47

En medlemsstats tillräckliga kapacitet

1. Kommissionen ska genom genomförandeakter beräkna det antal som motsvarar den tillräckliga kapaciteten för varje medlemsstat genom användning av formeln i punkt 4.

Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 ska kommissionen också genom genomförandeakter fastställa det högsta antal ansökningar som en medlemsstat måste pröva inom ramen för gränsförfarandet per år. Detta högsta antal ska vara två gånger det antal som erhålls genom användning av den formel som fastställs i punkt 4 från och med den 12 juni 2026, tre gånger det antal som erhålls genom användning av formeln i punkt 4 från och med den 13 juni 2027 och fyra gånger det antal som erhålls genom användning av formeln i punkt 4 från och med den 13 juni 2028.

2. Om en medlemsstats tillräckliga kapacitet enligt punkt 1 första stycket har uppnåtts ska det inte längre krävas av den medlemsstaten att den genomför gränsförfaranden i de fall som avses i artikel 43.1 om de omständigheter som avses i artikel 42.1 j är tillämpliga.

3. Om en medlemsstat har prövat det högsta antal ansökningar som avses i punkt 1 andra stycket ska det inte längre krävas av den medlemsstaten att den genomför gränsförfarandet i de fall som avses i artikel 43.1 om de omständigheter som avses i artikel 42.1 c eller j är tillämpliga. Medlemsstaten ska emellertid inom ramen för gränsförfarandet fortsätta att pröva ansökningar från tredjelandsmedborgare på vilka de omständigheter som avses i artikel 42.1 f och 42.3 b är tillämpliga.

4. Det antal som avses i punkt 1 första stycket ska beräknas genom att det antal som anges i artikel 46 multipliceras med summan av irreguljära gränspassager vid den yttre gränsen, ankomster efter sök- och räddningsinsatser och nekade inresor vid den yttre gränsen i den berörda medlemsstaten under de föregående tre åren och att det på så sätt erhållna resultatet divideras med summan av irreguljära gränspassager vid den yttre gränsen, ankomster efter sök- och räddningsinsatser och nekade inresor vid den yttre gränsen i unionen som helhet under samma period enligt senast tillgängliga uppgifter från Frontex och Eurostat.

5. Den första genomförandeakten enligt punkt 1 ska antas av kommissionen den 12 augusti 2024 och därefter den 15 oktober vart tredje år.

När kommissionen har antagit en genomförandeakt enligt punkt 1 ska varje medlemsstat säkerställa att den, inom sex månader från antagandet av den andra genomförandeakten och alla sådana efterföljande genomförandeakter, har den tillräckliga kapacitet som anges i den genomförandeakten. När det gäller den första av sådana genomförandeakter ska medlemsstaterna säkerställa att den har den tillräckliga kapacitet som anges i den genomförandeakten före den 12 juni 2026.

Artikel 48

Tillämplig åtgärd om en medlemsstats tillräckliga kapacitet uppnås

1. Om antalet sökande som omfattas av gränsförfarandet för asyl i en medlemsstat vid en given tidpunkt, i kombination med antalet personer som omfattas av ett gränsförfarande som fastställts i enlighet med förordning (EU) 2024/1349 eller, i tillämpliga fall, ett motsvarande gränsförfarande för återvändande som fastställts i nationell rätt, är lika med eller överstiger det antal som anges för den medlemsstaten i kommissionens genomförandeakt enligt artikel 47.1 första stycket, får denna medlemsstat underrätta kommissionen om det.

2. Om en medlemsstat underrättar kommissionen i enlighet med punkt 1 är denna medlemsstat, genom undantag från artikel 45.1, inte skyldig att inom ramen för ett gränsförfarande pröva ansökningar som görs av sådana sökande som avses i artikel 42.1 j vid den tidpunkt då antalet sökande som är föremål för gränsförfarandet i den medlemsstaten är lika med eller överstiger det antal som avses i artikel 47.1 första stycket.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Den åtgärd som föreskrivs i punkt 2 ska tillämpas på grundval av in- och utflöden, och den berörda medlemsstaten ska vara skyldig att fortsätta att inom ramen för ett gränsförfarande pröva ansökningar som görs av sådana sökande som avses i artikel 42.1 j så snart antalet sökande som är föremål för gränsförfarandet i den medlemsstaten vid varje given tidpunkt är lägre än det antal som avses i artikel 47.1 första stycket.

4. Den åtgärd som föreskrivs i punkt 2 får tillämpas av en medlemsstat för återstoden av samma kalenderår från och med dagen efter datumet för underrättelse i enlighet med punkt 1.

Artikel 49

Underrättelse från en medlemsstat om tillräcklig kapacitet har uppnåtts

1. Den underrättelse som avses i artikel 48 ska innehålla följande uppgifter:
 - a) Antalet sökande som omfattas av gränsförfarandet för asyl, ett gränsförfarande som fastställt i enlighet med förordning (EU) 2024/1349 eller, i tillämpliga fall, ett motsvarande gränsförfarande för återvändande som fastställts i nationell rätt i den berörda medlemsstaten vid tidpunkten för underrättelsen.
 - b) Den åtgärd som avses i artikel 48 och som den berörda medlemsstaten avser att tillämpa eller fortsätta att tillämpa.
 - c) En underbyggd motivering till stöd för den berörda medlemsstatens avsikt som beskriver hur vidtagandet av åtgärden i fråga kan hjälpa till att åtgärda situationen och, i tillämpliga fall, andra åtgärder som den berörda medlemsstaten har vidtagit eller planerar att vidta på nationell nivå för att avhjälpa situationen, inbegripet dem som avses i artikel 6.3 i förordning (EU) 2024/1351.
2. Medlemsstaterna får i tillämpliga fall underrätta kommissionen i enlighet med artikel 48 i den här förordningen som en del av den underrättelse som avses i artiklarna 58 och 59 i förordning (EU) 2024/1351.
3. Om en medlemsstat underrättar kommissionen i enlighet med artikel 48 ska den berörda medlemsstaten informera övriga medlemsstater om detta.
4. En medlemsstat som tillämpar den åtgärd som avses i artikel 48 ska varje månad informera kommissionen om följande:
 - a) Antalet sökande som är föremål för gränsförfarandet i den medlemsstaten vid den tidpunkten.
 - b) Utvecklingen av in- och utflöden när det gäller antalet personer som är föremål för gränsförfaranden för varje vecka den månaden.
 - c) Antalet personal som ansvarar för att pröva ansökningar i gränsförfarandet.
 - d) Prövningsförfarandets genomsnittliga varaktighet under det administrativa skedet av förfarandet.
 - e) Den genomsnittliga varaktigheten av en prövning i domstol av en begäran om att få stanna kvar i avvaktan på överklagandet.

Kommissionen ska övervaka tillämpningen av den åtgärd som avses i artikel 48 i denna förordning och i detta syfte se över den information som medlemsstaterna lämnar. Kommissionen ska i den rapport som avses i artikel 9 i förordning (EU) 2024/1351 göra en bedömning av tillämpningen av den åtgärd som avses i artikel 48 i denna förordning i varje medlemsstat.

Artikel 50

Underrättelse från en medlemsstat om det årliga högsta antalet ansökningar har uppnåtts

Om antalet ansökningar som har prövats inom ramen för gränsförfarandet i en medlemsstat inom ett kalenderår är lika med eller överstiger det högsta antal ansökningar som fastställs för den medlemsstaten i den genomförandeakt som avses i artikel 47.1, får den medlemsstaten underrätta kommissionen om detta.

Om medlemsstaten har underrättat kommissionen i enlighet med första stycket i denna artikel ska kommissionen utan dröjsmål granska de uppgifter som lämnats av den berörda medlemsstaten för att kontrollera att den berörda medlemsstaten i gränsförfarandet sedan början av kalenderåret har prövat ett antal ansökningar som är lika med eller överstiger det antal som fastställs för den medlemsstaten i den genomförandeakt som avses i artikel 47.1.

När kontrollen har slutförts ska kommissionen genom en genomförandeakt bemyndiga den berörda medlemsstaten att inte pröva ansökningar från sådana sökande som avses i artikel 42.1 c och j i gränsförfarandet.

Ett sådant bemyndigande ska inte undanta medlemsstaten från skyldigheten att inom ramen för gränsförfarandet pröva ansökningar från sådana sökande som avses i artikel 42.1 f och 42.5 b.

Artikel 51

Tidsfrister

1. Med avvikelse från artikel 28 i denna förordning ska ansökningar som är föremål för ett gränsförfarande lämnas in senast fem dagar från det att de registrerades första gången eller, efter en överföring i enlighet med artikel 67.11 i förordning (EU) 2024/1351, fem dagar från det att sökanden anlände till omfördelningsmedlemsstaten efter en sådan överföring, förutsatt att sökanden ges en faktiskt möjlighet att göra detta. Underlåtenhet att iakttä tidsfristen på fem dagar ska inte påverka den fortsatta tillämpningen av gränsförfarandet.

2. Gränsförfarandet ska vara så kort som möjligt samtidigt som det ska möjliggöra en fullständig och rättvis prövning av ansökan. Utan att det påverkar tredje stycket i denna punkt ska gränsförfarandet pågå i högst tolv veckor från det att ansökan registreras till dess att sökanden inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts stanna kvar. Efter denna period ska sökanden tillåtas att resa in på medlemsstatens territorium, förutom om artikel 4 i förordning (EU) 2024/1349 är tillämplig.

Medlemsstaterna ska, genom undantag från artikel 35, fastställa bestämmelser om prövningsförfarandets varaktighet, om varaktigheten av en prövning i domstol av en begäran om att få stanna kvar som lämnats in i enlighet med artikel 68.4 och 68.5 och, i tillämpliga fall, om överklagandeförfarandets varaktighet. Den fastställda varaktigheten ska säkerställa att alla dessa steg i förfarandet avslutas inom tolv veckor från det att ansökan registrerades.

Tolvveckorsperioden får förlängas till 16 veckor om den medlemsstat till vilken personen överförs i enlighet med artikel 67.11 i förordning (EU) 2024/1351 tillämpar gränsförfarandet.

Artikel 52

Fastställande av ansvarig medlemsstat och omfördelning

1. Om villkoren för gränsförfarandet är tillämpliga ska medlemsstaterna besluta att genomföra förfarandet för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökan, vilket föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351 på de platser på vilka gränsförfarandet genomförs, utan att det påverkar de tidsfrister som fastställs i artikel 51.2 i den här förordningen.

2. Om villkoren för att tillämpa gränsförfarandet är uppfyllda i den medlemsstat från vilken sökanden överförs, får ett gränsförfarande tillämpas av den medlemsstat till vilken sökanden överförs i enlighet med artikel 67.11 i förordning (EU) 2024/1351, utan att det påverkar de tidsfrister som fastställs i artikel 51.2 i den här förordningen.

Artikel 53

Undantag från gränsförfarandet för asyl

1. Gränsförfarandet ska tillämpas på ensamkommande barn endast under de omständigheter som avses i artikel 42.3 b. Om det råder tvivel om sökandens ålder ska de behöriga myndigheterna omgående göra en åldersbedömning i enlighet med artikel 25.

2. Medlemsstaterna får inte tillämpa eller ska upphöra att tillämpa gränsförfarandet i varje skede av förfarandet om

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) den beslutande myndigheten anser att grunderna för att neka prövning av en ansökan eller för att tillämpa det påskyndade prövningsförfarandet inte är tillämpliga eller inte längre är tillämpliga,
- b) det nödvändiga stödet inte kan ges till sökande med särskilda mottagandebehov, inbegripet underåriga, i enlighet med kapitel IV i direktiv (EU) 2024/1346, på de platser som avses i artikel 54,
- c) det nödvändiga stödet inte kan ges till sökande i behov av särskilda förfarandegarantier på de platser som avses i artikel 54,
- d) det finns relevanta medicinska skäl att inte tillämpa gränsförfarandet, inklusive skäl som rör psykisk hälsa,
- e) de garantier och förhållanden för förvar som föreskrivs i artiklarna 10–13 i direktiv (EU) 2024/1346 inte är uppfyllda eller inte längre är uppfyllda och gränsförfarandet inte kan tillämpas på sökanden utan förvar.

I de fall som anges i första stycket i denna punkt ska den behöriga myndigheten tillåta sökanden att resa in på medlemsstatens territorium och tillämpa det förfarande som fastställs i kapitel III som är lämpligt.

Artikel 54

Platser för genomförande av gränsförfarandet för asyl

1. Under prövningen av ansökningar som är föremål för ett gränsförfarande ska en medlemsstat, i enlighet med artikel 9 i direktiv (EU) 2024/1346 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10 i det direktivet, som en allmän regel kräva att de sökande vistas vid eller i närheten av den yttre gränsen eller transitområdena, eller på andra anvisade områden inom sitt territorium, med fullt beaktande av den medlemsstaternas särskilda geografiska förhållanden.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 47 ska medlemsstaterna säkerställa att familjer med underåriga vistas i mottagningsanläggningar som är lämpade för deras behov efter att en bedömning av barnets bästa har gjorts och ska säkerställa en levnadsstandard som är lämplig för den underårigas fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling i fullständig överensstämmelse med kraven i kapitel IV i direktiv (EU) 2024/1346..
3. Varje medlemsstat ska senast den 11 april 2026, meddela kommissionen om de platser på vilka gränsförfarandet kommer att genomföras, inbegripet vid tillämpningen av artikel 45. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa platser kapacitet är tillräcklig för att pröva de ansökningar som omfattas av artikel 45. Alla ändringar av angivelsen av de platser där gränsförfarandet genomförs ska meddelas till kommissionen inom två månader från det att ändringarna har gjorts.
4. Kravet på vistelse på en viss ort i enlighet med punkterna 1, 2 och 3 ska inte betraktas som tillstånd att resa in till och vistas på en medlemsstats territorium.
5. Om en sökande som omfattas av gränsförfarandet behöver överföras till den beslutande myndigheten eller till en behörig domstol i första instans för ett sådant förfarande, eller överföras i syfte att erhålla medicinsk behandling, ska denna resa inte i sig utgöra en inresa till en medlemsstats territorium.

Artikel 55

Efterföljande ansökningar

1. En ansökan som görs när ett slutligt beslut om en tidigare ansökan från samma sökande ännu inte har fattats ska betraktas som en ytterligare utsaga och inte som en ny ansökan.

Denna ytterligare utsaga ska prövas i den ansvariga medlemsstaten inom ramen för den pågående prövningen i det administrativa förfarandet eller inom ramen för ett pågående överklagandeförfarande, i den mån den behöriga domstolen får beakta de faktorer som ligger till grund för den ytterligare utsagan.

EUT L, 22.5.2024

SV

2. Varje ytterligare ansökan som en sökande gör i någon medlemsstat efter det att ett slutligt beslut har fattats om en tidigare ansökan från samma sökande ska betraktas som en efterföljande ansökan och prövas av den ansvariga medlemsstaten.
3. En efterföljande ansökan ska bli föremål för en preliminär prövning varvid den beslutande myndigheten ska fastställa om nya faktorer har framkommit eller lagts fram av sökanden och vilka
- a) på ett avgörande sätt förbättrar sökandens möjligheter att anses berättigad till internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347, eller
- b) avser en grund för att vägra pröva ansökan som tidigare tillämpats, om prövning av den tidigare ansökan nekades.
4. Den preliminära prövningen ska utföras på grundval av skriftliga inlagor eller en personlig intervju i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II. Särskilt får den personliga intervjun utgå om det redan utifrån de skriftliga inlagorna är tydligt att ansökan inte innehåller några nya faktorer enligt punkt 3.
5. De faktorer som sökanden lägger fram ska betraktas som nya endast om sökanden, utan egen förskyllan, var oförmögen att lägga fram dem i samband med den tidigare ansökan. Faktorer som sökanden hade kunnat lägga fram tidigare behöver inte beaktas, om de inte på ett avgörande sätt ökar sannolikheten för att prövning av ansökan inte kommer att nekas eller att sökanden anses berättigad till internationellt skydd eller om en tidigare ansökan avslogs som implicit återkallad i enlighet med artikel 41 utan prövning i sak.
6. Om nya faktorer enligt punkt 3 har lagts fram av sökanden eller har framkommit, ska ansökan prövas ytterligare i sak, om det inte kan anses att prövning av ansökan ska nekas på någon annan grund som föreskrivs i artikel 38.1.
7. Om inga nya faktorer enligt punkt 3 har lagts fram av sökanden eller har framkommit, ska prövning av ansökan nekas i enlighet med artikel 38.2.

Artikel 56

Undantag från rätten att stanna kvar vid efterföljande ansökningar

Utan att det påverkar tillämpningen av principen om non-refoulement får medlemsstaterna medge ett undantag från rätten att stanna kvar på deras territorium och göra ett undantag från artikel 68.5 d om

- a) en första efterföljande ansökan har lämnats in endast för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från den medlemsstaten och inte prövas vidare i enlighet med artikel 55.7, eller
- b) en andra eller ytterligare efterföljande ansökan görs i någon medlemsstat efter ett slutligt beslut om att prövning av en tidigare efterföljande ansökan nekats eller att den avslås som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

AVSNITT V

Säkert land-begreppen

Artikel 57

Begreppet effektivt skydd

1. Ett tredjeland som har ratificerat och respekterat Genëvekonventionen inom gränserna för de undantag eller begränsningar som, i enlighet med vad som är tillåtet enligt den konventionen, gjorts av det tredjelandet ska anses säkerställa effektivt skydd. Vid geografiska begränsningar som gjorts av tredjelandet ska förekomsten av skydd för personer som inte omfattas av Genëvekonventionen bedömas i enlighet med de kriterier som anges i punkt 2.
2. I andra fall än dem som avses i punkt 1 ska tredjelandet anses säkerställa effektivt skydd endast om minst följande kriterier är uppfyllda:

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) De personer som avses i punkt 1 har tillstånd att stanna kvar på det berörda tredjelandets territorium.
- b) De personer som avses i punkt 1 har tillgång till medel för uppehälle som är tillräckliga för att upprätthålla en rimlig levnadsstandard med hänsyn till den övergripande situationen i det mottagande tredjelandet.
- c) De personer som avses i punkt 1 har tillgång till sjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar enligt de villkor som gäller generellt i det tredjelandet.
- d) De personer som avses i punkt 1 har tillgång till utbildning enligt de villkor som gäller generellt i det tredjelandet.
- e) Effektivt skydd förblir tillgängligt till dess att man kan finna en hållbar lösning.

Artikel 58

Begreppet första asylland

1. Ett tredjeland får endast betraktas som första asylland för en sökande om följande gäller i det landet:
 - a) Sökanden åtnjöt sådant effektivt skydd i enlighet med Genèvekonventionen som avses i artikel 57.1, eller åtnjöt sådant effektivt skydd som avses i artikel 57.2, innan han eller hon reste in till unionen och kan fortfarande erhålla detta skydd.
 - b) Sökandens liv och frihet är inte hotade på grund av ras, religion, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk åskådning.
 - c) Sökanden löper inte någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1347.
 - d) Sökanden är skyddad mot refoulement i enlighet med Genèvekonventionen och mot avlägsnande som strider mot rätten till skydd mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i enlighet med folkrätten.
2. Begreppet första asylland får endast tillämpas om sökanden inte kan lägga fram faktorer som motiverar att begreppet första asylland inte är tillämpligt på honom eller henne, inom ramen för en individuell bedömning.
3. Ett tredjeland får endast betraktas som ett första asylland för ett ensamkommande barn om det inte strider mot hans eller hennes bästa och om medlemsstaternas myndigheter först har erhållit en försäkran från det berörda tredjelandets myndigheter om att det ensamkommande barnet kommer att tas om hand av dessa myndigheter och att han eller hon omedelbart kommer att åtnjuta effektivt skydd i enlighet med artikel 57.
4. Om prövning av en ansökan nekas genom tillämpning av begreppet första asylland ska den beslutande myndigheten
 - a) informera sökanden i enlighet med artikel 36, och
 - b) förse sökanden med en handling på det berörda tredjelandets språk som underrättar myndigheterna i det landet om att ansökan inte har prövats i sak till följd av att begreppet första asylland har tillämpats.
5. Om det berörda tredjelandet inte tillåter att sökanden reser in på nytt till dess territorium eller inte svarar inom den tidsfrist som den behöriga myndigheten fastställt, ska sökanden ha tillgång till förfarandet i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II och i avsnitt I i kapitel III.

Artikel 59

Begreppet säkert tredjeland

1. Ett tredjeland får endast fastställas som ett säkert tredjeland om följande gäller i det landet:
 - a) Utlänningsars liv och frihet är inte hotade på grund av ras, religion, medborgarskap, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller politisk övertygelse.

b) Utlänningar löper inte någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1347.

c) Utlänningar är skyddade mot refoulement i enlighet med Genèvekonventionen och mot avlägsnande som strider mot rätten till skydd mot tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i enlighet med folkrätten.

d) Det finns möjlighet att begära och, om villkoren är uppfyllda, få effektivt skydd enligt artikel 57.

2. Ett tredjeland får fastställas som ett säkert tredjeland både på unionsnivå och nationell nivå med undantag för specifika delar av dess territorium eller tydligt identifierbara kategorier av personer.

3. Bedömningen av om ett tredjeland får fastställas som ett säkert tredjeland i enlighet med denna förordning ska grunda sig på ett urval av relevanta och tillgängliga informationskällor, bland annat information från medlemsstater, asylbyrå, Europeiska utrikesjämbudet, FN:s flyktingkommissariat, Europarådet och andra berörda internationella organisationer.

4. Begreppet säkert tredjeland får tillämpas

a) om ett tredjeland har fastställts som ett säkert tredjeland på unionsnivå eller nationell nivå i enlighet med artikel 60 eller 64 eller

b) med avseende på en särskild sökande om landet inte har fastställts som säkert tredjeland på unionsnivå eller nationell nivå, förutsatt att villkoren i punkt 1 är uppfyllda med avseende på den sökanden.

5. Begreppet säkert tredjeland får tillämpas endast om

a) sökanden inte kan lägga fram faktorer som motiverar att begreppet säkert tredjeland inte är tillämpligt på honom eller henne, inom ramen för en individuell bedömning,

b) sökanden har en anknytning till det berörda tredjelandet som gör att det skulle vara rimligt för honom eller henne att resa till det landet.

6. Ett tredjeland får endast betraktas som ett säkert tredjeland för ett ensamkommande barn om det inte strider mot hans eller hennes bästa och om medlemsstaternas myndigheter först har erhållit en försäkran från det berörda tredjelandets myndigheter om att det ensamkommande barnet kommer att tas om hand av dessa myndigheter och att han eller hon omedelbart kommer att ha tillgång till effektivt skydd enligt definitionen i artikel 57.

7. Om unionen och ett tredjeland gemensamt har nått ett avtal i enlighet med artikel 218 i EUF-fördraget om att migranter som beviljats inresa enligt det avtalet kommer att skyddas i enlighet med relevanta internationella normer och med full respekt för principen om non-refoulement, får villkoren i denna artikel om status som säkert tredjeland antas vara uppfyllda utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 5 och 6.

8. Om en ansökan nekas prövning genom tillämpning av begreppet säkert tredjeland ska den beslutande myndigheten

a) informera sökanden i enlighet med artikel 36, och

b) förse sökanden med en handling på det berörda tredjelandets språk som underrättar myndigheterna i det landet om att ansökan inte har prövats i sak till följd av att begreppet säkert tredjeland har tillämpats.

9. Om det berörda tredjelandet inte tillåter att sökanden reser in eller reser in på nytt på dess territorium ska sökanden ha tillgång till förfarandet i enlighet med de grundläggande principerna och garantierna i kapitel II och i avsnitt I i kapitel III.

Artikel 60

Fastställande av säkra tredjeländer på unionsnivå

1. Tredjeländer ska fastställas som säkra tredjeländer på unionsnivå i enlighet med de villkor som anges i artikel 59.1.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Kommissionen ska granska situationen i tredjeländer som fastställs som säkra tredjeländer, med bistånd av asylbyrå och på grundval av de övriga informationskällor som anges i artikel 59.3.
3. Asylbyrå ska på begäran av kommissionen förse denna med information och analys om specifika tredjeländer som kan komma i fråga för att fastställas som säkra tredjeländer på unionsnivå. Kommissionen ska omgående överväga varje begäran från en medlemsstat om att bedöma huruvida ett tredjeland kan fastställas som ett säkert tredjeland på unionsnivå.
4. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 74 avseende tillfälligt upphävande av fastställandet av ett tredjeland som ett säkert tredjeland på unionsnivå, på de villkor som anges i artikel 63.

Artikel 61

Begreppet säkert ursprungsland

1. Ett tredjeland får endast fastställas som ett säkert ursprungsland i enlighet med denna förordning om det på grundval av den rättsliga situationen, tillämpningen av lagstiftningen inom ett demokratiskt system och de allmänna politiska förhållandena framgår att det inte förekommer någon förföljelse enligt artikel 9 i förordning (EU) 2024/1347 samt inte någon verklig risk för allvarlig skada enligt definitionen i artikel 15 i den förordningen.
2. Ett tredjeland får fastställas som ett säkert ursprungsland både på unionsnivå och nationell nivå med undantag för specifika delar av dess territorium eller tydligt identifierbara kategorier av personer.
3. Bedömningen av om ett tredjeland är ett säkert ursprungsland i enlighet med denna förordning ska grunda sig på ett urval av relevanta och tillgängliga informationskällor, bland annat information från medlemsstater, asylbyrå, Europeiska utrikestjänsten, FN:s flyktingkommissariat och andra berörda internationella organisationer, och ska ta hänsyn till den gemensamma analys av information om ursprungsländer som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303 om denna är tillgänglig.
4. Vid den bedömning som avses i punkt 3 ska man bland annat beakta i vilken utsträckning skydd mot förföljelse eller allvarlig skada ges, genom att undersöka
 - a) landets berörda lagar och förordningar och på vilket sätt de tillämpas,
 - b) hur landet iakttar de rättigheter och friheter som är fastställda i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter eller Förenta nationernas konvention mot tortyr, särskilt de rättigheter från vilka det inte går att göra undantag enligt artikel 15.2 i nämnda Europeiska konvention,
 - c) avsaknaden av utvisningar, avlägsnanden eller utlämningar av egna medborgare till tredjeländer där det, bland annat, finns en allvarlig risk för att de skulle kunna utsättas för dödsstraff, tortyr, förföljelse eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, eller där deras liv eller frihet skulle hotas på grund av deras ras, religion, nationalitet, sexuella läggning, tillhörighet till en särskild social grupp eller politisk åskådning eller varifrån det finns en allvarlig risk för utvisning, avlägsnande eller utlämning till ett annat tredjeland,
 - d) om landet tillhandahåller ett system med effektiva rättsmedel mot överträdelser av dessa rättigheter och friheter.
5. Begreppet säkert ursprungsland får endast tillämpas under förutsättning att
 - a) sökanden är medborgare i det landet eller är en statslös person som tidigare varit stadigvarande bosatt i det landet,
 - b) sökanden inte tillhör en kategori av personer för vilken ett undantag gjordes när tredjelandet fastställdes som ett säkert ursprungsland,
 - c) sökanden inte kan lägga fram faktorer som motiverar varför begreppet säkert ursprungsland inte är tillämpligt på honom eller henne, inom ramen för en individuell bedömning.

Artikel 62

Fastställande av säkra ursprungsländer på unionsnivå

1. Tredjeländer ska fastställas som säkra ursprungsländer på unionsnivå, i enlighet med de villkor som anges i artikel 61.
2. Kommissionen ska granska situationen i tredjeländer som fastställs som säkra ursprungsländer, med bistånd av asylbyrån och på grundval av de övriga informationskällor som anges i artikel 61.3.
3. Asylbyrån ska på begäran av kommissionen förse denna med information och analys om specifika tredjeländer som kan komma i fråga för fastställande som säkra ursprungsländer på unionsnivå. Kommissionen ska omgående överväga varje begäran från en medlemsstat om att bedöma om ett tredjeland kan fastställas som ett säkert ursprungsland på unionsnivå.
4. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 74 avseende tillfälligt upphävande av fastställandet av ett tredjeland som ett säkert ursprungsland på unionsnivå, på de villkor som anges i artikel 63.

Artikel 63

Tillfälligt upphävande och upphävande av fastställandet av ett tredjeland som säkert tredjeland eller som säkert ursprungsland på unionsnivå

1. Vid betydande förändringar av läget i ett tredjeland som har fastställts som ett säkert tredjeland eller som ett säkert ursprungsland på unionsnivå, ska kommissionen genomföra en underbyggd bedömning av om det tredjelandet uppfyller de villkor som fastställs i artikel 59 eller 61, och om kommissionen anser att dessa villkor inte längre är uppfyllda, ska den anta en delegerad akt i enlighet med artikel 74 för att tillfälligt upphäva fastställandet av det tredjelandet som säkert tredjeland eller som ett säkert ursprungsland på unionsnivå, under en period av sex månader.
2. Kommissionen ska fortlöpande granska läget i det tredjeland som avses i punkt 1, med beaktande av bland annat information som tillhandahålls av medlemsstaterna och asylbyrån, med avseende på efterföljande förändringar i läget i det tredjelandet.
3. Om kommissionen har antagit en delegerad akt i enlighet med punkt 1 om att tillfälligt upphäva fastställandet av ett tredjeland som ett säkert tredjeland eller som ett säkert ursprungsland på unionsnivå, ska kommissionen inom tre månader från dagen för antagandet av den delegerade akten lägga fram ett förslag, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, om ändring av denna förordning för att upphäva beteckningen av det tredjelandet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå.
4. Om kommissionen inte har lagt fram ett sådant förslag som avses i punkt 3 inom tre månader från antagandet av den delegerade akten såsom anges i punkt 1 ska den delegerade akten genom vilken tredjelandets fastställande som ett säkert tredjeland eller som ett säkert ursprungsland på unionsnivå tillfälligt upphävs upphöra att gälla. Om kommissionen lägger fram ett sådant förslag inom tre månader från antagandet av den delegerade akt som avses i punkt 1 ska kommissionen, på grundval av en underbyggd bedömning, ges befogenhet att förlänga giltigheten för den delegerade akten med sex månader, med möjlighet att förnya den förlängningen en gång.
5. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 4 ska det tillfälliga upphävandet av ett tredjelandets fastställande som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå upphöra att gälla, om kommissionens förslag att upphäva tredjelandets fastställande som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå inte antas inom 15 månader från det att förslaget lades fram av kommissionen.

Artikel 64

Fastställande av tredjeländer som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer på nationell nivå

1. Medlemsstaterna får bibehålla eller införa lagstiftning som nationellt tillåter andra fastställanden av säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer utöver dem som fastställs på unionsnivå för att pröva ansökningar om internationellt skydd.
2. Om ett fastställande av ett tredjeland som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå tillfälligt har upphävts i enlighet med artikel 63.1, ska medlemsstaterna inte fastställa det landet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på nationell nivå.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Om ett fastställande av ett tredjeland som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå tillfälligt har upphävts i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, får en medlemsstat meddela kommissionen att den, till följd av förändringar i omständigheterna i landet, anser att landet på nytt uppfyller de villkor som anges i artiklarna 59.1 och 61.

Meddelandet ska innehålla en underbyggd bedömning av landets uppfyllande av de villkor som anges i artiklarna 59.1 och 61, inbegripet en redogörelse för de specifika förändringarna i omständigheterna i tredjelandet, vilket innebär att det landet på nytt uppfyller dessa villkor.

Efter meddelandet ska kommissionen begära att asylbyrån förser den med information och analys om situationen i tredjelandet.

Den meddelande medlemsstaten får endast fastställa tredjelandet som ett säkert tredjeland eller säkert ursprungsland på nationell nivå om kommissionen inte invänder mot detta.

Kommissionens rätt att göra invändningar ska begränsas till en period av två år efter den dag då detta tredjelandets beteckning som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå upphävdes. Eventuella invändningar från kommissionen ska utfärdas inom tre månader efter dagen för varje meddelande från en medlemsstat och efter vederbörlig översyn av situationen i det tredjelandet, med beaktande av villkoren i artiklarna 59.1 och 61 i denna förordning.

När kommissionen anser att dessa villkor är uppfyllda får den lägga fram ett förslag, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, om ändring av denna förordning för att fastställa det tredjelandet som ett säkert tredjeland eller ett säkert ursprungsland på unionsnivå.

4. Medlemsstaterna ska till kommissionen och asylbyrån meddela de tredjeländer som fastställs som säkra tredjeländer eller säkra ursprungsländer på nationell nivå senast den 12 juni 2026 och omedelbart efter varje beteckning eller ändring av fastställanden. Medlemsstaterna ska en gång om året till kommissionen och asylbyrån meddela vilka övriga säkra tredjeländer som begreppet tillämpas på med avseende på enskilda sökande enligt artikel 59.4 b.

KAPITEL IV

FÖRFARANDE FÖR ÅTERKALLANDE AV INTERNATIONELLT SKYDD

Artikel 65

Återkallande av internationellt skydd

Den beslutande myndigheten, eller om detta föreskrivs i nationell rätt, en behörig domstol, ska inleda en utredning om återkallande av internationellt skydd för en tredjelandssmedborgare eller statslös person om nya faktorer eller uppgifter framkommer som tyder på att det finns skäl att ompröva huruvida han eller hon uppfyller kriterierna för internationellt skydd, särskilt i de fall som avses i artiklarna 14 och 19 i förordning (EU) 2024/1347.

Artikel 66

Förfaranderegler för återkallande av internationellt skydd

1. Om den beslutande myndigheten eller, om så föreskrivs i nationell rätt, en behörig domstol inleder prövningen för att återkalla en tredjelandssmedborgares eller en statslös persons internationella skydd ska den berörda personen åtnjuta följande garantier:

- a) Han eller hon ska underrättas skriftligen om att hans eller hennes rätt att betraktas som en person som beviljats internationellt skydd håller på att omprövas och skälen för en sådan omprövning.
- b) Han eller hon ska informeras om skyldigheten att samarbeta med den beslutande myndigheten och andra behöriga myndigheter, särskilt om det förhållande att han eller hon ska vara skyldig att göra ett skriftligt uttalande och inställa sig för en personlig intervju eller en utfrågning och svara på frågor.
- c) Han eller hon ska informeras om följderna av att inte samarbeta med den beslutande myndigheten och andra behöriga myndigheter och att underlåtenhet att lämna in den skriftliga förklaringen och närvara vid den personliga intervjun eller utfrågningen utan giltig anledning inte hindrar den beslutande myndigheten eller den behöriga domstolen att fatta ett beslut om att återkalla det internationella skyddet.

d) Han eller hon ska ges möjlighet att i en skriftlig förklaring ange sina skäl till att hans eller hennes internationella skydd inte bör återkallas, i rimlig tid räknat från den dag då han eller hon mottar de uppgifter som avses i led a, och i en personlig intervju eller utfrågning vid en tidpunkt som fastställs av den beslutande myndigheten eller, om detta föreskrivs i nationell rätt, den behöriga domstolen.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska den beslutande myndigheten eller den behöriga domstolen

a) inhämta relevanta, precisa och uppdaterade uppgifter från relevanta och tillgängliga nationella källor, unionskällor och internationella källor och, om den finns att tillgå, beakta den gemensamma analys om situationen i ett specifikt ursprungsland och de vägledningar som avses i artikel 11 i förordning (EU) 2021/2303, och

b) inte inhämta uppgifter från aktörer som påstås utöva förföljelse eller orsaka allvarlig skada på ett sådant sätt att sådana aktörer får information om att den berörda personen är en person som beviljats internationellt skydd vars status är under omprövning.

3. Beslutet att återkalla det internationella skyddet ska lämnas skriftligen så snart som möjligt. De faktiska och rättsliga skälen för återkallandet ska anges i beslutet och information om på vilket sätt beslutet kan överklagas och de relevanta tidsfristerna ska lämnas skriftligen.

4. Så snart den beslutande myndigheten, eller om detta föreskrivs i nationell rätt, en behörig domstol, har fattat ett beslut om att återkalla det internationella skyddet ska artiklarna 6, 17, 18 och 19 tillämpas i tillämpliga delar.

5. Om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte samarbetar genom att inte lämna in en skriftlig förklaring, genom att inte närvara vid den personliga intervjun eller utfrågningen eller genom att utan giltig anledning inte besvara frågor, ska avsaknaden av den skriftliga förklaringen eller den personliga intervjun eller utfrågningen inte hindra den beslutande myndigheten eller den behöriga domstolen från att fatta ett beslut om att återkalla det internationella skyddet. En sådan vägran att samarbeta får endast betraktas som en motbevisbar presumtion om att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre önskar åtnjuta internationellt skydd.

6. Det förfarande som anges i denna artikel ska inte tillämpas om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen

a) otvetydigt avsäger sig sitt erkännande som en person som beviljats internationellt skydd,

b) har blivit medborgare i en medlemsstat, eller

c) senare har beviljats internationellt skydd i en annan medlemsstat.

Medlemsstaterna ska avsluta de ärenden som omfattas av denna punkt i enlighet med sin nationella rätt. Avslutandet behöver inte ha formen av ett beslut men ska åtminstone registreras i sökandens akt tillsammans med uppgift om den rättsliga grunden för avslutandet.

KAPITEL V

ÖVERKLAGANDE

Artikel 67

Rätten till ett effektivt rättsmedel

1. Sökande och personer som är föremål för återkallande av internationellt skydd ska ha rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol, i enlighet med de grundläggande principer och garantier i kapitel II som avser överklagandeförfarandet, mot

a) ett beslut om att neka prövning av en ansökan,

b) ett beslut om att avslå en ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på både flyktingstatus och status som subsidiärt skyddsbehövande,

c) ett beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad,

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) ett beslut om att återkalla internationellt skydd,
- e) ett beslut om återvändande som utfärdats i enlighet med artikel 37 i denna förordning.

Genom undantag från första stycket led d i denna punkt får medlemsstaterna i sin nationella rätt föreskriva att de fall som avses i artikel 66.6 inte ska kunna överklagas.

Om ett beslut om återvändande fattas som en del av ett relaterat beslut som avses i första stycket led a, b, c eller d ska beslutet om återvändande överklagas tillsammans med det relaterade beslutet i samma domstol, i samma rättsliga förfarande och inom samma tidsfrister. Om ett beslut om återvändande utfärdas som en separat akt i enlighet med artikel 37 får det överklagas i separata rättsliga förfaranden. Tidsfristerna för dessa separata rättsliga förfaranden ska inte överskrida de tidsfrister som avses i punkt 7 i denna artikel.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 ska personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande ha rätt till ett effektivt rättsmedel mot beslut som innebär att deras ansökan betraktas som ogrundad med avseende på flyktingsstatus.

3. Ett effektivt rättsmedel enligt punkt 1 ska medföra full omprövning och prövning av det aktuella behovet av såväl de faktiska som de rättsliga omständigheterna, åtminstone vid en domstol i första instans, däribland, i förekommande fall, en prövning av behovet av internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.

4. Sökande, personer som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande ska tillhandahållas tolkning vid en förhandling inför en behörig domstol, om en sådan förhandling äger rum och ändamålsenlig kommunikation inte kan säkerställas på annat sätt.

5. Om domstolen anser det nödvändigt ska den säkerställa översättning av relevanta handlingar, om de inte redan översatts i enlighet med artikel 34.4. Alternativt får översättningar av dessa relevanta handlingar tillhandahållas av andra enheter och betalas med offentliga medel i enlighet med nationell rätt.

En sökande, en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och en person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande får på egen bekostnad ombesörja översättning av andra handlingar.

6. Om översättningen ska tillhandahållas av sökanden men inte ges in i tid enligt vad domstolen har beslutat, eller om handlingarna inte ges in i tid för att domstolen ska kunna säkerställa att de översätts, om översättningen ska säkerställas av domstolen, får domstolen vägra att beakta dessa handlingar.

7. Medlemsstaterna ska i sin nationella rätt föreskriva följande tidsfrister inom vilka sökande, personer som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande ska lämna in överklaganden mot de beslut som avses i punkt 1:

a) Mellan minst fem dagar och högst tio dagar i fråga om ett beslut om att neka en ansökan prövning eller ett beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad, som ogrundad eller som uppenbart ogrundad, om någon av de omständigheter som avses i artikel 42.1 eller 42.3 gällde vid tidpunkten för beslutet.

b) Mellan minst två veckor och högst en månad i alla andra fall.

8. De tidsfrister som avses i punkt 7 ska löpa från den dag då beslutet från den beslutande myndigheten eller, när det gäller återkallande av internationellt skydd och om detta föreskrivs i nationell rätt, den behöriga domstolen delges sökanden, den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd, den person som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande eller hans eller hennes företrädare eller rättsliga rådgivare som rättsligt företräder sökanden. Förfarandet för delgivning ska föreskrivas i nationell rätt.

Artikel 68

Överklagandets suspensiva verkan

1. Verkningarna av ett beslut om återvändande ska automatiskt och tillfälligt upphävas så länge som sökanden eller en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd har rätt att stanna kvar eller tillåts att stanna kvar i enlighet med denna artikel.

2. Sökande och personer som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska ha rätt att stanna kvar på medlemsstaternas territorium till dess att tidsfristen inom vilken de kan utöva rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol i första instans har löpt ut och, om de har utövat denna rätt inom utsatt tid, i avvaktan på resultatet av överklagandet.

3. Utan att det påverkar principen om non-refoulement ska en sökande och den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte ha rätt att stanna kvar enligt punkt 2 om den behöriga myndigheten har fattat något av följande beslut:

a) Ett beslut om att avslå en ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad om sökanden vid tidpunkten för beslutet

i) är föremål för ett påskyndat prövningsförfarande i enlighet med artikel 42.1 eller 42.3,

ii) är föremål för ett gränsförfarande, utom om sökanden är ett ensamkommande barn.

b) Ett beslut om att neka prövning av en ansökan enligt artikel 38.1 a, d eller e, eller artikel 38.2, utom om sökanden är ett ensamkommande barn som är föremål för ett gränsförfarande.

c) Ett beslut om att avslå en ansökan som implicit återkallad.

d) Ett beslut om att avslå en efterföljande ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad.

e) Ett beslut om att återkalla internationellt skydd i enlighet med artiklarna 14.1 b, d eller e och 19.1 b i förordning (EU) 2024/1347.

4. I de fall som avses i punkt 3 ska en domstol ha befogenhet att på begäran från sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd och efter en prövning av både faktiska och rättsliga omständigheter avgöra om sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd bör tillåtas att stanna kvar på medlemsstaternas territorium i avvaktan på resultatet av överklagandet. Den behöriga domstolen ska i enlighet med nationell rätt ha befogenhet att besluta i denna fråga ex officio.

5. Vid tillämpning av punkt 4 och om relevant vid ex officio-beslut av domstolen ska

a) sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ges en tidsfrist på minst fem dagar från den dag då beslutet delgavs honom eller henne för att begära tillåtelse att stanna kvar på territoriet i avvaktan på resultatet av överklagandet,

b) sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd tillhandahållas tolkning i fall av en förhandling inför den behöriga domstolen, om ändamålsenlig kommunikation inte kan säkerställas på annat sätt,

c) sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd på begäran tillhandahållas kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde i enlighet med artikel 17,

d) sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd inte avlägsnas från den ansvariga medlemsstatens territorium

i) så länge som tidsfristen för begäran till en domstol om tillåtelse att stanna kvar inte har löpt ut,

ii) om sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd har begärt tillåtelse att stanna kvar inom den fastställda tidsfristen, i avvaktan på domstolens beslut om huruvida sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd ska tillåtas att stanna kvar på territoriet,

e) sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd vederbörligen informeras i god tid om sina rättigheter enligt denna punkt.

6. I fall av efterföljande ansökningar får medlemsstaterna, med avvikelse från punkt 5 d, i nationell rätt föreskriva att sökanden inte ska ha rätt att stanna kvar, utan att det påverkar respekten för principen om non-refoulement, om överklagandet anses ha lämnats in enbart för att försena eller hindra verkställigheten av ett beslut om återvändande som skulle leda till att sökanden omedelbart avlägsnas från medlemsstatens territorium.

SV

EUT L, 22.5.2024

7. En sökande, eller en person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd, som lämnar in ett ytterligare överklagande mot ett första eller efterföljande beslut om överklagande ska inte ha rätt att stanna kvar på medlemsstatens territorium, utan att det påverkar möjligheten för en domstol att tillåta sökanden eller den person som är föremål för ett återkallande av internationellt skydd att stanna kvar, på dennes begäran eller ex officio, om principen om non-refoulement åberopas.

Artikel 69

Varaktighet för det första överklagandet

Utan att det påverkar en tillräcklig och fullständig prövning av ett överklagande ska medlemsstaterna i sin nationella rätt föreskriva rimliga tidsfrister för domstolens prövning av beslut i enlighet med artikel 67.1.

KAPITEL VI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 70

Överklagande från offentliga myndigheter

Denna förordning påverkar inte offentliga myndigheters möjlighet att överklaga administrativa eller rättsliga beslut enligt nationell lagstiftning.

Artikel 71

Samarbete

1. Varje medlemsstat ska utse en nationell kontaktpunkt för frågor som omfattas av den här förordningen och meddela kommissionen dess adress. Kommissionen ska översända dessa upplysningar till övriga medlemsstater.
2. Medlemsstaterna ska i samarbete med kommissionen vidta alla lämpliga åtgärder för att upprätta ett direkt samarbete och ett informationsutbyte mellan sina behöriga myndigheter och mellan de behöriga myndigheterna och asylbyrån.
3. Om de åtgärder som avses i artiklarna 13.6, 27.5, 28.5, 35.2 och 35.5 tillgrips ska medlemsstaterna så snart skälen för tillämpningen av dessa undantagsåtgärder inte längre föreligger, och minst årligen, informera kommissionen och asylbyrån om detta. Denna information ska om möjligt innefatta uppgifter om den andel av ansökningarna för vilken undantag tillämpats jämfört med det totala antalet ansökningar som behandlats under perioden.

Artikel 72

Lagring av uppgifter

1. Medlemsstaterna ska lagra de uppgifter som avses i artiklarna 14, 27 och 28 i tio år från och med dagen för det slutliga beslutet om ansökan om internationellt skydd. Uppgifterna ska raderas när denna period har löpt ut eller, om de hänförs till en person som förvärvat medborgarskap i en medlemsstat före utgången av den perioden, så snart medlemsstaten får kännedom om att den berörda personen har förvärvat sådant medborgarskap.
2. Alla uppgifter ska lagras i enlighet med förordning (EU) 2016/679, inbegripet principen om ändamålsbegränsning och lagringsminimering.

Artikel 73

Beräkning av tidsfrister

Om inte annat föreskrivs ska varje tidsperiod som föreskrivs i denna förordning beräknas enligt följande:

EUT L, 22.5.2024

SV

- a) En frist uttryckt i dagar, veckor eller månader ska räknas från den tidpunkt då en händelse inträffar eller en åtgärd vidtas. Den dag då händelsen inträffade eller åtgärden vidtogs ska inte inräknas i perioden.
- b) En frist uttryckt i veckor eller månader ska löpa ut vid utgången av den dag i fristens sista vecka eller månad som infaller på samma veckodag eller samma datum i månaden som den dag då den händelse eller åtgärd från vilken fristen ska räknas inträffade eller vidtogs. Om en frist är uttryckt i månader och den dag då fristen skulle löpa ut inte förekommer i den sista månaden i den perioden, ska fristen löpa ut vid midnatt den månads sista dag.
- c) Tidsfristerna ska omfatta lördagar, söndagar och officiella helgdagar i den berörda medlemsstaten. Om en frist löper ut på en lördag, söndag eller officiell helgdag ska nästa arbetsdag räknas som fristens sista dag.

Artikel 74

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 60, 62 och 63 ska ges till kommissionen för en period på fem år från och med den 11 juni 2024. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av perioden på fem år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.
3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 60, 62 och 63 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
4. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁽²⁾.
5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artikel 60, 62 eller 63 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period på två månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 75

Övergångsbestämmelser

Senast den 12 september 2024 ska kommissionen, i nära samarbete med medlemsstaterna och unionens berörda organ och byråer för rådet lägga fram en gemensam genomförandeplan för att säkerställa att medlemsstaterna är tillräckligt förberedda för att genomföra denna förordning senast den 1 juli 2026, med en bedömning av fastställda brister och nödvändiga operativa åtgärder och ska underrätta Europaparlamentet om detta.

På grundval av den gemensamma genomförandeplan som avses i första stycket ska varje medlemsstat senast den 12 december 2024 med stöd av kommissionen och unionens berörda organ och byråer, upprätta en nationell genomförandeplan där man anger åtgärderna och tidsplanen för deras genomförande. Varje medlemsstat ska slutföra genomförandet av sin plan senast den 1 juli 2026.

⁽²⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

SV

EUT L, 22.5.2024

Vid genomförandet av denna artikel får medlemsstaterna utnyttja stöd från unionens berörda organ och byråer, och unionsfonderna får ge ekonomiskt stöd till medlemsstaterna, i enlighet med de rättsakter som reglerar dessa organ, byråer och fonder.

Kommissionen ska noga övervaka genomförandet av de nationella genomförandeplanerna.

Artikel 76

Ekonomiskt stöd

Åtgärder som vidtas av medlemsstaterna för att få till stånd kostnadsfri rättslig rådgivning och tillräcklig kapacitet för att genomföra gränsförfarandet i enlighet med denna förordning ska vara berättigade till ekonomiskt stöd från fonderna, som görs tillgängliga inom den fleråriga budgetramen 2021–2027.

Artikel 77

Övervakning och utvärdering

Senast den 13 juni 2028 och därefter vart femte år ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och till rådet om tillämpningen av denna förordning i medlemsstaterna och vid behov föreslå nödvändiga ändringar.

Medlemsstaterna ska senast nio månader innan den tidsfristen löper ut lämna kommissionen alla upplysningar som behövs för att utarbeta rapporten.

Senast den 12 juni 2027 och därefter vart tredje år ska kommissionen bedöma om de antal som anges i artikel 46 och i artikel 47.1 andra stycket och undantagen från gränsförfarandet för asyl fortfarande är tillräckliga med tanke på den övergripande migrationssituationen i unionen och vid behov föreslå eventuella riktade ändringar.

Senast den 12 juni 2025 ska kommissionen se över begreppet säkert tredjeland och vid behov föreslå eventuella riktade ändringar.

Artikel 78

Upphävande

1. Direktiv 2013/32/EU ska upphöra att gälla med verkan från och med den dag som avses i artikel 79.2, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 79.3.

2. Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till den här förordningen och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilagan.

3. I den mån rådets direktiv 2005/85/EG⁽²³⁾ har fortsatt att vara bindande för medlemsstater som inte är bundna av direktiv 2013/32/EU, ska direktiv 2005/85/EG upphöra att gälla med verkan från och med den dag då de medlemsstaterna är bundna av den här förordningen. Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till den här förordningen.

⁽²³⁾ Rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus (EUT L 326, 13.12.2005, s. 13).

Artikel 79

Ikraftträdande och tillämpning

- 1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.
- 2. Denna förordning ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.
- 3. Denna förordning ska tillämpas på förfarandet för beviljande av internationellt skydd för ansökningar som lämnats in från och med den 12 juni 2026. Ansökningar om internationellt skydd som lämnats in före den dagen ska omfattas av direktiv 2013/32/EU. Denna förordning ska tillämpas på förfarandet för återkallande av internationellt skydd, om prövningen av återkallande av internationellt skydd inleddes tidigast den 12 juni 2026. Om prövningen av återkallande av internationellt skydd inleddes före den 12 juni 2026 ska förfarandet för att återkalla internationellt skydd omfattas av direktiv 2013/32/EU.
- 4. För medlemsstater som inte är bundna av direktiv 2013/32/EU ska hänvisningar till det direktivet i punkt 3 i den här artikeln anses som hänvisningar till direktiv 2005/85/EG.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

SV

EUT L, 22.5.2024

BILAGA
Jämförelsetabell

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 3
Artikel 2 a	—
Artikel 2 b, c och d	Artikel 3.12, 3.13 och 3.14
Artikel 2 e	Artikel 3.8
Artikel 2 f	Artikel 3.16
Artikel 2 g och h	Artikel 3.1 och 3.2
Artikel 2 i	Artikel 3.5
Artikel 2 j och k	Artikel 3.3 och 3.4
Artikel 2 l och m	Artikel 3.6 och 3.7
Artikel 2 n	—
Artikel 2 o, p och q	Artikel 3.17, 3.18 och 13.19
—	Artikel 3.9, 3.10, 3.11, 3.15 och 3.20
Artikel 3.1	Artikel 2.1
Artikel 3.2	Artikel 2.2
Artikel 3.3	Artikel 2.3
Artikel 4.1	Artikel 4.1 och 4.7
Artikel 4.2 a	Artikel 4.6
Artikel 4.2 b	—
—	Artikel 4.3 och 4.5
Artikel 4.3	Artikel 4.8
Artikel 4.4	—
Artikel 4.5	—
Artikel 5	—
—	Artikel 5
—	Artikel 26
Artikel 6.1 första stycket	Artikel 27.1 första stycket, första meningen

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 6.1 andra stycket	Artikel 4.4 och artikel 27.3
Artikel 6.1 tredje stycket	Artikel 4.2
—	Artikel 27.1 första stycket a–d och andra stycket
—	Artikel 27.2, 27.4 och 27.6–27.7
Artikel 6.2	Artiklarna 28.1 och 41.1 a
—	Artikel 28.2
Artikel 6.3	Artikel 28.3
Artikel 6.4	Artikel 28.4
—	Artikel 28.5–28.7
Artikel 6.5	Artikel 27.5
—	Artikel 29
Artikel 7	Artikel 31 och 32
Artikel 7.1	—
Artikel 7.2 första stycket	Artikel 31.1
Artikel 7.2 andra stycket	—
—	Artikel 31.2
Artikel 7.3	Artikel 32.1
—	Artikel 32.2 och 32.3
Artikel 7.4 och 7.5	—
Artikel 7.5	—
—	Artikel 33
Artikel 8.1	Artikel 30.1 och 30.2
Artikel 8.2	Artikel 30.3
Artikel 9.1	Artikel 10.1 och 10.2
Artikel 9.2	Artikel 10.3 och 10.4 a och 10.4 b
Artikel 9.3	Artikel 10.5
—	Artikel 10.4 c
Artikel 10.1	—
Artikel 10.2	Artikel 39.2

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 10.3	Artikel 34.2
Artikel 10.3 a	Artikel 34.2
—	Artikel 34.2 a
Artikel 10.3 b	Artikel 34.2 b
—	Artikel 34.2 c–g
Artikel 10.3 c och d	Artikel 34.3
Artikel 10.4	—
Artikel 10.5	Artikel 34.4
Artikel 11.1	Artikel 36.1
Artikel 11.2 första stycket	Artikel 36.2 och 36.3
Artikel 11.2 andra stycket	—
Artikel 11.3	Artikel 36.3
—	Artikel 36.4
Artikel 12.1	Artikel 8.1
Artikel 12.1 a	Artikel 8.2 första stycket b, c, e och andra stycket
—	Artikel 8.2 första stycket a och d
—	Artikel 8.2 tredje stycket
Artikel 12.1 b	Artikel 8.3
Artikel 12.1 c	Artikel 8.4
Artikel 12.1 d	Artikel 8.5
Artikel 12.1 e	Artikel 8.6
Artikel 12.1 f	Artikel 8.2 första stycket f
—	Artikel 8.7
Artikel 12.2	—
—	Artikel 9.1
Artikel 13.1	Artikel 9.2
—	Artikel 9.2 första stycket a, b, d, e, g och h
Artikel 13.2 a	Artikel 9.4
Artikel 13.2 b	Artikel 9.2 första stycket f

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 13.2 c	Artikel 9.2 första stycket c och 9.3
Artikel 13.2 d	Artikel 9.5
Artikel 13.2 e	—
Artikel 13.2 f	—
—	Artikel 9.2 andra stycket
Artikel 14.1 första stycket	Artiklarna 11.1, 12.1 och 13.6, första meningen
—	Artikel 11.2
—	Artikel 13.1
Artikel 14.1 andra stycket	Artikel 13.6
Artikel 14.1 tredje stycket	Artikel 13.2
Artikel 14.1 fjärde stycket	Artikel 22.3 första stycket
Artikel 14.2 första stycket	Artikel 13.11
Artikel 14.2 a	Artikel 13.11 a
—	Artikel 13.8 och 13.10
—	Artikel 13.11 första stycket b, d, e och tredje stycket
—	Artikel 13.13 första stycket
Artikel 14.2 b	Artikel 13.11 första stycket c
Artikel 14.2 andra stycket	Artikel 13.11 andra stycket
Artikel 14.3	Artikel 13.14
Artikel 14.4	Artikel 13.11 andra stycket
Artikel 14.5	Artikel 41.1 d
Artikel 15.1	—
Artikel 15.2	Artikel 13.3
Artikel 15.3	Artikel 13.3
Artikel 15.3 a	Artikel 13.7 a
Artikel 15.3 b	Artikel 13.9
Artikel 15.3 c	Artikel 13.5 och 13.9
Artikel 15.3 d	Artikel 13.7 b

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 15.3 e	Artikel 22.3 andra stycket
—	Artikel 13.8
—	Artikel 13.10
—	Artikel 13.1
Artikel 15.4	—
Artikel 16	Artikel 12.2
Artikel 17.1	Artikel 14.1
Artikel 17.2	Artikel 14.2
Artikel 17.3 första stycket	Artikel 14.3 och 14.4
Artikel 17.3 andra stycket	Artikel 14.5
Artikel 17.4	Artikel 14.4
Artikel 17.5 första stycket	Artikel 14.6 första stycket
Artikel 17.5 andra stycket	Artikel 14.5 andra stycket
Artikel 17.5 tredje stycket	—
Artikel 18.1 första stycket	Artikel 24.1
Artikel 18.1 andra stycket	Artikel 24.5 och 24.6
Artikel 18.1 tredje stycket	Artikel 24.2 andra stycket
—	Artikel 24.2 första och tredje styckena
—	Artikel 24.5 och 24.6
Artikel 18.2	Artikel 24.3
Artikel 18.3	Artikel 24.4
Artikel 19	—
—	Artikel 16
Artikel 20.1	Artikel 17.1
Artikel 20.2	Artikel 15.3
—	Artikel 17.2
—	Artikel 17.2 a
Artikel 20.3 första stycket	Artikel 17.2 b
—	Artikel 17.2 c och d
Artikel 20.3 andra stycket	Artikel 17.3

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 20.3 tredje stycket	Artikel 19.2
Artikel 20.4	—
Artikel 21.1	Artikel 19.1
Artikel 21.2	—
Artikel 21.3	Artikel 19.2
Artikel 21.4	Artikel 19.4
Artikel 21.5	Artikel 19.5
—	Artikel 19.3
Artikel 22.1	Artikel 15.1
—	Artikel 15.2 och 15.4
Artikel 22.2	Artikel 19.1
Artikel 23.1	Artikel 18.1 och 18.2
Artikel 23.2	Artikel 18.3
Artikel 23.3 första stycket	Artikel 13.4
Artikel 23.3 andra stycket	Artikel 13.13 tredje stycket
Artikel 23.4 första stycket	—
Artikel 23.4 andra stycket	Artikel 13.12
Artikel 23.4 tredje stycket	Artikel 13.13 andra stycket
Artikel 24.1	Artikel 20.1
Artikel 24.2	Artikel 20.1
—	Artikel 20.2, 20.4 och 20.5
—	Artikel 20.3 första stycket
Artikel 24.3	Artikel 21.1 och 21.2
Artikel 24.4	Artikel 20.3 andra stycket
—	Artikel 23.1
—	Artikel 23.2 fjärde stycket
—	Artikel 23.3 och 23.4
—	Artikel 23.5 första stycket b och c och andra stycket
—	Artikel 23.6 och 23.7

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 25.1 första stycket a	Artikel 23.2 första stycket a och b och andra stycket, 23.5 första stycket a och 23.9
Artikel 25.1 första stycket b	Artikel 23.8
Artikel 25.1 andra stycket	Artikel 23.8 tredje stycket
—	Artikel 23.10
Artikel 25.2	Artikel 23.2 tredje stycket
—	Artikel 22.2 och 22.3
Artikel 25.3 a	Artikel 22.3 andra stycket
Artikel 25.3 b	Artikel 23.5
Artikel 25.4	—
Artikel 25.5	Artikel 25
Artikel 25.5 första stycket	Artikel 25.1 och 25.3
Artikel 25.5 andra stycket	Artikel 25.4
Artikel 25.5 tredje stycket a	Artikel 25.4
Artikel 25.5 tredje stycket b	Artikel 25.5
Artikel 25.5 tredje stycket c	—
Artikel 25.5 fjärde stycket	Artikel 25.6
—	Artikel 25.7
Artikel 25.6 första stycket	Artikel 22.1
Artikel 25.6 andra stycket a	Artikel 42.3
Artikel 25.6 andra stycket a i	Artikel 42.3 a
Artikel 25.6 andra stycket a ii	Artikel 42.3 c
Artikel 25.6 andra stycket a iii	Artikel 42.3 b
—	Artikel 42.3 d och e
Artikel 25.6 andra stycket b	Artikel 53.1
Artikel 25.6 andra stycket b i	—
Artikel 25.6 andra stycket b ii	—
Artikel 25.6 andra stycket b iii	Artikel 53.1
Artikel 25.6 andra stycket b iv	—
Artikel 25.6 andra stycket b v	—

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 25.6 andra stycket b vi	—
Artikel 25.6 andra stycket b andra meningen	—
Artikel 25.6 andra stycket c	Artikel 59.5 och 59.6
Artikel 25.6 andra stycket d	—
Artikel 26	—
Artikel 27.1	Artikel 40.1 och 40.3
—	Artikel 40.2 och 40.4
Artikel 27.2	—
Artikel 28.1 första stycket	Artikel 41.5
Artikel 28.1, andra stycket a	Artikel 41.1 d
Artikel 28.1, andra stycket b	Artikel 41.1 e och f
—	Artikel 41.1 a, b och c
Artikel 28.1 tredje stycket	—
—	Artikel 41.2, 41.3 och 41.4
Artikel 28.2	—
Artikel 28.3	—
Artikel 29	Artikel 6
Artikel 30	Artikel 7.2
Artikel 31.1	Artikel 34.1
—	Artikel 34.2
—	Artikel 34.3
—	Artikel 34.4
—	Artikel 35
—	Artikel 35.1
—	Artikel 35.2
—	Artikel 35.3
Artikel 31.2	Artikel 35.4
Artikel 31.3 första stycket	Artikel 35.4
Artikel 31.3 andra stycket	Artikel 35.5
Artikel 31.3 tredje stycket a	Artikel 35.5 b

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 31.3 tredje stycket b	Artikel 35.5 a
Artikel 31.3 tredje stycket c	Artikel 35.5 c
Artikel 31.3 fjärde stycket	—
Artikel 31.4	Artikel 35.7
Artikel 31.5	Artikel 35.7 andra stycket
Artikel 31.6	—
Artikel 31.7	Artikel 34.5
Artikel 31.8	Artikel 42.1
Artikel 31.8 a	Artikel 42.1 a
Artikel 31.8 b	Artikel 42.1 e
Artikel 31.8 c	Artikel 42.1 c
Artikel 31.8 d	—
Artikel 31.8 e	Artikel 42.1 b
Artikel 31.8 f	Artikel 42.1 g
Artikel 31.8 g	Artikel 42.1 d
Artikel 31.8 h	Artikel 42.1 h
Artikel 31.8 i	—
Artikel 31.8 j	Artikel 42.1 f
—	Artikel 42.1 i
—	Artikel 42.1 j
Artikel 31.9	Artikel 35.3
—	Artikel 42.2
—	Artikel 42.3
—	Artikel 42.4
Artikel 32.1	Artikel 39.3
Artikel 32.2	Artikel 39.4
Artikel 33.1	Artikel 39.1
Artikel 33.2	Artikel 38.1
Artikel 33.2 a	Artikel 38.1 c
Artikel 33.2 b	Artikel 38.1 a

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 33.2 c	Artikel 38.1 b
Artikel 33.2 d	Artikel 38.2
Artikel 33.2 e	—
—	Artikel 38.1 d
—	Artikel 38.1 e
Artikel 34.1	Artikel 11.1
Artikel 34.2	Artikel 13.6
—	Artikel 57
Artikel 35 första stycket	Artikel 58.1
Artikel 35 andra stycket	Artikel 58.2
—	Artikel 58.3
—	Artikel 58.4
—	Artikel 58.5
—	Artikel 60
Artikel 36.1	Artikel 61.5
—	Artikel 61.1
—	Artikel 61.2
—	Artikel 61.3
—	Artikel 61.4
Artikel 36.2	—
—	Artikel 62
—	Artikel 63
Artikel 37.1	Artikel 64.1
Artikel 37.2	—
Artikel 37.3	—
—	Artikel 64.2
—	Artikel 64.3
Artikel 37.4	Artikel 64.4
Artikel 38.1	Artikel 59.1
—	Artikel 59.2

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
—	Artikel 59.3
Artikel 38.2 a	Artikel 59.5 b
—	Artikel 59.4
Artikel 38.2 b	—
Artikel 38.2 c	Artikel 59.5
—	Artikel 59.6
—	Artikel 59.7
Artikel 38.3	Artikel 59.8
Artikel 38.4	Artikel 59.9
Artikel 38.5	Artikel 64.4
Artikel 39	—
Artikel 40.1	Artikel 55.1
—	Artikel 55.2
Artikel 40.2	Artikel 55.3
Artikel 40.3	Artikel 55.3 a
—	Artikel 55.3 b
—	Artikel 55.4
Artikel 40.4	Artikel 55.5
—	Artikel 55.6
Artikel 40.5	Artikel 55.7
Artikel 40.6	—
Artikel 40.7	—
Artikel 41	Artikel 56
Artikel 41.1 första stycket a	Artikel 56 a
Artikel 41.1 första stycket b	Artikel 56 b
Artikel 41.1 andra stycket	Artikel 56 första meningen
Artikel 41.2	—
Artikel 42	—
Artikel 42.1	Artikel 55.4
Artikel 42.2 första stycket a	—

EUT L, 22.5.2024

SV

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 42.2 första stycket b	Artikel 55.4
Artikel 42.2 andra stycket	—
Artikel 42.3	—
Artikel 43	Artiklarna 43– 54
Artikel 44	Artikel 65
Artikel 45	Artikel 66
Artikel 45.1	Artikel 66.1
Artikel 45.2	Artikel 66.2
Artikel 45.3	Artikel 66.3
Artikel 45.4	Artikel 66.4
—	Artikel 66.5
Artikel 45.5	Artikel 66.6
Artikel 46	Artikel 67
Artikel 46.1	Artikel 67.1
Artikel 46.1 a i	Artikel 67.1 b
Artikel 46.1 a ii	Artikel 67.1 a
Artikel 46.1 a iii	—
Artikel 46.1 a iv	—
Artikel 46.1 b	—
Artikel 46.1 c	Artikel 67.1 d
Artikel 46.2 första stycket	Artikel 67.2
Artikel 46.2 andra stycket	—
Artikel 46.3	Artikel 67.3
—	Artikel 67.4
—	Artikel 67.5
Artikel 46.4 första stycket	—
—	Artikel 67.6
Artikel 46.4 andra stycket	—
—	Artikel 68
—	Artikel 68.1

SV

EUT L, 22.5.2024

Direktiv 2013/32/EU	Denna förordning
Artikel 46.5	Artikel 68.2
Artikel 46.6	Artikel 68.3 och 68.4
Artikel 46.6 a	Artikel 68.3 a i–ii
Artikel 46.6 b	Artikel 68.3 b
Artikel 46.6 c	—
Artikel 46.6 d	—
—	Artikel 68.3 c och e
Artikel 46.7	Artikel 68.4 och 68.5
Artikel 46.8	Artikel 68.5 d i och ii
Artikel 46.9	—
Artikel 46.10	Artikel 69
Artikel 46.11	—
Artikel 47	Artikel 70
Artikel 48	Artikel 7.1
Artikel 49	Artikel 71
—	Artikel 72
—	Artikel 73
—	Artikel 74
—	Artikel 75
—	Artikel 76
Artikel 50	Artikel 77
Artikel 51	—
Artikel 52	—
Artikel 53	Artikel 78
Artikel 54	Artikel 79
Artikel 55	—

2024/1349

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1349

av den 14 maj 2024

om inrättande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 77.2 och 79.2 c,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttranden ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttranden ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionen, som utgör ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bör säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, utarbeta en gemensam politik för asyl och migration, kontroll av de yttre gränserna och återvändanden samt förhindra otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna, baserat på solidaritet och en rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna och vilken även är rättvis för tredjelandsmedborgare och statslösa personer och fullt ut respekterar grundläggande rättigheter.
- (2) Målet med denna förordning är att effektivisera, förenkla och harmonisera medlemsstaternas förfaranden genom att inrätta ett gränsförfarande för återvändande. Det förfarandet bör tillämpas på tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för det gränsförfarande för asyl som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 ⁽⁴⁾ (*gränsförfarandet för asyl*).
- (3) För de medlemsstater som inte är bundna av förordning (EU) 2024/1348 bör hänvisningar i den här förordningen till bestämmelser i förordning (EU) 2024/1348 anses som hänvisningar till likvärdiga bestämmelser som de kan ha infört i sin nationella rätt.
- (4) När det gäller behandlingen av personer som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning är medlemsstaterna bundna av sina förpliktelser enligt de internationella rättsliga instrument som de är parter i.
- (5) Barnets bästa bör komma i främsta rummet för medlemsstaterna när de tillämpar bestämmelser i denna förordning som kan påverka underåriga.
- (6) Många ansökningar om internationellt skydd görs vid en medlemsstats yttre gräns eller i ett transitområde, även av personer som har omhändertagits i samband med en irreguljär passage av den yttre gränsen, dvs. vid själva tidpunkten för den irreguljära passagen av den yttre gränsen eller nära den yttre gränsen efter det att den har passerats, eller av personer som har landsatts efter en sök- och räddningsinsats. För att genomföra en identifierings-, hälso- och säkerhetskontroll vid den yttre gränsen och hänföra de berörda tredjelandsmedborgarna och statslösa

⁽¹⁾ EUT C 75, 10.3.2017, s. 97, och EUT C 155, 30.4.2021, s. 64.

⁽²⁾ EUT C 207, 30.6.2017, s. 67, och EUT C 175, 7.5.2021, s. 32

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

personerna till de relevanta förfarandena är det nödvändigt med en screening. Efter screeningen bör tredjelandsmedborgare och statslösa personer hänföras till lämpligt asyl- eller återvändandeförfarande eller nekas inresa. En fas före inresa som, beroende på vad som är tillämpligt, består av screening och gränsföranden för asyl och återvändande bör därför inrättas. Det bör finnas sömlösa och effektiva kopplingar mellan alla skeden av de relevanta förfarandena för alla irreguljära inresor.

- (7) Inresa på territoriet tillåts inte om sökanden inte har rätt att stanna kvar, om han eller hon inte har framställt en begäran om att tillåtas att stanna kvar med avseende på det överklagandeförfarande som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1348 eller om en domstol har beslutat att sökanden inte ska tillåtas att stanna kvar i avvaktan på resultatet av ett sådant överklagandeförfarande. I sådana fall bör även återvändandeförfarandet genomföras inom ramen för ett gränsförande inom en period av högst tolv veckor, så att kontinuitet mellan asylofförandet och återvändandeförfarandet säkerställs. Denna period bör börja löpa från den tidpunkt då sökanden, tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre har rätt att stanna kvar eller inte längre tillåts att stanna kvar.
- (8) För att garantera likabehandling av alla tredjelandsmedborgare och statslösa personer som fått avslag på sina ansökningar inom ramen för gränsförandet bör, om en medlemsstat har beslutat att inte tillämpa Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG^(*) enligt det relevanta undantag som fastställs däri på tredjelandsmedborgare och statslösa personer och medlemsstaten inte utfärdar ett beslut om återvändande för den berörda tredjelandsmedborgaren, behandlingen av och skyddsnivån för den berörda sökanden, tredjelandsmedborgaren eller statslösa personen överensstämmer med bestämmelsen i direktiv 2008/115/EG om förmånligare bestämmelser när det gäller tredjelandsmedborgare som undantas från det direktivets tillämpningsområde och motsvara vad som gäller för personer som omfattas av ett beslut om återvändande.
- (9) Vid tillämpningen av gränsförandet för återvändande bör vissa bestämmelser i direktiv 2008/115/EG gälla eftersom de reglerar delar av gränsförandet för återvändande som inte fastställs i denna förordning, framför allt de som rör definitioner, förmånligare bestämmelser, non-refoulement, barnets bästa, familjeliv och hälsotillstånd, risk för avvikande, skyldighet att samarbeta, tidsfrist för frivillig avresa, beslut om återvändande, avlägsnande, uppskjutande av avlägsnande, återvändande och avlägsnande av ensamkommande barn, inreseförbud, garantier i avvaktan på återvändande, förvar, förhållanden i samband med förvar, förvar av underåriga och familjer samt nödsituationer. För att minska risken för otillåten inresa och otillåten förflyttning som företas av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och omfattas av gränsförandet för återvändande, bör en tidsfrist för frivillig avresa beviljas. En sådan tidsfrist för frivillig avresa bör endast beviljas på begäran och bör varken överstiga 15 dagar eller ge rätt att resa in på den berörda medlemsstatens territorium. De berörda personerna bör överlämna alla giltiga resehandlingar som de innehar till de behöriga myndigheterna så länge det är nödvändigt för att förhindra deras avvikande. Bestämmelserna om återvändande i denna förordning påverkar inte medlemsstaternas skönsmässiga möjlighet att när som helst besluta att bevilja ett självständigt uppehållstillstånd eller annat tillstånd som ger rätt att stanna kvar av ömmande, humanitära eller andra skäl till en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium.
- (10) Om en tredjelandsmedborgare eller statslös person som vistas olagligt inte återvänder eller inte avlägsnas inom den maximala perioden för gränsförandet för återvändande bör återvändandeförfarandet fortsätta i enlighet med vad som föreskrivs i direktiv 2008/115/EG.
- (11) Om en sökande, en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som hölls i förvar under gränsförandet för asyl i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 inte längre har rätt att stanna kvar och inte har tillåtits att stanna kvar, bör medlemsstaterna kunna fortsätta förvaret för att förhindra inresa på territoriet och för att genomföra ett återvändandeförfarande, i överensstämmelse med de garantier och villkor för förvar som fastställs i direktiv 2008/115/EG. En sökande, en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som inte hölls i förvar under ett gränsförande för asyl, som inte längre har rätt att stanna kvar och som inte har tillåtits att stanna kvar, bör också kunna hållas i förvar om det finns en risk för avvikande eller om den berörda personen undviker eller hindrar återvändande eller utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet. Förvaret bör vara så kort tid som möjligt och bör inte överskrida den maximala varaktigheten för gränsförandet för återvändande. Om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som vistas olagligt inte återvänder eller inte avlägsnas inom den perioden och gränsförandet för återvändande upphör att vara tillämpligt, bör direktiv 2008/115/EG gälla. Den maximala förvarsperiod som fastställs i det direktivet bör innefatta den förvarsperiod som tillämpas under gränsförandet för återvändande.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

- (12) I en krissituation enligt definitionen i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359⁽⁶⁾ bör gränsförfarandet för återvändande underlätta återvändande av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas irreguljärt i medlemsstaterna, vars ansökningar inom ramen för en kris har avslagits i gränsförfarandet för asyl, som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, genom att de behöriga nationella myndigheterna förses med de verktyg som behövs och en tillräcklig tidsram för att genomföra förfaranden för återvändande med tillbörlig aktsamhet. För att kunna reagera på krissituationer på ett effektivt sätt bör det också vara möjligt att tillämpa gränsförfarandet för återvändande i en krissituation på sökande, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av gränsförfarandet för återvändande, vars ansökan har avslagits före antagandet av rådets genomförandebeslut enligt förordning (EU) 2024/1359 om att en medlemsstat står inför en krissituation, som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna efter antagandet av ett sådant beslut.
- (13) I enlighet med artikel 72 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) påverkar detta direktiv inte utövandet av medlemsstaternas ansvar med avseende på att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.
- (14) För att säkerställa ett enhetligt genomförande av de bestämmelser om gränsförfarandet för återvändande som fastställs i denna förordning vid tidpunkten för dess tillämpning bör genomförandeplaner på unionsnivå och nationell nivå vilka identifierar brister och operativa åtgärder för varje medlemsstat utarbetas och genomföras.
- (15) Tillämpningen av denna förordning bör utvärderas regelbundet.
- (16) Det politiska målet för instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik, som inrättades som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148⁽⁷⁾, är att säkerställa en stark och effektiv europeisk integrerad gränsförvaltning vid de yttre gränserna, bland annat genom att förebygga och upptäcka olaglig invandring och effektivt hantera migrationsströmmar. Att möjliggöra finansiering av stöd i enlighet med instrumentet för solidaritetsåtgärder inom ramen för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351⁽⁸⁾ skulle bidra till uppnåendet av målen i förordning (EU) 2021/1148. Förordning (EU) 2021/1148 bör därför ändras.
- (17) Det bör vara möjligt att mobilisera medlen från Asyl-, migrations- och integrationsfonden och andra relevanta unionsfonder (*fonderna*), för att ge stöd till medlemsstaternas insatser för att tillämpa förordning (EU) 2024/1351, i enlighet med reglerna för användningen av fonderna och utan att det påverkar andra prioriteringar som stöds av fonderna. I detta sammanhang bör medlemsstaterna kunna utnyttja anslagen inom ramen för sina respektive program, inklusive de belopp som görs tillgängliga efter halvtidsöversynen. Det bör vara möjligt att göra ytterligare stöd inom ramen för de relevanta tematiska delarna tillgängligt, särskilt för de medlemsstater som kan behöva öka sin kapacitet vid gränserna.
- (18) Förordning (EU) 2021/1148 bör ändras för att garantera ett fullständigt bidrag från unionens budget till de totala stödberättigande utgifterna för solidaritetsåtgärder och för att införa specifika rapporteringskrav i fråga om dessa åtgärder, som en del av de befintliga rapporteringsskyldigheterna för genomförandet av fonderna. Den förordningen bör också ändras för att göra det möjligt för medlemsstaterna att tillhandahålla ekonomiska bidrag till instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik i form av externa inkomster avsatta för särskilda ändamål.
- (19) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att inrätta ett gränsförfarande för återvändande, föreskriva särskilda tillfälliga regler för att säkerställa att medlemsstaterna kan ta itu med krissituationer och möjliggöra finansiering av stöd i enlighet med förordning (EU) 2021/1148 för solidaritetsåtgärder inom ramen för förordning (EU) 2024/1351, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, utan snarare, på grund av denna förordnings omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 av den 14 maj 2024 om hantering av krissituationer och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148 av den 7 juli 2021 om inrättande, som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 251, 15.7.2021, s. 48).

⁽⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

- (20) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och Euf-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark. Eftersom denna förordning är en utveckling av Schengenregelverket ska Danmark, i enlighet med artikel 4 i det protokollet, inom sex månader efter det att rådet har beslutat om denna förordning, besluta huruvida landet ska genomföra den i sin nationella lagstiftning.
- (21) Denna förordning utgör en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Irland inte deltar i enlighet med rådets beslut 2002/192/EG⁽⁹⁾. Irland deltar därför inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (22) När det gäller Island och Norge utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket⁽¹⁰⁾, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG⁽¹¹⁾.
- (23) När det gäller Schweiz utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Schweiziska edsförbundet associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket⁽¹²⁾ som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 3 i rådets beslut 2008/146/EG⁽¹³⁾.
- (24) När det gäller Liechtenstein utgör denna förordning, i enlighet med protokollet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Liechtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket⁽¹⁴⁾ som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 3 i rådets beslut 2011/350/EU⁽¹⁵⁾.
- (25) Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns framför allt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan). I denna förordning söker unionen särskilt att säkerställa full respekt för människans värdighet och att främja tillämpningen av artiklarna 1, 4, 8, 18, 19, 21, 23, 24 och 47 i stadgan.

⁽⁹⁾ Rådets beslut 2002/192/EG av den 28 februari 2002 om Irlands begäran om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket (EGT L 64, 7.3.2002, s. 20).

⁽¹⁰⁾ EGT L 176, 10.7.1999, s. 36.

⁽¹¹⁾ Rådets beslut 1999/437/EG av den 17 maj 1999 om vissa tillämpningsföreskrifter för det avtal som har ingåtts mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa båda staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket (EGT L 176, 10.7.1999, s. 31).

⁽¹²⁾ EUT L 53, 27.2.2008, s. 52.

⁽¹³⁾ Rådets beslut 2008/146/EG av den 28 januari 2008 om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar av avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket (EUT L 53, 27.2.2008, s. 1).

⁽¹⁴⁾ EUT L 160, 18.6.2011, s. 21.

⁽¹⁵⁾ Rådets beslut 2011/350/EU av den 7 mars 2011 om ingående på Europeiska unionens vägnar av protokollet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Liechtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, om avskaffande av kontroller vid de inre gränserna och om personers rörlighet (EUT L 160, 18.6.2011, s. 19).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Innehåll och tillämpningsområde

1. Genom denna förordning inrättas ett gränsförfarande för återvändande. Den är tillämplig på tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för det gränsförfarande för asyl som föreskrivs i artiklarna 43–54 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 (*gränsförfarandet för asyl*). Den föreskriver också tillfälliga särskilda regler om gränsförfarandet för återvändande i krissituationer enligt definitionen i artikel 1.4 i förordning (EU) 2024/1359.

Denna förordning ändrar också förordning (EU) 2021/1148 i syfte att möjliggöra finansiering av stöd i enlighet med den förordningen för solidaritetsåtgärder inom ramen för förordning (EU) 2024/1351.

2. Tillfälliga åtgärder som antas enligt kapitel III i denna förordning ska uppfylla kraven på nödvändighet och proportionalitet, vara lämpliga för att uppnå de fastställda målen och säkerställa skydd av sökandenas rättigheter samt vara förenliga med medlemsstaternas skyldigheter enligt stadgan och internationell rätt.

3. Åtgärderna i kapitel III i denna förordning ska enbart tillämpas i den utsträckning som är strikt nödvändig med hänsyn till vad situationen kräver, på ett tillfälligt och begränsat sätt och endast under exceptionella omständigheter. Efter en begäran får medlemsstaterna tillämpa de åtgärder som föreskrivs i kapitel III endast i den utsträckning som föreskrivs i det beslut som avses i artikel 4.3 i förordning (EU) 2024/1359.

Artikel 2

Hänvisningar till förordning (EU) 2024/1348

För de medlemsstater som inte är bundna av förordning (EU) 2024/1348 ska hänvisningar i den här förordningen till bestämmelser i förordning (EU) 2024/1348 anses som hänvisningar till likvärdiga bestämmelser som de kan ha infört i sin nationella rätt.

Artikel 3

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

- a) *ansökan om internationellt skydd eller ansökan*: ansökan om internationellt skydd eller ansökan enligt definitionen i artikel 3.12 i förordning (EU) 2024/1348.
- b) *sökande*: sökande enligt definitionen i artikel 3.13 i förordning (EU) 2024/1348.

KAPITEL II

GRÄNSFÖRFARANDE FÖR ÅTERVÄNDANDE

Artikel 4

Gränsförfarande för återvändande

1. Tredjelandsmedborgare och statslösa personer vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförfarandet för asyl får inte tillåtas att resa in på den berörda medlemsstatens territorium.

2. Medlemsstaterna ska kräva att de personer som avses i punkt 1 under en period på högst tolv veckor vistas på platser vid eller i närheten av den yttre gränsen eller i transitområden. Om en medlemsstat inte kan inkvartera sådana personer på dessa platser får den använda andra platser inom sitt territorium. Perioden på tolv veckor ska börja löpa den dag då

SV

EUT L, 22.5.2024

sökanden, tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte längre har rätt att stanna kvar och inte tillåts att stanna kvar. Kravet på att vistas på en viss plats i enlighet med denna punkt ska inte betraktas som tillstånd att resa in till eller vistas på en medlemsstats territorium. Förhållandena på dessa platser ska uppfylla normer som är likvärdiga med normerna för de materiella mottagningsvillkoren och hälso- och sjukvården i enlighet med artiklarna 19 och 20 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 ⁽¹⁶⁾, såsom de tillämpas på personer som fortfarande betraktas som sökande.

3. Vid tillämpningen av denna artikel ska artiklarna 3, 4.1, 5, 6.1–6.5, 7.2, 7.3, 8–11, 12, 14.1, 15.2–15.4 och 16–18 i direktiv 2008/115/EG gälla.

4. Om ett beslut om återvändande inte kan verkställas inom den maximala tidsperiod som avses i punkt 2 ska medlemsstaterna fortsätta med förfaranden för återvändande i enlighet med direktiv 2008/115/EG.

5. Utan att det påverkar deras möjlighet att när som helst återvända frivilligt ska de personer som avses i punkt 1 beviljas en tidsfrist för frivillig avresa, såvida det inte finns risk för avvikande eller om deras ansökan inom ramen för gränsförfarandet för asyl har avslagits som uppenbart ogrundad eller om den berörda personen utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet i medlemsstaterna. Tidsfristen för frivillig avresa ska beviljas endast på begäran och får varken överstiga 15 dagar eller ge rätt att resa in på den berörda medlemsstatens territorium. Vid tillämpningen av denna punkt ska dessa personer överlämna alla giltiga resehandlingar som de innehar till de behöriga myndigheterna så länge det är nödvändigt för att förhindra avvikande.

6. Medlemsstater som, efter att ha avslagit en ansökan inom ramen för gränsförfarandet för asyl, utfärdar ett beslut om nekad inresa i enlighet med artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 ⁽¹⁷⁾ och som i enlighet med artikel 2.2 a i direktiv 2008/115/EG har beslutat att inte tillämpa det direktivet i sådana fall, ska säkerställa att behandlingen av och skyddsnivån för tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av ett beslut om nekad inresa är förenliga med artikel 4.4 i direktiv 2008/115/EG och är likvärdiga med den behandling och skyddsnivå som anges i punkt 2 i den här artikeln och i artikel 5.4 i den här förordningen.

Artikel 5

Förvar

1. Förvar får endast tillgripas som en sista utväg om det visar sig nödvändigt på grundval av en individuell bedömning av varje enskilt fall och om andra mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas effektivt.

2. De personer som avses i artikel 4.1 i den här förordningen, som hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, som inte längre har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, får fortsatt hållas i förvar i syfte att förhindra deras inresa på den berörda medlemsstatens territorium, förbereda deras återvändande eller genomföra avlägsnandeprocessen.

3. De personer som avses i 4.1 i den här förordningen, som inte hölls i förvar under gränsförfarandet för asyl, som inte längre har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, får hållas i förvar om det finns en risk för avvikande i den mening som avses i direktiv 2008/115/EG, om de håller sig undan eller hindrar förberedelsen av återvändandet eller avlägsnandeprocessen eller om de utgör en risk för allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet.

4. Förvaret ska pågå under så kort tid som möjligt, och endast så länge det finns rimliga utsikter till avlägsnande och medan förfarandena inför avlägsnandet pågår och genomförs med rimliga ansträngningar. Förvarsperioden får inte överstiga den period som avses i artikel 4.2 i denna förordning och, om ett påföljande förvar utfärdas omedelbart efter en sådan förvarsperiod som föreskrivs i den här artikeln, ska den förvarsperioden ingå i beräkningen av de maximala förvarsperioderna i enlighet med artikel 15.5 och 15.6 i direktiv 2008/115/EG.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 om normer för mottagande av den 14 maj 2024 personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

5. Senast den 12 december 2024 ska Europeiska unionens asylbyrå, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 ⁽¹⁸⁾, i enlighet med artikel 13.2 i den förordningen, utarbeta riktlinjer för olika metoder som alternativ till förvar, som kan användas i samband med ett gränsförfarande.

KAPITEL III

UNDANTAG SOM ÄR TILLÄMPLIGA I KRISITUATIONER

Artikel 6

Åtgärder som i en krissituation är tillämpliga på gränsförandet för återvändande

1. I en krissituation enligt definitionen i artikel 1.4 i förordning (EU) 2024/1359, och när det gäller tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i medlemsstaterna, vars ansökan har avslagits inom ramen för gränsförandet för asyl i enlighet med artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i förordning (EU) 2024/1359, som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar, får medlemsstaterna avvika på följande sätt:

- a) genom undantag från artikel 4.2 i den här förordningen, får medlemsstaterna förlänga den maximala period under vilken dessa tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska hållas på de platser som avses i den artikeln med en ytterligare period på högst sex veckor,
- b) genom undantag från artikel 5.4 i den här förordningen föreskriva att förvarsperioden inte får överstiga den period som avses i led a i denna punkt och att den ska ingå i beräkningen av de maximala förvarsperioderna i enlighet med artikel 15.5 och 15.6 i direktiv 2008/115/EG.

2. Punkt 1 i den här artikeln ska även tillämpas på sökande, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av gränsförandet för asyl, vars ansökan har avslagits före antagandet av rådets genomförandebeslut enligt artikel 4.3 i förordning (EU) 2024/1359, som inte har rätt att stanna kvar och som inte tillåts att stanna kvar efter antagandet av det genomförandebeslutet.

3. Organisationer och personer som enligt nationell rätt får tillhandahålla rådgivning ska ha faktisk tillgång till sökande som hålls i förvarsanläggningar eller som befinner sig vid gränsövergångsställen. Medlemsstaterna får införa begränsningar av sådana åtgärder om sådana begränsningar enligt nationell rätt är objektivt nödvändiga av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av en förvarsanläggning, under förutsättning att tillgången inte därigenom begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt.

Artikel 7

Förfaranderegler

Om en medlemsstat anser sig befinna sig i en krissituation enligt definitionen i artikel 1.4 i förordning (EU) 2024/1359 får den lämna in en begäran om att tillämpa de undantag som föreskrivs i artikel 6 i den här förordningen. Om en medlemsstat lämnar in en sådan begäran ska artiklarna 2–6 och artikel 17.3 och 17.4 i förordning (EU) 2024/1359 tillämpas, beroende på vad som är relevant. Om ett förfarande för att erhålla ett undantag redan har inletts i enlighet med artikel 2 i förordning (EU) 2024/1359 får medlemsstaterna lämna in en begäran om att tillämpa de undantag som föreskrivs i artikel 6 i den här förordningen inom ramen för det förfarandet.

Artikel 8

Särskilda bestämmelser och garantier

En medlemsstat som tillämpar det undantag som föreskrivs i artikel 6 ska i vederbörlig ordning informera de berörda tredjelandsmedborgarna eller statslösa personerna, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, om de åtgärder som tillämpas samt åtgärdernas varaktighet.

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

KAPITEL IV

ÄNDRINGAR AV FÖRORDNING (EU) 2021/1148

Artikel 9

Ändringar av förordning (EU) 2021/1148

Förordning (EU) 2021/1148 ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 2 ska följande punkt läggas till:

"11. *solidaritetsåtgärd*: en åtgärd vars tillämpningsområde anges i artikel 56.2 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 (*) och som finansieras genom ekonomiska bidrag från medlemsstaterna enligt artikel 64.1 i den förordningen.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>)."

2. I artikel 10 ska följande punkt läggas till:

"3. Stöd enligt denna förordning får finansieras, för solidaritetsåtgärder, genom bidrag från medlemsstaterna och från andra offentliga eller privata givare som externa inkomster avsedda för särskilda ändamål i enlighet med artikel 21.5 i budgetförordningen."

3. I artikel 12 ska följande punkt läggas till:

"7a. Bidraget från unionens budget får höjas till 100 % av de totala stödberättigande utgifterna för solidaritetsåtgärder."

4. I Artikel 29.2 första stycket ska följande led införas:

"aa) genomförandet av solidaritetsåtgärder, inbegripet en uppdelning av de ekonomiska bidragen per åtgärd och en beskrivning av de viktigaste resultat som uppnåtts genom finansieringen,"

5. I bilaga II punkt 1 ska följande led läggas till:

"h) Stöd till solidaritetsåtgärder, i linje med stödets tillämpningsområde i enlighet med punkt 1 i bilaga III."

6. Bilaga VI ska ändras på följande sätt:

a) I tabell 1 punkt I ska följande kod läggas till:

"030 Solidaritetsåtgärder".

b) Tabell 3 ska ändras på följande sätt:

i) Koderna 005 och 006 ska ersättas med följande:

"005 Den särskilda transiteringsordning som avses i artikel 17

006 Åtgärder som omfattas av artikel 85.2 i förordning (EU) 2018/1240".

ii) Följande koder ska läggas till:

"007 Åtgärder som omfattas av artikel 85.3 i förordning (EU) 2018/1240

008 Bistånd i nödsituationer

009 Solidaritetsåtgärder"

KAPITEL V
SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 10

Överklagande från offentliga myndigheter

Denna förordning påverkar inte offentliga myndigheters möjlighet att överklaga administrativa eller rättsliga beslut enligt nationell rätt.

Artikel 11

Beräkning av tidsfrister

Varje tidsperiod som föreskrivs i denna förordning ska beräknas enligt följande:

- a) Om en frist uttryckt i dagar, veckor eller månader ska räknas från den tidpunkt då en händelse inträffar eller en åtgärd vidtas ska den dag då händelsen inträffade eller åtgärden vidtogs inte räknas i perioden.
- b) En frist uttryckt i veckor eller månader ska löpa ut vid utgången av den dag i fristens sista vecka eller månad som infaller på samma veckodag eller samma datum i månaden som den dag då den händelse eller åtgärd från vilken fristen ska räknas inträffade eller vidtogs. Om en frist är uttryckt i månader och den dag då fristen skulle löpa ut inte förekommer i den sista månaden i den perioden, ska fristen löpa ut vid midnatt den månads sista dag.
- c) Tidsfristerna ska omfatta lördagar, söndagar och officiella helgdagar i den berörda medlemsstaten. Om en frist löper ut på en lördag, söndag eller officiell helgdag ska nästa arbetsdag räknas som fristens sista dag.

Artikel 12

Övergångsbestämmelser

Senast den 12 september 2024 ska kommissionen, i nära samarbete med medlemsstaterna och unionens berörda organ och byråer för rådet lägga fram en gemensam genomförandeplan för att säkerställa att medlemsstaterna är tillräckligt förberedda för att genomföra kapitel II i denna förordning senast den 1 juli 2026, med en bedömning av fastställda brister och nödvändiga operativa åtgärder och ska underrätta Europaparlamentet om detta.

På grundval av denna gemensamma genomförandeplan ska varje medlemsstat senast den 12 december 2024, med stöd av kommissionen och unionens berörda organ och byråer, upprätta en nationell genomförandeplan där man anger åtgärderna och tidsplanen för deras genomförande. Varje medlemsstat ska slutföra genomförandet av sin plan senast den 1 juli 2026.

Vid genomförandet av denna artikel får medlemsstaterna utnyttja stöd från unionens berörda organ och byråer, och unionsfonderna får ge ekonomiskt stöd till medlemsstaterna, i enlighet med de rättsakter som reglerar dessa organ, byråer och fonder.

Kommissionen ska noga övervaka genomförandet av de nationella genomförandeplanerna.

Artikel 13

Övervakning och utvärdering

Senast den 13 juni 2028 och därefter vart femte år ska kommissionen rapportera till Europaparlamentet och till rådet om tillämpningen av denna förordning i medlemsstaterna och vid behov föreslå nödvändiga ändringar.

Medlemsstaterna ska, på kommissionens begäran, senast den 12 september 2027 lämna alla upplysningar som behövs för att utarbeta rapporten.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 14

Ikraftträdande och tillämpning

- 1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.
- 2. Denna förordning ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar
R. METSOLA
Ordförande

På rådets vägnar
H. LAHBIB
Ordförande

2024/1350

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1350

av den 14 maj 2024

om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om ändring
av förordning (EU) 2021/1147

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 78.2 d och g,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) I sina slutsatser av den 10 oktober 2014 om *åtgärder för bättre hantering av migrationsflöden* konstaterade rådet att alla medlemsstater på ett rättvist och väl avvägt sätt bör bidra till vidarebosättning samtidigt som de insatser som gjorts av medlemsstater som berörs av migrationsströmmarna beaktas.
- (2) Denna förordning är baserad på en fullständig och heltäckande tillämpning av FN:s konvention angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*).
- (3) En unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (*unionsramen*) bör inrättas för att komplettera andra lagliga vägar. Unionsramen bör erbjuda de mest utsatta tredjelandsmedborgarna eller statslösa personerna i behov av internationellt skydd tillgång till en varaktig lösning i enlighet med unionsrätten och nationell rätt.
- (4) Den 19 september 2016 uppmanade FN:s generalförsamling eftertryckligen stater att trappa upp vidarebosättningsinsatserna samt utgick ifrån en övergripande åtgärdsram för flyktingar enligt vilken stater ska sträva efter att erbjuda vidarebosättningsplatser och andra lagliga migrationsvägar i en omfattning som skulle göra det möjligt att tillgodose de årliga vidarebosättningsbehov som faststälts av FN:s flyktingkommissariat (UNHCR). Enligt den globala flyktingpakt som antogs av FN:s generalförsamling den 17 december 2018 kommer frivilliga bidrag att begäras från stater för inrättande av vidarebosättningsprogram eller utvidgande av programmens tillämpningsområde, storlek och kvalitet.
- (5) I sitt meddelande av den 13 maj 2015 En europeisk migrationsagenda fastställde kommissionen att det behövs en gemensam strategi för att bevilja skydd åt fördrivna personer i behov av skydd genom vidarebosättning.
- (6) I sin rekommendation till medlemsstaterna av den 8 juni 2015 om ett europeiskt vidarebosättningsssystem rekommenderade kommissionen att vidarebosättning bör baseras på en rättvis fördelningsnyckel. Denna följdes av slutsatserna från företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, av den 20 juli 2015, om att, genom multilaterala och nationella program, vidarebosätta 22 504 personer i klart behov av internationellt skydd.

⁽¹⁾ EUT C 125, 21.4.2017, s. 40.⁽²⁾ EUT C 207, 30.6.2017, s. 67.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.

SV

EUT L, 22.5.2024

Vidarebosättningsplatserna fördelades mellan medlemsstaterna och Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz i enlighet med åtagandena i bilagan till dessa slutsatser.

- (7) Den 15 december 2015 utfärdade kommissionen en rekommendation om ett frivilligt humanitärt mottagande-system tillsammans med Turkiet till medlemsstaterna och associerade stater, i vilken den rekommenderade deltagande stater att ta emot personer som fördrivits till följd av konflikten i Syrien och som är i behov av internationellt skydd.
- (8) I sitt meddelande av den 6 april 2016 *för en reform av det gemensamma asylsystemet och ökade möjligheter till laglig inresa till Europa* meddelade kommissionen att man skulle lägga fram ett förslag till ett strukturerat system för vidarebosättning som en rättslig ram för unionens vidarebosättningspolitik med en gemensam hållning i fråga om säker och laglig ankomst till unionen för personer i behov av internationellt skydd.
- (9) I sin resolution av den 12 april 2016 om situationen i Medelhavet och behovet av ett helhetsgrepp på migration i EU underströk Europaparlamentet behovet av ett permanent EU-omfattande vidarebosättningsprogram, som erbjuder vidarebosättning för en betydande andel av det totala antalet flyktingar som söker skydd i unionen.
- (10) Den 27 september 2017 riktade kommissionen en rekommendation till medlemsstaterna om förbättrade lagliga vägar för personer i behov av internationellt skydd. Som svar på detta lovade medlemsstaterna att erbjuda 50 039 vidarebosättningsplatser.
- (11) Med utgångspunkt i befintliga initiativ och inom ramen för den befintliga internationella strukturen bör en stabil och pålitlig unionsram fastställas för inresa av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är i behov av internationellt skydd, vilket ska genomföras i enlighet med en unionsplan för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (*unionsplanen*), som fullt ut bör respektera medlemsstaternas konkreta uppgifter vad gäller deras åtaganden.
- (12) Unionsramen bör sättas i samband med internationella insatser för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl. Unionsramens bidrag till uppfyllandet av de globala behoven av vidarebosättning och inresa av humanitära skäl bör bidra till att stärka unionens partnerskap med tredjeländer i syfte att visa solidaritet med länder i regioner till vilka ett stort antal personer i behov av internationellt skydd har fördrivits genom att bidra till att minska trycket på dessa länder, främja dessa länders förmåga att förbättra villkoren för mottagande och internationellt skydd samt – i migrationssammanhang – minska irreguljära och farliga vidare förflyttningar av tredjelandsmedborgare och statslösa personer i behov av internationellt skydd.
- (13) För att bidra till de ökade insatserna för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl och minska skillnaderna mellan nationell praxis och nationella förfaranden för vidarebosättning bör ett gemensamt förfarande och gemensamma urvalskriterier och skäl för vägran av inresa fastställas, liksom gemensamma principer för den status som ska beviljas personer som beviljats inresa.
- (14) Det gemensamma inreseförfarandet bör bygga på befintlig erfarenhet av och befintliga standarder för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl i medlemsstaterna och, i tillämpliga fall, UNHCR.
- (15) Inresor av familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är lagligen bosatta i en medlemsstat, eller till unionsmedborgare, bör inte påverka rättigheter enligt rådets direktiv 2003/86/EG⁽⁴⁾, Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG⁽⁵⁾ eller nationell rätt för familjeåterförening. Sådana inresor bör därför vara inriktade på de familjemedlemmar som inte omfattas av tillämpningsområdet för de direktiven eller för relevant nationell rätt eller som av andra skäl inte skulle kunna återförenas med sina familjer.

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening (EUT L 251, 3.10.2003, s. 12).

⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77).

- (16) För att säkerställa familjesammanhållning bör alla familjemedlemmar för vilka en medlemsstat avser att genomföra ett inreseförfarande och som uppfyller kraven och inte omfattas av skälen för vägran i regel och i möjligaste mån beviljas inresa tillsammans. Om det är omöjligt bör familjemedlemmar som inte har beviljats inresa tillsammans beviljas inresa så snart som möjligt i ett senare skede. I förfarandet för att fastställa strukturerna i en given familj som en tredjelandsmedborgare eller statslös person är beroende av, i enlighet med denna förordning, bör medlemsstaterna erkänna att de utvidgade familjebanden kan vara den sista försvarslinjen för enskilda personer som är fullständigt beroende av familjen för sin överlevnad samt psykologiska och känslomässiga omsorg.
- (17) Medlemsstaterna bör kunna välja för vilka personer ett inreseförfarande ska genomföras, inbegripet på grundval av hänsyn som rör familjens sammansättning. När medlemsstaterna gör det valet, bör de respektera principen om familjesammanhållning. Medlemsstaterna bör kunna kräva av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer att de kan visa att det finns familjeband.
- (18) Begreppet fara för folkhälsan förstås som en sjukdom med epidemisk potential i den mening som avses i Världshälsoorganisationens internationella hälsoreglementen.
- (19) Ett inreseförfarande består av följande steg: framställan, i förekommande fall, identifiering, registrering, bedömning och ett beslut om inresa samt, vid vidarebosättning, ett beslut om beviljande av internationellt skydd eller, vid inresa av humanitära skäl, ett beslut om beviljande av internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt.
- (20) Ett positivt beslut om inresa betyder att en person i fråga om vilken ett inreseförfarande för vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl har genomförts har godtagits för inresa av den medlemsstat som fattade det beslutet. Ett negativt beslut om inresa betyder att personen inte har godtagits för inresa av den berörda medlemsstaten.
- (21) Före beviljande av internationellt skydd bör en fullständig bedömning av tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens behov av internationellt skydd göras.
- (22) Vid inresa vid nödsituation bör bedömningen av de inresekrav som fastställs enligt denna förordning påskyndas. Inresa vid nödsituation bör inte nödvändigtvis vara kopplat till de regioner eller tredjeländer från vilka inresa ska ske enligt denna förordning. Samtliga medlemsstater bör uppmuntras att erbjuda möjligheter till inresa vid nödsituation.
- (23) Ett inreseförfarande bör slutföras så snart som möjligt, samtidigt som man säkerställer att medlemsstaterna har tillräckligt med tid för en adekvat undersökning av varje enskilt fall. Medlemsstaterna bör göra allt för att säkerställa att en tredjelandsmedborgare eller statslös person om vilken ett positivt beslut om inresa har fattats anländer till deras territorium senast tolv månader från dagen för det beslutet.
- (24) Alla personuppgifter om personer som har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med denna förordning bör lagras i fem år från och med dagen för nationell registrering. Denna femårsperiod bör anses vara tillräcklig för inreseförfarandet, med tanke på att majoriteten av dessa personer kommer att ha varit bosatta i unionen i flera år och kommer att ha erhållit medborgarskap i en medlemsstat. Med tanke på att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som under tre år före inresa har vägrats inresa till en medlemsstat eftersom det fanns rimliga skäl att anta att de skulle utgöra en fara för samhället, allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa för den medlemsstat som behandlar inreseakten eller på grund av en registrering på en spårlista i Schengens informationssystem eller i en nationell databas i en medlemsstat bör vägras inresa enligt denna förordning, bör deras uppgifter lagras under en period av tre år från dagen för det negativa beslutet om inresa. Med tanke på att tredjelandsmedborgare som under tre år före inresan inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke till inresa till en viss medlemsstat kan vägras inresa enligt bestämmelserna i denna förordning, bör uppgifterna lagras under en period av tre år från dagen för avbrytandet. Den period under vilken personuppgifter lagras bör vara kortare i vissa speciella situationer när det inte finns behov att bevara personuppgifter under så lång tid. Personuppgifter som tillhör en tredjelandsmedborgare eller en statslös person bör raderas omedelbart och permanent så snart den personen erhåller medborgarskap i en medlemsstat.
- (25) Det finns ingen rättighet att begära inresa eller att beviljas inresa i en medlemsstat. Dessutom finns det ingen skyldighet för medlemsstaterna att bevilja en person inresa enligt denna förordning.

SV

EUT L, 22.5.2024

- (26) Vidarebosättning bör vara den huvudsakliga typen av inresa, som kompletteras med inresa av humanitära skäl och inresa vid nödsituation, beroende på vad som är lämpligt under de specifika omständigheterna.
- (27) Syftet med unionsramen bör vara att få samtliga medlemsstater att bidra till genomförandet av unionsplanen och att trappa upp sina insatser för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl för att i väsentlig grad kunna bidra till uppfyllandet av de globala vidarebosättningsbehoven, inbegripet vid nödsituationer.
- (28) I detta syfte bör den Asyl-, migrations- och integrationsfond som inrättas genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 ⁽⁶⁾ tillhandahålla riktat bistånd i form av ekonomiska incitament för alla personer som beviljas inresa i enlighet med unionsramen, samt för åtgärder i syfte att inrätta lämpliga infrastrukturer och tjänster för unionsramens genomförande.
- (29) Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 ⁽⁷⁾, bör, på medlemsstaternas begäran och i enlighet med sitt mandat, stödja medlemsstaterna vid genomförandet av unionsplanen, t.ex. genom att bistå dem vid genomförandet av vissa aspekter av inreseförfarandet och genom att samordna det tekniska samarbetet och underlätta gemensam användning av infrastruktur dem emellan.
- (30) Man bör främja utbytet av god praxis mellan aktörerna på området vidarebosättning och inresa av humanitära skäl i relevanta forum, inbegripet vid samråden om vidarebosättning och kompletterande vägar.
- (31) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av unionsramen bör genomförandebefogenheter ges till rådet för att fastställa och ändra den tvååriga unionsplanen, fastställa det totala antalet personer som ska beviljas inresa och ange vilken andel av detta antal som bör reserveras för vidarebosättning, inresa av humanitära skäl och inresa vid nödsituation och fastställa detaljer om medlemsstaternas deltagande i unionsplanen och deras bidrag till det totala antal personer som ska beviljas inresa, en beskrivning av den eller de specifika grupper av personer som unionsplanen ska tillämpas på samt en specificering av de regioner eller tredjeländer från vilka inresa ska ske.
- (32) Att tilldela rådet sådana genomförandebefogenheter är motiverat eftersom dessa genomförandebefogenheter avser nationella verkställande befogenheter avseende tredjelandsmedborgares inresa till medlemsstaternas territorium.
- (33) Ändringar av unionsplanen för att ta hänsyn till nya omständigheter skulle kunna omfatta bidrag till nya regioner eller tredjeländer som fullt ut respekterar de indikationer på frivillig grund som medlemsstaterna har gett i högnivåkommittén för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (högnivåkommittén), genom omfördelning av befintliga bidrag eller nya bidrag.
- (34) Dessa genomförandebefogenheter bör utövas på grundval av ett förslag från kommissionen om det totala antal personer som ska beviljas inresa och en specificering av de regioner eller tredjeländer från vilka inresa ska ske med full respekt för de indikationer på frivillig grund som medlemsstaterna har gett före förslaget i högnivåkommittén. Kommissionen bör lägga fram sitt förslag till unionsplan samtidigt som sitt förslag till utkastet till unionens årliga budget året före den tvåårsperiod då unionsplanen ska genomföras. Kommissionen bör vid behov lägga fram sitt förslag till ändring av unionsplanen samtidigt som ett motsvarande förslag om förslaget till ändringsbudget. Rådet bör sträva efter att anta förslaget inom två månader.
- (35) Bestämmelserna om innehållet i internationellt skydd som finns i asylregelverket bör tillämpas från och med den tidpunkt då en person som har beviljats inresa och internationellt skydd anländer till den berörda medlemsstatens territorium eller, om internationellt skydd beviljas efter det att den berörda personen anländer till medlemsstatens territorium, från och med den tidpunkt då den personen beviljas internationellt skydd.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

- (36) Integrationen av personer som beviljats inresa i värdsamhället är viktig för ett lyckat inreseförfarande. Personer som beviljats inresa bör ha samma tillgång till integrationsåtgärder som de som åtnjuter internationellt skydd i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 ⁽⁶⁾. Medlemsstaterna bör kunna kräva deltagande i sådana integrationsåtgärder endast om dessa åtgärder är lättillgängliga, finns att tillgå och är kostnadsfria. Medlemsstaterna bör också, när detta anses görkligt, erbjuda tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ett informationsprogram före avresan. Ett sådant program skulle kunna innehålla information om deras rättigheter och skyldigheter, språkkurser och information om den sociala, kulturella och politiska situationen i medlemsstaten. Sådant information skulle också kunna tillhandahållas efter inresan till den berörda medlemsstatens territorium eller ingå i integrationsåtgärder, med beaktande av den särskilda utsattheten hos den person som beviljats inresa. Medlemsstaterna bör också kunna inrätta informationsprogram som är anpassade efter behoven hos personer som beviljats inresa för att ge dessa personer vägledning efter ankomsten, särskilt när det gäller att lära sig värdmedlemsstatens språk, skaffa sig utbildning och få tillträde till arbetsmarknaden, med beaktande av deras särskilda utsatthet. Berörda organ och personer, såsom lokala myndigheter och personer som redan har beviljats inresa, bör i arrangemang som bestäms av medlemsstaterna i möjligaste mån inkluderas i genomförandet av sådana program.
- (37) Alla personer som har beviljats inresa i enlighet med denna förordning, inbegripet när humanitär status beviljats enligt nationell rätt, bör avhållas från sekundär förflyttning. Inom ramen för unionsrätten och unionens politik bör medlemsstaterna samarbeta effektivt och utan oskäligt dröjsmål återta personer som har beviljats inresa i enlighet med denna förordning och som påträffas i en medlemsstat där de saknar rätt att vistas.
- (38) Utan att det påverkar rätten att ansöka om internationellt skydd får medlemsstaterna vid inresa av humanitära skäl fatta beslut om en tredjelandsmedborgares eller statslös persons inresa till dess territorium på grundval av en inledande utvärdering och bevilja personen humanitär status enligt nationell rätt.
- (39) Humanitär status enligt nationell rätt bör fastställa rättigheter och skyldigheter motsvarande dem som föreskrivs i artiklarna 20–26 och 28–35 i förordning (EU) 2024/1347 för personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande. Denna status bör återkallas endast vid nya omständigheter eller nya bevis avseende personens uppfyllande av kraven efter beslutet om beviljande av statusen.
- (40) I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁷⁾ bör det antal tredjelandsmedborgare som medlemsstaterna beviljat inresa genom unionsprogram och nationella program för vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl, för att fullständigt återspegla varje medlemsstats insatser, tas i beaktande vid bedömningen av den övergripande situationen i unionen som del i den årliga Europeiska rapporten om asyl och migration.
- (41) Med tanke på UNHCR:s expertis vad gäller de olika formerna av inreseomöjligheter för personer i behov av internationellt skydd från tredjeländer, till vilka de har fördrivits, till medlemsstater som är villiga att ta emot dem, bör UNHCR fortsätta spela en viktig roll inom unionsramen. Det bör vara möjligt att uppmana andra internationella aktörer förutom UNHCR, såsom Internationella organisationen för migration, att bistå medlemsstaterna i genomförandet av unionsramen.
- (42) En högnivåkommitté bör inrättas för samråd med berörda parter om genomförandet av unionsramen. Högnivåkommittén bör råda kommissionen i frågor som rör genomförandet av unionsramen, inbegripet när det gäller ett rekommenderat antal personer som ska beviljas inresa samt från vilka regioner eller tredjeländer som inresa bör ske, med beaktande av UNHCR:s prognos med de globala vidarebosättningsbehoven. Högnivåkommittén bör kunna utfärda rekommendationer. Kommissionen bör uppmana medlemsstaterna att på frivillig grund vid mötet i högnivåkommittén ange detaljerna för deras deltagande, däribland typen av inresa och länder från vilka inresa ska åga rum, samt deras bidrag till det totala antalet personer som ska beviljas inresa i enlighet med unionsplanen.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (43) Medlemsstaternas insatser för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl enligt denna förordning bör stödjas genom lämplig finansiering från unionens allmänna budget. För att möjliggöra en korrekt och långsiktigt fungerande unionsram bör förordning (EU) 2021/1147 ändras.
- (44) Denna förordning påverkar inte medlemsstaternas möjlighet att anta eller genomföra nationella vidarebosättningsprogram, till exempel om de bidrar med ett ytterligare antal inresemöjligheter till det totala antalet personer som ska beviljas inresa i enlighet med unionsplanen.
- (45) Komplementaritet med pågående initiativ för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl inom unionsramen bör säkerställas.
- (46) Denna förordning är förenlig med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och bör därför tillämpas på ett sätt som är förenligt med dessa rättigheter och principer, särskilt vad gäller barns rättigheter, rätten till respekt för familjelivet och den allmänna principen om icke-diskriminering.
- (47) All behandling av personuppgifter som utförs av medlemsstaternas myndigheter inom ramen för denna förordning bör ske i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ⁽¹⁰⁾.
- (48) All behandling av personuppgifter som utförs av asylbyrå inom ramen för denna förordning bör ske i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 ⁽¹¹⁾, liksom förordning (EU) 2021/2303, och bör respektera principerna om nödvändighet och proportionalitet.
- (49) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att inrätta en unionsram, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av omfattningen och verkningarna av unionsramen för vidarebosättning, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (50) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (51) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte

1. Genom denna förordning

- a) inrättas en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (*unionsramen*) för beviljande av inresa för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till medlemsstaternas territorium i syfte att i enlighet med denna förordning bevilja dem

i) internationellt skydd, eller

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

EUT L, 22.5.2024

SV

- ii) humanitär status enligt nationell rätt som fastställer rättigheter och skyldigheter motsvarande dem som föreskrivs i artiklarna 20–26 och 28–35 i förordning (EU) 2024/1347 för personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande, och
- b) fastställs regler för tredjelandmedborgares eller statslösa personers inresa, genom vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl, till medlemsstaternas territorium vid tillämpning av denna förordning.
2. Denna förordning medför inte någon rätt för tredjelandmedborgare eller statslösa personer att begära inresa, eller att beviljas inresa, till medlemsstaternas territorium.
3. Denna förordning medför inte någon skyldighet för medlemsstaterna att bevilja inresa för en tredjelandmedborgare eller en statslös person.
4. Medlemsstaterna ska på frivillig basis bidra till den unionsplan för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (*unionsplanen*) som avses i artikel 8. De indikationer som ges av medlemsstaterna i högnivåkommittén för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl, som inrättas enligt artikel 11, ska vara frivilliga vad gäller detaljerna för deras deltagande, däribland typen av inresa och de regioner eller tredjeländer från vilka inresa ska äga rum, samt vad gäller deras bidrag till det totala antal personer som ska beviljas inresa i enlighet med unionsplanen.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

1. *vidarebosättning*: inresa till en medlemsstats territorium, efter en framställan från FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), av en tredjelandmedborgare eller en statslös person, från ett tredjeland till vilket den personen har fördrivits, som
- a) uppfyller kraven för inresa enligt artikel 5.1,
- b) inte omfattas av de skäl för vägran som fastställs i artikel 6, och
- c) beviljas internationellt skydd i enlighet med unionsrätten och nationell rätt och har tillgång till en varaktig lösning.
2. *internationellt skydd*: internationellt skydd enligt definitionen i artikel 3.3 i förordning (EU) 2024/1347.
3. *inresa av humanitära skäl*: inresa till en medlemsstats territorium, efter en framställan – om så begärts av en medlemsstat – från Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*), från UNHCR eller från ett annat relevant internationellt organ, av en tredjelandmedborgare eller en statslös person, från ett tredjeland till vilket den personen har fördrivits, som, på grundval av en inledande utvärdering, åtminstone
- a) uppfyller kraven för inresa enligt artikel 5.2,
- b) inte omfattas av de skäl för vägran som fastställs i artikel 6, och
- c) beviljas internationellt skydd i enlighet med artikel 9.17 i denna förordning eller humanitär status enligt nationell rätt som fastställer rättigheter och skyldigheter motsvarande dem som föreskrivs i artiklarna 20–26 och 28–35 i förordning (EU) 2024/1347 för personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande.
4. *inresa vid nödsituation*: inresa genom vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl för personer med brådskande behov av rättsligt eller fysiskt skydd eller med akuta medicinska behov.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 3

Unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl

Unionsramen ska

- a) sörga för lagliga och säkra inresor till en medlemsstats territorium för tredjelandssmedborgare eller statslösa personer som uppfyller kraven för inresa och som inte omfattas av skälen för vägran enligt denna förordning, i syfte att bevilja dem internationellt skydd i enlighet med denna förordning eller humanitär status enligt nationell rätt som avses i artikel 2.3 c samt uppmuntra samtliga medlemsstater att trappa upp sina insatser i detta syfte,
- b) bidra till en ökning av unionens bidrag till internationella initiativ för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl för att få till stånd en ökning av det totala antalet tillgängliga platser för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl,
- c) bidra till att stärka unionens partnerskap med tredjeländer i regioner till vilka ett stort antal personer i behov av internationellt skydd har fördrivits.

Artikel 4

Fastställande av regioner eller tredjeländer från vilka vidarebosättning i eller inresa av humanitära skäl till unionen ska ske

Fastställandet av de regioner eller tredjeländer från vilka vidarebosättning i eller inresa av humanitära skäl till unionen sker ska i första hand utgå från följande:

- a) UNHCR:s uppskattning av de globala vidarebosättningsbehoven.
- b) Möjligheterna att förbättra skyddsmiljön och utöka skyddsutrymmet i tredjeländer.
- c) Omfattningen av och innehållet i tredjeländers åtaganden om vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl för att man kollektivt ska kunna bidra till uppfyllandet av de globala vidarebosättningsbehoven enligt UNHCR.

Artikel 5

Uppfyllande av kraven för inresa

1. Med avseende på vidarebosättning ska följande tredjelandssmedborgare eller statslösa personer anses uppfylla kraven för inresa, förutsatt att de också omfattas av minst en av de kategorier som avses i punkt 3 a:

- a) tredjelandssmedborgare som på grund av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp, i enlighet med definitionen i artikel 10 i förordning (EU) 2024/1347, befinner sig utanför det land där de är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd eller statslösa personer som av samma skäl befinner sig utanför det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller, på grund av en sådan fruktan, inte vill återvända till det landet, eller
- b) tredjelandssmedborgare som befinner sig utanför det land där de är medborgare eller statslösa personer som befinner sig utanför det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort och för vilka det finns grundad anledning att förmoda att de, om de återsändes till sitt ursprungsland eller, när det gäller statslösa personer, till det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada, i enlighet med definitionen i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1347, och som inte kan eller, på grund av sådan risk, inte vill begagna sig av det landets skydd.

Personer som har varit föremål för skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom FN än UNHCR vilket av något skäl har upphört utan att deras ställning slutgiltigt har fastställts i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av FN:s generalförsamling ska anses uppfylla de urvalskriterier som anges i denna punkt.

2. Med avseende på inresa av humanitära skäl ska följande tredjelandsmedborgare eller statslösa personer anses uppfylla kraven för inresa, förutsatt att de, åtminstone på grundval av en inledande utvärdering, också omfattas av minst en av de kategorier som avses i punkt 3:

- a) tredjelandsmedborgare som på grund av en välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, religion, nationalitet, politisk åskådning eller tillhörighet till en viss samhällsgrupp, i enlighet med definitionen i artikel 10 i förordning (EU) 2024/1347, befinner sig utanför det land där de är medborgare och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av det landets skydd eller statslösa personer som av samma skäl befinner sig utanför det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort och som inte kan eller, på grund av en sådan fruktan, inte vill återvända, eller
- b) tredjelandsmedborgare som befinner sig utanför det land där de är medborgare eller statslösa personer som befinner sig utanför det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort och för vilka det finns grundad anledning att förmoda att de, om de återsändes till sitt ursprungsland eller, när det gäller statslösa personer, till det land där de tidigare hade sin vanliga vistelseort, skulle utsättas för en verklig risk att lida allvarlig skada, i enlighet med definitionen i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1347, och som inte kan eller, på grund av sådan risk, inte vill begagna sig av det landets skydd.

Personer som har varit föremål för skydd eller bistånd från andra organ eller kontor inom FN än UNHCR vilket av något skäl har upphört utan att deras ställning slutgiltigt har fastställts i enlighet med de relevanta resolutioner som antagits av FN:s generalförsamling ska anses uppfylla de urvalskriterier som anges i denna punkt.

3. För att anses uppfylla kraven för inresa enligt denna artikel ska en tredjelandsmedborgare eller statslös person också omfattas av minst en av följande kategorier:

- a) Utsatta personer, nämligen
 - i) kvinnor och flickor i riskzonen,
 - ii) underåriga, inklusive ensamkommande barn,
 - iii) personer som har överlevt våld eller tortyr, inklusive på grund av kön eller sexuell läggning,
 - iv) personer med rättsligt och/eller fysiskt skyddsbehov, inklusive skydd mot avvisning,
 - v) personer med medicinska behov, inklusive om livräddande behandling inte finns att tillgå i det land till vilket de har tvångsfördrivits,
 - vi) personer med funktionsnedsättning,
 - vii) personer som saknar en förutsebar alternativ varaktig lösning, särskilt personer som befinner sig i utdragna flyktingsituationer.
 - b) Vid inresa av humanitära skäl, de familjemedlemmar som avses i punkt 4 till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är lagligen bosatta i en medlemsstat, eller till unionsmedborgare.
4. I syfte att säkerställa familjesammanhållning ska även följande familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ska beviljas inresa anses uppfylla kraven för inresa:
- a) make/maka eller hans/hennes ogifta partner i en stadigvarande relation, om lag eller praxis i den berörda medlemsstaten behandlar ogifta par på samma sätt som gifta enligt dess lagstiftning om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer,
 - b) underåriga barn på villkor att de är ogifta och oavsett om de fötts inom eller utom äktenskapet eller adopterats eller erkänts enligt nationell rätt,
 - c) fadern, modern eller någon annan vuxen som ansvarar för ett ogift underårigt barn, oavsett om det är enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten,

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) syskon,
- e) tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är beroende av hjälp från sitt barn, sin förälder eller en annan familjemedlem till följd av graviditet, ett nyfött barn, svår psykisk eller fysisk sjukdom, allvarlig funktionsnedsättning eller hög ålder, förutsatt att familjebanden existerade i ursprungslandet, att barnet, föräldern eller den andra familjemedlemmen kan ta hand om personen i beroendeställning och att de berörda personerna uttryckt sitt önskemål skriftligen.

Vid tillämpning av denna punkt ska medlemsstaterna vederbörligen ha barnets bästa för ögonen. När tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen är en gift underårig som inte åtföljs av sin make eller maka, kan det anses vara bäst för den underårige att den underårige får vara tillsammans med sin ursprungliga familj.

Artikel 6

Skäl att vägra inresa

1. Följande tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska vägras inresa enligt denna förordning:
 - a) Personer som av de behöriga myndigheterna i det land där de har bosatt sig har tillerkänts de rättigheter och skyldigheter som följer med medborgarskap i det landet, eller motsvarande rättigheter och skyldigheter.
 - b) Personer avseende vilka det finns rimliga skäl att anta att
 - i) de har begått ett brott mot freden, en krigsförbrytelse eller ett brott mot mänskligheten, såsom dessa definieras i de internationella instrument som har upprättats för att beivra sådana brott,
 - ii) de har begått ett allvarligt brott,
 - iii) de har gjort sig skyldiga till gärningar som strider mot FN:s syften och grundsatser enligt inledningen och artiklarna 1 och 2 i Förenta nationernas stadga.
 - c) Personer avseende vilka det finns rimliga skäl att anta att de utgör en fara för samhället, allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa för den medlemsstat som behandlar inreseakten.
 - d) Personer registrerade på en spärllista i Schengens informationssystem eller i en nationell databas i en medlemsstat.
 - e) Personer som har beviljats internationellt skydd av medlemsstater eller humanitär status enligt nationell rätt som avses i artikel 2.3 c.
 - f) Personer som en medlemsstat under tre år före inresan har vägrat inresa enligt led c eller d i detta stycke.

Första stycket b ska också gälla personer som anstiftar, eller som på annat sätt deltar i, utförandet av de brott eller gärningar som nämns däri.
2. Följande tredjelandsmedborgare eller statslösa personer kan vägras inresa:
 - a) Personer som under tre år före inresan inte har gett sitt samtycke eller har återtagit samtycket till inresa till en viss medlemsstat, i enlighet med artikel 7, förutsatt att de har informerats om följderna av ett sådant återtagande i enlighet med artikel 9.4 b.
 - b) Personer som har begått ett eller flera brott som inte omfattas av punkt 1 första stycket b men som skulle ha gett ett högsta fängelsestraff på minst ett år om de hade begåtts i den medlemsstat som behandlar inreseakten, såvida inte åtalet eller straffet skulle ha varit preskriberat eller – vid fällande dom för ett sådant brott – en notering avseende den domen skulle ha strukits från det nationella straffregistret i enlighet med rätten i den medlemsstat som behandlar inreseakten.

- c) Personer som vägrar att delta i ett sådant informationsprogram före avresan som avses i artikel 9.22.
- d) Personer för vilka en medlemsstat inte kan tillhandahålla nödvändigt lämpligt stöd mot bakgrund av dessa personers utsatthet.
3. De skäl som anges i denna artikel ska vara tillämpliga under förutsättning att de inte innebär diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

Artikel 7

Samtycke

1. Inreseförfarandet enligt artikel 9 ska tillämpas på tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har gett sitt samtycke till inresa och som därefter inte har återtagit sitt samtycke, inbegripet genom att vägra att resa in till en viss medlemsstat.
2. Om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person underlåter att tillhandahålla tillgänglig information eller tillgängliga uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av det förfarande som föreskrivs i artikel 9.3 eller underlåter att närvara vid den personliga intervju som föreskrivs i artikel 9.6 kan den personen anses ha implicit återtagit det samtycke till inresa som avses i punkt 1 i den här artikeln, såvida inte personen inte har informerats i enlighet med artikel 9.4, uppfyller skyldigheterna inom en rimlig tidsperiod eller kan visa att underlåtenheten att tillhandahålla information eller uppgifter eller att närvara vid den personliga intervjun berodde på omständigheter som låg utanför den personens kontroll.

Artikel 8

Unionsplan för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl

1. På grundval av ett förslag från kommissionen ska rådet via en genomförandeakt anta en tvåårig unionsplan för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (unionsplanen) under året före den tvåårsperiod då den ska genomföras.

Kommissionen ska utan dröjsmål informera Europaparlamentet om sitt förslag till utkast till unionsplan, och rådet ska regelbundet informera Europaparlamentet om hur antagandet av unionsplanen framskrider.

Rådet ska utan dröjsmål informera Europaparlamentet och kommissionen om det slutliga utkastet till unionsplan. Rådet ska utan dröjsmål översända unionsplanen till Europaparlamentet när den har antagits.

2. Vid genomförandet av denna artikel ska rådet och kommissionen vederbörligen beakta utfallet av mötena i den högnivåkommitté för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl som inrättas enligt artikel 11 samt UNHCR:s prognos över de globala vidarebosättningsbehoven.

3. Unionsplanen ska innehålla följande:

- a) Det totala antal personer som ska beviljas inresa till medlemsstaternas territorium, med angivande av andelen personer som ska omfattas av vidarebosättning, inresa av humanitära skäl respektive inresa vid nödsituation, varvid andelen personer som omfattas av vidarebosättning ska vara minst cirka 60 % av det totala antalet personer som ska beviljas inresa.
- b) Information om medlemsstaternas deltagande och deras bidrag till det totala antal personer som ska beviljas inresa och den andel personer som ska omfattas av vidarebosättning, inresa av humanitära skäl och inresa vid nödsituation i enlighet med led a i denna punkt, med full respekt för de indikationer som medlemsstaterna har gett i den högnivåkommitté för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl som inrättas enligt artikel 11.
- c) En specificering av de regioner eller tredjeländer från vilka vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl ska ske enligt artikel 4.

SV

EUT L, 22.5.2024

4. Unionsplanen kan vid behov innefatta följande:
- a) En beskrivning av den särskilda grupp eller grupper av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer för vilka unionsplanen ska gälla.
 - b) Uppgifter om arrangemang för lokal samordning samt praktiskt samarbete mellan medlemsstaterna, med stöd av asylbyrån i enlighet med artikel 10, och med tredjeländer, UNHCR och andra relevanta partner.
5. Inresa vid nödsituation ska tillämpas oberoende av från vilka regioner eller tredjeländer vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl ska ske.
6. När så krävs till följd av nya omständigheter, t.ex. en oförutsedd humanitär kris utanför de regioner eller tredjeländer som avses i unionsplanen, ska rådet, på förslag av kommissionen, när så är lämpligt, ändra unionsplanen exempelvis genom att lägga till regioner eller tredjeländer till dem från vilka inresa ska ske enligt artikel 4.

Artikel 9

Inreseförfarande

1. Vid vidarebosättning ska medlemsstaterna, vid genomförandet av unionsplanen, begära att UNHCR hänvisar tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till dem.

Vid inresa av humanitära skäl får medlemsstaterna, vid genomförandet av unionsplanen, begära att asylbyrån, UNHCR eller något annat relevant internationellt organ hänvisar tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till dem.

2. En medlemsstat ska göra en bedömning av huruvida en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som avses i punkt 1 omfattas av unionsplanen.

En medlemsstat kan ge företräde till en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har

- a) familjeband till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är lagligen bosatta i en medlemsstat eller med unionsmedborgare,
- b) påvisade sociala band eller andra egenskaper som kan underlätta integrationen i den medlemsstat som genomför ett inreseförfarande, inbegripet lämpliga språkkunskaper eller tidigare vistelse i den medlemsstaten,
- c) särskilt behov av skydd eller är särskilt utsatta.

3. Efter att ha identifierat en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som omfattas av unionsplanen och för vilken medlemsstaten avser att genomföra ett inreseförfarande, ska en medlemsstat registrera följande information om den personen:

- a) Tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens namn, födelsedatum, kön och nationalitet,
- b) Typ och nummer på alla tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens identitets- eller resehandlingar.
- c) Registreringsdatum och registreringsplats, och vilken myndighet som utförde registreringen.

Ytterligare uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av punkterna 6 och 9 kan inhämtas då registreringen sker.

4. Medlemsstaterna ska informera tredjelandsmedborgare eller statslösa personer för vilka de genomför ett inreseförfarande om följande:

- a) Syftena med och de olika stegen i inreseförfarandet.
- b) Följderna av ett återtagande av samtycke i enlighet med artikel 7 och av en vägran att delta i ett sådant informationsprogram före avresan som avses i punkt 22 i den här artikeln.

5. När personuppgifterna samlas in ska medlemsstaterna tillhandahålla de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer för vilka de genomför ett inreseförfarande följande information som de är skyldiga att tillhandahålla enligt förordning (EU) 2016/679 skriftligen, och när så är nödvändigt muntligen. Den informationen ska tillhandahållas i koncis, transparent, begriplig och lättillgänglig form med användning av ett klart och tydligt språk, som är anpassat till behoven hos underåriga och personer med särskilda behov och på ett språk som tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna förstår eller kan förväntas förstå.

6. Medlemsstaterna ska bedöma huruvida de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer för vilka de genomför ett inreseförfarande uppfyller de urvalskriterier som anges i artikel 5 och huruvida de omfattas av de skäl för att vägra inresa som anges i artikel 6.

Medlemsstaterna ska göra denna bedömning särskilt på grundval av skriftlig bevisning inklusive, i förekommande fall, information från UNHCR om huruvida tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna uppfyller kraven för flyktingstatus, på grundval av en personlig intervju eller en kombination av båda.

7. Vid vidarebosättning ska medlemsstaterna begära att UNHCR gör en fullständig bedömning av huruvida de tredjelandsmedborgare eller de statslösa personer som omfattas av ett inreseförfarande

- a) omfattas av unionsplanen,
- b) tillhör en av de kategorier av utsatta personer som anges i artikel 5.3 a eller har familjeband i enlighet med artikel 5.4 samt anger skälen till denna bedömning,
- c) räknas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen.

Medlemsstaterna får begära att de kriterier som anges i punkt 2 andra stycket beaktas.

8. Vid inresa av humanitära skäl får medlemsstaterna begära att UNHCR gör en bedömning av huruvida de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som hänvisas till dem av UNHCR

- a) räknas som flyktingar i den mening som avses i artikel 1 i Genèvekonventionen,
- b) tillhör en av de kategorier av utsatta personer som anges i artikel 5.3 a eller har familjeband i enlighet med artikel 5.3 b.

Medlemsstaterna får begära att de kriterier som anges i punkt 2 andra stycket beaktas.

9. Medlemsstaterna ska fatta beslut om inresa för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer på grundval av den bedömning som avses i punkt 6 så snart som möjligt och senast sju månader från registreringsdatumet. Medlemsstaterna får förlänga denna tidsfrist med upp till tre månader i händelse av komplexa sakfrågor eller rättsliga frågor.

10. Vid inresa vid nödsituation ska medlemsstaterna fatta ett beslut så snart som möjligt och sträva efter att göra detta senast en månad från registreringsdatumet.

11. Medlemsstaterna ska avbryta ett inreseförfarande i vilket tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna har återtagit sitt samtycke såsom avses i artikel 7.

En medlemsstat får avbryta ett inreseförfarande under följande omständigheter:

- a) Om den har konstaterat att det totala antal tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som har beviljats inresa överstiger dess bidrag enligt unionsplanen.
- b) Om den har beslutat att ge företräde till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer i enlighet med punkt 2 c.
- c) Om den har konstaterat att den på grund av omständigheter utanför dess kontroll inte kan iakta de tidsfrister som avses i punkt 9.

SV

EUT L, 22.5.2024

Med förbehåll för kapitel V i förordning (EU) 2016/679 ska skälen till att förfarandet avbryts meddelas UNHCR när så är nödvändigt för att UNHCR ska kunna utföra sina uppgifter när det gäller hänvisningar av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till medlemsstaterna eller till tredjeländer i enlighet med den här förordningen eller i enlighet med sitt mandat, såvida det inte finns ett övervägande allmänintresse av att inte göra så.

12. Medlemsstaterna ska lagra uppgifter om personer till vilka de beviljar internationellt skydd och humanitär status enligt nationell rätt enligt denna förordning, under fem år från registreringsdatumet. För personer som har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 första stycket f, ska sådana uppgifter lagras i tre år från den dag då ett negativt beslut om inresa fattades.

Vid utgången av den tillämpliga perioden ska medlemsstaterna radera uppgifterna. Medlemsstaterna ska radera uppgifter om en person som har erhållit medborgarskap i en medlemsstat före utgången av denna period så snart som de får veta att personen i fråga har fått sådant medborgarskap.

Om en medlemsstat avbryter ett inreseförfarande enligt punkt 11 första stycket, ska medlemsstaten lagra de uppgifter som rör den berörda personen i tre år från dagen för avbrytandet. Om en medlemsstat avbryter ett inreseförfarande enligt punkt 11 andra stycket, ska medlemsstaten radera de uppgifter som rör den berörda personen dagen för avbrytandet.

13. Om en medlemsstats beslut enligt punkt 9 är negativt, ska den berörda tredjelandsmedborgaren eller statslösa personen inte beviljas inresa till den medlemsstaten.

Med förbehåll för kapitel V i förordning (EU) 2016/679 ska skälen till ett negativt beslut meddelas UNHCR när så är nödvändigt för att UNHCR ska kunna utföra sina uppgifter när det gäller hänvisningar av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till medlemsstaterna eller till tredjeländer i enlighet med den här förordningen eller i enlighet med sitt mandat, såvida det inte finns ett övervägande allmänintresse av att inte göra så.

En medlemsstat som har fattat ett negativt beslut enligt första stycket får kräva att höras av en annan medlemsstat under den andra medlemsstatens behandling av inreseakten.

14. Om en medlemsstats beslut enligt punkt 9 är positivt ska punkterna 15–22 tillämpas före eller efter det att den berörda personen har rest in på dess territorium.

15. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri fatta beslut om att bevilja flyktingstatus, om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga uppfyller kraven för flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande.

Ett sådant beslut ska ha samma verkan som ett beslut om beviljande av flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt artikel 13 eller 18 i förordning (EU) 2024/1347, när personen i fråga har rest in på en medlemsstats territorium.

Medlemsstaterna får utfärda uppehållstillstånd som gäller permanent eller tills vidare på förmånligare villkor i enlighet med i artikel 13 i rådets direktiv 2003/109/EG⁽¹²⁾.

16. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri fatta ett beslut om att utfärda ett uppehållstillstånd för en familjemedlem till tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga, enligt artikel 5.4, som inte för egen del uppfyller kraven för internationellt skydd.

Ett sådant beslut ska ha samma verkan som ett beslut om utfärdande av uppehållstillstånd som avses i artikel 23.1 i förordning (EU) 2024/1347, när personen i fråga har rest in på en medlemsstats territorium.

17. Enligt punkt 14 i denna artikel får en medlemsstat som avses däri vid inresa av humanitära skäl bevilja internationellt skydd eller, utan att det påverkar rätten att ansöka om internationellt skydd, humanitär status enligt nationell rätt som fastställer rättigheter och skyldigheter motsvarande dem som föreskrivs i artiklarna 20–26 och 28–35 i förordning (EU) 2024/1347 för personer som innehar status som subsidiärt skyddsbehövande.

Ett sådant beslut får verkan när personen i fråga har rest in på medlemsstatens territorium.

⁽¹²⁾ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, 23.1.2004, s. 44).

EUT L, 22.5.2024

SV

18. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri fatta ett beslut om att utfärda ett uppehållstillstånd för en familjemedlem till tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga, enligt artikel 5.4, som inte för egen del uppfyller kraven för internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt som avses i artikel 2.3 c.

Ett sådant beslut ska ha samma verkan som ett beslut om utfärdande av uppehållstillstånd som avses i artikel 23.1 i förordning (EU) 2024/1347, när personen i fråga har rest in på en medlemsstats territorium.

19. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri eller berörd partner på medlemsstatens vägnar i enlighet med artikel 10.3 meddela berörda tredjelandsmedborgare eller statslösa personer om alla beslut enligt punkterna 15 och 17 i den här artikeln.

I fall där ett sådant beslut fattades innan den berörda personen reste in på medlemsstatens territorium, får det meddelandet lämnas efter sådan inresa.

20. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri göra sitt yttersta för att säkerställa inresa på sitt territorium så snart som möjligt och senast tolv månader från den dag då beslutet fattades.

Vid inresa vid nödsituation ska medlemsstaten säkerställa en snabb överföring av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen efter dagen för det positiva beslutet enligt punkt 9.

21. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri vid behov erbjuda sig att ordna resan, inklusive hälsokontroller för att fastställa om berörda personer är i stånd att resa, och tillhandahålla kostnadsfri transport till sitt territorium, inbegripet, vid behov, hjälp med utreseförfarandena i det tredjeland från vilket tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i fråga beviljas inresa.

Om en medlemsstat ordnar resan enligt första stycket ska den ta hänsyn till de berörda personernas särskilda behov med avseende på deras eventuella utsatthet.

22. Enligt punkt 14 i denna artikel ska en medlemsstat som avses däri, om det är möjligt, erbjuda tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna i fråga informationsprogram före avresan som ska vara kostnadsfria och lättillgängliga och som kan innehålla information om deras rättigheter och skyldigheter, språkkurser och information om hur medlemsstaten fungerar socialt, kulturellt och politiskt.

Om det inte är görligt att tillhandahålla sådana informationsprogram ska medlemsstaterna åtminstone tillhandahålla information om deras rättigheter och skyldigheter för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer.

23. Personuppgifter som behandlas av en medlemsstat enligt denna artikel ska inte översändas till eller göras tillgängliga för tredjeländer, internationella organ eller privata enheter som är etablerade i unionen eller i ett tredjeland i andra fall än de som anges i denna artikel.

24. Medlemsstaterna ska överföra uppgifter för de personer som omfattas av denna förordning i enlighet med artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358⁽¹⁾.

25. Medlemsstaterna ska inte i något skede av förfarandet diskriminera någon på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller tro, politisk eller annan åsikt, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometrisk data för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

Artikel 10

Operativt samarbete

1. För att underlätta genomförandet av unionsplanen ska medlemsstaterna utse nationella kontaktpunkter och de kan besluta att utse sambandsmän i tredjeländer.
2. Asylbyrån kan stödja medlemsstaterna på deras begäran i enlighet med artikel 9.1 i denna förordning eller, när så fastställs i unionsplanen i enlighet med artikel 8.4 b i denna förordning. Detta stöd kan inbegripa att samordna det tekniska samarbetet mellan medlemsstaterna, hjälpa medlemsstaterna att genomföra unionsplanen, utbilda personal som genomför inreseförfarandet, tillhandahålla information till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer i enlighet med artikel 9.4, 9.5 och 9.25 i denna förordning, underlätta gemensam användning av infrastruktur och bistå medlemsstaterna i samarbetet med tredjeländer för genomförande av inreseförfarandet enligt förordning (EU) 2021/2303.

Asylbyrån får också samordna utbytet av bästa praxis mellan medlemsstaterna i fråga om genomförandet av denna förordning och integrationen av vidarebosatta personer i deras mottagande samhälle.

3. För genomförandet av unionsplanen, och särskilt för att meddela berörda tredjelandsmedborgare eller statslösa personer om det beslut som medlemsstaterna fattat i enlighet med artikel 9.15 och 9.17, och för att genomföra informationsprogram före avresa, hälsokontroller för att fastställa om berörda personer är i stånd att resa, resarrangemang och andra praktiska arrangemang, kan medlemsstaterna få hjälp av berörda partner på begäran av medlemsstaten eller i enlighet med de arrangemang för lokal samordning och praktiskt samarbete för unionsplanen som fastställs i enlighet med artikel 8.4 b.

Artikel 11

Högnivåkommittén för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl

1. Det ska inrättas en högnivåkommitté för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl (*högnivåkommittén*). Den ska bestå av företrädare för Europaparlamentet, rådet, kommissionen och medlemsstaterna.

Asylbyrån, UNHCR och Internationella organisationen för migration ska bjudas in till mötena i högnivåkommittén.

Andra relevanta organisationer, inbegripet organisationer i det civila samhället, kan bjudas in till mötena i högnivåkommittén rörande frågor inom deras kompetensområden.

Företrädare för Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz ska bjudas in till att delta i mötena i högnivåkommittén, om de har meddelat sin avsikt att associeras till genomförandet av unionsplanen.

2. Högnivåkommittén ska ledas av kommissionen. Den ska sammanträda minst en gång om året och vid behov på inbjudan av kommissionen eller på begäran av en medlemsstat eller Europaparlamentet.
3. Högnivåkommittén ska råda kommissionen i frågor som rör genomförandet av unionsramen, inbegripet när det gäller ett rekommenderat antal personer som ska beviljas inresa samt från vilka regioner eller tredjeländer sådan inresa ska ske, med beaktande av UNHCR:s prognos med de globala vidarebosättningsbehoven. Den får lämna rekommendationer.

Kommissionen ska offentliggöra protokollen från mötena i högnivåkommittén, såvida inte ett sådant offentliggörande skulle undergräva skyddet för det allmänna samhällsintresset eller enskilda intressen enligt definitionen i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 ⁽¹⁴⁾.

4. Kommissionen ska samråda med högnivåkommittén och beakta resultatet av mötena i högnivåkommittén vad gäller frågor som rör genomförandet av unionsramen.

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 av den 30 maj 2001 om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar (EUT L 145, 31.5.2001, s. 43).

5. Med beaktande av resultatet av mötena i högnivåkommittén enligt denna artikel ska kommissionen uppmana medlemsstaterna att ange detaljerna för sitt deltagande och för sitt bidrag på frivillig grund till det totala antal personer som ska beviljas inresa, inbegripet typen av inresa och de regioner eller tredjeländer från vilka inresa ska äga rum i enlighet med artiklarna 4 och 8.

6. Kommissionen ska, på eget initiativ eller på rekommendation av en eller flera medlemsstater eller Europaparlamentet, sammankalla ett möte i högnivåkommittén i syfte att diskutera möjligheten till inresa för personer enligt artikel 8.6 i syfte att hantera nya omständigheter, t.ex. en oförutsedd humanitär kris i regioner eller tredjeländer som inte ingår i unionsplanen.

7. Högnivåkommittén får vid behov själv fastställa sin arbetsordning.

Artikel 12

Associering med Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz

Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz ska inbjudas att associera sig till genomförandet av unionsplanen. En sådan associering ska ta vederbörlig hänsyn till denna förordning, särskilt när det gäller det förfarande som anges i artikel 9 och rättigheter och skyldigheter för personer som beviljats inresa.

Artikel 13

Ekonomiskt stöd

Ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl ska genomföras i enlighet med förordning (EU) 2021/1147.

Artikel 14

Ändringar av förordning (EU) 2021/1147

Förordning (EU) 2021/1147 ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 2 ska ändras på följande sätt:

a) Led 5 ska ersättas med följande:

"5) *inresa av humanitära skäl*: inresa av humanitära skäl i enlighet med definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 (*).

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj>)

b) Led 8 ska ersättas med följande:

"8) *vidarebosättning*: vidarebosättning enligt definitionen i artikel 2.1 i förordning (EU) 2024/1350"

2. I artikel 19 ska punkterna 1, 2 och 3 ersättas med följande:

"1. En medlemsstat ska, utöver anslaget enligt artikel 13.1 a i denna förordning, motta ett belopp på 10 000 EUR för varje person som beviljats inresa genom vidarebosättning inom unionsramen för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl som inrättats genom förordning (EU) 2024/1350.

2. En medlemsstat ska, utöver anslaget enligt artikel 13.1 a i denna förordning, motta ett belopp på 6 000 EUR för varje person som beviljats inresa av humanitära skäl inom unionsramen för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl som inrättats i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 eller som beviljas inresa enligt ett nationellt vidarebosättningsprogram.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Det belopp som avses i punkt 2 ska höjas till 8 000 EUR för varje person som beviljats inresa av humanitära skäl enligt ett nationellt vidarebosättningsprogram och som tillhör en eller flera av nedanstående utsatta grupper:
- a) Kvinnor och barn i riskzonen.
 - b) Ensamkommande barn.
 - c) Personer med medicinska behov som endast kan tillgodoses genom inresa av humanitära skäl.
 - d) Personer i behov av inresa av humanitära skäl av juridiska eller fysiska skyddsrelaterade skäl, inbegripet vålds- och tortyroffer.”

Artikel 15

Utvärdering och översyn

1. Kommissionen ska senast den 12 juni 2028 rapportera till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av denna förordning, inbegripet artikel 9.2 b, och om medlemsstaternas bidrag till genomförandet av unionsplanen i enlighet med artikel 8 och om samtliga medlemsstaters ansträngningar för att trappa upp sina insatser avseende vidarebosättning och inresa av humanitära skäl för att väsentligen bidra till uppfyllandet av de globala vidarebosättningsbehoven. Rapporten ska när så är lämpligt åtföljas av förslag för att det målet ska kunna uppnås.
2. Medlemsstaterna ska tillhandahålla kommissionen och asylbyrån den information som behövs för att utarbeta rapporten enligt punkt 1.
3. Europaparlamentet och rådet ska, på grundval av kommissionens förslag, se över denna förordning inom två år efter det att kommissionen lagt fram sin rapport enligt punkt 1, mot bakgrund av innehållet i den rapporten.

Artikel 16

Ikraftträdande

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.
2. Artikel 9.24 ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

2024/1351

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1351

av den 14 maj 2024

om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 78.2 e och 79.2 a, b och c,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) I egenskap av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa bör unionen säkerställa att det inte förekommer några personkontroller vid de inre gränserna och utforma en gemensam politik för asyl, invandring och förvaltning av medlemsstaternas yttre gränser som grundar sig på solidaritet och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna, som är rättvis för tredjelandsmedborgare och statslösa personer och som står i överensstämmelse med internationell rätt och unionsrätten, inbegripet grundläggande rättigheter.
- (2) För att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna krävs en övergripande strategi för asyl- och migrationshantering som förenar interna och externa komponenter. En sådan strategi är endast effektiv om alla komponenter behandlas gemensamt och genomförs konsekvent och på ett integrerat sätt.
- (3) Denna förordning bör bidra till en sådan övergripande strategi genom att fastställa en gemensam ram för unionens och medlemsstaternas åtgärder inom ramen för deras respektive befogenheter, inom politiken för asylhantering och den berörda politiken för migrationshantering, för att upprätthålla och utveckla principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning – även i fråga om den principens ekonomiska konsekvenser – mellan medlemsstaterna, vilken styr asyl- och migrationspolitiken i enlighet med artikel 80 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning bör vara den premiss utifrån vilken medlemsstaterna kollektivt delar ansvaret för att hantera migrationen, i synnerhet på det område som styrs av det gemensamma europeiska asylsystemet.
- (4) Medlemsstaterna bör vidta alla nödvändiga åtgärder, bland annat för att ge personer i nöd tillgång till internationellt skydd och adekvata mottagningsvillkor, främja lagliga vägar, möjliggöra en effektiv tillämpning av reglerna om fastställande av vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd, effektivt hantera återvändandet av tredjelandsmedborgare som inte eller inte längre uppfyller villkoren för vistelse på medlemsstaternas territorium, förebygga irreguljär migration och otillåtna förflyttningar av tredjelandsmedborgare och statslösa personer mellan medlemsstater, bekämpa smuggling av migranter och människohandel och därigenom minska den utsatthet som detta ger upphov till samt ge andra medlemsstater stöd i form av solidaritetsbidrag, som sitt bidrag till den övergripande strategin.

⁽¹⁾ EUT C 155, 30.4.2021, s. 58.⁽²⁾ EUT C 175, 7.5.2021, s. 32.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.

- (5) För att stärka samarbetet med tredjeländer om asyl och migration, inbegripet om återtagande och angripande av de bakomliggande orsakerna till och drivkrafterna bakom irreguljär migration och tvångsförflyttningar, är det nödvändigt att främja och bygga upp skräddarsydda och ömsesidigt fördelaktiga partnerskap med dessa länder. Sådana partnerskap bör tillhandahålla ramar för bättre samordning av unionens relevanta politik och verktyg med tredjeländer och vara baserade på de mänskliga rättigheterna, rättsstatens principer och respekten för unionens gemensamma värden. När det gäller de externa komponenterna i den övergripande strategin finns det ingenting i denna förordning som påverkar den befintliga fördelningen av befogenheter mellan medlemsstaterna och unionen eller mellan unionens institutioner. Dessa befogenheter kommer att fortsätta att utövas med full respekt för fördragets förfaranderegler och i linje med rättspraxis från Europeiska unionens domstol, särskilt när det gäller unionens icke-bindande instrument.
- (6) Den gemensamma ramen behövs för att på ett verkkningsfullt sätt ta itu med det allt vanligare fenomenet där blandade grupper anländer, med personer som är i behov av internationellt skydd och personer som inte är det, och som ett erkännande av att ansvaret för irreguljära inresor av migranter och asylsökande i unionen inte ska behöva bäras av enskilda medlemsstater utan av unionen som helhet. Tillämpningsområdet för denna förordning bör också omfatta personer som beviljats inresa.
- (7) För att säkerställa samstämdhet och effektivitet i de åtgärder som unionen och dess medlemsstater vidtar inom ramen för sina respektive befogenheter behövs det en integrerad politikutformning och en övergripande strategi på området asyl- och migrationshantering, i fråga om både dess interna och dess externa komponenter. Unionen och medlemsstaterna bör, inom ramen för sina respektive befogenheter och i enlighet med tillämplig unionsrätt och internationella skyldigheter, säkerställa samstämdheten i och genomförandet av politiken för asyl- och migrationshantering.
- (8) För att säkerställa att deras asyl-, mottagnings- och migrationssystem är väl förberedda och att varje del av dessa system har tillräcklig kapacitet bör medlemsstaterna ha de mänskliga, materiella och ekonomiska resurser och den infrastruktur som krävs för att effektivt genomföra politiken för asyl- och migrationshantering, och de bör avsätta den personal som deras behöriga myndigheter behöver för att genomföra denna förordning. Medlemsstaterna bör också säkerställa lämplig samordning mellan de berörda nationella myndigheterna och med de nationella myndigheterna i övriga medlemsstater.
- (9) Medlemsstaterna bör gå strategiskt till väga och ha nationella strategier för att säkerställa sin kapacitet att effektivt genomföra sina system för asyl- och migrationshantering, i full överensstämmelse med sina skyldigheter enligt unionsrätten och internationell rätt. De strategierna bör omfatta förebyggande åtgärder för att minska risken för migrationstryck, information om beredskapsplanering, bland annat enligt vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 ⁽⁴⁾, samt relevant information om principerna om integrerad politikutformning och om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning enligt denna förordning, liksom de rättsliga skyldigheter som följer av dessa på nationell nivå. Kommissionen och berörda unionsorgan och unionsbyråer, i synnerhet Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*), bör kunna stödja medlemsstaterna när dessa fastställer sina nationella strategier. Medlemsstaternas samråd med lokala och regionala myndigheter, i enlighet med nationell rätt och efter behov, skulle också kunna förbättra och stärka de nationella strategierna. För att säkerställa att de nationella strategierna är jämförbara i specifika centrala delar bör en gemensam mall utarbetas av kommissionen.
- (10) För att få till stånd ett verkkningsfullt övervakningssystem som säkerställer tillämpningen av unionens asylregelverk bör dessa strategier också bygga på resultaten av den övervakning som utförs av asylbyrån och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och andra relevanta organ, byråer eller organisationer samt relevanta delar av den utvärdering som genomförts i enlighet med rådets förordning (EU) 2022/922 ⁽⁵⁾ och de utvärderingar som genomförts i enlighet med artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 ⁽⁶⁾. Medlemsstaterna skulle också kunna beakta resultaten av andra relevanta övervakningsmekanismer.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

⁽⁵⁾ Rådets förordning (EU) 2022/922 av den 9 juni 2022 om inrättande och användning av en utvärderings- och övervakningsmekanism för att kontrollera tillämpningen av Schengenregelverket och om upphävande av förordning (EU) nr 1053/2013 (EUT L 160, 15.6.2022, s. 1).

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

- (11) Kommissionen bör anta en långsiktig europeisk strategi för asyl- och migrationshantering (*strategin*) som fastställer det strategiska tillvägagångssättet för att säkerställa ett konsekvent genomförande av nationella strategier på unionsnivå, i enlighet med de principer som fastställs i denna förordning och i unionens primärrätt och tillämplig internationell rätt.
- (12) Med tanke på vikten av att säkerställa att unionen är beredd och kapabel att anpassa sig till den skiftande utvecklingen på asyl- och migrationsområdet bör kommissionen årligen anta en årlig europeisk asyl- och migrationsrapport (*rapporten*). Rapporten bör bedöma asyl-, mottagnings- och migrationsituationen under den föregående tolv månadersperioden längs alla migrationsrutter till och i alla medlemsstater, fungera som ett verktyg för tidig varning och medvetenhet för unionen på migrations- och asylområdet och tillhandahålla en strategisk lägesbild och beräkningar för det kommande året. Rapporten bör beskriva bland annat unionens och medlemsstaternas beredskap att reagera på och anpassa sig till migrationsituationens utveckling och resultaten av de berörda unionsorganens och unionsbyråernas övervakning. Uppgifterna och informationen samt bedömningarna i rapporten bör beaktas i beslutsförfarandena avseende den solidaritetsmekanism som anges i del IV i denna förordning.
- (13) Rapporten bör utarbetas i samråd med medlemsstaterna och berörda unionsorgan och unionsbyråer. För att sammanställa rapporten bör kommissionen använda sig av befintliga rapporteringsmekanismer, främst integrerad situationsmedvetenhet och analys, förutsatt att den integrerade politiska krishanteringen aktiveras, samt EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration som inrättades genom kommissionens rekommendation (EU) 2020/1366 ⁽⁷⁾. För att säkerställa att unionen är beredd och kapabel att anpassa sig till den skiftande utvecklingen på asyl- och migrationsområdet – och därmed för att den årliga asyl- och migrationscykeln och solidaritetsmekanismen ska fungera väl – är det av yttersta vikt att medlemsstaterna, rådet, kommissionen, Europeiska utrikesjämbudet och unionens relevanta organ och byråer bidrar till sådana befintliga rapporteringsmekanismer och säkerställer ett lämpligt och snabbt utbyte av information och uppgifter. Informationen från andra relevanta källor, däribland det europeiska migrationsnätverket, FN:s flyktingkommissariat och Internationella organisationen för migration, bör också beaktas. För att undvika dubbelarbete bör kommissionen begära ytterligare information från medlemsstaterna endast när denna information inte är tillgänglig genom dessa rapporteringsmekanismer och berörda unionsorgan och unionsbyråer.
- (14) För att säkerställa att medlemsstaterna har de verktyg de behöver för att hantera utmaningar som kan uppstå på grund av att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer befinner sig på deras territorium, oavsett hur de passerade medlemsstaternas yttre gränser, bör rapporten åtföljas av ett beslut i vilket det fastställs vilka medlemsstater som är utsatta för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck under det kommande året eller står inför en betydande migrationsituation (*beslutet*). De medlemsstater som är utsatta för migrationstryck bör kunna förlita sig på användning av de solidaritetsbidrag som ingår i den årliga solidaritetspoolen.
- (15) För att ge förutsägbarhet för medlemsstater som är utsatta för migrationstryck och för bidragande medlemsstater bör rapporten och beslutet åtföljas av ett förslag från kommissionen i vilket det anges konkreta årliga solidaritetsåtgärder – inbegripet omfördelningar, ekonomiska bidrag och, i tillämpliga fall, alternativa solidaritetsåtgärder – och den numerära omfattning av dessa som sannolikt kommer att behövas för det kommande året på unionsnivå, varvid de olika typerna av solidaritetsåtgärder anses vara likvärdiga. Typerna av åtgärder och deras numerära omfattning enligt vad som anges i kommissionens förslag bör minst motsvara årliga minimitröskelvärden för omfördelningar och ekonomiska bidrag. Dessa tröskelvärden bör fastställas i denna förordning för att säkerställa att de bidragande medlemsstaterna kan genomföra en förutsägbar planering och för att tillhandahålla de gynnade medlemsstater minimigarantier. Om det anses nödvändigt skulle kommissionen i sitt förslag kunna ange högre årliga siffror för omfördelningar eller ekonomiska bidrag. För att upprätthålla solidaritetsåtgärdernas likvärdighet bör förhållandet mellan de årliga värden som anges i denna förordning bibehållas. På samma sätt bör kommissionens förslag vid fastställandet av de årliga värdena ta hänsyn till exceptionella situationer där det enligt beräkningarna inte kommer att finnas något behov av solidaritet under det kommande året.
- (16) För att säkerställa bättre samordning på unionsnivå, och med tanke på särdragen i det solidaritetssystem som föreskrivs i denna förordning, vilket bygger på utfästelser från varje medlemsstat – under utövande av sin fulla bestämmanderätt när det gäller typen av solidaritet – i högnivåforumet för EU-solidaritet (*högnivåforumet*), bör genomförandebefogenheten att inrätta den årliga solidaritetspoolen tilldelas rådet, på grundval av ett förslag från kommissionen. I rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen bör det anges konkreta årliga solidaritetsåtgärder – inbegripet omfördelningar, ekonomiska bidrag och, i tillämpliga fall, alternativa

⁽⁷⁾ Kommissionens rekommendation (EU) 2020/1366 av den 23 september 2020 om en EU-mekanism för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration (beredskaps- och krisplan för migration) (EUT L 317, 1.10.2020, s. 26).

solidaritetsåtgärder – och den numerära omfattning av dessa som sannolikt kommer att behövas för det kommande året på unionsnivå, varvid de olika typerna av solidaritetsåtgärder anses vara likvärdiga. Rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen bör också innehålla de specifika utfästelser som varje medlemsstat har gjort.

- (17) Gynnade medlemsstater bör ges möjlighet att genomföra åtgärder i eller i förhållande till tredjeländer, i enlighet med tillämpningsområdet för och syftena med denna förordning och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147⁽⁹⁾.
- (18) Medlemsstaterna och kommissionen bör säkerställa respekt för grundläggande rättigheter och överensstämmelse med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan) vid genomförandet av de åtgärder som finansieras genom de ekonomiska bidragen. De nödvändiga villkor som fastställs i artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060⁽⁹⁾, inbegripet det övergripande nödvändiga villkoret om "Effektiv tillämpning och effektivt genomförande av stadgan om de grundläggande rättigheterna", bör tillämpas på de program i medlemsstaterna som får stöd genom de ekonomiska bidragen. Vid urvalet av de åtgärder som får stöd genom de ekonomiska bidragen bör medlemsstaterna tillämpa bestämmelserna i artikel 73 i förordning (EU) 2021/1060, inbegripet beaktandet av stadgan. För de åtgärder som finansieras genom de ekonomiska bidragen bör medlemsstaterna tillämpa de förvaltnings- och kontrollsystem som inrättats för deras program i enlighet med förordning (EU) 2021/1060. Medlemsstaterna bör skydda unionens budget och tillämpa finansiella korrigeringar genom att dra tillbaka hela eller delar av stödet från de ekonomiska bidragen, om det visar sig att utgifter som deklarerats till kommissionen är oriktiga, i enlighet med förordning (EU) 2021/1060. Kommissionen får avbryta betalningsfristen, helt eller delvis hålla inne utbetalningarna och tillämpa finansiella korrigeringar i enlighet med bestämmelserna i förordning (EU) 2021/1060.
- (19) Under det operativa genomförandet av den årliga solidaritetspoolen bör bidragande medlemsstater, på begäran av en gynnad medlemsstat, kunna tillhandahålla alternativa solidaritetsbidrag. Alternativa solidaritetsbidrag bör ha ett praktiskt och operativt värde. Om kommissionen, efter samråd med den berörda medlemsstaten, anser att åtgärder som anges av den berörda medlemsstaten behövs, bör sådana bidrag fastställas i kommissionens förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen. Bidragande medlemsstater bör tillåtas göra utfästelser om sådana bidrag, även om de inte fastställs i kommissionens förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen, och de bör räknas som ekonomisk solidaritet och deras ekonomiska värde bör bedömas och tillämpas på ett realistiskt sätt. Om den gynnade medlemsstaten inte begär dessa bidrag under ett visst år bör de omvandlas till ekonomiska bidrag i slutet av året.
- (20) För att underlätta beslutsprocessen bör kommissionens förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen inte offentliggöras förrän det har antagits av rådet.
- (21) Kommissionen bör övervaka och tillhandahålla information om migrationssituationen genom regelbundna rapporter, för att bidra till ett verkningsfullt genomförande av den gemensamma ramen och för att identifiera brister, ta itu med utmaningar och förhindra att trycket på asyl-, mottagnings- och migrationssystemen byggs upp.
- (22) För att säkerställa en rättvis ansvarsfördelning, solidaritet i enlighet med artikel 80 i EUF-fördraget och en god balans mellan medlemsstaternas insatser bör en obligatorisk solidaritetsmekanism inrättas som ger effektivt stöd till medlemsstater som är utsatta för migrationstryck och säkerställer snabb tillgång till rättvisa och effektiva förfaranden för beviljande av internationellt skydd. En sådan mekanism bör sörja för olika typer av likvärdiga solidaritetsåtgärder, vara flexibel och snabbt kunna anpassas till migrationsutmaningarnas skiftande karaktär. Solidaritetsåtgärderna bör utformas från fall till fall för att anpassas till den berörda medlemsstatens behov.
- (23) För att säkerställa ett smidigt genomförande av solidaritetsmekanismen bör en EU-solidaritetssamordnare utses av kommissionen. EU-solidaritetssamordnaren bör övervaka och samordna solidaritetsmekanismens operativa aspekter och fungera som en central kontaktpunkt. EU-solidaritetssamordnaren bör underlätta kommunikationen mellan medlemsstaterna vid genomförandet av denna förordning. EU-solidaritetssamordnaren bör i samarbete med asylbyrån främja enhetliga arbetsmetoder för identifieringen av personer som kan komma i fråga för omfördelning och matchningen av dem med omfördelningsmedlemsstater, i synnerhet för att säkerställa att meningsfulla

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl-, migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 231, 30.6.2021, s. 159).

kopplingar beaktas. För att effektivt kunna fullgöra rollen som EU-solidaritetssamordnare bör EU-solidaritetssamordnarens kontor förses med tillräcklig personal och tillräckliga resurser, och EU-solidaritetssamordnaren bör kunna delta i högnivåforumets möten.

- (24) För att säkerställa ett ändamålsenligt genomförande av den solidaritetsmekanism som inrättas genom denna förordning bör företrädare för medlemsstaterna på ministernivå eller annan högre politisk nivå sammankallas i ett högnivåforum, som bör ta under övervägande rapporten, beslutet och kommissionens förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen, bedöma den övergripande situationen och nå en slutsats om solidaritetsåtgärderna och vilka nivåer av dessa som är nödvändiga för att inrätta den årliga solidaritetspoolen och, vid behov, andra motåtgärder på migrationsområdet. För att den årliga solidaritetspoolen ska tas i bruk och fungera på ett smidigt sätt bör ett EU-solidaritetsforum på teknisk nivå (*forumet på teknisk nivå*) bestående av företrädare på tillräckligt hög nivå, såsom tjänstemän på hög nivå vid medlemsstaternas berörda myndigheter, sammankallas och ledas av EU-solidaritetssamordnaren på kommissionens vägnar. Asylbyrå och, när så är lämpligt och på inbjudan av EU-solidaritetssamordnaren, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter bör delta i forumet på teknisk nivå.
- (25) Med tanke på att sök- och räddningsinsatser grundar sig på internationella skyldigheter kan medlemsstater som måste hantera återkommande landsättningar i samband med sök- och räddningsinsatser höra till de medlemsstater som gynnas av solidaritetsåtgärder. Det bör vara möjligt att fastställa en preliminär procentandel för de solidaritetsåtgärder som kan behövas för de berörda medlemsstaterna. Dessutom bör medlemsstaterna beakta utsattheten hos personer som anländer vid sådana landsättningar.
- (26) För att snabbt kunna reagera på en situation med migrationstryck bör EU-solidaritetssamordnaren stödja en snabb omfördelning av personer som ansöker om och personer som beviljats internationellt skydd och som är berättigade till omfördelning. Den gynnade medlemsstaten bör upprätta en förteckning över personer som ska omplaceras, men bistånd av asylbyrån om så begärs och bör kunna ta hjälp av verktyg som tagits fram av EU-solidaritetssamordnaren. Personer som ska omfördelas bör ges möjlighet att tillhandahålla information om att det finns meningsfulla kopplingar till specifika medlemsstater, men bör inte ha rätten att välja en specifik omfördelningsmedlemsstat.
- (27) För att säkerställa lämpliga solidaritetsåtgärder, och om medlemsstaternas bidrag är otillräckliga i förhållande till de fastställda behoven, bör rådet kunna sammankalla högnivåforumet så att medlemsstaterna kan göra utfästelser om ytterligare solidaritetsbidrag.
- (28) Vid bedömningen av om en medlemsstat är utsatt för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck eller står inför en betydande migrationssituation bör kommissionen, på grundval av en bred kvantitativ och kvalitativ bedömning, ta hänsyn till många olika faktorer, bland annat relevanta rekommendationer från asylbyrån och information som inhämtats i enlighet med EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration. Sådana faktorer bör inbegripa antalet ansökningar om internationellt skydd, irreguljära gränspassager, tredjelandsmedborgares och statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna, beslut om återvändande som utfärdats och verkställts, beslut om överföring som utfärdats och verkställts, antalet inresor sjövägen, även genom landsättningar efter sök- och räddningsinsatser, asylsökandes utsatthet och en medlemsstats kapacitet att hantera sina asyl- och mottagningsärenden, särdrag som har att göra med en medlemsstats geografiska läge och förbindelser med relevanta tredjeländer samt eventuella situationer med instrumentalisering av migranter.
- (29) En mekanism bör fastställas för de medlemsstater som i beslutet har fastställts vara utsatta för migrationstryck eller de som anser sig vara utsatta för migrationstryck, så att de kan använda den årliga solidaritetspoolen. De medlemsstater som i beslutet har fastställts vara utsatta för migrationstryck bör kunna utnyttja den årliga solidaritetspoolen på ett enkelt sätt genom att bara informera kommissionen och rådet om sin avsikt att använda den, varefter EU-solidaritetssamordnaren på kommissionens vägnar bör sammankalla forumet på teknisk nivå. De medlemsstater som anser sig vara utsatta för migrationstryck bör, för att få använda solidaritetspoolen, tillhandahålla ett vederbörligen underbyggt resonemang om förekomsten och omfattningen av migrationstrycket och annan relevant information i form av ett meddelande, som kommissionen skyndsamt bör bedöma. De gynnade medlemsstaterna bör använda den årliga solidaritetspoolen på ett rimligt och proportionellt sätt, med beaktande av solidaritetsbehoven i de andra medlemsstater som är utsatta för migrationstryck. EU-solidaritetssamordnaren bör

säkerställa en balanserad fördelning av de tillgängliga solidaritetsbidragen mellan de gynnade medlemsstaterna. Om en medlemsstat anser att den befinner sig i en krissituation bör förfarandet i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359⁽¹⁰⁾ tillämpas.

- (30) När medlemsstater själva är gynnade medlemsstater bör de inte vara skyldiga att genomföra sina utfästa bidrag till den årliga solidaritetspoolen. Samtidigt bör det vara möjligt för en medlemsstat som är utsatt för eller anser sig vara utsatt för migrationstryck eller en betydande migrationssituation som skulle kunna hindra den från att genomföra sina utfästa bidrag på grund av utmaningar som denna medlemsstat måste hantera, att begära en fullständig eller partiell nedsättning av sitt utfästa bidrag.
- (31) En referensnyckel som bygger på medlemsstaternas folkmängd och BNP bör i enlighet med principen om en obligatorisk rättvis andel användas för solidaritetsmekanismens funktion, så att varje medlemsstats totala bidrag kan fastställas. En medlemsstat skulle på frivillig basis kunna lämna ett totalt bidrag utöver sin obligatoriska rättvisa andel för att bistå medlemsstater som är utsatta för migrationstryck. Vid det operativa genomförandet av den årliga solidaritetspoolen bör bidragande medlemsstater genomföra sina utfästelser i proportion till sin totala utfästelse, så att dessa medlemsstater bidrar utifrån sin rättvisa andel varje gång solidaritet utnyttjas från poolen. För att säkra denna förordnings funktionssätt bör de bidragande medlemsstaterna inte vara skyldiga att genomföra sina solidaritetsutfästelser gentemot den gynnade medlemsstaten om kommissionen har identifierat systembrister i den medlemsstaten med avseende på reglerna i del III i denna förordning som skulle kunna få allvarliga negativa konsekvenser för denna förordnings funktionssätt.
- (32) Utöver den årliga solidaritetspoolen har medlemsstaterna, särskilt när de är utsatta för migrationstryck eller står inför en betydande migrationssituation, liksom unionen, till sitt förfogande EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd (*verktygslådan*), vilken innehåller åtgärder som kan bidra till att tillgodose medlemsstaternas behov och minska trycket på dem och som föreskrivs i unionens regelverk eller politiska verktyg. För att säkerställa att alla relevanta verktyg används på ett ändamålsenligt sätt för att hantera specifika migrationsutmaningar bör kommissionen ha möjlighet att identifiera de nödvändiga åtgärderna ur verktygslådan, utan att det påverkar relevant unionsrätt i förekommande fall. Medlemsstaterna bör sträva efter att använda komponenterna i verktygslådan tillsammans med den årliga solidaritetspoolen. Användning av åtgärder i verktygslådan bör dock inte vara en förutsättning för att kunna dra nytta av solidaritetsåtgärder.
- (33) Ansvarskompensationer bör införas som en sekundär solidaritetsåtgärd enligt vilken ansvaret för att pröva en ansökan överförs till den bidragande medlemsstaten, beroende på om omfördelningsutfästelserna uppnår vissa tröskelvärden enligt vad som anges i denna förordning. I syfte att skapa tillräcklig förutsägbarhet för de gynnade medlemsstaterna blir det under vissa omständigheter obligatoriskt att tillämpa ansvarskompensationer. Bidrag till solidaritet genom ansvarskompensationer bör räknas som en del av den bidragande medlemsstats obligatoriska rättvisa andel. Ett system med garantier bör inrättas för att i möjligaste mån undvika incitament till irreguljär migration till unionen och tredjelandsmedborgares och statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna samt stödja välfungerande regler för att fastställa ansvaret för prövningen av ansökningar om internationellt skydd. Om tillämpningen av ansvarskompensationer blir obligatorisk förblir en bidragande medlemsstat – om den har gjort utfästelser om omfördelningar och inte har några ansökningar om internationellt skydd som den gynnade medlemsstaten har fastställts som ansvarig att kompensera för – skyldig att genomföra sin omfördelningsutfästelse.
- (34) Omfördelning bör i första hand tillämpas på personer som ansöker om internationellt skydd, och sårbara personer bör komma i främsta rummet, men tillämpningen bör fortsatt vara flexibel. Med tanke på den frivilliga karaktären bör bidragande medlemsstater och gynnade medlemsstater ha möjlighet att uttrycka sina preferenser när det gäller vilka personer som ska övervägas. Sådana preferenser bör vara rimliga mot bakgrund av de behov som konstaterats och de profiler som finns tillgängliga i den gynnade medlemsstaten, så att det säkerställs att de utfästa omfördelningarna kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt.
- (35) På begäran bör unionens organ och byråer på området asyl, gränsförvaltning och migrationshantering kunna ge stöd till medlemsstaterna och kommissionen vid genomförandet av denna förordning genom att tillhandahålla sakkunskap och operativt stöd i enlighet med sina respektive mandat.

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 av den 14 maj 2024 om hantering av kris- och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj>).

- (36) Det gemensamma europeiska asylsystemet har gradvis byggts upp som ett gemensamt skyddsområde på grundval av en fullständig och allomfattande tillämpning av Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*), vilket säkerställer att ingen skickas tillbaka för att bli utsatt för förföljelse, i enlighet med principen om non-refoulement. Utan att det påverkar ansvarskriterierna i denna förordning betraktas i detta avseende medlemsstaterna, som alla iakttar principen om non-refoulement, som säkra länder för tredjelandsmedborgare.
- (37) Det är lämpligt att en tydlig och genomförbar metod för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd ingår i det gemensamma europeiska asylsystemet enligt vad som fastställdes av Europeiska rådet vid dess särskilda möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999. Denna metod bör bygga på objektiva kriterier som är rättvisa för både medlemsstaterna och de berörda personerna. Den bör i synnerhet göra det möjligt att snabbt fastställa ansvarig medlemsstat, för att garantera snabb och effektiv tillgång till rättvisa och effektiva förfarandena för beviljande av internationellt skydd och inte äventyra målet att behandla ansökningar om internationellt skydd snabbt.
- (38) För att avsevärt förbättra förståelsen av de tillämpliga förfarandena bör medlemsstaterna så snart som möjligt tillhandahålla de personer som omfattas av denna förordning, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, all relevant information om tillämpningen av denna förordning, särskilt information om kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat, respektive förfaranden samt information om deras rättigheter och skyldigheter enligt denna förordning, inbegripet konsekvenserna av bristande efterlevnad. För att säkerställa att barnets bästa bevaras och för att garantera en inkluderande behandling av underåriga i de förfaranden som anges i denna förordning bör medlemsstaterna tillhandahålla underåriga information på ett barnvänligt sätt och med beaktande av deras ålder och mognad. Asylbyrån bör i detta avseende utarbeta gemensamt informationsmaterial och särskild information för ensamkommande barn och utsatta sökande, i nära samarbete med nationella myndigheter.
- (39) Att tillhandahålla information av god kvalitet och rättsligt stöd om vilket förfarande som ska följas för att fastställa ansvarig medlemsstat samt sökandenas rättigheter och skyldigheter i detta förfarande ligger i både medlemsstaternas och sökandenas intresse. För att effektivisera förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat och säkerställa en korrekt tillämpning av ansvarskriterierna enligt denna förordning bör rättslig rådgivning införas som en integrerad del av systemet för att fastställa ansvarig medlemsstat. I detta syfte bör rättslig rådgivning göras tillgänglig för sökandena, på deras begäran, för att ge vägledning och stöd om tillämpningen av kriterierna och mekanismerna för att fastställa ansvarig medlemsstat.
- (40) Denna förordning bör bygga på principerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013⁽¹⁾ och samtidigt ta itu med de utmaningar som identifierats och utveckla principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning som en del av den gemensamma ramen, i enlighet med artikel 80 i EUF-fördraget. I detta syfte bör en ny, obligatorisk solidaritetsmekanism göra det möjligt att stärka medlemsstaternas beredskap att hantera migration, klara av situationer där medlemsstaterna står under migrationstryck och underlätta regelmässigt solidaritetsstöd mellan medlemsstaterna. Ett ändamålsenligt genomförande av en sådan solidaritetsmekanism är, tillsammans med ett ändamålsenligt system för att fastställa ansvarig medlemsstat, en central förutsättning för att hela det gemensamma europeiska asylsystemet ska fungera.
- (41) Denna förordning bör tillämpas på personer som ansöker om subsidiärt skydd och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, för att säkerställa likabehandling av alla som ansöker om eller har beviljats internationellt skydd och överensstämmelse med unionens gällande asylregelverk, i synnerhet Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347⁽²⁾.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat (EUT L 180, 29.6.2013, s. 31).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (42) För att säkerställa att tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vidarebosatts eller beviljats inresa i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350⁽¹⁾, eller beviljas internationellt skydd eller humanitär status enligt nationella vidarebosättningsprogram, återtas till den medlemsstat som beviljade inresan eller vidarebosatte dem bör denna förordning tillämpas även på personer som beviljats inresa och som vistas utan tillstånd på en annan medlemsstats territorium.
- (43) Av effektivitets- och rättssäkerhetsskäl är det viktigt att denna förordning bygger på principen att ansvaret fastställs endast en gång, såvida inte något av de skäl för upphörande som anges i denna förordning är tillämpligt.
- (44) Direktiv (EU) 2024/1346 bör tillämpas på alla förfaranden som involverar sökande enligt denna förordning, om inte annat följer av begränsningarna för tillämpningen av det direktivet.
- (45) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348⁽²⁾ bör tillämpas utöver och utan att det påverkar tillämpningen av rättssäkerhetsgarantierna enligt den här förordningen, om inte annat följer av begränsningarna för tillämpningen av den förordningen.
- (46) I enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter från 1989 och stadgan bör barnets bästa komma i främsta rummet för medlemsstaterna vid tillämpningen av denna förordning. Vid bedömningen av barnets bästa bör medlemsstaterna i synnerhet ta vederbörlig hänsyn till den underårigas välbefinnande och sociala utveckling på kort, medellång och lång sikt, säkerhets- och trygghetshänsyn och den underårigas egna synpunkter i enlighet med hans eller hennes ålder och mognad, inklusive hans eller hennes bakgrund. Dessutom bör särskilda förfarandegarantier fastställas för ensamkommande barn på grund av deras särskilda utsatthet, inbegripet utnämning av en företrädare.
- (47) För att säkerställa en effektiv tillämpning av de garantier för underåriga som fastställs i denna förordning bör medlemsstaterna se till att personal vid de behöriga myndigheterna som handlägger framställningar rörande ensamkommande barn får lämplig utbildning, till exempel i enlighet med asylbyråns relevanta riktlinjer, på områden som underårigas rättigheter och individuella behov, tidig identifiering av offer för människohandel eller övergrepp samt bästa praxis för att förhindra att underåriga försvinner.
- (48) I enlighet med den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och stadgan bör respekten för privatlivet och familjelivet komma i främsta rummet för medlemsstaterna vid tillämpningen av denna förordning.
- (49) Utan att det påverkar medlemsstaternas befogenhet i fråga om förvärv av medborgarskap och det faktum att det enligt internationell rätt ankommer på varje medlemsstat att med vederbörligt beaktande av unionsrätten fastställa villkoren för förvärv och förlust av medborgarskap, bör medlemsstaterna vid tillämpning av denna förordning respektera sina internationella skyldigheter gentemot statslösa personer i enlighet med internationella människorättsinstrument, inbegripet i tillämpliga fall konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning, vilken antogs i New York den 28 september 1954. När så är lämpligt bör medlemsstaterna sträva efter att identifiera statslösa personer och stärka skyddet av dem och på så sätt göra det möjligt för statslösa personer att komma i åtnjutande av centrala grundläggande rättigheter och minska risken för diskriminering eller ojämlig behandling.
- (50) För att förhindra att personer som utgör en säkerhetsrisk överförs mellan medlemsstaterna är det nödvändigt att säkerställa att den medlemsstat där en ansökan först registreras inte tillämpar ansvarskriterierna eller att den gynnade medlemsstaten inte tillämpar omfördelningsförfarandet om det finns rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten.
- (51) För att säkerställa att ansökningar om internationellt skydd från medlemmar i samma familj provas grundligt av en och samma medlemsstat, att de beslut som fattas i dessa ärenden blir enhetliga och att familjemedlemmar inte skiljs åt bör det vara möjligt att genomföra förfarandena för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva dessa ansökningar tillsammans.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl och om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj>).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

- (52) Definitionen av familjemedlem bör återspegla dagens migrationsverklighet, där sökande ofta anländer till medlemsstaternas territorium efter en lång tids tidsitering. Definitionen bör därmed även ta hänsyn till familjebildningar som uppkommit utanför ursprungslandet, men före ankomsten till medlemsstaternas territorium.
- (53) För att säkerställa full respekt för principen om familjesammanhållning och av hänsyn till barnets bästa bör förekomsten av ett beroendeförhållande mellan en sökande och dennes barn, syskon eller förälder på grund av sökandens graviditet eller moderskap, hälsotillstånd eller höga ålder vara ett bindande ansvarskriterium. Om sökanden är ett ensamkommande barn bör även närvaron på en annan medlemsstats territorium av en familjemedlem, ett syskon eller en släkting som kan ta hand om honom eller henne göras till ett bindande ansvarskriterium. För att, i avsaknad av en sådan familjemedlem, ett sådant syskon eller en sådan släkting, avskräcka från otillåtna förflyttningar av ensamkommande barn som inte är för barnets bästa, bör ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där det ensamkommande barnets ansökan om internationellt skydd först registrerades, om det är för barnets bästa. Om det ensamkommande barnet har ansökt om internationellt skydd i flera medlemsstater och en medlemsstat anser att det inte är för barnets bästa att det överförs till den ansvariga medlemsstaten på grundval av en individuell bedömning, bör den medlemsstaten bli ansvarig för att pröva den nya ansökan.
- (54) Reglerna om bevis bör möjliggöra en snabbare familjeåterförening än enligt förordning (EU) nr 604/2013. Det är därför nödvändigt att klargöra att formella bevis, såsom styrkande handlingar i original och dna-tester, inte bör vara nödvändiga när det finns indicier som är sammanhängande, kontrollerbara och tillräckligt detaljerade för att fastställa ansvaret för att pröva en ansökan om internationellt skydd. Medlemsstaternas myndigheter bör beakta all tillgänglig information, såsom fotografier, bevis på kontakter och vittnesutsagor, för att göra en rättvisande bedömning av relationen. För att underlätta tidig identifiering av eventuella ärenden som inbegriper familjemedlemmar bör sökanden erhålla en mall utarbetad av asylbyrån. Om möjligt bör sökanden fylla i mallen före den personliga intervjun. Med hänsyn till vikten av familjeband inom rangordningen av ansvarskriterierna bör alla ärenden som inbegriper familjemedlemmar prioriteras under de relevanta förfaranden som anges i denna förordning.
- (55) Om en sökande har ett examensbevis eller en annan kvalifikation bör den medlemsstat där examensbeviset utfärdades vara ansvarig för prövningen av ansökan, förutsatt att ansökan registreras mindre än sex år efter det att examensbeviset eller kvalifikationen utfärdades, vilket skulle säkerställa en snabb prövning av ansökan i den medlemsstat till vilken sökanden har meningsfulla kopplingar på grundval av ett sådant examensbevis.
- (56) Med tanke på att en medlemsstat bör förbli ansvarig för en person som har kommit in på dess territorium på ett irreguljärt sätt är det också nödvändigt föreskriva om de situationer där en person kommer in på territoriet efter en sök- och räddningsinsats. Ett undantag från ansvarskriteriet bör fastställas för situationer där en medlemsstat har omfördelat personer som har passerat en annan medlemsstats yttre gräns på ett irreguljärt sätt eller efter en sök- och räddningsinsats. I en sådan situation bör omfördelningsmedlemsstaten vara ansvarig om personen ansöker om internationellt skydd.
- (57) En medlemsstat bör ha frihet att frånga ansvarskriterierna, särskilt om det föreligger humanitära, sociala, kulturella och ömmande skäl, för att sammanföra familjemedlemmar, släktingar eller andra närstående och pröva en ansökan om internationellt skydd som registrerats i den medlemsstaten eller en annan medlemsstat, även om den inte skulle vara ansvarig för en sådan prövning enligt kriterierna i denna förordning.
- (58) För att säkerställa att de förfaranden som fastställs i denna förordning iakttas och undanröja hindren för en effektiv tillämpning av förordningen, i synnerhet för att undvika att tredjelandsmedborgare och statslösa personer avviker eller på ett otillåtet sätt förflyttar sig mellan medlemsstaterna, är det nödvändigt att fastställa tydliga skyldigheter för sökanden inom ramen för förfarandet, vilka han eller hon i god tid bör underrättas om i vederbörlig ordning. Bristande efterlevnad av sådana skyldigheter bör leda till lämpliga och proportionella förfarandemässiga konsekvenser för sökanden och hans eller hennes mottagningsvillkor. Medlemsstaterna bör ta hänsyn till sökandens individuella omständigheter vid bedömningen av om han eller hon fullgör sina skyldigheter och samarbetar med de behöriga myndigheterna, i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. I enlighet med stadgan bör den medlemsstat där sökanden befinner sig under alla omständigheter ombesörja sökandens omedelbara materiella behov.
- (59) För att begränsa möjligheten att sökandenas beteende skulle kunna leda till att ansvaret upphör eller övergår på en annan medlemsstat, bör de tidsfrister som leder till att ansvaret upphör eller övergår om den berörda personen lämnar medlemsstaternas territorium under prövningen av ansökan eller avviker för att undvika att överföras till den ansvariga medlemsstaten förlängas. Dessutom bör ansvaret inte övergå när den meddelande medlemsstaten inte har

iakttagit tidsfristen för att skicka en avisering om återtagande, för att avskräcka från kringgående av reglerna och obstruktion av förfarandet. I situationer där en person har rest in i en medlemsstat på ett irreguljärt sätt utan att ansöka om asyl bör man förlänga den period efter vilken den medlemsstatens ansvar upphör och en annan medlemsstat i vilken personen senare ansöker om asyl blir ansvarig, för att ge människor ytterligare incitament att följa reglerna och ansöka i den medlemsstat där de först reser in och därmed begränsa tredjelandsmedborgares och statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna och öka det gemensamma europeiska asylsystemets övergripande effektivitet.

- (60) En personlig intervju med sökanden bör hållas för att göra det lättare att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd, såvida inte sökanden har avvikit eller har uteblivit från intervjun utan giltiga skäl eller den information sökanden lämnat räcker för att fastställa ansvarig medlemsstat. För att säkerställa att all relevant information inhämtas från sökanden för att korrekt fastställa ansvarig medlemsstat bör en medlemsstat som avstår från att genomföra intervjun ge sökanden möjlighet att lägga fram all ytterligare information, inbegripet vederbörligen motiverade skäl för myndigheten att beakta behovet av en personlig intervju. Så snart ansökan om internationellt skydd har registrerats bör sökanden i synnerhet underrättas om tillämpningen av denna förordning, om att objektiva kriterier ligger till grund för bedömningen av vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd, om sina rättigheter och skyldigheter enligt denna förordning och om konsekvenserna av att inte följa dessa skyldigheter.
- (61) För att den personliga intervjun i så stor utsträckning som möjligt ska göra det lättare att fastställa ansvarig medlemsstat på ett snabbt och effektivt sätt, bör den personal som intervjuar sökanden ha fått tillräcklig utbildning, inbegripet allmänna kunskaper om problem som skulle kunna inverka negativt på sökandens förmåga att bli intervjuad, såsom tecken på att sökanden kan ha utsatts för tortyr eller människohandel.
- (62) För att garantera ett effektivt skydd av sökandenas grundläggande rättigheter till respekt för privatlivet och familjelivet, barnets rättigheter och skyddet mot omänsklig och förnedrande behandling på grund av en överföring, bör sökandena ha rätt till ett effektivt rättsmedel, begränsat till dessa rättigheter, i enlighet med i synnerhet artikel 47 i stadgan och relevant rättspraxis från Europeiska unionens domstol.
- (63) För att underlätta en smidig tillämpning av denna förordning bör medlemsstaterna i samtliga fall ange ansvarig medlemsstat i Eurodac efter att ha slutfört förfarandena för att fastställa ansvarig medlemsstat, inklusive i fall då ansvaret är en följd av att tidsfristerna för att skicka eller besvara framställningar om övertagande eller verkställa en överföring inte har iakttagits, liksom i fall där den medlemsstat där den första ansökan gjordes blir ansvarig eller det är omöjligt att verkställa överföringen till den medlemsstat som är primärt ansvarig på grund av en verklig risk för att sökanden kommer att utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i stadgan som ett resultat av överföringen till den medlemsstaten och en annan medlemsstat därefter fastställs som ansvarig.
- (64) För att säkerställa ett snabbt fastställande av ansvarig medlemsstat bör tidsfristerna för att göra och besvara framställningar om övertagande, skicka aviseringar om återtagande samt lämna in och fatta beslut om överklaganden harmoniseras och förkortas, utan att det påverkar sökandenas grundläggande rättigheter.
- (65) Förvar av sökande bör följa den grundläggande principen att en person inte bör hållas i förvar enbart av det skälet att han eller hon ansöker om internationellt skydd. Förvar bör pågå så kort tid som möjligt och följa nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna, och således tillåtas endast som en sista utväg. Förvar av sökande måste i synnerhet ske i enlighet med artikel 31 i Genèvekonventionen. De förfaranden som föreskrivs i denna förordning med avseende på personer som hålls i förvar bör, som en fråga av största vikt, tillämpas inom kortast möjliga tidsfrister. När det gäller de allmänna garantier som reglerar förvar samt villkoren för förvar bör medlemsstaterna i förekommande fall tillämpa bestämmelserna i direktiv (EU) 2024/1346 också på personer som hålls i förvar på grundval av denna förordning. Underåriga bör som regel inte hållas i förvar, och ansträngningar bör göras för att placera dem i boenden särskilt anpassade för underåriga. I undantagsfall skulle underåriga, som en sista utväg sedan det har konstaterats att andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningsfullt, och efter att förvar har bedömts vara barnets bästa, kunna tas i förvar under de omständigheter som föreskrivs i direktiv (EU) 2024/1346.

- (66) Brister i eller sammanbrott av asylsystemen, som ett förhöjt tryck på systemen ofta kan förvärra eller bidra till, skulle kunna äventyra funktionen för det system som inrättas genom denna förordning, vilket skulle kunna medföra en risk för kränkning av sökandes rättigheter enligt unionens asylregelverk och stadgan samt andra internationella mänskliga rättigheter och flyktingars rättigheter.
- (67) Lojalt samarbete mellan medlemsstaterna är avgörande för att det gemensamma europeiska asylsystemet ska fungera väl. Ett sådant samarbete inbegriper en korrekt tillämpning av bland annat de förfaranderegler som fastställs i denna förordning, däribland ett införande och genomförande av alla lämpliga praktiska arrangemang som krävs för att se till att överföringar faktiskt genomförs.
- (68) Enligt kommissionens förordning (EG) nr 1560/2003⁽¹³⁾ får överföringar till den medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd verkställas på frivillig grund, i form av kontrollerad avresa eller med eskort. Medlemsstaterna bör främja frivillig överföring genom att ge den berörda personen tillräcklig information och bör säkerställa att kontrollerade avresor och överföringar med eskort genomförs på ett humant sätt, i full överensstämmelse med grundläggande rättigheter och mänsklig värdighet samt med hänsyn till barnets bästa och med största möjliga beaktande av utvecklingen när det gäller relevant rättspraxis, i synnerhet beträffande överföringar av humanitära skäl.
- (69) Förutsatt att det är nödvändigt för prövningen av en ansökan om internationellt skydd bör medlemsstaterna kunna utbyta specifik information som är relevant för detta ändamål utan samtycke från sökanden, om sådan information är nödvändig för att de behöriga myndigheterna i den ansvariga medlemsstaten ska kunna fullgöra sina skyldigheter, i synnerhet de som följer av förordning (EU) 2024/1348.
- (70) För att säkerställa ett tydligt och effektivt omfördelningsförfarande bör särskilda regler fastställas för gynnade bidragande medlemsstater. Om ansvaret inte fastställs före omfördelningen bör omfördelningsmedlemsstaten bli ansvarig, utom i de fall där de familjerelaterade kriterierna är tillämpliga. De regler och skyddsåtgärder avseende överföringar vilka fastställs i denna förordning bör även när så är relevant tillämpas på överföringar i omfördelningsssyfte. Sådana regler bör säkerställa att familjesammanhållning bevaras och att personer som kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten inte omfördelas.
- (71) När medlemsstater genomför omfördelning som ett solidaritetsbidrag bör ett lämpligt och proportionellt ekonomiskt stöd tillhandahållas från unionens budget. För att uppmuntra medlemsstaterna att prioritera omfördelning av ensamkommande barn bör ett högre incitamentsbidrag tillhandahållas med avseende på ensamkommande barn.
- (72) Det bör vara möjligt att mobilisera medlen från Asyl-, migrations- och integrationsfonden, som inrättades genom förordning (EU) 2021/1147, och andra relevanta unionsfonder (*fonderna*), för att ge stöd till medlemsstaternas insatser för att tillämpa den här förordningen, i enlighet med reglerna för användningen av fonderna och utan att det påverkar andra prioriteringar som stöds av fonderna. I detta sammanhang bör medlemsstaterna kunna utnyttja anslagen inom ramen för sina respektive program, inklusive de belopp som görs tillgängliga efter halvtidsöversynen. Det bör vara möjligt att göra ytterligare stöd inom ramen för tematiska delar tillgängligt, i synnerhet för de medlemsstater som kan behöva öka sin kapacitet vid de yttre gränserna eller som står under särskilt tryck eller har specifika behov i fråga om sina asyl- och mottagningssystem och sina yttre gränser.
- (73) Förordning (EU) 2021/1147 bör ändras för att garantera ett fullständigt bidrag från unionens budget till de totala stödberättigande utgifterna för solidaritetsåtgärder och för att införa specifika rapporteringskrav i fråga om dessa åtgärder, som en del av de befintliga rapporteringsskyldigheterna för genomförandet av fonderna.
- (74) Vid fastställandet av perioden för stödberättigande för utgifter för solidaritetsåtgärder bör behovet att genomföra solidaritetsåtgärder i tid beaktas. På grund av den solidaritetsrelaterade naturen av de finansiella överföringarna enligt denna förordning bör sådana överföringar dessutom användas fullt ut för att finansiera solidaritetsåtgärder.

⁽¹³⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1560/2003 av den 2 september 2003 om tillämpningsföreskrifter till rådets förordning (EG) nr 343/2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (EUT L 222, 5.9.2003, s. 3).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (75) Tillämpningen av denna förordning kan underlättas och dess effektivitet ökas genom bilaterala överenskommelser mellan medlemsstaterna för att förbättra kommunikationen mellan behöriga myndigheter, förkorta tidsfristerna för förfaranden eller förenkla handläggningen av framställningar om övertagande eller aviseringar om återtagande, eller genom att fastställa formerna för överföringar samt för att verkställa dem effektivare.
- (76) Kontinuitet bör säkerställas mellan systemet för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt förordning (EU) nr 604/2013 och det system som inrättas genom den här förordningen. På samma sätt bör överensstämmelse säkerställas mellan denna förordning och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 ⁽¹⁶⁾.
- (77) Ett eller flera nätverk av behöriga myndigheter i medlemsstaterna bör inrättas och främjas av asylbyrå för att förbättra det praktiska samarbetet och informationsutbytet i alla frågor som rör tillämpningen av denna förordning, däribland utarbetandet av praktiska verktyg och riktlinjer. Dessa nätverk bör försöka ha regelbundna möten för att skapa förtroende och en gemensam förståelse av utmaningarna i samband med genomförandet av denna förordning i medlemsstaterna.
- (78) Användningen av Eurodacsystemet, som inrättades genom förordning (EU) 2024/1358, bör underlätta tillämpningen av den här förordningen.
- (79) Användningen av informationssystemet för viseringar (VIS), som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 ⁽¹⁷⁾, i synnerhet genomförandet av artiklarna 21 och 22 i den förordningen, bör underlätta tillämpningen av den här förordningen.
- (80) I fråga om behandlingen av personer som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning är medlemsstaterna bundna av sina skyldigheter enligt internationella rättsliga instrument, inklusive relevant rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.
- (81) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 ⁽¹⁸⁾ är tillämplig på den behandling av personuppgifter som utförs av medlemsstaterna i enlighet med denna förordning. Medlemsstaterna bör vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna styrka att behandlingen utförs i enlighet med den förordningen och de bestämmelser i den här förordningen som preciserar dess krav. Åtgärderna bör i synnerhet säkerställa säkerheten för personuppgifter som behandlas enligt denna förordning, särskilt för att förhindra olaglig eller obehörig åtkomst, eller röjande, ändring eller förlust av personuppgifter som behandlas. Varje medlemsstats behöriga tillsynsmyndighet eller tillsynsmyndigheter bör övervaka lagligheten i de berörda myndigheternas behandling av personuppgifter, däribland översändandet till de myndigheter som är behöriga att utföra säkerhetskontroller. I synnerhet bör de registrerade utan oskäligt dröjsmål underrättas när en personuppgiftsincident sannolikt innebär en stor risk för deras fri- och rättigheter enligt förordning (EU) 2016/679.
- (82) Medlemsstaterna och unionens organ och byråer bör vid genomförandet av denna förordning vidta alla proportionella och nödvändiga åtgärder för att säkerställa att personuppgifter lagras på ett säkert sätt.
- (83) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av denna förordning bör kommissionen tilldelas vissa genomförandebefogenheter. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ⁽¹⁹⁾, med undantag för kommissionens genomförandebeslut om fastställande av om

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 samt rådets direktiv 2001/55/EG för identifiering av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen) (EUT L 218, 13.8.2008, s. 60).

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

en medlemsstat är utsatt för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck eller står inför en betydande migrationssituation.

- (84) I syfte att föreskriva kompletterande bestämmelser bör befogenheten att anta akter i enlighet med artikel 290 i EUF-fördraget delegeras till kommissionen med avseende på identifiering av familjemedlemmar, syskon eller släktingar till ett ensamkommande barn, kriterierna för att fastställa förekomsten av erkända familjeband med avseende på ensamkommande barn, kriterierna för att bedöma en släktings förmåga att ta hand om det ensamkommande barnet, inklusive i de fall där det ensamkommande barnet har familjemedlemmar, syskon eller släktingar i fler än en medlemsstat, de faktorer som ska beaktas för att bedöma beroendeförhållandet som ska beaktas för att bedöma beroendeförhållandet, kriterierna för att fastställa förekomsten av erkända familjeband med avseende på personer i beroendeställning, kriterierna för att bedöma den berörda personens förmåga att ta hand om personen i beroendeställning samt de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av en oförmåga att resa under en betydande tid, med full respekt för barnets bästa i enlighet med denna förordning. Det är särskilt viktigt att kommissionen genomför lämpliga samråd under sitt förberedande arbete, inklusive på expertnivå, och att dessa samråd genomförs i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning⁽²⁰⁾. För att säkerställa lika stor delaktighet i förberedelsen av delegerade akter erhåller Europaparlamentet och rådet alla handlingar samtidigt som medlemsstaternas experter, och deras experter ges systematiskt tillträde till möten i kommissionens expertgrupper som arbetar med förberedelse av delegerade akter.
- (85) Flera materiella ändringar ska göras i förordning (EU) nr 604/2013. Den förordningen bör av tydlighetsskäl upphävas.
- (86) En effektiv övervakning av genomförandet av denna förordning förutsätter att den utvärderas regelbundet.
- (87) Denna förordning respekterar de grundläggande rättigheterna och iakttar de principer som garanteras i unionsrätten och internationell rätt, inbegripet i stadgan. Förordningen syftar särskilt till att säkerställa full respekt för den rätt till asyl som garanteras i artikel 18 i stadgan och för de rättigheter som erkänns i artiklarna 1, 4, 7, 24 och 47 i stadgan. Medlemsstaterna bör därför tillämpa denna förordning i enlighet med detta, med fullt iakttagande av dessa grundläggande rättigheter.
- (88) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att ange kriterier och mekanismer för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har registrerat i en medlemsstat och att inrätta en solidaritetsmekanism för att hjälpa medlemsstaterna att hantera situationer med migrationstryck, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av omfattningen och verkningarna, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EUF-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (89) För att säkerställa ett konsekvent genomförande av denna förordning vid tidpunkten för dess tillämpning bör genomförandeplaner på unionsnivå och nationell nivå vilka identifierar brister och operativa åtgärder för varje medlemsstat utarbetas och genomföras.
- (90) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark. Eftersom delarna III, V och VII i denna förordning utgör ändringar i den mening som avses i artikel 3 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredjeland har gett in i Danmark eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, och om Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen⁽²¹⁾, ska Danmark meddela kommissionen sitt beslut om huruvida landet har för avsikt att genomföra ändringarna eller inte vid tidpunkten för antagandet av ändringarna eller inom 30 dagar därefter.
- (91) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.

⁽²⁰⁾ EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

⁽²¹⁾ EUT L 66, 8.3.2006, s. 38.

SV

EUT L, 22.5.2024

- (92) När det gäller Island och Norge utgör delarna III, V och VII av denna förordning ny lagstiftning på ett område som omfattas av innehållet i bilagan till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Republiken Island och Konungariket Norge om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som skall ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Island eller Norge ⁽²³⁾.
- (93) När det gäller Schweiz utgör delarna III, V och VII av denna förordning akter eller åtgärder som ändrar eller kompletterar bestämmelserna i artikel 1 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som ska ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Schweiz ⁽²³⁾.
- (94) När det gäller Liechtenstein utgör delarna III, V och VII i denna förordning akter eller åtgärder som ändrar eller kompletterar bestämmelserna i artikel 1 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som ska ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Schweiz, vilken hänvisas till i artikel 3 i protokollet mellan Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Liechtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som ska ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Schweiz ⁽²⁴⁾.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

DEL I

SYFTE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte

I enlighet med principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, enligt artikel 80 EUF-fördraget, och med målet att stärka det ömsesidiga förtroendet syftar denna förordning till att

- a) fastställa en gemensam ram för hantering av asyl och migration i unionen, och för det gemensamma europeiska asylsystemets funktion,
- b) inrätta en solidaritetsmekanism,
- c) ange kriterier och mekanismer för att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

- 1. *tredjelandsmedborgare*: en person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 20.1 i EUF-fördraget och som inte heller är en person som åtnjuter fri rörlighet enligt unionsrätten enligt definitionen i artikel 2.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 ⁽²⁵⁾.
- 2. *statslös person*: en person som inte anses som medborgare av någon stat enligt tillämpningen av dess lagstiftning.
- 3. *ansökan om internationellt skydd eller ansökan*: en begäran om skydd från en tredjelandsmedborgare eller en statslös person till en medlemsstat som kan förstås som en begäran om flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande.

⁽²³⁾ EGT L 93, 3.4.2001, s. 40.

⁽²³⁾ EUT L 53, 27.2.2008, s. 5.

⁽²⁴⁾ EUT L 160, 18.6.2011, s. 39.

⁽²⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

4. *sökande*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har gjort en ansökan om internationellt skydd om vilken ett slutligt beslut ännu inte har fattats.
5. *prövning av en ansökan om internationellt skydd*: prövning av om en ansökan om internationellt skydd kan tas upp till prövning eller prövning i sak av en sådan ansökan i enlighet med förordningarna (EU) 2024/1348 och (EU) 2024/1347; med undantag för förfaranden för att fastställa ansvarig medlemsstat i enlighet med denna förordning.
6. *återkallande av en ansökan om internationellt skydd*: antingen explicit eller implicit återkallande av en ansökan om internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1347.
7. *person som beviljats internationellt skydd*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som har beviljats internationellt skydd enligt definitionen i artikel 3.4 i förordning (EU) 2024/1347.
8. *familjemedlem*: följande familjemedlemmar till den sökande, om dessa befinner sig på en medlemsstats territorium och under förutsättning att familjen existerade innan sökanden eller familjemedlemmen anlände till medlemsstaternas territorium:
 - a) Sökandens make eller maka eller sökandens ogifta partner i ett varaktigt förhållande, om lag eller praxis i den berörda medlemsstaten behandlar ogifta par som jämställda med gifta par i sin nationella rätt avseende tredjelandsmedborgare.
 - b) Ett underårigt barn till sådana par som avses i led a eller till sökanden, förutsatt att det barnet är ogift och oavsett om det barnet är fött inom eller utom äktenskapet eller adopterat enligt nationell rätt.
 - c) Om sökanden är underårig och ogift, fadern, modern eller en annan vuxen som ansvarar för sökanden enligt lag eller praxis i den medlemsstat där den vuxna befinner sig.
 - d) Om den person som beviljats internationellt skydd är underårig och ogift, fadern, modern eller en annan vuxen som ansvarar för den personen enligt lag eller praxis i den medlemsstat där den person som beviljats internationellt skydd befinner sig.
9. *släkting*: sökandens vuxna faster, moster, farbror, morbror eller mor- eller farförälder som befinner sig på en medlemsstats territorium, oavsett om sökanden är född inom eller utom äktenskapet eller adopterad enligt nationell rätt.
10. *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person under 18 år.
11. *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, så länge den underåriga inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inbegripet en underårig som lämnas utan medföljande vuxen efter att han eller hon rest in på medlemsstaternas territorium.
12. *företrädare*: en person eller organisation som av behöriga organ utsetts att bistå och företräda ett ensamkommande barn i förfaranden som föreskrivs i denna förordning för att tillgodose barnets bästa och vid behov företräda barnet rättsligt.
13. *uppehållshandling*: ett tillstånd som utfärdas av myndigheterna i en medlemsstat och som berättigar en tredjelandsmedborgare eller en statslös person att vistas på dess territorium, inklusive de handlingar som styrker rätten att vistas på territoriet inom ramen för tillfälligt skydd eller i väntan på att den situation som förhindrar att ett avlägsnandebeslut verkställs ska upphöra, med undantag för viseringar och tillstånd för vistelse som utfärdas under den tid som krävs för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt denna förordning eller under prövningen av en ansökan om internationellt skydd eller en ansökan om uppehållstillstånd.
14. *visering*: tillstånd som utfärdas eller beslut som fattas av en medlemsstat och som krävs för transitering genom eller inresa för en planerad vistelse i den medlemsstaten eller flera medlemsstater, inbegripet
 - a) ett tillstånd eller beslut som utfärdas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt och som krävs för inresa för en planerad vistelse i den medlemsstaten på mer än 90 dagar,

- b) ett tillstånd eller beslut som utfärdas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt och som krävs för inresa för transitering genom eller en planerad vistelse i den medlemsstaten som inte varar längre än 90 dagar under en 180-dagarsperiod,
- c) ett tillstånd eller beslut som är giltigt för transitering genom de internationella transitområdena på en eller flera av medlemsstaternas flygplatser.
15. *examensbevis eller kvalifikation*: ett examensbevis eller en kvalifikation som erhålls och styrks i en medlemsstat efter minst ett läsår av studier på en medlemsstats territorium inom ett erkänt statligt eller regionalt utbildnings- eller yrkesutbildningsprogram som motsvarar minst nivå 2 i den internationella standarden för utbildningsklassificering och som anordnas av en utbildningsanstalt enligt den medlemsstatens lagar och andra författningar, med undantag för utbildning online och andra former av distansundervisning.
16. *utbildningsanstalt*: en offentlig eller privat utbildnings- eller yrkesutbildningsanstalt som är etablerad i och erkänd av en medlemsstat i enlighet med dess nationella rätt eller administrativ praxis på grundval av transparenta kriterier.
17. *avvikande*: handling genom vilken en berörd person inte förblir tillgänglig för de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna, till exempel genom att
- a) lämna en medlemsstats territorium utan tillstånd från de behöriga myndigheterna av skäl som inte ligger utanför personens kontroll,
- b) inte anmäla frånvaro från en viss förläggning eller från anvisat vistelseområde om en medlemsstat kräver en sådan anmälan, eller
- c) inte infinna sig hos de behöriga myndigheterna om myndigheterna i fråga kräver detta.
18. *risk för avvikande*: förekomsten av specifika skäl och omständigheter i ett enskilt fall, grundade på objektiva kriterier fastställda i nationell rätt, vilka ger anledning att anta att en berörd person som är föremål för förfaranden som fastställs i denna förordning kan komma att avvika.
19. *gynnad medlemsstat*: en medlemsstat som gynnas av solidaritetsbidrag enligt del IV i denna förordning.
20. *bidragande medlemsstat*: en medlemsstat som lämnar eller är skyldig att lämna solidaritetsbidrag till en gynnad medlemsstat enligt del IV i denna förordning.
21. *överföring*: genomförande av ett beslut som fattats enligt artikel 42.
22. *omfördelning*: överföring av en sökande eller en person som beviljats internationellt skydd från en gynnad medlemsstats territorium till en bidragande medlemsstats territorium.
23. *sök- och räddningsinsatser*: sök- och räddningsinsatser i den mening som avses i 1979 års internationella sjöräddningskonvention, som antogs i Hamburg den 27 april 1979.
24. *migrationstryck*: en situation som uppstår till följd av att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer anländer landvägen, sjövägen eller luftvägen, eller lämnar in ansökningar, i en sådan omfattning att det ger upphov till oproportionerliga skyldigheter för en medlemsstat, med beaktande av den övergripande situationen i unionen, även för ett väl förberett asyl-, mottagnings- och migrationssystem, och kräver omedelbara åtgärder, i synnerhet solidaritetsbidrag enligt del IV i denna förordning; med beaktande av särdragen för en medlemsstats geografiska läge omfattar migrationstryck situationer med ett stort antal anländande tredjelandsmedborgare eller statslösa personer eller med en risk för sådana ankomster även när sådana ankomster beror på återkommande landsättningar efter sök- och räddningsinsatser eller på tredjelandsmedborgares eller statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna.
25. *betydande migrationssituation*: en situation som skiljer sig från migrationstryck och där den kumulativa effekten av tredjelandsmedborgares eller statslösa personers aktuella och tidigare årliga ankomster leder till att ett väl förberett asyl-, mottagnings- och migrationssystem når gränsen för sin kapacitet.

26. *mottagningsvillkor*: mottagningsvillkor enligt definitionen i artikel 2.6 i direktiv (EU) 2024/1346.
27. *person som beviljats inresa*: en person vars inresa och vistelse har godtagits av en medlemsstat enligt förordning (EU) 2024/1350 eller enligt ett nationellt vidarebösättningsprogram utanför ramen för den förordningen.
28. *EU-solidaritetssamordnare*: den person som utses av kommissionen och ges mandat enligt artikel 15 i denna förordning.

DEL II

GEMENSAM RAM FÖR ASYL- OCH MIGRATIONSHANTERING

KAPITEL I

Den övergripande strategin

Artikel 3

Övergripande strategi för asyl- och migrationshantering

1. De gemensamma åtgärder som unionen och medlemsstaterna vidtar på området asyl- och migrationshantering, inom ramen för sina respektive befogenheter, ska bygga på principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning enligt artikel 80 i EUF-fördraget på grundval av en övergripande strategi, vägledas av principen om integrerad politikutformning, i överensstämmelse med internationell rätt och unionsrätten, inbegripet grundläggande rättigheter.

Med det övergripande syftet att effektivt hantera asyl och migration inom ramen för tillämplig unionsrätt, ska målen för dessa åtgärder vara

- att säkerställa konsekvens i politiken för asyl- och migrationshantering vid hanteringen av migrationsströmmar till unionen, och
- att hantera relevanta migrationsrutter och otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna.

2. Kommissionen, rådet och medlemsstaterna ska säkerställa ett konsekvent genomförande av politiken för asyl- och migrationshantering, i fråga om både de interna och de externa komponenterna i denna politik, i samråd med de institutioner, organ och byråer som ansvarar för den externa politiken.

Artikel 4

Interna komponenter i den övergripande strategin

För att uppnå de mål som anges i artikel 3 i denna förordning ska de interna komponenterna i den övergripande strategin bestå av följande delar:

- Nära samarbete och ömsesidigt partnerskap mellan unionens institutioner, organ och byråer, medlemsstaterna och internationella organisationer.
- Effektiv förvaltning av medlemsstaternas yttre gränser, på grundval av den europeiska integrerade gränsförvaltningen enligt artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 ⁽²⁶⁾.
- Full respekt för de skyldigheter som fastställs i internationell rätt och unionsrätt när det gäller personer som räddas till sjöss.

⁽²⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624 (EUT L 295, 14.11.2019, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) Snabb och effektiv tillgång till rättvisa och effektiva förfaranden för internationellt skydd på medlemsstaternas territorium, inbegripet vid medlemsstaternas yttre gränser, på deras territorialvatten och i deras transitområden, och erkännande av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som flyktingar eller som personer som beviljats subsidiärt skydd, i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 och förordning (EU) 2024/1347.
- e) Fastställande av vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd.
- f) Effektiva åtgärder för att minska incitamenten till, och förhindra, tredjelandsmedborgares och statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna.
- g) Sökandes tillgång till adekvata mottagningsvillkor i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346.
- h) Effektiv hantering av återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG ⁽²⁷⁾.
- i) Effektiva åtgärder för att ge incitament och stöd till integration av personer som beviljats internationellt skydd i medlemsstaterna.
- j) Åtgärder som syftar till att bekämpa exploatering och minska förekomsten av olaglig anställning i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG ⁽²⁸⁾.
- k) I tillämpliga fall, utstationering och användning av de operativa verktyg som inrättats på unionsnivå, inbegripet Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens asylbyrå (asylbyrån), och de informationssystem på unionsnivå som drivs av Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-Lisa).

Artikel 5

Externa komponenter i den övergripande strategin

För att uppnå de mål som anges i artikel 3 ska unionen och medlemsstaterna, inom ramen för sina respektive befogenheter, främja och bygga skräddarsydda och ömsesidigt fördelaktiga partnerskap, i full överensstämmelse med internationell rätt och unionsrätten och på grundval av full respekt för de mänskliga rättigheterna, och främja ett nära samarbete med relevanta tredjeländer på bilateral, regional, multilateral och internationell nivå, bland annat för att

- a) främja laglig migration och lagliga vägar för tredjelandsmedborgare i behov av internationellt skydd och för personer som på annat sätt beviljats inresa för att vistas lagligt i medlemsstaterna,
- b) stödja partner som tar emot ett stort antal migranter och flyktingar i behov av skydd och stärka deras operativa kapacitet inom migrations- och asylhantering samt gränsförvaltning med full respekt för de mänskliga rättigheterna,
- c) förebygga irreguljär migration och bekämpa smuggling av migranter och människohandel, bland annat minska den utsatthet som detta ger upphov till, samtidigt som rätten att ansöka om internationellt skydd säkerställs,
- d) angripa de bakomliggande orsakerna till och drivkrafterna bakom irreguljär migration och tvångsförflyttningar,
- e) bidra till effektivare återvändanden, återtaganden och återanpassningar,
- f) säkerställa ett fullständigt genomförande av den gemensamma viseringspolitiken.

⁽²⁷⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

⁽²⁸⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/52/EG av den 18 juni 2009 om minimistandarder för sanktioner och åtgärder mot arbetsgivare för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt (EUT L 168, 30.6.2009, s. 24).

Artikel 6

Principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning

1. När unionen och medlemsstaterna fullgör sina skyldigheter enligt denna förordning ska de iakttä principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning enligt artikel 80 i EUF-fördraget och beakta det gemensamma intresset av att unionens politik för asyl- och migrationshantering fungerar effektivt.
2. När medlemsstaterna fullgör sina skyldigheter enligt denna förordning ska de ha ett nära samarbete och
 - a) inrätta och upprätthålla nationella asyl- och migrationshanteringssystem som ger effektiv tillgång till internationella skyddsförfaranden, bevilja internationellt skydd till sökande som behöver det och säkerställa ett effektivt och värdigt återvändande för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet, i enlighet med direktiv 2008/115/EG, samt tillhandahålla och investera i ett adekvat mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd, i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346,
 - b) säkerställa tilldelning av nödvändiga resurser och tillräckligt med kompetent personal och, när medlemsstaterna anser att så är nödvändigt eller om tillämpligt, begära stöd från unionens relevanta organ och byråer för detta ändamål,
 - c) vidta alla åtgärder som är nödvändiga och proportionella, i full överensstämmelse med grundläggande rättigheter, för att förhindra och minska den irreguljära migrationen till medlemsstaternas territorier, även för att förebygga och bekämpa smuggling av migranter och människohandel och skydda rättigheterna för migranter som smugglats och personer som utsatts för människohandel,
 - d) korrekt och skyndsamt tillämpa reglerna om fastställande av vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd och vid behov verkställa överföringen till den ansvariga medlemsstaten enligt del III kapitlen I–VI och del IV kapitel I,
 - e) ge övriga medlemsstater effektivt stöd i form av solidaritetsbidrag på grundval av de behov som anges i del II eller del IV,
 - f) vidta effektiva åtgärder för att minska incitamenten till och förhindra tredjelandsmedborgares och statslösa personers oönskade förflyttningar mellan medlemsstaterna.
3. För att hjälpa medlemsstaterna att fullgöra sina skyldigheter ska EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd åtminstone inbegripa följande:
 - a) Operativt och tekniskt stöd från berörda unionsorgan och unionsbyråer i enlighet med deras mandat, framför allt asylbyrån i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303⁽²⁹⁾, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån i enlighet med förordning (EU) 2019/1896 och Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794⁽³⁰⁾.
 - b) Stöd som tillhandahålls från unionsfonderna för genomförandet av den gemensamma ram som fastställs i denna del i enlighet med förordning (EU) 2021/1147 och, när så är lämpligt, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148⁽³¹⁾.
 - c) Undantag i unionens regelverk som ger medlemsstaterna de verktyg som krävs för att hantera särskilda migrationsutmaningar i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1359, (EU) 2024/1348 och (EU) 2024/1349⁽³²⁾.

⁽²⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

⁽³⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF (EUT L 135, 24.5.2016, s. 53).

⁽³¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148 av den 7 juli 2021 om inrättande, som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 251, 15.7.2021, s. 48).

⁽³²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1349 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gränsförfarande för återvändande och om ändring av förordning (EU) 2021/1148 (EUT L, 2024/1349, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1349/oj>).

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) Aktivering av unionens civilskyddsmekanism i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/836 ⁽¹³⁾.
- e) Åtgärder för att underlätta återvändande och återanpassning, bland annat genom samarbete med tredjeländer, och i full överensstämmelse med grundläggande rättigheter.
- f) Förstärkta åtgärder och sektorsövergripande verksamhet inom ramen för migrationens yttre dimension.
- g) Förstärkt diplomatisk och politisk utåtriktad verksamhet.
- h) Samordnade kommunikationsstrategier.
- i) Stöd till en effektiv, människorättsbaserad migrationspolitik i tredjeländer.
- j) Främjande av laglig migration och en välhanterad rörlighet, också genom stärkande av bilaterala, regionala och internationella partnerskap om migration, tvångsförflyttning, lagliga vägar och partnerskap för rörlighet.

Artikel 7

Strategiskt tillvägagångssätt för asyl- och migrationshantering på nationell nivå

1. Medlemsstaterna ska ha nationella strategier som fastställer ett strategiskt tillvägagångssätt för att säkerställa att de har tillräcklig kapacitet att effektivt genomföra sina asyl- och migrationshanteringssystem, i full överensstämmelse med sina skyldigheter enligt unionsrätten och internationell rätt, med beaktande av deras specifika situation, särskilt deras geografiska läge.

När medlemsstaterna fastställer sina nationella strategier får de samråda med kommissionen och relevanta unionsorgan och unionsbyråer, särskilt asylbyrån, samt lokala och regionala myndigheter, beroende på vad som är lämpligt och i enlighet med nationell rätt. Dessa strategier ska åtminstone inbegripa följande:

- a) Förebyggande åtgärder för att minska risken för migrationstryck samt beredskapsplanering, med beaktande av beredskapsplaneringen enligt förordningarna (EU) 2019/1896 och (EU) 2021/2303 och direktiv (EU) 2024/1346 samt de rapporter från kommissionen som upprättats enligt rekommendation (EU) 2020/1366.
- b) Information om hur de principer som anges i denna del genomförs av medlemsstaterna och hur de rättsliga skyldigheter som följer därav fullgörs på nationell nivå.
- c) Information om hur resultaten av den övervakning som utförts av asylbyrån och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, och den utvärdering som genomförts i enlighet med förordning (EU) 2022/922 samt av den övervakning som genomförts i enlighet med artikel 10 i förordning (EU) 2024/1356 har beaktats.

2. De nationella strategierna ska beakta andra relevanta strategier och befintliga stödåtgärder, i synnerhet stödåtgärder enligt förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/2303, och vara förenliga med och komplettera de nationella strategier för europeisk integrerad gränsförvaltning som fastställts i enlighet med artikel 8.6 i förordning (EU) 2019/1896.

3. Medlemsstaterna ska översända sina nationella strategier för asyl- och migrationshantering till kommissionen sex månader före antagandet av den strategi som avses i artikel 8.

4. Ekonomiskt och operativt stöd från unionen för genomförandet av skyldigheterna, inbegripet operativt stöd från unionens organ och byråer, ska tillhandahållas i enlighet med förordningarna (EU) 2019/1986, (EU) 2021/1147, (EU) 2021/2303 och, när så är lämpligt, (EU) 2021/1148.

5. Kommissionen ska övervaka och lämna information om migrationssituationen genom regelbundna rapporter på grundval av uppgifter och information som tillhandahålls av Europeiska utrikes tjänsten, asylbyrån, Europeiska gräns- och

⁽¹³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/836 av den 20 maj 2021 om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen (EUT L 185, 26.5.2021, s. 1).

kustbevakningsbyrån, Europol och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, samt särskilt den information som samlats in enligt rekommendation (EU) 2020/1366 och inom ramen för EU-nätverket för beredskap och krishantering på migrationsområdet och vid behov information som medlemsstaterna tillhandahåller.

6. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa en mall som medlemsstaterna ska använda för att säkerställa att deras nationella strategier är jämförbara i fråga om specifika centrala delar, såsom beredskapsplanering. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 8

En långsiktig europeisk asyl- och migrationshanteringsstrategi

1. Kommissionen ska, efter samråd med medlemsstaterna, med beaktande av relevanta rapporter och analyser från unionens organ och byråer och med utgångspunkt i de nationella strategier som avses i artikel 7, utarbeta en femårig europeisk asyl- och migrationshanteringsstrategi (*strategin*) som fastställer det strategiska tillvägagångssättet för att säkerställa ett konsekvent genomförande av de nationella strategierna. Kommissionen ska överlämna strategin till Europaparlamentet och rådet. Strategin ska inte vara juridiskt bindande.

2. Den första strategin ska antas senast den 12 december 2025 och därefter vart femte år.

3. Strategin ska omfatta de komponenter som anges i artiklarna 4 och 5, ge rättspraxis från Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna en framträdande roll och även beakta följande:

- a) Genomförandet av medlemsstaternas nationella asyl- och migrationshanteringsstrategier enligt artikel 7 och deras överensstämmelse med unionsrätten och internationell rätt.
- b) Relevant information som samlats in av kommissionen enligt rekommendation (EU) 2020/1366.
- c) Information som inhämtats av kommissionen och asylbyrån om genomförandet av unionens asylregelverk.
- d) Information som samlats in från Europeiska utrikestjänsten och relevanta unionsorgan och unionsbyråer, i synnerhet rapporter från asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter.
- e) Annan relevant information, inbegripet från medlemsstater, tillsynsmyndigheter, internationella organisationer och andra relevanta organ, byråer eller organisationer.

KAPITEL II

Den årliga cykeln för migrationshantering

Artikel 9

Den årliga europeiska asyl- och migrationsrapporten

1. Kommissionen ska årligen anta en europeisk årlig asyl- och migrationsrapport med en bedömning av asyl-, mottagnings- och migrationssituationen under den föregående tolv månadersperioden och eventuell utveckling, och med en strategisk lägesbild av migrations- och asylområdet som också fungerar som ett verktyg för tidig varning och medvetenhet för unionen (*rapporten*).

2. Rapporten ska baseras på relevanta kvantitativa och kvalitativa uppgifter och information från medlemsstaterna, Europeiska utrikestjänsten, asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, Europol och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter. Den får också beakta information från andra relevanta organ, byråer eller organisationer.

3. Rapporten ska innehålla följande:

- a) En bedömning av den övergripande situationen som omfattar alla migrationsrutter till unionen och i samtliga medlemsstater, i synnerhet

SV

EUT L, 22.5.2024

- i) antalet ansökningar om internationellt skydd och sökandenas medborgarskap,
 - ii) antalet identifierade ensamkommande barn och, i förekommande fall, personer med särskilda behov i fråga om mottagande eller handläggning,
 - iii) antalet tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som beviljats internationellt skydd, i enlighet med förordning (EU) 2024/1347,
 - iv) antalet asylbeslut i första instans och slutliga asylbeslut,
 - v) medlemsstaternas mottagningskapacitet,
 - vi) antalet tredjelandsmedborgare som har påträffats av medlemsstaternas myndigheter och som inte uppfyller, eller inte längre uppfyller, villkoren för inresa, vistelse eller bosättning i medlemsstaten, inklusive personer som överskridit den tillåtna vistelsen enligt definitionen i artikel 3.1.19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 ⁽¹⁴⁾,
 - vii) antalet beslut om återvändande som medlemsstaterna utfärdat och antalet tredjelandsmedborgare som lämnat medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återvändande som uppfyller kraven i direktiv 2008/115/EG,
 - viii) antalet tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som medlemsstaterna beviljat inresa genom unionsprogram och nationella program för vidarebosättning eller inresa av humanitära skäl,
 - ix) antalet tredjelandsmedborgare som är föremål för det gränsförfarande som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1348 och (EU) 2024/1349 samt deras medborgarskap,
 - x) antalet inkommande och utgående framställningar om övertagande och aviseringar om återtagande i enlighet med artiklarna 39 och 41,
 - xi) antalet beslut om överföring och antalet beslut om överföring som verkställts i enlighet med denna förordning,
 - xii) antalet tredjelandsmedborgare som landsatts efter sök- och räddningsinsatser, deras medborgarskap och antalet ansökningar om internationellt skydd som dessa tredjelandsmedborgare har lämnat in,
 - xiii) de medlemsstater som varit med om återkommande ankomster sjövägen, särskilt genom landsättning efter insatser vid sök- och räddningsinsatser,
 - xiv) antalet tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som nekats inresa i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) 2016/399,
 - xv) antalet tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som åtnjuter tillfälligt skydd i enlighet med rådets direktiv 2001/55/EG ⁽¹⁵⁾,
 - xvi) antalet personer som omhändertagits i samband med att de passerat en yttre land-, sjö- eller luftgräns på ett irreguljärt sätt och, förutsatt att det finns tillgängliga och verifierbara uppgifter, antalet försök till irreguljära gränspassager,
 - xvii) det stöd som unionens organ och byråer ger medlemsstaterna.
- b) En prognos för det kommande året, inklusive antalet personer som förväntas anlända sjövägen, på grundval av den övergripande migrationssituationen under det föregående året och med hänsyn tagen till den rådande situationen, samtidigt som det tidigare trycket också tas med i beräkningen.

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (EUT L 327, 9.12.2017, s. 20).

⁽¹⁵⁾ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12).

- c) Information om beredskapsnivån i unionen och i medlemsstaterna och de möjliga effekterna av de förväntade situationerna.
- d) Information om medlemsstaternas kapacitet, särskilt i fråga om mottagningskapacitet.
- e) Resultatet av den övervakning som utförts av asylbyrån och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, av den utvärdering som genomförts i enlighet med förordning (EU) 2022/922 samt av den övervakning som genomförts i enlighet med artikel 10 i förordning (EU) 2024/1356 och som avses i artikel 7.1 andra stycket c i den här förordningen.
- f) En bedömning av om solidaritetsåtgärder och åtgärder inom ramen för EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd behövs för att stödja den eller de berörda medlemsstaterna.
4. Kommissionen ska anta rapporten senast den 15 oktober varje år och överlämna den till Europaparlamentet och rådet.
5. Rapporten ska ligga till grund för beslut på unionsnivå om de åtgärder som behövs för att hantera migrationssituationer.
6. Den första rapporten ska upprättas senast den 15 oktober 2025.
7. Med avseende på rapporten ska medlemsstaterna, asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, Europol och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter tillhandahålla den information som avses i artikel 10 senast den 1 juni varje år.
8. Kommissionen ska sammankalla ett möte i EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration under första halvan av juli varje år för att lägga fram en inledande bedömning av situationen och utbyta information med mekanismens medlemmar. Sammansättningen och arbetssättet för EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration ska vara den som fastställs i rekommendation (EU) 2020/1366 i dess ursprungliga lydelse.
9. Medlemsstaterna och de berörda unionsorganen och unionsbyråerna ska förse kommissionen med uppdaterad information senast den 1 september varje år.
10. Kommissionen ska sammankalla ett möte i EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration senast den 30 september varje år för att lägga fram en konsoliderad bedömning av situationen. Sammansättningen och arbetssättet för EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration ska vara den som fastställs i rekommendation (EU) 2020/1366 i dess ursprungliga lydelse.

Artikel 10

Information för att bedöma den övergripande migrationssituationen, migrationstrycket och risken för migrationstryck eller en betydande migrationssituation

1. När kommissionen bedömer den övergripande migrationssituationen eller om en medlemsstat är utsatt för migrationstryck eller risk för migrationstryck eller ställs inför en betydande migrationssituation, ska den använda den rapport som avses i artikel 9 och beakta eventuell ytterligare information enligt artikel 9.3 a.
2. Kommissionen ska även beakta följande:
- a) Den information som läggs fram av den berörda medlemsstaten, inbegripet en uppskattning av dess behov och kapacitet, dess beredskapsåtgärder och all ytterligare relevant information som tillhandahålls i den nationella strategin som avses i artikel 7.
- b) Nivån av samarbete om migration och på området återvändande och återtagande, inbegripet genom att beakta den årliga rapporten i enlighet med artikel 25a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 ⁽⁹⁶⁾, med ursprungs- och transit tredjeländer, första asylländer och säkra tredjeländer enligt definitionen i förordning (EU) 2024/1348.

⁽⁹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) (EUT L 243, 15.9.2009, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- c) Den geopolitiska situationen i relevanta tredjeländer samt de bakomliggande orsakerna till migration och eventuella situationer med instrumentalisering av migranter och eventuell utveckling på området irreguljära inresor via medlemsstaternas yttre gränser som kan påverka migrationsrörelserna.
 - d) De relevanta rekommendationer som föreskrivs i artikel 20 i förordning (EU) 2022/922, artikel 15 i förordning (EU) 2021/2303 och artikel 32.7 i förordning (EU) 2019/1896.
 - e) Information som samlats in enligt rekommendation (EU) 2020/1366.
 - f) Rapporterna om integrerad situationsmedvetenhet och analys enligt rådets genomförandebeslut (EU) 2018/1993⁽⁷⁾, förutsatt att den integrerade politiska krishanteringen har aktiverats, eller den rapport om situationsmedvetenhet och analys på migrationsområdet som upprättas under den första fasen i EU-mekanismen för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration, när den integrerade politiska krishanteringen inte har aktiverats.
 - g) Information från rapporteringen om viseringsliberalisering och dialoger med tredjeländer.
 - h) Kvartalsrapporter om migration och andra rapporter från Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter.
 - i) Det stöd som unionens organ och byråer ger medlemsstaterna.
 - j) Relevanta delar av rapporten om sårbarhetsbedömningen enligt artikel 32 i förordning (EU) 2019/1896.
 - k) Omfattningen av och trenderna för tredjelandssmedborgares eller statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna på grundval av tillgänglig information från berörda unionsorgan och unionsbyråer och dataanalyser från relevanta informationssystem.
3. När kommissionen bedömer om en medlemsstat står inför en betydande migrationssituation ska den dessutom beakta den kumulativa effekten av de aktuella och tidigare årliga ankomsterna av tredjelandssmedborgare eller statslösa personer.

Artikel 11

Kommissionens genomförandebeslut om fastställande av medlemsstater som är utsatta för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck eller står inför en betydande migrationssituation

1. Tillsammans med den rapport som avses i artikel 9 ska kommissionen anta ett genomförandebeslut som fastställer om en viss medlemsstat är utsatt för migrationstryck, riskerar att utsättas för migrationstryck under det kommande året eller står inför en betydande migrationssituation.

För detta ändamål ska kommissionen samråda med de berörda medlemsstaterna. Kommissionen får fastställa en tidsfrist för sådana samråd.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska kommissionen använda den information som samlats in enligt artikel 10, med beaktande av alla delar av den rapport som avses i artikel 9, alla migrationsruttor, inbegripet särdragen hos landsättningarna efter sök- och räddningsinsatser som strukturell företeelse och tredjelandssmedborgares och statslösa personers otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna, samt det tidigare trycket på den berörda medlemsstaten och den rådande situationen.

3. Om en medlemsstat under de senaste 12 månaderna har varit med om omfattande ankomster på grund av återkommande landsättningar efter sök- och räddningsinsatser ska kommissionen anse att medlemsstaten är utsatt för migrationstryck, förutsatt att ankomsterna är så omfattande att de ger upphov till oproportionerliga skyldigheter även för de väl förberedda asyl-, mottagnings- och migrationssystemen i den berörda medlemsstaten.

4. Kommissionen ska anta sitt genomförandebeslut senast den 15 oktober varje år och överlämna det till Europaparlamentet och rådet.

⁽⁷⁾ Rådets genomförandebeslut (EU) 2018/1993 av den 11 december 2018 om EU-arrangemangen för integrerad politisk krishantering (EUT L 320, 17.12.2018, s. 28).

Artikel 12

Kommissionens förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen

1. Varje år ska kommissionen, på grundval av och tillsammans med den rapport som avses i artikel 9, lägga fram ett förslag till rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspool som är nödvändig för att hantera migrationssituationen under det kommande året på ett balanserat och effektivt sätt. Förslaget ska återspegla de beräknade årliga solidaritetsbehoven i de medlemsstater som är utsatta för migrationstryck.

2. Kommissionens förslag enligt punkt 1 ska fastställa det totala antalet nödvändiga omfördelningar årligen och de ekonomiska bidragen till den årliga solidaritetspoolen på unionsnivå, som åtminstone ska uppgå till

- a) 30 000 när det gäller omfördelningar,
- b) 600 miljoner EUR när det gäller de ekonomiska bidragen.

Kommissionens förslag enligt punkt 1 i denna artikel ska också fastställa preliminära årliga bidrag för varje medlemsstat med tillämpning av den referensnyckel som anges i artikel 66, i syfte att underlätta förfarandet för medlemsstatens utfästelser i fråga om solidaritetsbidrag (*utfästelseförfarandet*) enligt artikel 13.

3. När kommissionen fastställer nivån på det unionsomfattande ansvar som ska delas av alla medlemsstater och den därav följande solidaritetsnivån, ska den ta hänsyn till relevanta kvalitativa och kvantitativa kriterier, inklusive, för året i fråga, det totala antalet inresor, den genomsnittliga beviljandegraden och den genomsnittliga återvändandegraden. Kommissionen ska också beakta att de medlemsstater som kommer att bli gynnade av medlemsstater enligt artikel 58.1 inte är skyldiga att genomföra sina utfästa solidaritetsbidrag.

Kommissionen får fastställa ett högre antal omfördelningar och större ekonomiska bidrag än de som föreskrivs i punkt 2 i den här artikeln och får fastställa andra former av solidaritet i enlighet med artikel 56.2 c beroende på det behov av sådana åtgärder som uppstår till följd av de särskilda utmaningarna på migrationsområdet i den berörda medlemsstaten. För att upprätthålla likvärdigheten hos de olika typerna av solidaritetsåtgärder ska förhållandet mellan de värden som anges i punkt 2 a och b i den här artikeln bibehållas.

4. Trots vad som anges i punkt 2 i den här artikeln ska kommissionens förslag enligt punkt 1 i undantagsfall – om den information som medlemsstaterna och de relevanta unionsorganen och unionsbyråerna tillhandahållit enligt artikel 9.2, eller det samråd som kommissionen genomfört enligt artikel 11.1, inte tyder på ett behov av solidaritetsåtgärder för det kommande året – ta vederbörlig hänsyn till detta.

5. Om kommissionen i ett genomförandebeslut enligt artikel 11 har fastställt att en eller flera medlemsstater är utsatta för migrationstryck till följd av omfattande ankomster på grund av återkommande landsättningar efter sök- och räddningsinsatser, ska kommissionen, med beaktande av särdragen hos de berörda medlemsstaterna, ange den preliminära procentandel av den årliga solidaritetspoolen som ska göras tillgänglig för de medlemsstaterna.

6. Kommissionen ska anta det förslag som avses i punkt 1 i denna artikel senast den 15 oktober varje år och överlämna det till rådet. Kommissionen ska samtidigt överlämna förslaget till Europaparlamentet. Kommissionens förslag enligt punkt 1 i denna artikel ska inte offentliggöras förrän rådets genomförandeakt som avses i artikel 57 har antagits. Det ska placeras in på säkerhetsskyddsklassificeringsnivån *RESTREINT UE/EU RESTRICTED* och hanteras som sådant i enlighet med rådets beslut 2013/488/EU⁽³⁸⁾.

Artikel 13

EU-högnivåforum för solidaritet

1. För att säkerställa ett effektivt genomförande av del IV i denna förordning ska ett EU-högnivåforum för solidaritet (*högnivåforumet*) inrättas, bestående av företrädare för medlemsstaterna och med den medlemsstat som innehar ordförandeskapet i rådet som ordförande. Medlemsstaterna ska företrädas på den ansvars- och beslutsnivå som är lämplig för att utföra de uppgifter som tilldelats högnivåforumet.

⁽³⁸⁾ Rådets beslut 2013/488/EU av den 23 september 2013 om säkerhetsbestämmelser för skydd av säkerhetsskyddsklassificerade EU-uppgifter (EUT L 274, 15.10.2013, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

Tredjeländer som har ingått ett avtal med unionen om kriterierna och mekanismerna för att fastställa vilken stat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnas in i en medlemsstat eller det tredjelandet får, i syfte att bidra till solidaritet på ad hoc-basis, i förekommande fall bjudas in att delta i högnivåforumet.

2. Rådet ska sammankalla högnivåforumet inom 15 dagar efter antagandet av den rapport som avses i artikel 9, det beslut som avses i artikel 11 och kommissionens förslag enligt artikel 12.

3. Vid det möte som avses i punkt 2 ska högnivåforumet beakta den rapport som avses i artikel 9, det beslut som avses i artikel 11 och kommissionens förslag enligt artikel 12 och göra en bedömning av den övergripande situationen. Det ska också nå en slutsats om solidaritetsåtgärderna och den bidragsnivå som krävs enligt förfarandet i artikel 57 och, om det anses nödvändigt, om andra åtgärder på migrationsområdet när det gäller ansvar och beredskap och om migrationens yttre dimension. Under detta möte i högnivåforumet ska medlemsstaterna göra utfästelser om sina solidaritetsbidrag för inrättandet av den årliga solidaritetspoolen enligt artikel 57.

4. Om rådet, på initiativ av en medlemsstat eller på uppmaning av kommissionen, anser att solidaritetsbidragen till den årliga solidaritetspoolen är otillräckliga i förhållande till de fastställda behoven, inbegripet när betydande avdrag har beviljats i enlighet med artiklarna 61 och 62, eller om en eller flera medlemsstater som är utsatta för migrationstryck har större behov än väntat, eller den övergripande situationen kräver ytterligare solidaritetsstöd, ska rådet med enkel majoritet på nytt sammankalla högnivåforumet för att begära ytterligare solidaritetsbidrag från medlemsstaterna. Varje utfästelseförfarande ska följa det förfarande som anges i artikel 57.

Artikel 14

EU:s solidaritetsforum på teknisk nivå

1. För att säkerställa att del IV i denna förordning fungerar smidigt ska ett EU-solidaritetsforum på teknisk nivå (*forumet på teknisk nivå*) inrättas, och EU-solidaritetsamordnaren ska sammankalla och leda detta forum på kommissionens vägnar.

2. Forumet på teknisk nivå ska bestå av företrädare för de berörda myndigheterna i medlemsstaterna på en nivå som är tillräckligt hög för att de uppgifter som forumet tilldelas ska kunna utföras.

3. Tredjeländer som har ingått ett avtal med unionen om kriterierna och mekanismerna för att fastställa vilken stat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnas in i en medlemsstat eller i det tredjelandet får, i syfte att bidra till solidaritet på ad hoc-basis, i förekommande fall bjudas in att delta i forumet på teknisk nivå.

4. Asylbyrån ska delta i forumet på teknisk nivå. Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter ska, när så är lämpligt och på inbjudan av EU- solidaritetsamordnaren, delta i forumet på teknisk nivå. FN-organ får, beroende på deras delaktighet i solidaritetsmekanismen, också bjudas in att delta.

5. Efter antagandet av rådets genomförandeakt enligt artikel 57 ska EU- solidaritetsamordnaren sammankalla ett första möte i forumet på teknisk nivå. Efter det första mötet ska forumet på teknisk nivå sammanträda regelbundet och så ofta som behövs, särskilt enligt artiklarna 58.3 och 59.6, för att operativt genomföra solidaritetsmekanismen mellan medlemsstaterna och tillgodose solidaritetsbehoven med de bidrag som fastställts.

Artikel 15

EU-solidaritetsamordnaren

1. Kommissionen ska utse en EU-solidaritetsamordnare, som på teknisk nivå ska samordna genomförandet av solidaritetsmekanismen i enlighet med del IV i denna förordning.

2. EU-solidaritetsamordnaren ska

a) stödja verksamheten för omfördelning från den gynnade medlemsstaten till den bidragande medlemsstaten,

- b) samordna och stödja kommunikationen mellan medlemsstaterna och de organ, byråer och enheter som deltar i genomförandet av solidaritetsmekanismen,
 - c) ha en överblick över de gynnade medlemsstaternas behov och bidragen från de bidragande medlemsstaterna samt följa upp hur genomförandet av solidaritetsåtgärderna fortgår,
 - d) regelbundet anordna möten mellan medlemsstaternas myndigheter för att säkerställa ett ändamålsenligt och effektivt operativt genomförande av den årliga solidaritetspoolen, i syfte att bidra till bästa möjliga samverkan och samarbete mellan medlemsstaterna,
 - e) främja bästa praxis när det gäller genomförandet av solidaritetsmekanismen,
 - f) sammankalla och leda forumet på teknisk nivå,
 - g) utföra de uppgifter som avses i artikel 7 i förordning (EU) 2024/1359.
3. Vid tillämpning av punkt 2 ska EU-solidaritetsamordnaren bistås av ett kontor och förse med de ekonomiska resurser och personalresurser som krävs för att effektivt kunna utföra sina uppgifter. EU-solidaritetsamordnaren ska ha ett nära samarbete med asylbyrån, inbegripet när det gäller de praktiska arrangemangen för omfördelning enligt denna förordning.
4. Den rapport som avses i artikel 9 ska redogöra för läget när det gäller solidaritetsmekanismens genomförande och sätt att fungera.
5. Medlemsstaterna ska förse EU-solidaritetsamordnaren med de uppgifter och den information som behövs för att EU-solidaritetsamordnaren ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

DEL III

KRITERIER OCH MEKANISMER FÖR ATT FASTSTÄLLA ANSVARIG MEDLEMSSTAT

KAPITEL I

Allmänna principer och skyddsåtgärder

Artikel 16

Tillgång till förfarandet för prövning av en ansökan om internationellt skydd

1. Medlemsstaterna ska pröva en ansökan om internationellt skydd som lämnas in av en tredjelandsmedborgare eller en statslös person på någon av medlemsstaternas territorium, inklusive vid gränsen eller i transitområden. Ansökan ska prövas av en enda medlemsstat, som ska vara den ansvariga medlemsstaten på grundval av kriterierna i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del III.
2. Utan att det påverkar bestämmelserna i del IV i denna förordning ska, om ingen medlemsstat kan fastställas som ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd på grundval av kriterierna i denna förordning, den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd först registrerades vara ansvarig för att pröva den.
3. Om det är omöjligt för en medlemsstat att överföra en sökande till den medlemsstat som ursprungligen utsetts som ansvarig på grund av att det finns välgrundade skäl att anta att sökanden, till följd av överföringen till den medlemsstaten, skulle utsättas för en verklig risk för kränkning av sina grundläggande rättigheter motsvarande omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i stadgan, ska den fastställande medlemsstaten fortsätta att undersöka de kriterier som anges i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del för att fastställa om en annan medlemsstat kan utses som ansvarig.

Om en medlemsstat inte kan verkställa överföringen enligt första stycket i denna punkt till en medlemsstat som utsetts på grundval av kriterierna i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del eller till den medlemsstat där ansökan först registrerades, och inte kan fastställa om en annan medlemsstat kan utses som ansvarig, ska medlemsstaten själv bli den medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd.

4. Om en säkerhetskontroll som föreskrivs i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1356 inte har genomförts enligt den förordningen ska den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd först registrerades undersöka om det finns rimliga skäl att anse att sökanden utgör ett hot mot den inre säkerheten så snart som möjligt efter det att ansökan registrerats, innan den tillämpar kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del.

Om en säkerhetskontroll som föreskrivs i artikel 15 i förordning (EU) 2024/1356 har genomförts, men den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd först registrerades har berättigade skäl att undersöka om det finns rimliga skäl att anse att sökanden utgör ett hot mot den inre säkerheten, ska den medlemsstaten genomföra undersökningen så snart som möjligt efter det att ansökan registrerats, innan den tillämpar kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del.

Om den säkerhetskontroll som genomförs i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) 2024/1356 eller i enlighet med första och andra styckena i denna punkt visar att det finns rimliga skäl att anse att sökanden utgör ett hot mot den inre säkerheten, ska den medlemsstat som genomför säkerhetskontrollen vara ansvarig medlemsstat och artikel 39 i denna förordning ska inte tillämpas.

5. Varje medlemsstat ska behålla rätten att skicka en sökande till ett säkert tredjeland, i enlighet med de regler och skyddsåtgärder som fastställs i förordning (EU) 2024/1348.

Artikel 17

Sökandens skyldigheter och samarbete med de behöriga myndigheterna

1. En ansökan om internationellt skydd ska göras och registreras i den första inre medlemsstaten.
2. När en tredjelandssmedborgare eller en statslös person innehar en giltig uppehållshandling eller en giltig visering ska ansökan om internationellt skydd, genom undantag från punkt 1, göras och registreras i den medlemsstat som utfärdade uppehållshandlingen eller viseringen.

När en tredjelandssmedborgare eller en statslös person innehar en uppehållshandling eller en visering som har löpt ut, ogiltigförklarats, återkallats eller återtagits ska ansökan om internationellt skydd göras och registreras i den medlemsstat där han eller hon befinner sig.

3. Sökanden ska samarbeta fullt ut med medlemsstaternas behöriga myndigheter vid insamlingen av biometriska uppgifter i enlighet med förordning (EU) 2024/1358 och i frågor som omfattas av den här förordningen, i synnerhet genom att så snart som möjligt och senast vid den intervju som avses i artikel 22 i den här förordningen lämna in och lägga fram alla uppgifter och all information som han eller hon har tillgång till och som är relevanta för att fastställa ansvarig medlemsstat, inbegripet genom att lämna in sina identitetshandlingar om han eller hon innehar sådana handlingar. Om sökanden vid tidpunkten för intervjun inte är i stånd att lägga fram bevis som styrker de uppgifter och den information som lämnats, eller att fylla i den mall som avses i artikel 22.1 i den här förordningen, ska den behöriga myndigheten fastställa en skälig tidsfrist för att lämna in sådana bevis, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, inom den period som avses i artikel 39.1 i den här förordningen.

4. Sökanden ska vara skyldig att befinna sig i
 - a) den medlemsstat som avses i punkterna 1 och 2 i avvaktan på fastställandet av ansvarig medlemsstat och, i tillämpliga fall, genomförandet av överföringsförfarandet,
 - b) den ansvariga medlemsstaten,
 - c) omfördelningsmedlemsstaten efter en överföring enligt artikel 67.11.
5. När ett beslut om överföring delges sökanden i enlighet med artiklarna 42.2 och 67.10 ska sökanden samarbeta med de behöriga myndigheterna och rätta sig efter det beslutet.

Artikel 18

Konsekvenser vid bristande efterlevnad

1. Förutsatt att sökanden har underrättats om sina skyldigheter och konsekvenserna av bristande efterlevnad av dessa i enlighet med artikel 11.1 b i förordning (EU) 2024/1356 eller artiklarna 5.1 och 21 (EU) 2024/1346 ska sökanden inte ha rätt till de mottagningsvillkor som anges i artiklarna 17–20 i det direktivet i någon annan medlemsstat än den där han eller hon är skyldig att befinna sig enligt artikel 17.4 i den här förordningen från den tidpunkt då han eller hon har delgetts ett beslut om överföring till den ansvariga medlemsstaten.

Första stycket ska inte påverka behovet att säkerställa en levnadsstandard som stämmer överens med unionsrätten, inbegripet stadgan, och internationella förpliktelser.

2. Uppgifter och information som är relevanta för att fastställa ansvarig medlemsstat och som lämnats in efter utgången av tidsfristen ska beaktas endast om de ger bevis som är avgörande för en korrekt tillämpning av denna förordning, särskilt när det gäller ensamkommande barn och familjeåterförening.

3. Punkt 1 ska inte tillämpas om sökanden inte befinner sig i den medlemsstat där han eller hon är skyldig att befinna sig och de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där sökanden befinner sig har rimliga skäl att anta att sökanden kan ha utsatts för något av de brott som avses i artiklarna 2 och 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU⁽⁹⁾.

4. Medlemsstaterna ska vid tillämpningen av denna artikel beakta sökandens individuella omständigheter, inbegripet en verklig risk för kränkningar av grundläggande rättigheter i den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig. Alla åtgärder som medlemsstaterna vidtar ska vara proportionella.

Artikel 19

Rätten till information

1. Så snart som möjligt och i alla händelser senast den dag då en ansökan om internationellt skydd registreras i en medlemsstat ska den behöriga myndigheten i den medlemsstaten förse sökanden med information om tillämpningen av denna förordning, om hans eller hennes rättigheter enligt denna förordning och om skyldigheterna enligt artikel 17 samt om konsekvenserna vid bristande efterlevnad enligt artikel 18. Denna information ska särskilt inbegripa information om

- a) syftena med denna förordning,
- b) det samarbete med behöriga myndigheter som förväntas av sökanden och som anges i artikel 17,
- c) det förhållande att rätten att ansöka om internationellt skydd inte ger sökanden rätt att välja vare sig vilken medlemsstat som ska ansvara för att pröva ansökan om internationellt skydd eller vilken medlemsstat som är omfördelningsmedlemsstat,
- d) konsekvenserna av att göra en ny ansökan i en annan medlemsstat samt konsekvenserna av att lämna den medlemsstat där sökanden är skyldig att befinna sig enligt artikel 17.4, och i synnerhet att sökanden endast har rätt till de mottagningsvillkor som anges i artikel 18.1,
- e) kriterierna och förfarandet för fastställande av ansvarig medlemsstat, rangordningen av dessa kriterier i de olika stegen i förfarandet samt förfarandets längd,
- f) bestämmelserna om familjeåterförening och, i detta avseende, den tillämpliga definitionen av familjemedlemmar och släktingar, rätten att begära och motta den mall som avses i artikel 22.1, inbegripet information om personer och enheter som kan bistå med att fylla i mallen, samt information om nationella, internationella eller andra relevanta organisationer som kan underlätta identifiering och spårning av familjemedlemmar,

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF (EUT L 101, 15.4.2011, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- g) rätten till och syftet med den personliga intervjun enligt artikel 22, förfarandet för och skyldigheten att muntligen eller genom tillhandahållande av handlingar eller annan information, i tillämpliga fall inbegripet med användning av den mall som avses i artikel 22.1, så tidigt som möjligt under förfarandet tillhandahålla all relevant information som kan bidra till att fastställa närvaron av familjemedlemmar, släktingar eller andra närstående i medlemsstaterna, inklusive information om på vilket sätt sökanden kan lämna denna information, samt eventuell hjälp som medlemsstaten kan erbjuda för att spåra familjemedlemmar eller släktingar,
- h) sökandens skyldighet att så tidigt som möjligt under förfarandet lägga fram all relevant information som kan bidra till att fastställa eventuella tidigare uppehållshandlingar, viseringar eller utbildningsbevis,
- i) möjligheten att lägga fram vederbörligen motiverade skäl för de behöriga myndigheterna att överväga att tillämpa artikel 35.1,
- j) sökandens skyldighet att lämna in sina identitetshandlingar om han eller hon innehar sådana handlingar och att samarbeta med de behöriga myndigheterna vid insamlingen av biometriska uppgifter i enlighet med förordning (EU) 2024/1358,
- k) förekomsten av rätten till ett effektivt rättsmedel inför domstol för överklagande av ett beslut om överföring inom den tidsfrist som anges i artikel 43.2 och det förhållande att omfattningen av ett sådant överklagande är begränsad i enlighet med artikel 43.1,
- l) rätten att erhålla kostnadsfri rättslig rådgivning i frågor som rör tillämpningen av kriterierna i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del i alla skeden av förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt artikel 21,
- m) vid ett överklagande eller en omprövning, rätten att på begäran erhålla kostnadsfritt rättsligt bistånd om den berörda personen inte själv kan stå för kostnaderna,
- n) det förhållande att ett avvikande kommer att leda till en förlängning av tidsfristen i enlighet med artikel 46,
- o) det förhållande att medlemsstaternas behöriga myndigheter och asylbyråer kommer att behandla sökandens personuppgifter, bland annat vid utbyte av uppgifter om honom eller henne, i det enda syftet att genomföra sina skyldigheter enligt denna förordning och i full överensstämmelse med kravet på att skydda fysiska personer när det gäller behandlingen av personuppgifter i enlighet med unionsrätten och nationell rätt,
- p) de kategorier av personuppgifter som behandlingen gäller,
- q) rätten att få åtkomst till uppgifter som rör sökanden och att begära att sådana uppgifter rättas om de är oriktiga eller raderas om de är olagligen behandlade, samt förfarandena för utövande av dessa rättigheter, inklusive kontaktuppgifter till de myndigheter som avses i artikel 52 och till de nationella dataskyddsmyndigheter som är ansvariga för att pröva frågor om skydd av personuppgifter samt dataskyddsombudets kontaktuppgifter,
- r) när det gäller ensamkommande barn, de garantier och rättigheter som är tillämpliga på sökanden i det avseendet, företrädarens roll och ansvar samt förfarandet för att lämna in klagomål mot en företrädare i förtroende och säkerhet och på ett sätt som till fullo respekterar barnets rätt att bli hört,
- s) det förhållande att medlemsstaten, om de indicier som finns inte är sammanhängande, kontrollerbara och tillräckligt detaljerade för att fastställa ansvaret, får begära ett dna-test eller ett blodprov för att styrka förekomsten av familjeband, eller en bedömning av sökandens ålder,
- t) i tillämpliga fall, det omfördelningsförfarande som anges i artiklarna 67 och 68.
2. Sökanden ska ha möjlighet att begära information om hur förfarandet fortskrider, och de behöriga myndigheterna ska informera sökanden om denna möjlighet. Om sökanden är underårig ska den underåriga och föräldern eller företrädaren ha möjlighet att begära sådan information.

Artikel 20

Informationens tillgänglighet

1. Den information som avses i artikel 19 ska tillhandahållas skriftligt i en koncis, tydlig, begriplig och lättillgänglig form, med användning av ett klart och tydligt språk, och på ett språk som sökanden förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Medlemsstaterna ska använda sig av det gemensamma informationsmaterial som utarbetats enligt punkt 2 i den här artikeln för det ändamålet. Det gemensamma informationsmaterialet ska också finnas tillgängligt online, på en öppen och lättillgänglig plattform för personer som ansöker om internationellt skydd.

Om det är nödvändigt för att sökanden ska kunna ta till sig informationen ska den även tillhandahållas muntligen, när så är lämpligt i samband med den personliga intervju som avses i artikel 22. För det ändamålet ska sökanden ha möjlighet att ställa frågor för att klargöra den information som tillhandahållits. Medlemsstaterna får använda stöd i form av multimediautrustning.

2. Asylbyrån ska i nära samarbete med de ansvariga nationella myndigheterna utarbeta gemensamt informationsmaterial och särskild information för ensamkommande barn och utsatta sökande, om nödvändigt för sökande med särskilda behov i fråga om mottagande eller handläggning, innehållande åtminstone den information som avses i artikel 19. Detta gemensamma informationsmaterial ska även innehålla information om tillämpningen av förordning (EU) 2024/1358 och särskilt i vilket syfte en sökandes uppgifter kan komma att behandlas inom Eurodac.

Det gemensamma informationsmaterialet ska utformas på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan komplettera det med ytterligare medlemsstatsspecifik information.

3. Om sökanden är underårig ska den information som avses i artikel 19 tillhandahållas på ett barnvänligt sätt av personal med lämplig utbildning och i närvaro av sökandens företrädare.

Artikel 21

Rätt till rättslig rådgivning

1. Sökande ska ha rätt att på ett effektivt sätt samråda med en juridisk eller annan rådgivare som godkänns eller tillåts som sådan enligt nationell rätt i frågor som rör tillämpningen av kriterierna i kapitel II eller klausulerna i kapitel III i denna del i alla skeden av förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt denna förordning.

2. Utan att det påverkar sökandens rätt att välja juridisk eller annan rådgivare på egen bekostnad får sökanden begära kostnadsfri rättslig rådgivning i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat.

3. Den kostnadsfria juridiska rådgivningen ska tillhandahållas av juridiska eller andra rådgivare som godkänns eller tillåts enligt nationell rätt för att ge råd till, bistå eller företräda sökande, eller av icke-statliga organisationer som är ackrediterade enligt nationell rätt att tillhandahålla rådgivningstjänster till, eller företräda, sökande.

Vid tillämpning av första stycket får effektiv tillgång till kostnadsfri rättslig rådgivning säkerställas genom att en person anförtros tillhandahållandet av rättslig rådgivning till flera sökande samtidigt under det administrativa skedet av förfarandet.

4. Medlemsstaterna får organisera tillhandahållandet av rättslig rådgivning i enlighet med sina nationella system.

5. Medlemsstaterna ska fastställa särskilda förfaranderegler för inlämning och behandling av begäran om tillhandahållande av kostnadsfri rättslig rådgivning enligt denna artikel.

6. Vid tillämpning av förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat ska den kostnadsfria juridiska rådgivningen omfatta tillhandahållande av

- a) vägledning om och förklaringar av kriterierna och förfarandena för att fastställa ansvarig medlemsstat, inbegripet information om rättigheter och skyldigheter under alla skeden av det förfarandet,
- b) vägledning om och hjälp med tillhandahållande av information som skulle kunna bidra till att fastställa ansvarig medlemsstat i enlighet med kriterierna i kapitel II i denna del,

SV

EUT L, 22.5.2024

c) vägledning om och hjälp med den mall som avses i artikel 22.1.

7. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 får tillhandahållande av kostnadsfri rättslig rådgivning i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat uteslutas om sökanden redan bistås och företräds av en juridisk rådgivare.

8. Vid genomförandet av denna artikel får medlemsstaterna begära bistånd från asylbyrån. Dessutom får ekonomiskt stöd till medlemsstaterna ges från unionsfonderna, i enlighet med de rättsakter som tillämpas på sådan finansiering.

Artikel 22

Personlig intervju

1. I syfte att underlätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat ska de behöriga myndigheterna i den fastställande medlemsstat som avses i artikel 38.1 genomföra en personlig intervju med sökanden med avseende på tillämpningen av artikel 39. Intervjun ska också ge sökanden möjlighet att ta till sig den information som denna erhållit i enlighet med artikel 19.

De behöriga myndigheterna ska samla in information om den specifika sökandens situation genom att proaktivt ställa frågor som gör det möjligt att fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig, med avseende på tillämpningen av artikel 39.

Om det finns indikationer på att sökanden har familjemedlemmar eller släktingar i en medlemsstat ska sökanden erhålla en mall som ska utarbetas av asylbyrån. Sökanden ska fylla i den mallen med den information som han eller hon har tillgång till för att underlätta tillämpningen av artikel 39. Om möjligt ska sökanden fylla i mallen före den personliga intervju som föreskrivs i denna artikel.

Asylbyrån ska utarbeta den mall som avses i tredje stycket i denna punkt senast den 12 april 2025. Asylbyrån ska även utarbeta riktlinjer för identifiering och spårning av familjemedlemmar för att stödja den anmodande och den anmodade medlemsstatens tillämpning av artiklarna 25–28 och 34 i enlighet med artiklarna 39 och 40.

Sökanden ska ha möjlighet att lägga fram vederbörligen motiverade skäl för de behöriga myndigheterna att överväga att tillämpa artikel 35.1.

2. Den personliga intervjun behöver inte genomföras om

a) sökanden har avvikit,

b) sökanden inte har deltagit i den personliga intervjun och inte har lämnat några motiverade skäl till sin frånvaro,

c) sökanden, efter att ha mottagit den information som avses i artikel 19, redan på annat sätt har tillhandahållit den information som är relevant för att fastställa ansvarig medlemsstat.

Vid tillämpningen av led c i första stycket i denna punkt ska den medlemsstat som avstår från att genomföra intervjun ge sökanden möjlighet att lägga fram all ytterligare information som är relevant för att korrekt fastställa ansvarig medlemsstat inom den period som avses i artikel 39.1, inbegripet vederbörligen motiverade skäl för myndigheten att beakta behovet av en personlig intervju.

3. Den personliga intervjun ska äga rum inom skälig tid och i alla händelser innan en framställan om övertagande görs i enlighet med artikel 39.

4. Den personliga intervjun ska genomföras på det språk som sökanden föredrar, såvida det inte finns något annat språk som han eller hon förstår och kan kommunicera tydligt på. Intervjuer med ensamkommande barn och, i tillämpliga fall, barn med medföljande vuxen ska genomföras av en person som har erforderlig kunskap om barns rättigheter och särskilda behov, på ett barnmedvetet sätt och anpassat till sammanhanget, med beaktande av barnets ålder och mognad, i närvaro av företrädaren och, i tillämpliga fall, barnets juridiska rådgivare. Vid behov ska en tolk anlitas som kan säkerställa en fungerande kommunikation mellan sökanden och den person som genomför den personliga intervjun. En kulturtolk får närvara under den personliga intervjun. På begäran av sökanden och när så är möjligt ska den person som genomför intervjun och, i förekommande fall, tolken vara av det kön som sökanden föredrar.

5. Medlemsstaterna får genomföra den personliga intervjun via videokonferens om omständigheterna vederbörligen motiverar detta. I sådana fall ska medlemsstaten säkerställa de nödvändiga arrangemangen för lämpliga anläggningar, förfarandemässiga och tekniska standarder, rättsligt bistånd och tolkning, med beaktande av vägledning från asylbyrån.

6. Den personliga intervjun ska genomföras under förhållanden som säkerställer tillbörlig konfidentialitet. Den ska genomföras av en person som har behörighet enligt nationell rätt. Sökande som konstaterats vara i behov av särskilda förfarandegarantier enligt förordning (EU) 2024/1348 ska ges lämpligt stöd, i syfte att uppnå de förutsättningar som behövs för att på ett effektivt sätt lägga fram alla faktorer som gör det möjligt att fastställa ansvarig medlemsstat. Personal som intervjuar sökande ska även ha tillägnat sig allmänna kunskaper om faktorer som kan ha en negativ inverkan på sökandens förmåga att bli intervjuad, till exempel indikationer på att personen tidigare kan ha utsatts för tortyr eller varit offer för människohandel.

7. Den medlemsstat som genomför den personliga intervjun ska göra en ljudinspelning av samtalet och en skriftlig sammanfattning som åtminstone ska innehålla de viktigaste uppgifter som sökanden har lämnat vid intervjun. Sökanden ska på förhand underrättas om att en sådan inspelning görs och syftet med inspelningen. Om det råder tvivel om sökandens uttalanden under den personliga intervjun ska ljudinspelningen ges företräde. Sammanfattningen får göras i form av en rapport eller ett standardformulär. Medlemsstaten ska säkerställa att sökanden eller den juridiska rådgivaren eller annan rådgivare som enligt nationell rätt är godkänd eller tillåten som sådan och som företräder sökanden juridiskt i god tid får tillgång till sammanfattningen, så snart som möjligt efter intervjun och i alla händelser innan de behöriga myndigheterna fattar beslut om ansvarig medlemsstat. Sökanden ska ges möjlighet att muntligen eller skriftligen kommentera eller förtydliga eventuella felöversättningar eller missförstånd eller andra sakfel som förekommer i den skriftliga sammanfattningen i samband med att den personliga intervjun avslutas eller inom en angiven tidsfrist.

Artikel 23

Garantier för underåriga

1. Medlemsstaterna ska betrakta barnets bästa som en fråga av största vikt vid alla förfaranden som föreskrivs i denna förordning. De förfaranden som inbegriper underåriga ska prioriteras.

2. Varje medlemsstat där ett ensamkommande barn befinner sig ska säkerställa att barnet företräds och bistås av en företrädare i samband med de relevanta förfaranden som föreskrivs i denna förordning. Företrädaren ska ha de resurser, de kvalifikationer, den utbildning, den sakkunskap och det oberoende som behövs för att säkerställa att barnets bästa beaktas under de förfaranden som genomförs enligt denna förordning. Företrädaren ska ha tillgång till innehållet i de relevanta handlingarna i sökandens akt, inklusive det särskilda informationsmaterialet för ensamkommande barn, och ska hålla det ensamkommande barnet underrättat om hur förfarandena enligt denna förordning fortskrider.

Om en ansökan görs av en person som uppger sig vara underårig, eller för vilken det finns objektiva skäl att anta att personen är underårig, och som är ensamkommande, ska de behöriga myndigheterna,

- a) så snart som möjligt och under alla omständigheter i god tid och för att bistå den underåriga i förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, utse en person med den kompetens och sakkunskap som krävs för att tillfälligt bistå den underåriga i syfte att skydda hans eller hennes bästa och allmänna välbefinnande, så att den underåriga kan åtnjuta rättigheterna enligt denna förordning, och i tillämpliga fall verka som företrädare till dess att en företrädare har utsetts,
- b) så snart som möjligt, dock senast femton arbetsdagar efter den dag då ansökan lämnats in, utse en företrädare.

Om ett oproportionellt stort antal ansökningar görs av ensamkommande barn eller i andra exceptionella situationer får tidsfristen för att utse en företrädare enligt andra stycket b förlängas med tio arbetsdagar.

Om den behöriga myndigheten drar slutsatsen att en sökande som uppger sig vara underårig utan någon som helst tvekan är över 18 år, ska den inte vara skyldig att utse en företrädare i enlighet med denna punkt.

Älrigandena för företrädaren eller den person som avses i andra stycket a ska upphöra om de behöriga myndigheterna, till följd av den åldersbedömning som avses i artikel 25.1 i förordning (EU) 2024/1348, inte antar att sökanden är underårig eller anser att sökanden inte är underårig, eller om sökanden inte längre är ett ensamkommande barn.

SV

EUT L, 22.5.2024

Om en organisation utses till företrädare ska den utnämna en person som ansvarig för att uppfylla företrädarens ansvar för den underåriga. Det första stycket ska tillämpas på den personen.

Den företrädare som avses i första stycket får vara samma person eller organisation som avses i artikel 23 i förordning (EU) 2024/1348.

3. Medlemsstaterna ska involvera företrädaren för ett ensamkommande barn under hela förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt denna förordning. Företrädaren ska bistå det ensamkommande barnet med att tillhandahålla information som är relevant för bedömningen av barnets bästa i enlighet med punkt 4, inbegripet utövat av rätten att bli hörd, och ska stödja barnets kontakter med andra aktörer, såsom organisationer som arbetar med att spåra familjer, om behov finns i detta avseende, med vederbörlig hänsyn till skyldigheterna avseende konfidentialitet om den underåriga.

4. Vid bedömningen av barnets bästa ska medlemsstaterna samarbeta nära med varandra och särskilt ta vederbörlig hänsyn till följande faktorer:

- a) Möjligheterna till familjeåterförening.
- b) Den underårigas välbefinnande och sociala utveckling på kort, medellång och lång sikt, inbegripet ytterligare sårbarheter såsom trauma, särskilda vårdbehov eller funktionsnedsättning, med särskild hänsyn till den underårigas etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund, och med beaktande av behovet av stabilitet och kontinuitet i den sociala och utbildningsrelaterade omsorgen.
- c) Säkerhets- och trygghetshänsyn, särskilt om det finns en risk för att den underåriga är offer för någon form av våld eller utnyttjande, inklusive människohandel.
- d) Den underårigas åsikter, i enlighet med hans eller hennes ålder och mognad.
- e) Den information som lämnats av företrädaren i den medlemsstat där det ensamkommande barnet befinner sig, när sökanden är ett ensamkommande barn.
- f) Alla övriga skäl som är av vikt för bedömningen av barnets bästa.

5. Innan ett ensamkommande barn överförs ska den överförande medlemsstaten underrätta den ansvariga medlemsstaten eller omfördelningsmedlemsstaten, som ska bekräfta att alla lämpliga åtgärder som avses i artiklarna 16 och 27 i direktiv (EU) 2024/1346 och artikel 23 i förordning (EU) 2024/1348 kommer att vidtas utan dröjsmål, inbegripet utseendet av en företrädare i den ansvariga medlemsstaten eller omfördelningsmedlemsstaten. Alla beslut om att överföra ett ensamkommande barn ska föregås av en individuell bedömning av barnets bästa. Bedömningen ska grundas på de relevanta faktorer som anges i punkt 4 i denna artikel, och slutsatserna av bedömningen av dessa faktorer ska tydligt anges i beslutet om överföring. Bedömningen ska göras utan dröjsmål av personal med lämplig utbildning som har de kvalifikationer och sakkunskaper som behövs för att säkerställa att barnets bästa beaktas.

6. Vid tillämpning av artikel 25 ska den medlemsstat där det ensamkommande barnets ansökan om internationellt skydd först registrerades omedelbart vidta lämpliga åtgärder för att identifiera familjemedlemmar, syskon eller släktingar till det ensamkommande barnet som befinner sig på medlemsstaternas territorium och samtidigt värna om barnets bästa.

I detta syfte får den medlemsstaten begära hjälp från internationella eller andra relevanta organisationer, och får underlätta den underårigas tillgång till sådana organisationers verksamhet för att spåra anhöriga.

Den personal vid de behöriga myndigheter som avses i artikel 52 vilken handlägger framställningar rörande ensamkommande barn ska få lämplig utbildning om underårigas särskilda behov som är relevant för tillämpningen av denna förordning.

7. I syfte att underlätta lämpliga åtgärder för att identifiera ett ensamkommande barns familjemedlemmar eller släktingar som bor på en annan medlemsstats territorium i enlighet med punkt 6 i denna artikel, ska kommissionen anta genomförandeakter med ett standardformulär för utbyte av relevant information mellan medlemsstaterna. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

KAPITEL II

Kriterier för att fastställa ansvarig medlemsstat

Artikel 24

Kriteriernas rangordning

1. Kriterierna för att fastställa ansvarig medlemsstat ska tillämpas i den ordning de anges i detta kapitel.
2. Ansvarig medlemsstat i enlighet med kriterierna i detta kapitel ska fastställas på grundval av situationen vid den tidpunkt då ansökan om internationellt skydd först registrerades i en medlemsstat.

Artikel 25

Ensamkommande barn

1. Om sökanden är ett ensamkommande barn ska enbart kriterierna i denna artikel tillämpas. Dessa kriterier ska tillämpas i den ordning de anges i punkterna 2–5.
2. Ansvarig medlemsstat ska vara den medlemsstat där en familjemedlem eller ett syskon till det ensamkommande barnet lagligen vistas, såvida det inte påvisas att det inte är för barnets bästa. Om sökanden är en gift underårig vars make eller maka inte lagligen vistas på medlemsstaternas territorium, ska ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där fadern, modern eller en annan vuxen som enligt lag eller praxis i den medlemsstaten ansvarar för den underåriga, eller ett syskon, lagligen vistas, såvida det inte påvisas att det inte är för barnets bästa.
3. Om sökanden är ett ensamkommande barn som har en släkting som vistas lagligt i en annan medlemsstat och det vid en individuell prövning har fastställts att släktingen kan ta hand om honom eller henne, ska den medlemsstaten sammanföra den underåriga med släktingen och vara ansvarig medlemsstat, såvida det inte påvisas att det inte är för barnets bästa.
4. Om de familjemedlemmar, syskon eller släktingar som avses i punkterna 2 och 3 vistas i flera olika medlemsstater, ska ansvarig medlemsstat fastställas på grundval av vad som är för barnets bästa.
5. I frånvaro av en familjemedlem, ett syskon eller en släkting som avses i punkterna 2 och 3 ska ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där det ensamkommande barnets ansökan om internationellt skydd först registrerades, om det är för barnets bästa.
6. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 78 med avseende på
 - a) identifiering av familjemedlemmar, syskon eller släktingar till ensamkommande barn,
 - b) kriterierna för att fastställa förekomsten av erkända familjeband,
 - c) kriterierna för att bedöma en släktings förmåga att ta hand om det ensamkommande barnet, inklusive i de fall där det ensamkommande barnet har familjemedlemmar, syskon eller släktingar i fler än en medlemsstat.

Kommissionen ska vid utövandet av sin befogenhet att anta delegerade akter inte överskrida räckvidden av barnets bästa enligt artikel 23.4.

7. Kommissionen ska genom genomförandakter fastställa enhetliga metoder för samråd och utbyte av information mellan medlemsstaterna med avseende på tillämpningen av denna artikel. Dessa genomförandakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 26

Familjemedlemmar som är lagligen bosatta i en medlemsstat

1. Om en sökande har en familjemedlem som har beviljats rätt att i egenskap av person som beviljats internationellt skydd bosätta sig i en medlemsstat eller har en familjemedlem som är bosatt i en medlemsstat på grundval av ett tillstånd till varaktig bosättning i enlighet med rådets direktiv 2003/109/EG⁽⁴⁰⁾ eller, om det direktivet inte är tillämpligt i den berörda medlemsstaten, ett tillstånd till varaktig bosättning beviljat i enlighet med nationell rätt, ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd, förutsatt att de berörda personerna skriftligen uttryckt önskemål om detta.

2. Om familjemedlemmen tidigare haft rätt till bosättning i egenskap av person som beviljats internationellt skydd, men senare har blivit medborgare i en medlemsstat, ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan, förutsatt att de berörda personerna skriftligen uttryckt önskemål om detta.

3. Punkterna 1 och 2 ska också tillämpas på barn födda efter familjemedlemmens ankomst till medlemsstatens territorium.

Artikel 27

Familjemedlemmar som har ansökt om internationellt skydd

Om en familjemedlem till sökanden har lämnat in en ansökan om internationellt skydd i en medlemsstat vilken ännu inte blivit föremål för ett första beslut i sak, ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd, förutsatt att de berörda personerna skriftligen uttryckt önskemål om detta.

Artikel 28

Förfarande rörande familjer

Om ansökningar om internationellt skydd från flera familjemedlemmar eller underåriga ogifta syskon har registrerats samtidigt i samma medlemsstat, eller vid tidpunkter som ligger så nära varandra att förfarandena för att fastställa ansvarig medlemsstat kan genomföras tillsammans, och om tillämpningen av kriterierna i denna förordning skulle leda till att dessa personer separerades, ska den medlemsstat som är ansvarig för att pröva deras ansökningar fastställas i följande ordning:

- a) Den medlemsstat som på grundval av kriterierna fastställs som ansvarig för övertagande av flertalet av dem.
- b) Den medlemsstat som på grundval av kriterierna fastställs som ansvarig för att pröva ansökan från den äldsta av dem.

Artikel 29

Utfärdande av uppehållshandlingar eller viseringar

1. Om sökanden har en giltig uppehållshandling ska den medlemsstat som utfärdade handlingen ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd.

2. Om sökanden har en giltig visering ska den medlemsstat som utfärdade viseringen ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd, såvida inte viseringen utfärdades på en annan medlemsstats vägnar i enlighet med en sådan överenskommelse om representation som avses i artikel 8 i förordning (EG) nr 810/2009. I så fall ska den representerade medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd.

3. Om sökanden har flera giltiga uppehållshandlingar eller viseringar, utfärdade av olika medlemsstater, ska den medlemsstat som är ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd fastställas i följande ordning:

- a) Den medlemsstat som utfärdade den uppehållshandling som ger rätt till längst vistelse eller, om giltighetstiderna är lika långa, den medlemsstat som utfärdade den uppehållshandling som löper ut sist.

⁽⁴⁰⁾ Rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (EUT L 16, 23.1.2004, s. 44).

- b) Om de olika viseringarna är av samma typ, den medlemsstat som utfärdade den visering som löper ut sist.
- c) Om viseringarna är av olika typ, den medlemsstat som utfärdade viseringen med den längsta giltighetstiden eller, om viseringarna gäller för lika lång tid, den medlemsstat som utfärdade den visering som löper ut sist.
4. Om sökanden har en eller flera uppehållshandlingar vars giltighetstid har löpt ut eller som har ogiltigförklarats, återkallats eller återtagits mindre än tre år innan ansökan registrerades eller en eller flera viseringar vars giltighetstid har löpt ut eller som har ogiltigförklarats, återkallats eller återtagits mindre än 18 månader innan ansökan registrerades, ska punkterna 1, 2 och 3 tillämpas.
5. Om en uppehållshandling eller visering har utfärdats på grundval av en fiktiv eller lånad identitet eller på grundval av förfalskade, efterbildade eller ogiltiga handlingar, ska detta inte hindra att den medlemsstat som utfärdade uppehållshandlingen eller viseringen tilldelas prövningsansvaret. Den medlemsstat som utfärdade uppehållshandlingen eller viseringen ska dock inte vara ansvarig om den kan visa att ett bedrägeri har begåtts efter det att handlingen eller viseringen utfärdades.

Artikel 30

Examensbevis eller andra kvalifikationer

1. Om sökanden har ett examensbevis eller en kvalifikation som utfärdats av en utbildningsanstalt som är etablerad i en medlemsstat, ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd, förutsatt att ansökan registreras mindre än sex år efter det att examensbeviset eller kvalifikationen utfärdades.
2. Om sökanden har flera examensbevis eller kvalifikationer som utfärdats av utbildningsanstalter i olika medlemsstater, ska ansvaret för att pröva ansökan om internationellt skydd åvila den medlemsstat som utfärdade examensbeviset eller kvalifikationen efter den längsta studieperioden eller, om studieperioderna är lika långa, den medlemsstat där det senaste examensbeviset eller den senaste kvalifikationen erhöles.

Artikel 31

Inresa efter upphävt viseringskrav

1. Om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person reser in på medlemsstaternas territorium genom en medlemsstat där han eller hon inte behöver visering ska den medlemsstaten ansvara för prövningen av personens ansökan om internationellt skydd.
2. Punkt 1 ska inte tillämpas om tredjelandsmedborgarens eller den statslösa personens ansökan om internationellt skydd registreras i en annan medlemsstat där han eller hon inte heller behöver visering för inresa på territoriet. I detta fall ska den andra medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd.

Artikel 32

Ansökan inom det internationella transitområdet på en flygplats

Om en ansökan om internationellt skydd görs inom det internationella transitområdet på en flygplats i en medlemsstat ska den medlemsstaten vara ansvarig för att pröva ansökan.

Artikel 33

Inresa

1. Om det har fastställts, på grundval av sådana bevis eller indicier som tas upp i de förteckningar som avses i artikel 40.4 i denna förordning, inklusive sådana uppgifter som avses i förordning (EU) 2024/1358, att en sökande på ett irreguljärt sätt har passerat gränsen till en medlemsstat landvägen, sjövägen eller luftvägen från ett tredjeland, ska den medlemsstat i vilken sökanden först inreser ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd. Detta ansvar ska upphöra om ansökan registreras mer än 20 månader efter den dag då gränspassagen ägde rum.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Om det har fastställts, på grundval av sådana bevis eller indicier som tas upp i de förteckningar som avses i artikel 40.4 i denna förordning, inklusive sådana uppgifter som avses i förordning (EU) 2024/1358, att en sökande landsatts på en medlemsstats territorium efter en sök- och räddningsinsats, ska den medlemsstaten, trots vad som anges i punkt 1 i denna artikel, ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd. Detta ansvar ska upphöra om ansökan registreras mer än tolv månader efter den dag då landsättningen ägde rum.

3. Punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte tillämpas om det på grundval av sådana bevis eller indicier som tas upp i de förteckningar som avses i artikel 40.4 i denna förordning, inklusive sådana uppgifter som avses i förordning (EU) 2024/1358, kan fastställas att sökanden har omfördelats till en annan medlemsstat i enlighet med artikel 67 i denna förordning efter att ha passerat gränsen. I detta fall ska den andra medlemsstaten ansvara för prövningen av ansökan om internationellt skydd.

KAPITEL III

Personer i beroendeställning och diskretionär bedömning

Artikel 34

Personer i beroendeställning

1. Om en sökande på grund av graviditet, ett nyfött barn, svår psykisk eller fysisk sjukdom, allvarlig funktionsnedsättning, allvarligt psykologiskt trauma eller hög ålder är beroende av hjälp från sitt barn, sitt syskon eller sin förälder som är lagligen bosatt i en av medlemsstaterna, eller om ett barn, ett syskon eller en förälder som är lagligen bosatt i en av medlemsstaterna är beroende av sökandens hjälp, ska medlemsstaterna i normala fall hålla samman eller sammanföra sökanden med det barnet, det syskonet eller den föräldern, förutsatt att familjebanden existerade innan sökanden anlände till medlemsstaternas territorium, att barnet, syskonet eller föräldern eller sökanden kan ta hand om personen i beroendeställning och att de berörda personerna, efter att ha informerats om denna möjlighet, skriftligen uttryckt önskemål om detta.

Om det framkommer att ett barn, ett syskon eller en förälder är lagligen bosatt på territoriet i den medlemsstat där personen i beroendeställning befinner sig, ska den medlemsstaten kontrollera om barnet, syskonet eller föräldern kan ta hand om personen i beroendeställning innan den gör en framställan om övertagande i enlighet med artikel 39.

2. Om det barn, det syskon eller den förälder som avses i punkt 1 är lagligen bosatt i en annan medlemsstat än den där sökanden befinner sig, ska ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där barnet, syskonet eller föräldern är lagligen bosatt, såvida inte sökandens hälsotillstånd under en betydande tid hindrar honom eller henne från att resa till den medlemsstaten. I sådant fall ska ansvarig medlemsstat vara den medlemsstat där sökanden befinner sig. Den medlemsstaten ska inte omfattas av skyldigheten att föra sökandens barn, syskon eller förälder till sitt territorium.

3. Kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 78 med avseende på

- a) de faktorer som ska beaktas för att bedöma beroendeförhållandet,
- b) kriterierna för att fastställa förekomsten av erkända familjeband,
- c) kriterierna för att bedöma den berörda personens förmåga att ta hand om personen i beroendeställning,
- d) de faktorer som ska beaktas för att bedöma den berörda personens oförmåga att resa under en betydande tid.

4. Kommissionen ska genom genomförandakter fastställa enhetliga metoder för samråd och utbyte av information mellan medlemsstaterna med avseende på tillämpningen av denna artikel. Dessa genomförandakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 35

Diskretionär bedömning

1. Genom undantag från artikel 16.1 får en medlemsstat besluta att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har registrerat där, även om den inte är ansvarig för prövningen enligt kriterierna i denna förordning.

2. Den medlemsstat i vilken en ansökan om internationellt skydd registreras och som genomför förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, eller den ansvariga medlemsstaten, får när som helst innan ett första beslut i sak har fattats anmoda en annan medlemsstat att överta en sökande för att sammanföra närstående av humanitära skäl, särskilt på grundval av meningsfulla kopplingar med avseende på familjeskäl eller socialt eller kulturellt betingade faktorer, även om den andra medlemsstaten inte är ansvarig enligt kriterierna i artiklarna 25–28 och 34. De berörda personerna ska lämna sitt samtycke till detta skriftligen.

Framställan om övertagande ska innehålla allt material som den anmodande medlemsstaten förfogar över och som är nödvändigt för att den anmodade medlemsstaten ska kunna bedöma situationen.

Den anmodade medlemsstaten ska utföra de kontroller som behövs för att pröva de humanitära grunder som avses i framställan och inom två månader från mottagandet av framställan lämna svar till den anmodande medlemsstaten med hjälp av det elektroniska kommunikationsnät som inrättats genom artikel 18 i förordning (EG) nr 1560/2003. Ett avslag på framställan ska motiveras.

KAPITEL IV

Den ansvariga medlemsstatens skyldigheter

Artikel 36

Den ansvariga medlemsstatens skyldigheter

1. Den medlemsstat som är ansvarig enligt denna förordning ska vara skyldig att

- a) på de villkor som anges i artiklarna 39, 40 och 46 överta en sökande vars ansökan registrerats i en annan medlemsstat,
- b) på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46 i denna förordning återta en sökande eller en tredjelandsmedborgare eller en statslös person för vilken den medlemsstaten har angetts som ansvarig medlemsstat enligt artikel 16.1 i förordning (EU) 2024/1358,
- c) på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46 i denna förordning, återta en person som beviljats inresa och som har gjort en ansökan om internationellt skydd eller som vistas irreguljärt i en annan medlemsstat än den som har låtit personen resa in i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 eller som har beviljats internationellt skydd eller humanitär status inom ramen för ett nationellt vidarebosättningsprogram.

2. Vid tillämpning av denna förordning ska det inte vara möjligt att skilja situationen för en underårig som medföljer sökanden och som uppfyller definitionen av familjemedlem från situationen för hans eller hennes familjemedlems, och den underåriga ska övertas eller återtas av den medlemsstat som är ansvarig för att pröva den familjemedlemmens ansökan om internationellt skydd, utan att det krävs ett skriftligt samtycke från den berörda personen, även om den underåriga inte själv är en sökande, såvida det inte påvisas att detta inte är för barnets bästa. Detsamma ska tillämpas på barn som föds efter sökandens ankomst till medlemsstaternas territorium, utan att ett nytt förfarande för övertagande behöver inledas.

Trots kravet på skriftligt samtycke i artikel 26 ska inget skriftligt samtycke krävas av de berörda personerna om ett nytt förfarande för övertagande av en underårig inleds med avseende på en medlemsstat som anges som ansvarig medlemsstat i enlighet med artikel 26, såvida det inte påvisas att en överföring till den ansvariga medlemsstaten inte är för barnets bästa.

3. I de situationer som avses i punkt 1 a och b i denna artikel ska den ansvariga medlemsstaten pröva eller slutföra prövningen av ansökan om internationellt skydd i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 37

Answarets upphörande

1. Om en medlemsstat utfärdar en uppehållshandling till sökanden, beslutar att tillämpa artikel 35, anser att det inte är förenligt med barnets bästa att överföra ett ensamkommande barn till den ansvariga medlemsstaten, eller inte överför den berörda personen till den ansvariga medlemsstaten inom de tidsfrister som anges i artikel 46, ska den medlemsstaten bli ansvarig medlemsstat och skyldigheterna enligt artikel 36 ska övergå till den medlemsstaten. I tillämpliga fall ska den underrätta den tidigare ansvariga medlemsstaten, den medlemsstat som genomför ett förfarande för att fastställa ansvarig medlemsstat eller den medlemsstat som har anmodats att överta sökanden eller som mottagit en avisering om återtagande, med hjälp av det elektroniska kommunikationsnät som inrättats i enlighet med artikel 18 i förordning (EG) nr 1560/2003.

Den medlemsstat som blir ansvarig enligt första stycket i denna punkt ska ange att den har blivit ansvarig medlemsstat i enlighet med artikel 16.3 i förordning (EU) 2024/1358.

2. Efter en prövning av en ansökan i gränsförfarandet i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 ska skyldigheterna enligt artikel 36.1 i den här förordningen upphöra 15 månader efter det att ett beslut om att neka prövning av en ansökan eller avslå en ansökan som ogrundad eller uppenbart ogrundad med avseende på flyktingstatus eller status som subsidiärt skyddsbehövande, eller ett beslut varigenom en ansökan förklaras vara implicit eller explicit återkallad har blivit slutligt.

En ansökan som registrerats efter den period som avses i första stycket ska betraktas som en ny ansökan enligt den här förordningen, vilket ger upphov till ett nytt förfarande för att fastställa ansvarig medlemsstat.

3. Trots vad som anges i punkt 2 första stycket i denna artikel ska ansvaret, om personen ansöker om internationellt skydd i en annan medlemsstat inom den period på 15 månader som avses i det stycket och ett återtagandeförfarande pågår vid utgången av denna period på 15 månader, inte upphöra förrän återtagandeförfarandet har slutförts eller tidsfristerna för den överförande medlemsstatens verkställande av överföringen i enlighet med artikel 46 har löpt ut.

4. Skyldigheterna enligt artikel 36.1 i denna förordning ska upphöra om den ansvariga medlemsstaten, på grundval av uppgifter som registrerats och lagrats i enlighet med förordning (EU) 2017/2226 eller andra bevis, fastställer att den berörda personen har lämnat medlemsstaternas territorium i minst nio månader, såvida inte den berörda personen innehar en giltig uppehållshandling som utfärdats av den ansvariga medlemsstaten.

En ansökan som registrerats efter den period av frånvaro som avses i första stycket ska betraktas som en ny ansökan enligt denna förordning, vilket ger upphov till ett nytt förfarande för att fastställa ansvarig medlemsstat.

5. Skyldigheten enligt artikel 36.1 b i denna förordning att återta en tredjelandsmedborgare eller en statslös person ska upphöra om det, på grundval av uppdateringen av de uppgifter som avses i artikel 16.2 d i förordning (EU) 2024/1358, fastställs att den berörda personen har lämnat medlemsstaternas territorium, antingen frivilligt eller med tvång, i enlighet med ett beslut om återvändande eller avlägsnande som utfärdats efter det att ansökan återkallats eller avslagits.

En ansökan som registrerats efter det att ett avlägsnande har verkställts eller ett frivilligt återvändande har ägt rum ska betraktas som en ny ansökan enligt denna förordning, vilket ger upphov till ett nytt förfarande för att fastställa ansvarig medlemsstat.

KAPITEL V

Förfaranden

AVDELNING I

Inledande av förfarandet

Artikel 38

Inledande av förfarandet

1. Den medlemsstat där en ansökan om internationellt skydd först registreras i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 eller, i tillämpliga fall, omfördelningsmedlemsstaten ska utan dröjsmål inleda förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat.

2. Om sökanden avviker ska den medlemsstat där en ansökan först registreras eller, i tillämpliga fall, omfördelningsmedlemsstaten fortsätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat.

3. Den medlemsstat som har genomfört förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat eller som har blivit ansvarig enligt artikel 16.4 i denna förordning ska utan dröjsmål i Eurodac i enlighet med artikel 16.1 i förordning (EU) 2024/1358 ange

- a) sitt ansvar enligt artikel 16.2,
- b) sitt ansvar enligt artikel 16.3,
- c) sitt ansvar enligt artikel 16.4,
- d) sitt ansvar på grund av att de tidsfrister som anges i artikel 39 inte har iakttagits,
- e) ansvaret för den medlemsstat som har godtagit en framställan om övertagande av sökanden i enlighet med artikel 40,
- f) sitt ansvar enligt artikel 68.3.

Till dess att denna information har lagts till ska förfarandena i punkt 4 i denna artikel tillämpas.

4. En sökande som befinner sig i en annan medlemsstat utan en uppehållshandling, eller som i den medlemsstaten gör en ansökan om internationellt skydd under förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat, ska återtas av den fastställande medlemsstaten, på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46.

Denna skyldighet ska upphöra om den fastställande medlemsstaten fastställer att sökanden har erhållit en uppehållshandling från en annan medlemsstat.

5. En sökande som befinner sig i en medlemsstat utan en uppehållshandling, eller som i den medlemsstaten gör en ansökan om internationellt skydd, efter det att en annan medlemsstat har bekräftat att den berörda personen ska omfördelas enligt artikel 67.9, och innan överföringen har verkställts till omfördelningsmedlemsstaten enligt artikel 67.11, ska återtas av den medlemsstaten på de villkor som anges i artiklarna 41 och 46. Denna skyldighet ska upphöra om omfördelningsmedlemsstaten fastställer att sökanden har erhållit en uppehållshandling från en annan medlemsstat.

AVDELNING II

Förfarande vid framställningar om övertagande

Artikel 39

Inlämning av en framställan om övertagande

1. Om den medlemsstat som avses i artikel 38.1 bedömer att en annan medlemsstat är ansvarig för att pröva ansökan, ska den, omedelbart och i alla händelser inom två månader från den dag då ansökan registrerades, anmoda den senare medlemsstaten att överta sökanden. Medlemsstaterna ska prioritera framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34.

Utan hinder av första stycket i denna punkt ska framställan om övertagande, vid en träff i Eurodac på grundval av uppgifter som registrerats i enlighet med artiklarna 22 och 24 i förordning (EU) 2024/1358 eller en träff i VIS på grundval av uppgifter som registrerats enligt artikel 21 i förordning (EG) nr 767/2008, skickas inom en månad efter en sådan träff.

Om framställan om övertagande av en sökande inte görs inom de tidsfrister som anges i första och andra styckena, ska den medlemsstat där ansökan om internationellt skydd registrerades ansvara för prövningen.

Om sökanden är ett ensamkommande barn ska den medlemsstat som fastställer ansvaret, när den anser att det är för barnets bästa, när som helst innan ett första beslut i sak har fattats fortsätta förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat och anmoda en annan medlemsstat att överta sökanden, särskilt om framställan görs på grundval av artikel 26, 27 eller 34, trots att de tidsfrister som anges i första och andra styckena i denna punkt har löpt ut.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Den anmodande medlemsstaten får begära ett brådskande svar i fall om ansökan om internationellt skydd registrerats efter det att ett beslut om nekad inresa eller ett beslut om återvändande utfärdats.

I en sådan framställan ska skälen till att ett brådskande svar är nödvändigt samt en svarsfrist anges. Svarsfristen ska vara minst en vecka.

3. Framställan om övertagande ska innehålla fullständiga och utförliga skäl, på grundval av alla omständigheter i ärendet, inbegripet relevanta uppgifter ur sökandens redogörelse, med avseende på de relevanta kriterier som anges i kapitel II och, i tillämpliga fall, den mall som avses i artikel 22.1. Den ska lämnas in med användning av ett standardformulär och inbegripa sådana bevis eller indicier som tas upp i de förteckningar som avses i artikel 40.4 eller annan eventuell dokumentation eller information som kan styrka framställan, så att myndigheterna i den anmodade medlemsstaten kan kontrollera om den medlemsstaten är ansvarig enligt kriterierna i denna förordning.

Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för utarbetande och inlämning av framställningar om övertagande. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 40

Svar på en framställan om övertagande

1. Den anmodade medlemsstaten ska utföra de kontroller som behövs och lämna svar på framställan om övertagande av en sökande utan dröjsmål och i alla händelser inom en månad från mottagandet av framställan. Medlemsstaterna ska prioritera framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34. I detta syfte får den anmodade medlemsstaten begära bistånd från nationella, internationella eller andra relevanta organisationer för att kontrollera relevanta bevis och indicier som lämnats in av den anmodande medlemsstaten, särskilt för att identifiera och spåra familjemedlemmar.

2. Utan hinder av punkt 1 ska den anmodade medlemsstaten, vid en träff i Eurodac på grundval av uppgifter som registrerats i enlighet med artiklarna 22 och 24 i förordning (EU) 2024/1358 eller en träff i VIS på grundval av uppgifter som registrerats i enlighet med artikel 21.2 i förordning (EG) nr 767/2008, lämna svar på framställan inom två veckor från mottagandet av den.

3. Under förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat ska bevis och indicier användas.

4. Kommissionen ska genom genomförandeakter utarbeta och regelbundet se över två förteckningar, med relevanta bevis och indicier i enlighet med de kriterier som anges i andra och tredje styckena i denna punkt. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Med avseende på tillämpningen av första stycket avses med bevis formella bevis som avgör ansvar enligt denna förordning, under förutsättning att de inte vederläggs med hjälp av motbevis. Medlemsstaterna ska till kommissionen lämna förslag till de olika kategorierna av administrativa dokument, i enlighet med den indelning som fastställs i förteckningen över formella bevis.

Med avseende på tillämpningen av första stycket avses med indicier indikationer som, även om de kan motsägas, kan vara tillräckliga, beroende på vilket bevisvärde de tillmäts. Indiciers bevisvärde ska, i förhållande till ansvaret för att pröva ansökan om internationellt skydd, bedömas från fall till fall.

5. Kraven på bevis och indicier får inte gå utöver vad som är nödvändigt för en korrekt tillämpning av denna förordning.

6. Den anmodade medlemsstaten ska ta på sig ansvaret under förutsättning att de indicier som finns är sammanhängande, kontrollerbara och tillräckligt detaljerade för att ansvaret ska kunna fastställas.

Om framställan görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34 och den anmodade medlemsstaten inte anser att indierna är sammanhängande, kontrollerbara och tillräckligt detaljerade för att ansvaret ska kunna fastställas, ska den ange skälen i det svar som avses i punkt 8 i denna artikel.

7. Om den anmodande medlemsstaten har begärt ett brådskande svar i enlighet med artikel 39.2 ska den anmodade medlemsstaten svara inom den angivna svarsfristen eller, om detta inte är möjligt, inom två veckor från mottagandet av framställan.

8. Om den anmodade medlemsstaten inte genom ett svar med underbyggda skäl på grundval av alla omständigheter i ärendet med avseende på de relevanta kriterier som anges i kapitel II invänder mot framställan inom en månad enligt punkt 1 i denna artikel, eller i tillämpliga fall inom två veckor enligt punkterna 2 och 7 i denna artikel, ska avsaknaden av en invändning anses som ett godtagande av framställan och ska medföra skyldighet att överta personen, vilket innefattar en skyldighet att ombesörja lämpliga ankomstarrangemang. De underbyggda skälen ska styrkas med bevis och indicier om sådana finns.

Kommissionen ska genom genomförandeakter upprätta ett standardformulär för svar med underbyggda skäl enligt denna artikel. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

AVDELNING III

Förfaranden vid aviseringar om återtagande

Artikel 41

Inlämning av en avisering om återtagande

1. I en sådan situation som avses i artikel 36.1 b eller c ska den medlemsstat där personen befinner sig, omedelbart och i alla händelser inom två veckor efter träffen i Eurodac, skicka en avisering om återtagande. Underlåtenhet att skicka aviseringen om återtagande inom den tidsfristen ska inte påverka den ansvariga medlemsstatens skyldighet att återta den berörda personen.
2. En avisering om återtagande ska skickas via ett standardformulär och ska innehålla sådana bevis eller indicier som tas upp i de förteckningar som avses i artikel 40.4 eller relevanta uppgifter ur den berörda personens redogörelse.
3. Den medlemsstat som tar emot meddelandet ska inom två veckor bekräfta mottagandet för den medlemsstat som skickade meddelandet, såvida inte den mottagande medlemsstaten inom den tidsfristen visar att den inte är ansvarig enligt artikel 37 eller att aviseringen om återtagande bygger på en felaktig angivelse av ansvarig medlemsstat enligt förordning (EU) 2024/1358.
4. Underlåtenhet att agera inom två veckor enligt punkt 3 ska anses som en bekräftelse på mottagande av meddelandet.
5. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för utarbetande och inlämning av aviseringar om återtagande. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

AVDELNING IV

Rättssäkerhetsgarantier

Artikel 42

Meddelande av ett beslut om överföring

1. Den fastställande medlemsstat vars framställan om övertagande av en sökande som avses i artikel 36.1 a har godtagits eller som skickade en avisering om återtagande av personer som avses i artikel 36.1 b och c ska fatta ett beslut om överföring senast två veckor efter godtagandet eller bekräftelsen.
2. Om den anmodade medlemsstaten eller den medlemsstat som tagit emot meddelandet godtar att överta en sökande eller bekräftar att den kommer att återta en person som avses i artikel 36.1 b eller c, ska den överförande medlemsstaten på ett enkelt språk och utan dröjsmål, skriftligen underrätta den berörda personen om beslutet att överföra honom eller henne till den ansvariga medlemsstaten och, i tillämpliga fall, om att den inte kommer att pröva hans eller hennes ansökan om internationellt skydd, om tidsfristerna för att verkställa överföringen och om skyldigheten att rätta sig efter beslutet enligt artikel 17.5.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Om den berörda personen rättsligt företräds av en juridisk rådgivare eller en annan enligt nationell rätt godkänd eller tillåten rådgivare får medlemsstaten rikta meddelandet om det beslut som avses i punkt 1 till en sådan juridisk eller annan rådgivare i stället för till den berörda personen och, i tillämpliga fall, underrätta den berörda personen om beslutet.

4. Det beslut som avses i punkt 1 i denna artikel ska också innehålla information om tillgängliga rättsmedel enligt artikel 43, inbegripet rätten att ansöka om suspensiv verkan, och om de tidsfrister som gäller för utnyttjande av sådana rättsmedel och för verkställandet av överföringen, och ska vid behov innehålla information om den plats och den dag på vilken den berörda personen ska infinna sig, om personen beger sig till den ansvariga medlemsstaten på egen hand.

Medlemsstaterna ska säkerställa att information om personer eller enheter som kan tillhandahålla rättsligt bistånd till den berörda personen lämnas till den berörda personen tillsammans med det beslut som avses i punkt 1, om denna information inte redan har lämnats.

5. Om den berörda personen inte bistås eller företräds rättsligt av en juridisk rådgivare eller en annan enligt nationell rätt godkänd eller tillåten rådgivare, ska medlemsstaten informera honom eller henne om de viktigaste delarna av beslutet, vilket ska inbegripa information om tillgängliga rättsmedel och de tidsfrister som gäller för utnyttjande av sådana rättsmedel, på ett språk som den berörda personen förstår eller rimligen kan förväntas förstå.

Artikel 43

Rättsmedel

1. Sökanden eller en annan person som avses i artikel 36.1 b och c ska ha rätt till ett effektivt rättsmedel, i form av överklagande eller omprövning i domstol av de faktiska och rättsliga omständigheterna när det gäller ett beslut om överföring.

Omfattningen av ett sådant rättsmedel ska begränsas till en bedömning av

- a) om överföringen, för den berörda personen, skulle medföra en verklig risk för omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i stadgan,
- b) om det finns omständigheter som hänför sig till tiden efter beslutet om överföring och som är avgörande för en korrekt tillämpning av denna förordning,
- c) om artiklarna 25–28 och 34 har överträtts, när det gäller personer som övertagits i enlighet med artikel 36.1 a.

2. Medlemsstaterna ska föreskriva en tidsperiod på minst en vecka men högst tre veckor efter meddelandet av ett beslut om överföring, inom vilken den berörda personen får utöva sin rätt till ett effektivt rättsmedel enligt punkt 1.

3. Den berörda personen ska ha rätt att inom en skälig tidsperiod från det att beslutet om överföring meddelats, dock under inga omständigheter inom en längre tidsperiod än den som föreskrivs av medlemsstaterna enligt punkt 2, begära att en domstol avbryter verkställigheten av beslutet om överföring i väntan på resultatet av överklagandet eller omprövningen. Medlemsstaterna får i nationell rätt föreskriva att begäran om avbrytande av verkställigheten av beslutet om överföring ska lämnas in tillsammans med överklagandet enligt punkt 1. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns ett effektivt rättsmedel genom att inte verkställa överföringen förrän ett beslut har fattats om den första begäran om uppskov. Ett beslut om huruvida verkställigheten av beslutet om överföring ska avbrytas ska fattas inom en månad från den dag då begäran inkom till den behöriga domstolen.

Om den berörda personen inte har utövat sin rätt att begära suspensiv verkan, ska överklagandet eller omprövningen av ett beslut om överföring inte avbryta verkställigheten av beslutet om överföring.

Ett beslut om att inte avbryta verkställigheten av beslutet om överföring ska motiveras.

Om suspensiv verkan beviljas ska domstolen sträva efter att besluta i sak om överklagandet eller omprövningen inom en månad från beslutet att bevilja suspensiv verkan.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att den berörda personen har tillgång till rättsligt bistånd samt, vid behov, språkligt stöd.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att rättsligt bistånd och biträde vid överklagandeförfarandet på begäran tillhandahålls kostnadsfritt om den berörda personen inte själv kan stå för kostnaderna. Medlemsstaterna får föreskriva att personer som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning inte ska behandlas mer förmånligt i fråga om avgifter och andra kostnader än medlemsstatens egna medborgare när det gäller rättsligt bistånd och biträde.

Medlemsstaterna får föreskriva att kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde inte ska beviljas om den behöriga myndigheten eller en domstol anser att överklagandet eller omprövningen saknar rimliga utsikter till framgång, under förutsättning att tillgången till rättsligt bistånd och biträde inte begränsas på ett godtyckligt sätt.

Om en myndighet som inte är en domstol beslutar att inte bevilja kostnadsfritt rättsligt bistånd och biträde med hänvisning till andra stycket, ska medlemsstaterna sörja för rätten till ett effektivt rättsmedel i domstol för att överklaga eller begära omprövning av det beslutet. Om beslutet överklagas eller omprövning begärs, ska detta rättsmedel utgöra en integrerad del av det rättsmedel som avses i punkt 1.

Medlemsstaterna ska säkerställa att tillgången till rättsligt bistånd och biträde inte begränsas godtyckligt och att den berörda personens tillgång till rättslig prövning inte hindras.

Rättsligt bistånd ska åtminstone inbegripa sammanställning av de handlingar som krävs inom ramen för förfarandet. Rättsligt biträde ska åtminstone inbegripa företrädande i domstol, och kan begränsas till tillgång till juridiska rådgivare eller andra rådgivare som anvisas särskilt i nationell rätt för att rättsligt bistå och företräda.

Förfarandena för tillgång till rättsligt bistånd och biträde ska fastställas i nationell rätt.

AVDELNING V

Förvar inför en överföring

Artikel 44

Förvar

1. Medlemsstaterna får inte hålla en person i förvar enbart av det skälet att han eller hon är föremål för det förfarande som fastställs genom denna förordning.
2. Om en risk för avvikande föreligger eller om det är nödvändigt för att skydda nationell säkerhet eller allmän ordning, får medlemsstaterna ta den berörda personen i förvar i syfte att säkerställa överföringsförfarandena i enlighet med denna förordning, på grundval av en individuell bedömning av personens omständigheter, och endast om hållandet i förvar är proportionellt och andra, mindre ingripande alternativa åtgärder inte kan tillämpas verkningfullt.
3. Förvar ska pågå en så kort tidsperiod som möjligt och får inte pågå längre än vad som rimligen krävs för att med tillbörlig aktsamhet slutföra de nödvändiga administrativa förfarandena till dess att överföringen enligt denna förordning har verkställts.
4. När det gäller förhållanden för tagande i förvar och tillämpliga garantier för sökande som tagits i förvar enligt denna artikel, ska artiklarna 11, 12 och 13 i direktiv (EU) 2024/1346 tillämpas.
5. Beslut om tagande i förvar enligt denna artikel ska fattas skriftligen av administrativa eller rättsliga myndigheter. I beslutet om förvar ska de faktiska och rättsliga skäl som beslutet grundar sig på anges. Om beslut om tagande i förvar fattas av en administrativ myndighet ska medlemsstaterna ombesörja att en snabb rättslig prövning av förvarets laglighet sker på eget initiativ eller på begäran av sökanden eller bådadera.

Artikel 45

Tidsfrister för sökande i förvar

1. Genom undantag från artiklarna 39 och 41 gäller att om en person tas i förvar enligt artikel 44, ska en framställan om övertagande eller en avisering om återtagande lämnas in senast två veckor från det att ansökan om internationellt skydd registrerades, eller senast två veckor från träffen i Eurodac, om ingen ny ansökan har registrerats i den meddelande medlemsstaten.

SV

EUT L, 22.5.2024

Om en person tas i förvar i ett senare skede än vid registreringen av ansökan ska en framställan om övertagande eller en avisering om återtagande lämnas in senast en vecka från och med den dag då personen togs i förvar.

2. Genom undantag från artikel 40.1 ska den anmodade medlemsstaten svara så snart som möjligt, och i alla händelser inom en vecka från mottagandet av framställan. Underlåtenhet att svara inom en vecka ska anses som ett godtagande av framställan om övertagande och medföra skyldighet att överta personen, vilket innefattar en skyldighet att ombesörja lämpliga ankomstarrangemang.

3. Genom undantag från artikel 46 gäller att om en person hålls i förvar, ska överföringen av denna person från den överförande medlemsstaten till den ansvariga medlemsstaten verkställas så snart det är praktiskt möjligt, och inom fem veckor från

a) den dag då framställan om övertagande godtogs eller aviseringen om återtagande bekräftades, eller

b) den dag då överklagandet eller omprövningen inte längre har suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3.

4. Om den överförande medlemsstaten inte iakttar tidsfristerna för att lämna in en framställan om övertagande eller en avisering om återtagande eller inte fattar ett beslut om överföring inom den tidsfrist som anges i artikel 42.1, eller om överföringen inte verkställs inom fem veckor enligt punkt 3 i denna artikel, ska personen inte längre hållas i förvar. Artiklarna 39, 41 och 46 ska fortsätta att gälla.

AVDELNING VI

Överföringar

Artikel 46

Detaljerade regler och tidsfrister

1. Överföringen av en sökande eller en annan person som avses i artikel 36.1 b och c från den överförande medlemsstaten till den ansvariga medlemsstaten ska verkställas i enlighet med den överförande medlemsstatens nationella rätt, efter samråd mellan de berörda medlemsstaterna, så snart det är praktiskt möjligt och inom sex månader efter det att den andra medlemsstatens framställan om övertagande godtogs, meddelande av återtagande bekräftades eller det slutliga beslutet fattades i fråga om överklagande eller omprövning av ett beslut om överföring med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3.

Medlemsstaterna ska prioritera överföringar av sökande efter godtagande av framställningar som görs på grundval av artiklarna 25–28 och 34.

Om överföringen verkställs i omfördelningssyfte ska överföringen äga rum inom den tidsfrist som anges i artikel 67.11.

Om överföringar till den ansvariga medlemsstaten sker genom kontrollerad avresa eller med eskort, ska medlemsstaterna säkerställa att de genomförs på ett humant sätt och i enlighet med och med full respekt för mänsklig värdighet och andra grundläggande rättigheter.

Vid behov ska den överförande medlemsstaten förse den berörda personen med en *laissez-passer*. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa utformningen av *laissez-passer*-handlingen. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Den ansvariga medlemsstaten ska alltefter omständigheterna underrätta den överförande medlemsstaten om att den berörda personen kommit fram i god ordning eller att han eller hon inte har infunnit sig inom den fastställda tidsfristen.

2. Om överföringen inte äger rum inom den tidsfrist som anges i punkt 1 första stycket, ska den ansvariga medlemsstaten befrias från sin skyldighet att överta eller återta den berörda personen, varpå ansvaret övergår på den överförande medlemsstaten. Denna tidsfrist får förlängas till högst ett år om överföringen inte har kunnat verkställas på grund av att den berörda personen varit frihetsberövad eller till högst tre år från det att den anmodande medlemsstaten underrättade den ansvariga medlemsstaten, att den berörda personen, eller en familjemedlem som skulle överföras tillsammans med den berörda personen, har avvikit, fysiskt motsätter sig överföringen, avsiktligt ser till att hans eller hennes tillstånd inte medger överföringen eller inte uppfyller de medicinska kraven för överföringen.

Om den berörda personen åter blir tillgänglig för myndigheterna och den tid som återstår av den period som avses i punkt 1 är kortare än tre månader, ska den överförande medlemsstaten ha tre månader på sig att verkställa överföringen.

3. Om en person har överförts felaktigt, eller om ett beslut om överföring upphävs efter överklagande eller omprövning sedan överföringen har verkställts, ska den medlemsstat som verkställde överföringen omedelbart ta tillbaka den berörda personen.

4. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för samråd och informationsutbyte mellan medlemsstater med avseende på tillämpningen av denna artikel, särskilt i fall av uppskjutna eller försenade överföringar, överföringar efter tyst godkännande eller överföringar av underåriga eller personer i beroendeställning samt i fall av kontrollerade överföringar. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 47

Kostnader för överföring

1. I enlighet med artikel 20 i förordning (EU) 2021/1147 ska ett bidrag betalas till den överförande medlemsstaten för en sökande eller en annan person som avses i artikel 36.1 b eller c i den här förordningen, enligt artikel 46 i den här förordningen.

2. Om den berörda personen ska återföras till en medlemsstat till följd av en felaktig överföring eller ett beslut om överföring som upphävs efter överklagande eller omprövning sedan överföringen har verkställts, ska den medlemsstat som ursprungligen verkställde överföringen ansvara för kostnaderna för att återföra den berörda personen till sitt territorium.

3. Personer som överförs enligt denna förordning ska inte bära kostnaderna för denna överföring.

Artikel 48

Utbyte av relevant information innan en överföring verkställs

1. Den medlemsstat som verkställer överföringen av en sökande eller en annan person som avses i artikel 36.1 b eller c ska meddela den ansvariga medlemsstaten personuppgifter om den person som ska överföras vilka är adekvata, relevanta och begränsade till vad som krävs för det enda syftet att säkerställa att de behöriga myndigheterna, i enlighet med nationell rätt i den ansvariga medlemsstaten, är i stånd att tillhandahålla den personen adekvat stöd, inbegripet sådan omedelbar sjukvård som är nödvändig för att tillvarata personens vitala intressen, i syfte att säkerställa kontinuitet i det skydd och de rättigheter som följer av denna förordning och andra tillämpliga rättsliga instrument avseende asyl. Dessa uppgifter ska tillställas den ansvariga medlemsstaten inom en skälig tidsperiod innan en överföring verkställs, för att säkerställa att dess behöriga myndigheter har tillräckligt med tid för att vidta nödvändiga åtgärder.

2. Den överförande medlemsstaten ska till den ansvariga medlemsstaten översända all information som behövs för att trygga de rättigheter och omedelbara särskilda behov som den person som ska överföras har, särskilt följande:

- a) Information om omedelbara åtgärder som den ansvariga medlemsstaten måste vidta för att säkerställa att de särskilda behoven hos den person som ska överföras tillgodoses på lämpligt sätt, inklusive eventuell omedelbar sjukvård som är nödvändig och, vid behov, åtgärder som krävs för att skydda barnets bästa.
- b) Kontaktuppgifter till familjemedlemmar, släktingar eller andra närstående i den mottagande medlemsstaten, i tillämpliga fall.
- c) I fråga om underåriga, information om bedömningen av barnets bästa och om deras utbildning.
- d) I tillämpliga fall, en bedömning av sökandens ålder.
- e) I tillämpliga fall, screeningformuläret enligt artikel 17 i förordning (EU) 2024/1356, inbegripet eventuella bevis som det hänvisas till i formuläret.
- f) Annan relevant information.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Informationsutbyte enligt denna artikel får endast ske mellan de myndigheter som anmälts till kommissionen i enlighet med artikel 52 i denna förordning via det elektroniska kommunikationsnät som inrättats genom artikel 18 i förordning (EG) nr 1560/2003. Den information som utbyts får bara användas för de ändamål som anges i punkt 1 i denna artikel och får inte behandlas ytterligare.

4. I syfte att underlätta utbytet av information mellan medlemsstaterna ska kommissionen genom genomförandeakter upprätta ett standardformulär för översändande av nödvändiga uppgifter enligt denna artikel. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

5. Artikel 51.8 och 51.9 ska tillämpas på utbyte av information enligt denna artikel.

Artikel 49

Utbyte av säkerhetsrelevant information innan en överföring verkställs

Vid tillämpning av artikel 41 gäller att om den överförande medlemsstaten har information som tyder på att det finns rimliga skäl att anse att sökanden eller en annan person som avses i artikel 36.1 b eller c utgör en fara för den nationella säkerheten eller den allmänna ordningen i en medlemsstat, ska den medlemsstatens behöriga myndigheter ange förekomsten av denna information till den ansvariga medlemsstaten. Informationen ska utbytas mellan de medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter eller andra behöriga myndigheter genom lämpliga kanaler för sådant informationsutbyte.

Artikel 50

Utbyte av hälsouppgifter innan en överföring verkställs

1. I det enda syftet att tillhandahålla medicinsk vård eller behandling, särskilt när det gäller sårbara personer, däribland personer med funktionsnedsättning, äldre personer, gravida kvinnor, underåriga och personer som har varit utsatta för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, ska den överförande medlemsstaten till den ansvariga medlemsstaten översända information om eventuella särskilda behov hos den person som ska överföras, vilket i enskilda fall kan innebära information om den personens fysiska eller mentala hälsa, i den mån dess behöriga myndighet har tillgång till sådan information i enlighet med nationell rätt. Informationen ska översändas i ett gemensamt hälsointyg tillsammans med nödvändiga handlingar. Den ansvariga medlemsstaten ska säkerställa att dessa särskilda behov tillgodoses på lämpligt sätt, särskilt genom att tillhandahålla nödvändig medicinsk vård.

Kommissionen ska genom genomförandeakter upprätta det gemensamma hälsointyg som avses i första stycket. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

2. Den överförande medlemsstaten får endast översända den information som avses i punkt 1 till den ansvariga medlemsstaten efter det att sökanden eller sökandens företrädare uttryckligen gett sitt samtycke till detta eller när sådant översändande är nödvändigt för att skydda folkhälsan eller den allmänna säkerheten eller, om den berörda personen är fysiskt eller rättsligt oförmögen att ge sitt samtycke, för att tillvarata den berörda personens eller någon annan persons vitala intressen. Avsaknad av samtycke, inklusive ett nekat samtycke, ska inte utgöra något hinder för verkställande av överföringen.

3. Den behandling av personliga hälsouppgifter som avses i punkt 1 får endast utföras av hälso- och sjukvårdspersonal som enligt nationell rätt omfattas av tystnadsplikt eller av andra personer som omfattas av en motsvarande tystnadsplikt.

4. Utbytet av information enligt denna artikel får endast ske mellan hälso- och sjukvårdspersonal eller andra personer som avses i punkt 3. Den information som utbyts får endast användas för de ändamål som anges i punkt 1 och får inte behandlas ytterligare.

5. Kommissionen ska genom genomförandeakter anta enhetliga metoder och praktiska arrangemang för utbyte av den information som avses i punkt 1. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

6. Artikel 51.8 och 51.9 ska tillämpas på utbyte av information enligt denna artikel.

KAPITEL VI

Administrativt samarbete

Artikel 51

Utbyte av uppgifter

1. Varje medlemsstat ska till varje medlemsstat som så begär förmedla personuppgifter om en person som omfattas av denna förordning vilka är adekvata, relevanta och begränsade till vad som krävs för att

- a) fastställa ansvarig medlemsstat,
- b) pröva ansökan om internationellt skydd,
- c) fullgöra andra skyldigheter som följer av denna förordning,
- d) verkställa ett beslut om återvändande.

2. Den information som avses i punkt 1 får endast inbegripa

- a) personuppgifterna för den berörda personen och, när så är lämpligt, för hans eller hennes familjemedlemmar, släktingar eller andra närstående, nämligen fullständigt namn, i förekommande fall tidigare namn, smeknamn eller pseudonymer, nuvarande och tidigare medborgarskap samt födelsedatum och födelseort,
- b) information om identitets- och resehandlingar, inklusive information om referenser, giltighetstid, datum för utfärdande, utfärdande myndighet, plats för utfärdande m.m.,
- c) annan information som är nödvändig för att fastställa den berörda personens identitet, inklusive biometriska uppgifter som den berörda medlemsstaten har inhämtat av sökanden, i synnerhet för tillämpningen av artikel 67.8 i denna förordning, i enlighet med förordning (EU) 2024/1358,
- d) information om bosättningsorter och resvägar,
- e) information om uppehållshandlingar eller viseringar som har utfärdats av en medlemsstat,
- f) information om platsen där ansökan registrerades,
- g) information om det datum då en eventuell tidigare ansökan om internationellt skydd registrerades, det datum då den aktuella ansökan registrerades, hur långt handläggningen framskridit och innehållet i ett eventuellt beslut.

3. Om det krävs för att pröva ansökan om internationellt skydd får den ansvariga medlemsstaten anmoda en annan medlemsstat att informera den om de grunder som sökanden åberopar till stöd för sin ansökan och, i tillämpliga fall, skälen för eventuella beslut som fattats rörande sökanden. Om den ansvariga medlemsstaten tillämpar artikel 55 i förordning (EU) 2024/1348 får den medlemsstaten också begära information som gör det möjligt för dess behöriga myndighet att fastställa om nya faktorer har framkommit eller har lagts fram av sökanden. Den anmodade medlemsstaten får vägra att tillmötesgå denna begäran, om utlämnandet av uppgifterna sannolikt skulle skada dess väsentliga intressen eller skyddet av den berörda personens eller någon annans grundläggande fri- och rättigheter. Sökanden ska på förhand informeras av den anmodande medlemsstaten om de specifika uppgifter som begärts ut och om skälet till den begäran.

4. En begäran om information får endast översändas i samband med en enskild ansökan om internationellt skydd eller överföring i omfördelningssyfte. Den begäran ska innehålla skälen som den grundar sig på och, om syftet är att kontrollera om det föreligger ett kriterium som sannolikt medför ansvar för den anmodade medlemsstaten, ange på vilka bevis den grundar sig, inklusive relevant information från tillförlitliga källor om var och hur sökande reser in på medlemsstaternas territorium, eller på vilken specifik och kontrollerbar del i sökandens redogörelse den grundar sig. Sådan relevant information från tillförlitliga källor ska inte i sig vara tillräcklig för att fastställa en medlemsstats ansvar och behörighet enligt denna förordning, men den kan vara till hjälp vid bedömningen av andra indikationer i samband med en enskild sökande.

SV

EUT L, 22.5.2024

5. Den anmodade medlemsstaten ska vara skyldig att svara inom tre veckor. Alla förseningar av svaret ska vederbörligen motiveras. Underlåtenhet att svara inom tre veckor ska inte befria den anmodade medlemsstaten från skyldigheten att svara. Om den anmodade medlemsstaten undanhåller uppgifter som visar att den är ansvarig, kan den medlemsstaten inte åberopa utgången av de tidsfrister som föreskrivs i artikel 39 som skäl för att vägra att tillmötesgå en framställan om övertagande. I sådana fall ska tidsfristerna i artikel 39 för framställan om övertagande förlängas med lika lång tid som svaret från den anmodade medlemsstaten är försenat.

6. Informationsutbytet ska ske på begäran av en medlemsstat och får endast äga rum mellan de myndigheter som respektive medlemsstat har utsett och underrättat kommissionen om i enlighet med artikel 52.1.

7. Den information som utbyts får endast användas för de ändamål som anges i punkt 1. I varje medlemsstat får sådan information, beroende på dess typ och den mottagande myndighetens befogenheter, endast förmedlas till myndigheter och domstolar som har till uppgift att

- a) fastställa ansvarig medlemsstat,
- b) pröva ansökan om internationellt skydd,
- c) fullgöra andra skyldigheter som följer av denna förordning.

8. Den medlemsstat som vidarebefordrar informationen ska säkerställa att informationen är korrekt och aktuell. Om det framkommer att medlemsstaten har vidarebefordrat information som är felaktig eller som inte borde ha vidarebefordrats, ska de medlemsstater som mottagit den omedelbart underrättas om detta. De ska vara skyldiga att korrigera denna information eller radera den.

9. I varje berörd medlemsstat ska översändandet och mottagandet av utbytt information noteras i den berörda personens personakt eller i ett register.

Artikel 52

Behöriga myndigheter och resurser

1. Varje medlemsstat ska utan dröjsmål underrätta kommissionen om vilka behöriga myndigheter som är ansvariga för att fullgöra skyldigheterna enligt denna förordning och eventuella ändringar av denna. Medlemsstaterna ska säkerställa att dessa myndigheter har de personalmässiga, materiella och ekonomiska resurser som krävs för att utföra sitt arbete avseende tillämpningen av förfarandena för att snabbt och effektivt fastställa vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd, och i synnerhet för att skydda processuella och grundläggande rättigheter, säkerställa ett snabbt förfarande för att återförena familjemedlemmar och släktingar som befinner sig i olika medlemsstater, inom föreskrivna tidsfrister besvara begäran om information, framställningar om övertagande och aviseringar om återtagande samt, om tillämpligt, fullgöra sina skyldigheter enligt del IV.

2. Kommissionen ska offentliggöra en konsoliderad förteckning över de myndigheter som avses i punkt 1 i *Europeiska unionens officiella tidning*. Om förteckningen ändras ska kommissionen en gång om året offentliggöra en uppdaterad konsoliderad förteckning.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att personalen vid de myndigheter som avses i punkt 1 får den fortbildning som krävs för tillämpningen av denna förordning.

4. Kommissionen ska genom genomförandeakter upprätta säkra elektroniska kommunikationskanaler mellan de myndigheter som avses i punkt 1, samt mellan dessa myndigheter och asylbyrån, för översändande av information, biometrisk uppgifter som inhämtats i enlighet med förordning (EU) 2024/1358, framställningar, meddelanden, svar och all annan skriftlig korrespondens och för säkerställande av att avsändarna automatiskt får ett elektroniskt mottagningsbevis. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.

Artikel 53

Administrativa överenskommelser

1. Medlemsstaterna får sinsemellan ingå bilaterala administrativa överenskommelser om hur denna förordning ska genomföras i praktiken och därmed underlätta dess tillämpning och göra den effektivare. Dessa överenskommelser kan avse

EUT L, 22.5.2024

SV

- a) utbyte för sambandsmän,
 - b) förenkling av förfaranden och förkortning av frister för översändande och granskning av framställningar om övertagande eller aviseringar om återtagande av sökande,
 - c) solidaritetsbidrag enligt del IV.
2. Medlemsstaterna får också bibehålla de administrativa överenskommelser som ingåtts enligt rådets förordning (EG) nr 343/2003⁽⁴⁾ och förordning (EU) nr 604/2013. I den mån sådana överenskommelser inte överensstämmer med den här förordningen ska de berörda medlemsstaterna ändra överenskommelserna för att undanröja bristande överensstämmelse.
 3. Innan de överenskommelser som avses i punkt 1 b ingås eller ändras ska de berörda medlemsstaterna samråda med kommissionen när det gäller överenskommelsens överensstämmelse med denna förordning.
 4. Om kommissionen finner att de överenskommelser som avses i punkt 1 b är oförenliga med denna förordning, ska den inom skälig tid underrätta de berörda medlemsstaterna. De berörda medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att ändra den berörda överenskommelsen inom skälig tid för att undanröja sådan bristande förenlighet.
 5. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om alla överenskommelser som avses i punkt 1, och om uppsägning eller ändring av dem.

Artikel 54

Nätverk av ansvariga enheter

Asylbyrån ska inrätta och underlätta verksamheten i ett eller flera nätverk av de behöriga myndigheter som avses i artikel 52.1 för att förbättra det praktiska samarbetet, inbegripet överföringar, och informationsutbytet i alla frågor som gäller den fullständiga tillämpningen av denna förordning, däribland utarbetandet av praktiska verktyg, bästa praxis och riktlinjer.

Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och andra relevanta unionsorgan och unionsbyråer får vid behov vara företrädare i sådana nätverk.

KAPITEL VII

Förlikning

Artikel 55

Förlikning

1. För att sörja för att de mekanismer som inrättas genom denna förordning fungerar som de ska och överkomma svårigheter i tillämpningen, ska två eller flera medlemsstater som stöter på svårigheter i sitt samarbete inom ramen för denna förordning eller vid dess tillämpning emellan på begäran av en eller flera av dem utan dröjsmål hålla samråd i syfte att hitta lämpliga lösningar inom rimlig tid, i enlighet med principen om lojalt samarbete som fastställs i artikel 4.3 i EU-fördraget.

När så är lämpligt får information om de svårigheter som uppstått och den lösning som hittats lämnas till kommissionen och övriga medlemsstater inom ramen för den kommitté som avses i artikel 77.

2. Om ingen lösning nås enligt punkt 1 eller om svårigheterna kvarstår får en eller flera av de berörda medlemsstaterna begära att kommissionen håller samråd med de berörda medlemsstaterna i syfte att hitta lämpliga lösningar. Kommissionen ska utan dröjsmål hålla sådana samråd. De berörda medlemsstaterna ska aktivt delta i samråden. Medlemsstaterna och kommissionen ska vidta alla lämpliga åtgärder för att snabbt lösa problemet. Kommissionen får anta rekommendationer riktade till de berörda medlemsstaterna med angivande av vilka åtgärder som ska vidtas och lämpliga tidsfrister.

⁽⁴⁾ Rådets förordning (EG) nr 343/2003 av den 18 februari 2003 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat (EUT L 50, 25.2.2003, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

När så är lämpligt får information om de svårigheter som uppstått, de rekommendationer som gjorts och den lösning som hittats lämnas till de övriga medlemsstaterna inom ramen för den kommitté som avses i artikel 77.

Förfarandet i denna artikel ska inte påverka de tidsfrister som anges i denna förordning i enskilda fall.

3. Denna artikel ska inte påverka kommissionens befogenheter att övervaka tillämpningen av unionsrätten enligt artiklarna 258 och 260 i EUF-fördraget. Den ska inte heller påverka de berörda medlemsstaternas möjlighet att hänskjuta sin tvist till Europeiska unionens domstol i enlighet med artikel 273 i EUF-fördraget eller möjligheten för en medlemsstat att anhängiggöra ärendet vid domstolen i enlighet med artikel 259 i EUF-fördraget.

DEL IV

SOLIDARITET

KAPITEL I

Solidaritetsmekanismer

Artikel 56

Den årliga solidaritetspoolen

1. Den årliga solidaritetspoolen, som ska omfatta de bidrag som anges i rådets genomförandeakt enligt artikel 57 och som medlemsstaterna utfäst vid mötet i högnivåforumet, ska fungera som det huvudsakliga solidaritetsverktyget för medlemsstater som är utsatta för migrationstryck på grundval av de behov som identifierats i det kommissionsförslag som avses i artikel 12.

2. Den årliga solidaritetspoolen ska bestå av följande typer av solidaritetsåtgärder, som ska anses vara likvärdiga:

a) Omfördelning i enlighet med artiklarna 67 och 68

i) av sökande av internationellt skydd,

ii) av personer som beviljats internationellt skydd mindre än tre år före antagandet av rådets genomförandeakt som avses i artikel 57, om den berörda bidragande medlemsstaten och den berörda gynnade medlemsstaten bilateralt kommit överens om detta.

b) Ekonomiska bidrag från medlemsstaterna som främst syftar till åtgärder i medlemsstaterna som rör migration, mottagande, asyl, återanpassning inför avresa, gränsförvaltning och operativt stöd, som även kan tillhandahålla stöd för åtgärder i eller i förhållande till tredjeländer som kan ha en direkt inverkan på migrationsflödena vid medlemsstaternas yttre gränser eller som kan förbättra asyl-, mottagnings- och migrationssystemen i det berörda tredjelandet, inbegripet program för stöd vid frivilligt återvändande och återanpassning, i enlighet med artikel 64.

c) Alternativa solidaritetsåtgärder på områdena migration, mottagande, asyl, återvändande och återanpassning samt gränsförvaltning, med fokus på operativt stöd, kapacitetsutbyggnad, tjänster, personaltöd, anläggningar och teknisk utrustning i enlighet med artikel 65.

Åtgärder i eller i förhållande till tredjeländer enligt första stycket b ska genomföras av gynnade medlemsstater i enlighet med tillämpningsområdet och målen för denna förordning och förordning (EU) 2021/1147.

3. De ekonomiska bidrag som avses i punkt 2 b för projekt i tredjeländer ska särskilt inriktas på att

a) förbättra asyl- och mottagningskapaciteten i tredjeländer, också genom att stärka den personalmässiga och institutionella sakkunskapen och kapaciteten,

b) främja laglig migration och en välhanterad rörlighet, också genom att stärka bilaterala, regionala och internationella partnerskap om migration, tvångsförflyttning, lagliga vägar och partnerskap för rörlighet,

c) stödja program för stöd vid frivilligt återvändande och hållbar återanpassning för återvändande migranter och deras familjer,

- d) minska den utsatthet som orsakas av smuggling av migranter och människohandel och främja program för bekämpning av människosmuggling och människohandel,
- e) stödja en effektiv migrationspolitik på grundval av de mänskliga rättigheterna.

Artikel 57

Rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen

1. På grundval av det kommissionsförslag som avses i artikel 12 och i enlighet med utfästelseförbandet vid det högnivåforum som avses i artikel 13 ska rådet årligen, före utgången av varje kalenderår, anta en genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetspoolen, inbegripet referensvärdet för omfördelningar och ekonomiska bidrag till den årliga solidaritetspoolen på unionsnivå och de särskilda utfästelser som varje medlemsstat har gjort för varje typ av solidaritetsbidrag som avses i artikel 56.2 vid det möte i högnivåforumet som avses i artikel 13. Rådet ska med kvalificerad majoritet anta den genomförandeakt som avses i denna punkt. Rådet får med kvalificerad majoritet ändra kommissionens förslag som avses i artikel 12.

2. Rådets genomförandeakt som avses i punkt 1 i denna artikel ska vid behov även fastställa den preliminära procentandel av den årliga solidaritetspoolen som får göras tillgänglig för medlemsstater som är utsatta för migrationstryck till följd av omfattande ankomster på grund av återkommande landsättningar efter sök- och räddningsinsatser, med beaktande av de berörda medlemsstaternas geografiska särdrag. Den får också fastställa andra former av solidaritet enligt artikel 56.2 c beroende på de behov av sådana åtgärder som uppstår till följd av de särskilda utmaningarna på migrationsområdet i de berörda medlemsstaterna.

3. Under det möte i högnivåforumet som avses i artikel 13 ska medlemsstaterna komma fram till en slutsats om ett övergripande referensvärde för varje solidaritetsåtgärd i den årliga solidaritetspoolen, på grundval av det kommissionsförslag som avses i artikel 12. Under det mötet ska medlemsstaterna också göra utfästelser om sina bidrag till den årliga solidaritetspoolen i enlighet med punkt 4 i denna artikel och om den obligatoriska rättvisa andel som beräknas enligt referensnyckeln i artikel 66.

4. Vid genomförandet av punkt 3 i denna artikel ska medlemsstaterna ha full frihet att välja mellan de typer av solidaritetsåtgärder som förtecknas i artikel 56.2 eller en kombination av dessa. De medlemsstater som gör utfästelser om alternativa solidaritetsåtgärder ska fastställa det ekonomiska värdet på dessa åtgärder på grundval av objektiva kriterier. Om de alternativa solidaritetsåtgärderna inte fastställs i det kommissionsförslag som avses i artikel 12 får medlemsstaterna fortfarande göra utfästelser om sådana åtgärder. Om sådana åtgärder inte begärs av de gynnade medlemsstaterna under ett visst år ska de omvandlas till ekonomiska bidrag.

Artikel 58

Information om att en medlemsstat som i kommissionens beslut konstaterats vara utsatt för migrationstryck har för avsikt att använda den årliga solidaritetspoolen

1. En medlemsstat som i ett beslut enligt artikel 11 konstaterats vara utsatt för migrationstryck ska, efter antagandet av rådets genomförandeakt som avses i artikel 57, informera kommissionen och rådet om den avser att använda sig av den årliga solidaritetspoolen. Kommissionen ska underrätta Europaparlamentet om detta.

2. Den berörda medlemsstaten ska inkludera information om den typ och nivå av solidaritetsåtgärder enligt artikel 56.2 som behövs för att hantera situationen, i förekommande fall inbegripet eventuell användning av komponenterna i EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd. Om den medlemsstaten avser att använda sig av ekonomiska bidrag ska den även ange de berörda unionsutgiftsprogrammen.

3. Efter mottagandet av den information som avses i punkt 2 ska den berörda medlemsstaten ha tillgång till den årliga solidaritetspoolen i enlighet med artikel 60. EU-solidaritetsamordnaren ska utan dröjsmål och under alla omständigheter inom tio dagar från mottagandet av informationen sammankalla forumet på teknisk nivå för att operativt genomföra solidaritetsåtgärderna.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 59

Meddelande om att en medlemsstat som anser sig vara utsatt för migrationstryck har behov av att använda den årliga solidaritetspoolen

1. Om en medlemsstat inte har konstaterats vara utsatt för migrationstryck i ett beslut enligt artikel 11 men anser sig vara utsatt för migrationstryck ska den meddela kommissionen om sitt behov av att använda den årliga solidaritetspoolen och informera rådet om detta. Kommissionen ska underrätta Europaparlamentet om detta.
2. Meddelandet enligt punkt 1 ska innehålla följande:
 - a) En vederbörligen underbyggd motivering av förekomsten och omfattningen av migrationstrycket i den meddelande medlemsstaten, inbegripet aktuella uppgifter om de indikatorer som avses i artikel 9.3 a.
 - b) Information om den typ och nivå av solidaritetsåtgärder enligt artikel 56 som behövs för att hantera situationen, i förekommande fall inbegripet eventuell användning av komponenterna i EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd och, om den berörda medlemsstaten avser att använda sig av ekonomiska bidrag, uppgift om de berörda unionsutgiftsprogrammen.
 - c) En beskrivning av hur användning av den årliga solidaritetspoolen skulle kunna stabilisera situationen.
 - d) Uppgift om hur den berörda medlemsstaten avser att åtgärda eventuella identifierade sårbarheter på området ansvar, beredskap eller resiliens.
3. Asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter samt den berörda medlemsstaten ska på kommissionens begäran bistå kommissionen vid utarbetandet av en bedömning av migrationstryck.
4. Kommissionen ska skyndsamt bedöma meddelandet, med beaktande av den information som anges i artiklarna 9 och 10, om det i det beslut som avses i artikel 11 konstaterats att den meddelande medlemsstaten riskerar att utsättas för migrationstryck, den övergripande situationen i unionen, situationen i den meddelande medlemsstaten under de föregående tolv månaderna och de behov som den meddelande medlemsstaten har uttryckt, och anta ett beslut om huruvida medlemsstaten ska anses vara utsatt för migrationstryck. Om kommissionen beslutar att den berörda medlemsstaten är utsatt för migrationstryck ska den medlemsstaten bli en gynnad medlemsstat, såvida den inte nekas tillgång till ibruktagande av den årliga solidaritetspoolen i enlighet med punkt 6 i denna artikel.
5. Kommissionen ska utan dröjsmål översända sitt beslut till den berörda medlemsstaten, Europaparlamentet och rådet.
6. Om det i kommissionens beslut fastställs att den meddelande medlemsstaten är utsatt för migrationstryck ska EU-solidaritetsamordnaren sammankalla forumet på teknisk nivå utan dröjsmål och inom två veckor efter det att kommissionens beslut översänts till den berörda medlemsstaten, Europaparlamentet och rådet för att operativt genomföra solidaritetsåtgärderna. EU-solidaritetsamordnare ska sammankalla forumet på teknisk nivå, såvida inte kommissionen anser, eller såvida inte rådet beslutar genom en genomförandeakt som antas inom två veckor från översändandet av kommissionens beslut till den berörda medlemsstaten, Europaparlamentet och rådet, att den årliga solidaritetspoolen inte har tillräcklig kapacitet för att den berörda medlemsstaten ska kunna få tillgång till den årliga solidaritetspoolen eller att det föreligger andra objektiva skäl till att inte ge den medlemsstaten tillgång till den årliga solidaritetspoolen.
7. Om rådet beslutar att det inte finns tillräcklig kapacitet i den årliga solidaritetspoolen ska artikel 13.4 tillämpas, och högnivåforumet ska sammankallas senast en vecka efter kommissionens beslut.

Om kommissionen fattar ett beslut om att avslå en begäran från en medlemsstat om att anses vara utsatt för migrationstryck, får den meddelande medlemsstaten lämna in ett nytt meddelande till kommissionen och rådet med ytterligare relevant information.

Artikel 60

Operativt genomförande och samordning av solidaritetsbidrag

1. I forumet på teknisk nivå ska medlemsstaterna samarbeta sinsemellan och med kommissionen för att säkerställa ett ändamålsenligt och effektivt operativt genomförande av solidaritetsbidragen i den årliga solidaritetspoolen för året i fråga, på ett balanserat sätt och i god tid, mot bakgrund av de behov som identifierats och bedömts och de solidaritetsbidrag som finns tillgängliga.

2. EU-solidaritetssamordnaren ska med beaktande av migrationssituationens utveckling samordna det operativa genomförandet av solidaritetsbidragen för att säkerställa en balanserad fördelning av de tillgängliga solidaritetsbidragen mellan de gynnade medlemsstaterna.

3. Med undantag för genomförandet av ekonomiska bidrag ska medlemsstaterna vid det operativa genomförandet av de identifierade solidaritetsåtgärderna genomföra sina utfästa solidaritetsbidrag enligt artikel 56 för ett visst år före utgången av det året, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 65.3 och 67.12.

De bidragande medlemsstaterna ska genomföra sina utfästelser i proportion till sina totala utfästelser till den årliga solidaritetspoolen för ett visst år före utgången av året.

De medlemsstater som har beviljats en fullständig nedsättning av solidaritetsbidrag i enlighet med artikel 61 eller 62 eller som själva är gynnade medlemsstater enligt artiklarna 58.1 och 59.4 är inte skyldiga att genomföra sina utfästa solidaritetsbidrag enligt artikel 56.2 för ett visst år.

De bidragande medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att genomföra sina utfästelser som gjorts i enlighet med artikel 56.2 eller att tillämpa ansvarskompensationer i enlighet med artikel 63 gentemot en gynnad medlemsstat om kommissionen, i ett beslut enligt artikel 11 eller artikel 59.4, har identifierat systembrister i den gynnade medlemsstaten när det gäller reglerna i del III i denna förordning som skulle kunna få allvarliga negativa konsekvenser för denna förordnings funktionssätt.

4. Under det första mötet i forumet på teknisk nivå under den årliga cykeln får bidragande och gynnade medlemsstater uttrycka rimliga preferenser, mot bakgrund av de behov som identifierats, för profilerna för tillgängliga omfördelningskandidater och en potentiell planering för genomförandet av deras solidaritetsbidrag, med beaktande av behovet av brådskande åtgärder för de gynnade medlemsstaterna.

EU-solidaritetssamordnaren ska underlätta samverkan och samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller dessa aspekter.

Vid genomförandet av omfördelningar ska medlemsstaterna i första hand beakta omfördelning av sårbara personer.

5. De unionsorgan och unionsbyråer som är behöriga på området asyl och gräns- och migrationshantering ska på begäran och inom ramen för sina respektive mandat ge medlemsstaterna och kommissionen stöd för att säkerställa att del IV genomförs och fungerar korrekt. Sådant stöd kan ges i form av analyser, sakkunskap och operativt stöd. EU-solidaritetssamordnaren ska samordna allt bistånd från experter eller grupper som utplacerats av asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån eller andra unionsorgan eller unionsbyråer när det gäller det operativa genomförandet av solidaritetsbidragen.

6. I januari varje år från och med 2025 och därefter ska medlemsstaterna bekräfta nivåerna för varje solidaritetsåtgärd som genomförts under det föregående året för EU-solidaritetssamordnaren.

Artikel 61

Nedsättning av solidaritetsbidrag vid fall av migrationstryck

1. En medlemsstat som i ett beslut enligt artikel 11 konstaterats vara utsatt för migrationstryck eller som anser sig vara utsatt för migrationstryck och som inte har använt sig av den årliga solidaritetspoolen i enlighet med artikel 58 eller meddelat behov av att använda sig av den årliga solidaritetspoolen i enlighet med artikel 59, får när som helst begära en partiell eller fullständig nedsättning av sina utfästa bidrag enligt rådets genomförandeakt som avses i artikel 57.

Den berörda medlemsstaten ska lämna in sin begäran till kommissionen. Den berörda medlemsstaten ska överlämna begäran till rådet för kännedom.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Om den begärande medlemsstat som avses i punkt 1 i denna artikel är en medlemsstat som inte i ett beslut enligt artikel 11 har konstaterats vara utsatt för migrationstryck, men som anser sig vara utsatt för migrationstryck, ska den medlemsstaten i sin begäran inkludera

- a) en beskrivning av hur den fullständiga eller partiella nedsättningen av dess utfästa bidrag kan bidra till att stabilisera situationen,
- b) uppgift om huruvida det utfästa bidraget kan ersättas med en annan typ av solidaritetsbidrag,
- c) uppgift om hur medlemsstaten kommer att åtgärda eventuella konstaterade sårbarheter på området ansvar, beredskap eller resiliens,
- d) en vederbörligen underbyggd motivering av förekomsten och omfattningen av migrationstrycket i den begärande medlemsstaten.

Vid bedömningen av en sådan begäran ska kommissionen också beakta den information som anges i artiklarna 9 och 10.

3. Kommissionen ska underrätta rådet om sin bedömning av begäran inom fyra veckor från mottagandet av den begäran som getts in i enlighet med denna artikel. Kommissionen ska också underrätta Europaparlamentet om den bedömningen.

4. Efter att ha mottagit kommissionens bedömning ska rådet anta en genomförandeakt för att fastställa om medlemsstaten ska bemyndigas att avvika från rådets genomförandeakt som avses i artikel 57.

Artikel 62

Nedsättning av solidaritetsbidrag vid betydande migrationssituationer

1. En medlemsstat som i ett beslut enligt artikel 11 har konstaterats stå inför en betydande migrationssituation, eller som anser sig stå inför en betydande migrationssituation, får när som helst begära en partiell eller fullständig nedsättning av sina utfästa bidrag enligt rådets genomförandeakt som avses i artikel 57.

Den berörda medlemsstaten ska lämna in sin begäran till kommissionen. Den berörda medlemsstaten ska översända begäran till rådet för kännedom.

2. Om den begärande medlemsstaten i ett beslut enligt artikel 11 konstaterats stå inför en betydande migrations-situation, ska begäran innehålla

- a) en beskrivning av hur den fullständiga eller partiella nedsättningen av dess utfästa bidrag kan bidra till att stabilisera situationen,
- b) uppgift om huruvida det utfästa bidraget kan ersättas med en annan typ av solidaritetsbidrag,
- c) uppgift om hur medlemsstaten kommer att åtgärda eventuella konstaterade sårbarheter på området ansvar, beredskap eller resiliens,
- d) en vederbörligen underbyggd motivering rörande det område av asyl-, mottagnings- och migrationssystemet där kapaciteten har nåtts, och uppgift om hur det förhållande att medlemsstatens kapacitet har nått sin gräns på det specifika området påverkar den medlemsstatens förmåga att fullgöra sin utfästelse.

3. Om den begärande medlemsstaten inte i ett beslut enligt artikel 11 har konstaterats stå inför en betydande migrationssituation, men anser sig stå inför en betydande migrationssituation, ska begäran utöver den information som anges i punkt 2 i den här artikeln också innehålla en vederbörligen underbyggd motivering av migrationssituationens betydelse i den begärande medlemsstaten. Vid bedömningen av en sådan begäran ska kommissionen också beakta den information som anges i artiklarna 9 och 10 och om det i ett beslut enligt artikel 11 konstaterats att medlemsstaten riskerar att utsättas för migrationstryck.

4. Kommissionen ska underrätta rådet om sin bedömning av begäran inom fyra veckor från mottagandet den begäran som lämnats in i enlighet med denna artikel. Kommissionen ska också underrätta Europaparlamentet om den bedömningen.

5. Efter att ha mottagit kommissionens bedömning ska rådet anta en genomförandeakt för att fastställa om medlemsstaten ska bemyndigas att avvika från rådets genomförandeakt som avses i artikel 57.

Artikel 63

Ansvarskompensationer

1. Om de omfördelningsutfästelser till den årliga solidaritetspoolen som anges i rådets genomförandeakt enligt artikel 57 uppgår till minst 50 % av det värde som anges i det kommissionsförslag avses i artikel 12 får en gynnad medlemsstat, i stället för omfördelningar i enlighet med förfarandet i artikel 69, anmoda de andra medlemsstaterna att ta på sig ansvaret för att pröva ansökningar om internationellt skydd för vilka den gynnade medlemsstaten har fastställts vara ansvarig.

2. En bidragande medlemsstat kan ange för gynnade medlemsstater att den är beredd att ta på sig ansvaret för att pröva ansökningar om internationellt skydd för vilka en gynnad medlemsstat har fastställts som ansvarig i stället för omfördelningar

a) om det tröskelvärde som anges i punkt 1 har uppnåtts, eller

b) om den bidragande medlemsstaten har utfäst minst 50 % av sin obligatoriska rättvisa andel till den årliga solidaritetspoolen som anges i rådets genomförandeakt enligt artikel 57 som omfördelningar.

Om en bidragande medlemsstat har angett en sådan beredvillighet och den gynnade medlemsstaten samtycker, ska den gynnade medlemsstaten tillämpa det förfarande som anges i artikel 69.

3. De bidragande medlemsstaterna ska ta på sig ansvaret för ansökningar om internationellt skydd för vilka den gynnade medlemsstaten har fastställts som ansvarig, upp till det högre av de två värden som avses i leden a och b i denna punkt, om de omfördelningsutfästelser till den årliga solidaritetspoolen som ingår i rådets genomförandeakt enligt artikel 57, efter det möte i högnivåforumet som sammankallats i enlighet med artikel 13.4,

a) understiger värdet i artikel 12.2 a, eller

b) understiger 60 % av det referensvärde som används för att beräkna varje medlemsstats obligatoriska rättvisa andel för omfördelning med avseende på inrättandet av den årliga solidaritetspoolen i enlighet med artikel 57.,

4. Punkt 3 i denna artikel är också tillämplig om de utfästelser som ska genomföras under ett visst år understiger det högre av de två värden som avses i leden a och b den punkten till följd av fullständiga eller partiella nedsättningar som beviljats i enlighet med artikel 61 eller 62 eller på grund av att de gynnade medlemsstater som avses i artiklarna 58.1 och 59.4 inte är skyldiga att genomföra sina utfästa solidaritetsbidrag för ett visst år.

5. En bidragande medlemsstat som inte har genomfört sina utfästelser eller godtagit omfördelningar i enlighet med artikel 67.9 som motsvarar dess utfästa omfördelningar enligt artikel 57.3 senast vid utgången av det aktuella året ska, på begäran av den gynnade medlemsstaten, ta ansvar för ansökningar om internationellt skydd för vilka den gynnade medlemsstaten har fastställts som ansvarig, upp till det antal omfördelningar som utfästs i enlighet med artikel 57.3, så snart som möjligt efter utgången av ett visst år.

6. Den bidragande medlemsstaten ska identifiera de enskilda ansökningar som den tar på sig ansvaret för i enlighet med punkterna 2 och 3 i denna artikel och informera den gynnade medlemsstaten via det elektroniska kommunikationsnät som inrättats genom artikel 18 i förordning (EG) nr 1560/2003.

Den bidragande medlemsstaten ska bli ansvarig medlemsstat för de identifierade ansökningarna och ska ange sitt ansvar i enlighet med artikel 16.3 i förordning (EU) 2024/1358.

7. Medlemsstaterna ska inte vara skyldiga att ta ansvar enligt punkt 6 första stycket i denna artikel utöver sin rättvisa andel som beräknats enligt referensnyckeln i artikel 66.

8. Denna artikel ska endast tillämpas om

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) sökanden inte är ett ensamkommande barn,
- b) den gynnade medlemsstaten har fastställts som ansvarig på grundval av kriterierna i artiklarna 29–33,
- c) den tidsfrist för överföring som anges i artikel 39.1 ännu inte har löpt ut,
- d) sökanden inte har avvikit från den bidragande medlemsstaten,
- e) den berörda personen inte har beviljats internationellt skydd,
- f) den berörda personen inte har beviljats inresa.

9. Den bidragande medlemsstaten får tillämpa denna artikel på tredjelandsmedborgare eller statslösa personer vars ansökningar har avslagits slutligt i den gynnade medlemsstaten. Artiklarna 55 och 56 i förordning (EU) 2024/1348 ska tillämpas.

Artikel 64

Ekonomiska bidrag

1. Ekonomiska bidrag ska utgöras av överföringar av belopp från de bidragande medlemsstaterna till unionens budget och ska utgöra externa inkomster avsatta för särskilda ändamål i enlighet med artikel 21.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046 ⁽⁴²⁾. Ekonomiska bidrag ska användas för att genomföra de åtgärder i den årliga solidaritetspoolen som avses i artikel 56.2 b i den här förordningen.
2. Gynnade medlemsstater ska identifiera åtgärder som kan finansieras genom ekonomiska bidrag som avses i punkt 1 i denna artikel och lämna in dem till forumet på teknisk nivå. Kommissionen ska ha nära förbindelser med gynnade medlemsstater i syfte att säkerställa att dessa åtgärder överensstämmer med målen i artikel 56.2 b och 56.3. EU-solidaritetsamordnaren ska föra en förteckning över åtgärderna och göra den tillgänglig genom forumet på teknisk nivå.
3. Kommissionen ska anta en genomförandeakt om regler för hur de ekonomiska bidragen ska fungera. Denna genomförandeakt ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2.
4. Om det belopp som anges i 57.1 denna förordning inte anslås fullt ut, får det återstående beloppet läggas till det belopp som anges i artikel 10.2 b i förordning (EU) 2021/1147.
5. Medlemsstaterna ska rapportera till kommissionen och forumet på teknisk nivå om framstegen i genomförandet av åtgärder som finansieras genom ekonomiska bidrag enligt denna artikel.
6. Kommissionen ska i den rapport som avses i artikel 9 inkludera information om genomförandet av åtgärder som finansieras genom ekonomiska bidrag i enlighet med denna artikel, inbegripet om frågor som kan påverka genomförandet och eventuella åtgärder som vidtagits för att åtgärda dem.

Artikel 65

Alternativa solidaritetsåtgärder

1. Bidrag i form av alternativa solidaritetsåtgärder ska grundas på en särskild begäran från den gynnade medlemsstaten. Sådana bidrag ska räknas som ekonomisk solidaritet och deras konkreta värde ska fastställas gemensamt och på ett realistiskt sätt av de bidragande och gynnade medlemsstaterna och meddelas EU-solidaritetsamordnaren innan dessa bidrag genomförs.

⁽⁴²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2018/1046 av den 18 juli 2018 om finansiella regler för unionens allmänna budget, om ändring av förordningarna (EU) nr 1296/2013, (EU) nr 1301/2013, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 1304/2013, (EU) nr 1309/2013, (EU) nr 1316/2013, (EU) nr 223/2014, (EU) nr 283/2014 och beslut nr 541/2014/EU samt om upphävande av förordning (EU, Euratom) nr 966/2012 (EUT L 193, 30.7.2018, s. 1).

2. Medlemsstaterna ska endast tillhandahålla alternativa solidaritetsåtgärder som tillägg till och utan att överlappa med dem som tillhandahålls genom insatser från unionsorgan eller unionsbyråer eller genom unionsfinansiering på området asyl- och migrationshantering i de gynnade medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska endast tillhandahålla alternativa solidaritetsåtgärder utöver vad de är skyldiga att bidra med genom unionsorgan eller unionsbyråer.

3. De gynnade och bidragande medlemsstaterna ska slutföra genomförandet av överenskomna alternativa solidaritetsåtgärder även om de berörda genomförandeakterna har löpt ut.

Artikel 66

Referensnyckel

Den andel av de solidaritetsbidrag som ska lämnas av varje medlemsstat enligt artikel 57.3 ska beräknas enligt den formel som anges i bilaga I och baseras på följande kriterier för varje medlemsstat, enligt de senaste tillgängliga uppgifterna från Eurostat:

- a) Folkmängd (50 % av viktningen).
- b) Total BNP (50 % av viktningen).

KAPITEL II

Förfarandekrav

Artikel 67

Förfarande inför omfördelning

1. Det förfarande som anges i denna artikel ska tillämpas på sådana personer som avses i artikel 56.2 a.
2. Innan den gynnade medlemsstaten tillämpar det förfarande som anges i denna artikel, ska den säkerställa att det inte finns några rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten. Om det finns rimliga skäl att anse att personen utgör ett hot mot den inre säkerheten före eller under det förfarande som anges i den här artikeln, inbegripet om ett hot mot den inre säkerheten har fastställts i enlighet med artikel 15 i förordning (EU) 2024/1356, ska den gynnade medlemsstaten inte tillämpa eller ska omedelbart avsluta det förfarande som anges i den här artikeln. Den gynnade medlemsstaten ska utesluta den berörda personen från all framtida omfördelning eller överföring till en medlemsstat. Om den berörda personen ansöker om internationellt skydd, ska den gynnade medlemsstaten vara ansvarig medlemsstat i enlighet med artikel 16.4 i denna förordning.
3. Om omfördelning ska genomföras, ska den gynnade medlemsstaten identifiera de personer som skulle kunna omfördelas. På begäran av den gynnade medlemsstaten ska asylbyrån stödja den gynnade medlemsstaten i identifieringen av personer som ska omfördelas och i matchningen av dem med omfördelningsmedlemsstater i enlighet med artikel 2.1 k i förordning (EU) 2021/2303.

Den medlemsstaten ska i tillämpliga fall beakta förekomsten av meningsfulla kopplingar, såsom kopplingar som baseras på familjerskäl eller kulturellt betingade faktorer, mellan den berörda personen och omfördelningsmedlemsstaten. I detta syfte ska den gynnade medlemsstaten ge de personer som ska omfördelas möjlighet att tillhandahålla information om förekomsten av meningsfulla kopplingar till specifika medlemsstater och att lägga fram relevant information och dokumentation för att fastställa dessa kopplingar. Den möjligheten innebär inte någon rätt att välja en specifik omfördelningsmedlemsstat i enlighet med denna artikel.

4. För att identifiera personer som ska omfördelas och matchas med omfördelningsmedlemsstater får gynnade medlemsstater använda verktyg som utvecklats av EU-solidaritessamordnaren.

Sökande som inte har någon meningsfull koppling till en medlemsstat ska fördelas rättvist mellan de resterande omfördelningsmedlemsstaterna.

Om den person som identifierats för omfördelning har beviljats internationellt skydd, ska den berörda personen omfördelas först efter att skriftligen ha samtyckt till omfördelningen.

SV

EUT L, 22.5.2024

5. Om omfördelning ska genomföras ska den gynnade medlemsstaten informera de personer som avses i punkt 1 i denna artikel om det förfarande som anges i denna artikel och i artikel 68 samt, i tillämpliga fall, om de skyldigheter som anges i artikel 17.3, 17.4 och 17.5 och om de konsekvenser vid bristande efterlevnad som anges i artikel 18.

Första stycket i denna punkt ska inte tillämpas på sökande för vilka den gynnade medlemsstaten kan fastställas som ansvarig medlemsstat i enlighet med kriterierna i artiklarna 25–28 och 34, med undantag för artikel 25.5. Sådana sökande ska inte vara berättigade till omfördelning.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att familjemedlemmar omfördelas till samma medlemsstats territorium.

7. I de fall som avses i punkterna 2 och 3 ska den gynnade medlemsstaten så snart som möjligt till den omfördelningsmedlemsstaten översända all relevant information och alla relevanta handlingar om den berörda personen med hjälp av ett standardformulär, bland annat för att göra det möjligt för myndigheterna i omfördelningsmedlemsstaten att kontrollera om det finns skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten.

8. Omfördelningsmedlemsstaten ska granska den information som den gynnade medlemsstaten översänt i enlighet med punkt 7 och kontrollera att det inte finns några rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten. Omfördelningsmedlemsstaten får välja att kontrollera denna information vid en personlig intervju med den berörda personen. Den berörda personen ska vederbörligen informeras om en sådan intervju:s art och syfte. Den personliga intervjun ska äga rum inom de tidsfrister som anges i punkt 9.

9. När det inte finns några rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten ska omfördelningsmedlemsstaten inom en vecka från mottagandet av den relevanta informationen från den gynnade medlemsstaten bekräfta att den kommer att omfördela den berörda personen.

Om kontrollerna bekräftar att det finns rimliga skäl att anse att den berörda personen utgör hot mot den inre säkerheten ska omfördelningsmedlemsstaten inom en vecka från mottagandet av den relevanta informationen från den gynnade medlemsstaten underrätta den medlemsstaten om arten av och de underliggande faktorerna till en registrering i en relevant databas. I sådana fall ska den berörda personen inte omfördelas.

I undantagsfall, där det kan visas att granskningen av uppgifterna är särskilt komplicerad eller att ett stort antal ärenden behöver kontrolleras på samma gång, får omfördelningsmedlemsstaten lämna sitt svar efter den tidsfrist på en vecka som anges i första och andra styckena, men i alla händelser inom två veckor. I sådana situationer ska omfördelningsmedlemsstaten inom den ursprungliga tidsfristen på en vecka meddela den gynnade medlemsstaten sitt beslut att skjuta upp svaret.

Underlåtenhet att agera inom den period på en vecka som anges i första och andra styckena eller den period på två veckor som anges i tredje stycket ska anses som en bekräftelse på mottagandet av informationen och medföra skyldighet att omfördela den berörda personen, vilket innefattar en skyldighet att ombesörja lämpliga ankomstarrangemang.

10. Den gynnade medlemsstaten ska fatta ett beslut om överföring inom en vecka från omfördelningsmedlemsstatens bekräftelse. Den ska utan dröjsmål skriftligen underrätta den berörda personen om beslutet att överföra honom eller henne till den andra medlemsstaten, dock senast två dagar före överföringen om det rör sig om sökande och en vecka före överföringen om det rör sig om personer som beviljats internationellt skydd.

Om den person som ska omfördelas är en sökande ska han eller hon följa omfördelningsbeslutet.

11. Överföringen av den berörda personen från den gynnade medlemsstaten till omfördelningsmedlemsstaten ska, efter samråd mellan de berörda medlemsstaterna, verkställas i enlighet med den gynnade medlemsstatens nationella rätt, så snart det är praktiskt möjligt och inom fyra veckor efter omfördelningsmedlemsstatens bekräftelse eller det slutliga beslutet i fråga om överklagande eller omprövning av ett beslut om överföring med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3.

12. De gynnade medlemsstaterna och omfördelningsmedlemsstaterna ska fortsätta omfördelningsprocessen även efter det att tidsramen för genomförandet eller giltighetstiden för rådets genomförandeakter enligt artiklarna 57, 61 och 62 har löpt ut.

13. Artiklarna 42.3, 42.4, 42.5, 43, 44, 46.1, 46.3, 47.2, 47.3, 48 och 50 ska i tillämpliga delar gälla för omfördelningsförfarandet.

Den gynnade medlemsstat som verkställer överföringen av en person som beviljats internationellt skydd ska till omfördelningsmedlemsstaten översända all den information som avses i artikel 51.2, den information som den person som beviljats internationellt skydd åberopat till stöd för sin ansökan samt skälen för eventuella beslut som fattats rörande den person som beviljats internationellt skydd.

14. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa enhetliga metoder för utarbetande och inlämning av uppgifter och handlingar i omfördelningssyfte. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 77.2. Vid utarbetandet av genomförandeakterna får kommissionen samråda med asylbyrån.

Artikel 68

Förfarande efter omfördelning

1. Omfördelningsmedlemsstaten ska underrätta den gynnade medlemsstaten, asylbyrån och EU-solidaritetssamordnaren att den berörda personen kommit fram i god ordning eller att han eller hon inte har infunnit sig inom den fastställda tidsfristen.

2. Om omfördelningsmedlemsstaten har omfördelat en sökande för vilken ansvarig medlemsstat ännu inte har fastställts, ska omfördelningsmedlemsstaten tillämpa de förfaranden som anges i del III, med undantag för artiklarna 16.2, 17.1, 17.2, 25.5, 29, 30, 33.1 och 33.2.

Om ingen ansvarig medlemsstat kan fastställas enligt första stycket i denna punkt, ska omfördelningsmedlemsstaten vara ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd.

Omfördelningsmedlemsstaten ska ange sitt ansvar i Eurodac i enlighet med artikel 16.1 i förordning (EU) 2024/1358.

3. Om en sökande, för vilken den gynnade medlemsstaten tidigare fastställts som ansvarig av andra skäl än de kriterier som avses i artikel 67.5 andra stycket, har omfördelats ska ansvaret för att pröva ansökan om internationellt skydd övergå till omfördelningsmedlemsstaten.

Ansvaret för att pröva eventuella ytterligare framställningar eller en efterföljande ansökan från den berörda personen i enlighet med artiklarna 55 och 56 i förordning (EU) 2024/1348 ska också överföras till omfördelningsmedlemsstaten.

Omfördelningsmedlemsstaten ska ange sitt ansvar i Eurodac i enlighet med artikel 16.3 i förordning (EU) 2024/1358

4. Om en person som beviljats internationellt skydd har omfördelats ska omfördelningsmedlemsstaten automatiskt bevilja internationell skyddsstatus i enlighet med den status som den gynnade medlemsstaten beviljat.

Artikel 69

Förfarande för ansvarskompensationer enligt artikel 63.1 och 63.2

1. Om en gynnad medlemsstat begär att en annan medlemsstat ska ta på sig ansvaret för att pröva ett antal ansökningar om internationellt skydd i enlighet med artikel 63.1 och 63.2, ska den översända sin framställan till den bidragande medlemsstaten och ange det antal ansökningar om internationellt skydd som denna anmodas ta på sig ansvaret för i stället för omfördelningar.

2. Den bidragande medlemsstaten ska lämna svar på framställan inom 30 dagar från mottagandet av den begäran.

Den bidragande medlemsstaten får besluta att godta att ta på sig ansvaret för att pröva ett lägre antal ansökningar om internationellt skydd än vad den gynnade medlemsstaten anmodat om.

3. Den medlemsstat som har godtagit en framställan i enlighet med punkt 2 i denna artikel ska identifiera de enskilda ansökningar om internationellt skydd som den tar på sig ansvaret för och ska ange sitt ansvar i enlighet med artikel 16.3 i förordning (EU) 2024/1358.

Artikel 70

Andra skyldigheter

Medlemsstaterna ska hålla kommissionen, särskilt EU-solidaritetssamordnaren, underrättad om genomförandet av solidaritetsåtgärderna, inklusive åtgärder för samarbete med ett tredjeland.

KAPITEL III

Ekonomiskt stöd från unionen

Artikel 71

Ekonomiskt stöd

I enlighet med principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning ska finansieringsstöd efter omfördelning enligt kapitlen I och II i denna del tillämpas i enlighet med artikel 20 i förordning (EU) 2021/1147.

DEL V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 72

Datasäkerhet och dataskydd

1. Denna förordning påverkar inte tillämpningen av unionsrätten om skydd av personuppgifter, i synnerhet förordning (EU) 2016/679, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 ⁽⁴³⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 ⁽⁴⁴⁾.

2. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa säkerheten för de personuppgifter som behandlas enligt denna förordning, särskilt för att förebygga olaglig eller obehörig åtkomst, eller röjande, ändring eller förlust av personuppgifter som behandlas.

3. Varje medlemsstats behöriga tillsynsmyndighet eller tillsynsmyndigheter ska på ett oberoende sätt, i enlighet med nationell rätt, övervaka lagligheten i behandling av personuppgifter som utförs av de myndigheter som avses i artikel 52 i den berörda medlemsstaten.

Artikel 73

Tystnadsplikt

Medlemsstaterna ska säkerställa att de myndigheter som avses i artikel 52 är bundna av reglerna om tystnadsplikt enligt nationell rätt beträffande uppgifter de får kännedom om genom sitt arbete.

⁽⁴³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

⁽⁴⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

Artikel 74

Sanktioner

Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner, däribland administrativa sanktioner eller straffrättsliga påföljder i enlighet med nationell rätt, för överträdelse av bestämmelserna i denna förordning och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

Artikel 75

Beräkning av tidsfrister

Varje tidsperiod som föreskrivs i denna förordning ska beräknas enligt följande:

- a) En frist uttryckt i dagar, veckor eller månader ska räknas från den tidpunkt då en händelse inträffar eller en åtgärd vidtas; den dag då händelsen inträffade eller åtgärden vidtogs ska inte räknas i perioden.
- b) En frist uttryckt i veckor eller månader ska löpa ut vid utgången av den dag i fristens sista vecka eller månad som infaller på samma veckodag eller samma datum i månaden som den dag då den händelse eller åtgärd från vilken fristen ska räknas inträffade eller vidtogs
- c) Om en frist är uttryckt i månader och den dag då fristen skulle löpa ut inte förekommer i den sista månaden i den perioden, ska fristen löpa ut vid midnatt den månaders sista dag.
- d) Tidsfristerna ska omfatta lördagar, söndagar och officiella helgdagar i den berörda medlemsstaten; om en frist löper ut på en lördag, söndag eller officiell helgdag ska nästa arbetsdag räknas som fristens sista dag.

Artikel 76

Territoriellt tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna förordning ska vad beträffar Republiken Frankrike endast tillämpas på dess europeiska territorium.

Artikel 77

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Om kommittén inte avger något yttrande, ska kommissionen inte anta utkastet till genomförandeakt och artikel 5.4 tredje stycket i förordning (EU) nr 182/2011 ska tillämpas.

Artikel 78

Utövande av delegeringen

1. Befogenheten att anta delegerade akter ges till kommissionen med förbehåll för de villkor som anges i denna artikel.
2. Den befogenhet att anta delegerade akter som avses i artiklarna 25.6 och 34.3 ges till kommissionen för en period på fem år från och med den 11 juni 2024. Kommissionen ska utarbeta en rapport om delegeringen av befogenhet senast nio månader före utgången av perioden på fem år. Delegeringen av befogenhet ska genom tyst medgivande förlängas med perioder av samma längd, såvida inte Europaparlamentet eller rådet motsätter sig en sådan förlängning senast tre månader före utgången av perioden i fråga.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Den delegering av befogenhet som avses i artiklarna 25.6 och 34.3 får när som helst återkallas av Europaparlamentet eller rådet. Ett beslut om återkallelse innebär att delegeringen av den befogenhet som anges i beslutet upphör att gälla. Beslutet får verkan dagen efter det att det offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*, eller vid ett senare i beslutet angivet datum. Det påverkar inte giltigheten av delegerade akter som redan har trätt i kraft.
4. Innan kommissionen antar en delegerad akt ska den samråda med experter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med principerna i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning.
5. Så snart kommissionen antar en delegerad akt ska den samtidigt delge Europaparlamentet och rådet denna.
6. En delegerad akt som antas enligt artikel 25.6 eller 34.3 ska träda i kraft endast om varken Europaparlamentet eller rådet har gjort invändningar mot den delegerade akten inom en period av fyra månader från den dag då akten delgavs Europaparlamentet och rådet, eller om både Europaparlamentet och rådet, före utgången av den perioden, har underrättat kommissionen om att de inte kommer att invända. Denna period ska förlängas med två månader på Europaparlamentets eller rådets initiativ.

Artikel 79

Övervakning och utvärdering

Senast den 1 februari 2028 och därefter varje år ska kommissionen se över hur de åtgärder som anges i del IV i denna förordning fungerar och rapportera om genomförandet av de åtgärder som anges i denna förordning. Rapporten ska översändas till Europaparlamentet och rådet.

Kommissionen ska regelbundet och minst vart tredje år se över relevansen av de värden som anges i artikel 12.2 a och b och den övergripande tillämpningen av del III i denna förordning, inbegripet om definitionen av familjemedlemmar och längden på de tidsfrister som fastställs i den delen bör modifieras, mot bakgrund av den övergripande migrations-situationen.

Senast den 1 juli 2031, och därefter vart femte år, ska kommissionen göra en utvärdering av denna förordning, med särskilt beaktande av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning i enlighet med artikel 80 i EUF-fördraget. Kommissionen ska lägga fram rapporter om de viktigaste resultaten av den utvärderingen för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Medlemsstaterna ska senast sex månader innan kommissionens frist för att lägga fram varje rapport löper ut tillhandahålla kommissionen all information som behövs för att utarbeta rapporterna.

Artikel 80

Statistik

I enlighet med artikel 4.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 862/2007⁽⁴⁵⁾ ska medlemsstaterna tillhandahålla kommissionen (Eurostat) statistik om tillämpningen av denna förordning och förordning (EG) nr 1560/2003.

DEL VI

ÄNDRINGAR AV ANDRA UNIONSAKTER

Artikel 81

Ändringar av förordning (EU) 2021/1147

Förordning (EU) 2021/1147 ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 2 ska ändras på följande sätt:

⁽⁴⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 862/2007 av den 11 juli 2007 om gemenskapsstatistik över migration och internationellt skydd och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 311/76 om utarbetande av statistik beträffande utländska arbetstagare (EUT L 199, 31.7.2007, s. 23).

a) Leden 1 och 2 ska ersättas med följande:

"1. *sökande av internationellt skydd*: en sökande enligt definitionen i artikel 2.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 (*).

2. *person som beviljats internationellt skydd*: en person som beviljats internationellt skydd enligt definitionen i artikel 2.7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1160 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>)."

b) Led 4 ska ersättas med följande:

"4. *familjemedlem*: en familjemedlem enligt definitionen i artikel 2.8 i förordning (EU) 2024/1351."

c) Leden 11 och 12 ska ersättas med följande:

"11. *tredjelandsmedborgare*: en tredjelandsmedborgare enligt definitionen i artikel 2.1 i förordning (EU) 2024/1351.

12. *ensamkommande barn*: ett ensamkommande barn enligt definitionen i artikel 2.11 i förordning (EU) 2024/1351."

d) Följande led ska läggas till:

"15. *solidaritetsåtgärd*: en åtgärd vars omfattning anges i artikel 56.2 b i förordning (EU) 2024/1351 som finansieras genom ekonomiska bidrag från medlemsstaterna enligt artikel 64.1 i den förordningen."

2. I artikel 15 ska följande punkt införas:

"6a. Bidraget från unionens budget får höjas till 100 % av de totala stödberättigande utgifterna för solidaritetsåtgärder."

3. Artikel 20 ska ersättas med följande:

"Artikel 20

Medel för överföring av sökande av internationellt skydd eller av personer som beviljats internationellt skydd

1. En medlemsstat ska, utöver anslagen enligt artikel 13.1 a i denna förordning, motta ett belopp på

a) 10 000 EUR per sökande av internationellt skydd för vilken medlemsstaten blir ansvarig till följd av omfördelning i enlighet med artiklarna 67 och 68 i förordning (EU) 2024/1351,

b) 10 000 EUR per person som beviljats internationellt skydd och som omfördelas till den medlemsstaten i enlighet med artiklarna 67 och 68 i förordning (EU) 2024/1351.

De belopp som avses i första stycket leden a och b ska höjas till 12 000 EUR för varje sökande av internationellt skydd respektive person som beviljats internationellt skydd och som är ett ensamkommande barn som omfördelas till den medlemsstaten i enlighet med artiklarna 67 och 68 i förordning (EU) 2024/1351.

2. Den medlemsstat som står för kostnaden för de överföringar som avses i punkt 1 ska motta ett bidrag på 500 EUR för varje sökande av internationellt skydd eller person som beviljats internationellt skydd som överförs till en annan medlemsstat.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Den medlemsstat som står för kostnaderna för de överföringar som avses i artikel 36.1 a, b eller c i förordning (EU) 2024/1351 och som genomförs i enlighet med artikel 46 i den förordningen ska motta ett bidrag på 500 EUR för varje sökande av internationellt skydd som överförs till en annan medlemsstat.
4. De belopp som avses i punkterna 1–3 i denna artikel ska anslås till medlemsstaternas program under förutsättning att den person med avseende på vilken beloppet tilldelas faktiskt har överförs till den medlemsstaten eller registrerats som sökande i den ansvariga medlemsstaten i enlighet med förordning (EU) 2024/1351, beroende på vad som är tillämpligt. Dessa belopp får inte användas för andra åtgärder i medlemsstatens program utom under vederbörligen motiverade omständigheter, såsom kommissionen godkänt det genom en ändring av det programmet.
5. De belopp som avses i denna artikel ska anta formen av finansiering som inte är kopplad till kostnader i enlighet med artikel 125 i budgetförordningen.
6. För att möjliggöra kontroll och revision ska medlemsstaterna bevara den information som är nödvändig för att de överförda personerna ska kunna identifieras och dagen för deras överföring fastställas korrekt.
7. För att ta hänsyn till rådande inflation, relevant utveckling i fråga om omfördelning och andra faktorer som skulle kunna optimera användningen av det ekonomiska incitament som de belopp som avses i punkterna 1, 2 och 3 i denna artikel medför, ges kommissionen befogenhet att anta delegerade akter i enlighet med artikel 37 för att vid behov, och inom ramen för tillgängliga medel, justera de beloppen."
4. I artikel 35.2 ska följande led införas:
- "ha) genomförandet av solidaritetsåtgärder, inbegripet en uppdelning av de ekonomiska bidragen per åtgärd och en beskrivning av de viktigaste resultat som uppnåtts genom finansieringen,"
5. I bilaga II punkt 4 ska följande led läggas till:
- "c) Stöd till solidaritetsåtgärder, i linje med stödets tillämpningsområde enligt bilaga III."
6. I bilaga VI tabell 1 punkt IV ska följande kod läggas till:
- "007 Solidaritetsåtgärder"
7. I bilaga VI tabell 3 ska följande koder läggas till:
- "006 Vidarebosättning och inresa av humanitära skäl
- 007 Internationellt skydd (inkommande överföringar)
- 008 Internationellt skydd (utgående överföringar)
- 009 Solidaritetsåtgärder".

Artikel 82

Ändringar av förordning (EU) 2021/1060

Förordning (EU) 2021/1060 ska ändras på följande sätt:

- 1) I artikel 36 ska följande punkt införas:

"3a. Genom undantag från punkt 3 i denna artikel ska inget unionsbidrag för tekniskt bistånd ges till stöd för solidaritetsåtgärder, enligt definitionen i artikel 2.15 i Amif-förordningen och artikel 2.11 i förordningen om instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik."

2. Artikel 63 ska ändras på följande sätt:

- a) I punkt 6 ska följande stycke läggas till:

"Första stycket i denna punkt ska inte gälla för stöd för solidaritetsåtgärder, enligt definitionen i artikel 2.15 i Amif-förordningen och artikel 2.11 i förordningen om instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik."

b) I punkt 7 ska följande stycke läggas till:

"Om ett program ändras för att införa ekonomiskt stöd till solidaritetsåtgärder, enligt definitionen i artikel 2.15 i Amif-förordningen och artikel 2.11 i förordningen om instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik, får det föreskrivas i programmet att utgifterna som rör en sådan ändring berättigar till stöd från och med den 11 juni 2024."

DEL VII

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 83

Upphävande av förordning (EU) nr 604/2013

Förordning (EU) nr 604/2013 ska upphöra att gälla med verkan från och med den 1 juli 2026.

Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Förordning (EG) nr 1560/2003 ska förbli i kraft om inte och till dess att den ändras genom genomförandeakter som antas i enlighet med den här förordningen.

Artikel 84

Övergångsbestämmelser

1. Om en ansökan har registrerats efter den 1 juli 2026 ska omständigheter som sannolikt kan göra en medlemsstat ansvarig enligt denna förordning beaktas, även om de inträffade före detta datum.

2. Vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som registreras före den 1 juli 2026 ska fastställas enligt kriterierna i förordning (EU) nr 604/2013.

3. Senast den 12 september 2024 ska kommissionen, i nära samarbete med berörda unionsorgan och unionsbyråer och medlemsstaterna, lägga fram en gemensam genomförandeplan till rådet för att säkerställa att medlemsstaterna är tillräckligt förberedda för att genomföra denna förordning senast den 1 juli 2026, med en bedömning av brister och nödvändiga operativa åtgärder, och underrätta Europaparlamentet om detta.

På grundval av denna gemensamma genomförandeplan ska varje medlemsstat, med stöd av kommissionen och de berörda unionsorganen och unionsbyråerna, senast den 12 december 2024 utarbeta en nationell genomförandeplan som anger åtgärderna och tidsplanen för genomförandet av dem. Varje medlemsstat ska slutföra genomförandet av sin plan senast den 1 juli 2026.

Vid genomförandet av denna artikel får medlemsstaterna använda stödet från de berörda unionsorganen och unionsbyråerna, och unionsfonderna får ge ekonomiskt stöd till medlemsstaterna, i enlighet med de rättsakter som reglerar dessa organ, byråer och fonder.

Kommissionen ska noga övervaka genomförandet av de nationella genomförandeplaner som avses i andra stycket.

Kommissionen ska i de två första rapporterna enligt artikel 9 redogöra för det aktuella läget vad gäller genomförandet av den gemensamma genomförandeplanen och de nationella genomförandeplaner som avses i denna punkt.

I avvaktan på de rapporter som nämns i femte stycket i denna punkt ska kommissionen var sjätte månad underrätta Europaparlamentet och rådet om det aktuella läget vad gäller genomförandet av den gemensamma genomförandeplan och de nationella genomförandeplaner som avses i denna punkt.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 85

Ikraftträdande och tillämplighet

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 1 juli 2026.

Artiklarna 7–15, 22.1 fjärde stycket, 23.7, 25.6, 25.7, 34.3 och 34.4, 39.3 andra stycket, 40.4, 40.8 andra stycket, 41.5, 46.1 femte stycket, 46.4, 48.4, 50.1 andra stycket, 50.5, 52.4, 56, 57, 64.3, 67.14, 78 och 84 ska emellertid tillämpas från och med den 11 juni 2024.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

BILAGA I

Formel för referensnyckeln enligt artikel 66:

$$\text{Befolkningseffekt}_{\text{MS}} = \frac{\text{Population}_{\text{MS}}}{\sum_{i=1}^n \text{Population}_{\text{MS}}}$$

$$\text{BNP-effekt}_{\text{MS}} = \frac{\text{GDP}_{\text{MS}}}{\sum_{i=1}^n \text{GDP}_{\text{MS}}}$$

$$\text{Andel}_{\text{MS}} = 50 \% \text{ Befolkningseffekt}_{\text{MS}} + 50 \% \text{ BNP-effekt}_{\text{MS}}$$

n: totalt antal medlemsstater

SV

EUT L, 22.5.2024

BILAGA II

Jämförelsetabell

Förordning (EU) nr 604/2013	Denna förordning
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2 a	Artikel 2.1
Artikel 2 b	Artikel 2.3
Artikel 2 c	Artikel 2.4
Artikel 2 d	Artikel 2.5
Artikel 2 e	Artikel 2.6
Artikel 2 f	Artikel 2.7
Artikel 2 g	Artikel 2.8
Artikel 2 h	Artikel 2.9
Artikel 2 i	Artikel 2.10
Artikel 2 j	Artikel 2.11
Artikel 2 k	Artikel 2.12
Artikel 2 l	Artikel 2.13
Artikel 2 m	Artikel 2.14
Artikel 2 n	Artikel 2.18
Artikel 3	Artikel 16
Artikel 4	Artikel 19
Artikel 5	Artikel 22
Artikel 6	Artikel 23
Artikel 7	Artikel 24
Artikel 8	Artikel 25
Artikel 9	Artikel 26
Artikel 10	Artikel 27
Artikel 11	Artikel 28
Artikel 12	Artikel 29
Artikel 14	Artikel 31
Artikel 15	Artikel 32
Artikel 13	Artikel 33
Artikel 16	Artikel 34
Artikel 17	Artikel 35
Artikel 18	Artikel 36
Artikel 19	Artikel 37
Artikel 20	Artikel 38
Artikel 21	Artikel 39
Artikel 22	Artikel 40

EUT L, 22.5.2024

SV

Förordning (EU) nr 604/2013	Denna förordning
Artikel 23	Artikel 41
Artikel 24	Artikel 41
Artikel 25	Artikel 41
Artikel 26	Artikel 42
Artikel 27	Artikel 43
Artikel 28	Artikel 44
Artikel 29	Artikel 46
Artikel 30	Artikel 47
Artikel 31	Artikel 48
Artikel 32	Artikel 50
Artikel 34	Artikel 51
Artikel 35	Artikel 52
Artikel 36	Artikel 53
Artikel 37	Artikel 55

2024/1352

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1352

av den 14 maj 2024

om ändring av förordningarna (EU) 2019/816 och (EU) 2019/818 i syfte att införa screening för tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 78.2 e och 79.2 c, artikel 82.1 andra stycket d och artikel 87.2 a,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽¹⁾, och

av följande skäl:

- (1) I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 ⁽²⁾ föreskrivs identifiering av eller verifiering av identitet avseende, säkerhetskontroller, preliminära hälsokontroller och preliminära sårbarhetskontroller av tredjelandsmedborgare vid medlemsstaternas yttre gränser eller inom medlemsstaternas territorium, som inte har varit föremål för in- och utresekontroller vid medlemsstaternas yttre gränser samt av de tredjelandsmedborgare som har lämnat in en ansökan om internationellt skydd vid gränsövergångsställen eller i transitområden, utan att uppfylla de inresevillkor som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 ⁽³⁾. Förordning (EU) 2024/1356 skapar enhetliga regler som gör det möjligt att snabbt identifiera eller verifiera identiteten avseende tredjelandsmedborgare och hänvisa dem till tillämpliga förfaranden. Den syftar till att stärka kontrollen av tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna och att ge möjlighet till sökning i relevanta EU-informationssystem och databaser för att verifiera om de tredjelandsmedborgare som är föremål för screening kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten.
- (2) I förordning (EU) 2024/1356 föreskrivs att verifieringen av personer som är föremål för screening av säkerhetsskäl ska utföras mot samma system som för viseringssökande eller personer som ansöker om resetillstånd inom ramen för EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias). I synnerhet föreskrivs i förordning (EU) 2024/1356 att personuppgifter om personer som genomgår screening ska kontrolleras mot det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister avseende tredjelandsmedborgare (Ecris-TCN), inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 ⁽⁴⁾, med avseende på personer som dömts för terroristbrott eller andra grova brott.
- (3) Åtkomst till Ecris-TCN är nödvändig för att de screeningmyndigheter som definieras i förordning (EU) 2024/1356 ska kunna fastställa huruvida en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten.
- (4) En träff i Ecris-TCN bör inte i sig uppfattas så att den berörda tredjelandsmedborgaren enligt definitionen i förordning (EU) 2019/816 har dömts i de angivna medlemsstaterna. Förekomsten av tidigare fällande domar bör bekräftas endast på grundval av information från kriminalregistren i de berörda medlemsstaterna.

⁽¹⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 av den 17 april 2019 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (5) Förordning (EU) 2024/1356 utgör en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket om gränser och ändrar Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008 ^(*), (EU) 2017/2226 ^(*), (EU) 2018/1240 ^(*) och (EU) 2019/817 ^(*), vilka även de utgör en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket om gränser, för att bevilja åtkomsträttigheter till uppgifter i Informationssystemet för viseringar (VIS), in- och utresesystemet och Etias i samband med screening. Den parallella ändringen av förordning (EU) 2019/816 för att bevilja åtkomsträttigheter till de uppgifter som finns i Ecris-TCN i samband med screening kunde dock inte ingå i förordning (EU) 2024/1356 på grund av variabel geometri, eftersom förordning (EU) 2019/816 inte utgör en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket. Förordning (EU) 2019/816 bör därför ändras genom en separat rättsakt.
- (6) I förordning (EU) 2024/1356 föreskrivs särskilda regler om identifiering av eller verifiering av identitet avseende tredjelandsmedborgare genom sökning i den gemensamma databasen för identitetsuppgifter (CIR) inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2019/817 och (EU) 2019/818 ^(*) för att underlätta och bidra till en korrekt identifiering av, eller verifiering av identitet avseende, personer som är registrerade i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN, inbegripet okända personer som inte kan identifiera sig.
- (7) Eftersom åtkomst till uppgifter i CIR för identifiering- eller verifiering av identitet är nödvändig för screeningmyndigheterna ändras förordning (EU) 2019/817 genom förordning (EU) 2024/1356. På grund av variabel geometri var det inte möjligt att ändra förordning (EU) 2019/818 i förordning (EU) 2024/1356, eftersom förordning (EU) 2019/818 inte utgör en utveckling av bestämmelserna i Schengenregelverket. Förordning (EU) 2019/818 bör därför ändras genom en separat rättsakt.
- (8) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att ge möjlighet för screeningmyndigheterna att få åtkomst till de uppgifter som finns i Ecris-TCN eller i CIR för identifiering eller verifiering av identitet eller de säkerhetskontroller som införs genom förordning (EU) 2024/1356, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (9) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.
- (10) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Ändringar av förordning (EU) 2019/816

Förordning (EU) 2019/816 ska ändras på följande sätt:

- ^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen) (EUT L 218, 13.8.2008, s. 60).
- ^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (EUT L 327, 9.12.2017, s. 20).
- ^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226 (EUT L 236, 19.9.2018, s. 1).
- ^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF (EUT L 135, 22.5.2019, s. 27).
- ^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polisarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 85).

1. I artikel 1 ska följande led läggas till:

"f) de villkor enligt vilka uppgifter i Ecris-TCN får användas av screeningmyndigheter enligt definitionen i artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*) för att utföra en säkerhetskontroll i syfte att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten enligt artikel 15 i den förordningen.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

2. I artikel 2 andra stycket ska följande led läggas till:

"d) möjliggör åtkomst till Ecris-TCN i syfte att stödja utförandet av en säkerhetskontroll som införs genom förordning (EU) 2024/1356."

3. Artikel 3.6 ska ersättas med följande:

"6. *behöriga myndigheter*: centralmyndigheterna, Eurojust, Europol, Europeiska åklagarmyndigheten, de utsedda VIS-myndigheter som avses i artiklarna 9d och 22b.13 i förordning (EG) nr 767/2008, Etias centralenhet och screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356, vilka är behöriga att få åtkomst till eller göra sökningar i Ecris-TCN i enlighet med denna förordning."

4. Artikel 5 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska led c ersättas med följande:

"c) en flaggning som, för de ändamål som avses i förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) 2018/1240 och artiklarna 15 och 16 i förordning (EU) 2024/1356, anger att den berörda tredjelandsmedborgaren under de föregående 25 åren har dömts för ett terroristbrott eller under de föregående 15 åren har dömts för något annat brott som förtecknas i bilagan till förordning (EU) 2018/1240, om det kan bestraffas med fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd under en maximal tidsperiod på minst tre år enligt nationellt rätt, inbegripet den dömande medlemsstatens kod."

b) I punkt 7 första stycket ska följande led läggas till:

"c) screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356, i syfte att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten om träffar rapporterats till följd av de säkerhetskontroller som avses i artiklarna 15 och 16 i den förordningen."

5. I artikel 7.7 ska följande led läggas till:

"e) stödja målet att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare som genomgår en säkerhetskontroll kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten i enlighet med förordning (EU) 2024/1356."

6. Följande artikel ska införas:

"Artikel 7c

Användning av Ecris-TCN för screening

Screeningmyndigheterna, enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356, ska ha rätt att få åtkomst till och söka i Ecris-TCN-uppgifter med hjälp av den europeiska sökportal som föreskrivs i artikel 6 i förordning (EU) 2019/818 för att kunna utföra de uppgifter som de tilldelats genom artiklarna 15 och 16 i förordning (EU) 2024/1356.

För att kunna utföra sådana uppgifter ska screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 endast ha rätt att få åtkomst till de Ecris-TCN-uppgiftsposter i CIR för vilka en flaggning har lagts till i enlighet med artikel 5.1 c i denna förordning.

Vid en träff ska sökningen i nationella kriminalregister på grundval av de flaggade Ecris-TCN-uppgifterna ske i enlighet med nationell rätt och med hjälp av nationella kommunikationskanaler. Den dömande medlemsstatens berörda nationella myndigheter ska avge ett yttrande till screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 om huruvida den personens vistelse på medlemsstatens territorium kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten inom två dagar om screeningen sker på den medlemsstatens territorium eller inom tre dagar om screeningen äger rum vid de yttre gränserna. Om de berörda nationella myndigheterna i den dömande medlemsstaten inte avger något sådant yttrande inom dessa tidsfrister ska det inte anses finnas några säkerhetsskäl att ta hänsyn till. De berörda myndigheterna i den dömande medlemsstaten ska genomföra sökningar i nationella kriminalregister innan yttrande avges till screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356. Om inget yttrande avgetts efter en träff och det inte finns några säkerhetsskäl att ta hänsyn till ska avsaknaden av yttrande och säkerhetsskäl registreras i det screeningformulär som avses i artikel 17.1 h i förordning (EU) 2024/1356."

7. I artikel 24.1 första stycket ska följande led läggas till:

"d) stödja målet att bedöma huruvida en tredjelandsmedborgare som genomgår en säkerhetskontroll kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, i enlighet med förordning (EU) 2024/1356."

Artikel 2

Ändringar av förordning (EU) 2019/818

Förordning (EU) 2019/818 ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 7.2 ska ersättas med följande:

"2. De myndigheter i medlemsstaterna och de unionsbyråer som avses i punkt 1 ska använda ESP för att söka uppgifter om personer eller deras resehandlingar i Eurodacs och Ecris-TCN:s centrala system i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt de rättsliga instrument som reglerar dessa EU-informationssystem och nationell rätt. De ska också använda ESP för att söka i CIR i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt denna förordning för de syften som avses i artiklarna 20, 20a, 21 och 22."

2. Artikel 17 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

"1. En CIR, varigenom det skapas en personakt för varje person som är registrerad i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac eller Ecris-TCN och som innehåller de uppgifter som avses i artikel 18, för att underlätta och bistå vid en korrekt identifiering av eller verifiering av identitet avseende personer som är registrerade i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN i enlighet med artiklarna 20 och 20a, stödja funktionen av MID i enlighet med artikel 21 och underlätta och rationalisera de utsedda myndigheternas och Europols åtkomst till in- och utresesystemet, VIS, Etias och Eurodac, om det är nödvändigt för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott i enlighet med artikel 22."

b) Punkt 4 ska ersättas med följande:

"4. Om det på grund av ett fel i CIR är tekniskt omöjligt att söka i CIR i syfte att identifiera en person i enlighet med artikel 20 eller att identifiera eller verifiera identiteten avseende en person enligt artikel 20a för att spåra multipla identiteter enligt artikel 21 eller i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott i enlighet med artikel 22, ska CIR-användarna automatiskt underrättas av eu-Lisa."

3. Artikel 18.3 ska ersättas med följande:

"3. De myndigheter som har åtkomst till CIR ska handla i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt de rättsliga instrument som reglerar EU-informationssystemen och enligt nationell rätt och i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt denna förordning för de syften som avses i artiklarna 20, 20a, 21 och 22."

4. Följande artikel ska införas:

"Artikel 20a

Åtkomst till den gemensamma databasen för identitetsuppgifter för identifiering eller verifiering av identitet i enlighet med förordning (EU) 2024/1356

1. Sökningar i CIR ska utföras av screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*) endast i syfte att identifiera eller verifiera identiteten avseende en person i enlighet med artikel 14 i den förordningen, förutsatt att förfarandet inleddes i den personens närvaro.

2. Om sökningen visar att uppgifter om denna person finns lagrade i CIR, ska screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 ha åtkomst för att konsultera de uppgifter som avses i artikel 18.1 i denna förordning och de uppgifter som avses i artikel 18.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

5. Artikel 24 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 29 i förordning (EU) 2019/816 ska eu-Lisa föra logg över all uppgiftsbehandling i CIR i enlighet med punkterna 2, 2a, 3 och 4 i den här artikeln."

b) Följande punkt ska införas:

"2a. eu-Lisa ska föra logg över all uppgiftsbehandling som sker i enlighet med artikel 20a i CIR. Dessa loggar ska omfatta följande:

- a) Den medlemsstat som inlett sökningen.
- b) Syftet med användarens åtkomst för att söka via CIR.
- c) Datum och tidpunkt för sökningen.
- d) Den typ av uppgifter som används för att inleda sökningen.
- e) Sökningens resultat."

c) I punkt 5 ska första stycket ersättas med följande:

"Varje medlemsstat ska föra logg över sökningar som dess myndigheter och den personal vid dessa myndigheter som är vederbörligen bemyndigad att använda CIR utför i enlighet med artiklarna 20, 20a, 21 och 22. Varje unionsbyrå ska föra logg över sökningar som dess vederbörligen bemyndigade personal utför i enlighet med artiklarna 21 och 22."

Artikel 3

Ikraftträdande och tillämpning

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*. Den ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar

R. METSOLA

Ordförande

På rådets vägnar

H. LAHBIB

Ordförande

2024/1356

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1356

av den 14 maj 2024

om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 77.2 b och d,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Schengenområdet skapades för att uppnå ett område utan inre gränser där den fria rörligheten för personer garanteras, i enlighet med artikel 3.2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). För att det området ska fungera väl krävs ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna och en effektiv förvaltning av de yttre gränserna.
- (2) Reglerna om gränskontroll av personer som passerar unionens medlemsstaters yttre gränser fastställs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 ⁽⁴⁾. Trots de gränsövervakningsåtgärder som tillämpas kan medlemsstaterna emellertid ställas inför obehörig gränspassage av tredjelandsmedborgare som undviker in- och utresekontroller. För att vidareutveckla unionens politik med syftet att säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna i enlighet med artikel 77.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), bör ytterligare åtgärder vidtas för att hantera situationer där tredjelandsmedborgare omhändertags i samband med en oötligen passage av de yttre gränserna, där tredjelandsmedborgare landsätts efter sök- och räddningsinsatser, och där tredjelandsmedborgare gör en ansökan om internationellt skydd vid ett gränsövergångsställe utan att uppfylla inresevillkoren. Den här förordningen kompletterar förordning (EU) 2016/399 med avseende på dessa situationer. Det är viktigt att säkerställa att tredjelandsmedborgare i dessa situationer genomgår screening för att underlätta en korrekt identifiering och möjliggöra en effektiv hänvisning till lämpliga förfaranden som, beroende på omständigheterna, kan vara förfarandet för internationellt skydd eller förfaranden som är förenliga med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG ⁽⁵⁾. Screening av sådana tredjelandsmedborgare bör på ett smidigt sätt komplettera de kontroller som utförs vid den yttre gränsen eller kompensera för att dessa kontroller inte har ägt rum vid passage av den yttre gränsen.
- (3) Gränskontroll är inte bara i de medlemsstaters intresse vid vars yttre gränser den utförs, utan i samtliga de medlemsstaters intresse som har avskaffat den inre gränskontrollen. Gränskontrollen bör bidra till minskad olaglig migration, kampen mot människosmuggling och människohandel samt till förebyggande av alla typer av hot mot medlemsstaternas inre säkerhet, allmänna ordning, folkhälsa och internationella förbindelser. Vid genomförandet av gränskontroller ska medlemsstaterna handla i överensstämmelse med relevant unionsrätt och internationell rätt,

⁽¹⁾ EUT C 155, 30.4.2021, s. 58.⁽²⁾ EUT C 175, 7.5.2021, s. 32.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).⁽⁵⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

SV

EUT L, 22.5.2024

inbegripet Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, ändrad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967, med de skyldigheter som följer av internationellt skydd, särskilt principen om *non-refoulement*, och med de grundläggande rättigheterna. Åtgärder som vidtas vid de yttre gränserna är viktiga inslag i en övergripande strategi för migration som gör det möjligt för medlemsstaterna att hantera problemet med att blandade grupper av irreguljära migranter och personer i behov av internationellt skydd anländer.

- (4) Enligt förordning (EU) 2016/399 består gränskontroll av in- och utresekontroller vid gränsövergångsställena och gränsövervakning som utförs mellan gränsövergångsställena, för att hindra tredjelandsmedborgare från att passera gränsen på ett sätt som inte är tillåtet enligt den förordningen eller från att kringgå in- och utresekontroller. Enligt bestämmelserna om gränsövervakning i förordning (EU) 2016/399 ska en person som har passerat en gräns på otillåtet sätt och som inte har rätt att vistas på den berörda medlemsstatens territorium omhändertas och bli föremål för förfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG. Enligt förordning (EU) 2016/399 ska gränskontroll genomföras utan att det påverkar rättigheterna för flyktingar och personer som ansöker om internationellt skydd, särskilt när det gäller principen om *non-refoulement*.
- (5) Gränskontrolltjänstemän ställs ofta inför tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd utan att inneha resehandlingar, både efter omhändertaganden i samband med gränsövervakning och vid kontroller vid gränsövergångsställena. Vid vissa gränssnitt ställs gränskontrolltjänstemännen dessutom inför ett stort antal ankomster samtidigt. Under sådana förhållanden är det särskilt svårt och viktigt att säkerställa att alla relevanta databaser konsulteras och fastställa ett lämpligt förfarande så snabbt som möjligt.
- (6) Screening av tredjelandsmedborgare bör särskilt bidra till att säkerställa att dessa hänvisas till lämpliga förfaranden så tidigt som möjligt och att de förfarandena fortgår utan avbrott eller förseningar. Samtidigt bör screeningen bidra till att motverka att vissa personer som ansöker om internationellt skydd avviker efter att ha fått tillstånd att resa in på en medlemsstats territorium på grundval av sin ansökan om internationellt skydd, i syfte att ansöka på nytt i en annan medlemsstat eller inte gå vidare alls i processen.
- (7) Screening av tredjelandsmedborgare som ansöker om internationellt skydd bör följas av en prövning av behovet av internationellt skydd. Den bör göra det möjligt att samla in och till de myndigheter som är behöriga för denna granskning vidarebefordra all information som är relevant för att dessa myndigheter ska kunna fastställa vilket förfarande som är lämpligt för att pröva ansökan, utan att föregripa typen av förfarande, och på så sätt påskynda prövningen. Screening bör också bidra till att identifiera sårbara personer så att alla särskilda behov beaktas fullt ut vid fastställandet och genomförandet av det tillämpliga förfarandet.
- (8) De skyldigheter för medlemsstaterna som följer av denna förordning bör inte påverka tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁶⁾.
- (9) Denna förordning bör tillämpas på tredjelandsmedborgare och statslösa personer, oavsett om de har gjort en ansökan om internationellt skydd eller inte, som omhändertas i samband med att de utan tillstånd passerar en medlemsstats yttre gräns landvägen, sjövägen eller luftvägen, med undantag för tredjelandsmedborgare för vilka den berörda medlemsstaten inte är skyldig att ta biometrisk uppgift enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 ⁽⁷⁾ av andra skäl än deras ålder, samt på de tredjelandsmedborgare som har landsatts efter sök- och räddningsinsatser, och inte uppfyller inresevillkoren i förordning (EU) 2016/399. För de tredjelandsmedborgare som har landsatts efter sök- och räddningsinsatser bör tillämpningen av den här förordningen inte påverka medlemsstaternas skyldigheter enligt internationell rätt när det gäller sök- och räddningsinsatser. Den här förordningen bör också tillämpas på de personer som söker internationellt skydd vid gränsövergångsställena eller i transitzoner utan att uppfylla inresevillkoren, eller när tredjelandsmedborgare gör en ansökan om internationellt skydd efter att ha beviljats tillstånd till inresa enligt förordning (EU) 2016/399 av humanitära skäl, av nationellt intresse eller på grund av internationella förpliktelser.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147, och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometrisk uppgift för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

- (10) Screeningen bör genomföras vid en lämplig plats som anvisas av varje medlemsstat, som vanligtvis är belägen vid eller i närheten av den yttre gränsen, eller på andra platser inom territoriet, med beaktande av geografi och befintlig infrastruktur, och med säkerställande av att screeningen kan genomföras utan dröjsmål. Screening av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på medlemsstaternas territorium och som har passerat en yttre gräns för att resa in på medlemsstaternas territorium på ett otillåtet sätt, och som inte redan har genomgått screening i en medlemsstat, bör genomföras vid en lämplig plats som anvisas av varje medlemsstat inom dess territorium.
- (11) De tredjelandsmedborgare som genomgår screening bör hållas tillgängliga för screeningmyndigheterna under pågående screening. Medlemsstaterna bör i sin nationella rätt fastställa bestämmelser som säkerställer dessa tredjelandsmedborgares närvaro under screeningen, för att förhindra att de avviker. Om det på grundval av en individuell bedömning av ett ärende visar sig nödvändigt får en medlemsstat besluta att ta en person som genomgår screening i förvar, om mindre ingripande åtgärder inte kan tillämpas verkningfullt. Förvar bör endast tillämpas som en sista utväg i enlighet med principerna om nödvändighet och proportionalitet och vara föremål för ett effektivt rättsmedel, i enlighet med nationell rätt, unionsrätten och internationell rätt. De relevanta bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 (*) , för personer som ansöker om internationellt skydd, och de relevanta reglerna om förvar i direktiv 2008/115/EG, för tredjelandsmedborgare som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd, bör vara tillämpliga under screeningen.
- (12) Om det under screeningen framkommer att en tredjelandsmedborgare som genomgår en sådan screening uppfyller de inresevillkor för tredjelandsmedborgare som fastställs i förordning (EU) 2016/399 bör screeningen avslutas och den berörda tredjelandsmedborgaren ges tillstånd att resa in på territoriet, utan att det påverkar tillämpningen av de sanktioner för otillåten passage av de yttre gränserna utanför gränsövergångsställena och de fasta öppethållandetider som avses i den förordningen.
- (13) Mot bakgrund av syftet med de undantag från inresevillkoren för tredjelandsmedborgare som fastställs i förordning (EU) 2016/399, bör personer vars inresa en medlemsstat genom ett individuellt beslut har gett tillstånd till i enlighet med sådana undantag enligt den förordningen inte genomgå screening även om de inte uppfyller alla inresevillkor, såvida de inte gör en ansökan om internationellt skydd.
- (14) Alla tredjelandsmedborgare som genomgår screening bör bli föremål för kontroller för att fastställa eller verifiera deras identitet och för att verifiera huruvida de skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten eller folkhälsan. Vad gäller personer som gör en ansökan om internationellt skydd vid gränsövergångsställen bör de identitets- och säkerhetskontroller som utförs i samband med in- och utresekontroller beaktas för att undvika dubbla kontroller.
- (15) När screeningen har slutförts bör de berörda tredjelandsmedborgarna antingen hänvisas till de myndigheter som är behöriga att registrera ansökningar om internationellt skydd eller bli föremål för förfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG, beroende på vad som är lämpligt. Relevant information som erhålls vid screeningen bör lämnas till de behöriga myndigheterna för att stödja den fortsatta prövningen av varje enskilt fall, med full respekt för de grundläggande rättigheterna. Vid behov bör de kontroller som fastställs i denna förordning fortsätta att utföras av respektive behöriga myndigheter inom ramen för det efterföljande förfarandet. De förfaranden som fastställs i direktiv 2008/115/EG bör börja tillämpas först efter det att screeningen har avslutats. Bestämmelserna om registrering av ansökningar om internationellt skydd i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 (**) bör tillämpas först efter det att screeningen har avslutats. Detta bör inte påverka det förhållandet att personer som ansöker om internationellt skydd vid tidpunkten för omhändertagandet, i samband med gränskontroll vid gränsövergångsstället eller under screeningen, bör betraktas som personer som ansöker om internationellt skydd, och förordning (EU) 2024/1348 och direktiv (EU) 2024/1346 bör vara tillämpliga på dem.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

(**) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (16) Personer som ansöker om internationellt skydd och för vilka medlemsstaterna inte kan tillämpa eller inte längre kan tillämpa ett gränsförfarande för asyl i enlighet med bestämmelsen om undantag från gränsförfarandet för asyl i förordning (EU) 2024/1348 bör som regel ges tillstånd att resa in på territoriet.
- (17) Screening kan också följas av omfördelning enligt den solidaritetsmekanism som inrättats genom förordning (EU) 2024/1351 eller någon annan befintlig solidaritetsmekanism.
- (18) I enlighet med den presumtion om uppfyllande av villkoren för vistelsens varaktighet som fastställs i förordning (EU) 2016/399 anges uppfyllandet av inresevillkoren och inresetillståndet i form av en inresetämpel i en resehandling. Avsaknaden av en sådan inresetämpel eller avsaknaden av en resehandling kan därför betraktas som en indikation på att innehavaren inte uppfyller inresevillkoren. När in- och utresesystemet, inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226⁽¹⁰⁾, tas i drift, och stämpelarna därmed ersätts med en registrering i in- och utresesystemet, kommer denna presumtion att bli mer tillförlitlig. Medlemsstaterna bör därför genomföra screening av tredjelandsmedborgare som redan befinner sig på deras territorium och som inte kan bevisa att de uppfyller villkoren för inresa till medlemsstaternas territorium. En screening av sådana tredjelandsmedborgare är nödvändig för att kompensera för det faktum att de förmodligen lyckades undgå inresekontroller vid ankomsten till Schengenområdet och därför varken kunde ha nekats inresa eller ha hänvisats till lämpligt förfarande efter screeningen. Genomförandet av screening skulle också kunna bidra till att genom sökning i de databaser som avses i den här förordningen fastställa att de berörda personerna inte utgör ett hot mot den inre säkerheten. När screeningen inom territoriet är avslutad bör de berörda tredjelandsmedborgarna genomgå ett återvändandeförfarande eller, om de ansöker om internationellt skydd, ett lämpligt asylförfarande. Tredjelandsmedborgare bör inte genomgå upprepade screeningar.
- (19) Medlemsstaterna bör kunna avstå från att genomföra screening inom territoriet om en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium omedelbart efter omhändertagandet skickas tillbaka till en annan medlemsstat enligt bilaterala avtal eller arrangemang eller enligt bilaterala samarbetsramar. I ett sådant fall är det den medlemsstat till vilken den berörda tredjelandsmedborgaren har sänts tillbaka som bör genomföra screeningen utan dröjsmål.
- (20) Denna förordning påverkar inte tillämpningen av bestämmelser i nationell rätt som omfattar identifiering av tredjelandsmedborgare som misstänks vistas olagligt i en medlemsstat om sådan identifiering sker för att inom en kort men rimlig tid undersöka de uppgifter som gör det möjligt att fastställa om vistelsen är olaglig eller laglig.
- (21) Utan att det påverkar tillämpningen av de regler om gränskontroll som är tillämpliga vid de inre gränserna i de medlemsstater där ett beslut om att upphäva sådana kontroller ännu inte har fattats, bör screening av tredjelandsmedborgare som omhändertags i samband med en otillåten passage av sådana inre gränser där kontrollerna ännu inte har upphävts följa de regler som fastställs i denna förordning för screening inom territoriet och inte de regler som fastställs för screening vid den yttre gränsen.
- (22) Screening vid den yttre gränsen bör slutföras så snabbt som möjligt och inte överstiga sju dagar. Screening inom territoriet bör slutföras så snabbt som möjligt och inte överstiga tre dagar. Medlemsstaterna bör inte förhindras att slutföra screeningen vid den yttre gränsen och screeningen inom territoriet inom en kortare tidsfrist, förutsatt att de kontroller som föreskrivs i denna förordning utförs.
- (23) Screening är en del i den europeiska integrerade gränsförvaltningen. I synnerhet instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik, som inrättades, som en del i Fonden för integrerad gränsförvaltning, genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148⁽¹¹⁾, kan mobiliseras för att ge stöd till medlemsstaternas insatser enligt den här förordningen, i enlighet med reglerna för användningen av det instrumentet och utan att det påverkar andra prioriteringar som stöds av fonden.

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (EUT L 327, 9.12.2017, s. 20).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1148 av den 7 juli 2021 om inrättande, som en del av Fonden för integrerad gränsförvaltning, av instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 251, 15.7.2021, s. 48).

- (24) För att uppnå målen med screening bör en starkare ram säkerställas för ett nära samarbete mellan de behöriga nationella myndigheter som avses i bestämmelserna om genomförande av kontroll i förordning (EU) 2016/399, de myndigheter som ansvarar för asylförfaranden och mottagande av sökande, de myndigheter som ansvarar för skyddet av folkhälsan och de myndigheter som ansvarar för att genomföra återvändandeförfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG. Medlemsstaterna bör tillåtas att utnyttja stöd från relevanta byråer, särskilt Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896⁽¹²⁾ (*Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån*), och Europeiska unionens asylbyrå, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303⁽¹³⁾ (*Europeiska unionens asylbyrå*), inom ramen för deras mandat. Medlemsstaterna bör involvera nationella barnskyddsmyndigheter och nationella myndigheter som ansvarar för att upptäcka och identifiera offer för människohandel, när screeningen avslöjar omständigheter som är relevanta för människohandel i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU⁽¹⁴⁾.
- (25) Under screeningen bör barnets bästa alltid komma i främsta rummet i enlighet med artikel 24.2 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*). Barnskyddsmyndigheter bör, när det är nödvändigt, vara nära involverade i screeningen för att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till barnets bästa under hela screeningen. En företrädare bör utses för att företräda och bistå ensamkommande barn under screeningen eller, om någon företrädare inte har utsetts, så bör en person som är utbildad för att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande utses. I tillämpliga fall bör den företrädaren vara densamma som den företrädare som utsetts i enlighet med reglerna om ensamkommande barn i direktiv (EU) 2024/1346. Den utbildade personen bör vara den person som utsetts att tjänstgöra tillfälligt som företrädare enligt det direktivet, om en sådan person har utsetts.
- (26) Vid tillämpningen av denna förordning bör medlemsstaterna säkerställa respekten för mänsklig värdighet och undvika diskriminering av personer på grund av kön, ras, hudfärg, etnisk eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.
- (27) För att säkerställa att EU-rätten och internationell rätt, inbegripet stadgan, efterlevs i samband med screening bör varje medlemsstat tillhandahålla en övervakningsmekanism och införa lämpliga skyddsåtgärder för dess oberoende, däribland respekten för Parisprinciperna, antagna genom FN:s generalförsamlings resolution 48/134 av den 20 december 1993, Venedigprinciperna, antagna av Venedigkommissionen vid dess 118:e plenarmöte den 15-16 mars 2019, FN:s generalförsamlings resolution av den 28 december 2020 om ombudsmannens och medlingsinstitutens roll när det gäller att främja och skydda mänskliga rättigheter, goda styrelseformer och rättsstatens principer, och det fakultativa protokollet till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, antagen den 18 december 2002 vid FN:s generalförsamlings 57:e session genom resolution A/RES/57/199. För det syftet bör medlemsstaterna kunna använda sig av redan befintliga nationella övervakningsmekanismer för grundläggande rättigheter i enlighet med kraven i denna förordning. Varje medlemsstats övervakningsmekanism bör särskilt omfatta respekten för grundläggande rättigheter i samband med screening samt respekten för tillämpliga unionsbestämmelser och nationella bestämmelser om förvar och efterlevnaden av principen om *non-refoulement*. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, inrättad genom förordning (EG) nr 168/2007⁽¹⁵⁾ (*byrån för grundläggande rättigheter*), bör fastställa allmänna riktlinjer för inrättandet av och oberoendet hos denna övervakningsmekanism. Medlemsstaterna bör dessutom ha rätt att begära stöd från byrån för grundläggande rättigheter vid utvecklingen av sin nationella övervakningsmekanism. Därtill bör medlemsstaterna ha rätt att samråda med byrån för grundläggande rättigheter när det gäller att fastställa metoden för deras nationella övervakningsmekanism och med avseende på lämpliga utbildningsåtgärder. Medlemsstaterna bör också kunna bjuda in relevanta och kompetenta nationella, internationella och icke-statliga organisationer och organ

⁽¹²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624 (EUT L 295, 14.11.2019, s. 1).

⁽¹³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EG) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättning av rådets rambeslut 2002/629/RIF (EUT L 101, 15.4.2011, s. 1).

⁽¹⁵⁾ Rådets förordning (EG) nr 168/2007 av den 15 februari 2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (EUT L 53, 22.2.2007, s. 1).

att delta i övervakningen. Den oberoende övervakningsmekanismen bör inte påverka den övervakning av grundläggande rättigheter som tillhandahålls av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns övervakare av grundläggande rättigheter enligt förordning (EU) 2019/1896, övervakningsmekanismen för övervakning av den operativa och tekniska tillämpningen av det gemensamma europeiska asylsystemet enligt förordning (EU) 2021/2303, den utvärderings- och övervakningsmekanism som inrättats genom rådets förordning (EU) 2022/922⁽¹⁶⁾ och övervakning som utförs av befintliga nationella eller internationella övervakningsorgan. Medlemsstaterna bör granska påstådda kränkningar av de grundläggande rättigheterna under en screening, inbegripet genom att säkerställa att klagomål handläggs snabbt och på ett lämpligt sätt.

- (28) Medlemsstaterna bör förse den oberoende övervakningsmekanismen med lämpliga finansiella medel.
- (29) Det förhållande att det finns rättsmedel i enskilda fall eller nationella system som övervakar screeningens effektivitet är inte i sig tillräckligt för att uppfylla kraven om övervakning av grundläggande rättigheter enligt denna förordning.
- (30) Screeningmyndigheterna bör fylla i ett screeningformulär. Formuläret bör översändas på ett lämpligt sätt, inbegripet med hjälp av digitala verktyg, till de myndigheter som registrerar ansökningar om internationellt skydd eller till de myndigheter som är behöriga för återvändandeförfaranden, beroende på vilken myndighet personen hänvisas till.
- (31) Denna förordning bör inte påverka åtgärder som vidtas i enlighet med nationell rätt för att fastställa den berörda personens identitet eller bedöma eventuella hot mot den inre säkerheten.
- (32) Informationen i screeningformuläret bör registreras på ett sådant sätt att den kan bli föremål för administrativ och rättslig prövning under efterföljande asyl- eller återvändandeförfaranden. Den person som genomgår screening bör ha möjlighet att meddela screeningmyndigheterna att uppgifterna i formulären inte är korrekta. Varje sådan upplysning bör registreras i screeningformuläret utan att slutförandet av screeningen försenas.
- (33) Informationen i screeningformuläret bör göras tillgänglig antingen i pappersform eller i ett elektroniskt format för den berörda personen, med undantag för information om sökningar i relevanta databaser för säkerhetskontroller. När det gäller underåriga bör informationen i screeningformuläret lämnas till den eller de vuxna som ansvarar för barnet. När det gäller ensamkommande barn bör informationen i screeningformuläret lämnas till barnets företrädare eller den person som är utbildad för att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande.
- (34) Behandlingen av uppgifter under screeningförfarandet bör alltid ske i enlighet med unionens tillämpliga dataskyddslagstiftning, särskilt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679⁽¹⁷⁾.
- (35) De biometriska uppgifter som tas vid screening bör, tillsammans med de uppgifter som avses i bestämmelserna om insamling och överföring av biometriska uppgifter om personer som ansöker om internationellt skydd, om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omhändertags i samband med irreguljär passage av en yttre gräns, om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i en medlemsstat och om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats i förordning (EU) 2024/1358, överföras till Eurodac, som inrättats genom den förordningen (*Eurodac*), av de behöriga myndigheterna i enlighet med de tidsfrister som föreskrivs i den förordningen.
- (36) Tredjelandsmedborgare som genomgår screening bör genomgå en preliminär hälsokontroll som utförs av kvalificerad medicinsk personal i syfte att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl. Kvalificerad medicinsk personal bör kunna besluta, på grundval av de medicinska omständigheterna kring varje enskild tredjelandsmedborgares allmänna tillstånd, att det inte behövs någon ytterligare hälsokontroll under screeningen. Den preliminära hälsokontrollen bör utföras av kvalificerad medicinsk personal som tillhör någon av

⁽¹⁶⁾ Rådets förordning (EU) 2022/922 av den 9 juni 2022 om inrättande och användning av en utvärderings- och övervakningsmekanism för att kontrollera tillämpningen av Schengenregelverket och om upphävande av förordning (EU) nr 1053/2013 (EUT L 160, 15.6.2022, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

följande kategorier inom Isco-08-klassificeringen i den internationella standarden för yrkesklassificering som Internationella arbetsorganisationen ansvarar för: 221 läkare, 2221 sjuksköterskor eller 2240 paramedicinska yrkesutövare.

- (37) En preliminär sårbarhetskontroll bör utföras i syfte att identifiera personer med tecken på att vara sårbara, att ha utsatts för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller att vara statslösa, eller personer som kan ha särskilda mottagnings- eller förfarandebeständigheter i den mening som avses i direktiv (EU) 2024/1346 respektive förordning (EU) 2024/1348. Detta bör inte påverka ytterligare bedömningar i efterföljande förfaranden efter avslutad screening. Sårbarhetskontrollen bör utföras av specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet.
- (38) Under screeningen bör alla berörda personer garanteras en levnadsstandard som är förenlig med stadgan och ha tillgång till akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt sårbara individer, såsom gravida kvinnor, äldre personer, familjer med ensamstående föräldrar, personer med omedelbart identifierbara fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar, personer med synliga psykiska eller fysiska trauman och ensamkommande barn. I fråga om underåriga bör information ges på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt. Alla myndigheter som deltar i utförandet av uppgifter med anknytning till screening bör rapportera alla fall av sårbarhet som de har observerat eller fått rapporter om, bör respektera mänsklig värdighet och integritet och bör avstå från diskriminering.
- (39) Eftersom tredjelandsmedborgare som genomgår screening kanske inte har de identitets- och resehandlingar som krävs för laglig passage av den yttre gränsen, bör ett identifierings- eller verifieringsförfarande genomföras som en del av screeningen.
- (40) Den gemensamma databasen för identitetsuppgifter (CIR) inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2019/817⁽¹⁸⁾ och (EU) 2019/818⁽¹⁹⁾ för att underlätta och bidra till en korrekt identifiering av personer som är registrerade i in- och utresesystemet, informationssystemet för viseringar inrättat genom rådets beslut 2004/512/EG⁽²⁰⁾ (VIS), EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240⁽²¹⁾ (Etias), Eurodac och det centraliserade systemet för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816⁽²²⁾ (Ecris-TCN), inbegripet okända personer som inte kan identifiera sig. CIR innehåller därför endast identitetsuppgifter, resehandlingsuppgifter och biometrisk data uppgifter som registrerats i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN, logiskt åtskilda. Endast de personuppgifter som är absolut nödvändiga för att utföra en korrekt identitetskontroll lagras i CIR. De personuppgifter som registreras i CIR raderas automatiskt när uppgifterna har raderats i de underliggande systemen. Sökning i CIR ger förutsättningar för en tillförlitlig och uttömmande identifiering av personer eller verifiering av deras identitet genom att göra det möjligt att söka på alla identitetsuppgifter i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN samtidigt på ett snabbt och tillförlitligt sätt, samtidigt som man säkerställer skyddet av uppgifterna och undviker onödig behandling eller dubblering av uppgifter.
- ⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF (EUT L 135, 22.5.2019, s. 27).
- ⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 85).
- ⁽²⁰⁾ Rådets beslut 2004/512/EG av den 8 juni 2004 om inrättande av Informationssystemet för viseringar (VIS) (EUT L 213, 15.6.2004, s. 5).
- ⁽²¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226 (EUT L 236, 19.9.2018, s. 1).
- ⁽²²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 av den 17 april 2019 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer (Ecris-TCN) för att komplettera det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister och om ändring av förordning (EU) 2018/1726 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 1).

- (41) För att fastställa eller verifiera identiteten på de personer som genomgår screening bör en verifiering inledas i CIR i den berörda personens närvaro under screeningen. Under denna verifiering bör den berörda personens biometriska uppgifter kontrolleras mot uppgifterna i CIR. Om en persons biometriska uppgifter inte kan användas eller om en sökning med dessa uppgifter misslyckas eller inte ger någon träff, kan sökningen utföras med personens identitetsuppgifter i kombination med resehandlingsuppgifter, om sådana uppgifter finns tillgängliga, eller med uppgifter eller information som den berörda tredjelandsmedborgaren tillhandahållit eller som erhållits från denna. I enlighet med principerna om nödvändighet och proportionalitet, och om sökningen visar att det finns uppgifter om personen lagrade i CIR, bör medlemsstaternas myndigheter ha åtkomst till CIR för att ta del av den personens identitetsuppgifter, resehandlingsuppgifter och biometriska uppgifter, utan att det i CIR anges vilket EU-informationsystem som innehåller uppgifterna.
- (42) Eftersom användningen av CIR för identifieringsändamål genom förordningarna (EU) 2019/817 och (EU) 2019/818 har begränsats till att underlätta och bistå vid en korrekt identifiering av personer som är registrerade i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN i samband med poliskontroller på medlemsstaternas territorium, måste de förordningarna ändras för att anpassa dem till det ytterligare syftet att använda CIR för att identifiera personer eller verifiera deras identitet i samband med screening. Vad gäller förordning (EU) 2019/818 bör en sådan ändring, av skäl som grundar sig på variabel geometri, ske genom en annan förordning än den här förordningen.
- (43) Med hänsyn till att många personer som genomgår screening kan sakna resehandlingar bör screeningmyndigheterna ha tillgång till alla andra relevanta handlingar som innehas av de berörda personerna i fall där dessa personers biometriska uppgifter är oanvändbara eller inte ger någon träff i CIR. Myndigheterna bör också ha rätt att använda uppgifter från dessa handlingar, utöver biometriska uppgifter, för att utföra kontroller mot relevanta databaser.
- (44) Identifiering av personer eller verifiering av deras identitet vid in- och utresekontroller vid gränsövergångsstället och all eventuell sökning i databaserna i samband med gränsövervakning eller poliskontroller i området vid den yttre gränsen eller på territoriet som görs av de myndigheter som hänvisade den berörda personen till screeningen bör betraktas som en del av screeningen och bör inte upprepas, såvida det inte föreligger särskilda omständigheter som motiverar en sådan upprepning. Insamling av biometriska uppgifter för både identifiering eller verifiering av identitet och registrering i enlighet med kraven i förordning (EU) 2024/1358 bör ske en gång, som en del av screeningen.
- (45) För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av artiklarna 11.5 och 12.5 i denna förordning bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter för att göra det möjligt för den att närmare fastställa förfarandet och specifikationerna för inhämtande av uppgifter och att specificera förfarandet för samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för att genomföra screeningen, Interpols nationella centralbyråer respektive Europols nationella enheter i syfte att fastställa hotet mot den inre säkerheten. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ⁽²³⁾.
- (46) Vid screening bör det också verifieras om de berörda tredjelandsmedborgarnas inresa i unionen skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten.
- (47) Eftersom screening gäller tredjelandsmedborgare som befinner sig vid den yttre gränsen utan att uppfylla inresevillkoren, tredjelandsmedborgare som landsätts efter en sök- och räddningsinsats utan att uppfylla inresevillkoren och tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på medlemsstaternas territorier, bör de säkerhetskontroller som ingår i screeningen åtminstone ligga på samma nivå som de kontroller som utförs med avseende på tredjelandsmedborgare som i förväg ansöker om tillstånd att resa in i unionen för kortare vistelse, oavsett om de omfattas av viseringskrav eller inte.

⁽²³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

- (48) För tredjelandsmedborgare som på grund av sin nationalitet är undantagna från viseringskravet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1806 ⁽²⁴⁾ föreskriver förordning (EU) 2018/1240 att de måste ansöka om ett resestillstånd för att komma till unionen för kortare vistelse. Innan de erhåller resestillståndet genomgår de berörda personerna säkerhetskontroller med avseende på de personuppgifter som de anger, genom sökning i ett antal unionsdatabaser, nämligen VIS, Schengens informationssystem inrättat genom Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1860 ⁽²⁵⁾, (EU) 2018/1861 ⁽²⁶⁾ och (EU) 2018/1862 ⁽²⁷⁾ (SIS), in- och utresesystemet, Etias, Europoluppgifter som behandlas för samkörning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 ⁽²⁸⁾, Ecris-TCN, samt Interpol's databas över stulna och förkomna resehandlingar (SLTD) och Interpol's databas över resehandlingar som är föremål för ett meddelande (TDawn). Tredjelandsmedborgare som omfattas av viseringskrav enligt förordning (EU) 2018/1806 genomgår säkerhetskontroller innan en visering utfärdas mot samma databaser som för tredjelandsmedborgare som inte omfattas av det viseringskravet enligt Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 810/2009 ⁽²⁹⁾ och (EG) nr 767/2008 ⁽³⁰⁾.
- (49) Vad gäller personer som genomgår screening bör automatisk verifiering av säkerhetsskäl utföras mot samma system som för personer som ansöker om visering, visering för längre vistelse, uppehållstillstånd inom ramen för VIS eller resestillstånd inom ramen för Etias, nämligen VIS, in- och utresesystemet, Etias, inbegripet Etias bevakningslista som avses i förordning (EU) 2018/1240, SIS, Ecris-TCN med avseende på personer som dömts för terroristbrott och andra former av grova brott, Europoluppgifter som behandlas för samkörning enligt förordning (EU) 2016/794, SLTD och TDawn.
- (50) Sökningar i relevanta databaser av säkerhetsskäl bör utföras på ett sätt som säkerställer att endast de uppgifter som är nödvändiga för att utföra säkerhetskontrollerna inhämtas från dessa databaser. Vad gäller personer som har gjort en ansökan om internationellt skydd vid ett gränsövergångsställe eller i transitzoner bör sökningar i databaser för säkerhetskontrolländamål som en del av screeningen inriktas på de databaser som inte konsulterades vid in- och utresekontrollerna vid de yttre gränserna, så att upprepade sökningar undviks.
- (51) Om det är motiverat bör screening även kunna omfatta verifiering av föremål i tredjelandsmedborgares besittning, i enlighet med nationell rätt. Alla åtgärder som vidtas inom ramen för en säkerhetskontroll bör vara proportionella och respektera den mänskliga värdigheten hos de personer som genomgår screening. De berörda myndigheterna bör säkerställa att de berörda personernas grundläggande rättigheter respekteras, inbegripet rätten till skydd av personuppgifter och yttrandefriheten.
- (52) Eftersom åtkomst till in- och utresesystemet, Etias, VIS och Ecris-TCN är nödvändig för screeningmyndigheterna i syfte att verifiera huruvida personen skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten, bör förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/816 ändras för att täcka in den åtkomsträtten, som för närvarande inte regleras i de förordningarna. Vad gäller förordning (EU) 2019/816 bör en sådan ändring, av skäl som grundar sig på variabel geometri, ske genom en annan förordning än den här förordningen.
- ⁽²⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1806 av den 14 november 2018 om fastställande av förteckningen över tredjeländer vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar de yttre gränserna och av förteckningen över de tredjeländer vars medborgare är undantagna från detta krav (EUT L 303, 28.11.2018, s. 39).
- ⁽²⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1860 av den 28 november 2018 om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 312, 7.12.2018, s. 1).
- ⁽²⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1861 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller, om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och om ändring och upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006 (EUT L 312, 7.12.2018, s. 14).
- ⁽²⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU (EUT L 312, 7.12.2018, s. 56).
- ⁽²⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF (EUT L 135, 24.5.2016, s. 53).
- ⁽²⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) (EUT L 243, 15.9.2009, s. 1).
- ⁽³⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen) (EUT L 218, 13.8.2008, s. 60).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (53) Den europeiska sökportal som inrättats genom förordning (EU) 2019/817 (ESP) bör användas för att göra sökningarna i CIR för identifiering eller verifiering av identitet.
- (54) Det bör vara möjligt för screeningmyndigheterna att använda ESP för att göra sökningarna i in- och utresesystemet, Etias, VIS, SIS och Ecris-TCN, Europoluppgifter, SLTD och TDAWN för säkerhetskontroller, beroende på vad som är tillämpligt.
- (55) Sökning i unionens databaser för identifiering eller verifiering av identitet eller för säkerhetskontroller kan motiveras av ett effektivt genomförande av screening och av ett uppnående av samma syften som lett till att var och en av dessa databaser har inrättats, nämligen den effektiva förvaltningen av unionens yttre gränser i samband med den europeiska integrerade gränsförvaltningen.
- (56) Vid en träff för identifiering eller verifiering av identitet eller för en säkerhetskontroll bör screeningmyndigheten kontrollera att de uppgifter som registrerats i EU-informationssystemen eller Europols uppgifter motsvarar de uppgifter som gett upphov till en träff.
- (57) Det bör även vara möjligt för screeningmyndigheterna att kontrollera relevanta nationella databaser i samband med identifiering eller verifiering av identitet eller med säkerhetskontroller i enlighet med nationell rätt.
- (58) För att fullgöra skyldigheten att utföra identifiering eller verifiering av identitet och säkerhetskontroller under screeningen bör de medlemsstater som ännu inte tillämpar vissa bestämmelser i Schengenregelverket fullt ut och därför inte har åtkomst till alla EU-informationssystem och unionsdatabaser ansvara för att utföra identitets- och säkerhetskontroller genom att göra sökningar endast i de system och databaser som de har åtkomst till.
- (59) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att stärka gränskontroll av tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna och föreskriva identifiering eller verifiering av identitet av samtliga tredjelandsmedborgare som genomgår screening och sökning i relevanta databaser för att fastställa huruvida tredjelandsmedborgare som genomgår screening kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten och bidra till att de hänvisas till lämpliga förfaranden, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning eller verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (60) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark. Eftersom denna förordning är en utveckling av Schengenregelverket ska Danmark, i enlighet med artikel 4 i det protokollet, inom sex månader efter det att rådet har beslutat om denna förordning, besluta huruvida landet ska genomföra den i sin nationella lagstiftning.
- (61) Denna förordning utgör en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Irland inte deltar i enlighet med rådets beslut 2002/192/EG⁽¹⁾. Irland deltar därför inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (62) När det gäller Island och Norge utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG⁽²⁾.

⁽¹⁾ Rådets beslut 2002/192/EG av den 28 februari 2002 om Irlands begäran om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket (EGT L 64, 7.3.2002, s. 20).

⁽²⁾ Rådets beslut 1999/437/EG av den 17 maj 1999 om vissa tillämpningsföreskrifter för det avtal som har ingåtts mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa båda staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket (EGT L 176, 10.7.1999, s. 31).

- (63) När det gäller Schweiz utgör denna förordning, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 3 i rådets beslut 2008/146/EG ⁽¹³⁾.
- (64) När det gäller Liechtenstein utgör denna förordning, i enlighet med protokollet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Liechtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 3 i rådets beslut 2011/350/EU ⁽¹⁴⁾.
- (65) När det gäller Cypern utgör denna förordning en akt som utvecklar Schengenregelverket eller som på annat sätt har samband med detta i den mening som avses i artikel 3.1 i 2003 års anslutningsakt.
- (66) När det gäller Cypern föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 866/2004 ⁽¹⁵⁾ särskilda regler som tillämpas på linjen mellan de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen och de områden där Republiken Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen. Även om den linjen inte utgör en yttre gräns ska enligt den här förordningen kontroller av alla personer som passerar linjen via ett godkänt eller icke-godkänt gränsövergångsställe utföras i syfte att bekämpa olaglig invandring av medborgare i tredjeland och att avslöja och förebygga varje säkerhetsrisk. Av detta följer att screening vid den yttre gränsen även får tillämpas på tredjelandsmedborgare som omhändertas i samband med en otillåten passage av den linjen och på personer som har gjort en ansökan om internationellt skydd vid de godkända gränsövergångsställena.
- (67) Danmark, Norge, Island, Schweiz och Liechtenstein är inte bundna av direktiv (EU) 2024/1346. Mottagningsvillkoren för personer som ansöker om internationellt skydd i dessa stater regleras av nationell lagstiftning som grundas på Genèvekonventionen om flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967. Hänvisningar i denna förordning till det direktivet bör när det gäller dessa stater förstås som hänvisningar till motsvarande bestämmelser i nationell rätt.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Innehåll

Genom denna förordning införs

- a) screening vid medlemsstaternas yttre gränser av tredjelandsmedborgare som, utan att uppfylla de inresevillkor som föreskrivs i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399, har passerat den yttre gränsen på ett otillåtet sätt, har ansökt om internationellt skydd i samband med in- och utresekontroller eller har landsatts efter en sök- och räddningsinsats, innan de hänvisas till lämpligt förfarande, och
- b) screening av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på medlemsstaternas territorium, om det inte finns något som tyder på att dessa tredjelandsmedborgare kontrollerats vid de yttre gränserna, innan de hänvisas till lämpligt förfarande.

⁽¹³⁾ Rådets beslut 2008/146/EG av den 28 januari 2008 om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar av avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket (EUT L 53, 27.2.2008, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Rådets beslut 2011/350/EU av den 7 mars 2011 om ingående på Europeiska unionens vägnar av protokollet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Liechtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, om avskaffande av kontroller vid de inre gränserna och om personers rörlighet (EUT L 160, 18.6.2011, s. 19).

⁽¹⁵⁾ Rådets beslut (EG) nr 866/2004 av den 29 april 2004 om en ordning enligt artikel 2 i protokoll nr 10 till anslutningsakten (EUT L 161, 30.4.2004, s. 128).

SV

EUT L, 22.5.2024

Målet med screening ska vara att stärka kontrollen av tredjelandsmedborgare som passerar de yttre gränserna, att identifiera alla tredjelandsmedborgare som genomgår screening och att kontrollera mot relevanta databaser huruvida de personer som genomgår screening skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. Screening ska också inbegripa preliminära hälsokontroller och kontroller av sårbarhet för att identifiera personer som är i behov av hälso- och sjukvård och personer som kan utgöra ett hot mot folkhälsan samt för att identifiera sårbara personer. Sådana kontroller ska underlätta hänvisningen av dessa personer till det tillämpliga förfarandet.

I denna förordning föreskrivs också en oberoende övervakningsmekanism i varje medlemsstat för att övervaka efterlevnaden av unionsrätten och internationell rätt, inbegripet Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*), under screeningen.

Artikel 2

Definitioner

I denna förordning gäller följande definitioner:

1. *hot mot folkhälsan*: hot mot folkhälsan enligt definitionen i artikel 2.21 i förordning (EU) 2016/399.
2. *verifiering*: verifiering enligt definitionen i artikel 4.5 i förordning (EU) 2019/817.
3. *identifiering*: identifiering enligt definitionen i artikel 4.6 i förordning (EU) 2019/817.
4. *tredjelandsmedborgare*: tredjelandsmedborgare enligt definitionen i artikel 2.6 i förordning (EU) 2016/399.
5. *statslös person*: en person som inte betraktas som medborgare av någon stat enligt tillämpningen av dess rätt.
6. *Europoluppgifter*: Europoluppgifter enligt definitionen i artikel 4.16 i förordning (EU) 2019/817.
7. *företrädare*: en fysisk person eller en organisation, däribland en offentlig myndighet, utsedd av de behöriga myndigheterna eller organen för att, i förekommande fall, företräda, bistå och agera till förmån för ett ensamkommande barn.
8. *biometriska uppgifter*: biometriska uppgifter enligt definitionen i artikel 4.11 i förordning (EU) 2019/817.
9. *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person under 18 år.
10. *screeningmyndigheter*: alla behöriga myndigheter som genom nationell rätt har utsetts att utföra en eller flera av uppgifterna enligt denna förordning, med undantag för de hälsokontroller som avses i artikel 12.1.
11. *ensamkommande barn*: en underårig som anländer till medlemsstaternas territorium utan en medföljande vuxen som enligt lag eller praxis i den berörda medlemsstaten ansvarar för honom eller henne, så länge en sådan underårig inte faktiskt tas om hand av en sådan vuxen, inklusive en underårig som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha anlänt till en medlemsstats territorium.
12. *förvar*: en medlemsstats kvarhållande av en sökande inom en särskild anläggning där den sökande är fråntagen sin rörelsefrihet.
13. *Interpols databaser*: Interpols databaser enligt definitionen i artikel 4.17 i förordning (EU) 2019/817.
14. *sök- och räddningsinsats*: en sök- och räddningsinsats i den mening som avses i den internationella sjöräddningskonvention som antogs i Hamburg i Tyskland den 27 april 1979.

Artikel 3

Grundläggande rättigheter

Vid tillämpningen av denna förordning ska medlemsstaterna handla i full överensstämmelse med relevant unionsrätt, inbegripet stadgan, relevant internationell rätt, inbegripet Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967, med de skyldigheter som följer av tillträde till internationellt skydd, särskilt principen om *non-refoulement*, och med de grundläggande rättigheterna.

Artikel 4

Koppling till andra rättsliga instrument

1. För tredjelandsmedborgare som genomgår screening och som har gjort en ansökan om internationellt skydd
 - a) ska registreringen av den ansökan om internationellt skydd som gjorts i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 regleras av artikel 27 i den förordningen, och
 - b) ska tillämpningen av de gemensamma normerna för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd i direktiv (EU) 2024/1346 regleras av artikel 3 i det direktivet.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 8.7 i denna förordning ska direktiv 2008/115/EG eller nationella bestämmelser som är förenliga med direktiv 2008/115/EG tillämpas först efter det att screeningen har avslutats, med undantag för den screening som avses i artikel 7 i denna förordning, där det direktivet eller nationella bestämmelser som är förenliga med det direktivet ska tillämpas parallellt med den screening som avses i artikel 7 i denna förordning.

Artikel 5

Screening vid den yttre gränsen

1. Den screening som föreskrivs i denna förordning ska tillämpas på alla tredjelandsmedborgare, oavsett om de har gjort en ansökan om internationellt skydd eller inte, som inte uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399 och som
 - a) omhändertags i samband med en otillåten passage av en medlemsstats yttre gräns landvägen, sjövägen eller luftvägen, med undantag för tredjelandsmedborgare för vilka den berörda medlemsstaten inte är skyldig att ta biometrisk uppgifter enligt artikel 22.1 och 22.4 i förordning (EU) 2024/1358 av andra skäl än deras ålder, eller
 - b) landsätts på en medlemsstats territorium efter en sök- och räddningsinsats.
2. Den screening som föreskrivs i denna förordning ska tillämpas på alla tredjelandsmedborgare som har gjort en ansökan om internationellt skydd vid gränsövergångsställen vid de yttre gränserna eller i transitzoner och som inte uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399.
3. Tredjelandsmedborgare som har beviljats inresa enligt artikel 6.5 i förordning (EU) 2016/399 ska inte genomgå screening. Tredjelandsmedborgare som beviljas tillstånd till inresa enligt artikel 6.5 c i den förordningen och som gör en ansökan om internationellt skydd ska dock genomgå screening.

Om det under screeningen framkommer att den berörda tredjelandsmedborgaren uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399 ska screeningen av den tredjelandsmedborgaren avslutas.

Screeningen får avbrytas om de berörda tredjelandsmedborgarna lämnar medlemsstaternas territorium för att återvända till sitt ursprungsland, hemvistland eller till ett annat tredjeland till vilket de berörda tredjelandsmedborgarna frivilligt beslutar sig för att återvända och återvändandet av dessa tredjelandsmedborgare godtas.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 6

Tillstånd att resa in på en medlemsstats territorium

Under pågående screening ska de personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 inte ges tillstånd att resa in på en medlemsstats territorium. Medlemsstaterna ska i sin nationella rätt fastställa bestämmelser för att säkerställa att de personer som avses i artikel 5.1 och 5.2 hålls tillgängliga för de myndigheter som ansvarar för att genomföra screeningen på de platser som avses i artikel 8 under den tid som screeningen pågår, i syfte att förebygga varje risk för avvikande, potentiella hot mot den inre säkerheten som ett sådant avvikande kan medföra eller potentiella hot mot folkhälsan som ett sådant avvikande kan medföra.

Artikel 7

Screening inom territoriet

1. Medlemsstaterna ska genomföra screening av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt inom deras territorium endast om sådana tredjelandsmedborgare har passerat en yttre gräns för att resa in på medlemsstaternas territorium på ett otillåtet sätt och inte redan har genomgått screening i en medlemsstat. Medlemsstaterna ska i sin nationella rätt fastställa bestämmelser för att säkerställa att dessa tredjelandsmedborgare hålls tillgängliga för de myndigheter som ansvarar för att genomföra screeningen under den tid som screeningen pågår, i syfte att förebygga varje risk för avvikande och potentiella hot mot den inre säkerheten som ett sådant avvikande kan medföra.

2. Medlemsstaterna får avstå från att genomföra screening i enlighet med punkt 1 om en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium omedelbart efter omhändertagandet skickas tillbaka till en annan medlemsstat enligt bilaterala avtal eller arrangemang eller enligt en bilateral samarbetsram. I ett sådant fall är det den medlemsstat till vilken den berörda tredjelandsmedborgaren har sänts tillbaka som ska genomföra screeningen.

3. Artikel 5.3 andra och tredje styckena ska vara tillämpliga på screening i enlighet med punkt 1 i den här artikeln.

Artikel 8

Krav rörande screening

1. I de fall som avses i artikel 5 ska screening genomföras vid de lämpliga platser som anvisats av varje medlemsstat, som vanligtvis är belägna vid eller i närheten av de yttre gränserna, eller på andra platser inom dess territorium.

2. I de fall som avses i artikel 7 ska screening genomföras på en lämplig plats som anvisats av varje medlemsstat inom en medlemsstats territorium.

3. I de fall som avses i artikel 5 i denna förordning ska screening genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom sju dagar från det att den berörda personen omhändertas i området vid den yttre gränsen, landsätts på den berörda medlemsstatens territorium eller finns vid gränsövergångsstället. För personer som avses i artikel 5.1 a i denna förordning på vilka artikel 23.1 och 23.4 i förordning (EU) 2024/1358 är tillämplig gäller att om dessa personer fysiskt uppehåller sig vid den yttre gränsen i mer än 72 timmar, ska screeningen av dem genomföras därefter och screeningperioden förkortas till fyra dagar.

4. Den screening som avses i artikel 7 ska genomföras utan dröjsmål och under alla omständigheter slutföras inom tre dagar från omhändertagandet av tredjelandsmedborgaren.

5. Screeningens ska inbegripa följande delar:

- a) En preliminär hälsokontroll i enlighet med artikel 12.
- b) En preliminär sårbarhetskontroll i enlighet med artikel 12.
- c) Identifiering eller verifiering av identitet i enlighet med artikel 14.
- d) registrering av biometrisk data i enlighet med [artiklarna 15, 22 och 24 i förordning (EU) 2024/1358, om det inte redan har skett.

- e) En säkerhetskontroll i enlighet med artiklarna 15 och 16.
- f) Ifyllande av ett screeningformulär i enlighet med artikel 17.
- g) Hänvisning till lämpligt förfarande i enlighet med artikel 18.

6. Organisationer och personer som tillhandahåller rådgivning ska ha faktiskt tillträde till tredjelandsmedborgarna under pågående screening. Medlemsstaterna får införa begränsningar av denna tillgång på grundval av nationell rätt om sådana begränsningar är objektivt nödvändiga av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa förvaltningen av ett gränsövergångsställe eller en anläggning där screening utförs, under förutsättning att sådant tillträde därigenom inte allvarligt begränsas eller helt omöjliggörs.

7. De relevanta reglerna om förvar i direktiv 2008/115/EG ska vara tillämpliga under screeningen på tredjelandsmedborgare som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd.

8. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla personer som genomgår screening får en levnadsstandard som garanterar deras uppehälle, skyddar deras fysiska och psykiska hälsa och respekterar deras rättigheter enligt stadgan.

9. Medlemsstaterna ska utse screeningmyndigheter och säkerställa att dessa myndigheters personal som genomför screening har tillräckliga kunskaper och har fått den utbildning som krävs i enlighet med artikel 16 i förordning (EU) 2016/399.

Medlemsstaterna ska säkerställa att kvalificerad medicinsk personal genomför den preliminära hälsokontroll som föreskrivs i artikel 12 och att specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet genomför den preliminära sårbarhetskontrollen enligt den artikeln. De nationella barnskyddsmyndigheterna och de nationella myndigheter som ansvarar för att upptäcka och identifiera offer för människohandel eller liknande mekanismer ska också involveras i dessa kontroller vid behov.

Medlemsstaterna ska också säkerställa att endast vederbörligen bemyndigad personal vid de screeningmyndigheter som ansvarar för identifiering eller verifiering av identitet och för säkerhetskontrollen har tillgång till de uppgifter, system och databaser som föreskrivs i artiklarna 14 och 15.

Medlemsstaterna ska sätta in lämplig personal och tillräckliga resurser för att genomföra screeningen på ett effektivt sätt.

Screeningmyndigheterna får vid utförandet av screening bistås eller stödjas av experter eller sambandsmän och enheter som utplaceras av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens asylbyrå inom ramen för deras mandat, förutsatt att sådana experter eller sambandsmän och enheter har relevant utbildning, enligt vad som avses i första och andra styckena.

Artikel 9

Skyldigheter för tredjelandsmedborgare som genomgår screening

1. Under pågående screening ska de tredjelandsmedborgare som genomgår screening hållas tillgängliga för screeningmyndigheterna.
2. Tredjelandsmedborgare ska
 - a) uppges sitt namn, födelsedatum, kön och nationalitet och tillhandahålla handlingar och information i förekommande fall som kan styrka dessa uppgifter,
 - b) lämna biometriska uppgifter enligt vad som anges i förordning (EU) 2024/1358.

Artikel 10

Övervakning av grundläggande rättigheter

1. Medlemsstaterna ska anta relevanta bestämmelser för utredning av anklagelser om bristande respekt för grundläggande rättigheter i samband med screening.

Medlemsstaterna ska, vid behov, säkerställa hänskjutande för inledande av civil- eller straffrättsliga förfaranden vid bristande respekt för eller efterlevnad av grundläggande rättigheter, i enlighet med nationell rätt.

2. Varje medlemsstat ska tillhandahålla en oberoende övervakningsmekanism i enlighet med kraven i denna artikel, som ska

- a) övervaka efterlevnaden av unionsrätten och internationell rätt, inbegripet stadgan, särskilt vad gäller tillgång till asylförfarandet, principen om *non-refoulement*, barnets bästa och relevanta regler om förvar, inbegripet relevanta bestämmelser om förvar i nationell rätt, under screeningen, och
- b) säkerställa att motiverade anklagelser om bristande respekt för grundläggande rättigheter i all relevant verksamhet i samband med screening hanteras på ett effektivt sätt och utan onödigt dröjsmål, vid behov inleda utredningar om sådana anklagelser och övervaka hur sådana utredningar framskrider.

Den oberoende övervakningsmekanismen ska omfatta all medlemsstaternas verksamhet vid genomförandet av denna förordning.

Den oberoende övervakningsmekanismen ska ha befogenhet att utfärda årliga rekommendationer till medlemsstaterna.

Medlemsstaterna ska införa lämpliga skyddsåtgärder för att garantera den oberoende övervakningsmekanismens oberoende. Nationella ombudsmän och nationella människorättsinstitutioner, däribland nationella förebyggande mekanismer som inrättats enligt det fakultativa tilläggsprotokollet till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning från 1984, ska delta i driften av den oberoende övervakningsmekanismen och får utses att utföra alla eller delar av den oberoende övervakningsmekanismens uppgifter. Den oberoende övervakningsmekanismen får också involvera relevanta internationella och icke-statliga organisationer och offentliga organ som är oberoende av de myndigheter som genomför screening. I den mån en eller flera av dessa institutioner, organisationer eller organ inte är direkt delaktiga i den oberoende övervakningsmekanismen ska den oberoende övervakningsmekanismen inleda och upprätthålla nära förbindelser med dem. Den oberoende övervakningsmekanismen ska inleda och upprätthålla nära förbindelser med nationella dataskyddsmyndigheter och Europeiska datatillsynsmannen.

Den oberoende övervakningsmekanismen ska utföra sina uppgifter på grundval av kontroller på plats och slumpmässiga och oanmälda kontroller.

Medlemsstaterna ska ge den oberoende övervakningsmekanismen tillträde till alla relevanta platser, inbegripet mottagnings- och förvarsanläggningar, och tillgång till personer och handlingar, i den mån detta är nödvändigt för att den oberoende övervakningsmekanismen ska kunna fullgöra de skyldigheter som fastställs i denna artikel. Tillträde till relevanta platser och tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska endast ges till personer som handlar för den oberoende övervakningsmekanismens räkning och för vilka ett lämpligt säkerhetsgodkännande har utfärdats av en behörig myndighet i enlighet med nationell rätt.

Byrån för grundläggande rättigheter ska utfärda allmänna riktlinjer till medlemsstaterna om inrättandet av en övervakningsmekanism och om dess oberoende funktion. Medlemsstaterna får begära att byrån för grundläggande rättigheter bistår dem i utvecklingen av deras oberoende övervakningsmekanism, inbegripet skyddsåtgärder för sådana mekanismers oberoende, samt övervakningsmetoderna och lämpliga utbildningsprogram.

Kommissionen ska beakta de oberoende övervakningsmekanismernas resultat vid dess bedömning av den effektiva tillämpningen och det effektiva genomförandet av stadgan enligt artikel 15.1 i och bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 ⁽¹⁶⁾.

3. Den oberoende övervakningsmekanism som avses i punkt 2 i denna artikel ska inte påverka den övervakningsmekanism för övervakning av den operativa och tekniska tillämpningen av det gemensamma europeiska asylsystemet som avses i artikel 14 i förordning (EU) 2021/2303 och den roll som övervakare av grundläggande rättigheter spelar när det gäller att övervaka respekten för grundläggande rättigheter i all verksamhet som bedrivs av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån enligt artikel 80 i förordning (EU) 2019/1896.

4. Medlemsstaterna ska förse den oberoende övervakningsmekanism som avses i punkt 2 med lämpliga finansiella medel.

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 231, 30.6.2021, s. 159).

Artikel 11

Rätten till information

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att tredjelandsmedborgare som genomgår screening ges information om:
 - a) syftet med, tidsåtgången för och de olika delarna av screeningen samt det sätt på vilket den utförs och dess möjliga resultat,
 - b) rätten att ansöka om internationellt skydd och tillämpliga regler för ansökan om internationellt skydd, i förekommande fall under de omständigheter som anges i artikel 30 i förordning (EU) 2024/1348, och, för de tredjelandsmedborgare som har gjort en ansökan om internationellt skydd, de skyldigheter och konsekvenser vid bristande efterlevnad som fastställs i artiklarna 17 och 18 i förordning (EU) 2024/1351.
 - c) tredjelandsmedborgares rättigheter och skyldigheter under screeningen, inbegripet deras skyldigheter enligt artikel 9 och möjligheten att kontakta och bli kontaktad av de organisationer och personer som avses i artikel 8.6,
 - d) registrerade rättigheter enligt unionens tillämpliga dataskyddslagstiftning, särskilt förordning (EU) 2016/679.
2. Medlemsstaterna ska också, vid behov, säkerställa att tredjelandsmedborgare som genomgår screening ges information om följande:
 - a) Tillämpliga regler om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa enligt förordning (EU) 2016/399 samt andra villkor för inresa, vistelse och bosättning i den berörda medlemsstaten, i den mån som den informationen inte redan har lämnats.
 - b) Skyldigheten att återvända i enlighet med direktiv 2008/115/EG och möjligheterna att delta i ett program som tillhandahåller logistiskt, ekonomiskt och annat materiellt eller icke-finansiellt bistånd i syfte att stödja frivillig avresa.
 - c) Villkoren för omfördelning i enlighet med artikel 67 i förordning (EU) 2024/1351 eller en annan befintlig solidaritetsmekanism.
3. Den information som tillhandahålls under screeningen ska ges på ett språk som tredjelandsmedborgaren förstår eller rimligen kan förväntas förstå. Informationen ska lämnas skriftligen, i pappersform eller i ett elektroniskt format, och, om det är nödvändigt, muntligen, med hjälp av tolktjänster. I fråga om underåriga ska informationen lämnas på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt och med deltagande av den företrädare eller person som avses i artikel 13.2 och 13.3. Screeningmyndigheterna får vidta de åtgärder som behövs för tillgång till kulturmedlingstjänster som kan underlätta tillgång till förfarandet för internationellt skydd.
4. Medlemsstaterna får tillåta relevanta och behöriga nationella, internationella och icke-statliga organisationer och organ att förse tredjelandsmedborgare med information som avses i denna artikel under screeningen i enlighet med nationell rätt.

Artikel 12

Preliminära hälsokontroller och sårbarhet

1. Tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artiklarna 5 och 7 ska genomgå en preliminär hälsokontroll som ska utföras av kvalificerad medicinsk personal i syfte att fastställa eventuella behov av hälsovård eller isolering av folkhälsoskäl. Kvalificerad medicinsk personal får besluta, på grundval av de medicinska omständigheterna kring varje enskild tredjelandsmedborgares allmänna tillstånd, att det inte behövs någon ytterligare hälsokontroll under screeningen. Tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artiklarna 5 och 7 ska ha tillgång till akutsjukvård och nödvändig behandling av sjukdomar.
2. Utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 24 i förordning (EU) 2024/1348, får, för de tredjelandsmedborgare som har ansökt om internationellt skydd, den hälsokontroll som avses i punkt 1 i den här artikeln ingå i den hälsoundersökning som avses i artikel 24 i den förordningen.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. Tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artiklarna 5 och 7 ska genomgå en preliminär sårbarhetskontroll av specialiserad personal vid screeningmyndigheterna som är utbildad för det ändamålet, i syfte att identifiera om en tredjelandsmedborgare kan vara en statslös person, sårbar eller ett offer för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling, eller har särskilda behov i den mening som avses i direktiv 2008/115/EG, artikel 25 i direktiv (EU) 2024/1346 och artikel 20 i förordning (EU) 2024/1348. Vid sårbarhetskontrollen kan screeningmyndigheterna bistås av icke-statliga organisationer och i förekommande fall av kvalificerad medicinsk personal.

4. Om det finns tecken på sårbarhet eller särskilda mottagande- eller förfarandebehov ska den berörda tredjelandsmedborgaren i god tid få lämpligt stöd vid lämpliga anläggningar med hänsyn till vederbörandes fysiska och psykiska hälsa. När det gäller underåriga ska stöd ges på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt av personal som är utbildad och kvalificerad att hantera underåriga, i samarbete med nationella barnskyddsmyndigheter.

5. Utan att det påverkar den bedömning av särskilda mottagandebehov som krävs enligt direktiv (EU) 2024/1346, den bedömning av särskilda förfarandebehov som krävs enligt förordning (EU) 2024/1348 och den sårbarhetskontroll som krävs enligt direktiv 2008/115/EG, får den preliminära sårbarhetskontroll som avses i punkterna 3 och 4 i denna artikel ingå i de sårbarhetsbedömningar och särskilda förfarandebestämningar som föreskrivs i den förordningen och de direktiven.

Artikel 13

Garantier för underåriga

1. Under screeningen ska barnets bästa alltid komma i främsta rummet i enlighet med artikel 24.2 i Europeiska unionens stadga.

2. Underåriga ska under screeningen åtföljas av en vuxen familjemedlem, om en sådan familjemedlem finns närvarande.

3. Medlemsstaterna ska så snart som möjligt vidta åtgärder för att säkerställa att ensamkommande barn åtföljs och bistås under screeningen på ett barnvänligt och åldersanpassat sätt och på ett språk som barnet förstår, av en företrädare eller, om någon företrädare inte har utsetts, av en person som är utbildad för att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande. Den personen ska vara den person som utsetts att tjänstgöra tillfälligt som företrädare enligt direktiv (EU) 2024/1346, om en sådan person har utsetts enligt det direktivet.

Företrädaren ska ha nödvändig kompetens och sakkunskap, även i fråga om omhändertagande av underåriga och deras särskilda behov. Företrädaren ska agera i syfte att värna barnets bästa och allmänna välbefinnande, så att det ensamkommande barnet kan åtnjuta rättigheterna och fullgöra skyldigheterna enligt denna förordning.

4. Den person som ansvarar för att åtfölja och bistå ett ensamkommande barn i enlighet med punkt 3 får inte vara en person som ansvarar för någon del av screeningen, ska agera oberoende och får inte ta emot order från vare sig personer som ansvarar för screeningen eller från screeningmyndigheterna. Dessa personer ska utföra sina uppgifter i enlighet med principen om barnets bästa och ska ha den sakkunskap och utbildning som krävs för detta ändamål. För att säkerställa barnets välbefinnande och sociala utveckling ska den personen bytas ut endast när det är nödvändigt.

5. Medlemsstaterna ska ge en företrädare eller person som avses i punkt 3 ansvar för ett proportionellt och begränsat antal ensamkommande barn, under normala omständigheter, högst trettio ensamkommande barn samtidigt, för att säkerställa att den företrädaren kan utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

6. Det faktum att en företrädare eller en person som tjänstgör tillfälligt som företrädare enligt direktiv (EU) 2024/1346 inte har utsetts får inte hindra ett ensamkommande barn från att utöva rätten att ansöka om internationellt skydd.

Artikel 14

Identifiering eller verifiering av identitet

1. I den mån det inte redan har skett i samband med tillämpningen av artikel 8 i förordning (EU) 2016/399 ska identiteten på tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artikel 5 eller 7 i den här förordningen verifieras eller fastställas i förekommande fall med hjälp av

- a) identitetshandlingar, resehandlingar eller annan dokumentation,
- b) uppgifter eller information som tillhandahållits av eller erhållits från den berörda tredjelandsmedborgaren, och
- c) biometriska uppgifter.

2. För identifiering och verifiering av identitet enligt punkt 1 i denna artikel ska screeningmyndigheterna med hjälp av sådana uppgifter eller sådan information som avses i den punkten utföra en sökning i den gemensamma databasen för identitetsuppgifter som inrättats genom förordningarna (EU) 2019/817 och (EU) 2019/818 (CIR) enligt artikel 20a i förordning (EU) 2019/817 och artikel 20a i förordning (EU) 2019/818, Schengens informationssystem som inrättats genom förordningarna (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861 och (EU) 2018/1862 (SIS) och i förekommande fall nationella databaser som tillämpas i enlighet med nationell rätt. Biometriska uppgifter för en tredjelandsmedborgare som genomgår screening ska tas endast en gång för både identifiering eller verifiering av identitet av den personen och registrering i Eurodac av den personen i enlighet med artiklarna 15.1 b, 22, 23 och 24 i förordning (EU) 2024/1358, beroende på vad som är tillämpligt.

3. Sökning i CIR enligt punkt 2 i denna artikel ska göras med hjälp av den europeiska sökportalen i enlighet med kapitel II i förordning (EU) 2019/817 och kapitel II i förordning (EU) 2019/818. Om det är tekniskt omöjligt att använda ESP för att söka i ett eller flera EU-informationssystem eller i CIR ska första stycket i denna punkt inte gälla och screeningmyndigheterna ska ha åtkomst direkt till EU-informationssystemen eller CIR. Denna punkt påverkar inte screeningmyndigheternas åtkomst till SIS, där det ska förbli frivilligt att använda ESP.

4. Om tredjelandsmedborgarens biometriska uppgifter inte kan användas eller om sökningen med användning av de uppgifter som avses i punkt 2 misslyckas eller inte ger några träffar, ska sökningen utföras med användning av tredjelandsmedborgarens identitetsuppgifter, i kombination med eventuella uppgifter i identitetshandlingar, resehandlingar eller andra handlingar, eller med någon av de uppgifter eller den information som avses i punkt 1 b.

5. Sökningar i SIS med biometriska uppgifter ska utföras i enlighet med artikel 33 i förordning (EU) 2018/1861 och artikel 43 i förordning (EU) 2018/1862.

6. Kontrollerna ska om möjligt också omfatta verifiering av minst ett av de biometriska kännetecknen i en identitetshandling, resehandling eller annan handling.

Artikel 15

Säkerhetskontroll

1. Tredjelandsmedborgare som genomgår screening enligt artikel 5 eller 7 ska genomgå en säkerhetskontroll för att verifiera om de skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten. Denna säkerhetskontroll får omfatta både tredjelandsmedborgaren och föremål i vederbörandes besittning. Den berörda medlemsstatens lagstiftning ska vara tillämplig på alla sökningar som görs.

2. I syfte att utföra den säkerhetskontroll som avses i punkt 1 i denna artikel, och i den mån det ännu inte har gjorts under de kontroller som avses i artikel 8.3 i förordning (EU) 2016/399, ska sökningar göras enligt artikel 16 i den här förordningen i relevanta unionsdatabaser, särskilt SIS, in- och utresesystemet inrättat genom förordning (EU) 2017/2226, EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd inrättat genom förordning (EU) 2018/1240 (Etias), inbegripet Etias bevakningslista enligt artikel 34 i förordning (EU) 2018/1240, informationssystemet för viseringar inrättat genom beslut 2004/512/EG (VIS), och det centraliserade systemet för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer inrättat genom förordning (EU) 2019/816 (Ecris-TCN), Europoluppgifter som behandlas för det ändamål som avses i artikel 18.2 a i förordning (EU) 2016/794, och Interpol's databaser. Sökningar får också göras för det ändamålet i relevanta nationella databaser.

SV

EUT L, 22.5.2024

3. När det gäller sökningar i in- och utresesystemet, Etias, med undantag för Etias bevakningslista som avses i artikel 34 i förordning (EU) 2018/1240, och VIS enligt punkt 2 i den här artikeln ska de inhämtade uppgifterna begränsas till angivande av nekad inresa, nekande, ogiltigförklaring eller återkallande av resetillstånd eller beslut om att vägra, upphäva eller återkalla en visering, en visering för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd, som är baserade på säkerhetsskäl.

Vid en träff i SIS ska den screeningmyndighet som utför sökningen ha åtkomst till uppgifterna i registreringen.

4. När det gäller sökningar i Ecris-TCN ska de uppgifter som hämtas begränsas till fällande domar med anknytning till terroristbrott och andra former av grova brott som avses i artikel 5.1 c i förordning (EU) 2019/816.

5. Vid behov ska kommissionen anta genomförandeakter som närmare fastställer förfarandet och specifikationerna för inhämtande av uppgifter. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 19.2.

Artikel 16

Åtgärder för identifiering och säkerhetskontroller

1. De sökningar som föreskrivs i artiklarna 14.2 och 15.2 får, för sökningar som rör EU-informationssystemen, Europoluppgifter, Interpols databaser, göras med hjälp av ESP i enlighet med kapitel II i förordning (EU) 2019/817 och kapitel II i förordning (EU) 2019/818.

2. Om en sökning enligt artikel 15.2 ger en träff mot uppgifter i något av EU-informationssystemen, ska screeningmyndigheterna ha åtkomst för att konsultera de uppgifter som motsvarar denna träff i respektive EU-informationssystem enligt de villkor som fastställs i de rättsakter där sådan åtkomst regleras.

3. När en träff erhålls efter en sökning i SIS ska screeningmyndigheterna genomföra de förfaranden som anges i förordningarna (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861 eller (EU) 2018/1862, inbegripet samråd med den registrerande medlemsstaten via Sirenekontoren som avses i artikel 7.2 i förordning (EU) 2018/1861 och i artikel 7.2 i förordning (EU) 2018/1862.

4. Om en tredjelandsmedborgares personuppgifter motsvarar en person vars uppgifter är registrerade i Ecris-TCN och flaggade i enlighet med artikel 5.1 c i förordning (EU) 2019/816 får uppgifterna endast användas för den säkerhetskontroll som avses i artikel 15 i den här förordningen och för sökning i de nationella kriminalregistren, vilket ska ske i enlighet med artikel 7c i den förordningen. Sökningar ska genomföras i nationella kriminalregister innan ett yttrande avges enligt artikel 7c i den förordningen.

5. Om en sökning i enlighet med artikel 15.2 visar en överensstämmelse med Europoluppgifter ska ett automatiskt meddelande som innehåller de uppgifter som använts för sökningen översändas till Europol i enlighet med förordning (EU) 2016/794 så att Europol vid behov kan vidta lämpliga uppföljningsåtgärder, med hjälp av de kommunikationskanaler som föreskrivs i den förordningen.

6. Sökningar i Interpols databaser enligt artikel 15.2 i denna förordning ska utföras i enlighet med artiklarna 9.5 och 72.1 i förordning (EU) 2019/817. Om det inte är möjligt att genomföra sådana sökningar på ett sådant sätt att ingen information avslöjas för ägaren till Interpolregistreringen, får screeningen inte omfatta sökning i Interpols databaser.

7. När en träff erhålls i Etias bevakningslista som avses i artikel 34 i förordning (EU) 2018/1240 ska artikel 35a i den förordningen tillämpas.

8. Vid behov ska kommissionen anta genomförandeakter för att specificera förfarandet för samarbete mellan de myndigheter som ansvarar för att genomföra screening, Interpols nationella centralbyråer respektive Europols nationella myndigheter i syfte att fastställa hotet mot den inre säkerheten. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 19.2.

Artikel 17

Screeningformulär

1. Screeningmyndigheterna ska för de personer som avses i artiklarna 5 och 7 fylla i ett formulär innehållande följande:

- a) Namn, födelsedatum, födelseort och kön.
- b) Uppgifter om nationalitet eller statslöshet, bosättningsländer före ankomst och talade språk.
- c) Skäl till att screening utfördes.
- d) Uppgifter om den preliminära hälsokontroll som gjordes i enlighet med artikel 12.1, inbegripet i de fall där, på grundval av de medicinska omständigheterna kring varje enskild tredjelandsmedborgares allmänna tillstånd, ingen ytterligare hälsokontroll behövdes.
- e) Relevanta uppgifter om den preliminära sårbarhetskontroll som genomfördes i enlighet med artikel 12.3, framför allt identifierad sårbarhet eller identifierade särskilda mottagande- eller förfarandebest. 2024
- f) Uppgift om huruvida den berörda tredjelandsmedborgaren har gjort en ansökan om internationellt skydd.
- g) Uppgifter från den berörda tredjelandsmedborgaren om huruvida han eller hon har familjemedlemmar som befinner sig på någon medlemsstats territorium.
- h) Uppgift om huruvida sökningen i relevanta databaser i enlighet med artikel 15 ledde till en träff.
- i) Uppgift om huruvida den berörda tredjelandsmedborgaren har fullgjort sin skyldighet att samarbeta i enlighet med artikel 9.

2. I förekommande fall ska det formulär som avses i punkt 1 innehålla följande:

- a) Skälen till den irreguljära ankomsten eller inresan.
- b) Information om resvägar, inklusive avreseort, tidigare bosättningsorter, tredjeländer som fungerat som transitländer, tredjeländer där internationellt skydd kan ha sökts eller beviljats samt den avsedda destinationen inom unionen.
- c) De rese- och identitetshandlingar som tredjelandsmedborgarna medförde.
- d) Eventuella synpunkter och annan relevant information, däribland all därmed sammanhängande information i fall av misstänkt människosmuggling eller människohandel.

3. Informationen i det formulär som avses i punkt 1 ska registreras på ett sådant sätt att den kan bli föremål för administrativ och rättslig prövning under efterföljande asyl- eller återvändandeförfaranden.

Det ska anges huruvida de uppgifter som avses i punkt 1 a och b bekräftas av screeningmyndigheterna eller uppges av den berörda personen.

Uppgifterna i formuläret ska göras tillgängliga antingen i pappersform eller i ett elektroniskt format för den berörda personen. De uppgifter som avses i punkt 1 h i denna artikel ska vara maskerade. Innan formuläret översänds till de relevanta myndigheter som avses i artikel 18.1–18.4 ska den person som genomgår screening ha möjlighet att meddela att uppgifterna i formuläret inte är korrekta. Screeningmyndigheterna ska registrera varje sådan upplysning under de relevanta uppgifterna enligt den här artikeln.

Artikel 18

Slutförande av screeningen

1. När screeningen har slutförts, eller senast när de tidsfrister som fastställs i artikel 8 i denna förordning löper ut, ska tredjelandsmedborgare som avses i artikel 5.1 i denna förordning och som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd hänvisas till de myndigheter som är behöriga att tillämpa förfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.5 i förordning (EU) 2016/399.

Det formulär som avses i artikel 17 ska översändas till de relevanta myndigheter som tredjelandsmedborgaren hänvisas till.

2. Tredjelandsmedborgare som avses i artiklarna 5 och 7 som har gjort en ansökan om internationellt skydd ska hänvisas till de myndigheter som är behöriga att registrera ansökningar om internationellt skydd.

3. Om tredjelandsmedborgaren ska omfördelas i enlighet med artikel 67 i förordning (EU) 2024/1351 eller någon annan befintlig solidaritetsmekanism ska vederbörande hänvisas till de relevanta myndigheterna i de berörda medlemsstaterna tillsammans med det formulär som avses i artikel 17 i den här förordningen.

4. De tredjelandsmedborgare som avses i artikel 7 i denna förordning som inte har gjort någon ansökan om internationellt skydd ska fortsätta att vara föremål för återvändandeförfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG.

5. Screening avslutas om tredjelandsmedborgare som avses i artiklarna 5.1, 5.2 och 7 i denna förordning hänvisas till lämpligt förfarande för internationellt skydd, till ett förfarande som är förenligt med direktiv 2008/115/EG, eller till de relevanta myndigheterna i en annan medlemsstat med avseende på tredjelandsmedborgare som ska omfördelas. Om inte alla kontroller har slutförts inom de tidsfrister som anges i artikel 8 i denna förordning ska screeningen ändå avslutas med avseende på den berörda personen, som ska hänvisas till lämpligt förfarande.

6. Om en tredjelandsmedborgare som avses i artikel 5 eller 7 i denna förordning i enlighet med nationell straffrätt är föremål för nationella straffrättsliga förfaranden eller ett utlämningsförfarande får medlemsstaterna besluta att inte genomföra screening. Om screeningen redan hade påbörjats ska det formulär som avses i artikel 17 i denna förordning, med angivande av de omständigheter som avslutade screeningen, översändas till de myndigheter som är behöriga i fråga om de förfaranden som är förenliga med direktiv 2008/115/EG eller, om tredjelandsmedborgaren har gjort en ansökan om internationellt skydd, de myndigheter som enligt nationell rätt är behöriga att registrera ansökningar om internationellt skydd.

7. De personuppgifter som lagras enligt denna förordning ska raderas i överensstämmelse med tidsfristerna i förordning (EU) 2024/1358.

Artikel 19

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas. Om kommittén inte avger något yttrande, ska kommissionen inte anta utkastet till genomförandeakt och artikel 5.4 tredje stycket i förordning (EU) nr 182/2011 ska tillämpas.

Artikel 20

Ändringar av förordning (EG) nr 767/2008

Artikel 6 i förordning (EG) nr 767/2008 ska ändras på följande sätt:

1. Punkt 2 ska ersättas med följande:

"2. Åtkomst till VIS för att inhämta uppgifter ska uteslutande förbehållas vederbörligen bemyndigad personal vid

- a) de nationella myndigheterna i varje medlemsstat samt de unionsorgan som är behöriga för de ändamål som anges i artiklarna 15–22, 22g–22m och 45e i denna förordning,
- b) Etias centralenhet och de nationella Etias-enheterna, som utsetts enligt artiklarna 7 och 8 i förordning (EU) 2018/1240, för de ändamål som anges i artiklarna 18c och 18d i den här förordningen och i förordning (EU) 2018/1240,
- c) screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*), för de ändamål som anges i artiklarna 15 och 16 i den förordningen,
- d) de nationella myndigheterna i varje medlemsstat samt de unionsorgan som är behöriga för de ändamål som anges i artiklarna 20, 20a och 21 i förordning (EU) 2019/817.

Sådan åtkomst ska endast ges i den utsträckning som uppgifterna är nödvändiga för utförandet av deras arbetsuppgifter i enlighet med dessa ändamål och ska stå i proportion till de mål som eftersträvas.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

2. Följande punkt ska införas:

"2a. Screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 ska också ha åtkomst till VIS för att inhämta uppgifter i syfte att utföra en säkerhetskontroll i enlighet med artikel 15.2 i den förordningen.

En sökning i enlighet med denna punkt ska utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 i förordning (EU) 2024/1356 och VIS ska ge en träff om ett beslut att avslå, upphäva eller återkalla en visering, en visering för längre vistelse eller ett uppehållstillstånd på de grunder som anges i artikel 12.2 a i, a v och a vi i den här förordningen finns registrerat i en matchande akt.

Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten."

Artikel 21

Ändringar av förordning (EU) 2017/2226

Förordning (EU) 2017/2226 ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 6.1 ska följande led läggas till:

"l) stödja målen för den screening som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*), särskilt vad gäller de kontroller som föreskrivs i artiklarna 14–16 i den förordningen.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Artikel 9 ska ändras på följande sätt:

a) Följande punkt ska införas:

"2b. Den vederbörligen bemyndigade personalen vid screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 ska ha åtkomst till in- och utresesystemet för att inhämta uppgifter i det systemet."

b) Punkt 4 ska ersättas med följande:

"4. Åtkomst till de uppgifter i in- och utresesystemet som lagras i CIR ska uteslutande förbehållas vederbörligen bemyndigad personal vid de nationella myndigheterna i varje medlemsstat och vederbörligen bemyndigad personal vid de unionsbyråer som är behöriga för de syften som anges i artiklarna 20, 20a och 21 i förordning (EU) 2019/817 och i artiklarna 20, 20a och 21 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 (*). Sådan åtkomst ska begränsas till den utsträckning som uppgifterna är nödvändiga för utförandet av deras arbetsuppgifter för dessa syften och stå i proportion till de mål som eftersträvas.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 85)."

3. Följande artikel ska införas:

"Artikel 24a

Åtkomst till uppgifter för säkerhetskontroll för screeningändamål

Screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356 ska ha åtkomst till in- och utresesystemet för att inhämta uppgifter i syfte att utföra en säkerhetskontroll i enlighet med artikel 15.2 i den förordningen.

En sökning i enlighet med denna artikel ska utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 i förordning 2024/1356 och in- och utresesystemet ska ge en träff om en registrering av ett beslut om nekad inresa på de grunder som anges i del B punkterna B, D, H, I och J i bilaga V till förordning (EU) 2016/399 är kopplad till en matchande personakt. Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten.

Om personakten inte innehåller några biometriska uppgifter får screeningmyndigheterna ges åtkomst till den berörda personens biometriska uppgifter och verifiera en motsvarighet i VIS i enlighet med artikel 6 i förordning (EG) nr 767/2008."

4. I artikel 46.1 ska led a ersättas med följande:

"a) syftet med den åtkomst som avses i artikel 9.2, 9.2a och 9.2b."

Artikel 22

Ändringar av förordning (EU) 2018/1240

Förordning (EU) 2018/1240 ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 4 ska följande led införas:

"eb) stödja syftet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*);

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

2. I artikel 8.2 ska följande led läggas till:

"i) avge yttranden i enlighet med artikel 35a."

3. Artikel 13 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 4a ska ersättas med följande:

"4a. Åtkomst till identitets- och resehandlingsuppgifterna i Etias som lagras i CIR ska också uteslutande förbehållas vederbörligen bemyndigad personal vid de nationella myndigheterna i varje medlemsstat och vederbörligen bemyndigad personal vid de unionsbyråer som är behöriga för de ändamål som anges i artiklarna 20, 20a och 21 i förordning (EU) 2019/817. Åtkomsten ska begränsas till den utsträckning som uppgifterna är nödvändiga för utförandet av deras arbetsuppgifter för dessa syften och stå i proportion till de mål som eftersträvas."

b) Följande punkt ska införas:

"4b. Screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356, (screeningmyndigheterna) ska också ha åtkomst till Etias för att inhämta uppgifter i syfte att utföra kontroller i enlighet med artikel 15.2 i den förordningen.

En sökning i enlighet med denna punkt ska utföras med användning av de uppgifter som avses i artikel 14.1 a och b i förordning (EU) 2024/1356 och Etias ska ge en träff om ett beslut om nekande, ogiltigförklarande eller återkallande av resestillstånd på de grunder som anges i artikel 28.7 eller i artikel 37.1 a, b och e i den här förordningen ingår i en matchande ansökningsakt.

Om en träff erhålls ska screeningmyndigheterna få åtkomst till alla relevanta uppgifter i akten.

Om den sökning som görs i enlighet med denna punkt visar att det finns en överensstämmelse mellan de uppgifter som användes för sökningen och de uppgifter som registrerats i Etias bevakningslista som avses i artikel 34, ska den nationella Etias-enheten eller Europol, som har fört in uppgifterna i Etias bevakningslista, underrättas om överensstämmelsen och ansvara för åtkomsten till uppgifterna i Etias bevakningslista och för att avge ett yttrande i enlighet med artikel 35a."

c) Punkt 5 ska ersättas med följande:

"5. Varje medlemsstat ska utse de behöriga nationella myndigheter som avses i punkterna 1, 2, 4 och 4a i denna artikel och de screeningmyndigheter som avses i punkt 4b i denna artikel och ska översända en förteckning över dessa myndigheter till eu-Lisa utan dröjsmål, i enlighet med artikel 87.2 i denna förordning. I denna förteckning ska det anges för vilka ändamål den vederbörligen bemyndigade personalen vid varje myndighet ska få åtkomst till uppgifterna i Etias informationssystem i enlighet med punkterna 1, 2, 4 och 4a i den här artikeln."

4. Följande artikel ska införas:

"Artikel 35a

Uppgifter för den nationella Etias-enheten och Europol när det gäller Etias bevakningslista för screening

1. I de fall som avses i artikel 13.4b fjärde stycket ska Etias centrala system skicka ett automatiserat meddelande antingen till den nationella Etias-enheten eller till Europol, beroende på vilken av dem som har fört in uppgifterna på Etias bevakningslista. Om den nationella Etias-enheten eller Europol, beroende på vad som är tillämpligt, anser att den tredjelandssmedborgare som genomgår screening skulle kunna utgöra ett hot mot den inre säkerheten ska den omedelbart underrätta respektive screeningmyndigheter och lämna ett motiverat yttrande till den medlemsstat som utför screeningen, inom två dagar från mottagandet av underrättelsen, på följande sätt:

a) De nationella Etias-enheterna ska informera screeningmyndigheterna genom ett säkert kommunikationssystem som ska inrättas av eu-Lisa mellan de nationella Etias-enheterna å ena sidan och screeningmyndigheterna å andra sidan.

b) Europol ska informera screeningmyndigheterna med hjälp av de kommunikationskanaler som föreskrivs i förordning (EU) 2016/794. Om inget yttrande avges ska det anses att det inte föreligger någon säkerhetsrisk.

2. De automatiserade meddelanden som avses i punkt 1 i denna artikel ska innehålla de uppgifter som avses i artikel 15.2 i förordning (EU) 2024/1356 och som används för sökningen."

SV

EUT L, 22.5.2024

5. I artikel 69.1 ska följande led införas:

"ea) i tillämpliga fall en hänvisning till sökningar som gjorts i Etias centrala system vid tillämpning av artiklarna 14 och 15 i förordning (EU) 2024/1356, de träffar som uppkommit och resultaten av denna sökning."

Artikel 23

Ändringar av förordning (EU) 2019/817

Förordning (EU) 2019/817 ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 7.2 ska ersättas med följande:

"2. De myndigheter i medlemsstaterna och de unionsbyråer som avses i punkt 1 i denna artikel ska använda ESP för att söka uppgifter om personer eller deras resehandlingar i in- och utresesystemets, VIS och Etias centrala system i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt de rättsliga instrument som reglerar dessa EU-informationssystem och nationell rätt. De ska också använda ESP för att söka i CIR i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt denna förordning för de syften som avses i artiklarna 20, 20a, 21 och 22."

2. Artikel 17 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

"1. Det ska inrättas en gemensam databas för identitetsuppgifter (CIR), varigenom det skapas en personakt för varje person som är registrerad i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac eller Ecris-TCN och som innehåller de uppgifter som avses i artikel 18, för att underlätta och bistå vid en korrekt identifiering av personer som är registrerade i in- och utresesystemet, VIS, Etias, Eurodac och Ecris-TCN i enlighet med artiklarna 20 och 20a, stödja funktionen av MID i enlighet med artikel 21 och underlätta och rationalisera de utsedda myndigheternas och Europols åtkomst till in- och utresesystemet, VIS, Etias och Eurodac, om det är nödvändigt för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott i enlighet med artikel 22."

b) Punkt 4 ska ersättas med följande:

"4. Om det på grund av ett fel i CIR är tekniskt omöjligt att söka i CIR i syfte att identifiera en person enligt artikel 20 eller att identifiera en person eller verifiera en persons identitet enligt artikel 20a, för att spåra multipla identiteter enligt artikel 21 eller i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott enligt artikel 22, ska CIR-användarna automatiskt underrättas av eu-Lisa."

3. I artikel 18 ska punkt 3 ersättas med följande:

"3. De myndigheter som har åtkomst till CIR ska handla i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt de rättsliga instrument som reglerar EU-informationssystemen och enligt nationell rätt och i enlighet med sina åtkomsträttigheter enligt denna förordning för de syften som avses i artiklarna 20, 20a, 21 och 22."

4. Följande artikel ska införas:

"Artikel 20a

Åtkomst till den gemensamma databasen för identitetsuppgifter för identifiering eller verifiering av identitet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 (*)

1. Sökningar i CIR får utföras av screeningmyndigheterna enligt definitionen i artikel 2.10 i förordning (EU) 2024/1356, (screeningmyndigheterna) endast i syfte att identifiera en person eller verifiera en persons identitet enligt artikel 14 i den förordningen, förutsatt att förfarandet inleddes i den personens närvaro.

2. Om sökningen visar att det finns uppgifter om den personen i CIR ska screeningmyndigheterna få åtkomst för att inhämta de uppgifter som avses i artikel 18.1 i denna förordning samt de uppgifter som avses i artikel 18.1 i förordning (EU) 2019/818.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>)."

5. Artikel 24 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 46 i förordning (EU) 2017/2226, artikel 34 i förordning (EG) nr 767/2008 och artikel 69 i förordning (EU) 2018/1240, ska eu-Lisa föra logg över all uppgiftsbehandling i CIR i enlighet med punkterna 2, 2a, 3 och 4 i den här artikeln."

b) Följande punkt ska införas:

"2a. eu-Lisa ska föra logg över all uppgiftsbehandling som sker enligt artikel 20a i CIR. Dessa loggar ska omfatta följande:

- a) Den medlemsstat som inlett sökningen.
- b) Syftet med användarens åtkomst för att söka via CIR.
- c) Datum och tidpunkt för sökningen.
- d) Den typ av uppgifter som används för att inleda sökningen.
- e) Sökningens resultat."

c) I punkt 5 ska första stycket ersättas med följande:

"Varje medlemsstat ska föra logg över sökningar som dess myndigheter och den personal vid dessa myndigheter som är vederbörligen bemyndigad att använda CIR utför enligt artiklarna 20, 20a, 21 och 22. Varje unionsbyrå ska föra logg över sökningar som dess vederbörligen bemyndigade personal utför enligt artiklarna 21 och 22."

Artikel 24

Utvärdering

Senast den 12 juni 2028 ska kommissionen rapportera om genomförandet av de åtgärder som anges i denna förordning.

Senast den 12 juni 2031 och därefter vart femte år, ska kommissionen göra en utvärdering av denna förordning. Kommissionen ska lägga fram en rapport om de viktigaste resultaten för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Medlemsstaterna ska senast den 12 december 2030 och därefter vart femte år tillhandahålla kommissionen all information som behövs för att utarbeta den rapporten.

Artikel 25

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.

Bestämmelserna i artiklarna 14–16 om sökningar i EU-informationssystemen, CIR och ESP ska börja tillämpas först när de enskilda relevanta informationssystemen, CIR och ESP har tagits i drift.

SV

EUT L, 22.5.2024

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar
R. METSOLA
Ordförande

På rådets vägnar
H. LAHBIB
Ordförande

2024/1358

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1358

av den 14 maj 2024

om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 78.2 c, d, e och g, 79.2 c, 87.2 a och 88.2 a,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttranden (⁽¹⁾),

med beaktande av Regionkommitténs yttrande (⁽²⁾),

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet (⁽³⁾), och

av följande skäl:

- (1) En gemensam asylpolitik, inklusive ett gemensamt europeiskt asylsystem, är en del av unionens målsättning att gradvis upprätta ett område med frihet, säkerhet och rättvisa som är öppet för dem som av olika omständigheter tvingas söka internationellt skydd inom unionen.
- (2) Vid tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 (⁽⁴⁾) är det nödvändigt att fastställa identiteten hos personer som ansöker om internationellt skydd och hos personer som omhändertas i samband med irreguljär passage av medlemsstaternas yttre gränser. För en effektiv tillämpning av den förordningen är det också önskvärt att varje medlemsstat tillåts att kontrollera om en tredjelandsmedborgare eller statslös person som konstaterats vistas olagligt på dess territorium ansökt om internationellt skydd i en annan medlemsstat.
- (3) För en effektiv tillämpning av förordning (EU) 2024/1351 är det dessutom nödvändigt att tydligt registrera i Eurodac att ansvaret övergått till en annan medlemsstat, även vid omfördelning.
- (4) För en effektiv tillämpning av förordning (EU) 2024/1351 och för att upptäcka eventuella sekundära förflyttningar inom unionen, är det också nödvändigt att varje medlemsstat tillåts att kontrollera om en tredjelandsmedborgare eller statslös person som konstaterats vistas olagligt på dess territorium och som ansöker om internationellt skydd har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt av en annan medlemsstat i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 (⁽⁵⁾) eller i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram. De biometriska uppgifterna för personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande bör därför lagras i Eurodac så snart internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt beviljas, dock senast inom 72 timmar.

(⁽¹⁾) EUT C 34, 2.2.2017, s. 144 och EUT C 155, 30.4.2021, s. 64.

(⁽²⁾) EUT C 185, 9.6.2017, s. 91 och EUT C 175, 7.5.2021, s. 32.

(⁽³⁾) Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.

(⁽⁴⁾) Europaparlamentets och rådets förordning 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

(⁽⁵⁾) Europaparlamentets och rådets förordning 2024/1350 av den 14 maj 2024 om inrättande av en unionsram för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl samt om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1350, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj>).

- (5) För en effektiv tillämpning av förordning (EU) 2024/1350 är det nödvändigt att varje medlemsstat tillåts att kontrollera om en tredjelandsmedborgare eller statslös person har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med den förordningen av en annan medlemsstat eller har beviljats inresa till en medlemsstats territorium i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram. För att kunna tillämpa de relevanta skäl för vägran som anges i den förordningen i samband med ett nytt inreseförfarande behöver medlemsstaterna också information om slutförandet av tidigare inreseförfaranden och information om alla beslut om beviljande av internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt. Information om ett beslut om beviljande av internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt är dessutom nödvändig för att fastställa vilken medlemsstat som slutförde förfarandet och därmed göra det möjligt för andra medlemsstater att begära kompletterande information från den medlemsstaten.
- (6) För att korrekt återspegla medlemsstaternas skyldigheter enligt internationell rätt att genomföra sök- och räddningsinsatser och ge en mer rättvisande bild av hur migrationsflödena i unionen är sammansatta är det även nödvändigt att i Eurodac registrera att tredjelandsmedborgare och statslösa personer landsatts efter en sök- och räddningsinsats, bland annat för statistiska ändamål. Utan att det påverkar tillämpningen av förordning (EU) 2024/1351 bör registreringen av denna information inte medföra någon skillnad i behandling av personer som registrerats i Eurodac efter att ha omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns. Detta bör inte påverka de bestämmelser i unionsrätten som är tillämpliga på tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som landsatts efter sök- och räddningsinsatser.
- (7) Det är även nödvändigt att registrera om det efter de säkerhetskontroller som avses i denna förordning framgår att en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, detta i syfte att stödja asylsystemet genom att tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351, (EU) 2024/1348⁽⁶⁾ och (EU) 2024/1347⁽⁷⁾ samt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346⁽⁸⁾. Denna registrering bör utföras av ursprungsmedlemsstaten. Det faktum att det finns en sådan registrering i Eurodac bör inte påverka kravet på individuell prövning enligt förordningarna (EU) 2024/1347 och (EU) 2024/1348. Registreringen bör raderas om utredningen visar att det inte finns tillräckliga skäl att anse att den berörda personen utgör ett hot mot den inre säkerheten.
- (8) Efter de säkerhetskontroller som avses i denna förordning bör det faktum att en person kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten (*säkerhetslaggning*) enbart registreras i Eurodac om personen är våldsam eller olagligt bevapnad eller om det finns tydliga indikationer på att personen är inblandad i något av de brott som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541⁽⁹⁾ eller i något av de brott som avses i rådets rambeslut 2002/584/RIF⁽¹⁰⁾. Vid bedömningen av om en person är olagligt bevapnad är det nödvändigt att en medlemsstat fastställer om personen bär skjutvapen utan giltigt tillstånd eller giltig licens eller bär någon annan typ av förbjudet vapen enligt nationell rätt. Vid bedömningen av om en person är våldsam är det nödvändigt att en medlemsstat fastställer om personen har uppvisat ett beteende som leder till fysisk skada för andra personer och som skulle utgöra ett brott enligt nationell rätt.
- (9) I rådets direktiv 2001/55/EG⁽¹¹⁾ föreskrivs ett system för tillfälligt skydd, som aktiverades för första gången genom rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382⁽¹²⁾ med anledning av kriget i Ukraina. I enlighet med det systemet för tillfälligt skydd är medlemsstaterna skyldiga att registrera personer som åtnjuter tillfälligt skydd på deras territorium.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning 2024/1348 av den 14 maj 2024 om inrättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU... (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet och om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽⁸⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (EUT L 88, 31.3.2017, s. 6).

⁽¹⁰⁾ Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1).

⁽¹¹⁾ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12).

⁽¹²⁾ Rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs (EUT L 71, 4.3.2022, s. 1).

Medlemsstaterna är även skyldiga att bland annat återförena familjemedlemmar och samarbeta i syfte att överföra personer som åtnjuter tillfälligt skydd från en medlemsstat till en annan. Det är lämpligt att komplettera bestämmelserna om insamling av uppgifter i direktiv 2001/55/EG genom att inkludera personer som åtnjuter tillfälligt skydd i Eurodac. I detta avseende är biometrisk data en viktig faktor för att fastställa dessa personers identitet eller familjeförhållanden, och därmed skyddas ett viktigt allmänt intresse i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679⁽¹³⁾. Genom att biometrisk data om personer som har beviljats tillfälligt skydd inkluderas i Eurodac i stället för i ett peer-to-peer-system mellan medlemsstaterna kommer dessa personer dessutom att omfattas av de skyddsåtgärder och det skydd som fastställs i den här förordningen, särskilt när det gäller lagringsperioder för uppgifter, som bör vara så korta som möjligt.

- (10) Eftersom en plattform redan har inrättats av kommissionen i samarbete med Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-Lisa), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1726⁽¹⁴⁾, och medlemsstaterna för att hantera det informationsutbyte som är nödvändigt i enlighet med direktiv 2001/55/EG är det emellertid lämpligt att från Eurodac undanta personer som åtnjuter tillfälligt skydd enligt genomförandebeslut (EU) 2022/382 och eventuella andra likvärdiga nationella skyddsåtgärder enligt det. Ett sådant undantag bör också gälla eventuella framtida ändringar av genomförandebeslut (EU) 2022/382 och eventuella förlängningar av det tillfälliga skyddet.
- (11) Det är lämpligt att skjuta upp insamlingen och överföringen av biometrisk data som registrerats för de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som registrerats som personer som har beviljats tillfälligt skydd till tre år efter det att de övriga bestämmelserna i denna förordning börjar tillämpas för att säkerställa att kommissionen har tillräckligt med tid för att bedöma dels funktionssättet och den operativa effektiviteten hos varje it-system som används för utbyte av uppgifter om personer som har beviljats tillfälligt skydd, dels de förväntade konsekvenserna av sådan insamling och överföring i händelse av att direktiv 2001/55/EG aktiveras.
- (12) Biometri är en viktig faktor för att fastställa den exakta identiteten på de personer som omfattas av denna förordning, eftersom biometri säkerställer en hög grad av tillförlitlighet vid identifiering. Det är därför nödvändigt att inrätta ett system för jämförelse av dessa personers biometrisk data.
- (13) Det är också nödvändigt att säkerställa att systemet för jämförelse av biometrisk data fungerar inom de ramar för interoperabilitet som fastställs i Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2019/817⁽¹⁵⁾ och (EU) 2019/818⁽¹⁶⁾ i enlighet med den här förordningen och med förordning (EU) 2016/679, särskilt med principerna om nödvändighet och proportionalitet och med principen om ändamålsbegränsning i förordning (EU) 2016/679.
- (14) Medlemsstaternas återanvändning av de biometrisk data som tidigare tagits för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer i enlighet med denna förordning i syfte att överföra dem till Eurodac i enlighet med villkoren i denna förordning bör uppmuntras.
- (15) Det är vidare nödvändigt att införa bestämmelser om åtkomst till Eurodac för nationella Etias-enheter och behöriga viseringsmyndigheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240⁽¹⁷⁾ respektive (EG) nr 767/2008⁽¹⁸⁾.

⁽¹³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1726 av den 14 november 2018 om Europeiska unionens byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA), om ändring av förordning (EG) nr 1987/2006 och rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av förordning (EU) nr 1077/2011 (EUT L 295, 21.11.2018, s. 99).

⁽¹⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/817 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området gränser och viseringar, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 767/2008, (EU) 2016/399, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240, (EU) 2018/1726 och (EU) 2018/1861 samt rådets beslut 2004/512/EG och 2008/633/RIF (EUT L 135, 22.5.2019, s. 27).

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/818 av den 20 maj 2019 om inrättande av en ram för interoperabilitet mellan EU-informationssystem på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, asyl och migration och om ändring av förordningarna (EU) 2018/1726, (EU) 2018/1862 och (EU) 2019/816 (EUT L 135, 22.5.2019, s. 85).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226 (EUT L 236, 19.9.2018, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 767/2008 av den 9 juli 2008 om informationssystemet för viseringar (VIS) och utbytet mellan medlemsstaterna av uppgifter om viseringar för kortare vistelse (VIS-förordningen) (EUT L 218, 13.8.2008, s. 60).

- (16) För att bidra till kontrollen av irreguljär invandring och tillhandahålla statistik för att stödja evidensbaserat beslutsfattande bör eu-Lisa kunna ta fram systemöverskridande statistik med hjälp av uppgifter från Eurodac, informationssystemet för viseringar (VIS), Etias samt in- och utresesystemet, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 ⁽¹⁹⁾. För att precisera innehållet i denna systemöverskridande statistik bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 ⁽²⁰⁾.
- (17) Det är därför nödvändigt att inrätta ett system kallat *Eurodac*, som består av ett centralt system och den gemensamma databas för identitetsuppgifter (CIR) som inrättats genom förordning (EU) 2019/818, som kommer att driva en datoriserad central databas för biometrisk data, alfanumeriska uppgifter och i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling, samt elektroniska medel för överföring mellan Eurodac och medlemsstaterna (*kommunikationsinfrastrukturen*).
- (18) I sitt meddelande av den 13 maj 2015 med titeln *En europeisk migrationsagenda* konstaterade kommissionen att medlemsstaterna också till fullo bör genomföra de bestämmelser som ålägger migranter att lämna fingeravtryck vid gränserna. Vidare anges att kommissionen också kommer att undersöka möjligheten att använda flera biometrisk data i kännetecken inom ramen för Eurodac, t.ex. användning av tekniska metoder för ansiktigenkänning med hjälp av digitala bilder.
- (19) För att uppnå en hög grad av tillförlitlighet vid identifiering bör fingeravtryck alltid föredras framför ansiktsbilder. Medlemsstaterna bör därför göra sitt yttersta för att säkerställa att fingeravtryck kan tas på den registrerade innan en jämförelse med hjälp av endast ansiktspild görs. För att hjälpa medlemsstaterna att hantera utmaningar som uppkommer när det är omöjligt att ta fingeravtryck på tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen för att hans eller hennes fingertoppar är skadade, antingen avsiktligt eller inte, eller amputerade bör denna förordning tillåta medlemsstaterna att göra jämförelser med hjälp av ansiktspild utan att ta fingeravtryck.
- (20) Återsändande av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har rätt att stanna i unionen, i enlighet med grundläggande rättigheter som en allmän princip i unionsrätten och internationell rätt, däribland skyddet av flyktingar, principen om *non-refoulement* och skyldigheter vad gäller mänskliga rättigheter, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG ⁽²¹⁾, är en viktig del av det heltäckande arbetet för att hantera migration på ett rättvist och effektivt sätt och i synnerhet för att minska och motverka irreguljär invandring. För att upprätthålla allmänhetens förtroende för unionens migrations- och asylsystem är det nödvändigt att effektivisera unionens system för återsändande av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och detta bör göras parallellt med insatserna för att skydda dem som behöver skydd.
- (21) I detta syfte är det även nödvändigt att i Eurodac tydligt registrera att en ansökan om internationellt skydd har avslagits om tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte har rätt att stanna kvar och inte har fått tillåtelse att stanna kvar i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.
- (22) De nationella myndigheterna i medlemsstaterna har svårigheter att identifiera tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt när de ska återsändas eller återtas. Därför är det mycket viktigt att säkerställa att uppgifter om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i unionen samlas in och överförs till Eurodac och också jämförs med de uppgifter som samlats in och överförs i syfte att fastställa identiteten på personer som ansöker om internationellt skydd och tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omhändertagits i samband med irreguljär passage av medlemsstaternas yttre gränser; därigenom blir det möjligt att underlätta identifiering och utfärdande av nya handlingar, säkerställa att personerna återsänds eller återtas och minska antalet identitetsbedrägerier. Den insamlingen, överföringen och jämförelsen av uppgifter bör också bidra till att minska längden på de administrativa förfaranden som krävs för att säkerställa att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt återsänds och återtas, däribland den period under vilken de får hållas i förvar i avvaktan

⁽¹⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utresesuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenvalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (EUT L 327, 9.12.2017, s. 20).

⁽²⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

⁽²¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 24.12.2008, s. 98).

på avlägsnande. Den bör också göra det möjligt att fastställa vilka tredjeländer som är transitländer och som kan återta den tredjelandsmedborgare eller statslösa person som vistas olagligt.

- (23) I syfte att underlätta förfarandena för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt och för utfärdande av resehandlingar för återsändande av dessa personer bör i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling registreras i Eurodac tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet. Om en sådan identitets- eller resehandling inte är tillgänglig, bör endast en annan tillgänglig handling som gör det möjligt att identifiera tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen registreras i Eurodac tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet. I syfte att underlätta förfarandena för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt och för utfärdande av resehandlingar för återsändande av dessa personer, och i syfte att inte föra in förfälskade handlingar i systemet, bör endast sådana handlingar lagras i systemet vars äkthet har bekräftats eller vars äkthet på grund av avsaknaden av säkerhetsdetaljer inte kan fastställas.
- (24) I sina slutsatser om den framtida återvändandepolitiken av den 8 oktober 2015 godkände rådet kommissionens initiativ att undersöka möjligheterna att utvidga Eurodacs tillämpningsområde och syfte för att kunna använda uppgifterna för återsändande. Medlemsstaterna bör ha tillgång till nödvändiga verktyg för att kunna kontrollera olaglig migration till unionen och upptäcka sekundär förflyttning inom unionen samt tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt i unionen. Uppgifterna i Eurodac bör därför, på de villkor som fastställs i denna förordning, finnas tillgängliga på ett sådant sätt att medlemsstaternas utsedda myndigheter kan använda dem för jämförelser.
- (25) Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896⁽²³⁾, stöder medlemsstaterna i deras ansträngningar att bättre förvalta de yttre gränserna och kontrollera olaglig invandring. Europeiska unionens asylbyrå, som inrättades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303⁽²⁴⁾, tillhandahåller medlemsstaterna operativt och tekniskt bistånd. Behöriga användare vid dessa byråer, samt andra byråer som är verksamma på området rättsliga och inrikes frågor, bör följaktligen beviljas åtkomst till den centrala databasen om denna åtkomst är relevant för genomförandet av deras arbetsuppgifter i överensstämmelse med relevanta skyddsåtgärder för dataskydd.
- (26) Eftersom medlemmar i de europeiska gräns- och kustbevakningsenheter och experter i de asylstödgrupper som avses i förordning (EU) 2019/1896 respektive (EU) 2021/2303 på begäran av värdmedlemsstaten får ta och överföra biometrisk data uppgifter, bör adekvata tekniska lösningar utvecklas för att säkerställa att värdmedlemsstaten får effektivt och ändamålsenligt stöd.
- (27) För att Eurodac på ett verkkningsfullt sätt ska kunna bidra till att kontrollera irreguljär invandring till unionen och upptäcka sekundära förflyttningar inom unionen, bör systemet dessutom få räkna antalet sökande samt ansökningar genom att i en sekvens länka samman alla dataset om samma person, oavsett kategori. När ett dataset som registrerats i Eurodac raderas, bör alla länkar till detta dataset raderas automatiskt.
- (28) I kampen mot terroristbrott och andra grova brott är det väsentligt att de brottsbekämpande myndigheterna har tillgång till så fullständig och aktuell information som möjligt för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Informationen i Eurodac är nödvändig för att förhindra, upptäcka eller utreda de terroristbrott som avses i direktiv (EU) 2017/541 eller andra grova brott som avses i rambeslut 2002/584/RIF. Uppgifterna i Eurodac bör därför på de villkor som fastställs i denna förordning finnas tillgängliga på ett sådant sätt att medlemsstaternas utsedda myndigheter och myndigheten utsedd av Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol), inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794⁽²⁵⁾, kan använda dem för jämförelser.
- (29) De brottsbekämpande myndigheternas befogenhet att få åtkomst till Eurodac bör inte påverka rätten för en person som ansöker om internationellt skydd att få sin ansökan vederbörligen behandlad i överensstämmelse med gällande rätt. En uppföljning efter en *traff* i Eurodac bör vidare inte heller påverka den rätten.

⁽²³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624 (EUT L 295, 14.11.2019, s. 1).

⁽²⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå och om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

⁽²⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF (EUT L 135, 24.5.2016, s. 53).

- (30) I sitt meddelande till rådet och Europaparlamentet av den 24 november 2005 om större effektivitet, förbättrad interoperabilitet och synergieffekter mellan EU:s databaser på området rättsliga och inrikes frågor angav kommissionen att myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten skulle kunna få åtkomst till Eurodac i väl avgränsade fall, när det finns välgrundade misstankar om att förövare av ett terroristbrott eller andra grova brott ansökt om internationellt skydd. I detta meddelande konstaterade kommissionen att Eurodac enligt proportionalitetsprincipen får användas för sådana syften endast om det finns ett så allvarligt hot mot den allmänna säkerheten eller brottet är så allvarligt att det kan anses vara berättigat att göra sökningar i en databas med uppgifter om personer som inte har något brottsligt förflutet, och slutsatsen i meddelandet var att villkoren för att de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten ska få göra sökningar i Eurodac därför alltid måste vara betydligt strängare än villkoren för att få göra sökningar i databaser över brottslingar.
- (31) Europol spelar vidare en central roll i samarbetet mellan medlemsstaternas myndigheter när det gäller gränsöverskridande brottsutredningar genom att stödja brottsförebyggande verksamhet, analyser och utredningar i hela unionen. Följaktligen bör också Europol få åtkomst till Eurodac inom ramen för sina arbetsuppgifter och i enlighet med förordning (EU) 2016/794.
- (32) En framställan från Europol om jämförelse av Eurodacuppgifter bör endast tillåtas i specifika fall, under särskilda omständigheter och på stränga villkor, i enlighet med nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna som fastställs i artikel 52.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) och såsom dessa tolkas av Europeiska unionens domstol (*domstolen*) ⁽²⁵⁾.
- (33) Eftersom Eurodac ursprungligen inrättades för att underlätta tillämpningen av Dublinkonventionen ⁽²⁶⁾, innebär åtkomst till Eurodac i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott en vidareutveckling av Eurodacs ursprungliga syfte. I enlighet med artikel 52.1 i stadgan ska varje begränsning i utövandet av den grundläggande rätten till skydd för privatlivet för människor vars personuppgifter behandlas i Eurodac vara föreskriven i lag, vars lydelse måste vara tillräckligt precis för att var och en ska kunna anpassa sitt beteende i enlighet med denna. Lagstiftningen måste ge skydd mot godtycke och med tillräcklig tydlighet ange omfattningen av de behöriga myndigheternas utrymme för skönmässig bedömning och hur detta utrymme får användas. Sådana begränsningar får med beaktande av proportionalitetsprincipen endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen.
- (34) Även om det ursprungliga ändamålet med att inrätta Eurodac inte krävde någon möjlighet att göra en framställan om jämförelse av uppgifter med databasen på grundval av ett fingeravtrycksspår, det vill säga de daktyloskopiska spår som kan hittas på en brottsplats, är denna möjlighet av grundläggande vikt på området för polissamarbete. Möjligheten att jämföra ett fingeravtrycksspår med uppgifter om fingeravtryck som lagras i Eurodac i fall där det finns rimliga skäl att förmoda att förövaren eller offret skulle kunna tillhöra någon av de kategorier som omfattas av denna förordning skulle ge medlemsstaternas utsedda myndigheter ett mycket värdefullt verktyg i arbetet med att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott, exempelvis när den enda bevisning som finns tillgänglig på en brottsplats är fingeravtrycksspår.
- (35) I denna förordning fastställs också villkoren för när en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med Eurodacuppgifter i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott bör tillåtas, samt nödvändiga skyddsåtgärder för att säkerställa skyddet av den grundläggande rätten till skydd för privatlivet för människor vars personuppgifter behandlas i Eurodac. Dessa villkor är stränga, eftersom det i Eurodacdatabasen finns biometriska och alfanumeriska uppgifter för personer som inte förmodas ha begått något terroristbrott eller något annat grovt brott. Det medges att de brottsbekämpande myndigheterna och Europol inte alltid har de biometriska uppgifterna för den misstänkte eller det offer vars fall de utreder, vilket kan göra det svårare att söka i databaser för biometrisk matching såsom Eurodac. Det är viktigt att ge brottsbekämpande myndigheter och Europol de verktyg som krävs för att de ska kunna förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott eller andra grova brott när så behövs. För att ytterligare bidra till de utredningar som dessa myndigheter och Europol genomför, bör sökningar baserade på alfanumeriska uppgifter tillåtas i Eurodac, särskilt i fall där det inte går att hitta biometriska bevis men där dessa myndigheter och Europol innehar bevis på den misstänktes eller offrets personuppgifter eller identitetshandlingar.

⁽²⁵⁾ Domstolens dom av den 8 april 2014, *Digital Rights Ireland Ltd/Minister for Communications, Marine and Natural Resources m.fl. och Kärntner Landesregierung m.fl.*, förenade målen C-293/12 och C-594/12, ECLI:EU:C:2014:238, domstolens dom av den 21 december 2016, *Tele2 Sverige AB/Post- och telestyrelsen och Secretary of State for the Home Department/Tom Watson m.fl.*, förenade målen C-203/15 och C-698/15, ECLI:EU:C:2016:970.

⁽²⁶⁾ Konvention rörande bestämmandet av den ansvariga staten för prövningen av en ansökan om asyl som framställts i en av medlemsstaterna i de Europeiska gemenskaperna – Dublinkonventionen (EUT C 254, 19.8.1997, s. 1).

- (36) Utvidgningen av Eurodacs tillämpningsområde och förenklingen av åtkomsten till Eurodac för brottsbekämpande ändamål bör hjälpa medlemsstaterna att hantera alltmer komplicerade operativa situationer och fall som rör gränsöverskridande brottslighet och terrorism med direkt inverkan på säkerhetssituationen i unionen. Villkoren för åtkomst till Eurodac i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott bör även göra det möjligt för medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter att hantera fall där misstänkta använder sig av flera identiteter. För detta ändamål bör en träff vid sökning i en relevant databas innan åtkomst ges till Eurodac inte förhindra sådan åtkomst. Den kan också tjäna som ett användbart verktyg vid hanteringen av hotet från radikaliserade personer eller terrorister som kan ha registrerats i Eurodac. En bredare och enklare åtkomst till Eurodac för medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter bör göra det möjligt för medlemsstaterna att använda sig av alla befintliga verktyg för att säkerställa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, samtidigt som full respekt för de grundläggande rättigheterna garanteras.
- (37) I syfte att säkerställa likabehandling för alla personer som ansöker om eller personer som beviljats internationellt skydd och för att säkerställa att förordningen är förenlig med det aktuella unionsregelverket på asylområdet, särskilt förordningarna (EU) 2024/1347, (EU) 2024/1350 och (EU) 2024/1351, omfattas även personer som ansöker om subsidiärt skydd och personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande av den här förordningens tillämpningsområde.
- (38) Det är också nödvändigt att medlemsstaterna skyndsamt tar och överför biometriska uppgifter för alla personer som ansöker om internationellt skydd, alla personer för vilka medlemsstaterna avser att genomföra ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350, alla tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omhändertas i samband med irreguljär passage av en medlemsstats yttre gräns eller konstateras vistas olagligt i en medlemsstat och alla personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats, under förutsättning att de är sex år eller äldre.
- (39) Skyldigheten att ta biometriska uppgifter för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt och som är sex år eller äldre påverkar inte medlemsstaternas rätt att förlänga en tredjelandsmedborgares eller statslös persons vistelse på deras territorium i enlighet med artikel 20.2 i konventionen om tillämpning av Schengenavtalet⁽²⁷⁾.
- (40) Det faktum att en ansökan om internationellt skydd görs efter eller samtidigt med omhändertagandet av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen i samband med irreguljär passage av de yttre gränserna undantar inte medlemsstaterna från skyldigheten att registrera dessa personer som personer som omhändertagits i samband med irreguljär passage av den yttre gränsen.
- (41) Det faktum att en ansökan om internationellt skydd görs efter eller samtidigt med omhändertagandet av den tredjelandsmedborgare eller statslösa person som vistas olagligt på medlemsstaternas territorium undantar inte medlemsstaterna från skyldigheten att registrera dessa personer som personer som konstaterats vistas olagligt på medlemsstaternas territorium.
- (42) Det faktum att en ansökan om internationellt skydd görs efter eller samtidigt med landsättningen av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen efter en sök- och räddningsinsats undantar inte medlemsstaterna från skyldigheten att registrera dessa personer som personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats.
- (43) Det faktum att en ansökan om internationellt skydd görs efter eller samtidigt med registreringen av den person som har beviljats tillfälligt skydd undantar inte medlemsstaterna från skyldigheten att registrera dessa personer som personer som har beviljats tillfälligt skydd.
- (44) För att stärka skyddet för alla barn som omfattas av denna förordning, bland annat underåriga utan medföljande vuxen som inte ansökt om internationellt skydd och barn som kan komma att skiljas från sina familjer är det också nödvändigt att ta biometriska uppgifter för lagring i Eurodac för att hjälpa till att fastställa barns identitet och hjälpa medlemsstater att spåra deras familjemedlemmar i eller eventuella band till en annan medlemsstat samt spåra försvunna barn, inbegripet för brottsbekämpande ändamål, genom att komplettera befintliga instrument, särskilt Schengens informationssystem (SIS), som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning

⁽²⁷⁾ Konvention om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna (EGT L 239, 22.9.2000, s. 19).

(EU) 2018/1862 ⁽²⁹⁾. Effektiva identifieringsförfaranden kommer att hjälpa medlemsstaterna att garantera ett adekvat skydd av barn. Fastställandet av familjeband är centralt för återskapandet av familjesammanhållningen och måste ha en nära koppling till avgörandet av vad som är bäst för barnet och slutligen fastställandet av en hållbar lösning i enlighet med nationell praxis efter det att de behöriga nationella myndigheterna för skydd av barn gjort en behovsbedömning.

- (45) Den tjänsteman som ansvarar för tagandet av en underårigs biometriska uppgifter bör erhålla utbildning så att tillräckliga ansträngningar görs för att säkerställa adekvat kvalitet på de biometriska uppgifterna för den underåriga och för att garantera att processen är barnvänlig, så att underåriga, och särskilt små barn, känner sig trygga och beredda att samarbeta när deras biometriska uppgifter tas.
- (46) Alla underåriga som är sex år eller äldre bör i förekommande fall åtföljas av en vuxen familjemedlem under hela den tid då hans eller hennes biometriska uppgifter tas. En underårig utan medföljande vuxen bör åtföljas av en företrädare eller, om ingen företrädare utsetts, en person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande under hela den tid då hans eller hennes biometriska uppgifter tas. En person med sådan utbildning bör inte vara den tjänsteman som ansvarar för att ta de biometriska uppgifterna, bör agera oberoende och får inte ta order från den tjänsteman eller den avdelning som ansvarar för att ta de biometriska uppgifterna. En person med sådan utbildning bör vara den person som utsetts till att tillfälligt agera som företrädare enligt direktiv (EU) 2024/1346, om en sådan person har utsetts.
- (47) Medlemsstaterna bör i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa när de tillämpar denna förordning. Om den medlemsstat som gör en framställan konstaterar att Eurodacuppgifter rör ett barn får dessa uppgifter endast användas för brottsbekämpande ändamål, i synnerhet sådana som rör förhindrande, upptäckt och utredning av handel med barn och andra grova brott mot barn, av den medlemsstat som gör framställan och i enlighet med den medlemsstatens egen lagstiftning som är tillämplig på underåriga och i enlighet med skyldigheten att i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa.
- (48) Det är nödvändigt att fastställa exakta regler för överföring av sådana biometriska uppgifter och andra relevanta personuppgifter i Eurodac, lagring av uppgifterna, jämförelse med andra biometriska uppgifter, överföring av resultatet av sådana jämförelser samt märkning och radering av de registrerade uppgifterna. Dessa regler kan skilja sig åt beroende på, och bör specifikt anpassas till, situationen för olika kategorier av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer.
- (49) Medlemsstaterna bör säkerställa att överföringen av biometriska uppgifter är av adekvat kvalitet för jämförelse med hjälp av det datoriserade systemet för igenkänning av fingeravtryck och ansiktsbild. Alla myndigheter med åtkomsträtt till Eurodac bör investera i lämplig fortbildning och nödvändig teknisk utrustning. Myndigheter med åtkomsträtt till Eurodac bör underrätta eu-Lisa om specifika problem som de stött på beträffande kvaliteten på uppgifterna, i syfte att lösa dem.
- (50) Om det tillfälligt eller permanent är omöjligt att ta eller överföra de biometriska uppgifterna för en person, bland annat på grund av att kvaliteten på uppgifterna är otillräcklig för en adekvat jämförelse, att det föreligger tekniska problem eller skäl kopplade till hälsoskydd eller att den registrerade inte bör eller kan lämna biometriska uppgifter till följd av omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll, bör detta inte inverka negativt på behandlingen eller beslutet beträffande en registrerad ansökan om internationellt skydd för den personen.
- (51) Medlemsstaterna bör när det gäller skyldigheten att ta fingeravtryck ta hänsyn till kommissionens arbetsdokument om genomförandet av Eurodacförordningen, som rådet den 20 juli 2015 uppmanade medlemsstaterna att följa. Det innehåller bästa praxis för tagande av fingeravtryck. I förekommande fall bör medlemsstaterna också ta hänsyn till den checklista för att handla i överensstämmelse med de grundläggande rättigheterna i samband med tagande av fingeravtryck för Eurodac som Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter offentliggjort och som syftar till att hjälpa medlemsstaterna att fullgöra skyldigheterna i fråga om grundläggande rättigheter när de tar fingeravtryck.
- (52) Medlemsstaterna bör informera alla personer som enligt denna förordning är skyldiga att lämna biometriska uppgifter om deras skyldighet att göra detta. Medlemsstaterna bör också förklara för dessa personer att det ligger i deras intresse att omedelbart samarbeta fullt ut i förfarandet genom att lämna sina biometriska uppgifter. Om det

⁽²⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1862 av den 28 november 2018 om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring och upphävande av rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1986/2006 och kommissionens beslut 2010/261/EU (EUT L 312, 7.12.2018, s. 56).

i en medlemsstats nationella lagstiftning fastställs administrativa åtgärder som medger en möjlighet att som en sista utväg ta biometriska uppgifter med hjälp av tvång, måste dessa åtgärder fullt ut respektera stadgan. Endast under vederbörligen motiverade omständigheter och som en sista utväg, när andra möjligheter uttömts, kan en proportionerlig grad av tvång användas för att säkerställa att tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som anses vara sårbara personer, och underåriga, fullgör skyldigheten att lämna biometriska uppgifter.

- (53) Om en medlemsstat använder förvar för att fastställa eller kontrollera en tredjelandsmedborgares eller statslös persons identitet, bör det endast användas som en sista utväg och med full respekt för den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i enlighet med relevant unionsrätt, bland annat stadgan.
- (54) Träffar bör i förekommande fall kontrolleras av en utbildad expert på fingeravtryck, dels för att säkerställa en korrekt ansvarsfördelning enligt förordning (EU) 2024/1351, dels för att med säkerhet kunna identifiera tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen samt brottsmisstänkta eller brottsoffer vilkas uppgifter kan finnas lagrade i Eurodac. Kontroller av en utbildad expert bör anses vara nödvändiga vid tvivel om huruvida resultatet av jämförelsen av uppgifter om fingeravtryck rör samma person, särskilt om uppgifterna överensstämmer med en träff på ett fingeravtryck som tillhör en person av annat kön eller om uppgifterna om ansiktsbild inte överensstämmer med ansiktsdragen hos den person för vilken de biometriska uppgifterna togs. Träffar i Eurodac som grundas på ansiktsbilder bör också kontrolleras av en expert som utbildats i enlighet med nationell praxis om jämförelsen endas görs med uppgifter om ansiktsbild görs. Om en jämförelse av uppgifter om fingeravtryck och en jämförelse av uppgifter om ansiktsbild utförs samtidigt och träffar erhålls för båda dataseten av biometriska uppgifter, bör medlemsstaterna kunna kontrollera resultatet av jämförelsen av uppgifterna om ansiktsbild.
- (55) Tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansökt om internationellt skydd i en medlemsstat kan under många år framöver komma att försöka ansöka om internationellt skydd i en annan medlemsstat. Den längsta period under vilken biometriska uppgifter för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansökt om internationellt skydd kan lagras i Eurodac bör begränsas till vad som är nödvändigt och bör vara proportionerligt i linje med proportionalitetsprincipen i artikel 52.1 i stadgan och enligt domstolens tolkning. De flesta tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistats i unionen under flera år har under denna period fått status som bofast eller till och med medborgarskap i en medlemsstat, och tio år bör därför anses vara en rimlig period för lagring av biometriska och alfanumeriska uppgifter.
- (56) I sina slutsatser om statslöshet av den 4 december 2015 erinrade rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar om unionens åtagande från september 2012 om att alla medlemsstater skulle ansluta sig till konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning, upprättad i New York den 28 september 1954, och skulle överväga att ansluta sig till konventionen om begränsning av statslöshet, upprättad i New York den 30 augusti 1961.
- (57) Vid tillämpning av skälen för vägran enligt förordning (EU) 2024/1350 bör biometriska uppgifter för de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande enligt den förordningen tas, överföras till Eurodac och jämföras med de uppgifter som lagras i Eurodac om personer som beviljats internationellt skydd, personer som beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med den förordningen, personer som vägrats inresa till en medlemsstat av ett av de skäl som avses i den förordningen, nämligen att det fanns rimliga skäl att anta att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen utgör en fara för samhället, allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa för den berörda medlemsstaten eller på grund av en registrering på en spärlista i Schengens informationssystem eller i en nationell databas i en medlemsstat, eller för vilka det inreseförfarandet har avbrutits eftersom de inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke, och personer som har beviljats inresa enligt ett nationellt vidarebosättningsprogram. Dessa kategorier av uppgifter bör därför lagras i Eurodac och göras tillgängliga för jämförelse.
- (58) Vid tillämpning av förordningarna (EU) 2024/1350 och (EU) 2024/1351 bör biometriska uppgifter om tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de togs. Denna period bör vara tillräcklig med tanke på att de flesta av dessa personer kommer att ha varit bosatta i unionen i flera år och kommer att ha erhållit ställning som varaktigt bosatt eller till och med medborgarskap i en medlemsstat.

SV

EUT L, 22.5.2024

- (59) Om en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har vägrats inresa till en medlemsstat av ett av de skäl som anges i förordning (EU) 2024/1350, nämligen att det fanns rimliga skäl att anta att tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen utgör en fara för samhället, allmän ordning, säkerhet eller folkhälsa för den berörda medlemsstaten eller att personen i fråga är registrerad på en spärllista i Schengens informationssystem eller i en nationell databas i en medlemsstat, bör uppgifterna om detta lagras under en period av tre år räknat från den dag då det negativa beslutet om inresa fattades. Sådana uppgifter måste lagras under så lång tid för att andra medlemsstater som genomför ett inreseförfarande ska kunna få information, bland annat information om andra medlemsstaters markering av uppgifter, från Eurodac under hela inreseförfrandet, vid behov genom att tillämpa de skäl för vägran som anges i förordning (EU) 2024/1350. Dessutom bör uppgifter om inreseförfranden som tidigare har avbrutits på grund av att tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke lagras i Eurodac i tre år så att de andra medlemsstater som genomför ett inreseförfarande kan fatta ett negativt beslut, enligt vad som är tillåtet enligt den förordningen.
- (60) Överföringen av uppgifter om personer som registrerats för att genomföra ett inreseförfarande i Eurodac bör bidra till att begränsa antalet medlemsstater som utbyter dessa personers personuppgifter under ett efterföljande inreseförfarande och bör således bidra till att säkerställa efterlevnad av principen om uppgiftsminimering.
- (61) Om en medlemsstat erhåller en träff från Eurodac som kan hjälpa den medlemsstaten att fullgöra sina skyldigheter enligt vad som krävs för att tillämpa skälen för att vägra inresa i enlighet med förordning (EU) 2024/1350, bör den ursprungsmedlemsstat som tidigare vägrat en tredjelandsmedborgare eller en statslös person inresa snabbt utbyta kompletterande information med den medlemsstat som erhållit träffen i enlighet med principen om lojalt samarbete och med beaktande av principerna om dataskydd. Ett sådant utbyte av uppgifter bör göra det möjligt för den medlemsstat som erhållit träffen att fatta beslut om inresa inom den tidsfrist som fastställs i den förordningen för slutförande av inreseförfrandet.
- (62) Skyldigheten att ta och överföra biometriska uppgifter för personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande bör inte gälla när medlemsstaten i fråga avbryter förfrandet innan biometriska uppgifter tas.
- (63) Fem år bör anses vara en nödvändig tidsperiod för lagring av biometriska och alfanumeriska uppgifter för att kunna förebygga och övervaka olagliga förflyttningar av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som inte har rätt att vistas i unionen, kunna vidta nödvändiga åtgärder för att faktiskt verkställa återsändande och återtagande till tredjeland i enlighet med direktiv 2008/115/EG, samtidigt som rätten till skydd av personuppgifter garanteras.
- (64) För att stödja medlemsstaterna i deras administrativa samarbete under genomförandet av direktiv 2001/55/EG bör uppgifter om personer som har beviljats tillfälligt skydd lagras i Eurodac under en period av ett år från och med den dag då rådets relevanta genomförandebeslut träder i kraft. Lagringsperioden bör förlängas varje år så länge som det tillfälliga skyddet varar.
- (65) Lagringsperioden bör vara kortare i vissa speciella situationer när det inte finns behov att bevara biometriska uppgifter eller andra personuppgifter under så lång tid. Biometriska uppgifter och övriga personuppgifter för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer bör raderas omedelbart och permanent så snart tredjelandsmedborgarna eller de statslösa personerna blivit medborgare i en medlemsstat.
- (66) När det gäller registrerade vars biometriska uppgifter registrerats i Eurodac i samband med inlämnande eller registrering av ansökan om internationellt skydd och som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat, bör uppgifterna lagras så att de uppgifter som registreras vid registrering eller inlämnande av en ny ansökan om internationellt skydd kan jämföras med de uppgifter som tidigare registrerats.
- (67) eu-Lisa har anförtrottps kommissionens arbetsuppgifter rörande den operativa förvaltningen av Eurodac i enlighet med denna förordning samt vissa arbetsuppgifter rörande kommunikationsinfrastrukturen från och med den 1 december 2012, den dag då eu-Lisa inledde sin verksamhet. Europol bör dessutom ges observatörsstatus vid mötena med eu-Lisas styrelse när det står en fråga på dagordningen som rör tillämpningen av denna förordning om åtkomst till Eurodac för sökningar av medlemsstaternas utsedda myndigheter och Europol utsedda myndighet i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. Europol bör ha rätt att utse en företrädare i eu-Lisas rådgivande grupp för Eurodac.

- (68) Det är nödvändigt att tydligt fastställa kommissionens och eu-Lisas ansvar när det gäller Eurodac och kommunikationsinfrastrukturen, liksom medlemsstaternas ansvar i fråga om behandling av personuppgifter, datasäkerhet samt åtkomst till och rättelse av registrerade uppgifter.
- (69) Det är nödvändigt att utse behöriga myndigheter i medlemsstaterna, liksom den nationella åtkomstpunkt som en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter ska passera och att föra en förteckning över de operativa enheter inom de utsedda myndigheterna som är bemyndigade att göra en sådan framställan om jämförelse i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott.
- (70) Det är nödvändigt att utse och föra en förteckning över de operativa enheter inom Europol som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter via Europolis åtkomstpunkt. Sådana enheter, inbegripet enheter som arbetar mot människohandel, sexuella övergrepp och sexuell exploatering, särskilt i fall där brottsoffren är underåriga, bör vara bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter via Europolis åtkomstpunkt i syfte att stödja och stärka medlemsstaternas arbete med att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott som omfattas av Europolis mandat.
- (71) En framställan om jämförelse med uppgifter som lagras i Eurodac bör göras av de operativa enheterna inom de utsedda myndigheterna till den nationella åtkomstpunkten, via kontrollmyndigheten, och bör åtföljas av en motivering. De operativa enheter inom de utsedda myndigheterna som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter bör inte fungera som kontrollmyndigheter. Kontrollmyndigheterna bör agera oberoende av de utsedda myndigheterna och vara ansvariga för att på ett oberoende sätt säkerställa att villkoren för åtkomst i enlighet med vad som fastställs genom denna förordning strikt iakttas. Kontrollmyndigheterna bör därefter via den nationella åtkomstpunkten till Eurodac vidarebefordra framställan om jämförelse, utan att ange skälen till den, efter kontroll av att samtliga villkor för åtkomst till uppgifter uppfyllts. I brådskande undantagsfall där det är nödvändigt att redan i ett tidigt skede få åtkomst för att bemöta ett specifikt och verkligt hot med anknytning till terroristbrott eller andra grova brott, bör det vara möjligt för kontrollmyndigheten att vidarebefordra framställan omedelbart och utföra kontrollen först i efterhand.
- (72) Det bör vara möjligt för den utsedda myndigheten och kontrollmyndigheten att ingå i samma organisation om detta tillåts i nationell rätt, men kontrollmyndigheten bör agera oberoende när den utför sina arbetsuppgifter enligt denna förordning.
- (73) För att skydda personuppgifter och för att utesluta systematiska jämförelser, som bör vara förbjudna, bör behandling av Eurodacuppgifter äga rum endast i specifika fall och när det är nödvändigt i syfte att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. Ett specifikt fall föreligger särskilt när framställan om jämförelse har samband med en specifik och konkret situation, med en specifik och konkret fara kopplad till ett terroristbrott eller ett annat grovt brott, eller med specifika personer som det finns allvarliga skäl att förmoda kommer att begå eller har begått sådana brott. Ett specifikt fall kan också föreligga när framställan om jämförelse har samband med en person som är offer för ett terroristbrott eller ett annat grovt brott. Medlemsstaternas utsedda myndigheter och Europolis utsedda myndighet bör således göra en framställan om jämförelse med Eurodac endast om de har rimliga skäl att anta att en sådan jämförelse kommer att ge dem information som på ett avgörande sätt hjälper dem att förhindra, upptäcka eller utreda ett terroristbrott eller ett annat grovt brott.
- (74) Dessutom bör åtkomst ges på villkor att en förhandssökning i medlemsstatens nationella biometrisk databaser och i alla andra medlemsstaters system för automatisk identifiering av fingeravtryck enligt rådets beslut 2008/615/RIF⁽²⁹⁾ har gjorts, såvida inte sökningen i CIR i enlighet med artikel 22.2 i förordning (EU) 2019/818 visar att det finns uppgifter om den berörda personen lagrade i Eurodac. Detta villkor innebär att den medlemsstat som gör en framställan måste göra jämförelser med alla andra medlemsstaters system för automatisk identifiering av fingeravtryck enligt beslut 2008/615/RIF som är tekniskt tillgängliga, såvida inte den medlemsstaten kan visa att det finns rimliga skäl att anta att detta inte skulle leda till att den registrerades identitet fastställs. Sådana rimliga skäl föreligger särskilt om det specifika fallet inte har någon operativ eller utredningsrelaterad koppling till en viss medlemsstat. Det villkoret förutsätter att den medlemsstat som gör en framställan först har genomfört beslut 2008/615/RIF rättsligt och tekniskt i fråga om uppgifter om fingeravtryck, eftersom det inte bör vara tillåtet att utföra en Eurodac kontroll för brottsbekämpande ändamål utan att kraven för uppfyllande av det villkoret uppfylls.

⁽²⁹⁾ Rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (EUT L 210, 6.8.2008, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

Utöver förhandskontrollen i databaserna bör de utsedda myndigheterna också kunna utföra en samtidig kontroll i VIS, under förutsättning att villkoren för en jämförelse med de uppgifter som lagras i det systemet, i enlighet med rådets beslut 2008/633/RIF⁽¹⁰⁾, har uppfyllts.

- (75) För effektiva jämförelser och ett effektivt utbyte av personuppgifter bör medlemsstaterna fullt ut genomföra och utnyttja befintliga internationella avtal och redan gällande unionsrätt som rör utbyte av personuppgifter, i synnerhet beslut 2008/615/RIF.
- (76) Unionens utomobligatoriska ansvar i samband med driften av Eurodac regleras av relevanta bestämmelser i fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget), men det är nödvändigt att fastställa särskilda bestämmelser om medlemsstaternas utomobligatoriska ansvar i samband med driften av Eurodac.
- (77) Förordning (EU) 2016/679 är tillämplig när medlemsstaterna behandlar personuppgifter i enlighet med den här förordningen, såvida inte behandlingen utförs av medlemsstaternas utsedda behöriga myndigheter eller behöriga kontrollmyndigheter i syfte att förhindra, utreda, upptäcka eller lagföra terroristbrott eller andra grova brott, däribland att värna om den allmänna säkerheten och förhindra hot mot den.
- (78) Nationella bestämmelser som antagits i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680⁽¹¹⁾ är tillämpliga på behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i medlemsstaterna i syfte att förhindra, utreda, avslöja eller lagföra terroristbrott eller andra allvarliga brott enligt denna förordning.
- (79) Förordning (EU) 2016/794 är tillämplig på behandling av personuppgifter som utförs av Europol i syfte att förhindra, utreda eller avslöja terroristbrott och andra grova brott i enlighet med den här förordningen.
- (80) De bestämmelser som fastställs i förordning (EU) 2016/679 avseende skyddet av enskildas fri- och rättigheter, särskilt rätten till skydd av personuppgifter som rör dem, bör specificeras i den här förordningen vad gäller ansvaret för behandlingen av uppgifterna, värnandet om de registrerades rättigheter och övervakningen av dataskyddet, särskilt inom vissa sektorer.
- (81) En persons rätt till integritet och dataskydd bör alltid värnas i enlighet med denna förordning när det gäller åtkomst till Eurodac både för medlemsstaternas myndigheter och för unionens bemyndigade byråer.
- (82) De registrerade bör ha rätt till åtkomst till och rättelse och radering av personuppgifter som rör dem samt rätt till begränsning av behandlingen av personuppgifter. Med beaktande av de ändamål för vilka uppgifterna behandlas bör de registrerade ha rätt att komplettera ofullständiga personuppgifter, bland annat genom att tillhandahålla ett kompletterande utlåtande. Dessa rättigheter bör utövas i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och i enlighet med de förfaranden som fastställs i den här förordningen, direktiv (EU) 2016/680 och förordning (EU) 2016/794 vad gäller behandling av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål i enlighet med den här förordningen. När det gäller nationella myndigheters behandling av personuppgifter i Eurodac bör varje medlemsstat av rättssäkerhets- och öppenhetsskäl utse den myndighet som ska anses vara personuppgiftsansvarig i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och direktiv (EU) 2016/680 och som bör ha centralt ansvar för denna medlemsstats behandling av uppgifter. Varje medlemsstat bör meddela kommissionen närmare uppgifter om den myndigheten.
- (83) Det är också viktigt att felaktiga uppgifter som registrerats i Eurodac rättas för att säkerställa att den statistik som tas fram i enlighet med denna förordning är korrekt.
- (84) Överföring av personuppgifter som en medlemsstat eller Europol i enlighet med denna förordning erhållit från Eurodac till ett tredjeland eller en internationell organisation eller en privat enhet som är etablerad i eller utanför unionen bör förbjudas i syfte att säkerställa asylrätten och garantera personer vilkas uppgifter behandlas i enlighet med denna förordning att deras uppgifter inte röjs för tredjeländer. Detta innebär att medlemsstaterna inte bör överföra information som de erhållit från Eurodac beträffande namn, födelsedatum, medborgarskap, ursprung-

⁽¹⁰⁾ Rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott (EUT L 218, 13.8.2008, s. 129).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

smedlemsstat(er), omfördelningsmedlemsstat eller medlemsstat för vidarebosättning, detaljer om identitets- eller resehandlingen, plats och datum för vidarebosättning eller ansökan om internationellt skydd, det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten, det datum då de biometriska uppgifterna togs liksom det datum då medlemsstaten/medlemsstaterna överförde uppgifterna till Eurodac, operatörens användar-ID samt all information som rör alla överföringar av en registrerad enligt förordning (EU) 2024/1351. Detta förbud bör inte påverka medlemsstaternas rätt att till tredjeländer överföra sådana uppgifter som omfattas av förordning (EU) 2024/1351 i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och de nationella bestämmelser som antas enligt direktiv (EU) 2016/680 i syfte att säkerställa att medlemsstaterna har möjlighet att samarbeta med sådana tredjeländer vid tillämpning av den här förordningen.

- (85) Som ett undantag från regeln att personuppgifter som en medlemsstat erhållit i enlighet med denna förordning inte bör överföras till eller göras tillgängliga för tredjeländer bör det vara möjligt att överföra sådana personuppgifter till ett tredjeland om överföringen omfattas av strikta villkor och är nödvändig i enskilda fall i syfte att bidra till identifieringen av en tredjelandsemborgare i samband med återsändandet av personen. Överföringen av personuppgifter bör omfattas av strikta villkor. När sådana personuppgifter överförs bör ingen information lämnas ut till ett tredjeland om att en ansökan om internationellt skydd har lämnats in av den tredjelandsemborgaren. Överföring av personuppgifter till ett tredjeland bör utföras i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och med ursprungsmedlemsstatens samtycke. Mottagande tredjeländer omfattas ofta inte av beslut om adekvat skyddsnivå som kommissionen antar i enlighet med förordning (EU) 2016/679. Vidare har det genom unionens omfattande insatser i samarbete med de viktigaste ursprungsländerna för tredjelandsemborgare som vistas olagligt och som är skyldiga att återvända inte säkerställts att sådana tredjeländer systematiskt uppfyller kravet enligt internationell rätt att återta sina egna medborgare. Återtagandeavtal som ingåtts eller håller på att förhandlas fram av unionen eller medlemsstaterna och som föreskriver lämpliga skyddsåtgärder för överföring av uppgifter till tredjeland i enlighet med artikel 46 i förordning (EU) 2016/679 omfattar ett begränsat antal sådana tredjeländer, och det är fortfarande osäkert om några nya sådana avtal kommer att ingås. I sådana situationer, och som ett undantag från kravet på ett beslut om adekvat skyddsnivå eller på lämpliga skyddsåtgärder, bör överföring av personuppgifter till tredjeländers myndigheter i enlighet med den här förordningen medges i syfte att genomföra unionens återvändandepolitik, och undantaget i förordning (EU) 2016/679 bör kunna användas under förutsättning att de villkor som fastställs i den förordningen är uppfyllda. Genomförandet av förordning (EU) 2016/679 bör, även när det gäller överföring av personuppgifter till tredjeländer i enlighet med den här förordningen, övervakas av den nationella oberoende tillsynsmyndigheten. Förordning (EU) 2016/679 är tillämplig när det gäller det ansvar som medlemsstaternas myndigheter har i egenskap av personuppgiftsansvariga i den mening som avses i den förordningen.
- (86) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 ⁽¹²⁾, särskilt artikel 33 om konfidentialitet och säkerhet i samband med behandlingen, gäller när unionens institutioner, organ och byråer behandlar personuppgifter vid tillämpning av den här förordningen, utan att det påverkar tillämpningen av förordning (EU) 2016/794, som bör tillämpas på Europols behandling av personuppgifter. Vissa punkter bör dock klargöras när det gäller ansvaret för behandlingen av uppgifter och tillsynen över dataskyddet, med tanke på att dataskyddet är en nyckelfaktor för ett effektivt fungerande Eurodac och eftersom datasäkerhet, hög teknisk kvalitet och lagenliga sökmöjligheter är väsentliga för att säkerställa att Eurodac fungerar smidigt och korrekt och för att underlätta tillämpningen av förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350.
- (87) Den registrerade bör särskilt få information om ändamålet med behandlingen av hans eller hennes uppgifter i Eurodac, inklusive en redogörelse för målen för förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350, och om vad de brottsbekämpande myndigheterna får använda hans eller hennes uppgifter till.
- (88) Lagenligheten i de enskilda medlemsstaternas behandling av personuppgifter bör övervakas av de nationella tillsynsmyndigheter som inrättats i enlighet med förordning (EU) 2016/679, medan Europeiska datatillsynsmannen, som inrättades genom förordning (EU) 2018/1725, övervakar verksamheten inom unionens institutioner, organ och byråer i fråga om behandlingen av personuppgifter inom ramen för den här förordningen. Dessa tillsynsmyndigheter och Europeiska datatillsynsmannen bör samarbeta med varandra vid övervakningen av behandlingen av personuppgifter, inbegripet inom ramen för den samordnade tillsynskommitté som inrättats inom ramen för Europeiska dataskyddstyrelsen.

⁽¹²⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (89) Medlemsstaterna, Europaparlamentet, rådet och kommissionen bör säkerställa att de nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen har förmåga att övervaka användningen av och åtkomsten till Eurodacuppgifter på lämpligt sätt.
- (90) Eurodacs prestanda bör övervakas och utvärderas regelbundet, bland annat när det gäller frågan om huruvida åtkomsten för brottsbekämpande ändamål har lett till indirekt diskriminering av personer som ansöker om internationellt skydd, en fråga som kommissionen tagit upp i sin utvärdering av denna förordnings förenlighet med stadgan. eu-Lisa bör överlämna en årlig rapport om Eurodacs verksamhet till Europaparlamentet och rådet.
- (91) Medlemsstaterna bör inrätta ett system med effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för sådan rättsstridig behandling av uppgifter som registrerats i Eurodac som strider mot dess syfte.
- (92) För att underlätta tillämpningen av förordning (EU) 2024/1351 är det nödvändigt att medlemsstaterna informeras om situationen i enskilda asylförfaranden.
- (93) Denna förordning bör inte påverka tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG⁽³⁾.
- (94) I denna förordning respekteras de grundläggande rättigheter och iaktas de principer som erkänns i synnerhet i stadgan. Denna förordning syftar särskilt till att säkerställa full respekt för skyddet av personuppgifter och rätten att ansöka om internationellt skydd samt att främja tillämpningen av artiklarna 8 och 18 i stadgan. Medlemsstaterna bör tillämpa denna förordning i enlighet med detta.
- (95) Europeiska datatillsynsmannen har hörts i enlighet med artikel 42 i förordning (EU) 2018/1725 och avgav yttranden den 21 september 2016 och den 30 november 2020.
- (96) Eftersom målet för denna förordning, nämligen att skapa ett system för jämförelse av biometriska uppgifter för att bidra till genomförandet av unionens asyl- och migrationspolitik, genom själva sin beskaffenhet inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (97) Denna förordnings territoriella tillämpningsområde bör begränsas så att det överensstämmer med det territoriella tillämpningsområdet för förordning (EU) 2024/1351, med undantag för de bestämmelser som rör uppgifter som samlas in för att bidra till tillämpningen av förordning (EU) 2024/1350 på de villkor som anges i den här förordningen.
- (98) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark.
- (99) I enlighet med artiklarna 1, 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77).

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Allmänna bestämmelser

Artikel 1

Syftet med Eurodac

1. Härmed inrättas ett system kallat *Eurodac*. Dess syfte är att
 - a) stödja asylsystemet, inbegripet genom att hjälpa till att fastställa vilken medlemsstat som enligt förordning (EU) 2024/1351 ska vara ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller statslös person har registrerat i en medlemsstat samt genom att underlätta tillämpningen av den förordningen på de villkor som anges i den här förordningen,
 - b) bidra till tillämpningen av förordning (EU) 2024/1350 på de villkor som anges i den här förordningen,
 - c) bidra till kontroll av irreguljär invandring till unionen, till upptäckt av sekundära förflyttningar inom unionen och till identifiering av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt i syfte att avgöra vilka lämpliga åtgärder som ska vidtas av medlemsstaterna,
 - d) bidra till skyddet av barn, inbegripet i samband med brottsbekämpning,
 - e) fastställa de villkor enligt vilka medlemsstaternas utsedda myndigheter och Europols utsedda myndighet för brottsbekämpande ändamål får göra en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med sådana uppgifter som är lagrade i Eurodac i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott eller andra grova brott,
 - f) bidra till korrekt identifiering av personer som registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 20 i förordning (EU) 2019/818 genom att lagra uppgifter om identitet, resehandlingsuppgifter och biometriska uppgifter i den gemensamma databasen för identitetsuppgifter (CIR),
 - g) stödja ändamålen med det EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) som inrättades genom förordning (EU) 2018/1240,
 - h) stödja ändamålen med det informationssystem för viseringar (VIS) som avses i förordning (EG) nr 767/2008,
 - i) stödja evidensbaserat beslutsfattande genom att ta fram statistik,
 - j) bidra till genomförandet av direktiv 2001/55/EG.
2. Utan att det påverkar ursprungsmedlemsstatens behandling av uppgifter som är avsedda för Eurodac och som finns i databaser som inrättats enligt den medlemsstatens nationella rätt får biometriska uppgifter och andra personuppgifter endast behandlas i Eurodac i de syften som anges i den här förordningen, i förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2018/1240, (EU) 2019/818, (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 samt i direktiv 2001/55/EG.

Denna förordning respekterar fullt ut den mänskliga värdigheten och de grundläggande rättigheterna och iakttar de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*), inbegripet rätten till respekt för privatlivet, rätten till skydd av personuppgifter, rätten till asyl samt förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling. Behandling av personuppgifter i enlighet med denna förordning får i detta avseende inte leda till någon diskriminering av personer som omfattas av denna förordning på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till en nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning.

En persons rätt till integritet och dataskydd ska värnas i enlighet med denna förordning när det gäller åtkomst till Eurodac både för medlemsstaternas myndigheter och för Europeiska unionens bemyndigade byråer.

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 2

Definitioner

1. I denna förordning gäller följande definitioner:

- a) *person som ansöker om internationellt skydd*: en tredjelandsmedborgare eller statslös person som ansökt om sådant internationellt skydd som avses i artikel 3.7 i förordning (EU) 2024/1347 och där inget slutligt avgörande ännu fattats.
- b) *person som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande*: en person som registrerats för genomförande av ett vidarebosättningsförfarande eller ett förfarande för inresa av humanitära skäl i enlighet med artikel 9.3 i förordning (EU) 2024/1350.
- c) *person som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram*: en person som vidarebosatts av en medlemsstat utanför ramen för förordning (EU) 2024/1350, om denna person beviljas internationellt skydd enligt definitionen i artikel 3.3 i förordning (EU) 2024/1347 eller humanitär status enligt nationell rätt i den mening som avses i artikel 2.3 c i förordning (EU) 2024/1350 i enlighet med reglerna för det nationella vidarebosättningsprogrammet.
- d) *humanitär status enligt nationell rätt*: humanitär status enligt nationell rätt som fastställer rättigheter och skyldigheter motsvarande de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i artiklarna 20–26 och 28–35 i förordning (EU) 2024/1347.
- e) *ursprungsmedlemsstat*:
 - i) i fråga om en person som omfattas av artikel 15.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen,
 - ii) i fråga om en person som omfattas av artikel 18.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen,
 - iii) i fråga om en person som omfattas av artikel 18.2, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac,
 - iv) i fråga om en person som omfattas av artikel 20.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac,
 - v) i fråga om en person som omfattas av artikel 22.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen,
 - vi) i fråga om en person som omfattas av artikel 23.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen,
 - vii) i fråga om en person som omfattas av artikel 24.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen,
 - viii) i fråga om en person som omfattas av artikel 26.1, den medlemsstat som överför personuppgifterna till Eurodac och som erhåller resultatet av jämförelsen.
- f) *tredjelandsmedborgare*: en person som inte är unionsmedborgare i den mening som avses i artikel 20.1 i EUF-fördraget och som inte heller är medborgare i en stat som deltar i tillämpningen av denna förordning genom ett avtal med unionen.
- g) *olaglig vistelse*: en tredjelandsmedborgares eller en statslös persons vistelse på en medlemsstats territorium, där tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen inte uppfyller eller inte längre uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399⁽³⁴⁾ eller andra villkor för inresa, vistelse eller bosättning i den medlemsstaten.
- h) *person som beviljats internationellt skydd*: en person som beviljats flyktingstatus enligt definitionen i artikel 3.1 i förordning (EU) 2024/1347 eller status som subsidiärt skyddsbehövande enligt definitionen i artikel 3.2 i den förordningen.

⁽³⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 77, 23.3.2016, s. 1).

EUT L, 22.5.2024

SV

- i) *person som har beviljats tillfälligt skydd*: person som åtnjuter tillfälligt skydd enligt definitionen i artikel 2 a i direktiv 2001/55/EG och i rådets genomförandebeslut om införande av tillfälligt skydd eller något annat likvärdigt nationellt skydd som införts som en reaktion på samma händelse som den som avses i rådets genomförandebeslut.
- j) *träff*: en överensstämmelse eller överensstämmelser som konstaterats av Eurodac vid jämförelse mellan biometriska uppgifter som finns registrerade i den datoriserade centrala databasen och sådana som överförs av en medlemsstat, utan att detta påverkar kravet på att medlemsstaterna omedelbart ska kontrollera resultatet av jämförelsen enligt artikel 38.4.
- k) *nationell åtkomstpunkt*: det utsedda nationella system som ska användas för kommunikationen med Eurodac.
- l) *Europols åtkomstpunkt*: det utsedda Europolsystem som ska användas för kommunikationen med Eurodac.
- m) *Eurodacuppgifter*: alla uppgifter som är lagrade i Eurodac i enlighet med artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2.
- n) *brottsbekämpning*: förhindrande, upptäckande eller utredande av terroristbrott eller andra grova brott.
- o) *terroristbrott*: brott enligt nationell rätt som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541.
- p) *grovt brott*: brott som motsvarar eller är likvärdigt med ett av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF om det enligt nationell rätt kan bestraffas med fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i minst tre år.
- q) *uppgifter om fingeravtryck*: uppgifter om platta och rullade fingeravtryck av alla tio fingrar om dessa finns, eller ett fingeravtrycksspår.
- r) *uppgifter om ansiktsbild*: digitala bilder av ansiktet med tillräcklig bildupplösning och kvalitet för att de ska kunna användas för automatisk biometrisk matchning.
- s) *biometriska uppgifter*: uppgifter om fingeravtryck eller ansiktsbild.
- t) *alfanumeriska uppgifter*: uppgifter som återges med bokstäver, siffror, särskilda tecken, mellanslag eller skiljetecken.
- u) *uppehållstillstånd*: varje tillstånd som utfärdas av myndigheterna i en medlemsstat och som berättigar en tredjelandsmedborgare eller en statslös person att vistas på dess territorium, inklusive de dokument som styrker rätten att vistas på territoriet inom ramen för tillfälligt skydd eller i väntan på att den situation som förhindrar att ett avlägsnandebeslut verkställs ska upphöra, med undantag för viseringar och uppehållstillstånd som utfärdas under den tid som krävs för att fastställa ansvarig medlemsstat enligt förordning (EU) 2024/1351 eller under prövningen av en ansökan om internationellt skydd eller en ansökan om uppehållstillstånd.
- v) *dokument för gränssnittskontroll*: ett tekniskt dokument som anger de nödvändiga krav som de nationella åtkomstpunkterna eller Europols åtkomstpunkt ska uppfylla för att kunna kommunicera elektroniskt med Eurodac, i synnerhet genom att detaljerat ange formatet för och det eventuella innehållet i de uppgifter som Eurodac och de nationella åtkomstpunkterna eller Europols åtkomstpunkt ska utbyta.
- w) *CIR*: den gemensamma databas för identitetsuppgifter som inrättats genom artikel 17.1 och 17.2 i förordning (EU) 2019/818.
- x) *identitetsuppgifter*: sådana uppgifter som avses i artiklarna 17.1 c–f och h, 19.1 c–f och h, 21.1 c–f och h, 22.2 c–f och h, 23.2 c–f och h, 24.2 c–f och h och 26.2 c–f och h.
- y) *dataset*: upplysningar som registreras i Eurodac i enlighet med artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 eller 26 och som omfattar en registrerads fingeravtryck samt biometriska uppgifter, alfanumeriska uppgifter och i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling.

SV

EUT L, 22.5.2024

- z) *barn* eller *underårig*: en tredjelandsmedborgare eller en statslös person under 18 år.
2. Definitionerna i artikel 4 i förordning (EU) 2016/679 ska tillämpas på den här förordningen, i den utsträckning personuppgifter behandlas av medlemsstaternas myndigheter för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j i den här förordningen.
3. Om inget annat anges ska definitionerna i artikel 2 i förordning (EU) 2024/1351 tillämpas på den här förordningen.
4. Definitionerna i artikel 3 i direktiv (EU) 2016/680 ska tillämpas på denna förordning, i den utsträckning personuppgifter behandlas av medlemsstaternas behöriga myndigheter för denna förordnings brottsbekämpande ändamål.

Artikel 3

Systemarkitektur och grundläggande principer

1. Eurodac ska bestå av
- a) ett centralt system, som omfattar
- i) en central enhet, och
- ii) en plan och ett system för driftkontinuitet,
- b) en kommunikationsinfrastruktur som tillhandahåller en säker och krypterad kommunikationskanal för överföring av Eurodacuppgifter mellan det centrala systemet och medlemsstaterna (*kommunikationsinfrastrukturen*),
- c) CIR,
- d) en säker kommunikationsinfrastruktur mellan det centrala systemet och de centrala infrastrukturerna för den europeiska sökportalen och mellan det centrala systemet och CIR.
2. CIR ska innehålla de uppgifter som avses i artiklarna 17.1 a–f, h och i, 19.1 a–f, h och i, 21.1 a–f, h och i, 22.2 a–f, h och i, 23.2 a–f, h och i, artikel 24.2 a–f och h, 24.3 a och 26.2 a–f, h och i. Återstående Eurodacuppgifter ska lagras i det centrala systemet.
3. Kommunikationsinfrastrukturen ska använda det befintliga nätet för säkra transeuropeiska telematik tjänster för myndigheter (*Testa*). För att säkerställa konfidentialiteten ska personuppgifter som överförs till eller från Eurodac krypteras.
4. Varje medlemsstat ska ha en enda nationell åtkomstpunkt. Europol ska ha en egen enda åtkomstpunkt (*Europol's åtkomstpunkt*).
5. Uppgifter rörande personer som omfattas av artiklarna 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 och 26.1 och som behandlas i Eurodac ska behandlas på ursprungsmedlemsstatens vägnar enligt de villkor som anges i denna förordning och hållas isär med hjälp av lämpliga tekniska hjälpmedel.
6. Alla dataset registrerade i Eurodac om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person ska länkas samman i en sekvens. Om en automatisk jämförelse utförs i enlighet med artiklarna 27 och 28 och detta leder till en träff i minst en annan uppsättning fingeravtryck eller, om dessa fingeravtryck är av en kvalitet som inte säkerställer adekvat jämförelse eller inte är tillgängliga, uppgifter om ansiktsbild i ett annat dataset om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person, ska Eurodac automatiskt länka samman dessa dataset med hjälp av jämförelsen. Vid behov ska en expert i enlighet med artikel 38.4 och 38.5 kontrollera resultatet av en automatisk jämförelse som utförts i enlighet med artiklarna 27 och 28. Om den mottagande medlemsstaten bekräftar träffen, ska den skicka en underrättelse som bekräftar länkningen av dessa dataset till eu-Lisa.
7. De regler som styr Eurodac ska också tillämpas på sådana åtgärder som medlemsstaterna vidtar från det att uppgifterna överförs till Eurodac till dess att resultaten av jämförelsen används.

Artikel 4

Operativ förvaltning

1. eu-Lisa ska ansvara för den operativa förvaltningen av Eurodac.

Den operativa förvaltningen av Eurodac ska bestå av alla de arbetsuppgifter som krävs för att Eurodac ska kunna fungera dygnet runt alla dagar i veckan i enlighet med denna förordning, särskilt det underhåll och den tekniska utveckling som krävs för att säkerställa att systemet fungerar med en tillfredsställande operativ kvalitet, särskilt med hänsyn till den tid som krävs för att söka i Eurodac. eu-Lisa ska upprätta en plan och ett system för driftskontinuitet med beaktande av underhållsbehov och oförutsedda driftsstopp i Eurodac, inbegripet inverkan av driftskontinuitetsåtgärder på dataskydd och säkerhet.

eu-Lisa ska i samarbete med medlemsstaterna säkerställa att bästa tillgängliga och säkrast möjliga teknik och metoder, med beaktande av en kostnads-nyttoanalys, används för Eurodac.

2. eu-Lisa får använda verkliga personuppgifter från Eurodacs produktionssystem för teständamål i enlighet med förordning (EU) 2016/679, i följande fall:

- a) Vid diagnoser och reparationer när fel upptäcks i Eurodac.
- b) Vid tester av ny teknik och nya metoder som är relevanta för att förbättra Eurodacs prestanda eller överföringen av uppgifter till Eurodac.

I de fall som avses i leden a och b i första stycket ska säkerhetsåtgärderna, åtkomstkontrollen och loggverksamheten i testmiljön vara desamma som för Eurodacs produktionssystem. Behandling av verkliga personuppgifter som är anpassade för teständamål ska omfattas av stränga villkor och uppgifterna ska anonymiseras på ett sådant sätt att den registrerade inte längre kan identifieras. Efter det att teständamålen har uppnåtts eller testerna har slutförts ska de verkliga personuppgifterna omedelbart och permanent raderas från testmiljön.

3. eu-Lisa ska ansvara för följande arbetsuppgifter i fråga om kommunikationsinfrastrukturen:

- a) Tillsyn.
- b) Säkerhet.
- c) Samordning av kontakterna mellan medlemsstaterna och leverantören.

4. Kommissionen ska ansvara för alla arbetsuppgifter som rör kommunikationsinfrastrukturen förutom dem som avses i punkt 3, särskilt

- a) genomförande av budgeten,
- b) förvärv och förnyande,
- c) avtalsfrågor.

5. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 17 i tjänsteföreskrifterna för tjänstemän i Europeiska unionen och anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska unionen, som fastställs i rådets förordning (EEG, Euratom, EKSG) nr 259/68⁽³⁾, ska eu-Lisa tillämpa lämpliga regler avseende tystnadsplikt eller andra likvärdiga krav på konfidentiell behandling på all personal som arbetar med Eurodacuppgifter. Denna punkt ska gälla även efter det att personerna lämnar sin tjänst eller anställning eller efter det att deras uppdrag har avslutats.

⁽³⁾ Rådets förordning (EEG, EURATOM, EKSG) nr 259/68 av den 29 februari 1968 om fastställande av tjänsteföreskrifter för tjänstemännen i Europeiska gemenskaperna och anställningsvillkor för övriga anställda i dessa gemenskaper samt om införande av särskilda tillfälliga åtgärder beträffande kommissionens tjänstemän (EGT L 56, 4.3.1968, s. 1).

Artikel 5

Medlemsstaternas utsedda myndigheter för brottsbekämpande ändamål

1. Medlemsstaterna ska för brottsbekämpande ändamål utse de myndigheter som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter i enlighet med denna förordning. De utsedda myndigheterna ska vara de myndigheter i medlemsstaterna som ansvarar för att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott.
2. Varje medlemsstat ska föra en förteckning över sina utsedda myndigheter.
3. Varje medlemsstat ska föra en förteckning över de operativa enheter inom dess utsedda myndigheter som är bemyndigade att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter via den nationella åtkomstpunkten.

Artikel 6

Medlemsstaternas kontrollmyndigheter för brottsbekämpande ändamål

1. Varje medlemsstat ska för brottsbekämpande ändamål utse en enda nationell myndighet eller en enhet inom en sådan myndighet till sin kontrollmyndighet. Kontrollmyndigheten ska vara en myndighet i medlemsstaten som ansvarar för att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott.

Den utsedda myndigheten och kontrollmyndigheten kan ingå i samma organisation om detta tillåts enligt nationell rätt, men kontrollmyndigheten ska agera oberoende när den utför sina arbetsuppgifter enligt denna förordning. Kontrollmyndigheten ska vara åtskild från de operativa enheter som avses i artikel 5.3 och får inte ta instruktioner från dessa vad avser resultatet av kontrollen.

I enlighet med sina konstitutionella eller rättsliga skyldigheter får medlemsstaterna utse mer än en kontrollmyndighet i syfte att avspeglä sina organisatoriska och administrativa strukturer.

2. Kontrollmyndigheten ska säkerställa att villkoren för en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med Eurodacuppgifter uppfyllts.

Endast vederbörligen bemyndigad personal vid kontrollmyndigheten ska vara bemyndigad att ta emot och vidarebefordra en framställan om åtkomst till Eurodac i enlighet med artikel 32.

Endast kontrollmyndigheten ska vara bemyndigad att vidarebefordra en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter till den nationella åtkomstpunkten.

Artikel 7

Europol utsedda myndighet och Europol kontrollmyndighet för brottsbekämpande ändamål

1. För brottsbekämpande ändamål ska Europol utse en eller flera av sina operativa enheter till *Europol utsedda myndighet*. Europol utsedda myndighet ska vara bemyndigad att göra en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter via Europol åtkomstpunkt i syfte att stödja och stärka medlemsstaternas arbete med att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott som omfattas av Europol mandat.

2. För brottsbekämpande ändamål ska Europol utse en enda specialiserad enhet med vederbörligen bemyndigade Europol tjänstemän till sin kontrollmyndighet. Europol kontrollmyndighet ska vara bemyndigad att vidarebefordra en framställan från Europol utsedda myndighet om jämförelse med Eurodacuppgifter via Europol åtkomstpunkt. Europol kontrollmyndighet ska vara helt oberoende av Europol utsedda myndighet när den utför sina arbetsuppgifter i enlighet med denna förordning. Europol kontrollmyndighet ska vara åtskild från Europol utsedda myndighet och får inte ta instruktioner från denna vad avser resultatet av kontrollen. Europol kontrollmyndighet ska säkerställa att villkoren för en framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med Eurodacuppgifter uppfyllts.

Artikel 8

Interoperabilitet med Etias

1. Från och med den 12 juni 2026 ska Eurodac vara kopplat till den europeiska sökportal som avses i artikel 6 i förordning (EU) 2019/818 för att möjliggöra tillämpningen av artiklarna 11 och 20 i förordning (EU) 2018/1240.
2. Den automatiserade behandling som avses i artikel 20 i förordning (EU) 2018/1240 ska möjliggöra de kontroller som föreskrivs i den artikeln och de påföljande kontroller som föreskrivs i artiklarna 22 och 26 i den förordningen.

För de kontroller som avses i artikel 20.2 k i förordning (EU) 2018/1240 ska Etias centrala system använda den europeiska sökportalen för att jämföra uppgifterna i Etias med de uppgifter i Eurodac som samlats in på grundval av artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 och 26 i den här förordningen i skrivskyddat format med hjälp av de uppgiftskategorier som förtecknas i tabellen över motsvarigheter i bilaga I till den här förordningen avseende personer som lämnat eller avlägsnats från medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återsändande eller ett avlägsnandebeslut. Dessa kontroller ska inte påverka tillämpningen av de särskilda regler som föreskrivs i artikel 24.3 i förordning (EU) 2018/1240.

Artikel 9

Villkor för åtkomst till Eurodac för de nationella Etias-enheternas manuella behandling

1. De nationella Etias-enheterna ska söka i Eurodac med samma alfanumeriska uppgifter som dem som används för den automatiserade behandling som avses i artikel 8.
2. Vid tillämpning av artikel 1.1 g i den här förordningen ska de nationella Etias-enheterna ha åtkomst till Eurodac i enlighet med förordning (EU) 2018/1240 för att söka i uppgifter i skrivskyddat format i syfte att pröva ansökningar om resettillstånd. De nationella Etias-enheterna får söka i de uppgifter som avses i artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 och 26 i den här förordningen.
3. Efter sökning och åtkomst i enlighet med punkterna 1 och 2 ska resultatet av bedömningen registreras endast i Etias-ansökningsakterna.

Artikel 10

Behöriga viseringsmyndigheters åtkomst till Eurodac

För att manuellt bekräfta träffar som uppstått vid de automatiska sökningar som görs av VIS enligt artiklarna 9a och 9c i förordning (EG) nr 767/2008 samt för att pröva och fatta beslut om viseringsansökningar enligt artikel 21 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 ⁽⁹⁾ ska de behöriga viseringsmyndigheterna i enlighet med dessa förordningar ha åtkomst till Eurodac för att söka i uppgifter i skrivskyddat format.

Artikel 11

Interoperabilitet med VIS

Enligt vad som föreskrivs i artikel 3.1 d i denna förordning ska Eurodac anslutas till den europeiska sökportal som avses i artikel 6 i förordning (EU) 2019/817 för att möjliggöra den automatiserade behandling som avses i artikel 9a i förordning (EG) nr 767/2008 och därmed för att söka i Eurodac och jämföra relevanta uppgifter i VIS-systemet med relevanta uppgifter i Eurodac. Kontrollerna ska inte påverka tillämpningen av de särskilda regler som föreskrivs i artikel 9b i förordning (EG) nr 767/2008.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) (EUT L 243, 15.9.2009, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

Artikel 12

Statistik

1. eu-Lisa ska varje månad sammanställa statistik över Eurodacs arbete visande på, särskilt
 - a) antalet sökande och antalet förstagångssökande som framgår efter den länkingsprocess som avses i artikel 3.6,
 - b) antalet sökande som fått avslag efter den länkingsprocess som avses i artikel 3.6 och i enlighet med artikel 17.2 j,
 - c) antalet personer som landsatts efter sök- och räddningsinsatser,
 - d) antalet personer som registrerats som personer som har beviljats tillfälligt skydd,
 - e) antalet sökande som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - f) antalet personer som registrerats som underåriga,
 - g) antalet personer enligt artikel 18.2 a i den här förordningen som beviljats inresa i enlighet med förordning (EU) 2024/1350,
 - h) antalet personer enligt artikel 20.1 som beviljats inresa inom ramen för ett nationellt vidarebosättningsprogram,
 - i) antalet dataset som överförts om personer som avses i artiklarna 15.1, 18.2 b och c, 22.1, 23.1, 24.1 och 26.1,
 - j) antalet överföringar av uppgifter om personer som avses i artikel 18.1,
 - k) antalet träffar på de personer som avses i artikel 15.1 i denna förordning
 - i) för vilka en ansökan om internationellt skydd har registrerats i en medlemsstat,
 - ii) som omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns,
 - iii) som vistats olagligt i en medlemsstat,
 - iv) som landsatts efter en sök- och räddningsinsats,
 - v) som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - vi) som registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat,
 - vii) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 och
 - har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen, eller
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
 - viii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,
 - l) antalet träffar på de personer som avses i artikel 18.1 i den här förordningen
 - i) som tidigare har beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - ii) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350, och

EUT L, 22.5.2024

SV

- har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen, eller
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
- iii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,
- m) antalet träffar på de personer som avses i artikel 22.1 i den här förordningen
- i) för vilka en ansökan om internationellt skydd har registrerats i en medlemsstat,
 - ii) som omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns,
 - iii) som vistats olagligt i en medlemsstat,
 - iv) som landsatts efter en sök- och räddningsinsats,
 - v) som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - vi) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350, och
 - har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen, eller
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
 - vii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,
 - viii) som registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat,
- n) antalet träffar på de personer som avses i artikel 23.1 i den här förordningen
- i) för vilka en ansökan om internationellt skydd har registrerats i en medlemsstat,
 - ii) som omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns,
 - iii) som vistats olagligt i en medlemsstat,
 - iv) som landsatts efter en sök- och räddningsinsats,
 - v) som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - vi) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350, och
 - har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen, eller
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
 - vii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,

SV

EUT L, 22.5.2024

- viii) som registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat,
- o) antalet träffar på de personer som avses i artikel 24.1 i den här förordningen
- i) för vilka en ansökan om internationellt skydd har registrerats i en medlemsstat,
 - ii) som omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns,
 - iii) som vistats olagligt i en medlemsstat,
 - iv) som landsatts efter en sök- och räddningsinsats,
 - v) som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - vi) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 och
 - har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen,
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
 - vii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,
 - viii) som registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat,
- p) antalet träffar på de personer som avses i artikel 26.1 i den här förordningen
- i) för vilka en ansökan om internationellt skydd har registrerats i en medlemsstat,
 - ii) som omhändertagits i samband med irreguljär passage av en yttre gräns,
 - iii) som vistats olagligt i en medlemsstat,
 - iv) som landsatts efter en sök- och räddningsinsats,
 - v) som beviljats internationellt skydd i en medlemsstat,
 - vi) som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 och
 - har beviljats internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt,
 - har vägrats inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen,
 - för vilka inreseförfarandet har avbrutits på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen,
 - vii) som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram,
 - viii) som registrerats som person som har beviljats tillfälligt skydd i en medlemsstat,
- q) antalet biometriska uppgifter som Eurodac mer än en gång blivit tvungen att begära från ursprungsmedlemsstaterna på grund av att de först överförda biometriska uppgifterna inte kunnat användas för jämförelser med hjälp av de datoriserade systemen för igenkänning av fingeravtryck och ansiktsbild,
- r) antalet dataset med markering och borttagen markering i enlighet med artikel 31.1, 31.2, 31.3 och 31.4,

EUT L, 22.5.2024

SV

- s) antalet träffar på de personer som avses i artikel 31.1 och 31.4 för vilka träffar har registrerats enligt punkt 1 k-p i den här artikeln,
- t) antalet framställningar och träffar enligt vad som avses i artikel 33.1,
- u) antalet framställningar och träffar enligt vad som avses i artikel 34.1,
- v) antalet framställningar som gjorts i enlighet med artikel 43,
- w) antalet träffar som erhållits från Eurodac enligt vad som avses i artikel 38.6.

2. Den månatliga statistiken om personer som avses i punkt 1 ska offentliggöras varje månad. I slutet av varje år ska eu-Lisa offentliggöra årlig statistik om personer som avses i punkt 1. De statistiska uppgifterna ska redovisas per medlemsstat. De statistiska uppgifterna om personer som avses i punkt 1 i ska om så är möjligt redovisas per födelseår och kön.

Ingenting i denna punkt ska påverka de statistiska uppgifternas anonymiserade karaktär.

3. För att stödja de ändamål som avses i artikel 1 c och i ska eu-Lisa varje månad ta fram systemöverskridande statistik. Denna statistik får inte möjliggöra identifiering av enskilda och ska använda uppgifter från Eurodac, VIS, Etias och in- och utresesystemet.

Den statistik som avses i första stycket ska göras tillgängliga för medlemsstaterna, Europaparlamentet, kommissionen, Europeiska unionens asylbyrå, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europol.

Kommissionen ska genom genomförandeakter precisera innehållet i den månatliga systemöverskridande statistik som avses i första stycket. Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 56.2.

Enbart systemöverskridande statistik får inte användas för att neka tillträde till unionens territorium.

4. eu-Lisa ska på begäran av kommissionen tillhandahålla statistik om specifika aspekter på tillämpningen av denna förordning och den statistik som avses i punkt 1 och på begäran göra den tillgänglig för medlemsstaterna, Europaparlamentet, Europeiska unionens asylbyrå, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europol.

5. eu-Lisa ska lagra de uppgifter som avses i punkterna 1–4 i den här artikeln för forskning och analys, så att de myndigheter som avses i punkt 3 i den här artikeln kan få anpassningsbara rapporter och anpassningsbar statistik ur den centrala databas för rapporter och statistik som avses i artikel 39 i förordning (EU) 2019/818. Dessa uppgifter får inte möjliggöra identifiering av enskilda.

6. Åtkomst till den centrala databas för rapporter och statistik som avses i artikel 39 i förordning (EU) 2019/818 ska beviljas eu-Lisa, kommissionen, de myndigheter som utsetts av varje medlemsstat i enlighet med artikel 40.2 i den här förordningen och de bemyndigade användarna vid Europeiska unionens asylbyrå, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europol om det är relevant för genomförandet av deras arbetsuppgifter.

Artikel 13

Skyldighet att ta biometriska uppgifter

1. Medlemsstaterna ska ta biometriska uppgifter för de personer som avses i artiklarna 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 och 26.1 vid tillämpning av artikel 1.1 a, b, c och j och lägga dessa personer att lämna sina biometriska uppgifter och informera dem i enlighet med artikel 42.

2. Medlemsstaterna ska respektera personens värdighet och fysiska integritet under tagande av fingeravtryck eller ansiktsbild.

3. Administrativa åtgärder för att säkerställa efterlevnad av den skyldighet att lämna biometriska uppgifter som anges i punkt 1 ska fastställas i nationell rätt. Dessa åtgärder ska vara effektiva, proportionella och avskräckande och får inbegripa möjligheten att använda tvång som en sista utväg.

SV

EUT L, 22.5.2024

4. Om alla de åtgärder som föreskrivs i nationell rätt enligt punkt 3 inte säkerställer att en sökande fullgör skyldigheten att lämna biometrisk data uppgifter, ska de relevanta unionsrättsliga bestämmelserna om asyl rörande bristande efterlevnad av denna skyldighet tillämpas.

5. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 3 och 4 får myndigheterna i den berörda medlemsstaten inte vidta administrativa åtgärder för att säkerställa efterlevnad av skyldigheten att lämna biometrisk data uppgifter för en tredjelandssmedborgare eller statslös person som anses vara en utsatt person, om det är omöjligt att ta biometrisk data uppgifter på grund av personens fingertopps eller ansiktes tillstånd och om personen inte avsiktligt har vållat detta tillstånd.

6. Förfarandet för att ta biometrisk data uppgifter ska fastställas och tillämpas i enlighet med nationell praxis i den berörda medlemsstaten och i enlighet med de skyddsåtgärder som anges i stadgan och i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Artikel 14

Särskilda bestämmelser rörande underåriga

1. Biometrisk data uppgifter för underåriga från sex års ålder ska tas av tjänstemän som särskilt utbildats för att ta biometrisk data uppgifter för underåriga på ett barnvänligt och barnanpassat sätt och med full respekt för barnets bästa och de skyddsåtgärder som fastställs i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Vid tillämpningen av denna förordning ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Om det råder osäkerhet om huruvida ett barn är under sex år eller inte och det inte finns något styrkande bevis för det barnets ålder, ska medlemsstaternas behöriga myndigheter vid tillämpning av denna förordning anse att barnet är under sex år.

Den underåriga ska i förekommande fall åtföljas av en vuxen familjemedlem under hela det förlopp då hans eller hennes biometrisk data uppgifter tas. En underårig utan medföljande vuxen ska åtföljas av en företrädare eller, om ingen företrädare har utsetts, en person som är utbildad att värna om barnets bästa och allmänna välbefinnande under hela den tid då hans eller hennes biometrisk data uppgifter tas. En person med sådan utbildning ska inte vara den tjänsteman som ansvarar för att ta de biometrisk data uppgifterna, ska agera oberoende och får inte ta order från den tjänsteman eller den avdelning som ansvarar för att ta de biometrisk data uppgifterna. En person med sådan utbildning ska vara den person som utsetts att tillfälligt agera som företrädare enligt direktiv (EU) 2024/1346, om en sådan person har utsetts.

Ingen form av våld får användas mot underåriga för att säkerställa att de fullgör skyldigheten att lämna biometrisk data uppgifter. Om det är tillåtet enligt relevant unionsrätt eller nationell rätt, och som en sista utväg, får dock en proportionell grad av tvång användas mot underåriga för att säkerställa att de fullgör denna skyldighet. När medlemsstaterna tillämpar en sådan proportionell grad av tvång ska de respektera den underårigas värdighet och fysiska integritet.

Om en underårig, särskilt en underårig utan medföljande vuxen eller en underårig som skilts från sina föräldrar, vägrar att lämna sina biometrisk data uppgifter och det finns rimliga skäl att på grundval av en bedömning av en tjänsteman som är särskilt utbildad för att ta underårigas biometrisk data uppgifter anta att det finns risker för värandet om och skyddet av den underåriga, ska den underåriga hänvisas till de behöriga nationella myndigheterna för skydd av barn, till de nationella hänskjutandemekanismerna eller till båda..

2. Om det inte är möjligt att ta fingeravtryck eller ansiktsbild av en underårig på grund av fingertopparnas eller ansiktets tillstånd, ska artikel 13.5 tillämpas. Om fingeravtryck eller ansiktsbild på en underårig tas på nytt ska punkt 1 i den här artikeln tillämpas.

3. Eurodacuppgifter som rör ett barn under 14 år får endast användas för brottsbekämpande ändamål mot ett sådant barn om det utöver de skäl som avses i artikel 33.1 d finns skäl att anse att dessa uppgifter är nödvändiga för att förhindra, upptäcka eller utreda ett terroristbrott eller annat grovt brott som barnet misstänks ha begått.

4. Denna förordning ska inte påverka tillämpningen av de villkor som anges i artikel 13 i direktiv (EU) 2024/1346.

KAPITEL II

Personer som söker om internationellt skydd

Artikel 15

Insamling och överföring av biometrisk data

1. Varje medlemsstat ska i enlighet med artikel 13.2 ta biometrisk data för varje person som söker om internationellt skydd och som är sex år eller äldre

a) i samband med registreringen av ansökan om internationellt skydd i enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2024/1348 och så snart som möjligt, dock senast 72 timmar från den registreringen, tillsammans med de andra uppgifter som avses i artikel 17.1 i den här förordningen, överföra dem till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 i den här förordningen, eller

b) i samband med att ansökan om internationellt skydd görs, om ansökan görs vid gränsövergångsställen vid de yttre gränserna eller i transitzoner av en person som inte uppfyller inresevillkoren i artikel 6 i förordning (EU) 2016/399, och så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter det att de biometriska uppgifterna tagits, tillsammans med de uppgifter som avses i artikel 17.1 i den här förordningen överföra dem till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 i den här förordningen.

Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist på 72 timmar som anges i första stycket leden a och b i denna punkt befriar dem inte från skyldigheten att ta biometrisk data och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck på den sökande och överföra dem igen så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.

2. Genom undantag från punkt 1 ska medlemsstater, om det inte är möjligt att ta biometrisk data för en person som söker om internationellt skydd på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometrisk data så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren undanröjts.

I händelse av allvarliga tekniska problem får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 1 första stycket a och b med högst ytterligare 48 timmar i syfte att genomföra sina nationella kontinuitetsplaner.

3. Om den berörda medlemsstaten så begär, får biometrisk data, alfanumeriska uppgifter och i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling också tas och överföras för den medlemsstatens räkning av medlemmar i de europeiska gräns- och kustbevakningsenheterna eller experter i asylstödgrupperna som fått särskild utbildning för detta ändamål när de utövar befogenheter och utför arbetsuppgifter i enlighet med förordningarna (EU) 2019/1896 och (EU) 2021/2303.

4. Varje dataset som samlas in och överförs i enlighet med denna artikel ska länkas till andra dataset om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person i en sekvens på det sätt som anges i artikel 3.6.

Artikel 16

Information om den registrerades status

1. Så snart den ansvariga medlemsstaten har fastställts i enlighet med förordning (EU) 2024/1351, ska den medlemsstat som genomför förfarandena för fastställande av ansvarig medlemsstat uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen genom att lägga till uppgift om ansvarig medlemsstat.

Om en medlemsstat blir ansvarig därför att det finns rimliga skäl att anse att sökanden utgör ett hot mot den inre säkerheten i enlighet med artikel 16.4 i förordning (EU) 2024/1351, ska den uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen genom att lägga till uppgift om ansvarig medlemsstat.

2. Följande uppgifter ska översändas till Eurodac för lagring i enlighet med artikel 29.1 vid överföring enligt artiklarna 27 och 28:

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) Om en person som ansöker om internationellt skydd anländer till den ansvariga medlemsstaten efter en överföring på grundval av ett övertagandebeslut som avses i artikel 40 i förordning (EU) 2024/1351, ska den ansvariga medlemsstaten översända det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen och inkludera hans eller hennes ankomstdatum.
- b) Om en person som ansöker om internationellt skydd eller någon annan av de personer som avses i artikel 36.1 b eller c i förordning (EU) 2024/1351 anländer till den ansvariga medlemsstaten efter en överföring på grundval av ett meddelande om återtagande som avses i artikel 41 i den förordningen, ska den ansvariga medlemsstaten uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen med uppgift om hans eller hennes ankomstdatum.
- c) Så snart ursprungsmedlemsstaten har fastställt att den person vars uppgifter registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 17 i den här förordningen har lämnat medlemsstaternas territorium ska ursprungsmedlemsstaten uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen med uppgift om det datum då personen lämnade territoriet, i syfte att underlätta tillämpningen av artikel 37.4 i förordning (EU) 2024/1351.
- d) Så snart ursprungsmedlemsstaten har säkerställt att den berörda person vars uppgifter registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 17 i den här förordningen har lämnat medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återsändande eller ett avlägsnandebeslut som utfärdats sedan ansökan om internationellt skydd återkallats eller avslagits i enlighet med artikel 37.5 i förordning (EU) 2024/1351 ska den uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 i den här förordningen med uppgift om det datum då avlägsnandet verkställdes eller det datum då personen lämnade territoriet.
3. Om ansvaret övergår till en annan medlemsstat i enlighet med artiklarna 37.1 och 68.3 i förordning (EU) 2024/1351, ska den medlemsstat som fastställer att ansvaret övergått eller omfördelningsmedlemsstaten ange vilken medlemsstat som är ansvarig.
4. I de fall då punkt 1 eller 3 i den här artikeln eller artikel 31.6 är tillämplig, ska Eurodac så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter mottagandet av uppgifterna i fråga, informera alla ursprungsmedlemsstater om att dessa uppgifter överförts av en annan ursprungsmedlemsstat som registrerat en träff på överförda uppgifter om personer som avses i artikel 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1. Dessa ursprungsmedlemsstater ska också uppdatera uppgiften om ansvarig medlemsstat i de dataset avseende personer som avses i artikel 15.1.

Artikel 17

Registrering av uppgifter

1. Endast följande uppgifter ska registreras i Eurodac i enlighet med artikel 3.2:
- a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.
 - f) Födelseort.
 - g) Ursprungsmedlemsstat, plats och datum för ansökan om internationellt skydd; i de fall som avses i artikel 16.2 a ska ansökningsdatum vara det datum som förts in av den medlemsstat som överfört den sökande.
 - h) Kön.
 - i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.

EUT L, 22.5.2024

SV

- j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet eller, om sådan saknas, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjeland-medborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
- k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
- l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
- m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
- n) Operatörens användar-ID.
2. Dessutom ska följande uppgifter, i tillämpliga fall och om de är tillgängliga, genast registreras i Eurodac i enlighet med artikel 3.2:
- a) Den ansvariga medlemsstaten, i de fall som avses i artikel 16.1, 16.2 eller 16.3.
- b) Omfördelningsmedlemsstaten i enlighet med artikel 25.1.
- c) I de fall som avses i artikel 16.2 a, datumet för den berörda personens inresa efter genomförd överföring.
- d) I de fall som avses i artikel 16.2 b, datumet för den berörda personens inresa efter genomförd överföring.
- e) I de fall som avses i artikel 16.2 c, det datum då den berörda personen lämnade medlemsstaternas territorium.
- f) I de fall som avses i artikel 16.2 d, det datum då den berörda personen avlägsnades från eller lämnade medlemsstaternas territorium.
- g) I de fall som avses i artikel 25.2, datumet för den berörda personens inresa efter genomförd överföring.
- h) Uppgift om att en visering utfärdats för den sökande, vilken medlemsstat som utfärdat eller förnyat viseringen eller på vars vägnar viseringen utfärdats samt viseringsansökans nummer.
- i) Uppgift om att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten enligt den säkerhetskontroll som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 ⁽⁷⁾ eller enligt en kontroll som genomförts i enlighet med artikel 16.4 i förordning (EU) 2024/1351 eller artikel 9.5 i förordning (EU) 2024/1348, om någon av följande omständigheter föreligger:
- i) Den berörda personen är beväpnad.
- ii) Den berörda personen är våldsam.
- iii) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541.
- iv) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF.
- j) Uppgift om att ansökan om internationellt skydd har avslagits, om sökanden inte har rätt att stanna kvar och inte har fått tillåtelse att stanna kvar i en medlemsstat i enlighet med förordning (EU) 2024/1348.
- k) Uppgift om att ett beslut om att inte ta upp ansökan till prövning eller om att avslå en ansökan om internationellt skydd som ogrundad eller uppenbart ogrundad eller ett beslut eller en akt varigenom en ansökan förklaras vara implicit eller explicit återkallad har vunnit laga kraft efter en prövning av en ansökan i gränsförfarandet enligt förordning (EU) 2024/1348.

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjeland-medborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

SV

EUT L, 22.5.2024

l) Uppgift om att stöd till frivilligt återvändande och återanpassning har beviljats.

3. Om alla de uppgifter som avses i punkt 1 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt artikel 15 registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

4. Den ursprungsmedlemsstat som konstaterat att det hot mot den inre säkerheten som identifierats enligt den screening som avses i förordning (EU) 2024/1356 eller enligt en undersökning i enlighet med artikel 16.4 i förordning (EU) 2024/1351 eller artikel 9.5 i förordning (EU) 2024/1348 inte längre föreligger ska radera registreringen av säkerhetsflaggnings från datasetet, efter att ha samrått med de andra medlemsstater som registrerat ett dataset för samma person. Eurodac ska så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter det att en annan ursprungsmedlemsstat – som registrerat en träff på uppgifter som andra ursprungsmedlemsstater överfört om personer som avses i artikel 15.1, 22.1, 23.1 eller 24.1 – raderat säkerhetsflaggnings, informera dessa ursprungsmedlemsstater om denna radering. Dessa ursprungsmedlemsstater ska också radera säkerhetsflaggnings i det motsvarande datasetet.

KAPITEL III

Personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande och personer som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram

AVSNITT 1

Personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande enligt unionsramen för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl

Artikel 18

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska, så snart som möjligt efter den registrering som avses i artikel 9.3 i förordning (EU) 2024/1356, dock senast innan ett beslut om inresa har fattats enligt artikel 9.9 i den förordningen, ta och till Eurodac överföra de biometriska uppgifterna för varje person som är sex år eller äldre och som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande enligt unionsramen för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl. Den skyldigheten ska inte gälla om en medlemsstat kan fatta det beslutet utan jämförelse av biometriska uppgifter, om ett sådant beslut är negativt.

2. Varje medlemsstat ska ta biometriska uppgifter för varje person som är sex år eller äldre och som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande enligt unionsramen för vidarebosättning och inresa av humanitära skäl och

- a) för vilken den medlemsstaten beviljar internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med förordning (EU) 2024/1350,
- b) som den medlemsstaten vägrar inresa på någon av de grunder som avses i artikel 6.1 f i den förordningen, eller
- c) för vilken den medlemsstaten avbryter inreseförfarandet på grund av att personen i fråga inte har gett sitt samtycke eller har återtagit sitt samtycke i enlighet med artikel 7 i den förordningen.

Medlemsstaterna ska överföra de biometriska uppgifterna för de personer som avses i första stycket tillsammans med de uppgifter som avses i artikel 19.1 c–q i den här förordningen till Eurodac så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter beslutet att bevilja internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt, att vägra inresa eller att avbryta inreseförfarandet.

3. Att medlemsstaterna inte iakttar de tidsfrister som anges i punkterna 1 och 2 i den här artikeln befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck och överföra dem igen så snart som möjligt efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.

Om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda personens hälsa eller folkhälsan ska medlemsstaterna ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.

4. Om den berörda medlemsstaten gör en framställan, får biometriska uppgifter vid tillämpning av förordning (EU) 2024/1350 tas och överföras till den begärande medlemsstaten av en annan medlemsstat, Europeiska unionens asylbyrå eller en relevant internationell organisation.

5. Vid tillämpning av denna artikel ska Europeiska unionens asylbyrå och de internationella organisationer som avses i punkt 4 inte få åtkomst till Eurodac.

Artikel 19

Registrering av uppgifter

1. Endast följande uppgifter ska registreras i Eurodac i enlighet med artikel 3.2 i den här förordningen:
 - a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.
 - f) Födelseort.
 - g) Ursprungsmedlemsstat, plats och datum för registreringen i enlighet med artikel 9.3 i förordning (EU) 2024/1350.
 - h) Kön.
 - i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
 - j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet och, om en sådan inte är tillgänglig, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
 - k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
 - l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
 - m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
 - n) Operatörens användar-ID.
 - o) I tillämpliga fall, datum för beslutet att bevilja internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt i enlighet med artikel 9.14 i förordning (EU) 2024/1350.
 - p) I tillämpliga fall, datum för beslutet att vägra inresa i enlighet med förordning (EU) 2024/1350 och de grunder på vilka inresa vägrats.
 - q) I tillämpliga fall, datum för avbrytande av inreseförfarandet enligt vad som avses i förordning (EU) 2024/1350.
2. Om alla de uppgifter som avses i punkt 1 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt artikel 18.2 registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

AVSNITT 2

Personer som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram

Artikel 20

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska ta biometriska uppgifter för varje person som är sex år eller äldre och som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram och överföra dessa uppgifter till Eurodac tillsammans med de uppgifter som avses i artikel 21.1 c–o i denna förordning, så snart den beviljar den personen internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt, dock senast 72 timmar därefter.
2. Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist som anges i punkt 1 befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38 ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck och överföra dem igen så snart som möjligt efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.
3. Genom undantag från punkt 2 ska medlemsstater, om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter för en person som beviljats inresa i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.

Artikel 21

Registrering av uppgifter

1. Endast följande uppgifter ska registreras i Eurodac i enlighet med artikel 3.2:
 - a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.
 - f) Födelseort.
 - g) Ursprungsmedlemsstat, plats och datum för registreringen.
 - h) Kön.
 - i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
 - j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet och, om en sådan inte är tillgänglig, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
 - k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
 - l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
 - m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
 - n) Operatörens användar-ID.

- o) Det datum då internationellt skydd eller humanitär status enligt nationell rätt beviljades.
2. Om alla de uppgifter som avses i punkt 1 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt artikel 20.1 registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

KAPITEL IV

Tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omhändertas i samband med irreguljär passage av en yttre gräns

Artikel 22

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska i enlighet med artikel 13.2 genast ta biometriska uppgifter för varje tredjelandsmedborgare eller statslös person som är sex år eller äldre och som omhändertas av de behöriga kontrollmyndigheterna i samband med irreguljär passage av den medlemsstatens gräns landvägen, sjövägen eller luftvägen från ett tredjeland och som inte avvisas eller som fortfarande fysiskt befinner sig på medlemsstatens territorium och som inte hållits i förvar, omhändertagits eller häktats under hela perioden efter omhändertagandet fram till verkställigheten av avvisningsbeslutet.
2. Den berörda medlemsstaten ska så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter den dag då omhändertagandet ägde rum, till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 överföra följande uppgifter med avseende på varje tredjelandsmedborgare eller statslös person som avses i punkt 1 och som inte avvisas:
- a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.
 - f) Födelseort.
 - g) Ursprungsmedlemsstat samt plats och datum för omhändertagandet.
 - h) Kön.
 - i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
 - j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet eller, om sådan saknas, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
 - k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
 - l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
 - m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
 - n) Operatörens användar-ID.
3. Dessutom ska följande uppgifter, i tillämpliga fall och om de är tillgängliga, genast överföras till Eurodac i enlighet med artikel 3.2:

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) I enlighet med punkt 7 i den här artikeln, det datum då den berörda personen lämnade eller avlägsnades från medlemsstaternas territorium.
- b) Omfördelningsmedlemsstaten i enlighet med artikel 25.1.
- c) Uppgift om att stöd till frivilligt återvändande och återanpassning har beviljats.
- d) Uppgift om att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten enligt den screening som avses i förordning (EU) 2024/1356, om någon av följande omständigheter föreligger:
- i) Den berörda personen är beväpnad.
 - ii) Den berörda personen är våldsam.
 - iii) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541.
 - iv) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF.
4. Genom undantag från punkt 2 ska de uppgifter som avses i punkt 2 som avser personer som omhändertagits, som avses i punkt 1, och som fortfarande fysiskt befinner sig på medlemsstaternas territorium men som hållits i förvar, omhändertagits eller häktats i över 72 timmar efter omhändertagandet, överföras innan personerna släpps.
5. Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 2 i den här artikeln befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck på de omhändertagna i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och överföra dem igen så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.
6. Genom undantag från punkt 1 ska den berörda medlemsstaten, om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter för den omhändertagna personen på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.
- I händelse av allvarliga tekniska problem får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 2 med högst ytterligare 48 timmar i syfte att genomföra sina nationella kontinuitetsplaner.
7. Så snart ursprungsmedlemsstaten har säkerställt att den berörda person vars uppgifter registrerats i Eurodac i enlighet med punkt 1 har lämnat medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återsändande eller ett avlägsnandebeslut ska den uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen med uppgift om det datum då avlägsnandet verkställdes eller det datum då personen lämnade territoriet.
8. Om den berörda medlemsstaten så begär, får biometriska uppgifter, alfanumeriska uppgifter och i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling också tas och överföras för den medlemsstatens räkning av medlemmar i de europeiska gräns- och kustbevakningsenheterna eller experter i asylstödgrupperna som fått särskild utbildning för detta ändamål, när de utövar befogenheter och utför arbetsuppgifter i enlighet med förordning (EU) 2019/1896 och förordning (EU) 2021/2303.
9. Varje dataset som samlas in och överförs i enlighet med den här artikeln ska länkas till andra dataset om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person i en sekvens på det sätt som anges i artikel 3.6.
10. Om alla de uppgifter som avses i punkt 2 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt punkt 1 i den här artikeln registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

KAPITEL V

Tredjelandsemborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i en medlemsstat

Artikel 23

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska i enlighet med artikel 13.2 genast ta biometriska uppgifter för varje tredjelandsemborgare eller statslös person som är sex år eller äldre och som vistas olagligt inom medlemsstatens territorium.
2. Den berörda medlemsstaten ska så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter det att det har konstaterats att tredjelandsemborgaren eller den statslösa personen vistas olagligt, till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 överföra följande uppgifter med avseende på varje tredjelandsemborgare eller statslös person som avses i punkt 1:
 - a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.
 - f) Födelseort.
 - g) Ursprungsmedlemsstat samt plats och datum för omhändertagandet.
 - h) Kön.
 - i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
 - j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet eller, om sådan saknas, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjelandsemborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
 - k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
 - l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
 - m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
 - n) Operatörens användar-ID.
3. Dessutom ska följande uppgifter, i tillämpliga fall och om de är tillgängliga, genast överföras till Eurodac i enlighet med artikel 3.2:
 - a) I enlighet med punkt 6 i den här artikeln, det datum då den berörda personen lämnade eller avlägsnades från medlemsstaternas territorium.
 - b) Omfördelningsmedlemsstaten i enlighet med artikel 25.1.
 - c) Om tillämpligt, i de fall som avses i artikel 25.2, datumet för personens inresa efter genomförd överföring.
 - d) Uppgift om att stöd till frivilligt återvändande och återanpassning har beviljats.
 - e) Uppgift om att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten enligt den screening som avses i förordning (EU) 2024/1356 eller enligt en säkerhetskontroll som utförts vid tidpunkten för tagandet av de biometriska uppgifterna i enlighet med punkt 1 i denna artikel, om någon av följande omständigheter föreligger:

SV

EUT L, 22.5.2024

- i) Den berörda personen är beväpnad.
 - ii) Den berörda personen är våldsam.
 - iii) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541.
 - iv) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF.
4. Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 2 i den här artikeln befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck på de omhändertagna i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och överföra dem igen så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.
5. Genom undantag från punkt 1 ska den berörda medlemsstaten, om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter för den omhändertagna personen på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.
- I händelse av allvarliga tekniska problem får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 2 med högst ytterligare 48 timmar i syfte att genomföra sina nationella kontinuitetsplaner.
6. Så snart ursprungsmedlemsstaten säkerställt att den berörda person vars uppgifter registrerats i Eurodac i enlighet med punkt 1 lämnat medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återsändande eller ett avlägsnandebeslut ska den uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen med uppgift om det datum då avlägsnandet verkställdes eller det datum då personen lämnade territoriet.
7. Varje dataset som samlas in och överförs i enlighet med den här artikeln ska länkas till andra dataset om samma tredjelandsemborgare eller statslösa person i en sekvens på det sätt som anges i artikel 3.6.
8. Om alla de uppgifter som avses i punkt 2 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt punkt 1 i den här artikeln registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

KAPITEL VI

Tredjelandsemborgare eller statslösa personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats

Artikel 24

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska genast ta biometriska uppgifter för varje tredjelandsemborgare eller statslös person som är sex år eller äldre och som landsatts efter en sådan sök- och räddningsinsats som avses i förordning (EU) 2024/1351.
2. Den berörda medlemsstaten ska så snart som möjligt, dock senast 72 timmar efter den dag då landsättningen ägde rum, till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 överföra följande uppgifter med avseende på varje tredjelandsemborgare eller statslös person som avses i punkt 1:
 - a) Uppgifter om fingeravtryck.
 - b) En ansiktsbild.
 - c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
 - d) Medborgarskap.
 - e) Födelsedatum.

EUT L, 22.5.2024

SV

- f) Födelseort.
- g) Ursprungsmedlemsstat samt plats och datum för landsättning.
- h) Kön.
- i) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
- j) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
- k) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
- l) Operatörens användar-ID.
3. Dessutom ska följande uppgifter, i tillämpliga fall och om de är tillgängliga, överföras till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 så snart de är tillgängliga:
- a) Identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
- b) En skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet eller, om sådan saknas, av en annan handling som underlättar identifieringen av tredjelandsmedborgaren eller den statslösa personen tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet.
- c) I enlighet med punkt 8 i den här artikeln, det datum då den berörda personen lämnade eller avlägsnades från medlemsstaternas territorium.
- d) Omfördelningsmedlemsstaten i enlighet med artikel 25.1.
- e) Uppgift om att stöd till frivilligt återvändande och återanpassning har beviljats.
- f) Uppgift om att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten enligt den screening som avses i förordning (EU) 2024/1356, om någon av följande omständigheter föreligger:
- i) Den berörda personen är beväpnad.
- ii) Den berörda personen är våldsam.
- iii) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i direktiv (EU) 2017/541.
- iv) Det finns indikationer på att den berörda personen är inblandad i något av de brott som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584/RIF.
4. Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist som anges i punkt 2 i den här artikeln befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck på de landsatta personerna i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och överföra dem igen så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.
5. Genom undantag från punkt 1 ska den berörda medlemsstaten, om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter för en landsatt person på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.
- I händelse av allvarliga tekniska problem får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på 72 timmar som anges i punkt 2 med högst ytterligare 48 timmar i syfte att genomföra sina nationella kontinuitetsplaner.
6. Vid en plötslig tillströmning får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på 72 timmar som avses i punkt 2 med högst ytterligare 48 timmar. Detta undantag ska träda i kraft samma dag som det anmäls till kommissionen och de andra medlemsstaterna och gäller under den period som anges i anmälan. Den period som anges i anmälan får inte överstiga en månad.

SV

EUT L, 22.5.2024

7. Så snart ursprungsmedlemsstaten säkerställt att den berörda person vars uppgifter registrerats i Eurodac i enlighet med punkt 1 lämnat medlemsstaternas territorium i enlighet med ett beslut om återsändande eller ett avlägsnandebeslut ska den uppdatera det dataset som registrerats om den berörda personen med uppgift om det datum då avlägsnandet verkställdes eller det datum då personen lämnade territoriet.

8. Om den berörda medlemsstaten så begär, får biometriska uppgifter, alfanumeriska uppgifter och i förekommande fall en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling också tas och överförs för den medlemsstatens räkning av medlemmar i de europeiska gräns- och kustbevakningsenheterna eller experter i asylstödgrupperna som fått särskild utbildning för detta ändamål, när de utövar befogenheter och utför arbetsuppgifter i enlighet med förordningarna (EU) 2019/1896 och (EU) 2021/2303.

9. Varje dataset som samlas in och överförs i enlighet med den här artikeln ska länkas till andra dataset om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person i en sekvens på det sätt som anges i artikel 3.6.

10. Utan att det påverkar tillämpningen av förordning (EU) 2024/1351 får det faktum att uppgifter för en person överförs till Eurodac i enlighet med den här artikeln inte leda till någon diskriminering eller särbehandling av en person som omfattas av artikel 22.1 i den här förordningen.

11. Om alla de uppgifter som avses i punkt 2 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt punkt 1 i den här artikeln registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförs till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

KAPITEL VII

Information om omfördelning

Artikel 25

Information om den registrerades omfördelningsstatus

1. Så snart omfördelningsmedlemsstaten är skyldig att placera den berörda personen i enlighet med artikel 67.9 i förordning (EU) 2024/1351, ska den gynnade medlemsstaten uppdatera sitt dataset om den berörda personen i enlighet med artikel 17, 22, 23 eller 24 i den här förordningen med uppgift om omfördelningsmedlemsstaten.

2. Om en person anländer till omfördelningsmedlemsstaten efter det att den medlemsstaten har bekräftat omfördelningen i enlighet med artikel 67.9 i förordning (EU) 2024/1351, ska den medlemsstaten översända det dataset som registrerats om den berörda personen i enlighet med artikel 17 eller 23 i den här förordningen och inkludera hans eller hennes ankomstdatum. Datasetet ska lagras i enlighet med artikel 29.1 för överföring enligt artiklarna 27 och 28.

KAPITEL VIII

Personer som har beviljats tillfälligt skydd

Artikel 26

Insamling och överföring av biometriska uppgifter

1. Varje medlemsstat ska genast ta biometriska uppgifter för varje tredjelandsmedborgare eller statslös person som är sex år eller äldre och som registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd på den medlemsstatens territorium i enlighet med direktiv 2001/55/EG.

2. Den berörda medlemsstaten ska så snart som möjligt, dock senast tio dagar efter den dag då personen registrerades som en person som har beviljats tillfälligt skydd, till Eurodac i enlighet med artikel 3.2 överföra följande uppgifter med avseende på varje tredjelandsmedborgare eller statslös person som avses i punkt 1:

a) Uppgifter om fingeravtryck.

b) En ansiktsbild.

- c) Efternamn, förnamn, födelsenamn, namn som använts tidigare och eventuella alias, som kan registreras separat.
- d) Medborgarskap.
- e) Födelsedatum.
- f) Födelseort.
- g) Ursprungsmedlemsstat samt plats och datum för registrering som person som har beviljats tillfälligt skydd.
- h) Kön.
- i) I förekommande fall, identitets- eller resehandlingens typ och nummer, trebokstavskoden för det utfärdande landet och sista giltighetsdag för den handlingen.
- j) I förekommande fall, en skannad färgkopia av en identitets- eller resehandling tillsammans med en angivelse av handlingens äkthet eller, om sådan saknas, av en annan handling.
- k) Det referensnummer som används av ursprungsmedlemsstaten.
- l) Det datum då de biometriska uppgifterna togs.
- m) Det datum då uppgifterna överfördes till Eurodac.
- n) Operatörens användar-ID.
- o) I förekommande fall, uppgift om att den person som tidigare registrerats som en person som har beviljats tillfälligt skydd omfattas av något av de skäl för undantag som anges i artikel 28 i direktiv 2001/55/EG.
- p) En hänvisning till rådets relevanta genomförandebeslut.

3. Att medlemsstaterna inte iakttar den tidsfrist på tio dagar som anges i punkt 2 i den här artikeln befriar dem inte från skyldigheten att ta biometriska uppgifter och överföra dem till Eurodac. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse enligt artikel 38, ska ursprungsmedlemsstaten ta nya fingeravtryck på den person som har beviljats tillfälligt skydd i enlighet med punkt 1 i den här artikeln och överföra dem igen så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att avtrycken tagits med avsett resultat.

4. Genom undantag från punkt 1 ska den berörda medlemsstaten, om det inte är möjligt att ta biometriska uppgifter för en person som har beviljats tillfälligt skydd på grund av åtgärder som vidtagits för att skydda hans eller hennes hälsa eller folkhälsan, ta och överföra sådana biometriska uppgifter så snart som möjligt, dock senast 48 timmar efter det att de hälsorelaterade hindren har undanröjts.

I händelse av allvarliga tekniska problem får medlemsstaterna förlänga den tidsfrist på tio dagar som anges i punkt 2 med högst ytterligare 48 timmar i syfte att genomföra sina nationella kontinuitetsplaner.

5. Om den berörda medlemsstaten så begär, får biometriska uppgifter också tas och överföras för den medlemsstatens räkning av medlemmar i de europeiska gräns- och kustbevakningsenheterna eller experter i asylstödgrupperna som fått särskild utbildning för detta ändamål, när de utövar befogenheter och utför arbetsuppgifter i enlighet med förordningarna (EU) 2019/1896 och (EU) 2021/2303.

6. Varje dataset som samlas in och överförs i enlighet med den här artikeln ska länkas till andra dataset om samma tredjelandsmedborgare eller statslösa person i en sekvens på det sätt som anges i artikel 3.6.

7. Om alla de uppgifter som avses i punkt 2 a–f och h i den här artikeln rörande en person enligt punkt 1 i den här artikeln registreras i Eurodac ska de anses vara ett dataset som överförts till Eurodac vid tillämpning av artikel 27.1 aa i förordning (EU) 2019/818.

KAPITEL IX

Förfarande för jämförelse av uppgifter för personer som ansöker om internationellt skydd, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omhändertagits i samband med irreguljär gränspassage eller olaglig vistelse inom en medlemsstats territorium, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som registrerats för genomförande av ett inreseförfarande och beviljats inresa

SV

EUT L, 22.5.2024

i enlighet med ett nationellt vidarebosättningsprogram, tredjelandsmedborgare och statslösa personer som landsatts efter en sök- och räddningsinsats samt personer som har beviljats tillfälligt skydd

Artikel 27

Jämförelse av biometriska uppgifter

1. Biometriska uppgifter som överförts av en medlemsstat ska, utom om de överförts i enlighet med artiklarna 16.2 a och c, 18 och 20, automatiskt jämföras med biometriska uppgifter som överförts av andra medlemsstater och som redan är lagrade i Eurodac i enlighet med artiklarna 15, 18.2, 20, 22, 23, 24 och 26.
2. Biometriska uppgifter som överförts av en medlemsstat i enlighet med artikel 18.1 ska automatiskt jämföras med biometriska uppgifter som överförts av andra medlemsstater och som redan är lagrade i Eurodac i enlighet med artikel 15 och markerade i enlighet med artikel 31 samt med artiklarna 18.2 och 20.
3. På begäran av en medlemsstat ska Eurodac säkerställa att den jämförelse som avses i punkt 1 förutom de biometriska uppgifterna från andra medlemsstater även omfattar biometriska uppgifter som tidigare överförts av den medlemsstaten.
4. Eurodac ska automatiskt överföra träffen eller det negativa resultatet av jämförelsen till ursprungsmedlemsstaten i enlighet med de förfaranden som anges i artikel 38.4. Vid en träff ska de uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 överföras för alla dataset som motsvarar träffen, vid behov tillsammans med uppgift om den markering som avses i artikel 31.1 och 31.4. Om ett negativt resultat erhålls, ska de uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 inte överföras.
5. Om en medlemsstat erhåller en träff från Eurodac som kan bistå den medlemsstaten att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 1.1 a får träffen företräde framför eventuella andra träffar som erhållits.

Artikel 28

Jämförelse av uppgifter om ansiktsbild

1. Om fingertopparnas tillstånd gör det omöjligt att ta fingeravtryck av en kvalitet som säkerställer adekvat jämförelse i enlighet med artikel 38 eller om fingeravtryck för jämförelse saknas, ska en medlemsstat jämföra uppgifter om ansiktsbild.
2. Uppgifter om ansiktsbild och uppgifter om vilket kön den registrerade har får automatiskt jämföras med de uppgifter om ansiktsbild och de uppgifter om vilket kön den registrerade har som överförts av andra medlemsstater och redan är lagrade i Eurodac i enlighet med artiklarna 15, 18.2, 20, 22, 23, 24 och 26, med undantag för uppgifter som överförts i enlighet med artiklarna 16.2 a och c, 18 samt 20.

På begäran av en medlemsstat ska Eurodac säkerställa att den jämförelse som avses i punkt 1 förutom uppgifterna om ansiktsbild från andra medlemsstater även omfattar de uppgifter om ansiktsbild som tidigare överförts av den medlemsstaten.

3. Uppgifter om ansiktsbild och uppgifter om vilket kön den registrerade har som överförts av en medlemsstat i enlighet med artikel 18.1 får automatiskt jämföras med de uppgifter om ansiktsbild och de uppgifter om vilket kön den registrerade har som överförts av andra medlemsstater och redan är lagrade i Eurodac i enlighet med artikel 15 och markerade i enlighet med artikel 31 samt med artiklarna 18.2 och 20.
4. Eurodac ska automatiskt överföra träffen eller det negativa resultatet av jämförelsen till ursprungsmedlemsstaten i enlighet med de förfaranden som anges i artikel 38.5. Vid en träff ska de uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 överföras för alla dataset som motsvarar träffen, i förekommande fall tillsammans med uppgift om den markering som avses i artikel 31.1 och 31.4. Om ett negativt resultat erhålls, ska de uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 inte överföras.

5. Om en medlemsstat erhåller en träff från Eurodac som kan bistå den medlemsstaten att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 1.1 a, får den träffen företräde framför eventuella andra träffar som erhållits.

KAPITEL X

Lagring av uppgifter, radering av uppgifter i förtid och markering av uppgifter

Artikel 29

Lagring av uppgifter

1. Vid tillämpning av artikel 15.1 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 17 om en person som ansöker om internationellt skydd lagras i Eurodac i tio år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
2. De biometriska uppgifter som avses i artikel 18.1 ska inte registreras i Eurodac.
3. Vid tillämpning av artikel 18.2 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 19 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person enligt artikel 18.2 a lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
4. Vid tillämpning av artikel 18.2 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 19 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person enligt artikel 18.2 b eller c lagras i Eurodac i tre år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
5. Vid tillämpning av artikel 20 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 21 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
6. Vid tillämpning av artikel 22.1 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 22 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
7. Vid tillämpning av artikel 23.1 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 23 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
8. Vid tillämpning av artikel 24.1 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 24 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person lagras i Eurodac i fem år från och med den dag då de biometriska uppgifterna överfördes.
9. Vid tillämpning av artikel 26.1 ska varje dataset som registrerats i enlighet med artikel 26 om en tredjelandsmedborgare eller statslös person lagras i Eurodac i ett år från och med den dag då rådets relevanta genomförandebeslut trädde i kraft. Lagringsperioden ska förlängas varje år så länge som det tillfälliga skyddet varar.
10. Vid utgången av de lagringsperioder som avses i punkterna 1–9 i denna artikel ska uppgifterna om de registrerade automatiskt raderas ur Eurodac.

Artikel 30

Radering av uppgifter i förtid

1. Uppgifter om en person som erhållit medborgarskap i en ursprungsmedlemsstat före utgången av den period som avses i artikel 29.1, 29.3, 29.5, 29.6, 29.7, 29.8 eller 29.9 ska utan dröjsmål raderas ur Eurodac av den medlemsstaten i enlighet med artikel 40.3.

Uppgifter om en person som erhållit medborgarskap i en annan medlemsstat före utgången av den period som avses i artikel 29.1, 29.3, 29.5, 29.6, 29.7, 29.8 eller 29.9 ska raderas ur Eurodac av ursprungsmedlemsstaten i enlighet med artikel 40.3 så snart som ursprungsmedlemsstaten får kännedom om att den berörda personen erhållit ett sådant medborgarskap.

2. Eurodac ska så snart som möjligt, dock senast inom 72 timmar efter raderingen, informera alla ursprungsmedlemsstater om att uppgifter i enlighet med punkt 1 i den här artikeln raderats av en annan ursprungsmedlemsstat som registrerat en träff på uppgifter som de överfört om personer som avses i artikel 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1.

Artikel 31

Markering av uppgifter

1. Den ursprungsmedlemsstat som beviljat en person vars uppgifter tidigare registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 17 internationellt skydd ska för de ändamål som anges i artikel 1.1 a markera de relevanta uppgifterna i enlighet med de villkor för elektronisk kommunikation med Eurodac som fastställts av eu-Lisa. Markeringen ska lagras i Eurodac i enlighet med artikel 29.1 för överföring enligt artiklarna 27 och 28. Eurodac ska så snart som möjligt, dock senast inom 72 timmar efter markeringen av uppgifterna, informera alla ursprungsmedlemsstater om att uppgifter markerats av en annan ursprungsmedlemsstat som registrerat en träff på uppgifter som de överfört om personer som avses i artikel 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1. Dessa ursprungsmedlemsstater ska också markera motsvarande dataset.

2. Uppgifter som avser personer som beviljats internationellt skydd, som lagras i Eurodac i enlighet med artikel 3.2 och som markerats i enlighet med punkt 1 i den här artikeln ska göras tillgängliga för jämförelse för brottsbekämpande ändamål till dess att uppgifterna automatiskt raderas ur Eurodac i enlighet med artikel 29.10.

3. Ursprungsmedlemsstaten ska ta bort markeringen av uppgifter om en tredjelandsmedborgare eller statslös person vars uppgifter tidigare varit markerade i enlighet med punkt 1 i den här artikeln om hans eller hennes status återkallats i enlighet med artikel 14 eller 19 i förordning nr (EU) 2024/1347.

4. Den ursprungsmedlemsstat som utfärdat ett uppehållstillstånd till en tredjelandsmedborgare eller en statslös person som vistas olagligt och vars uppgifter tidigare registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 22.2 eller 23.2, beroende på vad som är tillämpligt, eller till en tredjelandsmedborgare eller statslös person som landsatts efter en sök- och räddningsinsats och vars uppgifter tidigare registrerats i Eurodac i enlighet med artikel 24.2 ska för de ändamål som anges i artikel 1.1 a och c markera de relevanta uppgifterna i enlighet med de villkor för elektronisk kommunikation med Eurodac som fastställts av eu-Lisa. Markeringen ska lagras i Eurodac i enlighet med artikel 29.6, 29.7, 29.8 och 29.9 för överföring enligt artiklarna 27 och 28. Eurodac ska så snart som möjligt, dock senast inom 72 timmar efter markeringen av uppgifterna, informera alla ursprungsmedlemsstater om att uppgifter markerats av en annan ursprungsmedlemsstat som registrerat en träff på uppgifter som de överfört om personer som avses i artikel 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1. Dessa ursprungsmedlemsstater ska också markera motsvarande dataset.

5. Uppgifter som avser tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt i unionen, som lagras i Eurodac och som markerats i enlighet med punkt 4 i den här artikeln ska göras tillgängliga för jämförelse för brottsbekämpande ändamål till dess att uppgifterna automatiskt raderas ur Eurodac i enlighet med artikel 29.10.

6. Vid tillämpning av artikel 68.4 i förordning (EU) 2024/1351 ska omfördelningsmedlemsstaten efter registrering av uppgifter i enlighet med artikel 25.2 i den här förordningen registrera sig själv som ansvarig medlemsstat och förse dessa uppgifter med den markering som införts av den medlemsstat som beviljat internationellt skydd.

KAPITEL XI

Förfarande för jämförelse och överföring av uppgifter för brottsbekämpande ändamål

Artikel 32

Förfarande för jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med Eurodacuppgifter

1. För brottsbekämpande ändamål får medlemsstaternas utsedda myndigheter och Europol:s utsedda myndighet till kontrollmyndigheten lämna en motiverad elektronisk framställan i enlighet med artiklarna 33.1 och 34.1, tillsammans med det referensnummer som används av dem, om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter för vidarebefordran

till Eurodac via den nationella åtkomstpunkten eller Europols åtkomstpunkt. Vid mottagandet av en sådan framställan ska kontrollmyndigheten kontrollera om samtliga villkor för en framställan om jämförelse uppfyllts enligt artikel 33 eller 34, beroende på vad som är tillämpligt.

2. Om samtliga villkor för en framställan om jämförelse enligt artikel 33 eller 34 uppfyllts, ska kontrollmyndigheten vidarebefordra framställan om jämförelse till den nationella åtkomstpunkten eller Europols åtkomstpunkt, som ska vidarebefordra den till Eurodac i enlighet med artiklarna 27 och 28 för jämförelse med de biometriska eller alfanumeriska uppgifter som överförts till Eurodac i enlighet med artiklarna 15, 18.2, 20, 22, 23, 24 och 26.

3. En jämförelse av en ansiktsbild med andra uppgifter om ansiktsbild i Eurodac för brottsbekämpande ändamål får utföras i enlighet med artikel 28.1, om sådana uppgifter finns tillgängliga vid den tidpunkt då medlemsstaternas utsedda myndigheter eller Europols utsedda myndighet gör den motiverade elektroniska framställan.

4. I brådskande undantagsfall där det är nödvändigt att avvärja en överhängande fara som är kopplad till ett terroristbrott eller ett annat grovt brott får kontrollmyndigheten omedelbart när den mottar en framställan från en utsedd myndighet överföra biometriska eller alfanumeriska uppgifter till den nationella åtkomstpunkten eller Europols åtkomstpunkt för jämförelse och först i efterhand kontrollera om samtliga de villkor för en framställan om jämförelse som avses i artikel 33 eller 34 uppfyllts, inklusive om ett brådskande undantagsfall verkligen varit för handen. Efterhandskontrollen ska äga rum utan oskälig fördröjning efter det att en framställan har behandlats.

5. Om det vid efterhandskontrollen framkommer att åtkomsten till Eurodacuppgifter inte var motiverad ska den information som kommunicerats från Eurodac raderas av alla myndigheter som haft åtkomst till sådana uppgifter, och de ska informera kontrollmyndigheten om att så har skett.

Artikel 33

Villkor för de utsedda myndigheternas åtkomst till Eurodac

1. För brottsbekämpande ändamål får de utsedda myndigheterna lämna en motiverad elektronisk framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med de uppgifter som lagras i Eurodac inom deras befogenhetsområde endast om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) En förhandskontroll har genomförts i
 - i) nationella databaser, och
 - ii) alla övriga medlemsstaters system för automatisk identifiering av fingeravtryck enligt beslut 2008/615/RIF, i vilka jämförelser är tekniskt tillgängliga, såvida det inte finns rimliga skäl att anta att en jämförelse med dessa system inte skulle leda till att den registrerades identitet fastställdes; sådana rimliga skäl ska anges i den motiverade elektroniska framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter som översänds av den utsedda myndigheten till kontrollmyndigheten.
- b) Jämförelsen är nödvändig för att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott, vilket innebär att det finns en fara för den allmänna säkerheten som är så allvarig att sökningar i databasen står i proportion till det eftersträfvade målet.
- c) Jämförelsen är nödvändig i ett särskilt fall, inbegripet för specifika personer.
- d) Det finns rimliga skäl att anta att jämförelsen väsentligen kommer att bidra till att terroristbrotten eller de andra grova brotten i fråga förhindras, upptäcks eller utreds. Sådana rimliga skäl föreligger särskilt om det finns välgrundade misstankar om att en person som misstänks för, har begått eller fallit offer för ett terroristbrott eller ett annat grovt brott omfattas av någon av kategorierna i denna förordning.

Utöver förhandskontrollen i databaserna enligt första stycket får de utsedda myndigheterna också utföra en kontroll i VIS, under förutsättning att villkoren enligt beslut 2008/633/RIF för en jämförelse med de uppgifter som lagras i det systemet är uppfyllda. De utsedda myndigheterna får lämna den motiverade elektroniska framställan enligt första stycket samtidigt med en framställan om jämförelse med de uppgifter som lagras i VIS.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Om de utsedda myndigheterna sökt i CIR i enlighet med artikel 22.1 i förordning (EU) 2019/818 och om sökningen i CIR i enlighet med punkt 2 i den artikeln visat att det finns uppgifter om den berörda personen lagrade i Eurodac, kan dessa myndigheter få åtkomst till Eurodac för sökning utan en förhandskontroll i nationella databaser eller i alla övriga medlemsstaters system för automatisk identifiering av fingeravtryck.

3. En framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål ska genomföras med hjälp av biometriska eller alfanumeriska uppgifter.

Artikel 34

Villkor för Europols åtkomst till Eurodac

1. För brottsbekämpande ändamål får Europols utsedda myndighet lämna en motiverad elektronisk framställan om jämförelse av biometriska eller alfanumeriska uppgifter med de uppgifter som är lagrade i Eurodac, inom ramen för Europols uppdrag och när detta är nödvändigt för att Europol ska kunna utföra sina arbetsuppgifter och endast om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Jämförelser med biometriska eller alfanumeriska uppgifter som är lagrade i informationsbehandlingssystem som är tekniskt och juridiskt tillgängliga för Europol har inte lett till att den registrerades identitet kunnat fastställas.
- b) Jämförelsen är nödvändig för att stödja och stärka medlemsstaternas arbete med att förhindra, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott som omfattas av Europols mandat, vilket innebär att det finns en fara för den allmänna säkerheten som är så allvarlig att sökningar i databasen står i proportion till det eftersträvade målet.
- c) Jämförelsen är nödvändig i ett särskilt fall, inbegripet för specifika personer.
- d) Det finns rimliga skäl att anta att jämförelsen väsentligen kommer att bidra till att terroristbrotten eller de andra grova brotten i fråga förhindras, upptäcks eller utreds. Sådana rimliga skäl föreligger särskilt om det finns välgrundade misstankar om att en person som misstänks för, har begått eller fallit offer för ett terroristbrott eller ett annat grovt brott omfattas av någon av kategorierna i denna förordning.

2. Om Europol sökt i CIR i enlighet med artikel 22.1 i förordning (EU) 2019/818 och om sökningen i CIR i enlighet med punkt 2 i den artikeln visat att det finns uppgifter om den berörda personen lagrade i Eurodac, kan Europol få åtkomst till Eurodac för sökning på de villkor som anges i den här artikeln.

3. En framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål ska genomföras med hjälp av biometriska eller alfanumeriska uppgifter.

4. Behandling av information som Europol erhållit genom jämförelse med Eurodacuppgifter förutsätter tillstånd från ursprungsmedlemsstaten. Europol ska inhämta detta tillstånd från den nationella Europolenheten i den medlemsstaten.

Artikel 35

Kommunikation mellan utsedda myndigheter, kontrollmyndigheter, nationella åtkomstpunkter och Europols åtkomstpunkt

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 39 ska all kommunikation mellan utsedda myndigheter, kontrollmyndigheter, nationella åtkomstpunkter och Europols åtkomstpunkt vara säkrad och ske elektroniskt.

2. För brottsbekämpande ändamål ska sökningar med biometriska eller alfanumeriska uppgifter behandlas digitalt av medlemsstaterna och Europol och överförs i det dataformat som fastställs i det dokument för gränssnittskontroll man enats om, så att jämförelsen kan göras med andra uppgifter som lagras i Eurodac.

KAPITEL XII

Uppgiftsbehandling, dataskydd samt skadeståndsskyldighet

Artikel 36

Ansvar i frågor som rör uppgiftsbehandling

1. Ursprungsmedlemsstaten ska ansvara för att säkerställa att
 - a) biometriska uppgifter och de övriga uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 tas på ett lagligt sätt och överförs till Eurodac på ett lagligt sätt,
 - b) uppgifterna är korrekta och aktuella när de överförs till Eurodac,
 - c) uppgifterna i Eurodac registreras, lagras, rättas och raderas på ett lagligt sätt, utan att det påverkar det ansvar som åvilar eu-Lisa,
 - d) de resultat från jämförelser av biometriska uppgifter som överförs från Eurodac behandlas på ett lagligt sätt.
2. Ursprungsmedlemsstaten ska säkerställa säkerheten för de uppgifter som avses i punkt 1 i den här artikeln före och under överföringen till Eurodac, i enlighet med artikel 48, och säkerheten för de uppgifter som den erhåller från Eurodac.
3. Ursprungsmedlemsstaten ska ansvara för den slutliga identifieringen av uppgifterna i enlighet med artikel 38.4.
4. eu-Lisa ska säkerställa att Eurodac drivs, även för teständamål, i enlighet med denna förordning och relevanta unionsdataskyddsregler. Framför allt ska eu-Lisa
 - a) anta åtgärder som säkerställer att alla personer, inklusive uppdragstagare, som arbetar med Eurodac behandlar de uppgifter som registrerats där, endast på ett sätt som är förenligt med Eurodacs syfte enligt artikel 1,
 - b) vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa Eurodacs säkerhet i enlighet med artikel 48,
 - c) säkerställa att endast de personer som är bemyndigade att arbeta med Eurodac har åtkomst till det, utan att detta påverkar Europeiska datatillsynsmannens befogenheter.

eu-Lisa ska underrätta Europaparlamentet, rådet och Europeiska datatillsynsmannen om de åtgärder som den vidtar i enlighet med första stycket i denna punkt.

Artikel 37

Överföring

1. Biometriska uppgifter och övriga personuppgifter ska behandlas digitalt och överföras i det dataformat som fastställs i det dokument för gränssnittskontroll man enats om. I den utsträckning det är nödvändigt för att Eurodac ska fungera effektivt ska eu-Lisa fastställa de tekniska kraven avseende det dataformat som ska användas för medlemsstaternas överföring av data till Eurodac och omvänt. eu-Lisa ska säkerställa att de biometriska uppgifter som medlemsstaterna överför kan jämföras i det datoriserade systemet för igenkänning av fingeravtryck och ansiktsbild.
2. Medlemsstaterna ska överföra de uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 till Eurodac elektroniskt. De uppgifter som avses i artiklarna 17.1, 17.2, 19.1, 21.1, 22.2, 22.3, 23.2, 23.3, 24.2, 24.3 och 26.2 ska automatiskt registreras i Eurodac. I den utsträckning det är nödvändigt för att Eurodac ska fungera effektivt ska eu-Lisa fastställa de tekniska kraven för vederbörlig elektronisk överföring av uppgifterna från medlemsstaterna till Eurodac och omvänt.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att det referensnummer som avses i artiklarna 17.1 k, 19.1 k, 21.1 k, 22.2 k, 23.2 k, 24.2 k, 26.2 k och 32.1 gör det möjligt att entydigt knyta uppgifter till en bestämd person och till den medlemsstat som

SV

EUT L, 22.5.2024

överför uppgifterna och också gör det möjligt att ange huruvida dessa uppgifter gäller en person som avses i artikel 15.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1.

4. Det referensnummer som avses i punkt 3 i den här artikeln ska inledas med den bokstavsbezeichnung som identifierar den medlemsstat som överfört uppgifterna. Bokstavsbezeichnung ska följas av identifieringen av kategori av person eller framställan. Härvid ska uppgifter om personer som avses i artikel 15.1 betecknas med "1", personer som avses i artikel 22.1 med "2", uppgifter om personer som avses i artikel 23.1 med "3", uppgifter om framställningar som avses i artikel 33 med "4", uppgifter om framställningar som avses i artikel 34 med "5", uppgifter om framställningar som avses i artikel 43 med "6", uppgifter om framställningar som avses i artikel 18 med "7", uppgifter om personer som avses i artikel 20 med "8", uppgifter om personer som avses i artikel 24.1 med "9" och uppgifter om personer som avses i artikel 26.1 med "0".

5. eu-Lisa ska fastställa de tekniska förfaranden som är nödvändiga för att säkerställa att medlemsstaterna erhåller entydiga uppgifter från Eurodac.

6. Eurodac ska så snart som möjligt bekräfta mottagandet av de uppgifter som överförs. För detta ändamål ska eu-Lisa fastställa de tekniska krav som är nödvändiga för att säkerställa att medlemsstaterna vid begäran erhåller mottagningsbevis.

Artikel 38

Genomförande av jämförelser och överföring av resultat

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att biometriska uppgifter överförs av en kvalitet som är adekvat för jämförelse med hjälp av det datoriserade systemet för igenkänning av fingeravtryck och ansiktsbild. I den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa att resultat av jämförelser i Eurodac håller en mycket hög grad av exakthet, ska eu-Lisa fastställa vilken kvalitet på de biometriska uppgifter som överförs som är adekvat. Kvaliteten på de biometriska uppgifter som överförs ska så snart som möjligt kontrolleras i Eurodac. Om de biometriska uppgifterna inte lämpar sig för jämförelser med hjälp av det datoriserade systemet för igenkänning av fingeravtryck och ansiktsbild ska Eurodac informera den berörda medlemsstaten. Den medlemsstaten ska därefter överföra biometriska uppgifter av adekvat kvalitet med samma referensnummer som den föregående uppsättningen av biometriska uppgifter.

2. Jämförelsen i Eurodac ska genomföras i den ordning som framställningarna kommer in. Varje framställan ska behandlas inom 24 timmar efter det att den har inkommit. En medlemsstat får av skäl kopplade till nationell rätt begära att en jämförelse som är särskilt brådskande görs inom en timme. Om sådana tidsfrister inte kan hållas, på grund av omständigheter som eu-Lisa inte är ansvarig för, ska Eurodac behandla framställan med prioritet så snart omständigheterna inte längre föreligger. I den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa att Eurodac fungerar effektivt ska eu-Lisa i sådana fall fastställa kriterier för att säkerställa att framställningarna behandlas med prioritet.

3. I den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa att Eurodac fungerar effektivt ska eu-Lisa fastställa operativa förfaranden för bearbetning av uppgifter som erhålls och för översändande av resultat av jämförelser.

4. Vid behov ska en expert på fingeravtryck i den mottagande medlemsstaten enligt definitionen i dess nationella bestämmelser som är utbildad specifikt för de typer av fingeravtrycksjämförelser som föreskrivs i denna förordning, omedelbart kontrollera resultatet av den jämförelse av uppgifter om fingeravtryck som utförts i enlighet med artikel 27.

Om en träff på fingeravtryck och ansiktsbild tas emot från Eurodac, efter en jämförelse av både uppgifter om fingeravtryck och ansiktsbild med uppgifter som registrerats i den datoriserade centrala databasen, får medlemsstaterna kontrollera resultatet av jämförelsen av uppgifterna om ansiktsbild.

För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j i denna förordning ska slutlig identifiering göras av ursprungsmedlemsstaten i samarbete med de andra berörda medlemsstaterna.

5. Resultatet av jämförelsen av uppgifter om ansiktsbild som utförts i enlighet med artikel 27, om en träff erhålls enbart på grundval av en ansiktsbild, och artikel 28 ska omedelbart kontrolleras och verifieras i den mottagande medlemsstaten av en expert som är utbildad i enlighet med nationell praxis.

För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j i denna förordning ska slutlig identifiering göras av ursprungsmedlemsstaten i samarbete med de andra berörda medlemsstaterna.

Andra uppgifter som erhållits från Eurodac och som har konstaterats vara otillförlitliga ska raderas så snart det har fastställts att uppgifterna inte är tillförlitliga.

6. Om den slutliga identifieringen enligt punkterna 4 och 5 visar att resultatet av jämförelsen från Eurodac inte motsvarar de biometriska uppgifter som översänts för jämförelse, ska medlemsstaterna omedelbart radera resultatet av jämförelsen och underrätta eu-Lisa om detta så snart som möjligt, dock senast efter tre arbetsdagar efter erhållandet av resultatet, och informera den om ursprungsmedlemsstatens referensnummer och om referensnumret för den medlemsstat som erhållit resultatet.

Artikel 39

Kommunikation mellan medlemsstaterna och Eurodac

Vid överföring av uppgifter från medlemsstaterna till Eurodac och omvänt ska kommunikationsinfrastrukturen användas. I den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa att Eurodac fungerar effektivt ska eu-Lisa fastställa de tekniska förfaranden som är nödvändiga för användningen av kommunikationsinfrastrukturen.

Artikel 40

Åtkomst till och rättelse eller radering av uppgifter som registrerats i Eurodac

1. Ursprungsmedlemsstaten ska ha åtkomst till de uppgifter som den överfört och som registrerats i Eurodac i enlighet med denna förordning.

Medlemsstaterna får inte göra sökningar i uppgifter som överförts av en annan medlemsstat eller ta emot sådana uppgifter, med undantag av de uppgifter som härrör från den jämförelse som avses i artiklarna 27 och 28.

2. De myndigheter i medlemsstaterna som i enlighet med punkt 1 i den här artikeln ska ha åtkomst till de uppgifter som registrerats i Eurodac ska vara de som utses av respektive medlemsstat för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j. När en myndighet utses ska det anges exakt vilken enhet som ska ansvara för de arbetsuppgifter som gäller tillämpningen av denna förordning. Varje medlemsstat ska utan dröjsmål förse kommissionen och eu-Lisa med en förteckning över dessa enheter och alla ändringar i denna. eu-Lisa ska offentliggöra den konsoliderade förteckningen i *Europeiska unionens officiella tidning*. Om den förteckningen ändras ska eu-Lisa en gång om året offentliggöra en uppdaterad konsoliderad förteckning på internet.

3. Endast ursprungsmedlemsstaten ska ha rätt att ändra de uppgifter som den överfört till Eurodac genom att rätta, komplettera eller radera dem, utan att detta påverkar sådan radering som ska utföras i enlighet med artikel 29.

4. Åtkomst för sökning i Eurodacuppgifter som lagras i CIR ska beviljas vederbörligen bemyndigad personal vid de nationella myndigheterna i varje medlemsstat och vederbörligen bemyndigad personal vid de unionsorgan som är behöriga för de syften som anges i artiklarna 20 och 21 i förordning (EU) 2019/818. Åtkomsten ska begränsas till den utsträckning som är nödvändig för att dessa nationella myndigheter och unionsorgan ska kunna utföra sina arbetsuppgifter och för att dessa ändamål ska kunna uppnås och ska stå i proportion till de eftersträlvade målen.

5. Om en medlemsstat eller eu-Lisa har information som tyder på att uppgifter som registrerats i Eurodac inte stämmer överens med de faktiska omständigheterna ska medlemsstaten eller eu-Lisa, utan att det hindrar anmälan av en personuppgiftsincident enligt artikel 33 i förordning (EU) 2016/679, snarast underrätta ursprungsmedlemsstaten om detta.

Om en medlemsstat har information som tyder på att uppgifter registrerats i Eurodac i strid med den här förordningen ska den så snart som möjligt underrätta eu-Lisa, kommissionen och ursprungsmedlemsstaten om detta. Ursprungsmedlemsstaten ska kontrollera uppgifterna i fråga och vid behov omgående ändra eller radera dessa.

6. eu-Lisa får inte till ett tredjelands myndigheter överföra eller ge åtkomst till uppgifter som registrerats i Eurodac. Detta förbud ska inte gälla överföringar till tredjeländer av sådana uppgifter som omfattas av förordning (EU) 2024/1351.

Artikel 41

Register

1. eu-Lisa ska föra register över all uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac. Av registret ska framgå varför uppgifterna konsulterats, datum och tidpunkt för detta, vilka uppgifter som överförts, vilka uppgifter som använts för sökningar och namnet på den enhet som fört in eller använt uppgifter samt på de ansvariga personerna.

2. För de ändamål som anges i artikel 8 i den här förordningen ska eu-Lisa föra register över all uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac. Registret över sådan behandling ska omfatta de uppgifter som avses i punkt 1 i den här artikeln och de träffar som uppkommit vid den automatiserade behandling som föreskrivs i artikel 20 i förordning (EU) 2018/1240.
3. För de ändamål som anges i artikel 10 i den här förordningen ska medlemsstaterna och eu-Lisa föra register över all uppgiftsbehandling som sker inom Eurodac och VIS i enlighet med den här artikeln och artikel 34 i förordning (EG) nr 767/2008.
4. Det register som avses i punkt 1 i denna artikel får användas endast för övervakning av dataskyddet med avseende på om uppgiftsbehandlingen är tillåten och för att säkerställa datasäkerheten i enlighet med artikel 46. Registret ska på lämpligt sätt skyddas mot obehörig åtkomst, och det ska raderas ett år efter det att lagringsperioden enligt artikel 29 har löpt ut, såvida inte registret behövs för ett redan inlett övervakningsförfarande.
5. För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c, g, h och j ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att uppnå de mål som anges i punkterna 1–4 i den här artikeln inom ramen för sitt nationella system. Varje medlemsstat ska också föra register över de personer som är vederbörligen bemyndigade att föra in eller använda uppgifterna.

Artikel 42

Rätt till information

1. Ursprungsmedlemsstaten ska skriftligen och vid behov muntligen informera en person som omfattas av artikel 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1 i denna förordning om följande på ett språk som han eller hon förstår eller rimligen kan förväntas förstå och i en koncis, transparent, begriplig och lättillgänglig form, med klara och tydliga formuleringar:
- a) Den personuppgiftsansvariges, i den mening som avses i artikel 4.7 i förordning (EU) 2016/679, och dennes eventuella företrädares identiteter och kontaktuppgifter och dataskyddsombudets kontaktuppgifter.
 - b) Vilka uppgifter som ska behandlas i Eurodac och behandlingens rättsliga grund, inklusive en redogörelse för målen för förordning (EU) 2024/1351 i enlighet med artikel 19 i den förordningen och, i tillämpliga fall, målen för förordning (EU) 2024/1350 samt en förklaring i begriplig form om att medlemsstaterna och Europol kan få åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål.
 - c) När det gäller en person som omfattas av artikel 15.1, 22.1, 23.1 eller 24.1, det faktum att ursprungsmedlemsstaten, om en säkerhetskontroll enligt artiklarna 17.2 i, 22.3 d, 23.3 e och 24.3 f visar att han eller hon kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, är skyldig att registrera denna uppgift i Eurodac.
 - d) Mottagarna eller kategorierna av mottagare av uppgifterna, i förekommande fall.
 - e) När det gäller en person som omfattas av artikel 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 eller 26.1, skyldigheten att lämna biometrisk data uppgifter och det relevanta förfarandet, inbegripet möjliga konsekvenser av att denna skyldighet inte fullgörs.
 - f) Den period under vilken uppgifterna kommer att lagras i enlighet med artikel 29.
 - g) Rätten att av den personuppgiftsansvarige begära att få åtkomst till uppgifter som rör dem och rätten att begära att oriktiga uppgifter om dem rättas, att ofullständiga personuppgifter kompletteras, att olagligen behandlade personuppgifter om dem raderas eller att behandlingen av dem begränsas samt rätten att få information om förfarandena för utövande av dessa rättigheter och kontaktuppgifter till den personuppgiftsansvarige och till de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 44.1.
 - h) Rätten att inge klagomål till tillsynsmyndigheten.
2. När det gäller en person som omfattas av artiklarna 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 och 26.1 ska den information som avses i punkt 1 i den här artikeln ges när hans eller hennes biometrisk data uppgifter tas.

Om en person som omfattas av artiklarna 15.1, 18.1, 18.2, 20.1, 22.1, 23.1, 24.1 och 26.1 är underårig, ska medlemsstaterna ge informationen på ett sätt som är anpassat till barnets ålder.

Förfarandet för insamling av biometriska uppgifter ska förklaras för underåriga med hjälp av broschyrer, infografik eller demonstrationer, eller med en kombination av några av de tre, beroende på vad som är lämpligt, som är särskilt utformade på ett sådant sätt att det säkerställs att underåriga förstår informationen.

3. En gemensam broschyr, som ska innehålla åtminstone de uppgifter som avses i punkt 1 i den här artikeln samt dem som avses i artikel 19.1 i förordning (EU) 2024/1351, ska utarbetas i enlighet med det förfarande som avses i artikel 77.2 i den förordningen.

Broschyren ska vara tydlig och lättbegriplig och avfattad i en koncis, transparent, begriplig och lättillgänglig form, på ett språk som den berörda personen förstår eller rimligen kan förväntas förstå.

Broschyren ska utarbetas på ett sådant sätt att medlemsstaterna kan komplettera den med ytterligare medlemsstatsspecifik information. Denna medlemsstatsspecifika information ska omfatta åtminstone information om de administrativa åtgärderna för att säkerställa efterlevnad av skyldigheten att lämna biometriska uppgifter, den registrerades rättigheter och möjligheten att få information och bistånd från nationella tillsynsmyndigheter samt kontaktuppgifter till den personuppgiftsansvarige, till dataskyddsombudet och till de nationella tillsynsmyndigheterna.

Artikel 43

Rätt till tillgång till samt rättelse, komplettering, radering och begränsning av behandlingen av personuppgifter

1. För de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c och j i den här förordningen ska den registrerades rätt till tillgång till och rättelse, komplettering, radering och begränsning av behandlingen av personuppgifter utövas i enlighet med kapitel III i förordning (EU) 2016/679 och tillämpas i enlighet med denna artikel.

2. Den registrerades rätt till tillgång i varje medlemsstat ska innebära rätten att få information om de personuppgifter om honom eller henne som registrerats i Eurodac, inklusive alla poster som indikerar att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten, och den medlemsstat som överfört uppgifterna till Eurodac på de villkor som anges i förordning (EU) 2016/679 och i nationell rätt som antagits i enlighet med den förordningen. Sådan åtkomst till personuppgifter får bara beviljas av en medlemsstat.

Om rätten till rättelse eller radering av personuppgifter utövas i en annan medlemsstat än i den eller de medlemsstater som överfört uppgifterna, ska myndigheterna i den medlemsstaten kontakta myndigheterna i den eller de medlemsstater som överfört uppgifterna så att dessa kan kontrollera att uppgifterna är korrekta och att överföringen till och registreringen i Eurodac är lagenlig.

3. När det gäller poster som indikerar att personen kan utgöra ett hot mot den inre säkerheten får medlemsstaterna begränsa den registrerades rättigheter enligt den här artikeln i enlighet med artikel 23 i förordning (EU) 2016/679.

4. Om det visar sig att uppgifter som registrerats i Eurodac inte stämmer överens med de faktiska omständigheterna eller att de har registrerats på ett olagligt sätt, ska den medlemsstat som överfört uppgifterna rätta eller radera dem i enlighet med artikel 40.3. Den medlemsstaten ska till den registrerade skriftligen bekräfta att den rättat, kompletterat, raderat eller begränsat behandlingen av personuppgifter om den registrerade.

5. Om den medlemsstat som överfört uppgiften inte godtar att de uppgifter som registrerats i Eurodac inte stämmer överens med de faktiska omständigheterna eller att de har registrerats på ett olagligt sätt, ska den skriftligen förklara för den registrerade varför den inte har för avsikt att rätta eller radera uppgifterna.

Den medlemsstaten ska även förse den registrerade med information om vilka åtgärder som kan vidtas om han eller hon inte godtar den förklaring som lämnas. Detta ska innebära information om hur talan väcks eller vid behov om hur ett klagomål anhängiggörs vid berörda myndigheter eller domstolar i den medlemsstaten samt om ekonomisk eller annan hjälp som finns att tillgå enligt de lagar, författningar och förfaranden som gäller i den medlemsstaten.

SV

EUT L, 22.5.2024

6. En begäran enligt punkterna 1 och 2 om tillgång till eller rättelse, komplettering, radering eller begränsning av behandlingen av personuppgifter ska innehålla alla uppgifter som behövs för att den registrerade ska kunna identifieras, inbegripet biometriska uppgifter. Sådana uppgifter får bara användas för att de rättigheter som avses i punkterna 1 och 2 ska kunna utövas av den registrerade och ska sedan omedelbart raderas.

7. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna ska samarbeta aktivt för att genast säkerställa att rätten till åtkomst till och rättelse, komplettering, radering och begränsning av behandlingen av personuppgifter kan utövas av den registrerade.

8. Närhelst en person begär tillgång till uppgifter som rör honom eller henne ska den behöriga myndigheten upprätta och bevara en skriftlig handling där det anges att en sådan begäran gjorts och vilken åtgärd den lett till, och utan dröjsmål göra denna handling tillgänglig för de nationella tillsynsmyndigheterna.

9. Den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstat som överfört uppgifterna och den nationella tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den registrerade vistas ska på begäran informera den registrerade om hans eller hennes rätt att av den personuppgiftsansvarige begära tillgång till eller rättelse, komplettering, radering eller begränsning av behandlingen av de personuppgifter som rör honom eller henne. Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta i enlighet med kapitel VII i förordning (EU) 2016/679.

Artikel 44

De nationella tillsynsmyndigheternas övervakning

1. Varje medlemsstat ska säkerställa att desstillsynsmyndighet eller tillsynsmyndigheter som avses i artikel 51.1 i förordning (EU) 2016/679 övervakar lagenligheten i den berörda medlemsstatens behandling av personuppgifter för de ändamål som fastställs i artikel 1.1 a, b, c och j i den här förordningen, inklusive överföringen av dem till Eurodac.

2. Varje medlemsstat ska säkerställa att dess tillsynsmyndighet har tillgång till rådgivning från personer som har tillräckliga kunskaper om biometriska uppgifter.

Artikel 45

Europeiska datatillsynsmannens övervakning

1. Europeiska datatillsynsmannen ska säkerställa att all behandling av personuppgifter i samband med Eurodac, i synnerhet vid eu-Lisa, sker i enlighet med förordning (EU) 2018/1725 och den här förordningen.

2. Europeiska datatillsynsmannen ska säkerställa att en granskning av eu-Lisas behandling av personuppgifter genomförs minst vart tredje år i enlighet med internationella revisionsstandarder. En rapport från dessa granskningar ska översändas till Europaparlamentet, rådet, kommissionen, eu-Lisa och de nationella tillsynsmyndigheterna. eu-Lisa ska ges tillfälle att yttra sig innan rapporten antas.

Artikel 46

Samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter och Europeiska datatillsynsmannen

1. I enlighet med artikel 62 i förordning (EU) 2018/1725 ska de nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen inom ramen för sina respektive behörigheter samarbeta aktivt inom sina ansvarsområden och säkerställa en samordnad tillsyn av Eurodac.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att en granskning av behandlingen av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål utförs varje år av ett oberoende organ, i enlighet med artikel 47.1, omfattande en analys av ett urval av de motiverade elektroniska framställningarna.

Granskningen ska bifogas de årsrapporter som medlemsstaterna ska lämna enligt artikel 57.8.

3. De nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen ska inom ramen för sina respektive befogenheter utbyta relevant information, bistå varandra vid granskningar och inspektioner, utreda svårigheter vid tolkning eller tillämpning av denna förordning, undersöka problem i samband med utöandet av oberoende tillsyn eller den

registrerades rättigheter, utarbeta harmoniserade förslag till gemensamma lösningar på eventuella problem samt vid behov öka medvetenheten om rätten till dataskydd.

4. För de ändamål som anges i punkt 3 ska de nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen sammanträda minst två gånger om året inom ramen för Europeiska dataskyddsstyrelsen. Europeiska dataskyddsstyrelsen ska stå för kostnaderna och servicen i samband med dessa möten. En arbetsordning för mötena ska antas vid det första mötet. Ytterligare arbetsmetoder ska utvecklas gemensamt efter behov. Europeiska dataskyddsstyrelsen ska vartannat år översända en gemensam verksamhetsrapport till Europaparlamentet, rådet och kommissionen. Denna rapport ska innehålla ett kapitel om varje medlemsstat, som utarbetats av den medlemsstatens nationella tillsynsmyndighet.

Artikel 47

Skydd av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål

1. Den eller de tillsynsmyndigheter i varje medlemsstat som avses i artikel 41.1 i direktiv (EU) 2016/680 ska övervaka lagenligheten i medlemsstaternas behandling av personuppgifter för brottsbekämpande ändamål, inklusive överföringar av dessa uppgifter till och från Eurodac.

2. Europols behandling av personuppgifter enligt denna förordning ska stå i överensstämmelse med förordning (EU) 2016/794 och ska övervakas av Europeiska datatillsynsmannen.

3. De personuppgifter som erhålls från Eurodac i enlighet med denna förordning för brottsbekämpande ändamål ska enbart behandlas för att förhindra, upptäcka eller utreda det specifika fall för vilket en medlemsstat eller Europol begär uppgifterna.

4. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 24 i direktiv (EU) 2016/680 ska Eurodac, de utsedda myndigheterna, kontrollmyndigheterna och Europol registrera sökningarna i syfte att göra det möjligt för de nationella tillsynsmyndigheterna och Europeiska datatillsynsmannen att övervaka att uppgiftsbehandlingen sker i enlighet med unionens regler för dataskydd, inbegripet för ändamålet att spara uppgifterna för att utarbeta de årliga rapporter som avses i artikel 57.8. Förutom för sådana ändamål ska personuppgifter och uppgiften om en sökning raderas i alla nationella register och i Europols register efter en månad, såvida inte uppgifterna behövs för den specifika pågående brottsutredning för vilken de begärdes av en medlemsstat eller av Europol.

Artikel 48

Datasäkerhet

1. Ursprungsmedlemsstaten ska säkerställa datasäkerheten före och under överföringen till Eurodac.

2. Varje medlemsstat ska med avseende på alla uppgifter som behandlas av dess behöriga myndigheter enligt denna förordning vidta de åtgärder som är nödvändiga, inbegripet anta en datasäkerhetsplan, för att

- fysiskt skydda uppgifterna, inbegripet genom att utarbeta beredskapsplaner för att skydda kritisk infrastruktur,
- hindra obehöriga från att få tillträde till databehandlingsutrustning och nationella anläggningar vid vilka medlemsstaten utför operationer i enlighet med Eurodacs syften (utrustning, åtkomstkontroll och kontroller vid ingången till anläggningen),
- förhindra att datamedier läses, kopieras, ändras eller avlägsnas av obehöriga (kontroll av datamedier),
- förhindra obehörigt införande av uppgifter och hindra obehöriga från att skaffa sig kännedom om, ändra eller radera lagrade personuppgifter (kontroll av lagrade personuppgifter),
- hindra obehöriga från att använda automatiserade databehandlingssystem med hjälp av datakommunikationsutrustning (användarkontroll),
- förhindra obehörig behandling av uppgifter i Eurodac och förhindra att uppgifter som behandlas i Eurodac obehörigt ändras eller raderas (kontroll av uppgiftsinmatningen),

SV

EUT L, 22.5.2024

- g) säkerställa att personer som är bemyndigade att ha åtkomst till Eurodac har åtkomst endast till de uppgifter som ingår i deras behörighet, med hjälp av individuella och unika användaridentiteter och skyddade åtkomstmetoder (åtkomstkontroll),
 - h) säkerställa att alla myndigheter med rätt till åtkomst till Eurodac skapar profiler som beskriver uppgifter och ansvar för personer som är bemyndigade att få åtkomst till, lägga in, uppdatera, radera och söka uppgifter och på begäran utan dröjsmål ger de tillsynsmyndigheter som avses i artikel 51 i förordning (EU) 2016/679 och i artikel 41 i direktiv (EU) 2016/680 tillgång till dessa profiler samt all annan relevant information som myndigheterna kan behöva för tillsynsändamål (personalprofiler),
 - i) säkerställa möjligheten att kontrollera och fastställa till vilka organ personuppgifter får överföras med användning av datakommunikationsutrustning (kontroll av kommunikationen),
 - j) säkerställa möjligheten att kontrollera och fastställa vilka uppgifter som behandlats i Eurodac, när detta har gjorts, av vem och i vilket syfte (kontroll av registreringen),
 - k) förhindra obehörig läsning, kopiering, ändring eller radering av personuppgifter i samband med såväl överföring av personuppgifter till eller från Eurodac som transport av datamedier, särskilt med hjälp av lämplig krypteringsteknik (kontroll av transport),
 - l) säkerställa att de system som installerats kan återställas vid störningar (återställande),
 - m) säkerställa att Eurodac utför sina funktioner, att funktionsfel rapporteras (tillförlitlighet) och att de lagrade personuppgifterna inte kan försvannas genom funktionsfel i systemet (dataintegritet),
 - n) övervaka att de säkerhetsåtgärder som avses i denna punkt är verkningsfulla och vidta nödvändiga organisatoriska åtgärder i fråga om inre övervakning för att säkerställa att denna förordning efterlevs (egenrevision) och för att alla relevanta händelser som inträffar under tillämpningen av de åtgärder som anges i leden b–k och som kan peka på förekomsten av ett säkerhetstillbud ska upptäckas automatiskt inom 24 timmar.
3. Medlemsstaterna och Europol ska informera eu-Lisa om säkerhetstillbud i samband med Eurodac som de har upptäckt i sina system utan att det påverkar anmälan av och underrättelse om personuppgiftsincidenter enligt artiklarna 33 och 34 i förordning (EU) 2016/679, artiklarna 30 och 31 i direktiv (EU) 2016/680 respektive artiklarna 34 och 35 i förordning (EU) 2016/794. eu-Lisa ska utan oskäligt dröjsmål och utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 34 och 35 i förordning (EU) 2018/1725 informera medlemsstaterna, Europol och Europeiska datatillsynsmannen om eventuella säkerhetstillbud i samband med Eurodac som de har upptäckt i sina system. De berörda medlemsstaterna, eu-Lisa och Europol ska samarbeta under ett säkerhetstillbud.
4. eu-Lisa ska med avseende på driften av Eurodac vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå de mål som anges i punkt 2 i denna artikel, inklusive att anta en datasäkerhetsplan.
- Innan Eurodac tas i drift ska säkerhetsramen för Eurodacs verksamhetsmiljö och tekniska miljö uppdateras, i enlighet med artikel 33 i förordning (EU) 2018/1725.
5. Europeiska unionens asylbyrå ska vidta de åtgärder som krävs för att genomföra artikel 18.4, bland annat antagandet av en datasäkerhetsplan i enlighet med punkt 2 i denna artikel.

Artikel 49

Förbud mot överföring av uppgifter till tredjeländer, internationella organisationer eller privata enheter

1. Personuppgifter som en medlemsstat eller Europol erhållit från Eurodac i enlighet med denna förordning får inte överföras eller göras tillgängliga för tredjeländer eller internationella organisationer eller privata enheter som är etablerade i eller utanför unionen. Detta förbud ska också gälla om dessa uppgifter behandlas vidare i den mening som avses i artikel 4.2 i förordning (EU) 2016/679 och artikel 3.2 i direktiv (EU) 2016/680 på nationell nivå eller mellan medlemsstater.

2. Personuppgifter som har sitt upphov i en medlemsstat och som utbyts mellan medlemsstaterna efter en träff som erhållits för brottsbekämpande ändamål får inte överföras till tredjeländer om det finns en verklig risk för att den registrerade till följd av denna överföring kan komma att utsättas för tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller någon annan kränkning av sina grundläggande rättigheter.

3. Personuppgifter som har sitt upphov i en medlemsstat och som utbyts mellan en medlemsstat och Europol efter en träff som erhållits för brottsbekämpande ändamål får inte överföras till tredjeländer om det finns en verklig risk för att den registrerade till följd av denna överföring kan komma att utsättas för tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning eller någon annan kränkning av sina grundläggande rättigheter. Överföringar ska dessutom endast utföras om de är nödvändiga och proportionella i fall som omfattas av Europol's mandat, i enlighet med kapitel V i förordning (EU) 2016/794 och med ursprungsmedlemsstatens samtycke.

4. När det gäller personer som avses i artikel 15.1, 18.1 och 18.2 eller 20.1 ska ingen information lämnas ut till tredjeland om att en ansökan om internationellt skydd har lämnats in eller att en person omfattas av ett inreseförhållande i en medlemsstat.

5. De förbud som anges i punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte påverka medlemsstaternas rätt att överföra sådana uppgifter i enlighet med kapitel V i förordning (EU) 2016/679 eller i förekommande fall med de nationella regler som antagits enligt kapitel V i direktiv (EU) 2016/680 till tredjeländer på vilka förordning (EU) 2024/1351 är tillämplig.

Artikel 50

Överföring av uppgifter till tredjeländer vid återsändande

1. Genom undantag från artikel 49 får personuppgifter om personer som avses i artiklarna 15.1, 18.2 a, 20.1, 22.2, 23.1, 24.1 och 26.1 och som medlemsstaten erhållit genom en träff efter sökning för de ändamål som anges i artikel 1.1 a, b, c eller j, överföras eller göras tillgängliga för tredjeland med ursprungsmedlemsstatens samtycke.

2. Överföring av uppgifter till tredjeland i enlighet med punkt 1 i denna artikel ska utföras i enlighet med relevanta bestämmelser i unionsrätten, särskilt bestämmelserna om dataskydd, däribland kapitel V i förordning (EU) 2016/679, och i tillämpliga fall återtagandeavtal samt den nationella rätten i den medlemsstat som överför uppgifterna.

3. Överföring av uppgifter till tredjeland i enlighet med punkt 1 får endast ske om följande villkor är uppfyllda:

a) Uppgifterna överförs eller görs tillgängliga endast för att identifiera en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt och utfärda en identifierings- eller resehandling för hans eller hennes återvändande.

b) Den berörda tredjelandsmedborgaren har informerats om att hans eller hennes personuppgifter kan komma att delas med myndigheterna i ett tredjeland.

4. Genomförandet av förordning (EU) 2016/679, även när det gäller överföring av personuppgifter till tredjeländer i enlighet med denna artikel, och särskilt användningen av överföringar, samt huruvida dessa är proportionella och nödvändiga, på grundval av artikel 49.1 d i den förordningen ska övervakas av den oberoende tillsynsmyndighet som inrättats i enlighet med kapitel VI i förordning (EU) 2016/679.

5. Överföring av personuppgifter till tredjeländer i enlighet med denna artikel ska inte påverka rättigheterna för personer som avses i artiklarna 15.1, 18.2 a, 20.1, 22.2, 23.1, 24.1 och 26.1 i denna förordning, särskilt när det gäller principen om non-refoulement, eller förbudet att röja eller inhämta uppgifter i enlighet med artikel 7 i förordning (EU) 2024/1350.

6. Tredjeland ska inte ha direkt åtkomst till Eurodac för att jämföra eller överföra biometriska uppgifter eller andra personuppgifter för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer och får inte beviljas åtkomst till Eurodac genom en medlemsstats nationella åtkomstpunkt.

Artikel 51

Logg och dokumentation

1. Medlemsstaterna och Europol ska säkerställa att all uppgiftsbehandling som föranleds av en framställan om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottbekämpande ändamål loggas eller dokumenteras för kontroll av om den varit korrekt, för övervakning av lagenligheten i uppgiftsbehandlingen, för dataintegritet och datasäkerhet samt för egenrevision.
2. Loggen eller dokumentationen ska alltid utvisa följande:
 - a) Det exakta ändamålet med framställan om jämförelse, inklusive den berörda typen av terroristbrott eller annat grovt brott och, för Europs del, det exakta ändamålet med framställan om jämförelse.
 - b) De rimliga skäl som anges i enlighet med artikel 33.1 a i denna förordning för att inte göra jämförelser med andra medlemsstater enligt beslut 2008/615/RIF.
 - c) Nummer i det nationella registret.
 - d) Datum och exakt klockslag för framställan om jämförelse från den nationella åtkomstpunkten till Eurodac.
 - e) Namn på den myndighet som begärt åtkomst för jämförelse, och ansvarig person som gjort framställan och behandlat uppgifterna.
 - f) När så är tillämpligt, användning av det förfarande för brådsnande undantagsfall som avses i artikel 32.4 och det beslut som fattats med avseende på efterhandskontrollen.
 - g) Vilka uppgifter som använts för jämförelsen.
 - h) I enlighet med nationella regler eller förordning (EU) 2016/794, beteckningen för den tjänsteman som utförde sökningen och för den tjänsteman som beordrade sökningen eller överföringen.
 - i) När så är tillämpligt, en hänvisning till att den europeiska sökportalen använts för sökning i Eurodac enligt artikel 7.2 i förordning (EU) 2019/818.
3. Sådana loggar eller dokumentation får användas endast för att övervaka lagenligheten i uppgiftsbehandlingen och för att säkerställa dataintegritet och datasäkerhet. Loggar som innehåller personuppgifter får inte användas för den övervakning och utvärdering som avses i artikel 57.

De nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för att kontrollera om en framställan kan godtas och för att övervaka lagenligheten i uppgiftsbehandlingen och för att säkerställa dataintegritet och datasäkerhet ska ha åtkomst till dessa loggar på begäran, så att de kan fullgöra sina uppgifter.

Artikel 52

Skadeståndsansvar

1. Varje person eller medlemsstat som lidit materiell eller immateriell skada till följd av en olaglig behandling eller något annat handlande som är oförenligt med denna förordning har rätt till ersättning från den medlemsstat som är ansvarig för den uppkomna skadan, eller från eu-Lisa om byrån är ansvarig för den uppkomna skadan och i den mån den inte fullgjort de skyldigheter enligt denna förordning som specifikt riktar sig till den eller om den agerat utanför eller i strid med den medlemsstatens lagliga anvisningar. Den ansvariga medlemsstaten eller eu-Lisa ska helt eller delvis befrias från detta ansvar om den bevisar att den inte på något sätt är ansvarig för den händelse som vållade skadan.
2. Om en medlemsstats underlåtenhet att fullgöra sina skyldigheter enligt denna förordning orsakar skada på Eurodac ska den medlemsstaten hållas ansvarig för denna skada, såvida inte och i den mån som eu-Lisa eller en annan medlemsstat underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att förhindra skadan eller för att begränsa dess verkningar.

3. Skadeståndsanspråk mot en medlemsstat för sådana skador som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel ska regleras genom den nationella lagstifningen i den medlemsstat som är svarande i enlighet med artiklarna 79 och 80 i förordning (EU) 2016/679 och artiklarna 54 och 55 i direktiv (EU) 2016/680. Skadeståndsanspråk mot eu-Lisa för sådan skada som avses i punkterna 1 och 2 i den här artikeln ska omfattas av de villkor som fastställs i fördragen.

KAPITEL XIII

Ändringar av förordningarna (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818

Artikel 53

Ändringar av förordning (EU) 2018/1240

1. I artikel 11 ska följande punkt införas:

"6a. För att utföra de kontroller som avses i artikel 20.2 k ska de automatiserade kontrollerna enligt punkt 1 i den här artikeln göra det möjligt för Etias centrala system att göra sökningar i Eurodac, som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1350 (*), med följande uppgifter som tillhandahållits av sökande enligt artikel 17.2 a–d i den här förordningen:

- a) Efternamn (familjenamn), förnamn, efternamn vid födseln, födelsedatum, födelseort, kön, nuvarande medborgarskap.
- b) Eventuella andra namn (alias, artistnamn eller pseudonymer, smeknamn).
- c) Eventuella andra medborgarskap.
- d) Resehandlingens typ, nummer och utfärdandeland.

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

2. I artikel 25a.1 ska följande led införas:

"(f) de uppgifter som avses i artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 och 26 i förordning (EU) 2024/1358."

3. Artikel 88.6 ska ersättas med följande:

"6. Etias ska tas i drift oavsett om interoperabiliteten med Eurodac och Ecris-TCN har upprättats."

Artikel 54

Ändringar av förordning (EU) 2019/818

Förordning (EU) 2019/818 ska ändras på följande sätt:

1. Artikel 4.20 ska ersättas med följande:

"20. utsedda myndigheter: medlemsstaternas utsedda myndigheter i den mening som avses i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 (*), i artikel 3.1.26 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 (**), i artikel 4.3a i förordning (EG) nr 767/2008 och i artikel 3.1.21 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 (***).

- (*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av *Eurodac* för jämförelse av biometriska uppgifter för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG, och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med *Eurodac*uppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).
- (**) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 av den 30 november 2017 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utrescuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011 (EUT L 327, 9.12.2017, s. 20).
- (***) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 av den 12 september 2018 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226 (EUT L 236, 19.9.2018, s. 1)."

2. I artikel 10.1 ska de inledande orden ersättas med följande:

"Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 51 i förordning (EU) 2024/1358, artiklarna 12 och 18 i förordning (EU) 2018/1862, artikel 31 i förordning (EU) 2019/816 och artikel 40 i förordning (EU) 2016/794, ska eu-Lisa föra logg över all uppgiftsbehandling i ESP. Dessa loggar ska särskilt omfatta följande:"

3. Artikel 13.1 första stycket ska ändras på följande sätt:

- a) Led b ska ersättas med följande:

"b) de uppgifter som avses i artikel 5.1 b och 5.3 i förordning (EU) 2019/816,".

- b) Följande led ska läggas till:

"c) de uppgifter som avses i artiklarna 17.1 a och b, 19.1 a och b, 21.1 a och b, 22.2 a och b, 23.2 a och b, 24.2 a och b samt 26.2 a och b i förordning (EU) 2024/1358."

4. Artikel 14 ska ersättas med följande:

"Artikel 14

Sökning på biometriska uppgifter med den gemensamma biometriska matchningstjänsten

För att söka på de biometriska uppgifter som lagras i CIR och SIS ska CIR och SIS använda de biometriska mallar som lagrats i den gemensamma biometriska matchningstjänsten. Sökningar med biometriska uppgifter ska göras i enlighet med de syften som anges i denna förordning och i förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1860, (EU) 2018/1861, (EU) 2018/1862, (EU) 2019/816 och (EU) 2024/1358."

5. I artikel 16.1 ska den första meningen ersättas med följande:

"Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 51 i förordning (EU) 2024/1358, artiklarna 12 och 18 i förordning (EU) 2018/1862 och artikel 31 i förordning (EU) 2019/816, ska eu-Lisa föra logg över all uppgiftsbehandling i den gemensamma biometriska matchningstjänsten."

EUT L, 22.5.2024

SV

6. Artikel 18.1 ska ersättas med följande:

"1. CIR ska lagra följande uppgifter, logiskt åtskilda enligt det informationssystem från vilket uppgifterna härrör:

- a) De uppgifter som avses i artiklarna 17.1 a–f, h och i, 19.1 a–f, h och i, 21.1 a–f, h och i, 22.2 a–f, h och i, 23.2 a–f, h och i, 24.2 a–f och h, 24.3 a och artikel 26.2 a–f, h och i, i förordning (EU) 2024/1358.
- b) De uppgifter som avses i artikel 5.1 b och 5.3 i förordning (EU) 2019/816 samt följande uppgifter som förtecknas i artikel 5.1 a i den förordningen: efternamn (familjenamn), förnamn, födelsedatum, födelseort (ort och land), medborgarskap, kön, tidigare namn, i förekommande fall, pseudonymer eller alias samt, i förekommande fall, information om resehandlingar."

7. Artikel 23.1 ska ersättas med följande:

"1. De uppgifter som avses i artikel 18.1, 18.2 och 18.4 ska automatiskt raderas från CIR i enlighet med bestämmelserna om lagring av uppgifter i förordning (EU) 2024/1358 och förordning (EU) 2019/816."

8. Artikel 24.1 ska ersättas med följande:

"1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 51 i förordning (EU) 2024/1358 och artikel 29 i förordning (EU) 2019/816, ska eu-Lisa föra logg över all uppgiftsbehandling i CIR i enlighet med punkterna 2, 3 och 4 i den här artikeln."

9. I artikel 26.1 ska följande led läggas till:

- "c) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel II i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac,
- d) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel III i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs,
- e) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel IV i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac,
- f) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel V i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac,
- g) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel VI i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac,
- h) de myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel VIII i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac."

10. Artikel 27 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska följande led läggas till:

"aa) Ett dataset överförs till Eurodac i enlighet med artikel 17, 19, 21, 22, 23, 24 eller 26 i förordning (EU) 2024/1358."

b) I punkt 3 ska följande led läggas till:

"c) Efternamn, förnamn, namn vid födseln, tidigare använda namn och alias, födelsedatum, födelseort, medborgarskap och kön, enligt artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 och 26 i förordning (EU) 2024/1358."

11. I artikel 29.1 ska följande led läggas till:

"c) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel II i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs."

SV

EUT L, 22.5.2024

- d) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel III i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs.
- e) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel IV i förordning (EU) 2024/1358 för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs.
- f) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel V i förordning (EU) 2024/1358 för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs.
- g) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel VI i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs.
- h) De myndigheter som är behöriga att samla in de uppgifter som anges i kapitel VIII i förordning (EU) 2024/1358 när uppgifter överförs till Eurodac för träffar som uppstår när sådana uppgifter överförs.”.

12. Artikel 39.2 ska ersättas med följande:

”2. eu-Lisa ska inrätta, genomföra och i sina tekniska anläggningar hysa CRRS som innehåller de uppgifter och den statistik som avses i artikel 12 i förordning (EU) 2024/1358, artikel 74 i förordning (EU) 2018/1862 och artikel 32 i förordning (EU) 2019/816, logiskt åtskilda per EU-informationssystem. Åtkomst till CRRS ska beviljas via kontrollerad, säkrad åtkomst och specifika användarprofiler enbart för rapportering och statistik, till de myndigheter som avses i artikel 12 i förordning (EU) 2024/1358, artikel 74 i förordning (EU) 2018/1862 och artikel 32 i förordning (EU) 2019/816.”.

13. I artikel 47.3 ska följande stycke läggas till:

”Personer vars uppgifter lagras i Eurodac ska informeras om att deras personuppgifter behandlas för de ändamål som anges i denna förordning i enlighet med punkt 1 när nya dataset överförs till Eurodac enligt artiklarna 15, 18, 20, 22, 23, 24 och 26 i förordning (EU) 2024/1358.”.

14. Artikel 50 ska ersättas med följande:

”Artikel 50

Överföring av personuppgifter till tredjeländer, internationella organisationer och privata parter

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 31 i förordning (EG) nr 767/2008, artiklarna 25 och 26 i förordning (EU) 2016/794, artikel 41 i förordning (EU) 2017/2226, artikel 65 i förordning (EU) 2018/1240, artiklarna 49 och 50 i förordning (EU) 2024/1358 och sökningar i Interpols databaser via ESP enligt artikel 9.5 i denna förordning som är förenliga med kapitel V i förordning (EU) 2018/1725 och kapitel V i förordning (EU) 2016/679, får personuppgifter som lagras, behandlas eller görs tillgängliga för interoperabilitetskomponenterna inte överföras till eller göras tillgängliga för tredjeländer, internationella organisationer eller privata parter.”.

KAPITEL XIV

Slutbestämmelser

Artikel 55

Kostnader

1. Kostnaderna i samband med Eurodacs och kommunikationsinfrastrukturens inrättande och drift ska bäras av unionens allmänna budget.
2. Kostnaderna vid de nationella åtkomstpunkterna och Europols åtkomstpunkt samt kostnaderna för deras anslutning till Eurodac ska bäras av respektive medlemsstat och Europol.

3. Varje medlemsstat och Europol ska på egen bekostnad inrätta och underhålla den tekniska infrastruktur som behövs för att genomföra denna förordning och vidare bära de kostnader som uppstår vid framställningar om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål.

Artikel 56

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av en kommitté. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.

2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

3. Om kommittén inte avger något yttrande, ska kommissionen inte anta utkastet till genomförandeakt och artikel 5.4 tredje stycket i förordning (EU) nr 182/2011 ska tillämpas.

Artikel 57

Rapporter, övervakning och utvärdering

1. eu-Lisa ska till Europaparlamentet, rådet, kommissionen och Europeiska datatillsynsmannen överlämna en årsrapport om Eurodacs verksamhet, inbegripet dess tekniska funktionssätt och säkerhet. Årsrapporten ska omfatta information om Eurodacs ledning och resultat i förhållande till på förhand fastställda kvantitativa indikatorer för målen rörande produktion, kostnadseffektivitet och tjänsternas kvalitet.

2. eu-Lisa ska säkerställa att rutiner upprättas för att övervaka Eurodacs funktion i förhållande till de mål som avses i punkt 1.

3. eu-Lisa ska ha tillgång till den information om uppgifstransaktionerna inom Eurodac som behövs för tekniskt underhåll, rapportering och statistik.

4. Senast 12 juni 2027 ska eu-Lisa genomföra en studie av den tekniska genomförbarheten av att programvara för ansiktsgenkänning läggs till i Eurodac för jämförelse av ansiktsbilder, även av underåriga. Studien ska utvärdera hur tillförlitliga och korrekta de resultat är som genereras av programvaran för ansiktsgenkänning för Eurodac, och utvärderingen ska innehålla eventuella nödvändiga rekommendationer innan tekniken för ansiktsgenkänning införs i Eurodac.

5. Senast den 12 juni 2029 och därefter vart fjärde år ska kommissionen göra en övergripande utvärdering av Eurodac och granska de uppnådda resultaten mot de uppställda målen och undersöka inverkan på de grundläggande rättigheterna, särskilt rätten till dataskydd och integritet, inbegripet frågan om huruvida åtkomsten för brottsbekämpande ändamål har lett till att personer som omfattas av denna förordning indirekt har diskriminerats, bedöma om systemet, inbegripet användningen av programvara för ansiktsgenkänning, fortfarande är berättigat, värdera eventuella följder för framtida verksamhet samt lämna nödvändiga rekommendationer. Utvärderingen ska även omfatta en bedömning av synergierna mellan denna förordning och förordning (EU) 2018/1862. Kommissionen ska översända utvärderingen till Europaparlamentet och rådet.

6. Medlemsstaterna ska förse eu-Lisa och kommissionen med den information som behövs för att utarbeta den årsrapport som avses i punkt 1.

7. eu-Lisa, medlemsstaterna och Europol ska förse kommissionen med den information som behövs för att utarbeta den övergripande utvärdering som avses i punkt 5. Denna information får inte äventyra arbetsmetoder eller innehålla uppgifter som röjer de utsedda myndigheternas källor, personal eller utredningar.

8. Varje medlemsstat och Europol ska med respekt för bestämmelserna i nationell rätt om offentliggörande av känsliga uppgifter varantannat år utarbeta rapporter om hur effektiva jämförelserna av biometrisk data med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål varit, med information och statistik om

a) det exakta syftet med jämförelserna, inklusive typ av terroristbrott eller annat grovt brott,

b) angivna grunder för välgrundade misstankar,

SV

EUT L, 22.5.2024

- c) angivna rimliga skäl för att inte göra jämförelser med andra medlemsstater enligt beslut 2008/615/RIF, i enlighet med artikel 33.1 a i denna förordning,
- d) antal tillfällen då framställningar om jämförelse gjorts,
- e) antal och typ av ärenden som lett till identifieringar, och
- f) behovet och utnyttjandet av möjligheten att återropa brådskaande undantagsfall, inklusive de fall där brådskande inte godtagits som skäl vid kontrollmyndighetens efterhandskontroll.

De rapporter från medlemsstaterna och Europol som avses i första stycket ska översändas till kommissionen senast den 30 juni påföljande år.

9. På grundval av de rapporter från medlemsstaterna och Europol som avses i punkt 8 och utöver den övergripande utvärdering som föreskrivs i punkt 5, ska kommissionen vartannat år sammanställa en rapport om åtkomst till Eurodac för brottsbekämpande ändamål och översända den till Europaparlamentet, rådet och Europeiska datatillsynsmannen.

Artikel 58

Bedömning

1. Senast den 12 juni 2028 ska kommissionen för att kunna ha det administrativa samarbete som avses i artikel 27 i direktiv 2001/55/EG bedöma funktionssättet och den operativa effektiviteten hos varje it-system som används för utbyte av uppgifter om personer som har beviljats tillfälligt skydd.
2. Kommissionen ska också bedöma de förväntade konsekvenserna av tillämpningen av artikel 26 i denna förordning i händelse av att direktiv 2001/55/EG aktiveras, med beaktande av
 - a) beskaffenheten hos de uppgifter som behandlas,
 - b) de förväntade konsekvenserna av att de utsedda myndigheter som avses i artiklarna 5.1 och 9.1 ges åtkomst till de uppgifter som förtecknas i artikel 26.2,
 - c) de skyddsåtgärder som föreskrivs i denna förordning.
3. Beroende på resultatet av de bedömningar som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel ska kommissionen vid behov lägga fram ett lagstiftningsförslag om ändring eller upphävande av artikel 26.

Artikel 59

Sanktioner

Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att all behandling av uppgifter som registrerats i Eurodac som strider mot Eurodacs syfte enligt artikel 1 leder till effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, inklusive administrativa eller straffrättsliga sanktioner, eller båda, enligt nationell rätt.

Artikel 60

Territoriellt tillämpningsområde

Bestämmelserna i denna förordning ska inte tillämpas på något territorium på vilket förordning (EU) 2024/1351 inte är tillämplig med undantag för de bestämmelser som rör uppgifter som samlas in för att bidra till tillämpningen av förordning (EU) 2024/1350 på de villkor som anges i den här förordningen.

Artikel 61

Anmälan av utsedda myndigheter och kontrollmyndigheter

1. Senast den 12 september 2024 ska varje medlemsstat meddela kommissionen namnet på sina utsedda myndigheter, de operativa enheter som avses i artikel 5.3 och sin kontrollmyndighet och utan dröjsmål underrätta den om eventuella förändringar i detta avseende.
2. Senast den 12 september 2024 ska Europol meddela kommissionen namnet på sin utsedda myndighet och kontrollmyndighet och utan dröjsmål underrätta den om eventuella förändringar i detta avseende.
3. Kommissionen ska årligen offentliggöra den information som avses i punkterna 1 och 2 i *Europeiska unionens officiella tidning* och via en elektronisk publikation som ska vara tillgänglig på internet och som uppdateras utan dröjsmål.

Artikel 62

Upphävande

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013⁽¹⁸⁾ upphör att gälla med verkan från och med den 12 juni 2026.

Hänvisningar till den upphävda förordningen ska anses som hänvisningar till den här förordningen och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Artikel 63

Ikraftträdande och tillämplighet

1. Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

2. Denna förordning ska tillämpas från och med den 12 juni 2026.

Artikel 26 ska emellertid tillämpas från och med den 12 juni 2029.

3. Denna förordning ska inte tillämpas på personer som åtnjuter tillfälligt skydd i enlighet med genomförandebeslut (EU) 2022/382 och eventuellt annat motsvarande nationellt skydd som beviljats i enlighet med det beslutet, eventuella framtida ändringar av genomförandebeslut (EU) 2022/382 och eventuella förlängningar av det tillfälliga skyddet.

4. Medlemsstaterna och eu-Lisa ska enas om dokumentet för gränssnittskontroll senast den 12 december 2024.

5. Jämförelser av ansiktshalter med hjälp av den programvara för ansiktsgenkänning som avses i artiklarna 15 och 16 i denna förordning ska tillämpas från och med den dag då tekniken för ansiktsgenkänning har införts i Eurodac. Programvaran för ansiktsgenkänning ska införas i Eurodac inom ett år efter det att den studie om införandet av programvara för ansiktsgenkänning som avses i artikel 57.4 har slutförts. Fram till den dagen ska ansiktshalter lagras i Eurodac som en del av den registrerade dataset och ska överföras till en medlemsstat efter en jämförelse av fingeravtryck när det förekommer ett resultat med en träff.

6. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen och eu-Lisa så snart de har vidtagit de tekniska arrangemangen för att överföra uppgifter till Eurodac, dock senast den 12 juni 2026.

⁽¹⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av *Eurodac* för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (EUT L 180, 29.6.2013, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar
R. METSOLA
Ordförande

På rådets vägnar
H. LAHBIB
Ordförande

BILAGA I

Tabell över motsvarigheter som avses i artikel 8

Uppgifter som lämnas enligt artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 och som registreras och lagras i Etias centrala system	Motsvarande uppgifter i Eurodac enligt artiklarna 17, 19, 21, 22, 23, 24 och 26 i denna förordning mot vilka Etias-uppgifterna bör kontrolleras
Efternamn (familjenamn)	Efternamn
Efternamn vid födseln	Födelsenamn
Förnamn	Förnamn
Eventuella andra namn (alias, artistnamn eller pseudonymer, smeknamn)	Namn som använts tidigare och eventuella alias
Födelsedatum	Födelsedatum
Födelseort	Födelseort
Kön	Kön
Nuvarande medborgarskap	Medborgarskap
Eventuella andra medborgarskap	Medborgarskap
Resehandlingens typ	Resehandlingens typ
Resehandlingens nummer	Resehandlingens nummer
Resehandlingens utfärdandeland	Trebokstavskod för det utfärdande landet

SV

EUT L, 22.5.2024

BILAGA II

Jämförelsetabell

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
Artikel 1.1	Artikel 1.1 a och c
—	Artikel 1.1 b och d
Artikel 1.2	Artikel 1.1 e
—	Artikel 1.1 f – j
Artikel 1.3	Artikel 1.2
Artikel 2.1, inledningsfrasen	Artikel 2.1, inledningsfrasen
Artikel 2.1 a och b	Artikel 2.1 a och e
—	Artikel 2.1 b, c och d
—	Artikel 2.1 f och g
Artikel 2.1 c	Artikel 2.1 h
—	Artikel 2.1 i
Artikel 2.1 d	Artikel 2.1 j
Artikel 2.1 e	Artikel 2.1 k
—	Artikel 2.1 l
Artikel 2.1 f	—
Artikel 2.1 g	—
Artikel 2.1 h	Artikel 2.1 m
Artikel 2.1 i	Artikel 2.1 n
Artikel 2.1 j	Artikel 2.1 o
Artikel 2.1 k	Artikel 2.1 p
Artikel 2.1 l	Artikel 2.1 q
—	Artikel 2.1 r– z
Artikel 2.2, 2.3 och 2.4	Artikel 2.2, 2.3 och 2.4
Artikel 3.1, inledningen och led a och b	Artikel 3.1, inledningen och led a och b
—	Artikel 3.1 c och d
—	Artikel 3.2
—	Artikel 3.3
Artikel 3.2	Artikel 3.4
Artikel 3.3	Artikel 3.5
—	Artikel 3.6
Artikel 3.4	Artikel 3.7
Artikel 3.5	Artikel 13.6
Artikel 4.1	Artikel 4.1
Artikel 4.2	Artikel 4.3

EUT L, 22.5.2024

SV

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
Artikel 4.3	Artikel 4.4
—	Artikel 4.2
Artikel 4.4	Artikel 4.5
Artikel 5	Artikel 5
Artikel 6	Artikel 6
Artikel 7	Artikel 7
—	Artikel 8
—	Artikel 9
—	Artikel 10
—	Artikel 11
Artikel 8.1, inledningen	Artikel 12.1, inledningen
—	Artikel 12.1 a – h
Artikel 8.1 a	Artikel 12.1 i
—	Artikel 12.1 j
Artikel 8.1 b	Artikel 12.1 k i
—	Artikel 12.1 l
Artikel 8.1 c	Artikel 12.1 m i
Artikel 8.1 d	Artikel 12.1 n i
—	Artikel 12.1 o och p
Artikel 8.1 e	Artikel 12.1 q
Artikel 8.1 f	Artikel 12.1 r
Artikel 8.1 g	Artikel 12.1 s
Artikel 8.1 h	Artikel 12.1 t
Artikel 8.1 i	—
—	Artikel 12.1 u
—	Artikel 12.1 v och w
Artikel 8.2	Artikel 12.2
—	Artikel 12.3 – 12.6
—	Artikel 13
—	Artikel 14
Artikel 9.1	Artikel 15.1
Artikel 9.2	Artikel 15.2
Artikel 9.3	—
Artikel 9.4	—
Artikel 9.5	—
—	Artikel 15.3
—	Artikel 16.1

SV

EUT L, 22.5.2024

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
Artikel 10, inledningen och leden a–d	Artikel 16.2, inledningen och leden a—d
Artikel 10 e	Artikel 16.3
—	Artikel 16.2 och 16.4
Artikel 11, inledningen	Artikel 17.1, inledningen och artikel 17.2, inledningen
Artikel 11 a	Artikel 17.1 a
Artikel 11 b	Artikel 17.1 g
Artikel 11 c	Artikel 17.1 h
Artikel 11 d	Artikel 17.1 k
Artikel 11 e	Artikel 17.1 l
Artikel 11 f	Artikel 17.1 m
Artikel 11 g	Artikel 17.1 n
—	Artikel 17.1 b – f, i och j
Artikel 11 h	Artikel 17.2 c och d
Artikel 11 i	Artikel 17.2 e
Artikel 11 j	Artikel 17.2 f
Artikel 11 k	Artikel 17.2 a
—	Artikel 17.2 b och g–l
—	Artikel 17.3 och 17.4
Artikel 12	—
Artikel 13	—
—	Artikel 18
—	Artikel 19
—	Artikel 20
—	Artikel 21
Artikel 14.1	Artikel 22.1
Artikel 14.2, inledningen	Artikel 22.2, inledningen
Artikel 14.2 a	Artikel 22.2 a
Artikel 14.2 b	Artikel 22.2 g
Artikel 14.2 c	Artikel 22.2 h
Artikel 14.2 d	Artikel 22.2 k
Artikel 14.2 e	Artikel 22.2 l
Artikel 14.2 f	Artikel 22.2 m
Artikel 14.2 g	Artikel 22.2 n
—	Artikel 22.2 b–f, i och j
—	Artikel 22.3
Artikel 14(3)	Artikel 22.4
Artikel 14(4)	Artikel 22.5
Artikel 14(5)	Artikel 22.6

EUT L, 22.5.2024

SV

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
—	Artikel 22.7 – 22.10
Artikel 15	—
Artikel 16	—
Artikel 17	—
—	Artikel 23
—	Artikel 24
—	Artikel 25
—	Artikel 26
—	Artikel 27
—	Artikel 28
—	Artikel 29
—	Artikel 30
Artikel 18.1	Artikel 31.1
Artikel 18.2	Artikel 31.2
Artikel 18.3	Artikel 31.3
—	Artikel 31.4, 31.5 och 31.6
Artikel 19.1	Artikel 32.1
Artikel 19.2	Artikel 32.2
—	Artikel 32.3
Artikel 19.3	Artikel 32.4
Artikel 19.4	Artikel 32.5
Artikel 20.1, inledningen	Artikel 33.1 första stycket, inledningen och led a, och andra stycket
Artikel 20.1 a, b och c	Artikel 33.1 första stycket led a, b och c
—	Artikel 33.2
Artikel 20.2	Artikel 33.3
Artikel 21.1, inledningen	Artikel 34.1, inledningen och led a
Artikel 21.1 a, b och c	Artikel 34.1 b, c och d
—	Artikel 34.2
Artikel 21.2	Artikel 34.3
Artikel 21.3	Artikel 34.4
Artikel 22.1	Artikel 35.1
Artikel 22.2	Artikel 35.2
Artikel 23.1, inledningen	Artikel 36.1, inledningen
Artikel 23.1 a och b	Artikel 36.1 a
Artikel 23.1 c, d och e	Artikel 36.1 b,c och d
Artikel 23.2	Artikel 36.2
Artikel 23.3	Artikel 36.3

SV

EUT L, 22.5.2024

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
Artikel 23.4 a, b och c	Artikel 36.4 a, b och c
Artikel 24	Artikel 37
Artikel 25.1 – 25.5	Artikel 38.1 – 38.4 och 38.6
—	Artikel 38.5
Artikel 26	Artikel 39
Artikel 27.1 – 27.5	Artikel 40.1, 40.2, 40.3, 40.5 och 40.6
—	Artikel 40.4
Artikel 28.1, 28.2 och 28.3	Artikel 41.1, 41.4 och 41.5
—	Artikel 41.2 och 41.3
Artikel 29.1,inledningen och led a – e-c	Artikel 42.1 a, b, d, e och g
—	Artikel 42.1 c, f och h
Artikel 29.2	Artikel 42.2
Artikel 29.3	Artikel 42.3
Artikel 29.4 – 29.15	—
—	Artikel 43.1
—	Artikel 43.2
—	Artikel 43.3
—	Artikel 43.4
—	Artikel 43.5
—	Artikel 43.6
—	Artikel 43.7
—	Artikel 43.8
Artikel 30	Artikel 44
Artikel 31	Artikel 45
Artikel 32	Artikel 46
Artikel 33.1	—
Artikel 33.2	Artikel 47.1
Artikel 33.3	Artikel 47.2
Artikel 33.4	Artikel 47.3
Artikel 33.5	Artikel 47.4
Artikel 34.1	Artikel 48.1
Artikel 34.2, inledningen och led a – k	Artikel 48.2, inledningen och led a – d, f – k och n
—	Artikel 48.2 e, l och m
Artikel 34.3	Artikel 48.3
Artikel 34.4	—
Artikel 48.4	Artikel 48.5
Artikel 35.1	Artikel 49.1

EUT L, 22.5.2024

SV

Förordning (EU) nr 603/2013	Denna förordning
Artikel 35.2	Artikel 49.2
—	Artikel 49.3
—	Artikel 49.4
Artikel 35.3	Artikel 49.5
—	Artikel 50
Artikel 36.1	Artikel 51.1
Artikel 36.2, inledningen och leden a – h	Artikel 51.2, inledningen och leden a – h
—	Artikel 51.2 i
Artikel 36.3	Artikel 51.3
Artikel 37	Artikel 52
Artikel 38	—
—	Artikel 53
—	Artikel 54
Artikel 39	Artikel 55
—	Artikel 56
Artikel 40.1	Artikel 57.1
Artikel 40.2	Artikel 57.2
Artikel 40.3	Artikel 57.3
—	Artikel 57.4
Artikel 40.4	Artikel 57.5
Artikel 40.5	Artikel 57.6
Artikel 40.6	Artikel 57.7
Artikel 40.7	Artikel 57.8
Artikel 40.8	Artikel 57.9
—	Artikel 58
Artikel 41	Artikel 59
Artikel 42	Artikel 60
Artikel 43	Artikel 61
Artikel 44	—
Artikel 45	Artikel 62
Artikel 46	Artikel 63
Bilaga I	—
Bilaga II	—
Bilaga III	—
—	Bilaga I
—	Bilaga II

2024/1359

22.5.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1359

av den 14 maj 2024

**om hantering av kris- och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och om ändring
av förordning (EU) 2021/1147**

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 78.2 d och e,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionen, som utgör ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, bör säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, utarbeta en gemensam politik för asyl och migration, kontroll av de yttre gränserna och återvändanden samt förhindra otillåtna förflyttningar mellan medlemsstaterna, baserat på solidaritet och en rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna och vilken även är rättvis för tredjelandsmedborgare och statslösa personer och fullt ut respekterar grundläggande rättigheter.
- (2) Det krävs en övergripande strategi med målet att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna, samtidigt som det erkänns att den övergripande strategins effektivitet är beroende av att alla beståndsdelar behandlas gemensamt och genomförs på ett integrerat sätt.
- (3) Unionen och dess medlemsstater kan ställas inför mycket varierande migrationsutmaningar, särskilt när det gäller ankomsternas omfattning och sammansättning. Det är därför viktigt att unionen förses med en rad olika verktyg för att hantera alla typer av situationer. Den övergripande strategi som anges i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 ⁽⁴⁾ bör, inbegripet genom partnerskap med berörda tredjeländer, säkerställa att unionen har tillgång till särskilda regler för att effektivt kunna hantera migrationen, särskilt gällande aktivering av en obligatorisk solidaritetsmekanism, och att alla nödvändiga åtgärder införs för att motverka att det uppstår kriser. I den här förordningen fastställs regler som kompletterar den strategin samt de regler som fastställs i rådets direktiv 2001/55/EG ⁽⁵⁾, vilka kan användas samtidigt.
- (4) Trots att det införs nödvändiga förebyggande åtgärder kan det inte uteslutas att en kris- eller force majeure-situation uppstår på migrations- och asylområdet på grund av omständigheter som ligger utanför unionens och dess medlemsstaters kontroll. Sådana exceptionella situationer kan omfatta massankomst av tredjelandsmedborgare och statslösa personer till en eller flera medlemsstaters territorium eller en situation där ett tredjeland eller en flentlig icke-statlig aktör instrumentaliserar migranter i syfte att destabilisera medlemsstaten eller unionen eller en force

⁽¹⁾ EUT C 155, 30.4.2021, s. 58.⁽²⁾ EUT C 175, 7.5.2021, s. 32.⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 10 april 2024 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 14 maj 2024.⁽⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1351 av den 14 maj 2024 om asyl- och migrationshantering, om ändring av förordningarna (EU) 2021/1147 och (EU) 2021/1060 och om upphävande av förordning (EU) nr 604/2013 (EUT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).⁽⁵⁾ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12).

majeure-situation i medlemsstaten. Under dessa omständigheter är det möjligt att de åtgärder och den flexibilitet som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 ⁽⁶⁾ är otillräckliga för att hantera sådana exceptionella situationer. Dessa exceptionella situationer skiljer sig från de situationer där en medlemsstat står inför en betydande migrationssituation på grund av den kumulativa effekten av ankomster på dess väl förberedda asyl-, mottagnings- och migrationssystem eller där en medlemsstat befinner sig under migrationstryck på grund av ankosternas omfattning, som inte når upp till nivåerna för massankomst men trots det ger upphov till oproportionella skyldigheter för dess väl förbereddssystem, och för vilka situationer relevanta åtgärder föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351. Dessutom påverkar den här förordningen inte medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

- (5) Denna förordning syftar till att stärka unionens beredskap och motståndskraft när det gäller att hantera krissituationer och att underlätta operativ samordning, kapacitetsstöd och tillgång till finansiering i krissituationer.
- (6) Denna förordning säkerställer en effektiv tillämpning av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna och en anpassning av de relevanta reglerna om asylförfarandet, inbegripet tillämpningen av ett påskyndat förfarande, så att medlemsstaterna och unionen har de nödvändiga rättsliga verktygen till sitt förfogande för att kunna reagera snabbt på kris- och force majeure-situationer, inbegripet anpassning av tidsplanerna för att genomföra samtliga förfaranden.
- (7) Denna förordning säkerställer att medlemsstaterna får fullt stöd vid kris- och force majeure-situationer, inbegripet via solidaritetsmekanismen som säkerställer en rättvis ansvarsfördelning och en god balans mellan medlemsstaternas insatser i krissituationer.
- (8) Denna förordning är förenlig med tredjelandssmedborgares och statslösa personers grundläggande rättigheter och de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*), särskilt respekten för och skyddet av människans värdighet, förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling, respekten för privatlivet och familjelivet, principen om barnets bästa, rätten till asyl och skyddet vid avlägsnande, utvisning och utlämning, samt Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning av den 28 juli 1951, kompletterad genom New York-protokollet av den 31 januari 1967 (*Genèvekonventionen*). Denna förordning bör genomföras i överensstämmelse med stadgan och unionsrättens allmänna principer samt internationell rätt. För att återspegla att barnets bästa måste komma i främsta rummet i överensstämmelse med 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter samt tillgodose behovet av att respektera familjelivet och säkerställa skyddet av de berörda personernas hälsa, bör det tillämpas skyddsåtgärder som gäller för underåriga och deras familjemedlemmar och för personer som ansöker om internationellt skydd (*sökande*) vars hälsotillstånd kräver särskilt och adekvat stöd. De regler och garantier som fastställs i förordning (EU) 2024/1348 bör fortsätta att gälla för personer som omfattas av de undantag som anges i den här förordningen, om inte annat föreskrivs i den här förordningen. Bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 ⁽⁷⁾, inbegripet bestämmelserna om förvar av personer som ansöker om internationellt skydd, bör fortsätta att gälla från och med den tidpunkt då en ansökan om internationellt skydd görs.
- (9) Denna förordning föreskriver inga undantag från reglerna och garantierna, inbegripet i fråga om materiella mottagningsvillkor, enligt direktiv (EU) 2024/1346. Den medlemsstat som står inför en krissituation bör tillhandahålla ytterligare, tillräckliga personalresurser och materiella resurser för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt det direktivet.

⁽⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1348 av den 14 maj 2024 om upprättande av ett gemensamt förfarande för internationellt skydd i unionen och om upphävande av direktiv 2013/32/EU (EUT L, 2024/1348, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1348/oj>).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1346 av den 14 maj 2024 om normer för mottagande av personer som ansöker om internationellt skydd (EUT L, 2024/1346, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1346/oj>).

- (10) De regler och garantier som fastställs i förordning (EU) 2024/1356⁽⁹⁾, förordning (EU) 2024/1358⁽⁹⁾, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347⁽¹⁰⁾ samt i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/XXX⁽¹¹⁾ bör fortsätta att gälla oberoende av de undantag som tillämpas enligt den här förordningen. Medlemsstaterna bör endast tillämpa de åtgärder som föreskrivs i den här förordningen i enlighet med de villkor som gäller för dessa åtgärder, så som föreskrivs i rådets relevanta genomförandebeslut som antas enligt den här förordningen och om det är absolut nödvändigt och proportionellt.
- (11) Antagandet av åtgärder enligt denna förordning avseende en viss medlemsstat bör inte påverka möjligheten att tillämpa artikel 78.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).
- (12) Massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer kan leda till en situation där en medlemsstat inte är i stånd att behandla tredjelandsmedborgares och statslösa personers ansökningar om internationellt skydd i enlighet med de regler som fastställs i förordning (EU) 2024/1351 och förordning (EU) 2024/1348 och som får konsekvenser för asyl- och migrationsystemets funktionssätt, inte bara i den medlemsstaten utan i unionen som helhet. Det är därför nödvändigt att fastställa särskilda regler och mekanismer som bör möjliggöra effektiva åtgärder för att hantera sådana situationer.
- (13) Medlemsstaterna bör ha tillräckliga personalresurser och ekonomiska resurser och en infrastruktur för att effektivt kunna genomföra politiken för asyl- och migrationshantering. Medlemsstaterna bör säkerställa lämplig samordning mellan de berörda nationella myndigheterna och med de nationella myndigheterna i övriga medlemsstater för att säkerställa att deras asylsystem, mottagningssystem, inklusive myndigheter för skydd av barn, eller återvändandestystem är väl förberedda, inbegripet beredskap och beredskapsplanering, och att varje del har tillräcklig kapacitet.
- (14) Det kan uppkomma en instrumentaliseringssituation där ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör uppmuntrar eller underlättar tredjelandsmedborgares och statslösa personers förflyttning till unionens yttre gränser eller till en medlemsstat, när detta agerande tyder på ett tredjelands eller en fientlig icke-statlig aktörs avsikt att destabilisera unionen eller en medlemsstat och när detta agerande riskerar att äventyra en medlemsstats väsentliga funktioner, inbegripet upprätthållandet av lag och ordning eller skyddet av den nationella säkerheten.
- (15) Situationer där icke-statliga aktörer är inblandade i organiserad brottslighet, särskilt smuggling, bör inte betraktas som instrumentalisering av migranter när det inte föreligger något syfte att destabilisera unionen eller en medlemsstat.
- (16) Humanitärt bistånd bör inte betraktas som instrumentalisering av migranter när det inte föreligger något syfte att destabilisera unionen eller en medlemsstat.
- (17) Utan att det påverkar åtgärder som är tillämpliga inom andra politikområden och enligt andra rättsliga instrument, för att säkerställa en omedelbar och adekvat reaktion på hybridhot i enlighet med unionsrätten och internationella skyldigheter är denna förordning inriktad på de särskilda åtgärder som är tillämpliga på migrationsområdet och som syftar till att hantera instrumentaliseringssituationer.

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1356 av den 14 maj 2024 om införande av screening av tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2017/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817 (EUT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

⁽⁹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1358 av den 14 maj 2024 om inrättande av Eurodac för jämförelse av biometrisk data för att effektivt tillämpa Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1350 och rådets direktiv 2001/55/EG och identifiera tredjelandsmedborgare och statslösa personer som vistas olagligt och om framställningar från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol om jämförelse med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/818 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 (EUT L, 2024/1358, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1358/oj>).

⁽¹⁰⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU (EUT L, 2024/1347, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1347/oj>).

⁽¹¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/XXX av den XXX om ändring av direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer (ännu inte offentliggjort i EUT).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (18) I en instrumentaliseringsituation kan tredjelandsmedborgare och statslösa personer ansöka om internationellt skydd vid de yttre gränserna eller i en transitzon i en medlemsstat; det är ofta personer som har gripits i samband med obehöriga passager av den yttre gränsen landvägen, sjövägen eller luftvägen eller som har landsatts efter sök- och räddningsinsatser. Detta kan särskilt leda till en oväntad betydande ökning av antalet ärenden som rör ansökningar om internationellt skydd vid de yttre gränserna. I detta sammanhang måste en faktisk och verklig tillgång till förfarandet för internationellt skydd säkerställas i enlighet med artikel 18 i stadgan och Genèvekonventionen.
- (19) När det gäller Cypern föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 866/2004⁽¹²⁾ särskilda regler som tillämpas på linjen mellan de områden i Republiken Cypern där Republiken Cyperns regering utövar den faktiska kontrollen och de områden där dess regering inte utövar den faktiska kontrollen. Även om den linjen inte utgör en yttre gräns, bör en situation där ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör uppmuntrar eller underlättar tredjelandsmedborgares eller statslösa personers rörlighet för att passera linjen betraktas som instrumentalisering, om alla de övriga delarna av instrumentalisering föreligger.
- (20) En medlemsstat kan också ställas inför onormala och oförutsebara omständigheter utanför dess kontroll vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas trots all vederbörlig omsorg. Sådana force majeure-situationer skulle kunna hindra medlemsstaten från att uppfylla sina skyldigheter enligt unionsrätten och skulle kunna få konsekvenser inte bara i den medlemsstaten utan i unionen som helhet. Exempel på en force majeure-situation inbegriper bland annat pandemier och naturkatastrofer.
- (21) Om en medlemsstat anser sig befinna sig i en kris- eller force majeure-situation bör den medlemsstaten kunna begära godkännande för att tillämpa de undantag och solidaritetsåtgärder som föreskrivs i denna förordning. Begäran bör omfatta en beskrivning av situationen och bör specificera vilka åtgärder som krävs för att hantera den specifika situationen. Den bör också ange skälen till varför situationen kräver att dessa åtgärder vidtas samt, när så är relevant, ange vilka åtgärder som redan vidtagits för att hantera situationen.
- (22) Användningen av åtgärder som ingår i EU:s permanenta verktygslåda för migrationsstöd, som inrättats genom artikel 6.3 i förordning (EU) 2024/1351 (*verktygslådan*), bör inte vara en förutsättning för att dra nytta av solidaritetsåtgärder enligt den här förordningen.
- (23) I en krissituation bör den medlemsstat som står inför en sådan situation ha möjlighet att från andra medlemsstater begära de solidaritets- och stödåtgärder som är bäst lämpade för dess behov för att hantera situationen och som kräver ökad solidaritet jämfört med den som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351 för att minska medlemsstatens ansvar för att hantera en krissituation. De förstärkta solidaritets- och stödåtgärderna kan bestå av omfördelningar, ekonomiska bidrag, alternativa solidaritetsåtgärder eller en kombination av ovanstående.
- (24) I en kris- eller force majeure-situation bör den medlemsstat som står inför en sådan situation ha möjlighet att begära godkännande att tillämpa undantag från de relevanta bestämmelserna om asylförfarandet, inbegripet gränsförfarandet för asyl. I förekommande fall bör sådana begäranden även omfatta den berörda medlemsstatens val beträffande uteslutning från eller upphörande av gränsförfarandet för särskilda kategorier av sökande. I samband med en sådan begäran bör den berörda medlemsstaten kunna underrätta kommissionen om sin avsikt att tillämpa undantaget från tidsfristen för registrering innan det godkänns i ett rådets genomförandebeslut samt om de exakta skälen till att det behövs en omedelbar åtgärd. Tillämpningen av det undantaget bör inte överstiga tio dagar från och med dagen efter begäran, såvida inte godkännande beviljas i rådets genomförandebeslut. Kommissionen och rådet bör, när de fullgör sina respektive skyldigheter enligt godkännandeförfarandet, agera skyndsamt för att begränsa glappet mellan utgången av en sådan period och antagandet av rådets motsvarande genomförandebeslut.
- (25) Med tanke på att en medlemsstat kan befinna sig i flera av de situationer som beskrivs i denna förordning samtidigt, är det möjligt för den medlemsstaten att begära flera åtgärder enligt denna förordning och få godkännande att samtidigt tillämpa eller dra nytta av dessa åtgärder, vilka är avsedda att komplettera varandra.

⁽¹²⁾ Rådets förordning (EG) nr 866/2004 av den 29 april 2004 om en ordning enligt artikel 2 i protokoll nr 10 till anslutningsakten (EUT L 161, 30.4.2004, s. 128).

- (26) För att möjliggöra en korrekt hantering av en krissituation, inbegripet instrumentalisering, eller force majeure-situation, och för att säkerställa förutsägbarhet och en lämplig anpassning av de relevanta bestämmelserna om asylförfarandet till sådana situationer, inbegripet gränsförfarandet för asyl, bör kommissionen, efter en motiverad begäran av den berörda medlemsstaten, ges befogenhet att bedöma situationen och, genom ett genomförandebeslut, fastställa huruvida den begärande medlemsstaten står inför en krissituation, inbegripet instrumentalisering, eller force majeure-situation.
- (27) I en krissituation bör solidaritetsåtgärderna för att hantera en sådan situation vara mer långtgående än de som föreskrivs i förordning (EU) 2024/1351. Därför bör kommissionen, när den bedömer situationen, beakta de kvantitativa och kvalitativa indikatorer som föreskrivs i artikel 9 i den förordningen, och underbyggd information som lämnats av den begärande medlemsstaten, information som samlats in i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303⁽¹³⁾ och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896⁽¹⁴⁾ och den årliga europeiska asyl- och migrationsrapport som avses i förordning (EU) 2024/1351. I instrumentaliseringssituationer bör kommissionen även beakta orsakerna till att verktygslådan inte är tillräcklig för att hantera situationen. Kommissionen bör samla in tillräcklig information för att korrekt kunna bedöma om den begärande medlemsstaten står inför en krissituation, inbegripet instrumentalisering, eller force majeure-situation, i samråd med berörda byråer, särskilt Europeiska unionens asylbyrå (*asylbyrån*), Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån och Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, internationella organisationer, framför allt FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och Internationella organisationen för migration (IOM), och andra berörda organisationer.
- (28) För att säkerställa en hög nivå av politisk granskning och stöd och unionens solidaritet är det relevant att beakta huruvida Europeiska rådet har erkänt att unionen eller en eller flera av dess medlemsstater står inför en situation av instrumentalisering av migranter. Instrumentaliseringen av migranter riskerar att äventyra väsentliga funktioner i en medlemsstat, däribland upprätthållandet av lag och ordning eller skyddet av den nationella säkerheten.
- (29) För att kunna vidta lämpliga åtgärder som är nödvändiga och proportionella för att hantera situationen bör det i kommissionens förslag, i förekommande fall, fastställas vilka särskilda undantag som medlemsstaterna bör få godkännande att tillämpa. I en instrumentaliseringssituation bör de personer som omfattas av instrumentalisering och på vilka de relevanta undantagen kan tillämpas tydligt identifieras. I en krissituation bör kommissionen, när så är lämpligt och efter samråd med den medlemsstat som står inför krissituationen, i sitt förslag inkludera ett utkast till solidaritetsåtgärdsplan, i vilken anges de relevanta solidaritetsåtgärderna och den nivå på åtgärderna som krävs för den specifika situationen, inbegripet det totala antalet omfördelningar, ekonomiska bidrag eller alternativa solidaritetsåtgärder och nivån på dem, och erkänns att de olika typerna av solidaritet är likvärdiga och respekterar att medlemsstaterna har full frihet att välja solidaritetsåtgärder.
- (30) I en situation med migrationstryck ska omfördelningar eller ansvarskompensationer täcka 60 % av omfördelningsbehoven enligt förordning (EU) 2024/1351, men i en krissituation är det viktigt att alla solidaritetsbehov i den berörda medlemsstaten tillgodoses. Av detta skäl ska, om ett rådets genomförandebeslut fastställer en solidaritetsåtgärdsplan, den medlemsstat som står inför en krissituation ha företräde till de icke tilldelade solidaritetsutfästelserna eller till de utfästelser som ännu inte har genomförts och som finns tillgängliga i den årliga solidaritetspool som inrättats i enlighet med artikel 57 i förordning (EU) 2024/1351. Om detta inte är möjligt, eller om den årliga solidaritetspoolen inte innehåller tillräckliga utfästelser för att täcka de identifierade behoven, bör den medlemsstat som står inför en krissituation också kunna utnyttja de bidrag som ingår i rådets genomförandebeslut, med erkännande av att de olika typerna av solidaritet är likvärdiga. Om kombinationen av de omfördelningsutfästelser som finns tillgängliga i den årliga solidaritetspoolen och i rådets genomförandebeslut inte är tillräcklig bör, i syfte att tillgodoses den berörda medlemsstatens samtliga behov, ansvarskompensationer göras obligatoriska för att man ska kunna täcka de behov som anges i solidaritetsåtgärdsplanen. För att detta ska kunna ske bör personer på vilka kompensationerna är tillämpliga befinna sig på den bidragande medlemsstatens territorium.

⁽¹³⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2303 av den 15 december 2021 om Europeiska unionens asylbyrå om upphävande av förordning (EU) nr 439/2010 (EUT L 468, 30.12.2021, s. 1).

⁽¹⁴⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624 (EUT L 295, 14.11.2019, s. 1).

SV

EUT L, 22.5.2024

- (31) Krissituationer eller force majeure-situationer riskerar också att äventyra de väsentliga funktionerna i en medlemsstat. För att stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och förbättra samordningen på unionsnivå bör rådet tilldelas genomförandebefogenheter att anta ett genomförandebeslut varigenom det godkänner att en medlemsstat tillämpar de undantag och solidaritetsåtgärder som föreskrivs i denna förordning, om de fastställda villkoren är uppfyllda. Tillämpningsperioden för de åtgärder som godkänns genom det ursprungliga genomförandebeslutet bör vara tre månader. Det bör vara möjligt att förlänga den perioden med ytterligare tre månader efter det att kommissionen har bekräftat att kris- eller force majeure-situationen kvarstår. Rådet bör ges befogenhet att ytterligare förlänga godkännandet att tillämpa undantagen och solidaritetsåtgärderna med upp till tre månader på grundval av ett förslag från kommissionen, om de omständigheter som motiverar förlängningen av undantagen och solidaritetsåtgärderna kvarstår. Det bör vara möjligt att förlänga den perioden med ytterligare tre månader efter bekräftelse från kommissionen att situationen kvarstår. Rådet bör ges befogenhet att upphäva tillämpningen av åtgärderna på grundval av ett förslag från kommissionen, om de omständigheter som motiverar tillämpningen av undantagen och solidaritetsåtgärderna har upphört. Det bör vara möjligt för beslutet om förlängning att ändra de undantag som tillämpas. Vid utövandet av sina befogenheter och fullgörandet av sina skyldigheter bör kommissionen och rådet alltid säkerställa att proportionalitetsprincipen och nödvändighetsprincipen respekteras.
- (32) Rådets genomförandebeslut bör, i förekommande fall, specificerade särskilda undantag som den medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation kan tillämpa, beroende på varje undantags karaktär, och fastställa det datum från och med vilket de skulle kunna tillämpas. Beslutet bör också ange de skäl som ligger till grund för det liksom den individuella omfattningen av undantagen.
- (33) Genom rådets genomförandebeslut bör man, i förekommande fall, fastställa solidaritetsåtgärdsplanen, med angivande av de särskilda solidaritets- och stödåtgärder som krävs och deras nivåer, samt de utfästelser som gjorts av de bidragande medlemsstaterna. I detta syfte bör förarbetet för utfästelser äga rum inom ramen för antagandet av rådets genomförandebeslut. Det är viktigt att säkerställa att den bidragande medlemsstaten har full frihet att välja mellan typerna av solidaritets- och stödåtgärder.
- (34) Med tanke på vikten av att tillämpa de åtgärder som fastställs i denna förordning endast så länge och i den utsträckning som det är absolut nödvändigt bör kommissionen och rådet fortlöpande övervaka och se över situationen vad gäller dessa åtgärders nödvändighet och proportionalitet. I detta sammanhang bör kommissionen ägna särskild uppmärksamhet åt efterlevnaden av grundläggande rättigheter och humanitära normer och kan begära att asylbyrån inleder en övervakningsinsats med avseende på den berörda medlemsstatens asyl- eller mottagnings-system i enlighet med artikel 15.2 i förordning (EU) 2021/2303.
- (35) De förfaranderegler som fastställs i förordning (EU) 2024/1351 för genomförande av omfördelning tillämpas i syfte att säkerställa att solidaritetsåtgärderna genomförs på ett korrekt sätt i en krissituation, med hänsyn tagen till hur allvarlig och brådskande situationen är.
- (36) För att säkerställa ett smidigt genomförande av solidaritetsmekanismen enligt den här förordningen bör EU-solidaritetsamordnaren, utöver de uppgifter som anges i förordning (EU) 2024/1351, stödja omfördelnings-verksamhet och främja en kultur av beredskap, samarbete och motståndskraft bland medlemsstaterna. I en krissituation bör EU-solidaritetsamordnaren varannan vecka tillhandahålla en rapport om läget när det gäller genomförandet av omfördelningsmekanismen och dess funktion. EU-solidaritetsamordnarens kontor bör ha tillräckligt med personal och tillräckliga resurser för att effektivt kunna fullgöra sin uppgift enligt den här förordningen. Vid genomförandet av omfördelning bör man i första hand beakta sårbara personer.
- (37) Sårbara personer bör i första hand övervägas för omfördelning, särskilt när de har särskilda mottagningsbehov enligt artikel 24 i direktiv (EU) 2024/1346 eller är i behov av särskilda förfarandegarantier enligt artikel 20–23 i förordning (EU) 2024/1346. I enlighet med artikel 24 i direktiv (EU) 2024/1346 är det mer sannolikt att sökande som tillhör någon av följande kategorier har särskilda mottagningsbehov: underåriga, ensamkommande barn, personer med funktionsnedsättning, äldre, gravida, homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella, ensamstående föräldrar med underåriga barn, offer för människohandel, personer som lider av allvarliga sjukdomar, personer med psykiska sjukdomar, inklusive posttraumatiskt stressyndrom, och personer som utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, såsom offer för könsrelaterat våld, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap eller tvångsäktenskap, eller våld som begåtts med sexuella, könsrelaterade, rasistiska eller religiösa motiv.

- (38) Till skillnad från reglerna i förordning (EU) 2024/1351, där medlemsstaterna inte är skyldiga att ta ansvar utöver sin rättvisa andel, kan genomförandet av solidaritetsåtgärdsplanen i en krissituation eventuellt föranleda en eller flera bidragande medlemsstater att ta på sig ansvar för att pröva ansökningar om internationellt skydd utöver sin rättvisa andel. I sådana fall bör en sådan medlemsstat ha rätt att proportionellt sätta ned den del som överstiger den rättvisa andelen vid genomförandet av solidaritetsutfästelser under de kommande årliga cyklerna för förordning (EU) 2024/1351 under en period på fem år. En sådan nedsättning kan också tillämpas i ett rådets genomförandebeslut som antas i enlighet med artikel 4.3, motsvarande det antal ansökningar som går utöver den rättvisa andelen och inom fem år från den dag då det genomförandebeslut av rådet som föranledde medlemsstaten att överskrida sin rättvisa andel inte längre är i kraft. Nedsättningarna under de kommande årliga cyklerna och i ett rådets genomförandebeslut bör kunna tillämpas alternativt eller samtidigt, förutsatt att de motsvarar och inte överstiger det antal ansökningar som den medlemsstaten bidrog med utöver sin rättvisa andel.
- (39) När en medlemsstat står inför en kris- eller force majeure-situation kan den behöva avleda resurser för att hantera ankomsten av tredjelandsmedborgare och statslösa personer till dess gränser. Till följd av detta kan den medlemsstaten behöva tid för att omorganisera sina resurser och öka sin kapacitet, även med stöd av relevanta unionsbyråer. Den medlemsstaten kan också behöva mer tid för att kunna fatta beslut om deras ansökningar utan att tillåta inresa till territoriet. I en sådan situation bör det vara möjligt för den medlemsstaten att göra undantag från tidsfristerna för registrering och gränsförfarandet.
- (40) Om en medlemsstat tillämpar en eller flera av åtgärderna i denna förordning bör medlemsstaten informera tredjelandsmedborgare och statslösa personer, på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå, om de undantag som tillämpas och om åtgärdernas varaktighet. Medlemsstaterna är skyldiga att hantera eventuella särskilda förfarandebegär och särskilda mottagningsbehov som sökandena kan ha och i enlighet med detta lämna information på lämpligt sätt. Dessutom är artikel 8 om tillhandahållande av information och artikel 36.3 med avseende på information om möjligheten att överklaga beslutet om ansökan i förordning (EU) 2024/1348 tillämplig.
- (41) I de fall där undantag från asylförfarandet tillämpas bör skyddsåtgärder för sökande med särskilda förfarandebegär och särskilda mottagningsbehov, inklusive medicinska tillstånd, komma i främsta rummet för de behöriga myndigheterna. Medlemsstater som står inför en kris- eller force majeure-situation bör därför inte tillämpa eller bör upphöra att tillämpa undantagen från asylförfarandet om det finns medicinska skäl för att inte tillämpa gränsförfarandet i enlighet med artikel 53.2 d i förordning (EU) 2024/1348 eller om nödvändigt stöd inte kan tillhandahållas sökande med särskilda förfarandebegär i enlighet med artikel 53.2 b i förordning (EU) 2024/1348 eller om nödvändigt stöd inte kan tillhandahållas sökande med särskilda mottagningsbehov i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346. Den berörda medlemsstaten bör prioritera prövning av ansökningar från personer med särskilda förfarandebegär i enlighet med förordning (EU) 2024/1348 och med särskilda mottagningsbehov enligt definitionen i artikel 2.14 i direktiv (EU) 2024/1346, särskilt underåriga och deras familjemedlemmar.
- (42) I kris- och force majeure-situationer bör medlemsstaten få godkännande att göra undantag från förordning (EU) 2024/1348 för att registrera ansökningar om internationellt skydd senast fyra veckor efter det att de görs. En sådan förlängning bör inte påverka de asylsökandes rättigheter som garanteras i stadgan, förordning (EU) 2024/1348 och direktiv (EU) 2024/1346. I en krissituation som kännetecknas av massankomst av tredjelandsmedborgare och statslösa personer bör en förlängning av registreringsperioden endast tillämpas under den tidsperiod som anges i rådets ursprungliga genomförandebeslut, utan att det påverkar tillämpningen av det undantag som föreskrivs under perioden mellan begäran och antagandet av rådets genomförandebeslut.
- (43) När den berörda medlemsstaten står inför en kris- eller force majeure-situation bör den kunna förlänga prövningen av ansökningar om internationellt skydd vid gränsen med sex veckor. Förlängningen bör inte användas utöver den period som avses i artikel 51.2 tredje stycket i förordning (EU) 2024/1348.
- (44) En medlemsstat som ställs inför kris- eller force majeure-situationer bör kunna välja bland flera alternativ när det gäller begäranden som rör tillämpningen av gränsförfarandet, med beaktande av strömmarnas sammansättning och deras olika karaktär beroende på den exakta krissituationen.

- (45) I krissituationer, som kännetecknas av massankomst av tredjelandsmedborgare och statslösa personer, eller force majeure-situationer, kan det vara nödvändigt att göra det möjligt för medlemsstat att inte tillämpa gränsförfarandet på personer som kommer från tredjeländer för vilka den genomsnittliga andelen beviljade ansökningar i hela unionen är lägre än 20 %. För att ett sådant undantag ska kunna tillämpas bör man i rådets genomförandebeslut bedöma huruvida de åtgärder som ingår i medlemsstatens beredskapsplan som avses i artikel 32 i direktiv (EU) 2024/1346 är tillräckliga för att hantera situationen. Medlemsstaterna är under alla omständigheter skyldiga att tillämpa gränsförfarandet i de situationer som avses i artikel 42.1 c och f i förordning (EU) 2024/1348.
- (46) I en krissituation, som kännetecknas av massankomst av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som ansöker om internationellt skydd, kan det vara nödvändigt att göra det möjligt för medlemsstaterna att sänka det tröskelvärde för obligatorisk tillämpning av gränsförfarandet som föreskrivs i artikel 42.1 j i förordning (EU) 2024/1348. Det sänkta tröskelvärdet bör under inga omständigheter understiga 5 %. Medlemsstaterna är skyldiga att tillämpa gränsförfarandet i de situationer som avses i artikel 42.1 c och f i den förordningen.
- (47) I en krissituation, som kännetecknas av massankomst av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som ansöker om internationellt skydd, kan det vara nödvändigt att utvidga tillämpningsområdet för det gränsförfarande som fastställs i artikel 43 i förordning (EU) 2024/1348 och att göra det möjligt för medlemsstaterna att fatta beslut inom ramen för ett gränsförfarande också om grunderna för en ansökan i fall där sökanden är medborgare i, eller, när det gäller statslösa personer, har varit stadigvarande bosatt i, ett tredjeland för vilket andelen beviljade ansökningar om internationellt skydd i unionen är 50 % eller lägre. Till följd av detta bör medlemsstaterna, vid tillämpningen av gränsförfarande i krissituationer, fortsätta att tillämpa gränsförfarandet i enlighet med artiklarna 43–54 i den förordningen, men kan utvidga tillämpningen av gränsförfarandet till tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som kommer från tredjeländer där den genomsnittliga andelen beviljade ansökningar i hela unionen ligger på över 20 % men under 50 %, med beaktande av de snabbt föränderliga skyddsbehov som kan uppstå i ursprungslandet och som återspeglas i de kvartalsvisa uppdateringarna av Eurostats uppgifter. Denna utvidgning av tillämpningsområdet för gränsförfarandet bör inte påverka de grunder och andra regler som är tillämpliga på det obligatoriska gränsförfarandet enligt den förordningen. Om det godkänns att en medlemsstat utvidgar gränsförfarandets tillämpningsområde bör ansökningar som prövas enligt det förfarandet inte betraktas som en del av den tillräckliga kapaciteten enligt artikel 47 eller räknas med i tillämpningen av det årliga taket enligt artikel 50 i den förordningen.
- (48) Förvar av sökande bör ske i enlighet med den grundläggande principen att en person inte får hållas i förvar av enbart det skälet att denne ansöker om internationellt skydd, särskilt i enlighet med medlemsstaternas internationella rättsliga skyldigheter och med artikel 31 i Genèvekonventionen. I enlighet med direktiv (EU) 2024/1346 bör underåriga som regel inte hållas i förvar utan placeras i boendeformer som har utformats särskilt för underåriga, i lämpliga fall också i icke frihetsberövande boenden ute i samhället. Med tanke på de negativa konsekvenserna av förvar för underåriga får sådant förvar, i enlighet med unionsrätten, användas uteslutande i undantagsfall, om det är absolut nödvändigt, endast som en sista utväg, under kortast möjliga tid och aldrig i en fängelseanläggning eller en annan anläggning som är avsedd för brottbekämpande ändamål. Underåriga ska inte skiljas från sina föräldrar eller de personer som tar hand om dem, och principen om familjesammanhållning bör i allmänhet leda till att lämpliga alternativ till förvar används för familjer med underåriga, i inkvartering som lämpar sig för dem. Vidare måste allt göras för att säkerställa att ett stort antal fungerande, lämpliga alternativ till förvar av underåriga står till förfogande och är tillgängliga.
- (49) I en instrumentaliseringssituation, och för att förhindra att ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör inriktar sig på särskilda nationaliteter eller särskilda kategorier av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer, bör det vara möjligt för en medlemsstat att göra undantag från det asylförfarande som fastställs i denna förordning genom att fatta ett beslut i sak inom ramen för gränsförfarandet enligt artiklarna 44–55 i förordning (EU) 2024/1348 för alla ansökningar. De principer och garantier som fastställs i den förordningen bör respekteras. I rådets genomförandebeslut om godkännande för medlemsstaten att tillämpa de nämnda undantagen bör det specificeras vilka tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omfattas av instrumentaliseringssituationen. Vid tillämpningen av detta undantag bör särskild uppmärksamhet ägnas åt vissa kategorier av tredjelandsmedborgare och statslösa personer som har varit föremål för instrumentalisering, särskilt underåriga under tolv år och deras familjemedlemmar, och sårbara personer med särskilda förhållandebehov eller särskilda mottagningsbehov. Dessa grupper bör därför antingen uteslutas från gränsförfarandet eller så bör det förfarandet upphöra att vara tillämpligt på dem, om en individuell bedömning visar att deras ansökningar sannolikt är välgrundade. Den medlemsstat som begär att undantaget ska tillämpas har frihet att välja mellan dessa alternativ. Det val som anges i begäran bör återspeglas i rådets genomförandebeslut om godkännande av tillämpningen av detta undantag. Utvidgningen av gränsförfarandets tillämpningsområde i en instrumentaliseringssituation bör inte påverka de grunder och andra regler

som är tillämpliga på det obligatoriska gränsförfarandet enligt förordning (EU) 2024/1348. Om det godkänns att en medlemsstat utvidgar gränsförfarandets tillämpningsområde bör ansökningar som prövas enligt det förfarandet inte betraktas som en del av den tillräckliga kapaciteten enligt artikel 48 eller räknas med i tillämpningen av det årliga taket enligt artikel 51 i den förordningen.

- (50) För att hjälpa den berörda medlemsstaten att tillhandahålla nödvändigt bistånd till tredjelandsmedborgare och statslösa personer som omfattas av denna förordning bör Förenta nationernas organ, särskilt UNHCR, och andra relevanta partnerorganisationer som anförtrots specifika uppgifter av medlemsstaterna ha faktiskt tillträde till gränsen på de villkor som anges i direktiv (EU) 2024/1346 och förordning (EU) 2024/1348. UNHCR bör ges möjlighet att ta kontakt med sökande, även med dem som befinner sig vid gränsen. För detta ändamål bör den berörda medlemsstaten upprätthålla samarbete med dessa organisationer.
- (51) Det bör fastställas särskilda regler för krissituationer, som kännetecknas av massankomst, eller force majeure-situationer, så att medlemsstaterna på strikta villkor kan förlänga de tidsfrister som anges i förordning (EU) 2024/1351, om det är omöjligt att iakta dessa tidsfrister på grund av den extraordinära situationen. En sådan förlängning bör samtidigt tillämpas på de tidsfrister som fastställts för att skicka och besvara framställningar om övertagande och aviseringar om återtagande samt tidsfristen för överföring av en sökande till den ansvariga medlemsstaten. Tidsfristerna bör förlängas oavsett om det i den förordningen föreskrivs kortare tidsfrister för vissa situationer.
- (52) Om överföringen inte äger rum på grund av en fortsatt krissituation, som kännetecknas av massankomst, eller en force majeure-situation, eller om den överförande medlemsstaten inte genomför överföringen när sökanden är tillgänglig för de behöriga myndigheterna i den överförande medlemsstaten, bör det, i syfte att säkerställa faktisk tillgång till förfarandet för beviljande av internationellt skydd, fastställas en maximal tidsfrist för att verkställa överföringen till en medlemsstat som står inför denna situation. Den maximala tidsfristen bör inte vara längre än ett år räknat från det att en annan medlemsstats framställan om övertagande godtogs eller avisering om återtagande bekräftades eller från det att det slutliga beslutet om ett överklagande eller en omprövning av ett överföringsbeslut med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3 i förordning (EU) 2024/1351 fattades. Den maximala tidsfristen påverkar inte möjligheten att förlänga tidsfristerna i enlighet med artikel 46.2 i den förordningen för att verkställa en överföring.
- (53) För att undvika att det gemensamma europeiska asylsystemet upphör att fungera på grund av så exceptionell och intensiv massankomst att det – även om en medlemsstat har ett väl förberett asyl-, mottagnings- och återvändandesystem – om situationen inte hanteras av unionen som helhet, kunde medföra en allvarig risk för allvarliga brister i behandlingen av sökande, bör medlemsstaten under dessa högst exceptionella omständigheter kunna befrias från skyldigheten att återta en sökande i enlighet med artiklarna 16.2 och 38.4 i förordning (EU) 2024/1351. För att säkerställa att tillämpningen av ett sådant undantag inte leder till ytterligare tryck på den medlemsstat som står inför en sådan situation bör det undantaget dock endast tillämpas retroaktivt på ansökningar som redan har registrerats i den medlemsstaten inom fyra månader före den dag då rådets genomförandebeslut antas.
- (54) Om objektiva omständigheter, i enlighet med förordning (EU) 2024/1347, tyder på att ansökningar om internationellt skydd från grupper av sökande från ett specifikt ursprungsland eller en specifik tidigare stadigvarande bosättning eller en del av det landet eller på grundval av de kriterier som fastställs i den förordningen skulle kunna vara välgrundade, ligger det i både de beslutande myndigheternas och de berörda sökandenas intresse att prövningen av grunderna för ansökningarna slutförs så snart som möjligt och att ett snabbt och effektivt beviljande av internationellt skydd möjliggörs i en krissituation.
- (55) Sökande vars ansökningar prövas inom ramen för det påskyndade förfarande som föreskrivs i den här förordningen åtnjuter alla de rättigheter och garantier som sökande har rätt till i enlighet med förordning (EU) 2024/1348, inbegripet rätten till information och till ett effektivt rättsmedel.
- (56) Vid tillämpningen av kommissionens rekommendation om det påskyndade förfarandet bör det inte hållas någon intervju i sak, men om det råder tvivel om huruvida sökanden tillhör den eller de kategorier av personer som anges i den rekommendationen eller om huruvida grunderna för uteslutande är tillämpliga, kan en intervju behövas. I samtliga fall bör förfarandet inte pågå längre än fyra veckor från den dag då ansökan lämnades in. Om en medlemsstat har fastställt att en sökande utgör ett hot mot den inre säkerheten bör den medlemsstaten inte kunna tillämpa det påskyndade förfarandet på den sökanden. Under sådana omständigheter bör ansökan prövas i enlighet med artiklarna 36 och 40 i förordning (EU) 2024/1348.

SV

EUT L, 22.5.2024

- (57) Sökande vars ansökningar prövas inom ramen för det påskyndade förfarande som föreskrivs i den här förordningen bör, i enlighet med artikel 29 i förordning (EU) 2024/1348, få ett dokument som intygar deras status på ett språk som de förstår eller rimligen kan antas förstå.
- (58) De berörda unionsbyråerna, UNHCR och andra berörda organisationer kan rådfrågas i de olika skedena av tillämpningen av det påskyndade förfarandet.
- (59) För att säkerställa en tillräcklig nivå av beredskap för en krissituation bör medlemsstaterna i sina beredskapsplaner inkludera åtgärder som krävs för att hantera och åtgärda en krissituation, däribland åtgärder som krävs för att övervinna utmaningar med avseende på det gemensamma europeiska asylsystemets funktion och för att skydda rättigheterna för personer som ansöker om och personer som beviljats internationellt skydd, och för att främja framtida motståndskraft i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna bör också använda alla verktyg som finns tillgängliga enligt nationell rätt och unionsrätten, inbegripet verktyg för föregripande och tidig varning inom ramen för den EU-mekanism för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration som föreskrivs i kommissionens rekommendation (EU) 2020/1366 ⁽¹⁵⁾.
- (60) Utan att det påverkar det ovanstående och om så är lämpligt bör i en krissituation alla krismekanismer som ingår i verktygslådan mobiliseras, särskilt det ekonomiska och operativa stöd som unionsbyråerna, unionsfonderna och unionens civilskyddsmekanism kan tillhandahålla i enlighet med de tillämpliga rättsakterna. Därefter bör kommissionen, inom ramen för migrationsforumet på teknisk nivå, säkerställa samordning och informationsutbyte med andra plattformar som är relevanta för hanteringen av krissituationen, inbegripet EU-nätverket för beredskap och krishantering på migrationsområdet i enlighet med rekommendation (EU) 2020/1366 och arrangemangen för integrerad politisk krishantering (IPCR).
- (61) En medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation kan begära stöd från asylbyrån, Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån eller Europol i enlighet med deras mandat. Dessutom får asylbyrån vid behov föreslå bistånd på eget initiativ i enlighet med artikel 16.1 d i förordning (EU) 2021/2303, medan Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån kan föreslå stöd i samband med återvändande i enlighet med artiklarna 48, 50, 52 och 53 i förordning (EU) 2019/1896 med den berörda medlemsstatens samtycke och Europol kan föreslå bistånd i enlighet med artikel 6.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 ⁽¹⁶⁾.
- (62) För att stödja de medlemsstater som genomför omfördelning som en solidaritetsåtgärd bör ekonomiskt stöd tillhandahållas från EU:s budget, inbegripet från den tematiska delen i enlighet med vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 ⁽¹⁷⁾.
- (63) Eftersom målen för denna förordning, nämligen att sörja för den nödvändiga anpassningen av reglerna om asylförfaranden och när så är relevant reglerna om solidaritet i syfte att säkerställa att medlemsstaterna kan hantera kris- och force majeure-situationer på asyl- och migrationsområdet inom unionen, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av åtgärdens omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (64) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Danmark. Eftersom artiklarna 12 och 13 och artiklarna 1–6, i den mån de rör undantagen i artiklarna 12 och 13, i denna förordning utgör ändringar i den mening som avses i artikel 3 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en asylansökan som en medborgare i tredjeland har gett in i Danmark eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen, och om Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av Dublinkonventionen ⁽¹⁸⁾, ska Danmark meddela kommissionen om huruvida landet har för avsikt att genomföra dessa ändringar eller inte vid tidpunkten för antagandet av ändringarna eller inom 30 dagar därefter.

⁽¹⁵⁾ Kommissionens rekommendation (EU) 2020/1366 av den 23 september 2020 om en EU-mekanism för beredskap och hantering av kriser med anknytning till migration (beredskaps- och krisplan för migration) (EUT L 317, 1.10.2020, s. 26).

⁽¹⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/794 av den 11 maj 2016 om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) och om ersättande och upphävande av rådets beslut 2009/371/RIF, 2009/934/RIF, 2009/935/RIF, 2009/936/RIF och 2009/968/RIF (EUT L 135, 24.5.2016, s. 53).

⁽¹⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1147 av den 7 juli 2021 om inrättande av Asyl- migrations- och integrationsfonden (EUT L 251, 15.7.2021, s. 1).

⁽¹⁸⁾ EUT L 66, 8.3.2006, s. 38.

- (65) I enlighet med artiklarna 1 och 2 och 4a.1 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Irland inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig på Irland.
- (66) När det gäller Island och Norge utgör artiklarna 12 och 13 och artiklarna 1–6, i den mån de rör undantagen i artiklarna 12 och 13, i denna förordning ny lagstiftning på ett område som omfattas av innehållet i bilagan till avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Republiken Island och Konungariket Norge om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som skall ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Island eller Norge ⁽¹⁹⁾.
- (67) När det gäller Schweiz utgör artiklarna 12 och 13 och artiklarna 1–6, i den mån de rör undantagen i artiklarna 12 och 13, i denna förordning rättsakter eller åtgärder som ändrar eller utvecklar bestämmelserna i artikel 1 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som ska ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Schweiz ⁽²⁰⁾.
- (68) När det gäller Liechtenstein utgör artiklarna 12 och 13 och artiklarna 1–6, i den mån de rör undantagen i artiklarna 12 och 13, i denna förordning rättsakter eller åtgärder som ändrar eller utvecklar bestämmelserna i artikel 1 i avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om kriterier och mekanismer för att fastställa vilken stat som ska ansvara för handläggningen av en asylansökan som görs i en medlemsstat eller i Schweiz ⁽²¹⁾.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Innehåll

1. Denna förordning behandlar exceptionella krissituationer, inbegripet instrumentalisering, och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet inom unionen genom tillfälliga åtgärder. Den föreskriver förstärkta solidaritets- och stödåtgärder, som bygger på förordning (EU) 2024/1351 och säkerställer samtidigt en rättvis ansvarsfördelning, och tillfälliga särskilda regler om undantag från de regler som fastställs i förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1348.

2. Tillfälliga åtgärder som antas enligt denna förordning ska uppfylla kraven på nödvändighet och proportionalitet, vara lämpliga för att uppnå de fastställda målen och säkerställa skydd av rättigheterna för personer som ansöker om och personer som beviljats internationellt skydd samt vara förenliga med medlemsstaternas skyldigheter enligt stadgan, internationell rätt och unionens regelverk på asylområdet. Denna förordning påverkar inte de grundläggande principer och garantier som fastställs i de lagstiftningsakter från vilka undantag får göras enligt denna förordning.

3. De åtgärder som antas enligt denna förordning ska enbart tillämpas i den utsträckning som är strikt nödvändig med hänsyn till vad situationen kräver, på ett tillfälligt och begränsat sätt och endast under exceptionella omständigheter. Medlemsstaterna får tillämpa de åtgärder som föreskrivs i kapitel IV och dra nytta av de åtgärder som föreskrivs i kapitel III endast på begäran och i den utsträckning som föreskrivs i kommissionens genomförandebeslut som avses i artikel 4.3, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 10.5.

4. I denna förordning avses med en krissituation

⁽¹⁹⁾ EGT L 93, 3.4.2001, s. 40.

⁽²⁰⁾ EUT L 53, 27.2.2008, s. 5.

⁽²¹⁾ EUT L 160, 18.6.2011, s. 39.

SV

EUT L, 22.5.2024

- a) en exceptionell situation med massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer till en medlemsstat via landvägen, sjövägen eller luftvägen, inbegripet personer som landsätts efter sök- och räddningsinsatser, i en sådan omfattning och av sådan karaktär, med beaktande av bland annat medlemsstatens befolkning, BNP och geografiska särdrag, inbegripet territoriets storlek, att det medför att medlemsstatens väl förberedda asylsystem, mottagningssystem, inklusive dess myndigheter för skydd av barn, eller återvändandesystem upphör att fungera, även om det sker till följd av en situation på lokal eller regional nivå, vilket kan få allvarliga följder för det gemensamma europeiska asylsystemets funktion, eller
- b) en instrumentaliseringssituation där ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör uppmuntrar eller underlättar tredjelandsmedborgares förflyttning till de yttre gränserna eller till en medlemsstat i syfte att destabilisera unionen eller en medlemsstat och när detta agerande riskerar att äventyra väsentliga funktioner i en medlemsstat, inbegripet upprätthållandet av lag och ordning eller skyddet av den nationella säkerheten.

Medlemsstaterna får begära godkännande att tillämpa de åtgärder som förtecknas i kapitlen III och IV, särskilt vid en oväntad betydande ökning av antalet ansökningar om internationellt skydd vid de yttre gränserna. Medlemsstaterna får tillämpa de undantag som föreskrivs i rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 i instrumentaliseringssituationen endast med avseende på tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som är föremål för instrumentalisering och som antingen gripits eller påträffats i närheten av den yttre gränsen, dvs. medlemsstatens landgränser, inbegripet flod- och insjögränser, havsgränser, och flygplatser, flodhamnar, kusthamnar och insjöhamnar, förutsatt att de inte är inre gränser, i samband med en obehörig gränspassage landvägen, sjövägen eller luftvägen eller som landsatts efter sök- och räddningsinsatser eller som funnit sig vid ett gränsövergångsställe.

5. I denna förordning avses med force majeure onormala och oförutsebara omständigheter utanför en medlemsstatens kontroll, vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas trots all vederbörlig omsorg, som hindrar den medlemsstaten från att fullgöra skyldigheterna enligt förordningarna (EU) 2024/1351 och (EU) 2024/1348.

KAPITEL II

STYRNING

Artikel 2

Motiverad begäran av en medlemsstat

1. Om en medlemsstat anser sig befinna sig i en kris- eller force majeure-situation får den, med tanke på dessa exceptionella omständigheter, lämna in en motiverad begäran till kommissionen för att dra nytta av solidaritetsåtgärder som möjliggör en korrekt hantering av situationen och för att möjliggöra eventuella undantag från de relevanta reglerna om asylförfarandet, samtidigt som respekten för sökandens grundläggande rättigheter säkerställs.
2. En motiverad begäran som avses i punkt 1 ska innehålla
 - a) en beskrivning av
 - i) hur medlemsstatens asyl- och mottagningssystem, inbegripet myndigheter för skydd av barn, till följd av en krissituation enligt i artikel 1.4 a har upphört att fungera samt de åtgärder som hittills har vidtagits för att hantera situationen och en motivering som visar att det systemet, även om det är väl förberett och trots de åtgärder som redan har vidtagits, inte kan hantera situationen, eller
 - ii) hur medlemsstaten står inför en instrumentaliseringssituation enligt artikel 1.4 b som äventyrar dess väsentliga funktioner, inbegripet upprätthållandet av lag och ordning eller skyddet av den nationella säkerheten, eller
 - iii) hur medlemsstaten ställs inför onormala och oförutsebara omständigheter utanför dess kontroll vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas trots all vederbörlig omsorg och hur en sådan force majeure-situation hindrar medlemsstaten från att fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 27, 45.1 och 51.2 i förordning (EU) 2024/1348 och artiklarna 39, 40, 41 och 46 i förordning (EU) 2024/1351,
 - b) i förekommande fall, typen av och nivån på de solidaritetsåtgärder enligt artikel 8.1 som den anser vara nödvändiga,

- c) i förekommande fall, de undantag enligt artiklarna 10–13 som den anser nödvändiga, och
- d) om medlemsstaten, när den begär att få tillämpa det undantag som föreskrivs i artikel 11.6, har för avsikt att fastställa att särskilda kategorier av sökande enligt punkt 7 a eller b i den artikeln ska uteslutas eller att gränsförfarandet för särskilda kategorier av sökande ska upphöra efter en individuell bedömning enligt punkt 9 i den artikeln.

Artikel 3

Kommissionens genomförandebeslut om fastställande av en kris- eller force majeure-situation

1. Efter inlämnandet av en motiverad begäran som avses i artikel 2 ska kommissionen, i nära samarbete med den begärande medlemsstaten och i samråd med berörda unionsbyråer och internationella organisationer, särskilt UNHCR och IOM, skyndsamt bedöma situationen och, om villkoren i artikel 1 är uppfyllda, anta ett genomförandebeslut som avses i punkt 8 i den här artikeln.
2. Kommissionen får också anta en rekommendation om tillämpningen av ett påskyndat förfarande för att bevilja internationellt skydd till vissa kategorier av sökande enligt artikel 14.
3. Kommissionen ska omedelbart underrätta Europaparlamentet, rådet och medlemsstaterna om att den gör en bedömning som avses i punkt 1.
4. När kommissionen bedömer huruvida medlemsstaten står inför en instrumentaliseringssituation som avses i artikel 1.4 b i denna förordning ska den bland annat bedöma följande:
 - a) Huruvida ett tredjeland eller en fientlig icke-statlig aktör underlättar tredjelandsmedborgares eller statslösa personers förflyttning till unionen.
 - b) Huruvida den information som lämnats av medlemsstaten på ett adekvat sätt visar att eventuella åtgärder som omfattas av led a syftar till att destabilisera unionen eller den berörda medlemsstaten.
 - c) Huruvida det sker en oväntad betydande ökning av antalet ansökningar om internationellt skydd vid de yttre gränserna eller i den berörda medlemsstaten jämfört med det genomsnittliga antalet ansökningar.
 - d) Huruvida svaret på konsekvenserna av instrumentaliseringssituationen för den berörda medlemsstatens migrations- och asylsystem inte i tillräcklig utsträckning kan hanteras genom åtgärderna i verktygslådan i enlighet med artikel 6.3 i förordning 2024/1351.
5. Kommissionen ska fastställa huruvida villkoren med beaktande av den situation medlemsstaten står inför enligt artikel 1 är uppfyllda, med beaktande av den motiverade begäran som avses i artikel 2 och mot bakgrund av den information som lämnats och indikatorerna för den berörda medlemsstaten enligt artikel 9 i förordning (EU) 2024/1351. Kommissionen ska bedöma den information som lämnats i den motiverade begäran mot bakgrund av situationen i den berörda medlemsstaten under de föregående två månaderna och i jämförelse den med den övergripande situationen i unionen.
6. Kommissionen ska särskilt fastställa
 - a) huruvida den begärande medlemsstatens asylsystem, mottagningssystem, inbegripet dess myndigheter för skydd av barn, eller migrationssystem, även om det är väl förberett, och trots de åtgärder som redan har vidtagits, har upphört att fungera till följd av en situation med massankomst av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer, vilket gör att den medlemsstaten inte kan hantera situationen och huruvida det kan få allvarliga konsekvenser för det gemensamma europeiska asylsystemets funktion,
 - b) huruvida medlemsstaten står inför en instrumentaliseringssituation enligt artikel 1.4 b som ska hanteras med nödvändig och proportionell användning av de åtgärder som fastställs i denna förordning,
 - c) huruvida medlemsstaten ställs inför onormala och oförutsebara omständigheter utanför dess kontroll vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas trots all vederbörlig omsorg och hur en sådan force majeure-situation hindrar medlemsstaten från att fullgöra sina skyldigheter enligt artiklarna 27, 51.2 och 60.1 i förordning (EU) 2024/1348 och artiklarna 39, 40, 41 och 46 i förordning (EU) 2024/1351.

SV

EUT L, 22.5.2024

7. När kommissionen antar ett genomförandebeslut som avses i punkt 8 i denna artikel ska den ange varför reaktionen på instrumentaliseringssituationen inte i tillräcklig utsträckning kan hanteras med åtgärderna i verktygslådan i enlighet med artikel 6.3 i förordning 2024/1351.

8. Om kommissionen enligt punkt 5 i den här artikeln fastställer att den bedömning som avses i punkt 1 visar att villkoren i artikel 1 föreligger, med beaktande av den motiverade begäran som avses i artikel 2 och mot bakgrund av den information som lämnats och indikatorerna för den berörda medlemsstaten enligt artikel 9 i förordning (EU) 2024/1351, ska kommissionen, utan dröjsmål och under alla omständigheter senast två veckor från inlämnandet av den begäran som avses i artikel 2 i den här förordningen, anta ett genomförandebeslut som fastställer huruvida den begärande medlemsstaten står inför en krissituation enligt artikel 1.4 a eller b i den här förordningen eller en force majeure-situation. Kommissionen ska översända genomförandebeslutet till Europaparlamentet och rådet.

Artikel 4

Kommissionens förslag och rådets genomförandebeslut om godkännande av undantag och fastställande av solidaritetsåtgärder

1. Samtidigt med antagandet av kommissionens genomförandebeslut enligt artikel 3 ska kommissionen, i förekommande fall, lägga fram ett förslag till rådets genomförandebeslut. Kommissionen ska omedelbart underrätta Europaparlamentet om det förslaget.

2. Kommissionens förslag till rådets genomförandebeslut som avses i punkt 1 ska säkerställa att nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna respekteras och omfatta

- a) i förekommande fall, de särskilda undantag enligt artiklarna 10–13 som den medlemsstaten ska ha godkännande att tillämpa,
- b) när så är lämpligt, om den berörda medlemsstaten står inför en krissituation, ett utkast till solidaritetsåtgärdsplan, efter samråd med medlemsstaten, som säkerställer att de bidragande medlemsstaterna har full frihet att välja mellan typerna av solidaritetsåtgärder och inbegriper
 - i) i förekommande fall, det totala antalet omfördelningsbidrag som behövs för att hantera krissituationen,
 - ii) i förekommande fall, övriga relevanta solidaritetsåtgärder som avses i artikel 8.1 b och c och den nivå på sådana åtgärder som krävs för att hantera den specifika krissituationen,
 - iii) i förekommande fall, det totala antalet solidaritetsåtgärder som ska tas från de tillgängliga utfästelserna i den årliga solidaritetspoolen,
 - iv) om de tillgängliga utfästelserna i den årliga solidaritetspoolen inte täcker de behov som identifieras i leden i och ii i denna punkt, i solidaritetsåtgärdsplanen även ett fastställande av de ytterligare utfästelser som krävs för att täcka dessa behov, samt
 - v) de indikativa bidragen från varje medlemsstat för att bidra med dess rättvisa andel som beräknas i enlighet med den fördelningsnyckel som anges i artikel 66 förordning (EU) 2024/1351, och
- c) om medlemsstaten står inför en krissituation som avses i artikel 1.4 b, identifieringen av de tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omfattas av den situationen.

När kommissionen fastställer solidaritetsbehoven i medlemsstaten, ska den beakta huruvida den medlemsstaten redan är en gynnad medlemsstat enligt artiklarna 58 och 59 i förordning (EU) 2024/1351.

Om den medlemsstaten, i den motiverade begäran som avses i artikel 2, anser att omfördelning är den primära eller enda solidaritetsåtgärden för att hantera situationen, ska kommissionen beakta den begäran i sitt förslag till rådets genomförandebeslut, utan att det påverkar de bidragande medlemsstaternas frihet att välja mellan de olika typerna av solidaritetsåtgärder.

3. Rådet ska bedöma kommissionens förslag till rådets genomförandebeslut som avses i punkt 1 och anta ett genomförandebeslut inom två veckor från mottagandet av det förslaget, där medlemsstaten ges godkännande att tillämpa de undantag som anges i artiklarna 10–13 samt fastställa en solidaritetsåtgärdsplan enligt punkt 2 b i den här artikeln, inbegripet de solidaritetsåtgärder som medlemsstaten kan dra nytta av för att hantera situationen.

EUT L, 22.5.2024

SV

4. När kommissionen antar det förslag till rådets genomförandebeslut som avses i punkt 1, får den när så är lämpligt anta en rekommendation om tillämpning av ett påskyndat förfarande för att bevilja internationellt skydd till vissa kategorier av sökande enligt artikel 14.

5. Rådets genomförandebeslut ska säkerställa att nödvändighets- och proportionalitetsprinciperna respekteras, ange de skäl som ligger till grund för det samt ange den dag från och med vilken de undantag som föreskrivs i artiklarna 10–13 får tillämpas liksom tidsperioden för deras tillämpning, i enlighet med artikel 5. Rådets genomförandebeslut ska

a) i förekommande fall identifiera de särskilda undantag som föreskrivs i artiklarna 10–13 som den berörda medlemsstaten har godkännande att tillämpa,

b) i förekommande fall fastställa en solidaritetsåtgärdsplan som innehåller

i) det totala antalet omfördelningsbidrag som behövs för att hantera krissituationen med fullständigt beaktande av kommissionens bedömning,

ii) övriga relevanta solidaritetsåtgärder som avses i artikel 8.1 b och c och den nivå på dessa åtgärder som krävs för att hantera krissituationen,

iii) det totala antalet solidaritetsåtgärder som ska tas från den årliga solidaritetspoolen

iv) de ytterligare utfästelser som är nödvändiga för att täcka behoven vid hanteringen av krissituationen, om de befintliga utfästelserna i den årliga solidaritetspoolen inte är tillräckliga,

v) det specifika bidrag från varje medlemsstat som utfästs enligt den obligatoriska rättvisa andel som beräknats i enlighet med den fördelningsnyckel som anges i artikel 66 förordning (EU) 2024/1351,

c) om den berörda medlemsstaten står inför en krissituation som avses i artikel 1.4 b, identifiera vilka tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som omfattas av den situationen.

Rådet ska omedelbart översända genomförandebeslutet till Europaparlamentet och kommissionen.

Artikel 5

Varaktighet

1. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3 i denna artikel ska tillämpningsperioden för de undantag och solidaritetsåtgärder som anges i det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3 vara tre månader. Såvida inte det beslutet upphävs enligt artikel 6.3, kan den perioden förlängas en gång med tre månader efter det att kommissionen har bekräftat att krissituationen eller force majeure-situationen kvarstår.

2. I slutet av den period som avses i punkt 1 och på begäran av den berörda medlemsstaten får kommissionen lägga fram ett förslag till nytt rådets genomförandebeslut om ändring eller förlängning av de specifika undantag eller den solidaritetsåtgärdsplan som avses i artikel 4.5 under en period som inte får överstiga tre månader. Om det beslutet inte upphävs enligt artikel 6.3, får den perioden förlängas en gång med tre månader efter det att kommissionen har bekräftat att krissituationen eller force majeure-situationen kvarstår. Artiklarna 4.3 och 4.5 är tillämpliga.

3. Den medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation får inte tillämpa artiklarna 10–13 längre än vad som är absolut nödvändigt för att hantera situationen, och under inga omständigheter längre än den period som anges i det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3. Den totala varaktigheten av åtgärdernas tillämpning ska inte överstiga varaktigheten av kris- eller force majeure-situationen och ska vara högst 12 månader.

Artikel 6

Övervakning

1. Kommissionen och rådet ska fortlöpande övervaka om en krissituation fortfarande pågår eller en force majeure-situation som identifierats i ett genomförandebeslut av kommissionen som avses i artikel 3.8.

SV

EUT L, 22.5.2024

2. Kommissionen ska ägna särskild uppmärksamhet åt efterlevnaden av grundläggande rättigheter och humanitära normer, och får begära att asylbyrå inleder en särskild övervakningsinsats enligt artikel 15.2 i förordning (EU) 2021/2303.

3. Om kommissionen anser att de omständigheter som har lett till fastställandet av en kris- eller force majeure-situation inte längre föreligger, ska den föreslå att det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3 ska upphävas. Om kommissionen anser det lämpligt på grundval av relevant information, ska den föreslå att rådet antar ett nytt genomförandebeslut om godkännande av att ändra eller förlänga de åtgärder som fastställts i enlighet med artikel 5.2.

4. Kommissionen ska rapportera till Europaparlamentet och rådet var tredje månad efter ikraftträdandet av rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 om tillämpningen av det beslutet, särskilt om verkan av de åtgärder som vidtas för att lösa krissituationen eller force majeure-situationen och ska fastställa huruvida situationen kvarstår och om åtgärderna fortfarande är nödvändiga och proportionella.

Artikel 7

EU-solidaritetssamordnare

EU-solidaritetssamordnaren, som inrättats genom artiklarna 15 och artikel 60 i förordning (EU) 2024/1351, ska utöver de uppgifter som anges i dessa artiklar

- a) stödja omfördelningsverksamheten från den berörda medlemsstaten till den bidragande medlemsstaten enligt denna förordning,
- b) främja en kultur av beredskap, samarbete och motståndskraft bland medlemsstaterna på asyl- och migrationsområdet, inbegripet genom utbyte av bästa praxis.

EU-solidaritetsamordnaren ska i detta syfte uppdateras av EU-nätverket för beredskap och krishantering på migrationsområdet inom ramen för de relevanta faserna i beredskaps- och krisplanen för migration enligt rekommendation (EU) 2020/1366 i dess ursprungliga version.

EU-solidaritetsamordnaren ska varannan vecka tillhandahålla en rapport om läget när det gäller genomförandet av omfördelningsmekanismen och dess funktionssätt. Den rapporten ska översändas till Europaparlamentet och rådet.

KAPITEL III

SOLIDARITETSÅTGÄRDER SOM ÄR TILLÄMPLIGA I EN KRISITUATION

Artikel 8

Solidaritets- och stödåtgärder i en krissituation

1. En medlemsstat som står inför en krissituation får begära följande typer av bidrag i den motiverade begäran som avses i artikel 2:

- a) Omfördelningar, som ska genomföras i enlighet med de förfaranden som anges i artiklarna 67 och 68 i förordning (EU) 2024/1351,
 - i) av personer som ansöker om internationellt skydd,
 - ii) om så har överenskommit bilateralt mellan den bidragande och den gynnade medlemsstat som berörs, av personer som har beviljats internationellt skydd mindre än tre år före antagandet av rådets genomförandeakt om inrättande av den årliga solidaritetsspoolen.
- b) Ekonomiska bidrag till projekt som är inriktade på hanteringen av krissituationen i den berörda medlemsstaten eller i relevanta tredjeländer, med full respekt för de mänskliga rättigheterna, som ska tillhandahållas av andra medlemsstater enligt de regler som anges i artikel 64 i förordning (EU) 2024/1351.
- c) Alternativa solidaritetsåtgärder enligt artikel 56.2 c i förordning (EU) 2024/1351, som särskilt behövs för hanteringen av krissituationen, och i enlighet med i artikel 65.2 och 65.3 i den förordningen; sådana åtgärder ska räknas som ekonomisk solidaritet, och deras faktiska värde ska fastställas på grundval av objektiva kriterier.

2. När medlemsstaterna genomför omfördelningar enligt punkt 1 a i den här artikeln, ska de i första hand överväga omfördelning av sårbara personer i enlighet med artikel 60 i förordning (EU) 2024/1351.

Artikel 9

Ansvarskompensationer

1. När de ytterligare omfördelningsutfästelser som anges i rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 och de utfästelser som finns tillgängliga i den årliga solidaritetspoolen understiger de omfördelningsbehov som fastställts i rådets genomförandebeslut

- a) ska de bidragande medlemsstaterna ta på sig ansvaret för upp till 100 % av de omfördelningsbehov som identifieras i den solidaritetsåtgärdsplan som fastställs i rådets genomförandebeslut, för ansökningar om internationellt skydd för vilka den medlemsstat som står inför en krisituation har fastställts som ansvarig,
- b) ska, vid tillämpning av led a i detta stycke och vid behov, de bidragande medlemsstaterna, genom undantag från artikel 63.7 tredje stycket i förordning (EU) 2024/1351, ta på sig ansvar utöver sin rättvisa andel,
- c) ska, vid tillämpning av leden a och b i detta stycke, artikel 63.6, 63.8 och 63.9 i förordning (EU) 2024/1351 gälla i tillämpliga delar.

Om direktiv 2001/55/EG aktiveras med avseende på samma situation som avses i artikel 1.4 a och medlemsstaterna vid tidpunkten för aktiveringen kommer överens om att inte tillämpa artikel 11 i det direktivet, ska obligatoriska kompensationer enligt den här artikeln inte vara tillämpliga. När rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 ger den berörda medlemsstaten godkännande att tillämpa artikel 13, ska obligatoriska kompensationer enligt den här artikeln inte vara tillämpliga.

2. Om tillämpning av punkt 1 i den här artikeln inte är tillräcklig för att täcka 100 % av de omfördelningsbehov som identifieras i det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3, ska EU:s högnivåforum för solidaritet skyndsamt sammankallas på nytt i enlighet med artikel 13.4 i förordning (EU) 2024/1351 och i enlighet med det förfarande som anges i artikel 57 i den förordningen.

3. En gynnad medlemsstat får anmoda övriga medlemsstater att, i stället för omfördelningar ta på sig ansvaret för att pröva ansökningar om internationellt skydd för vilka den gynnade medlemsstaten har fastställts vara ansvarig, i enlighet med förfarandet i artikel 69 i förordning (EU) 2024/1351.

4. Om en bidragande medlemsstat i enlighet med punkt 1 b i den här artikeln eller artikel 13 har blivit ansvarig för ansökningar utöver sin rättvisa andel, ska den ha rätt att

- a) reducera sin rättvisa andel i förhållande till framtida solidaritetsbidrag under de kommande årliga cyklerna för förordning (EU) 2024/1351 med motsvarande antal ansökningar som den medlemsstaten bidrog med utöver sin rättvisa andel under en femårsperiod, eller
- b) reducera sin rättvisa andel i förhållande till framtida solidaritetsbidrag som anges i ett rådets genomförandebeslut som antas enligt artikel 4.3 med motsvarande antal ansökningar som den medlemsstaten bidrog med över sin rättvisa andel; en sådan nedsättning får endast göras gällande inom fem år från den dag då det genomförandebeslut av rådet som föranledde medlemsstaten att överskrida sin rättvisa andel inte längre är i kraft.

5. Om en medlemsstat avser att utnyttja den möjlighet som föreskrivs i punkt 4, ska den underrätta kommissionen om detta. I underrättelsen ska anges det antal ansökningar som medlemsstaten tog på sig ansvar för utöver sin rättvisa andel och den nedsättning som den avser att tillämpa under de kommande årliga cyklerna för förordning (EU) 2024/1351 eller under genomförandet av ett visst genomförandebeslut av rådet som antas enligt artikel 4.3.

Om kommissionen, efter att ha slutfört sin granskning av den underrättelse som avses i första stycket, bekräftar att den berörda medlemsstaten har bidragit utöver sin rättvisa andel, ska kommissionen genom en genomförandeakt godkänna att den berörda medlemsstaten reducerar sin rättvisa andel med motsvarande antal ansökningar som den medlemsstaten bidrog med över sin rättvisa andel, under de kommande årliga cyklerna för förordning (EU) 2024/1351 eller vid genomförandet av ett rådets genomförandebeslut som antas i enlighet med artikel 4.3 inom den period som avses i punkt 4 b i den här artikeln för att stödja en annan medlemsstat, eller om ansvarskompensationer krävs i enlighet med punkt 1 b i den här artikeln.

SV

EUT L, 22.5.2024

6. Om solidaritetsbehoven i andra medlemsstater som är gynnade medlemsstater i enlighet med artikel 58 eller 59 i förordning (EU) 2024/1351 inte kan tillgodoses till följd av att den medlemsstat som står inför en krissituation utnyttjar de utfästelser som finns tillgängliga i den årliga solidaritetspoolen enligt artikel 4.5 b i den här artikeln, ska EU:s högnivåforum för solidaritet skyndsamt sammankallas på nytt, i enlighet med artikel 13 i förordning (EU) 2024/1351 och i enlighet med det förfarande som anges i artikel 57 i den förordningen.

7. Om en annan medlemsstat, till följd av de åtgärder som krävs för att stödja den medlemsstat vilken står inför en krissituation och som ingår i det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3, anser sig vara utsatt för migrationstryck eller befinna sig i en betydande migrationssituation i den mening som avses i artikel 2.24 respektive 2.25 i förordning (EU) 2024/1351 eller i en krissituation, får den berörda medlemsstaten begära solidaritetsåtgärder, fullständiga eller partiella nedsättningar av sina solidaritetsbidrag i enlighet med den förordningen, eller solidaritets- och stödåtgärder i enlighet med den här förordningen.

Vid bedömningen av medlemsstatens motiverade begäran enligt artikel 2 i denna förordning ska kommissionen, utöver den information som anges i artiklarna 9 och 10 i förordning 2024/1351 även beakta om denna medlemsstat har tagit på sig ansvar för att pröva ansökningar om internationellt skydd utöver sin rättvisa andel.

KAPITEL IV

UNDANTAG

Artikel 10

Registrering av ansökningar om internationellt skydd i kris- eller force majeure-situationer

1. I en kris- eller force majeure-situation får den medlemsstat som står inför den situationen, genom undantag från artikel 27 i förordning (EU) 2024/1348, registrera ansökningar som görs under den period då denna punkt tillämpas senast fyra veckor efter det att dessa ansökningar gjordes.

2. När den berörda medlemsstaten tillämpar punkt 1 ska den prioritera registreringen av ansökningar från personer med särskilda mottagningsbehov enligt definitionen i direktiv (EU) 2024/1346 och från underåriga och deras familjemedlemmar.

3. När medlemsstaterna tillämpar punkt 1 får de prioritera registreringen av ansökningar som sannolikt är välgrundade.

4. I en krissituation enligt artikel 1.4 a får det undantag som avses i punkt 1 i den här artikeln endast tillämpas under den tidsperiod som anges i det ursprungliga genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3 och inte under några eventuella senare förlängningar av denna enligt artikel 5.1 eller 5.2.

5. I enlighet med artikel 3 i direktiv (EU) 2024/1346 och förordning (EU) 2024/1348 ska medlemsstaterna säkerställa att sökande kan få tillgång till och de facto utöva sina rättigheter enligt dessa instrument så snart de gör en ansökan, oavsett när registreringen sker. Den berörda medlemsstaten ska vederbörligen informera tredjelandsmedborgare eller statslösa personer på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå om den åtgärd som tillämpas, var de registreringsställen, inbegripet gränsövergångsställen, som är tillgängliga för registrering och inlämnande av en ansökan om internationellt skydd ligger samt åtgärdens varaktighet.

6. När en medlemsstat lämnar in en motiverad begäran som avses i artikel 2.1, får den underrätta kommissionen om att den anser att det är nödvändigt att tillämpa det undantag som avses i punkt 1 i den här artikeln innan den får godkännande att göra detta enligt det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3, varvid den ska ange de exakta skälen till varför omedelbar åtgärd är nödvändig.

I sådana fall får den berörda medlemsstaten tillämpa det undantag som avses i punkt 1 i den här artikeln för en period på högst tio dagar från och med dagen efter att begäran inlämnats, såvida inte rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 bemyndigar den berörda medlemsstaten att fortsätta att tillämpa det undantaget.

7. Förlängningen av tidsfristen för registrering av ansökningar om internationellt skydd påverkar inte skyldigheterna att följa tidsfristerna i artikel 15.1 b i förordning (EU) 2024/1358.

Artikel 11

Åtgärder som i en kris- eller force majeure-situation är tillämpliga på gränsförfarandet för asyl

1. I en kris- eller en force majeure-situation får medlemsstaterna, när det gäller ansökningar som görs under den period då denna artikel tillämpas, göra undantag från artikel 51.2 i förordning (EU) 2024/1348 genom att förlänga den maximala längden på gränsförfarandet för prövning av ansökningar som fastställs i den artikeln med en ytterligare period på högst sex veckor. Den perioden får inte användas i tillägg till den period som avses i artikel 51.2 tredje stycket i den förordningen.

2. I en krissituation som avses i artikel 1.4 a eller en force majeure-situation får medlemsstaterna, genom undantag från artikel 45.1 i förordning (EU) 2024/1348, inte åläggas att inom ramen för ett gränsförfarande pröva ansökningar som görs av sökande som avses i artikel 42.1 j i den förordningen, när åtgärderna i den berörda medlemsstatens beredskapsplan som avses i artikel 32 i direktiv (EU) 2024/1346 inte är tillräckliga för att hantera den situationen.

3. I en krissituation som avses i artikel 1.4 a får medlemsstaterna, genom undantag från artikel 45.1 i förordning (EU) 2024/1348, sänka det tröskelvärde som föreskrivs i artikel 42.1 j till 5 %.

4. I en krissituation som avses i artikel 1.4 a får medlemsstaterna, genom undantag från artikel 44.1 b i förordning (EU) 2024/1348, inom ramen för ett gränsförfarande fatta beslut om grunderna för en ansökan i fall där sökanden är medborgare i eller, när det gäller statslösa personer, tidigare stadigvarande bosatt i ett tredjeland, för vilket andelen beslut där den beslutande myndigheten beviljat internationellt skydd enligt de senast tillgängliga årliga unionsomfattande genomsnittliga uppgifterna från Eurostat är 50 % eller lägre, utöver de fall som avses i artikel 42.1 j i den förordningen, med beaktande av de snabbt föränderliga skyddsbehov som kan uppstå i ursprungslandet och som återspeglas i de kvartalsvisa uppdateringarna av Eurostats uppgifter.

5. När den berörda medlemsstaten tillämpar punkt 3 eller 4 i denna artikel, ska den prioritera prövningen av ansökningar om internationellt skydd som lämnats in av personer med särskilda förfarandebehov eller särskilda mottagningsbehov enligt definitionen i direktiv (EU) 2024/1346 och i förordning (EU) 2024/1348 och av underåriga och deras familjemedlemmar. Vid tillämpning av punkt 3, 4 eller 6 i denna artikel får den berörda medlemsstaten även prioritera prövningen av ansökningar om internationellt skydd som sannolikt är välgrundade.

6. I en krissituation som avses i artikel 1.4 b får medlemsstaterna, genom undantag från artiklarna 44.1 b och 53.2 a i förordning (EU) 2024/1348, inom ramen för ett gränsförfarande fatta beslut om grunderna för samtliga ansökningar som görs av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer vilka är föremål för instrumentalisering och som registreras inom den period under vilken denna punkt tillämpas.

7. Vid tillämpning av punkt 6 ska medlemsstaterna

a) undanta från gränsförfarandet underåriga under tolv år och deras familjemedlemmar samt personer med särskilda förfarandebehov eller särskilda mottagningsbehov enligt definitionerna i direktiv (EU) 2024/1346 och i förordning (EU) 2024/1348, eller

b) upphöra att tillämpa gränsförfarandet för följande kategorier av sökande när det på grundval av en individuell bedömning fastställs att deras ansökningar kan förväntas vara välgrundade:

i) Underåriga under tolv år och deras familjemedlemmar, och

ii) Sårbara personer med särskilda förfarandebehov eller särskilda mottagningsbehov enligt definitionerna i direktiv (EU) 2024/1346 och i förordning (EU) 2024/1348.

Denna punkt påverkar inte den obligatoriska karaktären av det gränsförfarande som avses i artikel 46 i förordning (EU) 2024/1348.

8. När den berörda medlemsstaten ges godkännande att tillämpa det undantag som avses i punkt 6 i denna artikel, ska det i rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 anges om punkt 7 a eller b är tillämplig utifrån den berörda medlemsstatens angivelse i enlighet med artikel 2.2 d.

9. De medlemsstater som står inför i en kris- eller force majeure-situation ska inte tillämpa eller ska upphöra att tillämpa det undantag från asylförfarandet som anges i punkterna 4 och 6 i den här artikeln om det finns medicinska skäl för att inte tillämpa gränsförfarandet i enlighet med artikel 53.2 d i förordning (EU) 2024/1348 eller om nödvändigt stöd inte kan

SV

EUT L, 22.5.2024

tillhandahållas sökande med särskilda mottagningsbehov i enlighet med direktiv (EU) 2024/1346 eller med särskilda förfarandebestånd i enlighet med artikel 53.2 c i förordning (EU) 2024/1348.

10. Vid tillämpning av de undantag som avses i denna artikel ska asylrättens grundläggande principer och respekten för principen om non-refoulement samt de garantier som föreskrivs i kapitlen I och II i förordning (EU) 2024/1348 tillämpas för att säkerställa att rättigheterna för dem som söker internationellt skydd värnas, inbegripet rätten till ett effektivt rättsmedel.

Organisationer och personer som enligt nationell rätt får tillhandahålla rådgivning ska ha faktisk tillgång till sökande som hålls i förvarsanläggningar eller som befinner sig vid gränsövergångsställen. Medlemsstaterna får införa begränsningar av sådana åtgärder om det enligt nationell rätt är objektivt nödvändigt av hänsyn till säkerhet, allmän ordning eller den administrativa driften av en förvarsanläggning, under förutsättning att tillgången inte därigenom begränsas mycket kraftigt eller omöjliggörs helt.

11. De undantag som föreskrivs i denna artikel påverkar inte förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat inom ramen för förordning (EU) 2024/1351. Om det förfarandet tar längre tid än den maximala längden på gränsförfarandet för asyl i en kris- eller force majeure-situation, ska förfarandet för att fastställa ansvarig medlemsstat och återstoden av asylförfarandet slutföras på den fastställande medlemsstatens territorium i enlighet med artikel 51 i förordning (EU) 2024/1348.

Artikel 12

Förlängning av de tidsfrister som fastställs för framställningar om övertagande, aviseringar om återtagande samt överföringar i en krissituation som avses i artikel 1.4 a eller en force majeure-situation

1. I en krissituation som avses i artikel 1.4 a eller i en force majeure-situation som gör det omöjligt för en medlemsstat som står inför en sådan situation att iaktta de tidsfrister som anges i artiklarna 39, 40, 41 och 46 i förordning (EU) 2024/1351 eller att ta emot personer som den är ansvarig för enligt den förordningen, får medlemsstaterna samtidigt göra undantag från de tidsfrister som fastställs i artiklarna 39, 40, 41 och 46 i den förordningen.

2. Om en medlemsstat tillämpar det undantag som föreskrivs i punkt 1 i den här artikeln ska den:

- a) Lämna in en framställan om övertagande enligt artikel 39 i förordning (EU) 2024/1351 inom fyra månader från den dag då ansökan registrerades.
- b) Besvara en framställan om övertagande enligt artikel 40 i förordning (EU) 2024/1351 inom två månader från mottagandet av framställan.
- c) Lämna in en avisering om återtagande enligt artikel 41 i förordning (EU) 2024/1351 inom en månad från mottagandet av träffen i Eurodac eller bekräfta mottagandet inom en månad från ett sådant meddelande.
- d) Verkställa en överföring enligt artikel 46.1 i förordning (EU) 2024/1351 inom ett år från det att en annan medlemsstats framställan om övertagande godtog eller avisering om återtagande bekräftades eller från det att det slutliga beslutet om ett överklagande eller en omprövning av ett överföringsbeslut med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3 i den förordningen fattades.

3. Om den medlemsstat som avses i punkt 1 inte iakttar de tidsfrister som anges i punkt 2 a, b eller d i denna artikel, ska ansvaret för att pröva ansökan om internationellt skydd enligt förordning (EU) 2024/1351 ligga hos eller övergå till den medlemsstaten.

4. Om punkt 1 i den här artikeln tillämpas får överföringar enligt artikel 46 i förordning (EU) 2024/1351 till den ansvariga medlemsstat som står inför en krissituation som avses i artikel 1.4 a i den här förordningen eller en force majeure-situation inte verkställas förrän den medlemsstaten inte längre står inför den situationen, såvida inte den ansvariga medlemsstaten, på grund av sökandens individuella omständigheter, har samtyckt till att ta emot den berörda personen. Om överföringen inte äger rum inom ett år från det att en annan medlemsstats framställan om övertagande godtog eller avisering om återtagande bekräftades eller från det att det slutliga beslutet om ett överklagande eller en omprövning av ett överföringsbeslut med suspensiv verkan i enlighet med artikel 43.3 i förordning (EU) 2024/1351 fattades, inbegripet på grund av att den krissituation som avses i artikel 1.4 a i den här förordningen eller force majeure-situationen fortgår, ska den ansvariga medlemsstat som står inför den situationen, genom undantag från artikel 46.1 i förordning (EU) 2024/1351,

befrias från sin skyldighet att överta eller återta den berörda personen, varpå ansvaret ska övergå till den överförande medlemsstaten.

Artikel 13

Undantag från skyldigheten att återta en sökande i en situation av extraordinär massankomst

1. Genom undantag från artiklarna 36.1 b och 38.4 i förordning (EU) 2024/1351, får en medlemsstat som står inför en krisituation som avses i artikel 1.4 a i den här förordningen, om massankomsten av tredjelandsemborgare eller statslösa personer är av en sådan exceptionell omfattning och intensitet att den kan medföra en allvarlig risk för allvarliga brister i behandlingen av sökande och därigenom medföra en allvarlig risk för att det gemensamma europeiska asylsystemet upphör att fungera, befrias från sin skyldighet att

a) återta en sökande eller en tredjelandsemborgare eller statslös person för vilken den medlemsstaten har angetts som ansvarig medlemsstat enligt artikel 16.1 i förordning (EU) 2024/1358, om det ansvaret fastställdes enligt artikel 16.2 i förordning (EU) 2024/1351, eller

b) återta en sökande i enlighet med artikel 38.4 i förordning (EU) 2024/1351.

Denna punkt ska endast tillämpas om ansökan registrerades i den medlemsstat som står inför den situationen inom en period som fastställs i rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 i den här förordningen som inte ska överstiga fyra månader före dagen för antagandet av rådets genomförandebeslut.

2. Om punkt 1 i denna artikel tillämpas, och om den medlemsstat som står inför den situationen har fastställts som ansvarig i enlighet med artikel 16.2 i förordning (EU) 2024/1351, ska den medlemsstaten befrias från sin skyldighet att återta den berörda personen, varpå ansvaret ska övergå till den medlemsstat där den andra ansökan registrerades.

Den medlemsstat som blir ansvarig enligt första stycket i denna punkt ska i Eurodac ange att den har blivit ansvarig medlemsstat i enlighet med artikel 16.3 i förordning (EU) 2024/1358.

3. Genom undantag från artikel 38.2 och 38.4 i förordning (EU) 2024/1351, ska om punkt 1 tillämpas, och om den medlemsstat som står inför den situationen är skyldig att återta en sökande enligt artikel 38.4 i förordning (EU) 2024/1351, den medlemsstat där den andra ansökan är registrerad tillämpa de förfaranden som anges i del III i den förordningen, med undantag för artiklarna 16.2, 17.1, 17.2, 25.5, 33.1 och 33.2, varpå skyldigheten att återta en sökande i enlighet med artikel 38.4 ska övergå till den medlemsstaten.

Om ingen ansvarig medlemsstat kan fastställas enligt första stycket i denna punkt, ska den medlemsstat där den andra ansökan registrerades vara ansvarig för att pröva ansökan om internationellt skydd. Ansökningar om internationellt skydd för vilka en medlemsstat har skickat en avisering om återtagande i enlighet med artikel 41 i förordning (EU) 2024/1351 före dagen för antagandet av rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 i den här förordningen ska inte påverkas av detta stycke.

Den medlemsstat som blir ansvarig enligt andra stycket i denna punkt ska ange i Eurodac att den har blivit den ansvariga medlemsstaten i enlighet med artikel 16.1 i förordning (EU) 2024/1358.

KAPITEL V

PÅSKYNDAT FÖRFARANDE

Artikel 14

Påskyndat förfarande

1. Om objektiva omständigheter tyder på att ansökningar om internationellt skydd från grupper av sökande från ett specifikt ursprungsland eller en tidigare stadigvarande bosättning eller en del av det landet eller på grundval av de kriterier som fastställs i förordning (EU) 2024/1347 skulle kunna vara välgrundade, får kommissionen efter att ha hört EU:s högnivåforum för solidaritet anta en rekommendation om tillämpning av ett påskyndat förfarande genom tillhandahållande

SV

EUT L, 22.5.2024

av all relevant information i syfte att särskilt underlätta de beslutande myndigheternas tillämpning av artiklarna 13.11 a och 34.5 a i förordning (EU) 2024/1348.

2. När den beslutande myndigheten efter antagande av den rekommendation som avses i punkt 1 tillämpar artikel 13.12 a i förordning (EU) 2024/1348 för att inte genomföra den personliga intervjun och artikel 34.5 a i den förordningen för att prioritera prövningen av ansökan om det finns fog att anta att den är välgrundad, ska den genom undantag från artikel 35.4 i den förordningen säkerställa att prövningen av grunderna för ansökan slutförs senast fyra veckor från inlämnandet av denna.

3. När kommissionen överväger att anta en rekommendation enligt punkt 1, får den konsultera relevanta unionsbyråer, UNHCR och andra relevanta organisationer.

KAPITEL VI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 15

Särskilda bestämmelser och garantier

I en krissituation där en medlemsstat tillämpar det undantag som avses i artiklarna 10–13, ska den vederbörligen informera tredjelandsmedborgare eller statslösa personer på ett språk som de förstår eller rimligen kan förväntas förstå om de åtgärder som tillämpas, var de registreringsställen, inbegripet gränsövergångsställen, som är tillgängliga för registrering och inlämnande av en ansökan ligger samt åtgärdernas varaktighet.

Artikel 16

Krisberedskap

1. Nationella strategier som fastställs av medlemsstaterna i enlighet med artikel 7 i förordning (EU) 2024/1351 ska även innefatta följande:

- a) Förebyggande åtgärder för att säkerställa en tillräcklig beredskapsnivå och minska risken för krissituationer och beredskapsplanering, med beaktande av beredskapsplaneringen enligt förordningarna (EU) 2021/2303 och (EU) 2019/1896 och direktiv (EU) 2024/1346 samt de rapporter från kommissionen som upprättats inom ramen för beredskaps- och krisplanen för migration.
- b) En analys av de åtgärder som krävs för att hantera och åtgärda en krissituation och force majeure-situation i den berörda medlemsstaten, inbegripet åtgärder för att skydda rättigheterna för sökande och personer som har beviljats internationellt skydd och andra former av skydd.

2. Vid tillämpningen av punkt 1 får medlemsstaterna, beroende på vad som är lämpligt och i enlighet med nationell rätt, konsultera kommissionen och berörda unionsinstitutioner, unionsorgan och unionsbyråer, särskilt asylbyrån, samt regionala och lokala myndigheter.

3. Medlemsstaterna ska när så är nödvändigt se över de nationella strategier som har fastställts i enlighet med artikel 7 i förordning (EU) 2024/1351 och i alla händelser senast ett år från den dag då krissituationen upphörde i enlighet med artikel 5 i den här förordningen.

Artikel 17

Samarbete och utvärdering

1. I syfte att säkerställa att de åtgärder som ingår i rådets genomförandebeslut som avses i artikel 4.3 i denna förordning tillämpas smidigt ska EU- solidaritetssamordnaren omedelbart efter antagandet av ett sådant rådets genomförandebeslut sammankalla ett första möte i EU:s solidaritetsforum på teknisk nivå som avses i artikel 14.5 i förordning (EU) 2024/1351. Efter detta första möte ska EU:s solidaritetsforum på teknisk nivå sammanträda så ofta som det är nödvändigt.

2. Den medlemsstat som står inför en krissituation får begära bistånd från alla myndigheter som med kort varsel kan öka sina behöriga myndigheters personalresurser i enlighet med artikel 5 i förordning (EU) 2024/1348 samt bistånd från experter som utplaceras av asylbyrån i enlighet med artikel 5 a i den förordningen samt artiklarna 16.2 b och 21.3 d i förordning (EU) 2021/2303.

3. Kommissionen, Europaparlamentet, rådet, relevanta unionsbyråer och den medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation ska ha ett nära samarbete och regelbundet informera varandra om genomförandet av det genomförandebeslut av rådet som avses i artikel 4.3.

4. Den medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation ska fortsätta att rapportera alla relevanta data till kommissionen, inbegripet statistik som är relevant för genomförandet av denna förordning. Den berörda medlemsstaten ska även förse kommissionen med den specifika information som den behöver för att kunna genomföra översynen enligt artikel 6.3 och lägga fram ett förslag om upphävande eller förlängning av rådets genomförandebeslut samt all annan information som kommissionen kan komma att begära på grundval av detta.

5. Den medlemsstat som står inför en kris- eller force majeure-situation ska fortsätta att samarbeta nära samarbete med UNHCR och andra organisationer som medlemsstaterna har anförträtt uppgifter enligt detta kapitel samt förordning (EU) 2024/1348 och direktiv (EU) 2024/1346.

6. Vid utövandet av sina befogenheter och fullgörandet av sina skyldigheter enligt denna artikel ska kommissionen och rådet alltid säkerställa att nödvändighetsprincipen och proportionalitetsprincipen respekteras.

Artikel 18

Ekonomiskt stöd

1. De medlemsstater som genomför omfördelning som en solidaritetsåtgärd ska kunna komma i åtnjutande av ekonomiskt stöd från unionen på de villkor som anges i artikel 11.9 i förordning (EU) 2021/1147, inbegripet för tidigare integrationsåtgärder som genomförs av regionala och lokala myndigheter.

2. Nödfinansieringsstöd till en medlemsstat i en krissituation får anslås i enlighet med artikel 31.1 a i förordning (EU) 2021/1147, även för uppförande, underhåll och renovering av mottagningsanläggningar som krävs för genomförandet av den här förordningen, i enlighet med de standarder som föreskrivs i direktiv (EU) 2024/1346.

Artikel 19

Ändring av förordning (EU) 2021/1147

I artikel 31.1 i förordning (EU) 2021/1147 ska följande led läggas till:

"ba) En krissituation i den mening som avses i artikel 1.4 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 (*).

(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1359 av den 14 maj 2024 om hantering av kris- och force majeure-situationer på migrations- och asylområdet och om ändring av förordning (EU) 2021/1147 (EUT L, 2024/1359, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1359/oj>)."

Artikel 20

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 1 juli 2026.

SV

EUT L, 22.5.2024

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdad i Bryssel den 14 maj 2024.

På Europaparlamentets vägnar
R. METSOLA
Ordförande

På rådets vägnar
H. LAHBIB
Ordförande

Departementsserien 2025

Kronologisk förteckning

1. Hyra anstaltsplatser utomlands. Ju.
2. Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design. Ku.
3. Sveriges försvarsmateriældirektör. En ny inriktning. Fö.
4. En ny lag om unga lagöverträdare. Ju.
5. Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten. Ju.
6. En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor. Fö.
7. Polisens användning av AI för ansiktsgenkänning i realtid. Ju.
8. Administrativa sanktioner i socialförsäkringen. S.
9. Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolformerna och fritidshemmet. U.
10. En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning. Fö.
11. En tydlig beslutsordning för deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar. Fö.
12. Nordisk verkställighet i brottmål. Ju.
13. Rätt att installera laddpunkt hemma. Ju.
14. Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om överföring av straffrättsliga förfaranden. Ju.
15. Nya regler om aktier på multilaterala handelsplattformar. Ju.
16. Några frågor om ersättning vid gemensamhetsinrättningar. Ju.
17. Förbättrade förutsättningar för IVO – förslag för att motverka oseriösa och kriminella aktörer inom hälso- och sjukvården. S.
18. Nya regler om ansökningsförfarandet för vissa uppehålls- och arbetstillstånd. Ju.
19. Slutredovisning av uppdraget om förstärkningsteam inom socialtjänsten. S.
20. Utökade befogenheter för civilanställda vid Polismyndigheten att utreda brott. Ju.
21. Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete. Fö.
22. Sweden's tenth national report under the Convention on Nuclear Safety. KN.
23. Spellagens tillämpningsområde. Fi.
24. Utdelningsbart överskott i inkomstpensionssystemet . S.
25. En betald polisutbildning. Ju.
26. Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen. S.
27. Åtgärder för att säkerställa veterinärberedskap under jourtid. LI
28. Stärkt trygghet i bostadsrätter. Ju.
29. Tredjelandslieferantörers tillträde till upphandlingsförfaranden. Fi.
30. Migrations- och asylpakten. Volym 1 & 2. Ju.

Departementsserien 2025

Systematisk förteckning

Finansdepartementet

- Spellagens tillämpningsområde. [23]
- Tredjelandsleverantörers tillträde till upphandlingsförfaranden. [29]

Försvarsdepartementet

- Sveriges försvarsmaterieldirektör. En ny inriktning. [3]
- En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor. [6]
- En ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn av explosiva varor – slutredovisning. [10]
- En tydlig beslutsordning för deltagande i Natos samlade verksamhet för avskräckning och försvar. [11]
- Förbättrade förutsättningar för operativt militärt samarbete. [21]

Justitiedepartementet

- Hyra anstaltsplatser utomlands.[1]
- En ny lag om unga lagöverträdare. [4]
- Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten. [5]
- Polisens användning av AI för ansiktsigenkänning i realtid. [7]
- Nordisk verkställighet i brottmål. [12]
- Rätt att installera laddpunkt hemma. [13]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om överföring av straffrättsliga förfaranden. [14]
- Nya regler om aktier på multilaterala handelsplattformar. [15]
- Några frågor om ersättning vid gemensamhetsinrättningar. [16]
- Nya regler om ansökningsförfarandet för vissa uppehålls- och arbetstillstånd. [18]

- Utökade befogenheter för civilanställda vid Polismyndigheten att utreda brott. [20]

- En betald polisutbildning. [25]
- Stärkt trygghet i bostadsrätter. [28]
- Migrations- och asylpakten. Volym 1 & 2. [30]

Klimat- och näringslivsdepartementet

- Sweden's tenth national report under the Convention on Nuclear Safety. [22]

Kulturdepartementet

- Moderna – en ny myndighet för modern konst, arkitektur och design. [2]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

- Åtgärder för att säkerställa veterinär beredskap under jourtid. [27]

Socialdepartementet

- Administrativa sanktioner i socialförsäkringen. [8]
- Förbättrade förutsättningar för IVO – förslag för att motverka oseriösa och kriminella aktörer inom hälso- och sjukvården. [17]
- Slutredovisning av uppdraget om förstärkningsteam inom socialtjänsten. [19]
- Utdelningsbart överskott i inkomstpensionssystemet . [24]
- Administrativa sanktioner i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och i arbetslöshetsförsäkringen. [26]

Utbildningsdepartementet

- Ett nationellt mobilförbud i de obligatoriska skolornerna och fritidshemmet. [9]